

Anötö ndê Yom Lênsêm Wakuc

Bukawa New Testament

Contents

Matyu ndê ɲawaê ɲayham	1
Mak ndê ɲawaê ɲayham	53
Luk ndê ɲawaê ɲayham	85
Jon ndê ɲawaê ɲayham	138
Aposel si gwelenɲ	178
Pol ndê bapia tɛɲ lau Rom-ɲga	228
Pol ndê bapia ɲamata-ɲga tɛɲ lau Korin-ɲga	253
Pol ndê bapia tilu-ɲga tɛɲ lau Korin-ɲga	279
Pol ndê bapia tɛɲ lau Galasia-ɲga	296
Pol ndê bapia tɛɲ lau Epesas-ɲga	306
Pol ndê bapia tɛɲ lau Pilipai-ɲga	315
Pol ndê bapia tɛɲ lau Kolosi-ɲga	322
Pol ndê bapia ɲamata-ɲga tɛɲ lau Tesalonika-ɲga	328
Pol ndê bapia tilu-ɲga tɛɲ lau Tesalonika-ɲga	333
Pol ndê bapia ɲamata-ɲga tɛɲ Timoti	336
Pol ndê bapia tilu-ɲga tɛɲ Timoti	344
Pol ndê bapia tɛɲ Taitus	349
Pol ndê bapia tɛɲ Pilemon	353
Hibru	355
Jems ndê bapia	375
Pita ndê bapia ɲamata-ɲga	382
Pita ndê bapia tilu-ɲga	390
Jon ndê bapia ɲamata-ɲga	395
Jon ndê bapia tilu-ɲga	402
Jon ndê bapia titö-ɲga	403
Jud ndê bapia	405
Revelesen (Gêɲ naɲ Yisu hoc asê tɛɲ Jon)	408

Anötö ndê Yom Lênsêm Wakuc

The New Testament in the Bukawa language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini

Language: Bukawa (Bugawac)

Provided by: Lutheran Bible Translators Australia

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2000 Lutheran Bible Translators Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

91875b83-b85f-5ea5-a521-e71bb4109bbb

ISBN: 978-1-5313-0110-1

Matyu

ndê ñawaê ñayham

**Yom whê ñawaê
ñayham dindec sa-nga**

Matyu in Yisu ndê ngacsêngomi 12 si dan, ma in ndê ñaê dan bu Liwai (Mak 2:14). Têñ ñamata-nga in kôm gwelen whin gavman Rom-nga ma kôc mone takis-nga yêc lau Israel-nga. Ma tiñambu Yisu kêgalêm in sa ti ndê ngacsêngom dan.

Matyu in ngac Israel-nga, ma in to ñawaê ñayham dindec gic in dau ndê lau Israel-nga ñawaê. In to tu bu whê sa bu Mesaya nan Anötö gic bata bu êñkin têt lau Israel-nga, nan Yisu dau. Matyu kôc yom daêsam yêc lau Israel si buku dabun (nan dasam bu Yom Lênsêm Akwa) bu puc yom nan in to pi Yisu, nan dôn, ma bu tôc asê bu yom hon nan propet akwa-kwa sêto pi Mesaya dau, nan ñandô sa pi Yisu. Ma Matyu to yom daêsam pi yom nan Yisu sôm ma kêdôhôn têt lau, ma pi gêt nan in kôm.

Ñawaê ñayham dindec gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc gic waê lau nom-nga hon. Ñahu bu Matyu to yom daêsam pi †Anötö ndê gôlin (kingdom), ma whê sa bu Anötö tac whin bu lau hon sêsôc in ndê gôlin ñapu, ma sêti in ndê balêkoc. Tôm yom nan Yisu sôm têt lau Israel-nga, ma Matyu to yêc 4:17, nan yêc bocdec bu:

Anötö ndê gôlin men kêpin su. Bocdinan anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sin.

Yisu ndê apai ñadênan

(Luk 3:22-38)

1 Yisu †Kilisi ndê apai si ñadênan dindec. In sa akên Dawid ndê, ma Dawid sa akên Abraham ndê.

² Abraham ndê atu in Aisak. Ma Aisak ndê atu in Jakob. Jakob ndê atui †Juda ti in ndê asidôwai. ³ Juda gêm Tama ma inlu sêkwê balê lu asê, nan Peres lu Sera. Peres ndê atu in Hesron, ma Hesron ndê atu in Ram. ⁴ Ram ndê atu in Aminadab. Aminadab ndê atu in Nason, ma Nason ndê atu in Salmon. ⁵ Salmon gêm Rahab, ma inlu sêkwê Boas asê. Boas gêm Rut, ma inlu sêkwê Obed asê. Ma Obed in Jessi damba. ⁶ Ma Jessi ndê atu in Kin Dawid.

Dawid gêm Betsiba, nan munnga ti Uria ndê awhê, ma Dawid lu Betsiba sêkwê Solomon asê. ⁷ Solomon ndê atu in Rehoboam. Ma Rehoboam ndê atu in Abaisa. Abaisa ndê atu in Asa. ⁸ Asa ndê atu Yehosapat, ma Yehosapat ndê atu in Yehoram. Yehoram ndê atu in Usiah. ⁹ Usiah ndê atu Yotam, ma Yotam ndê atu Ahas. Ahas ndê atu in Hesekeya. ¹⁰ Hesekeya ndê atu in Manase, ma Manase ndê atu Amon. Amon ndê atu in Josaya. ¹¹ Ma Josaya ndê atui, nan Yekonaya ti ndê asii. Têt Josaya ndê têt lau Babilon-nga sêngaho lau †Israelnga su, ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameñ apa Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga.

¹² Têt ndoc lau Israel-nga sêmbo gameñ Babilon-nga, nan Yekonaya kwê Sealtial asê. Tiñambu lau Israelnga sêmbu akên gameñ Babilon-nga sêmên, ma Sealtial kwê Serubabel asê. ¹³ Serubabel ndê atu in Abiud, ma Abiud ndê atu Eliakim. Eliakim ndê atu in Aso. ¹⁴ Ma Aso ndê atu Sadok. Sadok ndê atu in Akim, ma Akim ndê atu in Eliud. ¹⁵ Eliud ndê atu in Eleasa, ma Eleasa ndê atu Matan. Matan ndê atu in Jakob, ¹⁶ ma Jakob ndê atu in Josep. Josep gêm Maria nan kôc Yisu, ngac nan sêsam bu Kilisi.

¹⁷ Bocdinan, têt Abraham ndê têt ma men têt Kin Dawid ndê têt, Yisu ndê apangaci 14 sêmbo. Ma têt Dawid ndê têt ma men têt ndoc lau Israel-nga

sêndöc Babilon, naŋ iŋ ndê apai 14 tiyham sêmbo. Ma têt ndoc lau Israel-nga sêndöc Babilon, e meŋ têt ndoc Maria kôc Kilisi, naŋ apai 14 tiyham sêmbo.

Yisu ndê dinda kôc iŋ

¹⁸ Yisu Kilisi dinda kôc iŋ namiŋ dau dec. Ŋac sêhê iŋ dinda Maria têt Josep su, magoc iŋlu sêmbo sêwhiŋ dau dom, ma sêlic bu Maria daê. Iŋ daê akêt Ŋalau Dabuŋ ndê. ¹⁹ Josep, naŋ sêmasaŋ yom bu nem Maria, naŋ ngac gitêt, ma bu kôm iŋ maya sa dom, dec gauc gêm bu hu iŋ siŋ gelec.

²⁰ Iŋ kôc gauc dinaŋ su, goc Pômdau ndê aŋela daŋ hoc dau asê têt iŋ ŋa mbê, ma sôm, “Josep, Dawid ndê apangac, töc daôm dom bu kôc Maria sa ti am nem awhê, bu Ŋalau Dabuŋ dau kêt balêkoc naŋ mbo iŋ ŋatac ŋalôm. ²¹ Maria oc kôc balê daŋ, ma am oc sam iŋ ndê ŋaê bu †Yisu, ŋahu bu iŋ oc nem iŋ ndê lau si yêc ŋac si sac ŋagêyô.”

²² Gêt hoŋ dinaŋ hóc asê ma bocdinaŋ Pômdau ndê yom naŋ propet Aisaya hoc asê muŋ su, naŋ ŋandô sa. Iŋ hoc yom dau asê bocdec bu:

²³ Alic su naŋ. Awhê akiŋ daŋ oc daê e kôc balêkoc ngac daŋ, ma ŋac oc sêsam iŋ ndê ŋaê bu Imanuel.

[Ais 7:14]

(Ŋaê ‘Immanuel’ dau ŋahu bu ‘Anötö mbo whiŋ yac.’)

²⁴ Têt ndoc Josep tapo sa, naŋ iŋ kôm gitôm Pômdau ndê aŋela gic atu iŋ, ma kôc Maria sa meŋ mbo iŋ ndê andu ti iŋ ndê awhê. ²⁵ Iŋlu sêmbo sêwhiŋ dandi, magoc Josep gic ahê Maria mbo e gitôm iŋ kôc balêkoc dau su. Ma iŋ sam iŋ ndê ŋaê bu Yisu.

Lau tigauc sêŋsalê Yisu

2 Yisu dinda kôc iŋ yêc malac Betlehem yêc gameŋ Judia-nga, têt têt Kiŋ †Herod gêm gôliŋ mbo. Tiŋambu lau apa ŋatô sêhóc asê Jerusalem. Ŋac

lau tigauc tu sêŋyalê tata-nga, ma sêmeŋ akêt gameŋ ac pi-nga. ² Sêhóc asê ma sêndac, “Balêkoc naŋ bu ti lau Israel si kiŋ, naŋ dinda kôc iŋ yêc nde? Yac alic tata wakuc daŋ pô yac mba gameŋ dec kêt puc yac bu iŋ hóc asê su. Ma yac amêt bu atoc iŋ sa ti apôt haŋduc têt iŋ.”

³ Ŋac si yom dinaŋ kôm Kiŋ Herod sô ma gauc gêm yom daêsam. Ma lau Jerusalem-nga hoŋ boc-dinaŋ. ⁴ Goc Herod kêgalêm lau Israel si †dabuŋsiga atu-tu ti lau naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sa sêpitigeŋ, ma ndac ŋac, “Mac nem †Mesaya dinda oc kôc iŋ yêc malac bocke?” ⁵ Ma sêo iŋ ndê yom ma sêsôm, “Iŋ dinda oc kôc iŋ yêc malac Betlehem yêc gameŋ Judia-nga. Propet akwa daŋ to yom pi iŋ muŋ su bocdec bu:

⁶ O malac Betlehem yêc gameŋ naŋ †Juda ndê toŋ sêwêkaiŋ. Malac atu-tu hoŋ naŋ sêyêc Juda ndê gameŋ, naŋ ŋadaŋ hóc gêlêc am su dom, ŋahu bu gôliŋwaga naŋ oc sa yêc am, naŋ oc ti ngac atu tu yob aneŋ lau Israel-nga.”

[Mai 5:2]

⁷ Herod ngô yom hoŋ dinaŋ su, ma kêt ŋac sêsa si. Goc iŋ gic lau tigauc dinaŋ sa tiyham gelec, ma kip yom sa yêc ŋac, bu bêt bocke tata dau meŋ hóc asê ma ŋac sêlic. Ŋac sic miŋ yom hoŋ têt iŋ su, ⁸ ma iŋ kêkiŋ ŋac bu sêtêt malac Betlehem sêndi, ma sôm têt ŋac, “Andi aŋsalê balêkoc dau, ma têt ndoc mac atap iŋ sa, naŋ goc ambu amêt akêt ŋawaê têt aô bu aô dauŋ waloc, ma watoc iŋ sa.”

⁹ Lau dinaŋ sêngô Herod ndê yom su, ma sêsa si. Ma tata naŋ sêlic su yêc ŋac si gameŋ ac pi-nga, naŋ wê ŋac gi e kalhac andu naŋ balêkoc yêc, naŋ ŋahô solop. ¹⁰ Ŋac sêlic tata dau dec kôm ŋac atac ŋayham atu. ¹¹ Sêsôc andu dau si, ma sêlic balêkoc lu dinda Maria. Ma sêpôt haduc têt balêkoc dau ma sêtoc iŋ sa. Goc ŋac sêkac si talhi sa, ma sêkêt si awalaŋ naŋ ŋaôli atu-tu têt iŋ kaiŋ

gitôm gol, ma a ñakwi ñamalu ti gën ñamalu ñayham. ¹²Tên ndoc dinañ Anötö kên puc ñac ña mbê bu sêmbu sêtên Herod sêndi dom. Bocdinañ sêlhö sêsa señ ña dau-ña ña ña, ma sêmbu sêtên ñac si gameñ si.

Josep lu Maria ma Yisu sêsip Isip si

¹³Tên tēm lau tigauc dinañ sêhu ñac siñ su, Pômdau ndê añela ña suñ mbê tên Josep ma sôm, “Herod kêsälê balê dau bu ndic iñ ndu. Bocdinañ tisa, ma kôc balê lu dinda sa ma asip Isip andi. Ambo dinañ e tôm aô wakên puc mac.”

¹⁴Josep ngô añela ndê yom su, goc tisa tên ôbwêc dinañ ma kôc balê lu dinda sa, ma sêsip Isip si. ¹⁵Ma ñac sêmbu gameñ dinañ, e Herod mbac ndu su. Ma ñalên dau dinañ dec Pômdau ndê yom ñañ propet ñañ hoc asê muñ su, ñañ ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

Aô kagalēm aneñ atungac sa akên gameñ Isip-ña meñ.

[Hos 11:1]

Herod gic balêkoc dedec ndu

¹⁶Tên ndoc Josep kôc Maria lu Yisu sa sêsip Isip si, ñañ Herod hön lau tigauc bu sêkên ñawaê tên iñ pi balê dau. Magoc ñac sêmeñ dom, dec iñ kêsälê bu ñac sênsau iñ, ma iñ tac ñandê atu. Goc kêkin iñ ndê lau siñ-ña sêtên Betlehem si, ma sic balêkoc ñgac dedec hon ndu yêc malac Betlehem, ma yêc gameñ ñamakê-ña whiñ. Iñ tap ñawaê sa su yêc lau tigauc, pi béc ñañ tata hóc asê ñac-ña, ma bocdinañ ñac sic balêkoc ñgac dedec e gi tap ñac ñañ si yala tilu, ñañ hon ndu.

¹⁷Ma tu dinañ-ña yom ñañ propet Jere-maya to, ñañ ñandô sa. Iñ to yom bocdec bu:

¹⁸Lau sêtañ dangibo atu yêc malac Rama. * Rakel ndê lau wakuc sêtañ ñac

si balêkoc ñañ singa su. Ma lau ñañ sêtôm bu sênem malô ñac dom.

[Jer 31:15]

Josep kôc Yisu lu dinda sêmbu sêmeñ

¹⁹Tiñambu Herod mbac ndu, ma yêc Isip, Pômdau ndê añela hoc dau asê tên Josep ña mbê, ²⁰ma sôm tên iñ, “Tisa ma kôc balê lu dinda sa, ma ambu atên gameñ Israel-ña andi. Lau ñañ sêkôm bu sêndic balê dau ndu, ñañ hon sêmbac ndu su.” ²¹Goc Josep tisa, kôc balê lu dinda sa, ma ñac sêmbu sêtên Israel si. ²²Tiger Josep ngô bu Akelaus gêm gôlin gameñ Judia-ña ô damba Herod su, dec töc dau bu mbu tên gameñ Judia-ña ndi. Ma Pômdau kên puc iñ ña mbê bu tên gameñ Galili-ña ndi. ²³Goc ñac sêtên Galili si, ma sêndöc malac ñañ ñaê Nasaret. Ma bocdinañ yom ñañ propet akwa-kwa sêto muñ su, ñañ ñandô sa pi Yisu. ñac sêto yom yêc bocdec bu, “Lau oc sêsam iñ bu ñgac Nasaret-ña.”

Jon, ñgac Kêku Lau-ña kêmasañ Yisu ndê señ

(Mak 1:2-8; Luk 3:2-17)

3 Tiñambu Jon, ñgac Kêku Lau-ña hóc asê gameñ Judia-ña, ma gêm mêtê mbo gameñ sawa. ²Iñ sôm tên lau, “Anötö ndê gôlin meñ kêpin su. Bocdinañ anem daöm kwi ma ahu mêtê sac siñ.” ³Gên dau kékuc yom ñañ propet Aisaya hoc asê muñ su bocdec bu: ñamalac ñañ ta yom mbo gameñ sawa, bocdec bu, ‘Amasañ Pômdau ndê señ tisolop. Amasañ nem ñalôm bu akök iñ sa.’

[Ais 40:3]

⁴Jon sôc ñakwê ñañ sêmasañ ña kamel ñamlichu, ma kic piñkap yêc iñ ñampêbalê. Ma iñ gên gên bambalin gitôm wakô ma lêp.

*2:18 Rama - malac saun ñañ yêc kêpin Jerusalem.

⁵ Lau daêsam sêsa sêtên Jon si. Ijac lau akên malac atu Jerusalem ma malac hoj yêc gamej Judia-nga, ma lau nañ sêndôc Bu Jordan ñamakê. ⁶ Ijac sêhoc si sac asê têt Jon, ma in kêtu ñac yêc Bu Jordan. ⁷ Ma lau †Palêsai ti lau †Sadiusi daêsam sêsa sêtên gamej nañ Jon kêtu lau mbo, nañ si. Têt ndoc Jon gêlic ñac in sôm ñac bocdec bu, “Mac mboc ñatui mac! Tu sake-nga mac alhô amen? Mac akôc gauc pi Anötö ndê tac ñandê nañ lau propet sêkên puc yac bu oc meñ sa, dec gauc gêm bu amen ma aliñ sangju ñambwa, a? ⁸ Anjô! Akôm mêtê ñayham nañ têt asê bu mac am daôm kwi yomandô. ⁹ Ma asôm têt daôm dom bu, ‘Abraham apai yac, ma tu dinañ-nga Anötö oc kôc yac sa.’ Aô wasôm têt mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoj dindêc kwi sêti Abraham ndê atui sêo mac. ¹⁰ A hoj nañ sem ñandô ñayham dom, nañ kwahic dec Anötö kêt ki ñamata têt ñawakac, ma in oc lêt su ma tuc pi ya ndi.

¹¹ “Aô wasôm têt mac hoj bu ñgac dañ oc meñ êñkuc aô, nañ ndê ñaclai hôc gêlêc aneñ su. Aô ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ñgac akiñ tu wakeñ in ndê atapa-nga. Aô dec kaku mac ña bu ñambwa, nañ têt asê bu mac am daôm kwi su. Tigeñ in ñgac dau oc êñku mac ña Ijalau Dabuñ ti ya. ¹² In meñ bu êñsahê lau, gitôm ñgac nañ whê wit ñandô ti ñapa kôc, goc gic ñandô sa sôc andu gêt ñandô-nga gi, ma tuc ñapa sip ya nañ sa ñapañ, nañ gi.”

Jon kêtü Yisu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)

¹³ Têt dinañ Yisu meñ akên gamej Galili-nga ma hôc asê Jon yêc Bu Jordan. In tac whiñ bu Jon êñku in. ¹⁴ Magoc Jon gic yao dau têt in ma sôm, “Am bu êmkü aô, oc ñayham. Bocke dec am sôm bu aô wanju am?” ¹⁵ Tigeñ Yisu ô Jon ndê yom ma sôm, “Am tec dom. Kwahic dec am

êmku aô, bu tañkuc lêt solop nañ Anötö kêmasañ gwanañ su.” Yisu sôm su ma Jon gôlôc bu êñku in. ¹⁶ Yisu gêtin sangju su ma pi akên bu meñ. Ma undambê kac sa, ma in gêlic Anötö ndê Ijalau sip meñ gitôm balusi ma sac in ñahô. ¹⁷ Ma awha dañ sa akên undambê, nañ sôm bu, “Aô Atungac atac whiñ-nga dau dindêc. Aô gatisambuc in ñandô.”

Sadañ kêtôm Yisu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

4 Tiñambu Ijalau Dabuñ wê Yisu sa gameñ sawa gi, bu †Sadañ êntôm in. ² Yisu gêt gêt dañ dom tôm acsalô 40 ma ôbwêc 40, ma tiñambu gêt yô in ñandô. ³ Ma têt dinañ Sadañ hôc asê in ma sôm têt in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinañ sôm têt hoc dindêc bu sênem dau kwi ti gêt daneñ-nga.” ⁴ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêt daneñ-nga ñambwa kêt lau sêndôc tali dom. Ijac dañga wambu yom hoj nañ Anötö sôm, dec ñac oc sêndôc tali.’”

⁵ Goc Sadañ kôc in sa pi malac dabuñ Jerusalem gi, ma kêt in kalhac †lôm dabuñ ñapoc lôlôc. ⁶ Ma sôm têt in, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinañ pwê sip ndi. Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pômdau oc êñkin ndê anjela bu sêyob am, ma sêpê am sa lôlôc bu am tiñ gahim pi hoc dañ dom.’” ⁷ Magoc Yisu sôm têt in, “Mba! Sêto yom dañ tiyham yêc bocdec bu, ‘Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.’”

⁸ Goc Sadañ kôc in sa, ma lu sêpi lôc baliñ dañ si. Ma gameñ hoj nañ kin nom-nga sem gôlin, ma kin dau si awa ti gêt ñayham-ñayham hoj, nañ Sadañ têt têt Yisu. ⁹ Ma sôm, “Am bu pôn hamduc têt aô ma nem akiñ aô, goc wakên gêt hoj dec sip am amam.” ¹⁰ Magoc Yisu sôm têt in, “Mba, Sadañ! Am kôc daôm sa ndi! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôn hamduc têt Pômdau am nem Anötö, ma

nem akiñ iñ tawasê.”¹¹ Têñ dinan Sadan hu iñ siñ, ma anjela sêmen ma sem akiñ iñ.

Yisu gic hu ndê gwelen

¹² Tiñambu †Herod kêkiñ ndê lau siñ-nga si ma sêkôc Jon dôn, ma sêkên iñ ndôc gapocwalô. Ma têtñ ndoc Yisu ngô ñawaê, goc iñ mbu têtñ gameñ Galili-nga gi.¹³ Iñ gi ndôc malac Nasaret dom, magoc iñ gi ndôc Kapenaom, malac nañ yêc kêpiñ Bugictoñ Galili-nga. Muñ-nga andô †Jakob ndê atu lu, Sebulun lu Naptali sêwêkain nom yêc gameñ dinan.¹⁴ Ñalên dinan yom nañ propet Aisaya to muñ su, nañ ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

¹⁵⁻¹⁶ Ñawê atu dan meñ pô lau nañ sêndôc Sebulun lu Naptali si gameñ nañ yêc kêpiñ bugictoñ, ma yêc Bu Jordan ñamakê. Gameñ Galili-nga dinan sêsam bu lau apa si gameñ, ma lau nañ sêndôc dinan, nañ sêmbo tôm lau nañ ñasec atu kôm ñac ahuc, ma tôm lau nañ sêmpin bu sêmbac ndu. Magoc kwahic dec sêlic ñawê atu su.

[Ais 9:1-2]

¹⁷ Têtñ ndoc dinan Yisu gic hu ndê gwelen nem mêtê lau-nga, ma iñ hoc yom asê têtñ lau bocdec bu, “Anötô ndê gôlin meñ kêpiñ su. Bocdinañ anem daôm kwi, ma ahu mêtê sac siñ.”

Yisu mbwêc lau hale tu sêñkuc iñ-nga

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

¹⁸ Têtñ bêt dan Yisu kêsêlên mbo Bugictoñ Galili-nga ñamakê. Ma iñ gêlic Saimon nañ ndê ñaê dan Pita, lu asi Andru. Inlu sêkên wasan sêmbo, bu inlu ngac sêkôc i-nga lu.¹⁹ Goc Yisu sôm têtñ inlu, “Amlu amen anjuk aô, ma aô wakên

amlu ahê ñamalac sêmen sêñkuc aô, tôm nañ kwahic dec amlu ahê i.”²⁰ Ma ñagahô inlu sêtec si wasan yêc, ma sêñkuc iñ.

²¹ Sêñsêlên si, ma Yisu gêlic Sebedi ndê atu lu, nañ Jems lu Jon. Sêndôc wan sêwhin damba Sebedi, ma sêpô si wasan kic sêmbo. Yisu mbwêc inlu bu sêmen sêñkuc iñ,²² ma ñagahô inlu sêhu damba ti wan siñ, ma sêñkuc Yisu.

Yisu gêm lau gêmbac sa

²³ Dinan su, goc Yisu kêsêlên golom-golom malac yêc gameñ Galili-nga. Iñ kêdôhôn lau mbo †lôm wê-nga, ma gêm mêtê ñawaê ñayham pi Anötô ndê gôlin. Ma iñ kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hon ñayham sa.²⁴ Ñawaê pi gêtñ dau gêm gameñ Siria-nga hon ahuc, ma tu dinan-nga lau sêkôc ñac si lau gêmbac hon sêtên Yisu si, ma iñ kôm ñac ñayham sa. Lau nañ sêhôn ñandê atu, lau ti ñalau sac, lau bôlin, ma lau denjen ti mbolotê, lau ti ñawapac hon dinan iñ gêm ñac sa.²⁵ Ma lau daêsam sêsa si ma sêñkuc iñ. Ñatô sêmen akên gameñ Galili-nga, ma ñatô akên gameñ Dekapolis-nga.[†] Ma ñatô sêmen akên malac Jerusalem ma malac hon yêc gameñ Judia-nga, ma ñatô sêmen akên Bu Jordan ñadanja.

Yisu gêm mêtê mbo lôc

(Luk 6:20-23)

5 Têtñ bêt dan Yisu gêlic bu lau daêsam sêñkuc iñ, goc pi lôc dan gi. Iñ ndôc sic, ma iñ ndê †sênomi sêtigasuc iñ.² Ma iñ gic hu kêdôhôn ñac ma sôm,

³ “Anötô ndê mwasin gic waê lau nañ sêngwinin dau yêc iñ angô-nga. Iñ gêlic ñayham bu kôc ñac sa sêmbo iñ ndê gôlin ñapu.

[†]4:25 Dekapolis - ñaê dinan danem kwi bu ‘malac amanlu.’ Malac amanlu dinan sêyêc Bugictoñ Galili-nga ñagameñ têtñ ac pi-nga.

⁴ Anötö ndê mwasiŋ gic waê lau naŋ sêndöc ti ɲalôm ɲawapac. In ɔc kôm ɲac si ɲalôm timalô.

⁵ Anötö ndê mwasiŋ gic waê lau ti lêŋ malô ma yom malô. Bu ɲac ɔc sêwêkaiŋ gameŋ nom-ɲga sambob.

⁶ Anötö ndê mwasiŋ gic waê lau naŋ atac whiŋ ndu andô bu sêsa lêŋ gitêŋ eŋ. In ɔc nem ɲac sa sêti lau gitêŋ ɲandô.

⁷ Anötö ndê mwasiŋ gic waê lau naŋ tawalô lau. In ɔc tawalô ɲac.

⁸ Anötö ndê mwasiŋ gic waê lau ti ɲalôm ɲawasi. ɲac ɔc sêlic Anötö.

⁹ Anötö ndê mwasiŋ gic waê lau naŋ sêŋsalê lêŋ tu sêmbô ti yom malô-ɲga. In ɔc sam ɲac bu in dau atui awhê ma ɲgac.

¹⁰ Anötö ndê mwasiŋ gic waê lau naŋ sêtap kisa sa tu sêsa Anötö ndê lêŋ gitêŋ-ɲga. In gêlic ɲayham bu kôc ɲac sa sêmbô in ndê gôliŋ ɲapu.

¹¹ “Têŋ ndoc lau sêkêŋ kisa mac ma sêpu mac ti sêŋgôliŋ yom sac daêsam pi mac tu mac aŋkuc aô-ɲga, naŋ ahêgo daôm dom. Bu Anötö ɔc êmwasiŋ mac.

¹² Atac ɲayham ma atisambuc, bu Anötö ɔc kêŋ ɲaôli ɲayham têŋ mac yêc undambê. Ma gauc nem bu ɲalêŋ tigeŋ, lau sêkêŋ kisa Anötö ndê lau propet naŋ sêmbô muŋ su.”

Anötö ndê lau sêtôm gwêc so ma sêtôm ɲawê

¹³ Ma Yisu sôm, “Dakêŋ gwêc so sip gêŋ daner-ɲga bu dakôm gêŋ dau ɲayham. Ma mac ambo lau nom-ɲga ɲalôm atôm gwêc so. Tigeŋ gwêc so bu ɲamakic niŋga, ɔc dakôm ɲamakic sa tiyham ɲalêŋ nde? In tisac su, ma tambaliŋ siŋ niŋga, ma lau sêkwê döŋ.

¹⁴ “Ma mac ambo nom atôm ɲawê bu pô gameŋ. Malac daŋ bu yêc lôc, ɔc tôm dom bu siŋ dau kwi. ¹⁵ Ma têŋ ndoc datuŋ lam asê, ɔc taŋgatôc ɲa suc ahuc dom. Taŋkiŋ sa bu ɲawê pô gameŋ hoŋ. ¹⁶ Bocdinaŋ, akôm mêtê ɲayham

yêc lau hoŋ aŋgô-ɲga, naŋ gitôm mac nem ɲawê bu pô gameŋ. Ma lau ɔc sêlic mac nem mêtê ɲayham, ma sêmpiŋ Damam undambê-ɲga.”

Yisu sôm yom pi yomsu ma propet si yom

¹⁷ “Gauc nem dom bu aô gameŋ tu waser Anötö ndê yom naŋ Moses ti lau propet sêto yêc, naŋ su-ɲga. Aô gameŋ tu waser su-ɲga dom, tigeŋ tu wakôm yom dau ɲandô sa-ɲga. ¹⁸ Yomandô, aô wasôm têŋ mac bu undambê ti nom bu niŋga, magoc yom ɲalhô sauŋ daŋ ɔc niŋga yêc yomsu dom e aô dauŋ wandic dabiŋ gêŋ hoŋ. ¹⁹ Asa naŋ kêgîlî yomsu naŋ hêganôŋ gêŋ sauŋ andô daŋ, me kêdôhôn lau ɲatô bu sêkôm bocdinaŋ, naŋ ti ɲamalac waêmba yêc Anötö ndê gôliŋ ɲapu. Magoc asa naŋ danga wambu Anötö ndê yomsu, ma kêdôhôn lau ɲatô bu sêkôm bocdinaŋ, naŋ ti ɲamalac tiwaê yêc Anötö ndê gôliŋ ɲapu. ²⁰ Aŋgô! Lau Palêsai ti ɲkêdôhôn-waga yomsu-ɲga sêŋsahê ɲanga bu sêti lau gitêŋ, tigeŋ aô wasôm têŋ mac, bu mac bu ati lau gitêŋ ahôc gêlêc ɲac dom, dec ɔc tôm dom bu mac ambo Anötö ndê gôliŋ ɲapu.”

Yomsu dandic ɲamalac ndu-ɲga ɲahu

²¹ Ma Yisu sôm têŋ ɲac, “Mac anyalê yom naŋ Anötö kêŋ têŋ abaŋi bocdec bu, ‘*Ndic ɲamalac ndu dom.*’ Ma ‘Asa naŋ bu ndic ɲamalac ndu, naŋ ɔc tap ɲagêyô sa.’ ²² Tigeŋ kwahic dec aô wasôm têŋ mac, bu asa naŋ tac ɲandê têŋ ɲamalac daŋ, naŋ ɔc tap ɲagêyô sa gitôm in naŋ gic ɲamalac ndu. Ma mac nem ɲagôliŋ daŋ sôm bu lau atu-tu sêmatôc ɲamalac naŋ sam ndê asidôwa bu ɲamalac gauc mbasi-ɲga. Magoc aô wasôm têŋ mac, bu asa naŋ sôm yom kaiŋ dinaŋ, naŋ gitôm bu tap ɲagêyô lambwam-ɲga sa.

²³ “Bocdinaŋ têŋ ndoc am bu lic om ma bu kêŋ nem da têŋ Anötö, ma bu gauc

nem yom dan yêc amlu ñamalac dan ña-sawa, ²⁴ nañ goc hu nem da siñ yêc alta ñamakê ma sa ndi tap ñamalac dau sa. Gêñ ñamata-nga amlu amasañ yom nañ yêc amlu ñasawa, goc mbu ndi ma kêñ nem da têtñ Anötö.

²⁵ “Ma am nem tôp bu yêc ñamalac dan, ma iñ bu wê am têtñ ñgac êmatôc yom-nga ndi, nañ êmasañ yom têtñ iñ ñagahô, têtñ ndoc amlu añsêlêñ ambo señ. Ma bocdinañ ñgac dau oc kêñ am têtñ ñgac êmatôc yom-nga dom. Bu mba, mboe ñgac êmatôc yom-nga oc kêñ am têtñ ñgac yob gapocwalô-nga, ma iñ êmbaliñ am sôc gapoc-walô ndi. ²⁶ Aô wasôm yom ñandô têtñ am, am oc ndôc gapocwalô ñapañ e am ndic nem tôp hon pacndê.”

Yomsu mockaiñ-nga ñahu

²⁷ “Ma mac añyalê yom nañ Moses to bocdec bu, ‘*Kôm gêñ mockaiñ-nga dom.*’ ²⁸ Tigeñ kwahic dec aô wasôm têtñ mac, ñgac dan bu tahê awhê dan e ñalôm ñagalac, nañ gitôm iñ kôm mêtê mockaiñ-nga têtñ iñ su, yêc iñ ndê ñalôm.

²⁹ “Am tanôm danğa bu hê am têtñ sac, goc kip tanôm dinañ sa ma êmbaliñ ñinga. Am tanôm dan bu ñinga, nañ hôc gêlêc am tanôm lu yêc ma hê am bu kôm sac, ma tiñambu Anötö kêñ am sip ya lambwam-nga ti ñamlic sambuc ndi. ³⁰ Ma amam danğa bu tim am, goc tim kic ma êmbaliñ ñinga. Amam dan bu ñinga, nañ hôc gêlêc am mbo ti amam lu-lu ma kôm sac su, ma tiñambu sip ya lambwam-nga ti ñamlic sambuc ndi.”

Awhê lu ñgac sêhu dau siñ dom

³¹ “Ma Moses to yom dan bocdec bu, ‘*Ñgac dan nañ gauc gêm bu hu nawhê siñ, nañ kêñ bapia sêhu dau siñ-nga têtñ nawhê, goc hu iñ siñ.*’ ³² Tigeñ aô wasôm têtñ mac, bu yom tigeñ yêc bu ñgac hu iñ nawhê siñ, nañ awhê dau kôm mêtê mockaiñ-nga whiñ ñgac dan. Ñgac dan bu hu nawhê siñ ñambwa, nañ kôm iñ ti awhê mockaiñ-nga. Ma ñgac wakuc dan bu nem awhê dau, nañ kôm mêtê mockaiñ-nga[‡] whiñ.”

Dasôm yom tidôn goc dakôm ñandô sa

³³ “Mac añyalê yom dan tiyham nañ Anötö kêñ têtñ abañi bocdec bu, ‘*Yom bocke nañ mac amatiñ tidôn, nañ akôm popoc dom,*’ ma ‘*Yom nañ mac bu apuc dôn bu yomandô yêc Pômdau añgô-nga, nañ akôm ñandô sa.*’ ³⁴⁻³⁵ Magoc aô wasôm têtñ mac, bu asôm yom dan tu apuc nem yom dôn-nga dom. Asôm yom pi undambê me pi nom tu bu apuc nem yom dôn-nga dom, ñahu bu Anötö iñ undambê ti nom ñadau. Ma asôm yom pi Jerusalem dom, bu Anötö kêyaliñ malac dau sa ti iñ ndê kiñ atu ndê malac. ³⁶ Ma asôm yom pi nem ñagôlôn dom, bu mac atôm dom bu akôm nem kêclaun dan tisêp me tiyec. ³⁷ Asa bu lôc bu kôm gêñ dan, nañ sôm ‘Aêc, aô wakôm,’ ma bu kôm dom goc sôm, ‘Mba, aô wakôm dom.’ Yom ñatô bocke nañ mac asôm tu apuc yom dau dôn-nga, nañ meñ akên Sadan ndê.”

[‡]5:32 Lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Ñgac dan bu hu ndê nawhê siñ ñambwa, ma awhê dau bu mbo tawasê, dec lau ñatô oc gauc nem bu iñ nakweñ hu iñ siñ tu iñ kôm mêtê mockaiñ-nga whiñ ñgac dan, ma bocdinañ ñac oc sêlic iñ tôm awhê mockaiñ-nga. Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Têtñ ndoc awhê dinañ nakweñ hu iñ siñ, goc iñ oc nem ñgac wakuc. Tigeñ Anötö gêlic bu iñ nakweñ hu iñ siñ ñambwa, dec iñlu si yom sênem dau-nga gacgeñ yêc. Bocdinañ awhê dau lu nakweñ wakuc sêkôm mêtê mockaiñ-nga yêc Anötö añgô-nga.

Daô sac naŋ sêkôm têt naŋ yac, naŋ dom

³⁸“Ma mac anyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, ‘*Ŋamalac daŋ bu ndic am tanôm tisac, naŋ ndic iŋ ndê ô. Ma asa naŋ tuc nem ŋalhôm daŋ dulu, naŋ tuc iŋ ndê dulu ô.*’ ³⁹Tigeŋ aô wasôm têt mac bu akôm mêtê sac ô mêtê sac naŋ lau sêkôm têt mac, naŋ dom. Daŋ bu tap am sip alim andô daŋga, naŋ kêt daŋga bu iŋ ndic whiŋ. ⁴⁰Ma ŋgac daŋ bu wê am têt lau sêmatôc yom-ŋga, ma iŋ tac whiŋ bu am nemlhi iŋ ŋa am nem gêt sauŋ daŋ, goc kêt nem gêt atu têt iŋ whiŋ. ⁴¹Ma lau †Rom-ŋga si ŋgac siŋ-ŋga daŋ bu kac yom am bu hoŋ iŋ ndê wapa seŋ ŋasawa apê, goc hoŋ wapa dau êmsêlêŋ seŋ ŋasawa baliŋ whiŋ iŋ ndi. ⁴²Êmgamiŋ nem gêt têt lau naŋ sêteŋ gêt têt am, naŋ dom, ma daŋ bu ndac am bu nem iŋ sa ŋa gêt daŋ, naŋ puc dômwêm iŋ dom.”

Atac whiŋ nem ŋacyo

(Luk 6:27-36)

⁴³“Ma mac anyalê yom naŋ Moses to bocdec bu, ‘*Atac whiŋ nem lau menpaŋ am-ŋga,*’ ma yom naŋ lau sêsôm bocdec bu, ‘*Atac tec nem ŋacyo.*’ ⁴⁴Tigeŋ aô wasôm têt mac bu atac whiŋ nem ŋacyo, ma atet mbec tu lau naŋ sêkêt kisa mac-ŋga. ⁴⁵Mac bu akôm boc-dinaŋ, goc Damam undambê-ŋga oc sam mac bu iŋ atui awhê ma ŋgac. Iŋ dau kêt ndê ac pi pô lau sac ti lau ŋayham, ma kêt u gic lau gitêt ti lau naŋ sêsa lêt giso. ⁴⁶Lau sac ma lau naŋ sêkôc takis-ŋga atac whiŋ lau naŋ atac whiŋ ŋac, ma sêtec lau naŋ sêtec ŋac. Mac bu aŋkuc ŋac si mêtê, dec tu sake-ŋga Anôtô oc lic mac ŋayham? ⁴⁷Lau sambuc sêtec dau si asidôwai sa, magoc sêtec lau ŋatô. Boc-dinaŋ mac bu atoc nem asidôwai tawasê sa, dec tu sake-ŋga Anôtô oc lic mac ŋayham hôc gêlêc lau sambuc? ⁴⁸Akôc gauc pi yom hoŋ dinaŋ, ma akôm mêtê

solop eŋ, tôm Damam undambê-ŋga ndê mêtê.”

Yom pi sakiŋ gitêt ŋatô

6 Ma Yisu gic têt yom ma sôm, “Ayob daôm bu akôm nem sakiŋ anem akiŋ Anôtô-ŋga tu bu lau sêlic e sêmpiŋ mac-ŋga dom. Mac bu akôm tu bu lau sêmpiŋ mac-ŋga, oc atap nem ŋaôli daŋ sa yêc Damam undambê-ŋga dom.”

Mêtê dakêt gêt têt lau-ŋga

²“Bocdinaŋ têt ndoc am bu nem lau ŋalôm sawa sa, naŋ goc sêc gêt dau ahuc. Ndic dahuc taŋ bu kêt puc lau dom. †Lau sêtim yom lau-ŋga naŋ sêtoc dau sa, naŋ sêkôm bocdinaŋ yêc lôm wê-ŋga ti malac lôm, bu lau sêlic e sêmpiŋ ŋac. Yomandô aô wasôm têt mac bu lau si sêmpiŋ ŋac, dinaŋ ti ŋac si ŋaôli sambuc naŋ sêkôc sa su. ³Tigeŋ têt ndoc am bu kêt gêt têt lau ŋalôm sawa, naŋ siŋ ma kêt gelec têt ŋac, ma yob bu lau daŋ sêŋgô ŋayom dom. ⁴Bocdinaŋ am nem mêtê kôm yac lau-ŋga oc yêc siŋ dau. Ma Damam naŋ gêlic gêt naŋ yêc siŋ, naŋ oc kêt ŋaôli têt am.”

Mêtê dateŋ mbec-ŋga

(Luk 11:2-4, 9-13)

⁵“Ma têt ndoc am bu teŋ mbec, naŋ teŋ tôm lau sêtim yom lau-ŋga dom. Ŋac atac whiŋ bu sêteŋ mbec sêlhac lôm wê-ŋga ti seŋ ŋamakê, tu bu lau sêlic ma sêmpiŋ ŋac-ŋga. Yomandô aô wasôm têt mac bu lau si sêmpiŋ ŋac, dinaŋ ti ŋac si ŋaôli sambuc naŋ sêkôc sa su. ⁶Têt têt am bu teŋ mbec, naŋ goc sôc nem andu ŋalôm ma sêc gatam ahuc, ma teŋ mbec têt Damam yêc malam naŋ lau daŋ sêlic dom. Ma Damam naŋ kêyalê gêt naŋ yêc siŋ dau, naŋ oc kêt ŋaôli têt am.

⁷“Ma têt têt mac bu atet mbec, naŋ atet mbec baliŋ tôm lau sambuc dom. Ŋac gauc gêm bu mbec dau oc ŋandô sa tu ŋac si yom ŋalhô daêsam-ŋga. ⁸Aŋkuc

ɲac si gêbôm dom, bu Damam kêyalê gwanaj su, gêɲ naɲ mac apônda.

⁹ Bocdinaɲ atɛɲ mbec bocdec bu:

Damaɲ, am naɲ mbo undambê. Am nem ɲaê lau sênem dabuɲ maɲ.

¹⁰ Mweɲ ti lau hoɲ si Pômdau. Kêɲ lau daɲga wambu nem yom ɲapep yêc nom, gitôm yêc undambê.

¹¹ Kêɲ yac mba gô tɛɲ ac dindec.

¹² Suc yac mba sac ɲatôp kwi, tôm yac asuc lau naɲ sêkôm sac tɛɲ yac, naɲ si sac ɲatôp kwi.

¹³ Yob yac tɛɲ lêtôm bu tap yac sa dom, ma tɛɲ ɲgac sac Sadaɲ bu kôm yac ɲayom dom.

¹⁴ Mac bu asuc lau naɲ sêkôm sac tɛɲ mac, naɲ si sac kwi, goc Damam undambê-ɲga oc suc mac nem kwi bocdinaɲ. ¹⁵ Magoc mac bu asuc lau si sac kwi dom, dec Damam oc suc mac nem kwi dom bocdinaɲ.”

Mêtê dahu gêɲ danɛɲ-ɲga siɲ tu danem akiɲ Anötö-ɲga

¹⁶ “Ma tɛɲ tɛm mac bu ahu gêɲ danɛɲ-ɲga siɲ tu anem akiɲ Anötö-ɲga, naɲ akôm aɲôm andô masiɲ-masiɲ tôm lau sêtim yom lau-ɲga sêkôm, naɲ dom. Lau dinaɲ sêkôm aɲgô andô tisac, bu lau sêlic ma sêɲyalê bu ɲac sêhu gêɲ danɛɲ-ɲga siɲ ma tu dinaɲ-ɲga sêmpiriɲ ɲac. Yomandô aô wasôm tɛɲ mac bu lau si sêmpiriɲ ɲac, dinaɲ ti ɲac si ɲaôli sambuc naɲ sêkôc sa su. ¹⁷ Bocdinaɲ tɛɲ tɛm mac ahu gêɲ danɛɲ-ɲga siɲ tu anem akiɲ Anötö-ɲga, naɲ aliɲ bu ma amasaɲ daôm ɲapep. ¹⁸ Ma ɲalêɲ dinaɲ lau daɲ oc sêɲyalê dom bu mac ahu gêɲ danɛɲ-ɲga siɲ. Tigeɲ mac nem Damam naɲ mbo siɲ dau, naɲ kêyalê gêɲ hoɲ naɲ yêc siɲ dau, ma bocdinaɲ oc kêɲ nem ɲaôli tɛɲ mac.”

Taɲsalê awa ɲandô undambê-ɲga

(Luk 12:33-34)

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Andic nem awa ti wapa sa lhac nom dom, bu sop oc neɲ,

ma u oc nôm gêɲ dau tibalê, ma lau kaɲ oc sênem kaɲ sa. ²⁰ Apo gêɲ undambê-ɲga sa ti nem awa ɲandô, ma sop ti u oc seɲ su dom, ma gitôm dom bu lau kaɲ sêsôc sêndi bu sênem kaɲ. ²¹ Aô gasôm yom dinaɲ, ɲahu bu gameɲ bocke naɲ mac nem awa yêc, naɲ mac nem ɲalôm ti gauc oc sap dôɲ ɲapaɲ.”

ɲamalac si tandô gitôm ya ɲawê

(Luk 11:33-36)

²² “ɲamalac si tandô gitôm ya ɲawê naɲ tóɛ seɲ tɛɲ ɲac. Bocdinaɲ mac nem tanôm bu wê mac asa lêɲ ɲayham, goc mac nem ɲamlic ɲagêɲ hoɲ oc yêc ɲawê ɲalôm eɲ. ²³ Magoc tanôm bu wê mac asa lêɲ sac-ɲga, goc mac gacgeɲ ambo ɲasec ɲalôm. Bocdinaɲ mac bu gauc nem bu ambo ɲawê ɲalôm, magoc asa lêɲ ɲasec-ɲga, naɲ dec ɲasec gêm mac ahuc sambuc.”

Danem akiɲ ɲadau lu dom

²⁴ “ɲamalac daɲ gitôm dom bu nem akiɲ ɲadau lu, bu iɲ oc tec daɲ, ma atac whiɲ daɲ, me sap daɲ dôɲ ma pu daɲ. Ma mac bocdinaɲ, gitôm dom bu mac atoc Anötö ma awa nom-ɲga lu-lu sa ti mac nem ɲadau.”

Dahêgo daɲɲ dom

(Luk 12:22-32)

²⁵ “Tu dinaɲ-ɲga dec ahêgo daôm dom tu gêɲ anɛɲ-ɲga ti anôm-ɲga, me tu ɲakwê asôc-ɲga. Anötö kêɲ mac ambo tamli, ma gêɲ dinaɲ iɲ gêɲ atu. Gêɲ danɛɲ-ɲga iɲ gêɲ atu dom. Ma Anötö kêɲ mac nem ɲamlic ɲagêɲ hoɲ, ma gêɲ dinaɲ iɲ gêɲ atu. ɲakwê asôc-ɲga iɲ gêɲ atu dom.

²⁶ “Akôc gauc pi mbac. ɲac sêsô gêɲ dom, sêhoɲ gêɲ ɲandô ma sic sa sôc andu gêɲ ɲandô-ɲga dom. Tigeɲ Damam undambê-ɲga gôlôm ɲac. Ma iɲ tac whiɲ mac ɲamalac hôc gêlêc mbac hoɲ su.

²⁷ Ma mac nem asa bu hêgo dau, dec oc tòm bu ndic têu ndê tēm mbo tali-nga?

²⁸ “Tu sake-nga mac nem ñalôm ñawapac tu ñakwê asôc-nga? Akôc gauc pi ñaola ñayham nañ sêpo sêlhac kwan ñalôm, nañ sêkôm gwelen ti sêmasañ ñakwê dom. ²⁹ Tigen aô wasôm têt mac bu Kij Solomon iñ sôc ñakwê ñayham andô, magoc iñ ndê gôlôn ti ñawasi hóc gêlêc ñaola dinañ ñay sa dom. ³⁰ O mac lau nañ akên whiñ gwalec, angô! Kwan ti ñaola nom-nga a sêlhac béc daêsam dom, ma lau oc sêkên ya neñ su. Magoc Anötö kên gêt dau ti ñadalô ñayham, ma yob ñapep. Ma bocdinañ anyalê bu yom ñandô, iñ oc yob mac, ma kên ñakwê têt mac whiñ. ³¹ Bocdinañ ahêgo daôm dom ma asôm bu ‘Daneñ sake?’ me ‘Danôm sake?’ me ‘Dasôc ñakwê bocke?’ lec dom. ³² Lau sambuc nañ sênnyalê Anötö dom, nañ sêhêgo dau tu gêt hoñ dinañ-nga, tigen Damam undambê-nga kêyalê su bu mac apônda gêt hoñ dinañ. ³³ Gêt ñamata-nga akôm ñanga bu atap malam sa yêc Anötö ndê gôlîñ ñapu, ma bu asa iñ ndê lêt gitên. Ma iñ oc yob mac tu gêt nom-nga-nga whiñ.

³⁴ “Bocdinañ ambo ti nem ñalôm ñawapac tu gêt lañsê-nga dom. Ahu sîñ yêc e lañsê dau hóc asê. Ñawapac béc tigen-nga nañ gitôm béc tigen dinañ.”

Dapu lau ñambwa dom

(Luk 6:37-42)

7 Ma Yisu sôm, “Alic lau sac ñambwa tu ñac si lêt ti sakiñ-nga dom, dec Anötö oc lic mac sac tu nem-nga dom. ² Bu Anötö oc êñsahê mac tôm mac añsahê lau, ma nem dôhôn mac nem lêt ti sakiñ tôm dôhôn nañ mac am dôhôn lau si.

³ “Tu sake-nga am hêgo daôm tu gêt golop sañ yêc nem asidôwa tandô, tigen gêt golop atu nañ yêc am daôm tanôm, nañ gêlic apu? ⁴ Ma bocke am sôm têt nem asidôwa, ‘Aô bu wakôc gêt

golop nañ yêc am tanôm, nañ sa.’ Tigen gêt golop atu pôc daôm nem tanôm ahuc? ⁵ Am ñgac tim yom lau-nga! Kôc gêt golop atu sa yêc daôm tanôm muñ e tanôm ñawa sa, nañ goc kôc gêt golop sañ dinañ sa yêc nem asidôwa tandô.”

Dayob Anötö ndê gêt dabuñ ñapep

⁶ “Akên gêt dabuñ têt giam dom, b u oc sêkac dau kwi ma sêseñ mac. Ma ambaliñ nem gôlôn ñayham têt bôc dom, bu oc sêkwê popoc.”

Anötö iñ ñadau bu kên gêt têt yac-nga

⁷ “Ateñ gêt têt Anötö, dec oc akôc ñandô, añsalê iñ ti ndê lêt, ma oc atap sa, ma bu amati gatam oc lêt su têt mac. ⁸ Bu Anötö kên gêt têt lau hoñ nañ sêndac iñ, ma lau hoñ nañ sênnyalê iñ ti ndê lêt, nañ oc sêtap sa, ma ñac nañ sêmati gatam nañ oc lêt su têt ñac.

⁹ “Mac dambai angô! Nem balê ñay bu teñ gö têt am, dec am oc kên hoc têt iñ, a? ¹⁰ Ma bu teñ i oc kên mboc sac têt iñ, a? ¹¹ Mba! Mac lau sac, tigen atoc nem balêkoc sa ña gêt ñayham. Magoc Damam nañ mbo undambê iñ gitên eñ, ma oc kên gêt ñayham-ñayham eñ têt lau nañ sêteñ iñ. ¹² Akôm mêtê ñayham têt lau hoñ, gitôm mêtê ñayham nañ mac atac whiñ bu sêkôm têt mac. Yom hoñ nañ Moses ti lau propet sêto, nañ hêganôn yac dakôm mêtê ñayham bocdinañ.”

Yom señ lu-nga

¹³ “Añsahê ñanga bu atap gameñ andôc tamli ñapañ-nga sa, magoc anyalê bu gatam gameñ dinañ-nga iñ gatam sañ. Bu gameñ andiñam-nga dê yêc, ma señ têt gameñ dau iñ señ atu, ma ñagatam atu bocdinañ. Lau daêsam sêsa señ atu dinañ, ma oc sêsôc gatam atu dau. ¹⁴ Magoc gameñ dandôc tañli ñapañ-nga ña ñagatam iñ gatam sañ, ma

sej tēj gamej dinaŋ iŋ sej atu dom, ma lau daēsam oc sêtap sa dom.”

Yom pi propet tasan

¹⁵“Ayob daôm tu propet tasan-nga. Ƴac sêtôm giam pôm naŋ sêmpanj dau ahuc Ƴa domba Ƴamlıc, tu bu sêti gasuc domba-nga ma sêseŋ Ƴac su. Ƴalêŋ tigeŋ propet tasan oc sêtêŋ mac sêloc tu sêŋsau mac-nga. ¹⁶Aŋsahê Ƴac si lêŋ dec tôm bu mac aŋyalê bu Ƴac lau tasan. Ƴalêŋ tigeŋ, Ƴac dalıc a Ƴandô ma taŋyalê a dau bu Ƴayham me sac. Oc tôm dom bu dahıŋ Ƴandô Ƴayham yêc a sac. ¹⁷Yomandô! A Ƴayham sem Ƴandô Ƴayham, ma a sac sem Ƴandô sac. ¹⁸A Ƴayham daŋ gitôm dom bu nem Ƴandô sac, ma a sac gitôm dom bu nem Ƴandô Ƴayham. ¹⁹Ma a hoŋ naŋ sem Ƴandô sac, naŋ oc sêlêŋ su ma sêtuc pi ya ndı, ma ya neŋ su. ²⁰Bocdinaŋ aŋsahê propet si lêŋ, ma aŋyalê Ƴac bu propet Ƴayham me sac.”

Pômdau kêyalê iŋ ndê lau su

²¹“Lau daēsam sêsam aô bu, ‘Pômdau,’ tigeŋ Ƴac hoŋ oc sêtap gamej undambê-nga sa dom. Mba! Lau naŋ daŋga wambu Damaŋ undambê-nga Ƴapep, ma sêkôm mêtê tôm iŋ atac whıŋ, naŋ oc sêtap undambê sa. ²²Têŋ Anôtô ndê bêc êmatôc lau-nga, naŋ lau tasan daēsam oc sêsôm têt aô bu, ‘Pômdau, Pômdau! Ƴac ahoc yom asê atôm propet, ma atıŋ Ƴalau sac su ma akôm gêt dalô daēsam am am aŋôm. Bocdinaŋ kôc Ƴac sa.’ ²³Tigeŋ aô wasôm têt Ƴac bu, ‘Aô kayalê mac dom sambuc mac lau sac. Alhô su yêc aô!’”

Yom gôliŋ pi Ƴgac lu naŋ sêkwê andu (Luk 6:46-49)

²⁴“Lau naŋ sêŋgô aneŋ yom ma sêkôm Ƴandô sa, naŋ sêtôm Ƴgac tigauc naŋ kwê ndê andu kalhac nom Ƴaŋga ma kêŋ hoc kêgapiŋ alhô dôn. ²⁵Têŋ ndoc u gic

e bu hêc, ma mbu puc Ƴadinda hóc pi andu dau, naŋ andu dau ku sa dom bu hoc kêgapiŋ dôn. ²⁶Magoc lau naŋ sêŋgô aneŋ yom ma sêkôm Ƴandô sa dom, naŋ sêtôm Ƴgac gauc mba naŋ kwê ndê andu kalhac nom babalê. ²⁷Ma u gic ti bu hêc, ma mbu puc Ƴadinda hóc pi andu dau, goc ku sa ma tisac sambuc.”

²⁸Yisu gic bata ndê yom dinaŋ, ma lau hoŋ sêhêdaê tu iŋ ndê yom-nga. ²⁹Ƴahu bu yom naŋ iŋ kêdôhôn têt Ƴac naŋ yom ti Ƴaclai, hóc gêlêc lau Israel-nga si kêdôhônŋwaga yomsu-nga si yom hoŋ su.

Yisu kôm Ƴgac ti gêmbac leprasi Ƴayham sa

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-14)

8 Yisu sip akêŋ lôc meŋ, ma lau daēsam sêŋkuc iŋ. ²Ma Ƴgac daŋ ti gêmbac Ƴleprasi têt iŋ gi, goc pôn haduc ma sôm, “Pômdau. Am bu tac whıŋ dec gitôm bu am oc kôm aô Ƴamlıc Ƴawasi sa.” ³Yisu kêmatôc amba sa gi ma kê-masec iŋ, ma sôm, “Aô atac whıŋ, dec wasôm têt am bu Ƴamlıc Ƴawasi sa.” Ma Ƴagahô eŋ gêmbac hu iŋ siŋ, ma iŋ Ƴamlıc Ƴayham sa. ⁴Ma Yisu sôm têt iŋ, “Am Ƴgô! Gêt naŋ kwahıc dec hóc asê am, naŋ sôm asê têt lau daŋ dom. Tigeŋ têt Ƴdabunısıga ndı, tôte daôm têt iŋ bu lıc bu am nem Ƴamlıc Ƴawasi sa su. Ma kêŋ da tôm yomsu naŋ Moses kêŋ têt Ƴac. Ma Ƴalêŋ dinaŋ lau hoŋ oc sêŋyalê bu am Ƴamlıc Ƴayham sa.”

Ƴgac bata siŋ-nga daŋ kêŋ whıŋ Ƴaŋga

(Luk 7:1-10)

⁵Tıŋambu Yisu sôc malac Kapenaom gi. Ma Ƴgac bata Rom-nga daŋ, naŋ gêm gôliŋ lau siŋ-nga 100, naŋ têt iŋ gi ma ndac iŋ bu nem iŋ sa. ⁶Iŋ sôm, “Pômdau, aneŋ Ƴgac akiŋ daŋ ndôc bôliŋ. Iŋ yêc andu Ƴapaŋ ma kêsahê Ƴandê atu.” ⁷Ma Yisu sôm têt iŋ, “Aô oc waloc ma wakôm iŋ Ƴayham sa.” ⁸Tigeŋ Ƴgac bata

dau ô yom ma sôm, “Pômdau, am ngac atu ma aô ngac apa, dec mayañ dauñ bu am sôc aneñ andu. Tigenñ aô kayalê su bu am ngac ti ñaclai atu, ma bocdinañ dec am bu ndic atu yom, goc aneñ ngac akiñ oc ñayham sa. ⁹ Bu aô dauñ daññ wambu lau nañ si ñaclai hóc gêlêc aô neñ, ma aneñ lau siñ-nga dañga wambu aô. Aô bu wasôm têtñ dañ, ‘Am ndi!’ goc iñ oc ndi. Ma bu wasôm têtñ dañ, ‘Am mweñ,’ goc iñ oc meñ. Ma bu wasôm têtñ aneñ ngac akiñ bu kôm gêtñ dañ, goc iñ oc kôm.”

¹⁰ Yisu ngô ngac bata ndê yom ma hê-daê, ma sôm têtñ lau nañ sêñkuc iñ bu, “Yomandô wasôm têtñ mac, bu yêc lau Israel hoñ aô gatap ñac si dañ nañ kên whiñ ñaṅga gitôm ngac Rom-nga din-dec, nañ sa dom. ¹¹ Aṅgô! Lau daêsam nañ lau Israel dom, nañ oc sêmeñ akêñ nom ñabatiñ hoñ, ma sêtap mwasinñ atu sa yêc undambê sêwhiñ Abraham, Aisak ma Jakob. ¹² Tigenñ lau Israel daêsam nañ gauc gêm bu sic waê bu sêndôc undambê, nañ Anötô oc êmasuc ñac su sêndôc gameñ ñasec-nga, ma sêtañ ti lhô êñsinñ pi dau.”

¹³ Yisu sôm yom dinañ têtñ lau hoñ su, goc sôm têtñ ngac bata, “Am lhô mbu ndi. Aô oc wakôm am nem ngac akiñ dinañ ñayham sa, tôm am kên whiñ.” Ma têtñ ndoc dau dinañ gêmbac hu ngac akiñ dau siñ, ma iñ ñayham sa.

Yisu kôm lau daêsam ñayham sa

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Tiñambu Yisu têtñ Pita ndê andu gi ma gêlic Pita lawawê gêmbac lic ñandê atu ma yêc. ¹⁵ Yisu têtñ iñ gi ma kêmasec iñ amba, goc gêmbac hu iñ siñ. Ma iñ tisa, ma ndê gêtñ danenñ-nga ma kên têtñ Yisu.

¹⁶ Têtñ telha dinañ ac gi sip su, g oc lau malac-nga sêkôc lau daêsam nañ ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, nañ sa sêtên Yisu si. Ma iñ gic atu yom, goc ñalau sac

sêhu lau dau siñ, ma iñ kôm lau gêmbac hoñ ñayham sa.

¹⁷ Ñalênñ dau dinañ yom nañ propet Aisaya sôm su nañ dec ñandô sa. Muñ-nga iñ to yom pi Mesaya bocdec bu:

Iñ hóc yac neñ ñawapac tu nem yac sa-nga.

[Ais 53:4]

Lên tañkuc Yisu-nga

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Têtñ bêc dañ Yisu gêlic lau daêsam sêñgihi iñ ahuc, goc sôm têtñ ndê ñngac-sêñgomi bu sêlom bugictoñ ma sêpi dañga sêndi. ¹⁹ S êmasañ dau sêmbo ma kêdôhôn-waga yomsu-nga dañ meñ ma sôm têtñ iñ, “Kêdôhôn-waga, aô bu wañkuc am, wawhiñ am watên gameñ bocke nañ am oc ndi.” ²⁰ Ma Yisu ô iñ ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsuñ yêc, ma mbac lôlôc-nga si ñaic yêc, tigenñ ñamalac ndê Atu dau ndê mala yêc bêc-nga mba.”

²¹ Ma sêñom dañ sôm têtñ iñ, “P ôm-dau, aô bu wañkuc am, magoc gêtñ ñamata-nga aô wandi wambo wawhiñ aneñ lau e aṅsuhuñ damañ su nañ.”

²² Tigenñ Yisu sôm, “Mba! Am bu gauc nem bu êmkuc aô, nañ gêtñ ñamata-nga. Tec lau batê sêñsuhuñ lau batê.”

Yisu kôm bu ñamponñ timalô

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Yisu sôm yom dinañ su, goc pi wañ dañ gi. Ma iñ ndê ngac-sêñgomi sêñkuc iñ ma sêpi wañ sêwhiñ. ²⁴ Sêlac si, ma mbu puc atu ma gêli bu ñamponñ sa gic sip wañ, e kêpiñ bu wañ pac. Tigenñ Yisu yêc bêc yêc wañ. ²⁵ Dec sêtên iñ si, sêuñ iñ sa ma sêsôm, “Pômdau, nem yac sa, bu yac oc dapac dandiñañ.” ²⁶ Magoc Yisu sôm têtñ ñac, “O mac lau nañ akêñ whiñ gwalec. Tu sake-nga mac atôc daôm?” Goc iñ tisa ma sôm yom ñaṅga têtñ mbu ti bu ñamponñ, ma gameñ ñaṅeñ sa. ²⁷ Ma ñac hoñ sêhêdaê ma sêsôm têtñ dandi,

“Ei! Inj ngac kainj bocke? Bu gêñ honj sêsôc inj ndê yom ñapu, ma mbu ti bu sêwhinj.”

Yisu soc ñalau sac su yêc ngac lu

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ñac sêhóc asê bugictonj ñadañga ma sêsôc lau Gadala-nga si gameñ si. Ma yêc dindê ngac lu sêsa akêñ ôm sêhônga ma sêtênj Yisu si. Inlu ngac lu nañ ñalau sac sêmbo inlu ñalôm, ma sêkôm inlu sêti ngac pôm. Ma bocdinañ lau honj sêtôc inlu ma sêmbo ahê inlu, ma inlu sêndôc ôm sêhônga ñapañ. ²⁹ Têñ ndoc inlu sêhóc asê Yisu, nañ ñalau sac nañ sêmbo inlu ñalôm, nañ sêmbwêc bocdec bu, “O Anötö ndê Atu! Am bu kôm sake têtñ yac? Têm bu Anötö êmatôc yac-nga yêc dôn yêc. Ma bocke am kwahic dec mweñ bu kôm yac ñayom?”

³⁰ Bôc tonj atu dañ señ gêñ sêmbo ahê gameñ nañ ñac sêlhac. ³¹ Goc ñalau sac sêteñ Yisu bu, “Am bu soc yac su, nañ kên yac asip bôc ñalôm.” ³² Ma inj sôm têtñ ñac, “Andi!” Goc sêhu ngac lu dinañ sinj ma sêsôc bôc ñalôm si. Ma bôc honj sênti sêsip salic sac, sêsip bugictonj ñalôm si, ma bu kô ñac sêmbac ndu. ³³ Lau sêyob bôc-nga sêlic gêñ dau, goc sêlhô sêsa malac si, ma sic minj têtñ lau malac-nga pi gêñ honj dinañ, ma pi gêñ nañ Yisu kôm têtñ ngac lu ti ñalau sac. ³⁴ Ma lau malac-nga honj sêsa sêtênj Yisu si, ma têtñ ndoc sêlic inj, nañ sêteñ inj bu hu ñac si gameñ sinj.

Yisu kôm ngac bôlinj dañ ñayham sa

(Mak 2:3-12; Luk 5:17-26)

9 Goc Yisu pi wañ gi ma gic bugictonj kic, ma têtñ inj ndê malac Kapenaom gi. ² Ma lau gameñ dinañ-nga sêmbalañ ngac bôlinj dañ yêc sac dañ ma sêtênj Yisu si. Inj gêlic bu ñac sêkênj whinj inj, dec sôm têtñ ngac bôlinj dau, “Aneñ balê, atac ñayham sa. Kwahic dec aô oc wasuc am nem sac kwi.”

³ Kêdôhôngwaga yomsu-nga ñatô s êngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtñ dandi, “Ñgac dê ndê yom sac sambuc! Anötö tigenj gitôm bu suc sac kwi.” ⁴ Yisu kêyalê ñac si gauc, goc ndac ñac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom sac yêc nem ñalôm? ⁵ Mac akêñ whinj dom bu aneñ ñaclai yêc bu wasôm têtñ ngac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinañ aô wasôm têtñ inj bu, ‘Tisa ma êmsêlênj.’ ⁶ Ma têtñ ndoc mac alic bu aneñ yom dinañ ñandô sa, goc anyalê bu Anötö kên ñaclai têtñ ñamalac ndê Atu yêc nom, bu suc ñamalac si sac kwi whinj.” Goc Yisu sôm têtñ ngac bôlinj bu, “Tisa ma hóc nem mbô sa, ma lhô têtñ nem andu ndi!” ⁷ Goc ngac dau tisa ma kôlhô têtñ ndê andu gi. ⁸ Ma lau daêsam nañ sêlic gêñ dau sêhêdaê ñandô, ma sêmpinj Anötö nañ kên ñaclai bocdinañ têtñ ñamalac.

Yisu kêgalêm Matyu bu êñkuc inj

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Yisu kêsêlênj gi ma gêlic ngac dañ ñaê Matyu nañ ndôc ndê mala kôc takis-nga. Ma inj sôm têtñ inj, “Êmkuc aô!” Goc Matyu tisa ma kêkuc inj.

¹⁰ Tinjambu Yisu gêñ gêñ ndôc Matyu ndê andu ñalôm, ma lau daêsam sêmeñ ma señ gêñ sêndôc sêwhinj Yisu ti ndê ngacsênjomi. Ñac lau sêkôc takis-nga ti lau ñatô nañ lau Palêsai sêsam ñac bu lau sac. ¹¹ Ma lau Palêsai ñatô sêlic gêñ dinañ, goc sêndac inj ndê ngacsênjomi bocdec bu, “Tu sake-nga mac nem kêdôhôngwaga gêñ gêñ ndôc whinj lau sac dindê?” ¹² Yisu ngô ñac si yom dau ma sôm, “Lau nañ sêlic dau bu gêmbac mba, nañ oc sêñsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêñsalê dokta. ¹³ Gauc nem Anötö ndê yom nañ propet akwa dañ to yêc bocdec bu, ‘Gêñ atu nañ aô atac whinj, nañ bu mac tamwalô lau, hóc gêlêc domba honj nañ mac bu andic ndu ma akêñ ti da, nañ su.’ Andi ma akôc gauc pi yom dau e anyalê ñahu ñapep. Bu aô

gameŋ bu waŋgalêm lau naŋ sêlic dau bu lau gitêŋ, naŋ sa dom. Aô gameŋ bu waŋgalêm lau sac sa, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anôtô ndê gôliŋ ŋapu.”

Yao gêŋ daneŋ-ŋga-ŋga

(Mak 2:18-20; Luk 5:33-35)

¹⁴Ma Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga ndê sêŋomi ŋatô sêtêŋ Yisu si ma sêndac iŋ bu, “Bocke dec yac ti lau Palêsai akêŋ bêc ŋatô bu aneŋ gêŋ dom tu gauc nem Anôtô-ŋga, tigeŋ am nem ŋgacsêŋomi seŋ gêŋ tôm bêc hoŋ?” ¹⁵Ma Yisu sôm têŋ ŋac, “Ŋgac nem awhê-ŋga daŋ bu êŋ-galêm lau sa sêmbô sêwhiŋ iŋ tu sêneŋ mwasiŋ nem awhê-ŋga, dec oc tôm dom bu sêhu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ ma sêndôc ti ŋalôm ŋawapac têŋ ndoc ŋgac dau mbo whiŋ ŋac. Mba! Ma bocdinaŋ aneŋ ŋgac-sêŋomi sêmbô sêwhiŋ aô ti atac ŋayham, ma sêhu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ dom. Tigeŋ ndoc oc meŋ naŋ lau oc sêkôc aô su yêc ŋac, ma têŋ têm dinaŋ ŋac oc ŋalôm ŋawapac ma sêŋkuc lêŋ dahu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ-ŋga.”

Yisu ndê yom gitôm gêŋ wakuc

(Mak 2:21-22; Luk 5:36-39)

¹⁶Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi ŋakwê akwa naŋ kic, naŋ dom. Bu po wakuc oc hôc ŋakwê akwa kic e ti-sac sambuc. ¹⁷Ma têŋ ndoc lau sêmasaŋ wain wakuc, naŋ sêkêc sip bôc ŋamlic wain-ŋga akwa dom. Mba! Ŋac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ŋamlic akwa kôc. Ma wain oc wê niŋga, ma ŋamlic dau oc tisac. Bocdinaŋ lau sêkêc wain wakuc sip bôc ŋamlic wakuc, ma lu-lu oc sêyêc ŋayham.”

Yisu kôm awhê lu ŋayham sa

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma ŋgac bata daŋ meŋ pôn haduc têŋ iŋ ma sôm, “Aneŋ atuŋwê kwahic dec mbac ndu su,

magoc am bu mweŋ ma kêŋ amam sac iŋ, dec iŋ oc mbo tali tiyham.” ¹⁹Goc Yisu tisa ma iŋ ti ndê ŋgacsêŋomi sêwhiŋ ŋgac dau si.

²⁰Sêŋsêlêŋ sêmbô, ma awhê daŋ tiga-suc iŋ kalhac iŋ dômbwê ma kêmasêc iŋ ndê ŋakwê ŋadali. Awhê dau hôc ŋawapac gêm dac-ŋga ŋapaŋ gitôm yala 12 su, dec ²¹gauc gêm yêc dau bu, “Aô bu wamasec iŋ ndê ŋakwê ŋambwa, dec oc kôm aô ŋayham sa tiyham.” ²²Yisu kac dau kwi e gêlic iŋ, goc sôm, “Aneŋ bawhê, atac pa su. Am ŋayham sa tiyham tu am nem kêŋ whiŋ aô-ŋga.” Ma têŋ ndoc dau dinaŋ awhê dau ŋayham sa.

²³Ma tiŋambu Yisu gi e hôc asê ŋgac bata dau ndê andu, ma gêlic bu lau toŋ atu sêmbô. Ŋatô sêyu gasuc ma ŋatô sê-taŋ ti ŋanta atu. ²⁴Goc sôm, “Alhô su, bu bawhê dau mbac ndu dom. Iŋ yêc bêc naŋ yêc.” Magoc ŋac sêmbwac iŋ. ²⁵Dec Yisu sôm bu sêsoc ŋac sêsa sêndi, goc sôc gi kêmbawhê sip amba, ma iŋ tisa. ²⁶Ma yom dau ŋawaê tiapa sambuc yêc gameŋ dinaŋ.

Yisu kôm ŋgac tapec lu ŋayham sa

²⁷Dinaŋ su, goc Yisu kêsêlêŋ gi. Ma ŋgac tapec lu sêŋkuc iŋ ma sêmbwêc, “O †Dawid ndê Atu, tamwalô alu!” ²⁸Magoc Yisu kêsêlêŋ gi sôc andu daŋ, dec ŋgac lu dinaŋ sêtêŋ iŋ si, ma iŋ ndac, “Amlu akêŋ whiŋ bu aneŋ ŋaclai yêc bu wakôm amlu ŋayham sa, me mba?” Ma iŋlu sêsôm, “Aêc, Pômdau!” ²⁹Goc Yisu kêmasêc iŋlu tandô, ma sôm bu, “Tu amlu akêŋ whiŋ aô-ŋga, dec gêŋ naŋ amlu andac, naŋ oc ŋandô sa.” ³⁰Ma iŋlu tandô po asê. Goc Yisu gic yao iŋlu bu sêsôm gêŋ dau ŋayom asê têŋ lau daŋ dom. ³¹Magoc iŋlu sêsa si, ma sêkôm iŋ ndê waê sa e tiapa gêm gameŋ dinaŋ ahuc.

**Yisu kôm ngac awha
mba sôm yom asê**

³² Ñac sêsa si ma lau ñatô sêtêñ Yisu sêmeñ. Ñac sêkôc ngac ña, nañ ñalau sac kôm in awha mba. ³³ Yisu soc ñalau sac sa awê gi su, goc awha mba dau sôm yom asê. Lau daêsam dinañ sêseñ amba ma sêsôm bu, “Yac dalic gêñ ña bocdec yêc Israel dom andô.” ³⁴ Magoc lau Palê-sai sêsôm bu, “In kôc ñaclai yêc ñalau sac si ñadau Sadañ, dec tiñ ñalau sac su.”

Yisu tawalô lau

³⁵ Ma Yisu kêsêlêñ golom-golom malac atu ti saun. In kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga, ma hoc ñawaê ñayham pi Anötö ndê gôlin asê. Ma in kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hoñ ñayham sa.

³⁶ Magoc têtñ ndoc in gêlic lau daêsam nañ sêñkuc in, nañ tawalô ñac. Ñahu bu in gêlic ñac sêtôm domba nañ si ngac yob ñac-nga mba, dec giam pôm sêtê ñac salin-salin ñapañ. ³⁷ Goc in sôm têtñ in ndê ñgacsêñomi, “Gêñ ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic ñandô sa-nga daêsam dom. ³⁸ Bocdinañ atêñ mbec têtñ ôm ñadau bu êñkin lau gwelêñ-nga sêsôc in ndê ôm ma sêndic gêñ ñandô sa.”

**Yisu kêyalin ñapospel 12 sa
(Mak 3:16-19; Luk 6:12-16)**

10 Yisu ta in ndê ñgac-sêñomi 12 sêtêñ in si, ma kêtñ ñaclai têtñ ñac bu sêsoc ñalau sac su yêc lau, ma bu sêkôm gêmbac hoñ ñayham sa. ² Aposel 12 dau si ñaê bocdec. Ñgac ñamata-nga in Saimon nañ sêsam bu Pita, lu in asi Andru, ma Sebedi ndê atu lu Jems lu Jon, ³ P ilip ma Batolomeas, Tomas ma ngac kôc takis-nga Matyu, ma Al-payas ndê atu Jems, Tadaus, ⁴ Saimon nañ sêsam bu ‘Ñgac ñSelot,’ ma Judas Iskeriot nañ tiñambu hoc Yisu asê.

**Yisu kêkin aposel 12 sêsa si
bu sênem mêtê lau**

(Mak 6:7-11; Luk 9:1-5)

⁵ Yisu kêkin lau 12 dinañ sêsa si bu sênem mêtê, ma gic yomsu ñac bocdec bu, “Asôc lau apa ti lau ñSamaria-nga si malac ña dom, ⁶ tigen gêñ ñamata-nga atêñ domba Israel-nga nañ sinğa su, nañ andi. ⁷ Anem mêtê ma asôm têtñ lau bu Anötö ndê gôlin meñ kêpin su. ⁸ Akôm lau gêmbac ñayham sa, ma akôm lau ti gêmbac leprasi ñamlic ñawasi sa. Aun lau batê sêtisa, ma asoc ñalau sac su yêc lau. Anötö kêtñ ñaclai têtñ mac ñaôli mba, ma bocdinañ anem lau sa ñambwa. ⁹⁻¹⁰ Ma têtñ ndoc mac anjêlêñ andi, nañ gauc nem wapa señ-nga dom. Anjêlêñ amam sawa, akôc mone dom, ampwic talhi dom, akôc ñakwê aô daôm-nga ti atapa dom, ma ahôc tôc dom. Ñalêñ solop bu lau sêlôm lau nañ sem gwelêñ mêtê-nga ma sêpuc ñac dôn ña gêñ dinañ, nañ ti ñac si ñaôli ô gwelêñ.

¹¹ “Malac bocke mac bu asôc andi, nañ anjêlê ñamalac ñayham nañ toc Anötö sa ñapep, bu ambo awhin in e mac ahu malac dau sin. ¹² Têtñ ndoc mac api in ndê andu andi, nañ anem mbec in ndê lau ña mbec yom malô-nga. ¹³ Ma ñac lau dau bu lau gitêñ, goc yom malô oc yêc ñac. Ma ñac bu lau gitêñ dom, goc mac nem mbec yom malô-nga oc gacgeñ yêc mac-nga. ¹⁴ Ma lau malac ña bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc ahu malac me andu dinañ sin ma aton kop su yêc gahim. ¹⁵ Aô wasôm têtñ mac bu têtñ Anötö ndê bêt êmatôc lau-nga, lau malac dinañ-nga oc sêtap ñagêyô sac sambuc sa, hôt gêlêc ñagêyô nañ in oc kêtñ têtñ lau Sodom ti Gomora-nga têtñ têtñ ñambu-nga, nañ su.”

**Yisu ndê lau oc sêtap kisa sa
(Mak 13:11-13; Luk 21:12-17)**

¹⁶ “A ngô su nan! Aô wanjin mac asa andi, atôm domba nan sêsip giam pôm si gamej. Bocdinaj akôc gauc napep ma akôm nem gwelêj, ma akôm mêtê nayham enj e lau dan gitôm dom bu sêpu mac. ¹⁷ Ayob daôm têtj lau nan sêkêj whin aô dom, bu nac oc sêkêj mac atêtj lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi mac na sô yêc nac si lôm wê-nga. ¹⁸ Tu mac anjuc aô-nga dec nac oc sêkêj mac alhac gôlinwaga ti kin si angô-nga. Ndoc dinaj ti mac nem ndoc bu awhê anej yom sa têtj lau atu-tu dinaj, ma têtj lau akêj gamej honj, nan whin. ¹⁹ Ma têtj ndoc sêkôc mac dôn, nan ahêgo daôm dom tu yom asôm-nga. Anötö oc nem mac sa tu asôm yom-nga. ²⁰ Ma yom nan mac bu asôm, nan mac nem yom dom. Damam undambê-nga oc kêj inj ndê Îjalau puc mac dôn, ma hóc nem awham sa.

²¹ “Têtj ndoc nawapac-nga dinaj, lau nan sêkêj whin dom oc sêhoc si asidôwai sêkêj whin aô-nga asê bu sêndic nac ndu, ma dambai oc sêkôm têtj atui boc-dinaj. Balêkoc oc sêli dau sa têtj damba ti dindai, ma sêkêj nac sêtêtj lau bu sêndic nac ndu. ²² Ma lau sambob oc atac tec mac tu aô-nga. Magoc asa nan bu lhac nanga ma hu aô sinj dom, nan oc tap Anötö ndê mwasinj nem inj si-nga sa. ²³ Ma lau bu sêkêj kisa mac, goc ahu nac si malac sinj ma atêtj malac dan andi. Yom nandô aô wasôm têtj mac! Mac nem gwelêj anem mêtê nawaê nayham-nga yêc malac Israel-nga honj oc pacndê dom, e Îjamalac ndê Atu menj sa tiawê.”

**Lau nan sênkuc Yisu oc sêhóc
nawapac gitôm inj dau
(Luk 6:40)**

²⁴ “Kwapuc dan oc hóc gêlêc gwalam akwa nan kêdôhôn inj, nan dom. Ma ngac akinj oc hóc gêlêc inj ndê nâdau dom.

²⁵ Kwapuc bu tôm ndê gwalam akwa ma ngac akinj bu tôm ndê nâdau, goc tôm. Lau sêpu gôlôwac nâdau aô ma sêsam aô bu †Belsebal, ma bocdinaj nac oc sêkôm têtj nâdau ndê lau mac, hóc gêlêc su.”

**Atôc lau nom-nga dom
(Luk 12:2-7)**

²⁶ “Magoc atôc daôm tu lau nan sêkêj kisa mac-nga dom. Îjahu bu gêtj honj nan lau sem ahuc, me yêc sinj dau, nan oc menj sa tiawê. ²⁷ Yom nan aô gasôm têtj mac têtj ôbwêc, nan asôm asê têtj acsalô, ma yom nan aô gac yom sec têtj mac, nan asôm tiatu alhac malac lôm. ²⁸ Atôc lau nan bu sêndic mac ndu-nga dom, bu nac gitôm dom bu sêsej mac gatôm su whin. Atôc lau dom, magoc atôc Anötö ma asôc inj napu. Bu mba, goc inj gitôm bu kêj mac namlic ti gatôm lu-lu sêsip lambwam sêndi e sêninja gacgej.

²⁹ “Akôc gauc pi mbac kecsoc nan lau sêlic bu gêtj nambwa. Tigej Anötö gêlic gêtj sauj dinaj bu gêtj nambwa dom, ma inj bu lôc dom, dec dan oc nija dom. ³⁰⁻³¹ Bocdinaj ahêgo daôm dom, bu Anötö tac whin mac hóc gêlêc mbac kecsoc daêsam su. Inj kêyalê mac e pi sa, gitôm inj sê mac nem kêclaunj honj sa timala.”

**Dasêc Yisu ahuc dom
(Luk 12:8-9)**

³² “Asa nan sôm asê yêc namalac angô-nga bu inj kêj whin aô, nan aô wasôm inj ndê naê asê yêc Damanj undambê-nga angô-nga. ³³ Tigej asa nan sêc inj ndê kêj whin aô-nga ahuc yêc namalac angô-nga, nan wasêc inj ahuc yêc Damanj angô-nga bocdinaj.”

**Tanjuc Yisu ti dahóc nawapac
(Luk 12:49-53; 14:26-27; 9:48)**

³⁴ “Gauc nem bu aô gamej bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aô-nga dec lau oc sêwhê dau kôc ma sêkêj kisa dau.

³⁵ Tu aõ-nga dec damba lu atungac oc sêkên kisa dau, ma dinda lu atuwê, ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkên kisa dau bocdinañ. ³⁶ Ñgac dañ oc tap in ndê ñacyo sa yêc in dau ndê lau.

³⁷ “Asa nañ tac whiñ damba me dinda me atungac me atuwê hóc gêlêc in ndê atac whiñ aõ su, nañ oc tòm dom bu ti aneñ dañ. ³⁸ Ma asa nañ tec bu hóc in ndê a gicso dau[¶] ma êñkuc aõ, nañ tòm dom bu ti aneñ dañ bocdinañ. ³⁹ Lau nañ takwê gêñ nom-nga ñapañ tu puc ñac si ñamlic dôn-nga, nañ oc sêñinga. Magoc asa nañ bu hu gêñ nom-nga sin tu aõ-nga, nañ oc mbo tali ñapañ.

⁴⁰ “Lau nañ sêkôc mac sa, nañ gitôm sêkôc aõ dauñ sa, ma ñac nañ sêkôc aõ sa, nañ sêkôc Anötö nañ kêkin aõ gameñ, nañ sa. ⁴¹ Asa nañ toc aneñ propet dañ sa, ma kôc in sa tu in ti propet gêm aõ añôn-nga, nañ Anötö oc kên ñagêyô ñayham têt in gitôm in kên têt propet dau. Ma asa nañ toc ñamalac gitêt dañ sa, ma kôc in sa tu aneñ ñaê-nga, nañ Anötö oc kên ñagêyô ñayham têt in gitôm in kên têt ñgac gitêt dau. ⁴² Ma asa nañ kôm gêñ sauñ bocke bu nem lau nañ sêñkuc aõ, nañ sa, tòm in kên bu ñalhuc têt ñac sênôm, nañ Anötö oc êñlhin in sin dom. In oc kên ñagêyô ñayham têt in yomandô.”

11 Yom hoñ dinañ Yisu sôm têt in ndê ñgacsênomi 12 tu êndôhôn ñac-nga. In gic bata yom dau, goc kêsêlên golom-golom malac nañ sêyêc gameñ Galili-nga dinañ, ma gêm mêtê ti kêdôhôn lau.

**Yisu sôm yom pi Jon,
Ñgac Kêku Lau-nga
(Luk 7:18-35)**

² Têt ndoc dinañ Jon, ñgac Kêku Lau-nga ndôc gapocwalô, ma in ñgô ñawaê

pi gêñ hoñ nañ Kilisi kôm. Bocdinañ in kêkin in ndê sênomi ñatô sêtên Yisu si, ³ ma sêndac in bocdec bu, “Anötö gic bata têt yac bu oc êñkin Mesaya. Am daôm dinañ, me yac oc akên batan ñgac dañ tiyham?” ⁴ Yisu ô yom ma sôm, “Ambu andi ma asôm yom têt Jon pi mêtê nañ mac añgô aõ gahoc asê, ma pi gêñ nañ mac alic aõ gakôm. ⁵ Lau tapec sêlic gameñ tiyham, lau bôlin sêñsêlên tiyham, lau ti gêmbac leprasi ñamlic ñawasi sa, lau dañgasuñ bic sêñgô yom, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêñgô ñawaê ñayham. ⁶ A ñgô! Lau nañ atac lulu tu aõ-nga dom, nañ oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa.”

⁷ Jon ndê sênomi sêsa si, ma Yisu sôm yom pi Jon têt lau toñ atu nañ sêmbo sêwhiñ in. In ndac ñac bocdec bu, “Têt ndoc mac asa atêt Jon yêc gameñ sawa a, dec gauc gêm bu atap ñamalac kain bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê gitôm gakoc nañ mbu kêwic, a? ⁸ Mac asa a bu alic ñgac dañ nañ sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nañ sêsôc ñakwê ñayham, nañ sêmbo gameñ ñayham gitôm kin si andu. ⁹ Bocdinañ aõ wandac mac, mac asa a bu alic sake? Bu alic propet dañ? Yomandô! In propet dañ, ma in hóc gêlêc propet hoñ su. ¹⁰ Propet akwa dañ to yom nañ Anötö sôm têt Mesaya bocdec bu, ‘Aõ *wañkin aneñ ñgac aheñ-nga muñ am, bu êmasañ am nem señ.*’ Y om pi ñgac aheñ-nga dau hêganôn Jon solop. ¹¹ Yêc ñamalac nom-nga, dañ hóc gêlêc Jon, ñgac Kêku Lau-nga su dom. Tigeñ aõ wasôm yom ñandô têt mac, bu lau hoñ nañ sêmbo Anötö ndê gôlin ñapu, lau tiwaê, ma lau waêmbe boc-dinañ, nañ hoñ sêhóc gêlêc Jon su yêc Anötö añgô-nga.

¹²⁻¹³ “Muñ-nga, Moses ti propet akwa kwa sêhoc yom asê gwanan pi Anötö

[¶]**10:38** Yisu ndê yom pi a gicso dau, nañ ñahu bu tamasañ dauñ tòm bêc hoñ bu dahôc ñandê ti ñawapac tu in-nga e tòm dambac ndu tòm in dau mbac ndu.

ndê gôliŋ. Ma ɲac si yom ɲandô sa dom, e Jon meŋ ma gêm mêtê bu Anötö ndê gôliŋ meŋ kêpiŋ. Têŋ ndoc Jon gic hu yom dau e meŋ têtŋ kwahic dec, Anötö ndê gôliŋ kêsôwec gi tiatu, ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anötö ndê gôliŋ ɲapu. ¹⁴ Anötö gic bata bu êŋkiŋ propet daŋ muŋ Mesaya, naŋ gitôm propet Elaija. Ma aô wasôm têtŋ mac bu yomandô, Jon iŋ propet dau dinaŋ. Mac akêŋ whiŋ yom dinaŋ, me mba? ¹⁵ Mac bu daŋamsuŋ yêc, naŋ aŋgô aneŋ yom!

¹⁶ “Lau têtŋ dindec-ɲga ɲac lau kain bocke? ɲac sêtôm balêkoc naŋ sêkôc whê sêmbo malac lôm, naŋ sêtucdiŋ ɲac si silip ɲatô ma sêsôm, ¹⁷ ‘Têŋ ndoc naŋ yac ac oŋ bu datê wê, naŋ mac atec. Ma têtŋ ndoc yac am wê daŋgibo-ɲga, naŋ mac atec bu ataŋ awhiŋ.’ ¹⁸ Ma lau têtŋ dindec-ɲga bocdinaŋ. Jon meŋ ma gêtŋ gêtŋ ti nôm gêtŋ ɲayham dom, ma sêsôm bu ɲalau sac mbo iŋ ndê ɲalôm. ¹⁹ Ma ɲamalac ndê Atu meŋ nôm ti gêtŋ gêtŋ ɲayham, tigeŋ sêsôm bu iŋ ɲgac gêtŋ gêtŋ ti nôm wain ɲawahô-ɲga, ma bu iŋ hê silip têtŋ lau sac ti lau sêkôc takis-ɲ ga. Bocdinaŋ, mac lau têtŋ dindec-ɲga atôm balêkoc naŋ sêkôm tô aŋiŋ ɲapaŋ. Tigeŋ Anötö ndê gauc hóc gêlêc gêtŋ hoŋ, ma iŋ ndê lau sêŋyalê bu iŋ ndê lêtŋ iŋ lêtŋ solop.”

**Yisu sôm yom pi lau
naŋ sem dau kwi dom**

(Luk 10:13-15)

²⁰ Têtŋ dinaŋ Yisu gic hu pu lau naŋ sêndôc malac ɲatô. ɲahu bu iŋ k ôm gêtŋ dalô daêsam yêc ɲac aŋgô-ɲga, tigeŋ ɲac sem si ɲalôm kwi dom. ²¹ Iŋ sôm, “Oyaê mac lau Korasin ti lau Betsaida-ɲga. Mac ac waê bu atap Anötö ndê atac ɲandê sa. Lau apa naŋ sêndôc Taya ma Saidon, naŋ bu sêlic gêtŋ dalô naŋ aô gakôm yêc mac aŋôm-ɲga, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtaŋ si sac.

²² Tigeŋ mac akôm dom, dec wasôm têtŋ mac bu têtŋ ndoc Anötö êmatôc lau-ɲga, naŋ iŋ oc kêŋ ɲagêyô sac sambuc têtŋ mac, hóc gêlêc ɲagêyô naŋ iŋ oc kêŋ têtŋ lau Taya ti Saidon-ɲga, naŋ su.

²³ “Ma mac lau Kapenaom-ɲga. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa andôc undambê, a? Aô wasôm mba! Iŋ oc êma-suc mac su asip lambwam andi. Lau Sodom bu sêlic gêtŋ dalô gitôm mac alic su, dec oc tôm sêhu si sac siŋ ma sêndôc ɲayham e kwahic dec. ²⁴ Aô wasôm têtŋ mac bu Anötö oc kêŋ ɲagêyô sac têtŋ mac, hóc gêlêc ɲagêyô naŋ iŋ oc kêŋ têtŋ lau Sodom-ɲga.”

Yisu kêpiŋ Damba

(Luk 10:21-22)

²⁵ T êŋ ndoc dinaŋ Yisu teŋ mbec ma sôm, “O Damaŋ, undambê ti nom ɲadau. Aô wampiŋ am bu am tôc nem yom ɲa-ɲandô asê têtŋ lau naŋ sêŋgwiniŋ dau, ma siŋ kwi têtŋ lau naŋ gauc gêm bu ɲac lau tigauc ma sêŋyalê gêtŋ hoŋ. ²⁶ Aêc, Damaŋ, am kôm bocdinaŋ kêkuc am daôm nem atac whiŋ.”

²⁷ Goc Yisu sôm, “Damaŋ kêŋ gêtŋ hoŋ sip aô amaŋ. Lau daŋ sêŋyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê iŋ. Ma lau daŋ sêŋyalê Damba dom, tigeŋ iŋ ndê Atu kêyalê iŋ, ma lau naŋ Atu dau atac whiŋ bu tôc iŋ asê têtŋ ɲac, naŋ sêŋyalê Damba.”

Yisu gêm malô lau kwapac

²⁸ “Mac lau hoŋ naŋ ahôc ɲawapac ma kwampac, naŋ atêŋ aô ameŋ, ma aô wakêŋ mac asê awham su. ²⁹ Ameŋ ma akôm aô neŋ gwelêŋ awhiŋ aô, ma aô oc wandôhôn mac. Aô ɲgac malô ma gatoc dauŋ sa dom, ma mac oc atap malam aŋwhaŋ daôm-ɲga sa yêc aô. ³⁰ ɲahu bu gwelêŋ naŋ mac akôm awhiŋ aô, naŋ ɲadehe dom, ma aô wakêŋ mac ahôc ɲawapac atu dom.”

Yisu in Pômdau bêc Sabat-nga

(Mak 2:23-3:6; Luk 6:1-11)

12 Têñ tēm dinañ ñabêc †Sabat-nga dañ, nañ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêñsêlêñ sêmbô lôcwha nañ gic ôm wit-nga dañ kic. Ma gêñ yô ñgacsêñomi, dec sêkôc wit ñandô ma señ. ²Lau Palêsai ñatô sêlic, goc sêsôm têtñ in, “Lic su nañ. Am nem ñgacsêñomi sêkôc wit ñandô ma yomsu gic yao bu dakôm gwelêñ kaiñ dinañ têtñ bêc Sabat-nga dom.” ³Goc Yisu ô ñac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto yêc, pi gêñ nañ Kiñ Dawid ti ndê lau sêkôm têtñ ndoc gêñ yô ñac. Mac asam su, me? ⁴Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma kôc bolom dabuñ nañ lau sêkêñ ti da, nañ Moses kêtñ yao bu dabuñsiga tawasê sêneñ, ma lau bam-baliñ sêneñ dom. Ma Dawid ti ndê lau señ, magoc lau dañ sêñgôliñ yom pi Dawid ma sêsôm bu in kêtñ yomsu lec dom.

⁵“Ma gêñ dañ tiyham, nañ mac asam su yêc Moses ndê yomsu. Têtñ bêc Sabat-nga hoñ dabuñsiga sêkôm gwelêñ yêc lôm dabuñ, ma gwelêñ dinañ kêtñ yomsu Sabat-nga. Magoc lau sêñgôliñ yom pi ñac dom.

⁶“A ô wasôm têtñ mac, bu gwelêñ nañ aô gameñ tu wakôm-nga, nañ hóc gêlêc sakiñ lôm dabuñ-nga hoñ su. ⁷Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec, ‘Gêñ *atu nañ aô atac whiñ, nañ hóc gêlêc mac nem da hoñ su, nañ bu mac tamwalô lau.*’ Mac aňyalê yom dau ñahu dom. Mac bu aňyalê, dec gitôm dom bu mac aňgôliñ yom pi lau nañ sêkôm gêñ so dañ dom. ⁸Bu ñamalac ndê Atu in gêñ hoñ ñadau, ma in Pômdau bêc Sabat-nga whiñ.”

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têtñ bêc Sabat-nga

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹Yisu kêsêlêñ gi, ma sôc ñac si lôm wê-nga gi. ¹⁰Ma yêc dinañ, ñgac amba

tibalê dañ ndôc. Lau Palêsai sêñsalê yom tu sêñgôliñ pi Yisu-nga, goc sêndac in, “Yac bu dakôm ñamalac dañ ñamlic ñayham sa têtñ bêc Sabat-nga, oc tañgili yomsu Sabat-nga, me mba?” ¹¹Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Mac nem domba dañ, bu peñ sip sê ñalôm têtñ bêc Sabat-nga, nañ mac oc akôm sake? Mac oc akôc sa. ¹²Aêc! Ma ñamalac sêhóc gêlêc domba su! Bocdinañ yac bu dakôm ñayham ma danem lau sa têtñ bêc Sabat-nga, oc daso yomsu Sabat-nga dom.” ¹³Goc Yisu sôm têtñ ñgac dau, “Êmatôc amam!” Ma in kê-matôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham, gitôm in amba dañga. ¹⁴Tigeñ lau Palêsai sêsa si ma sem yomgalôm pi lêtñ sêndic Yisu ndu-nga.

Yisu in Anötö ndê ñgac Akin

¹⁵Yisu kêyalê lau Palêsai si gauc, goc hu gameñ dinañ siñ. Lau daêsam sêñkuc in, ma in kôm ñac si gêm-bac hoñ ñayham sa. ¹⁶Tigeñ in gic yao bu sêsôm in ñahu asê dom. ¹⁷Ñalêñ dinañ yom nañ propet Aisaya sôm pi Mesaya muñ su, nañ ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

¹⁸Alic aneñ ñgac akin dindec, nañ aô kayaliñ in sa. Aô atac whiñ in kêtêc, ma aneñ ñalôm tisambuc in. Wakêñ aneñ ñalau nem in ahuc, ma in oc hoc yom gitêñ matôc-nga asê têtñ lau akêñ gameñ nom-nga hoñ.

¹⁹In oc sôm yom tac ñandê-nga me mb-wêc ñanga dom. Ma lau dañ oc sêñgô in whasuñ yêc malac lôm dom.

²⁰Gakoc timdec in oc pônñ dulu dom, ma ya ñawê nañ tisaun, nañ in oc yu

ndu dom.[§] Ma iñ oc kôm bocdinañ e nditôm iñ ndê yom gitêñ matôc-nga nem nom sambuc ahuc.

²¹ Ma lau akêñ gameñ nom-nga hoñ oc sêkêñ bata bu Anötö nem ñac si tu iñ ndê ñaê-nga.

[Ais 42:1-4]

Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mak 3:23-27; Luk 11:14-22)

²² Têñ têm dinañ lau sêwê ñgac dañ nañ ñalau sac kôm iñ tandô t ipec ma awha mba, nañ sêtêñ Yisu sêmeñ. Yisu soc ñalau sac dinañ su, goc kôm ñgac dau ñayham sa, ma iñ gêlic gameñ ma sôm yom asê. ²³ Lau hoñ sêhêdaê tu Yisu-nga, ma sêsôm, “Mboe †Dawid ndê Atu iñ ñgac dau dec, me?” ²⁴ Tigeñ lau Palêsai sêngô ñawaê, dec sêpu Yisu ma sêsôm, “Iñ kôc ñaclai yêc ñalau sac si ñadau †Belsebal, dec iñ soc ñalau sac su.” ²⁵ Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm, “Lau gameñ dañ, me malac dañ, me gôlôwac dañ, bu sêwhê dau kôc, dec ñac oc sêlhac ñanga dom, ma ñac si ñacyo oc sêku ñac dulu. ²⁶ Ma Sadañ boc-dinañ. Iñ bu soc dau ndê ñalau sac su, dec iñ kêñ kisa dau, ma iñ ndê ñaclai oc ñinga.

²⁷ “Mac asôm bu aô gakôc ñaclai yêc Belsebal, dec gasoc ñalau sac su. Ma bocke? Mac nem sêñomi nañ sêsoc ñalau sac sêwhiñ, nañ mac angôliñ yom dau pi ñac whiñ, a? Ñac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac! ²⁸ Tigeñ aô gasoc ñalau sac ña Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, dec añyalê bu Anötö ndê ñaclai bu nem gôliñ gêñ hoñ, nañ hóc asê mac su.

²⁹ “Ñgac dañ oc sôc ñgac ti licwalô atu dañ ndê andu ma êñgaho iñ ndê wapa su ñalêñ bocke? Gêñ ñamata-nga iñ sô ñgac dau dôn, goc kôc iñ ndê wapa su. Ma Sadañ iñ gitôm ñgac ti licwalô atu.

³⁰ “Asa nañ kalhac whiñ aô dom, nañ ti aneñ ñacyo. Ma asa nañ gic lau sa sêtêñ aô sêmeñ dom, nañ soc ñac su yêc aô.

³¹ Tu dinañ-nga aô wasôm têñ mac bu ñamalac nañ kac ndê ñalôm kwi ma hu ndê sac siñ, nañ Anötö oc suc iñ ndê sac ti yom sac-sac hoñ kwi. Tigeñ yom sac nañ ñamalac dañ bu sôm pi Ñalau Dabuñ, nañ Anötö oc suc kwi dom.**

³² Asa nañ bu sôm yom sac pi Ñamalac ndê Atu, tigeñ tiñambu kac ndê ñalôm kwi, nañ Anötö oc suc iñ ndê sac kwi. Magoc asa nañ bu sôm yom sac pi Ñalau Dabuñ, nañ Anötö oc suc iñ ndê sac kwi têñ têm dindêc-nga dom, ma têñ têm ñambu-nga dom bocdinañ.”

Lau si mêtê whê ñac sa bu ñayham me sac

(Luk 6:43-45)

³³ Ma Yisu sôm, “A ñayham sem ñandô ñayham. Ma a sac sem ñandô sac. Dalic a ñandô, dec tanyalê a bu ñayham me sac.

³⁴ Mac lau sac atôm mboc ñatui! Mac atôm bu asôm yom ñayham dañ dom! Bu lau sêsôm yom kêkuc gauc ti mêtê nañ hóc ñac si ñalôm ahuc. ³⁵ Gauc ti mêtê ñayham hóc lau ñayham si ñalôm ahuc, dec sêsôm yom ñayham. Ma gauc ti mêtê sac hóc lau sac si ñalôm ahuc, dec sêsôm yom sac. ³⁶ Aô wasôm yom ñandô têñ mac. Tiñambu Anötö oc êmatôc lau pi yom sac ti yom ñambwa hoñ nañ ñac sêsôm. ³⁷ Lau nañ si yom ñayham, nañ iñ oc sam ñac bu lau gitêñ, magoc ñac nañ si yom sac, nañ oc sêtap iñ ndê matôc sa.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gêñ dalô

(Luk 11:29-32)

³⁸ Goc lau Palêsai ti kêdôhôn-waga yomsu-nga ñatô sêsôm têñ Yisu,

[§]12:20 Yom pi gakoc timdec ma ya ñawê nañ mbac, nañ hêganôn lau nañ sêkêñ whiñ ñanga dom.

^{**}12:31 Lau Palêsai sêsôm bu Yisu kôc ñaclai yêc Sadañ ndê ma soc ñalau sac su, ma Yisu tôc asê bu yom dau gitôm yom sac sambuc nañ sêsôm pi Ñalau Dabuñ.

“Kêdôhônwaga, yac bu alic am kôm gêñ dalô atu bu whê nem ñahu sa.” ³⁹ Ma Yisu sôm, “Mac lau tēm dindec-nga, mac lau sac nañ apuc dômwēm Anötö, ma asa nem lêng bambaliñ gitôm lau mockaiñ-nga. Mac andac bu alic gêñ dalô, magoc Anötö oc kênj gêñ dalô tigenj têng mac alic, tôm gêñ dalô nañ inj kôm pi propet Jona. ⁴⁰ Jona mbo i atu ñalôm gitôm acsalô tö ti ôbwêc tö. Ma bocdinañ ñamalac ndê Atu oc yêc nom ñalôm nditôm acsalô tö ti ôbwêc tö. ⁴¹ Têng ndoc Jona gêm mêtê lau Ninewa, nañ sêkac si ñalôm kwi. Ma ñgac nañ hóc gêlêc Jona su dec mbo, tigenj mac am daôm kwi dom. Tu dinañ-nga têng béc matôc-nga, lau Ninewa oc sêtisa akênj lau batê sêwhiñ mac lau tēm dindec-nga, ma ñac oc sêhoc mac nem sac asê. ⁴² Muñnga, Kwin Siba-nga^{††} kêsêlêng señ baliñ bu ñgô Kiñ Solomon ndê yom ti gauc atu. Ma kwahic dec ñgac nañ hóc gêlêc Solomon su, nañ mbo dec. Magoc mac akênj ñaŋam inj dom. Tu dinañ-nga, têng béc matôc-nga, Kwin dau oc tisa whiñ mac lau tēm dindec-nga, ma hoc mac nem sac asê.”

**Ñalau sac sêñsalê mala
nañ yêc ñambwa**

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Têng ndoc ñalau sac ñaŋ sa yêc ña-malac ñaŋ, nañ gitôm inj kêgihi mbo gameñ sawa ma kêsâlê mala êñwhañ dau-nga. Tigenj têng ndoc inj tap sa dom, ⁴⁴ nañ inj oc sôm têng dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nañ aô gahu siñ su.’ Ma inj oc mbu ndi ma tap sa bu ñamalac dau ndê ñalôm yêc ñambwa, gitôm andu nañ sêmasañ ñawasi sa. ⁴⁵ Dec inj oc sa ndi, wê ñ alau 7 nañ sac sambuc sêhóc gêlêc inj su, nañ sêmeñ, ma hoñ sêsôc ña-malac dau ndê ñalôm sêndi, ma sêmbo

dinañ. Bocdinañ ñawapac nañ tap ña-malac dau sa, nañ hóc gêlêc ñawapac ñamata-nga-nga su. Ma ñalêng tigenj mac lau sac tēm dindec-nga, oc atap ñawapac atu sa têng tēm ñambu-nga.”

Yisu dinda ti asii

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Lau daêsam sêmbo andu ñaŋ sêwhiñ Yisu têng ndoc inj sôm yom dinañ mbo, ma inj dinda ti asii sêmeñ sêlhac awê, ma bu sêsôm yom têng inj. ⁴⁷ Goc ñamalac ñaŋ kênj ñawaê têng inj ma sôm, “Am dinam ti asimi sêlhac awê ma bu sêsôm yom têng am.” ⁴⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aneñ dinañ asa, ma asiñi ñac lau asa?” ⁴⁹ Goc inj tôc amba têng ndê ñgacsêñgomi, ma sôm, “Aô dinañ ti asiñi dau dindec. ⁵⁰ Bu lau nañ ñaŋga wambu Damañ undambê-nga ndê yom, nañ ñac aô asiñi ti lhuñwêi ma dinañi.”

Yom gôliñ pi ñgac kêbalip wit ñawhê

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

13 Têng béc dinañ Yisu hu andu siñ ma sa gi ndôc Bugictonj Galili-nga ñamakê. ² Ma lau daêsam sêkac sa sêngihi inj ahuc e ñasawa mbasi. Tu dinañ-nga dec inj pi gi ndôc wañ ñaŋ poc kêpiñ baô. Ma lau hoñ dinañ sêlhac baô. ³ Goc Yisu sôm yom gôliñ daêsam têng ñac. Inj sôm yom gôliñ ñaŋ bocdec bu, “Ñgac ñaŋ sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc inj ndê ôm. ⁴ Ma têng ndoc inj kêbalip gêñ dau, nañ ñatô sêpeñ sêsip señ, dec mbac sêmeñ ma señ su. ⁵ Ma ñawhê ñatô sêpeñ sêsip gameñ hoc-hoc, nañ nom ñagec sac hoc ñahô ñambwa. ñawhê dau sêsip nom ñalôm gacgeñ si dom, dec sêpo sêpi sêmeñ ña-gahô. ⁶ Magoc tiñambu ac pec ñagatôm ma gêm bôliñ. ñahu bu nom ñayham mba tu ñawakac sip ndi-nga. ⁷ Ma wit

^{††} **12:42** Matyu to yom pi Kwin akênj gameñ ñapu-nga (South). Yom dau hêganônj Kwin Siba-nga, nañ ndê miñ sêto yêc 1 Kiñ 10:1-13. Kwahic dec dasam gameñ Siba-nga bu ‘Arabia.’

ɲawhê ɲatô sêpeɲ sêsip kwanɲ ti ɲakwa ɲalôm, magoc têtɲ ndoc sêpo sêpi sêmeɲ, naɲ kwanɲ pi whiɲ e yanɲ ndu. ⁸Ma ɲatô sêpeɲ sêsip nom ɲayham ma sêpo sêpi ɲayham e sem ɲandô. ɲatô sem ɲandô 30, ma ɲatô sem 60 ma ɲatô sem ɲandô 100. ⁹Asa bu daɲgasuɲ yêc, naɲ ɲgô aneɲ yom.”

Yom gôliɲ ɲahu

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰Tiɲambu Yisu ndê ɲgac-sêɲomi sêti-gasuc iɲ ma sêndac, “Tu sake-ɲga am sôm yom têtɲ lau ɲa yom gôliɲ?” ¹¹Ma iɲ ô yom ma sôm, “Anötô ndê gôliɲ ɲalêɲ ɲahu sip ɲalôm gi. Iɲ kêyalɲiɲ mac sa bu aɲyalê ɲahu dau, magoc lau naɲ sêkêɲ whiɲ aô dom, naɲ oc tôm dom bu sêɲyalê. ¹²Asa naɲ kôc Anötô ndê yom sa sip ndê ɲalôm e tidônɲ, naɲ Anötô oc kêɲ gauc têtɲ iɲ êɲlêc, e iɲ êɲyalê yom dau timala eɲ. Magoc asa naɲ yom dau tidônɲ iɲ dom, naɲ Anötô oc kôc gêtɲ hoɲ su yêc iɲ. ¹³Tu dinaɲ-ɲga aô wasôm yom têtɲ lau ɲa yom gôliɲ. ɲac sêlic gêtɲ ɲapaɲ, tigeɲ ɲac si gauc sa dom, ma ɲac sêɲgô yom ɲapaɲ, tigeɲ ɲac sêɲyalê ɲahu dom. ¹⁴Yom naɲ propet Aisaya hoc asê muɲ su, naɲ dec ɲandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

ɲac sêɲgô aneɲ yom ɲapaɲ, magoc sêɲyalê ɲahu dom. Ma sêlic gêtɲ naɲ aô gakôm naɲ ɲapaɲ, tigeɲ ɲac si gauc sa dom.

¹⁵Lau dau si ɲalôm ɲadandi. ɲac si daɲ-gasuɲ hôc ahuc, ma ɲac sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinaɲ dom, dec oc tôm bu tandô sêlic ma daɲgasuɲ sêɲgô, ma sêɲyalê aô tidônɲ yêc ɲac si ɲalôm e sênem dau kwi, ma aô wakôm ɲac ɲayham sa.”

[Ais 6:9-10]

¹⁶Ma Yisu sôm têtɲ ɲgacsêɲomi, “Aô wampiɲ mac nem tanôm ti daɲamsuɲ, bu mac alic gêtɲ atu-tu naɲ aô gakôm, ti aɲgô aneɲ yom. ¹⁷Aô wasôm yom ɲandô

têtɲ mac bu propet ti lau gitêtɲ daêsam naɲ sêmbo muɲ su, naɲ sêkêɲ bata bu sêlic gêtɲ naɲ mac alic su, magoc sêlic dom. Ma sêkêɲ bata bu sêɲgô yom naɲ mac aɲgô su, tigeɲ sêɲgô dom.”

Yisu whê yom gôliɲ wit ɲawhê-ɲga ɲahu sa

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸Ma Yisu sôm, “Dec akêɲ daɲam ma wawhê yom gôliɲ ɲgac kêbalip wit ɲawhê-ɲga sa. ¹⁹Yom pi ɲawhê naɲ sêpeɲ sêsip seɲ, naɲ hêganônɲ lau naɲ sêɲgô yom pi Anötô ndê gôliɲ, magoc sêɲyalê ɲahu dom. Bocdinaɲ Sadanɲ dau meɲ kêgaho yom dau su yêc ɲac si ɲalôm. ²⁰Ma yom pi ɲawhê naɲ sêpeɲ sêsip gameɲ hoc-hoc, naɲ hêganônɲ lau naɲ sêɲgô Anötô ndê yom, ma sêkôc sa ɲagahô ma ti atac ɲayham. ²¹Magoc tôm ɲawhê dinaɲ ɲawakac sip gi dom, naɲ yom dau tidônɲ yêc lau dinaɲ si ɲalôm dom. Sêlhac ɲasawa sauɲ, tigeɲ têtɲ ndoc sêtap ɲawapac sa me lau sêkêɲ kisa ɲac tu Anötô ndê yom-ɲga, naɲ sêhu si sêkêɲ whiɲ siɲ ɲagahô eɲ. ²²Ma yom pi ɲawhê naɲ sêpeɲ sêsip kwanɲ ti ɲakwa ɲalôm, naɲ hêganônɲ lau naɲ sêɲgô Anötô ndê yom, magoc yom dau gêm ɲandô yêc ɲac si ɲalôm dom. ɲahu bu ɲac sêhêgo dau pi gêtɲ nom-ɲga ɲapaɲ, ma sêsa lêtɲ atac whiɲ mone-ɲga e gêtɲ kainɲ dinaɲ kôm Anötô ndê yom ahuc. ²³Ma yom pi ɲawhê naɲ sêpeɲ sêsip nom ɲayham ma sem ɲandô 30, me 60, me 100, naɲ hêganônɲ lau naɲ sêɲgô yom ma sêɲyalê ɲahu, ma sem ɲandô daêsam.”

Yom gôliɲ pi wahô

²⁴Yisu sôm yom gôliɲ daɲ tiyham bocdec bu, “Aô bu wawhê Anötô ndê gôliɲ sa ɲalêɲ bocdec. ɲgac daɲ kêbalip wit ɲawhê ɲayham sip ndê ôm. ²⁵Magoc têtɲ ndoc lau sêyêc bêc, naɲ iɲ ndê ɲa-cyo meɲ, ma kêbalip wahô ɲawhê sip ôm dau whiɲ wit ɲawhê ɲayham, goc kôlhô

gi. ²⁶ Tiŋambu wit ɲawhê po pi meɲ, ma tɛɲ ndoc ɲandô sa, naɲ lau sêlic bu wahô pi meɲ whiɲ. ²⁷ Goc ôm ɲadau ndê lau akiɲ sêtɛɲ iɲ si ma sêsôm, 'ɲadau, yac alic bu am kêbalip ɲawhê ɲayham sip nem ôm. Magoc wahô dec meɲ akêɲ nde?' ²⁸ Ma iɲ ô yom ma sôm, 'ɲacyo daɲ kôm gɛɲ dau.' Ma sêndac iɲ, 'Am tac whiɲ bu yac asa andi ayê wahô dau sa, me?' ²⁹ Ma iɲ sôm, 'Mba! Bu mboe mac ayê wahô ma apuc wit sa whiɲ. ³⁰ Atec lu-lu sêlhac sêwhiɲ dau ma sêtiatu e ndoc sêndic gɛɲ ɲandô sa-ɲga. Tɛɲ dinaɲ aô oc wasôm tɛɲ lau sêndic gɛɲ ɲandô sa-ɲga bu sêndic wahô sa muɲ, goc sêkic dôn ma sêkêɲ pi ya ndi. Ma tiŋambu sêndic wit ɲandô sa pi aneɲ andu gɛɲ ɲandô-ɲga.'"

Yom gôliɲ pi gɛɲ ɲawhê sauɲ

(Mak 4:31-32; Luk 13:18-19)

³¹ Ma iɲ sôm yom gôliɲ daɲ tɛɲ ɲac bocdec, "Anötö ndê gôliɲ gitôm a soc ɲawhê, naɲ ɲgac daɲ sô sip iɲ ndê ôm. ³² ɲawhê dau iɲ gɛɲ sauɲ-têc, tigen tiŋambu oc po pi meɲ e ti a atu hóc gêlêc gɛɲ ôm-ɲga hoɲ, ma mbac lôlôc-ɲga oc sêmeɲ sêhê si ɲaic yêc ɲasaɲgac."

Yom gôliɲ pi yist

(Luk 13:20-21)

³³ Ma iɲ sôm yom gôliɲ daɲ tiyham bocdec, "Anötö ndê gôliɲ gitôm yist, naɲ awhê daɲ kêɲ sip plawa lôɲ atu daɲ ma kêgaluɲ e kôm plawa hoɲ suɲ."

Yisu sôm yom gôliɲ daêsam

(Mak 4:33-34)

³⁴ Yom hoɲ naɲ Yisu sôm tɛɲ lau toɲ atu dinaɲ, naɲ iɲ sôm ɲa yom gôliɲ ɲambwa. Ma iɲ sôm yom ɲalêɲ daɲ dom. ³⁵ Ma boc-dinaɲ propet ndê yom bocdec ɲandô sa: Aô wasôm aneɲ yom ɲa yom gôliɲ, ma gɛɲ naɲ yêc siɲ dau tɛɲ tɛm Anötö kêɲ

undambê ti nom e meɲ, naɲ kwahic dec wasôm asê.

[BW 78:2]

Yom gôliɲ wahô-ɲga ɲahu

³⁶ Goc Yisu hu lau hoɲ siɲ ma sôc andu gi. Ma iɲ ndê ɲgacsêɲgomi sêtɛɲ iɲ si ma sêndac, "Gitôm bu am whê yom gôliɲ wahô-ɲga ɲahu sa tɛɲ yac?" ³⁷ Ma Yisu sôm, "ɲgac naɲ kêbalip ɲawhê ɲayham, naɲ ɲamalac ndê Atu. ³⁸ Ma iɲ ndê ôm, naɲ nom sambuc lec. Yom pi ɲawhê ɲayham hêganônɲ lau naɲ sêmbo Anötö ndê gôliɲ ɲapu, ma wahô hêganônɲ ɲalau sac si ɲadau ndê lau. ³⁹ Ma ɲacyo naɲ kêbalip wahô ɲawhê, naɲ Sadaɲ dau. Ndoc sêndic gɛɲ ɲandô sa-ɲga, naɲ tôm bêc ɲambu-ɲga, ma lau sêndic gɛɲ ɲandô sa-ɲga, naɲ Anötö ndê aɲela. ⁴⁰ Tɛɲ bêc ɲambu-ɲga, lau sac oc sêsip ya atu ɲalôm sêndi, ɲalêɲ tigen tôm wahô naɲ lau sic sa ma sêkêɲ pi ya gi. ⁴¹ ɲamalac ndê Atu oc êɲkiɲ ndê aɲela, ma ɲac oc sêkôc gɛɲ lêtôm-ɲga ti lau hoɲ naɲ sêkôm sac, naɲ su yêc Anötö ndê lau. ⁴² Ma ɲac oc sêmbaliɲ ɲac sêsip ya atu ɲalôm sêndi, ma ɲac oc sêtaɲ atu ti lhô êɲsiɲ pi dau. ⁴³ Tɛɲ dinaɲ lau gitɛɲ si ɲawasi ti ɲawê oc pô gameɲ gitôm ac, yêc ɲac si Damba ndê gameɲ undambê-ɲga. Mac bu daɲamsuɲ yêc, naɲ aɲgô aneɲ yom."

Yom gôliɲ lu pi Anötö ndê gôliɲ

⁴⁴ "Anötö ndê gôliɲ ɲamwasiniɲ gitôm awa ɲayham andô daɲ naɲ yêc siɲ dau yêc nom daɲ ɲalôm. ɲamalac naɲ tap awa dau sa, naɲ oc siɲ kwi tiyham, ma lhô ndi ti atac ɲayham atu ma kêɲ ndê gɛɲ hoɲ tɛɲ lau sênemlihi, goc nemlihi nom dinaɲ bu kôc awa dau sa.

⁴⁵⁻⁴⁶ "Ma Anötö ndê gôliɲ ɲamwasiniɲ gitôm yac ɲapa ɲaôli atu. ɲgac tidulu gɛɲ-ɲga naɲ kêsalê yac ɲapa ɲayham tu êmasaɲ gôlônɲ-ɲga, naɲ bu tap yac ɲapa ɲayham andô dau sa, dec iɲ oc lhô ndi

ma kêñ ndê gën hoñ têt lau sênemlihi, goc nemlihi yac ñayham dau.”

Yom gôlinj pi wasañ

47-48 “M a yom gôlinj ñan tiyham. Ñalên ñan Anötö kègalêm lau sa bu s êmbo in ndê gôlinj ñapu, ñan gitôm wasañ ñan lau sêkên sip gwêc, ma i tidau-tidau sêsip wasañ dau si e menhu. Goc lau sêhê sa pi baô gi. Ma sêndôc sic ma sênjyalin i ñayham-ñayham sa sip dalu, ma i sac-sac, ñan sêmbalinj sinja. 49 Ma ñalên tigenj têt béc jambu-nga, anjela oc sêmenj ma sêwhê lau sac ti lau gitên kôc. 50 Ñac oc sêmbalinj lau sac sêsip ya atu ñalôm sêndi, ma ñac oc sê-tan ti lhô ênsin pi dau.”

Awa akwa ma awa wakuc

51 Yisu gic bata yom dinanj, goc ndac in ndê ñgacsênomi, “Mac anjyalê anenj yom hoñ dindec ñahu, me mba?” Ma sêlôc, “Aêc.” 52 Goc in sôm têt ñac, “Kêdôhônwaga yomsu-nga ñan sênjyalê Anötö ndê gôlinj ñahu tidôn whin, ñan sêtôm bu sêwhê yom akwa sa têt lau, ma yom wakuc whin. Ma bocdinañ ñac sêtôm andu ñadau ñan ñan gic awa daêsam sa, dec têt awa akwa ti awa wakuc asê têt lau.”

Yisu ndê lau sêkôc in sa dom

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Yisu sôm yom gôlinj hoñ dinanj pac-ndê, goc hu gameñ dinanj sinj. 54 In mbu têt in ndê malachu gi, ma kêdôhôn lau mbo ñac si lôm wê-nga. Dec ñac sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ei! Gauc ñayham ti ñaclai bu kôm gën dalô atu-tu, ñan ñgac dec tap sa yêc nde?” 55 In k apenta ndê atu! In dinda in Maria, ma in asii Jems, Josep, Saimon, ma Judas. 56 Ma in ndê lhuwêi sêmbô sêwhin yac. Bocdinañ gën hoñ dindec in kôc sa yêc nde?” 57 Ma ñac atac lu-lu tu in-nga. Magoc Yisu sôm têt ñac, “Lau hoñ sêtoc propet ñan sa, tigenj

yêc propet dau ndê malachu, in dau ndê lau sêtoc in sa dom.” 58 Ma tu ñac sêkên whin in dom-nga, dec in kôm gën dalô atu-tu daêsam yêc ñac si gameñ dom.

Herod Antipas ñgô ñawaê pi Yisu

(Mak 6:14-16; Luk 9:7-9)

14 Têt ndoc dinanj †Herod, ñan gêm gôlinj gameñ Galili-nga, ñan ñgô ñawaê pi Yisu. 2 Ma in sôm têt in ndê lau aking bu, “Ñgac dê mboe Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ñan tisa akên lau batê-nga. Ma tu dinanj-nga in kôc ñaclai bu kôm gën dalô atu-tu dinanj.”

Herod gic Jon, Ñgac Kêku

Lau-nga ndu ñaminj

(Mak 6:17-29)

3-4 Muñ-nga, Herod gêm in ndê asi Pilip ndê awhê Herodias ti ndê awhê, dec Jon sôm têt in, “Am kôm gën so sambuc.” Tu dinanj-nga Herod kêkinj ndê lau bu sêkôc Jon dôn ma sêkên in ndôc gapocwalô. 5 Herod tac whin bu ndic Jon ndu, tigenj in têt lau daêsam ñan sêlic Jon bu propet ñan. 6 Têt ndoc ñan sêndê mwasinj tu Herod ndê béc dinda kôc in-nga, ma Herodias atuwê têt wê yêc mwasinj dau ñalôm. Herod gêlic ma tac ñayham atu, 7 dec in kêmatin yom têt in ma sôm, “Yomandô aô wasôm têt am. Gën bocke am bu tac whin ñan sôm, ma aô oc wakên têt am.” 8 Goc bawhê dau sa gi gêlic dinda Herodias. In dinda tec Jon, dec sôm têt bawhê bu ndac Herod bocdec bu, “Aô tac whin bu am tim Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ndê kachu kic, ma kêkinj in ndê ñagôlôn sip pele ñan ma kêkinj têt aô, bu walic pi tanôn bu in mbac ndu ñandô.” 9 Têt ndoc Herod ñgô yom dinanj, in ndê ñalôm ñawapac atu. Tigenj tu in kêmatin yom yêc lau hoñ anjô-nga, dec in sôm têt in ndê lau sinj-nga bu sêkôm tôm bawhê dau têt. 10 In kêkinj ñac sêsôc gapoc-walô si, ma sêtim Jon ndê kachu kic. 11 Ma sêkên ñagôlôn sip

pele daŋ, ma sêkôc sêmenj ma sêkên têt bawhê. Goc bawhê dau kôc sa gi kên têt dinda gêlic. ¹² Tiŋambu Jon ndê sêŋomi sêmenj sêkôc iŋ ŋamlaj sa ma si sêŋ-suhuj. Goc sêtêt Yisu si ma sic miŋ têt iŋ.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

¹³ Têt ndoc Yisu ŋgô ŋawaê pi Jon, naŋ iŋ pi waŋ daŋ gi bu pi bugictonj ŋadaŋga, ma lhô têt gameŋ sawa daŋ ndi ma mbo tawasê. Magoc lau malac-ŋga sêŋgô ŋawaê bu iŋ pi waŋ dau gi, ma daêsam sêwê sêmbo baô ma sêŋkuc iŋ. ¹⁴ Têt ndoc Yisu sôc baô gi, naŋ gêlic lau daêsam dinaŋ ma tawalô ŋac. Ma iŋ kôm ŋac si gêm bac ŋayham sa.

¹⁵ Têt telha, kêpiŋ bu ac ndi sip, goc ŋgacsêŋomi sêtêt iŋ sêmenj ma sêsôm, “Gameŋ dec gameŋ sawa, ma ac gi su. Kên lau sêlhô sêtêt malac sêndi bu sênemlhi si gêŋ sêneŋ-ŋga.” ¹⁶ Magoc Yisu sôm, “Mba! Oc tôm bu sêneŋ gêŋ yêc dec. Mac daôm akên gêŋ têt ŋac sêneŋ.” ¹⁷ Ma sêsôm, “Yac oc akôm ŋalêŋ nde, bu yac mba bolom amanjaŋ ma i lu solop dec yêc.” ¹⁸ Goc iŋ sôm, “Akôc gêŋ dau sa amêŋ.” ¹⁹ Ma iŋ sôm têt lau bu sêndôc sic sêndôc kwanj. Iŋ kôc bolom amanjaŋ ma i lu, tatac undambê goc gêm mbec ma pô bolom kôc-kôc. Ma iŋ kên têt ŋgacsêŋomi, ma sic sam têt lau. ²⁰ Ŋac hoŋ seŋ gitôm, ma ŋgac-sêŋomi sic gêŋ ŋadêlê sa sip gatop 12 e meŋhu. ²¹ Lau naŋ seŋ gêŋ dau, naŋ si lauŋ-gac ŋanamba gitôm 5,000. Ma lauwhê ti balêkoc daêsam sêmbo sêwhiŋ.

Yisu kêsêlêŋ mbo bu ŋahô

(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Dinaŋ su, goc Yisu kêkiŋ ndê ŋgac-sêŋomi sêpi waŋ bu sêmuŋ iŋ sêmbu sêpi bugictonj ŋadaŋga sêndi. Ma iŋ dau gacgeŋ mbo, bu kên lau sêlhô sêndi.

²³ Sêlhô si su, goc iŋ pi lôc tawasê gi bu têt mbec. Ŋasec sa, ma iŋ tawasê mbo. ²⁴ Magoc waŋ dau sa awê tibalij gi su, ma mbu ŋadinda gêli bu sa e gic sip waŋ.

²⁵ Têt ôbwêc lôm, Yisu kêsêlêŋ mbo bu ŋahô têt ŋac gi. ²⁶ Magoc têt ndoc ŋgacsêŋomi sêlic iŋ kêsêlêŋ mbo bu ŋahô, naŋ sêtôc dau ti sêmbwêc, ma sêsôm, “Êê! Ŋalau daŋ!” ²⁷ Goc Yisu sôm têt ŋac, “Atôc daôm dom! Ŋalôm pêŋ dôŋ, bu aô dauŋ dec.” ²⁸ Goc Pita sôm, “Pômdau, bu am daôm dinaŋ, naŋ goc sôm aô waŋsêlêŋ wambo bu ŋahô watêŋ am waloc.” ²⁹ Ma Yisu sôm, “Mweŋ!” Goc Pita sip yêc waŋ, ma kêsêlêŋ mbo bu ŋahô têt iŋ gi. ³⁰ Magoc mbu ŋadinda kôm iŋ têt dau atu ma iŋ kwê bu solonj tigeŋ. Goc iŋ mbwêc, “Pômdau, nem aô sa!” ³¹ Ŋagahô Yisu kêmatôc amba gi, hê iŋ sa ma sôm, “O am ŋgac kêŋ whiŋ babalê-ŋga. Bocke ma am atac lu-lu tu aneŋ ŋaclai-ŋga?” ³² Goc iŋlu sêpi waŋ si, ma mbu timalô. ³³ Ma ŋgacsêŋomi naŋ sêndôc waŋ sêpôn haduc ma sêmpiŋ iŋ ma sêsôm, “Yomandô, am Anötô ndê Atu!”

Yisu gêm lau gêm bac sa yêc malac Genesaret

(Mak 6:53-56; Jon 6:22-25)

³⁴ Sêlac waŋ si e sêsôc baô yêc malac Genesaret. ³⁵ Ma têt ndoc lau malac-ŋga sêlic bu Yisu meŋ, naŋ sêkên ŋawaê têt gameŋ ŋamakê-ŋga hoŋ, ma lau sêkôc si lau gêm bac hoŋ sa sêtêt iŋ sêmenj. ³⁶ Ŋac sêteŋ bu sêmasac iŋ ndê ŋakwê ŋadali ŋambwa, ma lau hoŋ naŋ sêmasac iŋ, naŋ ŋayham sa.

Gêŋ naŋ kôm ŋamalac ŋadômbwi sa yêc Anötô ŋgô-ŋga

(Mak 7:1-23)

15 Têt dinaŋ lau Palêsai ti kêdôhônwaga yomsu-ŋga ŋatô sêmenj akên Jerusalem sêtêt Yisu si, ma sêndac iŋ, ² “Tu sake-ŋga am nem

ngacsêñomi sêkôm ñagôliñ nañ lau andô sic dulu têtñ yac, nañ popoc? Têtñ ndoc sêñeñ gêtñ, nañ sêñgwasin amba muñ su dom.” ³Ma Yisu ô ñac si yom bocdec bu, “Ma bocke? Tu sake-nga mac atoc lau andô si ñagôliñ sa ma akôm Anötö ndê yomsu popoc? ⁴Anötö dau sôm, ‘*Toc damam lu dinam sa,*’ ma inñ sôm tiyham bu, ‘*Asa nañ sôm yom sac pi inñ damba me dinda, nañ oc sêndic inñ ndu.*’ ⁵Tigey mac añkuc yomsu dau dom. Ñgac dañ ndê awa me gêtñ bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc inñ sôm têtñ inñlu, ‘Oc tôm dom bu wanem amlu sa, bu gêtñ dindéc aô wakêtñ ti da têtñ Anötö,’ ⁶goc mac alic ñayham bu inñ toc damba sa dom. Bocdinañ mac aseñ Anötö ndê yom nañ sôm bu atoc damam lu dinam sa, nañ popoc, tu bu añkuc lau andô si ñagôliñ. ⁷Mac lau atim yom lau-nga! Yom nañ propet Aisaya hoc asê muñ su, nañ hêganônñ mac solop. Inñ sôm bu, ⁸‘*Lau dindéc sêtoc aô sa ña whasunñ ñambwa, tigerñ ñac si ñalôm yêc dañ dau-nga.*’ ⁹Ñac sem akinñ aô ñandô dom, ma yom nañ sêndôhônñ têtñ lau, nañ ñamalac si yomsu ñambwa.’”

¹⁰Goc Yisu ta lau hoñ ma sôm, “Añgô ma añyalê ñapep. ¹¹Gêtñ daney-nga nañ sip ñamalac whasunñ, nañ kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö añgô-nga dom. Tigey yom nañ sa akêtñ ñamalac whasunñ, nañ kôm ñac ñadômbwi sa.” ¹²Têtñ dinañ Yisu ndê ngacsêñomi sêtigasuc inñ ma sêsôm têtñ inñ, “Lau Palêsai sêñgô am nem yom dinañ, dec kôm ñac sêlic sac. Am kêyalê, me mba?” ¹³⁻¹⁴Goc inñ sôm têtñ ñac, “Ahêgo daôm tu ñac-nga dom! Atec ñac. Lau hoñ nañ dangga wambu Damañ undambê-nga ndê yom dom, nañ sêtôm wahô nañ inñ oc puc sa ti ñawakac. Ñac bu sêtôc señ têtñ lau ñatô, magoc ñac tandô pec. Ma ngac tapec dañ bu wê tapec dañ, inñlu lu-lu oc sêpeñ sêsip sê.”

¹⁵Dec Pita sôm, “Gitôm bu am whê yom gôliñ dinañ ñahu sa têtñ yac?” ¹⁶Goc

Yisu ndac, “Ma bocke? Têtñ nde mac oc añyalê? ¹⁷Alic! Gêtñ nañ sip ñamalac whasunñ, nañ sip inñ ñatac ñalôm gi, ma tiñambu sa meñ tiyham. ¹⁸Tigey yom sac nañ sa ñamalac whasunñ, nañ sa akêtñ inñ ndê ñalôm, ma sac nañ yêc ñamalac ñalôm, dec kôm inñ ñadômbwi sa yêc Anötö añgô-nga. ¹⁹Gauc sac, mêtê sêndic ñamalac ndu-nga, mêtê mockaiñ-nga nañ lau nañ sem dau sa su, ma lau nañ sem dau sa su dom, nañ sêkôm, mêtê sênem kañ gêtñ-nga, yom tasanñ, ma yom sêpu lau-nga, ²⁰nañ yêc ñamalac ñalôm, nañ kôm ñac ñadômbwi sa. Tigey yac bu tangwasinñ amañ dom ma daney gêtñ, dec oc kôm yac ñadômbwi sa yêc Anötö añgô-nga dom.”

Awhê Kanan-nga kêtñ whiñ ñanga

(Mak 7:24-30)

²¹Yisu hu malac dinañ sinñ, ma inñ ti ndê ngacsêñomi sêtêtñ malac Taya ma Saidon ñagameñ ñamakê-nga si. ²²Ma awhê Kanan-nga dañ, nañ ndôc gameñ dinañ, nañ têtñ inñ meñ ma mbwêc, “O Pômdau, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô. Ñalau sac kêtñ ñawapac atu têtñ aô atuñwê, ma kôm inñ tisac.” ²³Yisu gêm dônñ ma ô yom dañ dom, goc ngacsêñomi sêtigasuc inñ ma sêsôm, “Kêtñ inñ lhô ndi, bu inñ kêkuc yac ma mbwêc yom ñapañ.” ²⁴Ma inñ sôm, “Awhê dau inñ awhê Israel-nga dom. Anötö kêkinñ aô bu wanem lau Israel-nga sa, bu ñac sêtôm domba nañ sinñ sa su.”

²⁵Têtñ dinañ awhê dau meñ pônñ ha-duc têtñ inñ ma ndac tiyham, “Pômdau, nem aô sa.” ²⁶Ma Yisu sôm, “Solop dom bu dakôc balêkoc si gêtñ daney-nga su ma tambalinñ têtñ giam sêñeñ.” ²⁷Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, tigey giam nañ sêndôc ñadau ndê tebo ñapu, nañ señ gêtñ ñapopoc nañ peñ yêc tebo.” ²⁸Yisu ngô yom dinañ ma sôm, “O awhê, am kêtñ whiñ ñanga. Aô oc wakôm tôm am ndac.” Ma têtñ acgatu ñasawa

dau dinan, awhê dau ndê atuwê nayham sa.

Yisu gôlôm lau 4,000

(Mak 8:1-10)

²⁹ Yisu kôlhô gi ma kêsêlêñ whiñ ndê ngacsênômi mbo Bugicton Galili-nga ña-makê. Goc in pi lôc dan gi ma ndôc sic. ³⁰ Ma lau daêsam sêwê sêtên in sêmen. Ñac sêkôc lau gahi sac, lau tapeç, l au bôlin, awha mba, ti lau gêm bac daêsam, ma sêkên ñac sêyêc Yisu anğô-nga. Ma in kôm ñac hon nayham sa. ³¹ Têñ ndoc lau sêlic awha mba sêsôm yom asê, ma lau gahi sac ti lau bôlin sên sêlêñ tiyham, ma tapeç si tandô ñawa sa, nañ sêhêdaê ñandô. Ma sêm piñ Anôtô Israel-nga.

³² Yisu ta in ndê ngacsênômi sêmen, goc sôm têt ñac, “Aô tañwalô lau din-dec, bu sêmbo sêwhiñ aô gitôm bêc tö su. Ñac si gêt daneñ-nga pacndê, ma aô gatec bu wakên ñac sêlhô sêndi ti gêt yô ñac, mbo ñac tagôlô yêc señ.” ³³ Magoc ngac-sênômi sêsôm, “Bocke? Gameñ dec gameñ sawa, ma danemlhi bolom yêc nde, bu dakên têt ñac sêneñ?” ³⁴ Ma Yisu ndac, “Mac nem bolom hinga ndôc?” Ma sêsôm, “Bolom 7 ma i mwambwa ñatô.” ³⁵ Goc Yisu sôm têt lau bu sêndôc sic. ³⁶ Dec in k ôc bolom 7 ma i sa ma gêm dançe, p ô kôc-kôc, ma kên têt ngacsênômi, ma ñac sic sam têt lau. ³⁷ Ñac hon señ e gitôm, ma tiñambu ngac-sênômi sic gêt ñadêlê sa sip gatop 7 e menhu. ³⁸ Lau daêsam señ gêt dinan e gitôm. Ñac si lau-ğac ñanamba gitôm 4,000, ma lauwhê ti balêkoc sêmbo sêwhiñ.

³⁹ Tiñambu Yisu kên lau hon sêlhô si, goc in ti ndê ngacsênômi sêpi wañ dan ma sêtên malac Magadan ñagameñ si.

Lau Palêsai sêndac gêt dalô

(Mak 8:11-13)

16

Lau Palêsai ti lau Sadiusi ñatô sêtên Yisu sêmen bu sên sahé in.

Ñac sêndac in bu kôm gêt dalô bu têt asê bu in kôt ñaclai yêc Anôtô ndê. ² Dec in sôm, “Mac bu alic umboñ tikoc, goc mac asôm bu ‘Ac oc pi nayham.’” ³ Ma mac bu alic umboñ tiyec, goc mac asôm, ‘U oc ndic.’ Mac alic gêt dalô umboñ-nga dinan, ma aňyalê ñahu. Ma bocke dec mac aňyalê gêt dalô daêsam nañ aô gakôm têt ñasawa dindeç, nañ ñahu dom? ⁴ Mac lau sac nañ apuc dômwêm Anôtô, ma asa nem lêt bambaliñ gitôm lau mockaiñ-nga. Mac aňsalê gêt dalô, tigeñ Anôtô oc kên gêt dalô tigeñ têt mac alic, gitôm gêt dalô nañ in kôm pi Jona.” Yisu sôm yom dinan su, goc hu ñac siñ ma kôlhô gi.

Yisu puc lau Palêsai ti lau Sadiusi si giso asê

(Mak 8:14-21)

⁵ Têt ndoc Yisu ti ngacsênômi sêmbu akên bugicton ñadanga sêmen, nañ ngacsênômi sêkôc bolom dom, sên lhiñ dau siñ. ⁶ Ma Yisu sôm têt ñac, “Ayob daôm ñapep tu lau Palêsai ti lau Sadiusi si yist.” ⁷ Goc ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi ma sêsôm, “In sôm yom dinan ñahu bu yac dakôc bolom dom.” ⁸ Magoc Yisu kêyalê ñac si yom dau, dec sôm, “O mac lau nañ akên whiñ gwalec! Tu sake-nga mac am yomgalôm awhiñ daôm, ma gauc gêm bu aô gasôm yom pi yist, ñahu bu mac nem bolom mba?” ⁹ Bocke mac nem gauc sa pi gêt hon nañ aô gakôm, nañ dom? Gauc nem bolom amandan nañ gakên têt lau 5,000 señ. Tiñambu mac ahon ñadêlê sa sip gatop hinga? ¹⁰ Ma têt ndoc lau 4,000 señ bolom amandan ñandôlu, nañ ñadêlê sip gatop hinga? ¹¹ Aô gasôm yom pi bolom kaiñ dinan dom, ma bocke dec mac aňyalê aneñ yom ñahu dom? Ayob daôm ñapep pi lau Sadiusi ti lau Palêsai si yist.” ¹² Têt dinan ñac si gauc sa. Ma sên yalê bu in ndê yom hêganôn yist bolom-nga dom. Sên yalê bu in kên puc

ɲac bu sêyob dau pi yom naɲ lau Sadiusi ti lau Palêsai sêndôhôn tɛɲ lau.

Pita hoc Yisu ɲahu asê

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Yisu ti ndê ɲgacsêɲomi sêhôn asê gameɲ naɲ sêsam bu Sisaria Pilipai, ma iɲ ndac ɲac, “Lau sêsôm sake pi ɲamalac ndê Atu? Sêsôm bu iɲ asa?” ¹⁴ Ma sêsôm, “Lau ɲatô sêsôm bu am Jon, ɲgac Kêku Lau-ɲga, ma ɲatô sêsôm bu am Elaija, ma ɲatô sêsôm bu am Jeremaya me propet akwa-kwa si daɲ.”

¹⁵ Goc Yisu ndac ɲac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” ¹⁶ Ma Saimon Pita ô yom ma sôm, “Am Mesaya, Anötô Tali ɲadau ndê Atu am.” ¹⁷ Dec Yisu sôm, “O Saimon, Jona ndê atu, aô awhaɲ hôt am, bu ɲamalac daɲ hoc yom dau asê tɛɲ am dom. Damaɲ undambê-ɲga kêɲ gauc dinaɲ tɛɲ am. ¹⁸ Aô wasôm tɛɲ am, bu am Pita, ma aô wandic aneɲ gôlôwac dabuɲ sa sêlhac hoc dau ɲahô.† Ma ɲaclai lambwam-ɲga gitôm dom bu ku ɲac dulu. ¹⁹ Ma aô wakêɲ ki tɛɲ am bu yob gatam lau sêsôc Anötô ndê gôliɲ ɲapu-ɲga. Ma gêɲ bocke naɲ am bu êmbwala su yêc nom, naɲ wambwala su yêc undambê. Ma gêɲ bocke naɲ am bu sô dôn yêc nom, naɲ wasô dôn yêc undambê bocdinaɲ.” ²⁰ Yisu sôm yom dinaɲ su, goc gic yao iɲ ndê ɲgacsêɲomi ti ɲaɲga, bu sêsôm asê tɛɲ lau bu iɲ Mesaya dau dom.

Yisu sôm gwanɲ bu iɲ oc hôt ɲandê

(Mak 8:31-33; Luk 9:22)

²¹ Têɲ tɛm dinaɲ Yisu gic hu sôm yom tɛɲ ndê ɲgacsêɲomi, pi gêɲ naɲ oc hôt

asê iɲ. Iɲ whê sa bu iɲ gic waê bu tɛɲ Jerusalem ndi, ma lau bata Israel-ɲga ti dabuɲsiga atu-tu, ma kêdôhônwaga yomsu-ɲga oc sêkêɲ ɲawapac daêsam tɛɲ iɲ e lau sêndic iɲ ndu. Ma tɛɲ béc titô-ɲga Anötô oc uɲ iɲ sa mbo tali tiyham. ²² Goc Pita kôc iɲ sa ɲasawa sauɲ gi, ma sôm iɲ bocdec bu, “Pômdau, mba! Tu Anötô-ɲga, oc mba! Gêɲ dinaɲ oc tap am sa dom andô!” ²³ Yisu kac dau kwi ma sôm tɛɲ Pita, “Sadaɲ, kôc daôm sa lhô su! Am gauc gêm bu lhac aô ahuc, a? Am kêyalê Anötô ndê lêɲ dom, am bu êmkuc ɲamalac si gauc ɲambwa.”

Lau naɲ sêɲkuc Yisu oc sêhôn ɲawapac

(Mak 8:34-9:1; Luk 9:23-27)

²⁴ Goc iɲ sôm tɛɲ iɲ ndê ɲgac-sêɲomi, “Asa naɲ tac whiɲ bu êɲkuc aô, naɲ êɲgwininɲ dau ma hôt ndê a gicso dau sa, ma êɲkuc aô. ²⁵ Bu asa naɲ tac whiɲ bu sap gêɲ nom-ɲga dôn ɲapaɲ tu mbo tali-ɲga, naɲ oc niɲga. Magoc asa naɲ bu hu gêɲ nom-ɲga siɲ tu êɲkuc aô-ɲga, naɲ oc niɲga dom. ²⁶ ɲamalac daɲ bu po gêɲ nom-ɲga hoɲ sa, magoc iɲ dau gatu bu niɲga, dec gêɲ nom-ɲga hoɲ dinaɲ oc tôm dom bu nem iɲ sa. Gêɲ ɲayham bocke yêc, naɲ gitôm bu dakêɲ tɛɲ Anötô ô yac neɲ gatun? ²⁷ Tiɲambu ɲamalac ndê Atu oc mbu meɲ ti Damba ndê ɲaclai ti ɲawasi undambê-ɲga, ma whiɲ aɲela hoɲ. Tɛɲ dinaɲ iɲ oc kêɲ ɲagêyô tɛɲ ɲamalac hoɲ tôm ndi, êɲkuc mêtê naɲ ɲac sêkôm. ²⁸ Aô wasôm yom ɲandô tɛɲ mac! Lau ɲatô naɲ sêlhac dec, naɲ oc gacgeɲ sêmbo tali e sêlic ɲamalac ndê Atu meɲ ti ndê ɲaclai nem gôliɲ-ɲga.”

†**16:18** Yêc Yom Grik Pita ndê ɲaê sêsam bu ‘Petros,’ ma hoc sêsam bu ‘petra.’ Lau ɲatô gauc gêm bu Yisu ndê yom pi hoc naɲ iɲ ndê gôlôwac dabuɲ oc sêlhac ɲahô, naɲ hêganôn yom naɲ Pita hoc asê pi Yisu. Bu Pita hoc yom asê ma sôm bu Yisu iɲ Mesaya, Anötô Atu, ma yom dau ti gôlôwac dabuɲ hoɲ si yom sêkêɲ whiɲ-ɲga ɲahu.

**Pita, Jems ma Jon sêlic
Yisu ndê ñawasi**

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

17 Bêc 6 giŋga su, goc Yisu kôc Pita, ma Jems lu asi Jon sêwhiŋ iŋ, ma ñac tawasê sêpi lôc baliŋ daŋ si. ²Yêc dindê sêlic Yisu ndê ñamlic kaiŋ daŋ sa. Iŋ aŋgô andô ñawê sa gitôm ac pô gameŋ, ma iŋ ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc. ³Ma sêlic Moses lu Elaija sêhoc dau asê ma iŋlu sem yomgalôm sêwhiŋ Yisu. ⁴Goc Pita sôm têtŋ Yisu, “Pômdau, ñayham kêlêc bu dambo dec. Am bu tac whiŋ, goc aô wakwê bac tö bu mac ambo-ŋga, am nem bac daŋ, Moses ndê daŋ, ma Elaija ndê bac daŋ.” ⁵Iŋ sôm yom dau mbo, ma dao ti ñawê atu daŋ sip meŋ ma kêgatôc ñac ahuc. Ma awha daŋ sa yêc dao ñalôm, naŋ sôm, “Aô neŋ atungac dau dindec. Aô gatisambuc iŋ, ma atac whiŋ iŋ ndu andô. Aŋgô iŋ ndê yom maŋ!” ⁶Têtŋ ndoc ñgac-sêŋomi tö sêŋgô awha dinaŋ, naŋ sêtôc dau ñalêŋ sac, ma sêhu dau aŋgô andô sip nom. ⁷Magoc Yisu têtŋ ñac gi, kêmasac ñac ma sôm, “Atisa ma atôc daôm dom.” ⁸Ma sêhoc tandô sa ma sêlic bu Yisu tawasê mbo.

Gêndac pi Elaija

(Mak 9:11-13)

⁹Tiŋambu ñac sêsip akêŋ lôc dau sêmeŋ, ma Yisu kêŋ yao ñac bocdec bu, “Andic miŋ pi gêtŋ naŋ mac alic naŋ dom, e ñamalac ndê Atu tisa akêŋ lau batê-ŋga.” ¹⁰Ma ñgacsêŋomi tö dinaŋ sêndac iŋ bocdec bu, “Lau †Skraib naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sêsôm bu Elaija oc meŋ hôc asê muŋ, ma tiŋambu Mesaya oc meŋ. Yom dau ñahu bocke?” ¹¹Goc Yisu ô yom ma sôm, “Elaija gic waê bu meŋ ma êmasaŋ gêtŋ hoŋ tisolop. ¹²Ma aô wasôm têtŋ mac, bu Elaija meŋ su,

tigeŋ lau sêŋyalê iŋ dom. Ma sêkôm mêtê sac têtŋ iŋ tôm ñac atac whiŋ. Ma ñalêŋ tigeŋ ñamalac ndê Atu oc sip ñac si amba, ma sêkêŋ ñandê atu têtŋ iŋ.” ¹³Têtŋ dinaŋ ñac si gauc sa bu Yisu ndê yom pi Elaija hêganônŋ Jon, ñgac Kêku Lau-ŋga.

Yisu soc ñalau sac su yêc balê daŋ

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴Têtŋ têtŋ ñac sêmbu sêmeŋ, naŋ sêtap lau toŋ atu sa, ma ñgac daŋ têtŋ Yisu gi ma pôŋ haduc. ¹⁵Ma iŋ sôm, “Pômdau, tamwalô aneŋ balê ma nem iŋ sa. Iŋ hôc ñawapac atu daŋ, ma ndoc daêsam kôm iŋ titoŋ e peŋ sip ya me bu. ¹⁶Aô gakôc iŋ gatêtŋ nem ñgac-sêŋomi ga, magoc ñac sêtôm dom bu sêkôm iŋ ñayham sa.” ¹⁷Ma Yisu sôm, “O mac lau sac! Aô gambo gawhiŋ mac ñasawa hic baliŋ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêtŋ daŋ? Aô wambo wawhiŋ mac tu wanem mac sa-ŋga ñapaŋ dom! Mac nem akêŋ whiŋ mbasi. Akôc balê dau sa ameŋ.” ¹⁸Goc Yisu hec yom ñalau sac naŋ mbo balê dau ñalôm, ma soc iŋ sa awê gi, ma ñagahô eŋ balê dau ñayham sa.

¹⁹Tiŋambu ñgacsêŋomi sêtêtŋ Yisu si, ma sêndac iŋ gelec, “Tu sake-ŋga yac atôm dom bu aseŋ ñalau sac dinaŋ su?” ²⁰Ma iŋ ô yom ma sôm, “Mac atôm dom, bu mac akêŋ whiŋ Anötô ndê ñac lai gitôm dom. Yomandô aô wasôm têtŋ mac, bu mac nem akêŋ whiŋ bu nditôm gêtŋ sauŋ andô daŋ, tôm soc ñamatu sauŋ, dec oc tôm bu mac asôm têtŋ lôc daŋ bu puc dau sa ma têtŋ gameŋ wakuc ndi, goc lôc dau oc ndi. Akêŋ whiŋ, ma mac oc atôm bu akôm gêtŋ hoŋ. [²¹Yac bu dasoc ñalau sac kaiŋ dinaŋ su, goc gêtŋ ñamata-ŋga dahu gêtŋ daneŋ-ŋga siŋ tu gauc nem Anötô-ŋga, ma datenŋ mbec ñaŋga.]”

**Yisu sôm tiyham bu iŋ oc
mbac ndu ma tisa tiyham**

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Tiŋambu Yisu ndê ngac-sêŋomi sêkac dau sa yêc gameŋ Galili-nga, ma iŋ sôm têtŋ nac, “Tiŋambu oc sêkêŋ Ŋamalac ndê Atu sip lau ŋatô amba. ²³ Ŋac oc sêndic iŋ ndu, magoc têtŋ bêc titô-nga Anötô oc uŋ iŋ sa mbo tali tiyham.” Yisu ndê yom dinaŋ kôm ngacsêŋomi si ŋâlôm ŋawapac ŋandô.

Takis Lôm Dabuŋ-nga

²⁴ Tiŋambu Yisu ti ndê ngac-sêŋomi sêhóc asê malac Kapenaom, ma lau naŋ sêkôc takis lôm dabuŋ-nga,[¶] naŋ sêtêtŋ Pita si ma sêndac iŋ bocdec bu, “Bocke? Mac nem kêdôhônŋwaga oc kêtŋ mone nemlhi takis lôm dabuŋ-nga, me mba?” ²⁵ Ma Pita sôm, “Hecetŋ, iŋ oc nemlhi.”

Têtŋ ndoc Pita sôc andu gi, naŋ iŋ gic miŋ yom dau têtŋ Yisu dom, magoc Yisu dau ndac iŋ, “Saimon, am gauc gêm sake? Kiŋ nom-nga sêkôc takis yêc lau asa? Sêkôc yêc nac dau si atui, me sêkôc yêc lau ŋatô?” ²⁶ Goc Pita ô yom ma sôm, “Ŋac sêkôc takis yêc lau ŋatô.” Ma Yisu sôm, “Bocdinaŋ yomsu takis-nga hêganônŋ Kiŋ ndê atui dom. ²⁷ Tigeŋ yham dom bu nac sêlic yac sac. Bocdinaŋ sa ndi ma kêtŋ gam yêc bugictoŋ. Ma i ŋamata-nga naŋ am hê sa, naŋ kac i dau whasuŋ sa, ma am oc tap mone sa gitôm bu nemlhi hêclu neŋ takis lôm dabuŋ-nga. Kôc sa, ma kêtŋ têtŋ nac.”

Asa ti ŋamalac ŋamata-nga?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

18

Têtŋ ndoc dinaŋ ngac-sêŋomi sêtêtŋ Yisu si, ma sêndac iŋ bocdec bu, “Lau naŋ sêmbo Anötô

ndê gôliŋ ŋapu, naŋ si asa ti ŋamalac ŋamata-nga?” ² Goc Yisu ta balêkoc sauŋ daŋ meŋ, ma kêtŋ iŋ kalhac nac ŋalhu. ³ Ma iŋ sôm, “Anem daôm kwi ma aŋg-winiŋ daôm e atôm balêkoc sauŋ. Bu mba, naŋ wasôm yom ŋandô têtŋ mac bu mac atôm dom bu asôc Anötô ndê gôliŋ ŋapu. ⁴ Asa naŋ bu êŋgwiniŋ dau nditôm balêkoc dindêc, naŋ ti ŋamalac ŋamata-nga yêc Anötô ndê gôliŋ ŋapu. ⁵ Ma asa naŋ kôc balêkoc sauŋ daŋ gitôm iŋ dindêc, naŋ sa tu aneŋ ŋaê-nga, naŋ gitôm iŋ kôc aô dauŋ sa.”

Puc pi lêtôm

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Ma Yisu sôm, “Ŋamalac daŋ bu tim balêkoc sauŋ dindêc si daŋ naŋ kêtŋ whiŋ aô bu kôm mêtê sac, naŋ kôm giso atu. Oc ŋayham bu dasô hoc atu daŋ pi iŋ kachu, ma tambaliŋ iŋ sip gwêc tim ndi, ma gwêc kô iŋ mbac ndu. Ma boc-dinaŋ oc tôm dom bu iŋ tim balêkoc dau, ma tiŋambu tap Anötô ndê matôc sa.

⁷ “Aô wasôm têtŋ mac, bu gêtŋ lêtôm-nga oc sêmeŋ, ma sêkêŋ ŋawapac têtŋ lau nom-nga. Tigeŋ asa naŋ bu kôc gêtŋ lêtôm-nga daŋ meŋ, naŋ oc tap Anötô ndê matôc sa. Oyaê! ⁸ Bocdinaŋ am amam me gahim daŋ bu wê am bu kôm sac, goc tim kic. Oc ŋayham bu am sôc undambê ma ndôc tamli ti amam gatuc me gahim gatuc, hóc gêtêc naŋ am kôm sac ti lic sambuc e Anötô tuc am sip ya naŋ sa ŋapanŋ, naŋ ndi. ⁹ Ma am nem tanôm bu wê am bu kôm sac, goc kip sa ma êmbaliŋ niŋga. Am bu mbo tamli ndôc undambê ti tanôm tigeŋ, naŋ hóc gêtêc am mbo ti tanôm lu ma kôm sac, dec tiŋambu Anötô tuc am sip ya lambwam-nga ndi.”

[¶]17:24 Tôm yala tigeŋ-tigeŋ laungac Israel-nga hoŋ naŋ si yala hóc gêtêc 20, naŋ semlhi takis lôm dabuŋ-nga. Takis dau gitôm lau Grik si mone drakma lu, gitôm ŋaôli naŋ sêkôc tu gwelêŋ bêc lu-nga. Alic Eks 30:13 ma 38:26.

Yom gôlin pi domba nan gingga (Luk 15:4-7)

¹⁰“Ma ayob daôm napep bu alic lau sauŋ dindec gitôm gêŋ nambwa dom. Aô wasôm têt mac, bu ŋac si aŋela nan sêmbo undambê, nan sêlhac Damaŋ undambê-ŋga ndê aŋgô andô-ŋga. [¹¹Ŋamalac ndê Atu meŋ bu nem lau nan sîŋga su, nan si.]

¹²“Akôc gauc pi ŋac dan nan yob domba 100. Têt ndoc domba dan bu êŋsêlêŋ bambalin e ndi nîŋga, nan iŋ oc kôm sake? Iŋ oc hu 99 sîŋ sêmbo, ma sa ndi êŋsalê dan nan gîŋga. ¹³Aô wasôm têt mac bu têt ndoc iŋ tap sa, nan iŋ ndê atac ŋayham tu domba tigen dinaŋ-ŋga oc hôc gêlêc iŋ ndê atac ŋayham pi 99 nan sêmbo, nan su. ¹⁴Ma bocdinaŋ, mac nem Damam undambê-ŋga tec bu lau sauŋ dan sêniŋga.”

Lêŋ tamatôc asidôwai si yom-ŋga

¹⁵“Am nem asidôwa dan bu kôm sac têt am, goc am tamwasêm têt iŋ ndi, ma sôm iŋ ndê giso asê têt iŋ. Iŋ bu ŋgô am nem yom ma kac ndê ŋalôm kwi, dec amlu apitigen tiyham ma ambo ti yom malô. ¹⁶Magoc iŋ bu ŋgô dom, dec kôm tôm yac neŋ ŋagôlin, nan sôm bu yom nan lau lu me tō sêpuc dôn, nan dakôc sa ti yom ŋandô. Boc-dinaŋ kôc ŋamalac tigen me lu sêwhiŋ am, tu bu sêpuc am nem yom dôn-ŋga, ma atêt nem asidôwa dau andi. ¹⁷Ma asidôwa dau bu sôc lau dinaŋ si yom ŋapu dom, nan sôm yom dau asê têt gôlôwac dabuŋ hoŋ. Ma iŋ bu tec bu sôc gôlôwac dabuŋ si yom ŋapu, nan goc alic iŋ gitôm ŋgac sambuc me ŋgac kôc takis-ŋga nan kêyalê Anôtô dom.

¹⁸“Aô wasôm yom ŋandô têt mac. Gêŋ bocke nan mac ambwala su yêc nom, nan wambwala su yêc undambê. Ma gêŋ bocke nan mac asô dôn yêc nom, nan wasô dôn yêc undambê bocdinaŋ.

¹⁹“Ma gêŋ dan tiyham. Mac nem ŋamalac lu me tō bu ŋalôm tigen bu aten gêŋ dan têt Damaŋ undambê-ŋga, nan iŋ oc kêŋ têt mac. ²⁰Ŋahu bu gameŋ bocke nan mac nem ŋamalac lu me tō akac daôm sa tu aneŋ ŋaê-ŋga, nan aô oc wambo wawhiŋ mac.”

Dasuc asidôwai si sac kwi man

²¹Pita têt Yisu gi, ma ndac iŋ bocdec bu, “Pômdau, sôm têt aô. Aneŋ asidôwa dan bu kôm sac têt aô ŋapaŋ, nan wasuc iŋ ndê sac kwi tidim hiŋga? Nditôm 7, me tidim hiŋga?” ²²Goc Yisu sôm, “Aô wasôm têt am, bu tidim 7 dom. Suc iŋ ndê sac kwi tidim 77 ma hôc gêlêc. Sê sa dom!

²³“Ŋgô su nan! Aô bu wawhê sa têt mac, lêŋ dasuc sac kwi-ŋga nan gic waê lau nan sêmbo Anôtô ndê gôlin ŋapu. Kiŋ dan mbo, ma iŋ tac whiŋ bu êmasaŋ yom whiŋ iŋ ndê lau akiŋ nan si tōp yêc iŋ. ²⁴Iŋ gic hu gwelen dau, ma sêkêŋ ŋgac dan kalhac iŋ aŋgô-ŋga, nan ndê tōp atu andô, gitôm mone talent 10,000.^{§§} ²⁵Ŋgac dinaŋ gitôm dom bu ô ndê tōp, goc Kiŋ dau sôm bu sêkêŋ iŋ ti iŋ ndê awhê ma balêkoc ma iŋ ndê gêŋ hoŋ bu lau sênemli ô tōp dau. ²⁶Dec ŋgac akiŋ dau hu dau sip gi pôn haduc têt Kiŋ, ma teŋ iŋ bocdec bu, ‘Kêŋ ŋasawa têt aô, ma waô gêŋ hoŋ!’ ²⁷Goc Kiŋ tawalô iŋ, ma hu yom tōp-ŋga sîŋ, ma kêŋ iŋ sa gi.

²⁸“Tigen tiŋambu ŋgac dau tap ŋgac akiŋ dan sa, nan ndê tōp sauŋ yêc iŋ, gitôm mone †denarii 100.* Iŋ gôlô ŋgac

§§18:24 Lau Grik si mone nan sêsam bu talent, nan ŋaôli atu andô - talent tigen gitôm K5-6,000. Bocdinaŋ ŋgac dau ndê tōp hôc gêlêc 5 milien kina.

*18:28 Ŋgac dau ndê tōp gitôm K5-600.

dau dôn, hôc iñ sip kachu, ma sôm, ‘Am ndic nem tôp têt aô!’ ²⁹ Ma ngac dau hu dau sip gi pôn haduc ma teñ iñ bocdec bu, ‘Kên ñasawa têt aô ma waô neñ tôp.’ ³⁰ Tigeñ iñ tec, ma kên ngac dau ndôc gapocwalô e iñ ô tôp hon pacndê. ³¹ Lau akiñ ñatô sêlic gêt dinan, dec ñalôm ñawapac ñandô, ma sêtên Kin si ma sic min gêt hon têt iñ. ³² Goc iñ ta ngac akiñ dau ma sôm têt iñ, ‘Am ngac sac! Am teñ aô bu tañwalô am, dec aô gahu am nem yom tôp-nga sin. ³³ Tu sake-nga am tamwalô ngac dinan dom, gitôm aô tañwalô am?’ ³⁴ Goc iñ tac ñandê atu, ma kên ngac akiñ dau têt lau gapocwalô-nga, bu sêndic iñ ñamlic ñandê ma ndôc gapocwalô e iñ ndic ndê tôp sambuc su.”

³⁵ Yisu gic bata yom gôlin dau, goc sôm, “Mac bocdinañ, asuc nem asidôwai si sac kwi ma gauc nem tiyham dom. Bu mba, dec aneñ Damañ undambê-nga oc kôm têt mac gitôm Kin dinan kôm têt ndê ngac akiñ.”

**Anötö tec bu awhê
lu ngac sêhu dau sin
(Mak 10:1-12)**

19 Yisu sôm yom dau su, goc hu gameñ Galili-nga sin, ma têt gameñ Judia-nga nañ yêc Bu Jordan ñadanga têt ac pi-nga, nañ gi. ² Lau daêsam sênkuc iñ, ma yêc gameñ dinan iñ kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

³ Ma lau Palêsai ñatô sêtên iñ si bu sêtim iñ, dec sêndac iñ bocdec bu, “Yom dañ yêc, nañ tôm bu ngac dañ hu ndê awhê sin, me mba? Iñ oc êngilî yomsu, me mba?” ⁴ Goc iñ sôm, “Mac aňyalê Anötö ndê yom nañ sêto yêc, me mba? Yom dau sôm bu, ‘Têt têm ñamata-nga Anötö kêmasañ ñamalac awhê ma ngac.’” ⁵ Ma yom dañ tiyham sôm, ‘Tu dinan-nga ngac dañ oc hu damba lu dinda sin, ma sap iñ ndê awhê dôn. Ma inlu sêti gêt tigeñ.’” ⁶ Yom dau whê sa bu inlu sêmbo sêtôm ñamalac lu dom, inlu sêti gêt tigeñ yêc

Anötö aňgô-nga. Bocdinañ yham dom andô bu ñamalac sêkac gêt nañ Anötö dau kên pitigeñ, nañ su.”

⁷ Goc sêndac iñ, “Bocdinañ dec tu sake-nga Moses to yomsu dañ, nañ sôm bu ngac dañ gitôm bu to bapia hu nawhê sin-nga, goc hu iñ sin?” ⁸ Ma Yisu ô yom bocdec bu, “Moses kêyalê bu mac nem ñalôm ñadandi, dec sôm bu ngac dañ gitôm bu hu ndê awhê sin. Tigeñ têt têm ñamata-nga Anötö kêmasañ ñamalac awhê ma ngac tu bu sêhu dau sin-nga dom. ⁹ Aô wasôm têt mac, bu yom tigeñ yêc bu ngac dañ hu ndê awhê sin, nañ awhê dau kôm mêtê mockaiñ-nga whiñ ngac dañ. Ma ngac dañ bu hu ndê awhê sin tu gêt dau-nga dañ-nga, ma nem awhê wakuc, nañ kôm mêtê mockaiñ-nga yêc Anötö aňgô-nga.”

¹⁰ Têt dinan Yisu ndê ngac-sênjomi sêsôm têt iñ, “Bu bocdinañ, dec mboe oc ñayham bu lau sênem dau dom, a? Oc ñawapac atu bu awhê lu ngac sêsôc yom dau ñapu.” ¹¹ Magoc iñ sôm, “Mba! Anötö kêmasañ awhê lu ngac bu sênem dau. Magoc lau tigeñ-tigeñ iñ kêmasañ ñac bu sênem awhê me ngac dom. ¹² Lauñgac ñatô dindai sêkôc ñac, nañ sêtôm dom bu sênem awhê. Ma lauñgac ñatô nañ sêsê ñac bu sênem awhê dom. Ma ñatô sêkên dau sambuc tu gweler ñawaê ñayham-nga tu bu sêpo Anötö ndê gôlin sa, ma tu dinan-nga dec sem awhê dom. Am asa nañ gitôm bu kôc yom dindac sa ma sôc ñapu, nañ kôc sa.”

**Yisu gêm mbec balêkoc
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)**

¹³ Lau ñatô sêkôc si balêkoc sêtên Yisu si. ñac tac whiñ bu iñ kên amba sac ñac, ma teñ mbec pi ñac. Tigeñ ngac-sênjomi sêsôm dinda ti dambai. ¹⁴ Goc Yisu sôm, “Atec balêkoc sêtên aô sêmeñ. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötö ndê gôlin gic lau nañ sêtôm balêkoc sañ dindac, nañ ñawaê.” ¹⁵ Ma iñ kên amba sac ñac

hoŋ ma gêm mbec ɲac, goc tisa ma kôlhô gi.

Ʋɲac ti lêlôm

(Mak 10:17-22; Luk 18:18-23)

¹⁶Ma ɲɲac daŋ têtŋ Yisu gi, ma ndac iŋ bocdec bu, “Kêdôhônwaga, aô wakôm gêtŋ ɲayham bocke, dec tiŋambu Anôtô oc kôc aô sa wandôc taŋli yêc undambê?” ¹⁷Yisu ô yom ma sôm, “Tu sake-ɲga am ndac aô bu gêtŋ sake iŋ gêtŋ ɲayham? Anôtô tawasê iŋ ɲayham. Am bu ndôc tamli yêc undambê, naŋ daŋam wambu yomsu naŋ Anôtô kêtŋ têtŋ Moses.” ¹⁸Goc ɲɲac dau ndac, “Yomsu hoŋ, me yomsu bocke?” Ma Yisu sôm, “Yomsu bocdec bu, *‘Ndic ɲamalac ndu dom. Kôm gêtŋ mockaiŋ-ɲga dom. Nem kaŋ gêtŋ dom. Sôm yom tasan pi lau dom.*’” ¹⁹Toc damam lu dinam sa, ma *‘Tac whiŋ lau ɲatô gitôm am tac whiŋ daôm.’*” ²⁰Goc iŋ sôm, “Yomsu hoŋ dinaŋ aô kakuc gambo. Ma gêtŋ sake yêc tu wakôm-ɲga?” ²¹Ma Yisu sôm, “Am bu ti ɲɲac gitêtŋ, naŋ sa ndi ma kêtŋ nem gêtŋ hoŋ têtŋ lau sênemlhi, ma kêtŋ ɲa-awa têtŋ lau ɲalôm sawa. Ma bocdinaŋ dec êmyalê bu am nem awa ɲandô yêc undambê. Ma tiŋambu mweŋ ma êmkuc aô.” ²²Ʋɲac dau iŋ ndê yala daêsam dom, ma têtŋ ndoc iŋ ngô Yisu ndê yom dinaŋ, goc iŋ kôlhô ti ɲalôm ɲawapac gi. Ʋahu bu iŋ ɲɲac ti lêlôm.

Puc pi awa ti wapa

(Mak 10:23-31; Luk 18:24-30)

²³Goc Yisu sôm têtŋ ndê ɲɲac-s êŋomi, “Yomandô wasôm têtŋ mac, b u lau ti lêlôm oc tôm dom bu sêsôc Anôtô ndê gôliŋ ɲapu ɲagahô, ɲahu bu ɲac si awa ti wapa hê ɲac kwi.” ²⁴Aŋgô! Bôc atu daŋ gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ɲalasê ɲagahô hôc gêlêc ɲɲac ti lêlôm daŋ, naŋ bu sôc Anôtô ndê gôliŋ ɲapu.” ²⁵Têtŋ ndoc ɲɲacsêŋomi sêŋgô yom dinaŋ dec sêhê-daê ɲandô, ma sêndac Yisu, “Bu bocd-

inaŋ dec asa oc tôm bu tap Anôtô ndê mwasiŋ nem lau si-ɲga sa? Oc ɲawapac atu!” ²⁶Magoc Yisu tahê ɲac ma sôm, “Gêtŋ naŋ ɲamalac sêtôm dom bu sêkôm, naŋ Anôtô gitôm bu kôm.”

²⁷Ma Pita ô yom ma sôm, “Yac ahu gêtŋ hoŋ siŋ tu aŋkuc am-ɲga. Bocdinaŋ yac oc atap mwasiŋ bocke sa?” ²⁸Dec Yisu sôm têtŋ ɲac hoŋ, “Yomandô wasôm têtŋ mac, bu têtŋ ndoc ɲambu-ɲga naŋ gêtŋ hoŋ sêtiwakuc, naŋ Ʋamalac ndê Atu oc ndôc iŋ ndê pôtŋ Kiŋ-ɲga ti ɲaclai ma ɲawasi atu. Ma mac lau naŋ aŋkuc aô, naŋ oc andôc pôtŋ 12, ma anem gôliŋ lau Israel-ɲga si toŋ 12.” ²⁹Ma lau hoŋ naŋ sêhu andu me damba lu dinda, me asidôwai ma balêkoc, me nom siŋ tu aô-ɲga, naŋ Anôtô oc kêtŋ gêtŋ kaiŋ dinaŋ daêsam têtŋ ɲac ô. Ma tiŋambu iŋ oc kêtŋ ɲac sêwêkaiŋ gameŋ sêndôc tali ɲapaŋ-ɲga.

³⁰“Magoc lau daêsam naŋ sêti lau ɲamata-ɲga têtŋ têm kwahic dec-ɲga, naŋ oc sêti lau ɲambu-ɲga, ma lau ɲambu-ɲga oc sêti lau ɲamata-ɲga.”

Yom gôliŋ pi lau naŋ sem gwelêŋ yêc ôm wain-ɲga.

20 Goc Yisu sôm, “Aŋgô yom gôliŋ dindec pi Anôtô ndê gôliŋ, oc whê aneŋ yom dinaŋ sa. Ʋɲac daŋ mbo, naŋ wêkaiŋ ôm wain-ɲga atu daŋ. Iŋ tisa têtŋ bêbêc ganduc ma sôc malac lôm gi, ma kêsalê lau tu sênem gwelêŋ yêc iŋ ndê ôm-ɲga.” ²Iŋ tap lau ɲatô sa, ma sôm bu iŋ oc nemlhi ɲac ɲa mone gitôm †denarias tigeŋ tu gwelêŋ bêc tigeŋ-ɲga. Goc iŋ kêkiŋ ɲac sêsôc iŋ ndê ôm si. ³Ma têtŋ acgatu gitôm 9 kilok, iŋ sa gi gêlic lau ɲatô sêlhac ɲambwa sêlhac malac lôm. ⁴Ma iŋ sôm têtŋ ɲac, ‘Andi akôm gwelêŋ yêc aneŋ ôm wain-ɲga, ma aô oc wakêtŋ ɲaôli solop têtŋ mac ô nem gwelêŋ.’ ⁵Goc sêsôc ôm si ma sem gwelêŋ. Ma iŋ kôm bocdinaŋ têtŋ ac kalhac lhu ma têtŋ 3 kilok telha-ɲga.

Inj gi tap lau sa, ma kêkinj nac si sêkôm gwelenj. ⁶Ma têtj 5 kilok telha-nga inj sa gi tap lau natô sa, nanj sêlhac nambwa. Ma inj sôm têtj nac, ‘Tu sake-nga mac ambo nambwa têtj acsalô sambuc dindec?’ ⁷Ma sêsôm, ‘Lau danj sêmenj sêkênj gwelenj têtj yac tu akôm-nga dom.’ Goc inj sôm, ‘Mac andi anem gwelenj yêc anej ôm.’

⁸“Têtj ac gi sip, goc ôm nâdau sôm têtj inj ndê ngac namata-nga, ‘M bwêc lau nanj sem gwelenj sêmbo, nanj sêmenj, ma kêkinj nac si nâoli têtj nac. Nemlhi lau nanj sêmenj têtj 5 kilok telha-nga nanj munj, goc tinjambu nemlhi lau nanj sêmenj têtj bêtêc.’ ⁹Ma lau nanj nâdau kôc nac sa têtj 5 kilok, nanj sêkôc denarias tigen-tigen ti nac si nâoli tôm gi. ¹⁰Tu dinanj-nga dec lau nanj sic hu gwelenj têtj bêtêc, sêkênj bata bu oc sêkôc nâoli hôc gêlêc denarias tigenj su. Magoc nac honj sêkôc denarias tigenj. ¹¹Têtj dinanj nac sic hu sêtucdinj nâdau, ¹²ma sêsôm, ‘Lau nanj sêmenj tinjambu, nanj sem gwelenj gitôm nasawa apê, ma yac am gwelenj atu ma ac pec yac acsalô sambuc dindec. Magoc yac honj akôc nâoli kainj tigenj.’ ¹³Magoc nâdau sôm têtj nac si danj, ‘O anej silip! Bocke dec am sôm bu aô gakôm gêtj so têtj am? Bêtêc lec am gôlôc bu kôc denarias tigenj ti am nem nâoli gwelenj-nga. ¹⁴Boc-dinanj kôc nem nâoli sa, ma lhô ndi. Aô tac whinj bu wakênj nâoli têtj lau nambu-nga gitôm aô gakênj têtj am. ¹⁵Mone dindec anej gêtj, ma wakôm tôm aô atac whinj. Bocke dec am gêlic sac bu aô ngac wamwasinj lau-nga.”

¹⁶Goc Yisu sôm têtj ndê ngac-sênjomi, “Bocdinanj, lau nambu-nga oc sêti lau namata-nga, ma lau n amata-nga oc sêti lau nambu-nga.”

Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

¹⁷Tinjambu Yisu ma lau nanj sênjkuc inj, sênsêlênj sêmbo seņ bu sêpi malac

Jerusalem sêndi. Ma Yisu wê ngac-sênjomi 12 sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm têtj nac, ¹⁸“Kwahic dec yac oc dapi malac Jerusalem dandi, ma ngac danj oc kêkinj Namalac ndê Atu sip dabun-siga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga amba. Njac oc sêkic yom bu sêndic inj ndu, ¹⁹ma sêkênj inj sip lau Rom-nga amba. Ma lau Rom-nga oc sêsu inj susu, ma sêndic inj namlic nandê atu, goc sêndic inj ndu pi a gicso dau. Ma têtj bêt titô-nga, Anôtô oc unj inj sa mbo tali tiyham.”

**Jems lu Jon bu sêhôt
gêlêc ngac-sênjomi natô**
(Mak 10:35-45)

²⁰Têtj ndoc dinanj Jems lu Jon dinda bu teņ gêtj danj têtj Yisu nem injlu awha, goc kôc Sebedi ndê atu lu dinanj sa sêtênj Yisu si, ma pônj haduc yêc inj anjô-nga. ²¹Ma Yisu ndac, “Am tac whinj sake?” Goc awhê dau sôm, “Aô tac whinj bu am toc anej atuņ lu dindec sa, ma sôm bu injlu sêndôc sêwhinj am têtj ndoc am ndôc nem pônj kinj-nga ma nem gôlinj lau. Kêkinj danj ndôc amam andô-nga, ma danj ndôc gasê-nga.” ²²Dec Yisu sôm têtj injlu, “Amlu anjyalê gêtj nanj amlu andac, nanj dom. Amlu atôm bu anôm gêtj sip lacihu nawapac-nga nanj aô wanôm, a?” Ma injlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.” ²³Ma Yisu sôm, “Yomandô, amlu oc ahôc nawapac gitôm aô wahôc. Magoc aô dec oc wanjalinj lau sa bu sêndôc aô amanj andô-nga me gasê-nga, nanj dom. Anej Damanj ti nâdau bu ênjalinj lau sa bu sêndôc dinanj.”

²⁴Têtj ndoc ngacsênjomi amanjlu sênjô yom dau nawawê, dec kôm nac atac nandê têtj Jems lu Jon. ²⁵Goc Yisu mbwêc nac sêtênj inj si, ma sôm, “Mac anjyalê bu lau sambuc si gôlinjwaga sêtoc dau sa têtj nac si lau, ma nac si lau bata sênjwininj lau nanj sêmbo nac napu. ²⁶Tigenj mac anjkuc nac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa nanj tac whinj bu ti nja-

malac tiwaê yêc Anötö aṅgô-nga, naṅ nem akiṅ mac. ²⁷ Aêc! Asa naṅ bu ti mac nem ṅamalac ṅamata-nga, naṅ êṅgwiniṅ dau ma ti mac nem ṅgac akiṅ ṅambwa. ²⁸ Ṽalêṅ tigeṅ Ṽamalac ndê Atu meṅ bu lau sênem akiṅ iṅ dom. Iṅ meṅ bu nem akiṅ lau, ma bu kêṅ dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac ṅatôp.”

**Yisu kôm ṅgac tapec lu ṅayham sa
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)**

²⁹ Têṅ ndoc Yisu ti iṅ ndê ṅgac-sêṅomi sêhu malac Jeriko siṅ, naṅ lau daêsam sêṅkuc iṅ. ³⁰ Ṽgac tapec lu sêndôc seṅ ṅamakê, ma sêṅgô ṅawaê bu Yisu kêsêlêṅ meṅ, goc sêmbwêc, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.” ³¹ Goc lau sêsom iṅlu bu sênem dau dôn. Magoc iṅlu sêmbwêc ti ṅaṅga, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.” ³² Yisu kwê dôn kalhac ma ta iṅlu sêmeṅ. Ma iṅ ndac, “Amlu atac whiṅ bu wakôm sake têt amlu?” ³³ Ma sêo yom ma sêsom, “Pômdau, alu atac whiṅ bu tanôn ṅayham sa.” ³⁴ Dec Yisu tawalô iṅlu, ma kêmasac iṅlu tandô. Ma ṅagahô iṅlu tandô ṅayham sa, ma sêṅkuc iṅ.

**Yisu hôc asê Jerusalem
(Mak 11:1-10; Luk
19:29-38; Jon 12:12-15)**

21 Ṽac sêsuṅ sa Jerusalem ma sêhôc asê malac Betpagi yêc Lôc Olib. Ma Yisu kêkiṅ ndê ṅgacsêṅomi si ṅgac lu, ² ma sôm têt iṅlu, “Amlu asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap doṅki dinda daṅ sa, naṅ sêso dôn kalhac, whiṅ doṅki dau ṅatu. Aṅgapwêc su, ma akôc sa atêṅ aô amêṅ. ³ Ma ṅamalac daṅ bu ndac

amlu pi gêt dau, naṅ asôm têt iṅ bu, ‘Pômdau tac whiṅ bu doṅki lu dindec sênem iṅ sa,’ ma ṅagahô iṅ oc kêt doṅki lu dau têt amlu.”

⁴ Ṽalêṅ dinaṅ dec yom naṅ propet akwa daṅ sôm, naṅ ṅandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec:

⁵ Asôm têt lau †Sayon-nga bu, “Alic su naṅ! Mac nem Kiṅ têt mac meṅ. Iṅ ṅgac malô, ma iṅ meṅ ndôc doṅki ṅatu daṅ ṅahô.”

[Sêk 9:9; Ais 62:11]

⁶ Ṽgacsêṅom lu dinaṅ sêsoc malac si, ma sêkôm tôm Yisu sôm. ⁷ Sêwê doṅki dinda lu ṅatu sêtêṅ Yisu si, ma sêkêt ṅac si ṅakwê awê-nga sac doṅki, ma Yisu pi gi ndôc ṅahô. ⁸ Ma lau daêsam sêhê si ṅakwê yêc seṅ, ma sêhêako a ṅalaṅ ma sêkêt yêc seṅ. ⁹ Ma lau toṅ atu naṅ sêṅsêlêṅ sêmuṅ Yisu, ti lau naṅ sêṅkuc iṅ, naṅ sêmbwêc, “Hosana têt Dawid ndê Atu. Anötö nem mbec iṅ naṅ meṅ gêm Pômdau aṅgô. Hosana têt Anötö lôlôc-nga.”

¹⁰ Têṅ ndoc Yisu sôc malac Jerusalem gi, naṅ lau malac-nga hoṅ gauc gêm yom daêsam ma sêndac, “Iṅ asa dê?” ¹¹ Ma lau daêsam sêṅgô ṅac si yom ma sêsom, “Iṅ Yisu, propet atu naṅ meṅ akêt malac Nasaret yêc gameṅ Galili-nga.”

**Yisu soc lau su yêc lôm dabuṅ
(Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)**

¹² Yisu sôc lôm dabuṅ ṅabatêm-ndô gi, ma soc lau naṅ sic dulu gêt ti semlhi gêt, naṅ su. Ma iṅ tac lau naṅ sêo mone,[†] naṅ si tebo sa, ma lau naṅ sêkêt balusi[‡] tu lau sênemlhi-nga, naṅ iṅ kêbalip ṅac si gêt hoṅ giṅga. ¹³ Ma iṅ sôm, “Sêto Anötö

[†]21:12 Lau sêmeṅ akêt gameṅ baliṅ bu sêlic om atu-atu yêc malac Jerusalem, ma bu sêkêt da ya ti sêtoc Anötö sa yêc lôm dabuṅ. Ṽac gitôm dom bu sênemlhi gêt bu sêkêt ti da, me sênemlhi takis lôm dabuṅ-nga ṅa mone akêt ṅac si gameṅ, ma bocdinaṅ lau ṅatô sêkôm gwelêṅ yêc lôm dabuṅ ma sêo ṅac si mone ṅa mone naṅ gitôm bu sênemlhi gêt-nga.

[‡]21:12 Lau ṅalôm sawa naṅ gitôm dom bu sênemlhi domba bu sêkêt ti da, naṅ semlhi balusi bu sêkêt ti da. (Alic Lev 5:7, 12:6, 14:22 ma Luk 2:22-24).

ndê yom yêc, naŋ sôm, ‘*Aneŋ andu gic waê bu lau sêteŋ mbec sêmbo-nga.*’ Tigeŋ mac akôm Anötö ndê andu ti lau kaŋ si gameŋ.”

¹⁴ Lau bôliŋ ti lau tapec sêteŋ Yisu si yêc lôm dabuŋ ŋamakê, ma iŋ kôm ŋac ŋayham sa. ¹⁵ Ma balêkoc naŋ sêmbo gameŋ dinaŋ, n aŋ sêmbwêc yom bocdec, “Hosana têtŋ Dawid ndê Atu!” Magoc têtŋ ndoc dabuŋsiga atu-tu ma kêdôhônŋwaga yomsu-nga sêlic gêtŋ dalô naŋ Yisu kôm, ma sêŋgô balêkoc dau si yom, dec kôm ŋac atac ŋandê atu. ¹⁶ Ma sêndac iŋ, “Am ŋgô balêkoc dindec sêmbwêc yom so, me?” Ma iŋ sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘*Anötö kêyalin balêkoc ti lau sauŋ sa, tu bu sêhoc iŋ ndê waê asê-nga.*’”

¹⁷ Tiŋambu Yisu hu ŋac siŋ ma sa yêc malac Jerusalem gi, ma têtŋ ôbwêc dinaŋ iŋ yêc malac Betani.

Yisu pucbo a kiŋ daŋ

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Têtŋ bêtêc ganduc Yisu kêsêlêŋ bu mbu têtŋ Jerusalem ndi, ma gêtŋ yô iŋ. ¹⁹ Ma iŋ gêlic a kiŋ daŋ kalhac seŋ ŋamakê, goc têtŋ a dau gi ma kêsâlê a ŋandô. Tigeŋ a dau ŋandô mba, iŋ tap ŋalaun ŋambwa sa. Dec iŋ pucbo a dau ma sôm, “Am oc nem ŋandô tiyham dom!” Ma ŋagahô a dau mbac. ²⁰ Têtŋ ndoc ŋgacsêŋgomi sêlic gêtŋ dau, dec sêhêdaê ma sêndac dandi, “Bocke dec a dindê mbac ŋagahô?” ²¹ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yom ŋandô têtŋ mac. Akêtŋ whiŋ, ma atac lu-lu pi Anötö ndê ŋaclai dom. Ma mac oc atôm bu akôm tôm naŋ aô gakôm têtŋ a dindê. Ma mac oc atôm bu akôm gêtŋ dalô atu-tu ŋatô whiŋ. Oc nditôm mac asôm têtŋ lôc dindê bu, ‘Puc daôm sa, ma sip gwêc ŋalôm ndi,’ ma gêtŋ dau oc ŋandô sa. ²² Mac bu akêtŋ whiŋ, goc gêtŋ naŋ mac atetŋ têtŋ Anötö, naŋ iŋ oc kêtŋ têtŋ mac.”

Gêndac pi Yisu ndê ŋaclai ŋahu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Yisu têtŋ lôm dabuŋ gi, ma kêdôhônŋ lau mbo lôm ŋamakê, ma dabuŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêteŋ iŋ si. Ma sêndac iŋ, “Am kôc ŋaclai yêc nde, bu kôm gêtŋ hoŋ naŋ am kôm? Asa kêtŋ têtŋ am?” ²⁴ Ma iŋ sôm, “Gêtŋ ŋamata-nga aô wakêtŋ gêndac daŋ têtŋ mac. Mac aô aneŋ yom muŋ, goc wasôm aneŋ ŋaclai ŋahu asê têtŋ mac. ²⁵ Mac asôm têtŋ aô, asa kêtŋ ŋaclai têtŋ Jon, dec iŋ kêku lau? Anötö kêtŋ ŋaclai têtŋ iŋ, me mba?”

Goc ŋac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têtŋ dandi, “Yac bu dasôm bu Anötö kêtŋ ŋaclai têtŋ Jon, goc iŋ oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêtŋ whiŋ Jon dom?’ ²⁶ Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêtŋc ŋamalac nom-nga si gauc ŋambwa, dec lau oc sêkôm yac ŋayom, ŋahu bu sêlic Jon bu Anötö ndê propet daŋ.” ²⁷ Bocdinaŋ sêsôm têtŋ Yisu, “Yac aŋyalê dom.” Ma iŋ sôm têtŋ ŋac, “Ma bocdinaŋ aô wasôm aneŋ ŋaclai ŋahu asê têtŋ mac dom.”

Yom gôliŋ pi balê lu

²⁸ Goc Yisu sôm têtŋ ŋac, “Akôc gauc pi yom dindec. Ŋgac daŋ ti iŋ ndê atu lu sêmbo. Têtŋ bêt daŋ iŋ ndac balê daŋ bocdec bu, ‘Aneŋ balê, kwahic dec aô bu wandac am bu sôc ôm wain-nga ndi ma nem gwelêŋ.’ ²⁹ Ma balê dau sôm, ‘Mba, aô gatec!’ Tigeŋ tiŋambu iŋ kac ndê ŋalôm kwi, ma sôc ôm gi ma gêm gwelêŋ. ³⁰ Ma damba gi tap balê tilu-nga sa, ma ndac iŋ bu nem gwelêŋ ôm-nga. Ma iŋ sôm, ‘Aêc, oc wandi.’ Tigeŋ tiŋambu iŋ tec ma gi dom.”

³¹ Dec Yisu ndac ŋac, “Mac gauc gêm sake? Balê lu si asa kôm tôm damba tac whiŋ?” Ma sêsôm, “Balê ŋamata-nga.” Goc iŋ sôm têtŋ ŋac, “Yomandô aô wasôm têtŋ mac. Lau naŋ sêkôc takis ma lauwhê seŋ-nga sêsôc Anötö ndê gôliŋ

ɲapu, sêhóc gêlêc mac lau dabuɲsiga ti lau bata su. ³² Bu Jon hôc asê mac bu tôc lêng gitêɲ têng mac, tigenɲ mac akêɲ whiɲ iɲ dom. Lau naɲ sêkôc takis ma lauwhê seɲ-ɲga sêkêɲ whiɲ iɲ ndê yom ma sem dau kwi. Ma têng têng mac alic gêng naɲ lau dau sêkôm, naɲ mac am daôm kwi dom, ma akêɲ whiɲ dom.”

**Yom gôliɲ pi lau sêyob ôm wain-ɲga
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)**

³³ Ma Yisu sôm, “Anɲô yom gôliɲ daɲ tiyham. ɲgac daɲ sô ôm wain-ɲga daɲ, sô tuɲ kêngihi, kêmasaɲ gameɲ sêmasaɲ wain ɲakwi-ɲga, ma kwê andu baliɲ daɲ, bu lau sêlhac ma sêtip lau kaɲ. Goc iɲ kêɲ ôm dau têng lau ɲatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameɲ daɲ. ³⁴ Têng ndoc sêhoɲ ôm dau ɲandô sa-ɲga, naɲ iɲ kêkiɲ lau akiɲ ɲatô sêtêng lau sêyob ôm-ɲga si, bu sêkêɲ wain ɲandô ɲatô têng ɲac. ³⁵ Magoc ɲac sêlô lau akiɲ dau dôn. Sic ɲgac akiɲ daɲ ɲamlic ɲandê, sic daɲ ndu, ma sêtuc daɲ ɲa hoc. ³⁶ Ma tiɲambu ôm ɲadau kêkiɲ lau akiɲ toɲ hic atu tiyham, magoc lau naɲ sêyob iɲ ndê ôm, naɲ sêkôm mêtê kaiɲ tigenɲ têng ɲac. ³⁷ Tiɲambu iɲ kêkiɲ iɲ ndê atuɲgac têng ɲac gi, bu iɲ gauc gêm bu ɲac oc sêtoc iɲ ndê atu dau sa. ³⁸ Tigenɲ têng têng lau sêyob ôm-ɲga sêlic ɲadau ndê atu dau kêsêlêɲ meɲ, naɲ sêsôm têng dandi, ‘Balê kêlê oc wêkaiɲ ôm dindec ti ndê gêng lêngsêm. Bocdinaɲ dandic iɲ ndu, ma dakôc ôm dindec su ti yac neɲ.’ ³⁹ Goc sêlô iɲ dôn ma sêhê iɲ sa awê gi, ma sic iɲ ndu.”

⁴⁰ Yisu gic bata yom gôliɲ dau, ma ndac, “Têng ndoc ôm ɲadau mbu meɲ, naɲ iɲ oc kôm sake?” ⁴¹ Ma sêsôm têng iɲ, “Ôm ɲadau oc ndic lau sac dinaɲ ndu, ma kêɲ ndê ôm têng lau ɲatô sêyob. Ma ɲac oc sêkêɲ ôm ɲandô têng iɲ têng ndoc sêhoɲ ɲandô sa-ɲga.” ⁴² Goc Yisu sôm têng ɲac, “Gauc nem yom naɲ sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc naɲ lau sêkwê andu-ɲga

sêtec, naɲ kwahic dec ti hoc ɲamata-ɲga yêc andu dau. Pômduu kôm gêng dau, ma yac alic ɲayham.’ Mac asam yom dau su, me mba? ⁴³⁻⁴⁴ [Asa naɲ peɲ tu hoc dinaɲ-ɲga, naɲ oc ɲiɲga, ma hoc dau bu peɲ pi ɲamalac, dec oc sec iɲ popoc.] Bocdinaɲ aô wasôm têng mac, bu Anôtô oc seɲ mac su bu ayob lau naɲ sêmbo iɲ ndê gôliɲ ɲapu, naɲ tiyham dom. Ma iɲ oc êɲyaliɲ lau ɲatô sa bu sêyob iɲ ndê lau, naɲ oc sêkôm gwelen ɲapep ma sênem ɲandô ɲayham.”

⁴⁵ Dabuɲsiga atu-tu ti lau Palêsai sêngô Yisu ndê yom gôliɲ dinaɲ, ma sêngyalê bu yom dau hêganônɲ ɲac. ⁴⁶ Dec sêngsalê lêng bu sêkôc iɲ dôn, magoc sêtôc lau, bu lau hoɲ sêlic iɲ bu propet daɲ.

**Yom gôliɲ pi mwasiɲ atu
(Luk 14:16-24)**

22 Ma Yisu sôm yom gôliɲ daɲ tiyham têng ɲac bocdec bu, ² “ɲalêɲ naɲ Anôtô kêgalêm lau sa bu sêmbo iɲ ndê gôliɲ ɲapu, naɲ bocdec. Kiɲ daɲ kêmasaɲ mwasiɲ atu daɲ tu iɲ ndê atuɲgac naɲ bu nem awhê-ɲga. ³ Ma iɲ kêkiɲ iɲ ndê lau akiɲ bu sêkêɲ aheɲ lau naɲ sic waê bu sêneɲ mwasiɲ dau. Magoc ɲac hoɲ sêtec bu sêmeɲ. ⁴ Goc iɲ kêkiɲ lau akiɲ ɲatô ma sôm, ‘Mac asa andi asôm têng lau naɲ aô kagalêm ɲac sa su, bu aô kamasanɲ gêng hoɲ pacndê su. Aneɲ lau sic makao tôp ɲayham ndu su, bocdinaɲ dec ameneɲ aneɲ mwasiɲ dau.’ ⁵ Tigenɲ lau hoɲ sêtec iɲ ndê yom dau, ma sêmbo si gêng. ɲatô sêsôc ôm si, ma ɲatô sem si gwelenɲ awa-ɲga. ⁶ Ma ɲatô sêlô Kiɲ ndê lau akiɲ dôn, sêkôm ɲatô ɲayom, ma sic ɲatô ndu. ⁷ Goc Kiɲ dau tac ɲandê atu. Ma iɲ kêkiɲ iɲ ndê lau siɲ-ɲga ma ɲac sic lau sac dinaɲ ndu. Ma sêkêɲ ya gêng ɲac si malac hoɲ su.

⁸ “Goc iɲ sôm têng ndê lau akiɲ, ‘Aô kamasanɲ gêng hoɲ su. Magoc aô galic lau naɲ aô kagalêm ɲac sa, naɲ gitôm dom bu sêneɲ mwasiɲ dau. ⁹ Bocdinaɲ asa seɲ

malac-nga andi, ma aŋgalêm lau bocke naŋ mac bu atap sa, naŋ sa sêmenj ma sênenj mwasiŋ dau.¹⁰ Goc ɲac sêsa senj si ma sêŋsalê lau, ma sêhoŋ lau daêsam sa, lau ɲayham ma lau sac sêwhiŋ sêmenj, e andu ɲalôm atu sênenj mwasiŋ-nga menhu.

¹¹ “Têŋ ndoc Kiŋ menj bu lic iŋ ndê ɲacleŋ dinaŋ, dec iŋ gêlic ɲgac daŋ naŋ sôc ɲakwê mwasiŋ-nga dom. ¹² Ma iŋ ndac, ‘Bocke dec am sôc mwenj, magoc am sôc ɲakwê mwasiŋ-nga dom?’ Ma ɲgac dau ndê yom mba. ¹³ Goc Kiŋ sôm têŋ iŋ ndê lau akinj, ‘Mac asô iŋ ndê amba ti gahi dôŋ, ma atuc iŋ sa awê ndi mbo gameŋ ɲasec-nga. Yêc dê lau oc sêtaŋ atu ti lhô êŋsiŋ pi dau.’”

¹⁴ Goc Yisu gic bata yom dau ma sôm, “Anötö kêgalêm lau daêsam sa, magoc iŋ oc kôc ɲac hoŋ sa dom.”

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga (Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Têŋ dinaŋ lau Palêsai sêsa si, ma sêmasaŋ yom bu sêtim Yisu bu sôm yom so daŋ. ¹⁶ Goc sêŋkiŋ ɲac si lau ɲatô sêwhiŋ lau Israel-nga ɲatô naŋ sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôliŋ dôŋ, naŋ sêtêŋ iŋ si, ma sêsôm têŋ iŋ, “Kêdôhônŋwaga, yac aŋyalê bu am ɲgac sôm yom ɲandô-nga, ma bu am whê Anötö ndê lêt sa ti yom ɲandô. Ma am gauc gêm lau si waê dom, magoc toc ɲac hoŋ sa ɲalêŋ tigeŋ. ¹⁷ Bocdinaŋ sôm asê têŋ yac. Solop bu dakêŋ takis têŋ †Sisa, me mba?”

¹⁸ Yisu kêyalê su bu ɲac bu sêtim iŋ, dec sôm, “Mac lau daêtîm-nga! Tu sake-nga mac bu atim aô? ¹⁹ Atôc mone anemlhi takis-nga daŋ têŋ aô.” Goc sêkêŋ denarias tigeŋ têŋ iŋ. ²⁰ Ma iŋ ndac ɲac, “Asa ndê ɲagatu ti ɲaê yêc mone dindec?” ²¹ Ma sêsôm, “Sisa ndê.” Goc iŋ sôm, “Bocdinaŋ atoc Sisa sa ɲa gêŋ naŋ gic iŋ ɲawaê, ma atoc Anötö sa ɲa gêŋ naŋ gic iŋ ɲawaê.” ²² Têŋ ndoc sêŋgô

Yisu ndê yom dinaŋ, naŋ sêhêdaê tu iŋ ndê gauc-nga, ma sêhu iŋ siŋ ma sêlhô si.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêŋ lau batê-nga

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Têŋ béc dinaŋ lau ɲatô akêŋ Sadiusi si toŋ sêtêŋ Yisu si bu sêkêŋ gêndac têŋ iŋ. Lau dau sêkêŋ whiŋ bu dom lau batê oc sêtisa tiyham. ²⁴ Ma sêsôm têŋ iŋ, “Kêdôhônŋwaga, Moses to yom pi ɲgac naŋ gêm awhê sa su magoc mbac ndu ma iŋ ndê balêkoc mba. Moses ndê yom sôm têŋ yac bu ɲgac dau ndê asi nem awhê sawa dau, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁵ Têŋ ndoc daŋ, asidôwa 7 sêmbo sêwhiŋ yac. ɲgac ɲamata-nga gêm awhê sa magoc iŋ mbac ndu ma balêkoc mba. Ma ɲgac tilu-nga gêm dôwa ndê awhê sawa. ²⁶ Magoc iŋ mbac ndu, ma ɲalêŋ tigeŋ ɲgac titô-nga sip e gi têŋ ɲgac ɲambu-nga ɲac sem awhê sawa, magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. ²⁷ Ma tiŋambu awhê dau mbac ndu. ²⁸ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tiyham tôm lau ɲatô sêsôm, goc awhê dau oc ti asidôwa 7 dinaŋ si asa nawhê? Bu ɲac hoŋ sem iŋ su têŋ ndoc sêmbo tali.”

²⁹ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac akôc gauc so, bu mac aŋyalê Anötö ndê yom ti iŋ ndê ɲaclai dom. ³⁰ Têŋ têm ɲambu-nga naŋ lau batê sêtisa, naŋ lau oc sênem dau dom. ɲac oc sêmbo sêtôm aŋela undambê-nga. ³¹ Ma yom daŋ tiyham tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem Anötö dau ndê yom, naŋ mac asam su. ³² Iŋ sam dau bu Abraham, ma Aisak, ma Jakob si Anötö. Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tô dinaŋ si Anötö? Iŋ lau batê si Anötö dom, iŋ lau tali si Anötö.” ³³ ɲalêŋ dinaŋ Yisu kêdôhôn lau, ma lau hoŋ naŋ sêŋgô iŋ ndê yom dinaŋ sêhêdaê.

Yomsu namata-nga

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Lau Sadiusi sêngô Yisu ndê yom di-naŋ ma ŋac si yom mba. Ma lau Palêsai sêngô gêŋ dau ŋawaê, goc ŋac si lau ŋatô sêtêŋ Yisu si. ³⁵ Ŋac si daŋ iŋ gwalam akwa yomsu-nga ma iŋ bu êŋsahê Yisu dec ndac iŋ bocdec bu, ³⁶ “Kêdôhôn-waga, yêc Moses ndê buku, yomsu bocke ti yomsu namata-nga?” ³⁷ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yomsu naŋ sôm, ‘Am atac whiŋ Pômdau am nem Anötö, ti nem ŋalôm sambuc, ma ti gatôm sambuc, ma ti nem gauc sambuc.’” ³⁸ Yomsu dinaŋ tiŋamata ma hôc gêlêc yomsu ŋatô hoŋ su. ³⁹ Ma yomsu tilu-nga naŋ gitôm namata-nga, naŋ sôm, ‘Atac whiŋ nem asidôwai gitôm am atac whiŋ daôm.’” ⁴⁰ Yomsu lu dinaŋ sêpiŋ yom hoŋ naŋ Moses ti lau propet sêto, naŋ dôn sêpitigen.”

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Lau ŋatô akêŋ Palêsai si toŋ sêlhac dinaŋ, dec Yisu ndac ŋac, ⁴² “Mac asôm sake pi Mesaya? Iŋ asa ndê atungac?” Ma sêsôm têt iŋ bu, “Mesaya iŋ Dawid ndê Atu.” ⁴³ Goc Yisu sôm, “Ma bocke Dawid dau sam Mesaya bu iŋ dau ndê Pômdau? Ŋalau Dabuŋ puc Dawid dôn, dec iŋ to yom yêc bocdec bu, ⁴⁴ ‘Anötö sôm têt aneŋ Pômdau, “Am ndôc aô aman andô-nga e nditôm aô wakêŋ nem ŋacyo sêsôc am gahim ŋapu.”’” ⁴⁵ Bocdinaŋ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke mac asam Mesaya bu Dawid ndê Atu?” ⁴⁶ Ma ŋac si daŋ gitôm dom bu ô iŋ ndê yom. Ma tiŋambu lau hoŋ sêtôc dau bu sêkêŋ gêndac têt iŋ tiyham.

Yisu pu lau bata Israel-nga

(Mak 12:38-39; Luk 13:34-35; 20:45-46)

23 Goc Yisu sôm têt lau daêsam naŋ sêkac dau sa sêmbo, ma têt iŋ ndê ŋgacsêŋomi bu, ² “Lau Palêsai ti lau †Skraib sêndôhôn Anötö ndê yomsu têt lau, tôm Moses kôm têt têt namata-nga. ³ Bocdinaŋ asôc ŋac ŋapu, ma aŋgô ŋac si yom. Magoc aŋkuc ŋac si mêtê dom, bu ŋac lau sêtim yom lau-nga. Sêsôm yom ŋayham-ŋayham, magoc ŋac dau sêŋkuc si yom dau dom. ⁴ Ma yomsu daêsam naŋ sêkêŋ têt lau, naŋ kêt ŋawapac atu têt ŋac, magoc ŋac dau sêkôm gêt daŋ tu sênem lau dau sa-nga dom.

⁵ “Ma gêt hoŋ naŋ ŋac sêkôm, naŋ sêkôm yêc lau si aŋgô-nga tu sêtoc dau sa-nga. Yomsu ti apaŋ naŋ sêkic pi dau, naŋ sêmasaŋ atu-tu tu lau sêlic-nga, ma sêsôc ŋakwê ti ŋabala baliŋ.” ⁶ Ŋac atac whiŋ bu sêndôc lau tiwaê si pôn yêc lau si mwasin ŋalôm, ma yêc lôm wê-nga. ⁷ Ŋac tac whiŋ bu lau sêhê mwalêc ŋac yêc malac lôm, ma bu lau hoŋ sêtoc ŋac sa ma sêsam ŋac bu ‘Kêdôhôn-waga.’

⁸ “Magoc aŋkuc ŋac si mêtê dom. Mac hoŋ ambo nom atôm asidôwai, ma mac nem kêdôhôn-waga tigeŋ mbo. Tu dinaŋ-nga solop dom bu lau sêsam mac bu ‘Kêdôhôn-waga.’” ⁹ Ma asam lau nom-nga bu mac nem damami dom, bu mac nem Damam tigeŋ mbo undambê. ¹⁰ Ma mac nem ŋadau tigeŋ mbo, naŋ Mesaya, dec solop dom bu lau sêsam mac bu ŋac si ŋadau. ¹¹ Asa naŋ gêm akiŋ mac, naŋ ti ŋamalac namata-nga yêc Anötö aŋgô-nga. ¹² Bu asa naŋ toc dau sa, naŋ Anötö

*23:5 Lau Palêsai sêto yomsu ŋatô sip bapia ma sêkêŋ sip apaŋ saun, goc sêkic pi si sêcbala ti amba têt ndoc sêteŋ mbec. Ŋac gauc gêm bu Anötö gic yomsu ŋac bu sêkôm bocdinaŋ - alic Eks 13:9, 16, Diut 6:4-9 ma 11:13-21. Ma sêsôc ŋakwê ti ŋabala bu sêtôc asê bu ŋac lau sem akiŋ Anötö-nga - alic Namba 15:37-41. Magoc lau Palêsai ti lau Skraib sêmasaŋ apaŋ atu, ma ŋakwê ti ŋabala baliŋ, tu bu sêtoc dau sa ma sêhêc gêlêc lau ŋatô su-nga.

oc êngwiniñ iñ, ma asa nañ kêgwiniñ dau, nañ Anötö oc toc iñ sa.

¹³“Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac nem lêng kalhac lau ahuc bu sêsôc Anötö ndê gôlîñ ñapu dom. Mac daôm asôc iñ ñapu dom, ma lau nañ tac whiñ bu sêsôc iñ ñapu, nañ mac alhac ñac ahuc. [¹⁴Oyaê mac lau Skraib ti lau Palêsai, mac lau atim yom lau-nga. Mac atên mbec baliñ bu atoc daôm sa yêc lau si aṅgô-nga, magoc têtñ ndoc lau sêlic mac dom, nañ mac aṅsau lauwhê sawa bu aṅgaho ñac si andu su. Tu dinañ-nga Anötö oc kên ñagêyô sac sambuc têtñ mac.]

¹⁵“Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac aṅsêlên señ baliñ yêc b aô ma yêc gwêc, bu atap sêñom dañ sa tu êṅkuc mac-nga. Mac Sadañ ndê lau mac! Ma têtñ ndoc mac ahê sêñom dañ kêkuc mac, nañ mac akôm iñ ti Sadañ ndê balêkoc dañ, hôc gêlêc mac daôm su.

¹⁶“Oyaê! Mac bu atôc señ têtñ lau ñatô, magoc mac daôm tampec. Têtñ ndoc lau sêsôm yom pi lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôn-nga, nañ mac asôm bu ñac si yom iñ yom ñambwa. Magoc têtñ ndoc sêsôm yom pi gôlôn gol nañ yêc lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôn-nga, nañ mac asôm bu yom dau tidôn su, ma gitôm dom bu sêseñ su. ¹⁷Mac lau tampec, gauc mbasi. Gêñ sake hôc gêlêc su? Gol, me lôm dabuñ nañ kôm gol dau ti gêñ dabuñ? ¹⁸Ma lau bu sêsôm yom pi alta nañ kalhac lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôn-nga, nañ mac asôm bu ñac si yom iñ yom ñambwa. Magoc ñac bu sêsôm yom pi da nañ kalhac alta ñahô, nañ mac asôm bu yom dau tidôn. ¹⁹Mac lau tampec! Gêñ sake ti gêñ ñamata-nga? Da, me alta nañ kôm da dau ti dabuñ? ²⁰Asa nañ sôm yom pi alta, nañ sôm pi alta ma pi gêñ hoñ nañ kalhac alta ñahô whiñ. ²¹Ma asa nañ sôm yom pi lôm dabuñ, nañ sôm pi lôm dau, ma pi Anötö

nañ ti lôm dabuñ ñadau, nañ whiñ. ²²Ma asa nañ sôm yom pi undambê, nañ sôm pi Anötö ndê pôn atu, ma pi Anötö nañ ndôc pôn ñahô, nañ whiñ.

²³“Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai. Mac lau atim yom lau-nga! Mac awhê gêñ sauñ-sauñ ôm-nga hoñ kôc gi toñ amanlu, ma akên toñ dañ ti da. Magoc mac ahu mêtê ñandô yomsu-nga siñ. Mêtê atu hêganôn mac tamwalô lau, ma amatôc lau si yom ñalên gitên, ma akôm nem yom ñandô sa. Mêtê hoñ dinañ iñ gêñ atu! Solop bu mac akôm gêñ sauñ-sauñ tôm yomsu sôm, magoc akôm gêñ atu-tu whiñ.

²⁴“Mac lau tampec nañ akôm bu atôc señ têtñ lau ñatô. Mac atôm lau nañ sêhêgo dau bu sêñgati gêñ golop atêc nañ poc bu ñahô, nañ sa, magoc gêñ ñadômbwi atu nañ poc bu dau ñalôm, nañ sêlic apu.

²⁵“Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mêtê tamgatu gêñ ti aneñ gêñ ñawahô-nga hôc mac nem ñalôm ahuc. Bocdinañ mac atôm laclhu ti pele nañ sêñgwasin ñadômbwê-nga ñambwa ñawasi sa. ²⁶O lau Palêsai, mac lau tampec! Gêñ ñamata-nga aṅgwasin laclhu ti pele ñalôm ñawasi sa, goc gêñ awê-nga oc ñawasi sa bocdinañ.

²⁷“Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mac atôm sêhô nañ sêsê pen pi gi e ñawasi sêp sambuc ma lau sêlic ñayham. Magoc yêc sêhô dau ñalôm lau batê si ñakwa ti gêñ mbôp meñhu. ²⁸Ma mac lau daôm bocdinañ. Lau sêlic gêñ awê-nga nañ mac akôm, dec gauc gêm bu mac lau gitên. Magoc yêc mac nem ñalôm, mêtê tasan ma mêtê aṅgili yomsu-nga hôc mac ahuc.

²⁹“Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom-nga! Mac amasañ sêhô ti gôlôn atu, tu bu atoc lau propet ti lau gitên nañ mac apami sic ndu muñ su, nañ sa. ³⁰Ma mac asôm bu mac bu ambo têtñ apami si têm, dec mac oc aṅkuc

ɲac si lɛ̃n sêkêc propet dau si dac siɲ-ɲga dom. ³¹Mac nem yom dinaɲ tôc asê bu mac asa akêɲ lau Israel-ɲga naɲ sic lau propet ndu. ³²Bocdinaɲ dec mac akôm mêtê sac tôm apami sêkôm. ³³Mac mboc, ma mboc ɲatui mac! Gitôm dom bu mac awê Anötö ndê matôc sa. Iɲ oc êɲkiɲ mac asip lambwam andi.

³⁴“Aɲgô! Aô wanɲiɲ lau propet ma lau tiguauc, ma lau ɲatô bu sêndôhôn mac. Magoc mac oc andic ɲac lic ɲandê yêc mac nem lôm wê-ɲga, ma ambulu ɲac alom-alom malac. Ma ɲac si lau ɲatô mac oc andic ndu, ma andic ɲatô pi a gicso dau sêndi. ³⁵Bocdinaɲ mac oc atap ɲagêyô sa tu lau gitêɲ hoɲ si dac, naɲ apami sêkêc siɲ-ɲga. Abel iɲ ɲgac ɲamata-ɲga, ma Berekaya ndê atu Sekaria iɲ ɲgac ɲambu-ɲga.⁸ Sekaria iɲ ɲgac naɲ sic ndu yêc lôm dabuɲ ma alta naɲ kalhac lôm dau ɲasactô, naɲ ɲalhu. ³⁶Yomandô wasôm têɲ mac. Mac lau têm dindec-ɲga oc atap matôc sa pi lau hoɲ dinaɲ si dac.

³⁷“O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anötö ndê lau propet ndu, ma lau gitêɲ naɲ iɲ kêkiɲ têɲ mac, naɲ mac atuc ɲa hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whiɲ bu wandic mac sa asôc Anötö ndê gôliɲ ɲapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ɲatu sa sêsôc ɲamakê ɲapu. Tigeɲ mac atec. ³⁸Bocdinaɲ Anötö oc hu mac ti mac nem andu siɲ. ³⁹Aô wasôm têɲ mac, bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm, ‘Tampiɲ Mesaya naɲ meɲ gêm Pômdau aɲgô.’”

Yisu sôm yom pi lôm dabuɲ Jerusalem-ɲga

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

24

Yisu hu lôm dabuɲ ɲagameɲ siɲ ma bu êɲsêlêɲ ndi, ma iɲ ndê ɲgacsêɲomi sêtêɲ iɲ si. Ma sêsôm yom

pi lôm dabuɲ ma pi gêɲ ɲayham hoɲ naɲ lau sêkwê yêc gameɲ dinaɲ. ²Magoc iɲ sôm, “Mac alic gêɲ hoɲ dindec. Aô wasôm yom ɲandô têɲ mac, bu ɲacyo oc sêseɲ hoc hoɲ dindec su e hoc daɲ ndôc hoc daɲ ɲahô tiyham dom.”

Gêɲ wapac têm ɲambu-ɲga-ɲga

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³Tiɲambu Yisu ndôc Lôc Olib, ma iɲ ndê ɲgacsêɲomi tawasê sêtêɲ iɲ si, ma sêndac, “Sôm têɲ yac, ɲawapac naɲ am sôm yom pi, naɲ oc hôc asê Jerusalem têɲ têm bocke? Ma gêɲ sake oc kêɲ puc yac bu am oc mbu mweɲ, ma bu bêc ɲambu-ɲga oc hôc asê?” ⁴Goc iɲ sôm, “Ayob daôm ɲapep bu lau daɲ sêɲsau mac dom. ⁵Bu lau daêsam oc sêɲsau bu sênem aô aɲôn ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dauɲ dec!’ Ma ɲac oc sêɲsau lau daêsam. ⁶Ma têɲ ndoc mac aɲgô ɲawaê bu lau sic siɲ têɲ dau me sêmasaɲ dau tu sêndic siɲ-ɲga, naɲ asô dom. Bu gêɲ hoɲ di-naɲ gic waê bu meɲ hôc asê, magoc têm ɲambu-ɲga yêc dôn yêc. ⁷Kiɲ nom-ɲga oc sêkêɲ kisa dau, ma lau gameɲ daɲ oc sêndic siɲ têɲ lau gameɲ daɲ. Ma tóbôm ti tiyhô atu oc sêkôm gameɲ ɲatô tisac. ⁸Gêɲ hoɲ dinaɲ oc ndic hu ɲawapac têm ɲambu-ɲga-ɲga gitôm awhê naɲ kêsahê balêkoc tuɲ iɲ ma gêɲ dau gic hu ɲandê atu naɲ iɲ oc hôc tu kôc balêkoc-ɲga.

⁹“Têɲ ndoc dinaɲ lau oc sêkôc mac dôn ma sêkôm mac ɲayom, ma sêndic mac nem ɲatô ndu. Lau nom-ɲga hoɲ oc atac tec mac tu mac aɲkuc aô-ɲga. ¹⁰Têɲ têm dinaɲ lau daêsam oc sêhu si sêkêɲ whiɲ aô siɲ, ma ɲac oc sêhoc si lau ɲatô asê ma sêtec dandi. ¹¹Ma propet tasaɲ daêsam oc sêhóc asê ma sêɲsau lau daêsam. ¹²Mêtê sac oc êɲsôwec tiatu e lau daêsam oc sêhu mêtê atac whiɲ asidôwai-ɲga siɲ. ¹³Magoc asa naɲ bu

§23:35 Yisu sôm yom dinaɲ hêganôn lau gitêɲ hoɲ naɲ lau Israel sic ndu, naɲ sêto ɲamiɲ yêc Yom Lêɲsêm Akwa. Abel iɲ ɲgac ɲamata-ɲga - alic Gen 4:8, ma Sekaria iɲ ɲgac ɲambu-ɲga - alic 2 Kr 24:20-22.

lhac njanja ma hu aõ siñ dom e ndê tēm pacndê, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ nem iñ si-nga sa. ¹⁴Ma bēc nambu-nga oc hōc asê dom, e lau sêhoc nawaê nayaham pi Anötö ndê gōliñ asê, tōm nom ngagameñ sambob, ma lau hoñ sêngō su.”

Ŋawapac gameñ Judia-nga

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵Ma Yisu gic tēku yom ma sôm, “Propet Daniel hoc yom asê gwanaj su, pi gēñ sac sambuc^{**} nañ lau oc sêkēñ lhac lôm dabuñ, nañ oc kôm gameñ ti-sac.” (Asa nañ sam yom dindec, nañ kōc gauc pi napep, bu nahu yêc siñ dau.)

¹⁶“Tēñ ndoc mac alic gēñ sac dinañ, nañ mac lau hoñ nañ ambo gameñ Judia-nga alhō api gameñ lōc-nga andi. ¹⁷Alhō ngagahō, ma gauc nem mac nem gēñ dañ dom. Lau nañ sêndōc andu n̄sactō, nañ sêsōc andu n̄alôm bu sêkōc n̄ac si gēñ dañ sa dom. ¹⁸Ma n̄ac nañ sêmbo ôm, nañ bocdinañ. Sêkac dau kwi bu sêkōc si gēñ n̄atō dom. ¹⁹Oyaê. Lauwhê tidaê, ma n̄ac nañ sêkēñ su tēñ balêkoc, nañ oc sêtap n̄awapac atu sa tēñ tēm dinañ. ²⁰Ateñ mbec bu tēm n̄awapac-nga dinañ tap ma sa tēñ ndoc uhō-nga me tēñ bēc Sabat-nga dañ dom. ²¹Bu n̄awapac tēm dinañ-nga oc hōc gêlêc n̄awapac hoñ su. Tēñ tēm n̄amata-nga e meñ tēñ kwahic dec, n̄awapac atu kain̄ dinañ dañ hōc asê su dom. Ma tiñambu n̄awapac kain̄ dinañ oc hōc asê tiyham dom. ²²Anötö oc tawalō lau nañ iñ kêyalin̄ n̄ac sa su, ma tu dinañ-nga iñ oc kēñ tēm n̄awapac-nga dau tiapê. Bu mba, ma tēm d au tibalīñ, goc lau hoñ oc sêninga.

²³“Tēñ tēm dinañ, lau dañ bu sêsôm tēñ mac bu, ‘Alic, Mesaya dec meñ,’

me ‘Mesaya dau dê,’ nañ akēñ whiñ n̄ac dom. ²⁴Bu lau nañ sêñsau bu n̄ac Mesaya, ma propet tasan̄ oc sêhōc asê sêmēñ, ma sêkôm gēñ dalō atu-tu bu sêñsau lau. Ma n̄ac oc sêñsahê bu sêtim lau nañ Anötö kêyalin̄ n̄ac sa, nañ sêwhiñ. ²⁵Angō napep, bu aõ gasôm gēñ hoñ dindec tēñ mac gwanaj. ²⁶Bocdinañ, lau bu sêsôm, ‘Mesaya kêlê mbo gameñ sawa,’ nañ asa andi dom. Ma bu sêsôm, ‘Mesaya kelec mbo andu dañ n̄alôm,’ nañ akēñ whiñ dom. ²⁷Ŋamalac ndê Atu oc mbu meñ ngagahō eñ, gitôm sickac nañ gic hep tigeñ, ma umboñ n̄asawa sambuc n̄awê sa. ²⁸Mac bu alic macmpon̄ sêngihi sêmbo, nañ añyalê bu gēñ dañ mbac ndu yêc. Ma bocdinañ gēñ hoñ dindec kēñ puc mac pi ndoc Ŋamalac ndê Atu mbu meñ-nga.”

Ŋamalac ndê Atu ndê bēc mbu meñ-nga

(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)

²⁹“T ēñ ndoc n̄awapac-nga dinañ pacndê, goc ac oc nem ganduc, ma ayō oc n̄awê sa dom. Gēñ ti n̄aclai nañ sêlhac umboñ oc wiwic sa, ma tata oc sêpeñ akēñ umboñ. ³⁰Tēñ ndoc dinañ lau titon̄-titon̄ nom-nga hoñ oc sêlic gēñ dalō yêc umboñ, nañ kēñ puc n̄ac bu Ŋamalac ndê Atu oc mbu meñ, ma n̄ac hoñ oc sêtañ dañgibo atu. Ma n̄ac oc sêlic Ŋamalac ndê Atu dau meñ ndōc dao n̄ahō ti n̄awasi ma n̄aclai atu. ³¹Goc iñ oc êñkin̄ iñ ndê añela sêndic dahuc tañ atu, ma sêsa sêtēñ nom n̄abatin̄ ti undambê n̄abatin̄ hoñ, bu sêndic lau nañ iñ kêyalin̄ n̄ac sa su, nañ sa.

³²“Gauc nem a lañ. Tēñ ndoc mac alic n̄alaun̄ wakuc bu lêc, nañ añyalê

^{**}**24:15** Alic Dan 9:27, 11:31 ma 12:11. Daniel ndê yom hêganôn̄ anötö tasan̄ Seus ndê gwam nañ Antiokus Epipanes kēñ kalhac lôm dabuñ tēñ yala 168BC. Yisu ndê yom tōc asê bu gēñ kain̄ dinañ oc hōc asê tiyham tēñ tēm nambu-nga. Lau n̄atō gauc gēm bu yom dau hêganôn̄ lau Rom-nga nañ señ lôm dabuñ popoc tēñ yala 70AD. Ma lau n̄atō gauc gēm bu yom dau hêganôn̄ gēñ nañ sêto yom pi yêc 2 Tes 2:4 ma Rev 13:14-15.

bu ndoc ac-nga meŋ kêpiŋ. ³³ Ma bocdi-naŋ têt ndoc mac alic gêt naŋ aô gasôm yom pi, naŋ anyalê bu Ŋamalac ndê Atu ndê bêc mbu meŋ-nga meŋ kêpiŋ su, gitôm iŋ meŋ kalhac gatam nem andu-nga. ³⁴ Yomandô! Lau têt dinaŋ-nga oc sêmbac ndu dom e gêt hoŋ dinaŋ hôc asê. ³⁵ Undambê ti nom oc niŋga, magoc aneŋ yom daŋ oc niŋga dom. Gêt hoŋ oc ŋandô sa tôm aô gasôm.”

**Lau daŋ sêŋyalê Yisu ndê bêc
mbu meŋ-nga dom
(Luk 17:26-36)**

³⁶ Ma Yisu sôm, “Ŋamalac daŋ kêyalê bêc me acgatu naŋ Ŋamalac ndê Atu oc mbu meŋ, naŋ dom. Aŋela undambê-nga sêŋyalê dom, ma Anötö ndê Atu kêyalê dom. Damba tawasê kêyalê. ³⁷ Têt ndoc Ŋamalac ndê Atu mbu meŋ, naŋ lau oc sêmbo tôm lau sêmbo têt Noa ndê têt. ³⁸⁻³⁹ Têt ndoc dinaŋ, lau sêŋlhiŋ dau siŋ ma seŋ ti sênôm gêt, ma sem dandi e Noa sôc waŋ gi, ma bu suŋ meŋ ma seŋ ŋac hoŋ su siŋga. Ma lau nom-nga oc sêmbo ŋalêŋ tigeŋ dinaŋ, têt Ŋamalac ndê Atu ndê bêc mbu meŋ-nga. ⁴⁰ Ŋgac lu oc sêkôm gwelêŋ sêmbo ôm, ma Anötö oc kôc iŋlu si daŋ sa, ma hu daŋ siŋ. ⁴¹ Ma awhê lu oc sêndê gêt sêmbo, ma iŋ oc kôc daŋ sa, ma hu daŋ siŋ.

⁴² “Bocdinaŋ amasaŋ daôm ŋapep, bu mac am gauc bêc bocke mac nem Pôm-dau oc mbu meŋ. ⁴³ Gauc nem yom dindec. Andu ŋadau daŋ, bu êŋyalê ndoc naŋ ŋgac kaŋ daŋ oc meŋ, naŋ iŋ oc yob iŋ ndê andu bu ŋgac kaŋ dau sôc meŋ dom. ⁴⁴ Ma bocdinaŋ, amasaŋ daôm tôm bêc hoŋ, bu Ŋamalac ndê Atu oc mbu meŋ têt ndoc naŋ mac akêt batam, naŋ dom.”

**Yom gôliŋ pi ŋgac akiŋ
ŋayham ma sac
(Luk 12:42-46)**

⁴⁵ Ma Yisu sôm, “Ŋgac akiŋ ŋayham ma ti gauc, iŋ ŋgac kaiŋ bocdec. Iŋ ndê ŋadau bu lhô têt gameŋ daŋ ndi, goc iŋ oc kêt iŋ yob lau akiŋ ŋatô, ma kêt gêt daneŋ-nga têt ŋac tôm ŋandoc. ⁴⁶ Ma têt ndoc ŋadau mbu meŋ, ma tap iŋ sa kôm iŋ ndê gwelêŋ ŋapep mbo, naŋ iŋ oc lic iŋ ŋayham ma kôm ŋayham têt iŋ. ⁴⁷ Yomandô! Ŋadau oc kêt iŋ yob iŋ ndê wapa hoŋ. ⁴⁸ Magoc ŋgac akiŋ sac oc sôm têt dau, ‘Aneŋ ŋadau oc mbu meŋ ŋagahô dom.’ ⁴⁹ Goc iŋ oc ndic lau akiŋ ŋatô, ma sa ndi nôm ti neŋ gêt whiŋ lau naŋ sênôm gêt êŋiŋ ŋac-nga ŋapaŋ. ⁵⁰ Ŋadau oc mbu meŋ hôc asê têt bêc ti acgatu naŋ ŋgac akiŋ dau kêt bata, naŋ dom. ⁵¹ Ma iŋ oc kêt ŋagêyô sac sambuc têt iŋ, ma soc iŋ su ndi mbo whiŋ lau sêtim yom lau-nga. Yêc dindê lau oc sêŋsahê ŋandê atu e sêtaŋ ma lhô êŋsiŋ pi dau ŋapaŋ.”

Yom gôliŋ pi lauwhê akiŋ amanlu

25 Ma Yisu sôm yom gôliŋ daŋ bocdec bu, “Têt ndoc Ŋamalac ndê Atu mbu meŋ bu nem gôliŋ gêt hoŋ, naŋ lau ŋatô oc sêmasaŋ dau ŋapep, ma lau ŋatô oc mba. Oc tôm lauwhê akiŋ amanlu naŋ sêkôc si lam ma sêsa si bu sêhôn ŋgac nem awhê-nga, naŋ sêkêt bata bu oc meŋ. ² Ŋac si amandaŋ ŋac lauwhê tigau, ma amandaŋ ŋac lauwhê gauc mbasi. ³ Lauwhê gauc mbasi dinaŋ sêkôc si lam, magoc sêkôc buya ŋatô whiŋ dom. ⁴ Ma lauwhê tigau sêkôc si lam, ma sêkôc buya ŋatô sip bu akôp tôhôn. ⁵ Ŋac sêhôn ŋgac nem awhê-nga sêmbo, magoc iŋ hôc asê ŋagahô dom e ŋac kwapac sa, ma sêyêc bêc.

⁶ “Timaniŋhu goc ŋgac aheŋ-nga daŋ ta yom bocdec bu, ‘Ôê! Ŋgac dau meŋ! Asa andi ma akôc iŋ sa.’ ⁷ Goc lauwhê

akiñ sêtiga, ma sêmasañ ñac si lam.
⁸Ma amañdañ gauc mbasi dinañ sêndac lauwê tigauc bocdec, ‘Akêñ buya ñatô têtñ yac, bu yac mba lam sêmbac.’
⁹Magoc ñac sêô yom ma sêsôm, ‘Mba! Mboe buya oc tôm yac hon dom. Magoc mac andi alic lau nañ sêkên buya tu lau sênemlhi-nga, ma anemlhi nem.’
¹⁰Magoc têtñ ndoc sêlhô si bu sênemlhi buya, goc ñgac nem awhê-nga meñ hôt asê. Ma lauwê akiñ nañ sêmasañ dau gwanañ, nañ sêwhiñ iñ sêsôt iñ ndê gameñ si, bu sêneñ mwasiñ awhê-nga. Goc iñ gic gatam ahuc.
¹¹Tiñambu lauwê akiñ gauc mbasi dinañ sêmbu sêmeñ ma sêmbwêc, ‘Ñadau! Ñadau! Lêc gatam su têtñ yac.’
¹²Magoc ñadau sôm, ‘Mba! Aô wasôm yomandô bu kayalê mac dom!’
¹³Yisu gic bata yom gôliñ dinañ ma sôm, ‘Boc-dinañ anem ali ma ayob daôm ñapep, bu mac aňyalê bêc ti acgatu nañ aô oc wambu wameñ, nañ dom.’

Yom gôliñ pi mone gol

(Luk 19:12-27)

¹⁴Ma Yisu sôm yom gôliñ dañ tiyham pi têtñ ñambu-nga bocdec bu, ‘Ñgac tiwaê dañ bu sa têtñ gameñ baliñ dañ ndi. Bocdinañ iñ mbwêc iñ ndê lau akiñ, ma kêtñ ndê gêtñ ñatô têtñ ñac bu sêyob e iñ mbu meñ.
¹⁵Iñ kêtñ mone gol nañ sêsam bu talent^{††} têtñ ñac, kêtñac ñac si licwalô ti ñac si gauc. Iñ kêtñ talent amañdañ têtñ ñgac dañ, ma talent lu têtñ dañ, ma talent tigeñ têtñ dañ. Goc iñ hu ñac siñ ma kôlhô gi.
¹⁶Ma ñgac akiñ nañ kôt mone amañdañ, nañ gi kôm gwelêñ pi mone dau e t ap mone amañdañ tiyham sa.
¹⁷Ma iñ nañ kôt mone lu nañ kôm boc-dinañ, ma tap mone lu tiyham sa.
¹⁸Magoc ñgac nañ kôt mone tigeñ, nañ sa gi kwê sê dañ ma siñ ñadau ndê mone kwi yêc sê dau ñalôm.

¹⁹‘Ñasawa hic baliñ gi su, goc lau akiñ dinañ si ñadau mbu meñ, ma bu ñgô ñac si yom pi mone dau.
²⁰Ma ñgac nañ kôt mone amañdañ, nañ kôt amañdañ nañ iñ tap sa, nañ whiñ ma sôm, ‘Pômdau, am kêtñ mone amañdañ têtñ aô gayob, ma lic, aô gakôt amañdañ tiyham.’
²¹Goc ñadau sôm, ‘O aneñ ñgac ñayham, am kôm ñayham. Am yob gêtñ amañdañ ñapep, dec wakên am yob gêtñ daêsam. Mweñ ma mbo whiñ aô ti atac ñayham.’
²²Ma ñgac akiñ nañ kôt mone lu, nañ meñ ma sôm, ‘Pômdau, am kêtñ mone lu têtñ aô gayob, ma aô gakôt mone lu tiyham whiñ.’
²³Ma ñadau sôm, ‘O aneñ ñgac akiñ ñayham, am kôm ñayham. Am yob gêtñ lu ñapep, dec wakên am yob gêtñ daêsam. Mweñ ma mbo whiñ aô ti atac ñayham.’

²⁴‘Têtñ dinañ ñgac nañ kôt mone tigeñ, nañ meñ ma sôm, ‘Pômdau, aô kayalê bu am ñgac lêlê-nga dom, ma bu am oc kêtñ batam bu ndic gêtñ ñandô sa yêc gameñ nañ am daôm kêbalip gêtñ ñawê me sô gêtñ dom.
²⁵Bocdinañ aô gatôt dauñ ma kasalê lêñ bu am nem mone ñinga dom, dec gasa ga gasiñ kwi yêc nom ñalôm. Lic, gêtñ dau kelec.’
²⁶Goc ñadau ô yom ma sôm, ‘Am ñgac sac solop! Am ñgac oyom. Am kêyalê su bu aô oc wandic gêtñ ñandô sa yêc gameñ nañ aô gasô gêtñ dom.
²⁷Bocdinañ am gitôm bu kêtñ aneñ mone têtñ lau sêyob mone-nga bu sêyob e aô wambu wameñ, dec oc tôm bu sêkên mone ñagec sac mone dau ñahô, ma aô wakôt hon sa.’
²⁸Goc ñadau sôm têtñ iñ ndê lau ñatô, ‘Akôt mone su yêc iñ, ma akên têtñ ñgac nañ kôt mone amañlu.
²⁹⁻³⁰Ma atiñ ñgac akiñ sac dindec sa awê ndi bu mbo gameñ ñasec-nga nañ lau sêtañ, ma ñalhô êñsiñ pi dau. Bu asa nañ yob gêtñ nañ gakên sip iñ amba, nañ ñapep, nañ wakên gêtñ ñatô tiyham têtñ iñ whiñ, ma

^{††}25:15 Alic yom pi talent yêc Mat 18:24.

in̄ ndê gêñ oc ti daêsam. Magoc asa nañ yob ndê gêñ napep dom, nañ wakôc in̄ ndê gêñ hoñ su.”

**Pômdau oc whê lau kôc
têñ bêc ñambu-ñga**

³¹ Goc Yisu sôm, “Têñ ndoc ñamalac ndê Atu mbu meñ whiñ añela hoñ, nañ in̄ oc ndôc in̄ ndê pôn kiñ-ñga ti in̄ ndê ña-clai ma ñawasi atu undambê-ñga. ³² ñac oc sêndic ñamalac hoñ sa sêlhac in̄ añgô-ñga. Ma in̄ oc whê ñac kôc gitôm ñgac yob domba-ñga, nañ whê in̄ ndê domba ti naniñ kôc. ³³ In̄ oc kêñ domba sêlhac in̄ amba andô-ñga, ma naniñ sêlhac gasê-ñga.

³⁴ “Dec Kiñ atu dau oc sôm têñ lau nañ sêlhac in̄ amba andô-ñga, ‘Ameñ mac lau nañ Damañ gêlic mac ñayham. Ma andôc mac nem malam yêc gameñ undambê-ñga, nañ Damañ kêmasañ tu mac-ñga têñ ndoc in̄ kêñ undambê ma nom. Di-nañ ti mac nem gêñ lêñsêm. ³⁵ Yom di-nañ ña-ñandô in̄ bocdec. Têñ ndoc aô gêñ yô aô, nañ mac akêñ gêñ aô gañ. Ma têñ ndoc bu yô aô, nañ mac akêñ bu têñ aô ganôm. Aô ñgac apa, ma mac akôc aô sa ma ayob aô. ³⁶ Aneñ ñakwê mba, ma mac akêñ têñ aô. Aô gêm-bac, ma mac am yaom aô. Aô gandôc gapocwalô, ma mac ameñ ac aô kêsi.’

³⁷ “Ma têñ dinañ lau gitêñ oc sêo yom ma sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têñ nde yac alic am gêñ yô am me bu yô am, ma yac akêñ gêñ daneñ-ñga me bu têñ am? ³⁸ Ma têñ nde yac alic am ñgac apa, ma akôc am sa, me am pôn-da ñakwê, ma akêñ têñ am? ³⁹ Ma têñ nde yac alic am gêm-bac me am ndôc gapocwalô, dec yac ameñ alic am?’ ⁴⁰ Goc Kiñ atu dau oc ô yom ma sôm, ‘Alic lau sêkêñ whiñ-ñga hoñ nañ sêti aneñ asiñi ti lhuñwêi. Yomandô wasôm têñ mac, bu gêñ bocke nañ mac akôm têñ ñac si ñamalac tiwaê me ñamalac waê-mba dañ, nañ gitôm mac akôm têñ aô dauñ.’

⁴¹ “Goc in̄ oc sôm têñ lau nañ sêl-hac in̄ amba gasê-ñga, ‘Mac lau atap Anôtô ndê atac ñandê sa-ñga! Alhô su yêc aô, asip ya nañ sa ñapañ andi. Ya dau, Anôtô kêmasañ gic Sadañ ti in̄ ndê añela sac ñawaê. ⁴² Yom dinañ ña-ñandô in̄ bocdec. Aô gêñ yô aô, magoc mac akêñ gêñ daneñ-ñga têñ aô dom. Ma bu yô aô, magoc mac akêñ têñ aô dom. ⁴³ Aô ñgac apa, magoc mac akôc aô sa dom. Aô gapôn-da ñakwê, ma mac akêñ têñ aô dom. Aô gêm-bac, ma gandôc gapocwalô, magoc mac ameñ alic aô dom.’

⁴⁴ “Ma ñac oc sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têñ nde yac alic am gêñ yô am, bu yô am, am ñgac apa, am pôn-da ñakwê, gêm-bac kôm am, me am ndôc gapocwalô, ma yac am am sa dom?’

⁴⁵ Ma in̄ oc sôm, ‘Yomandô wasôm têñ mac, bu têñ ndoc mac alic aneñ lau tiwaê me lau waêm-ba dañ nañ pôn-da dau, magoc am in̄ sa dom, nañ gitôm mac am aô dauñ sa dom.’

⁴⁶ “Têñ dinañ in̄ oc êñkiñ ñac sêtêñ gameñ sêhôt ñandê-ñga sêndi, bu sêmbo ñapañ. Magoc lau gitêñ in̄ oc kôc ñac sa sêndôc tali ñapañ.”

**Lau bata sêkic yom
bu sêndic Yisu ndu**

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

26 Yisu sôm yom hoñ dinañ su, goc sôm têñ in̄ ndê ñgacsêñgomi, ² “Bêc lu yêc dôn yêc tu lau Israel-ñga sêlic om atu †Pasowa-ñga. Ma lau oc sêkêñ ñamalac ndê Atu sip lau amba, bu sêndic in̄ ndu pi a gicso dau.”

³ Têñ ndoc dinañ dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-ñga sic dau sa sêmbo †dabuñsiga ñamata-ñga Kayapas ndê andu. ⁴ M a ñac sêñsalê lêñ bu sêkôt Yisu dôn gelec ma sêndic in̄ ndu. ⁵ Magoc ñac sêsôm, “Dakôm têñ Mwasiñ Pasowa-ñga ñandoc dom, mbo lau daêsam nañ sêmbo Jerusalem tu Pasowa-ñga, nañ oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê daŋ gêm oso Yisu

(Mak 14:3,9; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

⁶Tiŋambu Yisu mbo whiŋ ngac daŋ ɲaê Saimon yêc malac Betani. Muŋ-ɲga iŋ ngac ti gêmbac leprasi. ⁷Yisu ndôc tebo, ma awhê daŋ meŋ kôc bu ɲa-malu ɲayham naŋ ɲaôli atu sip kac daŋ, ma kêc pi iŋ ɲagôlôn. ⁸Yisu ndê ngac-sêŋomi sêlic gêŋ dinaŋ ma tac ɲandê. Ma sêsom têtŋ dandi, “Tu sake-ɲga iŋ kêyaiŋ gêŋ ɲamalu ɲayham dinaŋ? ⁹Gitôm bu dakêŋ têtŋ lau sênemli ɲa-awa atu, goc dakêŋ têtŋ lau ɲalôm sawa.”

¹⁰Yi su kêyalê bu ɲac sêsom yom dinaŋ, goc sôm, “Akêŋ ɲawapac têtŋ iŋ dom! Iŋ kôm gêŋ ɲayham kêlêc têtŋ aô. ¹¹Lau ɲalôm sawa oc sêmbo sêwhiŋ mac ɲapaŋ. Tigeŋ aô oc wambo wawhiŋ mac ɲapaŋ dom. ¹²Iŋ kêc gêŋ ɲamalu dec pi aô, tôm iŋ kêmasaŋ aô neŋ ɲamlic gwanŋ tu sênsuhuŋ aô-ɲga. ¹³Yomandô aô wasôm têtŋ mac, bu tiŋambu lau oc sêhoc ɲawaê ɲayham asê yêc gameŋ hoŋ, ma têtŋ dinaŋ ɲac oc sêsom yom pi gêŋ naŋ awhê dindêc kôm, ma lau oc gauc nem iŋ.”

Judas sôm tidôn bu hoc Yisu asê

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴Têtŋ dinaŋ ngacsêŋomi 12 si daŋ, ngac naŋ sêsam bu Judas Iskeriot, naŋ têtŋ dabuŋsiga atu-tu gi, ¹⁵ma ndac, “Aô bu wahoc Yisu asê têtŋ mac, goc mac oc akêŋ sake têtŋ aô?” Dec sêlic ɲayham ma semli iŋ ɲa mone silba 30. ¹⁶Ma Judas gic hu kêsalê lêtŋ tu bu hoc Yisu asê-ɲga.

Sêmasaŋ Mwasiŋ Pasowa-ɲga

(Mak 14:12-16; Luk 22:7-13)

¹⁷Têtŋ †Mwasiŋ Bolom Yist Mba-ɲga ɲabêc ɲamata-ɲga, naŋ ngacsêŋomi sêtêŋ Yisu si, ma sêndac iŋ bocdec bu, “Am tac whiŋ bu yac amasaŋ gameŋ tu daneŋ Mwasiŋ Pasowa-ɲga yêc nde?”

¹⁸Goc iŋ sôm yom pi ngac malac

Jerusalem-ɲga daŋ, ma kêkiŋ ɲac sêtêŋ iŋ si ma sôm, “Asôc malac ma atêtŋ ngac dau andi, ma asôm têtŋ iŋ, ‘Yac mba kêdôhôn-waga sôm bu iŋ ndê têtŋ meŋ kêpiŋ su. Ma iŋ bu neŋ Mwasiŋ Pasowa-ɲga whiŋ iŋ ndê ngacsêŋomi yêc am nem andu.’” ¹⁹Bocdinaŋ ngacsêŋomi sêkôm tôm iŋ sôm têtŋ ɲac, ma sêmasaŋ Pasowa.

Yisu sôm bu ngac daŋ oc hoc iŋ asê

(Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²⁰Têtŋ ôbwêc dinaŋ, Yisu ti ndê ngac-sêŋomi 12 sêtêŋ andu dau si, ma sêndôc sêwhiŋ dau. ²¹ɲac seŋ gêŋ sêmbo, ma iŋ sôm, “Yomandô aô wasôm têtŋ mac bu mac nem daŋ oc hoc aô asê.” ²²Yom dau kôm ɲac sêso ma ɲalôm ɲawapac atu, ma ɲac tigeŋ-tigeŋ sêsom têtŋ iŋ, “Pôm-dau, mboe aô, a?” ²³Ma Yisu ô yom ma sôm, “Iŋ ngac naŋ alu aŋ gêŋ sip pele tigeŋ, naŋ oc hoc aô asê. ²⁴Gêŋ dau oc ɲandô sa pi ɲamalac ndê Atu, tôm yom naŋ sêto yêc. Tigeŋ ngac naŋ bu hoc aô asê, naŋ oc tap ɲawapac atu sa, ma tu dinaŋ-ɲga iŋ dinda bu kôc iŋ dom, dec oc ɲayham.” ²⁵Goc Judas, naŋ oc hoc iŋ asê, naŋ sôm, “Kêdôhôn-waga, mboe aô, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm naŋ am daôm sôm.”

Yisu gic hu Mwasiŋ Dabuŋ

(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20)

²⁶Têtŋ ndoc ɲac seŋ gêŋ sêndôc, naŋ Yisu kôc bolom, gêm danŋe ma pô kôc-kôc. Goc iŋ kêŋ têtŋ ngac-sêŋomi ma sôm, “Akôc loc ma aneŋ. Aô neŋ ɲandô dau dec.” ²⁷Goc iŋ kôc laclhu wain-ɲga daŋ ma gêm danŋe, ma kêŋ têtŋ ɲac ma sôm, “Mac hoŋ akôc loc anôm. ²⁸Aneŋ dac wamatiŋ pwac-ɲga dau dec. Wakêc siŋ tu wasuc lau daêsam si sac kwi-ɲga. ²⁹Aô wasôm têtŋ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e wanôm wawhiŋ mac têtŋ ndoc Damaŋ ndê gôliŋ meŋ sa tiawê.”

³⁰ Tiŋambu ŋac sem wê daŋ ma sêsa sêtên Lôc Olib si.

**Yisu sôm gwanan bu
Pita oc sêc iŋ ahuc**

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³¹ Ma Yisu sôm têtŋ ŋac, “Tu gêtŋ nan oc hôc asê aô têtŋ ôbwêc dindec-ŋga, dec mac hoŋ oc ahu aô siŋ, tôm yom nan sêto yêc bocdec bu, ‘*Aô wandic ŋgac yob domba-ŋga, ma domba oc sêlhô babalip.*’” ³² Magoc tiŋambu aô oc watisa tiyham, ma wamuŋ mac watêtŋ gameŋ Galili-ŋga wandi.” ³³ Ma Pita ô yom ma sôm, “Lau hoŋ bu sêhu am siŋ, magoc aô oc wahu am siŋ dom.” ³⁴ Goc Yisu sôm, “Aô wasôm yom ŋandô têtŋ am, têtŋ ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim tô muŋ, nan goc dalec oc taŋ.” ³⁵ Magoc Pita sôm têtŋ iŋ, “Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhiŋ am, aô oc wasêc am ahuc dom!” Ma ŋgacsêŋomi hoŋ sêsôm yom kaiŋ tigeŋ.

Yisu teŋ mbec mbo ôm Getsemani

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Goc Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêtên gameŋ nan sêsam bu Getsemani, nan si. Ma iŋ sôm têtŋ ŋac, “Andôc dec ma aô wasa dê wandi ma waterŋ mbec.” ³⁷ Goc iŋ kôc Pita, ma Sebedi ndê atu lu sêwhiŋ iŋ si. Têtŋ ndoc dinaŋ iŋ ndê ŋalôm ŋawapac atu ma kedehe iŋ. ³⁸ Ma iŋ sôm têtŋ ŋac, “Aô neŋ ŋalôm kêsahê ŋawapac atu, kêpiŋ bu oc wambac ndu. Andôc dec ma anem ali awhiŋ aô.” ³⁹ Goc iŋ hu ŋac siŋ ma sa ahic gi, ma hu dau aŋgô andô têtŋ nom, ma teŋ mbec bocdec bu, “Damaŋ, aô wandac am bu nditôm, nan goc kôc laclhu ŋawapac-ŋga dindec su yêc aô. Magoc êmkuc aô neŋ atac whiŋ dom, kôm tôm am daôm nem atac whiŋ bu kôm.”

⁴⁰ Iŋ teŋ mbec su, goc tisa ma mbu têtŋ ŋgacsêŋomi tô dinaŋ gi, ma gêlic ŋac sêyêc bêc sêyêc. Iŋ uŋ ŋac sa, ma ndac

Pita, “Bocke? Mac atôm dom bu anem ali awhiŋ aô gitôm acgatu ŋasawa daŋ, a? ⁴¹ A nem ali, ma atetŋ mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm licbalê, tigeŋ ŋamlîc kwapac.” ⁴² Goc iŋ sa gi ma teŋ mbec tiyham ma sôm, “Damaŋ, am bu kôc ŋawapac dindec su yêc aô dom, nan aô wahôc, ma wakôm am nem yom ŋandô sa.” ⁴³ Iŋ teŋ mbec dau pacndê, ma mbu gi tiyham ma gêlic ŋac sêyêc bêc sêyêc. ŋac tandô hê ŋac sa ŋandô. ⁴⁴ Dec iŋ hu ŋac siŋ ma sa gi teŋ mbec tidim tô-ŋga, ma sôm yom tigeŋ dinaŋ tiyham.

⁴⁵ Pacndê, ma iŋ mbu têtŋ ŋgac-sêŋomi gi, ma sôm têtŋ ŋac, “Tu sake-ŋga mac ayêc bêc ma aŋwhaŋ daôm ŋapaŋ? Aŋgô su nan! Sêhoc ŋamalac ndê Atu asê su, ma ndoc meŋ sa bu sêkêtŋ iŋ sip lau sac amba. ⁴⁶ Atisa ma dandi, bu ŋgac nan hoc aô asê dec meŋ su.”

Sêkôc Yisu dôn

**(Mak 14:43-50; Luk
22:47-53; Jon 18:1-11)**

⁴⁷ Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma Judas, ŋgacsêŋomi 12 si daŋ, meŋ hôc asê whiŋ lau daêsam nan sêkôc bieŋ baliŋ ti siŋ. Dabuŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-ŋga sêŋkiŋ lau dau sêwhiŋ Judas. ⁴⁸ Judas kêtŋ puc ŋac gwanan su bocdec bu, “ŋgac nan mac aŋsalê, nan aô wanŋutô iŋ tu bu watôc iŋ asê, ma mac akôc iŋ dôn.” ⁴⁹ Bocdinaŋ iŋ têtŋ Yisu gi, ma sôm, “Ôbwêc, Kêdôhônŋwaga,” ma ŋgutô iŋ. ⁵⁰ Ma Yisu sôm, “Aneŋ silip, gêtŋ nan am gauc gêm bu kôm, nan kôm.” Têtŋ dinaŋ lau nan sêwhiŋ Judas, nan sêtên Yisu si ma sêkôc iŋ dôn. ⁵¹ Goc Yisu ndê ŋgacsêŋom daŋ puc iŋ ndê bieŋ sa, ma pa dabuŋsiga ŋamata-ŋga ndê ŋgac akiŋ ndê daŋ-galaŋ daŋ su. ⁵² Magoc Yisu sôm têtŋ iŋ, “Kêtŋ nem bieŋ mbu sip ŋapaŋ tiyham. Asa nan kôc bieŋ sa tu ndic lau-ŋga, nan oc sêndic iŋ ndu ŋa bieŋ. ⁵³ Aŋyalê ŋapep bu oc tôm bu aô waterŋ Damaŋ ma

inj oc kên aņla tausen ma tausen sêmen ņagahô ma sênem aô sa. ⁵⁴ Tigeņ aô bu wateņ bocdinaņ, dec gêņ naņ sêto yêc muņ su, naņ oc ņandô sa ņalêņ nde?”

⁵⁵ Goc Yisu sôm têt lau daêsam dinaņ, “Bocke dec mac akôc bieņ ti wapa siņ-ņga, ma asa amen bu akôc aô dôn gitôm ņgac kaņ daņ? T ôm bêc hoņ aô gandôc ti kadôhôn lau gambo lôm dabuņ ņabatêmndô, magoc mac akôc aô dôn dom. ⁵⁶ Tigeņ gêņ hoņ dindec hôc asê bu kôm yom naņ lau propet sêto pi aô muņ su, naņ ņandô sa.” Têt dinaņ Yisu ndê ņgac-sêņomi hoņ sêhu inj siņ ma sêlhô si.

Lau bata Israel-ņga sêmatôc Yisu

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)

⁵⁷ Lau naņ sêndôhôn yomsu ti lau bata Israel-ņga sêkac dau sa su ma sêhôn sêmbo dabuņsiga ņamata-ņga Kayapas ndê andu. Ma lau naņ sêkôc Yisu dôn, naņ sêwê inj sêtêt andu dau si. ⁵⁸ Pita kêsêlêņ kêkuc Yisu mbo ahê e hôc asê dabuņsiga ņamata-ņga ndê andu. Goc inj sôc gi ndôc andu ņatunlôm whiņ lau siņ sêyob lôm dabuņ-ņga ņatô, bu lic gêņ bocke oc hôc asê Yisu.

⁵⁹ Dabuņsiga atu-tu ma lau bata hoņ naņ sêndôc †Sanedrin si toņ, naņ sênsalê yom tu sêngôliņ pi Yisu-ņga ma sêkêņ inj sip lau Rom-ņga amba bu sêndic inj ndu. ⁶⁰ Lau tasan daêsam sêtisa ma sêsôm yom tasan pi inj, magoc yom ņandô bu sêngôliņ pi inj, naņ sêtap daņ sa dom. Tiņambu ņac si lu sêtisa, ⁶¹ ma sêsôm, “In ņgac dec sôm bu inj gitôm bu seņ Anötô ndê lôm dabuņ su, ma kwê sa tiyham tôm bêc tō.” ⁶² Goc dabuņsiga ņamata-ņga tisa ma sôm têt Yisu, “Am ņgô yom dê sêngôliņ pi am, me? Am bu ô yom, me mba?” ⁶³ Magoc Yisu gêm dôn. Ma dabuņsiga dau sôm, “Sôm yom ņandô yêc Anötô Tali ņgô-ņga! Sôm asê

têt yac bu am Mesaya, Anötô ndê Atu, me mba?” ⁶⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Tôm naņ am sôm. Tigeņ aô wasôm têt mac hoņ, tiņambu mac oc alic ņamalac ndê Atu ndôc Anötô ņaclai ņadau ndê andô-ņga, ma sip meņ ndôc dao ņahô.”

⁶⁵ Têt ndoc dabuņsiga ņamata-ņga ņgô yom dinaņ, naņ tac ņandê atu dec kêc dau ndê ņakwê kic ma sôm, “In ndê yom pi dau dê sac sambuc. Mac hoņ ņgô su. Yac dapônda yom daņ tu tanğôliņ pi inj-ņga dom. ⁶⁶ Mac gauc gêm sake?” Ma sêô yom ma sêsôm, “In mbac ndu maņ.” ⁶⁷ Ma sêhê gasôp p i inj ņgô andô, ma sênguluņ amba ma sêpêņ inj. Ma lau ņatô sêtap inj, ⁶⁸ ma sêsôm, “Am Mesaya, a? Am bu propet, dec sôm asê bu asa tap am?”

Pita sêc Yisu ahuc

(Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Têt têm dinaņ Pita ndôc andu dau ņamakê, ma awhê akiņ daņ têt inj gi, ma sôm, “Am ņgac naņ kêkuc Yisu Galili-ņga whiņ.” ⁷⁰ Magoc inj pa dau yêc ņac hoņ ņgô-ņga ma sôm, “Mba! Aô kayalê am nem yom ņahu dom.”

⁷¹ Goc inj sa gi kalhac gatam. Ma bawhê daņ gêlic inj ma sôm têt lau, “In ņgac dê, inj ņgac daņ naņ kêkuc Yisu Nasaret-ņga.” ⁷² Ma Pita pa dau tiyham ma sôm yom ņaņga, “Yom ņandô! Aô kayalê inj dom!” ⁷³ ņasawa sauņ ma lau naņ sêlhac dinaņ, sêtêt Pita si ma sêsôm, “Lau naņ sêņkuc inj, naņ si daņ am! Yomandô! Am sôm yom ņa awha naņ gi tap lau Galili-ņga dinaņ si sa.” ⁷⁴ Goc inj sôm, “Mba! A ô bu wasôm yom tasan, naņ Anötô ndic aô. Aô kayalê inj dom andô!” Ma ņagahô dalec taņ. ⁷⁵ Dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bocdec, “Am oc sêc aô ahuc tidim tō, goc dalec oc taņ.” Goc inj kôlhô sa awê gi, ma taņ dau ndu.

Sêwê Yisu têt Pailot gi

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

27 Têt bêbêc ganduc dabuŋ-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga hoŋ si ɲalôm pitigeŋ bu sêndic Yisu ndu. ² Goc sêsô inŋ amba dôn, ma sêwê inŋ gi ma sêkêŋ inŋ sip Pailot amba. Pailot inŋ Rom si gôliŋwaga naŋ gêm gôliŋ gameŋ Judia-nga.

Judas kiŋ dau ndu

³ Têt ndoc Judas gêlic gêt dinaŋ, ma ɲgô bu sêsôm tidôn bu sêndic Yisu ndu, naŋ inŋ ɲalôm ɲawapac bu inŋ hoc inŋ asê. Goc inŋ kên mone silba 30 dinaŋ mbu têt dabuŋsiga atu-tu ti lau bata gi. ⁴ Ma inŋ sôm, “Aô gakôm so, bu aô gahoc ɲgac gitêt daŋ asê, ma oc sêkêc inŋ ndê dac siŋ.” Ma ɲac sêô inŋ awha ma sêsôm, “Tu sake-nga am sôm têt yac? Am daôm nem ɲawapac!”

⁵ Dec Judas kêbaliŋ mone dau yêc lôm dabuŋ ɲamakê, ma sa gi kiŋ dau ndu. ⁶ Ma lau dabuŋsiga dau sêsôm, “Dac hi mone dindec ahuc, ma yac bu dakêŋ sip apa da-nga yêc lôm dabuŋ, dec oc daso yomsu.” ⁷ Goc sêsôm yom tidôn bu sêkôc mone dau ma sênemlihi ɲgac pec lôn-nga ndê nom daŋ, ma sêŋyaliŋ nom dau sa ti lau apa si ôm sêhôn-nga. ⁸ Tu dinaŋ-nga lau têm dindec-nga sêsam gameŋ dau bu ‘Nom ti Dac.’ ⁹ Bocdinaŋ yom naŋ propet Jeremaya sôm, naŋ dec ɲandô sa. Sêto yom dau yêc bocdec bu:

Lau Israel-nga sêkôc mone silba 30 naŋ sêŋyaliŋ sa ti inŋ ndê ɲaôli, naŋ sa, ¹⁰ ma semlihi ɲgac pec lôn-nga ndê nom, tôm Pômdau kên yatu aô.

[Sek 11:12-13]

Pailot kêsu Yisu

(Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)

¹¹ Sêkêŋ Yisu kalhac gôliŋwaga Pailot aŋgô-nga, ma inŋ ndac Yisu, “Am lau Is-

rael si Kiŋ, a?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Tôm naŋ am daôm sôm.” ¹² Têt dinaŋ dabuŋsiga atu-tu ma lau bata Israel-nga sêŋgôliŋ yom pi inŋ, magoc inŋ ô ɲac si yom dom. ¹³ Goc Pailot ndac inŋ, “Am ɲgô yom naŋ sêŋgôliŋ pi am, me mba?” ¹⁴ Magoc Yisu ô yom naŋ sêŋgôliŋ pi inŋ, naŋ daŋ dom. Ma tu dinaŋ-nga Pailot hê-daê ɲandô.

¹⁵ Tôm yala hoŋ, têt ndoc lau Israel sêndê Mwasiŋ Pasowa-nga, naŋ Pailot kêkuc lêt daŋ bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac ɲgac gapocwalôn-nga daŋ, dec inŋ oc êŋgapwêc inŋ su têt ɲac. ¹⁶ Têt ndoc dinaŋ ɲgac daŋ ndôc gapocwalôn. Inŋ ndê ɲaê Barabas, ma lau hoŋ sêŋyalê bu inŋ ɲgac sac sambuc. ¹⁷ Goc Pailot ndac lau daêsam dinaŋ bu, “Mac atac whiŋ bu wahu asa siŋ têt mac? Barabas, me Yisu naŋ sêsam bu Kilisi?”

¹⁸ Pailot kêyalê bu lau dabuŋsiga dau sem lêmuiŋ Yisu ɲambwa, ma tu dinaŋ-nga dec sêkêŋ Yisu têt inŋ. Bocdinaŋ inŋ gauc gêm bu êŋgapwêc Yisu su. ¹⁹ Ma gêt daŋ tiyham. Têt n doc Pailot ndôc inŋ ndê pôn êmatôc yom-nga, naŋ inŋ ndê awhê kên yom têt inŋ bocdec bu, “Kôm gêt daŋ têt ɲgac gitêt dinaŋ dom, bu kwahic dec aô gayêc mbê pi inŋ, naŋ kôm aneŋ ɲalôm ɲawapac ɲandô.”

²⁰ Magoc dabuŋsiga atu-tu ti lau bata sêli lau ɲalôm sa, ma sêndac Pailot bu hu Barabas siŋ têt ɲac, ma ndic Yisu ndu. ²¹ Dec Pailot ndac ɲac tiyham, “Mac atac whiŋ bu wahu ɲgac lu dec si asa siŋ têt mac?” Ma sêsôm, “Barabas!” ²² Goc inŋ ndac, “Bocdinaŋ aô wakôm sake têt Yisu naŋ sêsam bu Kilisi?” Ma ɲac hoŋ sêsôm bu, “Ndic inŋ pi a gicso dau ndi.” ²³ Magoc Pailot ndac, “Tu sake-nga? Inŋ kôm giso bocke?” Tigeŋ ɲac sêmbwêc atu, “Ndic inŋ pi a gicso dau!”

²⁴ Pailot kêyalê bu ɲac oc sêsôn inŋ ndê yom ɲapu dom, ma ɲac sêli dau sa ɲandô. Bocdinaŋ inŋ kôc bu, ma kêgwasiŋ amba yêc ɲac hoŋ aŋgô-nga, ma sôm,

“Gêṇ dec sip mac amam. Aö wawêkaiṇ ṇḡac dindec ndê dac ṇagêyô wawhiṇ mac dom.” ²⁵Ma lau hoṇ sêsôm, “Iṇ ndê dac ṇagêyô meṇ pi yac ti yac mba balêkoc.”

²⁶Goc Pailot kêgapwêc Barabas su têtṇ ṇac, ma kêṇ Yisu têtṇ iṇ ndê lau siṇ-ṇḡa bu sêhi iṇ ṇamlîc ṇandê, ma sêndic iṇ ndu pi a gicso dau.

**Lau siṇ-ṇḡa sêsu Yisu susu
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)**

²⁷Pailot ndê lau siṇ-ṇḡa sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ṇa-malac lôm si, goc sêta lau siṇ-ṇḡa hoṇ sêkac sa sêmeṇ, ma sêṇgihi iṇ ahuc. ²⁸Sêkôc iṇ ndê ṇakwê baliṇ su, ma sêkêṇ iṇ sôc ṇakwê kokoc baliṇ tôm kiṇ sêsôc. ²⁹Ma sêwhê wac kêṇ ma sêkêṇ iṇ uṇ gitôm suṇ-suṇ. Ma sêkêṇ a daṇ iṇ gêm kôm yêc amba andô-ṇḡa gitôm kiṇ si tôte. Goc sêpôn haduc têtṇ iṇ, ma sêsu iṇ susu ma sêsôm, “Ei! Datoc lau Israel si kiṇ dindec sa maṇ!” ³⁰Sêhê gasôp pi iṇ, ma sêkôc a dau su yêc iṇ, ma sic iṇ pi ṇagôlôn tidim daêsam. ³¹Sêsu iṇ susu pacndê, goc sêkac ṇakwê dinaṇ su, ma sêkêṇ iṇ sôc dau ndê ṇakwê sa tiyham. Goc sêwê iṇ sêsa malac Jerusalem ṇamakê si, bu sêndic iṇ ndu pi a gicso dau.

**Sic Yisu pi a gicso dau
(Mak 15:21-32; Luk
23:26-43; Jon 19:17-27)**

³²Têtṇ ndoc sêwê Yisu sêsa si, naṇ sêtaṇ ṇḡac apa daṇ sa, naṇ meṇ akêṇ malac Sairin. Iṇ ndê ṇaê Saimon. Ma sêkac iṇ bu êmbalaṇ Yisu ndê a gicso dau. ³³Ma ṇac si e sêhôt asê gameṇ naṇ sêsam bu Golgota. (ṇaê dau danem kwi bu ‘Gameṇ ṇakêcyha-ṇḡa.’) ³⁴Lau siṇ-ṇḡa sêkêṇ bu ṇamakic sip laclhu daṇ whiṇ wain, ma sêkêṇ têtṇ Yisu nôṇ. Iṇ kêsahê ma tec. ³⁵Goc ṇac sic iṇ pi a gicso dau. Ma tiṇambu sêwhê iṇ ndê ṇakwê kôc, ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc

ṇakwê bocke. ³⁶Pacndê su, goc sêndôt sic ma tatiṇ iṇ. ³⁷Ma yom naṇ lau bata Israel-ṇḡa sêṇgôliṇ pi iṇ, naṇ sêto ma sêkêṇ kalhac a gicso dau ṇahô. Yom dau sôm bu, “Ṛḡac dindec iṇ Yisu, lau Israel-ṇḡa si Kiṇ.”

³⁸Têtṇ bêc dinaṇ ṇac sic ṇḡac kaṇ lu sêpi a gicso dau sêwhiṇ Yisu, daṇ kêgalêṇ Yisu ndê andô-ṇḡa, ma daṇ kêgalêṇ gasê-ṇḡa. ³⁹Lau naṇ sêṇsêlêṇ si sêmeṇ sêndahiṇ ṇasu ma sêtaṇ bôlê Yisu. ⁴⁰Ma sêsôm, “Am ṇḡac naṇ sôm bu seṇ lôm dabuṇ su, ma kwê sa tiyham tôm bêc tô. Am bu Anôtô ndê Atu, naṇ goc nem daôm si ma sip mweṇ!” ⁴¹Ma ṇalêṇ tigeṇ dinaṇ dabuṇsiga atu-tu ti lau naṇ sêndôhôn yomsu ma lau bata seṇgec iṇ. ⁴²Ma sêsôm têtṇ dau, “Iṇ gêm lau ṇatô sa, magoc gitôm dom bu nem dau sa! Iṇ lau Israel-ṇḡa si Kiṇ, a? Iṇ bu sip meṇ akêṇ a gicso dau meṇ, dec yac oc dakêṇ whiṇ iṇ. ⁴³Iṇ kêṇ whiṇ Anôtô ma sam dau bu Anôtô ndê Atu. Anôtô bu tac whiṇ iṇ, dec oc nem iṇ si.” ⁴⁴Ma ṇḡac kaṇ lu naṇ sic iṇlu sêpi a gicso, naṇ sêsôm yom kaiṇ tigeṇ dinaṇ pi Yisu.

**Yisu mbac ndu
(Mak 15:33-41; Luk
23:44-49; Jon 19:28-30)**

⁴⁵Têtṇ ac kac lhu, ṇasec atu gêm gameṇ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-ṇḡa. ⁴⁶Ma têtṇ 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu ‘Aneṇ Anôtô, aneṇ Anôtô, tu sake-ṇḡa am hu aö siṇ?’) ⁴⁷Lau naṇ sêlhac sêmpîṇ, naṇ sêṇgô iṇ ṇapep dom ma sêsôm, “Iṇ ta Elaija.” ⁴⁸Ma ṇḡac daṇ kêti gi ma kêṇ sôwam daṇ sip wain ṇamakic, goc sô dôn pi a baliṇ daṇ, ma puc pi Yisu whasuṇ bu iṇ nôṇ. ⁴⁹Ma lau ṇatô sêsôm, “Hu iṇ siṇ ma dalic. Elaija oc meṇ nem iṇ sa, me mba?”

⁵⁰Têtṇ dinaṇ Yisu mbwêc awha atu tiyham, ma mbac ndu. ⁵¹Têtṇ ndoc dinaṇ

po baliŋ naŋ kêgalêŋ lôm dabuŋ ɲalôm, naŋ dau kic gi lu, kalhac ɲahô-ɲga e gi têt ɲapu-ɲga. Ma tiyhô gêm ma hoc atu-tu daêsam popoc. ⁵² Ma sêhō sêhōc kôc, ma lau dabuŋ daêsam naŋ sêmbac ndu su, naŋ sêtisa sêmbo tali tiyham. ⁵³ ɲac sêsa akêt ɲêhō sêmeŋ, ma tiŋambu têt ndoc Yisu tisa su, goc sêsôc malac dabuŋ Jerusalem si, ma sêhoc dau asê têt lau daêsam sêlic.

⁵⁴ Têt ndoc ɲac bata siŋ-ɲga ti iŋ ndê lau naŋ sêyob Yisu sêmbo, naŋ sêlic tiyhô ti gêt hoŋ dinaŋ, dec sêtôc dau atu, ma sêsôm, “Yomandô! ɲac dec iŋ Anötö Atu!” ⁵⁵ Ma lauwhê daêsam sêlhac ahê ma sêlic gêt hoŋ dinaŋ. ɲac lauwhê naŋ sêŋkuc Yisu akêt gameŋ Galili-ɲga sêmeŋ, ma sem akiŋ iŋ. ⁵⁶ Maria Magadala, ti Jems lu Joses dinda Maria, ma Sebedi nawhê (Jon lu Jems dinda) sêmbo sêwhiŋ lauwhê dinaŋ.

**Josep kêt Yisu ndê
ɲamlan yêc hoc ɲasun**

**(Mak 15:42-47; Luk
23:50-56; Jon 19:38-42)**

⁵⁷ Lau naŋ sêŋkuc Yisu, naŋ si dan iŋ ɲac ti lêlôm naŋ ndê ɲaê Josep, ma iŋ meŋ akêt malac Arimatiya. Têt telha dinaŋ, ⁵⁸ iŋ têt Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ɲamlan. Pailot gôlôc ma kêt yom têt iŋ ndê lau siŋ-ɲga bu sêhu Yisu ndê ɲamlan siŋ têt Josep. ⁵⁹ Dec Josep sa gi, kôc Yisu ndê ɲamlan ma kêpaŋ si ɲa po ɲawasi dan. ⁶⁰ Ma iŋ kôc sa gi ma kêt yêc iŋ dau ndê sêhō, naŋ sêlêŋ gwanan su yêc hoc ɲalôm. Ma Josep kêpi hoc atu dan gi ndôc sê awha ahuc, goc kôlhô gi. ⁶¹ Têt ndoc dinaŋ Maria Magadala lu awhê dan ɲaê Maria, sêndôc sêhō ɲamakê ma sêlic.

Lau siŋ-ɲga sêyob sêhō

⁶² Sic Yisu pi a gicso dau têt bêc naŋ lau Israel sêmasan dau tu Sabat-ɲga, ma têt ɲagalansê dabuŋsiga atu-tu ti lau Palêsai sêtên Pailot si. ⁶³ Ma sêsôm,

“ɲac atu. Yac gauc gêm yom dan naŋ ɲac tasan dau sôm têt ndoc iŋ mbo tali. Iŋ sôm bu mbac ndu ma tiŋambu bêc tō niŋga iŋ oc tisa tiyham. ⁶⁴ Bocdinaŋ ndic atu lau bu sêyob sêhō e bêc tō niŋga su. Mboe iŋ ndê ɲgacsêŋomi oc sêmeŋ ma sênem kaŋ iŋ ndê ɲamlan, ma sêsôm têt lau bu iŋ tisa su. Iŋ kêsau lau ma sôm bu iŋ Mesaya dau, magoc ɲac bu sêkôm tasan dau, oc hôc gêlêc tasan naŋ iŋ kôm ɲamata-ɲga, naŋ su.” ⁶⁵ Goc Pailot sôm têt ɲac, “Akôc lau siŋ-ɲga sa andi, ma akêt ɲac sêyob sêhō ɲanga.” ⁶⁶ Goc sêsa si ma sêsap hoc naŋ ti gatam sêhō-ɲga, naŋ dôn ɲanga ɲa a ɲakwi bu lau dan sêkac sa dom. Ma sêkêt lau siŋ-ɲga sêyob.

Yisu tisa

(Mak 16:1-13; Luk 24:1-12)

28 Bêc Sabat-ɲga meŋ gi su, ma têt wake ɲabêc ɲamata-ɲga, Maria Magadala lu awhê dan ɲaê Maria sêti têt bêbêc ganduc ma sêsa si bu sêlic sêhō dau. ² Têt ndoc dinaŋ tiyhô gêm atu, ma Pômdau ndê aŋela dan sip akêt undambê meŋ, ma kêpi hoc naŋ ndôc sê awha ahuc, naŋ su, goc pi gi ndôc ɲahô. ³ Iŋ ndê ɲawasi pô gameŋ gitôm sickac, ma iŋ ndê ɲakwê sêp sambuc. ⁴ Têt ndoc lau siŋ-ɲga sêlic iŋ, naŋ sêtôc dau atu ma sêntitec. Ma ɲac tagôlô ma sêhu dau sêyêc gitôm lau batê. ⁵ Ma aŋela dau sôm têt awhê lu, “Atôc daôm dom. Aô kayalê bu amlu aŋsalê Yisu naŋ sic iŋ ndu pi a gicso dau. ⁶ Iŋ mbo lec dom. Iŋ tisa su tôm iŋ sôm gwanan su. Amen alic gameŋ naŋ sêkêt iŋ yêc naŋ. ⁷ Goc ambu andi ɲagahô, ma asôm têt iŋ ndê ɲgacsêŋomi bu iŋ tisa akêt lau batê-ɲga su. Ma iŋ oc muŋ mac ndi mbo gameŋ Galili-ɲga. Yêc dindê mac oc alic iŋ. Kwahic dec aô ga-hoc yom dindec asê têt amlu, ma amlu aŋgô su.”

⁸ Têt ndoc dinaŋ awhê lu dau sêlhô si bu sêkêt ɲawaê dau têt Yisu ndê

ngacsêñomi. Inlu si ti atac ñayham atu, magoc ñalôm lu-lu ma sêtôc dau. Sênti sêmbo señ, ⁹ma ñagahô Yisu hoc dau asê têt inlu ma hê mwalêc inlu. Goc inlu sêtigasuc in ma sêhu dau sêyêc nom. Ma sêkôc in sip gahi ma sêmpin in. ¹⁰Goc Yisu sôm têt inlu, “Atôc daôm dom. Andi ma asôm têt aneñ asidôwai hoñ bu sêtêñ Galili sêndi, ma ñac oc sêlic aô yêc dindê.”

Lau siñ-nga sêsôm Yisu tisa ñawaê

¹¹Têt ndoc nañ awhê lu dinañ sêmbo señ, nañ lau siñ-nga ñatô nañ sêyob sêhô dau, nañ sêmbu sêtêñ Jerusalem si. Ma sêkêñ ñawaê têt dabuñsiga atu-tu, pi gêt hoñ nañ sêlic. ¹²Goc lau dabuñsiga dau sêkac lau bata sa, ma sêmasañ yom pi gêt dau. Ñac semlhi lau siñ-nga ña mone atu, ¹³ma sêsôm têt ñac, “Mac asôm têt lau bu, ‘Têt ôbwêc yac ayêc bêc ayêc. Ma in ndê ngacsêñomi sêmeñ, ma sem kañ in ndê ñamlan.’” ¹⁴Ma Pailot bu ñgô bu mac ayêc bêc, dec yac oc

amasañ yom awhin in, bu mac atap matôc sa dom.” ¹⁵Bocdinañ lau siñ-nga sêkôc mone dau sa, ma sêkôm tôm lau bata Israel-nga sêsôm têt ñac. Ma yom dau tiapa yêc lau Israel-nga ñalôm, ma lau ñatô sêsôm e meñ têt kwahic dec.

Yisu hoc dau asê têt ngacsêñomi

¹⁶Têt ndoc dinañ ngacsêñomi 11 sêsa sêtêñ lôc nañ yêc gameñ Galili-nga si, gitôm Yisu sôm têt ñac muñ su. ¹⁷Têt ndoc sêlic in, nañ sêpôn haduc ma sêmpin in. Magoc ñac si lau ñatô atac lu-lu. ¹⁸Goc Yisu tigasuc ñac ma sôm, “Anötô kêt ñaclai têt aô pi gêt undambê ti nom-nga hoñ. ¹⁹Bocdinañ atêt gameñ hoñ andi ma andôhôn lau e sênyalê aô ma sêkêñ whin aô. Añku ñac anem Damba, Atu, ma ñalau Dabuñ angô. ²⁰Ma andôhôn ñac bu dañga wambu yom hoñ nañ aô gac atu mac. Ma anyalê pi ñandô bu aô oc wambo wawhin mac ñapañ, e nom ñatêm pacndê.”

Mak

ndê ñawaê ñayham

Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Mak in Yisu ndê ngacsênjomi 12 si dan dom, magoc in tiatu yêc Jerusalem ma gêlic gên hon nan Yisu kôm têt ndoc dinan. Tinjambu Mak kêsêlên whin Pita têt ndoc Pita gêm mêtê, ma to ñawaê ñayham pi Yisu kêkuc mêtê nan Pita gêm. Lau ñatô gauc gêm bu yom nan Mak to yêc 14:51-52 nan hêganôn in dau. Tinjambu in gêm Pol lu Banabas sa tu inlu si gweleñ-nga. Alic yom ñatô pi in yêc Apo 12:12, 25; 13:5, 13; 15:36-39, ma yêc Kol 4:10 ma 2 Tim 4:11.

Mak to yom daêsam pi gweleñ nan Yisu kôm, magoc yom daêsam nan Yisu sôm tu bu êndôhôn lau-nga, nan in to dom.

Jon kêmasan Yisu ndê señ

(Mt 3:1-12; Luk 3:2-16)

1 Yom dindéc gic hu ñawaê ñayham pi Anôtô ndê Atu Yisu Kilisi.

² Mun-nga, propet dan to yom nan Anôtô sôm têt in ndê Atu bocdec bu: Aô wakên aneñ ngac aheñ-nga mun am.

In oc êmasan am nem señ.

[Mal 3:1]

Ma propet Aisaya to Anôtô ndê yom pi ngac aheñ-nga dau bocdec bu:

³ Ñamalac dan ta yom mbo gameñ sawa bocdec bu, ‘Amasan Pômdau ndê señ tisolop. Amasan nem ñalôm bu akôc in sa.’

[Ais 40:3]

⁴ Yom dau ñandô sa pi Jon, Ñgac Kêku Lau-nga, nan tinjambu hóc asê ma gêm mêtê mbo gameñ sawa. In sôm têt lau bu sêlin sangtu bu sêtôc asê bu sêkac si ñalôm kwi ma sêhu mêtê sac sin, dec Anôtô oc suc ñac si sac kwi. ⁵ Lau daêsam

akên malac Jerusalem, ma akên malac hon yêc gameñ Judia-nga, sêsa sêtên Jon si. Ñac sêhoc si sac asê, ma in kêku ñac yêc Bu Jordan.

⁶ Jon sôc ñakwê nan sêmasan ña kamel ñamlichu, ma kic pinkap yêc in ñam-pêbalê. Ma in gên gên bambalin gitôm wakô ma lêp. ⁷ In gêm mêtê ma sôm têt lau bocdec bu, “Ñgac dan oc meñ ênkuc aô, nan ndê ñaclai hóc gêlêc aô neñ su. Aô ngac ñambwa dec gitôm dom bu wati in ndê ngac akiñ nan pôn sic ma kêgap-wêc in ndê atapa ñawalô. ⁸ Aô kaku mac ña bu ñambwa, tiger in oc ênku mac ña ñalau Dabuñ.”

Jon kêku Yisu

(Mat 3:13-17; Luk

3:21-22; Jon 1:32-34)

⁹ Têt têt dinan Yisu meñ akên malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga, ma hóc asê Jon. Ma Jon kêku in yêc Bu Jordan. ¹⁰ Têt ndoc Yisu pi akên bu meñ, in gêlic undambê kac sa, ma ñalau Dabuñ gêm balusi angô, ma sip têt in meñ. ¹¹ Goc awha dan sa akên undambê, nan sôm, “Aô Atungac atac whin-nga am. Aô gati-sambuc am ñandô.”

Sadan kêsahê Yisu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Dinan su, goc ñalau wê Yisu sa gameñ sawa gi, ma in mbo tawasê.

¹³ Tôm béc 40 in mbo gameñ sawa, ma Sadan kêsahê bu êntôm in. In mbo whin béc gameñ sawa-nga, ma anjela sem akiñ in.

Yisu gic hu in ndê gweleñ

¹⁴ Tinjambu †Herod kêkin in ndê lau sin-nga bu sêkôc Jon dôn, ma sêkên in ndôc gapocwalô. Têt têt dinan Yisu gêm mêtê ma hóc Anôtô ndê ñawaê ñayham asê têt lau yêc gameñ Galili-nga. ¹⁵ In sôm, “Têm nan Anôtô kêyalin sa, nan meñ sa su. †Anôtô ndê gôlin meñ

kêpiñ su. Bocdinañ anem nem ñalôm kwi, ma akêñ whiñ Anötö ndê ñawaê ñayham.”

**Yisu mbwêc laungac
hale tu sêñkuc iñ-nga**

**(Mat 4:18-22; Luk
5:1-11; Jon 1:35-42)**

¹⁶ Têñ bêc dañ Yisu kêsêlêñ mbo Bug-icton Galili ñamakê, ma gêlic Saimon lu asi Andru. Inlu ñgac lu sêkôc i-nga, ma sem gwelêñ sêkêñ wasañ sip bu sêmbo. ¹⁷ Ma Yisu sôm têtñ inlu, “Amlu amen añkuc aô, ma aô wakêñ amlu ahê ñamalac sêmeñ sêñkuc aô, tôm nañ kwahic dec amlu ahê i.” ¹⁸ Ma ñagahô inlu sêtec si wasañ yêc, ma sêñkuc iñ.

¹⁹ In kêsêlêñ ñasawa sauñ, ma gêlic Sebedi ndê atu lu, Jems lu Jon. Sêndöc wañ dañ ma sêmasañ si wasañ nañ kic. ²⁰ Yisu mbwêc inlu bu sêmeñ sêñkuc iñ, goc sêhu damba Sebedi ti lau nañ sêkôm gwelêñ sêwhiñ iñ, nañ siñ sêmbo wañ, ma sêñkuc Yisu.

**Yisu kêdôhôn lau ma soc ñalau
sac yêc malac Kapenaom**

(Luk 4:31-37)

²¹ Yisu kôc lau hale dinañ ma sêñsêlêñ sêtêñ malac Kapenaom si. Sêhóc asê têtñ bêc Sabat-nga dañ, ma Yisu sôc ñlôm wê-nga gi, ma gic hu kêdôhôn lau. ²² Ma lau Kapenaom-nga sêhêdaê tu iñ ndê yom-nga, bu iñ kêdôhôn ñac gitôm kêdôhônwaga ti ñaclai atu, hóc gêlêc lau Israel si ñkêdôhônwaga yomsu-nga hon su.

²³ Ñgac dañ ndôc lôm wê-nga dinañ, nañ ñalau sac mbo iñ ndê ñalôm. In ta yom bocdec bu, ²⁴ “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aô kayalê am, am ñgac dabuñ nañ Anötö kêkiñ. Am bu kôm sake têtñ yac? Am mweñ bu señ yac su, a?” ²⁵ Magoc

Yisu hec yom ñalau sac ma sôm, “Am mamañ ma hu iñ siñ!” ²⁶ Goc ñalau sac kêmwanan ñgac dau ti ñanga ma hu iñ siñ ti mbwêc atu.

²⁷ Tu dinañ-nga lau hon sêhêdaê ma sêndac dandi, “Gêñ bocke dec? In kêdôhôn yac ña lêtñ wakuc ma ti ñaclai atu. Ma in kôc ñaclai pi ñalau sac whiñ, bu in kêtñ yatu ñac, ma sêsôc iñ ndê yom ñapu.” ²⁸ Ma tiñambu lau sic min yom pi gêtñ dau, e ñagahô eñ iñ ndê waê gêm gameñ Galili-nga hon ahuc.

Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-43)

²⁹ Ñac sêhu lôm wê-nga dinañ siñ, ma Saimon lu Andru sêkôc Yisu, Jems ma Jon ma sêtêñ inlu si andu si. ³⁰ Saimon ndê lawawê gêmbac lic ñandê ma yêc andu dau ñalôm, ma lau sêkêñ ñawaê têtñ Yisu. ³¹ Bocdinañ Yisu têtñ iñ gi, kêm iñ sip amba ma keñ iñ sa. Ma gêmbac hu awhê dau siñ, ma in gêm akiñ ñac.

³² Têtñ telha dinañ têtñ ndoc ac gi sip, nañ lau malac-nga sêhon lau gêmbac daêsam ti lau nañ ñalau sac sêmbo si ñalôm, ma sêkôc ñac sêtêñ Yisu sêmeñ.††

³³ Lau malac-nga hon sêkac dau sa, sêmbo andu dau ñamakê. ³⁴ Ma Yisu gêm lau ti gêmbac tidau-tidau daêsam dinañ sa, ma soc ñalau sac daêsam su yêc lau. Tiger iñ kêtñ yao ñalau sac bu sêsôm iñ asê dom, ñahu bu ñac sêñyalê bu iñ ñMesaya dau.

Yisu hu malac Kapenaom siñ

(Luk 4:42-44)

³⁵ Têtñ ñagalañsê ac pi meñ su dom ma Yisu tisa ma hu malac dau siñ. In sa gi bu mbo tawasê ma teñ mbec. ³⁶ Saimon ma lau ñatô nañ sêwhiñ iñ, nañ sêsa si bu sêñsalê iñ. ³⁷ Ma têtñ ndoc sêtap iñ sa, nañ sêsôm têtñ iñ bu, “Lau

††1:32 Lau Israel si yomsu Sabat-nga gic yao lau bu sêñsêlêñ señ baliñ me sêkôm gwelêñ têtñ bêc Sabat-nga dom. Magoc bêc Sabat-nga ña-yao pacndê têtñ ndoc ac gi sip. Tu dinañ-nga dec lau sêhôn e ac gi sip su, goc sêkôc si lau gêmbac sêtêñ Yisu si.

honj sênsalê am.” ³⁸Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aô oc wambo malac tigenj dinan dom. Dalhõ datênj malac nanj sêyêc gamej ñamakê-nga dandi, bu wanem mêtê wambo dinan. Tu gwelêj dinan-nga dec aô gamej.”

³⁹Ma tinambu inj kêsêlênj golom-golom malac honj yêc gamej Galili-nga. Inj gêm mêtê mbo lau si lôm wê-nga, ma soc ñalau sac daêsam su yêc lau.

**Yisu kôm ñgac ti gêmbac
leprasi ñayham sa
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)**

⁴⁰Tênj bêc danj, ñgac ti gêmbac ñlep-rasi danj tênj Yisu gi. Inj pônj haduc ma tenj Yisu bu nem inj sa. Inj sôm, “Am bu tac whinj, dec gitôm bu am oc kôm aô ñamlic ñawasi sa.” ⁴¹Yisu tawalô inj, dec kêmatôc amba sa gi ma kêmasêc inj, ma sôm, “Aô atac whinj, dec wasôm tênj am bu ñamlic ñawasi sa.” ⁴²Ma ñagahô enj gêmbac dau hu inj sinj, ma inj ndê ñamlic ñawasi sa. ⁴³⁻⁴⁴Goc Yisu kêkinj inj tênj ñdabun-siga gi, ma sôm ti ñanga tênj inj, “Am ngô! Gênj nanj kwahic dec hôc asê am, nanj sôm asê tênj lau danj dom. Tigenj tênj dabun-siga ndi, ma tôc daôm tênj inj bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kênj da tu am ñamlic ñawasi sa-nga tôm yomsu nanj Moses kênj tênj yac. Ma ñalênj dinan lau honj oc sênjyalê bu am ñamlic ñayham sa.” ⁴⁵Ma ñgac dau sa gi ma gic minj pi gênj dau e yom dau tiapa. Tu dinan-nga lau honj takwê Yisu, dec inj tec bu sôc malac danj yêc lhu. Inj mbo gamej ñamakê-nga, magoc lau akênj gamej honj sêwê sêtênj inj si ñapanj.

**Yisu kôm ñgac bôlinj danj ñayham sa
(Mat 9:1-8; Luk 5:18-26)**

2 Bêc ñatô ginja su, goc Yisu sôc malac Kapenaom tiyham. Ma lau malac-nga sêngô ñawaê bu inj mbu menj ndôc andu danj. ²Goc lau daêsam sêkac dau sa, ma Yisu gêm mêtê ñac. Lau

daêsam andô sêkac sa e ñasawa mba yêc andu ñalôm ma yêc ñasactô bocdinaj. ³Ma laungac hale sêmbalanj ñgac bôlinj danj yêc sac danj sêmenj, ma bu sêtênj Yisu sêndi. ⁴Magoc lau daêsam dinan sem gamej ahuc, ma tu dinan-nga dec ñac sêpi andu ñapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa ma sêmasanj ñalasê danj yêc gamej nanj Yisu kalhac, nanj ñahô-nga. Goc sênjwhanj sac ti ñgac bôlinj sip tênj Yisu gi. ⁵Yisu gêlic gênj dinan ma kêyalê bu ñac sêkênj whinj inj, goc sôm tênj ñgac bôlinj, “Anej balê, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

⁶Tênj ndoc dinanj kêdôhônjwaga yomsu-nga ñatô sêndôc andu dau. Sêngô Yisu ndê yom dau, ma gauc gêm yêc ñac si ñalôm, ⁷“Anötô tigenj gitôm bu suc sac kwi. Ma bocke ñgac dindê sôm yom kainj dinan? Inj ndê yom sac sambuc.” ⁸Yisu kêyalê ñagahô bu ñac gauc gêm yom bocdinaj, dec inj sôm tênj ñac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom bocdinaj? ⁹Mac akênj whinj dom bu anej ñac lai yêc bu wasôm tênj ñgac bôlinj dindêc bu wasuc inj ndê sac kwi. Bocdinaj aô wasôm tênj inj, ‘Tisa, kôc nem mbô sa ma êmsêlênj.’ ¹⁰Ma tênj têm mac alic anej yom dau ñandô sa, dec anjyalê bu Anötô kênj ñac lai tênj ñamalac ndê Atu yêc nom, bu suc ñamalac si sac kwi whinj.” Goc Yisu sôm tênj ñgac bôlinj, ¹¹“Aô wasôm tênj am bu tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô tênj nem andu ndi.” ¹²Ma ñgac dau tisa yêc lau honj anjgô-nga, kôc ndê mbô sa ma kôlhô gi. Gênj dau kôm lau honj sêhêdaê ñandô. Sêmpinj Anötô ma sêsôm, “Gênj kainj dindêc, yac alic danj su dom.”

**Yisu kêgalêm Liwai bu ênjuc inj
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)**

¹³Tinambu Yisu sa gi mbo bugictonj ñamakê tiyham. Lau daêsam sêsa si sênjuc inj, ma inj kêdôhônj ñac. ¹⁴Ma tinambu inj kêsêlênj gi e gêlic ñLiwai, Al-

payas ndê atungac ndöc ndê mala kôc takis-nga. Goc Yisu sôm têt in, “Êmkuc aö.” Ma Liwai tisa ma kêkuc in.

¹⁵ Têt bêt dan Yisu ti in ndê ngac-sênjomi seŋ gêt sêndöc Liwai ndê andu. Ma lau sêkôc takis-nga ma lau daêsam nan lau bata Israel-nga sêsam bu lau sac nan sêndöc sêwhin ɲac, bu lau kain dinan sênkuc Yisu tôm bêt hon. ¹⁶ Ma lau †Palêsai si kêdôhônɲwaga yomsu-nga ɲatô sêlic bu Yisu gêt gêt ndöc whin lau takis-nga ti lau sac dinan. Goc sêsôm têt in ndê ngac-sênjomi, “Tu sake-nga in gêt gêt whin lau takis-nga ti lau sac?”

¹⁷ Yisu ɲgô yom dau, ma sôm têt ɲac, “Lau nan sêlic dau bu gêmɲac mba, nan oc sênɲalê dokta dom, magoc lau ti gêmɲac oc sênɲalê dokta. Aö gameŋ bu wanɲgalêm lau nan sêlic dau bu lau gitêt, nan sa dom, aö gameŋ bu wanɲgalêm lau sac sa.”

Yao gêt danen-nga-nga

(Mat 9:14-15; Luk 5:33-35)

¹⁸ Jon, ɲgac Kêku Lau-nga ndê †sênjomi ti lau Palêsai sêkên bêt ɲatô bu sênj gêt dom tu gauc nem Anötö-nga, magoc Yisu ndê ngacsênjomi sêkôm dom. Ma lau ɲatô sêmeŋ ma sêndac Yisu bocdec bu, “Tu sake-nga Jon ndê sênjomi ma lau Palêsai si sênjomi sêhu gêt danen-nga siŋ tu gauc nem Anötö-nga, magoc am nem ngacsênjomi sêkôm dom?” ¹⁹ Goc Yisu sôm têt ɲac, “ɲgac nem awhê-nga dan bu êɲgalêm lau sa sêmbo sêwhin in bu sênj mwasin nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu sêhu gêt danen-nga siŋ têt ndoc ngac dau mbo whin ɲac. ɲalên tigen kwahic dec aö gambo gawhin anen ngacsênjomi ma oc tôm dom bu sêhu gêt danen-nga siŋ. ²⁰ Tigen ndoc oc meŋ nan lau oc sêkôc aö su yêc ɲac, ma têt ndoc dinan ɲac oc ɲalôm ɲawapac, ma sênkuc lêt dahu gêt danen-nga siŋ-nga.”

Yisu ndê yom gitôm gêt wakuc

(Mat 9:16-17; Luk 5:36-39)

²¹ Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi ɲakwê akwa nan kic, nan dom. Bu po wakuc oc hôc ɲakwê akwa kic, ma gêt dau oc tisac sambuc. ²² Ma têt ndoc lau s êmasan wain wakuc, nan sêkêc sip bêt ɲamlic wain-nga akwa dom. Mba! ɲac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ɲamlic akwa kôc ma wê sa ɲinɲa. Ma bêt ɲamlic oc tisac bocdinan. Wain wakuc dakêc sip bêt ɲamlic wakuc.”

Yisu in Pômdau bêt Sabat-nga

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Têt bêt Sabat-nga dan Yisu ti ndê †ngacsênjomi sênɲsêlên sêmbo lôcwah dan nan gic ôm wit-nga dan kic. Ma in ndê ngacsênjomi sêkôc wit ɲandô ɲatô bu sênj. ²⁴ Ma lau Palêsai ɲatô sêlic gêt dau ma sêsôm têt in, “Lic gêt nan am nem ngacsênjomi sêkôm. Tu sake-nga ɲac sêkôm gwelen nan yac neŋ yomsu gic yao bu dakôm têt bêt Sabat-nga dom?” ²⁵⁻²⁶ Yisu ô ɲac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nan sêto pi gêt nan Kin Dawid kôm. Mac asam su, me? Têt ndoc nan Abiata in †dabunɲsiga ɲamata-nga, nan Dawid ti lau nan sêwhin in, nan sêpônɲa dau ma gêt yô ɲac. Goc Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma gêt bolom dabun nan lau sêkên ti da, nan Moses kên yao bu lau dabunɲsiga tawasê oc sênj. Ma in kên têt lau nan sêmbo sêwhin in, ma ɲac seŋ. Magoc lau dan sênɲgôlin yom pi Dawid ma sêsôm bu in kêgili yomsu lec dom.”

²⁷ Ma Yisu gic têt yom ma sôm, “Bocdinan akôc gauc ɲapen pi yomsu. Anötö kên bêt Sabat-nga bu nem ɲamalac sa. In kên ɲamalac tu bêt Sabat-nga dom. ²⁸ ɲamalac ndê Atu in gêt hon ɲadau, ma in Pômdau Sabat-nga whin.”

**Yisu kôm ngac amba balê
nayham sa têtj bêc Sabat-nga
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)**

3 Têtj bêc daŋ tiyham Yisu sôc lôm wê-nga gi. Ma ngac amba tibalê daŋ ndôc. ² Palêsai natô sênsalê yom bu sêngôliŋ pi Yisu, dec sêtîp iŋ napep bu mboe iŋ oc kôm ngac dau nayham sa têtj bêc Sabat-nga, dec nac oc sêsôm bu iŋ kêgîli yomsu Sabat-nga. ³ Yisu sôm têtj ngac naŋ amba tibalê, “Tisa, ma lhac ŋalhu whiŋ aô.” ⁴ Dec iŋ ndac lau hoŋ bocdec bu, “Gêŋ bocke oc êŋgîli yomsu Sabat-nga? Dakôm nayham têtj lau, me dakôm sac têtj lau? Danem ŋamalac sa, me datec nac sêmbac ndu?” Magoc nac hoŋ sem dôŋ. ⁵ Iŋ tahê nac ma tac ŋandê sa, ma ŋalôm ŋawapac tu nac si ŋalôm ŋadandi-nga. Goc iŋ sôm têtj ngac dau, “Êmatôc amam.” Ma ngac dau kêmatôc amba, ma amba dau nayham sa tiyham.

⁶ Têtj dinaŋ lau Palêsai sêhu lôm wê-nga dau siŋ ma sêsa si. Ma nac sêndôc sêwhiŋ lau Israel-nga naŋ tac whiŋ Herod ma lau Rom-nga si gôliŋ, ma nac hoŋ sêkôc gauc pi lêtj sêndic Yisu ndu-nga.

**Yisu kêdôhôn lau ma kôm
gêmbac nayham sa
(Luk 6:17-19)**

⁷ Yisu ti ndê ngacsêŋomi sêtêŋ bugic-ton si, ma lau daêsam sêŋkuc nac. Nac lau akêŋ gameŋ Galili-nga ma gameŋ Judia-nga, ⁸ ma akêŋ malac Jerusalem ma akêŋ gameŋ Judia ma Idumia-nga ma akêŋ Bu Jordan ŋadaŋga, ma akêŋ malac Taya ma Saidon ŋagameŋ. Lau daêsam dinaŋ sêŋgô ŋawaê pi gêŋ naŋ Yisu kôm, dec sêsa sêtêŋ iŋ si.

⁹ Yisu gêlic lau ton atu naŋ bu sêŋ-gapiŋ iŋ sa, dec sôm têtj ndê ngacsêŋomi bu sêmasaŋ waŋ sauŋ daŋ tu iŋ pi ndi ndôc-nga. ¹⁰ Iŋ sôm yom dinaŋ ŋahu bu iŋ kôm lau gêmbac daêsam nayham sa su

e lau daêsam ti gêmbac sêkôm mwasac bu sêmasac iŋ. ¹¹ Ma têtj ndoc lau ti ŋalau sac sêlic iŋ, naŋ sêhu dau sêyêc iŋ aŋgô-nga, ma ŋalau dau sêmbwêc yom asê bocdec bu, “Am Anötô ndê Atu.” ¹² Tigeŋ Yisu kêŋ gic yao ŋaŋga bu sêsôm iŋ nahu asê dom.

**Yisu kêyaliŋ ngacsêŋomi 12 sa
(Mt 10:1-4; Luk 6:12-16)**

¹³ Tiŋambu Yisu pi lôc daŋ gi ma mbwêc lau naŋ iŋ atac whiŋ, naŋ sêtêŋ iŋ sêmeŋ. ¹⁴ Goc iŋ kêyaliŋ nac si lau 12 sa, ma sam nac bu †Aposel, bu nac oc sêmbô sêwhiŋ iŋ, ma iŋ oc kêŋ nac sêsa sêndi bu sênem mêtê. ¹⁵ Ma iŋ kêŋ ŋaclai têtj nac bu sêsoc ŋalau sac su. ¹⁶ Aposel 12 naŋ Yisu kêyaliŋ nac sa, naŋ bocdec: Saimon (naŋ iŋ sam bu Pita), ¹⁷ Jems lu Jon (Sebedi ndê atu lu naŋ Yisu sam bu ‘wapap atui’), ¹⁸ Andru, Pilip, Batolomeas, Matyu, Tomas, Jems (Alpayas ndê atu), Tadaus, Saimon (naŋ sêsam bu ‘Ŋgac †Selot’), ¹⁹ ma Judas Iskeriot, ngac naŋ tiŋambu hoc Yisu asê.

Lau sêŋgihi Yisu ahuc napaŋ

²⁰ Yisu sôc andu daŋ gi, magoc lau ton atu sêsap iŋ dôŋ napaŋ e ŋasawa mba bu iŋ ti ndê ngac-sêŋomi sêneŋ gêŋ. ²¹ Gêŋ dau ŋawaê tap Yisu dinda ti asii sa, dec nac sêsôm, “Iŋ ndê gauc tisac.” Bocdinaŋ dec sêtêŋ iŋ si bu sêkôc iŋ sa ndi.

**Yisu ndê ŋaclai nahu
(Mat 12:22-32; Luk 11:14-22)**

²² Têtj têtj dinaŋ kêdôhônwaga yomsu-nga natô sêmeŋ akêŋ Jerusalem ma sêngôliŋ yom pi Yisu bocdec bu, “Ŋalau sac si ŋadau †Belsebal gêm gôliŋ iŋ, ma kêŋ ŋaclai têtj iŋ bu soc ŋalau sac su.” ²³ Goc Yisu mbwêc nac sêtigasuc iŋ, ma ô nac si yom ŋa yom gôliŋ daŋ bocdec bu, “Bocke ma Sadaŋ oc soc Sadaŋ? ²⁴ Gôliŋwaga daŋ ndê lau bu sêkêŋ kisa dau, dec iŋ ndê gôliŋ oc

pacndê. ²⁵Ma gôlôwac daŋ bu sêwhê dau kôc, dec oc sêlhac ŋaŋga dom. ²⁶Ma Sadaŋ bu kên kisa têt dau ma whê dau kôc, dec iŋ oc lhac ŋaŋga dom, iŋ ndê ŋaclai oc pacndê. ²⁷Aŋgô! Sadaŋ iŋ gitôm ŋgac ti licwalô atu, ma yac bu dasôc ŋgac ti licwalô atu daŋ ndê andu bu taŋgaho iŋ ndê gêt, naŋ gêt ŋamata-ŋga dasô iŋ dôt, goc taŋgaho iŋ ndê gêt.

²⁸“Yomandô aô wasôm têt mac. Ŋa-malac naŋ kac ndê ŋalôm kwi ma hu ndê sac siŋ, naŋ Anötô oc suc iŋ ndê sac ti yom sac-sac hoŋ kwi. ²⁹Tigeŋ ŋamalac daŋ bu sôm yom sac pi Ŋalau Dabuŋ, naŋ Anötô oc suc iŋ ndê sac kwi dom andô. Iŋ kôm gêt sac sambuc, ma iŋ ndê giso oc yêc ŋapaŋ.”

³⁰Yom hoŋ dinaŋ Yisu sôm, ŋahu bu ŋac sêsôm bu ŋalau sac daŋ mbo iŋ ŋalôm.

Yisu dinda ti asii

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹Têt têt dinaŋ Yisu dinda ti ndê asii sêhôt asê andu dau. Sêlhac awê ma sêŋkiŋ ŋamalac daŋ sôt gi bu kôc iŋ sa sa meŋ. ³²Lau daêsam naŋ sêndôc sêŋgihi Yisu ahuc, naŋ sêsôm têt iŋ bu, “Am dinam ti nem asimi dec sêmeŋ sêlhac awê ma sêndac am.” ³³Goc iŋ ndac ŋac, “Aneŋ dinaŋ ti asiŋi naŋ asa?” ³⁴Ma iŋ tahê lau naŋ sêndôc sêŋgihi iŋ ahuc, ma sôm, “Aneŋ dinaŋ ti asiŋi dau dindec. ³⁵Bu lau naŋ danga wambu Anötô ndê yom, naŋ ŋac sêti aô asiŋi ti lhuŋwêi ma dinaŋi.”

Yom gôliŋ pi ŋgac kêbalip wit ŋawhê

(Mat 13:1-12; Luk 8:4-8)

4 Tiŋambu Yisu sa gi mbo bugictoŋ ŋa-makê, ma gic hu kêdôhôn lau tiy-ham. Ma lau sêwê-sêwê sêmeŋ e ti toŋ atu andô. Tu dinaŋ-ŋga iŋ pi waŋ daŋ gi poc bugictoŋ kêpiŋ baô, ma lau daêsam dinaŋ sêlhac baô.

²Yisu sôm yom gôliŋ daêsam bu êndôhôn lau dinaŋ. Iŋ sôm yom gôliŋ daŋ têt ŋac bocdec bu, ³“Aŋgô! Ŋgac daŋ sa gi bu êmbalip wit ŋawhê yêc iŋ ndê ôm. ⁴Têt ndoc iŋ kêbalip gêt dau, naŋ ŋawhê ŋatô sêpeŋ sêsip seŋ, ma mbac sêsip sêmeŋ ma seŋ su. ⁵Ma ŋawhê ŋatô sêpeŋ sêsip gameŋ hoc-hoc, naŋ nom ŋagec sac hoc ŋahô ŋambwa. Ŋawhê dau sêsip nom ŋalôm gacgeŋ si dom, dec sêpo sêpi sêmeŋ ŋagahô. ⁶Tigeŋ tiŋambu ac pec ŋagatôm ma gêm bôliŋ. Ŋahu bu nom ŋayham mba tu ŋawakac sip ndi-ŋga. ⁷Ma wit ŋawhê ŋatô sêpeŋ sêsip kwan ti ŋakwa ŋalôm, ma kwan lu wit sêpi sêwhiŋ dau e kwan yaŋ wit ndu ma gêm ŋandô daŋ dom. ⁸Ma wit ŋawhê ŋatô sêpeŋ sêsip nom ŋayham, ma tiŋambu sem ŋandô daêsam, ŋatô sem ŋandô 30, ŋatô sem ŋandô 60, ma ŋatô sem ŋandô 100.”

⁹Goc Yisu sôm, “Asa bu danga-suŋ yêc, naŋ ŋgô aneŋ yom.”

Yisu whê yom gôliŋ wit ŋawhê-ŋga ŋahu sa

(Mat 13:10-23; Luk 8:9-15)

¹⁰Tiŋambu lau daêsam sêmbo dom, ma lau naŋ sêmbo sêwhiŋ Yisu, ti ŋgac-sêŋomi 12 sêndac Yisu pi yom gôliŋ dau ŋahu. ¹¹Ma iŋ whê sa têt ŋac bocdec bu, “Anötô ndê gôliŋ ŋalêŋ ŋahu sip ŋalôm gi. Iŋ kêyalin mac sa bu aŋyalê ŋahu dau, magoc lau naŋ sêmbo Anötô ndê gôliŋ ŋalôm dom, naŋ wasôm yom têt ŋac ŋa yom gôliŋ ŋambwa. ¹²Aisaya to yom pi lau kaiŋ dinaŋ, naŋ yêc bocdec bu: Ŋac sêlic gêt naŋ aô gakôm, naŋ ŋapaŋ, magoc ŋac si gauc sa dom. Ma ŋac sêŋgô aneŋ yom ŋapaŋ, magoc sêŋyalê ŋahu dom.

Ŋac bu sêŋyalê, dec oc tôm bu sênem dau kwi, ma Anötô oc suc ŋac si sac kwi.”

[Ais 6:9-10]

¹³Goc Yisu sôm têt ñac, “Bocke dec mac aňyalê yom gôliň dinaň ñahu dom? Bocdinaň ñalêň bocke mac oc aňyalê yom gôliň ñatô ñahu?” ¹⁴Aňgô! Yom pi ñgac naň kêbalip wit ñawhê, naň hêganôn ñgac naň hoc Anötô ndê yom asê. ¹⁵Ma yom pi wit ñawhê naň sêpeň sêsip seň, naň hêganôn lau naň sêngô Anötô ndê yom, magoc ñagahô Sadaň meň ma kêgaho yom dau su yêc ñac si ñalôm. ¹⁶Ma wit ñawhê naň sêpeň sêsip gameň hoc-hoc, naň hêganôn lau naň sêngô A nôtô ndê yom ma sêkôc sa ñagahô ti atac ñayham. ¹⁷Tigen tôm wit naň ñawakac mbasi, naň lau dau sêlhac ñasawa baliň dom. Têt ndoc sêtap ñawapac sa, me lau sêkêň kisa ñac tu Anötô ndê yom-nga, naň sêhu si sêkêň whiň siň ñagahô eň. ¹⁸Ma wit ñawhê naň sêpeň sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, naň hêganôn lau naň sêngô Anötô ndê yom, ¹⁹tigen sêhêgo dau pi gêt nom-nga kêlêc, ma lêt atac whiň mone ti wapa nom-nga hê ñac si gauc ñapaň e kôm Anötô ndê yom ahuc, ma ñandô mbasi. ²⁰Ma wit ñawhê naň sêpeň sêsip nom ñayham, ma sem ñandô 30, me 60, me 100, naň hêganôn lau naň sêngô Anötô ndê yom, sêkôc sa e tidôn, ma sem ñandô daêsam.”

Dasiň lam ñawê kwi dom
(Luk 8:16-18)

²¹Ma Yisu sôm têt ñac, “Lam iň gêt pô gameň-nga, ma bocdinaň yac taňgatôc ña suc ahuc me dasiň kwi sôc sasac ñapu dom. Mba! Taňkiň êňgalêň ñalhu bu ñawê pô gameň. ²²Ma ñalêň tigen, yom naň yêc siň dau me ñahu sip ñalôm gi, naň oc meň sa tiawê. ²³Asa naň daňgasuň bu yêc, naň ñgô.”

²⁴Ma iň gic têku yom ma sôm, “Akôc gauc ñapep pi Anötô ndê yom naň mac aňgô. Mac bu atac whiň bu aňyalê ñahu, dec Anötô oc kêt gauc têt mac, ma iň oc kôm mac nem gauc êñsôwec tiatu. ²⁵Bu asa naň kôc Anötô ndê yom sa sip ndê

ñalôm e tidôn, naň Anötô oc kêt gauc têt iň êñlêc. Magoc asa naň kôc sa tidôn dom, naň Anötô oc kôc iň ndê yom hoň su yêc iň.”

Yom gôliň pi gêt
ñawhê naň po pi meň

²⁶Ma Yisu sôm, “Ñalêň naň Anötô ndê gôliň kêsôwec, naň gitôm gêt ñawhê naň ñamalac daň sô sip ndê ôm. ²⁷Ma tiňambu iň yêc bêc ôbwêc ma tisa têt acsalô, ma ñawhê dau po pi meň. Magoc ñamalac dau kêtalê ñalêň dom. ²⁸Têt ñamata-nga ñawhê dau hóc nom kôc ma ñagatôm pi meň, malô goc ñamlha sa ma tiňambu gêm ñandô. ²⁹Magoc têt ndoc gêt ñandô dau tilôwê iň oc ndic su, bu bêc sêhoň gêt ñandô sa-nga meň sa.”

Yom gôliň pi gêt ñawhê sauň
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰Ma Yisu sôm, “Aô wasôm yom gôliň bocke tu bu wawhê ñalêň naň Anötô ndê gôliň kêsôwec, naň sa? Aô wanem dôhôn pi gêt sake bu wawhê sa? ³¹Anötô ndê gôliň gitôm gêt ñawhê sauň andô daň naň dasô sip nom, gitôm a soc ñawhê. ³²Gêt dau gêt sauň andô, tigen yac bu dasô sip nom ndi, dec oc po tiatu e hóc gêlêc gêt ôm-nga hoň su. Ma ñasaňgac oc sêhê baliň e mbac lôlôc-nga sêmeň sêhê si ñaic yêc ayuň ñayham dau.”

³³Yom gôliň kaiň dinaň Yisu sôm têt lau ñapaň. Iň kêdôhôn ñac tôm ñac si gauc. ³⁴Yom hoň naň iň sôm têt ñac, naň iň sôm ña yom gôliň. Ma têt têt naň iň ti ndê ñgacsêñomi sêmbo tawasê, naň iň whê gêt hoň sa têt ñac.

Yisu kôm bu ñampon timalô
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵Têt acsalô dinaň kêpiň bu ñasec sa, naň Yisu sôm têt iň ndê ñgacsêñomi, “Yac dalhó, dapi bugiectoň ñadanga dandi.” ³⁶Goc sêhu lau toň atu dinaň siň ma sêkôc Yisu whiň ñac sêpi waň daň

ma sêlhö si. Ma wañ ñatô sêlac sêwhiñ.
³⁷ Sêlac si ma mbu puc atu ma gêli bu ñamponj sa gic sip wañ e kêpiñ bu wañ pac. ³⁸ Magoc Yisu teñ gwalim ma yêc bêc yêc wañku-nga. Ñgacsêñomi sêuñ iñ sa, ma sêsôm têt iñ, “Kêdôhônwaga, bocke? Am hêgo daôm dom bu yac oc dandiñ, a?” ³⁹ Goc iñ tisa, ma sôm yom ñanga têt mbu ti bu ñamponj bocdec bu, “Nañ gitôm! Timalô!” Goc mbu timalô ma gameñ ñağer sa. ⁴⁰ Ma iñ sôm têt ñac bu, “Tu sake-nga mac atôc daôm kêlêc? Bocke? Mac akêtñ whiñ aô dom, a?” ⁴¹ Magoc ñac sêsô ti sêtôc dau ñandô ma sêndac dandi, “Iñ asa dec? Gêtñ honj sêsôc iñ ndê yom ñapu, ma mbu ti bu ñamponj sêwhiñ!”

Yisu kôm ñgac ti ñalau sac ñayham sa
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

5 Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhôn asê Bugictonj Galili-nga ñadanga têt gameñ ac pi-nga, ma sêsôc baô yêc lau Gerasa-nga si gameñ. ² Sêpi baô si, ma ñgac dañ nañ ñalau sac mbo iñ ndê ñalôm, nañ sa akêtñ ôm sêhôn-nga ma têt Yisu gi. ³ Iñ ñgac dau êlêmê ndôc ôm sêhôn-nga, ma têt daêsam lau sêñsahê bu sêsô iñ dôn ña wac me ña sen, magoc gitôm dom. ⁴ Têt daêsam sêsô iñ amba ti gahi dôn ña sen, magoc iñ hê sen kic ma señ gapocwalô gahi-nga su. Lau dañ sêtôm dom bu sêkôm iñ timalô. ⁵ Têtñ ac-salô ti ôbwêc, iñ mbo ôm sêhôn-nga ti gameñ ñabaô, ma tañ asê ma kôc hoc ma tuc-tuc dau ñamlic tisac.

⁶ Têtñ têtñ dinañ iñ gêlic Yisu kalhac ahê, goc kêti gi ma pônj haduc yêc iñ angô-nga. ⁷⁻⁸ Ma Yisu sôm têt iñ, “Ñalau sac, am hu ñgac dinañ siñ.” Dec ñalau dau mbwêc atu ma sôm, “Yisu, Anötö Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê Atu, am bu kôm sake têtñ aô? Tu Anötö ndê ñaê-nga,

aô waterj am bu kôm aô ñayom dom.” ⁹ Goc Yisu ndac iñ, “Am nem ñaê asa?” Ma ñalau sac ô yom ma sôm, “Aneñ ñaê ‘Toñ Atu,’ bu yac ñalau daêsam.” ¹⁰ Ma ñalau dau teñ Yisu tidim daêsam, bu soc ñac su yêc gameñ dinañ dom.

¹¹ Têtñ têtñ dinañ bôc toñ atu señ gêtñ sêmbo lôc ñapu yêc gameñ dinañ. ¹² Goc ñalau sac sêteñ Yisu ma sêsôm, “Êmkinj yac atêtñ bôc dindê andi, bu yac asôc bôc si ñalôm.” ¹³ Yisu gôlôc goc ñalau sac sêhu ñgac dinañ siñ, ma sêsôc bôc ñalôm si. Goc bôc honj sênti si e sêsip salic sac, ma sêsip bugictonj e bu kô ñac sêmbac ndu. Bôc dau toñ atu, ñanamba gitôm 2,000. ¹⁴ Goc lau sêyob bôc-nga sênti si, ma sic miñ yom dinañ têtñ lau nañ sêmbo malac atu ti gameñ ñamakê-nga. Ma lau dau sêsa si bu sêlic gêtñ nañ Yisu kôm. ¹⁵ Sêhôn asê iñ ma sêlic ñgac nañ Yisu soc ñalau sac toñ atu dinañ su yêc iñ, nañ ndôc ti gauc ñawa ma sôc ñakwê, dec ñac sêtôc dau. ¹⁶ Ma lau nañ sêlic gêtñ dau, nañ sic miñ pi gêtñ nañ Yisu kôm têtñ ñgac ti ñalau sac, ma têtñ bôc. ¹⁷ Goc lau gameñ dinañ-nga sêteñ Yisu ñanga bu hu ñac si gameñ siñ.

¹⁸ Têtñ ndoc Yisu bu pi wañ ndi, nañ ñgac nañ iñ soc ñalau sac su yêc iñ, nañ teñ iñ ñanga bu whiñ iñ ndi. ¹⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! Am mbu têtñ nem lau ndi, ma ndic miñ têtñ ñac pi ñalêtñ nañ Pômdau tawalô am, ma pi gêtñ honj nañ iñ kôm têtñ am.” ²⁰ Goc ñgac dau kôlhô gi, ma kêgihi gameñ nañ sêsam bu Dekapolis,[¶] ma gic miñ yom pi gêtñ atu nañ Yisu kôm têtñ iñ. Ma lau honj sêhêdaê.

Yisu kôm awhê lu ñayham sa
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêpi wañ ma sêmbu sêpi bugictonj ñadanga si. Ma têtñ

[¶]5:20 Dekapolis - ñaê dinañ danem kwi bu ‘malac amanlu.’ Malac amanlu dinañ sêyêc Bugictonj Galili-nga ñagameñ têtñ ac pi-nga.

ndoc in sip baô gi, nan lau toñ atu sêkac sa e sênghi in ahuc. ²²Ma ngac dan ñaê Jairas, nan yob lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc gameñ dinan, nan meñ hóc asê. In gêlic Yisu goc hu dau sip nom yêc in gahi-nga. ²³Ma in teñ in ñanga bocdec bu, “Aneñ bawhê saun gêmbac atu kêpin bu oc mbac ndu. Aô tac whin bu am mweñ, kêñ amam sac in tu bu in mbac ndu dom, ma ñayham sa tiyham.” ²⁴Goc Yisu whin in gi.

Yisu kêsêlêñ mbo, ma lau daêsam sênkuc in ma sênghi in ahuc. ²⁵Lau toñ dinan si dan in awhê nan gêm dac ñapan tôm yala 12. ²⁶In kêsâlê dokta daêsam bu sênem in sa, ma gêmli ñac e in ndê mone hon pacndê. Magoc ñac sêtôm dom bu sênem in sa. In hóc ñandê atu tu ñac-nga, ma gêmbac dau hóc gêlêc su. ²⁷⁻²⁸Awhê dau ngô Yisu ñawaê su, dec gauc gêm têt dau bu, “Aô bu wamasec in ndê ñakwê, dec oc kôm aô ñayham sa.” Tu dinan-nga in kêsêlêñ yêc lau toñ atu ñalôm kêkuc in, ma kêmasec in ndê ñakwê. ²⁹Ma ñagahô eñ in ndê dac sa tiyham dom, ma in kêsahê bu in ndê gêmbac pacndê su.

³⁰Yisu kêyalê bu ñaclai sa yêc in, goc ñagahô in kac dau kwi yêc lau toñ atu ñalôm ma ndac, “Asa kêmasec aô neñ ñakwê?” ³¹Magoc in ndê ngacsênomi sêo yom ma sêsôm, “Lic lau daêsam dindec s êkôm am si. Bocke dec am ndac bu ñac si asa kêmasec am?” ³²Magoc Yisu taso lau hon, ma kêsâlê ñamalak nan kôm gêt dau. ³³Awhê dau kêyalê bu in ñayham sa su, dec têt Yisu gi ma pôn haduc yêc in angô-nga. In têt dau ti kêtitec mbo, ma hoc yom asê pi gêt nan in kôm. ³⁴Goc Yisu sôm teñ in, “O aneñ bawhê, am nem kêñ whin aô dec kôm am ñayham sa. Am ndi ti atac malô, kwahic dec am nem ñawapac pacndê su.”

³⁵Yisu sôm yom dinan mbo, ma lau ñatô sêmeñ akên Jairas ndê andu, ma sêsôm têt in, “Am atômwê mbac ndu

su. Tu sake-nga am bu kêñ ñawapac têt Kêdôhôn-waga? Sôm têt in bu meñ dom.” ³⁶Tigeñ Yisu hêgo dau tu ñac si yom-nga dom, ma sôm têt Jairas, “Tôt daôm dom, kêñ whin.” ³⁷Goc Yisu kalhac lau hon ahuc, ma kôc Pita, ma Jems lu ndê asidôwa Jon, ma sêwhin Jairas si. ³⁸Sêñsêlêñ si e sêhóc asê Jairas ndê andu, ma Yisu gêlic lau sêkôm ñanta atu, ñac sêhu dangibo asê ma sêtan. ³⁹Goc in sôc gi ma ndac ñac, “Mac akôm ñanta ti dangibo atu dindec tu sake-nga? Bawhê dau mbac ndu dom, in yêc bêt nan yêc.” ⁴⁰Magoc ñac sêmbwac in. Yisu kêñ ñac sêsa awê si, ma kôc bawhê ñadamba lu dinda ti ngacsênomi têt dinan sêwhin in si, ma sêsôc ñalôm nan bawhê yêc. ⁴¹In kêñ bawhê dau sip amba ma sôm têt in, “Talita, k umi.” (Yom Hîbru dau danem kwi bu, ‘Bawhê saun, am tisa.’) ⁴²Ma ñagahô eñ bawhê dau, nan ndê yala ti 12, nan tisa ma kêsêlêñ. Ma lau hon nan sêlic gêt dau, nan sêhêdaê ñandô. ⁴³Magoc Yisu kêñ yao ñanga bu sêsôm gêt dau asê têt lau ñatô dom. Ma in sôm bu sêkên gêt daneñ-nga têt bawhê dau neñ.

Yisu ndê lau sêkôc in sa dom

(Mt 13:54-58; Luk 4:16-30)

6 Yisu mbu têt in ndê malac-hu gi, ma in ndê ngacsênomi sênkuc in. ²Têt bêt Sabat-nga dan in sôc lôm wê-nga gi, ma gic hu kêdôhôn lau. Ma lau daêsam nan sêngô in ndê yom, nan sêhêdaê ma sêsôm têt dandi, “Aluê! In ngac dec tap gêt hon dindec sa yêc nde? Asa kêñ gauc atu-tu dinan têt in, ma ñaclai tu kôm gêt dalô-nga?” ³In yac neñ ngac nan muñ-nga kôm gweleñ kapenta-nga. In Maria ndê atungac, ma Jems, Josep, Judas ma Saimon dôwa! Ma in ndê lhuwêi sêmbo sêwhin yac.” Ma ñac atac lu-lu tu in-nga. ⁴Goc Yisu sôm têt ñac, “Lau hon sêtoc propet dan sa, tigeñ yêc in ndê malachu, in ndê asidôwai ma in dau ndê lau sê-

toc inj sa dom.” ⁵Ma yêc gameŋ dinan inj gitôm dom bu kôm gêŋ dalô daêsam. Inj kêŋ amba sac lau gêmbac tigen-tigen, ma kôm ŋac ŋayham sa. ⁶Ma inj hêdaê bu ŋac sêkêŋ whiŋ inj dom.

Tiŋambu inj kêsêlêŋ golom-golom malac, ma kêdôhôn lau.

Yisu kêkinj ŋgacsêŋomi 12 sêsa si

(Mat 10:7-11; Luk 9:1-5)

⁷Yisu mbwêc ndê ŋgacsêŋomi 12 sêtêŋ inj sêmeŋ, ma inj kêkinj ŋac lu-lu sêsa sêtêŋ malac ŋatô si, bu sênem mêtê lau. Ma inj kêŋ ŋaclai têtŋ ŋac bu sêsoc ŋalau sac su yêc lau. ⁸⁻⁹Inj kêkinj ŋac ti sôm yom têtŋ ŋac bocdec bu, “Anselêŋ andi, magoc akôc wapa daêsam dom. Asôc nem atapa ma akôc nem tôc, dec tôm. Ampwic hacgêlê dom, ma akôc gêŋ daner-ŋga me awa me ŋakwê aô daôm-ŋga dom. ¹⁰Têtŋ ndoc mac asôc malac daŋ andi, ma lau sêkôc mac sa asôc ŋac si andu, naŋ ambo whiŋ ŋac e mac ahu malac dau siŋ. ¹¹Ma lau malac daŋ-ŋga bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc atoŋ kop su yêc gahim têtŋ ndoc mac ahu ŋac siŋ, bu atôc ŋac si giso asê.”

¹²Goc ŋac sêlhô si ma sem mêtê bu lau sênem si ŋalôm kwi ma sêhu mêtê sac siŋ. ¹³Sêsoc ŋalau sac daêsam su yêc lau, ma sêmbac olib ŋakwi pi lau gêmbac daêsam ma sêkôm ŋac ŋayham sa.

Herod gauc gêm yom daêsam pi Yisu

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴Lau sic miŋ pi Yisu ŋapaŋ e inj ndê waê tiapa, ma Kiŋ Herod ŋgô ŋawaê pi inj whiŋ. Lau ŋatô sêsôm bu, “Yisu inj Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga, naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga, ma bocdinaŋ inj kôc ŋaclai bu kôm gêŋ dalô.” ¹⁵Ma ŋatô sêsôm, “Mba! Inj ŋgac dec inj propet Elaija naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga.” Ma ŋatô sêsôm, “Mba! Inj propet daŋ tôm propet akwa-kwa.” ¹⁶Magoc têtŋ têm Herod ŋgô yom dinan pi Yisu, naŋ inj sôm, “ŋgac dê mboe Jon,

ŋgac naŋ aô gatim inj kachu kic, naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga.”

Herod gic Jon, ŋgac Kêku

Lau-ŋga ndu ŋamiŋ

(Mat 14:3-12)

¹⁷⁻¹⁸Muŋ-ŋga, Herod kôc inj asi Pilip ndê awhê Herodias ma gêm ti ndê awhê. Dec Jon hoc Herod ndê giso asê ma sôm têtŋ inj, “Am gêm nem asim ndê awhê, dec kôm gêŋ so sambuc.” Tu dinan-ŋga Herod kêkinj ndê lau siŋ-ŋga bu sêkôc Jon dôŋ, ma sêkêŋ inj ndôc gapocwalô. ¹⁹Tu Jon ndê yom-ŋga, Herodias êlê mê tac ŋandê têtŋ inj ma tac whiŋ bu sêndic inj ndu. Magoc inj gitôm dom, ²⁰bu Herod kêyalê bu Jon inj ŋgac gitêtŋ ti dabuŋ, dec tôc Jon ma yob inj ŋapep. Herod tac whiŋ bu ŋgô Jon ndê yom, magoc Jon ndê yom kôm inj gauc gêm yom daêsam. ²¹Tiŋambu Herodias tap lêtŋ daŋ sa bu lau sêndic Jon ndu. Têtŋ Herod ndê bêt dinda kôc inj-ŋga, naŋ Herod ndê mwasiŋ daŋ ma kêgalêm inj ndê lau atu-tu, ti lau bata siŋ-ŋga, ma lau bata Galili-ŋga. ²²ŋgac sêndôc mwasiŋ dau ŋalôm ma Herodias atuwê sôc meŋ ma tê wê. Gêŋ dau kôm Kiŋ Herod ti ndê ŋaclerŋ hoŋ atac ŋayham kêlêc. Goc inj sôm têtŋ bawhê dau, “Am ndac gêŋ bocke naŋ am atac whiŋ, ma wakêŋ têtŋ am.” ²³Ma inj kêmatiŋ yom têtŋ inj bocdec bu, “Gêŋ naŋ am bu ndac, naŋ aô wakêŋ têtŋ am, tôm aô wawhê neŋ wapa hoŋ kôc ndi toŋ lu ma wakêŋ toŋ daŋ têtŋ am.” ²⁴Goc bawhê dau sa gi ma ndac dinda, “Aô wandac gêŋ sake?” Ma dinda ô yom ma sôm, “Am ndac Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga ndê ŋagôlôn.” ²⁵Goc bawhê dau kac dau kwi ma kêti mbu têtŋ Kiŋ Herod gi, ma sôm têtŋ inj bu, “Aô tac whiŋ bu kwahic dec, am tim Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga ndê kachu kic, goc kêŋ inj ndê ŋagôlôn sip pele daŋ ma kêŋ têtŋ aô, bu walic pi tanôn bu inj mbac ndu ŋandô.” ²⁶Yom dau kôm Kiŋ Herod ŋalôm ŋawapac atu,

tigen tu in kêmatin yom yêc ñacleñ hon angô-nga, dec kôm tôm bawhê dau ndac. ²⁷Ma ñagahô in kêkin ñgac dan bu ndic Jon ndu ma kôc in ñagôlôn mbu men. Ñgac dau sôc gapocwalô gi, tim Jon ndê kachu kic, ²⁸ma kêñ ñagôlôn sip pele dan. Goc kôc sa gi kêñ têt bawhê, ma bawhê kêñ têt dinda gêlic.

²⁹Têt têt Jon ndê sênjomi sênjô gêt dau ñawaê, nan sêmen ma sêkôc in ndê ñamlan sa, ma si sênjuh.

Yisu ndê ñgacsênjomi sêmbu sêmen

³⁰Ñgacsênjomi nan Yisu kêkin ñac sêsa si, nan sêmbu sêtên in sêmen, ma sic min pi gêt hon nan sêkôm, ma yom nan sêndôhôn têt lau. ³¹Têt têt dinan lau daêsam sêwê sêtên Yisu sêmen ñapan, dec ñasawa mba bu in ti ndê lau sêmen gêt. Tu dinan-nga dec in sôm têt ñac, “Mac tamwasêm awhin aô, ma yac dasa gameñ sawa dan dandi, ma tanwhan dauñ.”

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk

9:10-17; Jon 6:1-15)

³²Bocdinan ñac sêpi wan dan bu sêlhô sêtên gameñ sawa dan sêndi. ³³Magoc lau daêsam sêlic ñac sêpi wan ma sênjalê bu Yisu ti ndê lau. Bocdinan lau akên malac hon yêc gameñ dinan sênkuc ñac, sênti sêmbu baô ma sêhêc gêtêc ñac. ³⁴Têt têt Yisu ti ndê ñgac-sênjomi sêsôc baô si, in gêlic lau daêsam dinan ma tawalô ñac, bu ñac sêtôm domba nan si ñgac yob ñac-nga mba. Dec in gic hu kêdôhôn yom daêsam têt ñac.

³⁵Sêmbu e telha sa, goc Yisu ndê ñgac-sênjomi sêtên in si ma sêsôm, “Gameñ dindec gameñ sawa, ma ac pacndê. ³⁶Kên lau dau sêlhô sêtên malac ti gameñ ñamakê-nga sêndi, bu sênemlhi gêt sênen-nga.” ³⁷Magoc Yisu sôm, “Mba! Mac daôm akên gêt têt ñac sênen.” Ma ñac sêo yom ma sêsôm,

“Lau dindec ñac lau daêsam andô! Yac bu anemlhi bolom ña mone atu gitôm ñdenarii 200, dec oc tôm bu ñac hon sênen ñagec-ñagec. Yac akôm bocdinan, a?” ³⁸Ma in ndac, “Mac nem bolom hinga ndôc? Andi alic.” Ma ñac si sêlic goc sêmbu sêmen ma sêsôm, “Yac mba bolom limdan, ma i lu sêndôc.”

³⁹Goc Yisu sôm têt ñac bu sêkên lau hon sêndôc sic titon-titon sêndôc kwan.

⁴⁰Ma lau hon sêndôc sic titon-titon, ton ñatô gitôm lau 100, ma ñatô gitôm 50.

⁴¹Goc Yisu kôc bolom limdan ma i lu sa, tatic undambê ma gêm mbec, goc pô bolom kôc-kôc, ma kêñ têt ñgac-sênjomi bu sêndic sam têt lau. Goc in kôm bocdinan pi i lu. ⁴²Lau hon sen gêt e hêc ñac dôn. ⁴³Ma tinambu ñgac-sênjomi sic bolom ti i ñadêlê sa sip gatop 12 e menhu.

⁴⁴Yisu gôlôm lau ton atu dinan, ma laungac nan sêmbu ton dau ñalôm ma sen gêt, nan si namba gitôm 5,000.

Yisu kêsêlên mbo bu ñahô

(Mat 14:22-33; Jon 6:16-21)

⁴⁵Têt têt dinan Yisu kêñ ndê ñ gac-sênjomi sêpi wan dan si, ma kêkin ñac sêmun in sêpi bugicton ñadanga, bu sêtên malac Betsaida sêndi. Ma in dau mbo baô bu kêñ lau ton atu dinan sêlhô si. ⁴⁶In hu ñac sin su, goc pi lôc dan gi bu ten mbec.

⁴⁷Ñasec sa su, ma wan dau sa bugicton ñalhu, ma Yisu tawasê mbo baô. ⁴⁸In gêlic ndê ñgac-sênjomi sêhêc wan ñanga, bu mbu atu kêsêlên ma puc ñac dôn. Têt ôbwêc lôm in kêsêlên mbo bu ñahô, ma sa têt ñac gi. In bu hêc gêtêc ñac, ⁴⁹magoc têt ndoc sêlic in kêsêlên mbo bu ñahô, ñac gauc gêm bu sêlic ñalau dan. Ñac sêmbwêc atu, ⁵⁰bu ñac hon sêlic in ma sêtôc dau. Magoc ñagahô in sôm yom têt ñac bu, “Ñalôm pên dôn ma atôc daôm dom, bu aô dauñ dindec!” ⁵¹Goc in kêsêlên têt ñac ma pi wan gi.

Ma mbu timalô ma binôn sip. Îac sêhê-daê ñandô, ⁵²ñahu bu ñac sêlic gêñ nañ in kôm pi bolom ti i, magoc ñac si gauc sa dom pi in ndê ñaclai. Îac si ñalôm ñadandi.

**Yisu gêm lau gêmbac sa
yêc malac Genesaret**

(Mat 14:34-36; Jon 6:22-25)

⁵³Îac sêhêc asê malac Genesaret yêc bugictôn ñadanga, ma sêsô wañ dôñ. ⁵⁴Îac sêsip baô si ma ñagahô lau sênjalê bu Yisu. ⁵⁵Goc sênti sêtên malac hoñ yêc gameñ dinañ, ma sêkên Yisu ñawaê. Ma tiñambu lau sêmbalañ si lau gêmbac sêtên malac bocke nañ sênjô bu Yisu mbo. ⁵⁶Ma malac atu ti sauñ, me gameñ ñamakê-nga bocke nañ Yisu mbo, nañ lau sêtoc si lau gêmbac sêyêc maket ñamala, ma sêteñ Yisu bu ñac sêmasêc in me bu sêmasêc in ndê ñakwê ñambwa. Ma lau hoñ nañ sêmasêc in, nañ ñamlic ñayham sa.

**Gêñ nañ kôm ñamalac ñadômbwi sa
yêc Anötô angô-nga**

(Mt 15:1-20)

7 Lau Palêsai ti kêdôhônwaga yomsu-nga ñatô akên Jerusalem sêtên Yisu si. ²Ma ñac sêlic bu in ndê ñgacsênomi ñatô sênjwasin amba dom ma señ gên. Bocdinañ ñac gauc gêm bu ñgac-sênomi si amba ñadômbwi. ³Îac gauc gêm yom dinañ, ñahu bu lau Palêsai ti lau Israel-nga daêsam sênkuc mêtê nañ lau andô sic dulu tên ñac, bu sênjwasin amba muñ su, goc sêneñ gên. ⁴Ma tên ndoc sêmbu akên maket sêmeñ,^{§§} nañ sênjwasin amba muñ, goc sêneñ gên. Ma ñac sênjwasin laclhu ti akôp ma suc, ma sênkuc mêtê kain dinañ daêsam, nañ lau andô Israel-nga sic dulu tên ñac.

⁵Bocdinañ lau Palêsai ti kêdôhônwaga yomsu-nga dinañ sêndac Yisu, “Tu sake-nga am nem ñgac-sênomi sênkuc ñagôlin nañ lau andô sic dulu tên yac, nañ dom, ma señ gên ti amba ñadômbwi?” ⁶Ma Yisu ô yom ma sôm, “Propet Aisaya hoc yom asê muñ su, nañ hêganôn mac lau atim yom lau-nga solop. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

Lau dindec sêtoc aô sa ña whasuñ ñambwa, tiger ñac si ñalôm yêc ñau-nga.

⁷Îac sem akin aô ñandô dom, ma yom nañ sêndôhôn tên lau, nañ ñamalac si yomsu ñambwa.”

[Ais 29:13]

⁸Goc Yisu gic têku yom ma sôm, “Mac ahu Anötô ndê yomsu sin, ma asap ñamalac ñambwa si ñagôlin dôñ. ⁹Mac alic ñayham bu asap mac daôm nem ñagôlin dôñ, magoc atec Anötô ndê yomsu, a?

¹⁰Bu Moses to Anötô ndê yomsu bocdec bu, ‘*Toc damam lu dinam sa.*’ Ma in to yom ñau whin bocdec bu, ‘*Îgac ñau bu sôm yom sac pi in damba lu dinda, nañ lau sêndic in ndu mañ.*’ ¹¹Tiger mac andôhôn lau bu sênjgîlî yomsu dinañ. ñamalac ñau ndê awa me gên bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc in bu ndic yao gên dau ma sôm tên inlu, ‘Gên nañ bu nem amlu sa, nañ gasam bu Koban.’ (Yom Koban dinañ ñahu bu in kêyalin gên dau sa bu kên ti da tên Anötô.) ¹²Tu dinañ-nga in gêm in damba lu dinda sa dom, ma mac alic ñayham. ¹³Îalên dinañ mac asen Anötô ndê yom popoc ma añkuc lau andô si ñagôlin nañ apami sic dulu tên mac. Mac akôm mêtê daêsam gitôm dinañ.”

¹⁴Goc Yisu ta lau hoñ sêtên in sêmeñ tiyham, ma sôm, “Mac lau hoñ, angô ma añyalê. ¹⁵⁻¹⁶Gên hoñ nañ yêc awê

§§7:4 Tên ndoc lau Palêsai ma lau †Skraib sêmbu maket, nañ semlihi gên yêc lau Israel ñatô nañ sêhêgo dau tu Moses ndê yomsu-nga dom, ma †lau gameñ apa-nga nañ sêmbu maket ñamala. Îac gauc gêm bu lau dau oc sêkôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötô angô-nga, ma bocdinañ sênjwasin amba tên ndoc sêmbu akên maket sêmeñ.

ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nañ ñadañ kôm in ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-ña dom. Magoc mêtê ti gauc sac nañ meñ akên ñamalac ñalôm, nañ kôm in ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-ña.”

¹⁷ Tiñambu Yisu hu lau dinañ siñ ma in ti ndê ñgacsênjomi sêsôc andu dañ si. Goc sêndac in pi yom gôlin dinañ ñahu.

¹⁸ Ma in ndac ñac, “Bocke dec mac atôm lau ñatô nañ si gauc sa dom? Alic bu gên n añ yêc awê, ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nañ oc kôm in ñadômbwi sa dom.

¹⁹ Ñahu bu gên dinañ sip in ñalôm ti gauc dom, magoc sip in ñatac ñalôm goc tiñambu sa meñ tiyham.” (Yisu ndê yom dinañ tôc asê bu Anötö gic yao gên daneñ-ña dañ bu gên ñadômbwi dom.)

²⁰ Ma in gic têku yom ma sôm, “Gên sac bocke nañ sa yêc ñamalac si ñalôm me whasuñ, nañ kôm in ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-ña. ^{21–22} Mêtê sac daêsam ñahu yêc ñamalac si ñalôm. Gauc sac, mêtê sênem kañ gên-ña, sêndic ñamalac ndu-ña, mêtê mockain-ña nañ lau nañ sem dau sa su, ma lau nañ sem dau sa su dom nañ sêkôm, lên atac whiñ awa ti wapa-ña, mêtê sêlic lau sac-ña ti sênsau lau-ña, mêtê sêneñ gên ñawahô-ña, mêtê ñalôm ñagalac-ña ti mêtê lêmun-ña, ma sêsôm yom sac-sac-ña, mêtê sêtoc dau sa-ña, ma lên gauc mbasi-ña. ²³ Mêtê sac kain di-nañ hoñ ñahu yêc ñamalac si ñalôm, ma kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-ña.”

Awhê Kanan-ña dañ kên whiñ ñaŋga
(Mat 15:21-28)

²⁴ Yisu ti ndê ñgacsênjomi sêhu gameñ dinañ siñ, ma sêtên gameñ nañ yêc kêpin malac Taya ma sêsôc andu dañ si. In tec bu lau dañ sênjalê gameñ nañ in mbo, magoc in gitôm dom bu siñ dau. ^{25–26} Awhê dañ mbo gameñ dinañ, nañ ñalau sac dañ mbo in atuwê ñalôm. In awhê Grik-ña nañ dinda kôc in

yêc gameñ Sairo-Pionisia-ña. Têñ ndoc awhê dau ngô ñawaê pi Yisu, nañ têt in gi, ma hu dau sip nom yêc in gahi-ña. Ma in têt Yisu ñaŋga bu in soc ñalau sac dau su yêc in atuwê.

²⁷ Ma Yisu sôm têt in, “Gên ñamata-ña dakên gên daneñ-ña têt balêkoc bu sêneñ e hôc ñac dôn. Solop dom bu dakôc balêkoc si gên daneñ-ña, ma tambalin têt giam sêneñ.” ²⁸ Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Yomandô Pômdau, magoc giam nañ sêndôc tebo ñapu, nañ señ gên ñapopoc nañ balêkoc sênjain sip nom.” ²⁹ Goc Yisu sôm, “Tu am nem yom dinañ-ña dec aô wanem am sa. Am mbu ndi ma am oc lic bu ñalau sac dau hu am atômwê siñ su.”

³⁰ Goc awhê dau mbu têt ndê andu gi, ma tap sa bu ñalau sac dau hu in atuwê siñ ma bawhê dau yêc bêc yêc ndê mbô.

Ñgac awha mba ma dangasuñ bic

³¹ Yisu ti ndê ñgacsênjomi sêhu malac Taya ñagameñ siñ. Ñac sênjêlên sêmbo señ têt malac Saidon goc sêtên bugictôñ Galili-ña, ma sêpi bugictôñ ñadanga ma sêtên gameñ Dekapolis-ña si. ³² Yêc gameñ dinañ lau ñatô sêkôc ñgac dañ dangasuñ bic ma awha mba ma sêtên Yisu si, ma sêtên in bu kên amba sac in.

³³ Lau daêsam sêlhac dindê, goc Yisu kôc ñgac dau ma inlu sêsa ñasawa sauñ si sêlhac dau-ña. Ma in kên amba-atu sôc ñgac dau dangasuñ, ma in hu gasôp pi amba-atu ma kên pi ñgac dau êmbala. ³⁴ Goc in tatac undambê, sê awha atu, ma sôm têt in bu, “Epata.” (Yom dau danem kwi bu ‘Po asê.’) ³⁵ Ma ñagahô in dangasuñ po asê, êmbala tigolon, ma in sôm yom yêc awê.

³⁶ Yisu gic yao lau bu sêndic miñ pi gên dinañ têt lau ñatô dom, magoc sêsôc in ndê yom ñapu dom. In gic yao ñac tidim daêsam, magoc ñac sic miñ pi in hôc gêlêc su. ³⁷ Ma lau hoñ nañ sênğô, nañ sêhêdaê ñandô ma sêsôm, “In kôm

gêñ hoñ ñapep eñ, ma gitôm bu kôm lau ðaŋgasuñ bic sêñgô yom, ma lau awha mba sêsôm yom asê.”

Yisu gôlôm lau 4,000

(Mat 15:29-39)

8 Têñ tēm dinañ lau ðaēsam sêkac sa tiyham e lau toñ atu sēmbo sêwhiñ Yisu. Inj gêlic bu ñac si gêñ sêneñ-nga mba, goc ta ndê ñgacsêñomi sêtên inj sêmeñ, ma sôm têtñ ñac bu, ²“Aô tañwalô lau ðindec, bu sēmbo sêwhiñ aô gitôm bêc tō su, ma ñac si gêñ sêneñ-nga pacndê. ³Ma aô bu wakêñ ñac sêlhô ti gêñ yô ñac, dec ñac oc tagôlô yêc señ. ñac si lau ñatô sêmeñ akêñ gameñ baliñ.” ⁴Magoc inj ndê ñgacsêñomi sêo inj ndê yom ma sêsôm, “Yac dambo gameñ sawa, ma oc dakôc gêñ daneñ-nga y êc nde, nañ tôm bu lau hoñ ðindec sêneñ?” ⁵Ma Yisu ndac ñac, “Mac nem bolom hinga ndöc?” Ma ñac sêsôm, “Yac mba bolom 7 sêndöc.”

⁶Goc Yisu sôm têtñ lau bu sêndöc sic sêndöc nom. Ma inj kôc bolom 7 dinañ ma gêm ðaŋge, pô kôc-kôc, ma kêtñ têtñ ndê ñgac-sêñomi bu sêndic sam têtñ lau, dec sic sam. ⁷Ma ñac si i mwambwa ñatô sêndöc, nañ Yisu gêm mbec whiñ, ma sôm bu sêndic sam têtñ lau. ⁸Ma lau hoñ señ e hôc ñac dôn, goc ñgacsêñomi sic ñadêlê sa sip gatop 7 e meñhu. ⁹Laun-gac nañ señ gêñ dau, nañ si namba gitôm 4,000. Tiñambu Yisu kêtñ ñac sêlhô si, ¹⁰ma inj ti ndê ñgac-sêñomi sêpi wañ ðaŋ ma sêtên gameñ nañ sêsam bu Dal-manuta, nañ si.

Lau Palêsai sêndac Yisu bu kôm gêñ ðalô

(Mat 16:1-4)

¹¹Lau Palêsai ñatô sêtên Yisu si, ma sic hu sêñsu inj. ñac bu sêñsahê inj, dec sêndac inj bu kôm gêñ ðalô ðaŋ bu tōc asê bu inj kôc ñaclai yêc Anötô ndê. ¹²Magoc Yisu h ulai ma sôm têtñ ñac, “Tu sake-

nga mac lau tēm ðindec-nga aŋsalê gêñ ðalô? Yomandô wasôm t êñ mac bu aô wakôm gêñ ðalô tôm mac andac, nañ ðaŋ dom.” ¹³Goc inj hu ñac siñ ma pi wañ tiyham whiñ ndê ñgac-sêñomi ma sêlhô bu sêmbu sêpi bugictoñ ñadanga sêndi.

Yisu puc lau Palêsai ti Herod si giso asê

(Mat 16:5-12)

¹⁴Têñ ndoc ñgacsêñomi sêpi wañ dau si, nañ sêñlhiñ dau siñ bu sêkôc bolom ñatô, ma ñac si bolom tiger yêc wañ dau ñalôm. ¹⁵Ma Yisu sôm yom ti ñaŋga têtñ ñac bu, “Ayob ðaôm ñapep pi lau Palêsai si yist ma Herod ndê yist.” ¹⁶Ma ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi ma sêsôm, “Inj sôm yom dinañ ñahu bu yac neñ bolom mbasi.” ¹⁷Yisu kêyalê yom nañ ñac sêsôm, dec sôm têtñ ñac, “Tu sake-nga mac am yomgalôm ma gauc gêm bu yom nañ aô gasôm pi yist, nañ ñahu bu mac nem bolom mba? Bocke mac nem gauc sa pi gêñ hoñ nañ aô gakôm, nañ dom? Mac nem ñalôm ñadandi sa, a?” ¹⁸Tanôm yêc, magoc mac alic gêñ ðaŋ ñapep dom. ðaŋamsuñ yêc, magoc mac aŋgô yom dom. Gauc nem gêñ nañ aô gakôm su. ¹⁹Têñ tēm nañ aô gac sam bolom amañdañ têtñ lau 5,000, nañ mac ahoñ ñadêlê sa sip gatop hinga?” Ma sêsôm, “Gatop 12.” ²⁰Goc Yisu sôm, “Ma têtñ tēm nañ aô gac sam bolom 7 têtñ lau 4,000, nañ mac ahoñ ñadêlê sa sip gatop hinga?” Ma sêsôm “Gatop 7.” ²¹Goc inj sôm têtñ ñac, “Ma bocke dec mac nem gauc sa su dom?”

Yisu kôm ñgac tapeç ñayham sa

²²Ñac sêlac wañ si e sêhōc asê malac Betsaida. Ma lau ñatô sêkôc ñgac tapeç ðaŋ sêtên Yisu si, ma sêndac Yisu bu kêtñ amba sac inj. ²³Goc Yisu kêm inj sip amba, ma wê inj sa malac ñamakê gi. Inj hê gasôp pi inj tandô ma kêtñ amba sac inj, ma ndac, “Am gêlic gêñ ðaŋ me mba?”

²⁴Ma ngac dau hóc tandô sa ma sôm, “Aêc, aô galic ñamalac sêñsêlêñ sêmbo, magoc galic ñac ñadauñ-dauñ. Aô galic ñac sêtôm a.” ²⁵Goc Yisu kên amba sac iñ tandô tiyham, ma iñ tandô po asê ma ñayham sa. Ma iñ gêlic gên hoñ ñawa ñayham. ²⁶Goc Yisu kên iñ kôlhô gi ma sôm, “Am lhô solop têtñ nem andu ndi. Mbu sôc malac dec ndi dom.”

Pita hoc Yisu ñahu asê

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷Tiñambu Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêlhô bu sêlêñ malac ñatô nañ yêc kêpiñ Sisaria-Pilipai sêndi. Sêñsêlêñ sêmbo señ ma Yisu ndac ñac bocdec bu, “Lau sêsôm bu aô asa?” ²⁸Ma ñac sêsôm têtñ iñ, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, ñgac Kêku Lau-ñga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet akwa-kwa si dan.” ²⁹Dec iñ ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita ô iñ awha ma sôm, “Am Mesaya dau.” ³⁰Goc Yisu gic yao ñac bu sêsôm iñ asê têtñ lau dan dom.

Yisu sôm gwanan bu iñ oc hóc ñandê **(Mat 16:21-23; Luk 9:22)**

³¹Têtñ têtñ dinañ Yisu gic hu kêdôhôn ñac pi gên nañ oc hóc asê ñamalac ndê Atu. Iñ oc hóc ñawapac daêsam, ma lau bata Israel-ñga ti ñdabuñsiga atu-tu ma lau nañ sêndôhôn yomsu oc sêtec iñ. Lau oc sêndic iñ ndu, ma tiñambu bêt tō ñinga su iñ oc tisa tiyham. ³²Iñ sôm yom dinañ yêc awê, dec Pita kôc iñ sa ñasawa sauñ gi, ma sôm iñ. ³³Magoc Yisu kac dau kwi, tahê ndê ñgacsêñomi ma sôm Pita bocdec bu, “Sadaj, kôc daôm sa lhô su! Bu am kêyalê Anötö ndê lêtñ dom, am bu êmkuc ñamalac si gauc ñambwa.”

Lau nañ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac

(Mat 16:24-28; Luk 9:23-27)

³⁴Goc iñ mbwêc ndê ñgac-sêñomi ti lau daêsam nañ sêñkuc iñ, nañ sêlêñ iñ sêmêñ, ma sôm têtñ ñac, “Asa nañ tac whiñ bu êñkuc aô, nañ êñgwiniñ dau ma hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô. ³⁵Bu asa nañ tac whiñ bu sap gên nom-ñga dôn ñapañ tu mbo tali-ñga, nañ oc ñinga. Magoc asa nañ bu hu gên nom-ñga siñ tu êñkuc aô-ñga ma tu ñawaê ñayham-ñga, nañ oc ñinga dom. ³⁶Ña-malac dan bu po gên nom-ñga hoñ sa, magoc iñ dau gatu bu ñinga, dec gên nom-ñga hoñ dinañ oc tôm dom bu nem iñ sa. ³⁷Bu gên ñayham bocke yêc, nañ gitôm bu dakên têtñ Anötö ô yac neñ gatuñ?

³⁸“Lau têtñ dindec-ñga ñac lau sac, ma sêpuc dômbwê Anötö ma sêsa si lêtñ bambaliñ tôm lau mockaiñ-ñga. Asa nañ kwahic dec maya tu aô ti aneñ yom-ñga, nañ ñamalac ndê Atu oc maya tu iñ-ñga têtñ ndoc ñambu-ñga nañ iñ mbu meñ ti Damba Anötö ndê ñawasi, ma añela dabuñ sêwhiñ.”

9 Ma iñ sôm têtñ ñac, “Yomandô aô wasôm têtñ mac! Lau ñatô kwahic dec sêmbo, nañ oc gacgeñ sêmbo tali e sêlic Anötö ndê gôliñ meñ sa tiawê ma ti ñaclai atu.”

Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

²Bêt 6 giñga su goc Yisu kôc Pita, Jems ma Jon sêwhiñ iñ, ma ñac tawasê sêpi lôc baliñ dan si. Têtñ têtñ dinañ Yisu ndê ñamlêc kaiñ dan sa, ma sêlic iñ ndê ñawasi. ³Iñ ndê ñakwê sêp sambuc ma ñawasi atu, hóc gêlêc gên sêsêp nom-ñga hoñ. ⁴Ma sêlic Elaija lu Moses sêhoc dau asê, ma iñlu sem yomgalôm sêwhiñ Yisu. ⁵Goc Pita sôm têtñ Yisu, “Kêdôhônñwaga,

ñayham kêlêc bu yac dambo lec. Yac oc akwê bac tō tu mac ambo-nga, am nem bac ðaŋ, Moses nde ðaŋ, ma Elaija ndê bac ðaŋ.”⁶ Ñgacsêŋomi tō ðinaŋ sêtõc dau atu, ma bocðinaŋ Pita gêm gauc yom tu sôm-nga. ⁷Têŋ ðinaŋ dao ðaŋ meŋ kêgatōc ñac ahuc, ma awha ðaŋ sa yêc dao ñalôm, naŋ sôm, “Aô neŋ atuŋ-gac dau ðindec, naŋ aô atac whiŋ ndu andô. Anğô iŋ ndê yom maŋ.”⁸ Ma ña-gahô ñac tahê gameŋ dau, ma sêlic bu Yisu tawasê mbo whiŋ ñac.

Gêndac pi Elaija

(Mat 17:10-13)

⁹Tiŋambu ñac sêsip akêŋ lôc dau sêmeŋ, ma Yisu kêŋ yao bu sêsôm yom pi gêŋ naŋ sêlic yêc lôc, naŋ asê dom e tôm Ñamalac ndê Atu tisa akêŋ lau batê-nga. ¹⁰Tu ðinaŋ-nga ñac sem yom ðinaŋ ahuc yêc ñac dau, magoc sem yomgalôm sêwhiŋ dandi ñapaŋ pi gêŋ dau. Ñahu bu Yisu ndê yom pi iŋ tisa akêŋ lau batê-nga, naŋ sênjalê ñahu dom.

¹¹Ma sêndac Yisu, “Lau Skraib naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sêsôm bu Elaija oc meŋ hôc asê muŋ, ma tiŋambu Mesaya oc meŋ. Yom dau ñahu bocke?”¹²⁻¹³ Ma Yisu sôm, “Elaija gic waê bu hôc asê muŋ Mesaya, bu êmasaŋ gêŋ hoŋ tisolop. Ma aô wasôm têŋ mac, bu Elaija meŋ hôc asê su. Ma lau sêkôm mêtê sac têŋ iŋ tôm ñac atac whiŋ, tôm Anôtõ ndê yom naŋ sêtõ yêc gwanar su. Ma yom naŋ sêtõ yêc pi Ñamalac ndê Atu naŋ sôm bu iŋ gic waê bu hôc ñandê atu, ma lau oc sêpu iŋ ma sêtec iŋ. Mac anyalê yom dau ñahu, me mba?”

Yisu soc ñalau sac su yêc balê ðaŋ

(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴Yisu ma ñgacsêŋomi tō ðinaŋ sêsip akêŋ lôc dau sêmeŋ ma sêlic bu kêdôhônwaga yomsu-nga ñatô ma Yisu ndê ñgacsêŋomi ñatô sêsôm dau sêmbo, ma lau toŋ atu sênğihi ñac ahuc. ¹⁵Têŋ

ndoc lau hoŋ ðinaŋ sêlic Yisu naŋ sêhê-daê ñandô, ma sênti sêtêŋ iŋ si ti sêhê mwalêc iŋ. ¹⁶Ma Yisu ndac ñac bu, “Mac asôm daôm pi yom bocke?” ¹⁷Ma ña-malac ðaŋ naŋ mbo lau toŋ atu ñalôm, naŋ ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, aô gakôc aneŋ balê ðindec gameŋ, bu ñalau sac ðaŋ mbo iŋ ñalôm ma kôm iŋ awha mba. ¹⁸Têm ñatô ñalau sac dau kôc iŋ dôn ma tuc iŋ sip nom gi, kôm iŋ whapwic sa ma seŋ lhô, ma iŋ amba ti gahi ñaŋga sa. Aô gandac am nem ñgacsêŋomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom.” ¹⁹Yisu ngô yom dau ma sôm, “O mac lau, aô gambo gawhiŋ mac ñasawa hic baliŋ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêŋ ðaŋ? Aô wambo wawhiŋ mac ñapaŋ dom! Mac nem akêŋ whiŋ mbasi. Akôc balê dau sa amêŋ.”

²⁰Dec sêkôc balê dau sêtêŋ Yisu sêmeŋ, ma têŋ têm ñalau sac gêlic iŋ, naŋ ñagahô iŋ kêmwanar balê dau ti ñaŋga, goc tuc iŋ sip nom gi, ma iŋ kêpi ti whapwic sa yêc nom. ²¹G oc Yisu ndac balê dau ñadamba, “Ñalau sac kôm iŋ bocðinaŋ tôm yala hiŋga?” Ma damba sôm, “Iŋ mbo bocðinaŋ têŋ têm iŋ balêkoc sauŋ ñapaŋ e kwahic dec. ²²Ma ndoc daêsam ñalau sac dau tuc iŋ peŋ sip bu me sip ya, ma kôm bu ndic iŋ ndu ñiŋga. Tigeŋ am bu nditôm, dec tamwalô alu ma nem alu sa.” ²³Goc Yisu sôm têŋ iŋ, “Bocke dec am sôm têŋ aô, ‘Am bu nditôm?’ Mac bu akêŋ whiŋ, dec gêŋ hoŋ oc nditôm.” ²⁴Ma ñagahô balê ñadamba ta yom ma sôm, “Aô gakêŋ whiŋ. Nem aô sa bu wakêŋ whiŋ ñaŋga.”

²⁵Yisu gêlic bu lau daêsam sênti sêmeŋ, dec hec yom ñalau sac ma sôm, “Am ñalau dangasuŋ bic ma awha mba-nga, aô wandic atu am bu hu balê ðindec siŋ, ma sôc iŋ ñalôm tiyham dom!” ²⁶Goc ñalau sac dau mbwêc asê ma kêmwanar balê dau ñalêŋ sac, goc sa awê gi. Ma balê dau yêc gitôm ñgac batê ðaŋ, dec lau daêsam sêsôm, “Iŋ mbac

ndu su.” ²⁷ Tigen Yisu kêm in sip amba, ken in sa, ma in tisa kalhac.

²⁸ Tiŋambu Yisu sôc andu dan gi, ma in ndê ngacsênomi sêndac in gelec, “Bocke dec yac atôm dom bu asoc ɲalau dinaŋ su?” ²⁹ Ma in sôm, “Mac bu asoc ɲalau kaiŋ dinaŋ su, naŋ aten mbec ɲaŋga. ɲalêŋ dan mba.”

**Yisu sôm tiyham bu in
oc mbac ndu ma tisa**

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Yisu ti ndê ngacsênomi sêhu gameŋ dinaŋ siŋ, ma sêŋsêlêŋ sêmbo gameŋ Galili-ɲga. Yisu bu êndôhôn ɲac têt têt dinaŋ, dec tec bu lau sêŋyalê gameŋ naŋ ɲac sêmbo. In sôm têt ɲac, “Tiŋambu oc sêkêŋ ɲamalac ndê Atu sip lau ɲatô amba. ɲac oc sêndic in ndu, magoc têt bêc tô ɲiŋga su, in oc tisa tiyham.” ³² Magoc ɲac si gauc sa pi in ndê yom dom, ma sêtôc dau bu sêndac in pi yom dau ɲahu.

Asa ti ɲamalac ɲamata-ɲga?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ ɲac sêŋsêlêŋ e sêhôt asê malac Kapenaom, goc si sêndôc andu dan. Ma Yisu ndac ɲac, “Mac asen daôm pi gêt sake yêc seŋ?” ³⁴ Magoc ɲac sem dôŋ, bu yêc seŋ ɲac sem yomgalôm sêwhiŋ dandi pi ɲac si asa in ɲac ɲamata-ɲga. ³⁵ Yisu ndôc sic ma ta ngacsênomi 12 sêtêŋ in si, ma sôm têt ɲac, “A sa naŋ bu ti ɲamalac ɲamata-ɲga yêc Anôtô aŋgô-ɲga, naŋ êŋgwiniŋ dau ti ɲac ɲambu-ɲga, ma nem akiŋ lau hoŋ.” ³⁶ Goc in kôc balêkoc sauŋ dan ma kêŋ in kalhac ɲac ɲalhu. Ma in kêgape in ma sôm, ³⁷ “Asa naŋ bu kôc balêkoc sauŋ dan tôm in dindec, naŋ sa tu aô neŋ ɲaê-ɲga, naŋ gitôm in kôc aô dauŋ sa. Ma asa naŋ kôc aô sa, naŋ kôc aô taŋwasêŋ sa dom, magoc kôc Damaŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ sa bocdinaŋ.”

**Lau naŋ sêkôm gweleŋ tu
Yisu-ɲga, naŋ sêwhê dau kôc dom**

(Luk 9:49-50)

³⁸ Têt bêc dan Jon sôm têt Yisu bu, “Kêdôhônwaga, yac alic ɲac dan kôm gweleŋ ma soc ɲalau sac su yêc lau ɲa am nem ɲaê. Yac ac yao in, bu in kêkuc am whiŋ yac dom.” ³⁹ Magoc Yisu sôm, “Alhac in ahuc dom, bu ɲamalac naŋ kôm gêt dalô ɲa aneŋ ɲaê, naŋ gitôm dom bu kac ndê awha kwi ɲagahô, ma sôm yom sac pi aô. ⁴⁰ Asa naŋ kêŋ kisa yac dom, naŋ yac neŋ dan. ⁴¹ Yomandô aô wasôm têt mac bu asa naŋ kôm gêt sauŋ dan bu nem mac sa tu mac aŋkuc aô Kilisi-ɲga, gitôm in kêŋ bu lacihu dan têt mac anôm, naŋ Anôtô oc êŋlhiŋ in siŋ dom. In oc kêŋ ɲagêyô ɲayham têt in.”

Puc pi lêtôm

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Ma Yisu sôm, “ɲamalac dan bu tim balêkoc sauŋ dan naŋ kêŋ whiŋ aô bu kôm mêtê sac, naŋ kôm giso atu. Oc ɲayham bu dasô hoc atu dan pi in kachu, ma tambaliŋ in sip gwêc ndi ɲiŋga. Ma bocdinaŋ oc tôm dom bu in tim balêkoc dau, ma tiŋambu tap Anôtô ndê matôt sa.

⁴³⁻⁴⁴ “Am amam bu kôm sac, naŋ tim kic. Am bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti amam gatuc, naŋ ɲayham hôc gêlêc am kôm sac ɲa amam lu-lu e am sip ya lambwam-ɲga naŋ sa ɲapaŋ, naŋ ndi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ma gahim bu kôm sac, naŋ tim kic. A m bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti gahim gatuc, naŋ ɲayham hôc gêlêc am kôm sac ti gahim lu-lu e Anôtô tuc am sip ya lambwam-ɲga naŋ sa ɲapaŋ, naŋ ndi. ⁴⁷ Ma am nem tanôm bu kôm sac, naŋ kip sa. Am bu ndôc Anôtô ndê gameŋ undambê-ɲga ti tanôm tigen, naŋ ɲayham hôc gêlêc am kôm sac ti tanôm lu-lu e Anôtô tuc am sip lambwam ndi. ⁴⁸ Yêc gameŋ dinaŋ lau oc sêhôt ɲandê ɲapaŋ,

tôm yom naŋ Aisaya to yêc bocdec bu, *‘Dombo oc mbac ndu dom, ma ya oc sa ŋa-pan.’*

⁴⁹ “Bocdinaŋ ayob daôm tu lêtôm-ŋga, bu Anötö oc kên ya êmbô lau hoŋ,* gitôm lau sêkên gwêc so pi wata tu bu yêc ŋayham ŋasawa baliŋ. ⁵⁰ Gwêc so dau iŋ gêŋ ŋayham, magoc ŋamakic bu niŋga, oc dakôm ŋamakic sa tiyham ŋalêŋ nde? Bocdinaŋ ambo lau nom-ŋga ŋalôm atôm gwêc so, ma ambo awhiŋ daôm ti yom malô.”

**Anötö tec bu awhê
lu ŋgac sêhu dau siŋ**

(Mat 19:1-12)

10 Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêhu gameŋ dinaŋ siŋ, ma sêtêŋ gameŋ Judia-ŋga si. Goc sêpi Bu Jordan ŋadaŋga naŋ yêc têŋ gameŋ ac pi-ŋga, naŋ si. Yêc gameŋ dinaŋ lau daêsam sêkac sa tiyham ma sêtêŋ iŋ si, ma iŋ kêkuc iŋ ndê mêtê ma kêdôhôn ŋac.

² Ma lau Palêsai ŋatô sêmeŋ ma bu sêtim Yisu, dec sêndac iŋ bocdec bu, “Iŋgac daŋ bu hu ndê awhê siŋ, naŋ oc êŋgili yomsu, me mba?” ³ Ma Yisu ndac ŋac ô, “Moses to yomsu bocke?” ⁴ Goc sêsôm, “Moses sôm bu ŋgac daŋ gitôm bu to bapia hu nawhê siŋ-ŋga, goc hu ndê awhê siŋ.” ⁵ Ma Yisu sôm, “Aêc. Moses to yomsu dinaŋ tu mac nem ŋalôm ŋadandi-ŋga. ⁶ Magoc têŋ têm Anötö kên undambê ti nom, naŋ iŋ kêmasaŋ ŋamalac ŋgac ti awhê. ⁷ Ma tu dinaŋ-ŋga *‘ŋgac daŋ oc hu damba lu dinda siŋ, ma sap iŋ nawhê dôn,* ⁸ *ma iŋlu sêti gêŋ tiger.*’ Yom dau whê sa bu iŋlu sêmbo sêtôm ŋamalac lu dom, iŋlu sêti gêŋ tiger yêc Anötö aŋgô-ŋga. ⁹ Bocdi-

naŋ yham dom andô bu ŋamalac sêkac gêŋ naŋ Anötö dau kên pitigeŋ, naŋ su.”

¹⁰ Tiŋambu Yisu ti ndê ŋgac-sêŋomi sêndôc andu daŋ, ma sêndac iŋ pi yom dinaŋ ŋahu. ¹¹ Ma iŋ sôm, “Iŋgac naŋ hu iŋ ndê awhê siŋ ma gêm awhê wakuc, naŋ kôm gêŋ mockaiŋ-ŋga têŋ iŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga. ¹² Ma awhê naŋ hu nakweŋ siŋ ma gêm ŋgac wakuc, naŋ kôm gêŋ mockaiŋ-ŋga bocdinaŋ.”

Yisu gêm mbec balêkoc

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Têŋ béc daŋ lau sêhoŋ si balêkoc sêtêŋ Yisu si, bu iŋ kên amba sac ŋac. Magoc iŋ ndê ŋgac-sêŋomi sêsôm dinda ti dambai. ¹⁴ Têŋ têm Yisu gêlic gêŋ dau iŋ tac ŋandê, ma sôm têŋ ŋac, “Atec balêkoc dinaŋ sêtêŋ aô sêmeŋ. Alhac ŋac ahuc dom, bu Anötö ndê gôliŋ gic lau naŋ sêtôm balêkoc sauŋ dindec, naŋ ŋawaê. ¹⁵ Aô wasôm yomandô têŋ mac bu asa naŋ bu sôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu gitôm balêkoc sauŋ daŋ dom, naŋ oc nditôm dom bu sôc ndi.” ¹⁶ Goc iŋ kôc balêkoc dau sa ma kêgape ŋac. Ma iŋ kên amba sac ŋac, ma gêm mbec ŋac.

ŋgac ti lêlôm

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Yisu ti ma kêsêlêŋ mbo seŋ whiŋ ndê ŋgacsêŋomi. Ma ŋgac daŋ kêti meŋ ma pôn haduc yêc iŋ aŋgô-ŋga, ma ndac iŋ bocdec bu, “K êdôhônwaga ŋayham, aô wakôm bocke dec tiŋambu Anötö oc kôc aô sa wandôc taŋli ŋapaŋ.” ¹⁸ Goc Yisu sôm têŋ iŋ, “Tu sake-ŋga am sam aô bu ŋayham? Anötö tiger iŋ ŋayham. ¹⁹ Am kêyalê yomsu naŋ Anötö kên têŋ Moses, *‘Ndic ŋamalac ndu dom. Kôm gêŋ mockaiŋ-ŋga dom. Nem kaŋ gêŋ dom. Sôm*

*9:49 Yom naŋ yêc ŋabatiŋ 49 naŋ ŋahu yêc awê dom, magoc lau ŋatô gauc gêm bocdec bu. Anötö tac whiŋ bu lau sêkên whiŋ Yisu-ŋga sêhu mêtê sac hoŋ siŋ ma sêsa lêŋ gitêŋ eŋ. Gêŋ bocke naŋ bu lhac ŋac ahuc tu sêtap gameŋ undambê-ŋga sa, naŋ sêhu siŋ tôm yom naŋ yêc ŋabatiŋ 43-47 whê sa. Ma Anötö oc kên ya êmbô lau gitôm lau sêpec gol ŋa ya tu bu ŋadômbwi niŋga ma gol ŋawasi solop yêc.

yom *tasaj pi lau dom*. Êmsau lau bu kôc *ñac si gêñ dom,* ma ‘*Toc damam lu di-nam sa.*’” ²⁰ Ma iñ sôm, “Kêdôhôn-waga, aô kakuc yomsu hoñ dinañ, têt ndoc aô gambo balê ñapañ e kwahic dec.” ²¹ Yisu tahê iñ ma tac whiñ iñ kêlêc. Ma iñ sôm, “Gêñ tigen yêc tu am kôm-nga. Am ndi, kêt am nem gêt hoñ têt lau sênemlhi, ma kêt ña-awa têt lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tiñambu am mwer ma êmkuc aô.” ²² Magoc têt têt ñgac dau ñgô Yisu ndê yom dinañ iñ wec, ma kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Ñahu bu iñ ñgac ti lêlôm.

Puc pi awa ti wapa

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Goc Yisu tahê lau hoñ, ma sôm têt iñ ndê ñgacsênomi, “Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötô ndê gôlin ñapu ñagahô.” ²⁴ Ñac sênghô iñ ndê yom dinañ e sêhêdaê. Ma Yisu sôm têt ñac tiyham, “O aneñ balêkoc atac whiñ-nga, ñamalac bu sêsôc Anötô ndê gôlin ñapu, nañ gêt sauñ dom. ²⁵ Bôc atu dañ gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô, hóc gêlêc ñgac ti lêlôm dañ bu sôc Anötô ndê gôlin ñapu.” ²⁶ Yisu ndê ñgac-sênomi sênghô yom dinañ ma sêhêdaê ñandô. Ma sêsôm têt dandi, “Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötô ndê mwasiñ nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!” ²⁷ Yisu tahê ñac ma sôm, “Gêñ nañ ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nañ Anötô gitôm bu kôm, bu Anötô gitôm bu kôm gêt hoñ.”

²⁸ Goc Pita sôm têt iñ, “Yac oc bocke? Yac ahu gêt hoñ siñ tu ankuc am-nga.” ²⁹ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô têt mac. Asa nañ bu hu andu, me asidôwai, me lhuwêi, me dinda lu

damba, me balêkoc, me nom siñ tu aô-nga ma tu gwelêñ ñawaê ñayham-nga, ³⁰ nañ Anötô oc kêt gêt kaiñ dinañ daêsam têt iñ ô, têt ndoc iñ mbo nom. Ma iñ oc tap kisa ti ñawapac sa tu aô-nga whiñ. Ma têt têt ñambu-nga, Anötô oc kôm iñ sa, ma kêt iñ ndôc tali ñapañ yêc undambê. ³¹ Tigen lau daêsam nañ kwahic dec sêti lau ñamata-nga, nañ oc sêti lau ñambu-nga, ma lau ñambu-nga oc sêti lau ñamata-nga.”

Yisu sôm tiyham bu iñ oc mbac ndu

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Yisu wê iñ ndê ñgacsênomi ma sênghêlêñ sêmbo sen bu sêtêñ Jerusalem sêndi. Iñ ndê ñgac-sênomi sênghêlêñ ti sêhêdaê, ma lau ñatô nañ sênghêlêñ sêwhiñ ñac, nañ sêtôc dau.† Bocdinañ Yisu kôm ñgacsênomi 12 sêsa si sêlhac dau-nga, ma sôm yom tiyham pi gêt nañ oc hóc asê iñ. ³³ Iñ sôm, “Kwahic dec yac bu dapi malac Jerusalem dandi, ma ñgac dañ oc hoc ñamalac ndê Atu asê ma kêt iñ sip dabunsigna atu-tu ti kêdôhôn-waga yomsu-nga amba. Ñac oc sêkic yom bu sêndic iñ ndu, ma sêkêt iñ sip lau Rom-nga amba. ³⁴ Ñac oc sêsu iñ susu, sêhê gasôp pi iñ, sêndic iñ ñamlic ñandê ma sêndic iñ ndu. Magoc tiñambu bêt tô ninga su, goc iñ oc tisa tiyham.”

Jems lu Jon bu sêhêc gêlêc ñgacsênomi ñatô

(Mat 20:20-28)

³⁵ Jems lu Jon, Sebedi ndê atuñgac lu, sêtêñ Yisu si ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, alu atac whiñ gêt dañ, ma bu andac am bu kôm gêt dau ñandô sa.” ³⁶ Goc Yisu ndac, “Amlu atac whiñ bu aô wakôm sake?” ³⁷ Ma sêsôm, “Alu atac whiñ bu têt ndoc am ndôc nem pôn kiñ-nga ti ñawasi atu, nañ am kêt alu andôc awhiñ

†10:32 Lau nañ sênghêc Yisu nañ sêhêdaê ti sêtôc dau, ñahu bu ñac gauc gêm yom nañ Yisu sôm têt ñac su, pi gêt nañ oc hóc asê iñ têt têt iñ bu pi Jerusalem ndi. Alic Mak 8:31 ma 9:30.

am, daŋ ndöc amam andô-nga ma daŋ ndöc gasê-nga.”³⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Amlu anyalê gêŋ naŋ amlu andac, naŋ dom. Amlu atôm bu anôm gêŋ sip laclhu ŋawapac-nga naŋ aô wanôm, a? Ma atôm bu aliŋ saŋgu[‡] naŋ aô oc waliŋ, a?”³⁹ Ma iŋlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.” Goc Yisu sôm, “Yomandô! Amlu oc anôm gêŋ sip laclhu tôm aô wanôm, ma aliŋ saŋgu tôm naŋ aô waliŋ.”⁴⁰ Magoc aô dec oc waŋyaliŋ lau sa bu sêndöc aô amañ andô-nga ti amañ gasê-nga, naŋ dom. Anötö ti ŋadau bu êŋyaliŋ lau sa bu sêndöc dinaŋ.”

⁴¹ Têŋ ndoc ŋgacsêŋomi 10 sêŋgô yom dau ŋawaê, naŋ ŋac tac ŋandê têŋ Jems lu Jon. ⁴² Goc Yisu mbwêc ŋac sêtêŋ iŋ si, ma sôm, “Mac anyalê bu lau sambuc si gôliŋwaga sêtoc dau sa têŋ ŋac si lau, ma ŋac si lau bata sêŋgwiniŋ lau naŋ sêmbo ŋac ŋapu.”⁴³ Tigeŋ mac aŋkuc ŋac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa bu ti ŋamalac tiwaê yêc Anötö aŋgô-nga, naŋ nem akiŋ mac. ⁴⁴ Aêc! Asa bu ti mac nem ŋamalac ŋamata-nga, naŋ êŋgwiniŋ dau ma ti mac hoŋ nem ŋgac akiŋ ŋambwa. ⁴⁵ Ŋahu bu lêŋ dau ti aneŋ lêŋ. Ŋamalac ndê Atu meŋ tu bu lau sênem akiŋ iŋ-nga dom. Mba. Iŋ meŋ bu nem akiŋ lau, ma bu kêŋ dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac ŋatôp.”

**Yisu kôm ŋgac tapec
Batimeas ŋayham sa**

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêŋsêlêŋ e sêhóc asê malac Jeriko, ma lau toŋ atu sêŋkuc ŋac. Têŋ ndoc ŋac bu sêhu Jeriko siŋ, naŋ sêtap ŋgac tapec daŋ sa, naŋ ndöc seŋ ŋamakê ma teŋ gêŋ. Iŋ Batimeas, ŋgac daŋ ŋaê Timeas ndê atuŋ-gac. ⁴⁷ Têŋ têm iŋ ŋgô bu Yisu Nasaret-ŋga kêsêlêŋ mbo seŋ, naŋ gic hu mbwêc

yom asê bocdec bu, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!”⁴⁸ Goc lau daêsam sêhec yom iŋ ma sêsôm bu iŋ nem dôn. Magoc iŋ mbwêc ti ŋaŋga, “Dawid ndê Atu, tamwalô aô.”⁴⁹ Yisu ŋgô ŋac si yom ma kwê dôn kalhac, goc sôm têŋ lau, “Mac asôm têŋ iŋ bu meŋ.” Goc sêta yom têŋ ŋgac tapec dau ma sêsôm, “Tisa ti atac ŋayham! Iŋ ta am bu mweŋ.”⁵⁰ Goc ŋgac dau kac ndê ŋakwê andô-nga baliŋ su yêc nom, ma tisa ŋagahô ma têŋ Yisu gi. ⁵¹ Ma Yisu ndac iŋ, “Am tac whiŋ bu aô wakôm sake têŋ am?” Ma ŋgac tapec dau sôm, “Kêdôhôn-waga, aô tac whiŋ bu tanôn ŋayham sa.”⁵² Goc Yisu sôm, “Am ndi! Am nem kêŋ whiŋ aô dec kôm am ŋayham sa.” Ma ŋagahô iŋ tandô ŋawa sa, ma iŋ kêkuc Yisu mbo seŋ.

Yisu sôc Jerusalem gi

(Mat 21:1-9; Luk

19:28-40; Jon 12:12-15)

11 Yisu ti ndê sêŋomi sêŋsêlêŋ sêhêganôn Jerusalem e sêsuŋ sa malac Betani ma malac Betpagi yêc Lôc Olib. Goc Yisu kêkiŋ ndê ŋgacsêŋom lu, ² ma sôm têŋ iŋlu, “Asôc malac dindê andi, ma yêc dindê amlu oc atap doŋki daŋ sa, naŋ sêsô dôn kalhac. Iŋ doŋki ŋatu wakuc, naŋ ŋamalac daŋ ndöc ŋahô muŋ su dom. Aŋgapwêc su ma akôc sa amêŋ.”³ Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu aŋgapwêc doŋki dau, naŋ asôm têŋ ŋac bu, ‘Pômdau tac whiŋ bu doŋki dindêc nem iŋ sa ŋasawa sauŋ, goc iŋ oc kêŋ mbu meŋ.”

⁴ Bocdinaŋ dec iŋlu sêsôc malac dau si ma sêtap doŋki daŋ sa, naŋ lau sêsô dôn kalhac seŋ ŋadali k êpiŋ andu daŋ. Iŋlu bu sêŋgapwêc su, ⁵ ma lau ŋatô naŋ sêlhac sêmpiŋ, naŋ sêndac iŋlu, “Amlu akôm sake, dec bu aŋgapwêc doŋki dau su?”⁶ Ma iŋlu sêô ŋac si yom tôm Yisu

[‡]10:38 Yisu ndê yom pi laclhu naŋ iŋ oc nôm, ma saŋgu naŋ iŋ oc liŋ, naŋ ŋahu sip ŋawapac daêsam naŋ oc hóc asê iŋ.

sôm tɛŋ iŋlu, dec sêhu doŋki dau siŋ tɛŋ iŋlu. ⁷ Sêwê iŋ sa sêtɛŋ Yisu si, ma sêhu si ŋakwê awê-ŋga sac doŋki, goc Yisu pi gi ndôc ŋahô. ⁸ Ma lau daêsam sêhê si ŋakwê yêc seŋ. Ma lau ŋatô sêhêako a ŋalaun yêc seŋ ŋamakê ma sêkêŋ yêc seŋ. ⁹ Lau naŋ sêmuŋ Yisu ti lau naŋ sêŋkuc iŋ, naŋ sêmbwêc “Hosana! Anötô nem mbec ŋgac naŋ meŋ gêm Pômdau aŋgô. ¹⁰ Anötô nem mbec iŋ naŋ meŋ bu puc aban Dawid ndê gôliŋ dôn. Hosana tɛŋ Anötô lôlôc-ŋga.”

¹¹ Yisu hôc asê Jerusalem, goc sôc lôm dabuŋ ŋabatêmdö gi, ma gêlic gêŋ sambob naŋ yêc dindê. Magoc ac gi su dec iŋ ti ndê ŋgacsêŋomi 12 sêmbu sêsa malac Betani si bu sêyêc dindê.

Yisu pucbo a kiŋ daŋ

(Mat 21:18-19)

¹² Tɛŋ bêbêc Yisu ti ndê ŋgac-s êŋomi sêhu Betani siŋ ma sêŋsêlêŋ sêmbu seŋ, ma gêŋ yô Yisu. ¹³ Iŋ gêlic a kiŋ daŋ naŋ kalhac ahê, goc tɛŋ a dau gi. Têm dinaŋ iŋ tɛm naŋ a kiŋ sem ŋandô dom, magoc Yisu gêlic bu a dinaŋ ŋalaun kêsôlô su dec kêŋ bata bu mboe kiŋ ŋandô oc sêŋgalêŋ. Magoc ŋandô mbasi, iŋ tap ŋalaun ŋambwa sa. ¹⁴ Goc iŋ pucbo a dau ma sôm, “Lau daŋ oc sêneŋ ŋandô yêc a dindêc tiyham dom.” Ma iŋ ndê ŋgacsêŋomi sêŋgô yom dau.

Yisu soc lau su yêc lôm dabuŋ

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-46)

¹⁵ Yisu ti ndê sêŋomi sêŋsêlêŋ si e sêhêc asê Jerusalem, ma sêtɛŋ lôm dabuŋ si. Yêc lôm dabuŋ ŋabatêmdö lau sêtidulu gêŋ ti semlhi gêŋ sêmbu, ma Yisu gic hu soc ŋac sêsa awê. Iŋ kac lau sêo mone-ŋga si tebo sa, ma kac lau naŋ sêyob balusi bu lau sênemlhi,[†] naŋ si pôn sa whiŋ. ¹⁶ Ma iŋ gic yao lau bu sêkôc wapa sêtidulu-ŋga sôc lôm

dabuŋ ŋagameŋ tiyham dom. ¹⁷ Ma iŋ kêdôhôn lau ma sôm, “Sêto Anötô ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aô neŋ andu gic waê bu lau akêŋ gameŋ hoŋ sêteŋ mbec sêmbu-ŋga.’ Mac aŋyalê yom dau, ma bocke dec mac akôm Anötô ndê andu ti lau kaŋ si gameŋ?”

¹⁸ Tiŋambu dabuŋsiga atu-tu ma lau naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sêŋgô ŋawaê pi gêŋ naŋ Yisu kôm, ma sêŋyalê bu lau sambob sêhêdaê tu iŋ ndê yom-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec sêtôc Yisu, ma sêŋsalê lêŋ bu sêndic iŋ ndu. ¹⁹ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêmbu Jerusalem e ac gi sip, dec sêmbu sêsa si.

Yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ ti dateŋ mbec-ŋga

(Mat 21:20-22)

²⁰ ŋagalaŋsê bêbêc Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêŋsêlêŋ bu sêmbu sêtɛŋ Jerusalem sêndi, ma sêhêc asê a kiŋ naŋ Yisu pucbo. ŋac sêlic bu a dau mbac, ŋasaŋgac ti ŋawakac hoŋ tibasô. ²¹ Ma Pita gauc gêm Yisu ndê yom, dec sôm tɛŋ iŋ, “Kêdôhônwaga, lic a kiŋ naŋ am pucbo, naŋ mbac su.” ²² Goc Yisu ô yom ma sôm tɛŋ ŋac, “Akêŋ whiŋ Anötô. ²³ Aô wasôm yomandô tɛŋ mac, bu asa naŋ bu sôm tɛŋ lôc daŋ bu, ‘Puc daôm sa ma sip gwêc ŋalôm ndi,’ ma atac lu-lu dom magoc kêŋ whiŋ bu Anötô oc kôm yom dau ŋandô sa, dec gêŋ dau oc ŋandô sa. ²⁴ Boc-dinaŋ aô bu wasôm tɛŋ mac bu gêŋ bocke naŋ mac bu aterŋ Anötô bu kêŋ tɛŋ mac, naŋ akêŋ whiŋ bu mac akôc su, ma aô wasôm yom ŋandô, iŋ oc kêŋ tɛŋ mac. ²⁵⁻²⁶ Ma tɛŋ ndoc mac bu aterŋ mbec, ma bu gauc nem lau naŋ sêkôm sac tɛŋ mac, naŋ goc asuc ŋac si sac kwi. Ma mac nem Damam naŋ mbo undambê, oc suc mac nem sac kwi bocdinaŋ.”

[†]11:15 Alic yom ŋapu-ŋga (footnote) yêc Mat 21:12.

Gëndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Yisu ti in ndê ñgacsênômi sêhóc asê malac Jerusalem tiyham ma sêtên lôm dabuñ si. Yisu kêsêlên mbo lôm dabuñ ñabatêm-ndô, ma dabuñsiga atu-tu ti kêdôhônwaga yomsu-nga ma lau bata sêtigasuc in. ²⁸ Ma sêndac in, “Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gên hoñ nañ am kôm? Asa kên tên am?” ²⁹ Goc Yisu sôm tên ñac, “Gên ñamata-nga aô wakên gëndac dan tên mac. Mac bu aô aneñ yom, dec wasôm aneñ ñaclai ñahu asê tên mac. ³⁰ Asa kên ñaclai tên Jon dec in kêku lau? Anötô kên ñaclai tên in, me mba? Asôm tên aô.”

³¹ Ñac sem yomgalôm pi Yisu ndê gëndac, ma sêsôm tên dau, “Yac bu dasôm bu Anötô kên ñaclai tên Jon, goc Yisu oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akên whiñ Jon dom?’ ³² Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ñamalac nom-nga si gauc ñambwa, goc lau oc sêlic yac sac.” Ñac sênyalê bu lau daêsam sêlic Jon bu propet dan, dec sêtôc dau. ³³ Bocdinañ sêsôm tên Yisu, “Yac añyalê dom.” Ma in sôm tên ñac, “Bocdinañ aô wasôm aneñ ñaclai ñahu asê tên mac dom.”

Yom gôlin pi lau sêyob ôm wain-nga

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

12 Ma in gic hu yom gôlin dan ma sôm tên lau bata Israel-nga dinan, “Ñgac dan sô ôm wain-nga dan. In sô tun sa, kêmasañ gameñ tu lau sêmasañ wain ñakwi-nga, ma kwê andu baliñ dan bu lau sêlhac ma sêtip lau kañ. Tiñambu in kên ôm dau tên lau ñatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameñ dan. ² Tên têm sêndic wain ñandô sa-nga, nañ ñadau kêkin ñgac akiñ dan tên lau sêyob ôm-nga, tu bu sêkên wain ñandô ñatô tên in. ³ Tigeñ ñac sêlô in dôn, sic in ñamlic ñandê, ma sêkên in kôlhô amba sawa gi. ⁴ Goc ñadau kêkin ñgac akiñ

dan tiyham, tigeñ ñac sic in pi ñagôlôn, ma sêkôm mêtê sac tên in. ⁵ Tiñambu ñadau kêkin ñgac titô-nga, magoc ñac sic in ndu. Ma in kêkin lau daêsam tiyham, ma ñac sic ñatô ñamlic ñandê, ma sic ñatô ndu. ⁶ Tiñambu ñgac tigeñ mbo, nañ ñadau ndê atuñgac, nañ in tac whiñ ndu andô. Goc ñadau kêkin ndê atu dau tên ñac gi, ma gauc gêm tên dau, ‘Lau nañ sêyob aneñ ôm, nañ oc sêtoc aneñ atuñgac dindec sa.’ ⁷ Tigeñ tên têm ñadau ndê atu hóc asê, nañ lau sêyob ôm-nga sêsôm tên dau, ‘Ñgac dinan in ñadau ndê atuñgac nañ oc wêkain ôm dindec ti ndê gên lênsem. Bocdinañ dandic in ndu ma dakôc ôm dindec su ti yac neñ.’ ⁸ Ma sêkôc atuñgac, sic in ndu ma sêtuc in sa awê gi.”

⁹ Goc Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu ôm ñadau oc kôm sake tên lau nañ sêyob in ndê ôm? In oc meñ ma ndic ñac ndu, ma kên ôm dau tên lau ñatô sêyob. ¹⁰ Gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nañ lau sêkwê andu-nga sêtec, nañ kwahic ti hoc ñamata-nga yêc andu dau. ¹¹ Pôm-dau kôm gên dau, ma yac alic ñayham.’ Mac asam yom dau su, me?”

¹² Tên dinan lau bata Israel-nga sênyalê bu Yisu sôm yom gôlin dau hêganôn ñac, dec sênjalê lên bu sêkôc in dôn. Magoc sêtôc lau toñ atu nañ sêmbo sêwhiñ Yisu, ma tu dinan-nga sêhu in sin ma sêlhô si.

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Tiñambu lau bata dinan sênjalê lên bu sêtim Yisu bu sôm yom so dan. Ñac sênkin lau Palêsai ñatô sêwhiñ lau Israel-nga ñatô nañ sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlin dôn, nañ sêtên Yisu si. ¹⁴ Ñac sêhóc asê in ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, yac añyalê bu am ñgac sôm yom ñandô-nga. Am gauc gêm lau si waê dom, ma toc ñac hoñ sa ñalên tigeñ. Ma am kêdôhôn Anötô ndê lên tên lau kêkuc

yom n̄andô solop. Kwahic dec yac bu andac am bu iñ solop bu yac dakêñ takis t êñ †Sisa, me mba? Yac oc danemlhi takis, me mba?”

¹⁵ Yisu ngô yom dau, tigeriñ iñ kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim iñ, dec sôm, “Tu sake-nga mac bu atim aô? Akôc mone silba dañ ma atôc têtñ aô.” ¹⁶ Goc sêkêñ mone dañ têtñ iñ, ma iñ ndac ñac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?” Ma sêd yom ma sêsôm, “Sisa ndê.” ¹⁷ Dec Yisu sôm, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêtñ nañ gic iñ ñawaê, ma atoc Anötö sa ña gêtñ nañ gic iñ ñawaê.” Ñac sêñgô Yisu ndê yom dau, ma sêhêdaê tu iñ ndê gauc-nga.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêñ lau batê-nga

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-38)

¹⁸ Ma lau †Sadiusi ñatô sêtêtñ Yisu si, bu sêkêñ gêndac dañ têtñ iñ. Ñac lau Israel si toñ dañ, nañ sêkêñ whiñ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham. ¹⁹ Ma ñac sêndac iñ bocdec bu, “Kêdôhôn̄waga, Moses to yac neñ yomsu dañ bocdec bu. Ñgac dañ bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nañ ñgac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁰ Têtñ ndoc dañ asidôwai 7 sêmbo. Ñgac ñamata-nga gêm awhê sa, magoc mbac ndu, ma balêkoc mba. ²¹ Goc iñ asi, ñgac tilu-nga, gêm awhê sawa dau, magoc mbac ndu ma balêkoc mba. Ñgac titô-nga bocdinañ, ²² ma asidôwa hale bocdinañ, hoñ sem awhê sawa dau sa, magoc sêmbac ndu, ma balêkoc mba. Ma tiñambu awhê dau mbac ndu. ²³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ñatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asidôwa asa ndê awhê?

Bu asidôwai 7 dinañ hoñ sem awhê tigeriñ dinañ su têtñ ndoc sêmbo tali.”⁸

²⁴ Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Mac akôc gauc so, bu mac añyalê Anötö ndê yom ti iñ ndê ñaclai dom. ²⁵ Têtñ têtñ lau batê sêtisa, nañ lau oc sênem dau dom. Ñac oc sêmbo sêtôm añela undambê-nga. ²⁶ Ma yom dañ tiyham tôte asê bu lau batê oc sêtisa. Mac asam su yêc Moses ndê buku. Têtñ ndoc Moses gêlic ya golom a dañ, nañ Anötö sôm têtñ iñ bu, ‘Aô Abraham ndê Anötö, Aisak ndê Anötö ma Jakob ndê Anötö.’ ²⁷ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tôte dinañ si Anötö? Iñ lau batê si Anötö dom, iñ lau tali si Anötö. Mac nem gauc iñ so sambuc.”

Yomsu ñamata-nga

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kêdôhôn̄waga yomsu-nga dañ kalhac whiñ lau nañ sêkêñ danga Yisu ma lau Sadiusi si yom, ma iñ gêlic bu Yisu ô lau Sadiusi si yom ñapep. Bocdinañ iñ ndac Yisu, “Anötö ndê yomsu bocke ti yomsu ñamata-nga?” ²⁹ Ma Yisu sôm, “Yomsu ñamata-nga nañ hôte gêlêc yomsu hoñ nañ bocdec, ‘Mac lau Israel-nga angô! Pômdau yac neñ Anötö iñ Pômdau tigeriñ. ³⁰ Atac whiñ Pômdau am nem Anötö ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc.’ ³¹ Ma yomsu tilu-nga bocdec yêc, ‘Atac whiñ lau meñpar am-nga, tôte am atac whiñ am daôm.’ Yomsu lu dinañ sêhôte gêlêc yomsu hoñ su.”

³² Goc kêdôhôn̄waga yomsu-nga dau sôm têtñ Yisu, “Kêdôhôn̄waga, am sôm solop. Yomandô, Anötö tigeriñ mbo, ma anötö n̄andô dañ mbo dom. ³³ Ma yac bu atac whiñ A nôtö ti neñ ñalôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc,

§12:23 Lau Sadiusi gauc gêm bu ñac si gêndac dau tôte asê bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

ma yac bu atac whiŋ lau menpaŋ yac-nga tòm yac atac whiŋ yac dauŋ, naŋ hóc géléc bu yac dakêŋ wata ti da pi ya ndi, me bu dakêŋ gêŋ ŋatô ti da.” ³⁴ Yisu géléc bu ŋgac dau ô yom ti gauc ŋayham, dec sôm têŋ iŋ, “Êmkuc gauc ŋayham dinaŋ dec am oc tòm bu mbo Anötö ndê gôliŋ ŋalôm.”

Yisu sôm yom dinaŋ, ma tiŋambu lau sêtoc bu sêkêŋ gêndac têŋ iŋ tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Yisu kêdôhôn lau mbo lôm dabuŋ ŋamakê, ma ndac ŋac, “Bocke ma lau †Skraib sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu? ³⁶ Dawid dau hoc yom asê tòm ŋalau Dabuŋ puc iŋ dôn, ma to yom pi Mesaya bocdec bu, ‘Anötö sôm têŋ aneŋ Pômdau, “Am ndöc aô amari andô-nga e nditôm aô wakêŋ nem ŋacyo sêsôc am gahim ŋapu.”’ ³⁷ Dawid dau sam Mesaya bu iŋ ndê Pômdau, ma bocke dec lau sêsam iŋ bu Dawid ndê Atu?” Ma lau hoŋ sêŋgô Yisu ndê yom ti atac ŋayham atu.

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac

(Mat 23:1-7; Luk 20:45-47)

³⁸ Ma Yisu kêdôhôn lau ma sôm, “Ayob daôm ŋapep bu aŋkuc lau Skraib si gêbôm dom. Ŋac sêsôc ŋakwê baliŋ ma sêŋsêlêŋ sêmbo malac lôm, bu ŋac atac whiŋ bu lau sêtoc ŋac sa ma sêhê mwalêc ŋac. ³⁹ Ŋac atac whiŋ bu sêndöc mala ŋamata-nga yêc lôm wê-nga, ma sêndöc lau tiwaê si mala têŋ ndoc sêneŋ mwasiŋ. ⁴⁰ Yêc lau hoŋ aŋgô-nga lau dau sêteŋ mbec baliŋ. Magoc têŋ ndoc lau sêlic ŋac dom, naŋ sêŋsau lauwhê sawa bu sêŋgaho ŋac si andu su. Anötö oc êmatôc ŋac, ma kêŋ ŋagêyô sac sambuc têŋ ŋac.”

Awhê tuc daŋ kên da daŋge

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Tiŋambu Yisu ndöc sic ndöc lôm dabuŋ ŋabatêmdö kêpiŋ apa naŋ lau sêkêŋ si da sip-nga, ma tahê lau hoŋ naŋ sêkêŋ si da sip apa dau. Lau ti lêlôm daêsam sêkêŋ awa atu. ⁴² Tigeŋ awhê tuc ŋalôm sawa daŋ meŋ ma kên awa sauŋ lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga. ⁴³ Goc Yisu ta ndê ŋgac-sêŋgomi sêmeŋ ma sôm, “Yomandô, aô wasôm têŋ mac bu yêc Anötö aŋgô-nga awhê tuc ŋalôm sawa dindêc kên da naŋ hóc géléc lau hoŋ si da su. ⁴⁴ Ŋahu bu lau ti lêlôm hoŋ sêkêŋ si da, magoc ŋac si awa daêsam gacgeŋ yêc ŋac-nga. Magoc awhê dindêc iŋ awhê ŋalôm sawa, ma iŋ kên ndê gêŋ hoŋ ti da.”

Yisu sôm yom pi lôm

dabuŋ Jerusalem-nga

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

13 Têŋ ndoc Yisu bu hu lôm dabuŋ ŋagameŋ siŋ, naŋ iŋ ndê ŋgac-sêŋgom daŋ sôm têŋ iŋ, “Kêdôhônwaga, lic hoc atu-tu ma andu ŋayham kêlêc naŋ sêkwê sa sêlhac dec.” ² Magoc Yisu ô yom ma sôm têŋ iŋ, “Am lic andu atu-tu ti lôm dabuŋ dindêc! Aô wasôm têŋ am, bu tiŋambu ŋacyo oc sêseŋ hoc atu-tu hoŋ dindêc su e hoc daŋ oc ndöc hoc daŋ ŋahô tiyham dom.”

Gêŋ wapac têm ŋambu-nga-nga

(Mat 24:3-14; 10:17-22; Luk 21:7-19)

³ Ŋac sêsa sêteŋ Lôc Olib si, ma tiŋambu Pita, Jems, Jon ma Andru tawasê sêteŋ Yisu si ma sêndöc aŋgô têŋ lôm dabuŋ yêc malac Jerusalem. Ma ŋac sêndac iŋ bocdec bu, ⁴ “Sôm têŋ yac bu ŋawapac naŋ am sôm yom pi, naŋ oc hóc asê Jerusalem têŋ têm bocke, ma gêŋ sake oc kên puc yac bu têm dau meŋ kêpiŋ?” ⁵ Goc Yisu sôm têŋ ŋac, “Ayob daôm ŋapep bu lau daŋ sêŋsau mac dom.

⁶ Bu lau daêsam oc sêmenj sênem aô anôn ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dauj dec,’ ma oc sênsau lau daêsam. ⁷ Ma têtj ndoc mac angô nawaê bu lau sic siñ têtj dau me sêmasañ dau tu sêndic siñ-nga, nañ asô dom. Bu gêtj hoñ dinañ gic waê bu meñ sa, m agoc têtj nambu-nga yêc dôn yêc. ⁸ Kiñ nom-nga oc sêkênj kisa dau, ma lau gameñ danj oc sêndic siñ têtj lau gameñ danj. Tiyhò oc nem yêc gameñ hoñ, ma tóbôm oc sa. Gêtj hoñ dinañ oc ndic hu ñawapac têtj nambu-nga-nga, gitôm awhê nañ kêsahê balêkoc tuñ iñ ma gêtj dau gic hu ñandê atu nañ iñ oc hôc tu kôc balêkoc-nga.

⁹⁻¹⁰ “Gêtj ñamata-nga lau oc sêhoc nawaê ñayham asê têtj lau sambob, ma têtj dinañ têtj nambu-nga oc meñ hôc asê. Ayob daôm ñapep. Lau oc sêwê mac atêtj lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi mac ña sô yêc lôm wê-nga. Tu aô-nga dec lau oc sêkênj mac alhac gôliñwaga ti kiñ angô-nga, magoc ndoc dinañ ti têtj bu mac ahoc yom ñandô asê têtj ñac. ¹¹ Têtj têtj nañ sêkôc mac dôn ma sêwê mac atêtj lau sêmatôc mac-nga andi, nañ ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom. Asôm yom nañ Anötö oc kêtj têtj mac têtj ndoc dinañ, bu mac daôm oc asôm yom dom, ñalau Dabuñ oc sôm.

¹² “Têtj ndoc ñawapac-nga dinañ, lau nañ sêkênj whiñ dom oc sêhoc si asidôwai sêkênj whiñ aô-nga asê bu sêndic ñac ndu, ma dambai oc sêkôm têtj atui boc-dinañ. Balêkoc oc sêli dau sa têtj damba ti dindai, ma sêkênj ñac sêtênj lau bu sêndic ñac ndu. ¹³ Lau hoñ oc sêtec mac tu aô neñ ñaê-nga. Magoc asa nañ bu lhac ñanga ma hu aô siñ dom e ndê têtj pacndê, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ nem iñ si-nga sa.”

Ñawapac gameñ Judia-nga

(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Gêtj sac sambuc nañ oc kôm gameñ tisac, nañ lau oc sêkênj lhac gameñ nañ

gic iñ nawaê dom. (Asa nañ sam yom dindec, nañ kôc gauc ñapep, bu ñahu yêc siñ dau.) Mac lau asa nañ ambo gameñ Judia-nga ma alic gêtj dau, nañ hoñ alhò api gameñ lôc-nga andi. ¹⁵ Alhò ñagahô ma gauc nem mac nem gêtj danj dom. Lau nañ sêñwhañ dau sêndôc andu ñasactô, nañ sêsôc andu ñalôm bu sêkôc si gêtj danj tôhôn dom. ¹⁶ Ma ñac nañ sêmbô ôm, nañ bocdinañ. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gêtj ñatô dom. ¹⁷ Oyaê. Lauwhê tidaê, ma ñac nañ sêkênj su têtj balêkoc, nañ oc sêtap ñawapac atu sa têtj têtj dinañ. ¹⁸ Aterj mbec bu gêtj dinañ tap mac sa têtj ndoc uhô-nga dom. ¹⁹ Ñahu bu ñawapac ñandô nañ bu sa têtj têtj dinañ, nañ oc hôc gêlêc ñawapac hoñ nañ sêhoc asê nom têtj têtj nañ Anötö kêtj undambê ti nom e kwahic dec, ma tiñambu oc sa bocdinañ tiyham dom. ²⁰ Magoc Pômdau oc kêtj ndoc dinañ tiapê tu bu nem lau nañ iñ kêtialiñ sa su, nañ sa-nga. Bu mba, goc lau hoñ oc sêninga.

²¹ “Têtj ndoc dinañ ñgac danj bu sôm têtj mac bu, ‘Alic, Mesaya dau dindec,’ me ‘Alic, Mesaya dau dindê,’ nañ akêtj whiñ ñac dom. ²² Lau nañ sênsau bu ñac Mesaya, ma propet tasanj oc sêmenj ma sêkôm gêtj dalô ti gêtj atu-tu bu sênsau lau. Ma ñac oc sênsahê bu sêtim lau nañ Anötö kêtialiñ ñac sa, nañ sêwhiñ. ²³ Aô gakêtj puc mac gwanaj, ma bocdinañ ayob daôm ñapep.”

Ñamalac ndê Atu ndê bêt mbu meñ-nga

(Mat 24:29-36; Luk 21:25-33)

²⁴ Ma Yisu sôm, “Ndoc ñawapac-nga dinañ oc pacndê, ma tiñambu lau oc sêlic gêtj dalô atu-tu. Ac oc nem ganduc ma ayô oc ñawê tiyham dom. ²⁵ Ma tata oc sêpeñ akêtj umboñ, ma gêtj ti ñaclai nañ sêlhac umboñ oc wiwic sa. ²⁶ Ma tiñambu lau oc sêlic Ñamalac ndê Atu meñ ndôc dao ñahô ti ndê ñaclai ma ñawasi atu. ²⁷ Ma iñ oc êñkiñ ndê aña

sêsa sêtên nom ñabatin ti undambê ñabatin hoj sêndi, bu sêndic lau nañ in kêtalin ñac sa su, nañ sa.

²⁸ “Gauc nem a lañ. Têñ ndoc mac alic ñalañ wakuc bu léc, nañ mac alyalê bu ndoc ac-nga meñ kêpiñ. ²⁹ Ma bocdinañ têtñ ndoc mac alic gêtñ nañ aô gasôm yom pi, nañ hóc asê, dec alyalê bu ñamalac ndê Atu ndê béc mbu meñ-nga meñ kêpiñ su, gitôm in meñ kalhac gatam. ³⁰ Yomandô! Lau têtñ dinañ-nga oc sêninga dom e gêtñ hoj dinañ hóc asê. ³¹ Undambê ti nom oc nînga, magoc aneñ yom oc nînga dom. Gêtñ hoj oc ñandô sa tôm aô gasôm.”

**Lau dañ sênyalê Yisu ndê béc
mbu meñ-nga dom
(Mat 25:13-15)**

³² Ma Yisu sôm, “Lau dañ sênyalê béc me acgatu nañ ñamalac ndê Atu oc mbu meñ, nañ dom. Añela undambê-nga sênyalê dom, Anötö ndê Atu kêtalê dom, Damañ tawasê kêtalê. ³³ Bocdinañ anem ali ma ayob daôm ñapep! Mac am gauc têtñ nañ béc ñambu-nga dau oc meñ sa. ³⁴ Gitôm andu ñadau dañ nañ bu sa ndi lic gameñ ñatô. In hu ndê andu siñ ma kêtñ in ndê lau aking sêwêkain si gwelêñ têtñtên. Ma in oc sôm têtñ ngac yob gatam-nga, bu in nem ali ma tatin gameñ ñapep e in mbu meñ. ³⁵ Bocdinañ anem ali, bu mac alyalê ndoc nañ andu ñadau oc mbu meñ, nañ dom. In oc hóc asê têtñ telha me timaniñhu, me dalec tañ, me bêbêc ganduc, nañ mac alyalê dom. ³⁶ Ayob daôm ñapep, mboe in oc mbu meñ ñagahô, ma tap mac sa ayêc béc ayêc. ³⁷ Yom nañ aô gasôm têtñ nañ, nañ dec wasôm têtñ lau hoj bocdinañ. Anem ali!”

**Sêkic yom bu sêndic Yisu ndu
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2)**

14 Lau Israel si †Mwasin Pasowa ti †Mwasin Bolom Yist Mba-nga

ñandoc meñ kêpiñ, ma béc lu yêc dôn yêc. Ma dabuñ-siga atu-tu ti lau nañ sêndôhôn yomsu-nga sênsalê lêtñ dañ bu sêkôc Yisu dôn gelec ma sêndic in ndu. ² Tigeñ sêhêgo dau ma sêsôm, “Dakôm têtñ Mwasin Pasowa-nga ñandoc dom, mboe lau daêsam nañ sêmbo Jerusalem tu om atu Pasowa-nga, nañ oc sêlic ma sêli dau sa.”

**Awhê dañ gêm oso Yisu
(Mat 26:6-13; Luk
7:36-50; Jon 12:1-8)**

³ Têtñ têtñ dinañ Yisu mbo malac Betani, ma gêtñ gêtñ ndôc whin ngac dañ ñaê Saimon. Muñ-nga in ngac ti gêm-bac leprasi. Yisu ndôc tebo ma awhê dañ meñ, nañ kôc bu ñamalu ñayham ñaôli atu sip kac dañ. In kac gêtñ dau sa, ma kêc gêtñ malu dau pi Yisu ndê ñagôlôn. ⁴ Lau ñatô sêlic dec tac ñandê têtñ awhê dau, ma sêsôm, “Tu sake-nga in kêtaiñ gêtñ ñamalu dinañ? ⁵ Gitôm bu dakêtñ têtñ lau sênemlhi ma datap awa atu sa, ma dakêtñ têtñ lau ñalôm sawa. ñaôli dau oc hóc gêlêc ñaôli tu gwelêñ yala sambuc-nga su.” Ma sêhec yom in ñalên sac.

⁶ Magoc Yisu sôm, “Ahu in siñ ma akêtñ ñawapac têtñ in dom. In kôm gêtñ ñayham solop têtñ aô. ⁷ Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhin mac ñapañ, ma bocdinañ dec têtñ bocke mac bu atac whin, nañ oc tôm bu mac anem ñac sa. Tigeñ aô oc wambo wawhin mac ñapañ dom. ⁸ Awhê dindec gitôm bu êmwasiñ aô ñalên dinañ, dec kôm. In kêc gêtñ ñamalu pi aô, dec tôm in kêmasañ aô neñ ñamlic gwanan tu sêñsuhun aô-nga. ⁹ Yomandô aô wasôm têtñ mac, bu tiñambu lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ hoj, ma têtñ dinañ ñac oc sêsôm yom pi awhê dindec ma lau oc gauc nem in.”

Judas sôm tidôn bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰Têñ ndoc dinañ Judas Iskeriot, ngacsêñomi 12 si dañ, têtñ dabuñsiga atu-tu gi ma sôm bu iñ oc hoc Yisu asê têtñ nac. ¹¹Iñac sêñgô iñ ndê yom ti atac ñayham, ma sêsôm tidôn bu sênemlhi iñ. Bocdinañ iñ kêsâlê lêtñ tu bu hoc Yisu asê-nga.

Yisu ndê ngacsêñomi sêmasañ

Mwasiñ Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹²Têñ Mwasiñ Bolom Yist Mba-nga ñabêc ñamata-nga, bêc nañ lau Israel-nga sic domba Pasowa-nga ndu, nañ ngacsêñomi sêsôm têtñ Yisu bu, “Am tac whiñ bu yac amasañ Mwasiñ Pasowa bu am neñ whiñ yac-nga yêc nde?” ¹³Dec Yisu kêkiñ ndê ngacsêñom lu ma sôm têtñ iñlu, “Asôc malac Jerusalem andi, ma amlu oc atap ngac dañ sa nañ kêbalañ bu lôn dañ. Awhiñ iñ atêtñ iñ ndê ñadau ndê andu andi. ¹⁴Ma asôm têtñ andu ñadau, ‘Alu mba kêdôhônñwaga ndac am tu andu ñalôm ñacleñ-nga, bu iñ ti ndê ngacsêñomi bu sêneñ Mwasiñ Pasowa-nga yêc am nem andu.’ ¹⁵Ma iñ oc têtñ ñalôm atu dañ yêc andu dau ñahô-nga têtñ amlu. Tebo ti gêtñ hoñ tu yac danêñ Mwasiñ Pasowa-nga yêc ñalôm dau, goc amasañ gêtñ yêc dinañ.” ¹⁶Goc sêñom lu dinañ sêsôc malac si, ma sêtap gêtñ hoñ sa têtñ Yisu sôm su, ma sêmasañ Pasowa.

Yisu sôm asê bu ñgac

dañ oc hoc iñ asê

(Mat 26:20-25; Luk 22:21-23)

¹⁷Têtñ ac gi su Yisu ti ngacsêñomi 12 sêtêtñ andu dau si. ¹⁸Iñac sêñdôc ti señ gêtñ sêmbo, ma Yisu sôm, “Yomandô aô wasôm têtñ mac, bu mac nem dañ oc hoc aô asê. Iñgac dau kwahic dec ndôc ma gêtñ gêtñ whiñ aô.” ¹⁹Yom dau kôm

ñac sêsô, ma ñalôm ñawapac atu, ma ñac tigeñ-tigeñ sêsôm têtñ iñ, “Mboe aô, a? Mba!” ²⁰Goc iñ sôm têtñ nac, “Iñgac dau iñ mac lau 12 nem dañ, ma kwahic dec alu añ gêtñ sip pele tigeñ. ²¹Gêtñ dau oc ñandô sa pi Iñamalac ndê Atu, têtñ yom nañ sêto yêc. Tigeñ ngac nañ hoc aô asê, nañ oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinañ-nga iñ dinda bu kôc iñ dom, dec oc ñayham.”

Yisu gic hu Mwasiñ Dabuñ

(Mat 26:26-29; Luk 22:15-20)

²²Têtñ têtñ nac señ gêtñ sêmbo, nañ Yisu kôc bolom, gêm mbec, pô kôc-kôc, ma gic sam têtñ nac. Ma iñ sôm, “Akôc sa loc, aô neñ ñandô dau dindêc.” ²³Ma iñ kôc laclhu wain-nga dañ ma gêm danje, goc kêñ têtñ nac ma nac hoñ sênôm. ²⁴Iñ sôm têtñ nac, “Aô neñ dac wamatiñ pwac-nga dau dec, nañ wakêc siñ tu lau daêsam-nga. ²⁵Yomandô aô wasôm têtñ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Damañ ndê gôliñ meñ sa tiawê, ma têtñ ndoc dinañ aô wanôm tiyham.”

²⁶Tiñambu nac sem wê dañ, ma sêlhô sêsa sêtêtñ Lôc Olib si.

Yisu sôm bu Pita oc sêc iñ ahuc

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34)

²⁷Ma Yisu sôm têtñ nac, “Mac hoñ oc ahu aô siñ, têtñ yom nañ sêto yêc bocdec bu, ‘Aô oc waseñ ngac yob domba-nga, ma domba oc sêlhô babaliñ.’ ²⁸Magoc tiñambu aô watisa tiyham, ma wamur mac watêtñ gameñ Galili-nga wandi.” ²⁹Dec Pita sôm têtñ iñ, “Iñac hoñ bu sêhu am siñ, tigeñ aô wahu am siñ dom.” ³⁰Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô bu ôbwêc dau dindêc am oc sêc aô ahuc tidim têtñ su, goc dalec oc tañ tidim lu-nga.” ³¹Tigeñ Pita sôm yom ti ñanga, “Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhiñ am, aô oc wasêc am ahuc dom.” Ma nac hoñ sêsôm yom kaiñ tigeñ.

**Yisu teŋ mbec mbo ôm Getsemani
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)**

³² Ƴac sêsa si e sêhóc asê ôm Ƴolib-nga daŋ, ôm naŋ sêsam bu Getsemani, ma Yisu sôm têt ndê ngacsêŋomi, “Andôc dec ma aô water mbec.” ³³ Goc iŋ kôc Pita, Jems ma Jon sêwhiŋ iŋ si, ma sêhu ngacsêŋomi Ƴatô siŋ. Têt ndoc dinaŋ Yisu ndê Ƴalôm Ƴawapac atu ma iŋ pô sim dau Ƴandô. ³⁴ Iŋ sôm têt Ƴac, “Aô neŋ Ƴalôm kêsahê Ƴawapac atu, kêpiŋ bu oc wambac ndu. Mac andôc dec ma anem ali.” ³⁵ Goc iŋ hu Ƴac siŋ ma sa Ƴa-sawa sauŋ gi. Iŋ hu dau sip nom gi ma teŋ mbec, bu nditôm goc Anötô nem iŋ sa bu êŋlêc têt hóc Ƴandê-nga naŋ oc hóc asê iŋ. ³⁶ Iŋ sôm, “Damaŋ, O Damaŋ, am gitôm bu kôm gêŋ hoŋ. Kôc laclhu Ƴawapac-ŋ ga dindec su yêc aô. Magoc êmkuc aô neŋ atac whiŋ dom, kôm tôm am daôm nem atac whiŋ bu kôm.”

³⁷ Iŋ teŋ mbec su, dec mbu gi ma tap sa bu ngacsêŋomi sêyêc bêc sêyêc. Goc iŋ uŋ Ƴac sa ma sôm têt Pita, “Saimon, bocke dec am yêc bêc? Am gitôm dom bu nem ali tôm acgatu Ƴasawa tiger, a?” ³⁸ A nem ali ma atet mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm licbalê, tiger Ƴamlic kwapac.”

³⁹ Goc Yisu sa gi, ma teŋ mbec tiger dinaŋ tiyham. ⁴⁰ Pacndê, goc iŋ mbu gi ma gêlic Ƴac sêyêc bêc, bu Ƴac tandô hê Ƴac sa Ƴandô. Ma Ƴac sêpônda yom tu sêsôm têt iŋ-nga. ⁴¹ Goc iŋ gi ma teŋ mbec tidim tō-nga. Ma têt ndoc iŋ mbu têt Ƴac tiyham, naŋ iŋ sôm, “Tu sake-nga mac ayêc bêc ti aŋwhaŋ daôm Ƴapaŋ? Gitôm! Ndoc meŋ hóc asê su bu sêhoc Ƴamalac ndê Atu asê ma sêkêŋ iŋ sip lau sac amba. ⁴² Atisa ma dandi! Alic Ƴgac naŋ hoc aô asê dec meŋ su.”

**Sêkôc Yisu dôt
(Mat 26:47-56; Luk
22:47-53; Jon 18:3-11)**

⁴³ Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma Judas, ngacsêŋomi 12 si daŋ hóc asê whiŋ lau daêsam naŋ sêhóc bieŋ ti siŋ. ƳDabuŋsiga atu-tu ti kêdôhônŋwaga yomsu-nga ma lau bata sêŋkiŋ lau toŋ dinaŋ sêwhiŋ Judas sêmeŋ. ⁴⁴ Judas kêŋ puc lau d au gwanŋ su, ma sôm, “Ƴgac naŋ mac aŋsalê, naŋ aô oc waŋgutô iŋ bu watôc iŋ asê têt mac. Akôc iŋ dôt ma akêŋ lau sêyob iŋ, goc awê iŋ sa andi.” ⁴⁵ Bocdinaŋ têt ndoc Judas hóc asê, naŋ iŋ têt Yisu solop gi ma sôm, “Kêdôhônŋwaga,” ma Ƴgutô iŋ. ⁴⁶ Dec lau naŋ sêwhiŋ Judas, naŋ sêkôc Yisu dôt. ⁴⁷ Yisu ndê lau sêlhac sêmpiŋ iŋ, ma Ƴac si daŋ puc ndê bieŋ sa ma pa dabuŋsiga atu ndê Ƴgac akiŋ ndê daŋgalaŋ daŋ su.

⁴⁸ Goc Yisu sôm, “Bocke dec mac akôc bieŋ ti gêŋ siŋ-nga ma asa amet bu akôc aô dôt gitôm Ƴgac kaŋ daŋ? ⁴⁹ Tôm bêc hoŋ aô gambo gawhiŋ mac ma kadôhônŋ lau yêc lôm dabuŋ Ƴabatêmdô, magoc mac akôc aô dôt dom. Tiger gêŋ naŋ mac akôm kwahic dec, naŋ kôm Anötô ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ Ƴandô sa.”

⁵⁰ Têt dinaŋ Yisu ndê lau hoŋ sêhu iŋ siŋ ma sêlhô si. ⁵¹ Ƴgac batac daŋ kêkuc Yisu ma mbo whiŋ iŋ ti ndê lau têt ôb-wêc dinaŋ, ma iŋ puc po Ƴambwa. Lau siŋ bu sêlô iŋ dôt, ⁵² tiger iŋ hu ndê po siŋ yêc Ƴac si amba, ma kôlhô Ƴamlic Ƴambwa gi.

**Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu
(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55,
63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)**

⁵³ Dabuŋsiga atu-tu Israel-nga, ti lau bata ma kêdôhônŋwaga yomsu-nga hoŋ sêkac sa sêmbô dabuŋsiga Ƴamata-nga ndê andu. Ma lau naŋ sêkôc Yisu dôt sêwê iŋ sêtêt andu dau si. ⁵⁴ Pita kêsêlêŋ kêkuc Yisu mbo ahê, e gi sôc dabuŋsiga

ɲamata-ɲga ndê andu ɲatunlôm gi. Ma in ndôc sic whin lau sin sêyob lôm dabun-ɲga ɲatô ma kêsulu ya.

⁵⁵ Dabunsiɲga atu-tu ma lau bata hon nan sêndôc Sanedrin si ton, nan sênsalê yom bu sêngôlin pi Yisu ma sêkên in sip lau Rom-ɲga amba bu sêndic in ndu. Magoc sêtap yom dan sa dom. ⁵⁶ Bu lau daêsam sêtisa bu sêhoc yom tasan asê pi Yisu, magoc ɲac hon si yom so dau. ⁵⁷ Tinambu lau ɲatô sêtisa, ma sêkên yom tasan pi in bocdec bu, ⁵⁸ “Yac angô ɲgac dau sôm, ‘Lôm dabun nan ɲamalac sêkwê sa, nan aô oc wasen su. Ma têt bêt titô-ɲga aô oc wakwê andu wakuc dan sa, nan gitôm andu nan ɲamalac sêkwê, nan dom.” ⁵⁹ Magoc ɲac tigen-tigen si yom so dau tiyham.

⁶⁰ Goc dabunsiɲga ɲamata-ɲga tisa kalhac ɲalhu, ma ndac Yisu, “Am ɲgô yom dê sêngôlin pi am, me? Am bu ô yom, me mba?” ⁶¹ Tigen Yisu gêm dau dôn ma ô yom dom. Goc dabunsiɲga dau ndac in tiyham, “Am Mesaya dau, Anôtô Atungac, me mba?” ⁶² Ma Yisu sôm, “Aêc, aô dau dindec. Ma tinambu mac oc alic ɲamalac ndê Atu ndôc Anôtô ɲaclai ɲadau ndê amba andô-ɲga, ma sip men ndôc dao ɲahô.”

⁶³ Têt ndoc dabunsiɲga ɲamata-ɲga ɲgô yom dinan, nan tac ɲandê atu dec kêc dau ndê ɲakwê kic ma sôm, “Yac dapônɲa yom dan tu tanɲôlin pi in-ɲga dom. ⁶⁴ Yom nan in sôm pi dau, nan sac sambuc! Mac angô su, ma mac gauc gêm bocke?” Ma ɲac hon sêsôm pitigen bu in mbac ndu. ⁶⁵ Lau ɲatô sêhu gasôp pi in. ɲac sêkic in tandô ahuc ɲa po, goc sêtap in ma sêsôm, “Am bu propet, nan sôm asê bu asa gic am.” Ma lau sin-ɲga sêkôc in sêsa si, ma sêhi in ɲa sô.

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-75; Luk 22:54-62;
Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Têt têt dinan Pita mbo andu dau ɲamakê, ma dabunsiɲga ɲamata-ɲga ndê awhê akin dan kêsêlên men. ⁶⁷ In gêlic Pita kêsulu ya mbo, goc tahê in ma sôm, “Am ɲgac nan kêkuc Yisu Nasaret-ɲga whin.” ⁶⁸ Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba, aô kayalê am nem yom ɲahu dom.” Dec in tisa gi kalhac kêpin tunlôm ɲagatam.

⁶⁹ Malô goc awhê akin dau gêlic in tiyham, ma sôm yom kain tigen têt lau nan sêlhac sêmpin, “Alic ɲgac kêlê. In Yisu ndê lau si dan.” ⁷⁰ Magoc Pita pa dau tiyham. ɲasawa sauɲ ma lau nan sêlhac dindê, nan sêsôm, “Am ɲgac Galili-ɲga. Yomandô, am ɲac si dan.” ⁷¹ Magoc Pita sôm ti ɲanɲa, “Mba! Aô bu wasôm yom tasan, nan goc Anôtô ndic aô. Aô kayalê ɲgac nan mac asôm yom pi in, nan dom andô!” ⁷² Ma ɲagahô dalec tan tilu-ɲga, dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bu in oc sêc in ahuc tidim tô su, goc dalec oc tan tidim lu-ɲga. Ma in tan dau ndu-ndu.

Pailot kêsû Yisu

(Mat 27:11-26; Luk 23:2-3,
18-25; Jon 18:29-19:16)

15 Têt bêtêc ganduc, dabunsiɲga atu-tu ti lau bata ma lau nan sêndôhôn yomsu ti lau †Sanedrin-ɲga hon si ɲalôm tigen tu gêt bocke bu sêkôm têt Yisu-ɲga. Goc sêsô in amba dôn ma sêwê in sêtêt Pailot si. ² Ma Pailot ndac in, “Am lau Israel-ɲga si kin, a?” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nan am daôm sôm.” ³ Têt dinan dabunsiɲga atu-tu sêngôlin yom daêsam pi in. ⁴ Dec Pailot ndac in tiyham, “Am oc ô ɲac si yom, me mba? ɲac sêngôlin yom daêsam pi am.” ⁵ Tigen Yisu ô yom dom, dec Pailot hêdaê.

6-7 Têñ tēm dinan̄ ñgac dan̄ ndöc gapocwalô, nan̄ ndê ñaê Barabas. Mun̄-ñga lau ñatô sêli dau sa tēñ lau Rom-ñga nan̄ sem gôlin̄ lau Israel-ñga, ma sic lau ñatô ndu. Magoc lau Rom-ñga sêkôc ñac dōñ ma sêkēñ ñac sêndöc gapocwalô. Ma Barabas in̄ ñac si dan̄.

Tôm yala hon̄ tēñ ndoc lau Israel-ñga si om atu Mwasin̄ Pasowa-ñga hōc asê, nan̄ Pailot kēkuc lēñ dan̄ bocdec bu. Lau Israel-ñga oc sêndac ñgac gapocwalô-ñga dan̄, dec in̄ oc êñgapwêc in̄ su tēñ ñac. ⁸Lau daêsam nan̄ sêkac dau sa tēñ ndoc Pailot kêsahê Yisu, nan̄ sêndac in̄ bu êñgapwêc ñgac gapocwalô-ñga dan̄ su êñkuc ñagôlin̄ dinan̄. ⁹⁻¹⁰Pailot kêyalê bu dabuñsiga atu-tu sem lēmun̄ Yisu ñambwa, ma tu dinan̄-ñga dec sêwê Yisu sêtēñ in̄ sēmen̄. Bocdinan̄ in̄ gauc gēm bu êñgapwêc Yisu su, dec ndac ñac, “Mac atac whin̄ bu aô wahu Kin̄ Israel-ñga sin̄ tēñ mac, me mba?” ¹¹Tigen̄ dabuñsiga atu-tu sēngalôm lau ton̄ atu dinan̄ e sêndac Pailot bu hu Barabas sin̄ tēñ ñac. ¹²Goc Pailot ndac ñac, “Bocdinan̄ aô oc wakôm sake tēñ ñgac dindec, nan̄ mac asam bu lau Israel-ñga si Kin̄?” ¹³Ma sêmbwêc, “Ndic in̄ pi a gicso dau!” ¹⁴Magoc Pailot ndac ñac, “Tu sake-ñga? In̄ kôm giso bocke?” Magoc sêmbwêc ti ñanga, “Ndic in̄ pi a!”

¹⁵P ailot bu kôm lau atac ñayham sa, dec gôlôc bu êñgapwêc Barabas su tēñ ñac. Ma in̄ kêkin̄ Yisu tēñ lau sin̄-ñga bu sêhi in̄ ña sô, ma sêndic in̄ ndu pi a gicso dau.

Lau sin̄-ñga sêsu Yisu susu (Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶Lau sin̄-ñga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ñamalaclôm si, ma sêta yom bu lau sin̄-ñga hon̄ sêkac sa. ¹⁷Goc sêkēñ Yisu sôc ñakwê kokoc baliñ tōm kin̄ sêsôc, ma sêwhê wac kēm ma sêkēñ in̄ uñ gitôm sun̄sun̄. ¹⁸Goc ñac sic hu sêmbwêc in̄, “Ei! Datoc lau Israel-ñga si kin̄ dindec

sa man̄!” ¹⁹Ma ñac sêkôc a dan̄ ma sic in̄ pi ñagôlôn̄ tidim daêsam, ma sêhê gasôp pi in̄. Sêpôn̄ haduc tēñ in̄, ma sênsau bu sêtoc in̄ sa. ²⁰Sêsu in̄ susu pacndê, goc sêkôc ñakwê baliñ dinan̄ su, ma sêkēñ in̄ sôc dau ndê ñakwê sa tiyham. Ma sêwê in̄ sêsa malac Jerusalem ñamakê si, bu sêndic in̄ ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

**(Mat 27:32-44; Luk
23:26-43; Jon 19:17-27)**

²¹Lau sin̄-ñga sêwê Yisu sêmbu señ, ma ñgac dan̄ kêsêlēñ mbo señ akēñ gameñ ñamakê-ñga meñ. Ma sêkac in̄ bu hōc Yisu ndê a gicso dau. ñgac dau ndê ñaê Saimon. In̄ Aleksanda lu Rupas damba, ma in̄ ndê malachu Sairin. ²²Sêwê Yisu sêsa si e sêhōc asê gameñ nan̄ sêsam bu Golgota. (Ñaê dau danem kwi bu ‘Gameñ ñakêcyha-ñga.’) ²³Lau sin̄-ñga bu sêkēñ wain ti bu ñamakic tēñ Yisu nôm, magoc in̄ tec. ²⁴Bocdinan̄ sêhu sin̄, ma sic in̄ pi a gicso dau. Ma tin̄ambu sêwhê in̄ ndê ñakwê kôc ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke.

²⁵Ñac sic in̄ pi a gicso tēñ bēbêc, acgatu gitôm 9 kilok. ²⁶Ma yom nan̄ lau bata Israel-ñga sēngôlin̄ pi in̄, nan̄ sêto pi bapia dan̄, nan̄ sôm, “Lau Israel-ñga si Kin̄.” ²⁷⁻²⁸Ñac sic ñgac sac lu pi a gicso dau sêwhin̄, dan̄ kêgalēñ Yisu amba andô-ñga, ma dan̄ kêgalēñ gasê-ñga. ²⁹Lau nan̄ sēñsêlēñ si sēmen̄, nan̄ sêndahin̄ ñasu ma sêtan̄ bôlê Yisu. Sêsôm, “Ei. Am ñgac nan̄ sôm bu señ lôm dabuñ su ma kwê sa tiyham tōm bēc tō. ³⁰Dec sip akēñ a gicso dau mwen̄, ma nem daôm sa!” ³¹Ma dabuñsiga atu-tu ti kêdôhôn̄waga yomsu-ñga bocdinan̄ sêsu in̄ susu ma sêsôm tēñ dandi, “In̄ gēm lau daêsam sa, tigen̄ gitôm dom bu nem dau sa. ³²Yac bu alic Mesaya, lau Israel si kin̄ dindec-ñga, sip akēñ a gicso dau meñ, dec yac oc akēñ whin̄ in̄.” Ma ñgac lu

nañ sic pi a gicso sêwhiñ Yisu, nañ sêsu iñ susu bocdinañ.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³Têñ ac kalhac lhu, ñasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga. ³⁴Ma têñ 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu, ‘Aô neñ Anötö, aô neñ Anötö, tu sake-nga am hu aô siñ?’) ³⁵Lau nañ sêlhac sêmpin, nañ sêngô iñ ñapep dom ma sêsôm, “Anggô, iñ ta propet Elaija.” ³⁶Ma ñgac dañ kêtî gi kên sôwam dañ sip wain ñamakic, ma sô dôñ pi a baliñ dañ. Goc iñ puc pi Yisu whasuñ bu iñ nôñ ma sôm, “Dahu iñ siñ ma dalic, Elaija oc sip meñ ma kôc iñ su, me mba.”

³⁷Têñ têm dinañ Yisu mbwêc awha atu ma mbac ndu. ³⁸Ma têñ dinañ po baliñ nañ kêgalên lôm dabuñ ñalôm, nañ dau kic gi lu, kalhac ñahô ma gi têñ ñapu-nga. ³⁹Ma ñgac bata siñ-nga nañ kalhac Yisu aŋgô-nga, nañ gêlic iñ ndê mbac ndu ñalên, goc sôm, “Yomandô, ñgac dindec iñ Anötö ndê Atu.”

⁴⁰Lauwhê ñatô sêlhac ahê ma sêlic gêñ hoñ dinañ. Maria Magadala lu Maria nañ Jems sauñ lu Joses dinda, ma Salome sêmbo sêwhiñ ñac. ⁴¹Muñ-nga, têñ têm Yisu mbo gameñ Galili-nga, nañ lauwhê dinañ sêñkuc iñ, ma sem akiñ iñ. Ma lauwhê daêsam nañ sêpi Jerusalem sêwhiñ Yisu, nañ sêlhac sêwhiñ ñac.

Josep kên Yisu ndê ñamlañ yêc hoc ñasun

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴²Bêc nañ sic Yisu ndu, nañ lau Israel-nga si bêc sêmasañ dau tu Sabat-nga.**

Bocdinañ têñ telha, ⁴³ñgac bata Israel-nga dañ ñaê Josep gauc gêm bu êñsuhun Yisu ñamlañ. Josep iñ ñgac akên malac Arimatiya-nga, ma iñ lau Sanedrin-nga si ñgac tiwaê dañ nañ kên bata Anötö ndê gôlin bu meñ sa tiawê. Iñ ndê ñalôm pên dôñ, dec têñ Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlañ. ⁴⁴Yom dau kôm Pailot sô, ñahu bu iñ kêyalê dom bu Yisu mbac ndu su. Bocdinañ iñ ta lau siñ si ñgac bata ma ndac iñ bu Yisu mbac ndu su, me mba. ⁴⁵Iñ tap sa bu Yisu mbac ndu su, dec gôlôc têñ Josep bu kôc Yisu ndê ñamlañ sa ndi êñsuhun. ⁴⁶Josep kôc po ñayham dañ nañ iñ gêmlihi muñ su, goc sa gi ma kôc Yisu su yêc a gicso dau, ma kêpañ iñ ahuc ña po dau. Ma iñ kôc iñ sa gi ma kên iñ yêc sêhôn nañ lau sêlên gwanan su yêc hoc ñalôm. Goc iñ kêpi hoc dañ gi ndôc sê awha dau ahuc. ⁴⁷Maria Magadala lu Joses dinda Maria sêlic Josep kên Yisu ndê ñamlañ yêc hocsun dinañ.

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12)

16 Bêc Sabat-nga meñ gi su, goc Maria Magadala lu Jems dinda Maria, ma Salome semlihi gêñ malu bu sênem oso Yisu ndê ñamlañ. ²Têñ wake ñabêc ñamata-nga dinañ sêti têñ bêbêc ganduc bu sêtên sêhôn sêndi. Ac pi meñ su ma sêñsêlên sêmbo señ, ³ma sêndac dandi, “Asa oc nem yac sa ma êmpi hoc nañ yêc sê awha, nañ su?” ⁴Tiger sêhôn tandô sa, ma sêlic hoc atu dau yêc sê awha dom. ⁵Bocdinañ dec sêsôc sêhôn ñalôm si. Sêlic ñgac batat dañ nañ sôc ñakwê sêsêp, ma ndôc andô-nga, dec sêsô ñandô. ⁶Magoc ñgac dau sôm, “Asô dom. Mac aŋsalê Yisu Nasaret-nga, nañ sic iñ ndu pi a gicso dau. Iñ yêc dec dom, iñ tisa su. Alic mala nañ sêkên iñ yêc, nañ sawa. ⁷Magoc andi ma asôm

** 15:42 Lau Israel sêsôm bu têñ ndoc ac gi sip têñ bêc nañ muñ bêc Sabat-nga, nañ têm dau gic hu bêc Sabat-nga. Bocdinañ ñac bu sêñsuhun lau batê muñ ac ndi sip.

têṇ iṇ ndê sêṇomi ma têṇ Pita bu iṇ oc muṇ mac têṇ Galili ndi. Mac oc alic iṇ yêc dindê, tòm yom naṇ iṇ sôm têṇ mac muṇ su naṇ.” ⁸Yom dinaṇ kôm awhê lu dau sêntitec ti sêhêdaê ṇandô. Sêsa akêṇ sêhô, ma sêlhô sênti si. Magoc sêtôc dau dec sêsôm yom têṇ ṇamalac daṇ yêc seṇ dom.

⁹Têṇ tēm Yisu tisa têṇ Sonda bêbêc, iṇ hoc dau asê ti-ṇamata-ṇga têṇ Maria Magadala, awhê naṇ muṇ-ṇga iṇ soc ṇalau sac 7 su yêc iṇ ṇalôm. ¹⁰Ma Maria gi ma sôm asê têṇ lau naṇ sêṇkuc Yisu, naṇ sêkôm daṇgibo ti sêtaṇ sêmbo. ¹¹Maria sôm têṇ ṇac bu iṇ gêlic Yisu ma iṇ mbo tali tiyham. Magoc ṇac sêkêṇ whiṇ dom.

¹²Tiṇambu Yisu ndê ṇgac-sêṇom lu sêhu Jerusalem siṇ ma sêṇsêlêṇ sêmbo seṇ, ma Yisu hoc dau asê têṇ iṇlu gitôm ṇgac aṇṅô batac daṇ. ¹³Dec iṇlu sêmbu si ma sic miṇ têṇ sêṇomi ṇatô, magoc ṇac sêkêṇ whiṇ iṇlu dom bocdinaṇ.

Yisu kên gwelen têṇ lau naṇ sêṇkuc iṇ

¹⁴Tiṇambu ṇgacsêṇomi 11 seṇ gêṇ sêmbo sêwhiṇ dau, ma Yisu hoc dau asê têṇ ṇac. Ma iṇ sôm ṇac tu ṇac

si ṇalôm ṇadandi-ṇga, bu sêkêṇ whiṇ lau naṇ sêlic iṇ têṇ ndoc iṇ tisa su, naṇ dom. ¹⁵Goc iṇ sôm têṇ ṇac, “Atôm nom ṇagameṇ sambob andi, ma ahoc ṇawaê ṇayham asê têṇ lau hoṇ. ¹⁶Lau naṇ sêkêṇ whiṇ ma sêliṇ saṇgu, naṇ oc sêtap Anötô ndê mwasiṇ nem ṇac si-ṇga sa. Magoc lau naṇ sêkêṇ whiṇ dom, naṇ oc sêtap iṇ ndê matôc sa. ¹⁷Ma Anötô oc kêṇ ṇaclai têṇ lau naṇ sêkêṇ whiṇ, dec oc tòm bu sêkôm gêṇ dalô bocdec bu. ṇac oc sêkôm gwelen sênem aô aṇôṇ, ma sêsoc ṇalau sac su yêc lau. ṇac oc sêsôm yom awha wakuc-ṇga naṇ sêndôhôn muṇ su dom. ¹⁸ṇac bu sêkôc mboc sac sip ṇac amba me sênôm bu ṇamalac, dec oc kôm ṇac sêtisac dom. Ma ṇac oc sêkêṇ amba sac lau gêmbac, ma sêkôm ṇac ṇayham sa.”

¹⁹Yisu sôm yom dinaṇ têṇ ṇac su, goc Anötô kôc iṇ su yêc nom. Iṇ pi undambê gi, ma ndôc Anötô ndê amba andô-ṇga.

²⁰Ma iṇ ndê sêṇomi sêsa si, ma sêhoc ṇawaê ṇayham asê yêc gameṇ hoṇ. Ma Pômdau mbo whiṇ ṇac, ma kêṇ ṇaclai têṇ ṇac bu sêkôm gêṇ dalô atu-tu tu bu puc yom naṇ sêhoc asê, naṇ dôn-ṇga.

Luk

ndê ñawaê ñayham

Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Luk in Yisu ndê ñgacsênom dom, ma in ñgac Israel-nga dom. In ñgac Grik-nga, ma in dokta, ma bocdinañ tanyalê bu in ñgac tigauc. Luk dau gêlic gên hoñ nañ Yisu kôm, nañ dom, magoc in kip yom hoñ sa yêc lau nañ sêmbo sêwhiñ Yisu têt ndoc in gic hu ndê gwelen e in mbu pi undambê gi (1:1-4). Luk ndê ñawaê ñayham hêganôn Yisu ti in ndê gwelen, ma in to bapia dañ tiyham (Aposel) pi gwelen nañ lau aposel sêkôm ña ñalau Dabuñ ndê ñaclai.

Yêc in ndê yom ñamata-nga, Luk sôm bu in to yom têt ñgac atu dañ ñaê Tiopilas. Ñaê dau danem kwi bu 'ñgac nañ atac whiñ Anötö.' Magoc in to tu ñgac tigen dinañ-nga dom, in to ndê ñawaê ñayham hêganôn lau nañ lau Israel dom gitôm in dau, ma lau Israel-nga sêwhiñ. In tac whiñ bu ñac sênnyalê bu Yisu, in lau Israel-nga si Mesaya, ma in meñ gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc meñ bu ti lau hoñ si Pômdau, ma bu mbac ndu tu lau hoñ-nga. Ma bocdinañ Luk tac whiñ bu Yisu ndê ñawaê sa têt gameñ nom-nga hoñ, bu lau sêngô ma sêkên whiñ Yisu, dec oc sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa.

Yom ñamata-nga

1 O ñgac atu Tiopilas. Lau daêsam sênsahê bu sêto yom pi gên hoñ nañ ñandô sa yêc yac mba gameñ. ² Ñac sêto sênkuc yom nañ lau nañ sêmbo sêwhiñ Yisu têt ndoc in gic hu ndê gwelen, nañ sic dulu têt yac. Lau dau sêlic gên hoñ nañ Yisu kôm pi tandô, dec sêhoc ñawaê ñayham asê pi gên dau. ³ Ma aô bocdinañ, gakiñ yom hoñ sa pi gên ñamata-nga ma meñ têt kwahic dec, ma galic ñayham bu wato sip bapia dindéc ma wanñiñ têt am. Aô gato yom kakuc ñadênañ tôm gên hoñ nañ hóc asê. Tu dinañ-nga O ñgac atu Tiopilas, ⁴ am oc êmyalê bu yom hoñ pi Yisu nañ am ngô su, nañ yom ñandô.

Jon, ñgac Kêku Lau-nga ndê puc dinda kôc in-nga

⁵ Têt têt Kiñ †Herod gêm gôlin gameñ Judia-nga, nañ †dabuñsiga dañ mbo, in ndê ñaê Sekaria. In kôm ndê gwelen whiñ dabuñsiga nañ sêmbo dabuñsiga ñamata-nga Abaisa^{††} ndê toñ. Sekaria ndê awhê ndê ñaê Elisabet, ma in Aron^{‡‡} ndê wakuc dañ, gitôm Sekaria dau. ⁶ Anötö gêlic inlu sêsa lêt gitên yêc in aŋgô-nga, sênsêlên sênkuc Anötö ndê yomsu ti ñagôlin ñalên ñayham. ⁷ Inlu sêti awhê andô ma ñgac andô su, magoc balêkoc mba, bu Elisabet in awhê gapoc.

⁸ Têt têt dañ Sekaria ndê toñ si ndoc sênem akiñ Anötö-nga hóc asê, ma in gêm ndê gwelen dabuñsiga-nga mbo Anötö ndê lôm dabuñ yêc Jerusalem.

^{††}1:5 Abaisa - dabuñsiga ñamata-nga dañ nañ mbo têt Kiñ Dawid ndê têt. Têt têt dinañ lau Israel si dabuñsiga sêwhê dau kôc ti toñ 24 kêkuc dabuñsiga ñamata-nga si ñaê (1 Kr 24:7-19 ma Nia 12:11-17). Ma tiñambu sêkôm gwelen tôm ñator 24 dinañ sêyô dau sêyô dau. Têt Yisu ndê têt, lau dabuñsiga daêsam sêndôc gameñ ñamakê-nga, ma sêpi Jerusalem tu sêkôm gwelen yêc †lôm dabuñ tôm ñac si toñ si ndoc, ma tiñambu sêmbu sêtên si gameñ si (Luk 1:8, 23). Alic yom whê ñaê 'dabuñsiga' sa-nga yêc buku dindéc ñambu-nga.

^{‡‡}1:5 Aron - lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga nañ gêm akiñ Anötö têt Moses ndê têt. Alic Eks 7:1-6 ma 28:1.

⁹Ma gitôm dabuŋsiga si mêtê, sêpuc gapoc gi sip Sekaria, bu sôc lôm dabuŋ ɲalôm ndi, ma kên da ɲamalu ɲayham. ¹⁰Ma têtj ndoc in sôc gi bu kên da ɲamalu ɲayham, naŋ lau Israel-ɲga hoŋ naŋ sêkac sa tu s êtoc Anötö sa-ɲga, naŋ sêteŋ mbec sêlhac awê. ¹¹Têtj ndoc dinaŋ Pômdau ndê aŋela daŋ hoc dau asê têtj Sekaria, ma kalhac alta da ɲamalu-ɲga ɲa-ndö-ɲga. ¹²Têtj ndoc Sekaria tandö pi aŋela dau, in sô ti töc dau ɲandö. ¹³Magoc aŋela sôm têtj in, “Töc daôm dom Sekaria, bu Pômdau ɲgö mbec naŋ am teŋ. Am nem awhê Elisabet oc kôc atômɲgac daŋ, ma am oc sam in ndê ɲaê bu Jon. ¹⁴In oc kôm am atac ɲayham atu, ma lau daêsam oc sêtisambuc tu dinda kôc in-ɲga, ¹⁵bu in oc ti ɲgac tiwaê yêc Pômdau aŋgô-ɲga. In oc nôm wain me bu ɲaŋga dom, magoc têtj têtj in yêc dinda atac ɲalôm eŋ, naŋ ɲalau Dabuŋ oc nem in ahuc, ma mbo whiŋ in ɲapaŋ. ¹⁶Ma têtj ndoc in tiatu, naŋ in oc nem lau Israel-ɲga daêsam kwi, sêmbu sêsôc Pômdau ɲac si Anötö ɲapu. ¹⁷In oc ti propet ɲaŋga ma ti ɲaclai gitôm propet ɲamata-ɲga Elaija. Ma in oc muŋ Pômdau, bu nem lau daêsam si ɲalôm kwi. Dambai oc atac whiŋ atui, ma lau daŋgapêc oc sêti lau ti gauc naŋ sêsa si lêtj gitêtj. ɲalêtj dinaŋ in oc êmasaŋ lau si ɲalôm bu sêkôc Pômdau sa.”

¹⁸Sekaria ɲgö aŋela ndê yom dinaŋ su, goc sôm têtj in, “Alu ati awhê andö ma ɲgac andö su. Boc-dinaŋ ɲalêtj bocke dec aö waŋyalê bu am nem yom oc ɲandö sa?” ¹⁹Goc aŋela ô yom ma sôm, “Aö Gabriel naŋ galhac Pômdau aŋgô-ɲga, ma in kêkiŋ aö bu wahoc ɲawaê ɲayham dindec asê têtj am. ²⁰Gêŋ naŋ aö gasôm yom pi, naŋ oc ɲandö sa tôm ɲandoc. Tigeŋ am kên whiŋ aö dom, ma bocdi-naŋ am oc awham mba sa, ma sôm yom dom e gêtj hoŋ dindec hóc asê su.”

²¹Têtj dinaŋ lau naŋ sêmbu awê, naŋ sêhôn Sekaria ma gauc gêm bu bocke ma in mbo tiwandêc yêc lôm dabuŋ ɲalôm. ²²Ma têtj ndoc Sekaria mbu sa awê gi, naŋ gitôm dom bu sôm yom, ma gic amba ɲambwa têtj ɲac, dec ɲac si gauc sa bu in gêlic gêtj ɲagatu daŋ yêc lôm dabuŋ ɲalôm.

²³Tiŋambu in ndê béc gweler-ɲga pacndê, ma in kôlhö mbu têtj ndê malac gi. ²⁴Ma in ndê awhê Elisabet daê, dec timêtê dau ɲapep, ma mbo teŋ mbo inlu si andu gitôm ayô amañdaŋ. Elisabet sôm, ²⁵“Pômdau kôm gêtj dindec ma gêm aö sa. ɲamata-ɲga aö gambo ti mayañ yêc lau aŋgô-ɲga, bu aö awhê gapoc, tigeŋ kwahic dec Pômdau tawalö aö, ma kôc aö mayañ su.”

Yisu ndê puc dinda kôc in-ɲga

²⁶Elisabet daê gitôm ayô 6 su, goc Anötö kêkiŋ aŋela Gabriel têtj malac Nasaret naŋ yêc gameŋ Galili-ɲga, ²⁷bu kên aheŋ têtj awhê akiŋ daŋ. In ndê ɲaê Maria, ma lau sêhoc yom asê su bu Maria oc nem ɲgac daŋ ɲaê Josep, naŋ Kiŋ Dawid ndê apaŋgac daŋ. ²⁸Aŋela dau têtj Maria gi ma sôm, “O awhê naŋ Anötö tac whiŋ am ndu andö, Pômdau whiŋ am.” ²⁹Yom dau kôm Maria sô ɲandö, ma in gauc gêm têtj dau bu, “In awha gic aö tu sake-ɲga?” ³⁰Goc aŋela sôm têtj in, “Töc daôm dom Maria, bu Anötö gêlic am ɲayham kêlêc. ³¹Am oc daêm ma kôc balêkoc ɲgac daŋ, ma sam in ndê ɲaê bu Yisu. ³²In oc ti ɲgac tiwaê, ma lau oc sêsam in bu Anötö ɲaclai ti ɲawasi ɲadau ndê Atu. Pômdau Anötö oc kên in wêkaiŋ apaŋgac Dawid ndê pôn kiŋ-ɲga. ³³In oc nem gôliŋ †Jakob ndê wakuc lau Israel-ɲga, ma in ndê gôliŋ oc pacndê dom.”

³⁴Goc Maria ndac aŋela dau bu, “Aö gayêc gawhiŋ ɲgac daŋ dom, ma bocdi-naŋ yom dau oc ɲandö sa ɲalêtj bocke?” ³⁵Ma aŋela ô yom ma sôm, “ɲalau

Dabuŋ oc tɛŋ am meŋ, ma Anötö, Ƴa-clai ti Ƴawasi Ƴadau ndê Ƴa-clai oc nem am ahuc. Tu dinaŋ-ŋga balêkoc dabuŋ naŋ am oc kôc, naŋ lau oc sêsam iŋ bu Anötö ndê Atu. ³⁶ Ma am Ƴgô! Elisabet, awhê andô naŋ yêc am apami si toŋ, naŋ daê ma oc kôc balêkoc daŋ. Sêsôm bu iŋ awhê gapoc, magoc kwahic iŋ daê tôm ayô 6 su. ³⁷ Bu gɛŋ daŋ yêc dom, naŋ Anötö gitôm dom bu kôm Ƴandô sa.” ³⁸ Ma Maria ô yom ma sôm, “Pômdau ndê awhê akiŋ aô. Bocdinaŋ, yom naŋ am sôm, naŋ Ƴandô sa pi aô.” Maria sôm yom dinaŋ su, goc aŋela hu iŋ siŋ.

Maria gic Elisabet kêsi

³⁹ Tɛŋ tɛm dinaŋ Maria kêmasaŋ dau, ma kêsêlɛŋ Ƴagahô tɛŋ malac daŋ yêc gameŋ Ƴabaô Judia-ŋga gi. ⁴⁰ Iŋ hóc asê ma tɛŋ Sekaria ndê andu gi, ma ta Elisabet ndê Ƴaê. ⁴¹ Tɛŋ tɛm Elisabet Ƴgô Maria ndê yom, naŋ balêkoc naŋ yêc iŋ Ƴalôm kwê soc ti Ƴaŋga, ma Ƴalau Dabuŋ gɛm Elisabet ahuc. ⁴² Ma iŋ sôm yom awha atu, “Anötö toc am sa hóc gɛlêc lauwê sambob su, ma oc toc balêkoc naŋ am oc kôc, naŋ sa bocdinaŋ. ⁴³ Aô awhê bocke, dec am, aneŋ Pômdau dinda mweŋ bu lic aô? ⁴⁴ Tɛŋ ndoc aô Ƴaŋgô am mbwêc aô, naŋ balêkoc naŋ yêc aô Ƴatac, naŋ kwê soc ti atac Ƴayham. ⁴⁵ Am kɛŋ whiŋ bu Pômdau ndê yom p i am oc Ƴandô sa, ma tu dinaŋ-ŋga am tap iŋ ndê mwasiŋ sa!”

Maria po Anötö ndê waê sa

⁴⁶⁻⁴⁷ Ma Maria sôm:
 “Aô wapo Pômdau ndê waê sa ti aneŋ Ƴalôm sambuc, ma aô atac Ƴayham kɛlêc tu Anötö naŋ gɛm aô si-ŋga. ⁴⁸ Ƴahu bu iŋ kɛlhiŋ iŋ ndê awhê akiŋ Ƴambwa, aô dec siŋ dom. Tɛŋ kwahic dec ma ndi, lau hoŋ oc sêsam aô bu awhê naŋ Anötö kêmwasiŋ. ⁴⁹ Iŋ Ƴaŋga Ƴadau naŋ kôm gɛŋ atu tɛŋ aô, ma iŋ ndê Ƴaê dabuŋ.

⁵⁰ Tôm tɛm sambob, iŋ tawalô lau hoŋ naŋ sêtoc iŋ ma sêtoc iŋ sa. ⁵¹ Iŋ amba Ƴaŋga kôm gɛŋ atu, ma lau naŋ yom sêtoc dau sa-ŋga gɛm Ƴac si Ƴalôm ahuc, naŋ iŋ soc Ƴac su sêlhô tɛŋtɛŋ.

⁵² Iŋ kêmasuc kiŋ nom-ŋga su yêc Ƴac si pôn kiŋ-ŋga, magoc lau naŋ sɛŋgwininiŋ dau, naŋ iŋ toc Ƴac sa.

⁵³ Iŋ kêmwasiŋ lau Ƴalôm sawa Ƴa gɛŋ Ƴayham-Ƴayham, magoc iŋ kɛkiŋ lau ti lɛlôm sêsa amba sawa si. ⁵⁴⁻⁵⁵ Iŋ gɛm iŋ ndê lau akiŋ Israel-ŋga sa, ma tôm yom naŋ iŋ gic bata tɛŋ abanŋ Abraham, ma tɛŋ iŋ ndê wakuc hoŋ naŋ sɛŋkuc iŋ, naŋ iŋ tawalô Ƴac.”

⁵⁶ Maria kêpiŋ Anötö ma sôm yom dinaŋ su, goc mbo whiŋ Elisabet gitôm ayô tö, ma tiŋambu iŋ kôlhô mbu tɛŋ ndê malac gi.

Elisabet kôc Jon

⁵⁷ Elisabet ndê ndoc meŋ sa dec iŋ kôc balêkoc Ƴgac daŋ. ⁵⁸ Ma iŋ ndê dawai ti lau meŋpaŋ iŋ-ŋga sɛŋgô bu Pômdau tawalô iŋ Ƴalɛŋ dinaŋ, ma Ƴac hoŋ atac Ƴayham sêwhiŋ iŋ. ⁵⁹ Tɛŋ balêkoc dau ndê béc ti-8-ŋga, Ƴac hoŋ sɛmeŋ bu sêsê balê ndê Ƴamlic Ƴatô su sɛŋkuc lau Israel-ŋga si Ƴpwac, ma Ƴac tac whiŋ bu sêkɛŋ damba Sekaria ndê Ƴaê pi iŋ. ⁶⁰ Tigeŋ iŋ dinda sôm, “Mba! Dasam iŋ ndê Ƴaê bu Jon.” ⁶¹ Ma sêsôm tɛŋ iŋ, “Yêc am nem dawam, Ƴgac Ƴaê Jon daŋ mbo dom.” ⁶² Ma Ƴac sic amba tɛŋ damba bu sɛŋyalê Ƴaê bocke iŋ tac whiŋ. ⁶³ Iŋ kôm Ƴa amba bu sêkɛŋ tapele daŋ tɛŋ iŋ, dec sêkɛŋ ma iŋ to, “Iŋ ndê Ƴaê Jon,” goc lau hoŋ sêhêdaê. ⁶⁴ Ma Ƴagahô iŋ êmbala tigolon, ma iŋ sôm yom asê ma kêpiŋ Anötö.

⁶⁵ Gɛŋ dau kôm Ƴac lau hoŋ sêsô, ma lau naŋ sɛmbo Judia Ƴagameŋ lôc-ŋga, naŋ sem yom-Ƴalôm Ƴapaŋ pi gɛŋ hoŋ dinaŋ. ⁶⁶ Lau hoŋ sɛŋgô Ƴawaê, ma Ƴac Ƴauc gɛm yom dau Ƴapaŋ yêc Ƴac si Ƴalôm. Ma Ƴac sêlic bu Pômdau ndê Ƴa-

clai t c dau as  y c bal  dau, dec s ndac dandi, “Inj oc ti  amalac kainj bocke?”

Sekaria hoc yom as  git m propet

⁶⁷T n t m dinanj  alau Dabunj g m Jon nd  damba Sekaria ahuc, ma inj hoc yom as  git m propet danj ma s m,

⁶⁸“Tampinj Pômdau, yac lau Israel-nga ne  An t , bu inj me  bu nem inj nd  lau si. ⁶⁹Inj po  gac ti  aclai danj sa y c inj nd   gac aki  Dawid nd  lau wakuc, nanj git m bu nem yac si.

⁷⁰An t  nd  propet dabunj s hoc yom as  pi g n dau munj su, ma kwahic dec An t  k m yom dau  and  sa.

⁷¹Inj k masanj l n dinanj, bu nem yac si y c yac ne   acyo ti lau nanj s tec yac amba. ⁷²Inj tawal  yac, t m inj gic bata t n aban , ma gauc g m inj nd  pwac dabunj, ⁷³nanj inj k matinj tid n whinj aban  Abraham. ⁷⁴Inj oc nem yac si y c yac ne   acyo amba, tu bu yac danem aki  inj ti atac pa su, ⁷⁵ma tu bu tanj l n dasa l n git n ti dabunj y c inj  ng -nga t m b c ho . ⁷⁶Ma Jon, ane  bal , lau oc s sam am bu ‘An t ,  aclai ti  awasi  adau nd  propet,’ bu am oc munj P mdau ma  masanj lau si  al m tu s k c inj sa-nga. ⁷⁷Ma am oc wh  An t  nd  lau si gauc sa pi l n nanj inj oc suc  ac si sac kwi tu bu nem  ac si-nga. ⁷⁸Yac ne  An t  nd  l n tawal  yac-nga, nanj oc t m ac nanj pi ma kalhac umbonj, ⁷⁹ma p  lau nanj s nd c game   asec, ma lau nanj s mpinj bu s mbac ndu. Inj oc w  yac dasa se  bu datap yom mal  sa.”

⁸⁰Tinjambu bal  dau tiatu, ma k n nd   al m sambuc tu nem aki  An t -nga. Ma inj mbo game  sawa e t m b c nanj inj gic hu nd  gwelenj, dec g m m t  kalhac lau Israel  ng -nga.

Maria k c Yisu

2 T n t m dinanj  Sisa Ogasta gic atu yom bu s s  lau ho  nanj s mbo Rom

si g linj  apu, nanj sa tu bu s nemlhi takis-nga. ²(T n ndoc dinanj Kirinios g m g linj game  Siria-nga, ma g n dinanj ti t m  amata-nga nanj s s  lau sa y c inj nd  g linj  apu.) ³Bocdinanj lau ho  s t n si malachu si, bu s to si  a  sip bapia s s   ac sa-nga.

⁴Josep inj Dawid nd  wakuc danj, ma bocdinanj inj hu malac Nasaret y c game  Galili-nga sinj, ma sip t n Dawid nd  malac y c game  Judia-nga gi, malac nanj s sam bu Betlehem. ⁵Josep lu Maria s whinj dau si bu s k n si  a , bu s hoc injlu si yom as  su bu oc s nem dau. Ma Maria da  mbo. ⁶T n ndoc injlu s mbo Betlehem, nanj Maria nd  b c bu k c bal koc-nga h c as . ⁷Josep lu Maria s y c b c si mala, bu  asawa mbasi y c andu  aclenj-nga. Ma y c d , Maria k c inj nd  bal koc  gac  amata-nga. Ma inj k m inj si  a po, ma k n inj y c b c si apa s ne  g n-nga.

 jela s hoc Yisu  awa  as 

⁸T n  bw c dinanj lau  at  s yob si domba s mbo malac dau  amak . ⁹Ma An t  nd   jela danj hoc dau as  t n  ac. P mdau nd   aw  p   ac, ma s t c dau  and . ¹⁰Goc  jela dau s m t n  ac bu, “At c da m dom! A  bu wak n  awa   ayham danj t n mac, nanj oc k m mac atac  ayham atu. Ma  awa  dindec gic wa  lau ho . ¹¹Mac nem  gac nem mac si-nga h c as  t n b c dau dindec. Inj dinda k c inj y c Betlehem, malac nanj s sam bu Dawid nd  malac. Inj  Mesaya dau nanj An t  gic bata bu  nkinj me , ma mac nem Pômdau dau. ¹²At n Betlehem andi, ma mac oc ênyalê balêkoc dau pi g n bocdec bu. S k m inj si  a po, ma s k n inj y c b c si apa s ne  g n-nga.” ¹³Ma  agah   jela undambê-nga da sam s hoc dau as  sêwhinj  jela dinanj, ma sem w  s mpinj An t  bocdec bu, ¹⁴“An t  nd  wa  sa y c l l c. Ma

yom malô yêc nom, têtj lau naŋ Anötö gêlic ɲac ɲayham.”

Lau sêyob domba-ɲga sêtêtj Betlehem si

¹⁵ Aŋela sem wê dinaŋ su, goc sêmbu sêpi undambê si. Ma lau sêyob domba-ɲga sêsôm têtj dandi, “Ayôc! Datêtj Betlehem dandi, ma dalic gêtj atu naŋ Pômdau ndê aŋela sêhoc asê têtj yac.”

¹⁶ Goc sêŋsahic dau sêtêtj Betlehem si, ma sêtap Maria lu Josep sa, ma sêlic balêkoc dau yêc bôc si apa sêneŋ gêtj-ɲga. ¹⁷ Sêlic iŋ su goc sêsa si, ma sic miŋ yom naŋ aŋela hoc asê têtj ɲac pi balêkoc dau. ¹⁸ Ma lau hoŋ naŋ sêŋgô ɲac si yom, naŋ sêhêdaê ɲandô.

¹⁹ Magoc Maria gauc gêm yom hoŋ ɲa-pan yêc ndê ɲalôm. ²⁰ Ma lau sêyob domba-ɲga sêlhô sêmbu sêtêtj gameŋ sêyob domba-ɲga si. Sêmpiŋ Anötö ma sêtoc iŋ ndê waê sa tu gêtj hoŋ naŋ sêŋgô ti sêlic, naŋ gitôm aŋela sôm asê têtj ɲac.

Sêtôc Yisu yêc lôm dabuŋ

²¹ Têtj bêc 8 giŋga su, sêsê balê ndê ɲamlic ɲatô su, kêkuc lau Israel-ɲga si pwac. Ma sêsam iŋ ndê ɲ aê Yisu, tôm aŋela sam iŋ têtj ndoc iŋ kêŋ puc Maria bu iŋ oc daê.

²² Muŋ-ɲga, Moses to yomsu daŋ pi lauwê Israel-ɲga naŋ sêkôc balêkoc, naŋ yêc bocdec bu. Sêhôn e bêc 40 pacndê, goc ɲac oc ɲawasi sa tiyham yêc Anötö aŋgô-ɲga. Bocdinaŋ têtj Maria ndê bêc 40 pacndê su, goc iŋlu Josep sêkôc Yisu sêtêtj lôm dabuŋ yêc malac Jerusalem si, bu sêtôc iŋ yêc Pômdau aŋgô-ɲga. ²³ Sêkôm bocdinaŋ kêkuc Pômdau ndê yomsu naŋ Moses to bocdec bu, “Asam balêkoc ɲgac mbêc hoŋ bu dabuŋ yêc Pômdau aŋgô-ɲga.” ²⁴ Ma têtj têtj dinaŋ iŋlu sêkêtj da bu Maria ɲawasi

sa tiyham. Sêkêtj da tôm Pômdau ndê yomsu, balusi lu me mbac sauŋ lu.

²⁵ Têtj têtj dinaŋ ɲgac daŋ ɲaê Simeon mbo Jerusalem. Iŋ ɲgac gitêtj ti dabuŋ, ma iŋ hôn ndoc bu Anötö êŋkiŋ iŋ ndê Mesaya bu nem lau Israel-ɲga si. ɲalau Dabuŋ whiŋ iŋ tôm bêc hoŋ, ²⁶ ma têtj ndoc daŋ, kêŋ gauc têtj iŋ bu iŋ oc mbo tali e lic Mesaya naŋ Pômdau gic bata. ²⁷ Ma ɲalau Dabuŋ wê Simeon têtj lôm dabuŋ gi, têtj bêc naŋ Yisu dinda lu damba sêkôc iŋ sêmeŋ bu sêkêtj da sêŋkuc Moses ndê yomsu. ²⁸ Iŋ pê Yisu sa, goc kêpiŋ Anötö ma sôm, ²⁹⁻³⁰ “O Pômdau atu, yom naŋ am gic bata su, naŋ kwahic dec ɲandô sa. Aô tanôn galic am nem †ɲgac Nem Lau Si-ɲga su, ma bocdinaŋ dec oc tôm bu am nem ɲgac akiŋ aô dec wambac ndu ti atac malô. ³¹ Am kêmasaŋ lêtj dindec yêc lau hoŋ aŋgô-ɲga. ³² Am nem ɲawê oc pô lau hoŋ, bu têtj am asê têtj lau gameŋ apa-ɲga, ma bu po am nem lau Israel-ɲga si waê sa.”

³³ Simeon sôm yom dinaŋ pi Yisu, dec kôm Yisu dinda lu damba sêhêdaê.

³⁴ Goc Simeon gêm mbec ɲac, ma sôm têtj Yisu dinda Maria, “Anötö kêyaliŋ balê dindec sa, ma tu iŋ-ɲga lau Israel-ɲga daêsam oc sêpeŋ, magoc daêsam naŋ sêkêtj whiŋ iŋ, naŋ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa. Iŋ meŋ bu têtj Anötö ndê lêtj asê têtj lau, magoc daêsam oc sêpu iŋ ti ndê yom, ³⁵ ma ɲalêtj dinaŋ gauc naŋ yêc lau daêsam si ɲalôm, naŋ oc meŋ sa tiawê. Ma tu gêtj naŋ oc hôt asê iŋ-ɲga, am daôm oc hôt ɲandê atu tôm bien kuŋ am ɲatê.”

³⁶ Propet awhê daŋ mbo lôm dabuŋ ɲabatêmdö. Iŋ ndê ɲaê

Ana, ma iŋ damba iŋ Panuel, naŋ yêc Aser ndê toŋ.† Ana iŋ ti awhê andô su. Muŋ-ɲga iŋ gêm ɲgac su ma iŋlu nakweŋ

†2:36 Aser - Jakob ndê atui 12 si daŋ. Lau Israel sêwhê dau kôt ti toŋ 12 sêŋkuc apaï 12 dinaŋ (alic Gen 35:26).

sêmbu sêwhiŋ dau gitôm yala 7, ³⁷ goc nakweŋ mbac ndu ma Ana ti awhê sawa ma mbo e iŋ ndê yala ti 84. Tôm acsalô ti ôbwêc hoŋ iŋ gêm akiŋ Anötö mbo lôm dabuŋ ŋabatêmdö, ma têm daêsam iŋ hu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ tu nem dabuŋ dau ti teŋ mbec ŋaŋga-ŋga. ³⁸ Têŋ têm naŋ Simeon ndê yom pi Yisu pacndê, naŋ Ana têtŋ ŋac gi, ma gêm danŋe Anötö. Ma iŋ gic hu sôm yom pi balêkoc têtŋ lau hoŋ naŋ sêhôn ndoc naŋ Anötö oc nem lau Jerusalem ti Israel-ŋga si.

³⁹ Josep lu Maria sêkôm gêŋ hoŋ tôm Pômdau ndê yomsu sôm, goc sêmbu sêtêŋ ŋac si malac Nasaret yêc gameŋ Galili-ŋga si. ⁴⁰ Ma Yisu tiatu ma ti balê ti licwalô. Ma gauc ŋayham ma Anötö ndê mwasiŋ gêm iŋ ahuc.

Yisu mbo lôm dabuŋ

⁴¹ Tôm yala hoŋ Maria lu Josep sêpi Jerusalem si, bu sêlic om atu †Pasowa-ŋga. ⁴² Têŋ Yisu ndê yala ti 12, naŋ ŋac hoŋ sêpi si, tôm iŋlu si gêbôm. ⁴³ Ma têtŋ ndoc Mwasiŋ Pasowa-ŋga pacndê, goc Maria lu Josep sêhu Jerusalem siŋ bu sêmbu sêtêŋ iŋlu si malac sêndi. Yisu gacgeŋ mbo Jerusalem, magoc iŋlu sêŋyalê dom, ⁴⁴ bu sêŋsêlêŋ sêmbu seŋ sêwhiŋ lau toŋ atu, dec sem gauc bu iŋ oc mbo lau toŋ atu dinaŋ ŋalôm. Sêhu Jerusalem siŋ sêsa si gitôm bêc daŋ, goc sêŋsalê iŋ yêc ŋac si lau. ⁴⁵ Sêtap iŋ sa dom, dec bêc tilu-ŋga iŋlu sêmbu sêtêŋ Je rusalem si, bu sêŋsalê iŋ. ⁴⁶ Sêhóc asê Jerusalem, ma ŋagalaŋsê sêtap iŋ sa yêc lôm dabuŋ. Iŋ ndöc whiŋ lau naŋ sêndôhôn mêtê, ma iŋ kêŋ danŋa ŋac si yom. Ma iŋ ndac ŋac pi gêŋ daêsam. ⁴⁷ Lau hoŋ naŋ sêŋgô iŋ, naŋ sêhêdaê tu iŋ ndê gauc-ŋga, ma tu yom hoŋ naŋ iŋ ô têtŋ kêdôhônwaga-ŋga.

⁴⁸ Têŋ ndoc Maria lu Josep sêlic iŋ, naŋ sêhêdaê. Ma Maria ndac iŋ, “Aneŋ

balê, tu sake-ŋga am kôm gêŋ dindec têtŋ alu damam? Alu aŋsalê am ti ŋalôm ŋawapac.” ⁴⁹ Ma Yisu ndac iŋlu, “Tu sake-ŋga amlu aŋsalê aô? Damaŋ ndê andu dindec, ma aô gac waê bu wambo dec.” ⁵⁰ Tigeŋ ŋac sêŋyalê iŋ ndê yom ŋahu dom.

⁵¹ Goc Yisu whiŋ iŋlu, ma sêmbu sêtêŋ malac Nasaret si, ma iŋ danŋa wambu têtŋ iŋlu ŋapep. Ma iŋ dinda gauc gêm yom hoŋ dinaŋ ŋapaŋ yêc ndê ŋalôm. ⁵² Ma Yisu tiatu ma ti ŋgac tiguauc, ma Anötö ma ŋamalac hoŋ sêlic iŋ ŋayham.

Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga kêmasaŋ Yisu ndê seŋ

(Mat 3:1-12; Mak 1:2-8)

3 Tiŋambu Taibirias ti lau Rom-ŋga si kiŋ atu,^{§§} ma têtŋ iŋ ndê yala ti 15-ŋga, naŋ iŋ ndê la u bata bocdec sem gôliŋ lau Rom-ŋga si gameŋ ŋatô. Pontias Pailot gêm gôliŋ gameŋ Judia-ŋga, †Herod Antipas gêm gôliŋ Galili, Herod ndê dôwa Pilip gêm gôliŋ Ituria ma Trakonitas, ma Lisantias gêm gôliŋ Abelin. ² Ma Anas lu Kayapas sêti l au Israel-ŋga si †dabuŋsiga ŋamata-ŋga. Têtŋ ndoc dinaŋ Anötö kêkiŋ iŋ ndê yom têtŋ Jon, Sekaria ndê atuŋgac naŋ mbo gameŋ sawa. ³ Bocdinaŋ Jon gic hu iŋ ndê gwelêŋ. Iŋ golom-golom malac hoŋ naŋ yêc Bu Jordan ŋamakê, ma gêm mêtê bu lau sêliŋ sangtu bu sêtôc asê bu sêkac si ŋalôm kwi ma sêhu mêtê sac siŋ, dec Anötö oc suc ŋac si sac kwi.

⁴ Propet Aisaya hoc yom asê pi Jon muŋ su, tôm iŋ to yêc ndê buku bocdec bu:

ŋamalac daŋ ta yom yêc gameŋ sawa bocdec bu, ‘Amasaŋ Pômdau ndê seŋ.

Amasaŋ nem ŋalôm bu akôc iŋ sa.

⁵ Busuŋ hoŋ oc sêti gameŋ apa-pa, ma lôc ti ŋabaô hoŋ oc sêti gameŋ gapoŋ.

§§3:1 Kiŋ atu naŋ gêm gôliŋ gameŋ Rom-ŋga hoŋ naŋ sêsam bu †Sisa.

Señ mbwê hoñ oc sêtisolop, ma señ hoc-hoc oc sêti señ nayham.

⁶Ma lau nom-nga hoñ oc sêlic Anötö ndê lêñ nem lau si-nga.’

[Ais 40:3-5]

⁷Ma tu dinañ-nga Jon sôm têt lau daêsam nañ sêsa si bu iñ êñku ñac, “Mac mboc ñatui mac! Tu sake-nga mac alhõ amey? Mac akôc gauc pi Anötö ndê atac ñandê nañ lau propet sêkên puc yac bu oc meñ sa, dec gauc gêm bu amey ma aliñ busañgu ñambwa, a? ⁸Angô! Akôm mêtê nayham nañ tôte asê bu mac am daôm kwi yomandô. Asôm têt daôm dom, bu ‘Abraham apai yac, ma tu dinañ-nga Anötö oc kôc yac sa.’ Aô wasôm têt mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoñ dindêc kwi sêti Abraham atui sêo mac. ⁹A hoñ nañ sem ñandô nayham dom, nañ kwahic dec Anötö kên ki ñamata têt ñawakac, ma iñ oc lêt su ma tuc pi ya ndi.”

¹⁰Lau toñ atu dinañ sêngô Jon ndê yom ma sêndac iñ, “Bocdinañ yac oc akôm sake?” ¹¹Ma iñ ô yom ma sôm, “Tamwalô lau ñatô. Mac nem asa ndê ñakwê ñandô-nga lu bu sêyêc, nañ kên ña têt lau nañ si ñakwê mbasi. Ma asa ndê gêt daneñ-nga yêc, nañ nem lau nañ sêpônda dau, nañ sa bocdinañ.”

¹²Lau sêkôc takis-nga ñatô sêsa si bu Jon êñku ñac, ma sêndac, “Kêdôhônwaga, yac oc akôm sake?”

¹³Goc Jon sôm têt ñac, “Akôc takis ñapêp, ma ahôc gêtêc dôhôn nañ lau Rom-nga sêkên, nañ dom!”

¹⁴Ma lau siñ-nga ñatô sêndac iñ, “Ma yac, oc akôm sake?” Ma iñ sôm, “Angôlin yom tasan pi lau, me akôm gêt ti ñac lai bu angaho ñac si mone me gêt dom. Akôc ñaôli gwelen-nga nañ lau Rom-nga sêkên têt mac, ma tamgatu awa ñatô dom.”

¹⁵Têt têt dinañ lau Israel-nga sêkên bata bu Anötö oc êñkin iñ ndê Mesaya, ma lau hoñ nañ sêngô Jon, nañ sêhê gauc

bu mboe iñ Mesaya dau. ¹⁶Magoc Jon sôm têt lau hoñ, “Ñgac ñañ oc meñ hôt asê. Iñ ndê ñac lai hôt gêtêc aô neñ su. Aô ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati iñ ndê ñgac akin nañ kêgapwêc iñ ndê atapa ñawalô. Aô dec kaku mac ña bu ñambwa, tigen iñ oc êñku mac ña ñalau Dabuñ ti ya. ¹⁷Iñ meñ bu êñsahê lau, gitôm ñgac nañ whê wit ñandô ti ñapa kôc, dec oc ndic ñandô sa sôt andu gêt ñandô-nga, ma tuc ñapa sip ya nañ sa ñapañ ndi.” ¹⁸Ñalêt dinañ Jon hoc ñawaê nayham asê têt lau, ma gêm la ñac ña yom ñanga daêsam.

¹⁹Tiñambu Jon puc Kin Herod ndê giso asê, bu Herod gêm iñ asi ndê awhê Herodias, ma kôm mêtê sac daêsam whiñ. ²⁰Dec Herod gêm dau si, ma kôm giso ñañ tiyham bocdec bu, iñ kên Jon ndôc gapocwalô.

Jon kêku Yisu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11; Jon 1:32-34)

²¹Têt têt nañ Herod kên Jon ndôc gapocwalô su dom, nañ Yisu sa têt Jon gi, ma Jon kêku iñ whiñ. Tiñambu Yisu kalhac ma têt mbec mbo, ma undambê kac sa, ²²ma ñalau Dabuñ gêm balusi angô, ma sip meñ sac Yisu ñahô. Ma awha ña sa akên undambê, nañ sôm, “Aô neñ Atungac atac whiñ-nga am. Aô gatisambuc am ñandô.”

Yisu ndê apai si ñadênañ

(Mat 1:1-17)

²³Yisu gic hu ndê gwelen têt iñ ndê yala gitôm 30. Ma iñ ndê apai bocdindêc. Lau sêsam Yisu bu Josep atu. Ma Josep iñ Eli atu, ²⁴nañ Matat atu, nañ Liwai atu, nañ Melki atu, nañ Yanai atu, nañ Josep atu, ²⁵nañ Matatias atu, nañ Amos atu, nañ Nahum atu, nañ Esli atu, nañ Nagai atu, ²⁶nañ Mat atu, nañ Matatias atu, nañ Semin atu, nañ Yosek atu, nañ Yoda atu, ²⁷nañ Yoanan atu, nañ

Resa atu, naŋ Serubabel atu, naŋ Siltiel atu, naŋ Neri atu, ²⁸ naŋ Melki atu, naŋ Adi atu, naŋ Kosam atu, naŋ Elmadam atu, naŋ Er atu, ²⁹ naŋ Josua atu, naŋ Eliesa atu, naŋ Yorim atu, naŋ Matat atu, naŋ Liwai atu, ³⁰ naŋ Simeon atu, naŋ Juda atu, naŋ Josep atu, naŋ Yonam atu, naŋ Eliakim atu, naŋ Melea atu, ³¹ naŋ Mena atu, naŋ Matata atu, naŋ Natan atu, naŋ Dawid atu, ³² naŋ Jessi atu, naŋ Obed atu, naŋ Boas atu, naŋ Salmon atu, naŋ Nason atu, ³³ naŋ Aminadab atu, naŋ Ram atu, naŋ Hesron atu, naŋ Peres atu, naŋ Juda atu, ³⁴ naŋ Jakob atu, naŋ Aisak atu, naŋ Abraham atu, naŋ Tera atu, naŋ Naho atu, ³⁵ naŋ Serug atu, naŋ Reu atu, naŋ Peleg atu, naŋ Eber atu, naŋ Sela atu, ³⁶ naŋ Kenan atu, naŋ Apakad atu, naŋ Sem atu, naŋ Noa atu, naŋ Lamek atu, ³⁷ naŋ Metusela atu, naŋ Inok atu, naŋ Yared atu, naŋ Mahalalel atu, naŋ Kenan atu, ³⁸ naŋ Inos atu, naŋ Set atu, naŋ Adam atu, naŋ Anötö atu.

Sadaŋ kêtôm Yisu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

4 Ƴalau Dabuŋ gêm Yisu ahuc ma iŋ hu Bu Jordan siŋ. Ma Ƴalau wê iŋ bambaliŋ mbo gameŋ sawa ² gitôm bêc 40. Yêc dindê Sadaŋ kêsahê bu êntôm iŋ. Tôm bêc hoŋ dinaŋ Yisu gêŋ gêŋ daŋ dom, ma tiŋambu gêŋ yô iŋ ƴandô. ³ Ma Sadaŋ sôm têt iŋ, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinaŋ sôm têt hoc dindêc bu nem dau kwi ti bolom.” ⁴ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêŋ daneŋ-ŋga ƴambwa kêŋ lau sêndôc tali dom.’”

⁵ Goc Sadaŋ kôc iŋ sa pi lôc baliŋ daŋ gi, ma ƴagahô iŋ tôc têt iŋ gameŋ hoŋ naŋ kiŋ nom-ŋga sem gôliŋ. ⁶⁻⁷ Ma iŋ sôm, “Gêŋ hoŋ dindêc yêc aneŋ gôliŋ ƴapu. Ma gitôm bu wakêŋ têt asa naŋ aô atac whiŋ naŋ. Am bu pôt ƴamduc têt aô, dec wakêŋ ƴaclai ti ƴawasi hoŋ

dindêc têt am.” ⁸ Ma Yisu ô iŋ ndê yom ma sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôt ƴamduc têt Pômdau am nem Anötö, ma nem akiŋ iŋ tiger.’”

⁹ Goc Sadaŋ wê iŋ pi malac Jerusalem gi, ma kêŋ iŋ kalhac lôm dabuŋ ƴapoc lôlôc, ma sôm têt iŋ, “Am Anötö ndê Atu, a? Dec pwê sip akêŋ dec ndi. ¹⁰ Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pômdau oc êŋkiŋ ndê aŋela bu sêyob am. ¹¹ Ƴac oc sêpê am sa lôlôc bu am tiŋ gahim pi hoc daŋ dom.’” ¹² Magoc Yisu ô yom bocdec bu, “Sêto yom yêc bu, ‘Êm-sahê Pômdau am nem Anötö dom.’”

¹³ Ƴalêŋ dinaŋ Sadaŋ kêsahê lêt daêsam tu êntôm Yisu-ŋga. Ma tiŋambu iŋ hu iŋ siŋ ma kôlhô gi, bu hôŋ têt daŋ tiyham.

Yisu gic hu ndê gwelen yêc Galili

¹⁴ Ƴalau Dabuŋ ndê ƴaclai gêm Yisu ahuc, ma iŋ mbu têt gameŋ Galili-ŋga gi. Ma ƴawaê pi iŋ sa têt gameŋ ƴamakê-ŋga hoŋ gi. ¹⁵ Iŋ kêdôhôn lau yêc ƴac si lôm wê-ŋga, ma lau hoŋ sêmpin iŋ.

Yisu ndê lau sêsoc iŋ yêc ndê malac Nasaret

¹⁶ Tiŋambu Yisu hôc asê iŋ ndê malachu Nasaret. Yêc dinaŋ iŋ kêkuc ndê gêbôm, ma têt bêc †Sabat-ŋga iŋ sôc lôm wê-ŋga gi. Iŋ tisa kalhac bu sam Anötö ndê mêtê, ¹⁷ ma sêkêŋ propet Aisaya ndê bapia tilhuŋ têt iŋ. Yisu kac bapia dau sa, ma kêsalê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

¹⁸ Pômdau kêŋ ndê Ƴalau gêm aô ahuc, dec kêyaliŋ aô sa bu wasôm ƴawaê ƴayham asê têt lau ƴalôm sawa. Iŋ kêkiŋ aô bu wasôm asê têt lau bu Anötö kêmasaŋ lêt bu êŋgapwêc ƴac su yêc gapocwalô, ma bu kôm lau tapec si tandô po asê, bu wanem lau naŋ si ƴacyo sêŋgwiniŋ ƴac, naŋ sa, ¹⁹ ma bu wanem mêtê bu kwahic dec

Pômdau kêyalij tēm wakuc sa bu êmwasiñ lau.

[Ais 61:1-2]

²⁰ Yisu sam yom dau su, goc kêl-huñ bapia dau sa tiyham, kêñ mbu têt dabuñwaga, ma ndôc sic. Lau hoñ nañ sêndôc lôm, nañ tahê iñ, ²¹ dec iñ gic hu ndê yom ma sôm, “Yom nañ mac aṅgô, nañ ṅandô sa têt acsalô dindêc.”

²² Lau hoñ sem yomgalôm pi iñ ti sêlic iñ nayham, ma sêhêdaê tu iñ ndê yom nayham-ṅga. Ma sêsôm têt dandi, “Iñ Josep ndê atungac. Bocke ma iñ sôm yom kainṅ dinañ?” ²³ Ma Yisu sôm têt ṅac, “Aô kayalê mac nem gauc. Mboe mac oc asôm yom gôliñ dindêc têt aô, ‘Dokta, nem daôm sa.’ Gêñ nañ aô gakôm yêc malac Kapenaom, nañ mac aṅgô ṅawaê su, dec mac atac whiñ bu aô wakôm tiyham yêc dec, a?”

²⁴ Ma iñ sôm, “Yomandô! Yêc propet dañ ndê malac, iñ ndê lau oc sêkôc iñ sa dom. ²⁵ Têt propet Elaija ndê tēm, nañ lauwhê sawa Israel-ṅga daêsam sêmbo. Têt ndoc dinañ u gic dom e tôm yala tô ma ayô 6, ma tôbôm atu gêm gameñ ahuc. ²⁶ Tigeñ Anötô kêkiñ Elaija têt awhê sawa Israel-ṅga dañ dom, magoc kêkiñ iñ bu nem awhê sawa dañ sa yêc Sarepet, malac nañ yêc Saidon ṅagameñ. ²⁷ Ma têt propet Elaisa ndê tēm, nañ lau ti gêmbac ñleprasi daêsam sêmbo lau Israel-ṅga ṅalôm. Tigeñ Elaisa kôm Israel si dañ nayham sa dom. Iñ gêm ṅgac Siria-ṅga Naman tawasê sa.”

²⁸ Yisu ndê yom dinañ kôm lau nañ sêndôc lôm wê-ṅga, atac ṅandê atu. ²⁹ Sêtisa ma sêsoc iñ ma sêkôc iñ sa sêtêt salic sac nañ yêc malac dau ṅamakê, bu sêsuc iñ sip ndi. ³⁰ Tigeñ iñ kêsêlêñ gic ṅac kôc, ma kôlhô gi.

Yisu kêdôhôn lau ma soc ṅalau sac yêc malac Kapenaom

(Mak 1:21-28)

³¹ Tiñambu iñ mbu têt malac Kapenaom nañ yêc gameñ Galili-ṅga gi. Têt bêt Sabat-ṅga iñ kêdôhôn lau. ³² Iñac sêhêdaê tu iñ ndê yom-ṅga, bu iñ kêdôhôn lau ti ṅaclai atu. ³³ Ma ṅgac dañ nañ ṅalau sac mbo iñ ṅalôm, nañ ndôc lôm wê-ṅga dinañ. Iñ mbwêc awha atu, ³⁴ “Ei! Yisu Nasaret-ṅga. Aô kayalê am, am ṅgac dabuñ nañ Anötô kêkiñ. Am bu kôm sake têt yac? Am mweñ bu señ yac su, a?” ³⁵ Magoc Yisu hec yom ṅalau sac dau ma sôm, “Am mamañ ma hu iñ siñ!” Goc ṅalau sac kôm ṅgac dau peñ sip nom gi yêc lau hoñ aṅgô-ṅga, ma sa yêc iñ, magoc kôm iñ tisac dom.

³⁶ L au hoñ sêhêdaê tu gêt dinañ-ṅga, ma sêsôm têt dau, “Yom bocke nañ iñ kêdôhôn? Iñ gic atu yom ṅaṅga ma ti ṅaclai têt ṅalau sac, ma soc ṅac su!” ³⁷ Ma tiñambu lau sic miñ pi Yisu e iñ ndê waê gêm gameñ hoñ dinañ ahuc.

Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Yisu tisa ma hu lôm wê-ṅga dau siñ, ma têt Saimon ndê andu gi. Saimon ndê lawawê gêmbac lic ṅandê atu, dec sêndac Yisu bu nem iñ sa. ³⁹ Goc Yisu têt iñ gi, ma gic atu bu gêmbac dau hu iñ siñ. Ma ṅagahô awhê dau tisa ma gêm akin ṅac.

⁴⁰ Têt telha dinañ ac gi sip su, goc lau sêkôc lau ti gêmbac hoñ sa akên ṅac si andu, ma sêtêt Yisu si. Iñ kêñ amba sac ṅac hoñ, ma kôm ṅac nayham sa. ⁴¹ Ma iñ soc ṅalau sac daêsam su, ma sêhu lau siñ ti sêmbwêc, “Am Anötô ndê Atu.” Magoc iñ hec yom ṅac, ma kêñ yao bu ṅac sêsôm iñ asê dom, ṅahu bu ṅac sêṅyalê bu iñ Mesaya dau.

Yisu hu malac Kapenaom siŋ

(Mak 1:35-39)

⁴²Têŋ bêbêc ganduc Yisu hu malac dau siŋ, ma sa gi bu mbo tawasê. Ma lau malac-nga sêsa si bu sêŋsalê iŋ, ma têŋ ndoc sêtap iŋ s a, naŋ sêteŋ iŋ bu hu ŋac siŋ dom. ⁴³Magoc iŋ sôm têŋ ŋac, “Mba! Aô gac waê bu wasôm ŋawaê ŋayham pi †Anötö ndê gôliŋ asê yêc malac ŋatô whiŋ. Anötö kêkiŋ aô tu gwelêŋ dinaŋ-nga.” ⁴⁴Ma iŋ golom-golom malac naŋ sêyêc gameŋ Judia-nga, ma gêm mêtê tôm ŋac si lôm wê-nga hoŋ.

Yisu kêgalêm

ŋgacsêŋomi ŋamata-nga

(Mat 4:18-22; Mak

1:16-20; Jon 1:35-42)

5 Têŋ bêc daŋ Yisu kalhac Bugicton Genesaret* ŋamakê. Ma lau daêsam sêkac sa ma sêŋgihi iŋ ahuc tu bu sêŋgô Anötö ndê yom naŋ iŋ hoc asê. ²Yisu gêlic lau sêkôc i-nga ŋatô sêŋgwasiŋ si wasaŋ sêmbo baô, ma ŋac si waŋ lu sêpoc suŋ sa têŋ baô. ³Dec iŋ pi waŋ daŋ gi, ma ndac waŋ ŋadau, ŋgac naŋ sêsam bu Saimon, bu hêc waŋ dau sa awê ŋagec. Goc iŋ ndôc sic ndôc waŋ, ma kêdôhôn lau naŋ sêlhac baô.

⁴Têŋ têm Yisu gic bata iŋ ndê yom, naŋ sôm têŋ Saimon, “Hêc waŋ sa bugicton ŋagaponŋ ndi, ma kêŋ nem wasaŋ sip bu kôc i.” ⁵Ma Saimon sôm, “O ŋgac atu, yac am gwelêŋ atu ôbwêc baliŋ, magoc akôc i daŋ dom. Magoc tu am sôm-nga, dec aô wakêŋ wasaŋ sip ndi.” ⁶Goc Saimon ti ndê lau sêhêc waŋ sêsa si, ma sêkêŋ wasaŋ sip gi. Ma sêkôc i daêsam andô e wasaŋ meŋhu, kêpiŋ bu wasaŋ kic. ⁷Bocdinaŋ ŋac sic gayo ŋac si silip ŋatô naŋ sêmbo waŋ tilu-nga bu sêmeŋ ma sênem ŋac sa. Goc ŋac sic dulu i sip

waŋ lu-lu e meŋhu, ma kêpiŋ bu waŋ lu-lu sêpac.

⁸Têŋ ndoc Saimon Pita gêlic i daêsam dinaŋ, naŋ iŋ pôn haduc yêc Yisu gahi-nga ma sôm têŋ iŋ, “Pômdau, hu aô siŋ, bu aô ŋgac sac!” ⁹Iŋ sôm yom dinaŋ, ŋahu bu iŋ ti lau hoŋ naŋ sêmbo sêwhiŋ iŋ, naŋ sêhêdaê tu sêhê i daêsam dinaŋ-nga. ¹⁰Ma Jems lu Jon, Sebedi ndê atuŋgac lu naŋ sêmbo waŋ tilu-nga, naŋ sêhêdaê boc-d inaŋ. Magoc Yisu sôm têŋ Saimon, “Tôc daôm dom. Am ŋgac kôc i-nga, magoc kwahic dec ma ndi, am oc kôm gwelêŋ bu kôc ŋamalac sêmeŋ sêŋkuc aô.” ¹¹Ma tiŋambu sêsoc baô si goc sêhu gêŋ hoŋ siŋ, ma sêŋkuc Yisu.

Yisu kôm ŋgac ti gêm bac leprasi ŋayham sa

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹²Yisu mbo malac atu daŋ, ma ŋgac daŋ naŋ gêm bac leprasi gêm iŋ ndê ŋamlic sambuc ahuc, naŋ têŋ iŋ gi. Têŋ ndoc iŋ gêlic Yisu, naŋ iŋ hu dau aŋgô andô têŋ nom, ma teŋ iŋ, “Pômdau, am bu tac whiŋ, dec gitôm bu am oc kôm aô ŋamlic ŋawasi sa.” ¹³Goc Yisu kêmatôc amba ma kêmasêc iŋ ma sôm, “Aô atac whiŋ, dec wasôm têŋ am bu ŋamlic ŋawasi sa.” Ma ŋagahô eŋ gêm bac leprasi hu iŋ siŋ. ¹⁴Goc Yisu kêŋ yao ma sôm, “Ndic miŋ têŋ ŋamalac daŋ dom, tigerŋ têŋ dabuŋsiga ndi, ma tôc daôm têŋ iŋ bu lic bu am nem ŋamlic ŋawasi sa su. Ma kêŋ da tu am ŋamlic ŋawasi sa-nga tôm yomsu naŋ Moses kêŋ têŋ yac. Ma ŋalêŋ dinaŋ lau hoŋ oc sêŋyalê bu am ŋamlic ŋayham sa.”

¹⁵Yisu bu kêŋ yao ŋgac dau, magoc ŋawaê pi gêŋ naŋ Yisu kôm, naŋ gêm gameŋ sambuc ahuc. Bocdinaŋ lau daêsam sêtêŋ iŋ si ŋapanŋ, bu sêŋgô iŋ ndê yom, ma bu iŋ kôm ŋac si gêm bac ŋayham sa. ¹⁶Tigerŋ têm ŋatô iŋ hu lau

*5:1 Genesaret - Bugicton Galili-nga ndê ŋaê daŋ.

hoj siŋ, ma sa gameŋ sawa gi bu teŋ mbec.

Yisu gêm ngac bôliŋ daŋ sa

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷Têŋ béc daŋ Yisu kédôhôn lau mbo andu daŋ. Ma lau †Palêsai ti kédôhônwaga yomsu-nga ɲatô naŋ sêmeŋ akêŋ malac Galili-nga ti Ju dia-nga hoŋ, ma akêŋ Jerusalem, naŋ sêndôc sêsuŋ sa têŋ iŋ. Ma Pômdau ndê ɲaclai gêm Yisu ahuc bu kôm lau gêmbac ɲayham sa.

¹⁸Têŋ têm dinaŋ lau ɲatô sêmeŋ sêmbalaŋ ngac bôliŋ daŋ yêc sac, ma bu sêsôc andu dau sêndi, tu bu sêkêŋ iŋ yêc Yisu aŋgô-nga. ¹⁹Magoc lau daêsam sêŋgihi Yisu ahuc e ɲasawa mba. Bocdinaŋ ɲac sêpi andu ɲapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa. Goc sêŋwhaŋ sac ti ngac bôliŋ dau sip lau daêsam ɲalhu, solop têŋ Yisu aŋgô-nga gi. ²⁰Yisu gêlic gêŋ dinaŋ dec kêyalê bu ɲac sêkêŋ whiŋ iŋ, ma sôm têŋ ngac bôliŋ, “O ngac daôm, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

²¹Goc lau Palêsai ti lau naŋ sêndôhôn yomsu sic hu sem yom-galôm têŋ dau bocdec bu, “Ʋgac dindêc iŋ asa? Iŋ ndê yom sac sambuc! Anôtô tigeŋ gitôm bu suc sac kwi!” ²²Yisu kêyalê ɲac si gauc dinaŋ ma ndac ɲac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom bocdinaŋ? ²³Mac akêŋ whiŋ dom bu aneŋ ɲaclai yêc bu wasôm têŋ ngac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinaŋ aô wasôm têŋ iŋ, ‘Tisa ma êmsêlêŋ.’ ²⁴Ma têŋ ndoc mac alic aneŋ yom dau ɲandô sa, naŋ aŋyalê bu Anôtô kêŋ ɲaclai têŋ †ɲamalac ndê Atu bu suc ɲamalac si sac kwi yêc nom whiŋ.”

Goc Yisu sôm têŋ ngac bôliŋ dau, “Tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô têŋ nem andu ndi.” ²⁵Ma ɲagahô ngac dau kalhac ɲac si aŋgô-nga, kôc iŋ ndê mbô sa, ma mbu têŋ ndê andu gi ti kêpiŋ Anôtô. ²⁶Ma lau hoŋ sêhêdaê ɲandô.

Sêmpiŋ Anôtô ma sêsôm, “Acsalô lec yac dalic gêŋ kaiŋ daŋ solop!”

Yisu kêgalêm Liwai bu êŋkuc iŋ

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

²⁷Tiŋambu Yisu sa awê gi ma gêlic ngac kôc takis-nga daŋ naŋ ndê ɲaê Liwai, ndôc ndê mala kôc takis-nga. Ma Yisu sôm têŋ iŋ, “Êmkuc aô!” ²⁸Goc Liwai tisa, hu gêŋ hoŋ siŋ yêc, ma kêkuc Yisu.

²⁹Tiŋambu Liwai ndê mwasin atu daŋ tu Yisu-nga yêc iŋ ndê andu. Ma lau sêkôc takis-nga daêsam, ma lau ɲatô sêndôc tebo ma seŋ gêŋ sêwhiŋ iŋlu Yisu. ³⁰Ma lau Palêsai ti lau †Skraib ɲatô naŋ sêmbo Palêsai si toŋ, naŋ sêlic gêŋ dau dec sêtucdiŋ ma sêsôm têŋ Yisu ndê ngacsêŋomi, “Tu sake-nga mac aŋ ti anôm gêŋ awhiŋ lau sêkôc takis-nga ti lau sac ɲatô?” ³¹Ma Yisu dau ô ɲac si yom ma s ôm, “Lau naŋ sêlic dau bu gêmbac mba, naŋ oc sêŋsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêŋsalê dokta. ³²Aô gameŋ bu waŋgalêm lau naŋ sêlic dau bu lau gitêŋ, naŋ sa dom, aô gameŋ bu waŋgalêm lau sac sa bu sênem dau kwi.”

Yao gêŋ daneŋ-nga-nga

(Mat 9:14-15; Mak 2:18-20)

³³Ma lau Palêsai ti lau Skraib dinaŋ sêsôm têŋ iŋ, “Ndoc daêsam Jon, Ʋgac Kêku Lau-nga ndê sêŋomi sêhu gêŋ daneŋ-nga siŋ ma sêteŋ mbec, ma Palêsai si sêŋomi sêkôm bocdinaŋ. Magoc tôm béc hoŋ am nem ngacsêŋomi sênom ti seŋ gêŋ sêmbo.” ³⁴Goc Yisu sôm, “Ʋgac nem awhê-nga daŋ bu êŋgalêm lau sa sêmbo sêwhiŋ iŋ bu sêneŋ mwasin nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu dasôm têŋ ɲac bu sêhu gêŋ daneŋ-nga siŋ têŋ ndoc ngac dau mbo whiŋ ɲac. ³⁵Ʋalêŋ tigeŋ aô gambo gawhiŋ aneŋ ngacsêŋomi, ma tu dinaŋ-nga dec sêhu gêŋ daneŋ-nga siŋ dom. Tigeŋ ndoc oc

meñ, nañ nacyo oc sêkôc aô su yêc ñac, ma têt ndoc dinañ ñac oc ñalôm ñawa-pac, ma sêñkuc lêt dahu gêt danet-nga sin-nga.”

Yisu ndê yom gitôm gêt wakuc

(Mat 9:16-17; Mak 2:21-22)

³⁶Ma in sôm yom gôlin dañ têt ñac bocdec bu, “Po akwa dañ bu kic, dec yac dakêc po wakuc bu dasi pi po akwa dinañ dom. Bu dakôm, oc tanyain po wakuc, ma po wakuc oc tôm po akwa dom. ³⁷Ma têt ndoc lau sêmasañ wain wakuc, nañ sêkêc sip bôc ñamlic wain-nga akwa dom. Mba. Ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ñamlic akwa kôc ma wê ninga. Ma bôc ñamlic oc tisac bocdinañ. ³⁸Mba. Wain wakuc dakêc sip bôc ñamlic wakuc. ³⁹Ma lau nañ sênôm wain akwa su, nañ sêtec bu sênôm wain wakuc, bu sêsôm, ‘Wain akwa, in ñayham.’”

Yisu in Pômdau bêt Sabat-nga

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

6 Têt bêt Sabat-nga dañ, Yisu kêsêlên mbo lôcwha nañ gic ôm wit-nga dañ kic, ma in ndê ñgacsênjomi sêkôc wit ñandô ma sênjê ñapa goc señ ñandô. ²Ma Palêsai ñatô sêlic gêt dau ma sêndac, “Tu sake-nga mac akôm gwelêñ nañ yac neñ yomsu gic yao bu dakôm têt bêt Sabat-nga dom?” ³Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto yêc pi gêt nañ Kin Dawid kôm. Mac asam su, me? Têt ndoc dañ gêt yô in ma lau nañ sêwhiñ in, ⁴dec in sôc Anôtô ndê andu gi, ma gêt bolom dabuñ nañ lau sêkên ti da, nañ Moses kên yao bu dabuñsiga tawasê sêneñ. Ma in kên têt lau nañ sêmbo sêwhiñ in ma ñac señ. Magoc lau dañ sêngôlin yom pi Dawid me sêsôm bu in kêtîli yomsu lec dom.”

⁵Ma in sôm têt ñac, “Ñamalac ndê Atu in gêt hoñ ñadau, ma in Pômdau bêt Sabat-nga whiñ.”

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têt bêt Sabat-nga

(Mat 12:9-24; Mak 3:1-6)

⁶Têt bêt Sabat-nga dañ in sôc lôm wê-nga dañ gi, ma kêdôhôn lau. Ma ñgac dañ nañ ndê amba andô-nga tibalê nañ ndôc. ⁷Lau Palêsai ti lau nañ sêndôhôn yomsu nañ sênjalê yom bu sêngôlin pi Yisu. Tu dinañ-nga dec ñac tatiñ in ñapep bu mboe in oc kôm ñgac dau ñayham sa têt bêt Sabat-nga, dec ñac oc sêsôm bu in kêtîli yomsu Sabat-nga. ⁸Yisu kêtâlê ñac si gauc, ma sôm têt ñgac amba balê, “Tisa, ma lhac lau hoñ aŋgô-nga.” Ma in tisa kalhac. ⁹Goc Yisu sôm têt ñac, “Aô bu wandac mac bu gêt bocke oc êngîli yomsu Sabat-nga? Dakôm ñayham têt lau, me dakôm sac têt lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?” ¹⁰In tahê ñac hoñ, ma sôm têt ñgac dau, “Êmatôc amam.” Goc ñgac dau kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

¹¹Magoc gêt dau kôm lau Palêsai ti lau Skraib atac ñandê atu, ma ñac sem yomgalôm têt dau pi Yisu, ma pi gêt bocke bu sêkôm têt in-nga.

Yisu kêtaliñ aposel 12 sa

(Mt 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹²Têt bêt dañ Yisu pi lôc dañ gi bu teñ mbec, ma tôm ôbwêc baliñ in teñ mbec mbo. ¹³Têt galañsê bêt bêt in kêtîli lau nañ sêñkuc in sêmeñ, ma kêtaliñ ñac si lau 12 sa, ma sam ñac bu lau †Aposel. ¹⁴Lau Aposel dau si ñaê bocdec: Saimon, nañ Yisu sam bu ‘Pita,’ lu asi Andru, ma Jems, Jon, Pilip, Batolomeas, ¹⁵Matyu, Tomas, Jems (nañ Alpayas ndê atu), Saimon (nañ sêsam bu ‘Ñgac †Selot’), ¹⁶Judas (nañ ñadamba in ñgac dañ ñaê Jems), ma Judas Iskeriot nañ tiñambu oc hoc Yisu asê.

**Yisu kêdôhông lau ma kôm
gêmbac ngayham sa
(Mak 3:7-12)**

¹⁷ Yisu ti ndê ngacsêngomi sêsip akên lôc sêmenj, ma Yisu kalhac gameñ gapoñ. Ma †sêngomi daêsam nañ sêñkuc Yisu, nañ sêkac sa su sêmbo dinañ. Ma lau toñ atu akên malac Jerusalem ti malac gameñ Judia-nga hoñ, ma lau akên gameñ gwêc-nga nañ yêc kêpiñ malac Taya ma Saidon, nañ sêmenj bu sêngô iñ ndê yom, ma bu iñ kôm ñac si gêmbac ngayham sa. ¹⁸ Lau nañ ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, nañ Yisu kôm ñac ngayham sa. ¹⁹ Ma lau hoñ sêhóc sôsôwec bu sê-masec iñ, ñahu bu ñaclai sa yêc Yisu, ma kôm lau gêmbac hoñ ngayham sa.

**Yisu ndê yom ñatô
(Mat 5:1-12)**

²⁰ Yisu tahê iñ ndê ngacsêngomi ma sôm,
“Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau ñalôm sawa, bu iñ gêlic ngayham bu kôc mac sa andöc iñ ndê gôliñ ñapu.
²¹ Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau nañ kwahic dec gêñ yô mac, bu iñ oc kêñ gêñ hóc mac dôn-nga.
Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau nañ kwahic dec andöc ti tamsulu, bu iñ oc nem malô mac e ambwac.
²² Anötö ndê mwasiñ gic waê mac lau nañ sêtec mac ma sêtiñ mac, ma sêpu mac ti sêkôm nem waêm tisac tu mac añkuc ñamalac ndê Atu-nga. ²³ Ahêgo daôm dom têt ndoc lau sêkôm bocdinañ, tigenj atê wê ti atac ngayham, bu Anötö oc kêñ ñagêyô ngayham têt mac yêc undambê. Ma gauc nem bu lau nañ sêtec mac, nañ si apai sêkôm ñalêñ tigenj dinañ têt Anötö ndê lau propet ñamata-nga.
²⁴ Oyaê mac lau nañ apo daôm sa ña awa ti wapa daêsam. Mac atap nem mwasiñ ngayham sa têt têt kwahic

dec-nga, magoc gêñ dau oc têt dom bu nem mac sa têt têt ñambu-nga.
²⁵ Oyaê mac lau nañ añ gêñ ñawahô kwahic dec. Tiñambu gêñ oc yô mac. Oyaê mac lau nañ ambwac kwahic dec. Tiñambu mac oc atañ dañgibo atu ma andöc ti tamsulu.
²⁶ Oyaê mac lau nañ lau hoñ sêmpin mac. Atac ngayham tu gêñ dinañ-nga dom, bu ñalêñ tigenj lau Israel-nga si apai sêmpin lau propet tasanj.”

**Atac whiñ mac nem ñacyo
(Mat 5:43-48)**

²⁷ Ma Yisu sôm têt lau dinañ, “Añgô anej yom. Atac whiñ mac nem ñacyo, ma akôm ngayham têt lau nañ sêtec mac.
²⁸ Anem mbec lau nañ sêpucho mac, ma aterj mbec pi lau nañ sêkôm sac têt mac.
²⁹ ñgac dañ bu tap am sip alim andô dañga, nañ kêñ dañga bu iñ ndic whiñ. ñgac dañ bu kôc nem ñakwê baliñ su yêc am, nañ êmgamiñ nem ñakwê ñandô-nga dom magoc kêñ têt iñ whiñ. ³⁰ ñgac dañ bu ndac gêñ dañ, nañ kêñ têt iñ. Ma ñgac dañ bu kôc am nem gêñ dañ, nañ ndac bu iñ kêñ mbu meñ dom. ³¹ Mêtê ngayham-ñayham nañ mac atac whiñ bu lau sêkôm têt mac, nañ mac daôm akôm têt ñac.
³² “Lau hoñ atac whiñ lau nañ atac whiñ ñac ô. Bocdinañ mac bu atac whiñ nem silip tawasê ma atac tec nem ñacyo, dec mac nem mêtê hóc gêlêc lau sac si mêtê su dom. ³³ Ma lau hoñ sêkôm ngayham têt lau nañ sêkôm ngayham têt ñac ô, ma mac bu akôm bocdinañ, dec mac nem mêtê hóc gêlêc lau sac si mêtê su dom. ³⁴ Ma mac bu akên tôp têt mac nem silip, nañ iñ gêñ atu dom. Mac añaalê su bu tiñambu ñac oc sêndic tôp dau. Lau sac sêkên tôp têt si silip, ma takwê bu ñac sêndic tôp hoñ mbu meñ.
³⁵ “Bocdinañ ayob daôm bu añkuc lau sac si mêtê dom. Atac whiñ nem ñacyo, ma akôm ngayham têt ñac. Akên

gêñ têtñ ñac, ma ahêgo daôm dom pi ndoc bocke ñac oc sêkên gêñ dau mbu meñ-nga. Tu dinañ-nga Anötö, ñaclai ti ñawasi ñadau oc kên ñaôli ñayham atu têtñ mac, ma sam mac bu iñ ndê atui awhê ma ñgac. Bu Anötö dau kêmwasin lau sac ma lau nañ sem dange iñ dom, nañ sêwhiñ. ³⁶ Bocdinañ tamwalô lau hoñ, tôm Damam undambê-nga tawalô lau.”

Yom datoc asidôwai sa-nga

(Mat 7:1-5)

³⁷ Ma Yisu sôm, “Anem dôhôn lau si lêtñ ti sakiñ tu bu alic lau ñatô sac ñambwa, me tu bu apu ñac-nga dom. Mac bu akôm, dec Anötö oc lic mac sac ma pu mac tu mac nem lêtñ ti sakiñ-nga boc-dinañ. Asuc lau si sac kwi, ma Anötö oc suc mac nem kwi boc-dinañ. ³⁸ Têtñ ndoc mac bu anem lau ñatô sa, nañ akên gêñ têtñ ñac ti nem ñalôm sambuc, ma boc-dinañ Anötö oc kên gêñ hóc gêlêc su têtñ mac e meñhu ma êñsalê mac ahuc. Bu Anötö oc êmwasiñ mac, gitôm mac amwasin lau.”

³⁹ Ma Yisu sôm yom gôliñ dañ bocdec, “Ïgac tapeç gitôm bu wê tapeç dañ dom. Mba! Inlu lu-lu oc sêpeñ sêsip sê sêndi. ⁴⁰ Ma kwapuc dañ oc hóc gêlêc gwalam akwa nañ kêdôhôn iñ, nañ dom. Magoc kwapuc hoñ nañ sêndôhôn gêñ hoñ e tidôn ñac, nañ oc sêtôm ñac si kêdôhônwaga.

⁴¹ “Tu sake-nga am hêgo daôm tu gêñ golop saun nañ yêc nem asidôwa tandô, tigen gêñ golop atu nañ yêc am daôm tanôm, nañ am gêlic apu? ⁴² Ma bocke am oc sôm têtñ nem asidôwa, ‘Aneñ asidôwa, aô bu wakôc gêñ golop nañ yêc am tanôm, nañ sa,’ magoc gêñ golop atu nañ póc am daôm tanôm ahuc, nañ am gêlic dom? Am ñgac tim yom lau-nga! Gêñ ñamata-nga kôc gêñ golop sa yêc daôm tanôm e tanôm ñawa sa, goc

tiñambu kôc gêñ golop saun nañ yêc nem asidôwa tandô, nañ sa.”

Lau si mêtê whê ñac sa bu ñayham me sac

(Mat 7:16-19; 12:33-35)

⁴³ Ma Yisu sôm, “A ñayham dañ oc nem ñandô sac dom, ma a sac oc nem ñandô ñayham dom. ⁴⁴ Dalic ñandô nañ a tidau-tidau sem, ma bocdinañ yac tanyalê bu a ñayham me sac. Gitôm dom bu dahiñ ñandô ñayham yêc a sac. ⁴⁵ Ma ñalên tigen, yom nañ lau sêsôm, nañ tóc gêñ bocke nañ hóc ñac si ñalôm ahuc, nañ asê. Mêtê ti gauc ñayham yêc lau ñayham si ñalôm, ma bocdinañ sêkôm mêtê ñayham. Ma mêtê ti gauc sac yêc lau sac si ñalôm, dec sêkôm sac.”

Yom gôliñ pi ñgac sêkwê andu-nga lu

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ “Tu sake-nga mac asam aô bu, ‘Pôm-dau, Pômdau,’ tigen mac dañam wambu aneñ yom dom? ⁴⁷ ñamalac nañ têtñ aô meñ ma ñgô aneñ yom, ma dañga wambu yom dau, nañ aô bu wawhê iñ sa têtñ mac. ⁴⁸ Iñ gitôm ñgac kwê andu-nga nañ kwê sê baliñ sip nom ñaŋga, ma kên hoc kêgapiñ alhō dôn têtñ ndoc iñ kêsuhun sip sê baliñ dinañ. Têtñ ndoc uhô-nga, bu hêc meñ hóc pi andu dau, magoc andu dau kalhac ñaŋga, bu iñ kwê ñapep. ⁴⁹ Magoc ñamalac nañ ñgô aneñ yom ma dañga wambu dom, nañ gitôm ñgac nañ kwê andu, magoc kên alhō sip nom ñalôm gi dom. Têtñ ndoc uhô-nga, bu hêc ma hóc pi ndê andu e ñagahô eñ andu dau ku sa ma tisac sambuc.”

Ïgac bata siñ-nga dañ kên whiñ ñaŋga

(Mat 8:5-13)

7 Yisu gic bata yom nañ iñ kêdôhôn têtñ lau toñ atu dinañ, goc sôc malac Kapenaom gi. ² Ma ñgac bata Rom-nga

naŋ gêm gôliŋ lau siŋ-nga 100, naŋ mbo malac dau. In ndê ngac akiŋ daŋ naŋ in tac whiŋ kêlêc, naŋ gêmbac e kêpiŋ bu mbac ndu. ³Ma in ngô Yisu ɲawaê, dec kêkiŋ lau bata Israel-nga ɲatô sêtêŋ in si, bu sêndac in bu meŋ ma kôm in ndê ngac akiŋ ɲayham sa. ⁴⁻⁵ɲac sêhêc asê têtŋ Yisu, ma sêsôm têtŋ in bu, “ɲgac bata siŋ-nga dinaŋ in ngac ɲayham, ma in tac whiŋ yac lau Israel-nga. In gêm yac sa tu akwê yac mba lôm wê-nga. Boc-dinaŋ yac atêŋ am bu nem in sa.”

⁶Goc Yisu whiŋ ɲac gi. In meŋ suŋ sa têtŋ andu, ma ɲgac bata siŋ-nga dau kêkiŋ ndê silip ɲatô bu sêsôm têtŋ in, “Pômdau, ɲgac bata siŋ-nga dau sôm bu in tec bu kêŋ ɲawapac têtŋ am. In sôm bu am ɲgac tiwaê naŋ hôc gêlêc in su, dec in maya bu am têtŋ in ndê andu ndi. ⁷Tu dinaŋ-nga in dau têtŋ am meŋ dom. Tiger in sôm bu in kêyalê su bu am ɲgac ti ɲa-clai atu, ma bocdinaŋ dec am gitôm bu sôm ɲa awham ɲambwa, dec in ndê ngac akiŋ oc ɲayham sa. ⁸Bu in dau daŋga wambu lau naŋ si ɲa-clai hôc gêlêc in ndê, ma in ndê lau siŋ-nga daŋga wambu in. In bu sôm têtŋ daŋ, ‘Am ndi,’ dec in oc ndi. Ma in bu sôm têtŋ daŋ, ‘Mwen!’ dec in oc meŋ. Ma in bu sôm têtŋ ndê ngac akiŋ bu kôm gêŋ daŋ, dec in oc kôm.”

⁹Yisu ngô ngac bata siŋ-nga ndê yom dinaŋ e hêdaê. In kac dau kwi ma sôm têtŋ lau toŋ atu naŋ sêŋkuc in, “Aô wasôm têtŋ mac bu yêc lau Israel-nga hoŋ aô gatap ɲac si daŋ naŋ kêŋ whiŋ ɲaŋga gitôm ngac Rom-nga dinaŋ, naŋ sa dom.”

¹⁰Ma tiŋambu ɲgac bata siŋ-nga ndê lau sêmbu sêtêŋ in ndê andu si, ma sêtap sa bu ɲgac akiŋ dau ɲayham sa su.

Yisu uŋ ngac daŋ naŋ mbac ndu su, naŋ sa

¹¹Bêc ɲatô giŋga su, ma Yisu têtŋ malac Nein gi, ma in ndê ngac-sêŋomi ti lau daêsam sêwhiŋ in si. ¹²Têtŋ têtŋ in

meŋ kêpiŋ malac dau ɲagatam, in gêlic lau ɲatô sêsa sêmeŋ, sêmbalaŋ ngac batê daŋ bu sêŋsuhuŋ in. ɲgac batê dinaŋ dinda in awhê sawa naŋ ndê balêkoc ɲatô mbasi. Ma lau malac-nga daêsam sêwhiŋ dinda sêsa sêmeŋ. ¹³Pômdau gêlic dinda, ma tawalô in ɲandô, goc sôm, “Am taŋ dom.” ¹⁴Goc in têtŋ ɲac gi, ma kêmasêc sasac naŋ ngac batê yêc. Ma lau naŋ sêhêc sasac, naŋ sêlhaŋ teŋ. Ma in sôm, “Aneŋ balê, aô wasôm têtŋ am bu tisa!” ¹⁵Ma ɲgac dau tisa ndôc, ma gic hu sôm yom. Goc Yisu kêŋ in mbu têtŋ dinda gi. ¹⁶Gêŋ dinaŋ kôm lau hoŋ sêtôc dau atu, ma ɲac sic hu sêmpin Anötö. ɲatô sêsôm, “Propet atu daŋ hôc asê yac.” Ma ɲatô sêsôm, “Anötö kêl-hiŋ in ndê lau yac siŋ dom, in gêm yac sa.” ¹⁷Ma tiŋambu ɲawaê pi gêŋ naŋ Yisu kôm, naŋ gêm gameŋ Judia-nga ma gameŋ ɲamakê-nga hoŋ ahuc.

Yisu sôm yom pi Jon, ɲgac Kêku Lau-nga (Mat 11:2-18)

¹⁸Têtŋ ndoc dinaŋ Jon, ɲgac Kêku Lau-nga ndôc gapocwalô, ma in ndê sêŋomi sic miŋ têtŋ in pi gêŋ hoŋ naŋ Yisu kôm. Goc Jon kêyalin in ndê sêŋomi lu sa, ¹⁹ma kêkiŋ inlu sêtêŋ Yisu si, bu sêndac in, “Anötö gic bata têtŋ yac bu oc êŋkiŋ Mesaya. Am daôm dinaŋ, me yac oc akêŋ batan ɲgac daŋ tiyham?”

²⁰⁻²¹Têtŋ ndoc ngac lu dinaŋ sêhêc asê Yisu, in gêm gwelêŋ mbo, ma kôm lau daêsam ɲayham sa, lau gêmbac ma lau ti ɲalau sac. Ma in kôm lau tapec daêsam si tandô po asê. Ma inlu sêsôm têtŋ in, “Jon, ɲgac Kêku Lau-nga kêkiŋ alu atêŋ am amen, bu andac am bu am Mesaya dau, me yac oc akêŋ batan ɲgac daŋ tiyham?” ²²Goc Yisu ô inlu si yom ma sôm, “Amlu ambu andi ma asôm yom têtŋ Jon pi mêtê naŋ amlu aŋgô aô gahoc asê, ma pi gêŋ naŋ amlu alic aô gakôm. Lau tapec sêlic gameŋ tiyham, lau bôliŋ sêŋsêlêŋ

tiyham, lau ti gêmbac leprasi si ñamlic ñawasi sa, lau dangasun bic sêngô yom tiyham, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêngô ñawaê ñayham. ²³ Angô! Lau nañ atac lu-lu tu aô-nga dom, nañ oc sê-tap Anötö ndê mwasin sa.”

²⁴ Ñgac lu nañ Jon kêkin, nañ sêhu Yisu sin ma sêmbu si, goc Yisu sôm yom pi Jon têt lau toñ atu, ma ndac ñac bocdec bu, “Têt ndoc mac asa atêt Jon yêc gameñ sawa a, nañ mac gauc gêm bu atap ñamalac kain bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê, gitôm gakoc nañ mbu kêwic, a? ²⁵ Mac asa a bu alic ñgac nañ sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nañ sêsôc ñakwê ñayham ma señ gêt ñayham, nañ sêmbo gameñ ñayham gitôm kin si andu. ²⁶ B oc dinañ dec aô bu wandac mac, bu mac asa a bu alic sake? Bu alic propet dan? Yomandô! In propet dan, ma in hôc gêlêc propet hon su. ²⁷ Propet akwa dan to yom nañ Anötö sôm têt Mesaya bocdec bu, ‘Aô *wanjin aneñ ngac aheñ-nga mun am, bu êmasañ am nem señ.*’ Y om pi ñgac aheñ-nga dau hêganôn Jon solop. ²⁸ Ñamalac nañ dinda nom-nga sêkôc ñac, nañ si dan hôc gêlêc Jon su dom. Tiger aô wasôm têt mac, bu lau hon nañ sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu su, lau tiwaê, ma lau waêmba bocdinañ, nañ hon sêhôt gêlêc Jon su yêc Anötö angô-nga.”

²⁹ Lau daêsam nañ sêngô Yisu ndê yom dinañ, ma lau sêkôc takis-nga sêwhin, nañ sêtôt asê bu sêlic Anötö ndê lêt bu lêt solop en. Ñahu bu mun-nga, têt ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo, nañ sêkôc in ndê yom sa ma sêlin sangû. ³⁰ Tiger lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-nga sêkôc Jon ti in ndê yom sa dom, ma sêlin in ndê sangû dom, dec tôc asê bu sêtec Anötö ndê lêt nañ Jon tôc têt ñac.

³¹ Ma Yisu gic têt yom ma sôm, “Lau têt dindec-nga ñac lau kain bocke? Aô wanem dôhôn pi gêt sake tu bu wawhê

ñac si lêt sa-nga? ³² Ñac sêtôm balêkoc nañ sêkôc whê sêmbo malac lôm, nañ sê-tucdin ñac si silip ñatô ma sêsôm, ‘Têt ndoc nañ yac ac on bu datê wê, nañ mac atec. Ma têt ndoc yac am wê dangibo-nga, nañ mac atec bu atan awhin.’ ³³ Ma mac lau têt dindec-nga bocdinañ. Jon, Ñgac Kêku Lau-nga meñ ma gêt gêt ñayham dom, ma nôm wain dom, ma mac asôm bu ñalau sac dan mbo in ndê ñalôm. ³⁴ Ma Ñamalac ndê Atu meñ hôt asê, ma gêt gêt ñayham ti nôm wain, ma mac asôm bu in ñgac gêt gêt ti nôm wain ñawahô-nga, ma in hê silip têt lau sac ti lau sêkôc takis-ñ ga. Bocdinañ, mac lau têt dindec-nga atôm balêkoc nañ sêkôm tô anin ñapan. ³⁵ Tiger Anötö ndê gauc hôt gêlêc gêt hon, ma in ndê lau sênjalê bu in ndê lêt in lêt solop.”

Awhê dan kêc bu ñamalu pi Yisu gahi (Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

³⁶ Palêsai dan ñaê Saimon kêgalêm Yisu bu neñ gêt whin in, dec Yisu sôt in ndê andu gi, ma ndôc tebo bu neñ gêt. ³⁷ Yêc malac dinañ, awhê sac dan mbo. In ngô ñawaê bu Yisu ndôc Palêsai ndê andu dinañ, dec kôt bu ñamalu ñayham sip kac dan, ma têt andu dau gi. ³⁸ In pôn haduc yêc Yisu gahi-nga ma tan, ma in ndê tasulu sip Yisu gahidômbwê. Goc in pun Yisu gahi ña kêclaun, ngutô in gahi, ma mbac gêt malu dau pi in gahi. ³⁹ Saimon gêlic gêt dau, ma gauc gêm yêc dau, “Ñgac dindec in bu propet dan, dec in oc ênyalê bu awhê nañ kê-masec in, nañ awhê sac dan.” ⁴⁰ Yisu kêyalê yom nañ Saimon gauc gêm, goc sôm, “Saimon, aô bu wasôm yom dan têt am.” Ma Saimon ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, sôm.”

⁴¹ Goc Yisu sôm yom gôlin dan bocdec bu, “Ñgac lu sêkôc tôp yêc ñgac ti lêtôm. Ñgac dan ndê tôp gitôm ñdenarii 500 ma dan ndê tôp gitôm denarii 50. ⁴² Inlu si mone sêndic tôp-nga mbasi, dec in

hu injlu si tōp nayom siŋ. Am gauc gēm bocke? Injlu si asa oc atac whiŋ ngac dau hōc gēlēc?” ⁴³Ma Saimon sōm, “Ŋgac naŋ kōc tōp atu, naŋ.” Ma Yisu sōm, “Am sōm solop.” ⁴⁴Goc iŋ kac dau kwi, tahē awhē dinaŋ, ma sōm tēŋ Saimon, “Aō gasōc am nem andu gameŋ, magoc am kēŋ bu tēŋ aō bu waŋgwasinŋ gahiŋ-nga tōm lau Israel-nga si gēbōm dom. Tigeŋ lic awhē dec. Iŋ ndē tasulu kōm aō gahiŋ ŋamaim sa, ma iŋ puŋ aō gahiŋ ŋa kē-clauŋ. ⁴⁵Am ŋgutō aō dom, tigeŋ awhē dec ŋgutō aō gahiŋ ŋapaŋ. ⁴⁶Am kēc olib ŋakwi pi aō ŋagōlōŋ dom, tigeŋ iŋ kēc bu ŋamalu pi aō gahiŋ. ⁴⁷Bocdinaŋ aō wasōm tēŋ am bu awhē dindec kēyalē bu Anötō suc iŋ ndē sac daēsam kwi, ma bocdinaŋ iŋ atac whiŋ aō ŋandō. Tigeŋ lau naŋ gauc gēm bu ŋac si sac atu dom, naŋ oc atac whiŋ iŋ naŋ bu suc ŋac si sac kwi, naŋ ŋandō dom.”

⁴⁸Ma Yisu sōm tēŋ awhē dau, “Aō gasuc am nem sac kwi su.” ⁴⁹Ma ŋacleŋ ŋatō naŋ sēndōc sēwhiŋ, naŋ sēsōm tēŋ dandi, “Ŋgac dindec iŋ ngac kainŋ bocke, dec iŋ suc sac kwi?” ⁵⁰Tigeŋ Yisu sōm tēŋ awhē dau, “Am nem kēŋ whiŋ gēm am si. Lhō ti atac malō ndi.”

Lauwhē daēsam sēŋkuc Yisu

8 Tiŋambu Yisu golom malac atu-tu ti saunŋ-saunŋ, ma gēm mētē ma hoc ŋawaē ŋayham asē pi Anötō ndē gōlinŋ. Ma ŋŋgacsēŋomi 12 ²ti lauwhē daēsam sēŋsēlēŋ sēwhiŋ iŋ. Lauwhē dinaŋ ŋatō Yisu soc ŋalau sac su yēc ŋac, ma ŋatō iŋ kōm ŋac si gēmbac ŋayham sa. Ŋac si daŋ iŋ Maria Magadala, naŋ Yisu soc ŋalau sac 7 su yēc iŋ. ³Ma awhē daŋ iŋ Joana, naŋ ndē akweŋ Kusa yob Herod ndē andu. Maria lu Joana, ma Susana, ma lauwhē daēsam sēŋkuc Yisu ma sēkēŋ si awa ti wapa tu sēnem iŋ ti ndē ŋgacsēŋomi sa-nga.

Yom gōlinŋ pi ngac kēbalip wit ŋawhē (Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴Tēŋ tēm daŋ lau toŋ atu sētēŋ Yisu sēmeŋ, ma lau akēŋ malac hoŋ yēc gameŋ Galili-nga sēmbo sēwhiŋ. Ma Yisu sōm yom gōlinŋ daŋ bocdec bu, ⁵“Ŋgac daŋ sa gi bu ēmbalip wit ŋawhē yēc ndē ōm, ma tēŋ ndoc iŋ kēbalip gēŋ dau, naŋ ŋatō sēpeŋ sēsip seŋ, dec lau sēkwē dōŋ ma mbac lōlōc-nga sēsip sēmeŋ ma seŋ su. ⁶Ma ŋawhē ŋatō sēpeŋ sēsip gameŋ hoc-hoc, ma tēŋ tēm sēpo sēpi sēmeŋ, naŋ sem bōlinŋ, bu nom dau tibasō. ⁷Ŋawhē ŋatō sēpeŋ sēsip kwanŋ ti ŋakwa ŋalōm, ma tēŋ ndoc sēpo sēpi sēmeŋ, naŋ kwanŋ pi whiŋ e yaŋ gēŋ dau ndu. ⁸Ma ŋawhē ŋatō sēpeŋ sēsip nom ŋayham, ma sēpo sēpi sēmeŋ e sem ŋandō gitōm 100.” Yisu gic bata yom gōlinŋ dau, goc sōm, “Asa bu daŋgasuŋ yēc, naŋ ŋgō aneŋ yom!”

Yisu whē yom gōlinŋ wit ŋawhē-nga ŋahu sa

(Mat 13:10-23; Mak 4:10-20)

⁹Tiŋambu Yisu ndē ŋgacsēŋomi sēndac iŋ bu whē yom gōlinŋ dinaŋ ŋahu sa. ¹⁰Ma iŋ sōm, “Anötō ndē gōlinŋ ŋalēŋ ŋahu sip ŋalōm gi. Iŋ kēyalinŋ mac sa bu aŋyalē ŋahu dau, magoc aō wasōm yom tēŋ lau ŋatō ŋa yom gōlinŋ ŋambwa. Tōm yom naŋ sēto yēc, naŋ sōm, ‘*Ŋac sēlic gēŋ naŋ aō gakōm, naŋ ŋapaŋ, magoc ŋac si gauc sa dom. Ma ŋac sēŋgō aneŋ yom ŋapaŋ, tigeŋ ŋac sēŋyalē ŋahu dom.*’”

¹¹Goc Yisu sōm, “Yom gōlinŋ dau ŋahu bocdec. Yom pi wit ŋawhē naŋ hēganōŋ Anötō ndē yom. ¹²Wit ŋawhē naŋ sēpeŋ sēsip seŋ, naŋ hēganōŋ lau naŋ sēŋgō Anötō ndē yom, magoc Sadaŋ meŋ ma kēgaho yom dau su yēc ŋac si ŋalōm, tu bu ŋac sēkēŋ whiŋ dom, ma sētap Anötō ndē mwasiŋ nem ŋac si-nga sa dom. ¹³Ma yom pi wit ŋawhē naŋ sēpeŋ sēsip gameŋ hoc-hoc, naŋ hēganōŋ lau

nañ sêngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa ti atac ñayham, tigen gitôm gêñ ñawhê nañ ñawakac mba, dec lau dinañ sêkên whiñ ñasawa saun, magoc lêtôm meñ ku ñac dulu. ¹⁴Ma yom pi wit ñawhê nañ sêpen sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, nañ hêganôn lau nañ sêngô Anötö ndê yom, magoc ñawapac ma mone ti gêñ ñayham-ñayham nom-nga gêm ñac si ñalôm ahuc, ma ñac si ñandô mbasi. ¹⁵Tigen wit ñawhê nañ sêpen sêsip nom ñayham, nañ hêganôn lau ti ñalôm ñawasi, nañ sêngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa tidôn yêc si ñalôm, ma sêlhac ñanga ñapan ma sem ñandô daêsam.”

Dasiñ lam ñawê kwi dom

(Mak 4:21-25)

¹⁶Ma Yisu sôm yom dañ bocdec bu, “Yac datuñ lam asê tu bu dasiñ kwi sip lôn ñalôm, me dakên sôc sasac ñapu dom. Mba! Tanñiñ êngalên ñalhu, bu lau nañ sêsôc sêmen, nañ sêlic ñawê. ¹⁷Ma ñalên tigen, yom nañ yêc siñ dau, ma yom nañ ñahu sip ñalôm gi, nañ oc meñ sa tiawê.

¹⁸“Bocdinañ akôc gauc ñapap pi Anötö ndê yom nañ mac angô. Asa nañ kôc Anötö ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidôn, nañ Anötö oc kên ñagauc daêsam têtñ in. Magoc asa nañ gauc gêm bu in kôc Anötö ndê yom sa su, tigen in kôc sa tidôn dom, nañ Anötö oc kôc yom dau su yêc in.”

Yisu dinda ti asii

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹Yisu ndôc andu dañ, ma in dinda ti asii sêmen bu sêlic in. Magoc lau daêsam sêmbo sêwhiñ in, ma gitôm dom bu sêti-gasuc in. ²⁰Ma ñamalac dañ sôm têtñ Yisu, “Am dinam ti asimi sêmbo awê, ma ñac bu sêlic am.” ²¹Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Lau nañ sêngô Anötö ndê yom ma dañga wambu ñapap, nañ sêti aô di-
nañ ti asiniñ.”

Yisu kôm bu ñampon timalô

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²²Têtñ bêt dañ Yisu sôm têtñ in ndê ñgacsênjomi, “Dapi bugictôn ñadanga dandi,” goc in pi wañ dañ whiñ ñac, ma sêsa si. ²³Sêlac wañ sêmbo, ma Yisu yêc bêt yêc. Ma mbu puc atu dec gêli bu sa ma ñampon gic sip wañ e kêpiñ bu wañ pac. ²⁴Dec sêtên Yisu si, sêun in sa ma sêsôm, “Ñadau, ñadau, yac oc dandiñ!” Ma Yisu tisa ma sôm yom ñanga têtñ mbu ti bu ñampon, dec ñampon dau timalô, ma gameñ ñaen sa. ²⁵Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Tu sake-nga mac akên whiñ gwalec?” Ma ñac sêtôc dau ti sêhêdaê, ma sêsôm têtñ dandi, “Ei! In ñgac dec asa? In gitôm bu kên yatu gêñ hon, ma mbu ti bu ñampon sêwhiñ, ma sêsôc in ndê yom ñapu!”

Yisu kôm ñgac ti ñalau sac ñayham sa

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶Sêlac e sêhôt asê lau Gerasa-nga si gameñ nañ yêc Bugictôn Galili-nga ñadanga mbu têtñ gameñ ac pi-nga. ²⁷Yisu sip baô gi, ma ñgac dañ akên malac atu nañ yêc gameñ dinañ, nañ têtñ in meñ. In ñgac nañ ñalau sac sêmbo in ndê ñalôm. ñasawa baliñ su ñgac dau sôc ñakwê dom, ma ndôc andu dom, magoc mbo ôm sêhôt-nga. ²⁸⁻²⁹Ndoc daêsam ñalau sac sêkôc in dôñ, ma lau sêñsahê bu sêsô in amba ti gahi dôñ ña sen ñanga ma sêyob in. Magoc têtñ hon in hê sen kic, ma ñalau sac sêwê in sa gameñ sawa gi. Têtñ ndoc in gêlic Yisu meñ, nañ in mbwêc ma hu dau sip nom yêc in angô-nga. Ma Yisu gic atu ñalau sac bu sêhu ñgac dau siñ, goc ñalau dañ ta yom ti ñanga, “Yisu, Anötö ñaclai ti ñawasi ñadau ndê Atu, am bu kôm sake têtñ aô? Aô water am bu kôm aô ñayom dom!” ³⁰Goc Yisu ndac ñalau sac, “Am nem ñaê asa?” ñalau sac daêsam sêmbo ñgac dau ñalôm, ma tu dinañ-nga ñac si

daŋ ô Yisu ndê yom ma sôm, “Aneŋ ɲaê ‘Toŋ Atu.’” ³¹ Ma ɲalau sac h oŋ dinaŋ sêteŋ Yisu tidim daêsam, bu ênkiŋ ɲac sêsip suŋ baliŋ sac naŋ sêsam bu Abis,[†] naŋ sêndi dom.

³² Têŋ têt dinaŋ bôc toŋ atu seŋ gêŋ sêmbo lôc ɲapu yêc gameŋ dinaŋ, ma ɲalau dau sêteŋ Yisu bu ênkiŋ ɲac sêsôc bôc dinaŋ si ɲalôm, ma Yisu gôlôc. ³³ Goc ɲalau sac sêhu ɲgac dinaŋ siŋ ma sêsôc bôc si ɲalôm si. Ma bôc hoŋ sênti sêsip salic sac ma sêsip bugictoŋ ɲalôm si, ma bu kô ɲac sêmbac ndu. ³⁴ Têŋ ndoc lau sêyob bôc-ɲga sêlic gêŋ dau, naŋ sêlhô si, ma sic miŋ pi gêŋ dau têt lau naŋ sêmbo malac atu ti gameŋ ɲamakê-ɲga. ³⁵ Ma lau hoŋ sêsa si bu sêlic gêŋ naŋ Yisu kôm. Têŋ têt sêhôt asê iŋ, naŋ sêlic ɲgac naŋ iŋ soc ɲalau sac su yêc iŋ, naŋ ndôc Yisu gahi-ɲga. Sêlic bu iŋ ndê gauc ɲawa sa, ma iŋ sôc ɲakwê sa tiyham, dec sêtôc dandi. ³⁶ Lau naŋ sêlic gêŋ dau, naŋ sic miŋ têt ɲac pi ɲalêŋ naŋ Yisu kôm ɲgac ti ɲalau sac ɲayham sa. ³⁷ Ma lau Gerasa-ɲga hoŋ sêndac Yisu bu hu ɲac siŋ, bu ɲac sêtôc dau atu. Goc Yisu pi waŋ ma bu lhô ndi. ³⁸ Ma ɲgac naŋ ɲalau sac sêhu iŋ siŋ, naŋ teŋ Yisu ɲaŋga bu whiŋ iŋ ndi, magoc Yisu kêkiŋ iŋ sa gi ma sôm, ³⁹ “Am mbu têt am nem andu ndi, ma ndic miŋ gêŋ hoŋ naŋ Anôtô kôm têt am.” Goc ɲgac dau kôlhô gi, ma gic miŋ têt lau hoŋ naŋ sêmbo malac atu dinaŋ, pi gêŋ atu naŋ Yisu kôm têt iŋ.

Yisu kôm awhê lu ɲayham sa

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Lau daêsam sêhôn Yisu sêmbo gameŋ Galili-ɲga, ma têt têt iŋ mbu akêŋ bugictoŋ ɲadaŋga meŋ, naŋ sêkôc iŋ sa ti atac ɲayham. ⁴¹ Ma ɲgac bata daŋ, naŋ yob lôm wê-ɲga yêc gameŋ di-naŋ, naŋ meŋ hôc asê Yisu. Iŋ ndê ɲaê

Jairas, ma iŋ hu dau sip nom yêc Yisu aŋgô-ɲga, ma teŋ iŋ ɲaŋga bu têt iŋ ndê andu ndi, ma nem iŋ ndê atuwê sa. ⁴² Bu iŋ ndê atuwê tigeŋ, naŋ ndê yala gitôm 12, naŋ gêmbac atu e kêpiŋ bu mbac ndu. Bocdinaŋ Yisu whiŋ iŋ gi.

Iŋ kêsêlêŋ mbo seŋ, ma lau toŋ atu sêŋgihi iŋ ahuc. ⁴³ Lau toŋ dinaŋ si daŋ iŋ awhê naŋ gêm dac ɲapaŋ tôm yala 12 su, magoc ɲamalac daŋ gitôm bu nem iŋ sa dom. ⁴⁴ A whê dau meŋ kêsêlêŋ mbo Yisu ɲambu-ɲga, ma kêmasêc iŋ ndê ɲakwê sip ɲadali. Ma ɲagahô iŋ ndê dac sa tiyham dom. ⁴⁵ Têŋ dinaŋ Yisu ndac, “Asa kêmasêc aô?” Lau daŋ sêsôm dau asê dom, ma Pita sôm, “Aneŋ ɲadau, lau toŋ dindêc sêwhiŋ yac sêkôm am si.” ⁴⁶ Magoc Yisu sôm, “ɲamalac daŋ kêmasêc aô, bu aô kayalê bu aneŋ ɲaclai ɲatô sa gi.” ⁴⁷ Awhê dinaŋ kêyalê bu iŋ gitôm dom bu siŋ dau, dec tigasuc Yisu. Iŋ kêtitec, ma hu dau sip nom gi. Ma yêc lau hoŋ aŋgô-ɲga, iŋ whê sa bu iŋ kêmasêc Yisu tu bu ɲayham sa-ɲga, ma bu têt ndoc iŋ kêmasêc iŋ, naŋ ɲagahô iŋ ɲayham sa. ⁴⁸ Ma Yisu sôm têt iŋ, “O aneŋ bawhê, am nem kêŋ whiŋ aô dec kôm am ɲayham sa. Am lhô ti atac malô ndi.”

⁴⁹ Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma ɲgac daŋ meŋ akêŋ Jairas ndê andu, ma sôm têt Jairas, “Am atômwê mbac ndu su, dec kêŋ ɲawapac têt Kêdôhônwaga dau dom.” ⁵⁰ Yisu ɲgô yom dinaŋ, magoc iŋ sôm têt Jairas, “Tôc daôm dom. Kêŋ whiŋ, ma iŋ oc ɲayham sa.”

⁵¹⁻⁵³ Têŋ ndoc sêhôt asê Jairas ndê andu, naŋ sêlic lau daêsam sêhu daŋgibo asê ma sêtaŋ sêmbo. Goc Yisu sôm, “Mac ataŋ dom! Iŋ mbac ndu dom, iŋ yêc bêt yêc.” Magoc ɲac sêmbwac iŋ, bu sêŋyalê bu bawhê dau mbac ndu su. Tigeŋ Yisu kalhac lau hoŋ ahuc sêmbo awê, ma kôc Pita, Jems ma Jon, ma

[†]8:31 Suŋ baliŋ sac (Abis) - alic Rev 9:1.

bawhê dau damba lu dinda, sêwhiñ iñ ma sêsôc andu si. ⁵⁴Ma iñ kêm bawhê dau sip amba ma sôm, “Aneñ bawhê, tisa!” ⁵⁵Goc bawhê dau tali sa tiyham, ma ñagahô iñ tisa kalhac. Ma Yisu sôm bu sêkên gên daneñ-nga tên iñ. ⁵⁶Iñ damba lu dinda sêhêdaê, magoc Yisu gic yao bu sêndic miñ pi gên nañ iñ kôm, nañ dom.

Yisu kêkiñ ñgacsêñomi 12 sêsa si

(Mat 10:7-11; Mak 6:7-11)

9 Yisu kêgalêm ñgacsêñomi 12 sa sêpitigen, ma kêñ ñaclai ti licwalô tên ñac gitôm bu sêsoc ñalau sac su, ma sêkôm lau gêm bac ñayham sa. ²Ma iñ kêkiñ ñac bu sêsa sêndi ma sênem mêtê pi Anötö ndê gôliñ, ma bu sênem lau gêm bac sa. ³Iñ sôm tên ñac, “Añsêlêñ amam sawa andi, akôc tôc dom, ma akôc talhi, me bolom, me mone, me ñakwê aô daôm-nga dom. ⁴Tên têm mac asôc malac dañ ma lau sêkôc mac sa asôc ñac si andu, nañ ambo whiñ ñac e mac ahu malac dau siñ. ⁵Ma lau malac dañ-nga bu sêkôc mac sa dom, nañ aton kop su yêc gahim tên ndoc mac ahu ñac siñ, bu atôc ñac si giso asê.” ⁶Ñgacsêñomi sêñgô yom dinañ, goc sêsa si. Ñac sêñsêlêñ sêlom-sêlom malac ma sêhoc ñawaê ñayham asê, ma sêkôm lau ñayham sa yêc gameñ hoj.

Herod ndac bata Yisu

(Mat 14:1-2; Mak 6:14-16)

⁷Tên ndoc dinañ gôliñwaga Galili-nga Herod ñgô yom pi gên hoj nañ Yisu kôm. Ma iñ gauc gêm yom daêsam, bu lau ñatô sêsôm bu Yisu iñ Jon, Ñgac Kêku Lau-nga nañ tisa akên lau batê-nga. ⁸Ma lau ñatô sêsôm bu iñ propet akwa Elaija nañ meñ hoc dau asê, ma ñatô sêsôm bu iñ propet ñamata-nga si dañ, nañ tisa akên lau batê-nga. ⁹Tigen Herod sôm, “Aô gac atu, dec sêtim Jon

ndê kachu kic su. Asa dec lau sic miñ pi iñ?” Ma iñ tac whiñ bu lic Yisu.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:1-15)

¹⁰Tên têm aposel 12 sêmbu sêmeñ, nañ sic miñ tên Yisu pi gên hoj nañ sêkôm. Ma tiñambu iñ kôc ñac sa sêwhiñ iñ, ma ñac tawasê sêtên malac Betsaida si. ¹¹Magoc lau daêsam sêñgô ñawaê ma sêtên Yisu si. Ma iñ kôc ñac sa, ma sôm y om tên ñac pi Anötö ndê gôliñ, ma kôm ñac si lau gêm bac ñayham sa.

¹²Sêmbu e kêpiñ bu ac ndi sip, goc ñgacsêñomi 12 sêtên iñ si ma sêsôm, “Gameñ dindec yac dambo, nañ gameñ sawa. Bocdinañ êmkiñ lau toñ dindec sêlhô sêtên malac ti gameñ ñamakê-nga sêndi, bu sêñsalê gên sêneñ-nga ma gameñ sêyêc bêc-nga.” ¹³Magoc Yisu sôm, “Mac akên gên tên ñac sêneñ.” Ma ñac sêo yom ma sêsôm, “Yac mba gên daneñ-nga daêsam dom. Bolom limdañ ma i lu sêndôc. Bocke? Yac andi anemlhi gên bu lau hoj sêneñ, a?” ¹⁴Ñac sêsôm yom dinañ ñahu bu lau toñ dinañ si laun- gac ñanamba gitôm 5,000. Magoc Yisu sôm tên iñ ndê ñgac-sêñomi, “Akên lau sêndôc sic titon-titon tôm 50.” ¹⁵Goc ñac sêkôm gitôm iñ sôm, ma lau hoj sêndôc sic. ¹⁶Ma Yisu kôc bolom limdañ ma i lu sa, tatak undambê, ma gêm dañge, goc pô kôc-kôc, ma kêñ tên ñgac-sêñomi bu sêndic sam tên lau. ¹⁷Lau hoj sêñ gên e hôc ñac dôn, ma tiñambu ñgac-sêñomi sic gên ñadêlê sa sip gatop 12 e meñhu.

Pita sôm Yisu ñahu asê

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)

¹⁸Tên ndoc dañ Yisu ti iñ ndê ñgac-sêñomi sêmbu tawasê, ma iñ teñ mbec mbo. Pacndê, goc iñ ndac ñac, “Lau sêsôm bu aô asa?” ¹⁹Ma sêsôm, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ñgac Kêku Lau-

nga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet ñamata-nga si ña, nañ tisa akên lau batê-nga.” ²⁰ Goc Yisu ndac ñac, “Ma mac ñaôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita sôm, “Am Mesaya, nañ Anötô gic bata bu êñkiñ meñ.” ²¹ Yisu ñgô yom dau ma gic yao ñac bu sêsôm asê têng lau ña ña dom e tiñambu. ²² In sôm, “Ñamalac ndê Atu gic waê bu hóc ñawapac ñaêsam. Lau bata ti ñdabunsiğa atu-tu ma lau nañ sêndôhôn yomsu oc sêtec in ma lau oc sêndic in ndu. Magoc têng béc titô-nga Anötô oc un in sa tiyham.”

Lau nañ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac

(Mat 16:24-28; Mak 8:34-9:1)

²³ Ma in sôm têng ñac hoñ, “Asa nañ tac whiñ bu êñkuc aô nañ êngwiniñ dau, ma tòm béc hoñ hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô. ²⁴ Bu asa nañ tac whiñ bu sap gêng nom-nga dôn ñapañ tu mbo tali-nga, nañ oc ñiinga. Magoc asa nañ bu hu gêng nom-nga siñ tu êñkuc aô-nga, nañ oc ñiinga dom. ²⁵ Ñamalac ña bu po gêng nom-nga hoñ sa, magoc in dau gatu bu ñiinga, dec gêng nom-nga hoñ ñinañ oc tòm dom bu nem in sa. ²⁶ Asa nañ bu maya tu aô ti aneñ yom-nga, nañ Ñamalac ndê Atu oc maya tu in-nga, têng ndoc in mbu meñ ti in dau ndê ñawasi, ma Damba ndê ñawasi ma añela dabuñ si ñawasi whiñ. ²⁷ Ma aô wasôm bu yomandô, lau ñatô kwahic dec sêmbo, nañ oc gacgeñ sêmbo tali e sêlic Anötô ndê gôliñ meñ sa tiawê.”

Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi

(Mat 17:1-13; Mak 9:2-10)

²⁸ Yisu sôm yom ñinañ su, ma béc ñatô gitôm 8 meñ gi su. Ma Yisu bu teñ mbec, dec kôc Pita, Jon ma Jems sêwhiñ in ma sêpi lôc ña si. ²⁹ Ma têng têm Yisu teñ mbec mbo, nañ in ndê aňgô andô

kaiñ ña sa, ma in ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc. ³⁰⁻³¹ Ma ñgac lu sêhóc asê ti ñawasi atu, nañ Moses lu Elaija, ma inlu sem yomgalôm sêwhiñ Yisu. Sêsôm yom pi gêng nañ oc hóc asê Yisu yêc malac Jerusalem têng ndoc meñ sa bu in hu nom dindéc siñ.

³² Têng ndoc ñinañ, Pita ma ñgac lu nañ sêwhiñ in, nañ kwapac ma béc yô ñac, tigen ñac tali sa ma sêlic Yisu ndê ñawasi ti ñgac lu nañ sêlhac sêwhiñ in. ³³ Têng têm Moses lu Elaija bu sêhu Yisu siñ, nañ Pita sôm têng in, “Ñadau, ñayham kêlêc bu yac dambo dec. Yac oc akwê bac tö, am nem ña, Moses ndê ña, ma Elaija ndê bac ña.” In sôm yom ñinañ, magoc in ndê gauc sa dom. ³⁴ In sôm yom ñinañ mbo, ma ña ña meñ ma kôm ñac ahuc e ñgacsêñgomi tö ñinañ sêtôc dau atu. ³⁵ Ma awha ña sa yêc ña ñaôm, nañ sôm, “Aô neñ atuñgac dau dindéc, nañ aô kayaliñ sa. Aňgô in ndê yom mañ!” ³⁶ Sêngô su goc sêlic Yisu tawasê mbo. Tiñambu ñac sem yom dau ahuc yêc dau-nga, ma têng ndoc ñinañ sêsôm yom asê pi gêng nañ sêlic, nañ dom.

Yisu soc ñalau sac su yêc balê ña

(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷ Têng galañsê ñac sêsip akên lôc dau sêmey, ma lau toñ atu sêkac sa sêtêng Yisu si. ³⁸ Ñac si ña ta yom bocdec bu, “Kêdôhônwaga, aô gakôc aneñ atuñgac tigen dindéc meñ, ma water am bu nem in sa. ³⁹ Ñalau sac ña mbo in ñaôm, ma têm ñaêsam kôc in dôn, ma a kêmwanan in ñağa e in mbwêc atu, ma whapwic sa. Ñalau sac dau bu kôm in tisac, ma tec bu hu in siñ. ⁴⁰ Aô gateñ am nem ñgacsêñgomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom.” ⁴¹ Goc Yisu sôm, “O mac lau sac. Mac nem akên whiñ mbasi! Aô gambo gawhiñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêng ña? Aô oc wambo wawhiñ mac

tu wanem mac sa napan-nga dom!” Ma Yisu sôm tɛn balɛ dau ɲadamba, “Kôc nem balɛ sa mweɲ.”

⁴²Tɛn tɛm balɛ dau kɛsɛlɛn meɲ, naɲ ɲalau sac kôc iɲ dɔn ma kɛmwanaɲ iɲ. Tigeɲ Yisu hec yom ɲalau sac, ma kôm balɛ dau ɲayham sa, ma kɛn iɲ mbu tɛn iɲ damba gi. ⁴³Ƴalɛn dinaɲ Yisu tɔc Anɔtɔ ndɛ ɲaclai ti ɲawasi atu asɛ, dec kôm lau hoɲ sɛhɛdaɛ.

**Yisu sôm tiyham bu iɲ oc
mbac ndu ma tisa tiyham**

(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

Lau hoɲ sɛlhac ti sɛhɛdaɛ tu gɛn hoɲ naɲ Yisu kôm-nga, ma iɲ sôm tɛn iɲ ndɛ ɲgacsɛnɔmi, ⁴⁴“Angô anɛɲ yom dindec ɲapeɲ! Tiɲambu oc sɛkɛn Ƴamalac ndɛ Atu sip lau ɲatɔ amba.” ⁴⁵Magoc ɲac sɛɲyalɛ yom dau ɲahu dom. Yom dau ɲahu yɛc siɲ dau tɛn ɲac, ma sɛtɔc bu sɛndac Yisu bu whɛ sa tɛn ɲac.

Asa ti ɲgac ɲamata-nga

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶Tiɲambu Yisu ndɛ ɲgac-sɛnɔmi sɛsɛɲ dau pi ɲac si asa iɲ ɲgac ɲamata-nga. ⁴⁷Yisu kɛyalɛ ɲac si gauc, goc kôc balɛ saunɲ daɲ ma kɛn iɲ kalhac kɛpiɲ iɲ, ⁴⁸ma sôm tɛn ɲac, “Asa naɲ kôc balɛ saunɲ daɲ tɔm iɲ dindec sa tu anɛɲ ɲaɛ-nga, naɲ kôc aɔ sa, ma asa naɲ kôc aɔ sa, naɲ kôc iɲ naɲ kɛkiɲ aɔ gameɲ, naɲ sa. Mac nem asa naɲ kɛgwiniɲ dau ma ti mac nem ɲgac akiɲ, naɲ ti ɲgac ɲamata-nga yɛc Anɔtɔ aɲgô-nga.”

**Lau naɲ sɛkôm gwelɛɲ tu
Yisu-nga, naɲ sɛwhɛ dau kôc dom**

(Mak 9:38-41)

⁴⁹Ma Jon sôm, “Ƴadau, yac alic ɲgac daɲ kôm gwelɛɲ ma soc ɲalau sac su yɛc lau ɲa am nem ɲaɛ. Iɲ kɛkuc am whiɲ yac dom, ma boc-dinaɲ yac ac yao iɲ bu kôm gwelɛɲ dau dom.” ⁵⁰Tigeɲ Yisu

sôm, “A lhac iɲ ahuc dom, bu asa naɲ kɛn kisa mac dom, naɲ mac nem daɲ.”

**Lau gameɲ Samaria-nga
sɛkôc Yisu sa dom**

⁵¹Ndoc meɲ kɛpiɲ bu Yisu mbu pi undambɛ ndi, dec iɲ kɛmasaɲ dau bu pi malac Jerusalem ndi. ⁵²Iɲ kɛkiɲ lau aheɲ-nga sɛmuɲ iɲ, sɛsɔc lau †Samaria-nga si malac daɲ si, bu sɛmasaɲ gameɲ tu iɲ mbo-nga. ⁵³Magoc lau Samaria-nga sɛɲyalɛ bu iɲ kɛsɛlɛn hɛganɔn malac Jerusalem, ma tu dinaɲ-nga dec sɛkôc iɲ sa dom. ⁵⁴Jems lu Jon sɛlic gɛn dau, goc sɛndac Yisu, “Pômdau, am bu sôm, dec yac oc aɲgalɛm ya sip akɛn undambɛ meɲ, ma sɛn ɲac su.” ⁵⁵Tigeɲ Yisu kac dau kwi, ma sôm iɲlu. ⁵⁶Ma ɲac hoɲ sɛlom malac daɲ si.

Lɛn taɲkuc Yisu-nga

(Mat 8:18-22)

⁵⁷Yisu ti ndɛ ɲgacsɛnɔmi sɛɲsɛlɛn sɛmbo sɛn ma ɲgac daɲ sôm tɛn Yisu, “Aɔ bu waɲkuc am, wawhiɲ am watɛn gameɲ bocke naɲ am oc ndi.” ⁵⁸Ma Yisu ô iɲ ndɛ yom ma sôm, “Giam pôm si hocsuɲ yɛc, ma mbac lɔlôc-nga si ɲaic yɛc, tigeɲ Ƴamalac ndɛ Atu ndɛ mala yɛc bɛc-nga mba.”

⁵⁹Ma iɲ sôm tɛn ɲgac daɲ, “Mweɲ êmkuc aɔ!” Magoc ɲgac dau sôm, “Pômdau, gɛn ɲamata-nga aɔ wandi wambo wawhiɲ anɛɲ lau e aɲsuhuɲ damaɲ su naɲ, ma tiɲambu wambu wameɲ waɲkuc am.” ⁶⁰Ma Yisu sôm tɛn iɲ, “Mba! Am êmkuc aɔ naɲ gɛn ɲamata-nga. Tec lau batɛ sɛɲsuhuɲ lau batɛ. Tigeɲ am ndi, ma hoc yom asɛ tɛn lau pi Anɔtɔ ndɛ gôliɲ.”

⁶¹Ma ɲgac daɲ tiyham sôm, “Pômdau, aɔ bu waɲkuc am, tigeɲ gɛn ɲamata-nga wambu watɛn anɛɲ andu, ma wakam anɛɲ lau.” ⁶²Ma Yisu ô iɲ ndɛ yom ma sôm, “Asa naɲ gic hu gwelɛɲ daɲ, tigeɲ kac dau kwi ma hɛgo gɛn naɲ iɲ hu siɲ

su, naŋ gitôm dom bu nem gwelenj mbo Anötö ndê gôlinj ŋapu.”

Yisu kêkinj sêŋomi 72 sêsa si

10 Tiŋambu Pômdau kêyalinj sêŋomi 72 tiyham sa, bu êŋkinj ŋac lu-lu sêsa sêndi sêmunj inj, sêtêŋ gameŋ ti malac hoŋ naŋ inj atac whinj bu ndic kêsi. ²Ma inj sôm têtŋ ŋac, “Gêŋ ŋandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic gêŋ ŋandô sa-ŋga daêsam dom. Bocdinaŋ aterj mbec têtŋ ôm ŋadau bu êŋkinj lau gwelenj-ŋga sêsoc inj ndê ôm sêndi, ma sêndic gêŋ ŋandô sa. ³Kwahic dec aô bu waŋkinj mac asa andi! Magoc ayob daôm ŋapen, bu aô kakiŋ mac bu asa andi atôm domba ŋatu, naŋ sêtêŋ giam pôm si gameŋ sêndi. ⁴Akôc talhi, me dalu, me atapa dom, ma aŋsêlêŋ ŋagahô andi. Ahê mwalêc lau yêc seŋ dom. ⁵Têtŋ ndoc mac bu asôc andu daŋ, naŋ asôm bu, ‘Yom malô têtŋ lau andu dindec-ŋga.’ ⁶Andu ŋadau bu ŋgac yom malô-ŋga dom, dec mac nem mbec yom malô-ŋga oc gacgeŋ yêc mac-ŋga. Ma andu ŋadau bu ŋgac yom malô-ŋga, dec inj oc kôc mbec yom malô-ŋga dinaŋ sa. ⁷Ambo andu dinaŋ, ma alom-alom andu dom. Aneŋ ti anôm gêŋ bocke naŋ sêkêŋ têtŋ mac, naŋ ti mac nem ŋaôli gwelenj-ŋga. Mêtê solop bu lau g welenj-ŋga sêkôc ŋaôli gwelenj-ŋga.

⁸“Têtŋ têtŋ mac asôc malac daŋ, ma lau sêkôc mac sa, naŋ aneŋ gêŋ daneŋ-ŋga naŋ sêkêŋ têtŋ mac. ⁹Akôm ŋac si lau gêmbac ŋayham sa, ma asôm têtŋ ŋac, ‘Anötö ndê gôlinj meŋ kêpiŋ.’ ¹⁰Tigeŋ mac bu asôc malac daŋ, ma sêkôc mac sa dom, naŋ goc alhac malac lôm ma asôm, ¹¹‘Yac atonj kop mac nem malac-ŋga su yêc yac mba gahiŋ. Yac akêŋ kop dindec mbu têtŋ mac bu atôc nem mêtê sac asê. Tigeŋ aŋyalê bu Anötö ndê gôlinj meŋ kêpiŋ.’ ¹²Yomandô aô wasôm têtŋ mac bu têtŋ bêc Anötö êmatôc lau-ŋga, naŋ lau malac dinaŋ-ŋga oc sêtap ŋagêyô sac

andô sa, hôc gêlêc ŋagêyô naŋ Anötö oc kêŋ têtŋ lau sac malac Sodom-ŋga.”

Yisu sôm yom pi lau naŋ sem dau kwi dom

(Mat 11:20-24)

¹³Yisu gic têku yom ma sôm, “Oyaê mac lau malac Korasin ma Betsaida-ŋga. Mac oc atap Anötö ndê atac ŋandê sa. †Lau apa naŋ sêndôc malac Taya ma Saidon, bu sêlic gêŋ dalô naŋ aô gakôm yêc mac aŋôm-ŋga, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtaŋ si sac. ¹⁴Tigeŋ mac akôm dom, dec wasôm têtŋ mac bu têtŋ ndoc Anötö êmatôc lau-ŋga, naŋ inj oc kêŋ ŋagêyô sac sambuc têtŋ mac, hôc gêlêc ŋagêyô naŋ inj oc kêŋ têtŋ lau Taya ti Saidon-ŋga, naŋ su.

¹⁵“Ma mac lau Kapenaom-ŋga, mac gauc gêm bu mboe Anötö oc kôc mac sa andôc undambê, a? Mba! Inj oc êmasuc mac su asip lambwam andi!”

¹⁶Ma Yisu sôm têtŋ sêŋomi 72 bu, “Asa naŋ kôc mac nem yom sa, naŋ gitôm inj kôc aneŋ yom sa. Ma asa naŋ tec mac, naŋ gitôm inj tec aô bocdinaŋ. Ma asa naŋ tec aô, naŋ tec Damaŋ naŋ kêkinj aô gameŋ.” Yisu sôm yom dinaŋ su, goc kêkinj sêŋomi 72 sêsa si.

Sêŋomi 72 sêmbu sêmeŋ

¹⁷Tiŋambu sêŋomi 72 dinaŋ sêmbu sêmeŋ ti atac ŋayham, ma sêsôm, “Pômdau, têtŋ ndoc yac asôm am nem ŋaê asê, naŋ gêŋ hoŋ sêsoc yac mba yom ŋapu, ma ŋalau sac sêwhinj.” ¹⁸Ma Yisu sôm, “Aô kayalê bu gêŋ naŋ mac akôm, naŋ ku Sadaŋ ndê ŋaclai dulu, e tôm inj peŋ akêŋ undambê ŋagahô ŋambwa, tôm sickac hep tigeŋ. ¹⁹Aô gakêŋ ŋaclai têtŋ mac su, tôm bu akwê mboc ti gapinj-gap dôn, ma bu ahôc gêlêc mac nem ŋacyo Sadaŋ ndê ŋaclai hoŋ su. Gêŋ daŋ oc kôm mac atisac dom. ²⁰Kwahic dec mac atac ŋayham bu ŋalau sac sêsoc mac nem

yom napa. Tigen atac nayham atu, bu Anötö to mac nem nae sa yêc undambê.”

²¹ Têñ ndoc dinañ ñalau Dabuñ gêm Yisu ahuc, ma in tac nayham atu, ma sôm, “O Damañ, undambê ti nom ñadau. Aô wampiñ am bu am tôc nem yom ña-ñandô asê têtñ lau nañ sêñgwiniñ dau, ma siñ kwi têtñ lau nañ gauc gêm bu ñac lau tiguaç ma sêñyalê gêtñ hoñ. Aêc, Damañ, am kôm bocdinañ kêkuc am daôm nem atac whiñ.

²² “Damañ kêñ gêtñ hoñ sip aô amañ. Lau dañ sêñyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê in. Ma lau dañ sêñyalê Damba dom, tigen in ndê Atu kêyalê in, ma lau nañ Atu dau atac whiñ bu tôc in asê têtñ ñac, nañ sêñyalê Damba.”

²³ Ma in kac dau kwi ma sôm têtñ in ndê ñgacsêñgomi tawasê, “Atac nayham tu mac alic gêtñ hoñ dindec-nga. ²⁴ Aô wasôm têtñ mac bu propet ti kiñ daêsam atac whiñ bu sêlic gêtñ nañ mac alic su, magoc sêlic dom. Ma ñac atac whiñ bu sêñgô yom nañ mac añgô su, magoc sêñgô dom.”

Yom gôliñ pi lau menpañ yac-nga (Mat 22:34-40; Mak 12:28-31)

²⁵ Têñ ndoc dañ gwalam akwa yomsu-nga dañ tisa bu êñsahê Yisu. Ma in ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhônwaga, aô wakôm sake, dec Anötö oc kôc aô sa wambo tañli napañ yêc undambê?”

²⁶ Ma Yisu sôm, “Am kêyalê yomsu hoñ nañ Anötö kêñ têtñ Moses. Ma yomsu dau sôm bu am kôm sake?” ²⁷ Goc ñgac dau sôm, “Yomsu dañ sôm bu, ‘Atac whiñ Pômdau, am nem Anötö, ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti licwalô sambuc ma ti am nem gauc sambuc.’ Ma yomsu dañ tiyham sôm bu, ‘Atac whiñ lau menpañ am, tôm am tac whiñ am daôm.’”

²⁸ Ma Yisu sôm, “Am sôm solop. Kôm bocdinañ, dec am oc ndôc tamli napañ.”

²⁹ Magoc ñgac dau gauc gêm bu tôc asê bu in ñgac gitên, dec ndac Yisu, “Ma

lau asa sêti aneñ lau menpañ aô-nga?”

³⁰ Yisu ô in ndê yom ña yom gôliñ dañ bocdec bu, “Ñgac Israel-nga dañ kêsêlên mbo señ akên Jerusalem ma bu sip têtñ malac Jeriko ndi, ma lau kañ sêkôc in dôn. Ñac sêkôc in ndê ñakwê su, sic in ti-sac e kêpiñ bu mbac ndu, goc sêhu in siñ yêc ma sêlhô si. ³¹ Tiñambu dabuñsiga Israel-nga dañ kêsêlên mbo señ tigen di-nañ meñ, ma têtñ ndoc in gêlic ñgac dau, nañ kêlêc in ma kôlhô gi. ³² Malô goc ñgac Israel-nga dañ akên †Liwai ndê toñ meñ hóc asê, gêlic ñgac dau, ma kêlêc in ma kêsêlên gi. ³³ Tiñambu ñgac Samaria-nga dañ kêsêlên mbo señ dinañ, meñ hóc asê, goc gêlic ñgac dau ma tawalô in. ³⁴ In têtñ in gi, kêgwasiñ in ndê gamboc ña olib ñakwi ti wain, goc kêpañ. Ma in kêñ in ndôc in ndê donki ñahô, kôc in sa gi sôc andu ñacleñ-nga dañ, ma yob in. ³⁵ Galañsê bêbêc in kêñ mone denarii lu têtñ andu ñadau, ma sôm, ‘Nem yaom ñgac dindec. Ma mone dindec bu nditôm dom, goc wakên mone ñatô tiyham têtñ ndoc aô wambu wameñ.’”

³⁶ Ma Yisu ndac, “Am gauc gêm bocke? Lau tö dinañ si asa in ñgac nañ sip lau kañ si amba, nañ ndê ñgac menpañ in-nga?” ³⁷ Goc ñgac yomsu-nga sôm, “Ñgac dê, nañ tawalô in.” Ma Yisu sôm, “Am ndi ma kôm bocdinañ. Tamwalô lau hoñ ma nem ñac sa.”

Mata lu Maria

³⁸ Yisu ti ndê ñgacsêñgomi sêñsêlên si e sêhóc asê malac dañ. Ma awhê dañ, nañ ndê ñaê Mata, kêgalêm Yisu bu neñ gêtñ yêc in ndê andu. ³⁹ Têñ ndoc Yisu sôc gi ndôc, nañ Mata ndê asiwê Maria ndôc sic kêpiñ Pômdau gahi-nga, bu ñgô in ndê yom. ⁴⁰ Tigen Mata kôm gwelen atu tu ndê gêtñ-nga. In têtñ Yisu meñ ma ndac, “Pômdau, aô tañwasên gakôm gwelen gambo! Aô asiñwê lec gêm aô sa dom, ma am gêlic nayham, me? Sôm bu in nem aô sa.” ⁴¹ Magoc Yisu ô in ndê yom

ma sôm, “Mata, Mata, am hêgo daôm tu gêñ daêsam-nga. ⁴²Magoc lau hoñ sêpônda gêñ atu tiger. Maria tac whiñ gêñ ñayham dau, ma lau dañ oc sêtôm dom bu sêkôc su yêc in.”

Yom pi lêñ dateñ mbec-nga

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

11 Têñ bêc dañ Yisu teñ mbec mbo gameñ dañ. In teñ mbec pac-ndê, ma in ndê ñgac-sêñom dañ sôm têt in, “Pômdau, tôm Jon kêdôhôn in ndê sêñomi, dec êmdôhôn yac bu atêñ mbec.” ²Ma Yisu sôm, “Têñ ndoc mac bu atêñ mbec, nañ atêñ bocdec bu:

Damañ, am nem ñaê lau sênem dabuñ mañ.

Mweñ ti lau hoñ si Pômdau.

³Tôm bêc hoñ kêt yac mba gö têt yac.

⁴Suc yac mba sac kwi, bu lau hoñ nañ sêkôm sac têt yac, nañ asuc si sac ñatôp kwi bocdinañ.

Ma yob yac bu lêtôm tap yac sa dom.”

⁵⁻⁶Ma in gic têtû yom ma sôm, “Akôc gauc pi mac daôm nem lêñ nañ atêñ gêt têt nem dawami. Mboe am nem ñacleñ señ baliñ-nga dañ meñ hóc asê têt ôb-wêc, ma am pônâ gêt daneñ-nga bu kêt têt in. Ma têt timaniñhu am bu têt am nem dawam dañ ndi, ma sôm têt in, ‘Oê dawañ, kêt gö ñatô têt aô bu wakêt têt aô neñ silip nañ kwahic dec meñ hóc asê.’ ⁷Am gauc gêm bocke? Am dawam dinañ oc ô nem yom yêc andu ñalôm ma sôm, ‘Kêt ñawapac têt aô dom! Aô gac gatam ahuc su, ma aneñ balêkoc sêyêc bêc su. Gitôm dom bu watisa ma wakêt gêt dañ têt am!’ In oc sôm bocdinañ, a? ⁸Aô wasôm têt am, bu am nem dawam oc tisa ma kêt gêt têt am, magoc in oc kêt tu am dawam in-nga dom. In oc kêt gêt têt am tôm am ndac, ñahu bu am pônâ daôm ma mayam pac tu ndac in-nga.

⁹“Bocdinañ aô wasôm têt mac. Ateñ gêt têt Anötö, dec oc akôc ñandô, añsalê

in ti ndê lêñ, ma oc atap sa, ma amati gatam, dec oc lêc su têt mac. ¹⁰Bu Anötö kêt gêt têt lau hoñ nañ sêndac in, ma lau hoñ nañ sêñsalê in ti ndê lêñ, nañ oc sêtap sa, ma ñac nañ sêmati gatam, nañ oc lêc su têt ñac.

¹¹“Damba dañ, bu atungac teñ i, dec oc kêt mboc wêm dañ têt in dom.

¹²Ma atungac bu ndac mbac ñ agulu, goc damba oc kêt gapiñgap têt in dom.

¹³Mac lau sac, tiger atoc nem balêkoc sa ña gêt ñayham-ñayham. Magoc Damam nañ mbo undambê in gitêt en, ma oc kêt ñalau Dabuñ têt lau nañ sêteñ in.”

Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mat 12:22-32; Mak 3:23-27)

¹⁴Têt ndoc dañ Yisu soc ñalau sac awha mba dañ su yêc ñgac dañ. Têt têt ñalau sac hu ñgac awha mba dau siñ, nañ ñgac dau gic hu sôm yom asê, ma lau toñ atu nañ sêlic, nañ sêhêdaê.

¹⁵⁻¹⁶Lau ñatô bu sêñsahê Yisu, dec sêndac in bu kôm gêt dalô dañ bu tôc asê bu in kôc ñaclai yêc Anötö ndê. Ma lau ñatô sêsôm, “Ñalau sac si ñadâ ñ Belsebal kêt ñaclai têt Yisu, ma bocdinañ in soc ñalau sac su.” ¹⁷Yisu kêtalê ñac si gauc, ma sôm, “Lau gameñ dañ bu sêwhê dau kôc, dec ñac si ñacyo oc sêseñ ñac su. Ma gôlôwac dañ bu sêwhê dau kôc, dec ñac oc sêlhac ñanga dom, ma ñac si ñacyo oc sêku ñac dulu. ¹⁸Ma Sadâñ boc-dinañ. In bu kêt kisa in ndê ñalau sac, dec in ndê gôliñ oc ñinga. Bocke dec mac asôm bu aô gasoc ñalau sac su ña Belsebal ndê ñaclai. ¹⁹Mac asôm bu aô gakôc ñaclai yêc Belsebal, dec gasoc ñalau sac su. Ma bocke? Mac nem sêñomi nañ sem gwelêñ sêsoc ñalau sac-nga sêwhiñ, nañ mac añgôliñ yom dau pi ñac whiñ, a? ñac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac! ²⁰Aô gasoc ñalau sac ña Anötö ndê ñaclai, bocdinañ añyalê bu Anötö ndê ñaclai bu nem gôliñ gêt hoñ, nañ hóc asê mac su.

²¹ “Sadaŋ iŋ gitôm ŋgac ti licwalô atu naŋ kôc iŋ ndê wapa siŋ-ŋga, ma yob iŋ ndê andu. Oc tôm dom bu lau sêŋgaho ŋgac kaiŋ dinaŋ ndê gêŋ daŋ. ²² Tigeŋ ŋgac ti licwalô atu naŋ hóc gêlêc iŋ ndê bu ndic siŋ têt iŋ ma ku iŋ dulu, dec iŋ oc kôc iŋ ndê wapa siŋ-ŋga su, ma whê iŋ ndê wapa hoŋ kôc.

²³ “Asa naŋ kalhac whiŋ aô dom, naŋ ti aneŋ ŋacyo. Ma asa naŋ gic lau sa sêtên aô sêmeŋ dom, naŋ soc ŋac su yêc aô.”

**Ŋalau sac sêŋsalê mala
naŋ yêc ŋambwa**

(Mat 12:43-45)

²⁴ “Têt ndoc ŋalau sac daŋ sa yêc ŋamalac daŋ, naŋ gitôm iŋ kêgihi mbo gameŋ sawa ma kêsalê mala êŋwhaŋ dau-ŋga. Tigeŋ têt ndoc iŋ tap sa dom, naŋ iŋ oc sôm têt dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu naŋ aô gahu siŋ su.’ ²⁵ Ma iŋ oc mbu ndi, ma tap sa bu ŋamalac dau ndê ŋalôm yêc ŋambwa, gitôm andu sawa naŋ sêmasaŋ ŋawasi sa. ²⁶ Dec iŋ oc sa ndi, kôc ŋalau sac 7 naŋ sac sambuc sêhóc gêlêc iŋ su, naŋ sêmeŋ, ma ŋac hoŋ oc sêšôc andu dinaŋ sêndi ma sêmbo dinaŋ. Bocdinaŋ ŋawapac naŋ tap ŋamalac dau sa, naŋ hóc gêlêc ŋawapac ŋamata-ŋga-ŋga su.”

²⁷ Yisu sôm yom dinaŋ, ma awhê daŋ yêc lau toŋ atu ŋalôm ta yom ma sôm, “Am dinam naŋ kôc am ma kêŋ su am, naŋ tap Anötö ndê mwasiŋ sa su.” ²⁸ Ma Yisu sôm, “Lau naŋ sêŋgô Anötö ndê yom ma sêkôc sa ti daŋga wambu, naŋ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa hóc gêlêc su.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gêŋ dalô

(Mat 12:38-42)

²⁹ Lau daêsam naŋ sêmbo sêwhiŋ Yisu, naŋ si toŋ kêšôwec ŋapaŋ. Ma iŋ sôm,

“Lau têt dindec-ŋga ŋac lau sac. Sêndac gêŋ dalô, magoc Anötö oc têt gêŋ dalô tigeŋ têt ŋac, tôm gêŋ dalô naŋ iŋ kôm pi Jona. ³⁰ Anötö kêkiŋ Jona têt lau Ninewa gitôm gêŋ dalô daŋ, ma ŋalên tigeŋ gêŋ naŋ oc hóc asê ŋamalac ndê Atu, naŋ oc ti lau têt dindec-ŋga si gêŋ dalô.

³¹ “Muŋ-ŋga, Kwin Siba-ŋga[‡] kêsêlên seŋ baliŋ, bu ŋgô Kiŋ Solomon ndê yom ti gauc atu-tu. Ma kwahic dec ŋgac naŋ hóc gêlêc Solomon su mbo dec, tigeŋ lau têt dindec-ŋga sêpu iŋ ndê yom. Tu dinaŋ-ŋga, kwin dau oc tisa akên lau batê têt ndoc Anötö oc êmatôc lau, ma iŋ oc hoc lau têt dindec-ŋga si sac asê. ³² Ma ŋalên tigeŋ, têt bêt ŋambu-ŋga lau Ninewa oc sêtisa sêwhiŋ lau têt kwahic dec-ŋga, ma ŋac oc sêhoc lau dindec si sac asê. Ŋahu bu lau Ninewa sêŋgô Jona ndê yom ma sem si ŋalôm kwi. Ma kwahic dec, ŋgac naŋ hóc gêlêc Jona su mbo dec, tigeŋ lau kwahic dec-ŋga sem dau kwi dom.”

Ŋamalac si tandô gitôm ya ŋawê

(Mat 6:22-23)

³³ “Yac datuŋ lam asê tu bu dasiŋ kwi me taŋgatôc ŋa suc ahuc dom. Mba! Dakên êŋgalên lhu, bu lau naŋ sêšôc sêmeŋ naŋ sêlic ŋawê.

³⁴ “Am nem tanôm gitôm ya ŋawê naŋ têt seŋ têt am. Bocdinaŋ am nem tanôm bu wê am sa lêtŋ ŋayham, dec am oc gacgeŋ mbo ŋawê ŋalôm. Magoc tanôm bu wê am sa lêtŋ sac-ŋga, dec am gacgeŋ mbo ŋasec ŋalôm. ³⁵ Tu dinaŋ-ŋga dec yob daôm ŋapep bu ŋawê naŋ yêc nem ŋalôm, naŋ mbac e ŋasec sa dom. ³⁶ Ma am bu sap lêtŋ ŋawê-ŋga dôtŋ ŋapaŋ, ma ndic ahê lêtŋ ŋasec-ŋga, dec ŋawê oc nem am nem ŋalôm sambuc ahuc, tôm lam daŋ pô am.”

[‡]11:31 Kwahic dec dasam gameŋ Siba-ŋga bu ‘Arabia.’ Miŋ pi Kwin Siba-ŋga sêto yêc 1 Kiŋ 10:1-13.

Yisu pu lau Palêσαι ti lau yomsu-nga

³⁷ Yisu gic bata yom dinaŋ su, goc Palêσαι daŋ kêgalêm iŋ bu neŋ gêŋ whiŋ iŋ. Yisu sôc ŋgac dau ndê andu gi ma ndôc sic ndôc tebo. ³⁸ Ma Palêσαι dau hêdaê bu Yisu gêŋ gêŋ magoc kêgwasinŋ amba muŋ su dom. ³⁹ Goc Pômdau sôm têt iŋ, “Mac lau Palêσαι atôm laclhu ti pele naŋ sêŋgwasinŋ ŋadômbwê-nga ŋawasi sa, magoc ŋalôm ŋadômbwi yêc dônŋ yêc. Bu mêtê tamgatu gêŋ ma mêtê sac hôc mac nem ŋalôm ahuc. ⁴⁰ Mac lau gauc mbasi-nga. Anôtô naŋ kêmasaŋ ŋamalac ŋamlic ti gêŋ awê-nga naŋ kêmasaŋ ŋalôm-nga whiŋ. ⁴¹ Tamwalô lau ŋalôm sawa, ma akêŋ nem ŋalôm sambuc tu anem ŋac sa-nga, ma bocdinaŋ dec mac nem ŋamlic ti ŋalôm whiŋ oc ŋawasi sa yêc Anôtô aŋgô-nga.

⁴² “Oyaê. Mac lau Palêσαι awhê nem gêŋ ôm-nga sauŋ-sauŋ hoŋ kôc ti toŋ amanlu, ma akêŋ toŋ tigerŋ ti da têt Anôtô. Mac akôm gêŋ sauŋ dinaŋ, tigerŋ mac ahu gêŋ atu siŋ. Mac amatôc lau si yom ŋapep dom, ma atac whiŋ Anôtô su dom. Gêŋ sauŋ naŋ mac akôm, iŋ ŋayham, magoc akôm yêc gêŋ atu-tu whiŋ bocdinaŋ. ⁴³ Oyaê. Mac lau Palêσαι atac whiŋ bu andôc lau tiwaê si pônŋ yêc lôm wê-nga, ma atac whiŋ bu lau sêtoc mac sa atôm lau tiwaê yêc malac lôm. ⁴⁴ Oyaê. Tu mêtê sac naŋ hôc mac nem ŋalôm ahuc, dec mac atôm nom naŋ sêŋsuhunŋ ŋgac batê daŋ yêc ŋalôm, ma lau sêŋyalê dom ma sêŋsêlêŋ sêmbo ŋahô.”

⁴⁵ Gwalam akwa yomsu-nga daŋ ŋgô Yisu ndê yom dinaŋ ma sôm, “Kêdôhônŋwaga, am sôm yom dinaŋ pi lau Palêσαι, ma am pu yac lau yomsu-nga whiŋ.” ⁴⁶ Ma Yisu sôm, “Oyaê. Mac lau yomsu-nga akêŋ yomsu daêsam têt lau naŋ kêŋ wapac ŋac ŋandô, tigerŋ mac daôm akôm gêŋ daŋ bu anem ŋac sa tu sêhôtê ŋawapac dinaŋ-nga dom.

⁴⁷ “Oyaê. Mac amasaŋ sêhôtê bu atoc propet akwa-kwa sa, magoc mac daôm apami sic propet dau ndu. ⁴⁸ Bocdinaŋ mac atôc asê bu mac alic gêŋ naŋ apami sêkôm, naŋ bu ŋayham. ⁴⁹ Anôtô kêyalê gêŋ hoŋ, dec hoc yom asê gwananŋ pi mac apami bocdec bu, ‘Aô wanŋinŋ lau propet ma lau aposel sêtêŋ ŋac sêndi, magoc ŋac oc sêndic propet ŋatô ndu, ma sêkôm mêtê sac têt ŋatô.’ ⁵⁰ Bocdinaŋ mac lau têt dindec-nga oc awêkainŋ ŋagêyô awhiŋ apami, tu propet hoŋ si dac naŋ sêkêc siŋ-nga, têt têt ŋamata-nga andô e meŋ. ⁵¹ Aêc, Abel iŋ ŋgac ŋamata-nga, ma Sekaria iŋ ŋgac ŋambu-nga, propet naŋ ŋac sic ndu yêc lôm dabunŋ, ma alta naŋ kalhac lôm dabunŋ ŋasactô, naŋ ŋalhu. Aêc, aô wasôm têt mac, lau têt kwahic dec-nga oc sêtap matôc sa pi lau hoŋ dinaŋ si dac.

⁵² “Oyaê. Lau daêsam takwê mac gwalam akwa yomsu-nga bu awhê Anôtô ti ndê lêt sa têt ŋac, magoc mac am ŋac sa ŋapep dom. Mac atôm lau naŋ sêyob ki gatam-nga, ma sêtec bu sêkac sa têt lau naŋ bu sêsôtê sêndi. Mac daôm aŋyalê Anôtô ti asôt iŋ ŋapu dom, ma mac alhac lau naŋ bu sêŋyalê iŋ ti sêsôtê iŋ ŋapu, naŋ ahuc.”

⁵³ Yisu gic bata yom dinaŋ ma hu andu dau siŋ. Ma lau Palêσαι ti lau naŋ sêndôhônŋ yomsu, naŋ sic hu sêkêŋ kisa iŋ ŋandô. Ŋac sêndac iŋ pi gêŋ daêsam, ⁵⁴ sêŋsahê bu sêtim iŋ bu sôm yom giso, dec oc tôm bu sêmatôc iŋ.

Yisu ndê yom ŋatô

(Mat 10:26-33)

12 Têt têt dinaŋ lau daêsam andô, tausen ma t ausen, sêkôm mwasac bu sêtigasuc Yisu e sêŋgapiŋ dau sa. Ma Yisu sôm yom têt iŋ ndê ŋgacsêŋjomi bocdec bu, “Ayob daôm ŋapep bu lau Palêσαι si mêtê sac lom mac dom. Ŋac sêsôm yom ŋayham magoc ŋac dau sêkôm ŋandô sa dom.

Mêtê dau gitôm yist naŋ tôm bu nem bolom ahuc ŋagahô eŋ.

²Gêŋ hoŋ naŋ lau sem ahuc, ma gêŋ hoŋ naŋ yêc siŋ dau, naŋ oc meŋ sa tiawê. ³Yom bocke naŋ mac asôm têt daôm têt ôbwêc, naŋ lau oc sêŋgô têt acsalô. Ma yom naŋ mac asôm malô têt daôm yêc andu ŋalôm, naŋ oc sêsôm asê yêc malac lôm. ⁴Aneŋ lau mac aŋgô. Atôc lau naŋ bu sêndic mac ndu-ŋga dom, bu tiŋambu ŋac sêtôm dom bu sêkôm gêŋ daŋ tiyham têt mac. ⁵Tigeŋ aô wasôm têt mac bu atôc Anötö, ma asôc iŋ ŋapu. Bu têt ndoc mac ambac ndu su, iŋ ndê ŋaclai yêc bu tuc mac asip lambwam andi. Aêc, aô wasôm têt mac, atôc iŋ!

⁶“Akôc gauc pi mbac kecsoc naŋ lau sêlic bu gêŋ ŋambwa. Tigeŋ Anötö oc êŋlhiŋ ŋac si daŋ siŋ dom. ⁷Ma Anötö tac whiŋ mac hôc gêlêc mbac sauŋ-sauŋ daêsam su. Yomandô! Anötö kêyalê mac e pi sa, gitôm iŋ sê mac nem kêclaŋ hoŋ sa timala. Bocdinaŋ atôc daôm dom.

⁸“Aô wasôm têt mac bu asa naŋ sôm asê yêc lau aŋgô-ŋga bu iŋ kêŋ whiŋ aô, naŋ ŋamalac ndê Atu oc sôm ŋamalac dau ndê ŋaê asê yêc Anötö ndê aŋela aŋgô-ŋga. ⁹Tigeŋ asa naŋ sêc iŋ ndê kêŋ whiŋ aô-ŋga ahuc yêc lau aŋgô-ŋga, naŋ ŋamalac ndê Atu oc sêc iŋ ahuc yêc Anötö ndê aŋela aŋgô-ŋga bocdinaŋ. ¹⁰Asa naŋ bu sôm yom sac pi ŋamalac ndê Atu, tigeŋ tiŋambu kac ndê ŋalôm kwi, naŋ Anötö oc suc iŋ ndê sac kwi. Tigeŋ asa naŋ sôm yom sac sambuc pi ŋalau Dabuŋ, naŋ Anötö oc suc iŋ ndê sac kwi dom.

¹¹“Tiŋambu lau oc sêkôc mac dôn tu mac akêŋ whiŋ aô-ŋga. ŋac oc sêwê mac atêŋ lau bata Israel-ŋga andi, bu sêmatôc mac yêc ŋac si lôm wê-ŋga. Ma ŋac oc sêkêŋ mac alhac gôliŋwaga ma lau ti ŋaclai aŋgô-ŋga bocdinaŋ. Têt ndoc dinaŋ, ahêgo daôm tu yom asôm ma aô têt ŋac-ŋga dom. ¹²Bu ŋalau Dabuŋ oc êndôhôn

mac ma kêŋ yom têt mac tu asôm-ŋga têt ndoc dinaŋ.”

Yom gôliŋ pi ŋgac ti lêlôm

¹³ŋgac daŋ yêc lau toŋ atu dinaŋ ŋalôm ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhônwaga, sôm têt aô dôwaŋ bu whê damaŋ ndê wapa lêŋsêm kôc ma kêŋ ŋatô têt aô.” ¹⁴Magoc Yisu sôm, “Am ŋgô su naŋ. Anötö kêyalin aô sa ti am nem ŋgac êmatôc yom-ŋga me ŋgac whê wapa kôc-ŋga dom.” ¹⁵Goc iŋ sôm têt lau hoŋ, “Ayob daôm ŋapep bu tamgatu wapa nom-ŋga dom. Bu ŋamalac si ŋahu sêmbo tali-ŋga sip awa ti wapa daêsam naŋ sic sa-ŋga, naŋ dom.”

¹⁶Ma iŋ sôm yom gôliŋ daŋ têt ŋac bocdec bu, “ŋgac ti lêlôm daŋ mbo, ma gêŋ naŋ iŋ sô yêc ndê nom gêm ŋandô daêsam andô. ¹⁷Dec iŋ gauc gêm têt dau, ‘Aô wakôm sake? Aneŋ andu wakêŋ gêŋ ŋandô sôc-ŋga oc nditôm dom.’ ¹⁸Bocdinaŋ dec iŋ sôm, ‘Aô wakôm gêŋ bocdec. Aô wasen andu akwa-kwa hoŋ su, ma wakwê andu wakuc ŋatô naŋ atu andô. Ma yêc dinaŋ, aô wandic aneŋ gêŋ ŋandô ti wapa hoŋ sa. ¹⁹Ma aô wasôm têt dauŋ, ‘Aô gac gêŋ ŋayham daêsam sa, gitôm bu oc wambo yala daêsam. Aô waŋwhaŋ dauŋ, ma waneŋ ti wanôm gêŋ ma watisambuc.’ ²⁰Magoc Anötö sôm têt iŋ, ‘Am ŋgac gauc mbasi-ŋga! Ôbwêc dec am oc mbwac ndu. Ma wapa naŋ am gic sa tu daôm-ŋga, naŋ oc ti asa ndê?’” ²¹Goc Yisu sôm, “Lau hoŋ naŋ sic wapa daêsam sa tu dau-ŋga, magoc sêmbo sêtôm lau ŋalôm sawa tu sêŋyalê Anötö ti ndê mêtê dom-ŋga, naŋ lau gauc mbasi-ŋga bocdinaŋ.”

Dahêgo dauŋ dom

(Mat 6:25-34)

²²Ma Yisu sôm têt iŋ ndê ŋgacsêŋomi, “Bocdinaŋ dec aô wasôm têt mac, ahêgo daôm tu gêŋ aneŋ-ŋga, me tu ŋakwê

asôc-nga dom. ²³Bu Anötö kên mac ambo tamli, ma gên dinañ iñ gên atu. Gên daneñ-nga iñ gên atu dom. Ma Anötö kên mac nem ñamlic ñagên hoñ. Dinañ iñ gên atu, ma ñakwê asôc-nga iñ gên atu dom.

²⁴“Akôc gauc pi mbac ko. Ñac sêsô gên dom, ma sic gên ñandô sa dom. Ñac si andu gên ñandô-nga mbasi, tigen Anötö gôlôm ñac. Ma Anötö tac whiñ mac ñamalac hôc gêlêc mbac hoñ su. ²⁵Ma mac nem asa, bu hêgo dau dec oc tôm bu ndic têku ndê têm mbo tali-nga? ²⁶Mac atôm dom bu akôm gên sauñ andô dinañ, bocdinañ tu sake-nga mac ahêgo daôm pi gên ñatô?

²⁷“Ma akôc gauc pi ñaola ñayham nañ sêpo sêlhac kwanñ ñalôm. Sêkôm gwelen dom, ma sêmasañ ñakwê dom, tigen aô wasôm têt mac, bu Kiñ Solomon iñ sôc ñakwê ñayham andô, magoc iñ ndê gôlôn ti ñawasi hôc gêlêc ñaola dinañ dañ su dom. ²⁸O mac lau nañ akên whiñ gwalec, angô! Kwanñ ti ñaola nom-nga sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkên ya neñ su, magoc Anötö kên gên dau ti ñadalô ñayham ma yob ñapep. Ma bocdinañ, anyalê bu yom ñandô, Anötö oc yob mac ma kên ñakwê têt mac whiñ. ²⁹Ahêgo daôm pi gên aneñ ti anôm-nga dom, ma ambo ti ñalôm ñawapac dom. ³⁰Lau sambuc nañ sênjalê Anötö dom, nañ sêhêgo dau pi gên kainñ dinañ ñapañ, magoc Damam undambê-nga kêyalê su bu mac apônda gên dau. ³¹Ahêgo daôm tu gên dinañ-nga dom, magoc akôm ñanga bu atap malam sa yêc Anötö ndê gôlîñ ñapu. Ma iñ oc yob mac tu gên nom-nga-nga whiñ. ³²O aneñ lau, atôc daôm dom. Bu mac nem Damam undambê-nga tac whiñ bu ti mac nem Kiñ ma kôc mac sa andôc iñ ndê gôlîñ ñapu.”

Taṅsalê awa ṅandô undambê-ṅga (Mat 6:19-21)

³³⁻³⁴“Aô wasôm têt mac, bu gameñ bocke nañ mac nem awa yêc, nañ mac oc ahê gauc pi ma atac whiñ ñapañ. Bocdinañ akên nem wapa nom-nga têt lau sênemlhi, ma akên nem awa tu anem lau ñalôm sawa sa-nga. Ma apo gên undambê-nga sa ti nem awa ñandô, nañ oc yêc ñayham ñapañ. Lau kañ oc sêtôm dom bu sênem kañ, ma gên dañ oc kôm tisac dom.”

Tamasañ dauñ tu Pômdau mbu meñ-ṅga (Mat 24:42-51)

³⁵⁻³⁶“Amasañ daôm ñapep. Ambo atôm lau akiñ nañ sêsôc ñakwê gwelen-nga sa, ma sêtunñ si lam asê ma sêhônñ si ñadau bu mbu meñ akên mwasiñ nem awhê-nga. Têt ndoc ñac si ñadau mbu meñ ma êmati gatam, nañ ñac oc sêkac gatam sa têt iñ ñagahô. ³⁷Ñadau bu mbu meñ ma tap lau akiñ sa, nañ sêmasañ dau gwanañ ma sêhônñ iñ sêmbo, dec ñac oc sêtap mwasiñ atu sa yêc iñ. Aô wasôm yomandô, ñadau dau oc meñ, sôc ñakwê tôm lau akiñ sêsôc, kên ñac sêndôc tebo, ma nem akiñ ñac. ³⁸Ñadau bu meñ têt timaniñhu me têt ôbwêc lôm, ma tap ñac sa sem ali ma sêhônñ iñ sêmbo, dec iñ oc êmwasiñ ñac êñlêc. ³⁹Tigen angô su nañ! Lau kañ sêkên puc pi ndoc sêmeñ-nga dom. Andu ñadau dañ, bu êñyalê ndoc nañ ñgac kañ dañ oc meñ, dec iñ oc yob iñ ndê andu ñapep bu ñgac kañ dinañ sôc meñ dom. ⁴⁰Ma mac bocdinañ, amasañ daôm ñapep ma anem ali ñapañ, bu ñamalac ndê Atu oc mbu meñ têt ñandô nañ mac akên batam, nañ dom.”

⁴¹Têt dinañ Pita sôm, “Pômdau, am sôm yom gôlîñ dinañ bu yac ñgacsênjomi angô, me bu lau hoñ sênjô?” ⁴²Ma Pômdau ô yom ma sôm, “Mac nem asa iñ

gitôm ngac akiñ ñayham ma ti gauc? Ñgac akiñ kaiñ dinañ ndê ñadau bu lhô têt gameñ dañ ndi, goc iñ oc kêt iñ yob lau akiñ ñatô ma kêt gêt daneñ-nga têt ñac tôm ñandoc. ⁴³Ma têt ndoc ñadau mbu meñ ma tap iñ sa kôm iñ ndê gwelêñ ñapep mbo, nañ iñ oc lic iñ ñayham ma kôm ñayham têt iñ. ⁴⁴Yomandô! Ñadau oc kêt iñ yob iñ ndê wapa hoñ. ⁴⁵Magoc ngac akiñ sac oc sôm têt dau, ‘Aneñ ñadau oc mbu meñ ñagahô dom.’ Goc iñ oc ndic lau akiñ ñatô, ma neñ gêt ñawahô ti nôm wain e êñiñ iñ. ⁴⁶Ñadau oc mbu meñ hôc asê têt bêc ti acgatu nañ ngac akiñ dau kêt bata, nañ dom. Ma iñ oc kêt ñagêyô sac sambuc têt iñ, ma soc iñ su ndi bu mbo whiñ lau nañ dangapêc ma sêkêt whiñ dom.

⁴⁷“Ñgac akiñ nañ kêyalê gêt nañ iñ ndê ñadau tac whiñ bu iñ kôm, tigeñ tec bu kôm ma kêmasañ dau dom, nañ oc tap ñagêyô atu sa. ⁴⁸Magoc ngac akiñ nañ kêyalê gêt nañ ñadau tac whiñ bu iñ kôm, nañ dom, dec kôm mêtê sac nañ gic waê bu iñ tap ñagêyô sa, nañ oc kôc ñagêyô saun. Lau hoñ nañ sêtap mwasin sa yêc Anötô, nañ iñ takwê ñac bu sêkôm gwelêñ ña mwasin dinañ e nem ñandô. Ma ñac nañ sêtap mwasin atu sa, nañ iñ takwê ñandô daêsam.”

Lau oc sêwhê dau kôc tu Yisu-nga

(Mat 10:34-36)

⁴⁹Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aô gasip nom gameñ bu wakêt ya êñsahê lau nom-nga, ma aô atac whiñ bu ya dau lom asê ñagahô. ⁵⁰Aô dauñ oc wahôc ñawapac ti ñandê atu, nañ gitôm busaŋgu kaiñ dañ tu waliñ-nga. Ma aô wapô sim dauñ ñandô e gêt dau ñandô sa. ⁵¹Gauc nem bu aô gameñ bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aô-nga dec lau oc sêwhê dau kôc. ⁵²Têt kwahic dec ma ndi, lau nañ sêmbo andu dañ, nañ oc sêwhê dau kôc tu aô-nga. Lau

amañdañ bu sêmbo, goc lu oc sêkêt kisa tö, ma tö oc sêkêt kisa lu. ⁵³Tu aô-nga dec ñac oc sêwhê dau kôc. Damba lu atungac oc sêkêt kisa dau, ma dinda lu atuwê oc sêkêt kisa dau. Ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêt kisa dau bocdinañ.”

Taŋyalê ndoc

⁵⁴Ma Yisu sôm têt lau toñ atu, “Mac bu alic dao yec sambuc dañ puc pi meñ, dec mac asôm bu u oc ndic, ma u gic. ⁵⁵Ma muasa bu êñsêlêñ, dec mac asôm bu gameñ oc ñandê sa, ma gameñ ñandê sa. ⁵⁶Mac lau atim yom lau-nga! Mac alic gêt dalô nom-nga ti umbon-nga ma mac atôm bu aŋyalê ndoc. Ma bocke dec mac alic gêt hoñ nañ aô gakôm yêc nom, magoc mac nem gauc sa pi aô neñ ñahu lec dom.

⁵⁷“Oc tôm bu mac aŋsahê gêt hoñ tu bu aŋyalê lêt bocke iñ lêt gitêt, magoc tu sake-nga mac akôm dom? ⁵⁸Aŋgô! Am asa nañ nem tôp bu yêc ñamalac dañ, ma iñ bu wê am têt ngac êmatôc yom-nga, nañ goc êmsahê bu êmasañ yom whiñ iñ têt ndoc amlu aŋsêlêñ ambo señ. Ma bocdinañ ngac dau oc kêt am têt ngac êmatôc yom-nga dom. Bu mba, mboe ngac êmatôc yom-nga o c kêt am têt ngac yob gapocwalô-nga, ma iñ oc kêt am sôc gapoc-walô ndi. ⁵⁹Aô wasôm têt am bu am oc ndôc gapocwalô ñapañ e am ndic nem tôp hoñ pacndê.”

Danem dauñ kwi bu dandinañ dom

13 Têt ndoc dinañ lau ñatô sêmbo sêwhiñ Yisu, ma ñac sic miñ yom pi lau Galili-nga ñatô. Lau dinañ sic domba ndu bu sêkêt ti da, ma gôliñwaga Pailot ndê lau sêmeñ ma sic ñac ndu ma sêñgaluñ ñac si dac whiñ domba si dac. ²Yisu ngô ñac si yom dau, goc ndac, “Mac gauc gêm bocke? Lau Galili-nga di-nañ si sac hôc gêlêc lau Galili-nga ñatô si sac su, ma bocdinañ ñawapac dinañ hôc

asê ñac, a? ³ Aô wasôm, mba! Tigeñ mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac oc andiñam. ⁴ Gauc nem andu baliñ nañ lau sêkwê yêc Siloam, nañ ku sa ma sec lau 18. Ma ac gauc gêm bocke? Lau 18 dinanñ si sac hôc gêlêc lau Jerusalem-nga si sac, a? ⁵ Aô wasôm têt mac, mba! Tigeñ mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac hoñ oc andiñam.”

⁶ Goc Yisu sôm yom gôliñ dañ bocdec bu, “Yêc ñgac dañ ndê ôm wain-nga, a kiñ dañ kalhac. Ma ñgac dau gi kêsâlê a kiñ ñandô, magoc tap sa dom. ⁷ Dec iñ sôm têt ñgac nañ yob iñ ndê ôm, ‘Tôm yala tô aô gameñ kasalê ñandô yêc a kiñ dindêc, ma gatap sa dom. Lêt dula, bu a dau pôc gameñ ahuc ma gêm ñandô dom.’ ⁸ Tigeñ ñgac yob ôm-nga sôm, ‘Aneñ ñadau, hu siñ lhac yala dañ tiyham. Aô wandic gwelec ma wahôc nom pi ñahu. ⁹ Iñ bu nem ñandô têt yala wakuc, dec oc ñayham. Ma bu nem ñandô dom, nañ goc am lêt dula.’”

Yisu kôm awhê bôliñ dañ ñayham sa têt bêt Sabat-nga

¹⁰ Têt bêt Sabat-nga dañ, Yisu kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga dañ. ¹¹ Ma awhê dañ mbo, nañ ñalau sac kôm iñ ndôc bôliñ tôm yala 18. Iñ kêsêlêñ kênkôn ma gitôm dom bu iñ lhac solop. ¹² Yisu gêlic iñ ma ta iñ meñ, goc sôm, “O awhê daôm, aô bu wasen gêt nañ sô am dôn, nañ su.” ¹³ Goc Yisu kêt amba sac iñ, ma ñagahô iñ kalhac tisolop, ma kêpiñ Anôtô.

¹⁴ Tigeñ ñgac bata nañ yob lôm wê-nga dinañ, iñ tac ñandê bu Yisu kôm awhê dinañ ñayham sa têt bêt Sabat-nga. Dec iñ sôm têt lau, “Bêt 6 yêc bu danem gwelêñ. Mac bu atac whiñ bu ñayham sa, dec amêñ têt bêt Sabat-nga dom. Amêñ têt bêt 6 dinañ ñadañ.”

¹⁵ Magoc Pômdau ô iñ ndê yom ma sôm, “Mac lau atim yom lau-nga. Mac hoñ akôm gwelêñ têt bêt Sabat-nga têt ndoc

mac ambwala nem donki ti makao su, ma awê ñac sêsa si bu sênôm bu. ¹⁶ Awhê dindêc iñ Abraham ndê apawê dañ, ma Sadañ sô iñ dôn tôm yala 18 su. Tu sake-nga dec tambwala iñ su têt bêt Sabat-nga dom?” ¹⁷ Yisu ndê yom dau kôm iñ ndê ñacyo hoñ maya atu. Tigeñ lau daêsam atac ñayham pi gêt ñayham hoñ nañ iñ kôm.

Yom gôliñ pi gêt ñawhê saun (Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ma Yisu ndac lau dinañ, “Anôtô ndê gôliñ kêsôwec ñalên bocke? Aô wanem dôhôn pi gêt sake bu wawhê sa? ¹⁹ Anôtô ndê gôliñ gitôm ñawhê saun andô dañ, gitôm a soc ñawhê. Iñgac dañ kôc sa gi ma sô yêc ndê ôm, ma tiñambu gêt dau po ti a atu, ma mbac lôlôc-nga sêmeñ sêhê si ñaic yêc ñasangac.”

Yom gôliñ pi yist (Mat 13:33)

²⁰ Ma iñ sôm yom gôliñ dañ tiyham bocdec bu, “Aô wanem dôhôn Anôtô ndê gôliñ pi gêt sake bu wawhê sa? ²¹ Aô wanem dôhôn pi yist, nañ awhê dañ kêt sip plawa lôn atu dañ ma kêgaluñ. Ma ñasawa saun eñ yist dinañ kôm plawa hoñ suñ.”

Gatam undambê-nga saun andô

²² Tiñambu Yisu kêsêlêñ hêganôn Jerusalem gi. Iñ golom-golom malac atu-tu ti saun-saun hoñ, ma kêdôhôn lau. ²³ Ma ñamalac dañ ndac iñ, “Pômdau, Anôtô oc kôc lau tigeñ-tigeñ sa sêndôc undambê, me lau daêsam?” Ma Yisu ô yom ma sôm têt lau, ²⁴ “Lau daêsam oc sêñsahê bu sêsôc gatam sêndi, magoc ñac oc sêtôm dom, bu gatam dau saun andô. Bocdinañ akôm ñanga bu asôc gatam dau andi. ²⁵ Andu ñadau bu tisa ma ndic gatam ahuc, dec mac oc alhac awê, amati gatam ma asôm, ‘Pômdau, lêt gatam su têt yac.’

Magoc in oc sôm têt mac bu, ‘Mac lau dinaŋ amêŋ akêŋ nde? Aô kayalê mac dom.’ ²⁶ Ma mac oc asôm, ‘Yac aŋ gêt ti anôm gêt awhiŋ am, ma am kêdôhôn lau yêc yac mba malac lôm.’ ²⁷ Tigeŋ in oc sôm, ‘Mac lau dinaŋ amêŋ akêŋ nde? Aô kayalê mac dom. Alhô su yêc aô, mac lau akôm sac-ŋga!’ ²⁸⁻²⁹ Têt têt ŋambu-ŋga, mac oc alic Abraham, Aisak ma Jakob ti p ropet akwa-kwa hoŋ sêndôc Anôtô ndê gameŋ undambê-ŋga. Ma lau oc sêmêŋ akêŋ nom ŋabatij hoŋ, ma sêneŋ mwasiŋ atu yêc undambê. Magoc Anôtô oc êmasuc mac su andi ambo gameŋ ahôc ŋandê-ŋga, ma yêc dinaŋ mac oc ataŋ, ma mac nem lhôm êŋsiŋ pi dau. ³⁰ Angô su naŋ! Lau ŋatô naŋ kwahic dec sêti lau ŋambu-ŋga, naŋ oc sêti lau ŋamata-ŋga, ma lau ŋamata-ŋga oc sêti lau ŋambu-ŋga.”

Yisu taŋ pi lau Jerusalem-ŋga

³¹ Têt ndoc dinaŋ lau Palêsai ŋatô sêtêŋ Yisu sêmêŋ ma sêsôm, “Hu gameŋ dindec siŋ ma lhô ndi, bu Herod tac whiŋ bu ndic am ndu.” ³² Magoc Yisu sôm têt ŋac, “Mac andi asôm têt Herod, giam pôm dinaŋ, ‘Acsalô lec ma laŋsê aô oc wasoc ŋalau sac su, ma wakôm lau gêm bac ŋayham sa. Ma têt bêt titô-ŋga aô oc wandic dabiŋ aneŋ gwelêŋ.’” ³³ Aô oc wakôm aneŋ gwelêŋ tôm bêt ŋatô, ma tiŋambu aô watêŋ Jerusalem wandi. Mac lau Israel-ŋga ac propet daêsam ndu su yêc Jerusalem, ma bocdinaŋ dec aô gac waê bu wapi wandi wawhiŋ.

³⁴ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anôtô ndê lau propet ndu, ma lau gitêŋ naŋ in kêkiŋ têt mac, naŋ mac atuc ŋa hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whiŋ bu wandic mac lau sa asôc Anôtô ndê gôliŋ ŋapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ŋatu sa sôc ŋamakê ŋapu. Tigeŋ mac atec. ³⁵ Bocdinaŋ Anôtô oc hu mac ti nem andu siŋ. Ma aô wasôm têt mac bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm,

‘Tampiŋ Mesaya naŋ meŋ gêm Pômdau angô.’”

Yisu gêm ŋac ŋamlic suŋ daŋ sa

14 Têt bêt Sabat-ŋga daŋ, Yisu sôc ŋac bata daŋ ndê andu gi bu neŋ gêt. Ŋac bata dau in lau Palêsai si daŋ, ma ŋac si lau ŋatô tatiŋ Yisu sêmbo. ² Yisu gêlic ŋac gêm bac daŋ ndôc, naŋ amba ti gahi suŋ. ³ Goc in ndac lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-ŋga bocdec bu, “Yac bu dakôm lau ŋayham sa têt bêt Sabat-ŋga, dec oc taŋgili yomsu Sabat-ŋga, me mba?” ⁴ Ŋac sem dôn ma sêo yom daŋ dom, goc in kê-masec ŋac ti gêm bac dinaŋ, kôm in ŋayham sa, ma kêŋ in kôlhô gi. ⁵ Ma in ndac ŋac, “Mac nem balê daŋ me donki daŋ bu peŋ sip sê ŋalôm têt bêt Sabat-ŋga, dec mac oc akôm sake? Mac oc ahê in sa pi meŋ, me ahu in siŋ yêc?” ⁶ Ma ŋac sêtôm dom bu sêo in ndê yom.

Datoc dauŋ sa dom

⁷ Yisu gêlic bu lau naŋ ŋac bata dau kêgalêm ŋac sa bu sêneŋ gêt sêwhiŋ in, naŋ atac whiŋ bu sêndôc pôn naŋ gic lau tiwaê ŋawaê. Dec in sôm yom gôliŋ daŋ têt ŋac bocdec bu, ⁸ “Lau bu sêkêŋ aheŋ am bu neŋ mwasiŋ nem awhê-ŋga, naŋ ndi ndôc lau tiwaê si pôn dom. Mboe mwasiŋ ŋadau kêgalêm ŋac tiwaê daŋ naŋ hôc gêlêc am su. ⁹ Bu bocdinaŋ dec in oc têt am meŋ ma sôm, ‘Kêŋ pôn ŋayham dindec têt ŋac atu dindec.’ Ma am oc tisa ti mayam, ma ndi ndôc pôn ŋambwa. ¹⁰ Boc-dinaŋ lau bu sêkêŋ aheŋ am bu neŋ mwasiŋ, naŋ ndi ma ndôc pôn ŋambwa. Ma mboe ŋadau oc meŋ ma sôm têt am, ‘Aneŋ silip, tisa ma mweŋ ndôc pôn ŋayham.’ Ma bocdinaŋ in oc po am nem waêm sa yêc ŋacleŋ hoŋ angô-ŋga. ¹¹ Ŋalêŋ tigeŋ, lau naŋ sêtoc dau sa, naŋ Anôtô oc êŋgwiniŋ ŋac. Ma lau naŋ sêŋgwiniŋ dau, naŋ Anôtô oc toc ŋac sa.”

Tamwasinj lau ḡalôm sawa

¹² Ma Yisu sôm têt ḡgac bata dau, “Am bu ndê mwasinj bu lau sênej sêwhinj am, naḡ kêt aheḡ nem silip ti asidôwai, me lau ti lêlôm naḡ sêndôc am nem malac, naḡ dom. Am bu kôm bocdinaḡ, dec tiḡambu ḡac oc sêkêt aheḡ am bu neḡ ḡêḡ whinj ḡac, ma mwasinj dau ti am nem ḡagêyô. ¹³ Têt têt am ndê mwasinj daḡ, naḡ kêt aheḡ lau ḡalôm sawa ti lau bôlin ma lau tapec. ¹⁴ Ma bocdinaḡ am oc tap Anôtô ndê mwasinj sa. Iḡahu bu lau dinaḡ sêtôm dom bu sêkêt ḡêḡ daḡ ô nem mwasinj têt kwahic dec. Magoc têt ndoc lau ḡitêt sêtisa akêt lau batê-ḡga, naḡ Anôtô oc kêt ḡagêyô ḡayham têt am.”

Yom ḡôlin pi mwasinj atu

(Mat 22:1-14)

¹⁵ Lau naḡ seḡ ḡêḡ sêwhinj Yisu, naḡ si ḡgac daḡ ḡô Yisu ndê yom dinaḡ ma sôm têt inḡ, “Lau naḡ bu sênej mwasinj atu yêc Anôtô ndê gameḡ undambê-ḡga, naḡ oc atac ḡayham hôc ḡêlêc.” ¹⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Iḡgac daḡ kê-masaḡ mwasinj atu daḡ, ma kêt aheḡ lau daêsam. ¹⁷ Têt mwasinj dau ḡabêc inḡ kêkinḡ ḡgac akinḡ daḡ bu sôm têt lau naḡ inḡ kêḡalêm ḡac sa bu, ‘Ameḡ, bu aô kamasanḡ ḡêḡ hoḡ su.’ ¹⁸ Tigeḡ ḡac hoḡ sêtec bu sêmeḡ, dec sêmasanḡ yom têt inḡ. Iḡgac daḡ sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi nom daḡ su, ma kwahic dec aô bu wasa wandi walic. Aô waterḡ am bu hu aô siḡ.’ ¹⁹ Ma daḡ sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi makao amanḡlu, ma kwahic dec aô bu wasa wandi ma waḡsahê ḡac tu sêkôm ḡweleḡ-ḡga. Waterḡ am bu hu aô siḡ.’ ²⁰ Ma daḡ tiyham sôm, ‘Kwahic dec aô gam awhê sa, bocdinaḡ ḡitôm dom bu waloc.’ ²¹ Bocdinaḡ ḡgac akinḡ dau mbu ḡi ma ḡic miḡ yom dinaḡ têt inḡ ndê ḡadau. Ma yom dau kôm ḡadau tac ḡandê, dec inḡ kêkinḡ ndê ḡgac akinḡ tiyham ma sôm, ‘Iḡagahô sôc malac atu

ndi, ma kôc lau ḡalôm sawa ti lau bôlin ma lau tapec sa sêmeḡ bu sênej aô neḡ mwasinj.’ ²² Ma ḡgac akinḡ kôm bocdinaḡ, ḡoc mbu meḡ ma sôm, ‘Aneḡ ḡadau, aô ḡakôm ḡitôm am sôm, ma ḡasawa yêc dôn yêc.’ ²³ Dec ḡadau sôm têt inḡ, ‘Sa seḡ ma gameḡ ḡamakê-ḡga ndi, ma kac lau bu sêsôc sêmeḡ. Aô tac whinj bu aneḡ andu meḡhu. ²⁴ Yomandô aô wasôm têt mac, bu lau naḡ aô ḡakêt aheḡ têt ḡamata-ḡga, naḡ si daḡ oc neḡ aneḡ mwasinj dom.”

Lêḡ taḡkuc Yisu-ḡga

²⁵ Lau daêsam sêḡsêlêḡ sêwhinj Yisu, ma inḡ kac dau kwi ma sôm têt ḡac, ²⁶ “Asa naḡ têt aô meḡ ma bu êḡkuc aô, naḡ atac whinj aô hôc ḡêlêc ḡêḡ hoḡ ndic ḡawaê. Inḡ bu atac whinj damba me dinda, me inḡ nawhê ma balêkoc, me asidôwai ti lhuwêi, me inḡ dau ndê lêḡ mbo-ḡga hôc ḡêlêc inḡ ndê atac whinj aô, dec oc tôm dom bu inḡ ti aneḡ daḡ ma êḡkuc aô. ²⁷ Asa naḡ bu êḡkuc aô, magoc tec bu hôc ndê a ḡicso dau, naḡ ḡitôm dom bu êḡkuc aô.

²⁸ “Mac nem daḡ bu kwê andu atu daḡ, naḡ ḡêḡ ḡamata-ḡga inḡ oc ndôc sic ma kôc gauc pi inḡ ndê mone ti ḡêḡ bu oc nditôm bu kwê andu dau sa, me mba. ²⁹ Inḡ bu kêt alhô sip nom ndi, magoc ndic dabinḡ andu dom, dec lau naḡ sêlic, naḡ oc sêsu inḡ susu, ³⁰ ma sêsôm, ‘Iḡgac dindê ḡic hu kwê andu, magoc ḡitôm dom bu ndic dabinḡ.’

³¹ “Ma kinḡ daḡ bu sa ndi bu ndic siḡ têt kinḡ daḡ, dec ḡêḡ ḡamata-ḡga inḡ oc ndôc sic ma kôc gauc pi inḡ ndê lau siḡ-ḡga 10,000, bu oc sêtôm bu sêhôt ḡêlêc kinḡ dinaḡ ndê lau siḡ-ḡga 20,000, me mba. ³² Inḡ bu lic bu ḡac sêtôm dom, dec inḡ oc êḡkinḡ lau wamba-ḡga sêtêt kinḡ dinaḡ têt ndoc inḡ mbo ahê, bu sêsôm yom wamba-ḡga.

³³ “Bocdinaḡ akôt gauc ḡapep muḡ su, ḡoc ameḡ aḡkuc aô. Asa naḡ tec bu hu inḡ

ndê gêñ hoñ siñ tu aö-nga, nañ oc nditôm dom bu ti aö neñ dañ.

³⁴ “Gwêc so iñ gêñ ñayham, tigen ñamaki bu ñinga, oc dakôm ñamaki sa tiyham ñalên nde?” ³⁵ Gwêc so dau ti-sac su, ma boc-dinañ tambaliñ siñ ñinga. Mac dañamsuñ bu yêc, nañ aňgô aneñ yom.”

Yom gôliñ pi domba dañ nañ giñga

(Mat 18:12-14)

15 Lau sêkôc takis-nga ma lau ñatô nañ lau Palêsai sêsam ñac bu lau sac, nañ daêsam sêtên Yisu si bu sêñgô iñ ndê yom. ² Ma lau Palêsai ti lau nañ sêndôhôn yomsu, nañ sêtuçdiñ Yisu ma sêsôm, “Ñgac dau kôc lau sac sa, ma gêñ gêñ whiñ ñac.” ³ Dec Yisu sôm yom gôliñ dañ têt ñac bocdec bu, ⁴ “Mac nem ñgac dañ bu yob domba 100, ma iñ ndê domba dañ bu ñinga, dec iñ oc kôm sake? Iñ oc hu 99 siñ sêmbo gameñ gapon, ma êñsalê domba nañ giñga su e iñ tap sa. ⁵ Ma têt ndoc iñ tap sa, nañ iñ oc hu sac bakêyac ti atac ñayham atu. ⁶ Ma iñ oc mbu têt ndê andu ndi, ma êñgalêm iñ ndê lau menpañ iñ-nga ti ndê silip, ma sôm têt ñac, ‘Mac atac ñayham awhiñ aö, bu aö gatap aneñ domba nañ giñga su, nañ sa.’ ⁷ Aö wasôm têt mac, bu ñalên tigen dinañ Anötô ti añela undambê-nga oc atac ñayham atu tu ñamalac sac dañ nañ gêm ndê ñalôm kwi, hóc gêlêc atac ñayham tu lau gitên 99 nañ si yom me giso tu sênem dau kwi pi-ñga mbasi.”

Yom gôliñ pi mone nañ giñga

⁸ Ma Yisu sôm, “Ma akôc gauc pi awhê dañ, nañ ndê mone silba amanlu sêndöc. Mone dañ bu ñinga, dec iñ oc tuñ lam asê ma sê andu ña-basac sa, goc êñsalê ñapep e iñ tap mone dau sa. ⁹ Têt ndoc iñ tap sa su, nañ iñ oc êñgalêm iñ ndê silip ti lau menpañ iñ-nga sêmeñ sêpit-igen ma sôm, ‘Mac atac ñayham awhiñ

aö, bu aö gatap mone nañ giñga su, nañ sa.’ ¹⁰ Aö wasôm têt mac bu ñalên tigen, Anötô ti añela undambê-nga oc atac ñayham atu, têt ndoc ñamalac kôm sac-nga dañ gêm ndê ñalôm kwi.”

Yom gôliñ pi balê nañ giñga

¹¹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Ñgac dañ mbo ma iñ ndê atuñgac lu. ¹² Ma balê sauñ sôm têt damba, ‘Damañ, wapa lêñsêm nañ gic aö ñawaê, nañ kên têt aö.’ Goc damba whê ndê wapa ti gêñ hoñ kôc tu iñlu-nga, ma kên têt balê sauñ tôm iñ ndac. ¹³ Ñasawa sauñ ma balê sauñ dau gic iñ ndê gêñ hoñ sa, ma kôlhô têt gameñ baliñ dañ gi. Ma yêc dindê iñ kôm gêñ hoñ tôm iñ ndê atac whiñ, ma kêyaiñ ndê awa ti gêñ hoñ. ¹⁴ Têt ndoc iñ ndê mone hoñ pacndê, nañ tóbôm atu gêm gameñ dinañ ahuc ma iñ pônđa dau. ¹⁵ Goc iñ têt ñgac atu dañ yêc gameñ dinañ gi, ma kêsalê gwelêñ. Ma ñgac dau kên iñ gôlôm iñ ndê bôc. ¹⁶ Gêñ yô iñ ñandô, tigen lau sêkên gêñ dañ têt iñ tu neñ-nga dom, ma boc-dinañ iñ gauc gêm bu neñ gêñ nañ bôc señ. ¹⁷ Tiñambu iñ ndê gauc sa, ma iñ sôm têt dau, ‘Damañ ndê lau akiñ sêpônđa gêñ daneñ-nga dom. Tigen gêñ yô aö ndu tôm bu wambac ndu-nga. ¹⁸ Aö walhô wambu watên damañ wandi, ma wasôm, ‘Damañ, aö gakôm mêtê sac têt Anötô ma têt am. ¹⁹ Aö ñgac sac, dec gitôm dom bu am sam aö bu am atômñgac tiyham. Lic aö gitôm am nem ñgac akiñ dañ.’ ²⁰ Goc iñ tisa ma mbu têt damba gi.

“Iñ kêsêlên mbo señ, ma damba gêlic iñ yêc ahê ma tawalô iñ ñandô, dec kêti têt iñ gi, gôlô iñ dôn ma ngutô iñ. ²¹ Magoc atuñgac sôm têt iñ, ‘Damañ, aö gakôm mêtê sac têt Anötô ma têt am. Aö ñgac sac, dec gitôm dom bu am sam aö bu am atômñgac tiyham.’ ²² Tigen damba sôm têt iñ ndê lau akiñ, ‘Ñagahô, akôc ñakwê ñayham ti atapa

bu iñ sôc, ma akêñ gôlôn amañatu-nga sôc iñ amba-atu. ²³Ma akôc makao ntu tîp ñayham ðañ, ma andic ndu. Yac oc dandê mwasiñ atu ti atac ñayham, ²⁴bu yac gauc gêm bu aneñ atungac dindec mbac ndu su, magoc kwahic dec dalic bu iñ mbo tali. Iñ giñga su, ma datap iñ sa tiyham.' Ma ñac hoñ atac ñayham.

²⁵"Têñ ndoc dinan balê dau dowa kôm gwelen mbo ôm, ma têtñ ndoc iñ mbu meñ suñ sa andu, nañ iñ ngô lau sêtê wê ti sêkôm atac ñayham atu. ²⁶Goc iñ mbwêc ñgac akiñ ðañ meñ ma ndac iñ bu, 'Lau lê sêkôm ñanta ti atac ñayham tu sake-nga?' ²⁷Ma iñ sôm, 'Am asim meñ su ma iñ mbo ñayham, ma bocdinan dec damam gic makao tîp ñayham ðañ ndu, ma ndê mwasiñ atu.' ²⁸Yom dau kôm dowa tac ñandê atu, ma iñ tec bu sôc balañ ñalôm ndi. Goc damba sa gi ma kêmwañeñ iñ bu sôc ndi. ²⁹Tigeñ iñ sôm têtñ damba, 'Yala ñeñ su aô gam akiñ ti ðañañ wambu am. Tigeñ am kêtñ naniñ ntu me gêtñ saun ðañ têtñ aô bu wandê mwasiñ tu aneñ silip-nga dom. ³⁰Kwahic dec am nem atômñgac dinan, nañ kêyaiñ am nem awa ti wapa whiñ lauwhê señ-nga, nañ mbu meñ ma am gic makao tu iñ-nga.' ³¹Magoc damba sôm, 'Aneñ balê, am mbo whiñ aô ñapañ, ma aneñ gêtñ hoñ ti am nem. ³²Tigeñ am asim dindec nañ yac gauc gêm bu iñ mbac ndu su, nañ mbo tali. Iñ giñga su, ma datap iñ sa tiyham. Bocdinan iñ lêtñ solop bu yac atac ñayham atu ma dandê mwasiñ tu iñ-nga.'"

Yom gôlîñ pi ñgac yob wapa-nga

16 Ma Yisu sôm yom gôlîñ ðañ têtñ ndê ñgacsêñomi bocdec bu, "Iñgac ti lêtôm ðañ mbo, ma lau sic miñ têtñ iñ bu ñgac nañ yob iñ ndê gêtñ, nañ kêyaiñ iñ ndê wapa daêsam. ²Dec iñ ta ñgac dau meñ, ma sôm têtñ iñ, 'Yom

bocke dec gangô pi am lec. Kwahic dec am sa ndi ma sê gêtñ hoñ sa ma êmasañ bapia wapa-nga bu kêtñ têtñ aô. Bu aô oc watiñ am su yêc gwelen yob aneñ wapa-nga.' ³Dec ñgac yob wapa-nga sôm têtñ dau, 'Aô wakôm bocke? Aô neñ ñadau oc soc aô su yêc aneñ gwelen. Aneñ licwalô gitôm dom bu wakôm gwelen ôm-nga, ma aô mayañ bu waten gêtñ. ⁴Aô kay-alê gêtñ nañ bu wakôm-nga, ma têtñ ndoc ñadau tiñ aô su yêc aneñ gwelen, dec lau oc sêkôc aô sa ma sênem yaom aô yêc ñac si andu.' ⁵Bocdinan iñ mbwêc lau nañ si tîp yêc iñ ndê ñadau, nañ tigeñ-tigeñ sêtêtñ iñ sêmeñ. Goc iñ ndac ñgac ñamata-nga bocdec bu, 'Am nem tîp bocke yêc aô neñ ñadau?' ⁶Ma ñgac dau sôm, 'Aneñ tîp gitôm olib ñakwi sip lôn' ¹⁰⁰.' Goc ñgac yob wapa-nga sôm têtñ iñ, 'Am nem bapia tîp-nga kelec. Kôc sa, ndôc sic ñagahô, ma to bu am nem tîp gitôm olib ñakwi sip lôn 50.' ⁷Goc iñ sôm têtñ ñgac tilu-nga, 'Am nem tîp bocke yêc?' Ma ñgac dau sôm têtñ iñ, 'Aneñ tîp gitôm bolom wit sip dalu atu-tu 100.' Goc ñgac yob wapa-nga sôm, 'Kôc nem bapia tîp-nga, ma to bu am nem tîp gitôm dalu 80.'

⁸"Goc ñadau kêpiñ ñgac yob wapa-nga sac dinan, bu iñ kôm gêtñ ti gauc. Lau sambuc sêkôc awa nom-nga ma sêhê silip ñac si lau. Iñlêtñ dinan ñac sêkôm gêtñ ti gauc sêhêc gêtñ Anôtô ndê lau. ⁹Awa nom dindec-nga hê lau daêsam si gauc tu sêkôm mêtê sac-nga. Magoc aô wasôm têtñ mac bu akôc nem awa nom-nga ma anem lau sa, ma ñalêtñ dinan ahê silip têtñ daôm. Tiñambu awa dau oc ninga, magoc ñac oc sêkôc mac sa ti atac ñayham têtñ ndoc mac andôc undambê."

¹⁰Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, "Asa nañ yob gêtñ saun ñapep, nañ oc yob gêtñ atu ñapep bocdinan. Ma asa nañ yob gêtñ saun ñapep dom, nañ oc yob gêtñ atu

^{16:6} Lôn dinan lôn atu - tigeñ-tigeñ gitôm 35-40 lita.

ɲapɛp dom. ¹¹ Bocdinaɲ mac bu ayob awa nom-ɲga ɲapɛp dom, dec Anötö oc kên awa ɲandô tên mac tu ayob-ɲga dom! ¹² Ma mac bu ayob lau ɲatô si gên ɲapɛp dom, dec Anötö oc kên gên daɲ ti mac nem gên dom!

¹³ “ɲamalac daɲ gitôm dom bu nem akiɲ ɲadau lu, bu iɲ oc tec daɲ, ma atac whiɲ daɲ, me oc sap daɲ dôn ma pu daɲ. Ma mac boc-dinaɲ, gitôm dom bu atoc Anötö ma awa nom-ɲga lu-lu sa ti mac nem ɲadau.”

¹⁴ Yisu sôm yom dinaɲ, ma lau Palê-sai ɲatô naɲ sênɲô, naɲ sem tô iɲ. ɲahu bu ɲac lau atac whiɲ mone-ɲga. ¹⁵ Tigeɲ Yisu sôm tên ɲac, “Yêc ɲamalac aɲgô-ɲga, mac lau dinaɲ atoc daôm sa bu mac lau gitên, magoc Anötö kêyalê mac nem ɲalôm su. Gên naɲ mac lau nom-ɲga atoc sa bu gên ɲayham kêlêc, naɲ Anötö gêlic gitôm gên sac sambuc.”

Yisu puc Anötö ndê yomsu dôn

¹⁶ Ma Yisu sôm, “Anötö kên Moses ndê yomsu ti propet si yom bu lau sênkuc e Jon, ɲgac Kêku Lau-ɲga hôc asê. Tên Jon ndê têm ma meɲ, naɲ lau sêhoc ɲawaê asê pi Anötö ndê gôliɲ. Ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anötö ndê gôliɲ ɲapu. ¹⁷ Gitôm bu undambê ti nom oc ɲinga, tigeɲ gitôm dom bu Moses ndê yomsu ɲalhô atêc daɲ ɲinga. ¹⁸ ɲgac daɲ bu hu nawhê siɲ ma nem awhê wakuc, naɲ kôm mêtê mockaiɲ-ɲga yêc Anötö aɲgô-ɲga. Ma ɲgac naɲ gêm awhê naɲ hu ndê akweɲ siɲ, naɲ kôm mêtê mockaiɲ-ɲga bocdinaɲ.”

ɲgac ti lêlôm lu Lasarus

¹⁹ Ma Yisu sôm, “ɲgac ti lêlôm daɲ mbo, naɲ sôc ɲakwê ɲayham ma po dau sa ɲa gên ɲayham-ɲayham tôm bêc hoɲ. ²⁰ Ma yêc iɲ ndê andu ɲamakê, ɲgac ɲalôm sawa daɲ ndôc, naɲ ndê ɲaê Lasarus. Gamboc daêsam sem iɲ ɲamlic ahuc, ²¹ ma giam sêmeɲ ma sêndambwê

gamboc dau. Iɲ gên yô iɲ, dec iɲ takwê bu neɲ gên ɲapopoc naɲ peɲ akên ɲgac ti lêlôm ndê tebo, magoc mba. ²² Tên bêc daɲ ɲgac ɲalôm sawa dinaɲ mbac ndu, ma aɲela sêkôc iɲ sa gi ndôc undambê whiɲ Abraham. Ma ɲgac ti lêlôm mbac ndu bocdinaɲ, ma lau sênɲuhun iɲ. ²³ Iɲ sip lambwam gi ma kêsahê ɲandê atu, dec hôc tandô sa pi undambê, ma gêlic Abraham yêc ahê, ma Lasarus ndôc whiɲ iɲ. ²⁴ Goc iɲ ta yom tên iɲ ma sôm, ‘Abaɲ Abraham, tamwalô aô! Êmkiɲ Lasarus bu kên amba-atu sip bu ndi, ma meɲ kên pi aô êmbalaɲ. Ya dindec kôm aô ɲamlic ɲandê atu.’ ²⁵ Tigeɲ Abraham ô yom ma sôm, ‘Aneɲ balê, gauc nem ndoc am mbo tamli, naɲ am tap gên ɲayham-ɲayham daêsam sa, magoc Lasarus mbo sac ɲa-paɲ. Kwahic dec iɲ mbo ɲayham, ma am tap ɲandê atu sa. ²⁶ Ma gên daɲ tiyham. Yêc hêclu ɲalhu, Anötö kên ɲasawa atu daɲ, dec oc tôm dom bu lau sêtên am sêloc. Ma gitôm dom bu mac nem daɲ lom tên yac meɲ.’ ²⁷ Goc ɲgac dau sôm, ‘Bocdinaɲ aô wateɲ am abaɲ, êmkiɲ Lasarus tên aô damaɲ ndê andu ndi, ²⁸ ma kên puc aneɲ asidôwai amanɲaɲ, bu sênem dau kwi tu bu sêmeɲ ma sêhoc ɲandê yêc gameɲ dindec dom.’ ²⁹ Magoc Abraham sôm, ‘Moses ma Propet si yom yêc bu kên puc ɲac. Am nem asidôwai bu sêkên danga ɲac si yom, dec oc tôm bu sênem dau kwi.’ ³⁰ Ma ɲgac dau sôm, ‘Mba, abaɲ Abraham! Lau batê si ɲgac daɲ bu mbu tên ɲac ndi, dec ɲac oc sêkac si ɲalôm kwi.’ ³¹ Ma Abraham sôm, ‘ɲac bu sêkên whiɲ yom naɲ Moses ma lau propet sêto, naɲ dom, dec ɲac oc sêkên whiɲ ɲgac naɲ tisa akên lau batê-ɲga, naɲ dom.”

Yisu ndê yom ɲatô

(Mat 18:6-7; Mak 9:42-48)

17 Yisu sôm tên iɲ ndê ɲgacsênomi, “Gên lêtôm-ɲga oc sêmeɲ sêhoc asê. Tigeɲ ɲamalac asa naɲ bu kôc gên

lêtom-nga danj meŋ, naŋ oc tap Anötö ndê matôc sa. Oyaê. ²Oc ñayham bu dasô hoc atu danj pi iŋ kachu, ma tam-baliŋ iŋ sip gwêc ndi. Ma bocdinaŋ oc tôm dom bu iŋ êntôm aneŋ lau sauŋ si danj bu kôm mêtê sac, ma tiŋambu tap Anötö ndê matôc sa.

³“Bocdinaŋ ayob daôm ñapep! Am nem asidôwa danj bu kôm sac, naŋ goc hec yom iŋ. Ma iŋ bu nem dau kwi, goc suc iŋ ndê sac kwi. ⁴Iŋ bu kôm sac têtŋ am tidim 7 têtŋ acsalô tigeŋ, magoc tiŋambu kac ndê ñalôm kwi ma ndac am bu suc iŋ ndê sac kwi, naŋ dec am suc iŋ ndê sac kwi maŋ.”

⁵Ma lau aposel sêsôm têtŋ Pômdau, “Nem yac sa bu akêtŋ whiŋ ñaŋga.” ⁶Goc iŋ ô yom ma sôm, “Mac nem akêtŋ whiŋ bu gêtŋ sauŋ andô nditôm soc ñamatu sauŋ danj, dec oc tôm bu mac asôm têtŋ a atu dindec bu, ‘Puc daôm sa, ma sa ndi lhac gwêc ñagaponj,’ ma a dau oc danja wambu mac.”

⁷Ma Yisu sôm, “Akôc gauc pi ñgac akiŋ naŋ gic nom me yob domba, ma mbu têtŋ ñadau ndê andu têtŋ telha. Iŋ ndê ñadau oc sôm têtŋ iŋ bu, ‘Mweŋ ñagahô, ndôc sic ma neŋ gêtŋ,’ a? ⁸Mba, iŋ oc sôm, ‘Sôc ñakwê sakiŋ-nga sa, ma êmasaŋ gêtŋ bu waneŋ, ma nem akiŋ aô e aô waneŋ ti wanôm gêtŋ pacndê. Goc tiŋambu am daôm neŋ ti nôm gêtŋ.’ ⁹Ma ñadau oc nem danje ñgac akiŋ dau bu iŋ danja wambu iŋ ndê yom, a? Mba! ¹⁰Ma mac bocdinaŋ, têtŋ ndoc mac akôm gêtŋ hoŋ naŋ Anötö gic atu mac, naŋ asôm, ‘Yac lau akiŋ ñambwa. Yac akôm gêtŋ naŋ gic yac ñawaê eŋ.”

Yisu kôm lau 10 ti gêmbac leprasi ñayham sa

¹¹Yisu kêsêlêŋ hêganôn malac Jerusalem gi, ma mbo seŋ naŋ yêc gameŋ Samaria ti Galili-nga ñabatiŋ. ¹²Iŋ hôc asê malac danj, ma tap laungac 10 ti gêmbac leprasi sa yêc malac dau

ñamakê. Ñac sêlhac ahê, ¹³ma sêta iŋ ña awha atu bocdec bu, “Ñadau Yisu, tamwalô yac!” ¹⁴Yisu tahê ñac ma sôm, “Andi, ma atôc daôm têtŋ lau dabuŋsiga.” Ma têtŋ ndoc ñac sêlhô s i, naŋ sêlic bu ñac si ñamlic ñawasi sa. ¹⁵Ñac si danj gêlic bu iŋ ñayham sa su, dec gic hu kêpiŋ Anötö ña awha atu, ma kac dau kwi ma mbu têtŋ Yisu gi. ¹⁶Ñgac dau iŋ ñgac gameŋ Samaria-nga, ma iŋ hu dau sip nom yêc Yisu gahi-nga, ma gêm danje iŋ. ¹⁷Ma Yisu sôm, “Bocke? Mac lau 10 hoŋ ñamlic ñayham sa, me? Bocdinaŋ dec lau 9 sêmbo nde? ¹⁸Am ñgac Israel-nga dom, magoc am ñgac tigeŋ dec mbu mweŋ ma kêpiŋ Anötö.” ¹⁹Ma Yisu sôm têtŋ iŋ, “Tisa, ma lhô ndi. Am nem kêŋ whiŋ kôm am ñayham sa.”

Anötö ndê gôliŋ ñapuc

²⁰Têtŋ bêc danj lau Palêsai sêndac Yisu pi ndoc bocke Anötö ndê gôliŋ oc meŋ sa tiawê yêc nom. Ma Yisu sôm, “Têtŋ ndoc Anötö ndê gôliŋ meŋ sa tiawê, naŋ oc tôm dom bu mac alic gêtŋ danj tu kêŋ puc mac-nga. ²¹Ma oc tôm dom bu lau sêsôm, ‘Alic gêtŋ dau kelec,’ me ‘Gêtŋ dau kêlê.’ Mba! Anötö ndê gôliŋ meŋ sa su, ma yêc mac ñalôm.”

Yisu ndê bêc mbu meŋ-nga (Mat 24:37-44)

²²Ma iŋ sôm têtŋ iŋ ndê ñgac-sêŋjomi, “Têm oc meŋ sa, naŋ mac tamkwê bu alic ñamalac ndê Atu mbu meŋ ma mbo whiŋ mac tiyham, magoc mac oc alic iŋ dom. ²³Lau oc sêŋsau bu iŋ mbu meŋ su, ma sêsôm iŋ mbo gameŋ bocdê, me gameŋ bocdec. Magoc aŋgô ñac si yom dau dom, ma aŋkuc ñac dom. ²⁴Bu têtŋ ndoc ñamalac ndê Atu mbu meŋ, naŋ iŋ oc hôc asê ñagahô gitôm sickac hep tigeŋ ma umboŋ ñasawa sambuc ñawê sa. ²⁵Tigeŋ gêtŋ ñamata-nga iŋ oc hôc

ɲandê atu ma lau tēm dindec-ɲga oc sêtec iɲ.

²⁶“Tēm naɲ ɲamalac ndê Atu oc mbu meɲ, naɲ lau oc sēmbo tōm sēmbo tēɲ Noa ndê tēm. ²⁷Tēɲ ndoc dinaɲ lau seɲ gēɲ ti sēmōm gēɲ, ma laungac ti lauwê sem dau e Noa sōc waɲ gi. Goc bu atu suɲ ma seɲ ɲac hoɲ su siɲga. ²⁸Ma oc kaiɲ tigeɲ tōm Lot ndê tēm, naɲ lau seɲ ti sēmōm gēɲ, semlhi gēɲ ti sêkēɲ gēɲ bu lau semlhi, sēsō gēɲ ɲawhê ma sêkwê andu. ²⁹Magoc tēɲ bēc Lot hu malac Sodom siɲ, naɲ ya ti †solpa peɲ sip akēɲ undambê ma seɲ lau Sodom-ɲga hoɲ su. ³⁰Ma lau oc sēmbo ɲalēɲ tigeɲ dinaɲ tēɲ bēc naɲ ɲamalac ndê Atu mbu meɲ ma hoc dau asê. ³¹Tēɲ bēc dinaɲ, oc tōm dom bu lau naɲ sēndōc andu ɲasactō, naɲ sēsōc andu ɲalōm sēndi bu sêkōc gēɲ daɲ. Ma ɲalēɲ tigeɲ, oc tōm dom bu lau naɲ sēmbo ôm, naɲ sêkac dau kwi bu sêkōc si gēɲ daɲ. ³²Gauc nem gēɲ naɲ hōc asê Lot ndê awhê! ³³Asa naɲ tac whiɲ bu sap gēɲ nom-ɲga dōɲ ɲapaɲ tu mbo tali-ɲga, naɲ oc niɲga. Magoc asa naɲ hu siɲ tu êɲkuc aō-ɲga, naɲ oc niɲga dom. ³⁴Aō wasōm tēɲ mac, tēɲ bēc naɲ ɲamalac ndê Atu mbu meɲ, naɲ ɲamalac lu oc sêyêc andu daɲ, ma Anōtō oc kōc iɲlu si daɲ, ma hu daɲ siɲ. ³⁵⁻³⁶Ma awhê lu oc sēndê gēɲ sēmbo, ma Anōtō oc kōc daɲ, ma hu daɲ siɲ.” ³⁷Yisu ndê ɲgacsēɲomi sēɲgō yom dau su, goc sēndac iɲ, “Pōmdau, gēɲ dinaɲ oc hōc asê yêc nde?” Ma Yisu sōm, “Yac bu dalic macmpon sēɲgihi sēmbo, naɲ tanɲalê bu gēɲ mbōp daɲ yêc.”

Yom gōliɲ pi lēɲ dateɲ mbec-ɲga

18 Ma Yisu sōm yom gōliɲ daɲ tēɲ iɲ ndê ɲgac-sēɲomi, ma kēdōhōɲ ɲac bu sēteɲ mbec tōm bēc hoɲ, ma takwê bu sētap ɲandō sa ma sēhu siɲ dom. ²Iɲ sōm, “ɲgac êmatōc yom-ɲga daɲ mbo malac atu daɲ. Iɲ tōc Anōtō dom, ma toc ɲamalac daɲ sa dom. ³Ma

awhê sawa daɲ ndōc malac dinaɲ, ma iɲ tēɲ ɲgac êmatōc yom-ɲga dau gi ɲapaɲ, ma sōm, ‘ɲamalac daɲ kēɲ ɲawapac tēɲ aō. Nem aō sa ma êmatōc alu mba yom.’ ⁴Iɲ ndac tidim daēsam magoc ɲgac dau tec bu nem iɲ sa e tiɲambu iɲ sōm tēɲ dau, ‘Aō gatōc Anōtō dom, ma gatoc ɲamalac sa dom, ⁵tigeɲ awhê sawa dindec ndac aō ɲapaɲ, ma bocdinaɲ aō wanem iɲ sa ma wamatōc iɲ ndê yom. Aō bu wakōm dom, dec iɲ oc meɲ ɲapaɲ e kōm aō lic kam sa.”

⁶Ma Pōmdau sōm tēɲ ndê ɲgac-sēɲomi, “ɲgac êmatōc yom-ɲga dau iɲ ɲgac gitēɲ dom, magoc iɲ sōm bu nem awhê sawa dinaɲ sa. ⁷Mac lau naɲ Anōtō kēyaliɲ mac sa ati iɲ ndê, naɲ atēɲ mbec tēɲ iɲ acsalō ti ôbwêc, mac gauc gēm sake? Anōtō oc tec bu ɲgō mac nem mbec ma nem mac sa, a? ⁸Mba! Aō wasōm tēɲ mac bu iɲ oc nem mac sa ɲagahō. Tigeɲ, tēɲ ndoc ɲamalac ndê Atu mbu meɲ, naɲ iɲ oc tap lau ɲatō sa, naɲ sēsap si sêkēɲ whiɲ iɲ-ɲga dōɲ sēmbo, me mba?”

Yom gōliɲ pi Palêsai ma ɲgac kōc takis-ɲga daɲ

⁹Yisu kēyalê bu lau ɲatō naɲ sêkēɲ dangga iɲ, naɲ sêtoc dau sa bu lau gitēɲ ma sēpu lau ɲatō. Bocdinaɲ iɲ sōm yom gōliɲ daɲ bocdec bu. ¹⁰“ɲgac lu sêteɲ lōm dabuɲ si, bu sêteɲ mbec. Iɲlu si daɲ iɲ Palêsai, ma ɲgac daɲ iɲ ɲgac kōc takis-ɲga. ¹¹Palêsai dau tisa kalhac, ma teɲ mbec tu dau-ɲga bocdec bu, ‘Anōtō, aō wanem danɲe am bu aō gatōm lau ɲatō naɲ lau sac, naɲ dom. Aō gatōm lau kaɲ dom, me lau naɲ sêkōm mêtê sac me mêtê mockaiɲ-ɲga dom. Ma yomandō, aō gatōm ɲgac kōc takis-ɲga dindê dom. ¹²Yêc wake hoɲ ɲalōm aō gahu gēɲ danēɲ-ɲga siɲ tidim lu tu gauc nem am-ɲga. Aō gawhê neɲ awa ti wapa hoɲ kōc gi toɲ amɲlu, ma gakēɲ toɲ daɲ ti da tēɲ am.’ ¹³Palêsai teɲ mbec bocdinaɲ,

tigeŋ ŋgac kôc takis-ŋga kalhac ahê. In hóc tandô sa têŋ undambê dom, magoc wec ti ŋalôm ŋawapac ma teŋ mbec bocdec bu, ‘Anötö, tamwalô aô ŋgac sac dec.’” ¹⁴ Goc Yisu sôm, “Aô wasôm têŋ mac bu Anötö gêlic ŋgac kôc takis-ŋga dinaŋ ti ŋgac gitêŋ, ma Palêsai dinaŋ mba. Ŋahu bu asa naŋ po dau ndê waê sa, naŋ Anötö oc êŋgwiniŋ iŋ, ma asa naŋ kêgwiniŋ dau, naŋ Anötö oc toc iŋ sa.”

Yisu gêm mbec balêkoc sauŋ

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Têŋ béc daŋ lau sêkôc si balêkoc sauŋ sêtêŋ Yisu sêmeŋ, bu iŋ kêŋ amba sac ŋac. In ndê ŋgac-sêŋomi sêlic e sêsôm dinda ti dambai. ¹⁶ Tigeŋ Yisu mbwêc ŋac sêmeŋ ma sôm, “Atec balêkoc dinaŋ sêtêŋ aô sêmeŋ, ma alhac ŋac ahuc dom. Bu Anötö ndê gôliŋ gic lau naŋ sêtôm balêkoc sauŋ-sauŋ dindec, naŋ ŋawaê. ¹⁷ Aô wasôm yom ŋandô têŋ mac, bu asa naŋ bu sôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu nditôm balêkoc sauŋ daŋ dom, naŋ oc nditôm dom bu sôc ndi.”

Ŋgac bata ti lêlôm

(Mat 19:16-22; Mak 10:17-22)

¹⁸ Ma ŋgac bata Israel-ŋga daŋ ndac Yisu, “Kêdôhônwaga ŋayham, aô wakôm sake, dec tiŋambu Anötö oc kôc aô sa wambo taŋli yêc undambê?” ¹⁹ Ma Yisu sôm, “Tu sake-ŋga am sam aô bu ŋayham? Anötö tawasê iŋ ŋayham. ²⁰ Am kêyalê Moses ndê yomsu, ‘Kôm gêŋ mockaiŋ-ŋga dom. Ndic ŋamalac ndu dom. Nem kaŋ gêŋ dom. Sôm yom tasan pi lau dom,’ ma ‘Toc damam lu dinam sa.’” ²¹ Ma ŋgac dau sôm, “Aô kakuc yomsu hoŋ dinaŋ têŋ ndoc aô gambo balê ŋapaŋ e kwahic dec.” ²² Yisu ŋgô yom dinaŋ ma sôm têŋ iŋ, “Am pônđa gêŋ tigeŋ. Kêŋ am nem wapa hoŋ têŋ lau sênemlhi, ma ndic sam ŋa-awa têŋ lau ŋalôm sawa. Ma bocdinaŋ am

nem awa ŋandô oc yêc undambê. Ma tiŋambu mweŋ ma êmkuc aô.” ²³ Magoc ŋgac dau ŋgô Yisu ndê yom e ŋalôm ŋawapac, ŋahu bu iŋ ŋgac ti wapa daêsam.

Puc pi awa ti wapa

(Mat 19:23-30; Mak 10:23-31)

²⁴ Yisu tahê iŋ ma sôm, “Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ŋac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu ŋagahô. ²⁵ Bôc atu daŋ gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ŋalasê ŋagahô hóc gêlêc ŋgac ti lêlôm daŋ bu sôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu su.” ²⁶ Lau naŋ sêŋgô yom dau sêsôm, “Bu bocdinaŋ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasiŋ nem lau si-ŋga sa? Oc ŋawapac atu!” ²⁷ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Gêŋ naŋ ŋamalac sêtôm dom bu sêkôm, naŋ Anötö gitôm bu kôm.”

²⁸ Ma Pita sôm têŋ iŋ, “Yac oc bocke? Yac ahu mba andu ti gêŋ hoŋ siŋ tu aŋkuc am-ŋga.” ²⁹ Ma Yisu sôm têŋ iŋ, “Aô wasôm yom ŋandô têŋ mac bu asa naŋ bu hu andu, me awhê, me asidôwai, me damba lu dinda, me balêkoc siŋ tu êŋkuc aô-ŋga, ³⁰ naŋ Anötö oc kêŋ gêŋ kaiŋ dinaŋ daêsam têŋ iŋ ô, têŋ têm iŋ mbo nom. Ma têŋ têm ŋambu-ŋga, Anötö oc kôc iŋ sa ma kêŋ iŋ ndôc tali ŋapaŋ yêc undambê.”

Yisu sôm tiyham bu iŋ oc mbac ndu

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Yisu kôc ŋgacsêŋomi 12 sa sêsa si sêmbo dau-ŋga, ma sôm têŋ ŋac bu, “Kwahic dec yac bu dapi Jerusalem dandi, ma gêŋ hoŋ naŋ lau propet sêto pi ŋamalac ndê Atu, naŋ oc ŋandô sa. ³² Lau oc sêkêŋ iŋ sip lau Rom-ŋga amba, ma ŋac oc sêsu iŋ susu, sêkôm iŋ ŋayom, sêhê gasôp pi iŋ, sêtap iŋ, ma sêndic iŋ ndu. ³³ Magoc iŋ oc tisa tiyham têŋ béc titô-ŋga.” ³⁴ Tigeŋ ŋac sêŋyalê yom dau

ɲahu dom. ɲahu yêc siɲ dau tɛɲ ɲac, ma ɲac si gauc sa pi Yisu ndê yom dau dom.

Yisu kôm ɲgac tapec tandô po asê

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Yisu ma lau naɲ sɛɲkuc iɲ sɛɲsɛlɛɲ e sɛsuɲ sa malac Jeriko. Ma yêc sɛɲ ɲa-makê ɲgac tapec daɲ ndôc ma tɛɲ gɛɲ. ³⁶ ɲgac dau ɲgô bu lau daêsam sɛɲsɛlɛɲ sɛmbo sɛɲ, goc ndac gɛɲ dau ɲahu. ³⁷ Ma lau sêsom tɛɲ iɲ bu Yisu Nasaret-ɲga kêsɛlɛɲ mbo sɛɲ mɛɲ. ³⁸ Goc iɲ mbwêc, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!” ³⁹ Lau naɲ sɛɲsɛlɛɲ sɛmuɲ Yisu sêhec yom ɲgac tapec dau, ma sêsom tɛɲ iɲ bu nem dôn. Magoc iɲ mbwêc ti ɲaɲga, “Dawid ndê Atu, tamwalô aô!” ⁴⁰ Yisu kwê dôn kalhac, ma sôm tɛɲ lau bu sêkôc ɲgac dau sêtɛɲ iɲ sɛmɛɲ. Ma tɛɲ ndoc iɲ tigasuc Yisu, naɲ Yisu ndac iɲ, ⁴¹ “Am tac whiɲ bu aô wakôm sake tɛɲ am?” Ma iɲ sôm, “Pômdau, aô tac whiɲ bu tanôn ɲayham sa.” ⁴² Goc Yisu sôm tɛɲ iɲ, “Tanôm ɲayham sa! Am nem kɛɲ whiɲ kôm am ɲayham sa.” ⁴³ Ma ɲagahô eɲ iɲ tandô ɲayham sa, ma iɲ kɛkuc Yisu ma kɛpiɲ Anötö. Ma lau hoɲ naɲ sêlic gɛɲ dinaɲ, naɲ sɛmpɲiɲ Anötö bocdinaɲ.

Yisu lu Sakias

19 Yisu sôc malac Jeriko gi, ma bu êɲsɛlɛɲ gacgeɲ sa ndi. ² Ma ɲgac daɲ mbo, naɲ sêsam iɲ ndê ɲaê bu Sakias. Iɲ ɲgac bata kôc takis-ɲga, ma iɲ dau ndê mone daêsam. ³ Iɲ tac whiɲ bu lic Yisu pi ɲandô, magoc iɲ gitôm dom, bu iɲ ɲgac apê, ma lau daêsam sɛɲgihi Yisu ahuc. ⁴ Tu dinaɲ-ɲga iɲ kɛti muɲ gi, ma pi a kiɲ daɲ, bu lic Yisu naɲ kêsɛlɛɲ mbo sɛɲ mɛɲ. ⁵ Tɛɲ ndoc Yisu hôc asê a dinaɲ ɲapu, naɲ tatab ma sôm tɛɲ iɲ, “Sakias, sip mweɲ ɲagahô! Acsalô dec aô wambo am nem andu wawhiɲ am.” ⁶ Goc ɲagahô Sakias sip nom ma kôc Yisu

sa ti atac ɲayham, ma sêtɛɲ iɲ ndê andu si. ⁷ Magoc lau hoɲ naɲ sêlic gɛɲ dau sê-tucdiɲ ma sêsom, “Yisu bu ndic ɲgac sac daɲ kêsî!”

⁸ Tɛɲ ndoc sɛmbo Sakias ndê andu, naɲ ɲgac dau tisa ma sôm tɛɲ Yisu, “Pômdau lic! Kwahic dec aô wawhê aneɲ wapa hoɲ kôc ndi toɲ lu, ma wakɛɲ toɲ daɲ tɛɲ lau ɲalôm sawa. Ma lau naɲ aô kasau ɲac ma gakôc ɲac si mone, naɲ aô waô mone dau tidim hale tɛɲ ɲac.” ⁹ Dec Yisu sôm, “Acsalô lec Anötö ndê mwasiɲ nem lau si-ɲga mɛɲ pi lau andu dindec-ɲga. Bu ɲgac dindec iɲ Abraham ndê apangac daɲ whiɲ. ¹⁰ ɲamalac ndê Atu mɛɲ bu êɲsalê lau naɲ siɲga su, ma bu nem ɲac si.”

Yom gôliɲ pi mone gol

(Mat 25:14-30)

¹¹ Lau naɲ sɛɲgô Yisu ndê yom dinaɲ, naɲ sêlic bu iɲ suɲ sa tɛɲ Jerusalem, ma sêkɛɲ bata bu tɛɲ ndoc iɲ hôc asê, naɲ Anötö ndê gôliɲ oc mɛɲ sa tiawê, ma Yisu oc ti lau Israel-ɲga si kiɲ. Bocdinaɲ Yisu gic hu sôm yom gôliɲ daɲ tɛɲ ɲac. ¹² Iɲ sôm, “ɲgac ti waê atu daɲ kɛmasaɲ dau bu tɛɲ gameɲ baliɲ daɲ ndi, bu yêc dindê kiɲ atu oc kɛɲ ɲaclai tɛɲ iɲ bu nem gôliɲ lau yêc iɲ dau ndê gameɲ. Ma tiɲambu iɲ oc mbu mɛɲ. ¹³ Boc-dinaɲ iɲ kɛgalêm iɲ ndê lau akiɲ amanlu sa, ma kɛɲ mone gol daɲ naɲ sêsam bu ‘maina’ tɛɲ ɲac tôm gi.” ¹⁴ Ma iɲ sôm tɛɲ ɲac, ‘Akôc mone dec sa, ma akôm gwelɛɲ pi e nditôm aô wambu wameɲ.’ ¹⁵ Magoc iɲ ndê lau sêtec iɲ, ma sêkɛɲ lau aheɲ-ɲga ɲatô sɛɲkuc iɲ bu sêsom tɛɲ kiɲ atu bu, ‘Yac atec ɲgac dec bu nem gôliɲ yac.’ ¹⁵ Magoc kiɲ atu ɲgô ɲac si yom dom ma kɛɲ ɲaclai tɛɲ ɲgac dau bu nem gôliɲ lau, goc iɲ mbu tɛɲ iɲ ndê gameɲ gi. Iɲ hôc asê su, goc kɛɲ yom bu iɲ ndê lau akiɲ naɲ iɲ kɛɲ mone tɛɲ ɲac, naɲ sêtɛɲ

§19:13 Maina tigeɲ gitôm †denarii 100, naɲ gitôm ɲaôli gwelɛɲ bɛc 100-ɲga.

inj sêndi. Inj bu lic ñac sêkôm gwelen bocke pi mone dau.

¹⁶“Ñgac akiñ ñamata-nga meñ ma sôm, ‘Aneñ ñadau, aô gakôm gwelen pi am nem mone tigen, ma gatap mone amanlu tiyham sa.’ ¹⁷Ma ñadau sôm, ‘Aneñ ñgac akiñ, am kôm ñayham! Am yob gêñ sauñ dindéc ñapep, ma kwahic dec aô wakêñ am nem gôliñ malac amanlu.’

¹⁸“Ma ñgac tilu-nga meñ ma sôm, ‘Ñadau, aô gakôm gwelen pi am nem mone tigen, ma gatap mone amanlan tiyham sa.’ ¹⁹Ma ñadau sôm têt inj, ‘Kwahic dec aô wakêñ am nem gôliñ malac amanlan.’

²⁰“Ma lau akiñ dau si dan meñ ma sôm, ‘Ñadau, am nem mone gol tigen kelec. Aô kapañ si ñapep. ²¹Aô gatôc am, bu am ñgac lêlê-nga dom. Am kêñ batam bu kôc gêñ ñandô yêc lau nañ am kêñ gêñ têt ñac dom. Ma am gic gêñ ñandô sa yêc gameñ nañ am sô gêñ ñawhê dom.’ ²²Goc ñadau sôm têt inj, ‘Am ñgac akiñ sac! Aô wamatôc am wan-kuc yom nañ am daôm sôm. Am kêyalê bu aô ñgac lêlê-nga dom, ma bu aô gakêñ batan bu wakôc gêñ yêc lau nañ aô gakêñ gêñ têt ñac dom, ma bu wandic gêñ ñandô sa yêc gameñ nañ gasô gêñ dom. ²³Tu sake-nga am kôm gwelen pi aneñ mone dom? Oc tôm bu am kêñ aneñ mone têt lau sêyob mone-nga bu sêyob e aô wambu wameñ, dec oc tôm bu sêkêñ mone ñagec sac mone dau ñahô ma aô wakôc hoñ sa.’

²⁴“Ma inj sôm têt lau nañ sêlhac sêmpin, ‘Akôc inj ndê mone tigen dinan su, ma akêñ têt ñgac akiñ nañ kôc mone amanlu.’ ²⁵Magoc ñac sêsôm, ‘Ñadau, inj kôc mone amanlu su!’ ²⁶Goc ñadau sôm, ‘Aô wasôm têt mac bu asa nañ yob gêñ nañ aô gakêñ sip inj amba, nañ ñapep, nañ wakêñ gêñ ñatô tiyham têt inj whiñ. Tigen asa nañ yob ndê gêñ ñapep dom, nañ aô wakôc inj ndê gêñ

hoñ su. ²⁷Ma aṅgô! Aneñ ñacyo nañ sêtec bu aô wanem gôliñ ñac, nañ akôc ñac sêmeñ, ma andic ñac ndu yêc aô aṅṅ-nga.”

Yisu hôc asê Jerusalem

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15)

²⁸Yisu sôm yom dinan su, ma kêsêlêñ hêganôn Jerusalem gi, ma inj ndê sêñomi sêñkuc inj. ²⁹Inj kêsêlêñ gi e kêpiñ malac lu nañ sêsam bu Betpagi ma Betani, malac lu nañ sêyêc Lôc Olib. Ma inj kêkiñ ndê ñgacsêñom lu ³⁰ma sôm têt injlu, “Asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap donki dan sa, nañ sêsô dôn kalhac. Inj donki ñatu wakuc, nañ ñamalac dan ndôc ñahô muñ su dom. Aṅgapwêc su ma akôc sa amêñ. ³¹Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu bu aṅgapwêc inj su, goc asôm têt ñac bu, ‘Pôm-dau tac whiñ bu donki dindéc nem inj sa.” ³²Boc-dinan ñgac lu dinan sêsôc malac dau si, ma sêtap donki dau sa tôm Yisu sôm. ³³Sêṅgapwêc donki sêmbo, ma ñadaui sêndac injlu bu, “Amlu aṅgapwêc inj tu sake-nga?” ³⁴Ma sêsôm, “Pôm-dau tac whiñ bu donki dindéc nem inj sa.”

³⁵Injlu sêwê donki dau sêtêt Yisu si, ma sêkêñ ñac si ñakwê awê-nga sac donki, ma sêkêñ inj pi gi ndôc ñahô. ³⁶Yisu ndôc donki ma kêsêlêñ gi, ma lau sêhê si ñakwê yêc señ. ³⁷Inj kêsêlêñ gi e hôc asê gameñ nañ señ sip akêñ Lôc Olib, goc sêñomi toñ atu nañ sêñkuc inj, nañ sêmbwêc ti atac ñayham atu, ma sêmpin Anötô pi gêñ dalô nañ sêlic. ³⁸Sêsôm, “Anötô nem mbec kin nañ meñ gêm Pômdau aṅgô. Yom malô yêc undambê, ma Anötô ndê waê sa yêc lôlôc!”

³⁹Palêsai ñatô sêmbo sêwhiñ lau daêsam dinan, ma sêsôm têt Yisu, “Kêdôhônwaga, hec yom am nem sêñomi, bu ñac si yom so.” ⁴⁰Ma Yisu

sôm têtj ɲac, “Aɲgô! Sêɲomi bu sênem dônj, goc hoc dindec oc sêmbwêc asê!”

⁴¹ Yisu kêsêlêɲ gi e hôc tandô sa pi malac atu Jerusalem, dec taɲ pi malac dau. ⁴² Inj sôm, “Tôm ɲasawa baliɲ su e meɲ têtj acsalô lec aô tac whiɲ bu mac lau Jerusalem-ɲga aɲyalê lêtj naɲ oc tôm bu kêtj mac ambo ti atac malô. Tigeɲ mac nem ɲalôm ɲadandi ma kwahic dec lêtj dau yêc siɲ dau têtj mac. ⁴³ Têm oc meɲ sa, naɲ nem ɲacyo oc sêɲgihi mac ahuc ma sêɲgili tuɲbôm ma sêsôc nem malac sêloc. ⁴⁴ ɲac oc sêndic mac ti nem balêkoc hoɲ ndu, m a sêseɲ malac dindec su e hoc daɲ ndôc hoc daɲ ɲahô tiyham dom. ɲac oc sêkôm bocdinaɲ, ɲahu bu Anötö têtj mac meɲ bu nem mac sa, magoc mac aɲyalê dom.”

Yisu soc lau su yêc lôm dabuɲ

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-17)

⁴⁵ Têtj ndoc Yisu hôc asê Jerusalem, naɲ inj kêsêlêɲ gi e sôc lôm dabuɲ ɲabatêmdô gi. Ma inj soc lau naɲ sêkêtj gêtj bu lau sênemlhi, naɲ sêsa awê. ⁴⁶ Inj sôm têtj ɲac, “Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aneɲ andu gic waê bu lau sêteɲ mbec sêmbô-ɲga,’ magoc mac akôm Anötö ndê andu ti lau kaɲ si gameɲ.”

⁴⁷ Tôm béc hoɲ inj kêdôhôn lau mbo lôm dabuɲ ɲabatêmdô. Ma dabuɲsiga atu-tu ti lau †Skraib naɲ sêndôhôn yomsu, ma lau bata Israel-ɲga sêɲsalê lêtj bu sêndic inj ndu. ⁴⁸ Magoc sêtap lêtj daɲ sa dom, bu lau hoɲ atac whiɲ bu sêɲgô inj ndê yom, ma sêsap inj dônj ɲapaɲ.

Gêndac pi Yisu ndê ɲaclai ɲahu

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

20 Têtj têtj dinaɲ Yisu kêdôhôn lau, ma gêm mêtê pi ɲawaê ɲayham mbo lôm dabuɲ. Ma dabuɲsiga atu-tu ti lau Skraib ma lau bata Israel-ɲga sêtêtj inj si, ² ma sêsôm, “Sôm têtj yac. Am kôc ɲaclai yêc nde, bu kôm gêtj hoɲ naɲ am

kôm? Asa kêtj têtj am?” ³ Ma inj sôm, “Gêtj ɲamata-ɲga aô bu wakêtj gêndac daɲ têtj mac. Asôm têtj aô, ⁴ asa kêtj ɲaclai têtj Jon dec inj kêku lau? Anötö kêtj ɲaclai têtj inj, me mba?”

⁵ ɲac sem yomgalôm têtj dau pi Yisu ndê gêndac ma sêsôm, “Yac bu dasôm bu, ‘Anötö kêtj ɲaclai têtj Jon,’ dec inj oc ndac yac, ‘Tu sake-ɲga mac akêtj whiɲ Jon dom?’ ⁶ Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ɲamalac nom-ɲga si gauc ɲambwa, dec lau hoɲ oc sêtuc yac ɲa hoc dambac ndu, bu ɲac sêlic Jon bu Anötö ndê propet daɲ.” ⁷ Bocdinaɲ sêsôm têtj Yisu bu sêɲyalê Jon ndê ɲaclai ɲahu dom. ⁸ Ma Yisu sôm têtj ɲac, “Ma bocdinaɲ aô wasôm aneɲ ɲaclai ɲahu asê têtj mac dom.”

Yom gôliɲ pi lau sêyob ôm wain-ɲga

(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Ma Yisu sôm yom gôliɲ daɲ têtj lau dau bocdec bu, “ɲgac daɲ sô ôm wain-ɲga daɲ, ma kêtj têtj lau ɲatô bu sêyob. Goc inj têtj gameɲ daɲ gi ma mbo ɲasawa baliɲ. ¹⁰ Têtj ndoc sêhoɲ wain ɲandô sa-ɲga, inj kêkiɲ ɲgac akiɲ daɲ têtj lau naɲ sêyob inj ndê ôm, naɲ gi, bu sêkêtj wain ɲandô ɲatô têtj inj. Tigeɲ ɲac sic inj, ma sêkêtj inj kôlhô amba sawa gi. ¹¹ Goc ɲadau kêkiɲ ɲgac akiɲ daɲ tiyham, magoc ɲac sic inj ma sêkôm mêtê sac têtj inj, ma sêkêtj inj kôlhô amba sawa gi. ¹² Ma inj kêkiɲ ɲgac titô-ɲga têtj ɲac gi, magoc ɲac sic inj basô, ma sêmasuc inj sa awê gi. ¹³ Goc ôm wain-ɲga ɲadau sôm, ‘Aô wakôm sake? Aô waɲkiɲ aneɲ balê, naɲ aô atac whiɲ inj ndu andô. Mboe ɲac oc sêtoc inj sa.’ ¹⁴ Tigeɲ têtj têtj lau sêyob ôm-ɲga sêlic ɲadau ndê atu kêsêlêɲ meɲ, naɲ sêsôm têtj dandi, ‘ɲadau ndê atuɲgac dê oc wêkaiɲ ôm dindec. Dandic inj ndu ma dakôc ôm dindec su ti yac neɲ.’ ¹⁵ Ma sêmasuc inj yêc ôm wain-ɲga, ma sic inj ndu.”

Ma Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu òm ñadau oc kòm sake têtj ñac? ¹⁶ Inj oc meñ ma ndic lau sêyob òm-nga ndu, ma kêtj ndê òm têtj lau ñatô sêyob.” Lau nañ sêñgô yom dinañ sêsôm, “Mba! Bocdinañ dom!” ¹⁷ Magoc Yisu tahê ñac ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec bu, *‘Hoc nañ lau sêkwê andu-nga sêtec, nañ kwahic ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.’* Mac anyalê yom dau ñahu, me mba? ¹⁸ Lau hoñ nañ sêtin gahi pi hoc dinañ e sêpeñ, nañ oc sêñga, ma hoc dau bu peñ pi ñamalak dañ, dec oc sec inj popoc.”

¹⁹ Lau Skraib ti dabuñsiga atu-tu sêñyalê bu Yisu ndê yom gôlinj dinañ hêganônj ñac, dec ñac atac whiñ bu sêkôc inj dôñ ñagahô eñ. Magoc ñac sêtôc lau nañ sêmbo sêwhiñ inj, dec sêkôm dom.

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Ma lau bata Israel-nga dinañ tatinj Yisu ñapep, ma sêkêtj lau ñatô bu sêtup inj. Lau sêtup Yisu-nga dinañ sêñsau bu ñac tac whiñ bu sêñgô inj ndê yom. Tigeñ sêkêtj danga bu mboe sêñgô inj sôm yom so dañ, dec ñac oc sêkêtj inj sip gôlinjwaga Rom-nga ndê amba, bu êmatôc inj. ²¹ Ma ñac sêsôm têtj inj bu, “Kêdôhônjwaga, yac anyalê bu am sôm yom ma kêdôhônj lau ñalêtj gitêtj. Am toc lau hoñ sa ñalêtj tigeñ, ma kêdôhônj Anötô ndê lêtj têtj lau kêtuc yom ñandô. ²² Kwahic dec yac bu andac am bu inj solop bu yac dakêtj takis têtj Sisa, me mba?”

²³ Yisu kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim inj, dec sôm têtj ñac, ²⁴ “Atôc mone silba dañ têtj aô.” Ma inj ndac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?” ²⁵ Ma ñac sêsôm, “Sisa ndê.” Goc Yisu sôm têtj ñac, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêtj nañ gic inj ñawaê, ma atoc Anötô sa ña gêtj nañ gic inj ñawaê.”

²⁶ Ñalêtj dinañ ñac sêñsahê bu sêtim inj bu sôm yom so dañ yêc lau hoñ angô-

nga, magoc sêtôm dom. Sêhêdaê tu inj ndê yom ti gauc-nga, ma ñac si yom mba bu sêsôm ô.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêtj lau batê-nga

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Têtj dinañ lau †Sadiusi ñatô sêtêtj Yisu si. Ñac lau Israel-nga si toñ dañ, nañ sêkêtj whiñ bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. Ma ñac sêkêtj gêndac dañ têtj Yisu bocdec bu, ²⁸ “Kêdôhônjwaga, Moses to yac neñ yomsu dañ bocdec bu. Ñgac dañ bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nañ ñgac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁹ Têtj têtj dañ, asidôwai 7 sêmbo. Ñgac ñamata-nga gêm awhê sa, magoc inj mbac ndu ma inj ndê balêkoc mba. ³⁰⁻³¹ Ma ñgac tilu-nga gêm awhê sawa dau, tigeñ mbac ndu ma balêkoc mba. Ñalêtj tigeñ ñgac titô-nga e têtj ñgac ti-7-nga hoñ sem awhê sawa dau magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. ³² Ma tiñambu awhê dau mbac ndu. ³³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ñatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinañ hoñ sem inj su têtj ndoc sêmbo tali.”

³⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm têtj ñac, “Lau têtj dindec-nga sem dau, ³⁵ tigeñ têtj têtj ñambu-nga, lau nañ Anötô oc lic bu lau gitêtj ma uñ ñac sa bu sêndôc tali yêc undambê, nañ oc sênem dau dom. ³⁶ Ma oc tôm dom bu ñac sêmbac ndu tiyham, bu ñac oc sêmbo sêtôm añela. Lau nañ Anötô uñ sa sêndôc undambê, nañ oc sêti inj ndê balêkoc. ³⁷ Ma Moses dau tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem yom nañ inj to pi ndoc inj gêtj ya golom sa a dañ. Têtj ndoc dinañ inj sam Pômdu bu Abraham ndê Anötô, Aisak ndê Anötô, ma Jakob ndê Anötô. ³⁸ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötô sam dau bu lau tô dinañ si Anötô? Anötô inj lau batê

si Anötö dom, in lau tali si Anötö, bu lau hoj si nahu sêmbô tali-nga yêc Anötö.”

³⁹ Lau †Skraib natô sêngô Yisu ndê yom dau ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, am nem yom nayham!” ⁴⁰ Ma tiyambu lau sêtôc dau bu sêkên gêndac têt Yisu tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Ma Yisu sôm têt nac, “Bocke ma lau sêsôm bu Mesaya in Dawid ndê Atu?”

⁴² Dawid dau to yom yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘Anötö sôm têt anej Pômdau, “Am ndöc aô amanj andô-nga, ⁴³ e nditôm aô wakên nem nacyo sêsôc am gahim napu.” ’ ⁴⁴ Bocdinaj Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke dec lau sêsôm bu Mesaya in Dawid ndê Atu?”

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac

(Mat 23:1-7; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Ma yêc lau hoj dinaj si angô-nga, Yisu sôm têt in ndê ngacsênjomi,

⁴⁶ “Ayob daôm napep bu anjuc lau Skraib si gêbôm dom. Nac sêsôc nakwê baliñ ma sênsêlên sêmbô malac lôm, bu nac atac whiñ bu lau sêtoc nac sa ma sêhê mwalêc nac. Nac atac whiñ bu sêndôc mala namata-nga yêc lôm wê-nga, ma lau tiwaê si mala têt ndoc sênej mwasin-nga. ⁴⁷ Yêc lau hoj angô-nga, sêtej mbec baliñ, magoc têt ndoc lau sêlic nac dom, nanj sênsau lauwhê sawa bu sêngaho nac si andu su. Anötö oc êmatôc nac ma kên ngagêyô sac andô têt nac.”

Awhê tuc dañ kên da danje

(Mak 12:41-44)

21 Yisu hôc tandô sa ma gêlic lau ti lêlôm sêkên si da sip apa da-nga nanj kalhac lôm dabuj namakê. ² Ma in gêlic awhê tuc nalôm sawa dañ kên awa sauj lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga. ³ Ma in sôm, “Aô wasôm yomandô

têt mac, bu yêc Anötö angô-nga awhê tuc nalôm sawa dindec kên da hôc gêlêc lau hoj si da su. ⁴ Nahu bu lau ti lêlôm sêkên si da, magoc nac si awa daêsam gacgeñ yêc nac-nga. Tigeñ awhê dindec in awhê nalôm sawa, ma in kên in ndê gên hoj ti da.”

Yisu sôm yom pi lôm

dabuj Jerusalem-nga

(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ Yisu ndê ngacsênjomi natô sêsôm yom pi hoc nayham-nayham ma gôlôn nayham nanj lau natô sêkên bu sêngôlôn lôm dabuj. Magoc Yisu sôm, ⁶ “Ndôc oc menj sa, nanj gên nayham hoj nanj kwahic dec mac alic yêc gameñ dindec, nanj oc ninga. Nacyo oc sêsenj hoc hoj su, ma hoc dañ oc ndôc hoc dañ nahô tiyham dom.”

Gên wapac têt nambu-nga-nga

(Mat 24:3-14; 10:17-22; Mak 13:3-13)

⁷ Ma Yisu ndê ngacsênjomi sêndac in, “Kêdôhônwaga, nawapac nanj am sôm yom pi, nanj oc hôc asê Jerusalem têt têt bocke? Ma gên sake oc kên puc yac bu têt dau menj kêpiñ?” ⁸ Ma Yisu sôm, “Ayob daôm napep bu lau sênsau mac dom. Lau daêsam oc sêmenj sênem aô anôn ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dau,’ ma ‘Têt dau menj kêpiñ.’ Anjuc nac dom! ⁹ Ma têt têt mac angô nawawê bu lau sic sinj têt dau, me lau sêli dau sa, nanj atôc daôm dom. Bu gên hoj dinaj gic waê bu menj sa munj, magoc têt nambu-nga yêc dôn yêc.” ¹⁰ Ma Yisu gic têt yom ma sôm, “Kinj nom-nga oc sêkên kisa dau, ma lau akên gameñ dañ oc sêndic sinj têt lau akên gameñ dañ. ¹¹ Tiyhê oc nem atu, ma tôbôm ti gêmbac atu-tu oc sêhêc asê gameñ natô. Lau oc sêlic gên dalô atu-tu yêc umbonj, ma gên atu-tu nanj oc kôm nac sêtôc dau atu.

¹² “Gên namata-nga, lau oc sêkên kisa mac, ma sêkôc mac dôn. Tu mac akên

whiŋ aō-ŋga, dec lau oc sêmatôc mac yêc lôm wê-ŋga, ma sêkêŋ mac andôc gapoc-walô. Ma ŋac oc sêkêŋ mac alhac kiŋ ti gôliŋwaga aŋgô-ŋga bu sêmatôc mac.¹³ Ndoc dinaŋ iŋ mac nem têt bu asôm yom asê pi aô.¹⁴ Ahêgo daôm tu yom asôm-ŋga dom,¹⁵ bu aô dauŋ oc wanem mac sa, ma wakêŋ yom ti gauc têt mac. Ma mac nem ŋacyo oc sêtôm dom bu sêô mac nem yom me sêseŋ mac nem yom.¹⁶ Dinami ti damami, ma asidôwai ma silip naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ oc sêhoc mac nem lau ŋatô asê, ma sêndic ŋatô ndu.¹⁷ Tu aō-ŋga dec lau hoŋ oc sêtec mac.¹⁸ Tigêŋ Anötô oc yob mac e nem kêclaunŋ ŋandô daŋ niŋga dom.¹⁹ Magoc alhac ŋaŋga ma ahu aô siŋ dom, ma Anötô oc kôc mac sa andôc tamli ŋapaŋ yêc undambê.”

Ŋawapac gameŋ Judia-ŋga

(Mat 24:15-28; Mak 13:14-23)

²⁰ “Têŋ ndoc mac alic lau siŋ-ŋga sêŋgihi Jerusalem ahuc, naŋ dec aŋyalê bu ŋasawa sauŋ ma ŋac oc sêseŋ malac atu dau su.²¹ Têŋ ndoc dinaŋ, mac lau naŋ ambo gameŋ Judia-ŋga naŋ alhô ŋagahô api gameŋ lôc-ŋga andi. Lau naŋ sêmbo Jerusalem, naŋ sêhu malac dau siŋ, ma lau naŋ sêmbo gameŋ ŋamakê-ŋga naŋ sêsôc malac atu dau tiyham dom.²² Yom hoŋ naŋ lau propet sêhoc asê gwananŋ pi ŋagêyô naŋ oc tap lau nom-ŋga sa, naŋ oc ŋandô sa têt têt dinaŋ.²³ Oyaê. Lauwhê naŋ daê ma lauwhê naŋ sêkêŋ su têt balêkoc, naŋ oc sêtap ŋawapac atu sa têt têt dinaŋ. Ŋawapac atu oc hôc asê nom, ma lau Israel-ŋga oc sêŋsahê ŋacyo si atac ŋandê.²⁴ Lau gameŋ apa-ŋga oc sêndic lau Israel-ŋga ŋatô ndu ŋa bienŋ baliŋ, ma sêŋgaho ŋatô su ma sêwê ŋac sêtêŋ lau apa si gameŋ sêndi sêtôm lau gapocwalô-ŋga. Anötô kêmatiŋ têt bu lau gameŋ apa-ŋga sêŋgwiniŋ lau

Jerusalem-ŋga, ma ŋac oc sêkôm e têt dau pacndê.”

Ŋamalac ndê Atu ndê bêt mbu meŋ-ŋga

(Mat 24:29-36; Mak 13:24-31)

²⁵ “Lau oc sêlic gêtŋ dalô ac-ŋga ti ayô-ŋga ma tata-ŋga. Ma yêc nom, gwêc oc li dau sa atu, ma kôm lau si gauc êŋsôŋ ma ŋalôm ŋawapac atu.²⁶ Gêtŋ ti ŋaclai naŋ sêlhac umbonŋ oc wiwi sa, ma tu dinaŋ-ŋga lau oc sêtôc dau e ŋac tagôlô ma sêhêgo dau tu gêtŋ bocke naŋ oc hôc asê nom-ŋga.²⁷ Têtŋ ndoc dinaŋ lau oc sêlic Ŋamalac ndê Atu mbu meŋ ndôc dao ŋahô ti ŋaclai ma ŋawasi atu.²⁸ Têtŋ ndoc gêtŋ kaiŋ dinaŋ bu meŋ sa, naŋ atisa ma tamtac, bu mac nem ndoc bu atap Anötô ndê mwasiŋ nem mac si-ŋga ŋa-ŋandô sa, naŋ meŋ kêpiŋ.”

²⁹ Ma Yisu sôm yom gôliŋ daŋ bocdec, “Gauc nem a laŋ ma a ŋatô.³⁰ Têtŋ ndoc mac alic ŋalaunŋ wakuc bu lêt, naŋ mac aŋyalê bu ndoc ac-ŋga meŋ kêpiŋ.³¹ Ma bocdinaŋ têtŋ ndoc mac alic gêtŋ naŋ aô gasôm yom pi, naŋ hôc asê, dec aŋyalê bu ndoc meŋ kêpiŋ bu Anötô ndê gôliŋ meŋ sa tiawê.³² Yomandô! Lau têtŋ dinaŋ-ŋga oc sêmbac ndu dom e gêtŋ hoŋ dinaŋ hôc asê.³³ Undambê ti nom oc niŋga, tigeŋ aneŋ yom daŋ oc niŋga dom.”

Danem ali

³⁴⁻³⁵ Ma Yisu sôm, “Oc tôm dom bu ŋamalac daŋ êŋlêc bêt ŋambu-ŋga dau. Bocdinaŋ dec amasaŋ daôm ŋapep ma anem ali. Ayob bu anôm gêtŋ êŋiŋ mac-ŋga ma aneŋ gêtŋ ŋawahô me apô sim daôm tu ŋawapac nom-ŋga êŋlêc dom, bu mboe gêtŋ dau oc hê nem gauc dôn têtŋ têtŋ bêt ŋambu-ŋga dau meŋ sa. Bu bêt dau oc hôc asê mac ŋagahô, tôm bêt daŋ sip akô sep eŋ.³⁶ Anem ali ma atêŋ mbec bu Anötô kêŋ licwalô têtŋ mac bu ŋawapac hoŋ naŋ oc sêhêc asê, naŋ

ku mac dulu dom, ma bu mac oc atôm bu alhac ñamalac ndê Atu aṅgô-nga ti mayam pac.”

³⁷Têṅ ṅasawa dinaṅ Yisu kêdôhônṅ lau mbo lôm dabuṅ ṅabatêṁndô têtṅ acsalô, ma iṅ sa gi yêc Lôc Olib têtṅ ôbwêc. ³⁸Tôm bêc hoṅ lau daêsam sêtêṅ lôm dabuṅ si têtṅ bêbêc ganduc, bu ṅac atac whiṅ bu sêṅgô Yisu ndê yom.

Judas sôm tidônṅ bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Mak 14:10-11)

22 Lau Israel si †Mwasinṅ Bolom Yist Mba-nga naṅ lau sêsam bu Mwasinṅ Pasowa-nga, naṅ meṅ kêpiṅ. ²Ma dabuṅsiga atu-tu ti kêdôhônṅwaga yomsu-nga sêṅsalê lêtṅ bu sêndic Yisu ndu gelec, ṅahu bu sêtôc lau. ³Têṅ ndoc dinaṅ Sadar sip Judas ndê ṅalôm. Iṅ ṅgac naṅ sêsam bu Iskeriot, ma iṅ ṅgac-sêṅomi 12 si daṅ. ⁴Iṅ têtṅ dabuṅsiga atu-tu ti lau siṅ-nga naṅ sêyob lôm dabuṅ, naṅ gi, ma ṅac sem yomgalôm pi lêtṅ tu Judas hoc Yisu asê têtṅ ṅac-nga. ⁵Goc ṅac atac ṅayham, ma sêsôm tidônṅ bu sênemlhi iṅ ṅa mone. ⁶Judas gôlôc ma kêsâlê ndoc bocke naṅ lau daêsam oc sêṁbo sêwhiṅ Yisu dom, dec oc tôṁ bu iṅ hoc Yisu asê.

Yisu ndê ṅgacsêṅomi sêmasaṅ Mwasinṅ Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Mak 14:12-16)

⁷Mwasinṅ Bolom Yist Mba-nga ṅabêc naṅ lau Israel sic domba Pasowa-nga ndu, naṅ meṅ hôc asê. ⁸Ma Yisu kêkiṅ Pita lu Jon ma sôm, “Amlu andi ma amasaṅ Mwasinṅ Pasowa-nga bu danêṅ.” ⁹Ma sêndac iṅ, “Am tac whiṅ bu alu amasaṅ Pasowa yêc nde?” ¹⁰Ma Yisu sôm têtṅ iṅlu, “Asôc Jerusalem andi, ma amlu oc atap ṅgac daṅ sa, naṅ hôc bu lôṅ daṅ. Aṅkuc iṅ atêṅ iṅ ndê ṅadau ndê andu andi, ¹¹ma asôm têtṅ andu

ṅadau, ‘Alu mba kêdôhônṅwaga ndac am pi ṅalôm ṅacleṅ-nga, bu iṅ ti ndê ṅgac-sêṅomi bu sêṅeṅ Mwasinṅ Pasowa-nga yêc am nem andu.’ ¹²Ma iṅ oc tôc ṅalôm atu daṅ yêc andu dau ṅahô-nga têtṅ amlu. Tebo ti gêtṅ hoṅ tu yac danêṅ Mwasinṅ Pasowa-nga yêc ṅalôm dinaṅ, goc amlu amasaṅ gêtṅ yêc ṅalôm dinaṅ.” ¹³Goc iṅlu sêsôc Jerusalem si ma sêtap gêtṅ hoṅ sa gitôm Yisu sôm têtṅ iṅlu, ma sêmasaṅ mwasinṅ Pasowa-nga.

Yisu gic hu Mwasinṅ Dabuṅ

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-26)

¹⁴Têṅ ôbwêc dinaṅ, Yisu ndôc tebo whiṅ lau aposel bu sêṅeṅ Mwasinṅ Pasowa-nga. ¹⁵Ma iṅ sôm têtṅ ṅac, “ṅa-sawa sauṅ aô oc wahôc ṅandê atu, magoc aô atac whiṅ bu waneṅ Mwasinṅ Pasowa-nga dindec wawhiṅ mac muṅ. ¹⁶Bu aô wasôm têtṅ mac, aô waneṅ Mwasinṅ Pasowa-nga tiyham dom e Anôtô ndê gôliṅ meṅ sa tiawê, ma Pasowa dau ṅa-ṅandô meṅ sa.” ¹⁷Goc iṅ kôc lacihu wain-nga daṅ, gêm danṅe ma sôm, “Akôc ma akêṅ lom têtṅ daôm. ¹⁸Aô wasôm têtṅ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Anôtô ndê gôliṅ meṅ sa tiawê.” ¹⁹Ma iṅ kôc bolom, gêm danṅe ma pô kôc, goc gic sam têtṅ ṅac ma sôm, “Aô neṅ ṅandô dau dec, naṅ gakêṅ tu mac-nga. Aneṅ gêtṅ dindec tu bu gauc nem aô-nga.” ²⁰Iṅac seṅ gêtṅ pacndê, goc ṅalêṅ tigeṅ iṅ kôc lacihu wain-nga daṅ ma sôm, “Lacihu dindec ti dôhônṅ pwac wakuc aneṅ dac-nga, naṅ wakêc siṅ tu mac-nga. ²¹Tigeṅ aṅgô! Iṅgac naṅ bu hoc aô asê, naṅ gêtṅ gêtṅ ndôc tebo whiṅ aô. ²²Bu gêtṅ naṅ oc hôc asê ñamalac ndê Atu, naṅ kêkuc lêtṅ naṅ Anôtô kê-masaṅ gwanar su, tigeṅ ṅgac naṅ hoc aô asê, naṅ oc tap ṅagêyô atu sa. Oyaê!” ²³Goc ṅac hoṅ sêndac dandi pi ṅac si asa oc kôm gêtṅ dau.

Asa ti ngac namata-nga

(Mat 20:25-28; 19:28; Mak 10:42-45)

²⁴Ma tɛŋ ndoc dinaŋ ngac-sɛŋomi sɛsɛŋ dau bu ɲac si asa ti ngac namata-nga. ²⁵Goc Yisu sɔm tɛŋ ɲac, “Lau sambuc si kiŋ sɛtoc dau sa tɛŋ ɲac si lau, ma lau naŋ sem gɔliŋ lau, naŋ sɛsam dau bu lau namata-nga. ²⁶Magoc mac aŋkuc mɛtɛ kaiŋ dinaŋ dom. Mac nem asa iŋ ngac tiwaɛ, naŋ ɛŋgwiniŋ dau ti ngac waɛmba. Ma asa iŋ ngac namata-nga, naŋ ti ngac akiŋ ɲambwa. ²⁷Mac gauc gɛm bocke? Ngac naŋ ndɔc tebo, ma ngac naŋ gɛm akiŋ iŋ, naŋ iŋlu si asa ti ngac namata-nga? Yɛc ɲamalac aŋgɔ-nga, ngac naŋ ndɔc tebo iŋ ngac namata-nga. Tigerŋ aɔ gambo gawhiŋ mac gitɔm ngac akiŋ.

²⁸“Ndoc bocke naŋ ɲawapac me kisa tap aɔ sa su, naŋ mac ahu aɔ siŋ dom. ²⁹Bocdinaŋ tiŋambu aɔ wakɛŋ mac anem gɔliŋ lau, gitɔm Damaŋ kɛŋ ɲaclai tu wanem gɔliŋ-nga sip aɔ dauŋ amaŋ. ³⁰Ma mac oc aneŋ ti anɔm gɛŋ awhiŋ aɔ yɛc gameŋ undambɛ-nga, ma mac oc andɔc pɔŋ atu ma amatɔc Israel si lau ɲatoŋ 12.”

Yisu sɔm bu Pita oc sɛc iŋ ahuc

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31)

³¹Ma Yisu gic tɛku yom ma sɔm, “Sai-mon, Saimon, Sadaŋ ndac bu ɛŋsahɛ mac nem akɛŋ whiŋ bu gɛŋ ɲandɔ me mba, gitɔm lau sɛwhɛ wit ɲapa ti ɲandɔ kɔc. ³²Tigerŋ aɔ gateŋ mbec tu am-nga Saimon, bu am oc hu nem kɛŋ whiŋ siŋ dom. Ma tiŋambu tɛŋ tɛm am nem daɔm kwi, naŋ puc nem asidɔwai dɔŋ.” ³³Dec Pita sɔm, “Pɔmdau, tɔm ɲac sɛkɛŋ hɛclu dasɔc gapocwalɔ, me sɛndic hɛclu ndu, aɔ wahu am siŋ dom.” ³⁴Ma Yisu sɔm, “Pita, aɔ wasɔm tɛŋ am, ɔbwɛc dec am oc sɛc aɔ ahuc tidim tɔ, ma tiŋambu dalec oc taŋ.”

Ngacsɛŋomi oc sɛtap kisa sa

³⁵Goc Yisu ndac ɲac, “Tɛŋ ndoc aɔ kakiŋ mac asa a bu anem mɛtɛ lau, naŋ mac akɔc talhi mone-nga, ti gata, ma at-apa dom. Tɛŋ ndoc dinaŋ mac apɔnda daɔm, me mba?” Ma ɲac sɛsɔm, “Mba.” ³⁶Goc Yisu sɔm, “Kwahic dec ma ndi, mac nem talhi mone-nga me gata bu yɛc, naŋ akɔc sa. Ma mac nem bieŋ baliŋ bu mbasi, dec akɛŋ nem ɲakwɛ awɛ-nga tɛŋ lau sɛnemlhi, goc akɔc ɲa-awa ma anemlhi bieŋ baliŋ daŋ. ³⁷Bu sɛto yom daŋ yɛc bocdec bu, ‘*Sɛlic iŋ gitɔm lau sac si daŋ.*’ Yom dau hɛganɔŋ aɔ, ma gic waɛ bu ɲandɔ sa. Yomandɔ, yom naŋ sɛto pi aɔ, naŋ oc ɲandɔ sa.” ³⁸Ma ngacsɛŋomi sɛsɔm, “Pɔmdau lic! Bieŋ baliŋ lu dec sɛyɛc.” Ma Yisu sɔm, “Gitɔm.”

Yisu teŋ mbec yɛc Lɔc Olib

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹Yisu ti ndɛ ngacsɛŋomi sɛhu malac Jerusalem siŋ, ma sɛsa sɛtɛŋ Lɔc Olib si. Tɛm daɛsam su sɛkac sa sɛmbo gameŋ dinaŋ. ⁴⁰Iŋ hɔc asɛ ma sɔm tɛŋ ɲac, “Ateŋ mbec bu lɛtɔm tap mac sa dom.” ⁴¹Goc iŋ hu ɲac siŋ ma sa ɲasawa sauŋ gi, pɔŋ haduc ma teŋ mbec bocdec bu, ⁴²“Damaŋ, am bu tac whiŋ, dec kɔc laclhu ɲawapac-nga dindec su yɛc aɔ. Tigerŋ ɛmkuc aneŋ tac whiŋ dom, kɔm tɔm am daɔm nem atac whiŋ bu kɔm.” ⁴³Ma aŋela undambɛ-nga daŋ hoc dau asɛ tɛŋ iŋ, ma kɔm iŋ licwalɔ sa. ⁴⁴Yisu pɔ sim dau ɲandɔ, ma teŋ mbec ɲaŋga, ma iŋ ndɛ wahɛŋ kɛc sip nom gitɔm dac. ⁴⁵Iŋ teŋ mbec su, goc tisa ma mbu tɛŋ iŋ ndɛ ngacsɛŋomi gi, ma gɛlic bu ɲac sɛyɛc bɛc sɛyɛc. Ngac si ɲalɔm ɲawapac kɔm ɲac kwapac. ⁴⁶Ma iŋ uŋ ɲac sa goc ndac ɲac, “Tu sake-nga mac ayɛc bɛc ayɛc? Atisa mac ateŋ mbec bu lɛtɔm tap mac sa dom.”

Sêkôc Yisu dôn

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-52; Jon 18:1-11)

⁴⁷ Yisu sôm yom dau mbo, ma ngac sêjomi 12 si dan, nan sêsam bu Judas, nan hóc asê ma wê lau toj atu sêwhiñ iñ. Iñ kêsêlêñ têtñ Yisu bu ngutô iñ, ⁴⁸ magoc Yisu ndac iñ, “Judas, bocke? Am bu ngutô ñamalac ndê Atu tu bu hoc iñ asê, a?” ⁴⁹ Lau nan sêmbo sêwhiñ Yisu, nan sêlic gêtñ nan bu hóc asê ma sêndac, “Pômday, yac andic ñac ña bieñ, a?” ⁵⁰ Ma ñac si dan puc ndê bieñ sa ma pa dabuñ-siga ñamata-ña ndê ngac akiñ ndê dangalauñ andô-ña su. ⁵¹ Magoc Yisu sôm, “Akôm bocdinañ dom!” Ma iñ kêmasec ngac dau ndê dangalauñ, ma kôm iñ ñayham sa. ⁵² Goc Yisu sôm têtñ dabuñsiga atu-tu ti lau bata, ma lau siñ sêyob lôm dabuñ-ña, nan sêmeñ bu sêkôc iñ dôn, “Bocke dec mac akôc bieñ ti gêtñ siñ-ña ma asa amêñ bu akôc aô dôn gitôm ngac kan dan?” ⁵³ Tôm béc hoñ aô gambo gawhiñ mac yêc lôm dabuñ ñagameñ, ma mac akôc aô dôn dom. Tigeñ kwahic dec ti mac nem ndoc, ma ñaclai ñasec-ña gêm gôliñ mac.”

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:15-18, 25-27)

⁵⁴ Ñac sêkôc Yisu dôn, ma sêwê iñ sêtêtñ dabuñsiga ñamata-ña ndê andu si. Ma Pita kêkuc ñac mbo ahê. ⁵⁵ Yêc dabuñsiga dau ndê andu ñatunlôm, lau ñatô sêkôm ya golom asê, goc sêndôc sêwhiñ dau ma sêñsulu. Ma Pita gi ndôc sic whiñ ñac. ⁵⁶ Awhê akiñ dan gêlic Pita ndôc ya ñawê, goc tahê iñ ma sôm, “Iñ ngac dindec iñ kêkuc Yisu whiñ.” ⁵⁷ Tig eñ Pita pa dau ma sôm, “Awhê! Aô kayalê iñ dom!”

⁵⁸ Ñasawa sauñ ma ñamalac dan gêlic iñ ma sôm, “Am lau nan sêñkuc iñ, nan si

ngac dan!” Ma Pita ô yom ma sôm, “Am ngac, mba!”

⁵⁹ Acgatu ñasawa dan meñ gi su, ma ñamalac dan tiyham sôm ti ñanğa, “Iñgac dindec iñ kêkuc Yisu whiñ! Yomandô! Bu iñ ngac Galili-ña.” ⁶⁰ Magoc Pita sôm, “O ngac daôm! Aô kayalê yom nan am sôm, nan ñahu dom!” Iñ sôm yom dinan mbo, ma mbac dalec tan. ⁶¹ Ma Pômday kac dau kwi ma tahê Pita, ma Pita gauc gêm yom nan Pômday sôm têtñ iñ bocdec bu, “Ôbwêc dindec am oc sêc aô ahuc tidim tö, ma tiñambu mbac dalec oc tan.” ⁶² Goc iñ sa awê gi, ma tan dau ndu.

Lau siñ-ña sêsu Yisu susu

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³⁻⁶⁴ Lau siñ-ña nan sêkôc Yisu dôn, nan sic hu sêsu iñ susu. Sêkic iñ tandô ahuc ña po, goc sêtap iñ ma sêndac, “Am bu propet, dec sôm asê bu asa dec tap am?” ⁶⁵ Ma sêpu iñ ti sêngwiniñ iñ ña yom sac daêsam.

Lau bata Israel-ña sêmatôc Yisu

(Mat 26:63-68; Mak 14:61-65)

⁶⁶ Têtñ bêbêc ganduc lau bata Israel-ña, ma dabuñsiga atu-tu ti lau Skraib sêkac sa sêpitigeñ, ma sêkêtñ Yisu kalhac ñac añgô-ña. Ñac sêsom têtñ iñ, ⁶⁷ “Am bu Mesaya dau, dec sôm têtñ yac!” Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Aô bu wasôm, dec mac oc akêtñ whiñ aô dom, ⁶⁸ ma aô bu wakêtñ gêndac dan têtñ mac, dec mac oc aô aneñ yom dom. ⁶⁹ Tigeñ, têtñ kwahic dec ma ndi, ñamalac ndê Atu oc ndôc Anötö ñaclai ñadau ndê amba andô-ña.” ⁷⁰ Ma ñac hoñ sêsom, “Bocdinañ, am sôm bu am Anötö ndê Atu, a?” Ma Yisu sôm, “Mac asôm solop bu aô dauñ dindec.” ⁷¹ Goc sêsom têtñ dandi, “Yac dangô yom nan iñ dau sôm su. Dapônda yom dan tu tangôliñ pi iñ-ña dom.”

Pailot kêsû Yisu

(Mat 27:11-26; Mak
15:2-15; Jon 18:29-19:16)

23 Goc lau hoŋ dinan sêtisa ma sêwê Yisu sêtên Pailot si. ²Ma ŋac sêŋgôliŋ yom pi in, ma sêsôm, “Iŋgac dindec gêli lau Israel-ŋga ŋalôm sa. In sôm bu lau sêkên takis têt Sisa dom, ma in toc dau sa ma sam dau bu Mesaya, kiŋ nan lau Israel-ŋga sêkên bata.” ³Goc Pailot ndac Yisu bocdec bu, “Am lau Israel-ŋga si kiŋ, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm nan am daôm sôm.” ⁴Dec Pailot sôm asê têt dabuŋsiga atu-tu ti lau hoŋ, “Aô gatap ŋac dindec ndê giso dan sa dom, bu tamatôc in pi-ŋga.” ⁵Tigeŋ ŋac sêsôm ti ŋanŋa, “In kêdôhôn lau ma gêli ŋac si ŋalôm sa yêc gameŋ Judia-ŋga hoŋ. In gic hu yêc gameŋ Galili-ŋga ma kôm ŋa-pan e meŋ têt gameŋ dindec.”

Pailot kêkiŋ Yisu têt Herod Antipas

⁶Têt ndoc Pailot ngô yom dinan, nan in ndac ŋac bu Yisu in ŋac Galili-ŋga, me mba. ⁷Ma in tap sa bu in ŋac Galili-ŋga, dec kêkiŋ in têt Herod gi. Herod in ŋac nan gêm gôliŋ gameŋ Galili-ŋga, ma in mbo malac Jerusalem têt têt dinan. ⁸Têt têt Herod gêlic Yisu, nan in tac ŋayham atu, bu ŋasawa baliŋ su in tac whiŋ bu lic in. In ngô ŋawaê pi Yisu su, ma kêŋ bata bu lic in kôm gêt dalô dan. ⁹In kêŋ gêndac daêsam têt Yisu, magoc Yisu ô yom dom.

¹⁰Têt dinan dabuŋsiga atu-tu ti lau Skraib sêtisa ma sêŋgôliŋ yom pi in ti ŋanŋa. ¹¹Goc Herod ti lau siŋ-ŋga sêsu Yisu susu ma sêŋgwiniŋ in. Sêkên in sôc ŋakwê baliŋ gitôm kiŋ sêsôc, ma sêŋkiŋ in mbu têt Pailot gi. ¹²Muŋ-ŋga Herod lu Pailot sêkên kisa dau, magoc acsalô dinan inlu sêhê silip dandi.

Pailot bu êŋgapwêc Yisu

¹³Pailot mbwêc dabuŋsiga atu-tu ti lau bata ma lau Israel-ŋga ŋatô sêpitiŋ, ¹⁴ma sôm têt ŋac, “Mac akôc ŋac dau atên aô amen, ma asôm bu in gêli lau ŋalôm sa. Aô kasahê in yêc mac aŋôm-ŋga, ma gatap sa bu yom nan mac aŋgôliŋ pi in, nan ŋahu mba. ¹⁵Ma Herod bocdinaŋ, bu in kêkiŋ in mbu têt yac meŋ. Bocdinaŋ wasôm têt mac bu ŋac dau kôm giso dan dom bu dandic in ndu. ¹⁶⁻¹⁷Tu dinan-ŋga aô wakên aneŋ lau sêhi in ŋa sô, ma sêhu in siŋ lhô ndi.” ¹⁸Magoc ŋac sêmbwêc atu sêwhiŋ dau bu, “Kôc in sa ma ndic in ndu! Ma hu Barabas siŋ têt yac.” ¹⁹Barabas in ŋac nan ndôc gapocwalô têt ndoc dinan, bu in kêgîlî lau bu sêndic siŋ, ma in gic lau ŋatô ndu. ²⁰Magoc Pailot tac whiŋ bu êŋgapwêc Yisu su, dec sôm yom ŋanŋa tiyham bu nem ŋac si ŋalôm kwi. ²¹Magoc ŋac sêmbwêc yom ŋapan, “Ndic in pi a gicso dau! Ndic in pi a!” ²²Goc Pailot sôm têt ŋac tidim têt-ŋga, “Tu sake-ŋga? In kôm giso bocke? Aô gatap yom dan sa pi in dom, bu dandic in ndu. Bocdinaŋ aô wakên aneŋ lau siŋ-ŋga sêndic in ŋamlic ŋandê, ma wahu in siŋ.” ²³Tigeŋ ŋac sêmbwêc hôc ahuc ŋapan, bu sêndic in pi a gicso dau. Ma sêmbwêc yom dau e Pailot sôc ŋapu. ²⁴In gôlôc ma sôm têt lau siŋ-ŋga bu sêkôm gitôm lau dau si yom. ²⁵Barabas, ŋac siŋsêlêc nan ndôc gapocwalô tu in gic lau ndu-ŋga, nan sêŋgapwêc in su têt lau sêndac. Magoc Yisu, nan sêtec, nan Pailot kêkiŋ in têt lau siŋ-ŋga bu sêndic in ndu.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Mak
15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ŋac sêwê Yisu sêsa si, ma yêc seŋ sêtap ŋac dan ŋaê Saimon sa. In ŋac

malac Sairin-nga,** ma in kêsêlên mbo sen akên gameŋ ɲamakê-nga bu têt Jerusalem ndi. Lau siŋ-nga sêkôc Saimon ma sêkên in kêbalaŋ a gicso dau kêkuc Yisu.

²⁷ Lau daêsam sêŋkuc Yisu si, ma lauwê ɲatô sêwhiŋ ɲac, sêhu daŋgibo asê pi in ma sêtaŋ. ²⁸ Goc Yisu kac dau kwi ma sôm têt ɲac, “Mac lauwê Jerusalem-nga, ataŋ aô dom! Tigeŋ ataŋ tu daôm-nga, ma tu mac nem balêkoc-nga. ²⁹ Bu ndoc ɲawapac-nga oc meŋ sa, naŋ mac oc asôm bu in gêt ɲayham bu lauwê ɲatô ɲac lauwê gapoc ma sêkôc balêkoc me sêkên su têt balêkoc dom. ³⁰ Têt ndoc dinaŋ, lau oc tac whiŋ bu lôc daŋ tip meŋ ma êŋgatôc ɲac si. ³¹ Gêt naŋ kwahic dec sêkôm têt aô, naŋ gitôm sêkên ya gêt a batac. Bocdinaŋ ahêgo daôm pi gêt ɲac oc sêkôm tiŋambu-nga, oc nditôm sêkên ya neŋ a basô.”

³² Lau siŋ-nga sêwê ɲgac sac lu sêwhiŋ Yisu, bu sêndic inlu ndu sêwhiŋ in. ³³ ɲac sêsa si e sêhôt asê gameŋ naŋ sêsam bu ɲakêcyha, ma yêc dinde ɲac sic Yisu pi a gicso dau. Ma sic ɲgac sac lu sêpi a gicso sêwhiŋ Yisu, daŋ kêgalên andô-nga, ma daŋ kêgalên gasê-nga. ³⁴ Têt dinaŋ Yisu teŋ mbec ma sôm, “Damaŋ, suc aneŋ ɲacyo si sac kwi, bu ɲac sêŋyalê gêt naŋ sêkôm, naŋ dom.” Tiŋambu lau siŋ-nga sêpuc gapoc bu sêlic ɲac si asa oc kôc Yisu ndê ɲakwê.

³⁵ Lau daêsam sêlhac ma tahê Yisu, ma lau bata Israel-nga bocdinaŋ. Sêlhac ti sem tô in ma sêsôm, “In gêm lau ɲatô sa. In bu Mesaya naŋ Anôtô kêyalin sa, naŋ nem dau si maŋ.” ³⁶ Ma lau siŋ-nga sêti-gasuc ma sêsu in susu boc-dinaŋ. Sêkên wain ɲamakic têt in, ³⁷ ma sêsôm, “Am bu lau Israel-nga si kiŋ, naŋ goc nem

daôm si.” ³⁸ ɲac sêto yom kalhac in ndê a gicso dau ɲahô, naŋ sôm, ‘Lau Israel-nga si Kiŋ dindec.’

³⁹ ɲgac sac daŋ naŋ kêgalên a gicso dau kêpiŋ Yisu, naŋ su in susu ma sôm, “Am Mesaya dau, a? Bocdinaŋ dec nem daôm si, ma nem alu si awhiŋ!” ⁴⁰ Tigeŋ ɲgac sac tilu-nga hec yom in, ma ndac, “Am têt Anôtô, me mba? Yac lau tô dakôt ɲagêyô tigeŋ. ⁴¹ Hêclu dakôt ɲagêyô solop, bu hêclu dakôm sac. Magoc ɲgac dindec kôm giso daŋ dom.” ⁴² Goc in sôm têt Yisu, “Yisu, têt ndoc am ndôc nem pôt kiŋ-nga, naŋ gauc nem aô.” ⁴³ Ma Yisu ô yom ma sôm têt in, “Aô wasôm yomandô têt am bu acsalô lec am oc ndôc †Paradais whiŋ aô.”

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Mak
15:33-39; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Têt ac kalhac lhu, ɲasec gêm gameŋ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, ⁴⁵ bu ac gêm ganduc. Ma po baliŋ naŋ kêgalên lôm dabuŋ ɲalôm, naŋ dau kic gi lu. ⁴⁶ Têt ndoc dinaŋ Yisu mbwêc awha atu ma sôm, “Damaŋ, aô gakên aneŋ gatun sip am amam!” In sôm yom dinaŋ su, goc mbac ndu.

⁴⁷ ɲgac bata siŋ-nga gêlic gêt hoŋ dinaŋ, ma kêpiŋ Anôtô ma sôm, “Yomandô! ɲgac dindec in ɲgac gitên!” ⁴⁸ Ma lau daêsam naŋ sêkac sa su bu sêlic lau siŋ-nga sic Yisu pi a gicso dau, naŋ sêlic gêt hoŋ dinaŋ e kôm ɲac si ɲalôm ɲawapac, dec sêndahiŋ ɲasu ma sêlhô si. ⁴⁹ Ma lau hoŋ naŋ sêŋyalê Yisu, ma lauwê naŋ sêŋkuc in akên gameŋ Galili-nga, naŋ sêlhac ahê ma sêlic gêt dinaŋ.

**23:26 Sairin - malac daŋ naŋ yêc Not (North) Afrika.

**Josep kên Yisu ndê
namlan yêc hoc nasun**

**(Mat 27:57-61; Mak
15:42-47; Jon 19:38-42)**

⁵⁰⁻⁵¹ Ìḡac daṇ mbo, naṇ ndê ṇaê Josep. Ìṇ ndê malac Arimatiya yêc gameṇ Judia-ṇga, ma Ìṇ ṇḡac ṇayham ma gitêṇ naṇ kên bata Anötö ndê ḡolìṇ bu meṇ sa tiawê. Ìṇ lau †Sanedrin-ṇga si daṇ, tigen Ìṇ ṇalôm whìṇ yom naṇ ṇac sêkic pi Yisu bu sêndic Ìṇ ndu, ti ḡêṇ naṇ sêkôm têṇ Ìṇ, naṇ dom. ⁵² Têṇ telha di-naṇ Ìṇ têṇ Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ṇamlan. ⁵³ Goc Ìṇ kôc Ìṇ su yêc a gicso dau, kêpaṇ Ìṇ ṇa po ṇayham daṇ, ma kên Ìṇ yêc sêhô daṇ. Lau sêlêṇ sêhô di-naṇ gwanan su yêc hoc daṇ ṇalôm, ma sêkêṇ ṇḡac batê daṇ yêc sêhô dau muṇ su dom.

⁵⁴⁻⁵⁵ Lauwhê naṇ muṇ-ṇga sêṇsêlêṇ sêwhiṇ Yisu têṇ ndoc Ìṇ meṇ akêṇ gameṇ Galili-ṇga, naṇ sêṇkuc Josep si, ma sêlic sêhô dinaṇ ti gameṇ naṇ Josep kên Yisu ndê ṇamlan yêc naṇ. Tigen bêc dinaṇ Ìṇ lau Israel si bêc sêmasaṇ dau tu sêlic om-ṇga, ma ndoc Sabat-ṇga meṇ kêpiṇ. ⁵⁶ Bocdinaṇ lauwhê dinaṇ sêmbu sêtêṇ si andu si, ma sêmasaṇ bu ṇamalu ti ḡêṇ ṇatô bu sênem oso Yisu. Ma têṇ bêc Sabat-ṇga, ṇac sêṇwhaṇ dau tôm yomsu Sabat-ṇga sôm.

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-13)

24 Sabat meṇ gi su, ma têṇ wake ṇabêc ṇamata-ṇga, goc lauwhê dinaṇ sêti têṇ bêbêc ganduc. Sêkôc ḡêṇ ṇamalu naṇ sêmasaṇ su, ma sêsa sêtêṇ sêhô dau si. ² Ma sêlic bu hoc atu naṇ Josep kêpi gi tiṇ sê awha, naṇ ndôc ṇa-mala dom. ³ Dec sêsôc si, magoc sêtap Pômdau Yisu ndê ṇamlan sa dom. ⁴ Sêl-hac ma sêhêdaê, ma ṇḡac lu ti ṇakwê ṇawasi atu, sêhoc dau asê ma sêlhac sêwhiṇ ṇac. ⁵ Dec lauwhê sêtôc dau, ma

sêwec ṇḡô andô têṇ nom. Ma ṇḡac lu sêsôm têṇ ṇac, “Tu sake-ṇga mac aṇsalê Ìṇ naṇ mbo tali, yêc lau batê si mala? ⁶ Ìṇ mbo lec dom, Ìṇ tisa su. Gauc nem yom naṇ Ìṇ sôm têṇ mac muṇ su, têṇ têm Ìṇ mbo gameṇ Galili-ṇga. ⁷ Ìṇ sôm bu lau oc sêhoc Ìḡamalac ndê Atu asê ma sêkêṇ Ìṇ sip lau sac si amba, ma ṇac oc sêndic Ìṇ pi a gicso dau, ma têṇ bêc titô-ṇga Ìṇ oc tisa tiyham.” ⁸ Goc lauwhê dinaṇ gauc ḡêṇ yom naṇ Yisu sôm muṇ su. ⁹ Ma ṇac sêhu sêhô dau siṇ ma sêmbu sêtêṇ Jerusalem si, ma sic miṇ yom hoṇ dinaṇ têṇ ṇḡacsêṇomi 11, ma têṇ lau hoṇ naṇ muṇ-ṇga sêṇkuc Yisu.

¹⁰ Lauwhê dau si ṇaê bocdec. Maria Magadala, Joana, ma Jems dinda Maria, ma lauwhê ṇatô sêwhiṇ. Ìḡac sic miṇ têṇ lau aposel, ¹¹ magoc aposel sêṇḡô yom dau gitôm yom ṇambwa, ma sêkêṇ whiṇ dom. ¹² Goc Pita tisa ma kêti têṇ sêhô gi. Ìṇ wec bu tôte gwaniṇ sêhô ṇalôm, dec Ìṇ ḡêlic po ṇambwa naṇ yêc. Goc Ìṇ kôlhô gi ma gauc ḡêṇ yom daêsam pi ḡêṇ hoṇ dinaṇ.

Yisu hoc dau asê têṇ ṇḡacsêṇom lu

¹³ Têṇ bêc tigen dinaṇ ṇḡac-sêṇom lu sêṇsêlêṇ sêmbu seṇ bu sêtêṇ malac Emeyas sêndi. Seṇ akêṇ Jerusalem têṇ Emeyas, naṇ ṇasawa gitôm kilometa 11. ¹⁴ Ìṇlu sem yomḡalôm têṇ dandi, pi ḡêṇ hoṇ naṇ hôte asê têṇ têm dinaṇ. ¹⁵ Sêṇsêlêṇ ti sem yomḡalôm sêmbu, ma Yisu dau meṇ kêsêlêṇ whiṇ Ìṇlu. ¹⁶ Tigen Anötö kôm Ìṇlu tandô ṇalêṇ kain daṇ sa, dec sêṇyalê Ìṇ dom. ¹⁷ Ma Ìṇ sôm têṇ Ìṇlu, “Yom bocke dec amlu asôm têṇ daôm ma aṇsêlêṇ ambo seṇ?” Goc Ìṇlu sêkwê dôn sêlhac, ma sêwec. ¹⁸ Ma Ìṇlu si daṇ naṇ sêsam bu Kliopas ô yom ma sôm, “Ìḡacleṇ hoṇ naṇ sêmbu Jerusalem têṇ têm dindec, naṇ sêṇyalê ḡêṇ naṇ hôte asê. Bocke dec am kêyalê dom?” ¹⁹ Ma Yisu ndac, “ḡêṇ sake?” Ma sêsôm têṇ Ìṇ, “ḡêṇ naṇ hôte asê Yisu Nasaret-ṇga. Ìḡac

dau in propet dan, ma in kôm gën ma sôm yom ti ñaclair atu yêc Anötö ma ña-malac hon angô-nga. ²⁰⁻²¹ Ma yac akên batan su, bu mboe in Mesaya nan Anötö oc ênkin bu êngaho lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga amba. Tigen yac mba dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêkên in tên lau Rom-nga bu sêmatôc in, ma ñac sêkic yom bu in mbac ndu, ma sic in pi a gicso dau. Gên hon dinan hóc asê in, ma kwahic dec bêc tō ginja su. ²² Ma bêbêc lec yac mba lauwhê ñatō sêsôm yom nan kôm yac hon asō. Tên bêbêc ganduc, ñac sêtên sêhō si, ²³ magoc sêtap in ndê ñamlan sa dom. Sêmbu sêmen, ma sêsôm bu aŋela sêhoc dau asê tên ñac, ma sêsôm tên ñac bu Yisu mbo tali. ²⁴ Lau ñatō nan sêmbu sêwhin yac, nan sêsa sêtên sêhō si, ma sêtap gên hon sa tôm lauwhê dau sêsôm, magoc sêlic Yisu dom.”

²⁵ Goc Yisu sôm tên inlu, “O mac lau! Mac nem gauc sa dom. Lau propet sêhoc yom asê pi gên hon dinan gwanan su, magoc mac akên whin gwalec! ²⁶ Sêhoc yom asê ma sêsôm bu Mesaya gic waê bu hóc ñawapac hon dinan, ma tinambu tap in ndê ñawasi sa.” ²⁷ Ma Yisu whê inlu si gauc sa pi yom hon nan Moses ti lau propet sêto hêganôn in, e in whê Anötö ndê yom hon nan sêto gwanan pi in, nan sa tên inlu.

²⁸ Ñac sêsun sa malac Emeyas, ma Yisu kôm bu hu inlu sin, ma ênsêlên gacgen ndi. ²⁹ Magoc sêten in ti ñanga, ma sêsôm, “Mbo whin alu, bu ac pac-ndê ma sauŋ oc ôbwêc sa.” ³⁰ Dec Yisu sôc malac dau gi, bu mbo whin inlu. Ma tên ndoc sêndôc sic bu sênen gên, nan Yisu kôc bolom sa, gêm danŋe ma pô kôc, goc kên tên inlu. ³¹ Ma inlu si tandô ñawa sa, dec sênŋalê in. Ma ñagahô en Yisu angô mba. ³² Ma inlu sêsôm tên dandi, “Yomandô. Tên ndoc in sôm yom tên hêclu yêc sen, ma whê Anötö ndê yom nan sêto yêc, nan sa, dec kôm hê-

clu nen ñalôm kac hêclu ñandô.” ³³ Goc inlu sêtisa ñagahô, ma sêlhô sêmbu sêtên Jerusalem si. Ma sêtap ñgacsênomi 11 sa, ti lau ñatō nan sêmbu sêwhin ñac. ³⁴ Ma ñgacsênomi sêsôm tên inlu, “Pôm-dau tisa yomandô, ma in hoc dau asê tên Saimon!” ³⁵ Goc inlu sic min yom pi gên nan hóc asê yêc sen, ma bu inlu sênŋalê Yisu tên ndoc in pô bolom kôc.

Yisu hoc dau asê tên sênomi hon

³⁶ Sêsôm yom dinan sêmbu, ma Yisu hoc dau asê ma kalhac ñac angô-nga, ma sôm tên ñac, “Yom malô whin mac.” ³⁷ Ñac sêsô ti sêtôc dandi ñandô, bu ñac gauc gêm bu sêlic ñalau dan. ³⁸ Ma in sôm tên ñac, “Tu sake-nga mac nem ñalôm ñawapac, ma gauc gêm yom daêsam? ³⁹ Alic aman ti gahinapa, bu aô dauŋ dindec. Amasec aô, ma alic. Ñalau si ñamsôm ti ñakwa mbasi, magoc alic aô nen.” ⁴⁰ In sôm yom dinan, goc tôc amba ti gahiapa tên ñac.

⁴¹ Ñac atac ñayham babalec, magoc ñac gauc gêm yom daêsam, ma atac lu-lu bu gên nan hóc asê, nan gên ñandô, me mba. Goc in ndac ñac, “Mac nem gên danen-nga ndôc?” ⁴² Ma sêkên i tô dan nan sêpec su, nan tên in. ⁴³ Ma in kôc su, ma gên yêc ñac si angô-nga. ⁴⁴ Goc in sôm tên ñac, “Gauc nem bu aô gasôm yom tên mac mun su, pi gên nan kwahic dec ñandô sa. Tên ndoc aô gambo gawhin mac, nan gawhê sa bu gên hon nan sêto pi aô yêc Moses ma lau propet si bapia tilhun, ma yêc Buku Wê-nga, nan gic waê bu ñandô sa.” ⁴⁵ Ma in whê ñac si gauc sa pi Anötö ndê yom hon nan sêto yêc. ⁴⁶ In sôm tên ñac, “Sêto yom pi Mesaya bu in oc hóc ñandê atu ma mbac ndu, ma tên bêc titô-nga in oc tisa ma mbo tali tiyham. ⁴⁷ Ma sêto bu lau oc sênem mêtê tu in ndê ñaê-nga, ma sêsôm tên lau bu sêkac si ñalôm kwi, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi. Ñac oc sêndic hu sênem mêtê dau yêc malac

Jerusalem, ma tiŋambu mêtê dau oc sa têtŋ lau gameŋ apa-ŋga hoŋ. ⁴⁸ Gêŋ hoŋ dindec mac alic gatô su, dec oc ahoc yom ŋandô asê pi gêŋ dau awhiŋ. ⁴⁹ Ma alic! Aö oc wakêŋ gêŋ naŋ aneŋ Damaŋ gic bata su, naŋ têtŋ mac. Bocdinaŋ ambo malac dindec e Anötö kêŋ iŋ ndê ŋaclai nem mac ahuc.”

Yisu pi undambê gi

⁵⁰ Tiŋambu Yisu wê ŋac sêsa sêtêŋ gameŋ naŋ yêc kêpiŋ malac Betani si.

Yêc dinaŋ iŋ hôc amba sa, ma gêm mbec ŋac. ⁵¹ Ma têtŋ têtŋ iŋ gêm mbec ŋac mbo, naŋ iŋ hu ŋac siŋ, ma Anötö kôc iŋ sa pi undambê gi. ⁵² Dec ŋac sêpôn haduc ma sêmpiŋ iŋ. Ma sêlhö sêmbu sêtêŋ Jerusalem si ti atac ŋayham atu. ⁵³ Ma tôm bêc hoŋ, sêkac sa sêmbu lôm dabuŋ ŋabatêmdö, ma sêhoc Anötö ndê waê asê.

Jon

ndê ñawaê ñayham

**Yom whê ñawaê
ñayham dindec sa-nga**

Jon inñ Yisu ndê ñgacsêñjomi 12 si danñ, nañ kêsêlêñ whiñ Yisu ma mbo whiñ inñ tòm inñ ndê bêc mbo nom-nga hoñ, ma bocdinañ dec ñgô yom hoñ nañ inñ kêdôhônñ ma gêlic gwelêñ nañ inñ kôm. Yêc 13:24, 19:26, 20:2 ma 21:7, Jon to yom pi ñgacsêñjom danñ, nañ Yisu atac whiñ ñandô. Lau daêsam sêñyalê bu yom dau hêganônñ Jon dau, magoc inñ tec bu tôc dau tiawê.

Lau ñatô sêsam Jon ndê bapia bu ‘Buku Gêñ Dalô-nga,’ bu inñ to yom pi gêñ dalô atu-tu nañ Yisu kôm. Inñ to yom pi gêñ dalô hoñ nañ Yisu kôm, nañ dom. Inñ to yom pi gêñ nañ bu whê Yisu sa bu Mesaya nañ Anötö gic bata bu êñkinñ têt inñ ndê lau Israel-nga. Jon dau whê ndê bapia ñahu sa bocdec bu:

Yom pi gêñ dalô dindec, nañ yêc tu bu mac asam ma akêñ whiñ bu Yisu inñ Mesaya, Anötö ndê Atu. Ma tu mac akêñ whiñ inñ ndê ñaê-nga, dec mac oc atap señ ambo tamli-nga sa. (20:31)

Jon sam Yisu bu Anötö ndê Yom Dau nañ mbo titêm-titêm, nañ meñ ti ñamalac. Inñ mbo whiñ Damba Anötö têt ñamata-nga, ma inñ Anötö dau (1:1). Bocdinañ lau nañ sêñyalê Yisu tidônñ, nañ gitôm sêñyalê ti sêlic inñ Damba dau whiñ (1:18; 8:19; 14:7). Jon tac whiñ bu lau nañ sêsam inñ ndê bapia sêtap señ dandöc tanñli-nga sa. Ma señ dau datap sa yêc Yisu tawasê, tòm yom nañ Yisu sôm pi dau, ma Jon to yêc (14:6) bocdec bu:

Aô tanñwasêñ gati señ bu ñamalac sêtêñ Damañ sêndi, ma señ danñ yêc dom.

Yisu Kilisi Ñahu

1 Têt têt ñamata-nga nom sambuc dindec mbasi, nañ Yisu nañ dasam bu Yom Dau, inñ mbo. Inñ mbo whiñ Anötö, ma inñ Anötö dau. ²Inñ mbo whiñ Anötö têt têt ñamata-nga. ³Gêñ hoñ nañ yêc, nañ inñ dau kênñ, ma gêñ danñ hôc asê ña lêt danñ dom. ⁴Yac neñ dambo tanñli ñahu inñ dau, ma inñ dau ti ñamalac nom-nga si ñawê. ⁵Ñawê dau pô gameñ ñasec, ma ñasec gitôm dom bu kôm ñawê dau ahuc.

⁶Anötö kêkinñ ñgac aheñ-nga danñ meñ, nañ ndê ñaê Jon. ⁷Inñ meñ bu hoc yom ñandô asê pi ñawê dau, tu bu lau hoñ nañ sêñgô inñ ndê yom, nañ sêkêñ whiñ ñawê dau. ⁸⁻⁹Jon inñ ñawê dau dom, tigeñ inñ meñ bu hoc yom asê pi ñawê ñandô dau, nañ oc meñ êñkuc inñ bu pô ñamalac hoñ.

¹⁰Nom sambuc dindec Anötö kêñ ña inñ, tigeñ têt ndoc inñ hôc asê, nañ lau nom-nga sêñyalê inñ dom. ¹¹Inñ ti nom sambuc dindec ñadau, magoc têt ndoc inñ meñ, nañ inñ ndê lau Israel-nga sêkôc inñ sa dom. ¹²Magoc lau hoñ nañ sêkôc inñ sa, ma sêkêñ whiñ inñ, nañ Anötö gêlic ñayham ma kôc ñac sa sêti inñ ndê balêkoc. ¹³Sêti inñ ndê balêkoc ña lêt tòm lau nom-nga si lêt sêkwê balêkoc asê-nga dom, me tu ñamalac dau si gauc gêm me atac whiñ-nga dom. Mba! Anötö dau kôm ñac sêtiwakuc dec sêti inñ ndê balêkoc.

¹⁴Inñ nañ dasam bu Yom Dau sip nom meñ ti ñamalac, ma mbo whiñ yac. Inñ meñ akêñ Damba Anötö, ma Damba ndê mwasiñ ti yom ñandô gêm inñ ahuc. Inñ Anötö ndê Atu tigeñ, dec wêkaiñ ñaclai ti ñawasi atu, ma yac alic inñ ndê ñaclai ti ñawasi dau, nañ su. ¹⁵Jon hoc yom asê pi inñ gwananñ su bocdec bu, “Ñgac danñ oc êñkuc aô, nañ hôc gêlêc aô su, ñahu bu inñ mbo wandêc su mbo.” Ma têt ndoc inñ hôc asê, nañ Jon sôm bu, “Inñ ñgac dau

dinaŋ dec gahoc yom asê pi iŋ gwanan su.”

¹⁶⁻¹⁷ Muŋ-ŋga Anötö kêmwasinŋ lau Israel-ŋga ŋa yomsu naŋ iŋ kên têt Moses. Magoc kwahic dec Yisu Kilisi meŋ, ma Anötö ndê mwasinŋ gêm iŋ ahuc sambuc, dec yac hoŋ datap mwasinŋ ti yom ŋandô sa hôc gêlêc su, yêc Yisu. ¹⁸ Ŋamalac daŋ gêlic Anötö su dom. Magoc iŋ ndê Atu tigerŋ Yisu †Kilisi, naŋ mbo kêpinŋ Anötö dau, iŋ dau iŋ Anötö, naŋ sip nom meŋ ti ŋamalac, ma whê Damba Anötö sa têt yac, dec taŋyalê iŋ.

Lau sêndac bata Jon, Ŋgac Kêku Lau-ŋga

¹⁹⁻²⁰ Têtŋ ndoc Jon kêku lau mbo, naŋ lau bata Israel-ŋga sêŋkinŋ †dabuŋsiga ŋatô ti lau †Liwai ŋatô akêŋ Jerusalem sêtêtŋ iŋ si, ma sêndac iŋ bu, “Am asa?” Jon sêc yom daŋ ahuc dom, iŋ sôm yom yêc awê bu, “Aô †Mesaya dom.” ²¹ Dec ŋac sêndac iŋ, “Bocdinaŋ dec am asa? Am Elaija, a?” Ma iŋ sôm, “Mba!” Goc sêndac, “Am propet gitôm Moses naŋ Anötö gic bata bu êŋkinŋ meŋ, a?” Ma iŋ sôm, “Mba!” ²² Bocdinaŋ sêsôm têt iŋ, “Dec sôm daôm asê têtŋ yac bu am asa. Yac bu akêŋ ŋawaê têtŋ lau naŋ sêŋkinŋ yac amêŋ naŋ.” ²³ Jon ô ŋac si gêndac ŋa propet Aisaya ndê yom daŋ, ma sôm, “*Ŋamalac naŋ ta yom yêc gameŋ sawa bu, ‘Amasaŋ Pômdau ndê seŋ tisolop,’* naŋ aô dauŋ dec.”

²⁴ Lau Palêσαι ŋatô sêmbo sêwhinŋ lau naŋ lau bata sêŋkinŋ sêtêtŋ Jon si. ²⁵ Sêŋgô Jon ndê yom dau, dec sêndac iŋ bocdec bu, “Am daôm sôm bu am Mesaya dom, ma bu am Elaija dom, ma propet atu dau dom. Ma bocke dec am kêku lau mbo?” ²⁶⁻²⁷ Ma Jon sôm, “Aô dec kaku lau ŋa bu, magoc ŋgac daŋ oc êŋkuc aô, naŋ hôc gêlêc aô su. Aô dec ŋgac ŋambwa, gitôm dom bu wati iŋ ndê ŋgac akiŋ bu waŋgapwêc iŋ ndê atapa ŋawalô. Ŋgac

dau kwahic dec mbo mac ŋalhu, magoc mac aŋyalê iŋ dom.”

²⁸ Jon kêku lau mbo malac daŋ ŋaê Betani, naŋ yêc Bu Jordan ŋadaŋga mbu têtŋ ac pi-ŋga. Ma gêŋ hoŋ dinaŋ hôc asê yêc gameŋ dinaŋ.

Yisu iŋ Anötö ndê Domba

²⁹ Bêc daŋ tiyham ma Jon gêlic Yisu kêsêlêŋ têtŋ iŋ meŋ, ma sôm, “Alic ŋgac dê! Iŋ †Anötö ndê Domba, naŋ Anötö kêŋ bu kôc ŋamalac si sac su. ³⁰ Iŋ ŋgac dau naŋ aô gasôm yom pi iŋ muŋ su, bu ŋgac daŋ oc êŋkuc aô meŋ, naŋ hôc gêlêc aô su, bu iŋ mbo wandêc su mbo. ³¹ Muŋ-ŋga aô dauŋ neŋ gauc sa pi iŋ dom, tigerŋ kwahic dec aô gameŋ kaku lau ŋa bu, tu bu watôc iŋ asê têtŋ lau Israel-ŋga.” ³²⁻³³ Jon sôm yom dinaŋ su, goc gic têtŋ yom ma whê yom sa bocdec bu, “Yomandô. Muŋ-ŋga aô dauŋ neŋ gauc sa pi iŋ dom, tigerŋ Anötö naŋ kêkinŋ aô bu waŋku lau ŋa bu, naŋ sôm têtŋ aô bu, ‘Am oc lic Ŋalau Dabuŋ sip têtŋ ŋgac daŋ meŋ. Ma ŋgac dau dinaŋ oc êŋku lau ŋa Ŋalau Dabuŋ.’ Tiŋambu aô galic Ŋalau Dabuŋ gêm balusi aŋgô ma sip akêŋ undambê têtŋ ŋgac dindec meŋ ma mbo whinŋ iŋ. ³⁴ Aô tanôn galic gêŋ dinaŋ hôc asê ŋgac dau su, ma tu dinaŋ-ŋga kwahic dec gahoc yom asê pi iŋ, ma gasôm asê têtŋ mac bu iŋ Anötö ndê Atu.”

Yisu ndê ŋgacsêŋomi ŋamata-ŋga

³⁵ Ŋagalaŋsê Jon mbo bu dau ŋadali ma iŋ ndê †ŋgacsêŋom lu sêmbo sêwhinŋ iŋ. ³⁶ Yisu kêsêlêŋ meŋ, ma Jon tahê iŋ ma sôm, “Kec, Anötö ndê Domba dê.” ³⁷ Têtŋ ndoc ŋgacsêŋom lu sêŋgô Jon ndê yom dinaŋ, naŋ sêhu iŋ sinŋ ma sêŋkuc Yisu. ³⁸ Yisu kac dau kwi ma gêlic bu iŋlu sêŋkuc iŋ, dec ndac, “Bocke dec amlu aŋkuc aô?” Goc iŋlu sêsôm, “Rabai, am yêc nde?” (Ŋaê †Rabai danem kwi bu ‘Kêdôhôn-waga.’) ³⁹ Ma iŋ sôm, “Ameŋ ma alic.” Goc iŋlu sêŋsêlêŋ sêwhinŋ iŋ si,

ma sêlic gameŋ naŋ iŋ yêc. Sêhêc asê têt telha, acgatu gitôm 4 kilok, ma bocdinaŋ dec sêmbo sêwhiŋ iŋ.

⁴⁰ Ìŋgac lu naŋ sêŋgô Jon ndê yom ma sêŋkuc Yisu, naŋ si daŋ iŋ Andru, Saimon Pita ndê asi. ⁴¹ Ìŋgahô iŋ gi tap dôwa Saimon sa, ma sôm têt iŋ, “Yac atap †Mesaya sa su.” (Yom Mesaya dau danem kwi bu Kilisi.) ⁴² Goc iŋ wê Saimon s a têt Yisu gi. Yisu tahê iŋ ma sôm, “Am Saimon, Jon ndê atu. Kwahic dec aô wasam am bu Kepas.” (Ìŋaê dau†† sem kwi sip Yom Grik bu Pita.)

Yisu kêgalêm Pilip lu Natanael sa

⁴³⁻⁴⁴ Têtŋ ñagalaŋsê Yisu tisa ma gi tap ñgac daŋ ñaê Pilip sa. Pilip iŋ ñgac akêtŋ malac Betsaida yêc gameŋ Galili-ŋga. Malac dau Pita lu Andru si malachu whiŋ. Yisu gauc gêm bu têtŋ Galili ndi, dec sôm têtŋ Pilip, “Mweŋ êmkuc aô.” ⁴⁵ Goc Pilip gi tap ñgac daŋ ñaê Natanael sa, ma sôm têtŋ iŋ bu, “Mesaya naŋ Moses ti lau propet sêto yom pi iŋ muŋ su, naŋ yac atap iŋ sa su. Ìŋ Josep ndê atu Yisu akêtŋ malac Nasaret.” ⁴⁶ Natanael ñgô su goc ndac, “Nasaret? Gêŋ ñayham bocke oc meŋ akêtŋ malac ñambwa dinaŋ?” Dec Pilip sôm, “Mweŋ ma lic.”

⁴⁷ Yisu gêlic Natanael têtŋ iŋ meŋ, ma sôm yom pi iŋ bocdec bu, “Yomandô! Ìŋ ñgac Israel-ŋga naŋ yom tasan daŋ yêc iŋ ndê ñalôm dom.” ⁴⁸ Dec Natanael ndac iŋ, “Am kêyalê aô ñalêŋ bocke?” Ma Yisu sôm têtŋ iŋ, “Pilip mbwêc am dom eŋ, ma aô galic am ndôc a atu daŋ ñahu.” ⁴⁹ Natanael ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, am Anötô ndê Atu. Am yac lau Israel-ŋga mba Kiŋ.” ⁵⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm têtŋ iŋ, “Aô gasôm bu galic am yêc a daŋ ñahu ma tu dinaŋ-ŋga dec am kêŋ whiŋ. Am oc lic gêŋ atu-tu hôc gêlêc iŋ dinaŋ su.” ⁵¹ Ma iŋ gic têtŋ yom

ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têtŋ mac. Tiŋambu mac oc alic undambê kac sa, ma †Ìŋamalac ndê Atu oc ti seŋ bu Anötô ndê aŋela sêsip sêpi-ŋga.”

Yisu gêm bu kwi ti wain

2 Bêc lu gi su ma lau yêc malac Kana naŋ yêc gameŋ Galili-ŋga sêndê mwasiŋ tu ñgac daŋ bu nem awhê-ŋga. Yisu dinda mbo whiŋ ñac, ma ² sêkêŋ aheŋ Yisu ti ndê ñgacsêŋgomi bu sêneŋ mwasiŋ dau sêwhiŋ. ³ Ma lau seŋ ti sênôm gêŋ sêmbo e wain pacndê. Dec Yisu dinda sôm têtŋ iŋ bu, “Ìŋac si wain pacndê su.” ⁴ Goc Yisu sôm têtŋ iŋ, “O awhê! Tu sake-ŋga am sôm têtŋ aô? Aneŋ ndoc meŋ sa su dom.” ⁵ Tigeŋ Yisu dinda sôm têtŋ lau akiŋ bu, “Gêŋ bocke naŋ iŋ bu sôm têtŋ mac, naŋ akôm.”

⁶ Yêc mwasiŋ dau ñamala, lôn bu-ŋga 6 sêlhac. Lôn dinaŋ atu andô, tigeŋ-tigeŋ gitôm 100 lita, ma sic waê lau Israel-ŋga si mêtê sêŋgwasiŋ dau ñawasi sa yêc Anötô aŋgô-ŋga. ⁷ Ma Yisu sôm têtŋ lau akiŋ, “Akêŋ bu sip lôn hoŋ dinaŋ e meŋhu.” ⁸ Sêtac bu sip e meŋhu su, goc iŋ sôm têtŋ ñac, “Aŋgati sa ma akêŋ têtŋ mwasiŋ ñadau êŋsahê.” Ma sêkôm gitôm iŋ sôm. ⁹ Mwasiŋ ñadau kêsahê bu naŋ Yisu gêm kwi ti wain, ma kêyalê dom bu meŋ akêŋ nde. Tigeŋ lau akiŋ naŋ sêtac bu sip lôn, naŋ dec sêŋyalê. Mwasiŋ ñadau kêsahê su, goc mbwêc ñgac gêm awhê-ŋga meŋ, ma sôm têtŋ iŋ, ¹⁰ “Lau hoŋ sêkêŋ wain ñayham têtŋ lau sênôm muŋ e tac ñayham sa, goc sêkêŋ wain ñambwa kêkuc. Tu sake-ŋga am kêgamiŋ wain ñayham kalhac e tiŋambu?”

¹¹ Yisu kôm gêŋ dalô ñamata-ŋga dinaŋ yêc malac Kana, naŋ yêc gameŋ Galili-ŋga. Gêŋ dau tôc iŋ ndê ñawasi ti ñaclai asê, ma iŋ ndê ñgacsêŋgomi sêkêŋ

††1:42 Ìŋaê ‘Kepas’ naŋ Yisu kêŋ têtŋ Pita, iŋ Yom †Hibru daŋ, naŋ danem kwi bu ‘hoc.’ Alic Yisu ndê yom yêc Mat 16:18.

whiņ iņ. ¹²Ma tiņambu Yisu lu dinda ma asii ti ıgacsêņomi sêsip malac Kape-naom si, ma sêmbo béc ıjatô.

Yisu soc lau su yêc lôm dabuņ

(Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³Têņ têm dinaņ lau Israel-ıga si om atu †Mwasıı Pasowa-ıga meņ kêpiņ. Tu dinaņ-ıga Yisu pi Jerusalem gi. ¹⁴Iņ hóc asê su, ma yêc lôm dabuņ ıjabatêm-ndô, iņ gêlic lau sêhoņ makao ti domba ma balusi bu lau sênemlhi, ma lau ıjatô sêndöc tebo bu sêô lau apa si mone ıa lau Israel-ıga si mone. ¹⁵Dec iņ gêm bocbiņ wac ti po ma kêbulu ıac sêsa awê si, ma kêbulu makao ti domba sêwhiņ. Ma iņ tac lau sêô mone-ıga si tebo sa, ma kêbalip ıac si mone babalip. ¹⁶Goc iņ hec yom lau balusi-ıga ma sôm têt ıac, “Akôc nem balusi dinaņ asa awê andi! Damaņ ndê andu yêc bu lau sênemlhi gêt sêmbo-ıga dom. Mac akôm sac sambuc!” ¹⁷Têt dinaņ iņ ndê ıgacsêņomi gauc gêm Anötö ndê yom daņ naņ sêto yêc bocdec bu:

Aö neņ atac whiņ tu am nem andu-ıga, mbô aö neņ ıalôm sa ıapaņ.

[BW 69:9]

¹⁸Ma lau bata Israel-ıga sêndac Yisu ma sêsôm, “Asa kêt ıaclai têt am bu kôm gêt dinaņ? Kôm gêt dalô daņ bu töt am nem ıaclai ıahu asê têt yac.”

¹⁹Yisu ô ıac si awha ma sôm, “Aseņ lôm dabuņ dindac su, ma aö oc wakwê sa tiyham nditôm béc tö.” ²⁰Goc sêsôm, “Muņ-ıga lau sêkôm gwelen sêkwê lôm dabuņ dindac-ıga gitôm yala 46. Ma bocke dec am gauc gêm bu am gitôm bu kwê sa töt béc tö?” ²¹Sêsôm yom dinaņ bu ıac sêıyalê dom bu lôm dabuņ naņ iņ sôm yom pi, naņ iņ dau. ²²T iıambu, têt ndoc Yisu tisa akêt lau batê-ıga, naņ iņ ndê sêņomi gauc gêm iņ ndê yom dinaņ. Ma têt dinaņ sêkêt whiņ yom naņ iņ sôm, ma sêkêt whiņ Anötö ndê yom

naņ sêto yêc muņ su, pi iņ ndê mbac ndu ma tisa-ıga.

²³Yisu mbo Jerusalem têt Om Pasowa-ıga, ma lau daêsam sêlic gêt dalô hoņ naņ iņ kôm, dec sêkêt whiņ iņ. ²⁴⁻²⁵Tigeņ Yisu kêyalê ıamalac si gauc ti yom hoņ naņ yêc ıac si ıalôm. Iņ pönda ıamalac si yom pi dau dom. Ma tu dinaņ-ıga iņ whê dau sa sambuc têt ıamalac daņ dom.

Yisu lu Nikodemas

3 Lau Israel si ıgac bata daņ mbo Jerusalem, naņ ndê ıaê Nikodemas. Iņ mbo lau †Palêsai si toņ, ma iņ lau bata †Sanedrin-ıga si daņ whiņ. ²Têt ôbwêc daņ, Nikodemas têt Yisu gi, ma sôm têt iņ, “O Kêdôhônıwaga. Yac alic gêt dalô hoņ naņ am kôm, dec aıyalê bu am kêdôhônıwaga daņ naņ Anötö kêkiņ meņ. ıahu bu Anötö bu mbo whiņ ıamalac daņ dom, dec oc töt dom bu ıamalac dau kôm gêt dalô gitôm naņ am kôm.”

³Ma Yisu ô iņ ndê yom ma sôm, “Yom ıandô aö wasôm têt am. ıamalac daņ bu tiwakuc tiyham dom, dec oc töt dom bu iņ mbo †Anötö ndê göliņ ıapu.”

⁴Goc Nikodemas sôm têt iņ, “ıamalac andô daņ oc tiwakuc ıalêt bocke? Oc töt bu sip dinda atac ıalôm ma dinda kôc iņ tiyham, me?” ⁵Ma Yisu sôm, “Aö wasôm yom ıandô têt am. ıamalac daņ bu tiwakuc ıa bu ma ıa ıalau Dabuņ dom, dec oc nditôm dom bu mbo Anötö ndê göliņ ıapu. ⁶ıamalac sêkwê ıamalac asê, magoc ıalau tigeņ g itôm bu kôm ıamalac daņ tiwakuc ma kêt ıalôm wakuc têt iņ. ⁷Aö gasôm têt am bu mac atiwakuc tiyham ıa ıaclai undambê-ıga maņ. Am sö tu yom dinaņ-ıga dom. ⁸Mbu kêsêlêt kêtuc Anötö ndê atac whiņ. Am gitôm bu ıgô ıakêcsia, tigeņ am kêyalê mbu ıahu me mbu ıapwê dom. Ma ıalau Dabuņ ndê gwelen kôm lau sêtiwakuc-ıga, naņ kaiņ tigeņ.”

⁹Nikodemus ngô yom dinaŋ, dec ndac Yisu, “Aluê! Yom dinaŋ oc ɲandô sa ɲalêŋ bocke?” ¹⁰Ma Yisu sôm, “Am lau Israel si kêdôhôn-waga mêtê-nga daŋ, ma bocke dec am kêyalê yom dindec ɲahu dom?” ¹¹Aô wasôm yom ɲandô têtŋ am. Gêŋ naŋ aô ti lau naŋ sêŋkuc aô naŋ aŋyalê, dec yac asôm asê. Ma yac ahoc yom ɲandô asê pi gêŋ naŋ yac alic su. Magoc mac akôc yac mba yom sa dom. ¹²Aô gasôm yom têtŋ mac pi gêŋ nom-nga, magoc mac akêŋ whiŋ dom. Ma aô bu wasôm yom têtŋ mac pi gêŋ undambê-nga, dec oc akêŋ whiŋ ɲalêŋ bocke? ¹³Ʋamalac daŋ pi undambê gi bu êŋyalê gêŋ undambê-nga dom, tiger Ʋamalac ndê Atu, naŋ sip akêŋ undambê meŋ, naŋ kêyalê. ¹⁴Muŋ-nga, têtŋ ndoc lau Israel-nga sêmbo gameŋ sawa, naŋ Moses gic mboc ɲagatu^{††} pi a, ma hôc sa pi lôlôc gi. Ma ɲalêŋ tiger, lau oc sêndic Ʋamalac ndê Atu pi a, ma sêhôc iŋ sa pi lôlôc ndi. Lêŋ dinaŋ gic iŋ ɲawaê, ¹⁵tu bu lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc sêtap seŋ sêndôc tali ɲapaŋ-nga sa.

¹⁶“Bu Anötô atac whiŋ lau nom-nga ndu andô, dec kêŋ ndê Atu tiger mbac ndu tu ɲac-nga, bu lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc sêniŋga dom, magoc sêtap seŋ sêndôc tali-nga sa. ¹⁷Anötô kêŋ ndê Atu sip nom meŋ bu êmatôc lau dom, magoc kêŋ iŋ meŋ bu ti lêŋ nem lau si-nga. ¹⁸Lau naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc sêtap Anötô ndê matôc sa dom. Magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ gitôm sêmatiŋ dau si yom tidôn su bu oc sêtap Anötô ndê matôc sa, ɲahu bu ɲac sêkêŋ whiŋ Anötô ndê Atu tiger dom. ¹⁹Ma ɲac si matôc dau ɲahu bocdec bu. Ʋawê ɲandô sip nom meŋ, tiger sêtec ɲawê dau ma atac whiŋ lêŋ ɲasec-nga, ma sêsap mêtê sac dôn ɲapaŋ. ²⁰Lau hoŋ naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ sêtec bu ɲawê dau pô ɲac si mêtê sac e yêc awê, ma

tu dinaŋ-nga sêtigasuc ɲawê dau dom. ²¹Magoc lau naŋ sêŋkuc yom ɲandô, naŋ sêtêŋ ɲawê sêmeŋ ma gacgeŋ sêmbo dinaŋ. Ma tu dinaŋ-nga lau hoŋ sêlic yêc awê bu ɲac sêkôm mêtê ɲayham tôm Anötô kêŋ ɲaclai têtŋ ɲac.”

Jon sôm yom pi Yisu

²²Dinaŋ su, goc Yisu ti iŋ ndê ɲgac-sêŋomi sêhu Jerusalem siŋ, ma sêsa si sêmbo gameŋ ɲamakê-nga yêc gameŋ Judia-nga. Ma yêc dindê iŋ mbo whiŋ ɲac ma sêŋku lau. ²³Têtŋ ndoc dinaŋ Jon mbo malac Aenon, naŋ yêc suŋ sa têtŋ Salim. Bu ɲagapoŋ ɲayham poc gameŋ dinaŋ, ma tu dinaŋ-nga Jon mbo dinaŋ, ma kêku lau naŋ sêtêŋ iŋ si. ²⁴Têtŋ ndoc dinaŋ Jon mbo awê, sêkêŋ iŋ ndôc gapocwalô su dom.

²⁵Ma Jon ndê sêŋomi ɲatô ma ɲgac bata Israel-nga daŋ sêseŋ dau pi lêŋ lau sêŋgwasiŋ dau ɲawasi sa yêc Anötô aŋgô-nga. ²⁶Dec sêtêŋ Jon si, ma sêsôm, “Kêdôhônwaga, muŋ-nga am hoc yom asê pi Yisu, têtŋ ndoc iŋ hôc asê am yêc Bu Jordan ɲadang. Kwahic dec yac aŋgô bu lau hoŋ sêtêŋ iŋ si, bu iŋ êŋku ɲac.” ²⁷Jon ô ɲac si yom ma sôm, “Ahêgo daôm dom! Alu Yisu lu-lu akôm mba gwelêŋ gitôm Anötô dau kêŋ sip alu aman. ²⁸Mac aŋyalê yom hoŋ naŋ aô gasôm têtŋ mac su. Aô gasôm bu aô dauŋ Mesaya dom, magoc Anötô kêkiŋ aô gamuŋ iŋ gameŋ. ²⁹Lau hoŋ bu sêtêŋ Yisu sêndi, dec oc solop. Bu ɲac gitôm awhê naŋ sêmatiŋ iŋ ndê yom bu nem ɲgac, ma Yisu iŋ gitôm ɲgac nem awhê-nga dau. Aô gitôm ɲgac dau ndê silip, naŋ atac ɲayham kêlêc têtŋ ndoc ɲgac nem awhê-nga hôc asê bu nem ndê awhê sa. Ma bocdinaŋ kwahic dec aô neŋ atac ɲayham tu Yisu-nga gêm aô ahuc sambuc. ³⁰Ma iŋ solop bu kwahic dec Yisu ndê waê tiatu, ma aneŋ waêŋ tisauŋ.

^{††}3:14 Yom pi mboc ɲagatu naŋ Moses kêŋ pi a daŋ, naŋ asam yêc Namba 21:4-9.

³¹ In sip akên undambê meñ, dec hôc gêlêc lau hoñ su. Aô dec, aô ñamalac nom-nga ma aô neñ ñahu yêc nom, ma bocdinañ gasôm yom tôm ñamalac nom-nga. Magoc in sip akên undambê meñ, ³² ma sôm yom ñandô pi gên nañ in gêlic ti ngô su yêc undambê. Magoc lau daêsam sêkôc in ndê yom sa dom. ³³ Ña-malac bocke nañ kôc in ndê yom sa, nañ tôc asê bu in gêlic Anötô ndê yom bu yom ñandô eñ. ³⁴ Ñahu bu in nañ Anötô kêkin sip nom meñ, nañ sôm Anötô dau ndê yom asê. Ma Anötô kêgamin in ndê Ñalau têt in dom. ³⁵ Damba tac whin in ndê Atu kêlêc, dec kên gên hoñ sip in amba. ³⁶ Ma asa nañ kên whin Atu, nañ Anötô gic bata su, bu in oc mbo tali ñapañ. Tiget asa nañ kôc in sa dom, nañ Anötô ndê atac ñandê yêc in dôñ yêc, dec in oc lic undambê dom.”

Yisu lu awhê Samaria-nga dañ

4 ¹⁻² Têt ndoc dinañ Yisu mbo whin in ndê ñgacsênomi, ma ñac sênku lau. In dau kêku lau dañ dom. Magoc lau Palêsai sêngô ñawaê bu Yisu kêku lau daêsam, ma bu lau daêsam nañ êlêmê sênkuc in, nañ sêhóc gêlêc Jon ndê sênomi su. Yisu kêyalê bu lau Palêsai sêngô ñawaê dinañ, ma bu sêkên kisa in, ³ ma bocdinañ dec in hu gameñ Judia-nga sin, bu mbu têt Galili ndi. ⁴ Yisu gauc gêm tidôn bu ho señ nañ gic lau †Samaria-nga si gameñ kôc, dec in ti ndê ñgac-sênomi sênşêlên sêmbo señ dinañ. ⁵ Ñac sênşêlên e sêsun sa lau Samaria si malac atu dañ ñaê Sika. Malac dau yêc kêpin nom ñasawa dañ nañ muñ-nga andô, Jakob kên têt in ndê atu Josep. ⁶ Ma sê nañ Jakob kwê tu sêtap bu sa-nga, nañ yêc malac dau ñamakê. Yisu ti ndê ñgacsênomi sêhóc asê sê bu-nga dau têt ac kac lhu, ma sênşêlên señ baliñ su e Yisu kwapac sa, dec in ndôc sic ndôc dinañ. ⁷⁻⁸ Ma in ndê ñgacsênomi sêhu in

sin ma sêsôc malac dau si, bu sênşalê gên sêneñ-nga.

Malô goc awhê Samaria-nga dañ sa meñ bu têt bu. Ma Yisu sôm têt in, “Gitôm bu am kên bu têt aô wanôm?” ⁹ Goc awhê dau ô yom bocdec bu, “Bocke dec am ñgac Israel-nga ndac aô awhê Samaria-nga bu wakên bu têt am nôm?” (In sôm yom dinañ, ñahu bu lau Israel ma lau Samaria-nga sêtec dandi ma sêmbo ahê dau.) ¹⁰ Ma Yisu sôm, “Kwahic dec aô gandac bu têt am. Am bu êmyalê aô neñ ñahu, ma mwasin nañ Anötô kên ñambwa, dec am oc ndac bu têt aô, ma aô wakên bu nañ oc kên ñamalac sêndôc tali, nañ têt am.” ¹¹ Awhê dau ngô yom dinañ, goc sôm, “O ñadau. Bu tali-nga nañ am sôm yom pi, nañ am oc kôc yêc nde? Bu am nem laclhu êmgati bu sa-nga mba, ma sê bu-nga dindêc baliñ andô. ¹² Abañ Jakob ti ndê atui, ma in ndê makao ti domba hoñ sênôm bu yêc dec. Ma bocke? Am nem bu bocke yêc, nañ hôc gêlêc in dindêc nañ Jakob kên têt yac, nañ su?”

¹³ Dec Yisu sôm têt in, “Lau hoñ nañ sênôm bu nom-nga, nañ bu oc yô ñac tiyham. ¹⁴ Magoc lau nañ sênôm bu nañ aô wakên têt ñac, nañ bu oc yô ñac tiyham dom. Mba. Bu nañ aô wakên têt ñac, nañ oc ti bubata nañ êmbulup pi ñac si ñalôm, ma ñac oc sêndôc tali ñapañ.” ¹⁵ Têt dinañ awhê dau sôm, “O ñadau, kên bu dinañ têt aô. Ma bocdinañ dec bu oc yô aô tiyham dom, ma wasa wameñ tôm bêc hoñ bu watê bu yêc sê bu-nga dindêc tiyham dom.”

¹⁶ Goc Yisu sôm têt in, “Am mbu ndi ma ta nem akweñ, ma amlu ambu amey.” ¹⁷ Ma awhê dau sôm, “Aneñ akweñ mba.” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Am sôm solop bu am nem akweñ mba. ¹⁸ Bu am gêm ñgac amanñañ su, magoc sêhu am sin. Ma ñgac nañ kwahic dec am mbo whin in, nañ ti am nem akweñ dom. Am sôm yom ñandô.” ¹⁹ Têt dinañ awhê dau

sôm, “Îjatau, aö g alic bu am propet danj.
²⁰ Muñ-nga yac lau Samaria-nga mba abañi sem akiñ Anötö yêc lôc dindec. Tigeñ mac lau Israel-nga asôm bu gameñ tigeñ yêc tu lau sênem akiñ Anötö-nga, nañ yêc Jerusalem.” ²¹ Goc Yisu sôm, “O awhê! Aö wasôm yom ñandô têt am. Ndoc oc meñ sa, nañ lau nañ sem akiñ Anötö oc sêhêgo dau dom bu sênem akiñ iñ sêmbo lôc dindec, me bu sêmbo Jerusalem.” ²² Mac lau S amaria-nga am akiñ Anötö, magoc mac anyalê iñ dom. A nötö gic bata bu Mesaya oc sa yêc yac lau Israel-nga, ma tu dinan-nga yac anyalê iñ nañ yac am akiñ. ²³ Yomandô! Ndoc nañ bu meñ sa, nañ kwahic dec meñ su, dec lau nañ sem akiñ Anötö ñalên solop, nañ oc sênem akiñ iñ ti Îjalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ti lêt yom ñandô-nga. Daman Anötö dau kêsâlê lau nañ sem akiñ iñ ñalên bocdinañ. ²⁴ Îñ dau iñ ñalau, dec ñalên tigeñ yêc bu lau sênem akiñ iñ, nañ sênem akiñ iñ ti Îjalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ti lêt yom ñandô-nga.”

²⁵ Goc awhê dau sôm, “Aö kayalê bu Mesaya nañ sêsam bu Kilisi oc meñ. Ma têt ndoc iñ meñ, nañ iñ oc whê gêt hon sa têt yac.” ²⁶ Ma Yisu sôm, “Aö Mesaya dauñ gasôm yom têt am.”

²⁷ Têt dinan Yisu ndê ñgac-sênjomi sêmbu sêmeñ, ma sêlic bu iñ sôm yom whiñ awhê danj, dec sêhê gauc ñambwa. Magoc ñac si danj sôm yom dom. Sêndac iñ bu bocke ma iñ sôm yom têt awhê dau lec dom. Ma sêndac awhê dau bu iñ tac whiñ gêt sake lec dom. ²⁸ Awhê dau hu iñ ndê lôn bu-nga siñ kalhac, ma mbu sôc malac gi. Ma iñ sôm têt iñ ndê lau, ²⁹ “Ameñ ma alic ñgac danj! Îñ kêyalê gêt hon nañ aö gakôm, ma sôm asê têt aö. Oc mboe iñ Mesaya dau?” ³⁰ Goc ñac sêhu malac dau siñ ma sêsa si bu sêlic Yisu.

³¹ Têt ndoc awhê dau mbu sôc malac gi, nañ ñgacsênjomi sêsôm têt Yisu, “Kêdôhônwaga, yac akôc gêt tu am neñ-

nga.” ³² Magoc iñ sôm têt ñac, “Aö neñ gêt daneñ-nga yêc, nañ mac anyalê dom.” ³³ Goc sêndac dandi bu, “Mboe lau danj sêkên gêt daneñ-nga têt iñ su, me?” ³⁴ Ma Yisu sôm têt ñac, “Aö dajan wambu iñ nañ kêkiñ aö gameñ, ma wandic dabiñ iñ ndê gwelenj. Aneñ gêt daneñ-nga dau dinañ. ³⁵ Anğô su nañ. Têt ndoc mac asô gêt ñawhê sip ôm, nañ mac asôm bu, ‘Ayô hale su goc yac oc dandic gêt ñandô sa.’ Tigeñ aö wasôm têt mac, bu ahôc nem tanôm sa, ma alic bu gêt ñandô ôm-nga mbêc su. ³⁶ Ma kwahic dec ñgac gic gêt ñandô sa-nga kôm iñ ndê gwelenj mbo. Ma gêt ñandô nañ iñ gic sa, nañ lau nañ sêkên whiñ ma sêtap señ sêmbo tali-nga sa. Tu dinañ-nga iñ nañ sô gêt ñawhê, lu iñ nañ gic ñandô sa, nañ lu-lu atac ñayham sa sêwhiñ dau. ³⁷ Yom gôliñ danj yêc bocdec, ‘Îamalac danj sô gêt ñawhê, ma danj tiyham gic gêt ñandô sa.’ Yom dau iñ yom ñandô, ma hêganôn gwelenj ñawaê ñayham-nga whiñ. ³⁸ Bu aö kakiñ mac bu andic gêt ñandô sa yêc ôm nañ mac asô dom. Lau ñatô sêkôm gwelenj atu tu sêsô gêt-nga, dec mac atap ñac si gwelenj ña-ñandô sa.”

Lau Samaria-nga daêsam sêkên whiñ Yisu

³⁹ Têt ndoc awhê Samaria-nga dinañ sôm yom asê pi Yisu têt lau malac-nga bu, “Îñ sôm gêt hon nañ aö gakôm su, nañ asê têt aö,” nañ lau Samaria-nga daêsam sêkên whiñ Yisu. ⁴⁰ Ma têt ndoc sêsa sêtên iñ si, nañ sêten iñ ñapan bu mbo whiñ ñac. Dec iñ mbo whiñ ñac gitôm bêt lu. ⁴¹ Îñ sôm yom whiñ lau malac-nga ma lau daêsam tiyham sêkên whiñ iñ. ⁴² Ma sêsôm têt awhê dinañ, “Têt ñamata-nga yac anğô yom nañ am sôm pi iñ, dec akên whiñ iñ. Magoc kwahic dec yac anğô iñ dau ndê yom, ma yac anyalê pi ñandô, bu iñ ñgac nañ Anötö kêkiñ bu nem lau nom-nga si.”

Yisu hôc asê gameŋ Galili-nga

⁴³ Bêc lu dinaŋ pacndê su, goc Yisu tisa ma kêsêlêŋ gi e hôc asê gameŋ Galili-nga. ⁴⁴ Muŋ-nga iŋ sôm asê bu yêc propet daŋ ndê gameŋ, iŋ ndê lau oc sêtoc iŋ sa dom. ⁴⁵ Magoc têtŋ ndoc iŋ hôc asê Galili, naŋ lau dinaŋ sêkôc iŋ sa ti atac ŋayham. Ŋahu bu ŋac sêmbo Jerusalem têtŋ ndoc Pasowa-nga, ma sêlic gêtŋ hoŋ naŋ iŋ kôm yêc dindê.

Yisu kôm balê daŋ ŋayham sa

(Mat 8:5-13; Luk 7:1-10)

⁴⁶ Têtŋ têtŋ Yisu mbo gameŋ Galili-nga, naŋ iŋ sôc malac Kana gi tiyham, malac naŋ muŋ-nga iŋ gêm bu kwi ti wain. Têtŋ ndoc dinaŋ ŋgac bata Rom-nga daŋ mbo malac Kapenaom, ma iŋ ndê atuŋ-gac gêm-bac yêc. ⁴⁷ Balê dau gêm-bac atu e kêpiŋ bu mbac ndu. Ma ŋgac bata dau ŋgô ŋawaê bu Yisu meŋ akêŋ gameŋ Judia-nga ma hôc asê Galili. Tu dinaŋ-nga dec iŋ têtŋ iŋ gi, ma ndac iŋ bu têtŋ malac Kapenaom ndi, ma kôm balê dau ŋayham sa. ⁴⁸ Dec Yisu sôm, “O mac lau! Mac bu alic gêtŋ dalô atu-tu dom, dec oc akêŋ whiŋ dom.” ⁴⁹ Magoc ŋgac bata dau teŋ iŋ tiyham ma sôm, “O ŋadau, mweŋ ŋagahô! Bu mba, aneŋ balê oc mbac ndu.” ⁵⁰ Goc Yisu sôm têtŋ iŋ, “Am ndi, am atôm oc mbo tali.” Ma ŋgac dau kêŋ whiŋ Yisu ndê yom, ma kôlhô gi.

⁵¹ Têtŋ têtŋ iŋ kêsêlêŋ mbo seŋ, naŋ iŋ ndê lau akiŋ ŋatô sêsa akêŋ Kapenaom sêmeŋ ma sêtap iŋ sa. Ma sêsôm têtŋ iŋ bu, “Am nem balê ŋayham sa su.” ⁵² Dec iŋ ndac ŋac bu, “Acgatu ŋasawa bocke ma balê dau ŋayham sa?” Ma ŋac sêsôm têtŋ iŋ, “Alhabêc, têtŋ ac ho dau, naŋ gêm-bac hu iŋ siŋ ma iŋ ŋamlic ŋalhuc sa.” ⁵³ Têtŋ dinaŋ damba ndê gauc sa bu acgatu ŋasawa dinaŋ eŋ, dec Yisu sôm têtŋ iŋ bu, “Am atôm oc mbo tali.” Ma iŋ ti iŋ ndê lau hoŋ naŋ sêndôc sêwhiŋ iŋ, naŋ sêkêŋ whiŋ bu Yisu iŋ Mesaya dau.

⁵⁴ Gêtŋ dalô tilu-nga naŋ Yisu kôm yêc malac Kana, naŋ ŋamiŋ dau dinaŋ. Yisu kôm gêtŋ dau têtŋ têtŋ iŋ hu gameŋ Judia-nga siŋ, ma mbu têtŋ gameŋ Galili-nga gi.

Yisu gêm ŋgac bôliŋ daŋ sa

5 Tiŋambu lau Israel-nga si mwasiŋ atu daŋ ŋabêc hôc asê, ma Yisu mbu pi Jerusalem gi. ² Yêc Jerusalem, bu ŋatonŋ atêc daŋ, naŋ sêwhê ŋa hoc ahuc, naŋ poc kêpiŋ malac dau ŋagatam naŋ sêsam bu Gatam Domba-nga. Sêsam bu ŋatonŋ dau ŋaê yêc Yom †Hibru bu Betesda, ma andu selep aman-daŋ sêl-hac ŋamakê. ³ Ma yêc dinaŋ lau gêm-bac daêsam sêyêc, lau tapec, lau bôliŋ ma lau ŋasac ŋatô. [⁴ Tôm têtŋ ŋatô Pômdau ndê aŋela daŋ oc sip meŋ ma kôm bu dau li sa. Lau gêm-bac sêhônŋ têtŋ dinaŋ, ma asa naŋ sip bu dau tiŋamata, naŋ oc ŋayham sa.] ⁵ Ŋac si daŋ iŋ ŋgac bôliŋ naŋ gêm-bac gitôm yala 38.

⁶ Têtŋ ndoc Yisu kêsêlêŋ mbo gameŋ dinaŋ, iŋ gêlic ŋgac bôliŋ dau, ma kêyalê bu iŋ gêm-bac yêc ŋasawa hic baliŋ su, goc ndac iŋ, “Am tac whiŋ bu am ŋayham sa, me?” ⁷ Ma ŋgac bôliŋ dau sôm, “O ŋadau! Aô gahônŋ têtŋ naŋ bu din-dec ŋali sa, magoc ŋamalac daŋ mba bu nem aô sa. Ma aô bu wasip bu wandi, tigeŋ ŋamalac daŋ êlêmê hôc gêlêc aô su.” ⁸ Goc Yisu sôm têtŋ iŋ, “Tisa! Ma hôc nem mbô sa, ma êmsêlêŋ.” ⁹ Ma ŋagahô ŋgac dau ŋayham sa, goc hôc ndê mbô sa ma kêsêlêŋ gi.

Yisu kôm gêtŋ dinaŋ têtŋ bêc †Sabat-nga daŋ. ¹⁰ Ma tu dinaŋ-nga lau bata Israel-nga sêsôm têtŋ ŋgac naŋ Yisu kôm ŋayham sa bu, “Acsalô lec iŋ bêc Sabat-nga. Yac neŋ yomsu gic yao yac bu dakôm gwelêŋ têtŋ bêc Sabat-nga dom, ma bocke dec am kôc nem mbô ma kêsêlêŋ.” ¹¹ Magoc iŋ sôm, “Ŋgac naŋ kôm aô ŋayham sa, naŋ sôm têtŋ aô bu, ‘Hôc nem mbô sa, ma êmsêlêŋ.’” ¹² Ma sêndac iŋ, “Ŋgac naŋ sôm têtŋ am bu am

hóc nem mbô sa ma êmsêlêñ, nañ asa?”

¹³ Tigeñ ngac dau kêyalê dom. Ñahu bu têtñ ndoc Yisu kôm in ñayham sa, nañ lau daêsam sêmbo, ma Yisu kêdahin dau su sip ñac ñalôm ma kôlhô gi.

¹⁴ T inambu Yisu tap in sa tiyham mbo lôm dabuñ, ma sôm têtñ in, “Am ngô su nañ! Am ñayham sa su. Dec yob daôm bu kôm sac tiyham dom, mboe ñawapac atu dañ nañ hóc gêlêc in dinan su, nañ tap am sa tiñambu.” ¹⁵ Ma têtñ dinan ngac dau sa gi ma kêñ ñawaê têtñ lau bata Israel-nga, bu ngac nañ kôm in ñayham sa, nañ Yisu.

Lau bata Israel-nga sêkên kisa Yisu

¹⁶ Lau bata Israel-nga sêlic bu Yisu kôm gêtñ kain dinan têtñ bêc Sabat-nga ñatô, ma tu dinan-nga sic hu sêkên kisa in. ¹⁷ Dec in sôm têtñ ñac, “Daman kôm in ndê gwelêñ ñapañ, têtñ têm ñamata-nga e meñ têtñ kwahic dec. Bocdinañ aô oc wanem gwelêñ.” ¹⁸ Têtñ ñamata-nga lau bata Israel-nga sêkên kisa Yisu bu in sôc yomsu Sabat-nga ñapu dom. Ma têtñ ndoc sêngô in ndê yom dinan, nañ sêkôm ñanga bu sêndic in ndu. Sêsôm, “In sam Anötô bu in Damba ma bocdinañ in bu po dau ndê waê sa nditôm Anötô dau.”

Anötô kêñ ñaclai têtñ in ndê Atu

¹⁹ Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Aô wasôm yom ñandô têtñ mac. Oc tôm dom bu Anötô ndê Atu kôm gêtñ dañ êñkuc dau ndê atac whiñ. Mba! Gêtñ bocke nañ Atu gêlic Damba kôm, nañ dec in kôm. Bu Atu kôm gêtñ hoñ gitôm Damba kôm. ²⁰ Damba atac whiñ Atu kêlêc, ma têtñ gêtñ hoñ nañ in dau kôm, nañ asê têtñ in. Ma aô wasôm têtñ mac bu Damba oc hoc gêtñ atu-tu asê têtñ Atu bu kôm, nañ hóc gêlêc gêtñ nañ in kôm, nañ su. Ma têtñ têm mac alic gêtñ dau, nañ mac oc asô. ²¹ Tôm Damba uñ lau batê sa ma kêñ ñac sêmbo tali, nañ in ndê Atu dec kêñ lau nañ in atac whiñ ñac, nañ sêmbo tali boc-dinañ.

²² Ma gêtñ dañ tiyham. Damba oc êñsahê lau dañ dom. In kêñ ñaclai têtñ in ndê Atu bu êñsahê lau pi ñac si mêtê. ²³ Ma tu dinan-nga lau hoñ nañ sêtoc Atu ndê waê sa, nañ sêtoc Damba ndê waê sa bocdinañ. Magoc asa nañ toc Atu sa dom, nañ toc Damba nañ kêkin in meñ, nañ sa dom.

²⁴ “Aô wasôm yom ñandô têtñ mac, bu asa nañ kôc aneñ yom sa, ma kêñ whiñ in nañ kêkin aô gameñ, nañ oc tap matôc sa dom. In hu señ mbac ndu-nga sin su, ma tap señ mbo tali ñapañ-nga sa. ²⁵ Yomandô dec wasôm têtñ mac. Têm nañ Anötô gic bata, nañ kwahic dec meñ su, dec lau nañ sêmbo señ sêmbac ndu-nga, nañ oc sêngô Anötô ndê Atu awha. Ma ñac nañ sêngô ma dangga wambu, nañ oc sêmbo tali. ²⁶ Tali ñahu yêc Damba dau, ma in kêñ tali ñahu têtñ in ndê Atu whiñ. ²⁷ Ma in kêñ ñaclai têtñ in bu êñsahê ñamalac, bu in ñamalac ndê Atu. ²⁸ Asô tu yom dindec-nga dom. Ndoc oc meñ, nañ lau hoñ nañ sêmbac ndu su, nañ oc sêngô Atu ndê awha, ²⁹ ma sêtisa akên lau batê-nga. Lau nañ sêkôm ñayham, nañ oc sêtisa ma sêtap Anötô ndê gameñ sêndôc tali ñapañ-nga sa. Magoc lau nañ sêkôm sac, nañ oc sêtisa ma sêtap matôc sa.

³⁰ “Oc tôm dom bu aô wakôm gêtñ dañ tarwasêñ. Ma aô oc wañsahê ma wamatôc lau wañkuc aô dauñ neñ gauc dom. Mba! Aô wamatôc lau wañkuc yom nañ Daman, nañ kêkin aô gameñ, nañ sôm têtñ aô. Ma aô oc wakôm gêtñ dau wañkuc lêtñ gitên, ñahu bu aô gakôm gêtñ dañ tu aneñ atac whiñ-nga dom, aô gakôm gêtñ hoñ kakuc Daman ndê atac whiñ.”

Gêtñ nañ whê Yisu ndê ñahu sa

³¹ “Aô bu wahoc yom asê pi dauñ, dec mac oc asôm bu aneñ yom ñandô mba, ma akên whiñ dom. ³² Magoc Daman

hoc yom asê bu whê aneñ ñahu sa, ma aô kayalê bu in ndê yom in yom ñandô.

³³ “Jon, ñgac Kêku Lau-nga sôm yom ñandô asê pi aô whin, têt têt mac ankin lau sêtên in si. ³⁴ Aô gapônda yom nañ ñamalac sêhoc asê pi aô, nañ dom. Tigeñ kwahic dec aô gasôm yom pi Jon, bu mboe mac akên whin yom nañ in sôm pi aô, dec atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa. ³⁵ Jon mbo gitôm ya ñawê nañ pô gameñ, ma gitôm ñasawa apê mac atisambuc in ndê ñawê.

³⁶ “Magoc gêt ñatô sêpuñ yom ñandô pi aô dôn, nañ hóc gêlêc Jon ndê yom pi aô. Alic gwelêñ nañ aô gakôm gambo. Damañ dau kên gwelêñ dinañ sip aô amañ tu bu wandic dabiñ, ma gwelêñ dau têt asê bu in kên in aô gameñ. ³⁷ Ma Damañ dau, nañ kên in aô gameñ, nañ hoc yom asê pi aô. Magoc mac lau daôm angô in ndê awha dom, ma mac alic in angô su dom. ³⁸ Ma in ndê yom yêc mac nem ñalôm dom, ñahu bu in kên in aô gameñ, magoc mac akên whin aô dom. ³⁹ Mac asam Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ ñapañ, tu bu akip yom hoñ ñahu sa. Ñahu bu mac gauc gêm bu mac oc atap señ andôc tamli-nga sa yêc yom dau ñalôm. Yom dau dinañ hêganôn aô, ma whê aneñ ñahu sa, ⁴⁰ tigeñ mac atec bu atên aô ameñ, ma atap señ andôc tamli-nga dau sa.

⁴¹ “Aô gameñ bu ñamalac sêpo aô neñ waên sa dom. ⁴² Magoc aô kayalê mac su, dec galic bu Anötö ndê atac whin yêc mac nem ñalôm dom. ⁴³ Aô gameñ gam Damañ angô, tigeñ mac akôc aô sa dom. Magoc ñamalac dañ nañ meñ tu dau-nga, nañ mac akôc in sa ñagahô eñ. ⁴⁴ Mac atac whin bu atap waêm sa yêc mac daôm nem lau, magoc akôm bu atap waêm sa yêc Anötö tigeñ ndê dom. Ma bocdinañ, mac oc akên whin aô ñalên bocke? ⁴⁵ Gauc nem bu aô dauñ oc wasôm mac nem giso asê yêc Damañ angô-nga dom. Mba! Mac akên Batam bu

yomsu nañ Moses to, nañ oc ti mac nem señ andôc tamli ñapañ-nga, tigeñ yomsu dau oc têt nem giso asê. ⁴⁶ Ñahu bu Moses dau to yom pi aô, ma mac bu akên whin in, dec oc akên whin aô. ⁴⁷ Tigeñ mac akên whin yom nañ in to, nañ dom, ma bocdinañ mac oc akên whin aneñ yom ñalên nde? Oc têt dom!”

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

6 Tinambu Yisu kôc ndê ñgac-sênjomi sa ma sic Bugictor Galili-nga kic ma sêpi dañga si. (Bugictor dau sêsam ñaê dañ bu Taibirias.) ² Ma lau daêsam sênkuc in si, ñahu bu ñac sêlic gêt dalô nañ in kôm têt ndoc in kôm lau gêmbac ñayham sa. ³⁻⁴ Têt têt dinañ lau Israel si om atu Mwasiñ Pasowa-nga meñ kêpiñ tiyham. Yêc bugictor ñadañga, Yisu pi lôc dañ gi ma ndôc sic whin in ndê ñgacsênjomi. ⁵ Ma in hóc tandô sa ma gêlic lau daêsam nañ sêwê sêmen, goc sôm têt Pilip, “Danemlhi gêt danañ-nga yêc nde, bu dakên têt lau daêsam dindec sênen?” ⁶ In dau kêyalê gêt nañ in bu kôm, nañ su, magoc sôm yom dinañ bu êñsahê Pilip. ⁷ Ma Pilip ô yom ma sôm, “Oc têt dom andô! Mone atu gitôm ñdenarii 200 bu ndôc, ma dakôc mone dau ma danemlhi gêt danañ-nga, tigeñ oc têt dom bu lau daêsam dindec sênen ñagec-ñagec.” ⁸ Têt dinañ Yisu ndê ñgacsênjom dañ, Saimon Pita ndê asi Andru, sôm têt Yisu, ⁹ “Balê dañ mbo, nañ kôc bolom amañdañ ma i lu. Tigeñ gêt dinañ oc nditôm lau hoñ dindec dom andô!” ¹⁰ Goc Yisu sôm, “Mac asôm têt lau bu sêndôc sic.” Kwañ daêsam yêc gameñ dinañ, ma lau hoñ sêndôc sic sêndôc kwañ. Lau toñ dinañ si laungac gitôm 5,000.

¹¹ Ma Yisu kôc bolom ma gêm dange, goc kên têt lau nañ sêndôc dinañ, bu sêndic sam têt dandi. Ma in gêm mbec i

lu ma kêñ têtñ ñac bocdinañ, ma ñac señ tòm si atac whiñ. ¹² Ñac señ e hôc ñac dôn, goc iñ sôm têtñ ñgacsêñomi, “Mac andic ñadêlê hoñ sa, bu tanjañ gêtñ dañ dom.” ¹³ Bolom amañdañ ma i lu dinañ, lau señ e gitôm, ma ñgacsêñomi sic ñadêlê sa sip gatop 12 e meñhu.

¹⁴ Lau sêlic gêtñ dalô atu nañ Yisu kôm, goc sêsôm têtñ dau, “Yomandô! Propet atu nañ dakêtñ batañ bu sip nom meñ, nañ ñgac dau dindec, me?” ¹⁵ Têtñ dinañ Yisu kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêkôm ñanga bu sêkôc iñ sa ma sêkên iñ ti ñac si kinj. Dec iñ kêdahinñ dau su, ma kôlhô tawasê pi lôc dañ gi.

Yisu kêsêlêñ mbo bu ñahô

(Mat 14:22-33; Mak 6:47-51)

¹⁶ Têtñ ac gi sip, Yisu ndê ñgacsêñomi sêmbu sêtêtñ bugictôñ si. ¹⁷ Ñac bu sêndic bu kic ma sêmbu sêtêtñ malac Kapenaom sêndi, dec sêpi wañ dañ ma sêsa si. Ñasec sa su, magoc Yisu meñ hôc asê ñac su dom. ¹⁸⁻¹⁹ Ñac sêhêc wañ sêsa ñasawa baliñ gitôm 5 kilometa, ma mbu puc ñadinda e gêli bu ñamponñ sa. Têtñ dinañ sêlic Yisu kêsêlêñ mbo bu ñahô meñ kêpiñ wañ, dec sêtôc dau atu. ²⁰ Magoc iñ sôm têtñ ñac, “Atôc daôm dom! Bu aô dauñ dindec.” ²¹ Goc sêkôc iñ pi wañ ti atac ñayham, ma ñagahô sêhêc asê baô yêc Kapenaom.

²²⁻²³ Têtñ ñagalañsê, lau daêsam nañ sêmbu sêwhiñ Pômdau têtñ ndoc iñ gêm dange bolom ma kêñ têtñ ñac señ, nañ gacgeñ sêmbu bugictôñ ñadanga. Ñac sêñyalê bu wañ tigeñ dinañ ñgacsêñomi sêpi ma sêlhô si, ma bu Yisu pi wañ dau whiñ ñac dom. Malô goc wañ ñatô akêtñ malac Taibirias sêmeñ sêsôc baô yêc dinañ. ²⁴ Ñac sêlic su bu Yisu ti iñ ndê ñgacsêñomi sêmbu dom, dec sêpi wañ dau, ma sêtêtñ malac Kapenaom si bu sêñsalê Yisu.

Yisu iñ bolom kêñ ñamalac sêndôc tali-nga

²⁵ Ñac sic bugictôñ kic, ma sêtap Yisu sa, goc sêsôm, “Kêdôhônñwaga, am mweñ têtñ nde?” ²⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têtñ mac. Aô gakôm gêtñ dalô nañ tòm bu whê mac nem gauc sa pi aô neñ ñahu. Magoc mac añsalê aô ma atac whiñ bu ambo awhiñ aô tu gêtñ dinañ-nga dom. Mba. Mac atac whiñ bu ambo awhiñ aô, ñahu bu aô gakêtñ bolom têtñ mac añ e hôc mac dôn. ²⁷ Akôm mwasac bu atap gêtñ danenñ-nga nañ gic waê bu niñga, nañ sa lec dom. Mba! Akôm mwasac tu bu atap gêtñ danenñ-nga nañ oc kêñ mac ambo tamli ñapanñ, nañ sa. Ma gêtñ dau ñamalac ndê Atu oc kêñ têtñ mac, bu Damba Anötô kêyalinñ iñ sa su, ma kêñ ñaclai têtñ iñ bu kôm gêtñ dau.”

²⁸ Goc ñac sêndac iñ, “Gitôm bu am whê sa têtñ yac, gêtñ nañ Anötô atac whiñ bu yac akôm?” ²⁹ Ma Yisu sôm, “Anötô ndê atac whiñ ñandô bu mac akôm gêtñ bocdec. Akêtñ whiñ ñgac nañ iñ kêkinñ iñ meñ.” ³⁰⁻³¹ Goc ñac sêsôm, “Muñ-nga yac mba abañi sêmbu gameñ sawa ma señ mana ti ñac si gêtñ danenñ-nga, tòm yom nañ sêto yêc bocdec, *‘Iñ kêñ bolom undambê-nga têtñ ñac señ.’* Kwahic dec yac bu andac am bu kôm gêtñ dalô kainñ tigeñ. Yac bu alic, dec yac oc akêtñ whiñ am.” ³² Goc Yisu sôm, “Mac gauc gêm bu Moses kêñ bolom undambê-nga têtñ mac. Magoc aô wasôm yom ñandô têtñ mac bu anenñ Damañ oc kêñ bolom ñandô undambê-nga têtñ mac. ³³ Ma Anötô ndê bolom dau dec, iñ nañ sip akêtñ undambê meñ ma kêñ lau nom-nga sêndôc tali ñapanñ.” ³⁴ Lau sêngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtñ iñ, “Pômdau, kwahic dec ma ndi, yac atac whiñ bu am kêñ bolom dau dinañ têtñ yac.”

³⁵ Goc Yisu sôm, “Bolom nañ kêñ ñamalac sêndôc tali, nañ aô dauñ dec. Lau

nañ sêtenj aö sêmenj, nañ gêñ oc yô ñac tiyham dom. Ma lau nañ sêkênj whiñ aö, nañ bu oc yô ñac tiyham dom. ³⁶ Tigenj tòm aö gasôm têtj mac su, mac alic aö su, magoc akênj whiñ aö dom. ³⁷ Lau bocke nañ Damanj kênj têtj aö, nañ hoñ oc sêtenj aö sêmenj. Ma lau nañ sêtenj aö sêmenj, nañ oc tòm dom bu wasoc ñac si ñañ su. ³⁸ Aö gasip akênj undambê gameñ, bu wakôm gêtj tòm aö ñañ neñ atac whiñ dom. Mba! Aö gasip gameñ, bu wakôm gêtj tòm Damanj nañ kêtj aö gameñ, nañ ndê atac whiñ. ³⁹ Ma Damanj atac whiñ bu aö wayob ñamalac hoñ nañ iñ kênj têtj aö, bu ñac si ñañ ñinga dom. Aö wañj ñac hoñ sa têtj bêc ñambu-ña. ⁴⁰ Damanj ndê atac whiñ bocdec bu, lau hoñ nañ sênjalê iñ ndê Atu, ma sêkênj whiñ iñ, nañ oc sêtap señ sêndöc tali-ña sa, ma aö wañj ñac sa têtj bêc ñambu-ña.”

⁴¹ Têtj ndoc nañ lau bata Israel-ña sênjô Yisu sôm bu iñ bolom nañ sip akênj undambê meñ, nañ sêli awha sa pi iñ. ⁴² Ñac sêsôm têtj dandi, “Ñac dindec iñ Yisu, Josep ndê atungac. Yac tanjalê iñ dinda lu damba. Bocke ma kwahic dec iñ sôm têtj yac bu iñ sip akênj undambê meñ?” ⁴³ Dec Yisu sôm, “Ali awham sa têtj ñaôm dom! ⁴⁴ Lau ñañ gitôm dom bu sêtenj aö sêmenj ñambwa. Damanj nañ kêtj aö gameñ, nañ bu kac ñac si gauc kwi, dec oc tòm bu sêtenj aö sêmenj. Ma aö oc wañj ñac sêtisa têtj bêc ñambu-ña. ⁴⁵ Sêto propet akwa ñañ ndê yom yêc bocdec bu, ‘Anötö oc êndôhôn ñamalac hoñ.’ Bocdinañ dec angô. Lau hoñ nañ sêkênj ñañga Damanj ndê yom ma

iñ kêdôhôn ñac, nañ oc sêtenj aö sêmenj. ⁴⁶ Yom dau sôm bu Anötö oc êndôhôn lau, magoc ñamalac ñañ gêlic Damanj su dom. Anötö ndê Atu nañ mbo whiñ iñ ma sip nom meñ, iñ tigenj gêlic iñ. ⁴⁷ Ma aö wasôm yom ñandô. Asa nañ kênj whiñ Atu, nañ tap señ ndöc tali ñapañ-ña sa su. ⁴⁸ Bolom kênj ñamalac sêndöc tali-ña, nañ aö ñañ dindec. ⁴⁹ Mac nem apami señ mana yêc gameñ sawa, magoc tiñambu ñac hoñ sêmbac ndu. ⁵⁰ Tigenj bolom nañ sip akênj undambê meñ, iñ bolom kânj ñañ. Ñamalac ñañ bu neñ, dec oc ñinga dom. ⁵¹ Ma bolom tali-ña nañ sip akênj undambê meñ, nañ aö ñañ dec. Ñamalac ñañ bu neñ bolom dindec, dec oc ndöc tali ñapañ. Ma bolom dau ñañ aö neñ ñamsôm, nañ aö oc wakênj bu lau hoñ nañ sêkênj whiñ aö, nañ oc sêndöc tali ñapañ.”

⁵² Têtj ñañ lau bata Israel-ña sêseñ dandi ñandô, ma sêsôm têtj dau, “Bocke ma ñac dindec sôm bu kênj iñ ndê ñamsôm têtj yac ñañ?” ⁵³ Ma Yisu sôm têtj ñac, “Yomandô aö wasôm têtj mac. Mac bu anej Ñamalac ndê Atu ndê ñamsôm ti anôm iñ ndê ñac dom, dec oc tòm dom bu mac atap señ andöc tamli-ña sa. ⁵⁴ Asa nañ bu neñ aö neñ ñamsôm, ma nôm anej ñac, nañ tap señ ndöc tali ñapañ-ña sa su.” ⁵⁵ Ma aö oc wañj iñ sa têtj bêc ñambu-ña. ⁵⁶ Bu aö neñ ñamsôm ti gêtj anej-ña ñandô, ma aö neñ ñac ti gêtj anôm-ña ñandô. ⁵⁷ Asa nañ bu neñ aö neñ ñamsôm, ma nôm aö neñ ñac, nañ gêtj dau oc piñ alu dôn anem damiñ ñañ. Iñ oc mbo aö ñalôm, ma aö wambo iñ ndê ñalôm. ⁵⁷ Tali ñahu

---

[¶]6:54 Lau ñatô gauc gêm bu yom pi Yisu ndê ñamsôm ti ñac hêganôn Mwasiñ Dabun. Tigenj ñabatij 53 whê sa bu asa nañ neñ Yisu ndê ñamsôm ma nôm iñ ndê ñac dom, nañ oc tòm dom bu tap señ ndöc tali-ña sa. Bocdinañ yom dau bu hêganôn Mwasiñ Dabun, dec lau nañ señ dom, nañ oc sêtôm dom bu sêtap Anötö ndê mwasiñ sêndöc tali-ña sa bocdinañ. Gauc ñañ iñ so. Pômdau kênj iñ ndê Mwasiñ Dabun bu puc yac dôn, ma ti señ datap undambê sa-ña dom. Ñamalac nañ gêtj Mwasiñ Dabun dom, magoc kênj whiñ Yisu, nañ oc ndöc tali. Ñalên tigenj yêc bu datap señ dambo tanli ñapañ-ña sa, nañ dakênj whiñ Yisu.

yêc Damañ nañ kêkiñ aõ gameñ, ma aõ dauñ gambo tañli tu iñ-nga. Bocdinañ asa nañ kôc aõ sa ti iñ ndê gêñ daneñ-nga ñandô, nañ oc mbo tali tu aõ-nga. ⁵⁸ Mac damami señ mana, magoc tiñambu sêmbac ndu. Bolom nañ sip akêñ u ndambê meñ, nañ aõ dauñ dindec. Ma asa nañ bu neñ bolom dindec, nañ oc mbo tali ñapañ.” ⁵⁹ Yisu sôm yom hoñ dinañ têtñ ndoc iñ kêdôhônñ lau mbo lôm wê-nga yêc malac Kapenaom.

Yisu ndê sêñomi ñatô sêhu iñ siñ

⁶⁰ Têtñ ndoc sêñgô Yisu ndê yom dinañ, goc iñ ndê †sêñomi daêsam sêsôm, “Aluê! Yom dinañ ñawapac ñandô! Asa gitôm bu oc kôc sa ma êñyalê?” ⁶¹ Yisu kêyalê bu iñ ndê sêñomi sêtucdiñ tu iñ ndê yom-nga, dec sôm, “Yom dindec kêñ wapac mac, a? ⁶² Bocdinañ, têtñ ndoc mac alic ñamalac ndê Atu mbu pi gameñ nañ iñ mbo têtñ ñamata-nga ndi, nañ mac oc akêñ whiñ, me oc kêñ wapac mac êñlêc? ⁶³ Ñamalac si gauc me licwalô oc tôm dom bu kêñ ñac sêndôc tali. Ñalau tigeñ kêñ ñamalac sêndôc tali ñapañ. Ma yom nañ aõ gasôm têtñ mac, nañ Ñalau tigeñ oc whê mac nem gauc sa e anyalê, ma bocdinañ atap señ andôc tamli ñapañ-nga sa. ⁶⁴ Magoc mac nem lau ñatô sêkêñ whiñ aõ dom.” (Yisu sôm yom dinañ bu iñ kêyalê gwanañ lau ñatô nañ sêkêñ whiñ iñ dom, ma ñgac nañ oc hoc iñ asê.) ⁶⁵ Ma iñ gic têku yom ma sôm, “Tu dinañ-nga dec aõ gasôm bu lau dañ sêtôm dom bu sêtêtñ aõ sêmeñ ñambwa. Damañ bu kêñ ñaclai têtñ ñac, dec oc tôm.”

⁶⁶ Têtñ dinañ Yisu ndê sêñomi daêsam sêhu iñ siñ ma sêñkuc iñ tiyham dom. ⁶⁷ Goc iñ ndac iñ ndê ñ gacsêñomi 12 bu, “Ma bocke? Mac bu ahu aõ siñ awhiñ, a?” ⁶⁸ Ma Saimon Pita sôm, “Pômdu, yac oc atêtñ asa andi? Am tamwasêm sôm yom nañ tôm bu kêñ yac andôc tañli ñapañ. ⁶⁹ Yac anyalê ma akêñ whiñ bu am

Anötô ndê ñgac dabuñ am.” ⁷⁰ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Aõ dauñ kayaliñ mac lau 12 sa. Magoc aõ kayalê su bu mac nem ñgac dañ ti Sadañ ndê su.” ⁷¹ Iñ sôm yom dinañ pi Judas, Saimon Iskeriot ndê atuñgac. Bu Judas iñ ñgacsêñomi 12 si dañ, nañ tiñambu hoc Yisu asê.

Yisu ndê asii sêkêñ whiñ iñ dom

7 Tiñambu Yisu kêsêlêñ golom-golom malac nañ sêyêc gameñ Galili-nga. Iñ mbo ahê gameñ Judia-nga, bu iñ kêyalê bu lau bata Israel-nga nañ sêmbô gameñ dinañ, nañ atac whiñ bu sêndic iñ ndu. ² Têtñ ndoc lau Israel si †Mwasinñ atu Lôm Bac-nga meñ kêpiñ, nañ ³ Yisu ndê asii sêsôm, “Yac gauc gêm bu ñayham bu am sip têtñ gameñ Judia-nga ndi. Bu am nem sêñomi ñatô sêmbô dindê, dec kôm gêñ dalô bu ñac sêlic. ⁴ Ñamalac dañ bu kôm dau ti ñgac tiwaê, nañ siñ dau dom. Am kôm gêñ dalô daêsam, bocdinañ têtñ daôm asê têtñ ñamalac hoñ.” ⁵ Yisu ndê asii sêsôm yom dinañ, ñahu bu sêkêñ whiñ iñ dom.

⁶⁻⁸ Dec Yisu sôm têtñ iñ ndê asii, “Aõ oc wasip gameñ Judia-nga wandi dom, bu aneñ ndoc yêc dônñ yêc. Lau sac nom-nga sêtec aõ, bu aõ êlêmê gahoc yom asê pi gêñ giso hoñ nañ ñac sêkôm. Magoc lau nom-nga sêtec mac dom, ma bocdinañ mac api Jerusalem andi, tu Mwasinñ dinañ-nga. Mac atôm bu akôm gêñ têtñ têtñ bocke nañ mac atac whiñ, magoc aneñ têtñ hêc asê su dom.”

⁹ Yisu sôm yom dinañ su, ma gacgeñ mbo Galili. ¹⁰ Tigeñ têtñ ndoc iñ ndê asii sêpi Jerusalem si bu sêlic om atu Lôm Bac-nga, nañ iñ kêkuc ñac gi. Magoc iñ siñ dau bu lau sêlic iñ dom. ¹¹ Lau bata Israel-nga nañ sêmbô Jerusalem tu Mwasinñ dinañ-nga, nañ taso iñ ma sêndac, “Ñgac dinañ mbo nde?” ¹² Ma lau daêsam nañ sêmbô malac dinañ, nañ sic yom sec têtñ dandi pi Yisu. Ñatô sêsôm, “Iñ ñgac ñayham.” Ma ñatô

sêsôm, “Mba! Inj kêsau lau.” ¹³ Magoc ñamalac ñaŋ sôm yom pi Yisu yêc awê dom, bu sêtôc lau bata Israel-ña.

Yisu kêdôhôn lau

¹⁴ Bêc ñatô giŋga su ma Mwasiŋ Lôm Bac-ña gi sa ñalhu. Ma têtŋ dinaŋ, Yisu sôc lôm dabuŋ ñabatêmndô gi, ma gic hu kêdôhôn lau. ¹⁵ Inj ndê yom kôm lau bata Israel-ña sêhêdaê ma sêsôm, “Injac dindec sôc lôm dom, ma bocke dec inj kêdôhôn lau ña yom ti gauc atu-tu?” ¹⁶ Ma Yisu sôm, “Aô kadôhôn aô ñaŋ neŋ yom dom, magoc inj ñaŋ kêkiŋ aô gameŋ, ñaŋ ndê yom. ¹⁷ Lau ñaŋ atac whiŋ bu ñaŋga wambu Anötö, ñaŋ oc sênŋyalê bu yom hoŋ ñaŋ aô kadôhôn, ñaŋ meŋ akêŋ Anötö ndê, ma aô neŋ yom dom. ¹⁸ Asa ñaŋ sôm ñaŋ ndê yom, ñaŋ bu po ñaŋ ndê waê sa. Magoc aô bu wapo inj ñaŋ kêkiŋ aô gameŋ, ñaŋ ndê waê sa. Aô kasau dom, aô gasôm yom ñandô. ¹⁹ Moses kêŋ yomsu têtŋ mac, magoc mac ne m ñaŋ ñaŋga wambu ñapep dom. Tu sake-ña mac asôm bu aô kagilî yomsu, dec atac whiŋ bu andic aô ndu?”

²⁰ Goc lau ñatô sêsôm, “Asa tac whiŋ bu ndic am ndu? Injalau sac ñaŋ oc sip am nem ñalôm su!” ²¹ Ma Yisu sôm têtŋ ñac, “Aô gâkôm gêtŋ ñalô ñaŋ têtŋ bêc Sabat-ña, ma mac hoŋ asô. ²² Mac aŋgôliŋ yom pi aô ma asôm bu aô kagilî y omsu Sabat-ña, magoc mac ñaŋ akôm gwelêŋ têtŋ bêc Sabat-ña. Mac aŋkuc ñpwac asê balêi si ñamlic ñatô su-ña, tôm Moses to ma gic dulu têtŋ mac. (Pwac ñaŋ Anötö kêŋ têtŋ Moses dom, magoc kêmwatiŋ têtŋ abanî muŋ su.) Mac asê balêi si ñamlic têtŋ ñac si bêc ti-8-ña, ma bocdinaŋ balêi ñatô mac asê ñac têtŋ bêc Sabat-ña. ²³ Mac alic ñayham bu akôm gêtŋ ñaŋ têtŋ Sabat tu bu aŋgilî Moses ndê yomsu dom. Aô dec gâkôm ñamalac ñaŋ ndê ñamlic sambuc ñayham sa têtŋ bêc Sabat-ña, ma bocdi-

ñaŋ tu sake-ña mac atac ñandê têtŋ aô? ²⁴ Alic gêtŋ awê-ña ñambwa tu amatôc yom-ña dom! Akôc gauc ñapep pi gêtŋ ñalôm-ña whiŋ.”

Lau sêndac bata Yisu

²⁵ T êŋ ndoc dinaŋ lau Jerusalem-ña ñatô sêsôm, “Injac dindec inj ñac ñaŋ lau bata sênŋsalê lêtŋ tu bu sêndic inj ndu-ña. ²⁶ Tigeŋ alic! Inj sôm yom mbo awê, magoc lau bata sêsôm yom ñaŋ têtŋ inj dom. Bocke? M boe ñac sêkêŋ whiŋ bu inj Mesaya ñaŋ, me? ²⁷ Tigeŋ yac aŋyalê ñac dindec ndê malachu. Ma têtŋ ndoc Mesaya oc meŋ, ñaŋ lau ñaŋ oc sênŋyalê gameŋ ñaŋ inj meŋ akêŋ, ñaŋ dom.” ²⁸ Yisu kêdôhôn lau mbo lôm dabuŋ ñabatêmndô têtŋ têtŋ dinaŋ, ma inj ta yom bocdec bu, “Mac lau dinaŋ gauc gêm bu mac aŋyalê aô, ma bu mac aŋyalê a ô neŋ malachu, a? Aô gameŋ ña aô ñaŋ neŋ ñaŋlai dom. Aô Damaŋ kêkiŋ aô gameŋ, ma inj Anötö ñandô, magoc mac aŋyalê inj dom. ²⁹ Aô dec kayalê inj, bu muŋ-ña aô gambo gawhiŋ inj, ma kwahic dec inj kêkiŋ aô gameŋ.”

³⁰ Têtŋ dinaŋ ñac sênŋsahê bu sêkôc inj ñaŋ, tigeŋ inj ndê ndoc yêc ñaŋ yêc, dec lau ñaŋ gitôm dom bu sêkêŋ amba pi inj. ³¹ Magoc lau ñaŋ ñaŋ yêc toŋ atu dinaŋ sêkêŋ whiŋ inj ma sêsôm, “Yac akêŋ batan Mesaya, ma akêŋ whiŋ bu têtŋ ndoc inj meŋ, ñaŋ inj oc kôm gêtŋ ñalô ñaŋ. Tigeŋ asa gitôm bu kôm gêtŋ ñalô atu-tu ñaŋ sêhôt gêtŋ gêtŋ ñalô ñaŋ ñaŋ ñac dindec kôm, ñaŋ su?”

Lau Palêsai ti dabuŋsiga atu-tu sêkôm bu sêkôc Yisu ñaŋ

³² Lau Palêsai sênŋgô bu lau sem yomgalôm pi Yisu ma sêkôc gauc kaiŋ dinaŋ pi inj. Goc ñaŋ dabuŋsiga atu-tu ti lau Palêsai sênŋkiŋ lau siŋ-ña ñatô ñaŋ sêyob lôm dabuŋ, bu sêkôc inj ñaŋ. ³³ Têtŋ dinaŋ Yisu sôm, “Aô wambo wawhiŋ mac ñasawa sauŋ, goc walhô wambu

watêñ inñ nañ kêkinñ aö gameñ, nañ wandi. ³⁴ Mac oc añsalê aö, magoc oc atap aö sa dom, ma mac atôm dom bu añkuc aö atêñ gameñ nañ aö oc wambo.” ³⁵ Goc lau Israel-nga sêsôm têtñ dandi, “Îgac dindec oc mbo nde, dec yac oc datôm dom bu datap inñ sa? Mboe inñ oc ndi mbo whiñ yac neñ lau Israel-nga ñatô, nañ sêndôc lau Grik si gameñ ma êndôhônñ lau Grik yêc dindê? ³⁶ Inñ sôm bu yac oc tañsalê inñ, magoc oc datap inñ sa dom, ma bu yac datôm dom bu datêñ gameñ nañ inñ oc mbo, nañ dandi. Yom dau ñahu bocke?”

Yisu sôm yom pi Îjalau Dabuñ

³⁷ Têtñ Mwasiñ Lôm Bac-nga ñabêc atu ñambu-nga, nañ Yisu tisa kalhac ma mbwêc awha atu bocdec bu, “Am asa nañ bu yô am, nañ têtñ aö mweñ, ma nôm. ³⁸ Tôm Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sôm, asa nañ kêñ whiñ aö, nañ bu tali-nga oc êmbulup pi inñ ndê ñalôm.” ³⁹ Yisu ndê yom dinañ hêganônñ Îjalau Dabuñ, nañ tiñambu Anötö oc kêñ têtñ lau nañ sêkêñ whiñ Yisu. (Têtñ têtñ dinañ, Anötö kêñ Îjalau Dabuñ têtñ lau su dom, ñahu bu Yisu ndê têtñ tu tap inñ ndê ñawasi sa-nga yêc dônñ yêc.)

Lau sêsêñ dau pi Yisu

⁴⁰ Têtñ ndoc Yisu sôm yom dau, nañ lau ñatô sêsôm, “Yomandô! Îgac dindec inñ propet atu gitôm Moses, nañ Anötö gic bata bu êñkinñ meñ.” ⁴¹ Ma ñatô sêsôm, “Mba! Inñ Mesaya dau!” Magoc lau ñatô sêsôm, “Mba! Bu Mesaya oc meñ akêñ gameñ Galili-nga dom. ⁴² Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sôm bu Mesaya oc meñ sa yêc Kiñ Dawid ndê wakuc, ma yêc Dawid ndê malac Betlehem.” ⁴³ Bocdi-nañ lau sêsêñ dau pi Yisu. ⁴⁴ Lau ñatô tac whiñ bu sêkôc inñ dônñ, magoc ñamalac dañ gitôm dom bu kêñ amba pi inñ.

Lau bata Israel-nga sêkêñ whiñ Yisu dom

⁴⁵ Tiñambu lau siñ lôm dabuñ-nga sêmbu sêtêñ dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai si. Ma ñac sêndac lau siñ-nga dau bocdec bu, “Bocke ma mac akôc Yisu dônñ dom?” ⁴⁶ Goc lau siñ-nga sêo yom ma sêsôm, “Îamalac nañ sôm yom gitôm ñac dinañ, nañ yac añañ dañ su dom.” ⁴⁷ Goc lau Palêsai sêsôm, “Mboe inñ kêsau mac awhiñ, a? ⁴⁸ Alic bu yac lau Palêsai ma lau bata mba dañ kêñ whiñ bu inñ Mesaya dau dom. Mba andô! ⁴⁹ Tigeñ lau ñambwa-ñambwa, nañ si gauc sa dom pi Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sêkêñ whiñ inñ. Anötö ndê atac ñandê pi ñac!”

⁵⁰ Lau bata dinañ si dañ inñ Nikodemus, ñac nañ muñ-nga gi gêlic Yisu. Têtñ ndoc inñ ñgô ñac si yom dinañ, dec sôm têtñ ñac bu, ⁵¹ “Yac neñ yomsu gic yao bu dakic yom tu tamatôc ñamalac dañ-nga ñambwa dom! Gêñ ñamata-nga dañgô inñ dau ndê yom, ma dakip yom sa pi gêñ nañ inñ kôm.” ⁵² Magoc ñac sêsôm, “Mboe am bu ti inñ ndê ñgacsêñom dañ whiñ ñac lau Galili-nga dinañ, a? Am ndi ma kip ñahu sa yêc Anötö ndê yom, ma am oc tap sa bu propet dañ oc meñ akêñ gameñ Galili-nga dom.”

[Yisu tawalô awhê sac dañ^{§§}

⁵³ Dinañ su, ma lau hoñ sêlhô têtñtêtñ ma sêmbu sêtêñ ñac si andu si.

8 Goc Yisu hu malac Jerusalem siñ ma sa gi mbo Lôc Olib. ² Têtñ ñagalañsê bêtêc, inñ mbu sôc Jerusalem gi, ma mbo lôm dabuñ ñabatêmdô. Ma lau daêsam sêwê sêtêñ inñ sêmeñ, dec inñ ndôc sic ma kêdôhônñ ñac. ³ Ma lau nañ sêndôhônñ yomsu ti lau Palêsai sêwê awhê dañ sêtêñ inñ sêmeñ, nañ sêtap inñ sa têtñ ndoc inñ kôm mêtê mockaiñ-nga. Ma sêkêñ

^{§§}7:52 Yom nañ yêc 7:53–8:11 nañ yêc bapia akwa ñatô dom.

a whê dau kalhac lau hoŋ aŋgô-ŋga. ⁴Ma sêsom têŋ Yisu, “Kêdôhônwaga, sêtap awhê dindec sa kôm mêtê mockaiŋ-ŋga. ⁵Moses to yomsu bu datuc lauwhê kaiŋ dindec ŋa hoc ndu. Bocdinaŋ sôm bu yac oc dakôm sake?” ⁶Ŋac bu sêtim iŋ ŋa gêndac dinaŋ, sênsalê yom daŋ bu sêŋgôliŋ pi iŋ. Magoc Yisu pôn sic gi ndôc, ma gic hu to yom yêc nom ŋa amba-atu. ⁷Goc ŋac sêŋsu iŋ e iŋ tisa ma sôm têŋ ŋac, “Mac nem asa bu ndê sac mbasi, naŋ ti ŋgac ŋamata-ŋga bu kôc hoc ma tuc pi awhê dindec.” ⁸Goc iŋ pôn sic tiyham ma to yom yêc nom. ⁹Têŋ dinaŋ lau naŋ sêŋgô Yisu ndê yom sic hu sêlhô tiger-ŋtiger. Lau atu-tu sêlhô sêmuŋ, goc lau ŋatô sêŋkuc e Yisu tawasê mbo, ma awhê dau kalhac iŋ aŋgô-ŋga. ¹⁰Dec Yisu tisa ma ndac iŋ, “O awhê! Ma lau dau nde? Asa dec mbo bu êŋgôliŋ yom pi am ma êmatôc am?” ¹¹Ma iŋ sôm, “O ŋadau, lau mba!” Goc Yisu sôm, “Ma bocdinaŋ aô wamatôc am dom whiŋ. Magoc am lhô ndi, ma hu nem mêtê sac siŋ.”]

Yisu iŋ Ŋawê Nom-ŋga

¹²Tiŋambu Yisu sôm yom têŋ lau bocdec bu, “Aô ŋawê nom-ŋga. Asa naŋ bu êŋkuc aô, naŋ oc sa seŋ ŋasec-ŋga tiyham dom. Iŋ oc êŋsêlêŋ mbo ŋawê naŋ tôc seŋ ndôc tali-ŋga asê.”

¹³Magoc lau Palêsai sêsom têŋ iŋ, “Am tamwasêm hoc yom asê pi daôm. Tu dinaŋ-ŋga dec yac oc akôc am nem yom sa dom.” ¹⁴Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô bu wahoc dauŋ neŋ yom asê, dec aneŋ yom dau iŋ yom ŋandô. Ŋahu bu aô kayalê gameŋ naŋ aô gameŋ akêŋ naŋ, ma gameŋ nde naŋ wambu wandi. Tiger mac aŋyalê gameŋ dinaŋ dom. ¹⁵Mac aŋsahê ti amatôc lau aŋkuc ŋamalac si gauc. Magoc aô dec wamatôc ŋamalac daŋ gitôm mac akôm, naŋ dom. ¹⁶Aô bu wamatôc lau, dec aneŋ yom hoŋ iŋ yom ŋandô, ŋahu bu aô taŋwasêŋ dom.

Damaŋ naŋ kêkiŋ aô, naŋ mbo whiŋ aô. ¹⁷Mac daôm nem yomsu sôm bu ŋgac lu bu sêpuc si yom dôn bu yom ŋandô, dec mac oc akôc yom dau sa. ¹⁸Kwahic dec aô gahoc yom asê tu dauŋ-ŋga, ma Damaŋ naŋ kêkiŋ aô, naŋ dec puc aneŋ yom dôn. Bocdinaŋ tu sake-ŋga mac akôc aneŋ yom sa dom?” ¹⁹Goc sêndac iŋ, “Am Damam nde?” Ma Yisu sôm, “Mac aŋyalê aô dom, ma mac aŋyalê Damaŋ dom bocdinaŋ. Mac bu aŋyalê aô, dec oc tôm bu mac aŋyalê Damaŋ whiŋ.”

²⁰Yisu sôm yom dinaŋ têŋ ndoc iŋ kêdôhôn lau mbo kêpiŋ apa naŋ lau sêkêŋ si da sip-ŋga yêc lôm dabuŋ ŋamakê. Magoc lau daŋ sêkôc iŋ dôn dom, bu iŋ ndê ndoc hôc asê su dom.

Yisu ndê ŋahu yêc nom dom

²¹Ma Yisu sôm tiyham têŋ lau Palêsai, “Aô oc wahu mac siŋ, ma mac oc aŋsalê aô. Magoc gameŋ naŋ aô bu wandi, naŋ mac atôm dom bu andi. Mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn.” ²²Goc lau bata dinaŋ sêsom têŋ dandi, “Iŋ dau sôm bu gameŋ naŋ iŋ oc ndi, naŋ yac datôm dom bu dandi. Bocke? Iŋ oc ndic dau ndu, a?”

²³Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aneŋ ŋahu yêc lôlôc. Mac lau nom dindec-ŋga, magoc aô neŋ ŋahu yêc nom dindec dom. ²⁴Aô gasôm têŋ mac su, bu mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn. Aô wasôm yom ŋandô têŋ mac, bu mac bu akêŋ whiŋ yom naŋ aô gawhê sa pi dauŋ, naŋ dom, dec mac oc ambac ndu ti mac nem sac.” ²⁵Goc ŋac sêndac, “Am asa?” Ma iŋ sôm, “Oc tôm bu mac aŋyalê su, bu têŋ ŋamata-ŋga e meŋ, aô gawhê dauŋ sa têŋ mac. ²⁶Yom daêsam yêc bu wasôm pi mac bu watôc nem giso asê. Magoc yom hoŋ naŋ aô gangô yêc iŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ dec wasôm asê têŋ lau nom-ŋga. Ma iŋ ndê yom iŋ yom ŋandô eŋ.”

²⁷ ʔac sênyalê dom bu iŋ sôm yom dau pi iŋ Damba. ²⁸ Goc iŋ sôm, “Têŋ ndoc mac asuŋ ʔamalac ndê Atu sa yêc nom, naŋ mac oc aŋyalê bu aô dauŋ dec Mesaya dau, ma aô gakôm gêŋ daŋ kakuc aô taŋwasêŋ neŋ gauc dom. Mba. Yom hoŋ naŋ aô gasôm, naŋ Damaŋ dau kêŋ têŋ aô. ²⁹ Iŋ dau kêkiŋ aô gameŋ, ma iŋ oc tec aô bu wambo taŋwasêŋ dom. Iŋ mbo whiŋ aô ʔapaŋ. ʔahu bu aô gakôm gêŋ hoŋ tôm iŋ atac whiŋ.” ³⁰ Yisu sôm yom dinaŋ, ma lau daêsam naŋ sêŋgô, naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ.

Yom ʔandô oc êŋgapwêc yac su

³¹ Ma Yisu sôm têŋ lau Israel-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ, “Mac bu asap aneŋ yom dôŋ ma daŋam wambu, dec mac ati aneŋ sêŋomi ʔandô. ³² Ma mac oc aŋyalê yom ʔandô, ma yom ʔandô dau oc êŋgapwêc mac su bu ambo atôm lau akiŋ ʔambwa tiyham dom.” ³³ Goc ʔac sêsôm, “Abraham ndê wakuc yac. Ma yac am akiŋ lau daŋ dom. Bocdinaŋ am sôm bu êŋgapwêc yac su yêc sakiŋ bocke?” ³⁴ Goc Yisu ô yom bocdec bu, “Aô wasôm yom ʔandô. Asa naŋ sap mêtê sac dôŋ, naŋ ʔgac me awhê akiŋ mêtê sac-ŋga. ³⁵ Ma ʔgac akiŋ ʔambwa oc wêkaiŋ ʔadau ndê gêŋ daŋ, me mbo iŋ ndê andu ʔapaŋ dom. Mba! ʔadau ndê atu solop oc wêkaiŋ gêŋ ma mbo ʔapaŋ. ³⁶ Magoc Anötö ndê Atu bu êŋgapwêc mac su, dec mac oc ambo atôm lau akiŋ ʔambwa tiyham dom andô.

³⁷ “Aô kayalê su, bu Abraham ndê wakuc mac. Tigeŋ mac akôm bu andic aô ndu, ʔahu bu mac akôc aneŋ yom sa sip nem ʔalôm su dom. ³⁸ Aô gasôm yom asê pi gêŋ naŋ Damaŋ tôte asê têŋ aô, magoc mac akôm mêtê aŋkuc yom naŋ mac daôm damam sôm têŋ mac.” ³⁹ Ma ʔac sêsôm tiyham, “Yac damaŋ iŋ Abraham.” Magoc Yisu sôm, “Mac bu Abraham atui mac, dec mac oc asa lêŋ gitêŋ gitôm iŋ dau ndê. ⁴⁰ Tigeŋ aô gasôm

yom ʔandô gitôm aô ʔaŋgô yêc Anötö, ma mac akôm bu andic aô ndu. Abraham oc kôm gêŋ kaiŋ dinaŋ dom. ⁴¹ Mac aŋkuc Abraham ndê lêŋ dom, dec tôte asê bu mac nem damam iŋ ʔgac daŋ dau-ŋga daŋ.” Magoc ʔac sêsôm, “Yac lau ʔasawa-ŋga dom. Yac mba damaŋ tigeŋ iŋ Anötö dau.”

⁴² Têŋ dinaŋ Yisu sôm, “Anötö bu ti mac nem damam, dec mac oc atac whiŋ aô. ʔahu bu aô gameŋ akêŋ Anötö, dec gambo lec. Aô gameŋ tu dauŋ-ŋga dom, magoc Anötö dau kêkiŋ aô gameŋ.

⁴³ Mac atôm dom bu aŋgô aneŋ yom, ma bocdinaŋ mac aŋyalê aneŋ yom ʔahu dom. ⁴⁴ Mac nem damam iŋ Sadaŋ, ma mac akôm tôm iŋ atac whiŋ. Têŋ têm ʔamata-ŋga e meŋ, iŋ sa lêŋ ndic ʔamalac ndu-ŋga. Iŋ sap yom ʔandô dôŋ dom, bu yom ʔandô daŋ yêc iŋ ndê ʔalôm dom. Iŋ tasan-nda, ma yom tasan ʔadamba iŋ. Iŋ sôm yom kêkuc iŋ dau ndê awha solop, ma yom hoŋ naŋ iŋ sôm, naŋ yom tasan. ⁴⁵ Tigeŋ aô dec gasôm yom ʔandô eŋ, ma tu dinaŋ-ŋga mac akêŋ whiŋ aneŋ yom dom. ⁴⁶ Mac nem asa gitôm bu tôte aneŋ giso daŋ asê? Aô gasôm yom ʔandô, ma tu sake-ŋga mac akêŋ whiŋ aô dom? ⁴⁷ Anötö ndê atui ʔandô sêŋgô iŋ ndê yom ma daŋga wambu. Magoc mac aŋgô iŋ ndê yom dom, dec tôte asê bu mac ati iŋ ndê atui ʔandô dom.”

Yisu sôm yom asê pi dau

⁴⁸ Têŋ dinaŋ lau bata Israel-ŋga sêsôm, “Yac asôm solop bu am gitôm lau Samaria-ŋga naŋ si gauc sa pi Anötö dom, ma bu ʔalau sac daŋ mbo am nem ʔalôm.” ⁴⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! ʔalau sac mbo aô neŋ ʔalôm dom. Mac atoc aneŋ waêŋ sa dom, magoc aô bu wapo Damaŋ ndê waê sa. ⁵⁰ Aô kasalê dauŋ neŋ waêŋ dom, magoc Anötö oc po aneŋ waêŋ sa. Ma iŋ oc êmatôc gêŋ hoŋ. ⁵¹ Aô wasôm yom ʔandô têŋ mac, bu asa naŋ

ngô aneñ yom ma danğa wambu, nañ oc ninga dom, magoc iñ oc mbo tali napañ.”

⁵² Goc lau bata Israel-nga sêsôm têt iñ, “Kwahic dec yac anyalê pi ñandô bu ñalau sac danğ mbo am nem ñalôm. Abraham ma lau propet sêmbac ndu, tiger am sôm bu asa nañ ngô am nem yom ma danğa wambu, nañ oc ninga dom.

⁵³ Am asa dec toc daôm sa? Am gauc gêm bu am hóc gêlêc damañ Abraham su, a? Yac anyalê bu iñ mbac ndu su, ma lau propet boc-dinañ.” ⁵⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô dauñ bu wapo dauñ neñ waên sa, dec waên dau ti gêt ñambwa-nga. Magoc aô Damañ, nañ mac asam bu mac nem Anötö, nañ po aneñ waên sa. ⁵⁵ Magoc mac anyalê iñ dom. Aô dec kayalê iñ, ma danğan wambu iñ ndê yom. Aô bu wasôm bu kayalê iñ dom, dec aô ngac tasanğ gitôm mac lau tasanğ. ⁵⁶ Mac nem damam Abraham atac ñayham sa kêlêc, bu iñ kêt bata bu lic aneñ bêt wahôc asê-nga. Ma iñ gêlic su ma tisambuc.”

⁵⁷ Goc lau bata Israel-nga sêsôm têt iñ, “Am nem yala tap 50 sa su dom. Ma bocke dec am sôm bu am gêlic Abraham su?” ⁵⁸ Ma Yisu sôm, “Yomandô! Ndoc nañ Abraham dinda kôc iñ su dom, nañ aô gambo.” ⁵⁹ Têt têt ñac sêngô yom d inañ, goc sêkôc hoc sa bu sêtuc iñ, magoc Yisu siñ dau, ma kêdahinğ dau su yêt lôm dabuñ ñagameñ.

Yisu kôm ngac tapeç danğ tandô po asê

9 Yisu kêsêlênğ gi, ma gêlic ngac tapeç danğ. Ngac dau iñ tandô pec têt ndoc iñ dinda kôc iñ ma meñ. ² Ma Yisu ndê ngacsênğomi sêndac iñ bocdec bu, “Kêdôhônğ-waga, ngac dinañ tapeç tu iñ dau ndê sac-nga, me tu dinda lu damba si sac-nga?” ³ Goc Yisu sôm, “Iñ tapeç tu iñ dau ndê sac-nga, me tu dinda lu damba si sac-nga dom. Magoc dinda kôc iñ ti tapeç tu bu kwahic dec lau sêlic Anötö ndê gwelenğ ti ñaclai nem iñ sa-nga. ⁴⁻⁵ Aô gambo nom gatôm lau nom-

nga si ñawê, ma kwahic dec ti têt ñawê-nga. Ma bocdinañ kwahic dec yac oc dakôm Anötö nañ kêtinğ aô gameñ, nañ ndê gwelenğ. Têt ñasec-nga oc meñ hóc asê, ma têt dinañ lau danğ oc sêtôm dom bu sêkôm gwelenğ.”

⁶ Iñ sôm yom dinañ su, goc hê gasôp sip nom, kêyalinğ whinğ nom, ma sê pi ngac tapeç tandô. ⁷ Ma iñ sôm têt iñ, “Am ndi êmgwasinğ anôm sip bu gapoñ Siloam.” (Ñaê Siloam dau danem kwi bu ‘Kêtinğ.’) Goc iñ kôlhô gi kêgwasiñ angô, ma iñ tandô ñayham sa. Ma iñ mbu têt ndê andu gi. ⁸ Ma iñ ndê lau meñpañ iñ-nga, ti lau nañ sênğyalê bu muñ-nga iñ ngac teñ gêt-nga, n añ sêsô ma sêndac dandi, “Iñ ngac nañ muñ-nga ndôc ma teñ gêt, a?” ⁹ Ma lau ñatô sêsôm, “Iñ ngac dau dinañ.” Magoc ñatô sêsôm, “Mba! Iñ ngac danğ dau-nga, nañ angô gi tap ngac teñ gêt-nga dinañ ndê angô sa.” Magoc ngac dau sôm, “Aô ngac dauñ dec.” ¹⁰ Goc sêndac iñ, “Ma bocke dec am nem tanôm ñayham sa?” ¹¹ Ma iñ sôm, “Ngac nañ sêsam iñ bu Yisu, nañ kêyalinğ sacbalê, ma kêt pi aô tanônğ, goc kêtinğ aô bu wanğwasinğ anônğ andô sip bu Siloam. Bocdinañ aô ga kagwasinğ dauñ, dec tanônğ ñayham sa.” ¹² Ma sêndac, “Ngac dinañ mbo nde?” Goc iñ sôm, “Aô kayalê dom.”

Lau Palêsai sêkip yom sa pi ngac nañ tandô po asê

¹³⁻¹⁴ Yisu kêyalinğ sacbalê ma kôm ngac tapeç dinañ tandô po asê têt bêt Sabat-nga danğ. Ma tinambu l au sêwê ngac dau sêtên lau Palêsai si. ¹⁵ Têt ndoc lau Palêsai sêlic iñ, nañ sêndac iñ bu, “Am tanôm po asê ñalênğ bocke?” Ma iñ ô yom ma sôm, “Ngac dinañ kêt sacbalê pi aô tanônğ, ma aô kagwasinğ dec tanônğ po asê.” ¹⁶ Goc Palêsai ñatô sêsôm yom pi Yisu bocdec bu, “Ngac dinañ kêgili yomsu Sabat-nga, dec tanğyalê bu iñ meñ akênğ Anötö dom.” Magoc Palêsai ñatô

sêsôm, “Îgac sac oc tòm dom bu kôm gêñ dalô kaiñ dinañ.” ¹⁷ Boc-dinañ ñac si yom so dau, ma sêndac ñgac dau tiyham, “Am ñgac daôm, am ñgac nañ in kôm am nem tanôm po asê, ma bocdinañ am sôm sake pi in?” Ma in sôm, “Îñ propet dañ.”

¹⁸ Magoc lau bata Israel-ña dinañ sêkên whiñ dom bu muñ-ña in tapec ma kwahic dec tandô ñayham sa. Bocdinañ sêkên yom têt in dinda lu damba bu sêmen. ¹⁹ Ma sêndac inlu, “Îgac dindec in amlu atômñgac nañ amlu asôm bu dinda kôc in ti tapec, a? Bocke ma kwahic dec in tandô ñayham sa?” ²⁰ Ma inlu sêsôm, “Aêc! Alu anyalê bu in alu mba balê, ma bu alu akôc in ti tapec. ²¹ Magoc in tandô po asê ñalên bocke ma asa kôm in tandô ñayham sa, nañ alu anyalê dom. Mac andac in dau. In ti ñgac atu su, ma gitôm bu sôm dau ndê yom.” ²² Inlu sênnyalê bu lau bata Israel-ña sêkic yom bu ñac oc sêtin lau nañ sêkên whiñ bu Yisu in Mesaya, nañ su yêc gôlôwac Israel-ña, ma bocdinañ inlu sêtôc ñac. ²³ Tu dinañ-ña sêsôm yom bocdec, “Îñ ti ñgac atu su. Mac andac in dau!”

²⁴ Goc ñac sêmbwêc ñgac dau tiyham, ma sêsôm, “Toc Anötö sa ma sôm yom ñandô. Yac anyalê bu ñgac dinañ in ñgac sac.” ²⁵ Ma in ô yom bocdec bu, “Îñ bu ñgac sac me in ñgac gitên, aô kayalê dom. Gêñ tigen aô kayalê. Muñ-ña aô ñgac tapec, ma kwahic dec aô tanôn po asê.” ²⁶ Goc sêndac in, “Îñ kôm gêñ sake têt am? In kôm am tanôm ñayham sa ñalên bocke? Sôm asê têt yac.” ²⁷ Ma in sôm, “Aô gasôm têt mac su, magoc mac akôc aneñ yom sa dom. Tu sake-ña mac bu anğô tiyham? Mboe mac atac whiñ bu ati in ndê sênjomi awhiñ, a?” ²⁸ Têt dinañ sêpu in ma sêsôm, “Mba! Am daôm ti ñgac dinañ ndê ñgacsênjomi! Moses ndê sênjomi yac. ²⁹ Yac anyalê bu

Anötö kên in ndê yom têt Moses, magoc ñgac dinañ ti in ndê ñahu, yac anyalê dom.” ³⁰ Goc ñgac dau sôm, “Gêñ kaiñ dañ solop! Mac asôm bu mac anyalê in ndê ñahu dom. Tigen alic su nañ! In kôm aô tanôn po asê. ³¹ Yac tanyalê bu Anötö oc kên dañga têt lau sac dom. Mba! In kên dañga lau gitên nañ sênkuc in ndê yom. ³² Yac dañgô dañ muñ su dom, bu ñamalac dañ kôm ñgac nañ dinda kôc in ti tapec, nañ tandô po asê. Mba sambuc! ³³ Îgac dinañ bu meñ akên Anötö dom, dec oc tòm dom bu in kôm gêñ dañ.”

³⁴ Îñac sênğô in ndê yom dinañ, dec gêli ñac si ñalôm sa ñandô. Ma sêsôm, “Am bu êmdôhôn yac, a? Sac gêm am ahuc têt ndoc dinam kôc am!” Goc sêtin in sa awê gi.

Lau nañ sêkên whiñ Yisu dom, nañ sêtôm lau tapec

³⁵ Têt ndoc Yisu ngô ñawaê bu lau Palêsai sêtin ñgac dau su, nañ in kêsâlê in e tap in sa, ma ndac in, “Am kên whiñ ñamalac ndê Atu, me mba?” ³⁶ Ma in ô yom ma sôm, “O ñadau! ñamalac ndê Atu in asa? Sôm têt aô, goc aô wakên whiñ in.” ³⁷ Goc Yisu sôm, “Am gêlic in su. Aô ñgac dauñ dec, nañ gasôm yom têt am.” ³⁸ Ma in sôm, “Pômdu, aô gakên whiñ am.” Goc in pôn haduc têt Yisu. ³⁹ Ma Yisu sôm, “Aô gasip nom gameñ ma lau oc sêtap matôc sa tu aô-ña. Lau tapec oc sêti lau tandô ñayham, ma lau nañ gauc gêm bu ñac lau tandô ñayham, nañ oc sêtôm lau tapec.” ⁴⁰ Lau Palêsai ñatô sêmbo sêwhiñ, ma sênğô Yisu ndê yom dinañ ma sêndac, “Bocke? Am sôm bu yac tappec awhiñ, a?” ⁴¹ Ma in sôm, “Mac bu lau tampec, dec mac nem giso mba. Mac asôm bu mac lau tanôm ñayham, magoc mac akên whiñ aô dom. Tu dinañ-ña dec mac nem giso gacgeñ yêc mac-ña.”

Yom gôlinj pi ngac yob domba-nga

10 Ma Yisu sôm, “Yom ñandô aô wasôm têt mac, bu ngac nañ sôc domba si tunlôm yêc gatam dom, magoc kêtîlî tunj bambaliñ bu sôc ndi, nañ ngac kañ-nda. ²Magoc ngac nañ sôc domba si tunlôm yêc gatam solop, nañ ngac yob domba-nga ñandô. ³Ngac nañ yob gatam oc lêt gatam su têt in, ma domba sênjalê in awha. In oc ta domba tigen-tigen si ñaê, ma wê ñac sêsa sêndi. ⁴Têt ndoc in kôc in ndê domba hoñ sêsa si, nañ in kêsêlêñ muñ ma ñac sênkuc in, bu ñac sênjalê in awha. ⁵Tigen ñac oc sênkuc ngac apa dañ dom. Mba! ñac oc sêlhô bambaliñ yêc in, bu sênjalê in awha dom!” ⁶Yisu sôm yom gôlinj di-nañ, magoc ñac sênjalê in ndê yom ñahu dom.

Yisu in gatam domba-nga

⁷Bocdinañ Yisu sôm tiyham, “Yom ñandô aô wasôm têt mac! Aô gatôm gatam tu domba sêsôc si tunlôm sêndi-nga. ⁸Kêdôhônwaga tasan hoñ nañ sêhôt asê sêmuñ aô, nañ lau kañ. Magoc domba sêkên dañga ñac dom. ⁹Aô gatam, ma domba nañ sêsôc yêc aô, nañ oc sêtap Anôtô ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. ñac oc sêsôc sêsa, ma sêtap gêt sêneñ-nga ñayham sa. ¹⁰Ngac kañ meñ bu nem kañ ti ndic ndu ma señ popoc. In ndê gwelêñ dau dinañ. Tigen aô gameñ bu wamasan lêt bu lau sêtap Anôtô ndê mwasiñ sêndôc tali-nga sa, ma mwasiñ dau oc êñsalê ñac ahuc.”

Yisu in ñadau yob domba-nga ñayham

¹¹“Aô ngac wayob domba-nga ñayham. Ngac yob domba-nga ñayham oc kên dau sambuc e nditôm in mbac ndu bu nem in ndê domba sa. ¹²Magoc ngac nañ yob domba tu tap ñaôli sa-nga, nañ gitôm ngac nañ yob dau ndê domba, nañ

dom. In bu lic giam sac dañ meñ, dec in oc hu domba siñ ma lhô ndi. Goc giam sac oc señ domba ma sêlhô bambaliñ. ¹³Ngac dinañ oc lhô ndi, bu in gêm gwelêñ tu awa-nga ñambwa, ma hêgo dau tu domba-nga dom.

¹⁴⁻¹⁵“Aô ngac wayob domba-nga ñayham. Gitôm Damañ kêyalê aô, ma aô kayalê Damañ, bocdinañ aô kayalê aneñ domba, ma aneñ domba sênjalê aô. Ma wakên dauñ sambuc e nditôm wambac ndu bu wanem ñac sa. ¹⁶Ma aneñ domba ñatô sêmbo, nañ sêmbo sêwhiñ domba toñ dindêc dom. Aô wandic ñac sa sêmeñ sêmbo sêwhiñ domba dindêc, ma ñac oc sêti toñ tigen. ñac si ñadau tigen aô dec wayob ñac, ma ñac hoñ oc sêkên dañga aô awhañ.

¹⁷“Damañ tac whiñ aô, bu aô wakên dauñ gacgeñ wambac ndu, ma tiñambu aô watisa tiyham. ¹⁸Ñamalac dañ oc kôc tañli ñahu su yêc aô dom. Aô dauñ oc wahu tañli ñahu siñ tôm aô dauñ atac whiñ. Anôtô kên ñaclai têt aô bu aô dauñ wahu siñ, ma bu aô dauñ wakôt sa tiyham. Damañ gic atu yom dau dinañ.”

¹⁹Lau bata Israel-nga sênghô yom dinañ ma sêwhê dau kôc ti sêseñ dandi tiyham. ²⁰Lau daêsam sêsôm, “Ñalau sac dañ mbo in ndê ñalôm ma kôm in ndê gauc timboloc. Añgô in ndê yom dom!”

²¹Magoc lau ñatô sêsôm, “Ngac ti ñalau sac oc sôm yom kaiñ dinañ dom. Ma ñalau sac oc kôm ngac tapeç tandô po asê dom!”

Lau bata Israel-nga sêtin Yisu su

²²Têt ndoc uhô-nga, lau Israel-nga si †Mwasiñ Sic Gawi Lôm-nga hôt asê Jerusalem. ²³Yisu kêsêlêñ mbo lôm dabuñ ñabatêmdô, mbo gameñ nañ sêsam bu Solomon ndê Batêm. ²⁴Ma lau bata Israel-nga sêkac sa sênghi in ahuc, ma sêsôm, “Ñasawa baliñ lec yac atac lulu tu am-nga. Bocdinañ dec sôm yom yêc awê têt yac. Am Mesaya dau, me mba?”

²⁵ Ma Yisu sôm, “Aô gasôm têt mac su, magoc mac akêt whiñ aô dom. Ma aô gakôm gêt dalô gam Damañ angô. Gêt dau puñ yom ñandô pi aô dôn, ma whê aneñ ñahu sa tiawê. ²⁶ Magoc mac akêt whiñ aô dom, ñahu bu mac ati aô neñ domba dom. ²⁷ Aneñ domba sêkên danga aô awhañ. Aô kayalê ñac, ma ñac sênkuc aô. ²⁸ Aô oc wakêt ñac sêndôc tali ñapañ ma oc tòm dom bu ñac sênînga têt têt ñambu-nga dom. Ma lau ña sêtôm dom bu sêngha ñac su yêc aô amañ. ²⁹ Damañ kêt aneñ domba têt aô, ma gêt ña hôt gêlêc iñ su dom. Bocdinañ lau ña sêtôm dom bu sêngha ñac su yêc Damañ amba. ³⁰ Alu Damañ ati gêt tigeñ.”

³¹ Têt dinañ lau bata sêkôt hoc sa tiyham bu sêtuc iñ. ³² Magoc iñ sôm têt ñac, “Mac bu atuc aô ña hoc tu gêt dalô bocke-nga? Bu aô gatôt gêt ñayham daêsam têt mac, tòm nañ Damañ kêt têt aô.” ³³ Ma ñac sêo yom ma sêsôm, “Yac bu atuc am tu gêt ña nañ am kôm-nga dom. Mba! Am ñamalac ña, magoc toc daôm sa bu nditôm Anötô dau. Am nem yom dinañ sac sambuc, ma tu dinañ-nga yac bu atuc am ña hoc.”

³⁴ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac anyalê yom nañ Anötô dau sôm pi lau bata Israel-nga ñatô, nañ sêto yêc mac nem Buku Yomsu-nga” bocdec bu, ‘Aô gasam mac bu anötôi.’ ³⁵ Angô su nañ! Anötô kêt iñ ndê yom têt lau nom-nga dinañ, ma sam ñac bu anötôi. Ma gitôm dom bu dasen Anötô ndê yom ña su. ³⁶ Ma aô bocke? Damañ dau kêyalîñ aô sa ma kêkîñ aô gasip nom gameñ. Bocdinañ tu sake-nga mac asôm bu aneñ yom sac sambuc, têt ndoc aô gasôm bu aô Anötô ndê Atu? ³⁷ Aô bu wakôm Damañ ndê gwelêñ nañ kêt sip aô amañ, nañ dom, nañ akêt whiñ aô dom. ³⁸ Tigeñ

aô gakôm Damañ ndê gwelêñ, ma bocdinañ dec mac bu akêt whiñ aneñ yom dom, tigeñ akêt whiñ tu gêt nañ aô gakôm-nga. Ma bocdinañ mac oc anyalê pi ñandô bu Damañ mbo aô ñalôm, ma aô gambo iñ ñalôm.”

³⁹ Têt dinañ sêngha tiyham bu sêkôt iñ dôn, magoc ñac gitôm dom, ma iñ kôlhô gi. ⁴⁰ Ma iñ pi Bu Jordan ñadanga gi, ma mbo gameñ nañ muñ-nga Jon kêku lau mbo. ⁴¹ Lau daêsam sêsa sêtêñ iñ si, ma sêsôm têt dau, “Jon kôm gêt dalô ña dom. Magoc yom hoñ nañ iñ sôm pi ñac dindê, nañ yom ñandô.” ⁴² Ma lau daêsam sêkên whiñ Yisu yêc gameñ dinañ.

Lasarus mbac ndu

11 ¹⁻² ñac ña Lasarus mbo malac Betani. Ma iñ ndê lhuwê lu sêmbo, ña ndê ñaê Mata, ma ña ñaê Maria, awhê nañ tiñambu tac bu ña-malu ñayham pi Pômdau gahi, ma puñ ña iñ kêclaup. Têt bêt ña Lasarus gêm-bac. ³ Goc Maria lu Mata sêkên yom têt Yisu bocdec bu, “Pômdau, ñac nañ am atac whiñ dec gêm-bac.” ⁴ Yisu ngô yom dau ma sôm, “Iñ gêm-bac tu bu mbac ndu ñambwa-nga dom. Iñ gêm-bac bu têt Anötô ndê ñaclair ti waê asê, ma bu Anötô ndê Atu tap waê sa whiñ.”

⁵ Yisu tac whiñ Maria lu Mata ma Lasarus. ⁶ Tigeñ têt ndoc iñ ngô ñawaê bu Lasarus gêm-bac, nañ iñ têt iñ gi ña-gahô dom. Iñ gacgeñ mbo gameñ dinañ gitôm bêt lu. ⁷ Goc iñ sôm têt iñ ndê ngacsênomi, “Dalhô dambu datên gameñ Judia-nga dandi.” ⁸ Magoc ñac sêsôm, “Kêdôhônwaga, mba! ñasawa apê lec lau bata Israel-nga nañ sêmbo dindê, nañ tac whiñ bu sêtuc am ña hoc. Bocke dec am bu mbu ndi tiyham?” ⁹ Ma Yisu ô yom ña yom gôlîñ ña, ma sôm,

*10:34 Yom dau yêc Buku Wê-nga 82:6 (alic footnote yêc Jon 15:25). Anötô dau kêt ñaclair têt kîñ ti gôlîñwaga bu sênem gôlîñ sêmbo nom, ma bocdinañ iñ sam ñac bu anötôi. Ma têt ñatô iñ sam ñac bu Anötô atui - alic BW 2:7 ma 82:6.

“Têñ béc hoñ ac pô gameñ gitôm ac-gatu ñasawa 12, ma tiñambu ñasec sa. Ñamalac dañ bu êñsêlêñ têñ ndoc ac-nga, dec iñ oc tiñ gahi dom, bu iñ gêlic ñawê nom dindec-nga. ¹⁰Magoc iñ bu êñsêlêñ têñ ôbwêc, dec iñ oc tiñ gahi, bu iñ ndê ñawê mba.” ¹¹Goc Yisu gic têku yom ma sôm, “Yac neñ silip Lasarus yêc béc. Aô watêñ iñ wandi bu waun iñ sa.” ¹²Ma ñgacsêñomi sêsôm, “Pôm-dau, iñ bu yêc béc yêc, dec iñ dau oc ñayham sa.” ¹³Ñac gauc gêm bu Yisu sôm bu Lasarus mbo tali ma yêc béc, magoc iñ ndê yom dau ñahu bu Lasarus mbac ndu su. ¹⁴Goc Yisu sôm yom yêc awê têñ ñac bu, “Lasarus mbac ndu. ¹⁵Tu mac-nga dec aô atac ñayham bu aô gambo g awhiñ iñ dom, bu kwahic dec mac oc akêñ whiñ tu gêñ nañ aô bu wakôm-nga. Bocdinañ yac datêñ iñ dandi.” ¹⁶Ma Tomas, ñgacsêñom nañ sêsam bu Lôcmpôn, nañ sôm têñ ñgacsêñomi ñatô, “Ayôc! Dawhiñ iñ dandi, ma dambac ndu dawhiñ iñ.”

Yisu iñ yac neñ datisa ti dambo tañli ñahu

¹⁷Yisu hôc asê gameñ Judia-nga ma tap sa bu sêkêñ Lasarus ndê ñamlañ yêc hocsuñ dañ gitôm béc hale su. ¹⁸Malac Betani yêc suñ sa têñ Jerusalem, señ ñasawa gitôm kilometa tö. ¹⁹Ma lau Israel-nga daêsam sêsa akêñ Jerusalem sêmen, ma sêndöc sêwhiñ Mata lu Maria, bu sênem malô inlu tu lhungac hu inlu sin-nga. ²⁰Mata ngô bu Yisu kêsêlêñ men, goc sa gi bu lic iñ, magoc Maria ndöc andu. ²¹Têñ ndoc Mata hôc asê Yisu, nañ iñ sôm têñ iñ, “O Pômdau, am bu mbo, dec aô lhungac oc mbac ndu dom. ²²Magoc kwahic dec am mwen hôc asê su, ma aô kayalê bu gêñ bocke nañ am bu ndac têñ Anötö, nañ iñ oc kôm.” ²³Ma Yisu sôm, “Am lhômngac oc tisa ma mbo tali tiyham.” ²⁴Dec Mata ô yom ma sôm, “Aêc! Aô kayalê bu iñ oc tisa

têñ béc ñambu-nga nañ lau batê hoñ oc sêtisa.” ²⁵Goc Yisu sôm, “Ñamalac si sêtisa ma sêmbo tali ñahu, nañ aô dauñ. Asa nañ kên whiñ aô ma mbac ndu su, nañ oc mbo tali tiyham. ²⁶Ma asa nañ mbo tali ma kên whiñ aô, nañ oc ñinga têñ têm ñambu-nga dom, iñ oc gacgeñ mbo tali. Am kên whiñ yom dindec, me mba?” ²⁷Ma Mata sôm, “Aêc Pômdau! Aô gakêñ whiñ bu am Mesaya, ma Anötö ndê Atu nañ iñ gic bata bu êñkin sip nom men.”

²⁸Mata sôm yom dinañ su, goc mbu gi ma ta Maria têñ iñ men. Ma iñ sôm têñ iñ, “Kêdôhônwaga men su, ma iñ ndac am.” ²⁹Maria ngô su, goc tisa ñagahô bu sa têñ Yisu ndi. ³⁰Têñ ndoc dinañ Yisu hôc asê Betani su dom, iñ gacgeñ mbo gameñ nañ Mata hôc pi iñ. ³¹Lau Israel-nga nañ sêmbo andu sêwhiñ Maria tu bu sênem malô iñ, nañ sêlic iñ tisa ñagahô ma kôlhô gi. Ñac gauc gêm bu iñ oc têñ sêhô ndi bu tañ lhungac mbo dindê, ma bocdinañ sêsa si ma sêñkuc iñ.

³²Têñ ndoc Maria hôc asê gameñ nañ Yisu mbo ma gêlic iñ, nañ iñ hu dau sip nom yêc iñ gahi-nga, ma sôm, “O Pômdau, am bu mbo, dec aô lhungac oc mbac ndu dom.” ³³Yisu gêlic Maria tañ, ma gêlic lau Israel-nga nañ sêwhiñ iñ, nañ sêtañ bocdinañ, dec kêsahê ñawapac atu yêc ndê ñalôm. ³⁴Ma iñ ndac, “Mac añsuhun iñ yêc nde?” Ma sêsôm, “Mwen Pômdau, ma lic.” ³⁵Têñ dinañ Yisu tasulu sa. ³⁶Ma lau Israel-nga dinañ sêsôm, “Alic, iñ atac whiñ Lasarus ndu andô.” ³⁷Magoc ñatô sêsôm, “Iñ kôm ñgac tapec tandô po asê. Bocke dec iñ kôm Lasarus ñayham sa dom, ma iñ mbac ndu?”

Yisu uñ Lasarus sa

³⁸Têñ dinañ Yisu ndê ñalôm ñawapac atu tiyham, ma iñ kêsêlêñ têñ sêhô gi. Ñac sêkêñ ñgac batê dau ndê ñamlañ yêc hocsuñ dañ, ma sêmpi hoc dañ gi

ndöc sê awha ahuc. ³⁹Tên ndoc Yisu hôc asê, naŋ iŋ sôm tên lau naŋ sêwhiŋ iŋ bu, “Mac ampi hoc dau sa.” Magoc ngac batê ndê lhuwê Mata sôm, “Pômdau! Iŋ yêc gitôm bêc hale su. Oc ɲamaniŋ sa su.” ⁴⁰Dec Yisu sôm, “Aô gasôm tên am su, bu kêŋ whiŋ, dec am oc lic Anötö ndê ɲaclai ti ɲawasi.” ⁴¹Iŋ sôm yom di-naŋ su, goc lau sêmpi hoc dau sa. Ma Yisu tatac undambê ma sôm, “Damaŋ, aô wanem dange am, bu am ngô aneŋ yom. ⁴²Aô kayalê bu am kêŋ danam aô ɲapaŋ, magoc kwahic dec aô bu wanem dange am, bu lau naŋ sêlhac dec oc sêŋgô aneŋ yom, ma sêkêŋ whiŋ bu am kêkiŋ aô gameŋ.” ⁴³Goc iŋ mbwêc awha atu, “Lasarus! Sa mweŋ!” ⁴⁴Dec Lasarus sa meŋ, ma po naŋ sêmpaŋ iŋ gahi ti amba, ma po daŋ naŋ sêhi pi iŋ ɲagôlôn, naŋ gacgeŋ sêyêc iŋ. Ma Yisu sôm tên ɲac, “Akôc po su yêc iŋ, ma akêŋ iŋ lhô ndi.”

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

⁴⁵Tu gêŋ atu dinaŋ-ɲga dec lau Israel-ɲga daêsam naŋ sêmbô sêwhiŋ Maria ma sêlic gêŋ naŋ Yisu kôm, naŋ sêkêŋ whiŋ iŋ. ⁴⁶Magoc ɲatô sêtêŋ lau Palêsai si, ma sic miŋ pi gêŋ naŋ Yisu kôm. ⁴⁷Goc dabuŋsiga atu-tu ti lau Palêsai sêmbwêc lau †Sanedrin-ɲga sêpitigeŋ, ma sêndac ɲac, “Yac oc dakôm gêŋ sake? Iŋgac di-naŋ kôm gêŋ dalô daêsam. ⁴⁸Yac bu dal-hac iŋ ahuc dom, dec lau hoŋ oc sêkêŋ whiŋ bu iŋ Mesaya dau. Ma lau Rom-ɲga oc sêmeŋ ma sêseŋ yac neŋ gameŋ danem akiŋ Anötö-ɲga ti yac lau Israel-ɲga hoŋ su.”

⁴⁹Tên yala dinaŋ Kayapas iŋ †dabuŋsiga ɲamata-ɲga. Ma iŋ sôm tên lau Sanedrin-ɲga, “Mac nem gauc sa dom! ⁵⁰Iŋ mbac ndu maŋ! Yham dom bu lau Israel-ɲga hoŋ sêniŋga. Iŋgac tigeŋ bu mbac ndu ô lau hoŋ, naŋ oc ɲayham hôc gêlêc su.” ⁵¹Kayapas sôm

yom dinaŋ ɲa iŋ dau ndê gauc dom. Magoc tên yala dinaŋ iŋ dabuŋsiga ɲamata-ɲga, dec iŋ sôm yom dau gitôm propet daŋ. Ma yom dau ɲahu bocdec bu. Yisu oc mbac ndu tu lau Israel-ɲga hoŋ. ⁵²Ma tu ɲac tawasê-ɲga dom. Iŋ oc mbac ndu tu Anötö ndê lau hoŋ naŋ sêmbô gameŋ nom-ɲga tidau-tidau, tu bu ndic ɲac hoŋ sa sêpitigeŋ.

⁵³Bocdinaŋ tên bêc dinaŋ lau bata Israel-ɲga dinaŋ sic hu sêŋsalê lêŋ bu sêndic Yisu ndu. ⁵⁴Ma tu dinaŋ-ɲga Yisu kêsêlêŋ mbo awê yêc lau Israel-ɲga ɲalôm dom. Iŋ kôlhô gi mbo malac Eprayim, naŋ yêc gameŋ sawa ɲamakê. Ma iŋ ndê ɲgacsêŋgomi sêmbô gameŋ di-naŋ sêwhiŋ iŋ.

⁵⁵Tên ndoc lau Israel si om atu Mwasiŋ Pasowa-ɲga meŋ kêpiŋ, n aŋ lau daêsam yêc gameŋ ɲamakê-ɲga sêpi Jerusalem si. ɲac bu sêŋkuc lau Israel si lêŋ sêmasaŋ dau ɲawasi sa yêc Anötö aŋgô-ɲga muŋ su naŋ goc Pasowa ɲabêc hôc asê. ⁵⁶Ma ɲac sêŋsalê Yisu ɲapaŋ. Tên ndoc sêkac sa sêmbô lôm dabuŋ, naŋ sêndac dandi, “Mac gauc gêm bocke? Iŋ oc meŋ tu Mwasiŋ Pasowa-ɲga, me mba?” ⁵⁷Tigeŋ dabuŋsiga atu-tu ti lau Palêsai sic atu lau bu asa bu tap gameŋ naŋ Yisu mbo, naŋ sa, naŋ kêŋ ɲawaê tên ɲac, ma ɲac oc sêkôc iŋ dôn.

Maria gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Mak
14:3-9; Luk 7:37-38)

12 Bêc 6 yêc dôn yêc bu Mwasiŋ Pasowa-ɲga hôc asê, ma Yisu tên malac Betani gi. Lasarus, ɲgac naŋ iŋ uŋ sa akêŋ lau batê-ɲga, naŋ mbo malac dinaŋ. ²Ma yêc Lasarus ndê andu, ɲac sêndê mwasiŋ tu Yisu-ɲga. Lasarus ti lau ɲatô seŋ gêŋ sêndöc sêwhiŋ iŋ, ma Mata gêm akiŋ ɲac mbo. ³Goc Maria meŋ, kôc a ɲakwi ɲamalu ɲayham naŋ ɲaôli atu sip kac daŋ, ma kêc pi Yisu gahi. Goc iŋ puŋ iŋ gahi ɲa iŋ dau kêclaui. Ma gêŋ

dau ñamalu hôn dau sa ma gêm andu ñalôm ahuc.

⁴Têñ dinañ Judas Iskeriot, ñgacsêñom nañ tiñambu hoc Yisu asê, nañ sôm, ⁵“Bu ñamalu ñayham dindec ñaôli atu, gitôm denarii 300 nañ dakôc ti ñaôli tu gwelêñ yala sambuc-nga. Tu sake-nga awhê dec kêyaiñ? Gitôm bu dakêñ têñ lau sênemlhi, ma dakêñ ña-awa tu danem lau ñalôm sawa sa-nga.” ⁶Judas sôm yom dinañ, magoc iñ gauc gêm lau ñalôm sawa dom. Iñ sôm yom dinañ ñahu bu iñ ñgac kañ-nda. Iñ yob ñgac-sêñomi si talhi mone-nga, ma gêm kañ mone ñatô bu nem dau sa. ⁷Magoc Yisu ô iñ ndê yom ma sôm, “Mac alhac awhê dindec ahuc dom. Iñ yob gêñ dau ñapañ e kwahic dec, gic waê béc sêñsuhun aô-nga. ⁸Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhiñ mac ñapañ. Tigen aô oc wambo wawhiñ mac ñapañ dom.”

Lau dabuñsiga sêkic yom pi Lasarus

⁹Têñ ndoc dinañ lau Jerusalem-nga daêsam sêngô ñawaê bu Yisu mbo malac Betani, dec sêsa si bu sêlic iñ. Ma ñac bu sêlic Lasarus, ñgac nañ Yisu un sa yêc lau batê-nga, nañ whiñ. ¹⁰Tu dinañ-nga dabuñsiga atu-tu Israel-nga sêkic yom bu sêndic Lasarus ndu whiñ. ¹¹Ñahu bu lau Israel-nga daêsam sêhu ñac siñ ma sêkêñ whiñ Yisu tu Lasarus-nga.

Yisu sôc malac Jerusalem gi

(Mat 21:4-9; Mak
11:7-10; Luk 19:35-38)

¹²Têñ ñagalañsê lau daêsam nañ sêmbo Jerusalem tu Mwasiñ Pasowa-nga sêngô ñawaê bu Yisu kêsêlêñ mbo señ bu têñ Jerusalem meñ. ¹³Bocdinañ ñac sêsa si bu sêkôc iñ sa. Sêhôn tômtôm ñalaun ma sêmbwêc, “Hosana! Tampiñ iñ nañ meñ gêm Pômdau angô. Tampiñ lau Israel-nga si Kiñ.” ¹⁴Yisu kêsêlêñ meñ ndôc donki ñatu dañ ñahô, ma ñalêñ di-

nañ propet akwa dañ ndê yom ñandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

¹⁵O mac lau †Sayon-nga, atôc daôm dom. Alic mac nem Kiñ têñ mac meñ, ndôc donki ñatu ñahô.

[Sek 9:9]

¹⁶Yisu ndê ñgacsêñomi sêlic gêñ hon dinañ, magoc ñac sêñyalê ñahu dom. Tigen tiñambu, têñ ndoc Yisu tisa ti ñawasi atu, nañ sêñyalê bu yom dau, nañ sêto muñ su, nañ hêganôn Yisu, ma tu dinañ-nga lau sêkôm gêñ dinañ têñ iñ.

¹⁷L au daêsam nañ sêmbo sêwhiñ Yisu têñ ndoc iñ mbwêc Lasarus ma un iñ sa akêñ lau batê-nga, nañ sic miñ pi iñ ñapañ. ¹⁸Bocdinañ lau daêsam sêngô ñawaê bu Yisu kôm gêñ dalô atu dinañ, ma sêsa si bu sêlic iñ têñ béc dinañ. ¹⁹Ma têñ têm lau Palêsai sêlic gêñ dau, nañ sêsôm têñ dandi, “Alic, yac neñ yom hon ñandô mbasi. Yac oc dalhac iñ ahuc ñalêñ bocke? Lau hon oc sêñkuc iñ!”

Yisu sôm gwanaj bu iñ oc mbac ndu

²⁰Lau Grik ñatô sêmbo sêwhiñ lau nañ sêpi malac Jerusalem tu sênem akiñ Anôtô-nga têñ om atu Pasowa-nga. ²¹Lau Grik dinañ sêtêñ Pilip, ñgacsêñom nañ meñ akêñ malac Betsaida yêc gameñ Galili-nga, ma sêsôm têñ iñ bu, “O ñgac atu, yac bu alic Yisu.” ²²Dec Pilip gi sôm yom dau têñ Andru, ma iñlu si sêsôm têñ Yisu. ²³Yisu ñgô yom dau goc sôm yom gôliñ dañ bocdec bu, “Ndoc meñ sa bu ñamalac ndê Atu tap iñ ndê waê atu sa. ²⁴Aô wasôm yomandô têñ mac. Gêñ ñawhê dañ bu sêsô sip nom ndi dom, dec gêñ tigen dau oc gacgeñ yêc. Magoc gêñ dau bu dasô sip nom ñalôm ndi, dec oc tibalê ma ñinga, magoc tiñambu oc po pi meñ ma nem ñandô daêsam tiyham. ²⁵Asa nañ tac whiñ bu sap gêñ nom-nga dôn ñapañ tu mbo tali-nga, nañ oc ñinga. Magoc asa nañ bu hu gêñ nom dindec-nga siñ tu êñkuc aô-nga, nañ tap señ ndôc tali têñ têm ñambu-nga-nga sa.

²⁶Asa naŋ gauc gêm bu nem akiŋ aô, naŋ meŋ êŋkuc aô. Ma gameŋ naŋ aô oc wambo, naŋ iŋ naŋ gêm akiŋ aô, naŋ oc mbo bocdinaŋ. Lau hoŋ naŋ sem akiŋ aô, naŋ Damaŋ oc toc ŋac sa.

²⁷“Kwahic dec aô neŋ ŋalôm kedehe aô ŋandô. Tigeŋ aô wandac Damaŋ bu êŋgaho aô su yêc ndoc ŋawapac-ŋga dindec dom. Mba! Tu gêŋ dau dindec-ŋga dec aô gameŋ. ²⁸Damaŋ, aô wasa lêŋ dindec tu bu wapo nem waêm sa.”

Yisu sôm yom dinaŋ, ma awha daŋ sa akêŋ undambê bocdec bu, “Aô gatap waêŋ sa tu am-ŋga su, ma watap sa tiyham.” ²⁹Lau daêsam naŋ sêmbo gameŋ dinaŋ sêŋgô ŋakêcsia dau, ma ŋatô sêsôm bu wapap gic. Ma ŋatô sêsôm bu aŋela daŋ sôm yom têtŋ Yisu. ³⁰Magoc Yisu sôm, “Awha dinaŋ sa tu aô-ŋga dom, magoc sa tu mac-ŋga. ³¹Kwahic dec ti ndoc Anötö êmatôc lau nom dindec-ŋga. Ma iŋ oc êmasuc nom dindec ŋadau su.[†] ³²Magoc têtŋ ndoc sêndic aô pi a ma sêsuŋ aô sa yêc nom, naŋ aô oc wahê ŋamalac akêŋ gameŋ hoŋ sêtêŋ aô sêmeŋ.” ³³Yisu sôm yom dinaŋ bu tôc ŋalêŋ naŋ iŋ oc mbac ndu, naŋ asê.

³⁴Ma lau dinaŋ sêô iŋ awha ma sêsôm, “Sêto yom yêc buku yomsu-ŋga, naŋ sôm bu Mesaya oc mbo ŋapaŋ. Ma bocke dec am sôm bu ŋac oc sêsuŋ ŋamalac ndê Atu sa? ŋamalac ndê Atu dau iŋ asa?”

³⁵Goc Yisu sôm, “Ya ŋawê oc mbo whiŋ mac ŋasawa sauŋ, ma boc-dinaŋ aŋsêlêŋ ambo ŋawê dau ŋalôm, bu ŋasec nem mac ahuc dom. Lau naŋ sêŋsêlêŋ sêmbo ŋasec ŋalôm, naŋ sem gauc gameŋ naŋ oc sêndi naŋ. ³⁶Akêŋ whiŋ ŋawê dau

naŋ kwahic dec mbo whiŋ mac, ma mac oc ati lau ŋawê-ŋga.” Yisu sôm yom dau su, goc hu ŋac siŋ, ma siŋ dau têtŋ ŋac.

Lau daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu dom

³⁷Yisu kôm gêŋ dalô daêsam yêc lau Israel aŋgô-ŋga, magoc daêsam sêkêŋ whiŋ dom bu iŋ Mesaya dau. ³⁸Ma bocdinaŋ yom naŋ propet Aisaya to muŋ su, naŋ ŋandô sa. Yom dau yêc bocdec:

Pômdau, ŋac si asa kêŋ whiŋ yom naŋ yac ahoc asê?

Ma ŋac si asa ndê gauc sa pi am nem ŋaclai atu, naŋ am tôc tiawê?

[Ais 53:1]

³⁹Bocdinaŋ Anötö ndê propet Aisaya tôc asê gwanaf bu lau dinaŋ sêtôm dom bu sêkêŋ whiŋ. Ma iŋ to yom daŋ tiyham bocdec bu:

⁴⁰Pômdau kôm ŋac si tandô tipec, ma ŋac si ŋalôm ŋadandi. Bocdinaŋ gitôm dom bu sêlic ŋa tandô, ma sêŋyalê yêc ŋac si ŋalôm. Ma gitôm dom bu ŋac sênem dau kwi, ma wakôm ŋac ŋayham sa tiyham.

[Ais 6:10]

⁴¹Aisaya to yom dau, ŋahu bu iŋ gêlic Yisu ndê ŋawasi su, ma bocdinaŋ dec sôm yom asê pi iŋ.

⁴²Yom dau yêc bocdinaŋ, magoc lau Israel-ŋga daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu, ma ŋac si lau bata ŋatô sêwhiŋ. Tigeŋ ŋac sêtôc si sêkêŋ whiŋ iŋ tiawê dom, ŋahu bu ŋac sêtôc bu lau Palêsaï oc sêtŋ ŋac su yêc gôlôwac Israel-ŋga. ⁴³ŋac atac whiŋ bu ŋamalac sêlic ŋac ŋayham ma sêkeŋ waê têtŋ ŋac, hôc gêlêc bu sêtap waê sa yêc Anötö.

[†]12:31 Yisu sôm bu Anötö oc êmasuc nom dindec ŋadau su. Têtŋ ndoc Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, iŋ ku Sadaŋ ndê ŋaclai dulu-alic Jon 16:33, Kol 2:15, Heb 2:15, ma 1 Jon 3:8. Yisu ku iŋ dulu su yomandô, magoc Anötö kêŋ ŋasawa têtŋ Sadaŋ ma iŋ kôm iŋ ndê gwelêŋ yêc nom - alic Epe 2:2, 2 Kor 4:4 ma 1 Jon 5:19. Bocdinaŋ lau naŋ sêkêŋ whiŋ sic waê bu sêlhac ŋaŋga ma sêndic siŋ têtŋ Sadaŋ, (Jon 17:15; Epe 6:10-18) ma Anötö kêŋ ŋaclai têtŋ ŋac bu sêku iŋ dulu (Rom 16:20). Têtŋ bêt ŋambu-ŋga, Anötö oc seŋ Sadaŋ ti iŋ ndê aŋela ti lau sac su ma iŋ ndê ŋaclai oc pacndê sambuc (Rev 20:2-3, 10).

⁴⁴Ma Yisu sôm yom awha atu, “Asa naŋ kên whiŋ aô, naŋ kên whiŋ aô taŋwasêŋ dom. Iŋ kên whiŋ iŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ whiŋ.” ⁴⁵Ma asa naŋ gêlic aô, naŋ gêlic iŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ bocdinaŋ. ⁴⁶Aô gahôc asê nom gitôm ya ŋawê, bu lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ aô, naŋ oc sêmbo ŋasac dom. ⁴⁷Asa naŋ ŋgô aneŋ yom magoc daŋga wambu dom, naŋ aô dauŋ oc wamatôc iŋ dom. Bu aô gameŋ bu wamatôc lau nom-ŋga dom, magoc bu wanem ŋac si. ⁴⁸Lau hoŋ naŋ sêkôc aô ti aneŋ yom sa dom, naŋ oc sêtap matôc sa têŋ bêc ŋambu-ŋga. Ma ŋac si matôc ŋahu sip ŋac sêkôc aneŋ yom sa dom. ⁴⁹Bu aô gasôm dauŋ neŋ yom dom. Damaŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ gic atu yom hoŋ tu wasôm asê-ŋga. ⁵⁰Ma aô kayalê bu yom naŋ iŋ gic atu, naŋ ti ŋamalac si seŋ sêndôc tali ŋapaŋ-ŋga. Bocdinaŋ aŋyalê bu yom hoŋ naŋ aô gasôm, naŋ kêkuc yom naŋ Damaŋ dau kên têŋ aô.”

Yisu kêgwasiŋ ŋgacsêŋomi gahi

13 Lau Israel-ŋga si om atu mwasin Pasowa-ŋga meŋ kêpiŋ, ma Yisu kêyalê bu ndoc meŋ hôc asê su, bu iŋ hu nom dindec siŋ ma mbu têŋ Damba ndi. Iŋ atac whiŋ iŋ dau ndê lau naŋ sêmbo nom, ma iŋ bu tôc asê tiawê, ŋalêŋ naŋ iŋ atac whiŋ ŋac ndu andô. ²Iŋ ti ndê ŋgacsêŋomi sêndôc sêwhiŋ dau bu sêneŋ gêŋ, ma Judas Iskeriot, Saimon ndê atungac, mbo whiŋ ŋac. Sadaŋ sip iŋ ndê ŋalôm muŋ su, ma kên gauc têŋ iŋ bu hoc Yisu asê. ³Yisu kêyalê bu Damba kên gêŋ hoŋ sip iŋ amba, ma bu iŋ meŋ akêŋ Anötö, ma oc mbu têŋ iŋ ndi. ⁴Bocdinaŋ iŋ tisa yêc tebo, kac iŋ ndê ŋakwê awê-ŋga su, ma kic po dapuŋ dauŋ-ŋga daŋ pi iŋ ŋampê. ⁵Goc iŋ tac bu sip suc daŋ, ma gic hu kêgwasiŋ ŋgacsêŋomi gahi, ma puŋ ŋa po naŋ iŋ kic pi ŋampêbalê. ⁶Iŋ têŋ Saimon Pita meŋ, ma Pita ndac, “Pômdau, am

bu êmgwasiŋ aô gahiŋ whiŋ, a?” ⁷Ma Yisu ô yom ma sôm, “Kwahic dec am nem gauc sa dom pi gêŋ naŋ aô gakôm gambo, tigeŋ tiŋambu am oc êmyalê.” ⁸Magoc Pita sôm, “Mba! Am êmgwasiŋ aô gahiŋ dom andô!” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô bu waŋgwasiŋ am dom, dec am oc ti aneŋ daŋ dom.” ⁹Dec Pita sôm, “Bocdinaŋ Pômdau, êmgwasiŋ aô gahiŋ ŋambwa dom, magoc amaŋ ti ŋagôlôŋ whiŋ!” ¹⁰Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Ŋamalac naŋ gêliŋ bu su, naŋ tiŋambu êŋgwasiŋ gahi ŋambwa, dec iŋ ndê ŋamlic sambuc ŋawasi sa. Aô wasôm têŋ mac lau dinaŋ bu mac ŋawasi sa su, magoc mac hoŋ dom.” ¹¹Yisu kêyalê ŋgac naŋ oc hoc iŋ asê, ma tu dinaŋ-ŋga sôm bu ŋac hoŋ ŋawasi dom.

¹²Yisu kêgwasiŋ ŋac hoŋ gahi pacndê, dec sôc iŋ ndê ŋakwê awê-ŋga sa tiyham, ma mbu gi ndôc ndê mala. Ma iŋ ndac, “Mac aŋyalê gêŋ naŋ aô gakôm têŋ mac, naŋ ŋahu, me mba?” ¹³Iŋ solop bu mac asam aô bu ‘Kêdôhônŋwaga,’ ma ‘Pômdau,’ bu aô dauŋ dindec. ¹⁴Ma kwahic dec aô, mac nem kêdôhônŋwaga ma Pômdau, kagwasiŋ mac gahim. Ma aô wasôm têŋ mac, bu aŋgwasiŋ nem asidôwai si gahi bocdinaŋ. ¹⁵Aô gatôc ŋadôŋ têŋ mac, bu mac alic ma akôm tôm aô gakôm têŋ mac. ¹⁶Aô wasôm yom ŋandô, bu ŋgac akiŋ daŋ hôc gêlêc iŋ ndê ŋadau dom, ma ŋgac aheŋ-ŋga hôc gêlêc iŋ naŋ kêkiŋ iŋ, naŋ dom. ¹⁷Kwahic dec aô gawhê gêŋ dindec sa ma mac aŋyalê, ma mac bu akôm ŋandô sa, dec oc atap Anötö ndê mwasin sa.”

Yisu sôm ŋgac hoc iŋ asê-ŋga asê

¹⁸Ma Yisu sôm, “Aô gasôm yom dindec pi mac hoŋ dom, bu aô kayalê lau naŋ aô kayaliŋ ŋac sa. Tigeŋ yom daŋ naŋ sêto yêc, naŋ oc ŋandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu, ‘*Ŋgac naŋ gêŋ gêŋ whiŋ aô, naŋ kên kisa aô.*’” ¹⁹Aô gasôm yom asê gwanan pi gêŋ dau, bu têŋ têm

gêñ dau hôc asê, nañ mac oc akêñ whiñ bu aô Mesaya dau. ²⁰ Aô wasôm yom ñandô têt mac, bu asa nañ kôc ñamalac nañ aô kakiñ iñ, nañ sa, nañ kôc aô dauñ sa. Ma asa nañ kôc aô sa, nañ kôc iñ nañ kêkiñ aô gameñ, nañ sa.”

²¹ Yisu sôm yom dinañ su, ma iñ ndê ñalôm ñawapac ñandô, dec sôm, “Yomandô aô wasôm têt mac, bu ñgac ñañ mbo dec, nañ oc hoc aô asê.” ²² Yisu ndê ñgacsêñomi sêñgô yom dinañ ma tahê dandi, bu ñac sem gauc bu ñgac nañ iñ sôm yom pi, iñ asa. ²³ ñgacsêñom nañ Yisu tac whiñ ndu andô, nañ ndôc gi pañ Yisu. ²⁴ Dec Saimon Pita gic amba têt iñ, ma sôm, “Am ndac iñ bu iñ sôm yom pi asa.” ²⁵ Goc ñgacsêñom dau têt sac Yisu, ma ndac, “Pômdau, asa?” ²⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ñgac nañ aô wapuc bolom dindéc sip sulu ma wakêñ têt iñ.” Goc iñ puc bolom sip sulu ma kêñ têt Judas Iskeriot, Saimon atuñgac. ²⁷ Judas kôc bolom dau su, ma ñagahô Sadañ sip iñ ndê ñalôm. Ma Yisu sôm têt iñ, “Sa ndi, ma gêñ nañ am gauc gêm bu kôm, nañ kôm ñagahô.” ²⁸ Lau hoñ nañ sêndôc tebo, nañ sêñgô yom nañ Yisu sôm têt Judas, magoc sêñyalê ñahu dom. ²⁹ Judas iñ ñgac nañ yob ñac si talhi mone-ña, ma bocdinañ dec ñgacsêñomi ñatô gauc gêm bu Yisu kêkiñ iñ sa gi bu nemlhi gêñ tu Mwasin Pasowa-ña, me bu kêñ gêñ têt lau ñalôm sawa. ³⁰ Judas gêñ bolom nañ Yisu kêñ têt iñ, ma sa awê gi. Ma gameñ ñasec sa.

Yomsu wakuc

³¹ Judas sa gi su, ma Yisu sôm, “Kwahic dec ñamalac ndê Atu oc tap iñ ndê waê sa, ma iñ oc po Anötô ndê waê sa whiñ. ³² Ma Anötô oc kêñ dau ndê ñawasi têt ndê Atuñgac bu po Atu ndê waê sa. Ma iñ oc po ndê waê sa ñagahô eñ.

³³ “O aneñ lau hac. Aô wambo wawhiñ mac ñasawa saun eñ. Tiñambu mac oc

añsalê aô, tigeñ tôm aô gasôm têt lau bata Israel-ña su, dec wasôm têt mac bu gameñ nañ aô bu wandi, nañ mac atôm dom bu amey. ³⁴ Kwahic dec aô wakêñ yomsu wakuc têt mac bocdec bu. Akêñ nem atac whiñ lom daôm. Tôm aô atac whiñ mac, dec mac atac whiñ nem asidôwai bocdinañ. ³⁵ Ma têt ndoc lau hoñ sêlic mac nem mêtê atac whiñ daôm-ña, dec ñac oc sêñyalê pi ñandô bu aneñ ñgacsêñomi mac.”

Yisu sôm asê bu Pita oc sêc iñ ahuc

(Mat 26:31-35; Mak

14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Goc Saimon Pita ndac iñ bu, “Pôm-dau, am oc mbo nde?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gameñ nañ aô oc wandi, nañ am gitôm dom bu êmkuc aô kwahic dec. Magoc tiñambu am oc êmkuc aô mweñ.” ³⁷ Goc Pita ndac, “Pômdau, tu sake-ña am sôm bu kwahic dec aô gatôm dom bu wañkuc am? Aô wakêñ dauñ sambuc e nditôm wambac ndu tu am-ña.” ³⁸ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am gauc gêm bu am gitôm bu mbwac ndu tu aô-ña, a? Aô wasôm yomandô têt am, bu ôbwêc dau dindéc am oc sêc aô ahuc tidim tô muñ, goc dalec oc tañ.”

Yisu ti señ datêñ iñ Damba-ña

14 Ma Yisu sôm têt ndê ñgacsêñomi, “Ambo ti nem ñalôm ñawapac dom. Akêñ whiñ Anötô, ma akêñ whiñ aô bocdinañ. ² ñalôm daêsam yêc Damañ ndê andu. Bu mba, oc wasôm yom dindéc asê têt mac dom. Aô watêñ Damañ ndê andu dau wandi, bu wamasañ mac nem malam. ³ Aêc, aô oc wandi, ma wamasañ nem malam, ma tiñambu aô wambu wameñ ma wakôc mac sa bu amey andôc gameñ dinañ awhiñ aô. ⁴ Mac añyalê señ têt gameñ nañ aô oc wandi.” ⁵ Magoc Tomas sôm têt iñ, “Pômdau, yac am gauc gameñ nañ am oc ndi, ma bocdinañ ñalêñ bocke

dec yac oc aňyalê seň bu atêň gameň dau andi?”⁶ Ma Yisu sôm, “Aö dauň gati seň, ma yom ñandô ti mac andöc tamli ñahu yêc aö. Aö taňwasêň gati seň bu ñamalac sêtêň Damaň sêndi, ma seň daň yêc dom.⁷ Mac bu aňyalê aö ñapep, dec oc aňyalê Damaň whiň. Ma kwahic dec ma ndi, mac aňyalê iň, ma mac alic iň su.”⁸ Goc Pilip sôm, “Pômdau, tôc Damam têň yac, naň goc nditôm.”⁹ Ma Yisu ô iň ndê yom ma sôm, “O Pilip, aö gambo gawhiň mac ñasawa baliň su, ma bocke am kêyalê aö dom? Tu sake-nga am sôm têň aö bu watôc Damaň têň mac? Aö wasôm têň am, bu asa naň gêlic aö su, naň gêlic Damaň su bocdinaň.¹⁰ Aö gasôm su, bu aö gambo Damaň ñalôm, ma iň mbo aö ñalôm. Mac akêň whiň yom dau, me mba? Yom naň aö gasôm, naň aö taňwasêň neň yom dom. Damaň naň mbo aö ñalôm, naň kôm iň ndê gwelen ña aö.¹¹ Aö gasôm bu aö gambo Damaň ñalôm, ma iň mbo aö ñalôm. Akêň whiň aneň yom dinaň. Magoc mac bu akêň whiň aneň yom dom, dec gauc nem gêň atu-tu naň aö gakôm ña Damaň ndê ña-clai, ma akêň whiň tu gêň dinaň-nga.¹² Aö wasôm yom ñandô têň mac, bu asa naň kên whiň aö, naň oc kôm gêň atu-tu gitôm aö gakôm. Ma iň oc kôm gêň atu-tu naň hóc gêlêc iň dinaň su. Ñahu bu kwahic dec aö watêň Damaň wandi.¹³ Ma aö wakôm gêň bocke naň mac aterê tu aneň ñaê-nga, ma ñalêň dinaň aö wapo Damaň ndê waê sa.¹⁴ Aterê gêň tu aneň ñaê-nga, ma aö wakôm gêň dau ñandô sa.”

Yisu gic bata bu êňkiň Ñalau Dabuň

¹⁵ Ma Yisu sôm, “Mac bu atac whiň aö, dec daňam wambu aneň yom.¹⁶⁻¹⁷ Ma aö wandac Damaň, ma iň oc kên Ñalau Yom Ñandô-nga bu meň mbo whiň mac ñapaň eň. Iň oc puc mac dôn ti nem mac awham ô aö. Lau sac nom-nga oc sêkôc iň sa dom, bu ñac sêtôm dom bu sêlic

iň me sêňyalê iň. Tigeň mac aňyalê iň, bu iň mbo whiň mac, ma oc mbo mac nem ñalôm.¹⁸ Aö wahu mac siň bu ambo atôm mosibu dom. Mba! Aö dauň watêň mac waloc.

¹⁹ “Ñasawa sauň ma lau nom-nga oc sêlic aö tiyham dom, tigeň mac oc alic aö. Ñahu bu aö oc watisa tiyham ma wambo taňli, ma tu dinaň-nga dec oc nditôm bu mac ambo tamli ñapaň awhiň.²⁰ Têň têm dinaň, mac oc aňyalê bu aö gambo Damaň ñalôm, ma mac ambo aö ñalôm, ma aö gambo mac ñalôm.²¹ Asa naň kôc aneň yomsu sa yêc iň ndê ñalôm ma daňga wambu, naň tôc asê bu iň atac whiň aö ñandô, ma Damaň oc atac whiň iň bocdinaň. Ma aö dauň oc atac whiň iň, ma watôc dauň asê têň iň.”

²² Goc ñgacsêňom daň ñaê Judas sôm, “Pômdau, tu sake-nga am sôm bu tôc daôm asê têň yac, magoc têň lau nom-nga hoň dom?” (Ñgacsêňom dinaň iň Judas Iskeriot dom.)²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Asa naň atac whiň aö, naň oc daňga wambu aneň yom. Ma Damaň oc atac whiň iň ma alu oc atêň iň aloc ma ambo awhiň iň.²⁴ Yom naň aö gasôm asê têň mac, naň aö dauň neň yom dom. Damaň naň kêkiň aö gameň, naň ndê yom. Tigeň lau nom-nga naň atac whiň aö dom, naň daňga wambu aneň yom dau dom.

²⁵ “K wahic dec aö gambo gawhiň mac ma gasôm yom hoň dindêc têň mac.²⁶ Magoc tiňambu, Damaň oc êňkiň Ñalau Dabuň nem aö aňôn têň mac loc bu nem mac sa. Iň oc êndôhôn mac pi gêň hoň, ma kên mac gauc nem yom hoň naň aö gasôm têň mac su.²⁷ Aö wakêň aneň yom malô têň mac bu yêc mac ñapaň, dec ambo ti atac malô. Bu yom malô naň aö oc wakêň têň mac, naň hóc gêlêc lau nom-nga si su. Bocdinaň ahêgo daôm dom, ma atôc daôm dom.

²⁸ “Aö gasôm têň mac bu aö oc wahu mac siň, ma tiňambu oc wambu wameň

tiyham. Ma mac bu atac whiṇ aō, dec mac oc atac ṇayham bu aō watēṇ Damaṇ wandi, bu Damaṇ hōc gēlēc aō su. ²⁹ Kwahic dec aō gasōm yom dindec tēṇ mac gwanāṇ, bu tiṇambu tēṇ ndoc aneṇ yom dau ṇandō sa, naṇ goc mac oc akēṇ whiṇ aō.

³⁰ “Ndoc tiapē, dec gitōm dom bu wasōm yom daēsam tēṇ mac. Ṇahu bu nom dindec ṇadau kēpiṇ bu meṇ. Iṇ dau ndē ṇaclai mba bu kōm gēṇ daṇ tēṇ aō. ³¹ Magoc aō wakōm gēṇ hoṇ nditōm Damaṇ gic atu aō, ma ṇalēṇ dinaṇ dec lau nom-ṇga oc sēṇyalē bu aō atac whiṇ Damaṇ. Bocdinaṇ atisa ma dalhō.”

Yisu gēm dōhōṇ dau pi a wain

15 Ma Yisu sōm, “Aō a wain ṇandō,[‡] ma Damaṇ ti ōm wain-ṇga ṇadau. ² A wain ṇasaṇṅac hoṇ naṇ sēlhac wain ṇahu aō dauṇ ma sem ṇandō dom, naṇ Damaṇ oc so kic. Ma ṇasaṇṅac naṇ sem ṇandō, naṇ iṇ oc ndic sēli bu kōm ṇawasi sa ma nem ṇandō daēsam. ³ Ma ṇalēṇ tigeṇ, yom naṇ aō gasōm tēṇ mac su, naṇ kōm mac nem ṇalōm ṇawasi sa su. ⁴ Asap aō dōṇ, ma aō wasap mac dōṇ bocdinaṇ. A wain ṇasaṇṅac daṇ bu sap ṇahu dōṇ dom, dec oc tōm dom bu nem ṇandō yēc dau-ṇga. Ma mac bocdinaṇ. Mac bu asap aō dōṇ dom, dec oc tōm dom bu mac anem ṇandō. ⁵ Aō gatōm a w ain ṇahu, ma mac atōm ṇasaṇṅac. Asa naṇ sap aō dōṇ, ma aō wasap iṇ dōṇ, naṇ oc nem ṇandō daēsam. Mac bu asap aō dōṇ dom, dec oc atōm bu akōm gēṇ ṇayham daṇ dom. ⁶ Asa naṇ sap aō dōṇ dom, naṇ gitōm ṇasaṇṅac naṇ kegwelec sip nom ma tibasō. Ma ṇasaṇṅac kaiṇ dinaṇ oc sēhoṇ sa ma sēkēṇ pi ya ndi ma ya neṇ su.

⁷ “Mac bu asap aō dōṇ, ma bu akōc aneṇ yom sa tidōṇ yēc nem ṇalōm, dec gēṇ bocke naṇ mac bu atac whiṇ, naṇ atēṇ tēṇ Anōtō, ma iṇ oc kēṇ tēṇ mac. ⁸ Asap aō dōṇ ma anem ṇandō daēsam, dec oc whē mac sa bu aneṇ ṇgac-sēṇomi ṇandō, ma ṇalēṇ dinaṇ mac oc apo Damaṇ ndē waē sa. ⁹ Aō atac whiṇ mac, gitōm Damaṇ atac whiṇ aō. Kwahic dec ambo aneṇ atac whiṇ ṇalōm. ¹⁰ Aō daṇaṇ wambu yom hoṇ naṇ Damaṇ gic atu aō, ma aō gambo iṇ ndē atac whiṇ ṇalōm. Ma mac bu daṇam wambu yom naṇ aō gac atu mac, dec mac oc ambo aneṇ atac whiṇ ṇalōm.

¹¹ “Aō gasōm yom dindec tēṇ mac, tu bu aneṇ atac ṇayham nem mac nem ṇalōm ahuc. Ma aneṇ atac ṇayham oc ēṇsalē mac ahuc. ¹² Aneṇ yomsu dau dec, bu mac atac whiṇ nem asidōwai, gitōm aō atac whiṇ mac. ¹³ Ṇamalac naṇ kēṇ dau sambuc ma mbac ndu ō iṇ ndē asidōwa, naṇ ndē mētē atac whiṇ-ṇga hōc gēlēc lau hoṇ si su.

¹⁴ “Mac bu aṇkuc aō neṇ yomsu ma akēṇ nem atac whiṇ lom daōm, naṇ mac ati aneṇ lau atac whiṇ-ṇga. ¹⁵ Ṇadau daṇ oc sōm gēṇ hoṇ asē tēṇ iṇ ndē lau akiṇ dom. Magoc gēṇ hoṇ naṇ aō gaṇṅō yēc Damaṇ, naṇ aō gawhē sa tēṇ mac su. Tu dinaṇ-ṇga aō wasam mac bu lau akiṇ tiyham dom, magoc aō wasam mac bu aō neṇ lau atac whiṇ-ṇga. ¹⁶ Mac aṇkuc aō tu daōm nem gauc-ṇga dom. Mba! Aō dauṇ kayaliṇ mac sa, ma kakiṇ mac bu asa andi ma anem ṇandō daēsam, naṇ oc yēc ṇapaṇ. Ma tēṇ ndoc dinaṇ, gēṇ sake naṇ mac atēṇ tēṇ Damaṇ anem aō aṇōṇ, naṇ iṇ oc kēṇ tēṇ mac. ¹⁷ Aō neṇ yomsu dau bocdec bu, atac whiṇ mac nem asidōwai andic ṇawaē.”

[‡]15:1 Yēc Yom Lēṇsēm Akwa Anōtō gēm dōhōṇ lau Israel-ṇga pi a wain - alic BW 80:8-16, Ais 5:1-7 ma Jer 2:21. Magoc ndoc daēsam lau Israel sēso Anōtō ndē mētē. Yisu gēm dōhōṇ dau pi a wain, ma sōm bu iṇ a wain ṇandō.

Lau nom-nga atac tec Yisu ndê lau

¹⁸Ma Yisu sôm, “Têñ ndoc lau sac nom-nga atac tec mac, nañ gauc nem bu ñac sêtec aô muñ su. ¹⁹Mac bu anñuc lau nom-nga si mêtê, dec lau nom-nga oc atac whiñ mac, ñahu bu ñac atac whiñ ñac dau si lau. Magoc mac ambo atôm lau nom-nga dom, bu aô kayaliñ mac sa su yêc ñac, ma tu dinañ-nga dec ñac oc sêtec mac.

²⁰Gauc nem yom nañ aô gasôm têñ mac bocdec bu, ‘Ñgac akiñ danñ oc hôc gêlêc iñ ndê ñadau dom.’ Lau nom-nga sêkên kisa aô, ma oc sêkên kisa mac bocdinañ. Ñac sêkôc aneñ yom sa dom, ma bocdinañ ñac oc sêkôc mac nem yom sa dom. ²¹Ñac oc sêkôm gêñ hoñ dinañ têñ mac tu mac akên whiñ aô-nga, ñahu bu ñac sênñyalê iñ nañ kêkiñ aô gameñ, nañ dom.

²²“Aô bu wameñ ma wahoc neñ yom asê têñ ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sênñgô aneñ yom hoñ su ma sêkên whiñ dom, dec ñalên mba bu sê-masañ yom têñ Anötö tu ñac si giso-nga. ²³Asa nañ atac tec aô, nañ atac tec Damañ whiñ. ²⁴Aô gâkôm gêñ dalô yêc ñac si anñgô-nga, nañ ñamalac danñ gitôm dom bu kôm. Aô bu watôc têñ ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sêlic su, ma sêkên whiñ aô dom. Mba! Ñac sêtec aô, ma sêtec Damañ whiñ. ²⁵Ma bocdinañ Anötö ndê yom nañ sêto yêc ñac si buku yomsu-nga,[†] nañ dec ñandô sa. Yom dau sôm bu, ‘Ñac atac tec aô gambwa.’

²⁶“Tiñambu, aô wanñkin Ñalau meñ bu puc mac dôn ma nem mac awham sa. Iñ Ñalau nañ sa akên Damañ, ma sôm yom ñandô eñ. Ma têñ ndoc iñ meñ, nañ iñ oc hoc yom ñandô asê pi aô. ²⁷Ma mac

oc ahoc yom ñandô asê pi aô bocdinañ, bu mac ambo awhiñ aô têñ ñamata-nga e meñ têñ dec.

16“Aô gasôm yom hoñ dindec têñ mac bu wapuc mac dôn, bu ahu nem akên whiñ aô siñ dom têñ ndoc mac atap kisa sa. ²Lau Israel-nga oc sê-masuc mac su yêc gôlôwac Israel-nga. Ndoc oc meñ, nañ lau oc sêndic mac nem lau ñatô ndu, ma ñac oc gauc nem bu sêkôm gêñ ñayham tu sênem akiñ Anötö-nga. ³Ñac sênñyalê Damañ dom, ma sênñyalê aô dom, ma tu dinañ-nga dec ñac oc sêkôm bocdinañ têñ mac. ⁴Magoc kwahic dec aô gasôm yom dindec têñ mac, bu têñ ndoc gêñ dau hôc asê mac, nañ gauc nem bu aô gâkên puc mac gwananñ su.”

Ñalau Dabuñ ndê gweleñ

“Aô gasôm yom dinañ asê têñ mac muñ su dom, ñahu bu aô gambo gawhiñ mac. ⁵Magoc kwahic dec aô oc wahu mac siñ, ma wambu watên iñ nañ kêkiñ aô gameñ, nañ wandi. Ma bocke dec mac nem danñ ndac aô pi gameñ wandi-nga dom? ⁶Tigeñ tu aô gasôm bu wahu mac siñ-nga, dec kayalê bu mac nem ñalôm ñawapac ñandô. ⁷Aô wasôm yom ñandô têñ mac, bu aô bu wahu mac siñ dec oc wanem mac sa. Aô bu wahu mac siñ dom, goc Ñalau Nem Mac Sa-nga oc têñ mac meñ dom. Magoc aô bu wandi, dec aô wanñkin iñ têñ mac meñ. ⁸Ma têñ ndoc iñ meñ, nañ iñ oc tôc lau nom-nga si giso asê tiawê pi sac, ma pi lên gitên, ma pi Anötö ndê matôc. ⁹Iñ oc tôc ñac si sac ñahu asê, nañ sip ñac sêkên whiñ aô dom. ¹⁰Ma iñ oc tôc asê bu lau nom-nga sênñyalê Anötö ndê lên gitên dom, bu aô oc watên Damañ wandi, ma mac oc alic

[†]15:25 Yom dau yêc BW 35:19, 69:4. Têm ñatô lau Israel sêsam Anötö ndê yom nañ kwahic dec dasam bu Yom Lêñsêm Akwa nañ bu ‘Buku Yomsu-nga.’ Magoc ñaê ‘Buku Yomsu-nga’ dau hêganôn buku amanñan nañ Moses to (Genesis, Eksodas, Levitikas, Namba ma Diuteronomi).

aô tiyham dom.^{§ 11} Ma iñ oc tôc asê bu Anötö oc êmatôc sac hoñ, tôc kwahic dec iñ oc êmatôc nom dindec ñadau.

¹²“Yom daêsam yêc bu wasôm têt mac, magoc mac atôm dom bu akôc sa.

¹³Magoc têt ndoc ñalau Yom ñandô-nga meñ su, nañ iñ oc nem mac sa bu anyalê yom ñandô hoñ. Ñahu bu iñ oc sôm dau ndê yom asê dom, magoc yom hoñ nañ iñ ngô yêc alu Damañ, nañ dec iñ oc hoc asê. Ma iñ oc kêt puc mac pi gêt nañ oc hôc asê tiñambu. ¹⁴Ñalau Dabuñ oc po aneñ waên sa, ñahu bu iñ oc kôc aô dauñ neñ yom, ma hoc asê têt mac. ¹⁵Damañ ndê gêt hoñ ti aô neñ, ma tu dinañ-nga dec gasôm têt mac bu gêt hoñ nañ ñalau oc hoc asê têt mac, nañ meñ akêt aô neñ.”

Ñalôm ñawapac oc nem dau kwi ti atac ñayham

¹⁶Goc Yisu sôm, “Ñasawa sauñ mac oc alic aô dom, ma ñasawa sauñ mac oc alic aô tiyham.” ¹⁷Yisu sôm yom dinañ, goc iñ ndê ngacsênomi sem yomgalôm, ma ñatô sêsôm têt dandi, “Yom bocke dec iñ sôm bu ñasawa sauñ yac oc dalic iñ dom, ma ñasawa sauñ yac oc dalic iñ tiyham? Ma iñ sôm bu iñ oc têt Damba ndi.”

¹⁸Goc sêndac dandi ñapañ bu, “Iñ ndê yom dinañ pi ñasawa sauñ, nañ ñahu bocke? Yac tanjalê iñ ndê yom ñahu dom.”

¹⁹Yisu kêyalê bu ñac bu sêndac iñ pi yom dau, dec sôm têt ñac, “Aô gasôm bu ñasawa sauñ mac oc alic aô dom, ma ñasawa sauñ mac oc alic aô tiyham. Tu sake-nga mac am yomgalôm pi yom dau? ²⁰Yomandô aô wasôm têt

mac, bu têt ndoc aô wahu mac siñ, nañ mac oc ahu dangibo asê ma atañ, magoc lau sac nom-nga oc atac ñayham sa. Mac oc ambo ti nem ñalôm ñawapac, magoc tiñambu mac nem ñalôm ñawapac oc nem dau kwi ti atac ñayham. ²¹Oc nditôm awhê tidaê nañ ndê ndoc meñ sa bu kôc balêkoc-nga. Iñ ñalôm ñawapac bu iñ kêsahê ñandê atu. Tiger têt ndoc iñ kôc balêkoc dau su, nañ iñ oc gauc nem ñandê dau tiyham dom, bu iñ atac ñayham sa bu iñ ndê balêkoc hôc asê su. ²²Ma mac bocdinañ, kwahic dec mac ambo ti ñalôm ñawapac, magoc tiñambu aô walic mac tiyham, ma têt ndoc dinañ, mac oc atac ñayham atu. Ma lau dañ oc sêkôc atac ñayham su yêc mac dom. ²³Têt têt dinañ mac oc andac aô pi gêt dañ tiyham dom. Yomandô aô wasôm têt mac, bu gêt sake nañ mac atet têt Damañ tu aneñ ñaê-nga, nañ iñ oc kêt têt mac. ²⁴Têt ñamata-nga e meñ têt kwahic dec, mac atet gêt dañ tu aneñ ñaê-nga dom. Kwahic dec ma ndi, nañ atet gêt tu aneñ ñaê-nga. Ma Anötö oc kêt têt mac, ma mac oc atisambuc ñandô.”

Yisu ku ñaclai nom-nga dulu

²⁵“Gêt hoñ dinañ aô gasôm têt mac ña yom gôliñ. Magoc têt oc meñ sa, nañ aô oc wasôm yom têt mac ña yom gôliñ dom. Aô oc wasôm yom yêc awê têt mac pi Damañ. ²⁶Têt ndoc dinañ mac oc atet gêt tu aneñ ñaê-nga. Aô wasôm têt mac, bu aô dauñ oc wanem mac awham têt Damañ lec dom. Mac daôm atet nem mbec solop têt iñ, ²⁷bu iñ atac whin mac. Aêc! Damañ Anötö atac whin mac,

^{§16:10} Yom dau ñahu yêc awê dom. Lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec bu. Lau nom-nga sêtec Yisu ma sêkic yom bu sêndic iñ ndu. Ñac si gauc sa dom, ma sêlic iñ gitôm ngac sac dañ. Magoc Anötö uñ iñ sa, ma kôc iñ sa pi undambê gi, dec tôc asê bu Yisu iñ ngac gitêt. Bocdinañ ñalau Dabuñ oc tôc asê bu lau nom-nga si gauc sa pi Yisu dom. Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Yisu oc pi undambê ndi ma gitôm dom bu êndôhôn lau nom-nga pi lêt gitêt tiyham, dec ñalau oc meñ bu whê ñac si gauc sa pi mêtê sac ma mêtê gitêt.

ɲahu bu mac atac whiɲ aõ, ma akêɲ whiɲ bu iɲ kêkiɲ aõ gameɲ. ²⁸ Aõ gambo gawhiɲ Damaɲ muɲ su, dec gasip nom gameɲ. Ma kwahic dec aõ bu wahu nom siɲ ma wambu watêɲ iɲ wandi.”

²⁹ Têɲ dinaɲ Yisu ndê ɲgac-sêɲomi sêsôm têtɲ iɲ, “Kwahic dec am sôm yom yêc awê, ma sôm ɲa yom gôliɲ dom. ³⁰ Ma kwahic dec yac aɲyalê bu am kêyalê gêtɲ hoɲ. Ma lau sêkêɲ gëndac têtɲ am dom magoc am kêyalê ɲac si gauc ti yom hoɲ muɲ. Tu dinaɲ-ɲga dec yac akêɲ whiɲ bu am mweɲ akêɲ Anötö ndê.” ³¹ Goc Yisu sôm têtɲ ɲac, “Kwahic dec mac akêɲ whiɲ, a? ³² Aõ wasôm têtɲ mac, bu ndoc oc meɲ sa, ma kwahic dec meɲ kêpiɲ su, naɲ mac hoɲ oc ahu aõ siɲ ma alhö têtɲtêtɲ. Magoc aõ oc wambo taɲwasêɲ dom, bu Damaɲ oc mbo whiɲ aõ. ³³ Aõ gasôm yom hoɲ dindêc têtɲ mac bu wapuc mac dôɲ bu ambo ti atac malô tu aõ-ɲga. Yêc nom mac oc atap ɲawapac sa, magoc ambo ti nem ɲalôm pêɲ dôɲ, bu aõ gaku ɲaclai nom-ɲga dulu su.”

Yisu têtɲ mbec tu iɲ dau-ɲga

17 Yisu sôm yom dinaɲ su, goc tatac undambê, ma têtɲ mbec bocdec bu, “Damaɲ, aneɲ ndoc hôc asê su. Po am Atôm, aõ dec neɲ waêɲ sa, ma ɲalêɲ dinaɲ aõ oc wapo am nem waêm sa. ² Am kêɲ ɲaclai têtɲ aõ pi ɲamalac hoɲ, tu bu wakêɲ lau hoɲ naɲ am kêɲ têtɲ aõ, naɲ sêmbo tali ɲapaɲ. ³ Ma ɲac si ɲahu sêmbo tali ɲapaɲ-ɲga dau bocdec bu, sêɲyalê am Anötö ɲandô tigeɲ, ma sêɲyalê aõ, Yisu Kilisi naɲ am kêkiɲ aõ gameɲ.

⁴ “Aõ gac dabiɲ gwelêɲ naɲ am kêɲ sip aõ amaɲ, ma tu dinaɲ-ɲga dec aõ gapo nem waêm sa yêc nom. ⁵ Têtɲ ɲamata-ɲga nom dindêc mbasi, naɲ aõ dec gambo gawhiɲ am ma hêclu dawêkaiɲ ɲawasi atu dawhiɲ dauɲ. Kwahic dec Damaɲ, aõ wandac am bu kôc aõ sa bu

wambo wawhiɲ am tiyham ti ɲawasi atu dau.”

Yisu têtɲ mbec tu iɲ ndê ɲgacsêɲomi-ɲga

⁶ Ma Yisu sôm, “O Damaɲ, am kêyalɲ am nem lau sa yêc nom, ma kêɲ ɲac sêsip aõ amaɲ. Aõ gatôc am asê têtɲ ɲac su, ma ɲac daɲga wambu am nem yom. ⁷ Ma kwahic dec ɲac sêɲyalê bu gêtɲ hoɲ naɲ aõ gakôm, naɲ ɲahu am daôm, ma am kêɲ sip aõ amaɲ bu wakôm-ɲga. ⁸ Bu yom naɲ am kêɲ têtɲ aõ, naɲ aõ gasôm asê têtɲ ɲac, ma sêkôc sa. Ma ɲac sêɲyalê pi ɲandô bu muɲ-ɲga aõ gambo gawhiɲ am, ma sêkêɲ whiɲ bu am daôm kêkiɲ aõ gameɲ. ⁹ Kwahic dec aõ bu watêɲ mbec tu ɲac-ɲga. Aõ watêɲ tu lau nom-ɲga hoɲ-ɲga dom, magoc aõ watêɲ tu am nem lau hoɲ, naɲ am kêɲ sip aõ amaɲ-ɲga. ¹⁰ Aneɲ lau hoɲ sêti am nem, ma am nem lau hoɲ sêti aõ neɲ. Ma aõ gatap waêɲ sa tu ɲac-ɲga. ¹¹ Aneɲ têm wambo nom-ɲga pacndê, ma malô aõ oc watêɲ am waloc. Magoc ɲac oc gacgeɲ sêmbo nom. O Damaɲ dabuɲ, aõ bu watêɲ am bu yob lau dinaɲ ɲa am nem ɲaê ɲa-ɲaclai atu naɲ am gêlic ɲayham bu kêɲ têtɲ aõ. Yob ɲac bu sêpiɲ dau dôɲ sêti gêtɲ tigeɲ, gitôm hêclu dati gêtɲ tigeɲ. ¹² Têtɲ ndoc aõ gambo gawhiɲ ɲac, naɲ aõ gayob ɲ ac ɲapep ɲa am nem ɲaê ɲa-ɲaclai naɲ am kêɲ têtɲ aõ. Ma bocdinaɲ ɲac si daɲ giɲga dom. ɲgac tigeɲ naɲ gic waê bu peɲ, naɲ tawasê oc niɲga, bu kôm yom naɲ sêto yêc, naɲ ɲandô sa.

¹³ “Malô aõ oc watêɲ am waloc. Tigeɲ kwahic dec aõ gambo nom ma gasôm yom hoɲ dinaɲ asê têtɲ aneɲ lau, tu bu aneɲ atac ɲayham nem ɲac ahuc, ma kôm ɲac sêtisambuc. ¹⁴ Aõ gakêɲ am nem yom têtɲ ɲac, ma lau sac nom-ɲga atac tec ɲac. Sêtec ɲac ɲahu bu ɲac si mala ɲandô yêc nom dom, gitôm aõ dauɲ neɲ malaɲ ɲandô yêc nom dom. ¹⁵ Aõ watêɲ am bu kôc ɲac su yêc nom

dom, magoc aö waterj am bu yob ñac tu ñgac sac Sadañ-nga. ¹⁶Ñac si mala ñandô yêc nom dom, gitôm aö neñ malañ ñandô yêc nom dom. ¹⁷Damañ, am nem yom in yom ñandô eñ. Kêñ nem yom ñandô sip ñac si ñalôm bu kôm ñac sêti lau dabuñ ñandô. ¹⁸Tôm am kêkinj aö gasip nom gameñ, dec aö wañkinj ñac sêsa sêndi sêmbo lau nom-nga ñalôm. ¹⁹Kwahic dec aö gam dabuñ dauñ bu wandic bata am nem lêñ nem lau si-nga, ma ñalêñ dau dinañ dec oc tôm bu ñac dau sêti am nem lau dabuñ.”

Yisu teñ mbec tu lau hoñ nañ oc sêkêñ whiñ in-nga

²⁰“Aö waterj mbec tu lau nañ kwahic dec sêñyalê aö, nañ tawasê-nga dom. Aö waterj mbec tu lau hoñ nañ sêñgô yom nañ ñac oc sêhoc asê pi aö, ma sêkêñ whiñ aö-nga sêwhiñ. ²¹Kêñ ñac hoñ sêmbo ti ñalôm ma gauc tigenj, gitôm hêclu dati gêñ tigenj, am mbo aö ñalôm, ma aö gambo am ñalôm. Pwiñ ñac hoñ dôn sênem damiñ hêclu, ma bocdinañ têtñ ndoc lau nom-nga sêlic ñac sêpiñ dau dôn ti ñalôm tigenj, dec ñac hoñ oc sêkêñ whiñ bu am kêkinj aö gameñ. ²²Am nem ñaclai ti ñawasi nañ am kêñ têtñ aö, nañ dec aö gakêñ têtñ ñac, bu ñac oc sêti gêñ tigenj gitôm hêclu dati gêñ tigenj. ²³Am mbo aö ñalôm, ma aö wambo ñac ñalôm, tu bu wapiñ ñac dôn bu sêmbo ti ñalôm ma gauc tigenj. Ma bocdinañ lau nom-nga oc sêñyalê bu am kêkinj aö gameñ, ma bu am atac whiñ ñac gitôm am atac whiñ aö.

²⁴“Damañ, aö tac whiñ bu lau hoñ nañ am kêñ ñac sêsip aö amañ, nañ sêwhiñ aö sêmeñ ma sêmbo gameñ nañ aö oc wambo. Dec ñac oc sêlic ñawasi atu nañ am kêñ têtñ aö. Bu muñ-nga, nom dindec mbasi, nañ am atac whiñ aö ndu andô, dec kêñ ñawasi dau têtñ aö. ²⁵O Damañ gitêñ, lau nom-nga sêñyalê am dom. Tigenj aö kayalê am, ma lau din-

dec sêñyalê bu am kêkinj aö gameñ. ²⁶Aö gatôc am asê têtñ ñac, ma watôc am asê ñapañ. Ma tu dinañ-nga dec am nem atac whiñ aö-nga oc yêc ñac si ñalôm. Ma aö dauñ oc wambo ñac si ñalôm wawhiñ.”

Sêkôc Yisu dôn

**(Mat 26:47-56; Mak
14:43-50; Luk 22:47-53)**

18 Yisu teñ mbec dau pacndê, goc in ti ndê ñgacsêñjomi sêhu Jerusalem siñ, ma sêpi Busuñ Kidron-nga ñadanga si. Ma sêsôc ôm ðolib-nga dañ nañ yêc dinañ. ²Judas, ñgac nañ hoc Yisu asê, nañ kêyalê ôm dinañ, bu ndoc daêsam Yisu ti ñgacsêñjomi sêkac sa sêmbo dindê. ³Bocdinañ têtñ ôbwêc dinañ in kêkuc ñac, ma sa têtñ ôm dau gi. In wê lau siñ Rom-nga toñ dañ ma lau siñ-nga lôm dabuñ-nga ñatô nañ dabuñsiga atu-tu ti lau Palêσαι sêñkinj. ñac sêñsêlêñ ti sêhóc dawêñ ti lam, ma wapa siñ-nga, ma sêhóc asê ôm dinañ.

⁴Yisu kêyalê gêñ hoñ nañ oc hóc asê in, goc sa gi ma ndac ñac bu, “Mac añsalê asa?” ⁵Ma ñac sêsôm, “Yac añsalê Yisu Nasaret-nga.” Dec Yisu sôm, “Aö dauñ dindec.” (Têtñ ndoc dinañ, Judas, ñgac hoc in asê-nga, kalhac whiñ lau dinañ.) ⁶Têtñ ndoc ñac sêñgô Yisu ndê yom bu, “Aö dauñ dindec,” goc ñac hoñ sêyu dau su ma sêpeñ sêsip nom si. ⁷Ma in ndac tiyham, “Mac añsalê asa?” Ma sêsôm, “Yisu Nasaret-nga.” ⁸Goc in ô yom ma sôm, “Aö gasôm su, bu aö dauñ dindec. Mac asôm bu mac añsalê aö, ma bocdinañ atec aneñ lau dindec sêlhô sêndi.” ⁹Yisu sôm yom dau tu bu nem in ndê ñgacsêñjomi si-nga. Ma tu dinañ-nga yom nañ in sôm muñ su bocdec bu, “Aö oc wayob ñamalac hoñ nañ Damañ kêñ têtñ aö, bu ñac si dañ ñinga dom,” nañ dec ñandô sa.

¹⁰Saimon Pita kôc in ndê bieñ baliñ sa, ma pa dabuñsiga ñamata-nga ndê ñgac

akiñ ndê dangalaun andô-nga su. Ngac akiñ dau ndê ñaê Malkus. ¹¹ Magoc Yisu sôm têt Pita, “Kên nem bien mbu sip ñapañ ndi. Damañ kên lacihu ñawapac-nga dindec têt aô, ma aô gac waê bu wanôm.”

Sêwê Yisu sêtên Anas si

(Mat 26:57)

¹² Goc ngac bata siñ-nga ti ndê lau siñ, ma lau siñ sêyob lôm dabuñ-nga nañ lau bata Israel-nga sênkiñ, nañ sêkôc Yisu ma sêsô in amba dôn. ¹³ Goc sêwê in sêtên Kayapas lawa Anas ndê andu si. Kayapas, in lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga têt têt dinañ. ¹⁴ In ngac nañ muñ-nga sôm asê têt lau bata Israel-nga, bu oc ñayham bu ngac tigen mbac ndu ô lau hoñ.

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-70; Mak

14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sêwê Yisu sêtên dabuñsiga ñamata-nga ndê andu, ma sêsôc tunlôm nañ kêgihi andu dau, nañ si. Ma Saimon Pita lu ngacsênjom dañ sênkuc. Ngacsênjom dau dabuñsiga ñamata-nga kêyalê in tidôn, ma bocdinañ dec in kêkuc Yisu ma gacgeñ sôc tunlôm dau gi. ¹⁶ Magoc Pita sôc gi dom, in kalhac awê kêpiñ gatam. Dec ngacsênjom nañ dabuñsiga ñamata-nga kêyalê, nañ mbu gi ma sôm yom pi Pita whiñ awhê akiñ nañ yob gatam, goc kôc Pita sôc gi. ¹⁷ Ma awhê akiñ dinañ ndac Pita bocdec, “Ma bocke? Am Yisu ndê ngacsênjom dañ whiñ, a?” Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba! Aô dom!”

¹⁸ Têt ôbwêc dinañ gameñ ñalhuc sa, dec lau akiñ ti lau siñ lôm dabuñ-nga sêkôm ya golom asê goc sêlhac sênghihi

ma sêñsulu. Ma Pita gi kalhac whiñ ñac ma kêsulu ya.

Dabuñsiga Anas kêsù Yisu

(Mat 26:59-68; Mak

14:55-65; Luk 22:63-71)

¹⁹ T êñ dinañ, dabuñsiga ñamata-nga Anas** kêsù Yisu pi in ndê sênjomi, ma pi yom nañ in kêdôhôn têt lau. ²⁰ Ma Yisu sôm, “Aô gasôm aneñ yom hoñ yêc awê. Aô kadôhôn lau gambo ñac si lôm wê-nga ma yêc lôm dabuñ Jerusalem-nga, gameñ nañ lau Israel-nga hoñ êlêmê sêkac dau sa sêmbo nañ. Ma aô gasêc yom dañ ahuc dom. ²¹ Bocdinañ tu sake-nga am kêsù aô? Ndac lau nañ sênjô aneñ yom. Ñac hoñ sênjalê yom nañ aô gasôm.” ²² Têt ndoc Yisu sôm yom dinañ, goc ngac siñ lôm dabuñ-nga nañ kalhac kêpiñ in, nañ tap in sip ali andô ma sôm, “Toc dabuñsiga atu sa, ma ô in ndê yom bocdinañ dom!” ²³ Dec Yisu sôm, “Yom nañ aô gasôm, nañ bu yom so, nañ goc sôm têt aô. Magoc aô gasôm yom so dañ dom, ma tu sake-nga dec am tap aô?” ²⁴ Têt dinañ Anas kêkiñ Yisu têt dabuñsiga ñamata-nga Kayapas gi. Ma wac nañ sêsô in amba dôn, nañ gacgeñ yêc.

Pita sêc Yisu ahuc tiyham

(Mat 26:71-75; Mak

14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimon Pita kêsulu ya mbo, ma ñamalac dañ ndac in, “Am ngac dau ndê ngacsênjom dañ, me?” Ma Pita pa dau ma sôm, “Mba!” ²⁶ Dabuñsiga ñamata-nga ndê ngac akiñ dañ mbo gameñ dinañ. In ngac nañ Pita pa in ndê dangalaun su, nañ ndê têtngac. Ma in sôm têt Pita, “Ma bocke? Aô galic am kalhac whiñ ngac dinañ yêc ôm olib-nga. Yomandô, me?”

** **18:19** Anas - Muñ-nga lau Israel-nga sênjalîn Anas sa ti ñac si dabuñsiga ñamata-nga. Têt yala AD15 lau Rom-nga sêkôc in su yêc gwelên dau. Tiñambu Kayapas in lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga, magoc lau Israel daêsam êlêmê sêsam Anas bu dabuñsiga ñamata-nga whiñ.

²⁷ Magoc Pita pa dau tiyham, ma ñagahô enj dalec ñaŋ gic hu taŋ.

Pailot kêsahê Yisu

(Mat 27:11-18, 20-23; Mak 15:2-15; Luk 23:2, 3, 18-25)

²⁸ Ôbwêc pacndê, ma têtj bêbêc gan-duc lau bata Israel-nga sêhu Kayapas ndê andu siŋ ma sêwê Yisu sêtêtj gôliŋwaga Rom-nga ndê andu si. Lau bata Israel-nga ñinaŋ sêsôc andu dau dom, sêtôc dau ma gauc gêm bu oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô aŋgô-nga, dec oc tôm dom bu sênej Mwasiŋ Pasowa-nga.^{††} ²⁹ Bocdinaŋ Pailot, ñac naŋ gêm gôliŋ gameŋ Judia-nga sa têtj ñac gi, ma ndac ñac, “Mac asôm bu ñac dindec kôm giso bocke?” ³⁰ Ma sêô yom ma sêsôm, “Inj bu ndê giso mbasi, dec yac oc akôc inj atêtj am amenj lec dom.” ³¹ Dec Pailot sôm, “Mac ñaôm akôc inj sa andi, ma amatôc inj êŋkuc mac ñaôm nem yomsu.” Magoc ñac sêsôm, “Mba! Bu mac lau Rom-nga akêtj yao bu yac lau Israel-nga andic ñamalac ñaŋ ndu dom.” ³² Ñalêtj ñinaŋ dec Yisu ndê yom pi lêtj naŋ inj oc mbac ndu,^{‡‡} naŋ ñandô sa.

³³ Têtj ñinaŋ Pailot hu ñac siŋ ma sôc andu gi, goc ta Yisu sôc gi ma ndac inj, “Am lau Israel-nga si Kiŋ, a?” ³⁴ Ma Yisu ô yom bocdec bu, “Am sôm yom ñinaŋ tôm am ñaôm nem gauc, me lau ñatô sêsôm yom dau pi aô?” ³⁵ Ma Pailot sôm, “Aô ñac Israel-nga dom! Am ñaôm nem lau ti dabuŋsiga atu-tu Israel-nga sêkêtj am têtj aô mwenj. Am kôm gêtj giso bocke?” ³⁶ Dec Yisu sôm, “Aneŋ gôliŋ kiŋ-nga gitôm kiŋ nom dindec-nga si

gôliŋ dom. Aô bu wanem gôliŋ gameŋ nom-nga ñaŋ, dec oc tôm bu aneŋ lau akiŋ sêyob aô ma sêndic siŋ bu lau bata Israel-nga sêkôc aô ñôn dom. Magoc aô neŋ gôliŋ ñahu yêc nom dindec dom.” ³⁷ Goc Pailot sôm, “Bocdinaŋ, am sôm bu am kiŋ ñaŋ, a?” Ma Yisu sôm, “Am ñaôm sôm bu aô kiŋ ñaŋ. Aneŋ ñinaŋ kôc aô, ma aô gahôc asê nom tu gêtj tigenj-nga, naŋ tu wahoc yom ñandô asê-nga. Ma lau hoŋ naŋ atac whiŋ yom ñandô, naŋ sêkôc aneŋ yom sa.” ³⁸ Pailot ñgô yom dau goc ndac, “Ma yom bocke inj yom ñandô?”

Inj sôm yom ñinaŋ su, goc sa têtj lau bata Israel-nga gi, ma sôm tiyham têtj ñac, “Aô gatap yom ñaŋ bu tamatôc inj pi-nga, naŋ sa dom. ³⁹ Magoc mac nem mêtê ñaŋ yêc, bu wahu gapocwalô ñaŋ siŋ têtj mac têtj Mwasiŋ Pasowa-nga ñandoc. Mac atac whiŋ bu aô wahu ñac dindec, naŋ sêsam bu Kiŋ Israel-nga, naŋ siŋ têtj mac, me mba?” ⁴⁰ Magoc sêmbwêc, “Mba! Inj dom! Hu Barabas siŋ têtj yac.” Barabas inj lau naŋ sêngilí siŋ têtj lau Rom-nga, naŋ si ñaŋ.

Sêsôm tidôn bu sêndic Yisu ndu

(Mat 27:15-13; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

19 Goc Pailot kêtj Yisu têtj lau siŋ-nga bu sêhi inj ña sô. ² Ma sêŋsau bu sêtoc inj sa. Sêwhê wac kêm ma sêkêtj inj uŋ gitôm sunsuŋ, ma sêkêtj inj sôc ñakwê kokoc gitôm kiŋ si ñakwê. ³ Goc sêsôc sêsa sêlhac inj aŋgô-nga ma sêmbwêc, “Ei! Datoc lau Israel si Kiŋ dindec sa maŋ!” Ma sêtap inj sip ali andô.

^{††}18:28 Lau Israel-nga si yomsu ñaŋ sôm bu ñac bu sênem dabuŋ dau, dec ñac sêmbô ahê têtj ñlau gameŋ apa-nga. Ñahu bu lau gameŋ apa-nga sêŋkuc Anôtô ndê yomsu dom, ma lau Israel-nga bu sêmbô sêmpin ñac, dec oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô aŋgô-nga. Pailot inj ñac Rom-nga ñaŋ, ma lau gameŋ apa-nga ñaôsam sêmbô inj ndê andu, ma tu ñinaŋ-nga lau bata Israel-nga sêtec bu sêsôc inj ndê andu.

^{‡‡}18:32 Yisu sôm bu lau oc sêsuŋ inj sa yêc nom - alic Jon 12:32-33, 3:14 ma 8:28. Lau Israel-nga sêtuc lau sac ña hoc ndu, magoc lau Rom-nga sêndic lau sac pi a gicso dau ma tu ñinaŋ-nga Yisu sôm bu ñac oc sêsuŋ inj sa akêtj nom.

⁴Ma Pailot sa meŋ tiyham ma sôm têt lau bata bu, “Aŋgô su naŋ! Aô neŋ lau siŋ-ŋga oc sêkôc iŋ sa têt mac meŋ. Ma bocdinaŋ dec aŋyalê bu aô gatap yom daŋ sa pi iŋ dom.” ⁵Goc sêkôc Yisu sa meŋ, ti suŋsuŋ wac kêm ma ŋakwê kokoc. Ma Pailot sôm, “Alic ŋgac dau dec.” ⁶Têt ndoc dabuŋsiga atu-tu ma lau siŋ lôm dabuŋ-ŋga sêlic iŋ, naŋ sêmbwêc, “Ndic iŋ pi a gicso dau! Ndic iŋ pi a!” Magoc Pailot sôm, “Mba! Aô gatap yom daŋ sa pi iŋ dom. Mac daôm akôc iŋ sa andi ma andic iŋ pi a.” ⁷Ma lau bata Israel-ŋga sêsôm, “Iŋ toc dau sa ma sam dau bu Anötö ndê Atu! Ma tu yom sac dinaŋ-ŋga, yac mba yomsu sôm bu iŋ mbac ndu maŋ.”

⁸Pailot ŋgô yom dinaŋ ma töc dau ŋandô. ⁹Goc iŋ kôc Yisu mbu sôc andu ŋalôm gi, ma ndac iŋ, “Am mweŋ akêŋ nde?” Magoc Yisu gêm dôn. ¹⁰Ma Pailot sôm têt iŋ, “Bocke am ô aneŋ yom dom? Aneŋ ŋaclai yêc bu waŋgapwêc am su, me bu wandic am pi a gicso dau ndi. Am kêyalê, a?” ¹¹Dec Yisu ô yom ma sôm, “Anötö bu kêt têt am dom, dec am oc tôm dom bu kôm gêt daŋ têt aô. Bocdinaŋ dabuŋsiga naŋ kêt aô gasip am amam, naŋ kôm giso hôc gêlêc am nem su.”

¹²Pailot ŋgô yom dinaŋ, dec kêsalê lêt bu hu Yisu siŋ. Magoc lau bata Israel-ŋga sêmbwêc ŋapaŋ ma sêsôm, “Asa naŋ toc dau sa bu iŋ kiŋ daŋ, naŋ kôm bu hôc gêlêc Sisa, lau Rom-ŋga si kiŋ. Bocdinaŋ am bu hu ŋgac dindec siŋ, naŋ am Sisa ndê silip dom.”

¹³⁻¹⁴Bêc dinaŋ iŋ bêc lau Israel-ŋga sêmasaŋ Mwasin Pasowa-ŋga, ma ac kalhac lhu su. Têt ndoc Pailot ŋgô lau bata Israel-ŋga si yom dinaŋ, naŋ dec iŋ kôc Yisu sa awê têt gameŋ naŋ sêsam bu Seŋ Hoc naŋ gi. (Yêc Yom †Hibru sêsam gameŋ dau bu Gabata.) Yêc dinaŋ, Pailot ndôc sic ndôc iŋ ndê pôn êmatôc yom-ŋga, ma sôm têt lau bata Israel-ŋga bu,

“Alic mac nem kiŋ dindec!” ¹⁵Tigeŋ ŋac sêmbwêc, “Kôc iŋ sa ndi! Kôc iŋ sa ndi! Ndic iŋ pi a gicso dau!” Dec Pailot ndac, “Mac atac whiŋ bu aô wandic nem Kiŋ pi a gicso dau ndi, a?” Ma dabuŋsiga atu-tu sêo yom ma sêsôm, “Iŋ yac mba kiŋ dom! Sisa tigeŋ iŋ yac mba kiŋ.” ¹⁶Têt dinaŋ Pailot sôc ŋac si yom ŋapu, ma kêt Yisu têt ŋac bu lau siŋ-ŋga sêndic iŋ pi a gicso dau ndi.

Lau siŋ-ŋga sic Yisu pi a gicso dau

**(Mat 27:32-44; Mak
15:21-32; Luk 23:26-43)**

¹⁷Sêkên Yisu hôc dau ndê a gicso dau, ma sêwê iŋ sêsa gameŋ naŋ sêsam bu Gameŋ Ŋakêcyha-ŋga si. Yêc Yom Hibru sêsam gameŋ dau bu Golgota. ¹⁸Ma yêc dinaŋ, ŋac sic iŋ pi a gicso dau gi. Ma ŋac sic ŋgac lu sêpi a sêwhiŋ, daŋ kêgalêtŋ andô-ŋga ma daŋ kêgalêtŋ gasê-ŋga.

¹⁹Pailot sôm bu sêto yom pi bapia daŋ ma sêndic pi a gicso dau ŋahô-ŋga. Bapia dau sôm, “Yisu Nasaret-ŋga. Lau Israel-ŋga si Kiŋ.” ²⁰Sêto yom dau ŋa lau Israel, ti lau Rom-ŋga ma lau Grik-ŋga si awha. Gameŋ dinaŋ yêc suŋ sa têt malac Jerusalem, dec lau Israel-ŋga daêsam sêlic bapia dau. ²¹Bocdinaŋ dabuŋsiga atu-tu Israel-ŋga sêtucdiŋ ma sêsôm têt Pailot, “Am to, ‘Lau Israel-ŋga si Kiŋ,’ ma yac alic yham dom! Am bu to, ‘Ŋgac dindec sam dau bu lau Israel-ŋga si kiŋ,’ dec oc solop.” ²²Magoc iŋ ô yom ma sôm, “Aô gato yom dinaŋ, ma oc yêc bocdinaŋ.”

²³Têt ndoc lau siŋ-ŋga sic Yisu pi a gicso dau, naŋ sêkôc iŋ ndê ŋakwê su. Ŋac lau hale, ma sêwhê ŋakwê awê-ŋga kôc gi toŋ hale, ma sêkôc sa tôm gi. Magoc ŋac sic sam iŋ ndê ŋakwê ŋalôm-ŋga dom. Ŋakwê dau ŋayham andô, sêsê dom, sêwhê sambuc ti po baliŋ yêc ŋasu ma sip têt gahi. ²⁴Bocdinaŋ lau siŋ-ŋga sêsôm têt dandi, “Dakêc po dau kic dom. Dapuc gapoc ma yac neŋ daŋ kôc po

sambuc.” Ìjac sêkôm bocdinaŋ, dec yom daŋ naŋ sêto yêc, naŋ ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

Ìjac sêwhê aneŋ ñakwê kôc têŋ dandi, ma sêpuc gapoc tu aneŋ ñakwê-nga.

[BW 22:18]

²⁵ Têŋ ndoc dinaŋ Yisu dinda lu asiwê daŋ, ma Klopas ndê awhê Maria lu Maria Magadala sêlhac sêmpin a gicso dau.

²⁶ Ma Yisu gêlic in dinda kalhac whin ñgac-sêŋom naŋ in atac whin ñandô, dec in sôm têŋ dinda, “O dinaŋ. Lic nem atômngac dinaŋ.” ²⁷ Ma in sôm têŋ ñgac-sêŋom dau bu, “Lic am dinam dinaŋ.” Ma têŋ bêc dinaŋ ma gi, ñgacsêŋom dau kôc Yisu dinda sa ndôc in ndê andu.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:48, 50; Mak 15:36-37; Luk 23:36)

²⁸ Yisu kêyalê bu in gic dabin gêŋ hoŋ su. Ma tu yom daŋ naŋ sêto yêc, naŋ ñandô sa-nga, dec in sôm, “Aô bu yô aô.” ²⁹ Lôn wain ñamakic-nga daŋ kalhac gameŋ dinaŋ, ma ñgac sin-nga daŋ kôc sôwam daŋ ma kêŋ sip wain. Goc in sô pi a baliŋ daŋ, ma hôc sa pi têŋ Yisu whasuŋ gi. ³⁰ In nôm su ma sôm, “Aô neŋ gwelêŋ hoŋ pacndê su.” Goc in wec, ma mbac ndu.

³¹ Têŋ bêc dinaŋ lau Israel-nga sê-masaŋ dau tu bêc Sabat-nga, ma Sabat laŋsê-nga in ñac si om atu daŋ. Ìjac sêtec bu lau batê sêŋgalêŋ a gicso dau têŋ bêc atu dinaŋ, boc-dinaŋ dec lau bata sêndac Pailot bu lau sin-nga sêtuc lau dau si gahi dulu tu bu sêmbac ndu ñagahô-nga, goc sêkôc ñac si ñamlan su ma sêŋsuhun. ³² Pailot gôlôc su, dec lau sin-nga sêtêŋ ñgac daŋ naŋ sic pi a gicso dau whin Yisu naŋ si, ma sêtuc in gahi dulu. Goc ñac sêtuc ñgac tilu-nga gahi dulu boc-dinaŋ. ³³ Tigeŋ têŋ têm sêtêŋ Yisu si, naŋ sêlic bu in mbac ndu su, dec sic in gahi dulu dom. ³⁴ Magoc ñgac sin-nga daŋ kôc in

ndê kêŋ ma kuŋ Yisu sip ñabi, ma ñagahô dac ti bu kêc sa meŋ. ³⁵ (Ìgac naŋ gêlic gêŋ hoŋ dinaŋ su, naŋ dec sôm asê, ma in ndê yom in yom ñandô. In dau kêyalê bu in ndê yom in yom ñandô, ma in sôm asê bu mac akêŋ whin bocdinaŋ.) ³⁶ Gêŋ dinaŋ hôc asê, dec yom lu naŋ sêto yêc, naŋ ñandô sa.

Yom daŋ yêc bocdec bu:

Ìjac oc sêtuc in ndê ñakwa daŋ dulu dom.

[BW 34:20]

³⁷ Ma yom daŋ tiyham yêc bocdec:

Ìjac oc sêlhac ma tahê ñgac naŋ sêkuŋ in naŋ.

[Sek 12:10]

Sêkêŋ Yisu ndê ñamlan yêc hoc ñasuŋ

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Ìgac daŋ mbo, naŋ sêsam bu Josep, ma in meŋ akêŋ malac A rimatiya. In kêŋ whin Yisu, magoc sêc dau ahuc, bu in tôc lau bata Israel-nga. Têŋ telha dinaŋ in têŋ Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlan. Pailot gôlôc, dec Josep sa gi ma kôc Yisu ndê ñamlan su yêc a gicso dau. ³⁹ Ma Nikodemas gêm in sa. Nikodemas in ñgac bata Israel-nga naŋ muŋ-nga gi gêlic Yisu têŋ ôbwêc daŋ. In kôc a ñakwi ti gêŋ ñamalu naŋ sêŋgaluŋ whin dau su, naŋ gitôm 30 kilogram, ma whin Josep gi. ⁴⁰ Inlu sêkôc Yisu ndê ñamlan, ma sem oso ña gêŋ ñamalu, goc sêhi ahuc ña po ñayham. Sêkôm gêŋ dau kêkuc lau Israel-nga si gêbôm sêŋsuhun lau batê-nga. ⁴¹ Ôm daŋ yêc suŋ sa têŋ gameŋ naŋ lau sin-nga sic Yisu pi a gicso dau. Ma sêhê daŋ yêc ôm dau ñalôm, naŋ lau sêlêŋ gwanan su yêc hoc ñalôm, ma sêkêŋ ñgac batê daŋ yêc hoc ñasuŋ dau muŋ su dom. ⁴² Bocdinaŋ sêŋsuhun Yisu ñamlan yêc hocsuŋ dinaŋ, ñahu bu bêc dinaŋ in bêc lau Israel-nga sêmasaŋ dau tu Sabat-nga, ma hocsuŋ dau yêc kêpin.

Yisu tisa

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10)

20 Bêc Sabat-nga meŋ gi su, ma têt wake ɲabêc ɲamata-nga Maria Magadala tisa têt bêbêc ganduc, ma sa têt sêhò gi. In gêlic bu hoc atu naŋ sêkên ndôc sê awha, naŋ ndôc ɲamala dom. ²Goc in kêt mbu têt Saimon Pita lu ɲgacsênom naŋ Yisu atac whiŋ ɲandô, naŋ gi, ma sôm têt inlu, “Oyaê! ɲac sêkôc Pômdau ndê ɲamlan su yêc sêhò, ma yac am gauc gameŋ naŋ sêkên in yêc.” ³Goc Pita lu ɲgacsênom dinaŋ sêti bu sêtêt sêhò sêndi. ⁴Inlu sênti si, ma ɲgacsênom dinaŋ hôc gêlêc Pita su ma hôc asê muŋ. ⁵In sôc gi dom, magoc in wec ma tôc gwaniŋ, ma gêlic po naŋ sêhi pi Yisu ndê ɲamlan, naŋ yêc ɲamala. ⁶Saimon Pita kêkuc meŋ hôc asê ma gacgeŋ sôc hocsuŋ dau ɲalôm gi. In gêlic po naŋ yêc, ⁷ma po naŋ sêhi pi Yisu ɲagôlôn. Po dinaŋ yêc dau-nga, magoc yêc bambaliŋ dom, yêc gitôm sêtîp sa ɲapep. ⁸Goc ɲgac-sênom naŋ hôc asê sêhò muŋ, naŋ sôc gi whiŋ. In gêlic po ɲambwa, dec kêŋ whiŋ bu Yisu tisa su yomandô. ⁹(Muŋ-nga e meŋ têt têt dinaŋ, naŋ ɲac si gauc sa dom pi yom hoŋ naŋ sêto yêc bu Yisu oc tisa akên lau batê-nga.)

Yisu hoc dau asê têt Maria Magadala

¹⁰Dinaŋ su ma ɲgacsênom lu dinaŋ sêlhô sêmbu sêtêt si andu si. ¹¹Magoc Maria Magadala naŋ mbu meŋ su, naŋ gacgeŋ kalhac sêhò ɲamakê ma taŋ. In wec bu tôc gwaniŋ sêhò ɲalôm, ¹²ma in gêlic aŋela lu ti ɲakwê sêsêp sêndôc gameŋ naŋ muŋ-nga Yisu yêc, daŋ ndôc ɲagôlôn-nga, ma daŋ ndôc gahi-nga. ¹³Ma sêndac in, “O awhê! Am taŋ tu sake-nga?” Ma in ô yom ma sôm, “Lau sêkôc aneŋ Pômdau ndê ɲamlan su, ma aô gam gauc gameŋ naŋ sêkên in yêc naŋ.” ¹⁴In sôm yom dinaŋ su, dec tagêlic

ma gêlic Yisu, magoc kêyalê dom bu in Yisu. ¹⁵Ma Yisu sôm, “Awhê! Am taŋ tu sake-nga? Am kêsalê asa?” Maria gauc gêm bu in ɲgac naŋ yob ôm dau, dec sôm, “O ɲadau, am bu kôc in ndê ɲamlan su, goc sôm asê têt aô bu am kêŋ in yêc gameŋ bocke, ma yac oc andi akôc in sa.” ¹⁶Têt dinaŋ Yisu sôm têt in, “Maria.” Goc Maria kac dau kwi ma mbwêc ɲa Yom Hibu, “Raboni!” (Yom dau danem kwi bu ‘Kêdôhônwaga.’) ¹⁷In kêgape Yisu dôŋ ɲaŋga, magoc in sôm, “Am êmasêc aô ɲapaŋ dom, bu aô gatêt Damaŋ ga su dom. Magoc am mbu ndi, ma sôm têt aneŋ asidôwai bu aô oc wambu watêt aneŋ Damaŋ, ma mac nem Damam. In aô neŋ Anôtô, ma mac nem Anôtô.”

¹⁸G oc Maria Magadala kôlhô têt Yisu ndê sêŋomi gi, ma sôm têt ɲac bu, “Pômdau tisa ma aô galic in su!” Ma yom hoŋ naŋ Yisu sôm têt in, naŋ in gic miŋ têt ɲac.

Yisu hoc dau asê têt ndê sêŋomi

¹⁹Têt wake ɲabêc ɲamata-nga dinaŋ ɲaôbwêc, sêŋomi sêmbu andu daŋ ɲalôm sêwhiŋ dau. ɲac sic gatam ahuc ɲaŋga, bu sêtôc lau bata Israel-nga. Sêmbu dinaŋ, ma Yisu hoc dau asê kalhac ɲac ɲalhu, ma sôm, “Yom malô whiŋ mac!” ²⁰In sôm yom dinaŋ su, goc tôc in amba ma ɲabi têt ɲac sêlic. Ma ɲac hoŋ atac ɲayham atu tu sêlic Pômdau-nga. ²¹Ma in sôm tiyham, “Yom malô whiŋ mac! Tôm Damaŋ kêkin aô gasip nom gameŋ, naŋ kwahic dec waŋkin mac asa andi.” ²²Dec in yu wayahô pi ɲac ma sôm, “Akôc ɲalau Dabuŋ sa loc. ²³Aô wakêt ɲaclai têt mac bu asuc ɲamalac si sac kwi. ɲac naŋ mac asuc ɲac si sac kwi, naŋ Anôtô suc ɲac si sac kwi bocdinaŋ. Ma ɲac naŋ mac asuc si sac kwi dom, naŋ si sac oc gacgeŋ yêc ɲac-nga.”

Yisu hoc dau asê têt Tomas

²⁴Têt ndoc ñamata-nga nañ Yisu hoc dau asê têt in ndê sêñomi, nañ Tomas mbo whiñ ñac dom. In ñgacsêñomi 12 si dan nañ sêsam bu Lôcmpôn. ²⁵Tiñambu sêñomi ñatô sêsôm têt in bu, “Yac alic Pômdau su!” Magoc in sôm, “Aô gakêñ whiñ dom! Aô bu walic bôlêm ñamala yêc in amba, ma wakêñ aô amañatu sip ñamala dau, ma sôc kêm ñamala yêc in ñabi, dec aô oc wakêñ whiñ.”

²⁶Wake dan giñga su, ma Yisu ndê sêñomi sêmbo andu dau tiyham, ma Tomas mbo whiñ ñac. Ñac sic gatam ahuc ñanga sa, magoc Yisu meñ kalhac ñac ñalhu. Ma in sôm, “Yom malô whiñ mac!” ²⁷Ma in sôm têt Tomas, “Lic aô amañ, ma kêt amam-atu sip dec, ma kêt amam-atu sôc aneñ ñabi. Hu nem atac lu-lu siñ, ma kêt whiñ.” ²⁸Dec Tomas sôm, “Aneñ Pômdau, ma aneñ Anötö am!” ²⁹Goc Yisu sôm têt in, “Am gêlic aô su, dec kêt whiñ. Aô awhañ hóc lau nañ sêlic pi tandô dom, magoc sêkêt whiñ, bu ñac oc sêtap Anötö ndê mwasin sa.”

Jon ndê bapia ñahu

³⁰Yisu kôm gêt dalô daêsam yêc in ndê sêñomi añgô-nga, nañ ñamiñ yêc bapia dindec dom. ³¹Magoc yom pi gêt dalô nañ sêto sip bapia dindec, nañ yêc tu bu mac asam ma akêt whiñ bu Yisu in Mesaya, Anötö ndê Atu. Ma tu mac akêt whiñ in ndê ñaê-nga, dec mac oc atap señ ambo tamli-nga sa.

Ñgacsêñomi sêhê i daêsam

21 Tiñambu Yisu hoc dau asê têt ñgacsêñomi tiyham, yêc Bugicton Taibirias[¶] ñamakê. Ma ñamiñ dau dindec. ²Saimon Pita, ma Tomas nañ sêsam bu Lôcmpôn, Natanael nañ meñ

akêt malac Kana yêc Galili, Sebedi ndê atu lu, ma ñgacsêñom lu tiyham sêmbo sêwhiñ dau. ³Ma Pita sôm têt ñac, “Aô bu wasa wandi wakôc i.” Ma ñac sêsôm, “Ayôc, yac awhiñ am daloc.” Bocdinañ ñac hoñ sêpi wañ dan ma sêsa si bu sêkêt wasañ. Magoc têt ôbwêc dinañ, sêkôc i dan dom.

⁴Têt bêbêc ganduc Yisu kalhac baô, tigen ñac sêñyalê dom bu in Yisu. ⁵Ma in hê mwalêc ñac ma sôm, “Aê mac lau. Mac akôc i ñatô, me mba?” Ma sêsôm, “Mba!” ⁶Dec in sôm têt ñac, “Akêt wasañ sip andô-nga, ma mac oc atap i ñatô sa.” Bocdinañ ñac sêkêt wasañ sip gi ma sêkôc i daêsam andô, dec gitôm dom bu sêhê sa. ⁷Têt dinañ ñgacsêñom nañ Yisu atac whiñ kêlêc, nañ sôm têt Pita bu, “Kec, Pômdau dau dê.” Saimon Pita ngô yom dau, goc ñagahô in kôc ndê ñakwê awê-nga sa, hi pi dau, ma pwê sip bu gi, ma bu têt Yisu ndi. ⁸Wañ dau poc kêpiñ baô, ñasawa gitôm 90 mita, ma ñgacsêñomi ñatô sêhêc wañ ma sêhê wasañ ti i sêñkuc Pita.

⁹Ñac sêhêc asê baô, ma sêlic i sa ya ñanda, ma bolom ñatô. ¹⁰Ma Yisu sôm têt ñac, “Akôc i ñatô sa yêc wasañ amañ.” ¹¹Goc Saimon Pita têt wañ gi, kêgapwêc wasañ su, goc sêhê pi baô gi. I atu-atu daêsam sêyêc wasañ, nañ sêsê sa gitôm 153, magoc wasañ dau kic dom. ¹²Ñac hoñ sêtôc bu sêndac in bu, “Am asa?” Magoc yêc ñac si ñalôm sêñyalê bu in Pômdau. Ma Yisu sôm, “Aneñ ma aneñ gêt bêbêc-nga.” ¹³Dec in kêsêlêñ gi ma kôc i ti bolom sa, ma kêt têt ñac. ¹⁴Dinañ ti têt titô-nga nañ Yisu hoc dau asê têt ndê ñgacsêñomi têt ndoc Anötö uñ in sa akêt lau batê-nga.

Yisu ndê yom têt Pita

¹⁵Ñac señ gêt pacndê, goc Yisu sôm têt Saimon Pita, “Saimon, Jon ndê atu.

[¶]21:1 Taibirias - Bugicton Galili-nga ndê ñaê dan.

Am tac whiṇ aō ṇandô, hôc gêlêc lau dindec si atac whiṇ aō su, me?” Ma iṇ sôm, “Aêc Pômdau! Am kêyalê bu aō atac whiṇ am.” Dec Yisu sôm, “Bocdinanṇ lôm aneṇ domba.” ¹⁶ Ma Yisu ndac iṇ tiyham bu, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiṇ aō ṇandô, me?” Ma iṇ ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, am kêyalê bu aō atac whiṇ am.” Dec Yisu sôm, “Yob aneṇ domba.” ¹⁷ Ma iṇ ndac tidim titôṇga, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiṇ aō ṇandô, me?” Pita ndê ṇalôm ṇawapac bu Yisu ndac yom tigerṇ dinanṇ têtṇ iṇ tidim tō, ma iṇ sôm, “Pômdau, am kêyalê gêtṇ hoṇ. Am kêyalê bu aō atac whiṇ am kêlêc.” Goc Yisu sôm, “Lôm aneṇ domba. ¹⁸ Aō wasôm yom ṇandô têtṇ am. Têtṇ ndoc am mbo balê, naṇ am kêmasanṇ daôm, ma kêsêlêṇ têtṇ gameṇ bocke naṇ am daôm atac whiṇ bu ndi. Tigerṇ tiṇambu, têtṇ ndoc am ti ṇamalac andô, naṇ am oc êmatôc amam, ma lau daṇ oc sêsô am nem piṇkap dôtṇ, ma sêwê am têtṇ gameṇ naṇ am atac whiṇ dom bu ndi-ṇga naṇ.” ¹⁹ Yisu sôm yom dinanṇ gwananṇ pi Pita ndê mbac ndu ṇalêṇ, naṇ oc po Anôtô ndê waê sa. Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Êmkuc aô!”

Yisu lu ṇgacsêṇom naṇ iṇ atac whiṇ

²⁰ Têtṇ dinanṇ Pita kac dau kwi ma gêlic ṇgacsêṇom naṇ Yisu atac whiṇ iṇ ṇandô,

naṇ kêkuc iṇlu. (Iṇ ṇgac dinanṇ têtṇ ndoc ṇac seṇ Pasowa, naṇ ndôc gi paṇ Pômdau, ma ndac iṇ bu asa oc hoc iṇ asê.) ²¹ Têtṇ ndoc Pita gêlic iṇ, naṇ goc iṇ ndac Yisu, “Pômdau, ṇgac dê oc bocke?” ²² Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am êmkuc aō ma hêgo daôm pi iṇ dom. Aō bu wakêṇ iṇ mbo tali e wambu wameṇ, naṇ aō neṇ gêtṇ.” ²³ Tiṇambu sêṇomi ṇatô sêṇgô yom dau ṇawaê, ma ṇatô gauc gêm bu ṇgacsêṇom dinanṇ oc mbac ndu dom. Magoc Yisu ndê yom hêganôṇ ṇgacsêṇom dau mbo tali-ṇga lec dom. Iṇ sôm bu, “Aō bu wakêṇ iṇ mbo tali e wambu wameṇ, naṇ aō neṇ gêtṇ.”

Yom ndic bata-ṇga

²⁴ Iṇ ṇgacsêṇom dau dinanṇ dec hoc yom hoṇ dindec asê, ma to sip bapia dindec. Ma yac aṇyalê bu iṇ ndê yom iṇ yom ṇandô eṇ. ²⁵ Yisu kôm gêtṇ daêsam ma daêsam andô naṇ ṇamiṇ yêc bapia dindec dom. Yac bu aṇsahê bu ato yom sip bapia, pi gêtṇ hoṇ naṇ Yisu kôm, mboe yom dau oc nem bapia nom-ṇga hoṇ ahuc.

Aposel

si gwelenj

Yom whê bapia dindec sa-nga

Luk to inj ndê buku tilu-nga dindec, ma gic têku yom nan inj to yêc inj ndê nawaê nayham. Alic yom natô pi Luk yêc ‘Yom whê Luk ndê nawaê nayham sa-nga.’

Yêc buku dindec, Luk to yom pi lên nan nawaê nayham sa tiapa yêc gamej nan lau Rom-nga sem gôlinj. Sêsam buku dindec bu ‘Aposel si Gwelenj,’ magoc lau natô sêsôm bu ‘Nalau Dabuj ndê Gwelenj.’ Nahu bu gêj honj nan aposel sêkôm, nan sêkôm na Nalau dau ndê nac lai. Têj ndoc Yisu bu hu nom dindec sinj ma mbu pi undambê ndi, nan sôm têj inj ndê lau bu sêhu malac Jerusalem sinj dom, e sêtap mwasiñ nan Anötö gic bata têj nac, nan sa. Yom dau hêganôn inj ndê Nalau Dabuj (1:4). Ma tinambu inj sôm têj nac bu sêhoc yom nandô asê pi inj yêc Jerusalem, ma yêc gamej Judia-nga ma gamej Samaria-nga, e yom dau sa têj nom njagamej honj (1:8).

Luk whê sa bu lau aposel sêkôm gêj dalô daêsam bu puc nac si yom dôn, tu bu lau sêlic ti sêngô, ma sêkinj whiñ Yisu-nga. Ma inj to yom daêsam pi Saul, nan tinambu sêsam bu Pol, ma pi nalên nan Anötö gêm inj kwi, ma kêyalinj inj sa bu hoc nawaê nayham asê têj lau gamej apa-nga nan lau Israel dom.

Yisu gic bata Nalau Dabuj

1 O Tiopilas, yêc anej buku njamata-nga aô gato yom pi gêj honj nan Yisu gic hu bu kôm ti kêdôhônj têj lau. ²⁻³ Anej yom nan gato, nan menj têj bêt nan Anötö kôc inj su pi undambê gi. Inj hôt nandê ma mbac ndu su, ma tinambu tisa ma hoc dau asê têj lau †aposel nan

inj kêyalinj nac sa su. Tôm bêt 40 inj mbo whiñ nac ma têt dau têj nac sêlic, e sênyalê pi nandô bu inj tisa ma mbo tali tiyham yom nandô. Têj nasawa dinanj Yisu whê yom sa têj nac pi †Anötö ndê gôlinj ma pi gwelenj nan bu sêkôm-nga, ma Nalau Dabuj punj yom dau dôn yêc nac si nalôm.

⁴ Têj bêt danj inj gêj gêj mbo whiñ nac, ma inj kêj yatu nac bocdec bu, “Mac ahu Jerusalem sinj dom, magoc ahôn e atap mwasiñ nan Damanj gic bata bu kêj menj, nan sa. Aô gasôm yom pi mwasiñ dau munj su. ⁵ Munj-nga Jon kêku lau na bu, magoc bêt menj kêpiñ bu Anötö ênjku mac na Nalau Dabuj.”

⁶ Têj têt danj Yisu mbo whiñ ndê aposel, ma sêndac inj bocdec bu, “Pôm-dau, bocke? Kwahic dec am oc êmgaho yac lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga si gôlinj napu, ma ti kinj ma nem gôlinj yac, me mba?” ⁷ Ma inj ô yom ma sôm, “Gêj bocke nan bu hôt asê lau Israel-nga, ma natêm ti njabêt, nan Damanj Anötö ti njadau ma kêyalinj sa su, ma inj oc têt asê têj mac dom. ⁸ Magoc têj ndoc Nalau Dabuj menj ma nem mac ahuc, dec oc kêj nac lai têj mac, ma mac oc ahoc yom nandô asê pi aô yêc Jerusalem, ma yêc gamej Judia-nga ma gamej Samaria-nga, e yom dau tiapa nem nom njagamej honj ahuc.”

Yisu pi undambê gi

⁹ Yisu sôm yom dinanj su, goc Anötö kôc inj sa pi lôlôt gi e sôt dao nalôm, dec sêlic inj apu. ¹⁰ Inj pi gi ma nac tatac umboj sêlhac, ma sep enj ngac lu ti njakwê sêsêp sêmenj sêlhac sêwhiñ nac. ¹¹ Ma injlu sêsôm, “Mac laungac Galili-nga. Tu ake-nga dec alhac tamtac undambê? Kwahic dec Anötö kôc Yisu su yêc mac, ma tinambu inj oc mbu menj tiyham nalên tigerj tôm nan alic inj pi gi.”

Sênjyaliñ Matias sa ti aposel ô Judas su

¹² Dinañ su, goc sêhu Lôc Olib siñ ma sêmbu sêtên Jerusalem si. Lôc dau kalhac kêpiñ Jerusalem, señ ñasawa gitôm kilometa tigen.^{§§} ¹³ Têñ ndoc sêhóc asê su, nañ sêtên ñac si andu sêmbu-nga si, ma sêpi ñalôm ñahô-nga si. Lau dau si ñaê bocdec: Pita lu Jon, ma Jems lu Andru, Pilip lu Tomas, ma Batolomeas lu Matyu, Alpayas atunğac nañ ndê ñaê Jems, ma Saimon (nañ sêsam bu ‘Ñğac †Selot’), ma Jems* atunğac Judas. ¹⁴ Yisu dinda Maria, ti iñ ndê asii, ma lauwhê ñatô sêmbu sêwhiñ ñac. Ñac hoñ sêpiñ dau dôn ti ñalôm tigen, ma sêten mbec sêwhiñ dandi tôm béc hoñ.

¹⁵ Têñ béc dañ lau sêkên whiñ-nga gitôm lau 120 sêkac sa sêmbu sêwhiñ dau. Ma Pita tisa kalhac ñalhu, ma sôm, ¹⁶⁻¹⁷ “O asidôwai hac. Mac anyalê Judas, ñğac nañ wê lau nañ sêkôc Yisu dôn. Iñ yac lau aposel 12 mba dañ, ma wêkaiñ gwelêñ whiñ yac. Muñ-nga andô, ñalau Dabuñ hoc yom asê sa akên Dawid wha-suñ, nañ hêganôn Judas. Ma yom dau gic waê bu ñandô sa.”

¹⁸ (Tu Judas ndê mêtê sac hoc Yisu asê-nga, dec lau semlhi iñ, ma iñ kôc ñaôli dau ma gi gêmlihi nom dañ. Yêc dinañ iñ peñ sip gi, e gambo hóc kôc ma ñatac wê. ¹⁹ Lau Jerusalem-nga sêngô ñawaê, ma sêsam nom dau yêc si awha-nga bu Akeldama, nañ danem kwi bu ‘Nom ti Dac.’)

²⁰ “Yom nañ Dawid hoc asê pi Judas, nañ sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu,

‘Iñ ndê gameñ tigan nañ, ma lau dañ oc sêmbu dom.’ Ma sêto dañ tiyham bocdec bu, ‘Ñamalac dañ oc ti ñğac bata ma kôc iñ ndê gwelêñ ô iñ su.’ ²¹ Sêto yom dau yêc bocdinañ, dec aô gauc gêm bu yac tanjyaliñ ñğac dañ sa ô Judas su. Gauc nem lau hoñ nañ sêmbu sêwhiñ yac tôm béc hoñ nañ Pômdau Yisu mbo yac ñasawa. ²² Lau nañ sêmbu tên Jon, Ñğac Kêku Lau-nga ndê têm e meñ tên ndoc Yisu pi undambê gi. Yac tanjyaliñ ñac si dañ sa, bu hoc Yisu tisa ñawaê asê whiñ yac.”

²³ Goc sênjyaliñ ñğac lu sa, dañ ndê ñaê Matias, ma dañ ñaê Josep, nañ sêsam iñ ndê ñaê dañ bu Basabas, ma iñ ndê ñaê dañ tiyham bu Justus. ²⁴ Ma sêten mbec bocdec bu, “O Pômdau. Am kêyalê ñamalac hoñ si ñalôm. Tôc ñğac lu dau si asa nañ am kêyalıñ sa su, nañ asê tên yac. ²⁵ Iñ oc kôm gwelêñ nañ am kêñ sip lau aposel amba, nañ Judas hu siñ ma kôlhô tên gameñ nañ gic iñ ñawaê, nañ gi.” ²⁶ Goc sêpuc gapoc e gi sip Matias. Ma bocdinañ iñ ti aposel dañ whiñ ñac lau 11.

Ñalau Dabuñ sip meñ

2 Tên Om †Pentikos ñac hoñ sêmbu sêwhiñ dau. ² Ma ñagahô eñ ñakêc-sia gitôm mbu puc ñadinda meñ akên undambê, ma gêm andu nañ ñac sêndôc, nañ ahuc. ³ Ma sêlic gên gitôm yawahô meñ ma whê dau kôc-kôc, goc gi sac ñac ñagôlôn têtên gitôm ya ña-êmbala. ⁴ Ma ñalau Dabuñ gêm ñac hoñ ahuc e sêsôm lau apa awha nañ sênjyalê muñ su dom, tôm ñalau Dabuñ hóc ñac awha sa.

§§1:12 Yom nañ Luk to, nañ sôm bu señ nañ yêc Lôc Olib ma malac Jerusalem ñasawa, nañ gitôm señ †Sabat-nga dañ. Lau andô Israel-nga sêmasañ ñagôlin daêsam nañ hêganôn yomsu béc Sabat-nga, bu tôc asê gên nañ lau Israel-nga gitôm bu sêkôm tên béc Sabat-nga, ma gên bocke nañ sêlic bu gwelêñ. Ñagôlin Sabat-nga dañ sôm bu lau sêtôm bu sênjêlên sêsa señ ñasawa gitôm kilometa tigen tên béc Sabat-nga. Lau bu sênjêlên sêhóc gêlêc kilometa tigen, dec ñac oc sêsôm bu sêkôm gwelêñ, ma sênjili yomsu Sabat-nga.

*1:13 Luk to ñaê Jems tidim tō, magoc ñaê dau ñğac tigen ndê dom, ñac lau tō.

⁵Têṇ tēm dinaṇ lau daêsam sēmbo Jerusalem, naṇ sēmeṇ akêṇ nom ṇagameṇ hoṇ. Ṇac lau Israel-ṇga naṇ sem akiṇ Anötö ma sêtoc iṇ sa. ⁶Ṇac sêṇgô lau naṇ Ṇalau Dabuṇ gêm ṇac ahuc, naṇ sêsôm ṇac awha têtētēṇ, goc sêsô ṇandô ma sêkac sa sêtigasuc. ⁷Ṇac sêhêdaê ṇandô, ma sêsôm têt dandi, “Aluê! Ṇac lau dê sêsôm yom sēmbo dê, naṇ lau Galili-ṇga me?” ⁸Ma bocke dec daṇgô ṇac sêsôm yac awhaṇ têtētēṇ, tôm dinaṇi sêkôc yac ma dasôm? ⁹Yac lau naṇ dambo dec, naṇ amēṇ a kêtṇ Pata, Midia ma Elam, ma akêtṇ Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus ma Esia, ¹⁰⁻¹¹ma akêtṇ Prigia ti Pampilia, Isip ma Libia kêpiṇ Sairin, ma akêtṇ Krit ma Arabia ma akêtṇ malac Rom. Yac lau Israel-ṇga, ma lau apa naṇ sêṇkuc lau Israel-ṇga si sakiṇ tu sênem akiṇ Anötö-ṇga. Bocke ma kwahic dec daṇgô lau Galili-ṇga dindê sêsôm yom asê yêc yac dauṇ awhaṇ têtētēṇ, pi gêtṇ dalô naṇ Anötö kôm!” ¹²Gêtṇ dau kôm ṇac sêhêdaê ti gauc gêm yom daêsam, ma sêndac dandi, “Gêtṇ dindêc ṇahu bocke?” ¹³Magoc lau ṇatô sêsu lau aposel susu ma sêsôm, “Mboe sênôm wain ma kêṇiṇ ṇac.”

Pita whê Ṇalau ndê gwelen sa

¹⁴Têṇ dinaṇ Pita ti aposel 11 sêtisa ma iṇ hôc awha sa ma sôm têtṇ lau daêsam dinaṇ, “Mac lau Israel-ṇga ti mac hoṇ naṇ andöc Jerusalem. Akêtṇ daṇam ṇapep ma aô wawhê gêtṇ dindêc ṇahu sa têtṇ mac. ¹⁵Mac lau ṇatô gauc gêm bu wain kêṇiṇ lau dindêc, a? Aô wasôm têtṇ mac bu mba! Bu ac kwahic pi meṇ. ¹⁶Magoc yom naṇ propet Joel to muṇ su, naṇ dec ṇandô sa. ¹⁷Joel to Anötö ndê yom dau bocdec bu:

Tiṇambu aô wakêtṇ aneṇ Ṇalau sip lau hoṇ si ṇalôm, e atômṇgaci ti atômwêi sêsôm yom asê sêtôm lau propet. Ṇalau oc kôm mac nem balêkoc wakuc

tandô kaiṇ daṇ sa e sêlic gêtṇ ṇagatu, ma Ṇalau dau oc suṇ mbê têtṇ lau andô. ¹⁸Têṇ tēm dinaṇ aô wakêtṇ aneṇ Ṇalau têtṇ aneṇ lau akiṇ awhê ma ṇgac hoṇ. Ma ṇac oc sêsôm yom asê sêtôm propet. ¹⁹Aô wakôm gêtṇ dalô yêc umboṇ ma yêc nom bocdinaṇ, gêtṇ dalô dac ti ya ma yawasu-ṇga. ²⁰Ac oc nem ganduc, ma ayô oc tikoc nditôm dac. Ma tiṇambu bêc atu oc meṇ sa, naṇ Pômdau mbu meṇ ti ṇawasi atu. ²¹Ma têtṇ dinaṇ lau hoṇ naṇ sêta Pômdau ndê ṇaê, naṇ Anötö oc nem ṇac si.”

[Joel 2:28-32]

²²Goc Pita sôm, “Mac lau Israel-ṇga, aṇgô aneṇ yom dindêc pi Yisu Nasaret-ṇga. Iṇ ṇgac naṇ Anötö whê sa têtṇ mac ṇa gêtṇ dalô tidau-tidau. Mac aṇyalê su, bu iṇ kôm gêtṇ dau yêc mac aṇôm-ṇga. ²³Ma tu lêtṇ naṇ Anötö gauc gêm tidôṇ gwanan su-ṇga, dec Judas hoc Yisu asê ma kêtṇ iṇ sip mac amam. Ma mac akêtṇ iṇ têtṇ lau Rom-ṇga naṇ sêsôc Anötö ndê yomsu ṇapu dom, bu sêndic iṇ pi a gicso dau, dec tôm mac daôm ac iṇ ndu. ²⁴Tigeṇ gitôm dom bu ṇaclai dambac ndu-ṇga ku iṇ dulu. Anötö kôc iṇ ndê ṇandê mbac ndu-ṇga su yêc iṇ, ma uṇ iṇ sa akêtṇ lau batê-ṇga. ²⁵Dawid to yom pi Yisu bocdec bu:

Aô galic Pômdau kalhac aô aṇôṇ-ṇga ṇapaṇ. Aô oc wantitec dom, bu iṇ mbo aô amañ andô-ṇga. ²⁶Tu dinaṇ-ṇga dec aô atac ṇayham sa, ma gasôm yom ṇayham-ṇayham. Aô gauc gêm aneṇ ṇamlic, ma gakêtṇ batan ²⁷bu am oc tec aô wayêc sêhê ṇapaṇ dom. Mba! Am oc tec am nem ṇgac dabuṇ e iṇ ṇamlic tibalê dom. ²⁸Am tôc seṇ wandöc taṇli-ṇga asê têtṇ aô, ma oc kêṇ aô walhac am aṇôm-ṇga ti atac ṇayham atu.

[BW 16:8-11]

²⁹O asidôwai hac. Abañ Dawid sôm yom dinaṇ pi iṇ dau dom. Yac taṇyalê bu iṇ mbac ndu su ma sêṇsuhuṇ iṇ. Ma

in̄ ndê sêhō yêc gameñ dindêc e meñ têt kwahic dec. ³⁰ Magoc Anötö gic bata têt in̄ bu kêt in̄ ndê wakuc dañ ndôc in̄ ndê pôn̄ kin̄-nga. Dawid dau kêyalê yom dinan̄ tidôn̄, ñahu bu in̄ propet dañ. ³¹ Ma gêt nañ oc hôc asê tiñambu-nga, nañ in̄ kêyalê gwanan̄ su. Tu dinan̄-nga in̄ sôm yom dinan̄ pi †Mesaya, ma sôm bu Anötö oc tec in̄ yêc sêhō dom, ma in̄ ndê ñamlic oc tibâlê dom. Mba! Mesaya tisa su. ³² Anötö uñ Yisu sa mbo tali tiyham, ma in̄ ndê lau yac alic su dec asôm asê. ³³ Kwahic dec Anötö toc in̄ sa ndôc in̄ amba andô-nga, ma in̄ kêt ñalau Dabun̄ têt yac tôm Damba gic bata. Gêt nañ mac alic ti an̄gô têt acsalô lec, nañ ñalau dau ndê gwelêñ ña-ñandô.

³⁴ “Ma Dawid dau pi undambê gi dom, magoc in̄ to yom yêc bocdec bu, ‘Anötö sôm têt aneñ Pômdau, “Am ndôc aô aman̄ andô-nga ³⁵ e nditôm aô wakêt nem ñacyo sêsôc am gahim̄ ñapu.” ’ ³⁶ In̄ to yom dau hêganôn̄ Yisu. Bocdinañ mac lau Israel-nga hon̄ an̄gô. An̄yalê pi ñandô, bu Yisu nañ mac ac in̄ ndu pi a gicso dau gi, nañ Anötö toc in̄ sa ti Pômdau, ma têt asê bu in̄ Mesaya dau.”

³⁷ Pita ndê yom hon̄ dinan̄ kun̄ lau dau si ñalôm ñandô, dec sêsôm têt in̄ ti lau aposel ñatô bu, “O asidôwai, yac dec oc akôm bocke?” ³⁸ Ma Pita ô yom ma sôm, “Mac hon̄ anem nem ñalôm kwi ma aliñ san̄gu tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, tu bu Anötö suc mac nem sac kwi-nga. Ma mac oc akôm mwasiñ nañ Anötö gic bata, nañ ñalau Dabun̄ dau. ³⁹ Bu in̄ gic bata ñalau Dabun̄ gic waê lau hon̄ nañ Pômdau yac neñ Anötö kêgalêm ñac sa. Gêt dau gic waê mac ti mac nem balêkoc, ma lau hon̄ nañ kwahic dec sêmbo ahê ma tiñambu oc sêkên whiñ Yisu nañ.”

⁴⁰ Tiñambu Pita sôm yom daêsam ti gêm la ñac, ma kac ñac bocdec bu, “Anem daôm kwi têt Anötö bu nem mac si, dec mac oc andiñam awhiñ lau sac nañ kwahic dec sêmbo nom, nañ dom.”

⁴¹ Ma têt bêt dau dinan̄ lau nañ sêkên whiñ sêti daêsam, bu lau gitôm 3,000 sêkôc Pita ndê yom sa ma sêlin̄ busan̄gu.

Lau sêkên whiñ-nga si lêt

⁴² Tôm bêt hon̄ lau sêkên whiñ-nga sêpin̄ dau dôn̄ ti sêkên dan̄ga yom nañ aposel sêndôhôn̄ têt ñac, ma ñac sêteñ mbec ti señ gêt sêwhiñ dau. ⁴³ Aposel sêkôm gêt atu-tu ti gêt dalô daêsam, e lau Jerusalem-nga hon̄ sêhêdaê. ⁴⁴ Lau hon̄ nañ sêkên whiñ, nañ sêndôc tiger nañ sêyob si gêt hon̄ sêwhiñ dau. ⁴⁵ ñac si lau ñatô bu sêpôn̄da dau, dec asidôwai ñatô oc sêkên si wapa ñatô ti gêt têt lau semlihi, goc sic sam ña-awa bu sênem lau nañ sêpôn̄da dau, nañ sa. ⁴⁶ Tôm bêt hon̄ sêkac dau sa sêmbo lôm dabun̄ ña-batêmdô, ma yêc ñac si andu ñac señ gêt sêwhiñ dau ti atac ñayham, ma sêsôc Anötö ñapu ti si ñalôm sambuc. ⁴⁷ ñac sêmpin̄ Anötö ma lau hon̄ sêlic ñac ñayham dec sêtoc ñac sa. Ma têt bêt hon̄ Pômdau kôm lau wakuc sêkên whiñ, dec kôm gôlôwac dabun̄ Jerusalem-nga kêsôwec tiatu.

Pita kôm ñgac bôlin̄ ñayham sa

3 Têt bêt dañ Pita lu Jon sên̄sêlên̄ bu sêtên̄ lôm dabun̄ sêndi, têt ac-gatu gitôm 3 kilok telha-nga, nañ lau Israel si têt sêteñ mbec-nga dañ. ² Ma ñgac dañ mbo, nañ dinda kôc in̄ tigahi tigolon̄. Tôm bêt hon̄ lau sêmbalan̄ in̄ si, sêkên in̄ ndôc lôm dabun̄ ñagameñ kêpin̄ gatam dañ nañ sêsam bu Gatam ñayham, ma in̄ teñ gêt têt lau nañ sêsôc sêsa. ³ Têt ndoc in̄ gêlic Pita lu Jon sêmêñ bu sêsôc sêndi, nañ in̄ teñ mone têt in̄lu. ⁴ Pita lu Jon tahê in̄, ma Pita sôm têt in̄, “Tamhê alu.” ⁵ Dec ñgac dau tahê in̄lu, ma kêt bata bu oc sêkên gêt têt in̄. ⁶ Goc Pita sôm têt in̄, “Aô neñ awa silba me gol bu wakêt têt am-nga mbasi, magoc gêt nañ yêc aô, nañ oc wakêt. Tu Yisu Kilisi Nasaret-nga ndê

ɲaê-ɲga aô wasôm tɛɲ am bu êmsêlɛɲ!”
⁷ Ma Pita kêm iɲ tɛɲ amba andô-ɲga, kɛɲ iɲ sa, ma ɲagahô ɲambwa iɲ ndê hapa ti hagwam ɲayham sa. ⁸ Iɲ pwê gi kalhac e kêsêlɛɲ, goc sôc lôm dabuɲ ɲabatɛmndô whiɲ iɲlu gi. Ma iɲ kêsêlɛɲ ti pwê-pwê ma kêpiɲ Anötö. ⁹ Lau hoɲ naɲ sêlic iɲ kêsêlɛɲ ti kêpiɲ Anötö, ¹⁰ naɲ sɛɲyalê bu iɲ ɲgac tɛɲ gɛɲ-ɲga naɲ muɲ-ɲga ndöc lôm dabuɲ ɲasactô yêc gatam naɲ sêsam bu Gatam ɲayham. Ma sêhêdaê ti sêseɲ amba ɲandô tu iɲ ɲayham sa-ɲga.

Pita gêm mêtê mbo lôm dabuɲ ɲabatɛmndô

¹¹ Pita lu Jon sêlhac lôm dabuɲ ɲabatɛmndô yêc gameɲ naɲ sêsam bu Solomon ndê Batɛm, ma ɲgac tɛɲ gɛɲ-ɲga dau sap iɲlu dôn ɲapaɲ. Ma lau hoɲ naɲ sêlic gɛɲ dau sêsö, ma sênti sêtɛɲ iɲlu si. ¹² Pita tahê ɲac ma sôm, “Mac lau Israel-ɲga! Tu sake-ɲga mac asö tu gɛɲ dindec-ɲga ma tamhê alu ɲaɲga? Mac gauc gêm bocke? Alu mba ɲaclai ti mêtê gitɛɲ dec kôm iɲ ɲgac dinaɲ ɲayham sa ma kêsêlɛɲ, a? Wasôm tɛɲ mac, mba! ¹³ Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö, yac neɲ abaɲi si Anötö, kôm gɛɲ dindec tu bu po iɲ ndê ɲgac akiɲ Yisu ndê waê sa. Mac daôm akêɲ iɲ sip lau Rom-ɲga amba bu sêndic iɲ ndu. Pailot dau gauc gêm tidôn bu êɲgapwêc Yisu su, magoc mac atôc asê tɛɲ Pailot bu mac atec Yisu. ¹⁴ Iɲ ɲgac dabuɲ ti gitɛɲ, magoc mac atec iɲ, ma atɛɲ Pailot bu êɲgapwêc ɲgac naɲ gic ɲamalac ndu, naɲ su tɛɲ mac. ¹⁵ Magoc ɲgac naɲ ti yac neɲ dandöc taɲli-ɲga ɲahu, naɲ mac ac iɲ ndu. Tigeɲ Anötö uɲ iɲ sa akêɲ lau batê-ɲga. Yac alic iɲ tisa su, dec asôm asê bu yomandô. ¹⁶ Alic ɲgac dindec. Mac aɲyalê bu muɲ-ɲga iɲ ɲgac bôliɲ. Kwahic dec iɲ gahi ɲayham sa tu Yisu ndê ɲaê-ɲga, ɲaê naɲ yac akêɲ whiɲ. Yomandô! Iɲ ɲayham sa sambuc tu Yisu

ndê ɲaê-ɲga ma tu yac akêɲ whiɲ Yisu-ɲga.

¹⁷ “O asidôwai hac! Aô kayalê su bu mac ti nem lau bata Israel-ɲga nem gauc sa pi Yisu ndê ɲahu dom, dec mac ac iɲ ndu. ¹⁸ Magoc lau propet hoɲ sêhoc Anötö ndê yom asê gwanan su, bu iɲ ndê Mesaya oc hôc ɲandê. Ma kwahic dec ɲac si yom dau ɲandô sa pi gɛɲ naɲ mac akôm. ¹⁹ Tu dinaɲ-ɲga dec wasôm tɛɲ mac bu apu daôm ma anem daôm kwi. Ma bocdinaɲ dec Anötö oc suc mac nem sac kwi. ²⁰ Ma Pômdau ndê mwasiɲ oc puc mac nem gatôm dôn. Ma Anötö oc kɛɲ Mesaya naɲ iɲ kêyalɲ sa gwanan su, naɲ Yisu dau, naɲ mbu tɛɲ mac meɲ. ²¹ Iɲ oc mbo undambê e tôm Anötö kôm gɛɲ hoɲ tiwakuc tiyham, tôm iɲ hoc asê muɲ-ɲga ɲa iɲ ndê propet dabuɲ hoɲ whasuɲ. ²² Bu Moses to yom bocdec bu, ‘Pômdau mac nem Anötö, oc êɲyalɲ ɲgac dan sa yêc lau Israel-ɲga, bu ti mac nem propet nditôm aô dauɲ. Ma yom hoɲ naɲ iɲ sôm, naɲ mac asôc ɲapu maɲ. ²³ Lau naɲ sêkêɲ danga propet dinaɲ ndê yom dom, naɲ Anötö oc tiɲ ɲac su yêc iɲ ndê lau ɲatonɲ.’ ²⁴ Moses to yom dinaɲ, ma Samuel ti propet hoɲ naɲ sêɲkuc iɲ, naɲ sêhoc yom asê gwanan su pi gɛɲ naɲ hôc asê tɛɲ tɛm dindec. ²⁵ Yom naɲ lau propet sêhoc asê tɛɲ abaɲi, naɲ mac atap ɲa-ɲandô sa su. Ma pwac naɲ Anötö kêmatiɲ whiɲ abaɲi, naɲ bocdinaɲ. Bu Anötö sôm tɛɲ Abraham bu, ‘Lau nom-ɲga hoɲ oc sêtap mbec ɲamwasiɲ sa yêc am nem wakuc.’ ²⁶ Ma kwahic dec Anötö kɛɲ ndê ɲgac akiɲ-ɲga meɲ. Iɲ tɛɲ mac lau Israel-ɲga muɲ, bu nem mac kwi ma ahu nem mêtê sac siɲ. Ma mac bu akôm bocdinaɲ, dec oc atap iɲ ndê mbec ɲamwasiɲ sa.”

Sêkêɲ Pita lu Jon sêndöc gapocwalô

4 Pita lu Jon sêsôm yom tɛɲ lau sêmbo, ma lau †dabuɲ-siga ti lau siɲ sêyob lôm dabuɲ-ɲga si ɲgac bata,

ma lau †Sadiusi n̄atô sê t̄ên iñlu si. ² Ñac s̄ên gô bu Pita lu Jon s̄ên d̄ô h̄ôn lau ma s̄êsôm t̄ên ñac bu Yisu tisa su, ma bu iñ ti lau si ñahu s̄êtisa ak̄ên lau batê-ñga. Ma iñlu si yom dau kôm ñac atac n̄andê. ³ Tu dinañ-ñga s̄ê kôc iñlu d̄ôn, tigeñ ñasec sa su, dec s̄ên lahi iñlu ahuc bu s̄ên d̄ôc e b̄ê b̄êc. ⁴ Magoc lau daêsam nañ s̄ên gô yom nañ Pita lu Jon s̄êsôm, nañ s̄ê k̄ên whiñ yom dau. Ñac lau dau si laun gac ñambwa si namba gitôm 5,000.

⁵ Galañsê b̄ê b̄êc lau bata ma lau andô ti lau nañ s̄ên d̄ô h̄ôn yomsu s̄ê kac sa yêc Jerusalem. ⁶ Ma †dabuñsiga ñamata-ñga Anas, ma Kayapas lu Jon ma Aleksanda ti lau n̄atô yêc dabuñsiga ñamata-ñga ndê gô l̄ôwac, nañ s̄êmbo s̄ê whiñ ñac. ⁷ S̄ê kôc Pita lu Jon s̄êm eñ s̄ê hac ñac aṅ gô-ñga, goc s̄ên su iñlu bocdec bu, “Amlu akôm ḡên dindec am asa aṅ gô, me akôm asa ndê ñaclai dec akôm?” ⁸ T̄ên dinañ Ñalau Dabuñ ḡêm Pita ahuc, dec sôm t̄ên ñac bu, “O mac lau bata ti lau andô Israel-ñga! ⁹ Kwahic dec mac bu aṅ su alu pi mwasiñ nañ akôm t̄ên ñgac bô liñ dindec. Ma andac alu pi l̄ên iñ ñayham sa-ñga. ¹⁰ Mac lau bata, ti mac lau Israel-ñga hoñ aṅ gô! Ñgac dindec kalhac mac aṅ ô m-ñga, nañ ñamlic ñayham sa su tu Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga. Iñ ñgac Nasaret-ñga nañ mac ac iñ ndu pi a gicso dau. Magoc Anötô uñ iñ sa ak̄ên lau batê-ñga ma mbo tali tiyham. ¹¹ Sêto yom pi Yisu nañ yêc bocdec bu, ‘*Hoc nañ mac lau akwê andu-ñga alic sac ma atec ndôc, nañ kwahic dec ti hoc ñamata-ñga yêc andu dau.*’ ¹² Aṅ gô! Señ tigeñ yêc bu yac lau nom-ñga datap Anötô ndê mwasiñ nem yac si-ñga sa, nañ datap sa tu Yisu ndê ñaê-ñga. Ñaê dañ yêc nañ gitôm bu nem yac si-ñga yêc dom. Mba andô!”

¹³ Lau bata s̄ên gô yom dinañ, ma s̄ên ya l̄ê bu Pita lu Jon s̄êsôc lôm m̄ê t̄ê-ñga dañ dom, magoc s̄ên ya l̄ê bu muñ-ñga iñlu s̄êmbo s̄ê whiñ Yisu ñapañ. Ma ñac s̄ê h̄ê daê bu iñlu sêo lau si yom ti

atac pa su. ¹⁴ Magoc ñgac bô liñ nañ ñamlic ñayham sa, nañ kalhac whiñ iñlu, ma tu dinañ-ñga ñac si yom mba bu s̄êsôm. ¹⁵ Bocdinañ sic atu iñlu bu s̄ê hu ñac lau †Sanedrin-ñga siñ ma s̄ê k̄ên ñasawa t̄ên ñac bu s̄êsôm yom pi iñlu. ¹⁶ Goc s̄êsôm t̄ên dau bu, “Yac oc dakôm sake t̄ên ñgac lu dindê? Lau Jerusalem-ñga hoñ s̄ê lic ḡên dalô atu nañ iñlu s̄ê kôm su, ma yac oc dasêc ahuc nditôm dom. ¹⁷ Lau hoñ bu s̄ên gô ñawaê pi ḡên dindec, dec oc yham dom. Bocdinañ dak̄ên yao ñaṅ ga t̄ên iñlu, bu s̄êsôm yom pi Yisu ma s̄êsam iñ ndê ñaê t̄ên lau tiyham dom.”

¹⁸ Goc s̄êm bwêc iñlu s̄ê mbu s̄êm eñ, ma sic yao iñlu bu s̄êsôm yom ti s̄ên d̄ô h̄ôn lau tu Yisu ndê ñaê-ñga tiyham dom. ¹⁹ Magoc Pita lu Jon sêo ñac awha bocdec bu, “Mac gauc ḡêm bocke? Oc solop yêc Anötô aṅ gô-ñga bu alu asôc mac nem yom ñapu, ma dañ wambu Anötô dom, a? ²⁰ Mba! Alu atôm dom bu aṅ gapic whaṅ suñ tu ḡên nañ alic ti aṅ gô-ñga.”

^{21–22} Lau bata sic yomsu iñlu tiyham, goc s̄ê k̄ên iñlu sêsa si. Ñac s̄ê tôm dom bu s̄ê tap l̄ên s̄ê matôc iñlu-ñga dañ sa. Ñahu bu lau hoñ s̄êm piñ Anötô tu iñ kôm ñgac nañ ndôc bô liñ yala daêsam su, nañ ñayham sa. Bu ñgac dau ndôc bô liñ ñapañ e ndê yala gi tap 40 sa.

Lau s̄ê k̄ên whiñ-ñga s̄ê t̄ên mbec

²³ S̄ên gapwêc Pita lu Jon su, ma iñlu s̄ê mbu s̄ê t̄ên lau s̄ê k̄ên whiñ-ñga si, ma sic miñ yom nañ †dabuñ-siga atu-tu ti lau bata s̄êsôm t̄ên iñlu. ²⁴ S̄ên gô su, goc ñac hoñ s̄ê t̄ên mbec t̄ên Anötô bocdec, “O Ñaclai Ñadau Pômdau, am nañ k̄ên undambê ti nom ma gwêc ti ḡên hoñ nañ s̄êmbo ñalôm. ²⁵ Am daôm k̄ên Ñalau Dabuñ h̄ôc abañ Dawid awha sa ma iñ sôm, ‘*Tu sake-ñga lau nom-ñga s̄ê li dau sa ma s̄ê kic yom nañ n̄andô mba?*’ ²⁶ Ma kiñ ti gô liñ waga s̄ê kac dau sa ma s̄ê matiñ yom pi tigeñ bu s̄ê señ Pômdau lu Mesaya

naŋ iŋ kēyalin sa, naŋ su.’ ²⁷ Dawid ndê yom dau ŋandô sa yêc malac atu dindec. Bu †Herod lu Pontias Pailot, ma lau siŋ gameŋ apa-ŋga, ma lau bata Israel-ŋga sêkêŋ si gauc pitigeŋ bu sêseŋ am nem ŋgac akiŋ-ŋga dabuŋ Yisu naŋ am kēyalin iŋ sa ti Mesaya, naŋ su. ²⁸ Gêŋ naŋ am, †Iac lai †Jadau gauc gêm tidôn su, naŋ dec sêkôm ŋandô sa. ²⁹ O Pômdau, lau dinaŋ sêsôm yom daêsam bu sêlhac yac ahuc. Magoc yac aterŋ am bu puc yac dôŋ bu ahoc am nem mêtê asê ti atac pa su. ³⁰ Kêŋ nem †Iac lai têtŋ yac bu akôm am nem gwelerŋ ma akôm lau gêm-bac ŋayham sa, ma akôm gêŋ dalô tidau-tidau tu am nem ŋgac akiŋ-ŋga dabuŋ Yisu ndê ŋaê-ŋga.”

³¹ Sêterŋ mbec dinaŋ su, goc gameŋ naŋ sêkac sa sêndôc naŋ kēwic dau. Ma †Jalau Dabuŋ gêm ŋac hoŋ ahuc, ma ŋac sic hu sêsôm Anötö ndê mêtê asê ti atac pa su.

Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga sêwêkain gêŋ toŋ tigeŋ

³² Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ sêkêŋ si ŋalôm ti gauc pitigeŋ. Ma ŋac si daŋ gêlic ndê gêŋ tôm iŋ dau ndê dom. Hoŋ sêwêkain gêŋ toŋ tigeŋ. ³³ Lau aposel sêhoc Pômdau Yisu tisa ŋawaê asê ti †Iac lai eŋ, ma Anötö ndê mwasin kêsâlê ŋac hoŋ ahuc sambuc. ³⁴ †Jac si daŋ pôn da dau tu gêŋ daŋ-ŋga dom. †Jahu bu lau naŋ sêwêkain nom me andu, naŋ sêkêŋ si gêŋ têtŋ lau semlhi. Goc sêkôc ŋa-awa sa si, ³⁵ ma sêkêŋ têtŋ aposel sêyob. Ma lau aposel sic sam gêŋ dau têtŋ lau sêpôn da dau-ŋga tôm gi.

³⁶ Ma ŋgac daŋ mbo, naŋ meŋ akêŋ nduc Saipras. Iŋ †Liwai ndê wakuc daŋ, ma iŋ ndê ŋaê Josep. Magoc aposel sêsam iŋ bu Banabas, naŋ danem kwi bu ŋgac puc lau dôŋ-ŋga. ³⁷ †Jgac dau ndê nom daŋ y êc, dec kêŋ têtŋ lau semlhi, ma kôc ŋa-awa meŋ kêŋ têtŋ lau aposel.

Ananias lu Sapaira

5 †Jgac daŋ ŋaê Ananias lu iŋ nawhê Sapaira sêmbo, ma iŋlu sêkêŋ si nom daŋ têtŋ lau semlhi. ² Nom dau ŋa-awa daŋga Ananias kêgamiŋ yêc iŋ-ŋga, ma iŋ nawhê Sapaira kēyalê. Ma †Jadaŋga naŋ Ananias kêŋ têtŋ lau aposel, ma kêsau bu nom dau ŋaôli sambuc dinaŋ. ³ Têtŋ ndoc Pita gêlic awa dau, naŋ sôm têtŋ iŋ bu, “Ananias, bocke dec Sadaŋ gêm am nem ŋalôm ahuc e am gauc gêm bu êŋsau †Jalau Dabuŋ, ma kêgamiŋ nom ŋa-awa ŋatô yêc am-ŋga? ⁴ Muŋ-ŋga am daôm ti †Jadau nem nom, ma têtŋ ndoc am kêŋ têtŋ lau semlhi su, naŋ am ti †Jadau ŋa-awa dau bocdinaŋ. Magoc am kêŋ †Jadaŋga têtŋ yac ma kêsau bu nom dau ŋaôli sambuc dinaŋ. Bocke dec am gauc gêm bu kôm gêŋ boc-dinaŋ? Am kêsau ŋamalac dom, am kêsau Anötö goc.” ⁵ Têtŋ têm Ananias ŋgô yom dinaŋ, dec iŋ hu dau sip nom gi ma mbac ndu yêc. Ma lau hoŋ naŋ sêŋgô gêŋ dau ŋawaê, naŋ sêtôc dau ŋandô. ⁶ Lau batac ŋatô sêtêŋ Ananias si, sêmpan iŋ ndê ŋamlan ahuc ma sêkôc sa si sêŋsuhuŋ.

⁷ †Jasawa gitôm acgatu tō ginga su, goc ŋgac dau nawhê meŋ ma gêm gauc gêŋ naŋ kôm iŋ nakweŋ. ⁸ Ma Pita tōc mone dau têtŋ iŋ, goc ndac, “Lau semlhi amlu nam akweŋ nem nom daŋ, ma ŋaôli dau dindec, me?” Ma awhê dau sôm bu, “Aêc, gêŋ dau dindec.” ⁹ Dec Pita sôm, “Bocke dec amlu nem ŋalôm pitigeŋ bu aŋsahê Pômdau ndê †Jalau? Lic su naŋ, lau naŋ sêŋsuhuŋ nam akweŋ dec kwahic sêlhac andu ŋasactô, bu sêmbalaŋ am sa ndi whiŋ.” ¹⁰ Ma ŋagahô ŋambwa awhê dau ku sa yêc Pita gahi-ŋga ma mbac ndu. Ma lau batac sêsôc si ma sêlic bu iŋ mbac ndu su, dec sêkôc iŋ sa si ma sêŋsuhuŋ iŋ whiŋ nakweŋ. ¹¹ Ma lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ, ti lau ŋatô naŋ sêŋgô gêŋ dau ŋawaê, naŋ hoŋ sêsô ma sêtôc dau ŋandô.

Aposel sêkôm gêñ dalô daêsam

¹²Tên nasawa dinañ lau aposel sêkôm gêñ dalô ti gêñ atu-tu daêsam yêc lau sêkên whiñ-nga si toñ ñalôm. Ma lau sêkên whiñ-nga êlêmê sêkac dau sa sêmbo lôm dabuñ yêc gameñ nañ lau sêsam bu Solomon ndê Batêm. ¹³Lau hoñ sêlic ñac ñayham ma sêtoc ñac sa, tigenñ tu lau bata Israel-nga dec sêtoc dau bu sêlhac sêwhiñ ñac. ¹⁴Magoc launğac ti lauwhê daêsam sic hu sêkên whiñ Pômdau, dec lau sêkên whiñ-nga si namba kêsôwec tiatu ñapañ. ¹⁵Tu gêñ atu-tu nañ lau aposel sêkôm-nga, dec lau sêhoñ si lau gêmbac sêsa malac lôm sêmeñ ma sêkên ñac sêyêc sac ti mbô. Ñac sêkên bata bu Pita oc êñsêlên meñ ma êmasac lau gêmbac me mboe ac kêñ iñ ndê gatu nem ayuñ lau gêmbac ma kôm ñac ñayham sa. ¹⁶Ma lau daêsam akên malac nañ sêyêc Jerusalem ña-makê, nañ sêhoñ lau gêmbac ti lau nañ ñalau sac sêkôm ñac sêtisac, nañ sêmeñ ma lau aposel sêkôm ñac hoñ ñayham sa.

Sêkên aposel sêndöc gapocwalô tiyham

¹⁷Tên dinañ dabuñsiga ñamata-nga ti iñ ndê lau hoñ akên Sadiusi si toñ sem lêmuñ lau aposel ñandô. ¹⁸Tu dinañ-nga dec sêkôc ñac dôn ma sêkên ñac sêndöc gapocwalô. ¹⁹Tigenñ tên ôbwêc Pômdau ndê añela gêlêc andu gapocwalô-nga ña-gatam su ma wê ñac sêsa si. ²⁰Ma iñ sôm tên ñac bu, “Andi alhac lôm dabuñ ñabatêmdô, ma ahoc yom asê timala eñ tên lau, pi lau sêkên whiñ-nga si lên wakuc.” ²¹Sêngô añela ndê yom dinañ su, dec bêbêc ganduc sêtên lôm dabuñ si ma sic hu sêndôhôn lau.

Tên ndoc dinañ dabuñsiga ñamata-nga ti iñ ndê lau sêmbwêc lau bata Sanedrin-nga hoñ sa sêpitigenñ bu sêmatôc aposel si yom. Goc sênkiñ lau ñatô sêtên gapocwalô si bu sêkôc lau

aposel sa sêmeñ. ²²Magoc tên ndoc lau dau sêhóc asê gapocwalô, nañ sêlic bu aposel añgô mba. Goc sêmbu si ma sêsôm bu, ²³“Yac a alic bu sênlahi gatam ahuc ñapep ma lau sêyob gatam sêlhac. Dec yac alêc gatam su magoc alic bu ñac sêndöc dom.” ²⁴Lau siñ sêyob lôm dabuñ-nga si ñgac bata, ma dabuñsiga atu-tu sêngô yom dau e sêpônđa gauc. ²⁵Sêhê gauc sêmbo ma ñgac dañ meñ ma sôm tên ñac bu, “Alic su nañ! Lauñgac nañ mac akên ñac sêndöc gapocwalô, nañ kwahic dec sêlhac lôm dabuñ ña-makê ma sêndôhôn lau sêmbo.” ²⁶Goc lau siñ-nga nañ sêyob lôm dabuñ ti ñac si ñgac bata sêtên lôm dabuñ si, ma sêkôc aposel sa sêmeñ. Ñac sêwê ñac malô ma sênshahic ñac dom, ñahu bu sêtoc dau bu lau nañ sêtoc aposel sa, nañ oc sê-tuc ñac ña hoc. ²⁷Sêwê aposel sêmeñ ma sêkên ñac sêlhac lau Sanedrin-nga añgô-nga bu dabuñsiga ñamata-nga êñsu ñac. ²⁸Iñ sôm tên ñac bu, “Y ac ac yao mac ñaŋga bu andôhôn lau pi ñgac dinañ ma asôm iñ ndê ñaê asê tiyham dom. Magoc mac nem yom pi iñ gêm Jerusalem ahuc su. Mac bu ahê ñamalac dinañ ndê dac meñ pi yac, a?”

²⁹Dec Pita ti aposel sêô iñ awha ma sêsôm bu, “Yac dañañ wambu Anötô ndê yom hóc gêlêc ñamalac si yom su, ac ñawaê. ³⁰Mac daôm ac Yisu ndu pi a, tigenñ abañi si Anötô uñ iñ sa mbo tali tiyham. ³¹Ma Anötô toc iñ sa ma kêñ iñ ndöc iñ ndê andô-nga ti Kiñ, ma ti Ñadau Nem Lau Si-nga. Iñ kôm bocdi-nañ, ñahu bu iñ bu kêñ nasawa tên lau Israel-nga bu sêkac si ñalôm kwi, dec iñ oc suc ñac si sac kwi. ³²Yom dinañ yac alic ñandô su, dec asôm asê. Ma Ñalau Dabuñ puñ yom dau dôn bocdinañ. Iñ Ñalau nañ Anötô kên tên lau nañ danga wambu iñ ñapep.”

³³Lau bata Israel-nga dinañ sêngô aposel si yom dau e gêli ñac ñalôm sa sac andô, ma ñac tac whiñ bu sêndic

apospel ndu. ³⁴ Tigen lau Sanedrin-nga si ngac bata dan tisa bu lhac nac ahuc. In Palêsai dan naê Gamaliel, nan kêdôhôn yomsu, ma lau hon sêtoc in sa. In gic atu yom bu sêkên aposel sêsa awê sêndi sêmbo nasawa sau. ³⁵ Goc in sôm têng lau bata hon, “Mac lau Israel-nga, akôc gauc napep pi gên nan mac bu akôm têng lau dinan. ³⁶ Gauc nem Teudas, ngac nan nasawa apê gi su toc dau sa bu ngac ti-waê. Magoc lau sin Rom-nga sic in ndu, ma lau 400 nan sêmbo sêwhin in, nan sêmbulu nac sêlhô têngtên si. Ma in ndê gwelen hon hê su. ³⁷ Ma têng têng sêse lau sa tu bu sênemlhi takis-nga, nan ngac Galili-nga dan naê Judas tisa. In gêli lau ton dan sa bu sêkên kisa lau Rom-nga. Magoc in ginnga bocdinan, ma in ndê lau hon sêlhô têngtên. ³⁸ Bocdinan kwahic dec aô b u wasôm anen galôm asê têng mac. Ahu lau aposel dindê sin ma akên nac sêlhô sêndi. Nac si gwelen bu men akên namalac nambwa si, gitôm Teudas lu Judas si gwelen, dec oc tôm dom bu nem nandô. ³⁹ Tigen nac si gwelen bu men akên Anötö ndê, dec oc atôm dom bu lhac nac ahuc. Ma mac bu akên kisa nac, dec mac oc akên kisa Anötö dau.”

⁴⁰ Lau bata hon sêngô in ndê yom ma sêsôc napa. Nac sêmbwêc aposel sêsôc sêmen ma sêkên lau sin-nga sêhi nac na sô. Ma sêkên yao bu sênem mêtê pi Yisu tiyham dom, goc sêkên nac sêsa si. ⁴¹ Aposel sêhu lau bata Sanedrin-nga sin, ma sêsa si ti atac nayham atu. Nahu bu Anötö kên nac sêhôn nawa pac ti nandê tu Yisu ndê naê-nga, dec toc nac sa. ⁴² Ma tôm béc hon sêndôhôn lau sêmbo lôm dabun nabatêmdô, ma sêndôhôn lau sêlom-sêlom andu. Ma sêhoc nawaê nayham asê napa ma sêsôm bu Yisu in Mesaya dau.

Sênnyalin lau 7 sa bu sêndic sam gên danen-nga

6 Lau sêkên whin Yisu-nga si ton kêsôwec napa. Magoc têng têng dinan nawa pac dan hóc asê. Yêc ton dau galôm lau Israel-nga nan sêsôm lau Grik awa, nan sêtuclin lau Israel-nga nan sêsôm Yom †Hibru. Nahu bu tôm béc hon lau sic sam gên danen-nga têng lau nan sêpôn da dau, magoc tandô ton lauwhê sawa nan sêsôm Yom Grik. ² Tu dinan-nga aposel 12 sêmbwêc lau sêkên whin-nga hon sêpitigen, ma sêsôm, “Yham dom bu yac ahu Anötö ndê gwelen nawaê nayham-nga sin tu ayob gwelen andic sam gên-nga. ³ Bocdinan asidôwai, anyalin laungac 7 sa yêc ton dindê galôm, nan lau tigauc ma Nalau Dabun gêm nac ahuc. Ma lau dinan yac oc dakên nac sêyob gwelen dindê. ⁴ Ma yac dau oc akôm gwelen anem mêtê ti atên mbec-nga napa.”

⁵ Lau hon sêngô nac si gauc dinan ma sêlic nayham. Bocdinan nac sênnyalin lau 7 sa, nan si naê bocdec. Steven, in ngac nan Nalau Dabun gêm in ahuc ma kên whin nanga, ma Pilip, Prokoras, Nikanor, Timon, Pamenas, ma Nikolas nan ndê malachu Antiok. Nikolas in ngac Israel-nga dom, magoc mun-nga in gêm dau kwi ma gêm akin Anötö kêkuc lau Israel-nga si sakin akwa. ⁶ Nac sêkên lau 7 dau sêlhac aposel angô-nga, ma aposel sêten mbec ma sêkên amba sac nac.

⁷ Têng nasawa dinan Anötö ndê mêtê tiapa, ma lau Jerusalem-nga daêsam sêkên whin Yisu. Ma dabunsiga Israel-nga daêsam sêkên whin bocdinan.

Sêkôc Steven dôn

⁸ Steven in ngac nan Anötö ndê mwasi ti naclai gêm in ahuc, ma kôm gên atu-atu ti gên dalô mbo lau galôm. ⁹ Magoc lau akên lau Israel-nga si ton dan sic hu sêkên kisa in. Nac lau di-

nañ sêmenj akênj malac Sairin ti Aleksandria ma akênj gameñ Silisia ti Esia-nga. Muñ-nga ñac lau akiñ ñambwa, magoc tiñambu si ñadaui sêhu ñac siñ yêc si sakiñ, ma êlêmê sêkac sa sêmbo dau si lôm wê-nga danj. Ñac sêpu Steven ti iñ ndê yom. ¹⁰ Magoc tu Steven ndê gauc ti yom nañ Ñalau Dabuñ kênj têt iñ-nga, dec ñac sêtôm dom bu sêku iñ ndê yom dulu.

¹¹ Tu dinañ-nga ñac sêkôc lau ñatô ma sêkic yom gelec sêwhiñ ñac, bu ñac oc sêtisa ma sêngôliñ yom pi Steven bocdec bu, “Yac angô Steven sôm yom sac-sac pi Moses ma pi Anötö.” ¹² Goc ñac sêsôm yom dau e géli lau hoñ si ñalôm sa, ma lau bata ti lau nañ sêndôhôn yomsu-nga sêwhiñ. Goc sêkôc iñ dôn ma sêwê iñ e sêkênj iñ kalhac lau Sanedrin-nga si angô-nga. ¹³ Goc sêkênj lau tasanj ñatô sêtisa ma sêsôm, “Iñ ñgac dindec sôm yom ñapanj bu êngwiniñ yac neñ lôm dabuñ ma Anötö ndê yomsu. ¹⁴ Yac angô iñ sôm bu Yisu Nasaret-nga oc señ gameñ dindec su, ma kênj ñagôliñ wakuc ô mêtê nañ Moses gic dulu têt yac.” ¹⁵ Têt dinañ lau hoñ nañ sêndôc Sanedrin si toñ, nañ tahê Steven, ma sêlic bu iñ ndê angô andô ñawasi gitôm anjela danj ndê.

Steven sôm yom têt lau Sanedrin-nga

7 Ma dabuñsiga ñamata-nga ndac iñ bu, “Yom dindec nañ sêngôliñ pi am, nañ yom ñandô, me mba?” ² Ma Steven ô yom ma sôm, “Asidôwai ti damañi. Angô su nañ! Muñ-nga lê abañ Abraham ndôc Mesopotemia, iñ têt malac Haran gi su dom, ma Anötö Ñawê Ñadau hoc dau asê têt iñ. ³ Ma sôm têt iñ, ‘Hu nem gameñ ti am nem lau siñ, ma têt gameñ danj nañ aô bu watôc têt am, nañ ndi.’ ⁴ Bocdinañ iñ hu lau Saldi si gameñ siñ, ma sa gi ndôc Haran. Tiñambu iñ damba mbac ndu su, goc Anötö kêkiñ Abraham bu têt gameñ dindec nañ kwahic

dec mac andôc, nañ meñ. ⁵ Tigeñ iñ kênj nom têt Abraham wêkaiñ yêc gameñ dindec dom. Mba, Abraham dau tap nom sauñ danj sa dom! Têt ndoc dinañ Abraham ndê balêkoc mba, magoc Anötö kêmatiñ yom tidôn têt iñ, bu iñ ti iñ ndê lau wakuc oc sêwêkaiñ gameñ dau. ⁶ Ma Anötö sôm têt iñ bu, ‘Am nem wakuc oc sêhu gameñ dindec siñ ma sêndôc sêtôm lau apa yêc lau danj si gameñ. Ma ñac oc sênem akiñ lau dau, ma lau dau oc sêkôm ñac ñayom nditôm yala 400. ⁷ Magoc tiñambu aô oc wakênj ñagêyô têt lau gameñ dinañ-nga nañ sem akiñ ñac, ma am nem wakuc oc sêhu gameñ dinañ siñ ma sêmbu sêmenj sênem akiñ aô yêc gameñ dindec.’ ⁸ Ma Anötö kênj ñpwac sêsê laungac si ñamlic ñatô su-nga têt Abraham. Tiñambu Abraham kwê ndê atuñgac Aisak asê, ma sê iñ ndê ñamlic ñatô su têt iñ ndê bêc ti-8-nga. Aisak dau kwê Jakob asê, ma Jakob kwê yac neñ abañi 12 asê, nañ sêti yac neñ gôlôwac Israel-nga toñ 12 si ñahu. ⁹ Josep iñ abañi 12 si danj, magoc dôwai sem lêmuñ iñ, dec sêkênj iñ têt lau semlhi. Ma lau dau sêkôc iñ sa sêsip gameñ Isip-nga si, ma iñ mbo gameñ dinañ tôm ñgac akiñ ñambwa danj. Magoc Anötö mbo whiñ Josep, ¹⁰ dec gêm iñ si yêc ñawapac bocke nañ tap iñ sa. Iñ kênj gauc ñayham-ñayham têt iñ dec lau Isip-nga si kiñ Parao gêlic iñ ñayham, ma kênj iñ gêm gôliñ gên hoñ yêc iñ ndê andu kiñ-nga, ma gameñ Isip-nga sambuc. ¹¹ Tiñambu tôbôm gêm Isip ma Kanan ahuc e lau sêhóc ñawapac atu, ma abañi sêpônnda gên sêneñ-nga. ¹² Jakob ngô ñawaê bu gên danen-nga yêc Isip, dec kêkiñ ndê atui sêsip Isip si. Têm ñamata-nga dinañ sêsip si ma semlhi gên danen-nga, ma sêmbu sêmenj. ¹³ Tiñambu iñ kêkiñ ñac sêsip Isip si tiyham, ma têt dinañ Josep sôm dau asê têt ndê asidôwai, ma Parao ngô ñawaê pi Josep ndê gôlôwac. ¹⁴ Goc Josep kêkiñ

yom tɛŋ iŋ damba Jakob ti iŋ ndê lau ŋatô, bu ŋac hoŋ sêsip Isip sêtɛŋ iŋ sɛndi. Ŋac lau dinaŋ lau 75. ¹⁵ Bocdinaŋ Jakob ti yac neŋ abanɔ sêsip Isip si, ma sêndôc e sêmbac ndu sêyêc gameŋ dinaŋ. ¹⁶ Ma tiŋambu ŋac si lau wakuc sêkôc ŋac si ŋakwa su yêc Isip bu sêŋsuhun ŋac yêc malac Sekem, sêyêc sêhô naŋ Abraham gêmlihi su yêc Hamo ndê atui.

¹⁷ “Tiŋambu, ndoc meŋ kêpiŋ bu yom naŋ Anôtô gic bata tɛŋ Abraham, naŋ ŋandô sa. Tɛŋ tɛm dinaŋ lau Israel-ŋa naŋ sêndôc Isip, naŋ sêti daêsam ŋandô.

¹⁸ Magoc kiŋ wakuc daŋ gêm gôliŋ Isip, naŋ kêyalê Josep dom. ¹⁹ Iŋ yob yac neŋ abanɔ solop dom, ma kêŋ ŋawapac atu tɛŋ ŋac. Iŋ gic yomsu ŋac bu sêmbaliŋ balêkoc wakuc hoŋ siŋ sêninga.

²⁰ Tɛŋ ndoc dinaŋ Moses dinda kôc iŋ, ma Anôtô gêlic iŋ ŋayham. Ŋac sêlôm iŋ sêmbô damba ndê andu gitôm ayô tô.

²¹ Tiŋambu sêkôc iŋ sa si ma sêsiŋ iŋ, ma malô goc Parao ndê atuwê tap iŋ sa ma gôlôm iŋ ti ndê balêkoc. ²² Ma bocdinaŋ dec Moses sôc lôm bapia ma kêdôhôn lau Isip-ŋa si gauc hoŋ. Ma iŋ ti ŋgac ŋanga tu sôm yom ma kôm gwelen-ŋa.

²³ Iŋ mbo e iŋ ndê yala ti 40 su, ma béc daŋ iŋ gauc gêm bu sa ndi lic ndê asidôwai Israel-ŋa. ²⁴ Tɛŋ ndoc dinaŋ iŋ gêlic ŋgac Isip-ŋa daŋ kôm ŋgac Israel-ŋa daŋ ŋayom. Dec iŋ gic ŋgac Isip-ŋa dinaŋ ndu bu nem iŋ ndê asidôwa dinaŋ si.

²⁵ Iŋ gauc gêm bu mboe iŋ ndê asidôwai oc sênyalê bu Anôtô kêyaliŋ iŋ sa bu nem ŋac sa, magoc mba. Ŋac sem gauc. ²⁶ Ŋagalaŋsê iŋ sa gi tiyham ma gêlic Israel lu sic dau sêmbô. Iŋ bu nem malô iŋlu, dec sôm, ‘Amlu asidôwa, ma tu sake-ŋa dec akêŋ kisa daôm?’

²⁷ Magoc ŋgac lu dau si daŋ, naŋ bu kôm ndê asidôwa tisac, naŋ suc Moses sa gi, ma sôm, ‘Asa kêŋ am bu nem gôliŋ ma êmatôc yac?’ ²⁸ Bocke? Am bu ndic aô ndu gitôm am gic ŋgac Isip-ŋa daŋ tɛŋ alhabêc, a?’

²⁹ “Tɛŋ ndoc Moses ŋô yom dinaŋ, naŋ iŋ kôlhô tɛŋ gameŋ Midian-ŋa gi, ma ndôc dinaŋ gitôm ŋgac apa. Ma yêc dinaŋ iŋ gêm awhê sa ma kwê balêkoc ŋgac lu asê. ³⁰ Yala 40 giŋga su, goc aŋela daŋ hoc dau asê tɛŋ iŋ ŋalêŋ bocdec. Moses mbo Lôc †Sainai yêc gameŋ sawa, ma gêlic ya ŋawahô golom sa a sauŋ daŋ. ³¹ Gêŋ dau kôm iŋ sô ma gauc gêm yom daêsam. Iŋ tigua-suc gi bu lic gêŋ dau, dec ŋô Pômdau awa sa tɛŋ iŋ meŋ bocdec bu, ³² ‘Am apami Abraham lu Aisak ma Jakob si Anôtô aô.’ Moses ŋô yom dau e kêtitec ŋandô ma tôc dau bu hôc tandô sa ma lic tiyham. ³³ Goc Pômdau sôm tɛŋ iŋ, ‘Kôc nem atapa su yêc gahim, bu gameŋ naŋ am kalhac, naŋ gameŋ dabuŋ. ³⁴ Aô galic su bu aô neŋ lau sêmbô sac yêc Isip. Aô gangô ŋac si daŋgi, madec gasip gameŋ bu wanŋaho ŋac su yêc ŋawapac dau. Bocdinaŋ kwahic dec aô oc wanŋiŋ am mbu tɛŋ Isip ndi.’”

³⁵ Steven gic miŋ yom dinaŋ, goc sôm, “Aô wasôm tɛŋ mac, bu Moses iŋ ŋgac dau, naŋ muŋ-ŋa lau Israel-ŋa sêtec iŋ ti sêlôm iŋ bocdec bu, ‘Asa kêŋ am bu nem gôliŋ ti êmatôc yac?’ Tigeŋ Anôtô dau ndê aŋela hoc dau asê tɛŋ iŋ yêc a sauŋ dinaŋ, ma kêkiŋ iŋ bu nem gôliŋ lau Israel-ŋa ma kôc ŋac su yêc gameŋ Isip-ŋa. ³⁶ Bocdinaŋ iŋ kôc ŋac sêsa akêŋ Isip sêmeŋ. Tɛŋ ndoc dinaŋ iŋ kôm gêŋ dalô ti gêŋ atu-tu daêsam yêc gameŋ Isip-ŋa, ma yêc gwêc naŋ sêsam bu Gwêc Koc. Ma iŋ kôm gêŋ dalô tidau-tidau yêc gameŋ sawa tôm yala 40.

³⁷ “Iŋ Moses dau dinaŋ goc sôm tɛŋ lau Israel-ŋa bu, ‘Anôtô oc tôc ŋgac daŋ yêc mac nem toŋ ŋalôm, ti propet nditôm aô dauŋ.’ ³⁸ Moses mbo whiŋ lau Israel-ŋa tɛŋ ndoc sêmbô gameŋ sawa. Iŋ kalhac aŋela naŋ sôm yom tɛŋ iŋ yêc Lôc Sainai, ma yac neŋ abanɔ ŋalhu, bu kôc Pômdau ndê yom dandôc taŋli-ŋa ma kêŋ tɛŋ lau Israel-ŋa. Ma lau dau sic yom dau

dulu e meŋ têt yac. ³⁹ Magoc yac neŋ abanji sêtec bu sêsôc iŋ ŋapu. Ìac sêpu iŋ ma ñac si ñalôm gauc gêm gameŋ Isip-ŋga ñapan, e ñac atac whiŋ bu sêmbu sêndi. ⁴⁰ Têt ndoc Moses mbo Lôc Sainai ñasawa baliŋ, naŋ ñac sêsôm têt Aron bu, ‘Ìŋ ñgac Moses dinaŋ, kôc yac sa asa yêc Isip amen, ma kwahic dec yac am gauc gêt bocke hôc asê iŋ. Bocdinaŋ êmasaŋ anôtôi gwam bu sêwê yac.’ ⁴¹ Têt ndoc dinaŋ ñac sêmasaŋ makao ñagatu ti gwam, goc sêndê mwasin atu daŋ tu bu sêtoc gêt dau sa-ŋga. Ìac sêkên da têt gwam dau, ma atac ñayham kêlêc pi gêt naŋ ñac dau amba sêmasaŋ. ⁴² Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö puc dômbwê ñac ma hu ñac siŋ bu sênem akiŋ tata ti gêt umboŋ-ŋga. Lau propet sêto yom pi ñac si mêtê dau bocdec bu:

O mac lau Israel-ŋga. Yala 40 dinaŋ mac ambo gameŋ sawa, naŋ mac akên nem gêt daŋ ti da têt aô dom. Mba! ⁴³ Mac êlê mê ambalaŋ bac po daŋ tu anem akiŋ mac nem anötö tasaŋ Molek-ŋga. Ma mac am akiŋ tata daŋ ñaê Repa ti mac nem anötö, ma apôn hamduc têt anôtôi gwam daêsam naŋ mac amasaŋ. Tu dinaŋ-ŋga aô watiŋ mac su andi andôc gameŋ Babilon-ŋga ñadaŋga tôm lau gapocwalô-ŋga.

[Amos 5:25-27]

⁴⁴ Yêc gameŋ sawa, Anötö whê sa ti tôc lêt têt Moses bu lau Israel-ŋga sêmasaŋ ñbac dabuŋ daŋ ti ñac si gameŋ sênem akiŋ iŋ-ŋga, naŋ sêkên ñapa yomsu-ŋga yêc ñalôm. Ìŋ kêmasaŋ gêt dau tôm Anötö tôc asê têt iŋ, ma abanji sêmbalaŋ gêt dau whiŋ ñac, têt ndoc ñac sêŋsêlêŋ si. ⁴⁵ Ìalêŋ dau dinaŋ Anötö kên ndê bac dabuŋ têt lau Israel-ŋga yêc gameŋ sawa. Tiŋambu Anötö soc lau naŋ sêndôc gameŋ Kanan-ŋga su, bu kên gameŋ dau têt ñac. Ma têt ndoc Josua wê ñac sêsôc gameŋ Kanan-ŋga si, naŋ sêmbalaŋ bac dabuŋ dau whiŋ ñac. Ma bac dau kalhac whiŋ ñac e Dawid

ndê têt. ⁴⁶ Anötö gêlic Dawid ñayham, ma Dawid tac whiŋ bu kwê lôm daŋ sa ti Jakob ndê Anötö ndê andu ñandô. ⁴⁷ Magoc Dawid kwê andu dau dom, iŋ ndê atuŋgac Solomon kwê andu dau sa. ⁴⁸ Tigeŋ kwahic dec aô wasôm têt mac bu Anötö Ìaclai ti Ìawasi Ìadau, iŋ ndôc andu naŋ ñamalac sêkwê, naŋ dom. Tôm yom naŋ propet Aisaya to bocdec bu:

⁴⁹ Pômdau sôm, ‘Undambê ti aneŋ pôn kiŋ-ŋga, ma gameŋ nom-ŋga ti gameŋ gahiŋ lhac-ŋga. Bocdinaŋ mac oc akwê andu kaiŋ bocke tu bu wandôc-ŋga? Me amasaŋ gameŋ bocke tu wanwhaŋ dauŋ-ŋga? ⁵⁰ Bu aô dauŋ gakên gêt hoŋ dinaŋ.’”

[Ais 66:1-2]

⁵¹ Têt dinaŋ Steven sôm têt ñac lau Sanedrin-ŋga bu, “Mac lau ñalôm ñadandi-ŋga. Mac am daôm kwi dom, ma mac nem daŋamsuŋ kwa ñaŋga. Mac nem mêtê gitôm apami si. Mac êlê mê atec Ìalau Dabuŋ ndê gwelen. ⁵² Mac nem apami sêkên kisa propet hoŋ naŋ Anötö kêkiŋ. Ma propet naŋ sêhoc yom asê pi ñgac gitêŋ nem lau si-ŋga naŋ Anötö oc êŋkiŋ meŋ, naŋ apami sic ñac ndu. Ìgac gitêŋ dau meŋ su, magoc mac akên iŋ sip lau Rom-ŋga amba ma ac iŋ ndu. ⁵³ O mac lau daôm! Mac daôm akôc Anötö ndê yomsu naŋ aŋela sêkên têt abanji, naŋ su, tigeŋ asôc ñapu dom!”

Sêtuc Steven ña hoc mbac ndu

⁵⁴ Têt ndoc lau Sanedrin-ŋga sêŋgô Steven ndê yom dinaŋ, naŋ ñac atac ñandê atu ma sêseŋ lhô tu iŋ-ŋga. ⁵⁵ Magoc Ìalau Dabuŋ gêm Steven dau ahuc, ma iŋ tatac undambê ma gêlic Anötö ndê ñawasi, ma Yisu kalhac Anötö amba andô-ŋga. ⁵⁶ Dec iŋ sôm, “Alic su naŋ! Aô galic undambê kac sa ma ñamalac ndê Atu kalhac Anötö ndê amba andô-ŋga.” ⁵⁷ Ìac sêŋgô yom dinaŋ goc sêpôc daŋgasuŋ ahuc, ma sêmbwêc atu

pi gi. Ijac sênti sêtên inj si, ⁵⁸ma sêtin inj sa malac ñamakê gi, ma sic hu sêtuc inj ña hoc. Lau nañ sêngôlin yom pi Steven, nañ sêkac si ñakwê bambalin su, ma sêkên têtên ñgac wakuc dañ ñaê Saul bu yob. ⁵⁹Ijac sêtuc hoc pi Steven sêmbo, ma inj ten mbec têtên Pômdau bocdec, “O Pômdau Yisu, kôc aneñ gatuñ sa loc.” ⁶⁰Goc inj peñ ña haduc-ña sip gi ma mbwêc atu bu, “Pômdau, gauc nem sac nañ lau sêkôm têtên aô, nañ dom.” Inj sôm su, goc mbac ndu.

8 ¹⁻²Saul gêlic Steven mbac ndu ma atac ñayham tu gêt nañ lau dau sêkôm têtên inj-ña. Ma tinambu lau sêkên whiñ ñannga-ña ñatô sêñsuhun Steven ma sêtan inj.

Saul ma lau Israel-ña sêkên kisa lau nañ sêkên whiñ Yisu

Tên bêc dau dinañ lau sic hu sêkên kisa ñannga têtên lau sêkên whiñ-ña nañ sêmbo Jerusalem. Tu dinañ-ña ñac si lau daêsam sêhu Jerusalem sinj ma sêlhô têtên sêtên gameñ Judia ti Samaria-ña si. Magoc lau aposel sêhu Jerusalem sinj dom. ³Ma Saul bocdinañ gic hu bu señ lau sêkên whiñ Yisu-ña. Inj kêsalê ñac tòm andu, goc hê ñac sêsa si ma kên ñac sêndôc gapocwalô, laungac sêkên whiñ-ña, ma lauwhê bocdinañ.

Pilip gêm mêtê mbo Samaria

⁴Lau sêkên whiñ-ña nañ sêhu Jerusalem sinj ma sêlhô têtên, nañ sêhoc ñawaê ñayham pi Yisu asê, yêc malac hoñ nañ sêhoc asê nañ. ⁵Pilip têtên malac atu dañ yêc gameñ Samaria-ña gi, ma gêm mêtê yêc dindê ma whê sa bu Yisu inj Mesaya dau. ⁶Lau daêsam sêngô Pilip ndê yom ti sêlic gêt dalô nañ inj kôm, dec sêkên ñannga inj ndê yom ñapep. ⁷Pilip soc ñalau sac daêsam su sêsa yêc lau ti sêmbwêc atu. Ma inj kôm lau bôlin daêsam ñayham sa. ⁸Tu

dinañ-ña lau daêsam yêc malac atu dinañ atac ñayham atu.

Saimon, ñgac balô

⁹Ñgac dañ mbo malac dinañ, nañ ndê ñaê Saimon. Tôm ñasawa baliñ inj pec balô ti kôm gêt atu-tu e lau gameñ Samaria-ña hoñ sêhêdaê. Inj toc dau sa bu inj ñgac tiwaê. ¹⁰L au atu-tu ma lau ñambwa hoñ tatiñ Saimon ñapañ. Ijac sêsôm, “Anötô ndê ñaclai nañ dasam bu Ijanğa Atu, nañ puc ñgac dindêc dôñ.”

¹¹Ma lau daêsam tatiñ inj ñapañ, bu sêhêdaê tu gêt atu-tu nañ inj kôm ñasawa hic su nañ-ña. ¹²Magoc sêhu sinj têtên ndoc sêngô ñawaê ñayham pi Anötô ndê gôlin ma pi Yisu Kilisi, nañ Pilip hoc asê. Laungac ti lauwhê daêsam sêkên whiñ inj ndê yom, ma sêlin sanggu. ¹³Ma Saimon dau kên whiñ ma gêlin sanggu whiñ. Inj gêlic gêt dalô ti gêt atu-tu nañ Pilip kôm, dec hêdaê ñandô ma kêkuc inj ñapañ.

¹⁴Tên ndoc lau aposel nañ sêmbo Jerusalem sêngô ñawaê bu lau Samaria-ña sêkôc Anötô ndê yom sa, nañ sênkinj Pita lu Jon sêtên ñac si. ¹⁵Inju sêhoc asê ñac su, goc sêten mbec bu Pômdau kên ndê Ijalau Dabuñ pi ñac hoñ. ¹⁶Tên ndoc lau Samaria-ña dinañ sêkên whiñ, nañ sêlin sanggu tu Pômdau Yisu ndê ñaê-ña, magoc Ijalau Dabuñ sip meñ pi ñac si dañ dom. Tu dinañ-ña dec Pita lu Jon sêten mbec pi ñac. ¹⁷Sêten mbec su ma sêkên amba sac ñac, goc Ijalau Dabuñ meñ gêm ñac ahuc.

¹⁸Saimon gêlic bu têtên ndoc aposel lu sêkên amba sac lau dau, nañ Ijalau Dabuñ meñ pi ñac, dec gauc gêm bu nemlhi ñaclai dau yêc injlu. ¹⁹Inj ndac injlu bocdec bu, “Akên ñaclai dinañ lom aô. Ma bocdinañ asa nañ bu wakên amañ sac inj, nañ oc kôc Ijalau Dabuñ.” ²⁰Magoc Pita ô yom ma sôm, “Bocke? Am gauc gêm bu nemlhi Anötô ndê mwasiñ ña mone, a? Am oc niñam, ti

nem mone honj! ²¹ Am wêkaij gwelen dindec whiñ yac dom. Ñahu bu gauc nañ yêc am nem ñalôm, nañ Anötö gêlic bu solop dom. ²² Kac nem ñalôm kwi ma hu mêtê sac dinañ siñ. Ma teñ mbec têt Pômdau bu suc am nem giso kwi pi gauc sac nañ yêc nem ñalôm. ²³ Aô galic su bu am gêm lêmuñ Anötö ndê ñaclai e am ñalôm gêli sa, ma sac ña-ñaclai sô am dôn ñapañ.” ²⁴ Saimon ngô Pita ndê yom dinañ, goc sôm, “Gitôm bu am teñ mbec têt Pômdau tu aô-nga, ma bocdinañ gêt nañ am sôm yom pi, nañ oc tap aô sa dom.”

²⁵ Pita lu Jon sêhoc Pômdau ndê yom asê ti sem mêtê lau su, goc sêlhô bu sêmbu sêtêt Jerusalem sêndi. Ma yêc señ ñasawa, nañ sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac daêsam nañ sêyêc gameñ Samaria-nga.

Pilip lu ñgac Itiopia-nga

²⁶ Têt ndoc dinañ Pômdau kêkiñ ndê anjela dañ têt Pilip gi, ma sôm têt in bu, “Êmasañ daôm, goc sa ndi ma êm-sêlên êmkuc señ akên Jerusalem nañ sip têt malac Gasa, señ nañ gic gameñ sawa kic.” ²⁷ Bocdinañ Pilip tisa ma kêsêlên gi. Ma yêc señ dinañ in tap ñgac Itiopia-nga dañ sa, nañ bêt ñatô su mbo Jerusalem bu lic om, ma bu mbu têt ndê gameñ ndi. In ñgac tiwaê nañ yob lau Itiopia-nga si Kwin Kandis ndê awa honj, nañ muñ-nga sêsip in ndê ñamatu sa.† ²⁸ Têt ndoc Pilip tap in sa yêc señ, nañ ñgac dau ndôc ndê kaleta, ma sam propet Aisaya ndê buku. ²⁹ Dec Ñalau Dabuñ sôm têt Pilip, “Am tigasuc kaleta ma êmkuc ñgac dindê.” ³⁰ Goc Pilip kêti têt kaleta gi ma ngô bu ñgac dau sam propet Aisaya ndê yom asê. Dec Pilip ndac in, “Am sam yom dinañ ma kêyalê ñahu, me mba?” ³¹ Ma in sôm, “Ñamalac dañ bu whê sa

têt aô dom, dec oc wanjalê bocke?” Ma in ndac Pilip bu pi kaleta ma ndôc whiñ in. ³² In ngô bu ñgac dau sam Aisaya ndê yom bocdec bu:

Ñac sêwê in bu sêndic in ndu gitôm domba.

Ma in gêm dau dôn tôm domba nañ sêñ-gapiñ ñamliclu, magoc tañ dom.

³³ Ñac sêngwiniñ in, ma sêmatôc in ndê yom gi solop dom.

Ñac sic in ndu, ma bocdinañ in ndê wakuc mba.

[Ais 53:7-8]

³⁴ Ma ñgac dau ndac Pilip, “Gitôm bu am whê sa têt aô bu propet sôm yom dinañ pi in dau, me pi ñamalac dañ?”

³⁵ Goc Pilip whê yom honj sa têt in, gic hu yêc Aisaya ndê yom dinañ e sôm ñawaê ñayham pi Yisu têt in. Ma ñgac dau kêñ whiñ Yisu. ³⁶⁻³⁷ Ñac si e sêhôt asê bu dañ poc señ ñamakê. Ma ñgac dau sôm, “Lic bu dê poc. Gitôm bu aô waliñ busangu, me mba?” ³⁸ Goc in sôm têt ñgac nañ gêm gôlin kaleta bu kêñ kaleta lhac. Ma inlu Pilip sêsip bu si ma Pilip kêku in. ³⁹ Têt ndoc nañ sêpi akên bu sêmen, nañ Pômdau ndê Ñalau kôc Pilip su sep tigen. Ma ñgac dau gêlic in tiyham dom, magoc kôlhô ti atac ñayham gi. ⁴⁰ Ma Ñalau kôc Pilip sa gi kêñ in mbo malac Asotas. Ma in kêsêlên golom-golom malac, ma sôm ñawaê ñayham asê e hôt asê malac Sisaria.

Pômdau gêm Saul kwi

9 Têt ñasawa dinañ Saul kêñ kisa lau sêkên whiñ Pômdau-nga ñapañ. In sôm ñanja bu in oc kôm ñac ñayom ma ndic ñac ndu. In têt dabuñsiga ñamata-nga gi, ² ma ndac in bu to bapia puc in dôn-nga, bu tôc têt lau bata nañ sêyob lau Israel si lôm wê-nga yêc malac Damaskas. Bapia dau kêñ ñaclai têt Saul

†8:27 Muñ-nga lau si gêbôm dañ yêc bu laungac akiñ nañ sêyob Kiñ si andu me wapa me lauwê, nañ sêsip ñac ñamatu sa. Laungac kaiñ dinañ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Eunuch’ (Yunok).

bu kôc laungac ti lauwê Damaskas-nga nan sêkên whiŋ Yisu, nan dôn, ma wê nac sa sêtên Jerusalem sêndi bu sêmatôc nac. ³ In kôc bapia dau su ma kêsêlên e gi kêpiŋ Damaskas. Ma ngahô nambwa ngawê atu dan akên undambê meŋ pô gameŋ nan in mbo. ⁴ In peŋ sip nom ma ngô awha dan ta in bocdec bu, “Saul, Saul, tu sake-nga am kêŋ kisa aô?” ⁵ Goc Saul ô yom ma ndac, “O ngadu, am asa?” Ma awha dau sôm, “Aô Yisu dauŋ, dec am kêŋ kisa. ⁶ Am tisa ma sôc malac atu dê ndi. Ma gêŋ bocke nan aô tac whiŋ bu am kôm-nga, nan aô oc wanŋin lau bu sêwhê sa têt am yêc dindê.”

⁷ Lau nan sêmbo seŋ sêwhiŋ Saul, nan sêlhac ti sem dau dôn. Nac sêngô ngakêc-sia dau, magoc sêlic ngamalac dan dom. ⁸ Têt ndoc Saul tisa kalhac, nan kac tandô sa magoc gitôm dom bu lic gameŋ. Bocdinaŋ lau dinaŋ sêkêm in sip amba, ma sêwê in sêsôc malac Damaskas si. ⁹ Gitôm bêc tō in mbo tapec, ma gêŋ ti nôm gêŋ dan dom.

¹⁰ Ngac kêŋ whiŋ Yisu-nga dan mbo Damaskas, nan ndê ngê Ananias. Ma Pômdau hoc dau asê têt in ng mbê, ma ta in bu, “Ananias!” Ma in ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, bocke?” ¹¹ Goc Pômdau sôm têt in, “Am sa seŋ nan sêsam bu Seŋ Solop ma têt Judas ndê andu ndi, ma am oc tap ngac dan sa, nan ndê ngê Saul akên malac Tasis. Ngac dau teŋ mbec mbo dinaŋ. ¹² Aô gatôc têt in su ng mbê bu ngamalac dan ngê Ananias oc têt in ndi, kêŋ amba sac in, ma kôm in tandô po asê tiyham.” ¹³ Ananias ngô yom dinaŋ ma sôm, “Pômdau. Aô gangô ngac dinaŋ ngawaê su. In ngac nan kêŋ ngawapac atu têt am nem lau dabuŋ nan sêmbo Jerusalem. ¹⁴ Ma dabuŋsiga atu-tu sêkên naclai têt in bu têt malac dindec meŋ, ma kôc lau nan sêtoc am nem ngê sa, nan dôn.” ¹⁵ Magoc Pômdau ô Ananias ndê yom ma sôm, “Am ndi, ma hêgo daôm dom! Aô kayaliŋ ngac dau

sa su, bu hoc yom asê pi aneŋ ngê têt lau gameŋ apa-nga ti nac si kiŋ, ma têt lau Israel-nga sêwhiŋ. ¹⁶ Ma ngawapac ti ngandê nan in oc hôc tu aneŋ ngê-nga, nan aô oc watôc têt in.”

¹⁷ Goc Ananias têt andu dau gi. In sôc gi, goc kêŋ amba sac Saul ma sôm, “Aneŋ asidôwa Saul. Pômdau Yisu nan hoc dau asê têt am yêc seŋ têt malac dindec, nan kêkiŋ aô gatên am gameŋ. In kêkiŋ aô bu wakôm nem tanôm po asê, ma bu Njalau Dabuŋ nem am ahuc.” ¹⁸ Ma ngahô gêŋ gitôm i ngala peŋ akên Saul tandô, ma in gêlic gameŋ tiyham. In tisa ma Ananias kêku in. ¹⁹ Ma tiŋambu in gêŋ gêŋ e hôc in dôn.

Saul gêm mêtê mbo Damaskas

Saul mbo Damaskas whiŋ lau sêkên whiŋ-nga gitôm bêc natô. ²⁰ Ma têt têt dau dinaŋ in gic hu gêm mêtê lau yêc lau Israel si lôm wê-nga, ma hoc asê têt nac bu Yisu in Anôtô Atu. ²¹ Ma lau hoŋ nan sêngô in ndê yom, nan sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ngac nan kêŋ kisa lau Jerusalem-nga nan sêtoc Yisu ndê ngê sa, in ngac dau dindec me? Ma in têt yac mba malac dec meŋ, bu kôc lau sêkên whiŋ Yisu-ŋ ga dôn ma wê nac sêtên dabuŋsiga atu-tu sêndi bu sêmatôc nac.” ²² Tigeŋ Saul sôm yom nganŋa ma in ndê naclai kêsôwec. In tôc asê têt lau Israel-nga nan sêndôc Damaskas, bu yom andô, Yisu in lau Israel si Mesaya dau. Ma lau nan sêkên whiŋ Yisu dom, nan sêtôm dom bu sêo in ndê yom.

²³ Saul mbo malac Damaskas e bêc daêsam giŋga su, ma lau Israel-nga natô sêkic yom bu sêŋsalê lêt bu sêndic in ndu. ²⁴ Ma Saul ngô yom dau ngawaê. Tôm acsalô ti ôbwêc nac sêkên lau sêtip gatam malac-nga ngapep bu sêkôc in dôn ma sêndic in ndu. ²⁵ Magoc lau nan s êl-hac sêwhiŋ Saul ti sêŋkuc in, nan sem in sa bu lhô ndi. Têt ôbwêc dan sêkên in sip sambec atu dan, ma sêŋwhan in

sip akêñ gatam saun dañ yêc malac dau ñatunbôm e gi sip nom ma kôlhô gi.

Saul mbo Jerusalem

²⁶ Tiñambu Saul mbu têtñ Jerusalem gi, ma gauc gêm bu mbo whiñ lau sêkên whiñ Yisu-nga nañ sêmbo dinañ. Magoc ñac sêkên whiñ dom bu iñ gêm dau kwi su ma kên whiñ Yisu, dec ñac hoñ sêtôc iñ. ²⁷ Magoc Banabas wê iñ sôc gi kalhac aposel angô-nga. Ma iñ whê sa bu Pômdau hoc dau asê ma sôm yom têtñ Saul yêc señ, ma tiñambu iñ kalhac ñanga ma gêm mêtê pi Yisu ti atac pa su yêc malac Damaskas. ²⁸ Banabas ndê yom gêm malô lau Jerusalem-nga si ñalôm, dec Saul mbo whiñ ñac, ma sôc sa yêc lhu, ma hoc yom asê pi Pômdau Yisu ti atac pa su eñ. ²⁹ Iñ sôm yom whiñ lau Israel-nga ñatô nañ sêsôm awha Grik, ma kêsahê bu whê ñac si gauc sa pi Yisu. Magoc ñac sêtec iñ ndê yom, ma bu sêndic iñ ndu. ³⁰ Yom dau ñawaê tap lau sêkên whiñ-nga sa, dec sêkôc iñ whiñ ñac sêsip malac Sisaria si, ma sênkin iñ têtñ malac Tasis gi.

³¹ Têtñ ñasawa dinañ lau sêhu si kisa têtñ lau sêkên whiñ-nga siñ. Ma lau sêkên whiñ-nga yêc gameñ Judia ti Galili ma Samaria-nga sêndôc ti yom malô. Anötô kên ñalau Dabuñ bu puc ñac dôn ma nem ñac sa. Ma sêsôc Pômdau ñapu ti sêtoc iñ sa, ma ñac si toñ kêsôwec tiatu ñapan.

Pita kôm ñgac bôlin dañ ñayham sa

³² Têtñ têtñ dinañ Pita kêsêlên golom-golom malac ma gêm mêtê lau. Têtñ béc dañ iñ sôc malac Lida gi, bu ndic lau sêkên whiñ Yisu-nga kêsî. ³³ Yêc malac dau iñ tap ñgac dañ ñaê Aenias sa. Iñ ñgac bôlin ma yêc mbô ñapan gitôm yala 8 su. ³⁴ Ma Pita sôm têtñ iñ, “Aenias. Yisu Kilisi kôm am ñayham sa. Tisa ma tip nem mbô sa.” Ma ñagahô Aenias tisa kalhac. ³⁵ Ma têtñ ndoc lau nañ sêndôc

malac Lida ti malac Saron sêlic bu iñ ñayham sa, dec ñac hoñ sem si ñalôm kwi ma sêkên whiñ Pômdau.

Pita uñ awhê batê dañ sa

³⁶ Têtñ têtñ dinañ awhê kên whiñ-nga dañ ndôc malac Jopa. Iñ ndê ñaê Tabita, nañ yêc lau Grik awha bu Dokas. Iñ awhê nañ kôm mêtê ñayham-ñayham, ma gêm lau ñalôm sawa sa ñalên daêsam. ³⁷ Magoc Dokas tap gêm bac atu sa e iñ mbac ndu. Goc lau sênğwasin iñ ndê ñamlan ma sêkên yêc andu ñalôm ñahô-nga dañ. ³⁸ Malac Jopa dau yêc kên iñ malac Lida, ma têtñ têtñ lau sêkên whiñ-nga yêc malac Jopa sênğô bu Pita mbo Lida, nañ sênkin ñgac lu sêtên iñ si, ma sêteñ iñ ñanga bu mbu têtñ Jopa whiñ iñlu ndi. ³⁹ Pita whiñ iñlu gi e hôc asê Jopa, ma sêwê iñ pi andu ñalôm ñahô-nga dinañ gi. Lauwhê sawa daêsam sêmbo ti sêtan Dokas. ñac sênğihi Pita ahuc ma sêtôc ñakwê bambalin ti ñakwê ñatô nañ Dokas kêmasan têtñ ndoc iñ mbo tali, nañ têtñ Pita. ⁴⁰ Goc iñ kên ñac hoñ sêsa awê si, ma pôn haduc ma teñ mbec. Iñ kac dau kwi bu lic awhê batê dinañ, ma sôm, “Tabita, am tisa!” Ma awhê dau tali sa e gêlic Pita, ma yêc dau sa meñ ndôc. ⁴¹ Goc Pita kêm iñ sip amba ma keñ iñ sa kalhac. Ma iñ mbwêc lauwhê sawa dinañ ti lau sêkên whiñ-nga ñatô sêsôc sêmen, ma tôc têtñ ñac bu awhê dau mbo tali tiyham. ⁴² Ma gên dau ñawaê tiapa yêc malac Jopa, e lau daêsam sêkên whiñ Pômdau. ⁴³ Ma Pita mbo Jopa béc ñatô, whiñ ñgac dañ ñaê Saimon. Iñ ñgac kôm gwelen kêmasan bôc ñamlîc-nga.

Anötô kênkin aña dañ têtñ Konelias

10 Yêc malac Sisaria ñgac dañ mbo, nañ ndê ñaê Konelias. Iñ ñgac bata siñ-nga nañ yob lau siñ-nga toñ dañ yêc lau siñ Rom-nga si toñ atu nañ sêsam

bu Itali Ñaton.[‡] ² Inj ti ndê gôlôwac honj sêtoc Anötö sa ma sêsôc inj ñapu ñapep. Inj tej mbec têtj Anötö tòm bêc honj, ma kêñ ndê awa daêsam bu nem lau Israel-nga nañ sêpônâda dau, nañ sa. ³ Têtj bêc dañ, acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, nañ Anötö têtj gêtj ñagatu dañ têtj inj. Inj gatu gêtj Anötö ndê añela dañ têtj inj meñ ma ta inj bu, “Konelias!” ⁴ Goc Konelias tahê inj ti têtj dau atu, ma ndac, “Pômdau, bocke?” Ma añela dau sôm, “Mbec honj nañ am tej, ti mwasiñ nañ am kêñ têtj lau ñalôm sawa, nañ Anötö gêtj gitôm da ñayham nañ inj gauc gêm ñapaj. ⁵ Kwahic dec inj kêñ yom têtj am bocdec bu. Êmkinj lau ñatö sêtên malac Jopa sêndi, bu sêkôc ñgac dañ ñaê Saimon mbu têtj am meñ. Ñgac dau ndê ñaê dañ sêsam bu Pita. ⁶ Inj mbo whinj inj ndê wakanğac dañ ñaê Saimon, nañ kôm gwelêñ bôc ñamlic-nga, ma inj ndê andu kalhac gwêc dali.”

⁷ Añela sôm yom dau pacndê su, goc hu inj siñ. Dec Konelias ta inj ndê ñgac akiñ lu ma inj ndê ñgac siñ-nga dañ sêmeñ. Ñgac siñ-nga dau gêm inj sa tòm bêc honj, ma inj toc Anötö sa. ⁸ Konelias gic miñ têtj ñac pi yom honj nañ añela sôm têtj inj, goc kêkinj ñac sêtên malac Jopa si.

Pita gêtj gêtj ñagatu dañ

⁹ Galañsê ñac sêñsêlên sêmbo señ ma têtj ac kalhac lhu, nañ sêsun sa malac atu Jopa. Têtj têtj dinaj, Pita pi andu gi bu tej mbec. ¹⁰ Inj mbo e gêtj yô inj dec tac whinj bu neñ gêtj. Lau sêmasañ inj ndê gêtj sêmbo, ma Pita gatu kaiñ dañ sa. ¹¹ Inj gêtj undambê kac sa, ma gêtj gitôm po atu dañ nañ sêsô wac sip ñakêcsu hale, nañ sêñwhañ sip nom meñ yêc inj

añgô-nga. ¹² Ma inj gêtj bôc tidau-tidau ma gêtj nañ sêñsêlên ña ñatac pu-nga, ti mbac lôlôc-nga sêmbo po dau ñalôm. ¹³ Goc awha dañ sôm têtj inj bocdec bu, “Pita, tisa ndic ma neñ.” ¹⁴ Magoc inj ô yom ma sôm, “Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gêtj dau ma sôm bu inj gêtj ñadômbwi, ma bocdinaj aô whañsun gêm gauc sambuc.” ¹⁵ Dec awha dau sôm tiyham, “Anötö bu sôm bu gêtj dañ inj ñawasi, dec am sôm bu gêtj ñadômbwi dom.” ¹⁶ Gêtj honj dinaj hôt asê inj tidim tö su, goc po dau pi undambê gi tiyham.

¹⁷ Têtj ndoc dinaj Pita ndê gauc sa bu inj gêtj gêtj ñagatu dañ, goc inj ndôc ma kôt gauc pi gêtj dau ñahu. Têtj ndoc dinaj, lau nañ Konelias kêkinj, nañ sêtap Saimon ndê andu sa, ma sêlhac andu dau ñagatam. ¹⁸ M a sêta yom ma sêndac bu Saimon nañ sêsam bu Pita, nañ mbo andu dau, me mba. ¹⁹ Pita hê gauc pi gêtj nañ inj gatu gêtj nañ mbo, ma ñalau Dabun sôm têtj inj, “Saimon, lau tö sêñsalê am. ²⁰ Tisa ma sip nom ndi, ma whinj ñac ndi. Hêgo daôm bu ñac lau gameñ apa-nga lec dom, bu aô daunj kakiñ ñac sêmeñ.” ²¹ Goc Pita sip gi ma sôm têtj lau dinaj, “Ñamalac nañ mac añsalê ambo, nañ aô daunj dec. Mac amej tu sake-nga?” ²² Ma ñac sêsôm, “Ñgac bata siñ-nga Konelias kêkinj yac amej. Inj ñgac gitên toc Anötö sa-nga, ma lau Israel-nga honj nañ sêmbo malac Sisaria, nañ sêlic inj ñayham. Añela dabun dañ sôm têtj inj bu êñgalêm am sa têtj inj ndê andu ndi, bu am sôm yom ñatö têtj inj.” ²³ Pita ngô ñac si yom dinaj su, goc kôt ñac sêsôc andu dau si bu sêmbo sêwhinj inj têtj ôbwêc dinaj.

[‡]10:1 Lau Rom-nga si ñgac bata nañ yob lau siñ-nga gitôm 100, nañ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Centurion’ (Senturion). Konelias inj senturion dañ. Lau siñ-nga gitôm 600 sêmbo Itali Ñatonj ñalôm, ma sêsam toñ atu gitôm Itali Ñatonj yêc Yom Inglis bu ‘Regiment.’ Ma ñac sêkên Regiment ñatonj 10 sêpitigenj sêti toñ atu, nañ sêsam bu ‘Legion’ (lau siñ-nga gitôm 6,000).

Pita gêm mêtê tên Konelias ti ndê lau

Tên galañsê Pita ti akên malac Jopa whiñ lau dau, ma lau sêkên whiñ-nga ñatô akên Jopa sêwhiñ ñac si. ²⁴ Bêc ñañ tiyham sêhóc asê Sisaria. Konelias kên bata ñac, dec mbwêc iñ ndê dawai ti ndê silip hoñ sêkac sa sêpitigeñ. ²⁵ Têñ ndoc Pita bu sôc iñ ndê andu ndi, nañ Konelias tên iñ gi, ma hu dau yêc iñ gahi-nga bu toc iñ sa. ²⁶ Magoc Pita sôm, “Am kôm bocdinañ dom! Tisa, bu aô ñaũ ña-malac ñambwa.” ²⁷ Inlu sem yomgalôm ma sêsôc andu dau si, ma Pita gêlic lau toñ atu sêndôc andu ñalôm. ²⁸ Dec iñ sôm tên ñac, “Mac anyalê bu yac lau Israel-nga mba yomsu gic yao yac bu andic ahê lau nañ lau Israel dom, ma ati ñacleñ ñac d om. Tigerñ Anötö tôle asê tên aô bu wapu ñamalac ñañ bu ñadômbwi me sac dom. ²⁹ Bocdinañ tên ndoc mac añkiñ lau bu sêngalêm aô sa, nañ aô gasôm yom ñañ dom, ma gawhiñ ñac gameñ. Ma kwahic dec, gitôm bu mac asôm asê tên aô, ñahu bocke dec mac añgalêm aô sa gameñ?” ³⁰ Goc Konelias ô yom ma sôm, “Bêc hale su, aô gambo andu ti gateñ mbec tên acgatu gitôm kwahic dec-nga, tên 3 kilok telha-nga. Ma ñagahô ñamalac ñañ ti ñakwê ñawasi atu hóc asê kalhac aô añôn-nga. ³¹ Ma iñ sôm tên aô bu, ‘Konelias, Anötö ñgô am nem mbec, ma gauc gêm mwasiñ nañ am kên tên lau ñalôm sawa. ³² Kwahic dec êmkiñ lau ñatô sêtên malac Jopa sêndi, ma sêkôc ñgac ñañ ñaê Saimon nañ sêsam bu Pita, nañ meñ. In ti ñacleñ iñ ndê wakanğac ñaê Saimon ma ndôc whiñ iñ. ñgac kê-masañ bôc ñamlic-nga dinañ ndê andu kalhac gwêc ñadali.’ ³³ Aô gangô su, goc ñagahô kakiñ lau ñatô sêtên am sêloc, ma ñayham bu am mweñ su. Kwahic dec yac hoñ dambo Anötö añgô-nga, ma yac bu añgô yom bocke nañ Pômdau gic atu am bu sôm tên yac.”

³⁴ Goc Pita gic hu yom ma sôm, “Kwahic dec aô kayalê pi ñandô bu Anötö toc lau toñ ñañ sa, hóc gêlêc toñ ñatô su dom. ³⁵ Yomandô! Lau akên lau ñatonñ nom-nga hoñ nañ sêtôc iñ ma sêkôm mêtê ñayham ma solop, nañ iñ oc kôc ñac sa. ³⁶ Anötö kên ndê ñawaê ñayham tên lau Israel, ma yom dau hê-ganônñ Yisu Kilisi, nañ ti lau Israel ma lau gameñ apa-nga hoñ si Pômdau, ma whê lên nañ ñatap yom malô sa tu iñ-nga, nañ sa. Mac añgô ñawaê dau su. ³⁷ Mac anyalê gên hoñ nañ hóc asê gameñ Judia-nga, tên ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo Galili e meñ tên dec. ³⁸ Anötö kên iñ ndê ñaclai atu ti ñalau Dabuñ gêm Yisu Nasaret-nga ahuc, dec kêyalin iñ sa tu kôm gwelen-nga. Ma Anötö whiñ iñ, dec iñ gêm lau sa yêc gameñ daêsam, ma kôm lau hoñ nañ Sadañ ndê ñaclai kêgwiniñ ñac dôn, nañ ñayham sa tiyham. ³⁹ Yac ambo awhiñ iñ, ma alic gên hoñ nañ iñ kôm yêc lau Israel si gameñ ma yêc Jerusalem. ñac sic iñ ndu pi a, ⁴⁰ magoc tên bêc titô-nga Anötö uñ iñ sa akên lau batê-nga, ma kôm bu lau daêsam sêlic iñ. ⁴¹ Lau hoñ sêlic iñ dom, magoc yac lau nañ añ ti anôm gên awhiñ Yisu tên ndoc iñ tisa ma mbo whiñ yac tiyham, nañ Anötö kêyalin yac sa bu ahoc iñ ndê tisa ñawaê asê. ⁴² Ma Anötö gic atu yac bu anem mêtê lau, ma bu ahoc yom asê bu iñ kêyalin Yisu dau sa su, bu êñsahê lau tali ti lau batê hoñ tên bêc ñambu-nga. ⁴³ Ma propet akwa hoñ bocdinañ sêhóc yom asê pi iñ. ñac sêto bu lau hoñ nañ sêkên whiñ iñ, nañ Anötö oc suc ñac si sac kwi tu iñ ndê ñaê-nga.”

⁴⁴ Pita sôm yom dau mbo, ma ñalau Dabuñ gêm lau hoñ nañ sêngô iñ ndê yom, nañ ahuc. ⁴⁵ Ma lau Israel-nga nañ sêkên whiñ Yisu ma sêmbo sêwhiñ Pita, nañ sêhêdaê ñandô bu sêlic Anötö kêmwasiñ lau nañ sêmbo lau Israel si toñ dom, nañ ña ñalau Dabuñ. ⁴⁶ Bu

ɲac sêŋgô ɲac lau dau sêšôm yom awha wakuc-ɲga ti sêmpin Anötö, tòm ɲalau Dabuɲ hóc ɲac awha sa. Dec Pita sôm têtɲ lau Israel-ɲga dinanɲ, ⁴⁷“Anötö kêtɲ ɲalau Dabuɲ têtɲ lau gameɲ apa-ɲga dindec tòm in kêtɲ têtɲ yac lau Israel-ɲga. Bocdinanɲ ɲayham bu ɲac sêlinɲ busanɲu.” ⁴⁸Goc in kêtɲ yatu bu sêɲku ɲac tu Yisu Kilisi ndê ɲaê-ɲga. Ma tiɲambu lau dinanɲ sêndac Pita bu mbo whinɲ ɲac tòm béc ɲatô.

Pita gic miɲ lau gameɲ apa-ɲga si yom têtɲ lau Jerusalem-ɲga

11 Lau aposel ti lau sêkêtɲ whinɲ Yisu-ɲga nanɲ sêmbô gameɲ Judia-ɲga, nanɲ sêŋgô ɲawaê bu lau nanɲ Israel dom, nanɲ sêkôc Anötö ndê yom sa sêwhinɲ. ²Magoc têtɲ ndoc Pita hu Sisaria siɲ ma mbu têtɲ Jerusalem gi, nanɲ lau ɲatô sêšôm inɲ. ɲac lau Israel-ɲga nanɲ sêkêtɲ whinɲ Pômdau, ma sêsap lau Israel-ɲga si sakinɲ akwa ma pwac sêšê ɲamlic ɲatô su-ɲga dônɲ. Ma ɲac sêšôm Pita bocdec bu, ³“Bocke am sôc lau nanɲ sêɲkuc yac neɲ mêtê dasê ɲamlic-ɲga dom, nanɲ si andu, ma gêtɲ gêtɲ whinɲ ɲac?”

⁴Dec Pita gic hu whê sa timala têtɲ ɲac, gêtɲ honɲ nanɲ hóc asê inɲ, ma sôm, ⁵“Têtɲ béc danɲ aô gateɲ mbec gambo malac Jopa, e gatunɲ kainɲ danɲ sa ma galic gêtɲ ɲagatu danɲ. Galic gêtɲ gitôm po atu danɲ, nanɲ sêšô wac sip ɲakêcsu hale, ma sêɲwhanɲ sip akêtɲ undambê têtɲ aô meɲ. ⁶Aô gatôc gwaninɲ ma galic bôc nom-ɲga tidau-tidau, bôc salenɲ-ɲga ti gêtɲ nanɲ sêɲsêlêɲ ɲa ɲatac pu-ɲga, ma mbac lôlôc-ɲga. ⁷Dinanɲ su, goc gangô awha danɲ sôm têtɲ aô bocdec bu, ‘Pita! Tisa ndic ma neɲ.’ ⁸Magoc aô gaô yom ma gasôm, ‘Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gêtɲ dau ma sôm bu inɲ gêtɲ ɲadômbwi, ma aô whanɲsun gêm gauc sambuc.’ ⁹Ma awha dau sa akêtɲ undambê tiyham ma sôm, ‘Anötö bu sôm bu gêtɲ danɲ inɲ gêtɲ ɲawasi, dec am sôm bu

ɲadômbwi dom.’ ¹⁰Gêtɲ honɲ dinanɲ hóc asê aô tidim tö su, goc Pômdau kôc mbu pi undambê gi tiyham. ¹¹Ma têtɲ ndoc dinanɲ launɲgac tö sêhóc asê andu nanɲ aô gambo. ɲamalac danɲ kêtɲinɲ ɲac sêtêtɲ aô sêmeɲ akêtɲ malac Sisaria. ¹²ɲalau Dabuɲ sôm têtɲ aô bu wahêgo dauɲ tu ɲac lau gameɲ apa-ɲga lec dom, ma kac aô bu wawhinɲ ɲac wandi, dec aô gawhinɲ ɲac ga. Ma asidôwai 6 akêtɲ Jopa sêwhinɲ yac si. Yac ahôc asê ma asôc ɲamalac dau ndê andu a. ¹³Ma inɲ gic miɲ têtɲ yac bu aɲela danɲ hoc dau asê têtɲ inɲ yêc ndê andu, ma sôm yom têtɲ inɲ bocdec bu, ‘Êmkinɲ lau sêtêtɲ malac Jopa sêndi ma sêkôc Saimon nanɲ sêsam bu Pita, nanɲ meɲ. ¹⁴Inɲ oc whê yom sa têtɲ mac, pi lêtɲ nanɲ am ti nem lau honɲ atap Anötö ndê mwasiɲ nem mac si ambo tamli ɲapaɲ-ɲga sa.’

¹⁵“Bocdinanɲ aô gac hu bu wasôm yom têtɲ ɲac, ma têtɲ ndoc dau dinanɲ ɲalau Dabuɲ gêm ɲac ahuc tòm inɲ meɲ pi yac têtɲ ɲamata-ɲga. ¹⁶Ma têtɲ dinanɲ aô gauc gêm Pômdau ndê yom bocdec bu, ‘Jon kêtɲ lau ɲa bu, tigeɲ Anötö oc êɲku mac ɲa ɲalau Dabuɲ.’ ¹⁷Lau dinanɲ sêkêtɲ whinɲ Pômdau Yisu Kilisi tòm yac lau Israel-ɲga dakêtɲ whinɲ, ma bocdinanɲ dec Anötö kêmwasinɲ ɲac ɲa ɲalau Dabuɲ tòm inɲ kôm têtɲ yac. Anötö dau ndê lêtɲ dinanɲ, ma aô asa dec bu walhac ahuc?”

¹⁸Lau Israel-ɲga dau sêŋgô Pita ndê yom dinanɲ e ɲac si yom mba, ma sêmpin Anötö ma sêšôm, “Kwahic dec yac tanɲalê bu lau honɲ nanɲ sem dau kwi, nanɲ oc sêtap Anötö ndê mwasiɲ sêndôc tali ɲapaɲ-ɲga sa. Yac lau Israel-ɲga, ma lau nanɲ sêmbô Israel si tonɲ dom, nanɲ sêwhinɲ.”

Lau sêkêtɲ whinɲ Yisu yêc malac Antiok

¹⁹Têtɲ ndoc lau Israel-ɲga sic Steven ndu, nanɲ sic hu sêkêtɲ kisa lau sêkêtɲ whinɲ-ɲga e ɲac si daêsam

sêhu Jerusalem siŋ ma sêlhô têtên. Ñatô sêtên gameŋ Pionisia-nga ti nduc Saipras, ma ñatô sêtên malac Antiok si. Yêc gameŋ bocke naŋ sêhóc asê, naŋ sêhoc ñawaê ñayham asê, magoc sêsôm têtê lau Israel-nga tawasê. ²⁰ Magoc lau ñatô naŋ sêhu Jerusalem siŋ, naŋ si malachu Sairin ma nduc Saipras, naŋ sêtên Antiok si, ma sic hu sêsôm ñawaê ñayham pi Pômdau Yisu têtê lau Grik sêwhiŋ lau Israel-nga yêc malac dinaŋ. ²¹ Ma Pômdau gêm mbec gwelenŋ dau e lau daêsam ñandô sem dau kwi ma sêkên whiŋ Pômdau.

²² Tiŋambu lau Jerusalem-nga naŋ sêkên whiŋ Yisu, naŋ sêngô gên dau ñawaê, dec sênkiŋ Banabas têtê Antiok gi. ²³⁻²⁴ Banabas iŋ ngac ñayham naŋ ñalau Dabuŋ gêm iŋ ahuc ma kên whiŋ ñaŋga. Têtê ndoc iŋ hóc asê Antiok, naŋ gêlic bu lau daêsam sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa ma sêkên whiŋ Yisu. Dec iŋ tac ñayham atu, ma kêgilí ñac bu sêsap Pômdau dôn, ma sêkên whiŋ iŋ ti si ñalôm sambuc. Ma têtê ndoc dinaŋ lau daêsam sêngô Banabas ndê yom ma sêkên whiŋ Pômdau.

²⁵ Malô goc Banabas têtê malac atu Tasis gi ma kêsâlê Saul. ²⁶ Iŋ tap iŋ sa su, goc kôc iŋ sa, ma iŋlu sêmbu sêtên Antiok si. Ma iŋlu sêkôm gwelenŋ yêc gôlôwac dabuŋ ñalôm, sêndôhôn lau daêsam gitôm yala sambuc daŋ. Malac Antiok ti malac ñamata-nga naŋ lau sic hu sêsam lau sêkên whiŋ-nga bu Kilisi ndê lau.

²⁷ Têtê ñasawa dinaŋ propet ñatô akên Jerusalem sêsip Antiok si. ²⁸ Ma ñalau Dabuŋ kac ñac si ngac daŋ ñaê Agabus, dec tisa yêc lau sêkên whiŋ-nga aŋgô-nga, ma hoc yom asê bu tiŋambu tóbôm atu oc nem gameŋ naŋ lau Rom sem gôliŋ, naŋ ahuc sambuc. (Ma iŋ ndê yom dau ñandô sa têtê ndoc Klaudias ti kiŋ Rom-nga.) ²⁹ Tu dinaŋ-nga lau naŋ sêkên whiŋ Yisu sêkôc gauc pi lêt bu sênem

asidôwai naŋ sêndôc gameŋ Judia-nga, naŋ sa. Ñac tigeŋ-tigeŋ sic awa sa tôm Anötö kêmwasinŋ ñac, ³⁰ ma sêkên têtê Banabas lu Saul bu sêkôc sa sêndi, ma sêkên têtê lau sêkên whiŋ-nga si lau bata naŋ sêmbo Jerusalem.

Lau sêkên whiŋ-nga sêtap kisa atu sa

12 Têtê ndoc dinaŋ Kiŋ †Herod gauc gêm tidôn bu kên kisa lau sêkên whiŋ-nga, ma kôc ñac si lau ñatô dôn. ² Iŋ gic atu iŋ ndê lau siŋ, dec sic Jon ndê dôwa Jems ndu ña bienŋ baliŋ. ³ Iŋ gêlic bu gên dinaŋ kôm lau Israel-nga atac ñayham sa, dec iŋ sôm bu iŋ ndê lau siŋ-nga sêkôc Pita dôn, têtê têtê lau Israel-nga sêlic om atu †Mwasinŋ Bolom Yist Mba-nga. ⁴ Bocdinaŋ lau siŋ-nga sêkôc Pita dôn ma sêkên iŋ ndôc gapocwalô. Ma sêkên lau siŋ-nga toŋ hale sêyob iŋ sêô dau sêô dau, ma ngac hale sêmbo toŋ tigeŋ-tigeŋ ñalôm. Herod gauc gêm bu kên iŋ ndôc dinaŋ e lau Israel si Mwasinŋ Bolom Yist Mba-nga ti †Pasowa-nga pac-ndê, goc kôc iŋ sa ma êmatôc iŋ yêc lau aŋgô-nga. ⁵ Bocdinaŋ Pita ndôc gapocwalô, magoc lau sêkên whiŋ-nga hoŋ naŋ sêmbo Jerusalem, naŋ sêtenŋ mbec ñaŋga tu iŋ-nga têtê Anötö.

Pômdau ndê aŋela gêm Pita sa

⁶ Têtê ôbwêc daŋ Pita yêc béc yêc gapocwalô, ma Herod kêmatinŋ yom tidôn su bu êmatôc iŋ têtê laŋsê. Sêsô iŋ amba dôn ña sen lu, ma gi sêsô pi ngac siŋ-nga lu. Ma lau siŋ-nga ñatô sêlhac sêyob gatam. ⁷ Ma ñagahô nambwa Pômdau ndê aŋela daŋ hóc asê, ma ñawê pô gapocwalô ñalôm. Iŋ toŋ Pita sip ñabi e tali sa, ma sôm têtê iŋ, “Ñagahô! Tisa!” Goc sen naŋ sêsô iŋ amba dôn, naŋ tigolonŋ ma peŋ sip gi. ⁸ Ma aŋela sôm, “Êmasaŋ daôm. Kic nem piŋkap dôn ma sôc nem atapa ti ñakwê baliŋ sa, goc êmkuc aô.” Pita kôm gitôm iŋ sôm, ⁹ ma kêkuc aŋela dau. Iŋ gauc gêm bu gên

naŋ aŋela kôm, naŋ gitôm mbê daŋ, ma kêyalê dom bu gêŋ dau iŋ gêŋ ɲandô.¹⁰ Inlu sêŋlêc ɲgac siŋ-ɲga lu naŋ sêyob andu dau e sêhôt asê gatam naŋ sa malac lôm. Gatam dau gêlêc dau su, ma sêsa awê si. Inlu sêŋsêlêŋ sêsa seŋ daŋ, ma sep tigeŋ aŋela hu iŋ siŋ.

¹¹Têŋ dinaŋ Pita ndê gauc sa ma sôm têtŋ dau, “Kwahic dec aô kayalê tidôn bu Pômdau kêkiŋ ndê aŋela bu êŋgaho aô su yêc Herod amba, bu gêŋ naŋ lau Israel-ɲga gauc gêm bu sêkôm têtŋ aô, naŋ oc ɲandô sa dom.”¹² In kêyalê gêŋ dau pi ɲandô, goc sa têtŋ awhê daŋ ɲaê Maria ndê andu gi. Maria iŋ Jon, †ɲgac-sêŋom naŋ sêsam bu Mak, naŋ dinda. Ma têtŋ ôbwêc dinaŋ lau daêsam sêkac sa sêmbo Maria ndê andu bu sêteŋ mbec.

¹³Pita hôc asê ma kêmati gatam. Ma awhê akiŋ daŋ ɲaê Roda sa gi bu lic asa kêmati gatam.¹⁴ In ɲgô iŋ awha dec kêyalê bu Pita, dec tac ɲayham sa atu ma kêlhiŋ gatam siŋ kêtî mbu gi ma sôm têtŋ lau bu, “Pita dê kalhac gatam!”¹⁵ Magoc ɲac sêkêŋ whiŋ dom, ma sêsom têtŋ iŋ bu, “Am nem gauc kêŋsôn!” Goc iŋ sôm yom pi Pita ɲapaŋ e ɲac sêsom, “Mboe iŋ ndê aŋela, me?”¹⁶ Sêkôt gauc dinaŋ sêmbo, ma Pita gacgeŋ kêmati gatam kalhac. Malô ma sêlêc gatam su têtŋ iŋ e sêlic iŋ ma sêso ɲandô.¹⁷ Pita gic amba bu sênem dau dôn, goc gic miŋ yom pi ɲalêŋ naŋ Pômdau kôc iŋ su yêc gapoc-walô. Ma iŋ sôm, “Mac andi ma asôm asê têtŋ Jems ma asidôwai ɲatô.” Goc iŋ hu ɲac siŋ ma sa gi.

¹⁸Têŋ bêtêc lau siŋ-ɲga naŋ sêyob gapocwalô sêlic bu Pita aŋgô mba. Gêŋ dau gêli ɲac ɲalôm sa ɲandô, ma ɲac gauc gêm yom daêsam pi iŋ bu oc mbo nde.¹⁹ Ma Herod ɲgô ɲawaê, dec kêŋ lau sêŋsalê iŋ e gimba. Goc iŋ kêsu lau siŋ-ɲga naŋ sêyob Pita, ma gic atu bu sêndic ɲac ndu.

Pômdau gic Herod ndu

Tiŋambu Herod hu gameŋ Judia-ɲga siŋ ma sa têtŋ malac Sisaria gi bu mbo bêt ɲatô.²⁰ Tôm ɲasawa hic baliŋ ɲagec gi su, naŋ yom ɲawapac ɲatô yêc Herod ma lau malac Taya ma Saidon-ɲga ɲalhu, dec iŋ gêlic ɲac sac. Magoc têtŋ têtŋ iŋ mbo malac Sisaria, naŋ lau dau ɲalôm tigeŋ ma gauc gêm bu sêhê wamba iŋ tiyham. ɲahu bu ɲac sêmbo Herod ndê gôliŋ ɲapu ma lau gameŋ dinaŋ-ɲga takwê Herod tôm yala hoŋ, bu nem ɲac sa ɲa gêŋ daneŋ-ɲga ɲatô. Tu dinaŋ-ɲga sêmasaŋ yom whiŋ Blastus, ɲgac naŋ yob Herod ndê andu, ma semli iŋ bu nem ɲac awha têtŋ Herod. Ma sic ndoc bu sêmasaŋ yom wamba-ɲga dau whiŋ Herod.

²¹Têŋ bêt dau Herod sôt ndê ɲakwê ti ɲawasi kiŋ-ɲga sa, goc ndôc ndê pôn ma sôm ndê yom daêsam asê têtŋ lau malac lu dinaŋ-ɲga.²² ɲac sêŋgô su ma sêmbwêc, “Kec! Awha dindec ɲamalac ɲambwa ndê awha dom, anôtô daŋ ndê awha.”²³ Herod ɲgô ɲac si yom dinaŋ, dec toc dau sa kêlêc ma kêŋ waê têtŋ Anôtô dom. Ma tu dinaŋ-ɲga Pômdau ndê aŋela gic iŋ ma kôm iŋ gêmbac atu. Dombo sem iŋ ahuc ma seŋ iŋ e mbac ndu.

²⁴Têŋ têtŋ dinaŋ ma kêsêlêŋ meŋ, naŋ lau sem mêtê ɲapaŋ e Anôtô ndê yom tiapa, ma lau daêsam sêkêŋ whiŋ.²⁵ Banabas lu Saul sic bata si gwelêŋ yêc malac Jerusalem, goc sêmbu sêtêŋ Antiok si. Ma sêkôt Jon, ɲgac naŋ sêsam iŋ ndê ɲaê daŋ bu Mak, naŋ whiŋ inlu gi.

Sem mbec Banabas lu Saul bu sêkôm gwelêŋ

13 Lau propet ti kêdôhôn-waga bocdec sêmbo m alac Antiok ma sêkôm gwelêŋ yêc gôlôwac dabuŋ ɲalôm. Banabas lu Saimon naŋ sêsam bu Naiga, Lusias akêŋ malac Sairin,

Saul ma Manaen (naŋ tiatu whiŋ ðHerod Antipas têtŋ ndoc iŋlu sêmbo balê). ²Têtŋ bêt daŋ ɲac lau dau sêmbo sêwhiŋ dau ma sêhu gêtŋ danetŋ-ɲga siŋ tu sêtoc Pômdau sa-ɲga. Ma ɲalau Dabuŋ sôm têtŋ ɲac bu, “Aô kayaliŋ Banabas lu Saul sa bu sêkôm gwelētŋ ɲawaê ɲayham-ɲga. Boddinaŋ anem mbec iŋlu ma aŋkiŋ iŋlu sêsa sêndi ma sêkôm gwelētŋ dau.” ³Lau dau sêŋgô su, goc sêhu gêtŋ danetŋ-ɲga siŋ ti sêteŋ mbec ɲasawa daŋ tiyham, ma sêkêtŋ amba sac Saul lu Banabas, ma sêŋkiŋ iŋlu sêsa si.

Saul lu Banabas sêmbo nduc Saipras

⁴ɲalêtŋ dinaŋ ɲalau Dabuŋ kêkiŋ Saul lu Banabas, dec iŋlu sêtêtŋ malac Selusia si, ma sêpi waŋ daŋ ma sêsa nduc Saipras si. ⁵ɲac sêsôc baô yêc malac Salamis, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-ɲga yêc dindê, ma sem mêtê lau ti sêhoc Anôtô ndê yom asê. Ma Jon mbo whiŋ iŋlu bu nem iŋlu sa.

⁶Tiŋambu sêŋsêlêtŋ ma sêhoc ɲawaê ɲayham asê yêc nduc Saipras ɲagameŋ hoŋ e sêhôt asê malac Papos. Yêc dinaŋ sêtap propet tasan daŋ sa naŋ kôm gwelētŋ mbectoma-ɲga whiŋ. Iŋ ɲgac Israel-ɲga daŋ ma iŋ ndê ɲaê Ba-Jisas. ⁷Iŋ gêm akiŋ ɲgac Rom-ɲga naŋ gêm gôliŋ nduc Saipras, naŋ ndê ɲaê Segias Polas. Gôliŋwaga dau iŋ ɲgac tiguauc, dec kêgalêm Banabas lu Saul sa, bu iŋ tac whiŋ bu sêwhê Anôtô ndê yom sa têtŋ iŋ. ⁸Magoc Ba-Jisas kôm bu êŋgwiniŋ ti kêŋ kisa iŋlu, ma tac whiŋ bu kac gôliŋwaga dau kwi bu kêŋ whiŋ Pômdau dom. (Ba-Jisas ndê ɲaê daŋ Elimas, naŋ danem kwi bu Mbectoma.) ⁹Têtŋ ndoc dinaŋ ɲalau Dabuŋ gêm Saul, naŋ sêsam bu Pol ahuc, ma iŋ tahê Elimas ma sôm, ¹⁰“Am Sadaŋ atu am! Am kêŋ kisa lêtŋ

gitêtŋ hoŋ, ma sac ti mêtê tasan gêm am ahuc. Am bu kôm Pômdau ndê lêtŋ solop êŋsôtŋ. ¹¹Kwahic dec am oc êm-sahê Pômdau ndê ɲaclai. Am oc tampec sa ma tôm bêt ɲatô am oc lic gameŋ ti ac ɲawê tiyham dom.” Ma ɲagahô ɲasec gêm ɲgac dau tandô ahuc, ma iŋ kêsêlêtŋ kêsâ ma kêsâlê ɲamalac daŋ bu kêŋ iŋ amba ma wê iŋ. ¹²Segias Polas hêdaê tu Saul lu Banabas si yom pi Pômdau-ɲga, ma têtŋ ndoc iŋ gêlic gêtŋ naŋ hôt asê Elimas, naŋ iŋ kêŋ whiŋ Yisu.

Pol gêm mêtê mbo Antiok

¹³Pol lu Banabas ma Mak sêhu Papos siŋ ma sêpi waŋ daŋ, ma sêlac sêtêtŋ malac Pega naŋ yêc gameŋ Pampilia-ɲga si. Yêc gameŋ dinaŋ Jon hu iŋlu siŋ ma mbu têtŋ Jerusalem gi. ¹⁴Goc iŋlu sêhu Pega siŋ ma sêtêtŋ malac Antiok naŋ yêc gameŋ Pisidia-ɲga,[†] naŋ si. Têtŋ bêt Sabat-ɲga sêsôc lau Israel si lôm wê-ɲga si, ma sêndôt sic. ¹⁵Sêŋgô Anôtô ndê yom naŋ sêsam yêc Buku Yomsu-ɲga ti Propet si Buku, goc lau bata lôm wê-ɲga-ɲga sêkêtŋ yom têtŋ iŋlu ma sêsôm, “Asidôwa lu. Amlu nem yom bu yêc bu apuc lau dindêc dôtŋ, dec asôm asê têtŋ yac.”

¹⁶Goc Pol tisa kalhac, ma gic amba têtŋ lau bu sênem dau dôtŋ, goc sôm, “Mac lau Israel-ɲga ti mac lau apa naŋ atoc Anôtô sa. Aŋgô su naŋ! ¹⁷Yac lau Israel-ɲga mba Anôtô kêyalin yac mba abanji sa. Ma tiŋambu iŋ kôm ɲac si wakuc naŋ sêndôt gameŋ Isip-ɲga, n aŋ sêti lau toŋ atu. Ma têtŋ ndoc iŋ kôt ɲac su yêc Isip, naŋ kôm gêtŋ ti ɲaclai atu daêsam. ¹⁸Tiŋambu ɲac sêkôm mêtê wachuc daêsam tôm yala 40 naŋ sêmbo gameŋ sawa, magoc Anôtô hu ɲac siŋ dom. ¹⁹Tiŋambu iŋ ku lau toŋ 7 dulu yêc gameŋ Kanan-ɲga, ma kêŋ ɲac

[†]13:14 Malac lu ɲaê Antiok sêyêc. Daŋ yêc gameŋ Siria-ɲga - alic Aposel 13:1 ma 14:26. Ma daŋ yêc gameŋ Pisidia-ɲga (alic map p.264).

si gameŋ tēŋ lau Israel-ŋga sêwêkaiŋ.
²⁰ Gêŋ hoŋ dinaŋ hôc asê yêc yala 450
 ŋalôm. Tiŋambu iŋ kêŋ lau sêmatôc
 yom-ŋga sêyob lau Israel-ŋga e meŋ tēŋ
 propet Samuel ndê tēm. ²¹ Tēŋ ndoc di-
 naŋ lau dau sêndac kiŋ daŋ bu nem gôliŋ
 ŋac, ma Anötô kêŋ Saul, naŋ ndê damba
 Kis akêŋ Benjamin ndê toŋ. Saul gêm
 gôliŋ tôm yala 40, ²² goc Anötô kôc iŋ su
 ma kêŋ Dawid ti kiŋ ô iŋ su. Ma iŋ sôm
 yom pi Dawid bocdec bu, ‘Aô galic Jessi
 ndê atu Dawid bu ŋgac naŋ ndê ŋalôm
 ti gauc tap aneŋ atac whiŋ sa, ma oc
 kôm gêŋ hoŋ tôm aô atac whiŋ.’ ²³ Anötô
 kêyalinŋ ŋgac nem lau si-ŋga Yisu sa yêc
 Dawid dau ndê wakuc, tôm iŋ gic bata
 muŋ su, ma kêŋ iŋ hôc asê Israel. ²⁴ Yisu
 gic hu ndê gwelenŋ su dom, ma Jon gêm
 mêtê tēŋ lau Israel-ŋga hoŋ bu sênem
 si ŋalôm kwi ma sêliŋ busaŋgu. ²⁵ Tēŋ
 ndoc Jon ndê gwelenŋ kêpiŋ bu pacndê,
 naŋ iŋ sôm tēŋ lau bu, ‘Mac gauc gêm
 bu aô asa? Ŋgac naŋ Anötô gic bata bu
 ti mac nem Mesaya, naŋ aô dom. Mba!
 Magoc iŋ oc meŋ êŋkuc aô. Iŋ ŋgac ti-
 waê ma aô ŋgac ŋambwa, gitôm dom bu
 wati iŋ ndê ŋgac akiŋ tu waŋgapwêc iŋ
 ndê atapa ŋawalô su-ŋga.’

²⁶ “O asidôwai. Mac lau Israel-ŋga naŋ
 asa akêŋ abaj Abraham, ti mac lau naŋ
 ambo lau Israel si toŋ dom magoc atoc
 Anötô sa. Ŋawaê dindec pi Anötô ndê
 lēŋ nem lau si-ŋga, naŋ iŋ kêŋ gic waê
 yac hoŋ. ²⁷ Lau Israel Jerusalem-ŋga ti
 ŋac si lau bata sêsam propet akwa-kwa
 si yom asê yêc ŋac si lôm wê-ŋga tôm
 bêc Sabat-ŋga hoŋ. Magoc tēŋ tēm Yisu
 hôc asê, naŋ sênyalê dom bu iŋ Mesaya
 dau, ma sêkic yom bu sêndic iŋ ndu.
 Ŋac sênyalê dom bu lēŋ bocdinaŋ dec
 kôm yom naŋ lau propet dau sêhoc asê
 pi Mesaya, naŋ ŋandô sa. ²⁸ Ŋac sêtap
 yom giso daŋ sa pi Yisu tu bu sêndic iŋ
 ndu-ŋga lec dom, magoc sêndac Pailot
 bu ndic iŋ ndu. ²⁹ Ŋac si lēŋ dinaŋ dec
 kôm yom hoŋ naŋ sêto pi Yisu muŋ su,

naŋ ŋandô sa. Pailot ndê lau sic Yisu ndu
 su, goc lau sêkôc iŋ su yêc a gicso ma
 sêkêŋ iŋ ndê ŋamlanŋ yêc sêhê. ³⁰ Magoc
 Anötô uŋ iŋ sa akêŋ lau batê-ŋga. ³¹ Ma
 tôm bêc daêsam iŋ mbo whiŋ lau naŋ
 sêŋsêlêŋ sêwhiŋ iŋ tēŋ ndoc iŋ gic hu
 ndê gwelenŋ yêc Galili e lau sic iŋ ndu
 yêc Jerusalem. Ŋac lau dau sêlic iŋ tisa
 su yomandô, madec sêsôm asê tēŋ lau
 hoŋ. ³²⁻³³ Kwahic dec yac asôm ŋawaê
 ŋayham asê tēŋ mac bocdec bu, Anötô
 uŋ Yisu sa akêŋ lau batê-ŋga. Ma bocd-
 inaŋ dec yom naŋ iŋ gic bata tēŋ abaj,
 naŋ kwahic dec iŋ kôm ŋandô sa tēŋ
 abaj si lau wakuc yac dec. Tôm yom
 naŋ sêto yêc Wê tilu-ŋga yêc Buku Wê-
 ŋga bocdec bu, ‘*Acsalô lec am ti aô neŋ
 atungac solop, ma aô gati am Damam.*’
³⁴ Anötô uŋ iŋ sa akêŋ lau batê-ŋga bu
 iŋ ŋamlac tibalê dom. Bu mba, dec oc
 tôm dom bu sêto yom bocdec bu, ‘*Pwac
 dabuŋ naŋ aô kamatiŋ gawhiŋ Dawid, naŋ
 tidôŋ su, ma mac oc atap pwac dau ŋa-
 mwasinŋ sa.*’ ³⁵ Ma yom dau Dawid to yêc
 bocdec, ‘*Am oc hu nem Ŋgac Dabuŋ sinŋ
 bu tibalê dom.*’ ³⁶ Aŋgô su naŋ! Dawid to
 yom dinaŋ hêganônŋ iŋ dau dom. Bu tēŋ
 ndoc Dawid gic bata gwelenŋ naŋ Anötô
 kêŋ sip iŋ amba, naŋ Dawid mbac ndu
 whiŋ lau tēm dinaŋ-ŋga, ma sêŋsuhunŋ
 iŋ whiŋ ndê apai. Ma iŋ ndê ŋamlanŋ
 tibalê su. ³⁷ Tigeŋ Yisu, naŋ Anötô uŋ iŋ
 sa akêŋ lau batê-ŋga, naŋ ndê ŋamlanŋ
 tibalê dom.

³⁸ “Bocdinaŋ aneŋ asidôwai hac, aŋgô.
 Aô tac whiŋ bu mac aŋyalê ŋapep bu
 yom naŋ yac ahoc asê tēŋ mac, naŋ bu
 whê mac nem gauc sa pi lēŋ bu Anötô
 suc mac nem sac kwi tu Yisu-ŋga. ³⁹ Mac
 nem daŋ gitôm dom bu êŋkuc yomsu
 hoŋ naŋ Moses to e Anötô lic iŋ bu ŋa-
 malac gitêŋ. Mba andô! Tigeŋ kwahic
 dec lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ Anötô
 gêlic ŋac bu lau gitêŋ tu iŋ-ŋga. ⁴⁰ Ayob
 daôm bu atec ŋawaê ŋayham dindec
 dom, tu bu yom naŋ lau propet sêsôm,

nañ ñandô sa pi mac dom. Yom dau bocdec:

⁴¹ Alic su nañ mac lau apu yom ti atañ bôlê-nga. Kwahic dec aô oc wakôm gêñ atu dañ, nañ lau bu sêsôm asê têt mac, dec oc akêt whiñ dom! Mac alic ti ahêdaêm, magoc oc andiñam!”

[Hab 1:5]

⁴² Pol gic bata iñ ndê yom dinañ, ma iñlu Banabas bu sêhu lôm wê-nga siñ sêsa awê sêndi. Ma lau daêsam iñlu bu sêmbu sêmerñ têt Sabat ñambu-nga, ma sêsôm yom tiyham pi gêñ hoñ dinañ.

⁴³ Lau bata lôm wê-nga sêkêtñ gôlôwac sêsa si su, ma lau daêsam sêñkuc Pol lu Banabas. Lau ñatô ñac lau Israel-nga, ma lau ñatô ñac lau gameñ apa-nga nañ sêñkuc lau Israel si sakiñ sênem akiñ Anötö-nga. Ma Pol lu Banabas sem yomgalôm sêwhiñ ñac, ma sem la ñac bu takwê Anötö ndê mwasiñ tu bu puc ñac si sêkêtñ whiñ dôn tôm bêt hoñ.

⁴⁴ Sabat dañ tiyham hôc asê, ma lau daêsam andô sêkac dau sa bu sêngô Pômdau ndê yom. Kêpiñ bu lau malac-nga hoñ sêmerñ sêpitigerñ. ⁴⁵ Tigeñ lau Israel-nga ñatô sêlic toñ atu dinañ ma sem lêmuñ ñandô. Bocdinañ ñac atac ñandê ma sêsôm yom sac-sac daêsam bu sêngwiniñ Pol ti ndê yom. ⁴⁶ Magoc iñlu Banabas sêlhac ti atac pa su ma sêô ñac si yom ma sêsôm, “Anötö kêkiñ alu bu asôm iñ ndê yom asê têt mac lau Israel-nga muñ. Magoc mac atec iñ ndê yom. Mac atec bu atap señ andôc tamli-nga sa, a? Tu dinañ-nga dec alu oc ahu mac siñ, ma atêt lau nañ lau Israel dom, nañ andi. ⁴⁷ Pômdau dau gic atu alu bu akôm bocdinañ, tôm yom nañ Aisaya to pi Anötö ndê ñgac akiñ bocdec bu:

Aô wañkiñ am gitôm ñawê bu têt lau nañ lau Israel dom, nañ ndi. Ma am oc sôm ñawaê ñayham asê pi aneñ lêt wanem lau si-nga e tiapa yêc gameñ hoñ.”

[Ais 49:6]

⁴⁸ Lau gameñ apa-nga dinañ sêngô yom dau, ma ñac atac ñayham sa ma sê-toc Pômdau ndê yom sa. Ma lau hoñ nañ Pômdau kêyalin ñac sa su bu sêtap señ sêndôc tali-nga sa, nañ sêkêtñ whiñ.

⁴⁹ Ma Pômdau ndê yom gi tiapa gêm gameñ hoñ dinañ ahuc. ⁵⁰ Magoc yêc malac dinañ lau Israel-nga ñatô sêngilí lau bata ti lauwhê tiwaê nañ sêmbu gôlôwac Israel-nga ñalôm, ma sêkêtñ kisa Pol lu Banabas ma sêmasuc iñlu su yêc ñac si gameñ. ⁵¹ Bocdinañ iñlu sêtoñ kop su yêc si gahi bu têt lau dau si giso asê, ma sêtêtñ malac Aikoniam si. ⁵² Ma Anötö kêtñ ñalau Dabuñ gêm lau malac Antiok-nga nañ sêkêtñ whiñ Yisu, nañ ahuc, ma sêmbu ti atac ñayham ñapañ.

Pol lu Banabas sem mêtê sêmbu malac Aikoniam

14 Pol lu Banabas sêhôt asê malac Aikoniam, ma sêñkuc si gêbôm ma sêsôt lau Israel si lôm wê-nga si. Ma yêc dinañ iñlu sem mêtê ñalên ñayham e lau daêsam sêkêtñ whiñ Yisu, lau Israel-nga ma lau gameñ apa-nga sêwhiñ. ² Magoc lau Israel-nga nañ sêkôt iñlu si yom sa ti sêkêtñ whiñ dom, nañ sêngilí lau gameñ apa-nga e sêlic lau sêkêtñ whiñ-nga sac. ³ Tu dinañ-nga Pol lu Banabas sêmbu malac Aikoniam ña-sawa hic baliñ, ma sêlhac ñaŋga tu bu sêwhê Pômdau ndê yom sa-nga. Ma Pômdau kêtñ ñaclai têt iñlu bu sêkôm gêñ dalô ti gêñ atu-tu, tu bu puñ yom nañ iñlu sêhoc asê pi iñ ndê mwasiñ, nañ dôn. ⁴ Gêñ dau kôm lau malac-nga sêwhê dau kôt, ñatô sêlhac sêwhiñ lau Israel-nga, ma ñatô sêlhac sêwhiñ aposel lu dinañ. ⁵ Têt dinañ lau Israel-nga ma lau gameñ apa-nga nañ sêkêtñ kisa iñlu, nañ sêkic yom sêwhiñ ñac si lau bata bu sêkôm iñlu ñayom ma sêtuc iñlu ña hoc ndu. ⁶⁻⁷ Tigeñ iñlu sêngô ñapuc, ma bocdinañ dec sêlhô sêtêtñ gameñ Likonia-nga si. Ma yêc gameñ dinañ, iñlu sêkôm

gwelen ɲawaê ɲayham-ɲga yêc malac Listra ma malac Derbi ma yêc ɲagameɲ ɲamakê-ɲga.

Pol lu Banabas sêten malac Listra si

⁸ Yêc malac Listra ɲgac bôlin daɲ mbo, naɲ gahi lu-lu tibalê. Dinda kôc in bocd-inaɲ, ma in kêsêlên daɲ dom. ⁹ Têɲ bêc daɲ in ndôc gameɲ naɲ Pol gêm mêtê mbo, ma ɲgô in ndê yom. Pol tahê in e kêyalê bu in kên whiɲ Pômdau ɲanga tômbu lu kôm in ɲayham sa. ¹⁰ Dec Pol ta yom ɲa awha atu ma sôm, “Tisa lhac!” Ma ɲagahô ɲambwa ɲgac dau tisa ma kêsêlên.

¹¹ Lau Likonia-ɲga sêlic gêɲ naɲ Pol kôm, dec sêmbwêc yêc dau awha-ɲga ma sêsôm, “Kec, anötôi sem ɲamalac ɲngô ma sêsip sêten yac sêmen.” ¹² Ma sêhê ɲaê Seus pi Banabas kêkuc ɲac si anötô ɲamata-ɲga ndê ɲaê. Ma sêsam Pol bu Hermes, kêkuc ɲac si anötô apa daɲ ɲaê, ɲahu bu in ɲgac sôm yom-ɲga. ¹³ Lau malac dinaɲ-ɲga si lôm tu sênem akiɲ ɲac si anötô apa Seus, naɲ kalhac kêpiɲ malac dau ɲagatam. Ma anötô apa Seus ndê dabuɲsiga daɲ, ti ɲac lau malac-ɲga atac whiɲ bu sêkên gêɲ pi ya ti da têtɲ Pol lu Banabas. Dec in kôc makao gapoc ɲatô ma gêɲ ɲatô tu sêɲgôlôn makao ma sêkên ti da-ɲga, ma ɲac hoɲ sêkac dau sa sêmbu malac dau ɲasactô. ¹⁴ Magoc têtɲ ndoc aposel lu sêɲgô gêɲ dinaɲ ɲawaê, naɲ sêkac si ɲakwê kic bu sêtôc asê bu sêlic gêɲ dau so sambuc. Ma sêsa ɲalhu si, ma sêmbwêc yom bocdec bu, ¹⁵ “Ei! Mac akôm in dinaɲ tu ake-ɲga? Alu ɲamalac atôm mac, ma amêɲ bu asôm ɲawaê ɲayham asê têtɲ mac. Alu bu asôm têtɲ mac bu ahu nem anötôi tasan hoɲ siɲ ma anem daôm kwi ma anem akiɲ Anötô Tali ɲadau, naɲ kê-masan undambê ti nom ma gwêc ti gêɲ hoɲ. ¹⁶ Muɲ-ɲ ga in kên ɲasawa têtɲ lau nom-ɲga hoɲ bu sêkôm gêɲ tômbu si atac whiɲ. ¹⁷ Magoc in kêmwasiɲ lau nom-

ɲga ɲapan bu whê ɲac si gauc sa pi in. In kên u gic akên umbon, dec mac nem ômb sem ɲandô daêsam. In kên gêɲ danêɲ-ɲga daêsam têtɲ mac, ti gêɲ ɲayham-ɲayham tu bu kôm mac atac ɲayham-ɲga.” ¹⁸ Inlu sêwhê gêɲ hoɲ dinaɲ sa têtɲ lau dau, magoc lau ɲatô si gauc sa dom, ma sêkôm ɲanga bu sêkên da têtɲ inlu.

¹⁹ Têtɲ dinaɲ lau Israel-ɲga ɲatô naɲ sêmen akên malac Antiok ma Aikoniã, naɲ sêsôm yom daêsam têtɲ lau e sêkac si ɲalôm kwi ma sêlic Pol lu Banabas sac. Dec sêtuc Pol ɲa hoc e gauc gêm bu in mbac ndu su, goc sêhê in sa malac ɲamakê gi. ²⁰ Magoc lau sêkên whiɲ Yisun-ɲga ɲatô sêsa si sêɲgihi in a huc, dec in tisa ma mbu sôc malac Listra gi. Ma ɲa-galaɲsê inlu Banabas sêlhô sêten malac Derbi si.

Pol lu Banabas sêmbu sêten Antiok si

²¹ Inlu sêsôm ɲawaê ɲayham asê yêc malac atu Derbi, e lau daêsam sêkên whiɲ Pômdau. Tiɲambu inlu sêmbu si, ma sic lau sêkên whiɲ-ɲga kêsi yêc malac Listra, Aikoniã, ma Antiok yêc gameɲ Pisidia-ɲga. ²² Sêpuc lau sêkên whiɲ-ɲga dôɲ bu sêlhac ɲanga ma sêhu si sêkên whiɲ siɲ dom. Sêsôm têtɲ ɲac bu, “Yac bu dambo Anötô ndê gôlin ɲapu, naɲ in gêɲ sauɲ dom. Dalhac ɲanga ma dahôc ɲawapac dandic ɲawaê.” ²³ Ma yêc lau sêkên whiɲ-ɲga ɲaton hoɲ naɲ inlu sic kêsi, naɲ Pol lu Banabas sêɲyalin lau bata sa bu sêyob toɲ tigen-tigen. Inlu sem mbec lau bata dau ma sêkên ɲac sêsip Pômdau, naɲ ɲac hoɲ sêkên whiɲ in, naɲ amba. Ma ɲac hoɲ sêhu gêɲ danêɲ-ɲga siɲ tu bu sêten mbec-ɲga, ma sêndac Pômdau bu puc lau bata dau dôɲ. ²⁴ Inlu sic gameɲ Pisidia-ɲga kêsi su, goc sêten gameɲ Pampilia-ɲga si. ²⁵ Yêc dinaɲ sêhoc ɲawaê ɲayham asê yêc malac Pega, ma tiɲambu sêsa malac Atalia si. ²⁶ Ma yêc Atalia sêpi waɲ daɲ, ma sêmbu sêten malac Antiok

naŋ yêc gameŋ Siria-nga si. Muŋ-nga lau yêc malac d au sênyaliŋ iŋlu sa ma sêteŋ Anötö bu êmwasiŋ iŋlu tu gwelenŋ naŋ kwahic dec iŋlu sic bata su-nga. ²⁷ Sêhôt asê su goc sêkac lau sêkêŋ whiŋ-nga hoŋ sa, ma sic miŋ gêŋ hoŋ naŋ Anötö gêm iŋlu sa bu sêkôm. Ma sêsôm asê têtŋ nac bu kwahic dec Anötö gêlêc gatam su têtŋ lau naŋ lau Israel dom, dec nac si lau daêsam sêkêŋ whiŋ Yisu. ²⁸ Ma iŋlu sêmbo sêwhiŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga yêc malac Antiok ɲasawa baliŋ.

Lau atu-tu sêkac sa sêmbo Jerusalem

15 Lau sêkêŋ whiŋ-nga ɲatô akêŋ gameŋ Judia-ŋ ga sêhôt asê Antiok, ma sêndôhôn yom têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga naŋ lau Israel dom, naŋ bocdec bu, “Mac bu asê nem laungac si ɲamlic ɲatô su aŋkuc pwac naŋ Moses to yom pi, naŋ dom, dec oc tôm dom bu Anötö nem mac si.” ² Tu yom dinaŋ-nga dec kisa atu yêc Pol lu Banabas ma lau gameŋ Judia-nga dinaŋ ɲasawa, ma sêsenŋ dau ɲapaŋ pi yom dau. Bocdinaŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga sênyaliŋ Pol lu Banabas ma lau sêkêŋ whiŋ-nga ɲatô sa, ma sêŋkiŋ nac bu sêpi Jerusalem sêndi ma sêŋgô lau aposel ti lau bata si gauc pi yom dau. ³ Sêŋkiŋ nac si su, ma têtŋ ndoc Pol ti lau dau sêŋsêlêŋ sêmbo seŋ, naŋ sic miŋ têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga yêc gameŋ Pionisia ti Samaria-nga, pi nac si gwelenŋ têtŋ lau naŋ lau Israel dom. Sêwhê sa bu lau apa daêsam sêkac si ɲalôm kwi ma sêkêŋ whiŋ Pômdau. Ma yom dau kôm lau sêkêŋ whiŋ-nga hoŋ atac ɲayham atu. ⁴ Ma têtŋ ndoc sêhôt asê Jerusalem, naŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga ti aposel ma lau bata sêkôt nac sa. Ma iŋlu sic miŋ gêŋ hoŋ naŋ Anötö gêm iŋlu sa bu sêkôm.

⁵ Têtŋ dinaŋ lau Palêσαι ɲatô naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ sêtisa ma sêsôm, “Yac gauc gêm tidôn bu dandic atu bu lau gameŋ apa-nga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ sêsê laungac si ɲamlic ɲatô su ma

sêsôt Moses ndê yomsu ɲapu.” ⁶ Goc sêkac lau aposel ti lau bata hoŋ sa sêpitigeŋ bu sêkôt gauc pi yom dau. ⁷ Sêsôm yom ɲasawa baliŋ su, goc Pita tisa ma sôm, “Asidôwai, gauc nem gêŋ naŋ Anötö kôm têtŋ lau gameŋ apa-nga ɲatô, têtŋ têtŋ dê gi su. Mac aŋyalê su bu iŋ gêlic ɲayham bu nac sêŋgô ɲawaê ɲayham sa aô dauŋ whaŋsuŋ, ma sêkêŋ whiŋ. ⁸ Anötö naŋ kêyalê ɲamalac hoŋ si ɲalôm, naŋ kêŋ ɲalau Dabuŋ têtŋ nac tôm iŋ kêŋ têtŋ yac, dec tôt asê bu iŋ ndê mwasiŋ gic nac ɲawaê whiŋ. ⁹ Iŋ kêmasaŋ nac si ɲalôm ɲawasi sa tu nac si sêkêŋ whiŋ-nga, gitôm iŋ kôm têtŋ yac. Gêŋ dau whê sa bu iŋ gêlic yac hoŋ bu lau kaiŋ tigeŋ. ¹⁰ Magoc iŋ kôt nac sa tu sêŋkuc Moses ndê yomsu-nga dom. Yomsu dau kêŋ ɲawapac têtŋ yac ti damani, naŋ datôm dom bu dahôt. Bocke dec mac bu akêŋ ɲawapac dau sac lau gameŋ apa-nga naŋ sêkêŋ whiŋ, naŋ si bakêyac? Mac bu akôm bocdinaŋ dec oc aŋsahê Anötö, ma mboe oc kôm iŋ atac ɲandê. Ma mac oc alhac iŋ ndê lêtŋ nem lau si-nga ahuc. ¹¹ Magoc yac dakêŋ whiŋ bu Anötö gêm yac lau Israel-nga si tu mwasiŋ naŋ datap sa ɲambwa yêc Pômdau Yisu-nga. Ma nac lau dindê bocdinaŋ.”

¹² Ma têtŋ dinaŋ Banabas lu Pol sic miŋ yom pi gêŋ dalô ti gêŋ atu-tu naŋ Anötö gêm iŋlu sa bu sêkôm yêc lau gameŋ apa-nga ɲalôm. Ma lau hoŋ naŋ sêkac sa sêndôt, naŋ sem dôn ma sêkêŋ danŋa iŋlu si yom. ¹³ Iŋlu si yom pacndê, goc Jems sôm yom asê bocdec bu, “Asidôwai, aŋgô aneŋ yom. ¹⁴ Pita whê sa têtŋ yac su pi gêŋ naŋ Anötö kôm bu kôt lau gameŋ apa-nga ɲatô sa sêti iŋ ndê. ¹⁵ Gêŋ dau kêkuc yom naŋ propet daŋ to muŋ su bocdec bu:

¹⁶ Pômdau sôm, “Tiŋambu aô oc wambu wameŋ, ma wapuc Dawid ndê gôliŋ kiŋ-nga dôn tiyham. Dawid ndê gôliŋ dau kwahic dec tisac gitôm andu naŋ

tiakwa su, magoc aö oc wakwê sa tiyham. ¹⁷ Ñalên dinan dec wamasan lên bu lau sênşalê aö, ma sêtigasuc aö tiyham. Ma lau gameñ apa-nga nan gahê aneñ ñ aê pi ñac, nan sêwhiñ. Pômdau, nan oc kôm gên dau ñandô sa, nan ndê yom dau dinan. ¹⁸ In kêmasan lên dau gwanan su.”

[Amos 9:11-12]

¹⁹ Goc Jems sôm, “Bocdinan aö gauc gêm bu lau gameñ apa-nga nan sêkac si ñalôm kwi ma sêsôc Anötö ndê gôlin ñapu, nan oc dakên ñawapac tên ñac dom. ²⁰ Mba! Dato bapia tên ñac, ma dakên puc ñac bu sêneñ gên daneñ-nga nan lau sêkên ti da tên anötöi gwam, nan dom, bu gên dau ñadômbwi yêc Anötö angô-nga. Danem la ñac bu sêkôm mêtê mockain-nga dom, ma sêneñ bôc nan sêkin ndu ma wata ti dac nan dom. ²¹ Yom dau dinan. Moses ndê yom, nan oc sênşalê su, ma bocdinan dato yom pi dom. Bu lau sem mêtê pi Moses ndê yom yêc malac atu-tu hoñ gitôm yala daêsam su, ma sêsam in ndê buku yêc ñac si lôm wê-nga tôm bêc Sabat-nga hoñ.”

Sêto bapia tên lau gameñ apa-nga

²² Tên dinan lau aposel ti lau bata, ma lau sêkên whiñ-nga hoñ si ñalôm tigen, bu sênşalin ñac si lau ñatô sa, bu sêtên Antiok sêwhiñ Pol lu Banabas sêndi. Ñac s êñşalin lau sêkên whiñ-nga si ñgac bata lu sa, nan Judas, nan sêsam in ndê ñaê dan bu Basabas, lu Sailas. ²³ Ma sêto bapia dan bu inlu sêkôc tôhôn, nan sôm yom bocdec bu:

Yac ato bapia dindec tên mac lau gameñ apa-nga nan akên whiñ Pômdau, yêc malac Antiok ma gameñ Siria-nga ti Silisia-nga. Mac nem asidôwai yac lau aposel ti lau bata lec, akôm acsalô ñayham tên mac.

²⁴ Yac atap sa bu yac mba lau ñatô sêhôt asê mac, ma sêkôm mac nem ñalôm ñawapac tu ñac si yom pi mêtê dasê

laungac ñamlic-nga. Yac ankin lau dau sêtên mac sêloc dom. ²⁵ Bocdinan yac hoñ gauc gêm tidôn bu anyalin lau ñatô sa ma ankin ñac sêtên mac sêloc sêwhiñ yac mba silip ñayham lu, nan Pol lu Banabas. ²⁶ Inlu sêkên dau sambuc bu sêhoc Pômdau Yisu Kilisi ndê ñawaê ñayham asê, ma sêtôt dau dom bu sêmbac ndu tu in ndê ñaê-nga. ²⁷ Ma kwahic dec yac ankin Judas lu Sailas sêwhiñ inlu sêtên mac sêloc, bu sêpuc yom bapia dindec-nga dôn. ²⁸ Yac bu akên ñawapac tên mac dom, tigen bu anem la mac. Ma yac akên whiñ bu Ñalau Dabuñ oc puc yac mba yom dau dôn. Yom dau bocdec. ²⁹ Aneñ gên daneñ-nga nan lau sêkên ti da tên anötöi gwam, nan dom. Aneñ bôc nan sêkin ndu ma wata ti dac, nan dom. Ma akôm mêtê mockain-nga dom. Ayob daôm bu ambo ahê gên dau, nan dec oc akôm mêtê ñayham. Yom dau dinan. Acsalô ñayham tên mac hoñ.

³⁰ Sêto bapia dau su, goc sênkin lau dau sêtên Antiok si. Ma yêc dindê, ñac sêkac lau sêkên whiñ-nga sa, ma sêkên bapia dau tên ñac. ³¹ Lau sêkên whiñ-nga sêsam, dec puc ñac dôn ma kôm ñac atac ñayham sa. ³² Judas lu Sailas dau propet lu, ma sêsôm yom ti sêkên gauc ñayham daêsam tên lau sêkên whiñ-nga, bu sêpuc ñac dôn. ³³ Sêmbo sêwhiñ ñac bêc ñatô, goc lau sêkên whiñ-nga sem mbec inlu ña yom malô, ma sênkin inlu sêmbu sêtên gôlôwac dabuñ Jerusalem-nga, nan sênkin inlu sêmen, nan si tiyham. [³⁴ Magoc Sailas gauc gêm bu mbo malac Antiok.] ³⁵ Ma Pol lu Banabas sêmbo malac Antiok, ma inlu sêwhiñ lau daêsam, sêmbo ti sêndôhôn lau ma sêhoc Pômdau ndê yom asê.

Pol lu Banabas sêhu dau sin

³⁶ Tinambu Pol sôm yom tên Banabas bocdec bu, “Aö gauc gêm bu hê-

clu dambu datên malac hon nañ muñ-nga dahoc Pômdau ndê yom asê dambo, nañ dandi. Dandic lau kêsi yêc dindê, ma dalic bu ñac sêmbo ñalên bocke.”³⁷ Banabas tac whiñ bu sêkôc Jon nañ sêsam in ndê ñaê dañ bu Mak, nañ whiñ inlu ndi. ³⁸ Magoc Pol gêlic gauc dau bu yham dom. Ñahu bu muñ-nga Jon hu inlu ma inlu si gwelên sin yêc gameñ Pampilia-nga. ³⁹ Tu yom dinañ-nga Pol lu Banabas sêsen dau e sêhu dau sin. Banabas kôc Mak ma inlu sêpi wañ dañ ma sêtên nduc Saipras si. ⁴⁰ Magoc Pol kêyalin Sailas sa bu êñsêlên whiñ in ndi. Asidôwai Antiok-nga sem mbec inlu ma sêten Pômdau bu puc inlu dôn ña in ndê mwasiñ, ma tiñambu inlu sêlhô si. ⁴¹ Ma inlu sic gameñ Siria ti Silisia-nga kêsi ma sêpuc lau sêkên whiñ-nga dôn yêc gameñ dinañ.

Timoti kôm gwelên whiñ Pol lu Sailas

16 Pol lu Sailas sêhóc asê malac Derbi, ma tiñambu sêtên malac Litra si. Yêc malac dinañ ñgac kên whiñ-nga dañ ñaê Timoti mbo. In dinda in awhê Israel-nga dañ nañ kên whiñ Pômdau, ma Timoti damba in ñgac Gri-nga. ² Lau sêkên whiñ-nga nañ sêmbo malac Litra ma Aikoniám sêlic Timoti bu ñgac ñayham ma sêmpin in. ³ Pol tac whiñ bu Timoti êñsêlên ti kôm gwelên whiñ in. Tigen in kêyalê bu lau Israel-nga hon nañ sêmbo gameñ dinañ, nañ sênjalê bu Timoti damba in ñgac Gri-nga. Tu dinañ-nga in sê Timoti ndê ñam-lic ñatô su. ⁴ Tiñambu sênjêlên sêlom-sêlom malac, ma sêhoc yom nañ lau bata ti lau aposel sêmatin tidôn yêc Jerusalem, nañ asê têt lau sêkên whiñ-nga bu sênkuc. ⁵ Ñalên dau dinañ Anötô puc lau si sêkên whiñ dôn yêc malac hon

dinañ, ma tòm béc hon lau sêkên whiñ-nga si toñ kêsôwec tiatu.

Pol yêc mbê pi ñgac Masedonia-nga

⁶ Ñalau Dabuñ kalhac Pol ti lau nañ sêwhiñ in ahuc, bu sênem mêtê yêc gameñ Esia-nga têt ñasawa dinañ dom. Bocdinañ dec ñac gacgeñ sêmbo gameñ Prigia ti Galesia-nga, ma sêkôm gwelên sêmbo dinañ. ⁷ Têt ndoc sêhóc asê gameñ Misia-nga ñabatin, ma bu sêsóc malac Bitinia sêndi, nañ Yisu ndê Ñalau kalhac ñac ahuc tiyham. ⁸ Bocdinañ sêhóc gêlêc gameñ Misia-nga ma sêsip malac Troas si. ⁹ Têt ôbwêc dinañ Pol yêc mbê ma gêlic ñgac dañ akên gameñ Masedonia-nga meñ kalhac in aña-nga, ma têt in bocdec bu, “Têt Masedonia mweñ ma nem yac sa.” ¹⁰ Pol yêc mbê dau su ma whê sa têt yac⁸ e añaalê bu Anötô mbwêc yac bu anem mêtê têt lau Masedonia-nga. Bocdinañ dec yac añaahic dauñ bu atên lau dau andi.

**Lidia kôc Pol ndê yom sa
ma kên whiñ Yisu.**

¹¹ Yac api wañ yêc Troas ma solop atên nduc Samotres a, ma ñagalañsê yac ahu nduc dau sin ma asôc baô yêc malac Niapolis. ¹² Goc yac añañsêlên atên malac Pilipai a a mbo béc ñatô. Malac dau ti gameñ Masedonia-nga ña-malac atu, ma lau Rom-nga nañ sem gôlin gameñ dau, nañ sêndôc malac dinañ.

¹³ Têt Sabat dañ yac ahu malac dau sin, ma asa atên bu dañ yêc malac dau ñamakê a. Yac gauc gêm bu mboe gameñ dinañ, in lau ñatô si gameñ sêten mbec-nga. Ma yac atap lauwhê ñatô sa, nañ sêkac sa sêmbo dindê, dec andôc sic ma ac hu asôm yom têt ñac. ¹⁴ Lauwhê nañ sênghô yom dau, nañ si dañ in Lidia. In awhê tidulu po ñadalô-nga, nañ meñ

§16:10 Yêc ñabatin 10 Luk to yom ‘yac,’ dec tòm asê bu in dau mbo whiñ Pol têt ndoc dinañ e tòm ndoc sêtên malac Pilipai si - yêc ñabatin 19 in to ‘yac’ tiyham dom. In kôm ñalên tigen yêc Apo 20:5–21:18 ma 27:1–28:16.

akêṅ malac Tayatira, ma iṅ awhê toc Anötö sa-nga. Têṅ ndoc iṅ ngô Pol ndê yom, naṅ Pômdau kac iṅ ndê ṅalôm bu kôc yom dau sa ma kên whiṅ Yisu. ¹⁵ Dec Lidia ti lau hoṅ naṅ sêndôc iṅ ndê andu naṅ sêliṅ saṅgu. Ma tiṅambu iṅ sôm têtṅ yac, “Mac bu alic aô gitôm awhê naṅ kên whiṅ Pômdau, dec amêṅ ambo anêṅ andu.” Ma iṅ piṅkap yac ṅapaṅ e yac awhiṅ iṅ a.

Pol lu Sailas sêndôc gapocwalô

¹⁶ Têṅ ndoc daṅ yac bu atêṅ gameṅ naṅ lau sêteṅ mbec sêmbo, naṅ andi, ma awhê daṅ meṅ tap yac sa. Iṅ awhê akiṅ ṅambwa daṅ, ma ṅalau daṅ mbo whiṅ iṅ ma hoc yom asê pi gêṅ naṅ oc meṅ sa tiṅambu. Lau daêsam êlêmê sêteṅ iṅ si, bu iṅ whê yom sa pi gêṅ naṅ oc hôc asê ṅac têtṅ têtṅ ṅambu-nga. Ma awhê dau ndê ṅadaui sêtap awa atu sa tu iṅ-nga. ¹⁷ Têṅ têtṅ dinaṅ yac aṅsêlêṅ awhiṅ Pol, ma awhê dau kêkuc yac ma mbwêc bocdec bu, “Lau dindec sem akiṅ Anötö Ṽawasi ti Ṽaclai Ṽadau, ma sêwhê yom sa pi lêtṅ Anötö nem mac si andôc tamli ṅapaṅ-nga.” ¹⁸ Tôm béc daêsam iṅ kôm boc-dinaṅ e mbô Pol ṅalôm sa. Goc iṅ kac dau kwi ma sôm têtṅ ṅalau bu, “Tu Yisu Kilisi ndê ṅaê-nga, dec wandic atu am bu sa yêc awhê dinaṅ.” Ma ṅagahô eṅ ṅalau hu awhê dau siṅ.

¹⁹ Têṅ ndoc dinaṅ awhê dau ndê ṅadaui sêṅyalê bu ṅac si lêtṅ sêkôc awa-nga pacndê. Dec sêlô Pol lu Sailas dônṅ ma sêhê iṅlu sa sêsôc malac lôm sêteṅ lau atu-tu si. ²⁰ Sêkêṅ iṅlu sêlhac lau sêmatôc yom-nga si aṅgô-nga, ma sêsôm, “Ṽgac lu dindec iṅlu ṅgac Israel-nga. Ma sêmeṅ bu sêli lau malac-nga si ṅalôm sa. ²¹ Bu iṅlu sêkac lau bu sêṅkuc mêtê ṅatô naṅ yac lau Rom-nga bu taṅkuc, dec oc so yac neṅ ṅagôliṅ.” ²² Awhê akiṅ dau ndê ṅadaui sêṅgôliṅ yom dinaṅ pi Pol lu Sailas, ma lau malac-nga sêpuc yom dau dônṅ. Bocdinaṅ lau sêmatôc yom-nga

sêkêṅ yatu bu sêkac iṅlu si ṅakwê su ma sêhi iṅlu ṅa sô. ²³ Sêhi iṅlu ṅa sô sac andô, goc sêkêṅ iṅlu sêndôc gapocwalô. Ma sêsôm yom ṅanga têtṅ ṅgac naṅ yob gapocwalô bu yob iṅlu ṅapep. ²⁴ Iṅ ngô yom dau su dec kên iṅlu sêndôc ṅalôm daṅ, naṅ yêc andu gapocwalô-nga dau ṅa-ṅalôm andô. Ma iṅ sô iṅlu gahi dônṅ gêm damiṅ a.

²⁵ Timaniṅhu Pol lu Sailas sêteṅ mbec ti sem wê sêmpiṅ Anötö, ma lau gapocwalô-nga ṅatô sêkêṅ daṅga iṅlu.

²⁶ Sem wê sêmbo ma t iyhô atu gêm dec andu gapocwalô-nga wiwic sa. Ma gatam gapocwalô-nga hoṅ sêlêc dau su, ma sen gapocwalô-nga suc yêc lau hoṅ.

²⁷ Têṅ têtṅ dinaṅ ṅgac yob gapocwalô-nga tali sa ma gêlic bu gatam hoṅ kac sa su. Iṅ gauc gêm bu lau hoṅ oc sêlhô si su, dec púc iṅ ndê bieṅ baliṅ sa bu kuṅ dau ndu. ²⁸ Magoc Pol mbwêc, “Kôm daôm ṅayom dom. Yac hoṅ kelec ambo!”

²⁹ Goc ṅadau sôm bu lau sêtuṅ ya sa sêmeṅ, ma sôc gapocwalô gi. Iṅ hu dau sip nom yêc Pol lu Sailas gahi-nga, ma tôc dau ti kêtitec ṅandô. ³⁰ Malô goc iṅ wê iṅlu sêsa awê si ma ndac iṅlu, “O ṅgac atu lu. Aô wakôm sake bu watap seṅ wandôc taṅli-nga sa?” ³¹ Ma iṅlu sêô yom ma sêsôm, “Kên whiṅ Pômdau Yisu, dec am oc tap Anötö ndê mwasiṅ nem am si-nga sa. Am ti am nem lau hoṅ naṅ ambo nem andu, naṅ asa lêtṅ tigeṅ dinaṅ.” ³²⁻³³ Têṅ ôbwêc dinaṅ ṅgac yob andu gapocwalô-nga kôc iṅlu ma kêg-wasiṅ iṅlu gamboc. Ma iṅlu sêwhê Pômdau ndê yom sa têtṅ iṅ ti lau hoṅ naṅ sêmbo iṅ ndê andu. Ma iṅ ti ndê lau hoṅ sêliṅ saṅgu. ³⁴ Tiṅambu iṅ kôc iṅlu sêsôc iṅ ndê andu si ma kên gêṅ danêṅ-nga iṅlu seṅ. Iṅ tac ṅayham atu bu iṅ ti ndê lau hoṅ kwahic dec sêkêṅ whiṅ Anötö.

³⁵ T êṅ galaṅsê bêbêc lau sêmatôc yom-nga sêṅkiṅ lau siṅ-nga ṅatô sêteṅ ṅgac yob gapocwalô-nga si, bu sêsôm têtṅ iṅ bu êṅgapwêc Pol lu Sailas su. ³⁶ Ṽgac

nañ yob andu gapocwalô-nga ngô yom dau, goc sôm têtj Pol, “Lau sêmatôc yom-nga sêkên yom meñ bu wangapwêc amlu Sailas su yêc gapocwalô. Bocdinañ amlu alhō andi ti yom malô.” ³⁷ Magoc Pol sôm têtj lau s iñ-nga dinañ, “Alu ngac Israel-nga, magoc alu ngac Rom-nga** awhiñ. Sêmatôc alu mba yom ñapep dom, ma sic alu yêc lau hoñ aṅgô-nga e sêkên alu andôc dec. Ma bocke dec ñac bu sêhu alu siñ gelec alhō andi? Mba! Ñac dau sêmeñ ma sêwê alu asa andi.”

³⁸ Lau siñ-nga dinañ sêmbu si ma sic miñ yom dau têtj lau sêmatôc yom-nga. Ñac sêngô bu Pol lu Sailas iñlu ngac Rom-nga sêtôm ñac, dec ñac sêtôc dau atu. ³⁹ Goc ñac sêtên gapocwalô si ma sêkôm bu sênem malô iñlu si ñalôm. Sêkôc iñlu su yêc andu gapocwalô-nga, ma sêwê iñlu sêsa si. Ma sêndac iñlu bu sêhu malac dau siñ. ⁴⁰ Têtj ndoc Pol lu Sailas sêhu gapocwalô siñ, nañ iñlu sêtên Lidia ndê andu si. Sêkac lau sêkên whiñ-nga hoñ sa, ma sêsôm yom ñayham daêsam tu sêpuc ñac dôn-nga. Ma tiñambu sêhu ñac siñ.

Lau sêkên kisa Pol lu Sailas yêc Tesalonika

17 Iñlu sêñsêlên si sêsa señ têtj malac Ampipolis ma Apolonia, ma gacgeñ si e sêhōc asê Tesalonika. Yêc malac dinañ lau Israel si lôm wê-nga dañ kalhac. ² Pol kêkuc iñ ndê mêtê, ma têtj Sabat sôc lôm wê-nga dau gi. Ma gitôm Sabat tō iñ gêm yomgalôm whiñ lau yêc dindê, bu whê ñac si gauc sa pi Anötō ndê yom daêsam nañ sêto yêc muñ su nañ. ³ Iñ whê sa ma tōc asê bu Mesaya gic waê bu hōc ñandê e mbac ndu, ma tisa akên lau batê-nga ma mbo tali tiyham. Dec iñ sôm têtj ñac, “Kwahic dec aō

wasôm têtj mac bu Yisu iñ Mesaya dau. Yom ñandô!” ⁴ Lau Israel-nga ñatō sêkên whiñ ma sêlhac sêwhiñ Pol lu Sailas. Ma lau Grik-nga daêsam nañ sêtoc Anötō sa, nañ sêkên whiñ, ma lauwhê tiwaê daêsam bocdinañ.

⁵ Magoc lau Israel-nga ñatō sem lêmun Pol lu Sailas, dec sêsôc malac lôm si, ma sêkac lau sac ñatō sa sêpitigen, ma sêngilí ñac tu bu sêndic hu kisa. Ñac sêñyalê bu Pol lu Sailas sêyêc Jason ndê andu, dec sênti sêtên andu dau si, bu sêhê iñlu sêsa sêmeñ. ⁶ Magoc sêtap iñlu sa dom, ma bocdinañ sêkôc Jason ti lau sêkên whiñ-nga ñatō ma sêkên ñac sêlhac lau bata malac-nga aṅgô-nga. Ma sêsôm ña awha atu, “Lau nañ sêli lau ñalôm sa yêc gameñ hoñ, nañ kwahic dec sêmeñ sêkôm yêc yac neñ malac. ⁷ Ma Jason, ngac dindec, iñ kôc ñac sa sêmbu iñ ndê andu. Ñac sêsôc †Sisa ndê ñagôliñ ñapu dom, ma ñac hoñ sêsôm bu kiñ dañ tiyham mbo, nañ ndê ñaê Yisu.” ⁸ Lau bata ti lau toñ dinañ ma lau malac-nga hoñ sêngô yom dinañ e gêli ñac si ñalôm sa ñandô. ⁹ Goc sêsôm bu Jason ti iñ ndê lau sênemlihi dau su yêc gapocwalô. Semlihi su goc sêkên ñac sêlhō si.

Pol lu Sailas sêtên malac Berea si

¹⁰ Lau sêkên whiñ-nga yêc Tesalonika sêhōc e ñasec sa su, goc sêñkin Pol lu Sailas sêlhō sêtên malac Berea si. Sêhōc asê su sêmbu malac dinañ, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si ma sem mêtê. ¹¹ Lau Berea-nga ñac lau si mêtê ñayham hōc gêlêc lau Tesalonika-nga si mêtê. Sêkên danga ñapep têtj Pol lu Sailas si yom pi Yisu, ma sêkôc sa ti atac whiñ. Ma tôm bêc hoñ sem dôhōc yom dau whiñ Anötō ndê yom nañ sêto muñ su yêc nañ. Ñac bu sêñyalê iñlu si yom bu

**16:37 Yom dau ñahu sêsôm yêc Yom Inglis bu ‘citizenship.’ Pol whê iñlu Sailas sa bu citizen Israel-nga, ma citizen Rom-nga whiñ. Lau Rom si ñagôliñ dañ kên yao bu sêhi citizen Rom-nga dom, bocdinañ gêtj nañ sêkôm têtj iñlu Sailas, nañ gêtj so. Alic yom ñatō yêc Apo 22:25-29.

yom ñandô me mba. ¹²Ma lau Israel-nga daêsam sêkên whiñ Yisu, ma yêc lau Grik-nga, lauwhê tiwaê ma laungac daêsam sêkên whiñ bocdinañ.

¹³Malô goc lau Israel-nga yêc malac Tesalonika sêngô ñawaê bu Pol gêm Anötö ndê mêtê têtñ lau mbo Berea. Dec ñac sêtên Berea si, bu sêli lau ñalôm sa bu sêkên kisa Pol lu Sailas. ¹⁴Tu dinañ-nga lau sêkên whiñ-nga sênkiñ Pol kôlhô têtñ malac dañ yêc gameñ gwêc-nga gi. Magoc Sailas lu Timoti gacgeñ sêmo malac Berea. ¹⁵Lau nañ sêhoñ Pol ma sêsa señ sêwhiñ iñ, nañ sêkôc iñ sêsip malac Athens si. Goc Pol kêkiñ ñac sêmbu si, ma sôm bu sêkên yom têtñ Sailas lu Timoti bu sêtên iñ sêmeñ ñagahô.

Pol gêm mêtê yêc Athens

¹⁶Pol hôn iñlu mbo Athens, ma gêlic anötöi gwam daêsam sêlhac malac lôm, dec kôm iñ ñalôm ñawapac. ¹⁷Bocdinañ iñ sôc lôm wê-nga gi ma gêm yomgalôm whiñ lau Israel ti lau Grik-nga nañ sêtoc Anötö sa. Ma tôm bêc hoñ iñ sôc malac lôm gi tap lau ñatô sa, ma whê Anötö ndê yom sa têtñ ñac bocdinañ. ¹⁸Yêc Athens lau ñatô sêmo, nañ êlêmê sem yomgalôm pi gêñ hoñ ñahu sêwhiñ dau. Sêsam ñac bu lau Epikuria ma lau Stoik. Têtñ ndoc ñac si lau ñatô sêngô Pol sôm ñawaê ñayham asê pi Yisu, ma pi lêtñ datisa akên lau batê-nga, nañ ñac sic hu sêseñ iñ ndê gauc ti yom ñatô. Lau ñatô sêsôm, “Iñgac dindêc sôm yom daêsam ñapañ, ñahu bocke?” Ma ñatô sêsôm, “Mboe iñ bu nem yac neñ gauc kwi tu bu dakên whiñ anötöi apa-nga.” ¹⁹Bocdinañ dec sêwê iñ sêtên gameñ nañ sêsam bu Areopagas, gameñ nañ lau nañ sêkip gêñ ñahu sa-nga êlêmê sêkac sa sêmo. Ñac sêkên Pol kalhac lau Areopagas-nga añgô-nga, ma sêndac iñ bocdec bu, “Gitôm bu am whê yom wakuc nañ am kêdôhôn têtñ lau, nañ sa têtñ yac?” ²⁰Yac añgô am nem yom tôm

yom wakuc andô dañ, ma yac bu añyalê yom dau ñahu.” ²¹Lau Athens ti lau apa hoñ nañ sêndôc malac dinañ, nañ sêmo tu sêngô yom ti sênem yomgalôm ñapañ pi gauc wakuc bocke nañ hêc asê ñac-nga. Ñac si gwelêñ dañ mba. Tu dinañ-nga dec ñac bu sêngô Pol ndê yom.

²²Ma Pol tisa kalhac lau añgô-nga yêc Areopagas, ma sôm, “O mac lau Athens-nga. Aô kayalê bu mac akôm gêñ daêsam tu bu anem akiñ anötöi nom-nga. ²³Bu aô kasêlêñ ti gatôc gwanîñ gêñ hoñ nañ mac amasañ tu anem akiñ mac nem anötöi-nga. Ma aô gatap alta dañ sa, nañ mac ato yom pi bocdec bu, ‘Anötö nañ yac tam gauc, nañ ndê alta.’ Anötö nañ mac am akiñ magoc am gauc iñ, nañ kwahic dec aô oc wawhê iñ sa têtñ mac.

²⁴Iñ Anötö, nañ kêñ nom ti gêñ hoñ, ma iñ undambê ti nom ñadau. Ma bocdinañ iñ ndôc lôm dabuñ nañ ñamalac amba sêmasañ, nañ dom. ²⁵Ma gêñ nañ ñamalac sêmasañ, nañ oc nem iñ sa ñalêñ bocke? Bu iñ pônâda gêñ dañ dom. Ma iñ dau kêñ wayahô têtñ ñamalac bu sêmo tali ma kêñ gêñ hoñ bocdinañ. ²⁶Iñ kêñ ñamalac ñamata-nga mbo nom e kwahic dec lau titon-titon hoñ sêsa akên ñgac tigen dinañ, ma sem nom ñagameñ sambob ahuc. Lau titon-titon hoñ si gameñ ñabatin, nañ Anötö kêyalîñ sa gwanîñ su, ma têm bu lau ton tigen-tigen si ñac lai tiatu ma tisaun, nañ kêmatîñ tidôn gwanîñ su bocdinañ. ²⁷Anötö kôm gêñ hoñ dinañ tu bu lau sêlic, ma sêñsalê iñ e sêtap iñ sa. Magoc iñ mbo baliñ têtñ yac lau tigen-tigen dom. ²⁸Tôm yom ñagauc dañ nañ mac daôm nem ñgac dañ to muñ su, nañ sôm, ‘Tu Anötö ndê ñac lai-nga dec yac dambo tanli ma tanlêlêñ, ma yac neñ ñahu yêc sip iñ-nga.’ Ma mac nem ñgac dañ tiyham to yom ñagauc dañ bocdec bu, ‘Yac dati iñ ndê balêkoc.’ ²⁹Yac dati iñ ndê balêkoc ma bocdinañ yac bu gauc nem bu iñ gitôm gol me silba me hoc me ñagatu dañ, nañ

ɲamalac sêmasaɲ tòm ɲac si gauc, naɲ dec yac gauc gêm yom so pi iɲ. ³⁰ Muɲ-ɲga lau daêsam gauc gêm yom bocdinaɲ, bu sêɲyalê Anötö dom. Magoc iɲ kên ɲagêyô têtɲ ɲac dom. Tigeɲ kwahic dec iɲ gic atu bu lau hoɲ sênem dau kwi. ³¹ Bu iɲ kêyalɲ bêtɲ daɲ sa bu êmatôc lau nom-ɲga hoɲ, ma iɲ oc kôm gêtɲ dau êɲkuc iɲ ndê lêtɲ gitêtɲ. Ma iɲ k êyalɲ ɲgac daɲ sa bu kôm gwelêɲ dau. Iɲ uɲ ɲgac dau sa akêtɲ lau batê-ɲga, dec têtɲ gêtɲ dau tiawê têtɲ lau hoɲ sêlic.”

³² Têtɲ ndoc sêɲgô Pol ndê yom pi lau sêtisa akêtɲ lau batê-ɲga, naɲ lau ɲatô sêpu iɲ. Magoc lau ɲatô sêsôm, “Yac bu aɲgô am nem yom pi gêtɲ dinaɲ tiyham.”

³³ Ma têtɲ dinaɲ Pol tisa ma hu lau naɲ sêndôc Areopagas, naɲ siɲ. ³⁴ Lau ɲatô sêɲkuc Pol ma sêkêtɲ whiɲ Yisu. ɲac si daɲ iɲ Dionisias, naɲ muɲ-ɲga ndôc whiɲ lau naɲ sêkac sa yêc Areopagas. Ma awhê daɲ ɲaê Damaris ma lau ɲatô sêkêtɲ whiɲ bocdinaɲ.

Pol mbo malac Korin

18 Tiɲambu Pol hu Atens siɲ ma têtɲ malac Korin gi. ² Yêc dinaɲ iɲ tap ɲgac Israel-ɲga daɲ sa, naɲ ndê ɲaê Akwila. Iɲ dinda kôc iɲ yêc gameɲ Pontus-ɲga, ma muɲ-ɲga iɲlu ndê awhê Prisila sêndôc malac Rom yêc gameɲ Itali-ɲga. Magoc tiɲambu Kiɲ Klaudias kêtɲ yatu bu lau Israel-ɲga hoɲ sêhu malac Rom siɲ, dec iɲlu Prisila sêlhô si sêmbo malac Korin. Têtɲ ndoc Pol hôt asê, naɲ gi gêlic iɲlu. ³ Akwila lu Prisila i ɲlu awhê lu ɲgac sêkôc bôt ɲamlic ma po ma sêsi pitigeɲ tu sêmasaɲ bac-ɲga. Pol kêyalê gwelêɲ dau tidôn whiɲ, bocdinaɲ dec mbo whiɲ iɲlu, ma sêkôm gwelêɲ sêwhiɲ dau. ⁴ Pol tac whiɲ bu lau I srael ma lau Grik naɲ sêmbo Korin sêkêtɲ whiɲ Pômdau, dec tòm bêt Sabat-ɲga hoɲ sôt lôm wê-ɲga gi, ma gêm yomgalôm whiɲ ɲac.

⁵ Têtɲ ndoc Sailas lu Timoti sêmeɲ akêtɲ gameɲ Masedonia-ɲga, naɲ Pol kêtɲ dau sambuc tu gwelêɲ nem mêtê lau-ɲga. Iɲ hoc yom asê têtɲ lau Israel-ɲga ma sôm têtɲ ɲac bu Yisu iɲ Mesaya dau. ⁶ Magoc lau Israel-ɲga sêkêtɲ whiɲ Pol ndê yom dom, ma sêli awha sa têtɲ iɲ. Bocdinaɲ iɲ kêgolon kop su yêc ndê ɲakwê bu tôt ɲac si giso asê, ma sôm, “Mac atec Anötö ndê yom, dec awêkaɲ daôm nem ɲagêyô. Aô dom. Kwahic dec wahu mac lau Israel-ɲga siɲ, ma wakôm gwelêɲ têtɲ lau naɲ lau Israel dom.” ⁷ Goc Pol hu lôm wê-ɲga siɲ, ma sa gi mbo Titius Justus ndê andu. Iɲ ɲgac gameɲ apa-ɲga naɲ gêm akiɲ Anötö, ma iɲ ndê andu kalhac kêpiɲ lôm wê-ɲga. ⁸ Ma ɲgac bata lôm wê-ɲga daɲ ɲaê Krispas, ti lau hoɲ naɲ sêmbo iɲ ndê andu, naɲ sêkêtɲ whiɲ Pômdau. Ma lau Korin-ɲga daêsam naɲ sêɲgô Pol ndê yom, naɲ sêkêtɲ whiɲ Yisu ma sêliɲ saɲgu.

⁹ Têtɲ ôbwêc daɲ Pol yêc mbê, ma gêlic Pômdau sôm yom têtɲ iɲ bocdec bu, “Tôt daôm dom. Sôm aneɲ yom asê ɲapaɲ, ma nem daôm dôn dom. ¹⁰ Bu aô gambo gawhiɲ am, ma oc tòm dom bu lau daɲ sêkêtɲ sac am. Bu yêc malac dindec, aneɲ lau daêsam sêmbo.” ¹¹ Bocdinaɲ Pol mbo Korin tòm yala tigeɲ ma ayô 6, ma kêdôhôn Anötö ndê yom têtɲ lau.

¹² Têtɲ ndoc naɲ Galio gêm gôliɲ gameɲ Akaya-ɲga, naɲ lau Israel-ɲga naɲ sêndôc malac Korin, naɲ sêkêtɲ si ɲalôm pitigeɲ bu sêkêtɲ kisa Pol. Ma sêkêtɲ iɲ kalhac Galio aɲgô-ɲga bu êmatôt iɲ ndê yom. ¹³ Ma ɲac sêsôm, “ɲgac dindec kêdôhôn lau bu sênem akiɲ Anötö ɲa lêtɲ naɲ so yac mba yomsu.” ¹⁴ Pol kac awha sa bu sôm yom, m agoc Galio dau ô lau Israel si yom ma sôm, “O mac lau Israel-ɲga! Mac nem yom dec bu hêganôn sac atu daɲ, me gêtɲ naɲ so ɲagôliɲ Rom-ɲga, dec wanğô. ¹⁵ Magoc yom naɲ mac asôm pi ɲgac din-

dec, naŋ hêganôn mac daôm nem yom ti ɲaê ɲatô ma yomsu Israel-ɲga. Bocdinaŋ mac daôm amasaŋ. Aô oc wamatôc yom kainɲ dinaŋ dom.” ¹⁶ Dec iŋ soc ɲac su yêc andu matôc-ɲga. ¹⁷ Ma lau hoŋ sêkôc Sostene, ɲgac bata naŋ yob lau Israel-ɲga si lôm wê-ɲga yêc malac Korin, naŋ dôn, ma sic iŋ yêc lau matôc-ɲga aŋgô-ɲga. Ma Galio gêlic, magoc kôm tôm gêm gauc.

Pol mbu têt Antiok gi

¹⁸ Pol mbo malac Korin têt baliŋ ɲagec, goc hu lau sêkêŋ whiŋ-ɲga siŋ ma têt malac Kenkria gi, bu kôc waŋ ma mbu têt gameŋ Siria-ɲga ndi. Ma Prisila lu Akwila sêwhiŋ iŋ si. Muŋ-ɲga Pol gic bata yom daŋ têt Anötö, ma tu dinaŋ-ɲga têt ndoc sêmbo malac Kenkria, naŋ kêt kêclauŋ sêŋgapiŋ tiapê. Pacndê su, goc ɲac sêpi waŋ ma sêlhö si. ¹⁹⁻²⁰ Sêtêt malac Epesas si, ma Pol sôc lôm wê-ɲga gi, ma gêm yomgalôm whiŋ lau Israel-ɲga. Ma ɲac sêndac iŋ bu mbo whiŋ ɲac têt ɲatô tiyham, magoc iŋ gôlôc têt ɲac dom. Iŋ hu Prisila lu Akwila siŋ sêmbo sêwhiŋ ɲac. ²¹ Ma têt ndoc iŋ pi waŋ gi, naŋ kêmatiŋ yom têt lau Epesas-ɲga bocdec bu, “Anötö bu lic ɲayham, dec aô wambu watêt mac wameŋ tiyham.” Goc waŋ dau hu Epesas siŋ ma sa gi. ²² Waŋ dau kêsêlêŋ e hóc asê malac Sisaria, goc Pol sip baô gi. Ma iŋ pi Jerusalem gi ma gic lau sêkêŋ whiŋ-ɲga kêsi yêc dinaŋ. Ma tiŋambu iŋ têt malac Antiok gi. ²³ Iŋ mbo Antiok ɲasawa sauŋ, goc kêsêlêŋ têt gameŋ Prigia ma Galesia-ɲga gi. Yêc dindê iŋ golom-golom malac ma puc lau sêkêŋ whiŋ-ɲga dôn bu sêlhac ɲaŋga.

Apolos ndê miŋ

²⁴ Têt ɲasawa dinaŋ ɲgac daŋ ɲaê Apolos hóc asê malac Epesas. I ɲ ɲgac Israel-ɲga naŋ ndê malachu Aleksandria, ma iŋ ɲgac tigauc ma kêyalê Anötö ndê yom naŋ sêto muŋ su yêc, naŋ tidôn.

²⁵ Lau ɲatô sêndôhôn iŋ pi Pômdau Yisu su, ma bocdinaŋ iŋ kêt ndê ɲalôm ti gauc sambuc bu êndôhôn lau pi Yisu ma whê iŋ ndê yom sa ɲapep. Magoc iŋ kêyalê busaŋgu ɲalêŋ tiger, naŋ Jon ndê lêt êŋku lau tu sênem dau kwi-ɲga. ²⁶ Yêc Epesas Apolos sôc lôm wê-ɲga gi, ma gêm mêtê ti ɲaŋga. Prisila lu Akwila sêŋgô iŋ ndê yom, dec sêŋgalêm iŋ têt iŋlu si andu gi, ma sêwhê yom ɲatô sa têt iŋ e iŋ kêyalê Anötö ndê lêt nem lau si-ɲga ɲapep eŋ.

²⁷ Tiŋambu Apolos bu têt gameŋ Akaya-ɲga ndi, dec lau sêkêŋ whiŋ-ɲga yêc malac Epesas sêpuc iŋ ndê ɲalôm dôn. Ma sêto bapia têt lau Akaya-ɲga naŋ sêtap Anötö ndê mwasiŋ sa ma sêkêŋ whiŋ Yisu, ma sêteŋ ɲac bu sêkôc Apolos sa. Ma têt ndoc iŋ hóc asê, naŋ iŋ mbo whiŋ lau sêkêŋ whiŋ-ɲga dinaŋ, ma gêm ɲac sa ɲandô. ²⁸ Bu iŋ kalhac ɲaŋga ma ô lau Israel-ɲga si yom yêc lau hoŋ aŋgô-ɲga, ma whê Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ sa, bu têt asê bu Yisu iŋ Mesaya dau.

Pol mbu têt malac Epesas gi

19 Têt ndoc Apolos mbo Korin, naŋ Pol hu gameŋ Prigia ti Galesia-ɲga siŋ, ma kêsêlêŋ ho seŋ lôc-ɲga naŋ sa têt malac Epesas gi. Iŋ hóc asê Epesas, ma tap lau sêkêŋ whiŋ-ɲga ɲatô sa. ² Ma iŋ ndac ɲac bocdec bu, “Têt ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, naŋ mac akôc ɲalau Dabuŋ su, me mba?” Ma sêto yom ma sêsôm, “Mba. Yac akôc ɲalau Dabuŋ su dom, ma aŋgô yom daŋ pi iŋ dom.” ³ Dec Pol ndac, “Mac aliŋ busaŋgu kain bocke?” Ma sêsôm bu, “Yac aliŋ busaŋgu ɲalêŋ gitôm Jon, ɲgac Kêku Lau-ɲga ndê.” ⁴ Goc Pol sôm, “Jon kêku lau naŋ sem dau kwi, ma sôm têt ɲac bu sêkêŋ whiŋ ɲgac naŋ oc meŋ êŋkuc iŋ, naŋ Yisu.” ⁵ ɲac sêŋgô Pol ndê yom dinaŋ goc sêliŋ busaŋgu tu Pômdau Yisu ndê ɲaê-ɲga. ⁶ Ma têt ndoc Pol hu amba sac

ñac, nañ ñalau Dabuñ gêm ñac ahuc, dec sêsôm yom sem lau apa awha, ma sêhoc yom asê gitôm lau propet. ⁷ Lau nañ gên dau hóc asê têt ñac, nañ laungac 12.

⁸ Pol mbo malac Epesas ñasawa gitôm ayô tö, ma sôc lôm wê-nga ñapañ. Ma yêc dindê in gêlên yom dôn bu whê Anötö ndê gôlin ñahu sa têt ñac. ⁹ Magoc lau ñatô si ñalôm ñadandi ma sêkôc Pol ndê yom sa dom. Ma yêc lau hoñ angô-nga sêpu señ nañ Pol whê sa têt ñac. Goc Pol hu ñac siñ ma kôc lau sêkên whiñ-nga su yêc lôm wê-nga. Ma tôm bêc hoñ in gêm mêtê ñac mbo Tiranus ndê andu lau sêkac sa-nga. ¹⁰ In kôm bocdinañ tôm yala lu e lau Israel ti Grik-nga hoñ nañ sêmbo gameñ Esia-nga, nañ sêngô Pômdau ndê ñawaê. ¹¹ Anötö kêñ ñaclai têt Pol ma kôm gên dalô atu-tu daêsam. ¹² In kôc ñaclai atu, gitôm in bu êmasac po wahên-nga ti ñakwê awê-nga ma ñaclai dau oc lom ndi. Ma lau bu sêkôc po dau, ma sêkên sac lau gêmbac ti lau nañ ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, dec oc kôm ñac ñayham sa.

Skiwa atui

¹³ Lau Israel-nga ñatô sêkôm gwelen sêsoc ñalau sac yêc lau. Ma ñac sic hu sêsôm Pômdau Yisu ndê ñaê asê têt ndoc sêkôm gwelen dau. ñac sêkên yatu ñalau sac bocdec bu, “Am sa mweñ, tu Yisu, nañ Pol gêm mêtê pi in, nañ ndê ñaê-nga.” ¹⁴ Ma Israel si dabuñsiga a tu dañ ñaê Skiwa ndê atui 7 sêkôm gwelen dau sêwhiñ. ¹⁵ Magoc têt bêc dañ ñalau sac dañ ô ñac si yom ma sôm, “Yisu lu Pol aô kayalê inlu su, magoc mac lau dinañ aô kayalê mac dom!” ¹⁶ Goc ñgac ti ñalau sac dinañ gic ñac e ku ñac dulu, ma gic ñac basô-basô e sêlin dac sac

andô ma sênti sêsa akên andu dau ñam-lic ñambwa-ñambwa si.

Mêtê kêsôwec yêc Esia

¹⁷ T êñ ndoc lau Israel ti lau Grik-nga nañ sêndôc Epesas nañ sêngô gên dau ñawaê, nañ sêtôc dau atu, ma lau hoñ sêtôc Pômdau Yisu ndê ñaê sa. ¹⁸ Ma lau daêsam nañ sic hu sêkên whiñ Yisu su, magoc sêsap si mêtê akwa dôn, nañ sêtisa sêlhac lau hoñ angô-nga ma sêhoc si sac asê. ¹⁹ Lau mbectoma-nga ñatô sêkôc si bapia mbec-nga ma sêkên pit-igen yêc lau angô-nga, goc sêpec ya gên. Bapia mbec-nga dinañ ñaôli atu-tu. ñac bu sêkên hoñ têt lau sênemlihi, dec oc sêtap awa sa gitôm mone silba 50,000. ^{††} ²⁰ ñalên dinañ dec Pômdau ndê yom tiapa, ma kôm gwelen ti ñaclai yêc lau sêkên whiñ-nga si ñalôm.

²¹ Gên hoñ dinañ hóc asê su, goc Pol gauc gêm bu têt gameñ Masedonia ti Akaya-nga ndi, ma tiñambu mbu têt malac Jerusalem ndi. In sôm, “Aô watên Jerusalem wandi, ma tiñambu wandic malac Rom kêsi whiñ.” ²² Ma in kêkin Timoti lu Erastas, ñgac lu nañ sêkôm gwelen sêwhiñ in, nañ sêmun in sêtên Masedonia si. Ma in dau gacgen mbo ñasawa saun mbo gameñ Esia-nga.

Lau sêli dau sa yêc Epesas

²³ Têt ñasawa dinañ lau sêli dau sa ñandô pi señ nañ lau sêkên whiñ-nga sênkuc. ²⁴ ñgac nañ gic hu gên dau nañ ndê ñaê Dimitrias. In ñgac nañ pec silba ma kêmasañ ti alta me gên ñatô bu lau sêkên lhac si andu bu sênem akiñ anötö gwam awhê nañ sêsam bu Atemis. Ma in ti lau ñatô sêtap awa daêsam sa yêc gwelen dinañ. ²⁵ In kêgalêm lau dau sa, sêwhiñ lau ñatô nañ sêkôm gwelen kain

^{††}19:19 Mone silba dinañ sêsam bu drakma, ma drakma tigen gitôm ñaôli gwelen bêc tigen-nga. 50,000 drakma dinañ ñaôli atu andô, oc hóc gêlêc PNG si mone K500,000. Lau ñatô sêkên whiñ bu yom nañ lau mbectoma sêto pi bapia dau, nañ kêñ ñaclai atu têt ñac, dec semlihi bapia dau ña ñaôli atu.

tigen, ma sôm têt nâc, “Mac lau! Angô su nañ. Mac anyalê bu yac datap awa atu sa tu gwelen dindec-nga. ²⁶ Magoc mac alic ti angô nawaê pi gêt nañ Pol kôm. In ngac nañ sôm têt lau bu gwam nañ ñamalac amba sêmasa, nañ anôtô ñandô dom. Ma in gêm lau daêsam si ñalôm kwi bu sêhu sakiñ anôtô gwam-nga siñ. In kôm yêc malac Epesas ma sauñ in ndê yom oc nem gameñ Esia-nga sambuc ahuc. ²⁷ Gêt dau oc kôm lau sêlic yac neñ gwelen sac, ma lôm nañ lau sem akiñ Artemis sêmbo, nañ oc sêlic tôm gêt ñambwa. Ma anôtô awhê dau, nañ lau sem akiñ yêc gameñ Esia-nga ma tôm nom ñagameñ hoñ, nañ ndê waê oc niñga.” ²⁸ Lau sêtngô Dimitrias ndê yom ma gêli nâc si ñalôm sa e sic hu sêmbwêc, “Lau Epesas-nga si anôtô Artemis, in anôtô tiwaê!”

²⁹ Malô goc lau malac-nga hoñ nañ sêkac sa, nañ sêli dau sa. Nâc sêkôc Gaius lu Aristakus, ngac lu akêt Masedonia nañ êlêmê sêñsêlêñ sêwhiñ Pol, nañ dôn, ma nâc hoñ sênti sêtêñ gameñ lau sêkac dau sa-nga, nañ si. ³⁰ Pol tac whiñ bu sôm yom têt lau dau, magoc lau sêkêñ whiñ-nga sêlhac in ahuc. ³¹ Ma lau bata Rom-nga ñatô nañ sêmbo gameñ dinañ, nañ Pol ndê silip, nañ sêkêñ yom têt in, ma sêten in bu têt gameñ dinañ ndi dom.

³² Lau hoñ nañ sêkac dau sa sêmbo, nañ si gauc kêñsôn. Nâc hoñ sêmbwêc yom tidau-tidau. Ma nâc si daêsam sem gauc ñahu bocke dec sêkac sa sêmbo dinañ. ³³ Lau Israel-nga sêtin nâc si ngac bata dañ ñaê Aleksanda sa ñalhu gi, bu sôm yom ma nem malô lau Epesas-nga ñalôm tu nâc lau Israel-nga. Lau daêsam sêmbwêc yom ñagauc têt in, dec in gic amba bu sênem dau dôn ma sêtngô in ndê yom. ³⁴ Magoc lau sêlic bu in ngac Israel-nga dañ, dec hoñ sêmbwêc ña awha atu tôm acgatu ñasawa lu bu, “Lau Epesas-nga si anôtô Artemis, in anôtô tiwaê! In anôtô tiwaê!”

³⁵ Têt dinañ ngac bata Epesas-nga dañ tisa ma sôm lau hoñ mamañ. In ngac nañ to yom nañ lau bata malac dinañ-nga sêmatin tidôn, ma yob nâc si bapia. Ma in sôm, “Mac lau Epesas-nga, bocke? Lau nom-nga hoñ sêtñyalê bu mac ayob anôtô awhê atu Artemis ndê lôm, ti hoc nañ peñ sip akêt umboñ, nañ lau sêtoc sa tôm Artemis ndê ñagatu. ³⁶ Gêt hoñ dinañ têt dau yêc awê su, bocdinañ anem daôm dôn ma ayob daôm bu akôm gêt hoñ ti gauc eñ. ³⁷ Mac akôt ngac lu dinañ dôn, ma awê inlu sêsôt sêmeñ, magoc sêsu yac neñ anôtô awhê susu dom, ma sem kañ gêt dañ yêc in ndê lôm dom. ³⁸ Yac neñ andu sêmatôt yom-nga dê sêlhac, ma lau sêmatôt yom-nga sêmbo. Dimitrias ti lau sêpec silba-nga nañ si yom bu yêc asa, nañ dec sêkôt in solop sêtêñ lau dau sêndi. ³⁹ Kwahic dec mac nem yom ñatô bu yêc, nañ akêt têt lau sêmatôt yom-nga bu sêmatôt. ⁴⁰ Ayob daôm ñapep! Tu gêt nañ mac akôm têt acsalô lec-nga, dec gitôm bu mac daôm alhac lau dau angô-nga, ma oc atap matôt sa pi mêtê ali lau sa-nga. Gêt dau bu hôt asê, dec oc tôm dom bu mac amasañ yom têt ngac êmatôt yom-nga. Bu gêt nañ mac akôm, nañ ñahu ñayham mbasi.” ⁴¹ In sôm yom dinañ su, goc kêkin lau sêlhô têtêñ.

Pol kôm gwelen mbo Masedonia ma gameñ Grik-nga

20 Nantin atu dau pacndê, goc Pol kêgalêm lau Epesas-nga nañ sêkêñ whiñ Yisu, nañ sa sêpitigen. In sôm yom bu puc nâc dôn ma êñgilî nâc bu sêlhac ñannga, goc poñ nâc ma ti bu têt Masedonia ndi. ² In gi hôt asê su, ma kôm gwelen golom-golom malac. In gêm mêtê ti sôm yom daêsam tu bu puc lau si sêkêñ whiñ dôn-nga, ma in kôm ñapañ e hôt asê gameñ Grik-nga. ³ In mbo dindê gitôm ayô tô ma bu pi wañ dañ bu mbu têt gameñ Siria-nga ndi. Magoc

tên ndoc dinaŋ lau Israel-nga ɲatô sê-kic yom bu sêpi waŋ sêwhiŋ sêndi, ma sêkôm iŋ ɲayom. Pol ɲgô ɲapuc, dec iŋ pi waŋ gi dom, magoc mbu sôc gameŋ Masedonia-nga gi tiyham. ⁴ Lauŋgac naŋ sêkôm gwelen sêwhiŋ iŋ, naŋ si ɲaê bocdec. Sopate, iŋ Piriŋ atunŋgac akêŋ malac Berea, Aristakus lu Sekundus akêŋ malac Tesalonika, Gaius akêŋ Derbi, ma Tikikus lu Tropimus akêŋ gameŋ Esia-nga, ma Timoti. ⁵ Lau hoŋ dinaŋ sê-muŋ si sêhôn yac sêmbô malac Troas. ⁶ Ma yac ambo malac Pilipai e lau Israel si Mwasiŋ Bolom Yist Mba-nga pac-ndê, goc akôc waŋ daŋ bu atêŋ Troas andi. Waŋ dau kêsêlêŋ mbo gwêc ɲa-sawa gitôm bêc amanŋdaŋ su, goc yac ahôc asê Troas ma atap lau dinaŋ sa. Ma yac ambo malac dinaŋ tôm wake sambuc daŋ.

Pol uŋ Yutikas sa

⁷⁻⁹ Têŋ Sonda ôbwêc lau sêkêŋ whiŋ-nga sêpitigeŋ bu sêneŋ mwasiŋ dabuŋ. Yac akac sa ambo andu baliŋ daŋ, andôc ɲalôm ɲahô titô-nga ma lau sêkêŋ lam daêsam sêŋgalêŋ. Pol gauc gêm bu hu Troas siŋ têtŋ laŋsê, ma bocdinaŋ gêm mêtê baliŋ e timaniŋhu. Balê wakuc daŋ ɲaê Yutikas ndôc gatam atú ma kêŋ daŋga Pol ndê yom e bêc ku iŋ dulu. Iŋ yêc bêc kêlhiŋ dau siŋ, ma gacgeŋ peŋ sip nom gi akêŋ ɲalôm ɲahô-nga dinaŋ. Lau sêsip si bu sêkôc iŋ sa, magoc sêlic bu iŋ mbac ndu su. ¹⁰ Magoc Pol sip gi, hu dau sac balê dau ɲahô ma kê-gape iŋ dôn. Ma iŋ sôm têtŋ lau, “Mac ahêgo daôm dom. Iŋ tali.” ¹¹ Goc iŋ mbu pi andu ɲalôm ɲahô-nga tiyham gi. Ma iŋ pô bolom kôc ma ɲac seŋ mwasiŋ dabuŋ. Ma iŋ gic têtŋ iŋ ndê yom tiyham e bêbêc, goc hu ɲac siŋ ma kôlhô gi. ¹² Ma balê naŋ Pol uŋ iŋ sa mbo tali tiyham, naŋ lau sêkôc iŋ mbu têtŋ iŋ ndê andu gi ti atac ɲayham atu.

Pol têtŋ malac Miletus gi

¹³ Pol gauc gêm bu êŋsêlêŋ ho seŋ têtŋ malac Asos ndi, ma sôm têtŋ yac bu api waŋ daŋ andi atap iŋ sa yêc dindê. ¹⁴ Yac a ahôc asê ma iŋ tap yac sa yêc Asos. Ma yac akôc iŋ pi waŋ whiŋ yac, goc atêŋ malac Mitilene a. ¹⁵ ɲagalaŋsê yac ahu malac dau siŋ ma alac e a gi apoc ampiŋ nduc Kios. Têtŋ bêbêc yac alac atêŋ nduc Samos a, ma ɲagalaŋsê ahôc asê malac Miletus. ¹⁶ P ol tac whiŋ bu lic Om †Pentikos-nga yêc Jerusalem. Tu dinaŋ-nga iŋ gauc gêm bu yac andi ɲa-gahô, ahôc gêlêc malac Epesas, ma ambo gameŋ Esia-nga ɲasawa baliŋ dom.

Pol gic yomsu lau bata Epesas-nga

¹⁷ Têtŋ ndoc yac ambo Miletus, naŋ Pol kêŋ yom têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga yêc malac Epesas, ma kêgalêm ɲac si lau bata sa sêtêŋ iŋ sêmeŋ. ¹⁸ ɲac sêhôt asê ma iŋ sôm yom têtŋ ɲac bocdec bu, “Mac aŋyalê aneŋ lêtŋ hoŋ naŋ gakôm tôm bêc hoŋ naŋ gambo gawhiŋ mac, têtŋ bêc ɲamata-nga naŋ gahôt asê gameŋ Esia-nga ɲapaŋ e meŋ têtŋ kwahic dec. ¹⁹ Lau Israel-nga sêkêŋ kisa aô ɲapaŋ dec sêkêŋ ɲawapac atu têtŋ aô. Tigeŋ aô kagwiniŋ dauŋ ma gam akiŋ Pôm-dau ti taŋsulu tu mac-nga. ²⁰ Mac aŋyalê bu yom bocke naŋ gitôm bu nem mac sa, naŋ aô gasêc ahuc têtŋ mac dom. Aô gasôm yom hoŋ asê timala eŋ. Aô kadôhôn mac yêc lhu, ma kadôhôn mac yêc mac nem andu tôm gi. ²¹ Aô gahoc yom asê têtŋ lau Israel ti lau Griŋ su, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anôtô ɲapu, ma sêkêŋ whiŋ yac neŋ Pôm-dau Yisu. ²² Kwahic dec ɲalau Dabuŋ kac aô bu watêŋ Jerusalem wandi. Magoc aô kay-alê gêtŋ bocke naŋ oc hôt asê aô yêc dindê, naŋ dom. ²³ Gêtŋ tigeŋ dec kay-alê su, bu yêc malac hoŋ ɲalau Dabuŋ kêŋ puc aô bu ɲawapac oc sêtap aô sa, ma aô oc wandôc gapocwalô. ²⁴ Tigeŋ aô

gatöc ti gahêgo daun pi gêñ dau dom. Aö galic daun ñamlic gitôm gêñ ñambwa-nga. Aneñ gauc atu bu walhac ñaŋga e wandic dabiñ gwelen ñaŋ Pômdau Yisu kên têt aö. Ma gwelen dau bocdec bu, aö oc wahoc ñawaê ñayham asê pi Anötö ndê mwasin. ²⁵ Mac lau hoñ ñaŋ gahoc yom pi Anötö n dê gölin asê têt mac su, ñaŋ aŋgö. Kwahic dec aö kayalê bu mac nem dañ oc lic aö aŋöñ tiyham dom. ²⁶ Boc-dinañ dec wasôm asê têt mac, bu ñamalac asa ñaŋ tec Anötö ndê yom, ñaŋ aö oc wawêkain in ndê ñagêyô dom. ²⁷ Bu aö gawhê Anötö ndê lêt hoñ sa têt mac su, yom dañ siñ dau yêc-nga dom.

²⁸ “Mac lau dindê, ayob daôm ti lau sêkên whiñ-nga hoñ ñapep. Bu Anötö gêmli in ndê lau hoñ su ña in dau ndê dac, ma ñalau Dabuñ dau kêyalin mac sa bu ayob ñac. Bocdinañ ayob Anötö ndê domba ñapep. ²⁹ Aö kayalê bu têt ndoc aö wahu mac siñ, ñaŋ kêdôhônwaga tasan oc sêmen gitôm giam pôm ñaŋ sêsôc sêmen bu sêsen domba. ³⁰ Ma mac daôm nem lau ñatö oc sêtisa, ma sênem yom ñandô kwi ti yom tasan, bu sênsôn lau ñatö si gauc e sêhu mac ti yom ñandô siñ ma sêñkuc ñac. ³¹ Bocdinañ anem ali ñapañ. Gauc nem bu tôm yala sambuc tö aö gakên puc mac tôm ac ma ôbwêc hoñ ti tañsulu eñ.

³² “Kwahic dec aö wakên mac asip Anötö amba. Asap yom pi in ndê mwasin atu dön ñapañ. Bu yom dau gitôm bu oc puc mac dön alhac ñaŋga e awêkain malam yêc undambê awhiñ lau dabuñ hoñ. ³³ Aö tañkwê lau dañ bu sênem aö sa ña gol me silba me ñakwê dom. ³⁴ Mac anyalê bu aö daun aman gakôm gwelen tu watap gêt sa bu nem aö ti lau ñaŋ sêkôm gwelen sêwhiñ aö, ñaŋ sa. ³⁵ Gwelen hoñ ñaŋ aö gakôm ñaŋ tôc asê têt mac bu dakôm gwelen atu kain dinañ ñapañ bu danem lau ñasac sa dandic ñawaê. Gauc nem yom ñaŋ Pômdau Yisu dau sôm bocdec bu, ‘Dakên gêt têt lau

oc êmwasiñ yac hóc gêlêc lau sêkên gêt têt yac, ñaŋ su.”

³⁶ Pol gic bata ndê yom goc pôn haduc whiñ ñac hoñ, ma têt mbec. ³⁷ Goc ñac hoñ sêngape in dön ti sêngutö in, ma sê-taŋ in. ³⁸ Pacndê, goc sêhoñ in sêsa wañ si. ñac si ñalôm ñawapac atu pi in ndê yom ñaŋ sôm bu ñac oc sêlic in aŋgö tiyham dom.

Pol hóc asê gameñ Siria-nga

21 Yac ahu ñac siñ ma api wañ a tiyham, ma wañ dau sa hêganôn nduc dañ ñaê Kos, ñaŋ solop gi. ña-galañsê wañ dau kôc yac atêt malac Rodes, ma a e wañ sôc malac Patara. ² Yêc dindê yac atap wañ dañ sa, ñaŋ bu têt gameñ Pionisia-nga ndi, dec apwê gi alom ma wañ dau hu Patara siñ. ³ Yac alac e alic nduc Saipras poc ñalôm-nga, ma aŋlêc ambo awê-nga ma anti e asôc malac Taya yêc gameñ Siria-nga, ma asip baö a. Wañ dau kôc wapa malac dinañ-nga ñatö. ⁴ Yêc malac Taya yac atap lau sêkên whiñ-nga sa, ma ambo awhiñ ñac tôm bêc 7. ñalau Dabuñ kên puc ñac dec ñac bu sêlhac Pol ahuc bu têt Jerusalem ndi dom. ⁵ Magoc bêc 7 dinañ su, goc yac ahu ñac siñ bu api wañ tiyham. Lau sêkên whiñ-nga ti ñac si lauwhêi ma balêkoc hoñ sêhoñ yac asa gwêc a, ma yêc dindê yac apôn hañduc ma atêt mbec awhiñ daun. ⁶ Goc yac akam daun ma ahu daun siñ. Yac api wañ ma ñac sêlhô sêmbu si.

⁷ Wañ dau sa akên Taya ma kêti e hóc asê malac Tolemai. Yêc dindê yac atap lau sêkên whiñ-nga sa ma ambo awhiñ ñac tôm bêc tigen. ⁸ ñagalañsê yac api wañ tiyham ma alac e asôc malac Sis-aria. Ma yac asip baö a ma ayêc awhiñ ñgac aheñ-nga dañ ñaê Pilip. Muñ-nga sêñyalin lau 7 sa bu sêndic sam gêt daneñ-nga, ma Pilip in ñac si dañ. ⁹ In ndê atuwêi hale sêmbu, ñaŋ sem ñgac sa su dom, ma Anötö kêmwasin ñac hoñ

bu sêhoc yom asê sêtom propet. ¹⁰Yac ambo awhin nac bêc natô su, goc propet dan naê Agabus sip akên gameŋ Judia-nga meŋ. ¹¹In têtŋ yac meŋ, goc kôc Pol ndê pinŋap su, ma sô in dau amba ti ga hi dôn. Ma in sôm, “Ŋalau Dabuŋ sôm bu ŋalên tigenŋ lau Israel-nga naŋ sêmbo malac Jerusalem, naŋ oc sêsô pinŋap dindec ŋadau dôn, ma sêkên in sip lau Rom-nga amba.” ¹²Têtŋ ndoc yac angô yom dau, naŋ yac ac yao Pol bu pi Jerusalem ndi dom. ¹³Magoc in ô yom ma sôm, “Tu sake-nga dec mac atanŋ tu aô-nga, ma bu akôm aô ŋalôm ndi lu? Ŋac bu sêsô aô dôn me sêndic aô ndu yêc Jerusalem tu Pômdau Yisu ndê ŋaê-nga, naŋ gitôm.” ¹⁴Yac alic bu in oc sôc yac mba yom ŋapu dom, dec ahu siŋ ma asôm, “Gêŋ naŋ Pômdau tac whinŋ bu hôc asê, naŋ ŋandô sa.”

Pol mbo Jerusalem

¹⁵Dinaŋ su, goc yac amasaŋ dauŋ ma api Jerusalem a. ¹⁶Lau sêkên whinŋ-nga natô akên Sisaria sêwhinŋ yac, ma sêwê yac atên Nason ndê andu a, bu ambo dindê. Nason in ŋgac akên nduc Saipras, ma in lau ŋamata-nga naŋ sêkên whinŋ Yisu, naŋ si danŋ. ¹⁷Têtŋ ndoc yac ahôc asê Jerusalem, naŋ asidôwai sêkôc yac sa ti atac ŋayham. ¹⁸Ŋagalaŋsê dec Pol ti yac hoŋ a alic Jems, ma lau bata hoŋ sêkac dau sa sêmbo Jems ndê andu. ¹⁹Pol kam nac, goc gic miŋ yom pi in ndê gwelêŋ yêc lau apa si gameŋ, ma pi gêŋ hoŋ naŋ Anötô kôm bu puc gwelêŋ dau dôn. ²⁰Ŋac sêngô yom dau su ma sêmpinŋ Anötô. Magoc sêsôm têtŋ Pol, “O asidôwa. Lic su naŋ. Yêc dec, lau Israel-nga daêsam andô sêkên whinŋ

Yisu, magoc sêsap Moses ndê yomsu hoŋ dôn ŋapaŋ. ²¹Ma nac sêngô ŋawaê bu am kêdôhôn lau Israel-nga naŋ sêndôc lau apa si gameŋ, bu sêhu Moses ndê yomsu siŋ. Sêngô bu am sôm têtŋ nac bu sêhu yac neŋ mêtê dasê balêi si ŋamlic natô su-nga, ti yac neŋ gêbôm natô siŋ. ²²Bocdinaŋ kwahic dec yac oc dakôm bocke? Ŋac oc sêngô ŋawaê bu am mweŋ su. ²³D ec yac gauc gêm bu am kôm b ocdec. Yac mba lau hale dec sêmbo, naŋ sêmatinŋ yom tu bu sênem dabuŋ dau-nga. ²⁴Bocdinaŋ am kôc lau dau sa ma êmkuc yac lau Israel-nga neŋ lêtŋ tamasaŋ dauŋ ŋawasi sa yêc Anötô angô-nga, ma nem dabuŋ daôm whinŋ nac. Nem nac sa ma nemlhi gêŋ bocke naŋ sêpônâ bu sêndic dabinŋ yom naŋ sêmatinŋ têtŋ Anötô, ma sêngalinŋ nac kêclaunŋ su. Kôm bocdinaŋ dec lau Jerusalem-nga oc sêŋyalê bu yom naŋ sêngô pi am, naŋ ŋahu mbasi. Ŋac oc sêlic bu am daôm sap yac neŋ yomsu dôn ma sa lêtŋ hoŋ ŋapep. ²⁵Ma yom naŋ yac tamatinŋ pi lau gameŋ apa-nga naŋ sêkên whinŋ Yisu, ma dato sip bapia ma dakên têtŋ nac su, naŋ dec yac oc dasenŋ su dom. Yac dato têtŋ nac bu sênenŋ gêŋ danenŋ-nga naŋ lau sêkên ti da têtŋ anötôi gwam naŋ dom, ma dac ma wata ti dac, naŋ sênenŋ danŋ dom bocdinaŋ. Ma dato bu sêkôm mêtê mockainŋ-nga dom.”

²⁶Têtŋ galaŋsê Pol kôc lau hale dinanŋ sa, goc gic hu têtŋ tu bu êmasaŋ dau ŋawasi sa yêc Anötô angô-nga, ma kêkuc lêtŋ sênem dabuŋ dau-nga whinŋ nac. Goc in sôc lôm dabuŋ gi bu kêŋ ŋawaê têtŋ dabuŋsiga pi bêc bocke nac si ndoc sênem dabuŋ dau-nga oc pacndê, ma nac tigenŋ-tigenŋ oc sêkên si da.

‡21:23 Yom naŋ lau dinaŋ sêmatinŋ tidôn, naŋ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Nazirite Vow.’ Lau naŋ sêmatinŋ yom dau, naŋ sêtimêtê dau ŋapep ti sem dabuŋ dau tu bu sênem akin Anötô, e yom dau ŋatêm pacndê. Ŋac oc sêngapiŋ si kêclaunŋ dom e têtŋ dau pacndê, dec sêngalinŋ kêclaunŋ hoŋ su ma sêkên da natô yêc lôm dabuŋ. Alic Namba 6:1-21.

Sêkôc Pol dôn

²⁷ Pol ndê bêc 7 bu êmasaŋ dau ŋawasi sa-ŋga kêpiŋ bu pacndê, ma lau Israel-ŋga ŋatô akêŋ gameŋ Esia-ŋga sêlic iŋ yêc lôm dabuŋ. Goc sêli lau hoŋ ŋalôm sa bu sêkôc iŋ dôn. ²⁸ Ŋac sêmbwêc, “Mac lau Israel-ŋga, amenŋ anem yac sa. Alic ŋgac dec. Iŋ ŋgac naŋ kêdôhôn lau tôm gameŋ hoŋ, ma pu yac lau Israel-ŋga ti yac neŋ yomsu, ma pu gameŋ dindec whiŋ. Ma gêŋ daŋ tiyham. Iŋ kôc lau Grik ŋatô sêšôc lôm dabuŋ ŋabatêmdô sêmenŋ, dec kôm gameŋ dabuŋ dindec ŋadômbwi sa.” ²⁹ Ŋac sêšôm yom dinanŋ ŋahu bu muŋ-ŋga sêlic ŋgac Epesas-ŋga daŋ ŋaê Tropimus, mbo malac Jerusalem whiŋ Pol. Ma ŋac gauc gêm bu mboe Pol kôc iŋ têtŋ lôm dabuŋ gi. ³⁰ Têtŋ dinanŋ lau malac-ŋga hoŋ sêli dau sa ŋandô ma sic dau sa sêpitigeŋ yêc lôm dabuŋ ŋabatêmdô. Ŋac sêkôc Pol dôn ma sêhê iŋ sa awê gi, goc lau sic gameŋ dau ŋagatam ahuc. ³¹ Ŋac sêkôm bu sêndic iŋ ndu sêmbo, ma lau siŋ Rom-ŋga si ŋadau ŋgô ŋawaê bu lau malac Jerusalem-ŋga hoŋ sêli dau sa. ³² Goc ŋagahô iŋ kôc lau siŋ-ŋga ti ŋac si lau bata ŋatô, ma sênti sêtêŋ lau toŋ dinanŋ si. Ma têtŋ ndoc lau dau sêlic ŋgac bata ti iŋ ndê lau siŋ-ŋga, naŋ sic Pol tiyham dom.

³³ Goc lau siŋ si ŋadau kôc ndê lau ma sêkôc Pol dôn, ma iŋ gic atu bu sêšô iŋ dôn ŋa sen lu. Goc iŋ ndac lau bu iŋ asa, ma iŋ kôm sac bocke. ³⁴ Lau yêc toŋ atu ŋalôm sêmbwêc yom tidauidau, dec ŋgac dau kêyalê bu iŋ gitôm dom bu tap gêtŋ dau ŋahu sa. Goc iŋ gic atu bu sêkôc Pol sêtêŋ lau siŋ-ŋga si gameŋ sêndi. ³⁵ Têtŋ ndoc sêhêc asê tujbôm ŋa-têc naŋ yêc gameŋ dau ŋasactô, naŋ lau sêkôm mwasac ŋaŋga bu sêndic Pol ndu. Tu dinanŋ-ŋga lau siŋ-ŋga sêhêc iŋ sa lôlôc bu sêkôc iŋ sôc ŋac si gameŋ sêndi. ³⁶ Ma lau toŋ atu naŋ

sêŋkuc, naŋ sêmbwêc ŋapaŋ, “Ndic iŋ ndu! Ndic iŋ ndu!”

³⁷ Lau siŋ-ŋga bu sêkôc Pol sôc ŋac si gameŋ ŋalôm ndi, magoc iŋ ndac ŋac si ŋadau bocdec bu, “Gitôm bu wasôm yom daŋ têtŋ am, me?” Ma ŋgac dau ndac, “Am kêyalê yom Grik, a?” ³⁸ Aô gam gauc bu am ŋgac Isip-ŋga naŋ ndoc dê giŋga su, gic nem lau gitôm 4,000 sa yêc gameŋ sawa, ma kêgilí ŋac bu sêndic siŋ têtŋ lau Rom-ŋga.” ³⁹ Magoc Pol sôm, “Mba! Aô ŋgac Israel-ŋga daŋ, ma aneŋ malac Tasis yêc gameŋ Silisia-ŋga. Iŋ malac ŋambwa dom, malac tiwaê. Kwahic dec aô bu wandac am gitôm bu wasôm yom têtŋ lau dindec, me mba?”

⁴⁰ Lau siŋ-ŋga si ŋadau gôlôc, dec Pol kac dau kwi kalhac têtŋ, ma gic amba têtŋ lau bu sênem dau dôn. Ma têtŋ ndoc gameŋ ŋaŋeŋ sa, naŋ gic hu sôm yom têtŋ ŋac ŋa Yom †Hibru.

Pol sôm yom têtŋ lau Jerusalem-ŋga.

22 Iŋ sôm, “O asidôwai ti damaŋi. Akêŋ daŋam ma aô waô yom naŋ lau sêŋgôliŋ pi aô.” ² Ŋac sêŋgô iŋ sôm yom têtŋ ŋac yêc ŋac dau si awha, naŋ Yom Hibru, dec lau hoŋ sem dau dôn ma sêhê daŋga iŋ. Goc iŋ sôm, ³ “Aô ŋgac Israel-ŋga. Dinanŋ kôc aô yêc gameŋ Silisia-ŋga, ma aneŋ malachu Tasis. Magoc aô gatiatu yêc malac atu dindec, ma kadôhôn abanŋ si yomsu hoŋ ŋapep eŋ gambo Gamaliel ŋapu. Aô gayêm dauŋ su ŋandô tu wanem akiŋ Anôtô-ŋga tôm kwahic dec mac daôm gauc gêm bu akôm. ⁴ Aô gakêŋ kisa lau naŋ sêŋkuc lêtŋ wakuc dindec, ma gakêŋ lauwhê ma ŋgac sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga daêsam sêšôc gapocwalô, ma gac atu bu lau sêndic ŋatô ndu. ⁵ Dabuŋsiga ŋamata-ŋga ti lau bata hoŋ sêŋyalê aneŋ gwelêŋ dinanŋ. Ŋac lau dinanŋ sêto bapia puc aô dôn-ŋga têtŋ lau bata Israel-ŋga naŋ sêmbo malac Damaskas. Têtŋ bêc daŋ aô kasêlêŋ gambo seŋ bu wasip Damaskas wandi,

bu wakôc lau sêkên whiŋ Yisu-nga yêc dindê sa sêtên Jerusalem sêmen, bu sêkên ɲandê têt ɲac. ⁶ Aô kasêlên e têt ac kac lhu gasuŋ sa Damaskas, ma sep tigen ɲawê undambê-nga atu daŋ pô aô. ⁷ Dec gapeŋ gasip nom ma gaŋgô awha daŋ sôm yom têt aô bu, ‘Saul, Saul, tu sake-nga am kêŋ kisa aô?’ ⁸ Ma aô gandac bu, ‘O ɲadau, am asa?’ Goc awha dau ô yom ma sôm, ‘Aô Yisu Nasaret-nga am kêŋ kisa.’ ⁹ Lau naŋ sêwhiŋ aô naŋ sêlic ɲawê dau ma sêŋgô awha, magoc sêŋyalê yom naŋ Yisu sôm têt aô, naŋ dom. ¹⁰ Ma aô gandac, ‘Pômdau, aô wakôm sake?’ Ma iŋ sôm, ‘Tisa, ma sôc Damaskas ndi. Ma gêŋ bocke naŋ aô tac whiŋ bu am kôm-nga, naŋ aô oc waŋkiŋ lau bu sêwhê sa têt am yêc dindê.’

¹¹ “ɲawê dau kôm aô tanôn tipeç, bocdinaŋ dec lau naŋ sêwhiŋ aô sêhê aô aman, ma sêwê aô gasôc Damaskas ga. ¹² Ma ɲgac daŋ ɲaê Ananias meŋ gêlic aô. Iŋ ɲgac naŋ sa ndê lêt hoŋ kêkuc yomsu Israel-nga ɲapeç, ma lau Israel Damaskas-nga hoŋ sêtoc iŋ sa. ¹³ Iŋ kalhac kêpiŋ aô ma sôm, ‘Asidôwa Saul, tanôm ɲawa sa!’ Ma têt ndoc dinaŋ eŋ aô tanôn ɲayham sa e galic iŋ. ¹⁴ Ma iŋ sôm, ‘Damanj si Anôtô kêyalin am sa bu êmyalê iŋ ndê atac whiŋ, ma bu lic ɲgac gitên Yisu dau, ma bu ɲgô yom yêc iŋ dau whasuŋ. ¹⁵ Ma am oc hoc yom ɲandô pi iŋ asê têt lau hoŋ, ma sôm yom asê pi gêŋ hoŋ naŋ am gêlic ti ɲgô su. ¹⁶ Ma kwahic dec am hôn sake? Tisa ma liŋ busaŋgu tu Yisu ndê ɲaê-nga bu êŋgwasin am nem sac hoŋ su.’

¹⁷ “Têt ndoc aô gambu gatên Jerusalem gameŋ, naŋ gateŋ mbec gambo lôm dabuŋ e gatuŋ kain daŋ sa. ¹⁸ Ma galic Pômdau Yisu sôm yom têt aô bocdec bu, ‘ɲagahô, hu Jerusalem sin kwahic dec, bu lau dec oc sêkôc yom naŋ am hoc asê pi aô, naŋ sa dom.’

¹⁹ Dec aô gaô yom ma gasôm, ‘Pômdau,

lau dindêc sêŋyalê bu muŋ-nga aô kasalê lau sêkên whiŋ am-nga tôm lôm wê-nga hoŋ, bu wandic ɲac ma wakên ɲac sêndôc gapocwalô. ²⁰ Ma têt ndoc naŋ lau sêkêc Steven ndê dac sin tu iŋ hoc yom asê pi am-nga, naŋ aô galhac ma galic ti atac ɲayham. Ma gayob lau naŋ sêtuc iŋ ɲa hoc, naŋ si ɲakwê.’ ²¹ Goc Pômdau sôm têt aô, ‘Ndi! Aô oc waŋkiŋ am sa yêc lau Israel si gameŋ, bu têt lau apa si gameŋ ndi.’”

²² Lau hoŋ sêŋgô Pol ndê yom ti sem dau dôn e iŋ sôm yom dinaŋ. Dec sêli awha sa ma sêmbwêc, “Iŋ gitôm bu mbo tali-nga dom. Ndic iŋ ndu niŋga!” ²³ ɲac sêmbwêc ti sêkac si ɲakwê andô-nga su ma sêmbalip kop pi lôlôc gi sêmbo. ²⁴ Dec lau sin-nga si ɲadau kêŋ yatu ɲac bu sêkôc Pol sôc ɲac si gameŋ ndi. Iŋ sôm bu sêhi iŋ ɲa sô, ma sêŋsu iŋ tu bu sêtap sa bu ɲahu bocke dec lau sêmbwêc iŋ ɲalên bocdinaŋ. ²⁵ Sêsô iŋ amba ti gahi dôn pi a bu sêhi iŋ, dec Pol sôm têt ɲgac bata naŋ yob lau sin-nga toŋ daŋ, naŋ bocdec bu, “Bocke? Mac bu ahi ɲgac Rom-nga daŋ, naŋ atap giso daŋ sa yêc iŋ dom, naŋ dec oc aŋgili Rom si ɲagôlin, me mba?” ²⁶ ɲgac dau ɲgô Pol ndê yom, dec têt lau sin-nga si ɲadau gi ma sôm têt iŋ bu, “Am oc kôm sake, bu ɲgac dindê iŋ ɲgac Rom-nga?” ²⁷ Goc ɲgac dau têt Pol gi ma ndac iŋ, “Sôm asê têt aô. Am ɲgac Rom-nga, me mba?” Ma Pol sôm, “Aêc.” ²⁸ Dec lau sin-nga si ɲadau sôm, “Aô gahu awa atu sin dec gamlhi aneŋ bapia bu wati ɲgac Rom-nga.” Magoc Pol sôm, “Aô daman iŋ ɲgac Rom-nga, ma bocdinaŋ dec aô ɲgac Rom-nga gawhiŋ.”

²⁹ Yom dau kôm ɲgac dau sô ɲandô, bu iŋ kôc Pol ma sô iŋ dôn, magoc kêyalê dom bu iŋ ɲgac Rom-nga. Ma lau naŋ bu sêŋsu Pol, naŋ ɲagahô sêkac dau su yêc iŋ.

Pol kalhac lau bata Israel-nga angô-nga

³⁰ Lau siŋ-nga si ŋadau bu tap sa bu ŋahu bocke dec lau Israel-nga sêngôlin yom pi Pol. Bocdinaŋ ŋagalaŋsê bêbêc iŋ kêŋ yatu bu lau dabuŋsiga ti lau bata Sanedrin-nga hoŋ sêkac dau sa, goc kôc Pol su yêc lau siŋ-nga si gameŋ, ma kêŋ iŋ kalhac ŋac angô-nga.

23 Pol tahê lau Sanedrin-ŋ a hoŋ ma sôm, “O aneŋ asidôwai. Aô neŋ atac pa su pi lêŋ hoŋ naŋ gasa tu wanem akiŋ Anötö-ŋga ŋapaŋ, e meŋ têt acsalô lec galhac mac aŋôm-ŋga.” ² Dabuŋsiga ŋamata-ŋga ŋaê Ananias ŋgô yom dinaŋ, dec sôm têt lau naŋ sêlhac sêmpiŋ Pol bu sêtap iŋ sôc tôkwa. ³ Goc Pol sôm têt iŋ, “Anötö oc ndic am ô! Bocke dec am ndôc tu êmatôc aô êŋkuc yomsu Israel-nga, magoc am daôm sôm lau sêtap aô dec kêgili yomsu dau? Am gitôm a naŋ ŋadômbwê-ŋga ŋawasi, magoc ŋalôm-ŋga sop weŋ sa.” ⁴ Lau naŋ sêlhac sêmpiŋ Pol sêsôm têt iŋ bu, “Bocke dec am sôm yom sac-sac pi Anötö ndê dabuŋsiga ŋamata-ŋga?” ⁵ Ma Pol ô yom ma sôm, “Asidôwai. Aô kayalê dom bu iŋ dabuŋsiga ŋamata-ŋga. Bu sêto yom yêc bocdec bu, *‘Sôm yom sac pi ŋgac naŋ gêm gôlin nem lau, naŋ dom.’*”

⁶ Pol kêyalê bu lau Sanedrin-nga ŋatô ŋac lau Palêsai, ma ŋatô ŋac lau Sadiusi. Tu dinaŋ-nga dec iŋ mbwêc yom têt ŋac bocdec bu, “Aneŋ asidôwai angô. Aô damaŋ iŋ Palêsai daŋ, ma aô bocdinaŋ. Aô gakêŋ whiŋ bu yac oc datisa akêŋ lau batê-ŋga. Ma kwahic dec ŋac bu sêmatôc aô tu yom dinaŋ-nga.” ⁷ Têt ndoc iŋ sôm yom dinaŋ, dec lau Sanedrin-nga sêwhê dau kôc, ma lau Sadiusi ti lau Palêsai sêseŋ dau. ⁸ Sêseŋ dau ŋahu bu lau Sadiusi sêkêŋ whiŋ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham, ma sêsôm bu aŋela ma ŋalau daŋ sêmbo dom. Magoc lau Palêsai sêkêŋ whiŋ gêt hoŋ dinaŋ.

⁹ Bocdinaŋ lau dau sêli dau sa ŋalêŋ sac. Ma Palêsai ŋatô naŋ sêndôhôn yomsu, naŋ sêtisa ma sêsôm yom ti ŋaŋga, “Yac atap giso daŋ sa yêc ŋgac dindec dom. Mboe aŋela me ŋalau daŋ kêŋ yom naŋ iŋ êlêmê hoc asê têt lau, naŋ têt iŋ.” ¹⁰ Kêpiŋ bu siŋ hóc asê, dec lau siŋ-nga si ŋadau tôc bu mboe lau oc sêkac Pol kôc ndi lu. Bocdinaŋ iŋ kêkiŋ iŋ ndê lau siŋ-nga bu sêsa sêndi ti ŋaŋga ma sêŋgaho Pol su yêc lau dinaŋ, ma sêkôc iŋ mbu têt ŋac si gameŋ ndi tiyham.

¹¹ Têt ôbwêc Pômdau hoc dau asê têt Pol ma sôm, “Hêgo daôm dom, puc daôm dôn! Am hoc yom asê pi aô su yêc Jerusalem, ma am oc kôm bocdinaŋ yêc malac Rom whiŋ.”

Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndic Pol ndu

¹² Galaŋsê bêbêc lau Israel-nga ŋatô sêkic yom bu sêndic Pol ndu. Ma sêmatiŋ pwac têt dau bu oc sêneŋ me sênôm gêt dom e iŋ mbac ndu su. ¹³ Lauŋgac naŋ bu sêkôm gêt dau naŋ si namba hóc gêlêc 40 su. ¹⁴ ŋac sêtêt dabuŋsiga atu-tu ti lau bata ŋatô si, ma sêsôm, “Yac amatiŋ pwac bu aneŋ gêt dom e andic Pol ndu su naŋ. ¹⁵ Bocdinaŋ yac gauc gêm bu mac awhiŋ lau Sanedrin-nga andac lau siŋ si ŋadau bu hu Pol siŋ têt mac, bu andac iŋ pi gêt ŋatô tiyham. Ma yac oc asiŋ ambo seŋ bu têt ndoc sêwê iŋ sêsa sêmeŋ, naŋ yac andic iŋ ndu.”

¹⁶ Pol lhuwê atuŋgac ŋgô gêt dau ŋawaê, dec sôc lau siŋ-nga si gameŋ têt Pol gi ma sôm asê têt iŋ. ¹⁷ Pol ŋgô su dec ta ŋgac naŋ yob lau siŋ-nga toŋ daŋ ma sôm têt iŋ, “Kôc balê dindec têt mac nem ŋadau ndi. Iŋ kôc yom daŋ bu sôm têt iŋ.” ¹⁸ Goc ŋgac siŋ-nga dinaŋ wê balê dau têt ŋac si ŋadau gi ma sôm, “Pol, ŋgac naŋ ndôc gapocwalô, naŋ ndac aô bu wakôc balê dindec têt am meŋ, bu iŋ kôc yom daŋ bu sôm têt

am.”¹⁹ Ñgac dau kêm balê dau sa ma inlu sêsa ahic si, ma in ndac in bu, “Am kôc yom bocke bu sôm têt aô?”²⁰ Goc balê dau sôm, “Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndac am bu êmkin Pol ndi lhac lau Sanedrin-nga aŋgô-nga têt laŋsê, bu ñac tac whiñ bu sêndac in tu yom ñatô-nga.²¹ Ñgô ñac si yom dom, bu ñac si lau hóc g êlêc 40 sem neneñ sêhôn in sêmbo señ. Lau dau sêsôm tidôn su bu sêneñ ma sênôm gêt dom e sêndic in ndu. Ñac kwahic dec sêmasañ dau sêmbo, sêhôn bu am lôc têt ñac si yom.”²² Lau sin-nga si ñadau ñ gô balê dau ndê yom su, goc kêkin in sa gi ma gic yomsu in bocdec bu, “Sôm têt lau ñañ dom bu am mwen kên ñawaê dindac têt aô.”

Sêkôc Pol têt malac Sisaria gi

²³ Goc in ta ndê ñgac lu ñañ sêyob lau sin-nga toñ lu ñañ sêtên in sêmen, ma sôm têt inlu bu, “Andic lau sin-nga tôm 200 sa, ma lau sin sêndôc hosi-nga 70, ma lau sin kêm-nga 200 sêwhiñ. Asôm bu sêmasañ dau bu sêtên malac Sisaria sêndi têt 9 kilok ôbwêc dindac.²⁴ Amasañ hosi tu Pol ndôc ñahô-nga, ma ayob in ñapep e akên in sip gôlinwaga Rom-nga Filiks amba.”²⁵ Ma ñgac atu dau to bapia ñañ bocdec:

²⁶ Aô Klaudias Lisias dec gato têt am ñgac atu gôlinwaga Filiks. Acsalô ñayham am.²⁷ Lau Israel-nga sêkôc ñgac dindac dôn ma bu sêndic in ndu. Magoc aô gatap sa bu in ñgac Rom-nga ñañ, dec aô ti neñ lau sin-nga aŋgaho in su yêc ñac amba.²⁸ Aô bu watap yom ñañ sêngôlin pi in, ñañ ñahu sa, dec gakên in kalhac lau Israel si lau bata Sanedrin-nga aŋgô-nga bu sêñsahê in.²⁹ Aô gatap sa bu yom ñañ sêngôlin pi in, ñañ hêganôn lau Israel-nga si yomsu. Magoc aô gatap yom ñañ sa gitôm bu yac andic in ndu me akên in ndôc gapocwalô-nga dom.³⁰ Malô aô gaŋgô ñawaê bu lau ñatô

sêkic yom gelec bu sêndic in ndu. Bocdinañ dec aô kakin in têt am goloc ñagahô, bu am êmatôc in ndê yom. Ma aô gac a tu lau ñañ sêngôlin yom pi in, bu sêwhê yom dau sa têt am.

³¹ In to yom dau su, goc kên bapia sip inlu amba, ma inlu sic lau sin-nga sa ma sêkôm tôm in gic atu ñac. Têt ôbwêc dau dinañ sêkôc Pol whiñ ñac, ma sêsa sêtên malac Antipatris si.³² Galaŋsê bêbêc lau sin-nga ñañ sêñsêlên sêmbo nom, ñañ sêlhô sêmbo sêtên si gameñ yêc Jerusalem si. Ma lau sin-nga ñañ sêndôc hosi sêhoñ Pol sa si.³³ Têt ndoc sêhóc asê Sisaria, ñañ sêkên Pol ti bapia dau têt gôlinwaga Filiks.³⁴ Ma in sam bapia dau, goc ndac Pol bu in ñgac gameñ bocke-nga. Ma tap sa bu in ñgac gameñ Silisia-nga.³⁵ Goc sôm, “Aô oc waŋgô am nem yom, têt ndoc lau ñañ sêngôlin yom pi am, ñañ sêhóc asê.” Goc in kên yatu in ndê lau bu sêyob Pol yêc andu atu ñañ muñ-nga Kin Herod kwê sa ñañ.

Pol kalhac Filiks aŋgô-nga

24 Bêc 5 giŋga su, goc dabuñsiga ñamata-nga Ananias ti lau bata Israel-nga ñatô sêsip malac Sisaria si, bu sêkên yom ñañ sêngôlin pi Pol, têt gôlinwaga Filiks. Ma sêkôc ñgac ñañ ñaê Tetulus whiñ ñac, bu nem ñac awha têt Filiks.²⁻³ Lau sêkôc Pol sôc meñ, goc Tetulus gic hu sôm ndê yom têt Filiks bocdec bu, “O ñgac ñayham kêlêc Filiks. Am gêm gôlin yac ñapep, dec yac ambo ñayham ma ti yom malô ñasawa baliñ su. Am ñgac tigauc dec kêmasañ lêt wakuc ñayham ñatô, ñañ lau gameñ dindac-nga kwahic dec sêñkuc sêmbo. Yac ti mba lau hoñ ñañ sêmbo am nem gôlin ñapu, ñañ bu anem ñaŋge am ñapañ.⁴ Aô bu waŋyain am nem têt dom, ma bu wakôm am lic ñakam sa dom. Bocdinañ wandac am bu ñgô yac mba yom apê lec.⁵ Ñgac dindac in ñgac êñgilí

lau-nga, ma gêli lau Israel-nga ñalôm sa tòm gameñ hoñ. In lau toñ nañ sêñkuc yom so pi ñgac Nasaret-nga dinañ, nañ si ñgac ñamata-nga. ⁶⁻⁷Ma gêñ dañ whiñ. In bu kôm mêtê nañ toc yac mba lôm dabuñ sa bu gameñ dabuñ dom. Tu dinañ-nga dec yac akôc in dôn.[¶] ⁸Am daôm bu kip in sa, dec am oc tap sa bu yom hoñ nañ yac aṅgôlin pi in, nañ yomandô.[¶] ⁹Tetulus sôm in ndê yom dinañ, goc lau Israel-nga hoñ nañ sêwhiñ in, nañ sêpuc in ndê yom dôn ma sêsôm bu yomandô.

¹⁰Goc gôlinwaga Filiks tôte amba têt Pol bu sôm ndê yom, dec Pol sôm, “Aô kayalê bu am gêm gôlin gameñ dindêc ma kêmatôte lau si yom tòm yala ñatô su. Bocdinañ aô atac ñayham bu wasôm aneñ yom têt am ma waô yom nañ sêṅgôlin pi aô. ¹¹Am bu ndac lau ñatô, dec am oc tap sa ñagahô bu bêc 12 gi su, nañ gapi Jerusalem ga, tu bu watoc Anötô sa-nga. ¹²Lau nañ sêṅgôlin yom pi aô, nañ sêñyalê su bu aô gakôm mêtê sac dañ dom. Aô gasôm ñamalac dañ yêc lôm dabuñ dom, ma gali lau ñalôm sa yêc lau Israel si lôm wê-nga me yêc malac Jerusalem ñalôm dom. ¹³Bocdinañ yom nañ sêṅgôlin pi aô, nañ ñac gitôm dom bu oc sêtôte asê bu yomandô. ¹⁴Magoc yom ñandô tiger dec wasôm asê têt am bocdec bu. Aô gam akiñ damañ si Anötô kakuc lêt wakuc tòm lau sêkêt whiñ Yisu-nga sêñkuc. Lau dinañ sêlic lêt dau bu lêt so. Magoc aô gakêt whiñ yom hoñ nañ kêkuc Moses ndê yomsu ti yom hoñ nañ lau propet sêto muñ su. ¹⁵Ma gakêt batan bu Anötô oc uñ lau gitêt ma lau sac hoñ sa akêt lau batê-nga tòm ñac lau dindê sêkêt

whiñ. ¹⁶Ñalêt dinañ dec aô kasahê bu wasa neñ lêt hoñ solop eñ tu bu wal-hac ti neñ atac pa su yêc Anötô ti ñamalac aṅgô-nga. ¹⁷Aô gahu Jerusalem siñ yala neñ su, ma kwahic dec gambu gatêt Jerusalem ga, bu wanem aneñ lau Israel-nga si lau ñalôm sawa sa, ma bu wakêt da têt Anötô. ¹⁸Aô kakuc lau Israel-nga si lêt sêmasañ dau ñawasi sa yêc Anötô aṅgô-nga muñ su, goc gasôc lôm dabuñ ga bu wakêt neñ da. Ma têt ndoc dinañ lau Israel-nga ñatô akêt gameñ Esia-nga sêlic aô. Aô gac lau toñ atu sa dom, ma gali lau ñalôm sa bu sêkôm kisa dom. ¹⁹Ñac lau Esia-nga dau sic hu sêṅgôlin yom pi aô, ma bocdinañ ñac bu gauc nem bu aô gakôm giso, dec ñac dau sêmeñ ma sêsôm asê têt am. ²⁰Bu mba, goc sôm têt lau Israel-nga nañ kwahic sêmbo dec, bu sêtôte asê têt am, giso bocke nañ lau Israel si lau bata Sanedrin-nga sêtap sa yêc aô. ²¹Mboe ñac sêlic aô sac ma sêkêt aô galhac am aṅôm-nga bu êmatôte aô, pi yom tigeñ nañ aô gambwêc têt ñac bocdec bu, ‘Aô gakêt whiñ bu yac oc datisa akêt lau batê-nga.’”

²²Filiks ṅgô ti kêyalê yom daêsam su pi lau sêkêt whiñ Yisu-nga si lêt wakuc. Bocdinañ dec in gic bata yom, ma sôm têt lau Israel-nga nañ sêmeñ akêt Jerusalem, “Têt ndoc lau siñ-nga si ñadau Lisias meñ akêt Jerusalem, nañ aô oc wasôm aneñ gauc asê pi mac nem yom.” ²³Goc in gic atu ñgac nañ yob lau siñ-nga toñ dañ, bu sêyob Pol ñapep, magoc sêsô in dôn dom. Ma in sôm têt in bu kêt ñasawa têt Pol ndê lau nañ bu sêndic in kêsi ti sênem in sa, ma lhac ñac ahuc dom.

¶^{24:6-7} Yêc bapia akwa ñandô nañ ñabatiñ 6b ma ndi têt 8a sêmbo dom. Lau atu-tu gauc gêm bu lau ñatô sêto ñabatiñ 6b-8a tiñambu-nga. Yom dau yêc bocdec bu: ... ma yac bu amatôte in êñkuc yac mba yomsu. vs7 Magoc lau siñ-nga si ñadau Lisias ti ndê lau siñ-nga daêsam sêmeñ sêṅgaho in su yêc yac amañ. vs8 Ma Lisias gic atu bu lau nañ sêṅgôlin yom pi in, nañ sêmeñ sêsôm asê têt am.

Sêyob Pol sêmbô Sisaria

²⁴Bêc ñatô giŋga su, dec Filiks lu nawhê Drusila, naŋ awhê Israel-ŋga daŋ, sêŋgalêm Pol bu sêŋgô iŋ whê yom sa pi lau sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi-ŋga si lêŋ.

²⁵Pol gêm yomgalôm whiŋ iŋlu ma sôm yom ŋasawa hic baliŋ, pi lêŋ naŋ lau sêti lau gitêŋ, ma sêtimêtê dau ŋapep, ma pi Anôtô ndê bêc êmatôc lau-ŋga naŋ oc meŋ sa. Yom dau kôm Filiks tîc dau sa, dec sôm, “Naŋ gitôm, am lhô mbu ndi. Têŋ ndoc aô bu walic ŋasawa ŋayham daŋ, naŋ wakêŋ yom am tiyham.”

²⁶Ma tiŋambu iŋ kêgalêm Pol ti gêm yomgalôm whiŋ iŋ tidim daêsam, bu iŋ kêŋ bata bu Pol oc kêŋ awa têt iŋ, bu nemlhi dau su yêc gapocwalô.

²⁷Filiks bu kôm lau Israel-ŋga sêlic iŋ ŋayham, dec kêŋ Pol ndôc gapocwalô ŋapaŋ. Yala lu giŋga su, goc Pokias Festus ti gôliŋwaga ô Filiks su.

Pol kalhac Festus aŋgô-ŋga

25 Têŋ ndoc Festus hôc asê bu nem gôliŋ gameŋ dinaŋ, naŋ iŋ mbo malac Sisaria tôm bêc tō eŋ, goc pi Jerusalem gi. ²Ma yêc dindê dabuŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-ŋga sêpitigeŋ, ma yom naŋ sêŋgôliŋ pi Pol su, naŋ sêhoc asê têt Festus. ³Ŋac sêndac bu iŋ bu lic ŋac ŋayham, dec kêŋ Pol mbu pi Jerusalem ndi. Ŋac sêndac gêŋ dau, ŋahu bu ŋac sêmatin yom tidôn su gelec, bu sêkêŋ lau ñatô sêsŋ sêmbô seŋ bu sêndic Pol ndu. ⁴Magoc Festus ô yom ma sôm, “Pol dê sêyob sêmbô Sisaria, ma malô goc aô dauŋ oc wambu watêŋ malac dinaŋ wandi. ⁵Mac asôm bu iŋ kôm giso, dec akêŋ nem lau bata ñatô sêwhiŋ aô, bu sêsôm mac nem yom pi iŋ asê têt aô yêc dindê.”

⁶Festus mbo Jerusalem bêc 8 me 10 su, goc sip Sisaria gi. Ma têt ŋagalaŋsê iŋ gi ndôc iŋ ndê pôn êmatôc yom-ŋga, ma gic atu bu sêkôc Pol meŋ lhac iŋ aŋgô-ŋga. ⁷Têt ndoc Pol hôc asê, naŋ lau Israel-ŋga naŋ sêmeŋ akêŋ malac Jerusalem, naŋ sêlhac sêŋgihi iŋ ahuc, ma sêsôm bu iŋ kôm giso atu. Sêŋgôliŋ yom daêsam pi iŋ, magoc gitôm dom bu sêtôc ñandô asê. ⁸Goc Pol sôm ndê yom asê bocdec bu, “Aô gakôm giso daŋ pi lôm dabuŋ dom, ma kagili lau Israel si yomsu, me Sisa ndê ŋagôliŋ daŋ dom.”

⁹Festus tac whiŋ bu lau Israel-ŋga sêlic iŋ ŋayham, dec ndac Pol, “Am gêlic ŋayham bu pwi Jerusalem ndi, ma aô waŋsahê ŋac si yom pi am yêc dindê, me mba?” ¹⁰Ma Pol sôm, “Mba. Aô ŋgac Rom-ŋga, ma am ndôc nem pôn êmatôc yom-ŋga g êm Sisa aŋgô. Bocdinaŋ êmatôc yom naŋ sêŋgôliŋ pi aô yêc dindêc maŋ. Am kêyalê tidôn su bu aô gakôm giso daŋ têt lau Israel-ŋga dom. ¹¹Aô bu wakôm giso daŋ naŋ gic waê bu wambac ndu, naŋ dec ndic aô ndu. Magoc yom naŋ lau Israel-ŋga dindêc sêŋgôliŋ pi aô, naŋ bu ñandô mba, dec solop dom bu am kêŋ aô wasip ŋac amba. Sisa dau goc êmatôc aneŋ yom yêc malac Rom!”

¹²Têt dinaŋ Festus gêm yomgalôm whiŋ lau atu-tu naŋ sêmbô iŋ ndê gôliŋ ŋapu, goc sôm têt Pol, “Am ndac bu Sisa êmatôc nem yom. Bocdinaŋ dec am oc têt Sisa ndi.”

Festus lu Kiŋ Agripa sem yomgalôm pi Pol

¹³Bêc ñatô giŋga su, goc Kiŋ Agripa^{§§} lu lhuwê Berenis sêhîc asê Sisaria bu sêti ŋacleŋ Festus. ¹⁴Iŋlu sêmbô sêwhiŋ iŋ bêc daêsam su, goc Festus gic miŋ pi Pol ma sôm t êŋ Kiŋ Agripa, “Ŋgac daŋ mbo

^{§§}**25:13** Kiŋ Agripa gêm gôliŋ gameŋ daŋ yêc bugicton Galili-ŋga ŋamakê, ma ndôc malac Sisaria Pilipai. Iŋ †Herod Agripa I (Apo 12:1-23) ndê atungac.

dec, naŋ Filiks kên ndôc gapocwalô ɲa-pan e meŋ têt ɲwahic dec. ¹⁵Têt ndoc aô gapi Jerusalem ga, naŋ dabuɲsiga atu-tu ti lau bata Israel-ɲga sêŋgôlin yom pi iŋ, ma sêndac aô bu walôc bu iŋ mbac ndu. ¹⁶Aô gawhê sa têt ɲac bu yac lau Rom-ɲga neŋ mêtê bocdec bu. Dandic ɲamalac daŋ ndu dom e dakên ɲasawa têt iŋ bu lhac lau naŋ sêŋgôlin yom pi iŋ, naŋ aŋgô-ɲga, ma iŋ ô ɲac si yom su naŋ. ¹⁷Têt ndoc ɲac si lau ɲatô sêsip akên Jerusalem sêwhiŋ aô, naŋ gahôn bêc daêsam dom. Aô gahôc asê, ma galaŋsê bêbêc aô gac atu aneŋ lau bu sêkôc ɲgac dau sôc meŋ lhac aneŋ pôn wamatôc yom-ɲga ɲa-ndô-ɲga. ¹⁸Lau dau sêtisa bu sêŋgôlin yom pi iŋ, ma aô gauc gêm bu ɲac oc sêtôc iŋ ndê giso ɲandô daŋ asê. Magoc mba! ¹⁹ɲac sêsôm yom pi ɲac dau si mêtê sênem akiŋ si anôtô-ɲga, naŋ ɲac gauc gêm bu Pol kêkuc dom. Ma sêlic iŋ sac pi ɲgac batê daŋ ɲaê Yisu, naŋ Pol sôm bu tisa akên lau batê-ɲga ma mbo tali tiyham. ²⁰Aô gapônda dauŋ tu lêt wamatôc yom kaiŋ dinaŋ-ɲga. Bocdinaŋ aô gasôm têt Pol bu iŋ bu tac whiŋ bu pi Jerusalem ndi, dec yac oc amatôc iŋ ndê yom yêc dindê. ²¹Magoc Pol tec ma ndac bu Sisa dau êmatôc iŋ ndê yom, dec aô gac atu bu aneŋ lau sêyob iŋ e waŋkiŋ iŋ têt Sisa ndi.” ²²Goc Agripa sôm têt Festus, “Aô dauŋ atac whiŋ bu waŋgô ɲamalac dau ndê yom.” Ma Festus sôm, “Bocdinaŋ, laŋsê naŋ am ɲgô iŋ ndê yom.”

Pol kalhac Agripa aŋgô-ɲga

²³Têt galaŋsê Agripa lu Berenis sêsôc si gôlôn kiŋ-ɲga sa, goc sêsôc andu sêŋgô yom-ɲga ɲalôm si sêndôc. Ma lau bata siŋ-ɲga ti lau bata malac-ɲga hoŋ sêwhiŋ iŋlu. Goc Festus kên yatu bu sêkôc Pol sôc meŋ. ²⁴Ma iŋ sôm, “Kiŋ Agripa ti mac lau hoŋ naŋ ambo dindê. Alic iŋ ɲgac dec. Lau Israel-ɲga hoŋ sêteŋ aô yêc Jerusalem ma yêc malac Sisaria din-

dec, bu walôc bu iŋ mbac ndu. ²⁵Magoc aô gatap iŋ ndê giso daŋ sa, naŋ gitôm bu dandic iŋ ndu-ɲga dom. Ma iŋ dau ndac bu Sisa êmatôc iŋ ndê yom, madec aô bu waŋkiŋ iŋ têt Rom ndi. ²⁶Ma kwahic dec aô bu wato bapia daŋ têt Sisa, magoc aô kayalê yom ɲandô daŋ bu wato pi ɲgac dindê-ɲga dom. Tu dinaŋ-ɲga Kiŋ Agripa, aô gakên iŋ kalhac am ti mac lau hoŋ aŋôm-ɲga, bu dakip yom hoŋ sa, ma datap yom ɲandô daŋ sa, naŋ tôm bu wato têt Sisa. ²⁷Yac bu taŋkiŋ ɲamalac g apocwalô-ɲga daŋ têt Sisa, magoc gawhê iŋ ndê giso ɲahu sa whiŋ dom, oc solop dom.”

Pol whê dau sa têt Agripa

26 Têt dinaŋ Kiŋ Agripa sôm têt Pol, “Aô wakên ɲasawa bu am sôm yom tu daôm-ɲga.” Goc Pol hôc amba sa têt lau, ma gic hu sôm iŋ ndê yom bocdec bu, ²“Kiŋ Agripa, kwahic dec aô bu waô yom hoŋ naŋ lau Israel-ɲga sêŋgôlin pi aô. Ma aô atac ɲayham bu wasôm asê walhac am aŋôm-ɲga. ³Gên atu daŋ whiŋ bocdec bu, lau Israel-ɲga si mêtê ti yom naŋ sêwhê dau kôc pi, naŋ am kêyalê tidôn su. Bocdinaŋ aô wandac am bu kên ɲasawa hic baliŋ têt aô bu wasôm neŋ yom hoŋ asê. ⁴Lau Israel-ɲga hoŋ sêŋyalê aneŋ lêt têt ndoc gambo balê-ɲga yêc dauŋ neŋ gameŋ, ma lêt naŋ gasa têt ndoc gambo Jerusalem, naŋ bocdinaŋ. ⁵Lau Palêsai ɲac lau naŋ sem akiŋ Anôtô ɲaŋga sêhôt gêlêc lau Israel-ɲga ɲatô su. Ma oc tôm bu lau dinaŋ naŋ sêŋyalê aô têt baliŋ su, naŋ sêwhê sa bu aô kakuc lau Palêsai si lêt dinaŋ. Magoc sêsôm asê dom. ⁶Aô gakên bataŋ gêt naŋ Anôtô gic bata têt damaŋi, ma tu dinaŋ-ɲga kwahic dec sêkên aô galhac am aŋôm-ɲga. ⁷Yac lau Israel-ɲga mba toŋ 12 sem akiŋ Anôtô acsalô ti ôbwêc, ma sêkên bata bu sêlic gêt naŋ Anôtô gic bata, naŋ ɲandô sa. O kiŋ, aô wasôm têt am bu lau Israel-ɲga

sêkên kisa aô tu gên dinaŋ-nga eŋ. ⁸Yac akên batan bu Anötö oc uŋ lau batê sa tiyham, ma bocke dec mac lau ŋatô asô ti gauc gêm bu gên dau oc tôm dom bu ŋandô sa?

⁹“Muŋ-nga lê aô dauŋ gauc gêm tidôn ma galic ŋayham bu wakôm gên daêsam tu wakên kisa lau nan sêkên whiŋ Yisu Nasaret-nga. ¹⁰Ma gên dau dinaŋ dec gakôm yêc Jerusalem. Dabuŋsiga atu-tu sêlic ŋayham ma sêlôc têng aô bu wakôc lau sêkên whiŋ-nga daêsam dôŋ, ma wakên ŋac sêndôc gapocwalô. Ma têng ndoc sic ŋac si lau ŋatô ndu, nan aô galhac gawhiŋ ŋac ma galic ŋayham. ¹¹Tôm têm daêsam aô galom-galom lôm wê-nga hoŋ ma kasalê lau sêkên whiŋ Yisu-nga bu wakên ŋagêyô têng ŋac. Aô gauc gêm bu wakên ŋandê têng ŋac e sêsôm yom sac sambuc.* Aô atac tec ŋac ŋandô, bocdinaŋ kasêlên gatên lau gameŋ apa-nga si malac atu-tu bu wakên kisa têng Yisu ndê lau.

¹²⁻¹³“O kiŋ, têng béc dan dabuŋ-si ga atu-tu sênnyaliŋ aô sa ma sênkiŋ aô bu wasip malac Damaskas wandi. Aô kasêlên gambo seŋ, ma têng ac kalhac lhu ŋawê atu dan sip akên undambê ma pô aô ti lau nan sêwhiŋ aô. ¹⁴Yac hoŋ aperi asip nom, ma aô gangô awha dan sôm yom têng aô yêc Yom Hibru bocdec bu, ‘Saul, Saul, tu sake-nga am kên kisa aô? Am gitôm bôc nan gêli dau sa têng ŋadau ndê gôliŋ dec tap ŋandê sa.’ ¹⁵Têng ndoc dinaŋ aô gandac, ‘O ŋadau, am asa?’ Ma iŋ ô yom ma sôm, ‘Aô Yisu, nan am kên kisa. ¹⁶Kwahic dec tisa. Aô gahoc dauŋ asê têng am, ma kayaliŋ am sa bu nem akiŋ aô. Ma gên nan am kêyalê pi aô, ti gên nan watôc têng am, nan am oc hoc asê têng lau. ¹⁷Aô wanŋaho am su yêc

lau Israel-nga amba, ma yêc lau nan lau Israel dom, nan si amba whiŋ. Kwahic dec wanŋiŋ am têng lau gameŋ apa-nga dinaŋ ndi. ¹⁸Am oc kôm ŋac tandô po asê e sêkac dau kwi ma sêhu seŋ ŋasec-nga ma Sadaŋ ndê gôliŋ siŋ, ma sêsa seŋ ŋawê-nga ma sêsôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu. Ma lau nan sêkac si ŋalôm kwi, nan dec Anötö oc suc ŋac si sac kwi, ma kên ŋac sêwêkaŋ gameŋ sêndôc tali ŋapan-nga sêwhiŋ lau nan sêti lau dabuŋ tu ŋac si sêkên whiŋ aô-nga.’

¹⁹“O kiŋ Agripa. Aô galic Yisu hoc dau asê akên undambê, ma aô gangô iŋ ndê yom dec gasôc ŋapu. ²⁰Aô gam mêtê lau bu sênem dau kwi ma sêsôc Anötö ŋapu, ma sêkôm mêtê gitên bu sêtôc asê bu ŋac sem dau kwi ŋandô. Aô gac hu yêc malac Damaskas, ma malô goc gam mêtê yêc Jerusalem, ma yêc gameŋ Judia-nga hoŋ e gatên lau apa si gameŋ whiŋ. ²¹Tu dinaŋ-nga dec lau Israel-nga sêkôc aô dôŋ yêc lôm dabuŋ, ma bu sêndic aô ndu. ²²Magoc Anötö yob aô ŋapep e meŋ têng acsalô dindêc aô galhac am aŋôm-nga. Ma kwahic dec aô wasôm asê têng lau hoŋ, lau tiwaê ma lau waêmbe sêwhiŋ, bu yom hoŋ nan aô gahoc asê pi Yisu, nan ŋadaŋ so yom nan Moses ma lau propet sêhoc asê gwanan su pi gên nan oc hôc asê, nan dom. ²³Ŋac sêsôm bu Mesaya oc hôc ŋandê e mbac ndu, ma tiŋambu iŋ oc ti ŋac ŋamata-nga bu tisa akên lau batê-nga, ma hoc yom asê pi Anötö ndê lêng nem lau si sêmbo tali-nga têng iŋ ndê lau Israel-nga, ma têng lau nan lau Israel dom, nan sêwhiŋ. Yom dau oc tôm ŋawê bu pô gameŋ ŋasec-nga.”

²⁴Pol whê ndê yom sa mbo, ma Festus mbwêc iŋ awha ahuc ma sôm, “Pol, am nem yom iŋ yom solop dom. Yom

*26:11 Yom sac sambuc - yêc Yom Inglis sêsam bu ‘blasphemy’. Lau ŋatô gauc gêm bu Pol ndê yom dau nahu bu iŋ bu kên ŋandê têng lau sêkên whiŋ-nga e sêhu si sêkên whiŋ siŋ ma sêpu Yisu. Ma lau ŋatô gauc gêm bu lau sêkên whiŋ-nga bu sêlhac ŋanga ma sêsôm bu Yisu iŋ Anötö ndê Atu, dec Pol ti lau Israel-nga oc sêlic yom dau bu yom sac sambuc gitôm bu sêndic ŋac ndu. Alic yom ŋatô yêc Mat 26:63-66.

daësam naŋ sêndôhôn têtŋ am, naŋ kôm am nem gauc kêŋsôn.” ²⁵ Magoc Pol ô yom ma sôm, “O ngac atu Festus, aô neŋ gauc kêŋsôn dom. Aneŋ yom iŋ yom solop ma yom ñandô. ²⁶ Gêŋ hoŋ dindec hôc asê yêc lhu, ma bocdinaŋ dec kiŋ Agripa gitôm dom bu nem gauc gêŋ dau. Yomandô! Iŋ kêyalê gêŋ hoŋ dindec su, ma bocdinaŋ aô gasôm neŋ yom asê têtŋ iŋ yêc awê. ²⁷ Kiŋ Agripa, am kêŋ whiŋ lau propet si yom pi Mesaya, me mba? Aô gauc gêm bu am oc kêŋ whiŋ su.” ²⁸ Dec Agripa sôm têtŋ Pol, “Am gauc gêm bu ñasawa apê lec am oc kac aneŋ ñalôm kwi bu wakêŋ whiŋ Yisu, a?” ²⁹ Ma Pol ô yom ma sôm, “Aô bu wasôm yom ñasawa apê me ñasawa baliŋ, aô oc atac whiŋ gêŋ tigeŋ. Aô wateŋ mbec pi am ti mac lau hoŋ naŋ aŋgô aneŋ yom dindec, bu Anötö kôm mac hoŋ andi atôm aô ma akêŋ whiŋ Yisu, magoc bu kôm mac atôm aô tu gandöc gapocwalô-ŋga lec dom.”

³⁰ Pol sôm iŋ ndê yom meŋ têtŋ dinaŋ, goc Kiŋ Agripa tisa, ma gôliŋwaga Festus ti Berenis ma lau hoŋ naŋ sêndöc sêwhiŋ iŋ, naŋ sêtisa bocdinaŋ. ³¹ Ñac sêhu andu dau siŋ, ma sem yomgalôm têtŋ dau ma sêsôm, “Ñgac dindec kôm giso daŋ naŋ tôm bu sêndic iŋ ndu me sêkêŋ iŋ ndöc gapocwalô-ŋga lec dom.”

³² Ma Agripa sôm têtŋ Festus, “Oc tôm bu yac dahu ngac dindec siŋ lhô ndi, tigeŋ iŋ dau ndac bu Sisa êmatôc iŋ ndê yom.”

Pol têtŋ malac Rom gi

27 Ma tiŋambu sêsôm tidôn bu sêkêŋ Pol ti lau gapocwalô-ŋga ñatô sêpi waŋ daŋ, ma sêŋkiŋ ñac sêtêŋ malac Rom naŋ yêc gameŋ Itali-ŋga sêndi. Sêkêŋ ñac sêsip ngac siŋ-ŋga daŋ amba, naŋ ndê ñaê Julias, naŋ ti ngac bata siŋ-ŋga naŋ yob Sisa ndê lau siŋ-ŋga toŋ daŋ. ² Dec ñac sêpi waŋ si, ma alu ngac daŋ ñaê Aristakus akêŋ malac Tesalonika yêc gameŋ Masedonia-ŋga

api awhiŋ, ma yac asa a. Waŋ dau meŋ akêŋ malac Adramitiam ma gic waê bu êŋsêlêŋ sôc malac ñatô naŋ sêyêc gameŋ Esia-ŋga. ³ Ñagalaŋsê waŋ dau sôc baô yêc malac Saidon. Julias tawalô Pol dec kêŋ iŋ sip baô gi bu ndic iŋ ndê silip kêsi tu bu sêpuc iŋ dôn ña gêŋ ñatô-ŋga.

⁴ Tiŋambu yac api waŋ dau ma asa a tiyham. Yac bu ahôc gêlêc nduc Saipras, tigeŋ mbu ñadinda puc waŋ dôn, dec yac aŋgihi aho yêc nduc ñadômbwê-ŋga.

⁵ Goc waŋ dau kêsêlêŋ mbo gwêc sawa, ma gi e ahôc gêlêc gameŋ Silisia-ŋga ma gameŋ Pampilia-ŋga su, ma gacgeŋ a asôc malac Maira yêc gameŋ Lisia-ŋga.

⁶ Ma yêc dindê ngac bata siŋ-ŋga dau tap waŋ daŋ sa, naŋ meŋ akêŋ Aleksandria ma bu têtŋ Itali ndi. Dec iŋ kêŋ yac a alom. ⁷ Magoc waŋ dau kêti ñagahô dom. Yac ambo gwêc ñasawa bêc daësam, e a ampiŋ malac Naidas. Mbu

ñadinda puc yac dôn ñapaŋ, bocdinaŋ dec akac waŋ kwi aŋôn gêm nduc Krit ña-awê-ŋga, ma anti a e ampiŋ malac daŋ ñaê Salmone. ⁸ Waŋ kêsêlêŋ ti ñawapac e ahôc asê sôc naŋ sêsam bu Salaŋ Ñayham, naŋ yêc kêpiŋ malac Lasea. ⁹ Bêc daësam giŋga su ma lau Israel si om atu naŋ sêhu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ, naŋ pacndê su, dec yac aŋyalê bu oc asip têtŋ sac tu dalac waŋ-ŋga ñalôm. Bocdinaŋ Pol

kêŋ puc lau waŋ-ŋga ma sôm, ¹⁰ “Mac lau, aô kayalê su bu oc dasip ñasac ñalôm e waŋ ti wapa hoŋ oc sêŋga, ma mboe yac dauŋ dawhiŋ.” ¹¹ Magoc ngac bata siŋ-ŋga dau kêŋ daŋga Pol ndê yom dom. Iŋ sôc ngac nem gôliŋ waŋ-ŋga ti waŋ ñadau si yom ñapu. ¹² Sôc dinaŋ gitôm dom bu waŋ poc ñayham têtŋ ndoc uhô-ŋga. Bocdinaŋ dec lau waŋ-ŋga daësam sêsôm yom pitigeŋ bu sêsa tiyham ma sêŋsahê bu sêlac sêtêŋ malac Pioniks sêndi, ma waŋ poc dindê e têtŋ ñayham meŋ sa. Yêc malac Pioniks, nduc Krit pôc mbu ahuc, ma bocdinaŋ sôc naŋ

yêc malac dinañ in sôc ngayham tu wañ sêpoc-nga têt têt uhô-nga.

Mbu ñadinda

¹³ Yac ahôn e bêc dañ mbu lilic kêsêlên ngayham, ma bocdinañ ñac gauc gêm bu sêtap têt ngayham sa bu sêlom malac Pi-oniks. Ñac sêhê anga sa ma sêlac sênkuc baô Krit-nga si. ¹⁴ Ñasawa baliñ dom ma mbu sac dañ puc ñanğa akên baô-nga mbu sa têt gwêc sawa-nga. ¹⁵ Wañ dau sip mbu dinda ñalôm e tôm dom bu yac alac anğuc baô-nga. Bocdinañ yac am wañ kwi kêsêlên kêkuc mbu. ¹⁶ Mbu soc yac e nduc sauñ dañ ñaê Kauda pôt mbu ahuc ñagec. Yac bu ahê wañ ña-gômbwa pi lôlôc meñ, magoc akôm wapac-wapac bu mbu puc ñadinda sac andô. ¹⁷ Lau sêhê gômbwa sa pi lôlôc meñ su, goc sê-kic po pi wañ atu ñampê bu suc dom. Ñac sêtôc dau bu mbu oc soc yac ñapañ e wañ ndi lôc pi gangac yêc Sirtis, dec sêlêc lac su ma sêkên anğa gwêc-nga sip gi bu teñ wañ dôn ênti timalô, ma sêkên wañ dau tam mbo. ¹⁸ Têt bêc tilu-nga mbu ti gwêc gic pi wañ sac andô, dec lau wañ-nga sêtôc dau atu ma sic hu sêmbaliñ wapa ñatô siñ sip gwêc. ¹⁹ Bêc titô-nga sêhêc wañ ñalac ti po ma wapa wañ-nga ñatô sa ma sêmbaliñ siñ sip gwêc gi. ²⁰ Tigeñ mbu dau timalô dom e bêc daêsam yac alic ac ti tata dom. Ma yac hoñ mba gauc tigeñ bu oc andinañ.

²¹ Lau wañ-nga señ gêt dañ dom tôm bêc daêsam su, goc Pol tisa ma sôm, “Mac lau, aô gakên puc mac muñ su, bu ahu nduc Krit siñ dom, magoc mac asôc aneñ yom ñapu dom. Mac bu anğô aneñ yom dau, dec gitôm dom bu atap ñawapac dindec sa, ma gêt dañ oc ñiñga dom. ²² Magoc kwahic dec wasôm têt mac bu nem ñalôm pêt dôn, bu mac nem dañ oc ñiñga dom. Wañ tigeñ dec oc ñiñga. ²³ Aô Anötô ndê ñac dañ, ma gam akiñ in ñapañ. Alhabêc ôbwêc in kêkiñ ndê anğa dañ meñ kalhac whiñ aô. ²⁴ Ma

sôm têt aô, ‘Pol, am töt daôm dom. Am oc lhac Sisa anğô-nga bu in êmatôc nem yom. Ma tu am-nga, Anötô oc kên lau hoñ nañ sêmbo wañ sêwhiñ am, nañ sêmbo tali.’ ²⁵ Bocdinañ mac lau, nem ñalôm pêt dôn, bu aô gakên whiñ Anötô bu yom dau oc ñandô sa, tôm in ndê anğa sôm têt aô. ²⁶ Wañ oc ndi lôc pi nduc dañ, tigeñ yac oc dandinañ dom.”

Wañ gôlôc pi nduc

²⁷ Mbu tam yac ñapañ ambo Gwêc Adria-nga. Têt bêc ti-14-nga ma timaniñhu goc lau wañ-nga sênsahê bu yac asuñ sa baô. ²⁸ Sem dôhôn gwêc ñagapon ma sêtap sa bu ñagapon gitôm 37 mita. Ñasawa sauñ sem dôhôn tiyham ma sêtap sa bu ñagapon gitôm 27 mita. ²⁹ Ñac sêtôc bu wañ oc popoc pi hoc, bocdinañ sêmbaliñ anğa hale sip wañku-nga, ma sêkên bata bu lañsê ñagahô. ³⁰ Lau sêyob wañ-nga gauc gêm bu sêhu wañ ti lau ñatô siñ, dec sêkôm bu sêkên gômbwa sip gwêc ndi, sênsau bu oc sêkên anğa ñatô sip yêc wañ ñampê-nga. ³¹ Magoc Pol sôm têt ñac bata ti ndê lau siñ-nga bu, “Lau dinañ bu sêhu wañ siñ, dec mac oc andinañ.” ³² Tu dinañ-nga lau siñ-nga sêtim wac kic yêc g ômbwa, ma sêkên peñ sip gwêc gi.

³³ Têt bêbêc ganduc Pol sôm têt lau bu sêneñ gêt. In sôm, “Bêc 14 giñga su lec mac ayob wañ ñapañ e mac an gêt dañ dom. ³⁴ Kwahic dec aô wasôm têt mac bu gêt dañ oc kôm mac ngayom dom, mac hoñ oc ambo tamli. Bocdinañ dec aneñ gêt bu puc mac dôn.” ³⁵ In sôm yom dinañ su, goc kôc bolom ma gêm dañge Anötô yêc ñac hoñ anğô-nga, goc pô kôc ma gêt. ³⁶ Dec lau hoñ si ñalôm timalô ma señ gêt sêwhiñ. ³⁷ Yac lau nañ ambo wañ, nañ mba namba gitôm 276. ³⁸ Lau hoñ señ gêt hêc ñac dôn, goc sêmbaliñ bolom batat sip gwêc gi bu kôm wañ tilo.

³⁹Têñ ndoc gameñ ñawê sa nañ sêlic baô, tigen sem gauc gameñ dau. Sêlic söc ti gangac apa ñayham, dec gauc gêm bu sêkên wañ ndi pi baô yêc dindê. ⁴⁰Ñac sêtim anğa ñawac kic sip gwêc giñga, ma sêngapwêc wac nañ sô gôlin dôn, nañ su. Goc sêsô lac wañ ñatôkwa-nga sa, bu mbu peñ lac ma kôc yac api baô andi. ⁴¹Magoc wañ dau kêti gi gôlôc pi gangac ñabaô dañ yêc gwêc lôm e gacgeñ ñanga sa. Ma gwêc dinda gic pi wañ ñambu-nga e kac popoc. ⁴²Têñ ndoc dinañ lau siñ-nga sêkic yom bu sêndic lau gapocwalô-nga hoñ ndu, bu sêsip gwêc ma sêlhô sêndi dom. ⁴³Magoc ñac si ngac bata bu nem Pol sa, dec kalhac ñac ahuc bu sêkôm si yom ñandô sa d om. In kên yatu bu lau nañ sêñkôc tidôn nañ sêpwê sêsip gwêc ma sêmun sêsôc baô sêndi. ⁴⁴Ma in kên yatu bu lau ñatô sêsac apa wañ-nga ñatô nañ gwêc gic popoc. Ma ñalên dinañ dec lau hoñ sêhôn asê baô ti lic sambuc.

Pol mbo nduc Malta

28 Yac hoñ api baô ti lic sambuc, ma malô atap sa bu nduc dau ñaê sêsam bu Malta. ²Ma lau nduc-nga sêkôc yac hoñ sa ma sêyob ti sêmwasiñ yac ñalên ñayham. Têñ ndoc dinañ u gic ma gameñ ñalhuc atu, bocdinañ sêkôm ya golom bu yac aheñ dañ. ³Pol tap a basô ti gap bu kên pi ya ndi, magoc mboc sac dañ yêc gap ñalôm, ma têtñ ndoc kêsahê ya ñandê, dec sa bu lhô ndi ma señ Pol sip amba. ⁴Lau malachu sêlic mboc dau kesengeñ Pol amba dôn gacgeñ kêgalên, dec sêsôm têtñ dau bu, “Ñgac dê mboe in ngac gic ñamalac ndu-nga, dec in wêkain ñagâyô atu. Gitôm bu gwêc kô in ndu su, magoc kwahic dec in oc wê sa dom.” ⁵Tigen Pol kêbalip mboc dau sip ya gi, ma gên dañ kôm in dom. ⁶Lau dau sêkên bata bu in amba oc suñ me ñagahô in oc hudau sip ndi mbac ndu. Magoc sêhôn ñasawa baliñ e sêlic gên dañ hôt asê

in dom. Bocdinañ dec ñac gauc gêm bu mboe in oc anôtô dañ.

⁷Ñgac dañ ñaê Publias gêm gôlin nduc dinañ, ma in wêkain ndê gameñ dañ yêc kêpiñ baô nañ wañ popoc kalhac. In kôc yac sa a andôc in ndê andu, ma yob yac ñapep gitôm bêt tö. ⁸Têñ ndoc dinañ Publias damba gêmbac yêc, ñam-lic ñamahom ti kêc dau. Pol sôt gi gêlic in, ma teñ mbec ti kêñ amba sac in, ma kôm in ñayham sa. ⁹Ma têtñ ndoc lau nduc-nga sêlic gên dinañ, nañ sêhoñ si lau gêmbac hoñ sêtên Pol sêmen, ma in kôm ñac ñayham sa tiyham. ¹⁰Ma ñac sêtoc yac sa ñalên ñayham daêsam. Ma têtñ ndoc yac bu api wañ ma alhô andi, nañ sêkên gên hoñ bu puc yac dôn ambo gwêc ñasawa-nga têtñ yac.

Pol hôt asê Rom

¹¹Yac ambo nduc dau têtñ ayô tö su, goc api lau malac Aleksandria-nga si wañ dañ. Wañ dau poc nduc dinañ têtñ ndoc uhô-nga ma hôt têtñ ñayham, ma yêc ñatôkwa-nga sêlên ñac si anôtô gwam lu si anğô, dañ sêsam ñaê Kasto, ma dañ ñaê Polaks. Yac ahu gameñ dau siñ, ¹²ma alac e ahôt asê malac Sairakyus ma ambo dinañ têtñ bêt tö. ¹³Goc ahu malac dau siñ ma alac tiyham e a asôt malac Regiam. Têtñ galañsê mbu ñayham dañ peñ lac ñapep, dec kên yac alac bêt tigen a asôt söc yêc malac Puteoli, ma asip baô a. ¹⁴Yêc dinañ yac atap lau sêkên whiñ Yisu-nga ñatô sa, ma sêkôc yac sa a ambo awhiñ ñac gitôm bêt 7. Ma tiñambu yac anşelên bu atên malac Rom andi.

¹⁵Lau sêkên whiñ-nga yêc malac Rom sêngô ñawaê bu yac anşelên ambo señ, dec sêsa sêmen bu sêkôc yac sa. Ñatô sêtap yac sa yêc Apias ndê gameñ sêtidulu gên-nga, ma ñatô sêtap yac sa yêc gameñ nañ sêsam bu Andu Ñacleñ-nga Tö. Têtñ ndoc Pol gêlic lau sêkên whiñ-nga dinañ, nañ in atac pa su ma gêm danje Anôtô.

¹⁶ Yac honj anjêlên a, e ahôc asê Rom su, goc sêkên njasawa têtj Pol bu ndöc andu danj, ma sêkên njac sinj-nga danj yob inj.

Pol gêm mêtê mbo Rom

¹⁷ Bêc tö giŋga su, goc Pol kêgalêm lau bata Israel-nga nanj sêndöc Rom, nanj sa sêpitigenj, ma sôm têtj njac, “Anej asidôwai Israel-nga, aö gakôm gêŋ so danj têtj yac neŋ lau Israel-nga dom. Ma gakôm gêŋ danj nanj so abanj si gêbôm, nanj dom. Magoc sêkôc aö döŋ yêc Jerusalem ma sêkên aö gasip göliŋwaga Rom-nga ti inj ndê lau sinj-nga amba.

¹⁸ Ma lau Rom-nga dau sêŋsahê aö e sêtap sa bu aö gakôm gêŋ giso danj nanj tôm bu sêndic aö ndu-nga, nanj dom. Dec njac bu sêhu aö sinj walhê wandi.

¹⁹ Magoc lau Israel-nga sêtec, ma sêli awha sa e anej lêtj danj mbasi, dec aö gandac bu Sisa ngô anej yom. Tigenj aö gakôm tu galic njac sac-nga dom, me tu bu wanjôliŋ yom pi njac-nga dom. ²⁰ Ac-salô lec aö kagalêm mac sa amenj, bu angô anej yom pi gêŋ honj dinanj. Mac alic bu sêsô aö döŋ ŋa sen dindec, magoc aö gakôm gêŋ sac danj dom. Gêŋ tigenj gakôm, nanj gakêŋ batanj gêŋ nanj lau Israel dau sêkên bata.”

²¹ Lau Israel-nga dinanj sêngô Pol ndê yom ma sêsôm, “Lau nanj sêndöc gameŋ Judia-nga nanj sêto bapia danj têtj yac, nanj hêganônj am dom. Ma asidôwai Israel-nga akêŋ gameŋ dinanj, nanj sêtênj yac sêmenj, nanj sêsôm yom sac danj pi am dom. ²² Magoc yac anjyalê bu yêc gameŋ honj lau sêpu lêtj nanj lau sêkên whiŋ Yisu-nga sêŋkuc. Bocdinaŋ yac bu angô am nem gauc ti yom pi lêtj dau.” ²³ Goc sêkên bêc danj bu sêkac sa sêwhiŋ Pol tiyham.

Ma têtj bêc dau njac sêkac sa sêmbo andu nanj Pol yêc nanj, ma lau Israel-nga hic daêsam sêmenj sêwhiŋ, dec ti toŋ atu.

Têtj bêbêc njapanj e telha Pol sôm yom têtj njac. Inj tôte Anötö ndê göliŋ njahu asê têtj njac. Ma inj whê Moses ti lau propet si yom sa bu kôm njac sênjyalê bu Yisu inj Mesaya dau. ²⁴ Lau njatô sêngô inj ndê yom ma sêkên whiŋ, magoc njatô sêkên whiŋ dom. ²⁵ Njac sêsenj dau pi inj ndê yom, ma bocdinaŋ Pol sôm ndê yom njambu-nga têtj njac, ma tiŋambu sêlhô têtjtênj. Ma yom njambu-nga nanj inj sôm têtj njac nanj sôm bocdec bu, “Yom dindec nanj Njalau Dabuŋ sôm têtj mac apami, nanj yom njandô ma hêganônj mac solop. Propet Aisaya hoc yom dau asê bocdec bu:

²⁶ Am têtj lau dindê ndi ma sôm têtj njac, ‘Mac angô anej yom njapanj, magoc anjyalê njahu dom. Mac alic gêŋ nanj aö gakôm, nanj njapanj, tigenj mac nem gauc sa dom.’ ²⁷ Bu lau dau si njalôm njadandi sa. Njac si danjgasuŋ hêc ahuc, ma sêpêc si tandô ahuc. Bu bocdinaŋ dom, dec oc tôm tandô sêlic, danjgasuŋ sêngô, ma sênjyalê aö tidônj yêc njac si njalôm e sênem dau kwi ma wakôm njac njayham sa.”

[Ais 6:9-10]

²⁸ Goc Pol sôm, “Bocdinaŋ anjyalê bu Anötö kêkinj njawaê njayham pi inj ndê lêtj nem lau si-nga nanj mac atec, nanj têtj lau gameŋ apa-nga. Ma njac lau dau oc sêngô ti sêkôc sa.” [²⁹ Inj sôm su goc lau Israel-nga sêlhô si, ma sêsenj dau pi inj ndê yom.]

³⁰ Tiŋambu Pol mbo malac Rom gitôm yala lu. Ma tôm njasawa dinanj, inj gêmlihi njamalac danj ndê andu danj tu ndöc-nga, ma inj kôc lau daêsam sa yêc andu dau, nanj sêmenj bu sêndic inj kêsi. ³¹ Inj gêm mêtê pi Anötö ndê göliŋ ma kêdôhônj lau pi Pômdau Yisu Kilisi. Inj kôm gêŋ dau ti atac pa su, ma lau danj sêlhac inj ahuc dom.

Pol ndê bapia têt lau

Rom-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têt lau sêkên whin-nga nan sêndôc malac atu Rom. In to têt ndoc in mbo malac Korin, ma kên têt awhê dan ñaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kên têt lau malac Rom-nga. Pol tac whin bu ndic lau Rom-nga kêsi, ma in to bapia dindéc muñ, bu whê mêtê nan in gêm, nan ñahu sa.

Lau natô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganôn lau gameñ apa-nga, ma in to 2:1-29 hêganôn in dau ndê lau Israel-nga. In tôte yêc awê bu yac lau hoñ dakôm sac, ma tu yac neñ sac-nga, dec yac hoñ dawêkain señ dambac ndu-nga. Magoc Anötô kêmasañ lêt bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nan bu kên whin gêt atu nan Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nan Anötô sam in bu ñamalac gitên.

Ma Pol bu whê sa bu Anötô sam yac bu lau gitên nambwa dom, magoc in kên ñalau Dabuñ têt yac tu bu kôm yac dati lau wakuc nan dajañ wambu Anötô, ma dasa neñ lêt gitên ti dabuñ. Bocdinañ Pol to yom pi lêt ñayham tu dasa-nga, ma dapiñ dauñ dôn ma dahu mêtê sac siñ. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôte asê bu in ñalôm ñawapac pi in dau ndê lau Israel-nga nan sêkên whin dom, ma in tac whin ñandô bu sêkên whin Yisu.

Pol gic hu ndê yom têt lau Rom-nga

1 Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ñgac akiñ, gato bapia dindéc. Anötô kêgalêm aô sa gati in ndê ñaposel, ma kêyalin aô sa bu wahoc in ndê ñawaê ñayham asê. ² Ñawaê ñayham dau Anötô kêmatin tidôn muñ su, ma in ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabuñ. ³⁻⁴ Ma yom dau hêganôn in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau. In ti ñamalac nan sa akên

Kiñ Dawid ndê toñ. Ma tiñambu Anötô uñ in sa akên lau batê-nga ña ñalau Dabuñ ndê ñaclai, dec tôte asê tiawê bu in Anötô Atu. ⁵ Ma Yisu Kilisi dau kêyalin yac sa ma kêmwasiñ yac bu ati aposel tu in ndê ñaê-nga, dec kêkin yac bu añgalêm lau sa yêc gameñ hoñ bu s êkên whin in, ma tu dinañ-nga dec dajañ wambu in ndê yom. ⁶ Ma galem dau têt mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinañ.

⁷ Aô gato bapia dindéc têt mac lau Rom-nga hoñ nan Anötô tac whin mac, ma kêgalêm mac sa ati in ndê lau dabuñ. Mwasiñ ti yom malô têt mac hoñ akên Damañ Anötô, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsi

⁸ Gêt ñamata-nga aô wasôm têt mac bu tôte bêt hoñ, aô gateñ mbec tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, ma gam dange aneñ Anötô tu mac hoñ-nga. Ñahu bu yêc gameñ hoñ lau sêngô mac nem akên whin ñawaê. ⁹ Ma Anötô nan aô gam akiñ ti aneñ ñalôm sambuc, ma gahoc in Atu ndê ñawaê ñayham asê, nan kêyalê bu yomandô aô gauc gêm mac ñapañ, ¹⁰ têt têt hoñ nan gateñ mbec. Ñasawa baliñ su, aô atac whin bu wandic mac kêsi, ma kwahic dec aô gateñ mbec têt Anötô bu lic aô neñ gauc dinañ ñayham, ma lêt gatam su têt aô bu watên mac waloc. ¹¹ Bu aô atac whin ñandô bu walic mac, tu bu wakên ñalau Dabuñ ndê mwasiñ natô lom mac bu puc mac dôn. ¹² Ma têt ndoc yac dambo dawhin dauñ, nan mac nem akên whin ma aô neñ gakên whin, oc piñ yac hoñ dôn bu dalhac ñanja.

¹³ O asidôwai, aô atac whin bu mac ayyalê bu têt daêsam aô gauc gêm bu watên mac waloc, magoc gêt daêsam kalhac aô ahuc e meñ têt kwahic dec. Aô gam mêtê yêc lau apa si gameñ natô, ma aneñ gwelêñ dau gêm ñandô su. Boc-

dinaŋ aô gauc gêm bu wakôm gwelen kaiŋ tigerŋ wawhiŋ mac e gwelen dau ŋandô sa yêc mac-ŋga whiŋ. ¹⁴ Gwelen dau gic aô ŋawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau naŋ lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhiŋ. ¹⁵ Tu dinaŋ-ŋga dec aô neŋ ŋalôm kac aô bu wanem mêtê mac lau Rom-ŋga awhiŋ.

Anötö ndê ŋawaê ŋayham ti ŋaclai

¹⁶ Bu aô mayan tu Anötö ndê ŋawaê ŋayham-ŋga dom. Ŋahu bu Anötö ndê ŋaclai yêc yom dau, bu nem lau naŋ bu sêkên whiŋ, naŋ si. In gic bata têt lau Israel-ŋga mun, ma têt lau naŋ lau Israel dom, naŋ tiŋambu. ¹⁷ Ŋawaê ŋayham dau ndê ŋaclai yêc bu nem lau si, ŋahu bu ŋawaê dau tôc lêt naŋ Anötö kên bu ŋamalac sêti lau gitêt, naŋ asê. Lêt dau lêt dakêt whiŋ-ŋga, ma ŋalêt daŋ mba. Tôm yom naŋ propet akwa daŋ to yêc bocdec bu: Lau gitêt oc sêndöc tali tu si sêkên whiŋ-ŋga.

[Hab 2:4]

Ŋamalac hoŋ sêkôm giso

¹⁸ Anötö naŋ ndöc undambê, kwahic dec tôc in ndê ŋalôm asê têt yac.† In tac ŋandê têt lau naŋ sêpuc dômbwê in, ma sêkôm mêtê sac. Ŋac si mêtê sac kêg-winiŋ yom ŋandô dôŋ. ¹⁹ Gitôm bu lau nom-ŋga sêŋyalê yom ŋandô pi Anötö, bu gêt naŋ in kôm, naŋ whê in sa tiawê têt ŋac su. ²⁰ Lau daŋ sêlic Anötö su dom, yomandô! Tigerŋ têt ndoc in kên undambê ti nom e meŋ têt kwahic dec, naŋ sêlic gêt hoŋ naŋ in kên. Ma gêt dau whê in ndê ŋahu sa ma tôc in ndê ŋaclai atu naŋ yêc titêm-titêm, naŋ asê tiawê. Tu dinaŋ-ŋga dec ŋamalac daŋ oc tôm dom bu pa dau ma sôm bu in gêm gauc Anötö. ²¹ Lau nom-ŋga sêŋyalê bu

Anötö dê mbo, magoc sêtoc in sa ti ŋac si Anötö, ma sem danŋe in tu gêt daŋ-ŋga dom. Ŋac sêhê gauc pi yom ŋambwa-ŋambwa daêsam e ŋasec kôm ŋac si ŋalôm ahuc. ²² Ŋac sêtoc dau sa bu ŋac lau ti gauc, magoc ŋac lau gauc mbasi. ²³ Ŋac sêtec bu sênem akiŋ Anötö naŋ mbo titêm-titêm, magoc sem akiŋ gêt naŋ gic waê bu niŋga. Ŋac sêhu Anötö ti ndê ŋawasi atu siŋ, ma sem akiŋ gwam naŋ ŋac dau sêmasaŋ sem ŋamalac aŋgô, mbac aŋgô, bôc aŋgô, ma mboc aŋgô.

²⁴ Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö hu ŋac siŋ bu sêkôm mêtê ŋalôm ŋagalac-ŋga tôm si atac whiŋ. Ma sêkôm mêtê ŋadômbwi pi dau ŋamlic gitôm gêt ŋambwa-ŋga. ²⁵ Ŋac sêpuc dômbwê Anötö ndê yom ŋandô, ma yom tasan gêm ŋac si ŋalôm ahuc. Ŋac sêtec bu sênem akiŋ Anötö naŋ kên gêt hoŋ, ma sêhu in siŋ ma sem akiŋ gêt naŋ in kên. Magoc in gêt hoŋ ŋadau, ma ŋayham bu yac tampiŋ in tôm bêt hoŋ. Yomandô!

²⁶ Tu ŋamalac si giso-ŋga, dec Anötö hu ŋac siŋ bu sêkôm gêt mayan-ŋga tôm ŋac si ŋalôm ŋagalac kêgilî ŋac. Ŋac si lauwhê sêhu lauwhê ti ŋac si lêt solop sêmo sêwhiŋ dauŋ-ŋga siŋ, ma sêsa lêt so. ²⁷ Ma ŋalêt tigerŋ laungac sêhu lauwhê ti ŋac si lêt solop siŋ ma mêtê atac ŋagalac pi dandi-ŋga gêm ŋac ahuc sambuc. Laungac sêkôm mêtê mayan-ŋga sêwhiŋ laungac, ma tu dinaŋ-ŋga sêtap ŋagêyô naŋ gic mêtê sac kaiŋ dinaŋ ŋawaê, naŋ sa yêc dau si ŋamlic.

²⁸ Ŋamalac sêlic ŋayham bu s êpuc dômbwê Anötö, ma tu dinaŋ-ŋga in hu ŋac siŋ e ŋac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê naŋ gic ŋamalac ŋawaê dom. ²⁹ Mêtê sac tidau-tidau gêm ŋac si ŋalôm ahuc. Ŋac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayan-ŋga, ŋac tagatu gêt, ŋac sêlic lau ŋatô sac, sic ŋamalac ndu, sêŋ-

†1:18 Têt ndoc Yisu mbac ndu pi a gicso dau, naŋ tôc asê bu Anötö tac ŋandê tu ŋamalac si sac-ŋga. Magoc tu Yisu hôc ŋandê dau ô lau nom-ŋga su, dec tôc asê bu in tac whiŋ lau nom-ŋga hoŋ ma tec bu daŋ niŋga. Alic 2:4, 3:26, 8:3 ma Jon 3:16.

galôm lau, sêkôm gêñ daêsam bu sêtim lau ma sênsau ñac, ma sêsec lau. ³⁰ Ñac sêngôliñ yom pi lau, atac tec Anötö, ma sêpu lau ñatô. Sêpo dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêñ sac ñapañ, ma ñac dangapêc ñawahô têtñ dinda ti dambai. ³¹ Ñac lau gauc mbasi-nga, ma yom bocke nañ sêsôm, nañ sêkôm ñandô sa dom. Ñac lau ñalôm ñadandi-nga nañ atac tec lau ma tawalô ñac dom. ³² Lau sac dau sênjalê bu Anötö sôm tidôn su bu lau nañ sêkôm mêtê sac kaiñ bocdinañ, oc sêmbac ndu. Tigeñ ñac sêkôm sac sêsini su eñ. Ma gêñ dañ whiñ bocdec bu, lau ñatô nañ sêkôm mêtê sac tôm ñac dau sêkôm, nañ sêlic ñac ñayham.

Anötö ndê lêtñ êmatôc lau-nga

2 ¹⁻³ Yac tañjalê bu têtñ ndoc Anötö êmatôc lau nañ sêkôm sac kaiñ dinañ, dec iñ oc êmatôc ñac êñkuc yom ñandô pi ñac. Bocdinañ dec am asa nañ kêgôliñ yom pi lau ñatô, ma sam ñac bu lau sêkôm sac-nga, nañ êmyalê bu am kêgôliñ yom pi daôm whiñ, bu am ñamalac kôm sac-nga whiñ. Ma am oc tôm dom bu êmasañ yom têtñ Anötö tu daôm nem sac-nga ma lhö su iñ ndê matôc. ⁴ Am ngô su nañ! Anötö tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê ñalôm dôn ma kêmatôc yac ñagahô dom. Am gélic iñ ndê lêtñ dinañ bu gêñ ñambwa, a? Bocke? Am kêyalê dom bu Anötö kôm gêñ dinañ tu bu kên ñasawa têtñ yac bu danem dauñ kwi-nga, a? ⁵ Magoc am nem ñalôm ñadandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinañ-nga am daôm gic Anötö ndê atac ñandê sa tu daôm-nga, ma oc yêc tôm bêc ñambu-nga nañ Anötö dau oc têtñ iñ ndê matôc gitêtñ ma iñ ndê atac ñandê asê. ⁶ Têtñ bêc dinañ, iñ oc kên ñagêyô têtñ lau hoñ êñkuc ñac tigeñ-tigeñ si mêtê. ⁷ Lau nañ sêsap mêtê

ñayham dôn ñapañ ma takwê bu sêtap Anötö ndê mwasiñ sêndôc tali ñapañ-nga ma ñawasi ti waê atu sa, nañ Anötö oc kên ñac sêndôc tali ñapañ. ⁸ Magoc lau nañ sêkôm gêñ hoñ tu sêpo dau sa-nga, ma sêtec yom ñandô ma sêsap mêtê sac dôn, nañ oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. ⁹⁻¹⁰ Aêc! Lau hoñ nañ sêkôm mêtê sac, nañ oc sêtap ñawapac ti ñasac sa. Tigeñ lau nañ sêkôm mêtê ñayham, nañ oc sêtap ñawasi ti waê ñayham ma yom malô sa. Oc ñandô sa pi lau Israel-nga sêmun, goc lau nañ lau Israel dom, nañ sêñkuc. ¹¹ Bu têtñ ndoc Anötö oc êñsahê lau pi ñac si mêtê, nañ iñ oc toc lau toñ dañ sa hôc gêlêc lau toñ dañ dom. ¹² Bu lau hoñ nañ sêkôm sac, nañ oc sêtap Anötö ndê matôc sa. Lau nañ lau Israel-nga dom, nañ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nañ oc sêtap matôc sa tu yomsu-nga dom, ñac dau si giso oc tiñ ñac su. Ma lau Israel-nga nañ sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mêtê sac, nañ oc sêtap Anötö ndê matôc sa êñkuc yomsu dau. ¹³ Bu Anötö oc sam ñamalac dañ bu ñamalac gitêtñ tu iñ ngô yomsu-nga ñambwa lec dom. Tigeñ ñamalac nañ sôc yomsu dau ñapu ma danga wambu ñapep eñ, nañ Anötö oc sam iñ bu ñamalac gitêtñ.*

¹⁴ Magoc lau nañ lau Israel dom, nañ sêkôc Anötö ndê yomsu sa dom, nañ ñalêñ bocke? Ñac bu sêkôm mêtê ñayham nañ tôm yomsu whê sa, dec têtñ asê bu ñac dau si yomsu yêc bocdinañ. ¹⁵ Ma têtñ asê bu lêtñ gitêtñ tôm yomsu whê sa têtñ yac, nañ yêc ñac si ñalôm. Ma ñac dau sêtôm bu sêñsahê si lêtñ ma sênjalê yêc ñac si ñalôm, mêtê bocke nañ sêkôm solop, ma mêtê bocke nañ sêkôm so. ¹⁶ Yom hoñ dindêc ñahu oc tiawê têtñ bêc nañ Anötö oc kên Yisu Kilisi êñsahê lau hoñ, êñkuc ñac si yom nañ yêc siñ dau

*2:13 Tiñambu Pol têtñ asê tiawê bu ñamalac dañ oc tôm dom bu êñkuc yomsu hoñ timala e Anötö lic iñ bu ñamalac gitêtñ - alic 3:20, 23.

yêc ñac si ñalôm. Ñawaê ñayham nañ aô gahoc asê, nañ whê gêñ hoñ dinañ sa.

Lau Israel-nga ma Moses ndê yomsu

¹⁷ Mac lau nañ ambo gameñ bocke, ma asam daôm bu lau Israel-nga, aňgô su nañ. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses ndê yomsu su-nga, a? Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a? ¹⁸ Bocke? Mac aňyalê lêñ nañ Anötö tac whiñ, ma gauc gêm bu mac ahôc gêlêc lau ñatô tu mac aňyalê yomsu-nga, a? ¹⁹⁻²⁰ Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom ñandô, dec tac whiñ bu andôhôn lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau nañ tandô pec, me alic daôm gitôm ya ñawê bu pô lau nañ sêmbo ñasec ñalôm, a? ²¹ Mac andôhôn lau ñatô, ma bocke dec andôhôn daôm dom? Mac am mêtê lau bu sênem kañ gêñ dom. Mac daôm akôm, me mba? ²² Mac asôm têt lau bu sêkôm mêtê mockaiñ-nga dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têt ñatô mac asôc lôm nañ lau sem akiñ gwam sêmbo, ma am kañ gêñ, me mba? ²³ Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-nga, magoc têt ndoc mac aňgili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac. ²⁴ Tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm:

Lau gameñ apa-nga sêpu Anötö ndê ñaê tu mac nem lêt sac-nga.

[Ais 52:5]

²⁵ Am ñgac nañ sêsê am nem ñamlic ñatô su kêkuc lau Israel-nga si ñpwac, nañ ñgô. Am bu dañam wambu yomsu hoñ, dec gêñ nañ sêkôm têt am ñamlic, nañ gêñ ti ñahu ñayham. Magoc am bu êmgili yomsu, dec gêñ nañ sêkôm têt am, oc nditôm gêñ ñambwa. Yêc Anötö aňgô-nga am oc tôm ñgac ñgameñ apa-nga nañ sêsê iñ ñamlic ñatô su dom. ²⁶ Ma lau nañ sêsê ñac si ñamlic ñatô su dom, magoc sêkôm mêtê ñayham tôm yomsu whê sa, nañ Anötö oc lic ñac

gitôm lau nañ sêsê ñac si ñamlic ñatô su. ²⁷ Ma ñgac nañ sêsê iñ dom, magoc kôm gêñ nañ kêkuc yomsu, nañ oc puc am nem giso asê. Ñahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kêkuc pwac sêsê ñamlic-nga, magoc am ñgac êngili yomsu-nga.

²⁸ Lau si ñahu sêti lau Israel-nga ñandô sip gêñ ñamlic-nga dom. Ma pwac sêsê ñamlic-nga nañ ñahu andô hêganôn gêñ nañ sêkôm têt ñamlic, nañ dom. ²⁹ Mba! Lau nañ sêmasañ si ñalôm ñapep yêc Anötö aňgô-nga, nañ sêti lau Israel-nga ñandô. Ma pwac sêsê ñamlic-nga ña-ñahu andô, nañ yomsu nañ sêto sip bapia, nañ oc tôm dom bu kôm ñandô sa. Magoc gwelêñ nañ ñalau kôm mbo ñamalac si ñalôm, nañ kôm pwac dau ña-ñahu andô ñandô sa. ñamalac kaiñ di-nañ hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-nga dom, tigeñ iñ tap waê sa yêc Anötö dau.

Mêtê sac oc tôm dom bu nem ñandô ñayham

3 Bocdinañ lau Israel-nga sêtap mwasiñ bocke sa tu sêti lau Israel-nga, nañ hôc gêlêc lau ñatô si mwasiñ su? Ma ñac si pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga oc nem ñac sa ñalêñ bocke? ² Aňgô! Lau Israel-nga sêtap mwasiñ tidau-tidau sa. Gêñ ñamata-nga ñac lau dau dinañ Anötö kên iñ ndê yom sip ñac apaí amba.

³ Magoc lau Israel-nga ñatô bu sêkên whiñ Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu ñac si sêkên whiñ dom-nga, dec Anötö oc hu yom nañ iñ gic bata su, nañ siñ, me? ⁴ Mba andô! Tôm bu ñamalac hoñ sêti lau sêñsau tasañ-nga, magoc Anötö oc tôm dom bu señ yom dañ nañ iñ kêmatiñ tidôn, nañ su. Tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm:

Yom hoñ nañ am sôm, nañ oc sêlic bu yom ñandô eñ.

Ma lau bu sêñsahê am, dec oc tôm dom bu sêtap am nem giso dañ sa.

[BW 51:4]

⁵Lau ñatô gauc gêm gauc ñambwa ma sêsôm yom bocdec bu, “Yac neñ lên sac-nga tôc Anötö ndê lên gitên asê yêc awê, dec tu sake-nga in atac ñandê tên yac? In bu kên ñagêyô tên yac, dec oc solop dom.” ⁶Gauc dinan in so sambuc! Bu bocdinan, goc Anötö oc êmatôc lau nom-nga ñalên nde? ⁷Ma lau ñatô sêsôm, “Aneñ yom tasan tôc Anötö ndê yom ñandô asê tiawê e lau sêhoc in ndê waê asê ñapan. Bocdinan tu sake-nga in gêlic aô gitôm ñgac sac dan ma kic aneñ yom bu watap matôc sa?” ⁸Oyaê, angô su nan! Yom bu bocdinan, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem ñandô ñayham-nga.” Magoc bocdinan dom. Lau ñatô sênsau ma sêngôlin yom pi yac lau aposel ma sêsôm bu yom ñalhô dinan sa yac whaṅsun. Oc sêtap ñagêyô sac sa tu ñac si yom tasan dinan-nga.

Ñamalac gitên dan mbo dom

⁹Bocke, yac lau Israel-nga mba lên nan asa ambo Anötö angô-nga, nan hôc gêlic lau ñatô si su, me? Mba andô! Tôm yac asôm su bocdec bu, lau Israel-nga ma lau apa hon sêmbo sac ña-ñac lai napu. ¹⁰Tôm yom nan sêto yêc nan sôm:

Ñamalac gitên dan mbo dom andô. ¹¹Ma ñamalac dan kêyalê Anötö, me kôm mwasac tu bu ti in ndê gên-nga lec dom. ¹²Lau hon sêpuc dômbwê Anötö e sêti gên ñapopoc-nga. Ñamalac gitên dan mbo dom. Mba andô!

[BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]

¹³Ñac si whasun sac sambuc, gitôm gên batê nan sênsuhun si dom, ma ñasu pôm gameñ kwi. Ma ñac lau sêsôm yom tasan-nga. Yom nan sa ñac tôkwa, nan gitôm mboc ñamalac sac.

[BW 5:9, 140:3]

¹⁴Ñac sêpucbo lau ñawahô, ma yom ñamkic gêm ñac si whasun ahuc.

[BW 10:7]

¹⁵Ñac lau hôp-hôp tu sêkêc dac siñ-nga.

¹⁶Ma gameñ bocke nan sêmbo, nan sêkôm tisac ma sêkên ñawapac tên lau. ¹⁷Ñac sênnyalê lên yom malô-nga dom.

[Ais 59:7-8]

¹⁸Ma ñac sêtôc Anötö dan dom.

[BW 36:1]

¹⁹Yac tanyalê bu Moses ndê yomsu hon hêganôn lau nan sêmbo yomsu dau napu. Tu dinan-nga lau hon si yom mba, ma ñac hon sic waê bu sêtap Anötö ndê matôc sa. ²⁰B oc dinan ñamalac dan mbo dom, nan tôm bu êmasan yomsu sambob ñapep e Anötö lic in bu ñamalac gitên. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tôc yac neñ sac asê tên yac.

Yac dati lau gitên tu yac neñ dakên whiñ-nga

²¹Kwahic dec Anötö tôc lên dati lau gitên-nga asê, nan ñahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lên dau mun su. ²²Lau hon nan sêkên whiñ Yisu Kilisi, nan sêtap lên dau sa su, ma Anötö gêlic ñac bu lau gitên. Lên tigen dinan gic waê lau Israel-nga ti lau sambob. ²³Ñahu bu yac hon yac lau dakôm sac-nga, ma tu yac neñ sac-nga, dec gitôm dom bu datigasuc Anötö ti in ndê ñawasi atu. ²⁴Magoc yac hon datôm bu dati lau gitên tu gwelen nan Yisu Kilisi kôm tu nem yac si-nga. Anötö kêmasan lên dinan bu êmwasiñ yac ñambwa en. ²⁵In kên Yisu gitôm da bu hôc ñandê ô yac neñ sac ñagêyô, ma dakên whiñ bu dac nan in kêc siñ, nan hê wamba yac su tên Anötö. Ñalên dinan in tôc asê bu in Anötö gitên. Bu in gêlic sac gitôm gên ñambwa dom, magoc lau nan sêkôm sac mun-nga, nan in hê ñac si yom dôñ. Ma in kôc ndê ñalôm dôñ ²⁶e in kên lau hon si sac ñagêyô pi Yisu. Bocdinan kwahic dec Anötö tôc asê bu in dau in gitên, ma in kêmasan lên bu sam lau nan sêkên whiñ Yisu, nan bu lau gitên.

²⁷ Bocdinaŋ ɲamalac daŋ gitôm dom bu toc dau sa. ɲahu bu Anötö oc lic ɲamalac daŋ bu ɲamalac gitêŋ tu lêŋ yomsu-ɲga dom, magoc tu lêŋ dakêŋ whiŋ Yisu-ɲga. ²⁸ Mêtê naŋ yac ahoc asê, naŋ sôm bu yac dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ɲga, ma tu yac neŋ sakiŋ taŋkuc yomsu-ɲga dom. ²⁹ Bocke? Anötö iŋ lau Israel-ɲga tawasê si Anötö, me? Mba! Iŋ lau Israel-ɲga si Anötö, ma lau gameŋ apa-ɲga si Anötö bocdinaŋ. ³⁰ Bu Anötö tigeŋ dê mbo, naŋ sam lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu bu lau gitêŋ, lau naŋ sêŋkuc pwac sêsê ɲamlic ɲatô-ɲga, ma lau naŋ sêŋkuc pwac dau dom bocdinaŋ. ³¹ Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-ɲga tu bu aseŋ Moses ndê yomsu su-ɲga, me? Aö wasôm têŋ mac, mba andô! Yac apuc yomsu dau dôn.

Abraham kên whiŋ Anötö dec ti ɲgac gitêŋ

4 Gauc nem abaŋ Abraham ndê lêŋ, oc whê gêŋ sake sa têŋ yac? ² Anötö sam Abraham bu ɲgac gitêŋ tu gêŋ naŋ iŋ dau kôm-ɲga, a? Bu bocdinaŋ, dec oc tôm bu Abraham toc dau sa. Magoc Anötö gêlic iŋ ɲalêŋ bocdinaŋ dom. ³ Bu sêto yom yêc, naŋ sôm bocdec bu: Abraham kên whiŋ Anötö, ma tu dinaŋ-ɲga Anötö gêlic iŋ bu ɲgac gitêŋ.

[Gen 15:6]

⁴ ɲgac naŋ kôm gwelêŋ naŋ kôc iŋ ndê ɲaôli sa tôm mwasiŋ ɲambwa dom. Iŋ tap ɲaôli dau sa tu iŋ kôm gwelêŋ-ɲga. ⁵ Magoc asa naŋ bu kên whiŋ Anötö, dec Anötö oc êmwasiŋ iŋ ɲambwa ma lic iŋ bu ɲamalac gitêŋ. Iŋ tap mwasiŋ dau sa tu iŋ kôm gwelêŋ daŋ-ɲga dom, magoc tap sa ɲambwa tu iŋ ndê kên whiŋ-ɲga. Anötö dau kêmasaŋ lêŋ bu lau sac sêti lau gitêŋ.

⁶ Kiŋ Dawid sôm yom kaiŋ tigeŋ pi ɲamalac naŋ Anötö kêmwasiŋ ma sam iŋ bu ɲamalac gitêŋ, naŋ tap mwasiŋ dau sa

ɲambwa, ma tu gwelêŋ naŋ iŋ kôm-ɲga dom. Dawid to yom ma whê ɲamalac kaiŋ dinaŋ ndê ɲahu atac ɲayham-ɲga sa bocdec bu:

⁷ Mac lau naŋ Anötö suc mac nem sac kwi ma hu ɲayom siŋ, naŋ atac ɲayham sa. ⁸ Ma am asa naŋ Anötö suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, naŋ atac ɲayham sa bocdinaŋ.

[BW 32:1-2]

⁹ Mac gauc gêm bocke? Yom dau gic waê lau Israel-ɲga naŋ sêŋkuc pwac sêsê ɲamlic ɲatô su-ɲga, naŋ tawasê, me gic waê lau naŋ sêŋkuc pwac dau dom, naŋ sêwhiŋ? Yac asôm su, bu Anötö gêlic Abraham bu ɲgac gitêŋ tu iŋ ndê kên whiŋ-ɲga. ¹⁰ Bocke? Sêsê Abraham ndê ɲamlic ɲatô su, dec Anötö gêlic iŋ bu ɲgac gitêŋ, me? Wasôm mba. Anötö sam iŋ bu ɲgac gitêŋ muŋ su. ¹¹ Têŋ têm sêsê Abraham su dom, naŋ iŋ kên whiŋ, dec Anötö sam iŋ bu ɲgac gitêŋ. Ma tiŋambu Anötö kêmatiŋ pwac sêsê ɲamlic-ɲga têŋ iŋ, gitôm dôhôn daŋ, bu puc yom pi iŋ ti ɲgac gitêŋ tu kên whiŋ-ɲga, naŋ dôn. Bocdinaŋ Abraham iŋ ti lau gameŋ apa-ɲga naŋ sêsê ɲac dom magoc sêkêŋ whiŋ, naŋ hoŋ si damba. Ma tôm Anötö sam Abraham bu ɲgac gitêŋ, goc ɲalêŋ tigeŋ Anötö oc sam lau dau bu lau gitêŋ. ¹² Ma lau Israel-ɲga naŋ sêŋkuc pwac sêsê ɲamlic-ɲga, naŋ bu sêkêŋ whiŋ, dec Abraham ti ɲac si damba bocdinaŋ. Bu ɲac lau dau sêŋkuc Abraham ndê lêŋ kên whiŋ-ɲga, naŋ iŋ kêkuc têŋ têm sêsê iŋ su dom.

¹³ Anötö gêm mbec Abraham ma gic bata yom têŋ iŋ ti iŋ ndê lau wakuc, bu ɲac oc sêwêkaiŋ nom sambuc. ɲac sêtap mbec dau ɲa-ɲandô sa tu lêŋ sêkêŋ whiŋ-ɲga naŋ kôm ɲac sêti lau gitêŋ yêc Anötö aŋgô-ɲga, ma tu sêŋkuc yomsu-ɲga dom. ¹⁴ Lau bu sêtap Anötö ndê mbec ɲamwasiŋ sa tu sêŋkuc yomsu-ɲga, dec lêŋ dakêŋ whiŋ-ɲga gitôm gêŋ ɲambwa, ma mwasiŋ naŋ Anötö gic bata

bu kên tên Abraham, nañ gitôm gên ñambwa bocdinañ. ¹⁵Ñahu bu lau hoñ nañ sênğilì Moses ndê yomsu ma sêkôm sac, nañ sic waê bu oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. Yomsu bu mba, goc yom tanğilì yomsu-nga mba bocdinañ.

¹⁶Ma bocdinañ lau nañ sêkên whiñ, nañ sêtap yom nañ Anötö gic bata tên Abraham, nañ ña-ñandô sa gitôm mwasiñ ñambwa. Ma Anötö puc yom nañ in gic bata tên Abraham ndê lau wakuc, nañ dôn. In puc dôn tên lau Israel-nga nañ sêkôc in ndê yomsu sa, nañ tawasê dom, magoc puc dôn tên lau nañ sênkuc Abraham ndê lên kên whiñ-nga sêwhiñ. Tu dinañ-nga Abraham ti yac hoñ neñ damañ. ¹⁷Tôm yom nañ Anötö sôm tên Abraham, nañ sêto yêc bocdec bu:

Aö wakôm am ti lau toñ daêsam si damba.

[Gen 17:5]

Bocdinañ Abraham nañ kên whiñ Anötö, nañ ti yac hoñ neñ damañ yêc Anötö angô-nga.

Ma Anötö, in Anötö nañ ndê ñaclai atu yêc bu uñ lau batê sa sêmbo tali tiyham, ma bu sôm yom ña awha goc gên nañ yêc dom, nañ meñ hóc asê. ¹⁸Abraham takwê gên nañ lau hoñ gauc gêm bu tôm dom bu oc ñandô sa. Ma Anötö tôc tata hoñ tên Abraham goc sôm tên in bu:

Am nem wakuc oc sêtôm dinañ.

[Gen 15:5]

Abraham kên whiñ Anötö, dec kôm in ti lau toñ daêsam si damba. ¹⁹Abraham kêyalê bu in ndê yala ti 100 su, ma in ndê licwalô pacndê su. Ma in kêyalê bu Sara ndê têm kôc balêkoc-nga pacndê. Tigen in kôc in ndê kên whiñ dôn ñaŋga, ²⁰ma atac lu-lu dom pi gên nañ Anötö gic bata tên in. In kên whiñ ñaŋga, ma po Anötö ndê waê sa. ²¹In kêyalê tidôn bu Anötö ndê ñaclai yêc bu kôm gên nañ in gic bata, nañ ñandô sa. ²²⁻²³Tu dinañ-nga dec sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö gêlic in bu ñgac gitên.

[Gen 15:6]

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-nga dom. ²⁴Sêto tu yac lau nañ dakên whiñ Anötö nañ uñ yac neñ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-nga. Tu yac neñ dakên whiñ-nga, dec Anötö oc lic yac bu lau gitên bocdinañ. ²⁵Anötö kên Yisu mbac ndu tu yac neñ sac-nga, ma uñ in sa tiyham dec kêmasañ lên bu dati lau gitên.

Dati lau gitên ña-ñandô

5 Bocdinañ, tu yac neñ dakên whiñ-nga, dec Anötö gêlic yac bu lau gitên. Ma tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, dec dambo Anötö angô-nga ti atac pa su eñ. ²Yisu gêlêc gatam su tên yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñalôm, tu yac neñ dakên whiñ-nga. Yac datap mwasiñ dau sa su, ma bocdinañ dec dambo ti atac ñayham tu gên nañ dakên batañ dambo, nañ bu oc datap Anötö ndê ñawasi sa. ³Ma gên dañ tiyham. Ñawapac bocke nañ dahôc tu dakên whiñ Yisu-nga, nañ dahôc ti atac ñayham bocdinañ. Bu yac tanğalê bu gên wapac nañ pi yac, nañ gêm yac sa bu dalhac ñaŋga. ⁴Ma yac bu dati lau dalhac ñaŋga-nga, dec tôc asê bu yac lau nañ datôm bu dahôc gêlêc saê. Ma tu yac dahôc gêlêc saê-nga, dec puc yac dôn bu dakên batañ gên nañ Anötö gic bata. ⁵Ma yac neñ dakên batañ oc ñandô mbasi dom, ma bocdinañ yac oc mayañ dauñ dom. Bu yac tanğalê Anötö ndê mêtê atac whiñ yac-nga su, tu ñalau Dabuñ nañ in kên sip yac neñ ñalôm-nga.

Yisu Kilisi hê wamba Anötö tu yac-nga

⁶Tên têm yac tanğalê Anötö su dom, ma licwalô mba tu danem dauñ sa-nga, nañ Anötö kêkin Yisu bu mbac ndu tu yac-nga, tôm têm nañ in dau kêyalin sa su. ⁷Lau dañ oc sêmbac ndu tu ñamalac gitên dañ-nga dom. Me mac gauc gêm

bocke? Ñamalac dañ oc tòm bu puc dau dôn ma mbac ndu tu ñamalac ñayham dañ-nga, me mba? ⁸Tigen Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-nga. Ma ñalên dinañ dec Anötö tôle in ndê atac whin yac asê.

⁹Kwahic dec yac lau nañ dakên whin Yisu, nañ dati lau gitên tu dac nañ in kéc sin-nga. Ma bocdinañ yac tañyalê tidôn bu Yisu oc nem yac sa, têng ndoc Anötö êñsahê lau hoñ-nga. Ma yac oc datap Anötö ndê atac ñandê sa dom. ¹⁰Muñ-nga yac neñ sac kôm yac dambo datôm Anötö ndê ñacyo, magoc in hê wamba yac ña in ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec in hê wamba yac su, ma in ndê Atu mbo tali tiyham, dec tañyalê bu yomandô, in oc nem yac si têng béc ñambu-nga. ¹¹Ma gên dañ whin bocdec bu. Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têng Anötö-nga, dec yac dambo ti atac ñayham atu, tu dati Anötö ndê lau-nga.

Adam ti dambac ndu ñahu, ma Yisu ti dandöc tañli ñahu

¹²Sac hóc asê nom tu ñamalac tigen-nga. Ma lêng dambac ndu-nga hóc asê nom tu sac-nga. Lau nom-nga hoñ sêkôm sac, ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu. ¹³Sac hóc asê nom muñ su, ma tiñambu Anötö kên in ndê yomsu têng Moses. Ma yomsu bu mba, goc ñalên mba bu Anötö hê lau si yom dôn tu sêngili yomsu-nga. ¹⁴Bocdinañ lau nañ sêñkuc Adam e meñ têng têng nañ Anötö kên yomsu têng Moses, nañ sêngili Moses ndê yomsu dau ñadañ dom. Magoc Anötö gic yomsu ñgac ñamata-nga Adam, ma in kêngili yomsu dau. Ma lau nañ sêñkuc Adam, nañ sêmbac ndu tu sêwêkain in ndê sac ñagêyô-nga. Ñgac ñamata-nga Adam in tôm dôhôn nañ danem dôhôn whin ñgac nañ meñ sa kêkuc in. ¹⁵Lau daêsam sêmbac ndu tu ñgac tigen ndê sac-nga. Magoc Anötö ndê mwasiñ

nañ kên ñambwa têng lau tu ñgac tigen Yisu Kilisi-nga, nañ gêm lau daêsam sa kêlêc. Bocdinañ gên lu dinañ, Anötö ndê mwasiñ ma Adam ndê sac, nañ sêtôm dau dom. ¹⁶Yomandô. Anötö ndê mwasiñ hóc gêlêc ñgac tigen ndê sac. Bu ñgac tigen ndê sac hê Anötö ndê matôc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitên tu Anötö ndê mwasiñ-nga. ¹⁷Tu ñgac tigen ndê sac-nga, dec ñaclai dambac ndu-nga gêm gôlin lau nom-nga hoñ. Magoc tu ñgac tigen Yisu Kilisi-nga, lau nañ sêtap Anötö ndê mwasiñ sêti lau gitên-nga sa, nañ oc sêmba tali ma sênem gôlin sêwhin in têng têng ñambu-nga.

¹⁸Bocdinañ, lau hoñ sic waê bu sêtap matôc sa tu sac tigen dinañ-nga. Magoc lau hoñ nañ sêkên whin, nañ sêti lau gitên ma sêtap mwasiñ dandöc tañli-nga sa, tu gwelên gitên tigen nañ Yisu Kilisi kôm-nga. ¹⁹B u ñgac tigen dañgapêc têng Anötö, dec lau daêsam sêti lau sêkôm sac-nga. Magoc ñgac tigen dañga wambu Anötö, dec kêmasañ lêng bu lau daêsam oc tôm bu sêti lau gitên.

²⁰Lau hoñ sêwêkain Adam ndê sac ñagêyô, magoc Anötö kên ndê yomsu têng lau tu bu sênyalê si sac-nga. Magoc têng ndoc lau si sac kêsôwec tiatu, nañ Anötö ndê mwasiñ suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andô hóc gêlêc sac su. ²¹Têng ñamata-nga sac gêm gôlin lau hoñ ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu. Ma ñalên tigen kwahic dec Anötö ndê mwasiñ gêm gôlin lau nañ sêkên whin ma sêti lau gitên, ma kên ñac sêndöc tali ñapañ tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

Dapuc dômwên sac tu Kilisi-nga

6 Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac ñapañ bu Anötö ndê mwasiñ suc sac kwi-nga êñsôwec tiatu ñapañ, me? ²Mba andô! Yac dahu mêtê sac sin su, gitôm lau batê nañ sêhu gên nom-nga sin. ³Angô. Busaño nañ pin yac dôn

tam damiŋ Yisu Kilisi, naŋ piŋ yac dôn tam damiŋ iŋ ndê mbac ndu whiŋ. Mac anyalê yom dau, me mba? ⁴Mac anyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu ma sênsuhun iŋ. Ma busangu naŋ yac daliŋ su, naŋ gitôm Anötö kêsuhun yac dawhiŋ Yisu Kilisi. Ma tu dinaŋ-nga tôm Damaŋ uŋ Yisu sa akêŋ lau batê-nga ŋa iŋ ndê ŋa-clai ti ŋawasi atu, dec kwahic dec iŋ gêlic yac gitôm lau naŋ sêtisa tiyham, ma bocdinaŋ taŋsêlêŋ ti dasa neŋ lêŋ tiwakuc.

⁵Busangu naŋ daliŋ, naŋ piŋ yac dôn tam damiŋ Yisu ndê mbac ndu, dec tôm yac dambac ndu dawhiŋ iŋ. Ma piŋ yac dôn tam damiŋ iŋ ndê tisa akêŋ lau batê-nga bocdinaŋ. ⁶Tu dinaŋ-nga dec anyalê ŋapep bu yac neŋ ŋalôm akwa sac-nga, naŋ Anötö gic pi a gicso dau whiŋ Yisu, tu bu ŋalôm akwa nem gôliŋ yac dom, ma dambo datôm lau akiŋ mêtê sac-nga tiyham dom. ⁷Bu yac dambac ndu dawhiŋ Kilisi su, ma asa naŋ mbac ndu su, naŋ Anötö kêgapwêc iŋ su yêc sac ŋa-ŋa-clai.

⁸Yac dambac ndu su dawhiŋ Kilisi, ma bocdinaŋ yac dakêŋ whiŋ bu yac oc dambo taŋli dawhiŋ iŋ. ⁹Ŋahu bu yac taŋyalê bu Anötö uŋ Kilisi sa akêŋ lau batê-nga, ma tu dinaŋ-nga tôm dom bu iŋ mbac ndu tiyham. Ŋa-clai dambac ndu-nga oc êŋgwinin iŋ tiyham dom. ¹⁰Bu iŋ mbac ndu, ma iŋ ndê mbac ndu tigeŋ dinaŋ gêmlihi lau hoŋ si sac ŋatôp. Ma kwahic dec iŋ mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anötö ndê waê sa-nga.

¹¹Ŋalêŋ tigeŋ akôc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac siŋ su, gitôm lau batê sêhu gêŋ nom-nga siŋ. Ma kwahic Anötö piŋ mac dôn am damiŋ Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhiŋ iŋ, tu bu apo Anötö ndê waê sa-nga. ¹²Sac tac whiŋ bu ti nem ŋadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac ŋapaŋ. Bocdinaŋ ayob daôm bu sac nem gôliŋ mac nem ŋamlic ŋagêŋ daŋ dom. ¹³Ayob tanôm ti amam ma ŋamlic ŋagêŋ hoŋ bu sênem

akiŋ sac dom. Magoc akêŋ daôm sambuc têŋ Anötö, atôm lau naŋ sêtisa akêŋ lau batê-nga ma sêmbo tali. Ma akêŋ nem ŋamlic ŋagêŋ hoŋ tu anem akiŋ Anötö-nga, ma akôm mêtê gitêŋ eŋ. ¹⁴Bu iŋ solop dom bu sac ti ŋadau mac tiyham. Ŋahu bu mac ambo yomsu ŋapu tôm muŋ-nga lê dom, kwahic dec mac ambo Anötö ndê mwasiŋ ŋapu.

Dati Anötö ndê lau akiŋ lêŋ gitêŋ-nga

¹⁵Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu ŋapu dom, magoc dambo Anötö ndê mwasiŋ ŋapu. Bocdinaŋ yac oc dakôm sac ŋapaŋ, a? Aô wasôm têŋ mac, mba andô! ¹⁶Ŋgô su naŋ. Gêŋ bocke naŋ mac asôc ŋapu, naŋ ti nem ŋadau. Sac bu ti nem ŋadau, dec mac oc awêkaiŋ seŋ ambac ndu-nga. Magoc mac bu akêŋ Anötö ti nem ŋadau ma daŋam wambu iŋ, dec mac oc ati lau gitêŋ. Mac anyalê yom dau, me mba? ¹⁷Muŋ-nga mac ati mêtê sac ndê lau akiŋ ŋambwa. Magoc danem danŋe Anötö bu kwahic dec mac akêŋ nem ŋalôm sambuc bu daŋam wambu yom naŋ yac andôhôn mac, ma akôc sa su. ¹⁸Kilisi kêgapwêc mac su yêc sac ŋa-ŋa-clai, ma mac ac waê bu asa Anötö ndê lêŋ gitêŋ, gitôm lau akiŋ sic waê bu danŋa wambu si ŋadaui.

¹⁹Mac nem gauc sa pi lau sêkêŋ whiŋ-nga si lêŋ wakuc dom, dec aô gam dôhôn pi lau akiŋ ŋambwa ti ŋadaui nom-nga si lêŋ, bu wawhê sa yêc awê têŋ mac. Muŋ-nga mac akêŋ nem amam ti gahim ma mac nem gêŋ hoŋ tu sênem akiŋ mêtê sac ma mêtê ŋadômbwi-nga. Magoc kwahic dec akêŋ nem gêŋ hoŋ bu ati lau akiŋ naŋ sêsa lêŋ gitêŋ eŋ, e ati lau dabuŋ. ²⁰Têŋ ndoc mac ambo atôm lau akiŋ mêtê sac-nga, naŋ mac ac ahê lêŋ gitêŋ gacgeŋ. ²¹Muŋ-nga lê mac atap ŋandô ŋayham bocke sa tu lêŋ naŋ kwahic dec kêŋ maya mac naŋ-nga? Lêŋ sac-nga dau naŋ ŋa-ŋandô dambac ndu goc. ²²Magoc kwahic dec Kilisi kêgapwêc mac su yêc

mêtê sac, ma mac ati Anötö ndê lau akiñ. Ma sakiñ wakuc dindêc ña-ñandô, nañ mac ati lau dabuñ ma oc andôc tamli ñapañ. ²³ Bu ñaôli nañ gic waê lau nañ sêsa lêt sac-ñga, nañ sêmbac ndu. Magoc mwasiñ nañ Anötö bu kêt ñambwa têt yac lau nañ dakêt whiñ, nañ dandôc tañli ñapañ, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-ñga.

Pol whê yomsu, ma Ñalau Dabuñ si gôliñ sa

7 O asidôwai, mac lau nañ anyalê yomsu tidôn. Mac anyalê su bu yomsu hêganôn lau têt ndoc sêmba tali eñ. ² Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ñgac sênem dau-ñga. Awhê dan bu nem ñgac sa su, nañ goc yomsu dau sô iñlu nakweñ dôn, tòm têt nakweñ mbo tali. Magoc iñ nakweñ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôliñ ñapu tiyham dom. ³ Iñ bu nem ñgac wakuc têt têt nakweñ mbo tali dôn mbo, nañ dasam iñ bu awhê kôm mockaiñ-ñga. Magoc iñ nakweñ bu mbac ndu, goc yomsu sô iñlu dôn-ñga pacndê, ma iñ bu nem ñgac wakuc, goc dasam iñ bu awhê mockaiñ-ñga dom.

⁴ Ma ñalêt tigen aneñ asidôwai, tu Anötö piñ mac dôn am damiñ Kilisi-ñga, dec tòm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôliñ ñapu tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ñadau wakuc sa, nañ Anötö uñ iñ sa akêt lau batê-ñga. Tu dinañ-ñga dec yac danem ñandô ñayham tu Anötö-ñga dandic ñawaê. ⁵ Bu têt ndoc yac dakêt whiñ su dom, nañ yac neñ ñalôm akwa gêm gôliñ yac. Ma mêtê sac nañ yomsu sôm bu dakôm dom, nañ ñalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau ña-ñandô nañ dawêkaiñ señ dambac ndu-ñga. ⁶ Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gêt nañ sô yac dôn, nañ siñ. Kilisi kêgapwêc yac su yêc yomsu akwa nañ sêto su yêc, ma

kwahic dec tam akiñ Anötö ma tañkuc lêt wakuc nañ Ñalau Dabuñ têt têt yac.

Moses ndê yomsu têt sac asê tiawê

⁷ Bocdinañ dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu iñ gêt sac me? Mbasi andô! Yomsu bu yêc dom, dec aô oc wanjalê mêtê sac ñalêt nde? Yomsu dan sôm bu, “Tamgatu gêt dom.” Ma tu dinañ-ñga dec aô kayalê bu mêtê tañgatu gêt-ñga iñ mêtê sac. ⁸ Magoc sac kêsâlê lêt bu êngilí aneñ ñalôm e tañgatu gêt ñapañ, ma yomsu ñayao têt lêt dau têt sac. Yomsu bu mba, goc sac ña-ñac lai dau oc pacndê bocdinañ. ⁹ Muñ-ñga aô kayalê yomsu dom, ma gambo ñayham ma gauc gêm sac dom. Magoc têt ndoc aô kadôhôn yomsu, nañ sac ña-ñac lai tisa ti ñañga e aô kayalê bu gawêkaiñ señ wambac ndu-ñga. ¹⁰ Aô gatap sa bu yomsu hoñ nañ Anötö kêt tu bu wê lau sêsa señ sêmba tali-ñga, nañ wê aô gasa señ wambac ndu-ñga. ¹¹ Ñahu bu yomsu dau kêt ñasawa têt sac, dec sôc meñ e ndê ñac lai tim aô, ma wê aô gasa señ wambac ndu-ñga. ¹² Bocdinañ dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau iñ sac, a? Mba! Ñagôliñ hoñ nañ Moses to, nañ gêt dabuñ. Ma Anötö ndê yomsu hoñ, nañ gêt dabuñ, ma gitêt, ma ñayham.

¹³ Mac gauc gêm bocke? Gêt ñayham dinañ wê aô gasa señ wambac ndu-ñga? Mba andô! Magoc tu yomsu-ñga dec aô kayalê bu gakôm sac ma gawêkaiñ señ wambac ndu-ñga. Ma yomsu dau têt asê bu mêtê sac iñ gêt sac sambuc.

Ñalôm akwa ndê lêt so Ñalau Dabuñ ndê lêt

¹⁴ Yac tañyalê bu Anötö ndê yomsu iñ Ñalau Dabuñ ndê gêt. Magoc aneñ ñalôm akwa kêtuc Ñalau ndê lêt dom, dec aô gati ñgac akiñ mêtê sac-ñga. ¹⁵ Bu gêt nañ aô gakôm, nañ kayalê dom. Mêtê nañ aô tac whiñ bu wakôm, nañ

gakôm dom. Magoc mêtê nanj aô atac tec, nanj gakôm napanj. ¹⁶ Mêtê sac nanj gakôm, nanj yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aô dauj atac tec mêtê sac nanj gakôm-nga, dec galic bu yomsu inj solop ma nayham. ¹⁷ Bocdinañ dec aô dauj gakôm gên dau dom, magoc sac nanj yêc aneñ nalom, dec kégilí aô bu wakôm gên dau. ¹⁸ Aô kayalê bu gên nayham danj yêc aneñ nalom akwa dom. Bu aô tac whiñ bu wakôm mêtê nayham, magoc aô gakôm dom. ¹⁹ Bu aô gakôm mêtê nanj aô atac whiñ bu wakôm, nanj dom, magoc mêtê nanj aô atac tec bu wakôm, nanj dec aô gakôm napanj. ²⁰ Ma tu gakôm gên nanj aô atac tec bu wakôm-nga, goc wasôm bu aô dauj gakôm gên dau dom, magoc sac nanj yêc aneñ nalom, dec kégilí aô bu wakôm gên dau.

²¹ Bocdinañ aô gatap nagôlinj bocdec sa yêc aneñ nalom. Aô bu wakôm mêtê nayham, magoc sac kêtí aô ahuc napanj. ²² Bu yêc aneñ gatuñ aô galic Anötö ndê yomsu gitôm gên atac whiñ-nga. ²³ Magoc aô kasahê bu nagôlinj dau-nga danj gêm gôlinj yêc aneñ namlic, ma bu wê aô amanj ti gahiñ ma aneñ gên hoñ bu sêkôm sac napanj. Nagôlinj sac-nga dau gic sinj têt nagôlinj nayham nanj aô gauc gêm bu wakôm, ma kégwiniñ aô dôn gitôm ngac gapocwalô-nga. ²⁴⁻²⁵ Bocdinañ aô wasôm yom bocdec bu. Aneñ gauc gêm bu wati ngac akiñ nanj sôc Anötö ndê yomsu napanj, magoc aneñ nalom akwa gêm akiñ nagôlinj sac-nga napanj. Oyaê, asa oc êngaho aô ngac sac dec su, yêc nalom akwa nanj wêkainj señ wambac ndu-nga? Magoc kwahic dec Anötö kégaho aô su, ma tu dinañ-nga dec wanem danje inj tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

Dambo tanjli tu Njalau Dabuñ-nga

8 Bocdinañ dec yac lau nanj Anötö piñ yac dôn tam damiñ Yisu Kilisi, nanj kwahic dec tanjyalê bu yac oc

datap matôc sa dom andô. ² Njahu bu Njalau gêm gôlinj yac, ma kênj yac dambo tanjli tu Yisu Kilisi-nga, ma kégapwêc yac su yêc nalañ sac ti dambac ndu-nga nanj muñ-nga gêm gôlinj yac. ³ Tu yac neñ nalom akwa-nga, dec gitôm dom bu tanjkuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinañ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitênj. Magoc Anötö kêmasañ lêtj bu kôm yac dati lau gitênj bocdec bu. Inj kênj inj ndê Atu tigenj meñ mbo nom ti namalac tôm lau sac nom-nga. Ma kênj inj ti da tu yac neñ sac-nga. Njalên dinañ Anötö kênj namalac hoñ si sac nagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc inj gitôm namalac sac danj. ⁴ Inj kôm gên dau, tu bu yac dasa neñ lêtj tanjkuc nalom akwa dom, magoc dasa neñ lêtj tôm Njalau Dabuñ gêm gôlinj yac, dec dakôm mêtê gitênj eñ, tôm yomsu tôc têtj yac.

⁵ Lau nanj sêsa si lêtj sênjkuc nalom akwa, nanj gauc gêm mêtê nanj nalom akwa kôm, nanj napanj. Magoc lau nanj sêsa si lêtj tôm Njalau Dabuñ gêm gôlinj nac, nanj gauc gêm mêtê nanj Njalau tac whiñ bu sêkôm, nanj napanj. ⁶ Namalac nanj ndê gauc sap mêtê nalom akwa-nga dôn napanj, nanj gacgeñ mbo señ mbac ndu-nga. Magoc asa nanj ndê gauc sap mêtê nanj Njalau Dabuñ tac whiñ, nanj dôn napanj, nanj mbo señ ndôc tali-nga ma tap yom malô sa. ⁷ Bu gauc nalom akwa-nga, inj êlêmê kênj kisa têtj Anötö, njahu bu inj sôc Anötö ndê yomsu napanj dom, ma bu gauc nem bu sôc napanj, dec oc tôm dom. ⁸ Lau nanj si nalom akwa gêm gôlinj nac, nanj oc tôm dom bu Anötö lic nac nayham.

⁹ Magoc nalom akwa gêm gôlinj mac dom, Anötö ndê Njalau mbo mac nem nalom ma gêm gôlinj mac. Kilisi ndê Njalau bu mbo mac nem nalom dom, dec mac ati Kilisi ndê gên dom. ¹⁰ Mac nem namlic wêkainj señ ambac ndu-nga tu mac akôm sac-nga. Magoc Kilisi mbo mac nem nalom ma Anötö gêlic

mac bu lau gitên, ma tu dinaŋ-nga dec mac nem gatôm wêkaiŋ seŋ ambo tamli-nga. ¹¹ Anötö naŋ uŋ Yisu Kilisi sa akên lau batê-nga, naŋ ndê Ìjalau mbo nem ñalôm, ma bocdinaŋ dec Anötö oc uŋ mac nem ñamlic naŋ wêkaiŋ seŋ ambac ndu-nga, naŋ sa mbo tali tiyham tu iŋ ndê Ìjalau-nga.

Ìjalau Dabuŋ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc

¹² Bocdinaŋ asidôwai, lêŋ wakuc yêc naŋ gic yac ñawaê bu taŋkuc-nga, ma dasa lêŋ ñalôm akwa-nga tiyham dom. ¹³ Ìjahu bu asa naŋ sa lêŋ dinaŋ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ñalôm akwa-nga ña Ìjalau ndê ñaclai, dec mac oc ambo tamli. ¹⁴ Bu lau naŋ Anötö ndê Ìjalau gêm gôliŋ ñac, naŋ sêti Anötö ndê balêkoc. ¹⁵ Mac akôc Ìjalau dau su, ma iŋ kôm mac ati lau akiŋ naŋ atôc nem ñadau, naŋ dom. Mba! Ìjalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awhê ma ñgac, ma tôm bu ata Anötö bocdec bu, “Damaŋ, Damaŋ.” ¹⁶ Ma Ìjalau dau gêm yac neŋ gatuŋ sa, dec taŋyalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô. ¹⁷ Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkaiŋ Anötö ndê gêŋ lëŋsêm dawhiŋ Kilisi. Yomandô! Yac bu taŋkuc Kilisi ndê lêŋ hôc ñandê-nga, dec oc datap ñawasi sa dawhiŋ iŋ bocdinaŋ.

Ñawasi naŋ oc meŋ sa têŋ têm ŋambu-nga

¹⁸ Têŋ ndoc aô gakôc gauc pi waêŋ ñayham ti ñawasi naŋ yac oc datap sa têŋ têm ŋambu-nga, naŋ galic gêŋ wapac hoŋ naŋ kwahic dec dahôc dambo nom, naŋ gitôm gêŋ sauŋ. ¹⁹ Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö kên yêc nom, naŋ sêmbo sêtôm yac lau naŋ dakêŋ batan ma dahôn têm naŋ Anötö oc tôc iŋ ndê balêkoc asê tiawê. ²⁰ Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö kên, naŋ sêtisac sêwhiŋ yac ñamalac. Gêŋ dau si atac whiŋ lêŋ bocdinaŋ dom, magoc têŋ

ndoc Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-nga, naŋ iŋ ndê yom kên sac gêŋ hoŋ. Magoc yac dakêŋ batan ²¹ bu tiŋambu Anötö oc êŋgapwêc gêŋ hoŋ su yêc lêŋ sêtisac-nga. Ma têŋ têm dinaŋ ñawapac dau oc êŋgwiniŋ yac lau naŋ dati Anötö ndê balêkoc, me gêŋ dan naŋ Anötö kên, naŋ tiyham dom, ma yac ti gêŋ hoŋ oc dambo ñayham ma ti ñawasi eŋ.

²² Yac taŋyalê bu têŋ têm ñamata-nga e meŋ, gêŋ hoŋ naŋ Anötö kên, naŋ sêhôt ñawapac gitôm awhê naŋ bu kôc balêkoc, dec kêsahê ñandê ma taŋ. ²³ Ma ñawapac dau kêgwiniŋ gêŋ nom-nga tawasê dom, magoc kêgwiniŋ yac ñamalac whiŋ, dec dambo ti danŋi yêc neŋ ñalôm. Yomandô yac dakôc Ìjalau Dabuŋ su gitôm gêŋ ñandô mbêc ñayham. Tigen gêŋ ñatô naŋ Anötö gic bata bocdec bu, iŋ oc kôc yac sa dambo dawhiŋ iŋ datôm iŋ ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ñawapac nom-nga, naŋ ñandô sa su dom. Bocdinaŋ kwahic dec yac dahôn ti dakêŋ batan gêŋ ñayham naŋ oc meŋ sa. ²⁴ Têŋ ndoc yac dakêŋ whiŋ ma datap Anötö ndê mwasiŋ nem yac si-nga sa, naŋ yac dakêŋ batan bu oc datap gêŋ dinaŋ sa whiŋ. Magoc yac neŋ dakêŋ batan ñahu sip gêŋ naŋ datap sa su, naŋ dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakêŋ batan dom. ²⁵ Kwahic dec yac dakêŋ batan gêŋ naŋ dalic su dom, ma dahôn dambo ti atac pa su eŋ.

Ìjalau Dabuŋ gêm yac sa tu dateŋ mbec-nga

²⁶ Ma gêŋ dan whiŋ bocdec bu. Ìjalau Dabuŋ oc nem yac sa têŋ ndoc yac bu dateŋ mbec magoc dapônda dauŋ tu gêŋ naŋ gic waê bu dateŋ mbec pi-nga. Ìjalau dau oc nem yac awhaŋ têŋ Anötö, pi danŋi naŋ yêc yac neŋ ñalôm, naŋ tôm dom bu yac dauŋ dasôm asê. ²⁷ Ma Anötö naŋ kêyalê ñamalac si ñalôm e pi sa, naŋ oc ngô mbec dau, ñahu bu iŋlu ndê Ìjalau sêkôm si gêŋ hoŋ ña gauc

tigenj. Ma ñalau dau tenj mbec tu lau dabuñ-nga, kékuc Anötö ndê atac whiñ solop.

Gên dañ gitôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ

²⁸ Ma yac lau nañ Anötö kêgalêm yac sa dati in ndê lau, tòm in dau gauc gêm tidôn, nañ tanyalê bu in gêm gôlinj gên hoñ, bu ti yac lau nañ atac whiñ in, nañ neñ ñayham. ²⁹ Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anötö kêyalê yac muñ su, ma kêyalin yac sa bu oc datôm in Atun-gac dau. Ma bocdinañ in ndê Atun-gac ti ngac mbêc, ma yac dati in asii ti lhuwêi daêsam. ³⁰ Ma yac lau nañ in kêyalin yac sa gwanan su, nañ in kêgalêm yac, ma kêmasan lêt tu dati lau gitên ma datap in ndê ñawasi sa-nga.

³¹ Bocdinañ dasôm sake pi gên hoñ nañ Anötö kôm tu yac-nga? Yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñapu, dec ñacyo bocke oc ku yac dulu? ³² In kêgamin in dau ndê Atu têt yac dom, magoc kêkin in meñ mbac ndu tu yac hoñ-nga. Ma bocdinañ dec tòm dom bu in êngaminj gên dañ têt yac, in oc êmwasiñ yac ña gên bocke nañ dapônda nañ. ³³ In dau kêyalin yac sa, ma puñ yac dôn ma sam yac bu lau gitên. Tu dinañ-nga dec asa gitôm bu oc êngôlinj yom dañ pi yac têt in? ³⁴ Ma asa gitôm bu oc êmatôc yac ma señ yac su? Ñalên mba. Ñahu bu Yisu Kilisi nañ mbac ndu ma Anötö un in sa mbo tali tiyham, nañ ndôc Anötö ndê amba andô-nga, ma gêm yac awhañ têt in. ³⁵⁻³⁶ Ma asa oc tòm bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ ñalôm? Ñawapac daêsam sêyêc, tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Tôm bêc hoñ lau tac whiñ bu sêndic yac ndu tu am-nga.

Ñac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-nga.

[BW 44:22]

Yac bu dahôc ñawapac me ñandê, ma lau bu sêkên kisa yac me sêndic yac ña bienj, me yac bu dapônda gên danañ-nga me ñakwê, me yac bu datap gên ti ñaclai nañ bu señ yac su-nga sa, goc gên dinañ ñadañ oc tòm dom bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiñ ñalôm. ³⁷ Mba andô! Tu Kilisi nañ atac whiñ yac-nga, nañ dec gên hoñ dinañ ñadañ oc tòm dom bu ku yac dulu. ³⁸⁻³⁹ Aêc! Aô kayalê tidôn bu gên dañ oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ, nañ datap sa tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tanli, yac bu dapi lôc baliñ me dasip gwêc ñalôm dandi, tigenj oc tòm dom bu daso Anötö ndê atac whiñ. Ma aña me ñalau sac me gên kwahic dec-nga me gên nañ oc meñ sa tiñambu-nga, me ñaclai tidau-tidau me gên hoñ nañ Anötö kêñ, nañ ñadañ oc tòm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ.

Pol tawalô lau Israel-nga nañ sêkên whiñ Yisu dom

9 Tu Kilisi nañ aô gakên whiñ-nga, dec aô wasôm yom ñandô têt mac. Aô oc wansau mac dom. Ma yêc aneñ ñalôm, nañ ñalau Dabuñ gêm gôlinj, dec kayalê tidôn bu aneñ yom in yom ñandô en. ² Aô wasôm têt mac bu aneñ ñalôm ñawapac ñapan ma kasahê ñandê atu, tu lau Israel-nga daêsam nañ sêkên whiñ Kilisi dom-nga. ³ Lau dau aneñ asidôwai ti lhuñwêi Israel-nga, nañ yac mba ñahu tigenj. Ma aô tac whiñ ndu andô bu ñac lau dau sêkên whiñ Kilisi. Aêc, tòm Anötö êmasuc aô su yêc Kilisi-nga, me lic aô gitôm ngac sac sambuc, magoc lêt dau bu nem ñac sa tu sêkên whiñ Yisu-nga, dec aô oc walic ñayham bu wahôc ñawapac dau.

⁴ Lau Israel-nga dinañ Anötö kêyalin ñac sa bu sêti in ndê lau, ma hoc in ndê ñawasi asê têt ñac. In kêmatin pwac whiñ ñac si apai, ma gic bata gên ñay-

ham daêsam tu nem ñac sa-nga. In kên yomsu ti sakiñ lôm dabuñ-nga têt ñac. ⁵Ñac hoñ sêsa akên apai nañ Anötö dau kêyalin sa sêti in ndê lau. Ma lau Israel-nga si †Mesaya dau meñ sa akên apai dinañ si dac ñapu. Kilisi dau dinañ in Anötö ñandô ma gêt hoñ ñadau, dec gic waê bu tampin in tòm bêt hoñ. Yomandô!

Anötö ndê lêt ênyalin lau sa-nga

⁶Anötö gic bata mwasiñ hoñ dinañ têt lau Israel-nga. Magoc tu ñac si daêsam sêkên whin Yisu dom-nga, dec dasôm bu Anötö ndê yom dau ñandô mba lec dom. Mba! Ñahu bu lau hoñ nañ sêsa akên †Jakob, nañ sêti lau Israel-nga ñandô, nañ Anötö kêyalin ñac sa, nañ dom. ⁷Ma ñalên tigen, lau hoñ nañ sêsa akên Abraham, nañ dasam ñac bu Abraham atui ñandô dom. Tôm yom nañ Anötö sôm têt Abraham bocdec bu: Lau oc sêsam lau wakuc nañ sêsa akên Aisak bu am nem gôlôwac ñandô.

[Gen 21:12]

⁸Yom dau ñahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu-lu sêsa akên Abraham. Magoc Ismael ti ndê lau wakuc sêti lau Israel-nga ñandô, nañ Anötö sam bu in ndê atui, nañ dom. Magoc Aisak ti ndê lau wakuc nañ Anötö kêmatin pwac hêganôn ñac, nañ in gêlic ñac tòm Abraham ndê atui solop. ⁹Bu Anötö kêmatin pwac têt Abraham bocdec bu:

Têt yala dañ ñinga goc aô wambu wameñ, ma am nem awhê Sara oc kôc nem atômñgac dañ su.

[Gen 18:10, 14]

¹⁰Ma gauc nem balêkoc lômpôn nañ Rebeka kôc. Inlu si damba tigen, yac mba aban Aisak. ¹¹⁻¹²Magoc Rebeka kôc inlu su dom, ma sêkôm gêt ñayham me sac dañ su dom, nañ Anötö kêyalin inlu si dañ sa gwanan. In sôm yom têt Rebeka bocdec bu:

Ñgac atu oc nem akin ñgac sauñ.

[Gen 25:23]

Anötö kôm gêt dau kêkuc in ndê lêt ênyalin lau sa-nga tòm in dau gauc gêm, ma tu gwelên nañ ñac dau sêkôm nañ-nga dom. ¹³Sêto Anötö ndê yom dañ tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aô atac whin Jakob, magoc atac tec Iso.

[Mal 1:2-3]

¹⁴Bocdinañ oc dasôm sake? Dasôm bu Anötö ndê lêt ênyalin lau sa-nga in solop dom, me? Mba andô! ¹⁵Bu in sôm yom têt Moses bocdec bu:

Aô oc tanwalô lau nañ aô atac whin bu tanwalô ñac. Ma aô oc atac apu lau nañ aô atac whin bu atac apu ñac.

[Eks 33:19]

¹⁶Bocdinañ Anötö kêyalin lau sa tu ñac dau si atac whin me ñac si gwelên-nga dom, magoc tu in dau ndê tawalô-nga.

¹⁷Ma gêt dañ tiyham. Sêto yom nañ Anötö sôm têt Parao yêc bocdec bu:

Aô gakên am ti kin bu watôc aneñ ñac lai asê pi gêt nañ wakôm têt am, ma bu aneñ ñaê ñawaê sa ma nem nom ñagameñ sambuc ahuc.

[Eks 9:16]

¹⁸Ñalên dinañ Anötö tawalô lau nañ in tac whin bu tawalô, ma lau nañ in tac whin bu kôm ñac si ñalôm ñadandi, nañ kôm ñadandi sa.

¹⁹Ma mboe mac nem dañ oc sôm yom têt aô bocdec bu, “Lêt dau bu bocdinañ, dec tu sake-nga Anötö puc yac neñ giso asê? Bu Anötö kêmasañ lêt hoñ tidôn tòm in gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lêt dau-nga dañ?” ²⁰Magoc aô wasôm têt am ñamalac bocke nañ gauc gêm bu sôm yom kain dinañ pi Anötö. Bocke ma lôn andô dañ oc sôm têt ñamalac nañ kêmasañ in ma ndac, “Tu sake-nga am kêmasañ aô kain dindec?” ²¹Yom dau solop dom. Bu ñamalac kêmasañ lôn-nga dau in ti ñadau. Ma in gitôm bu kôc nom-dac ma êmasañ gêt ñayham tiwaê dañ,

me gêñ nambwa waêmba dan, tòm in dau gauc gêm.

²² Ma ñalên tigen Anötö in ñadau, ma tòm bu kôm tòm in atac whiñ. Lau nañ sêkôm sac sic waê bu sêninga, ma Anötö bu tôte ndê atac ñandê ti in ndê ñaclai asê têtñ ñac, dec oc tòm. Ma in bu gauc nem bu kôc ndê ñalôm dôn, ma hê yom malô sa têtñ ñac, dec oc tòm bocdinañ.

²³ In bu êñkuc lêtñ yom malô-ña dinañ, dec in oc kôm tu bu tôte in ndê ñawasi atu asê têtñ lau nañ sic waê bu sêtap in ndê tawalô sa-ña. Lau dau in kêyalin ñac sa gwanan su, bu sêwêkain in ndê ñawasi. ²⁴ Yom dau hêganôn yac lau nañ Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau nañ lau Israel dom, nañ bocdinañ.

²⁵ Tòm Anötö ndê yom nañ propet Hosea to bocdec bu:

Lau nañ aneñ lau dom, nañ aô oc wasam ñac bu aneñ lau. Ma bawhê nañ muñ-ña aô atac whiñ in dom, nañ aô oc wasam in bu aneñ bawhê atac whiñ-ña.

²⁶ Ma yêc gameñ tigen nañ muñ-ña aô gasôm têtñ ñac bu, “Aneñ lau mac dom,” nañ lau oc sêsam ñac bu, “Anötö Tali ñadau ndê balêkoc.”

[Hos 2:23; 1:10]

²⁷ Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-ña bocdec bu:

Lau Israel-ña ñac lau daêsam ñandô, gitôm gangac gwêc-ña. Magoc Pôm-dau oc nem hoñ si dom, oc kôc ñandôlu eñ sa. ²⁸ Bu yom nañ Pôm-dau kêmatin tidôn, nañ in oc kôm ñandô sa yêc nom, ma ndic dabin ñagahô eñ.

[Ais 10:22-23]

²⁹ Ma tòm yom dan tiyham nañ Aisaya hoc asê muñ su:

Pôm-dau ñaclai ñadau bu hu yac neñ lau wakuc ñatô sin gacgeñ sêmbo dom, dec oc dandinan gitôm malac Sodom ma Gomora.

[Ais 1:9]

Lau Israel-ña sêkên whiñ dom, dec sêti lau gitên dom

³⁰ Bocdinañ oc dasôm sake pi Anötö ndê lêtñ êñyalin lau sa-ña? Lau nañ lau Israel dom, nañ sêkôm gwelên tu sêñsalê lêtñ gitên-ña dom, magoc sêtap sa tu sêkên whiñ gwelên nañ Yisu kôm tu ñac-ña. ³¹ Ma lau Israel-ña sêñsalê lêtñ gitên yêc yomsu ñalôm, magoc sêtap sa dom. ³² Ma sêtap sa dom, ñahu bu ñac sêkên whiñ gwelên nañ Yisu kôm tu ñac-ña, nañ dom. Ñac gauc gêm bu ñac oc sêti lau gitên, tu ñac dau si gwelên-ña, ma bocdinañ ñac sêtôm lau nañ sêtin gahi pi hoc ma sêpeñ. ³³ Tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Alic su nañ! Aô gakên hoc dan kalhac Lôc †Sayon, nañ lau daêsam oc sêtin gahi pi ma sêpeñ. Magoc asa nañ kên whiñ in, nañ oc maya dau dom.

[Ais 28:16; 8:14]

10 O asidôwai. Aô tac whiñ ñandô ma gateñ mbec têtñ Anötö, bu lau Israel-ña nañ sêkên whiñ Yisu dom, nañ oc sêkên whiñ dec sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-ña sa. ² A ô wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa Anötö ndê lêtñ. Ñac sêkôm gêtñ dau, magoc ñac si gauc sa pi yom ñandô dom. ³ Ñahu bu ñac gauc gêm bu sêtôc ñac dau si lêtñ asê tòm lêtñ gitên. Magoc ñac sem gauc lêtñ nañ Anötö kêmasan bu sam yac bu lau gitên, dec sêsôc lêtñ dau ñapu dom. ⁴ Bu Kilisi dau ndê lêtñ gitên gic bata yomsu hoñ, dec lau hoñ nañ sêkên whiñ Yisu, nañ Anötö gêlic ñac bu lau gitên.

Anötö ndê lêtñ nem lau si-ña

⁵ Lêtñ bu lau sêti lau gitên tu sêñkuc yomsu-ña, nañ Moses whê sa bocdec bu:

Asa nañ bu êñkuc yomsu hoñ ñapep eñ, nañ oc ndôc tali tu yomsu-ña.

[Lev 18:5]

6-7 Magoc ñamalac ðaŋ oc tòm bu t i ñamalac gitêŋ tu iŋ kêkuc yomsu-ŋga lec dom. Lêŋ dati lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga, naŋ meŋ sa tiawê su. Tòm yom ðaŋ naŋ sêto yêc bocdec bu: Akôc gauc ðaêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom.

[Diut 30:13]

Bocdinaŋ yac dapônda ñamalac ðaŋ bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip meŋ, me bu sip lambwam ndi bu kôc iŋ su akêŋ lau batê-ŋga dom, tu bu datap yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga ñahu sa. Mba! ⁸Bu yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga dec yac ahoc asê têŋ mac su, tòm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Yom dau siŋ dau têŋ mac dom, bu mac akôc sa sip nem ñalôm su, ma mac asôm ambo.

[Diut 30:14]

⁹Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêŋ whiŋ ti nem ñalôm sambuc bu Anötö uŋ Yisu sa akêŋ lau batê-ŋga, ma whamsuŋ hoc yom asê bu Yisu iŋ am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si. ¹⁰Bu yêc am nem ñalôm naŋ am kêŋ whiŋ, dec Anötö gêlic am bu ñamalac gitêŋ, ma yêc am nem whamsuŋ am hoc nem kêŋ whiŋ Yisu-ŋga asê, dec Anötö gêm am si. ¹¹Tòm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Asa naŋ kêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc maya dau dom.

[Ais 28:16]

¹²Bu Anötö gêlic lau Israel ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ ñalêŋ tigeŋ. Pômdau tigeŋ dec ti lau hoŋ si Pômdau, ma lau hoŋ naŋ sêta iŋ ndê ñaê, naŋ iŋ oc êmwasiŋ ñac ñandô. ¹³Tòm yom naŋ propet Joel to yêc bocdec bu:

Lau hoŋ naŋ sêta Pômdau ndê ñaê, naŋ Anötö oc nem ñac si.

[Joel 2:32]

¹⁴Magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu su dom, naŋ oc sêta iŋ ndê ñaê ñalêŋ bocke? Ñac bu sêŋgô iŋ ñawaê dom, dec

oc sêkêŋ whiŋ ñalêŋ bocke? Ma lau bu sêhoc ñawaê ñayham asê têŋ ñac dom, dec oc sêŋgô ñalêŋ bocke? ¹⁵Ma lau bu sêŋkiŋ lau aheŋ-ŋga sêsa sêndi dom, dec ñawaê ñayham dau oc hôc asê lau dau ñalêŋ bocke? Tòm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Lau naŋ sêŋgô ñawaê ñayham, naŋ oc sêtisambuc lau aheŋ-ŋga naŋ sêŋsêlêŋ sêmeŋ tu sêhoc ñawaê dau asê-ŋga.

[Ais 52:7]

¹⁶⁻¹⁷Bocdinaŋ yac neŋ dakêŋ whiŋ ñahu sip ðaŋgô ñawaê ñayham, ma yom pi Kilisi ti ñawaê ñayham ñahu. Magoc lau Israel-ŋga hoŋ sêkôc ñawaê ñayham sa dom. Tòm Aisaya to:

O Pômdau, lau ðaŋ sêkêŋ whiŋ yom naŋ yac ahoc asê, naŋ dom.

[Ais 53:1a]

¹⁸Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-ŋga sêŋgô ñawaê ñayham su, me mba? Aêc, ñac sêŋgô su, tòm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Yom dau sa têŋ nom ñabatiŋ hoŋ, ma lau sêŋgô yêc nom ñagameŋ sambob.

[BW 19:4]

¹⁹⁻²¹Ma gêndac ðaŋ tiyham bocdec bu, lau Israel-ŋga sêŋyalê yom naŋ sêŋgô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, naŋ Aisaya to pi lau Israel-ŋga bocdec bu:

Tòm bêc hoŋ aô kamatôc amaŋ tu wakôc lau dau sa-ŋga, magoc ñac lau ðaŋ-gapêc ma ñac si ñalôm ñadandi.

[Ais 65:2]

Lau Israel-ŋga sêtec bu sêkôc ñawaê ñayham sa, ma bocdinaŋ yom dau sa têŋ lau gameŋ apa-ŋga gi. Yom naŋ Anötö sôm têŋ lau Israel-ŋga, naŋ whê gêŋ dau sa, tòm Moses to yêc bocdec bu:

Aô oc watoc lau waêmba sa, e kôm mac anem lêmuŋ ñac. Ma watoc lau gauc mbasi-ŋga sa, e kôm mac atac ñandê.

[Diut 32:31]

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau naŋ sêŋsalê aô dom, naŋ sêtap aô sa.
Ma gatôc dauŋ asê têŋ lau naŋ sêndac
aô dom naŋ.

[Ais 65:1]

Anötö puc dômbwê iŋ ndê lau Israel-ŋga dom

11 Bocdinaŋ aô bu wandac mac
bocdec bu. Mac gauc gêm bu
Anötö puc dômbwê iŋ ndê lau Israel-
ŋga, me? Aô wasôm mba andô, bu aô
dauŋ ŋgac Israel-ŋga, ma Abraham ndê
wakuc dan, naŋ gasa akêŋ Benjamin ndê
ton. ² Anötö puc dômbwê iŋ ndê lau naŋ
iŋ kêyalin ŋac sa gwanan su, naŋ dom.
Gauc nem yom naŋ sêto yêc pi Elaija, têŋ
ndoc iŋ pu lau Israel-ŋga têŋ Anötö, ma
sôm yom bocdec bu:

³ Pômdau, ŋac sic am nem lau propet
ndu, ma sêseŋ alta naŋ lau sem akin
am sêmbo, naŋ su. Aô tanwasêŋ dec
gasôc am ŋapu, ma ŋac bu sêndic aô
ndu.

[I Kiŋ 19:10, 14]

⁴ Gauc nem yom naŋ Anötö ô têŋ iŋ
bocdec bu:

Aô gasin aneŋ lau 7,000 sêmbo lau
Israel-ŋga ŋalôm, naŋ sêpôn haduc têŋ
anötö tasan Baal dom.

[I Kiŋ 19:18]

⁵ Ŋalêŋ tigeŋ kwahic dec lau ton dan
sêmbo lau Israel-ŋga ŋalôm, naŋ Anötö
kêyalin ŋac sa sêti iŋ ndê, kêkuc iŋ ndê
lêŋ êmwasiŋ lau ŋambwa-ŋga. ⁶ Ŋac sê-
tap Anötö ndê mwasin sa tu ŋac dau si
sakin-ŋga dom. Anötö bu êŋyalin ŋac sa
tu ŋac si sakin-ŋga, dec yom naŋ dasôm
pi iŋ ndê lêŋ êmwasiŋ lau ŋambwa-ŋga,
naŋ oc yom ŋandô dom.

⁷ Bocdinaŋ oc dasôm sake? Lau Israel-
ŋga sêkôm mwasac bu sêti lau gitêŋ
yêc Anötö aŋgô-ŋga, magoc gitôm dom.
Magoc ŋac si lau naŋ Anötö dau kêyalin
ŋac sa, naŋ sêtap lêŋ sêti lau gitêŋ-ŋga
sa. Ma ŋac si lau ŋatô, Anötö kôm ŋac

si ŋalôm ŋadandi sa, ⁸ tôm yom naŋ sêto
yêc bocdec bu:

Anötö kêŋ ŋasec kôm ŋac si ŋalôm ahuc,
ma iŋ kôm ŋac si tandô tipec ma ŋac
si danŋasuŋ hóc ahuc. Ma ŋac sêmbo
bocdinaŋ ŋapaŋ e meŋ têŋ kwahic dec.

[Diut 29:4; Ais 29:10]

⁹ Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasin naŋ ŋac bu sêneŋ-ŋga, naŋ oc
kac dau kwi ma kêŋ sac ŋac, gitôm
huc me akô bu kôc ŋac dôn-ŋga, ma
gitôm hoc sêtiŋ gahi pi-ŋga, ma gitôm
ŋagêyô sac bu kêŋ wapac ŋac. ¹⁰ Anötö
kôm ŋac si tandô tipec, e sêlic gameŋ
apu. Ma iŋ kêŋ ŋac sêhóc ŋawapac ŋa-
paŋ e dômbwêkwa mbwê-alô.

[BW 69:22-23]

Lau apa sêtap mwasin sa tu lau Israel-ŋga

¹¹ Aô bu wakêŋ gêndac dan tiyham.
Mac gauc gêm bu lau Israel-ŋga sêpeŋ
e siŋga gacgeŋ, me mba? Aô wasôm têŋ
mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel
si giso-ŋga, dec lau naŋ lau Israel dom,
naŋ sêtap Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga
sa. Ma gêŋ dau oc kôm lau Israel-ŋga
sênem lêmun lau apa dau. ¹² Magoc ŋac
si giso dau ti seŋ bu lau apa hon sêtap
Anötö ndê mwasin sa hóc gêlêc. Ma ŋac
lau Israel-ŋga dau bu sêkac dau kwi ma
sêkêŋ whin Yisu, dec lau daêsam andô
oc sêtap Anötö ndê mwasin sa êŋlêc, ŋac
lau Israel-ŋga dau, ma lau gameŋ apa-
ŋga sêwhin.

¹³ Aô gato yom dindec têŋ mac lau
naŋ lau Israel dom. Anötö kêyalin aô sa
gati aposel tu bu wahoc ŋawaê ŋayham
asê têŋ mac-ŋga. Ma aô atac ŋayham
atu tu aneŋ gwelen dindec-ŋga. ¹⁴ Ŋahu
bu mboe aneŋ asidôwai Israel-ŋga ŋatô
oc sênem lêmun Anötö ndê mwasin naŋ
mac atap sa, e kôm ŋac sênem dau kwi
ma sêtap lêŋ Anötö nem ŋac si-ŋga sa
sêwhin. ¹⁵ Kwahic dec ŋac sêkôc ŋawaê
ŋayham pi Yisu sa dom, ma tu dinaŋ-ŋga

dec lau gameŋ apa-nga hoŋ sêŋgô ŋawaê naŋ hê wamba ŋac têŋ Anötö. Magoc lau Israel-nga bu sêkôc ŋawaê ŋayham dau sa ma sêkêŋ whiŋ Yisu, dec ŋac oc sêtôm lau naŋ sêtisa akêŋ lau batê-nga. ¹⁶ Gêŋ ŋandô mbêc naŋ dakêŋ ti da têŋ Anötö naŋ gêŋ dabuŋ, ma oc kôm gêŋ ŋandô ŋambu-nga hoŋ ti dabuŋ. Ma Anötö bu lic a daŋ ŋawakac bu dabuŋ, dec iŋ oc lic a dau ŋasaŋgac hoŋ bu dabuŋ bocdinaŋ.[¶]

Pol gêm dôhôn lau Israel pi a olib

¹⁷ Lau Israel-nga gitôm a †olib malac-nga naŋ Anötö tim ŋasaŋgac ŋatô kic. Ma mac lau naŋ lau Israel dom, mac atôm a olib saleŋ-nga ŋasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôŋ pi a olib malac-nga dau ŋampê, awhiŋ a dau ŋasaŋgac ŋatô, bu atap ŋakwi ŋayham sa yêc a olib dinaŋ ŋawakac. ¹⁸ Bocdinaŋ atoc daôm sa tu mac akôc a ŋasaŋgac naŋ siŋga su, naŋ si mala-nga dom. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec gauc nem bu mac akêŋ ŋaŋga têŋ a olib dau dom, magoc mac daôm akôc ŋaŋga yêc a olib ŋawakac. ¹⁹ Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim ŋasaŋgac ŋatô su, tu bu kôc mac sa aô ŋac su. ²⁰ Yom dau iŋ yomandô, tigen gauc nem bocdec bu, Anötö kôc mac sa tu mac akêŋ whiŋ Yisu-nga, ma tim ŋac su bu ŋac sêkêŋ whiŋ dom. Bocdinaŋ atoc daôm sa dom, magoc atôc Anötö. ²¹ Bu a dau ŋasaŋgac solop naŋ Anötö tim ŋatô su. Ma iŋ gitôm bu oc tim mac su bocdinaŋ.

²² Tu dinaŋ-nga dec aŋyalê tidôn bu Anötö iŋ Anötö êmwasiŋ lau-nga, ma iŋ Anötö kên ŋagêyô têŋ lau-nga whiŋ. Iŋ kên ŋagêyô têŋ lau naŋ sêpen, magoc kêmwasin mac. Asap iŋ ndê mwasiŋ dinaŋ dôŋ. Bu mba, dec iŋ oc tim mac

su. ²³ Ma lau Israel-nga dinaŋ bu sêkac dau kwi ma sêkêŋ whiŋ Yisu, dec Anötö oc kôc ŋac sa, ma iŋ gitôm bu kên ŋac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôŋ tiyham. ²⁴ Bu mac a olib malac-nga ŋasaŋgac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib saleŋ-nga, ma kên mac ati a olib malac-nga ŋasaŋgac. Bocdinaŋ oc ŋawapac dom bu iŋ kôc a dau ŋasaŋgac solop, ma kên ŋac sêlhac si a ŋampê solop tiyham.

Anötö tawalô lau hoŋ

²⁵ O asidôwai. Yom dindec ŋahu sip ŋalôm gi, ma aô tac whiŋ bu mac aŋyalê ŋapep. Ma bocdinaŋ oc tôm dom bu mac atoc daôm sa. Anötö kôm lau Israel-nga si ŋalôm ŋadandi sa, bu sêmbu bocdinaŋ e lau gameŋ apa-nga hoŋ naŋ Anötö kêgalêm ŋac sa, naŋ sêmen sêsôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu su naŋ. ²⁶ Ma ŋalêŋ dinaŋ dec Anötö oc nem lau Israel-nga hoŋ si, tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu: Iŋgac nem lau si-nga oc meŋ sa akêŋ Lôc Sayon. Ma iŋ oc nem Jakob ndê wakuc kwi sêhu mêtê sac siŋ. ²⁷ Ma aô wamatiŋ aneŋ pwac whiŋ ŋac, têŋ têm naŋ aô oc wasuc ŋac si sac kwi.

[Ais 59:20-21]

²⁸ Lau Israel-nga sêti Anötö ndê ŋacyo, ŋahu bu sêkôc ŋawaê ŋayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinaŋ-nga ŋawaê dau golom mac. Magoc Anötö kêyalin ŋac sa gwanan su, dec tac whiŋ ŋac tu abanji Israel-nga. ²⁹ Bu galem ti mwasiŋ naŋ Anötö gic bata têŋ lau, naŋ iŋ oc tôm dom bu seŋ su. ³⁰⁻³¹ Muŋ-nga mac lau gameŋ apa-nga daŋampêc têŋ Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga daŋgapêc têŋ Anötö, dec mac atap iŋ ndê tawalô sa. Ma tu dinaŋ-nga ŋac lau Israel-nga naŋ kwahic dec daŋgapêc têŋ

[¶]11:16 Yom dau iŋ gitôm yom gôliŋ daŋ. Yom pi gêŋ ŋandô mbêc ma a ŋawakac, naŋ hêganôn lau Israel-nga si apai. Pol bu tôc asê bu Anötö kôc lau Israel-nga si apai sa ma gêlic ŋac bu lau dabuŋ, ma ŋac si lau wakuc bu sêkêŋ whiŋ Yisu, dec iŋ oc lic ŋac bu lau dabuŋ ŋalêŋ tigen.

Anötö, naŋ tiŋambu oc sêtap iŋ ndê tawalô sa sêwhiŋ. ³² Bu Anötö sam lau hoŋ bu lau daŋgapêc-ŋga. Iŋ tôc gêŋ dau tiawê, dec lau hoŋ naŋ bu sênem dandi kwi, naŋ iŋ oc tawalô ŋac.

Datoc Anötö ndê waê sa

³³ Oyaê. Anötö ndê mwasiŋ ti iŋ ndê gauc iŋ gêŋ atu andô, ma iŋ kêyalê gêŋ hoŋ e pi sa timala eŋ. Asa oc nditôm bu êŋyalê iŋ ndê lêŋ me yom naŋ tidôn yêc iŋ-ŋga?

³⁴ Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, me gitôm bu kêŋ gauc têŋ iŋ?

[Ais 40:13]

³⁵ Ma asa tôm bu kêŋ gêŋ ŋayham daŋ têŋ Anötö, dec Anötö oc kêŋ gêŋ têŋ iŋ ô?

[Job 41:11]

³⁶ Bu gêŋ hoŋ sa akêŋ iŋ ndê, ma iŋ ti gêŋ hoŋ ŋahu ma ti gêŋ hoŋ ŋadau bocdinaŋ. Datoc iŋ ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

Dasa neŋ lêŋ wakuc dawhiŋ Kilisi

12 O asidôwai. Gauc nem yom hoŋ naŋ aô gasôm tu gawhê Anötö ndê tawalô sa têŋ mac-ŋga naŋ. Dec akêŋ daôm sambuc bu anem akiŋ Anötö tôm mac nem bêc ambo tamli-ŋga hoŋ. Akêŋ daôm sambuc atôm da tali ma dabuŋ, naŋ oc ndic Anötö tandô ŋayham. Mac nem lêŋ ŋandô aŋkuc ŋalau Dabuŋ tu anem akiŋ Anötö-ŋga dau dinaŋ. ² Aŋsêlêŋ ti asa nem lêŋ atôm lau nom dindec-ŋga dom, magoc ati lau wakuc tôm Anötö kêŋ gauc wakuc têŋ mac. Ma bocdinaŋ mac oc atôm bu aŋsahê gêŋ hoŋ, ma aŋyalê mêtê gitêŋ, ma mêtê ŋawasi ma mêtê naŋ oc ndic Anötö tandô ŋayham, naŋ iŋ atac whiŋ bu yac dakôm.

Anötö kêmwasiŋ yac ŋalêŋ têtêŋ

³ Tôm Anötö ndê mwasiŋ puc aô dôn, dec wasôm têŋ mac hoŋ têtêŋ ndi, bu

atoc daôm sa êŋlêc dom, magoc akôc gauc ŋapêp pi daôm. Bu mac hoŋ akêŋ whiŋ Yisu tôm mwasiŋ naŋ Anötö dau gic sam têŋ mac ŋalêŋ têtêŋ. ⁴ Yac taŋyalê bu ŋamalac daŋ iŋ ŋamlic tigeŋ, magoc ŋagêŋ daêsam sêyêc iŋ ndê ŋamlic tigeŋ dinaŋ. Ma gêŋ dau sêwêkaiŋ gwelêŋ têtêŋ. ⁵ Ma ŋalêŋ tigeŋ dinaŋ, yac lau daêsam naŋ dakêŋ whiŋ Kilisi su, naŋ dati Yisu ndê gôlôwac dabuŋ tigeŋ, ma yac tigeŋ-tigeŋ dambo tu danem lau hoŋ naŋ sêmbo gôlôwac dabuŋ ŋalôm, naŋ sa. ⁶ Yac dawêkaiŋ mwasiŋ dakôm gwelêŋ-ŋga têtêŋ, tôm Anötö kêmwasiŋ yac ŋalêŋ. Asa naŋ tap mwasiŋ hoc yom asê tôm propet-ŋga sa, naŋ kôm tôm iŋ ndê kêŋ whiŋ tôc asê. ⁷ Asa naŋ tap mwasiŋ nem akiŋ gôlôwac-ŋga sa, naŋ nem akiŋ maŋ. Ma iŋ naŋ tap mwasiŋ sa bu êndôhôn Anötö ndê yom têŋ lau, naŋ bocdinaŋ. ⁸ Asa naŋ tap mwasiŋ sôm yom ŋayham-ŋayham tu puc lau dôn-ŋga sa, naŋ kôm. Ma asa naŋ Anötö ndê mwasiŋ kac iŋ bu kêŋ gêŋ tu nem lau ŋalôm sawa sa-ŋga, naŋ kêŋ ti ndê ŋalôm sambuc. Asa naŋ tap mwasiŋ bu nem gôliŋ gôlôwac-ŋga sa, naŋ kôm ti licbalê, ma iŋ naŋ tap mwasiŋ tawalô lau-ŋga sa, naŋ tawalô lau ti atac ŋayham.

Mêtê atac whiŋ-ŋga

⁹ Mêtê atac whiŋ-ŋga iŋ gêŋ dasôm ŋambwa-ŋga dom. Dakôm ŋandô sa ŋalêŋ bocdec. Yac atac tec mêtê sac ma dasap mêtê ŋayham dôn. ¹⁰ Dakêŋ neŋ ŋalôm sambuc tu atac whiŋ asidôwai-ŋga, ma datoc ŋac sa hôc gêlêc dauŋ dandic ŋawaê. ¹¹ Dakêŋ dauŋ sambuc tu danem akiŋ Pômdau-ŋga, ma dakôm ti ŋalôm lu-lu dom. ¹² Gêŋ naŋ dakêŋ batan bu Anötö kôm, naŋ dahôn ti atac ŋayham, dalhac ŋaŋga tu dahôc ŋawapac-ŋga ti neŋ atac pa su, ma dasap mêtê daten mbec-ŋga dôn ŋapaŋ. ¹³ Dakêŋ gêŋ tu danem Anötö ndê lau

dabuŋ naŋ sêpônda dau, naŋ sa-nga, ma dandic ya ɲac. ¹⁴Lau naŋ sêkêŋ kisa mac, naŋ apucbo ɲac dom, magoc andac Anötö bu nem mbec ɲac. ¹⁵Lau bu sêkôm atac ɲayham, dec atac ɲayham awhiŋ ɲac. Ma lau bu sêtarŋ, naŋ atarŋ awhiŋ ɲac. ¹⁶Apiŋ daôm dôn ti ɲalôm tigenŋ. Atoc daôm sa me alic daôm bu lau ti gauc atu-tu dom, magoc atac whiŋ lau waêmbo ma ambo ahê ɲac dom.

¹⁷Akôm mêtê sac ô sac naŋ sêkôm têng mac, naŋ dom. Ayob daôm ɲapep bu akôm mêtê naŋ lau hoŋ sêlic bu ɲayham eŋ. ¹⁸Aŋsahê bu nditôm, dec ambo awhiŋ lau ti yom malô eŋ, ma mac daôm akôm gêng daŋ bu asenŋ yom malô su dom. ¹⁹O aneŋ asidôwai, akêŋ ɲagêyô ô sac dom, magoc akêŋ lau naŋ sêkôm sac têng mac sêsip Anötö amba e sêtap iŋ dau ndê atac ɲandê sa. Bu sêto yom daŋ yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, “Gwelenŋ sac ɲagêyô-nga yêc aô amanŋ, ma aô dauŋ oc wakêŋ.”

[Diut 32:35]

²⁰Akêŋ ɲagêyô dom, magoc akôm tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Am nem ɲacyo bu gêng yô iŋ, naŋ kêng gêng iŋ neŋ. Iŋ bu bu yô iŋ, naŋ kêng bu iŋ nôm. Am bu kôm bocdinaŋ, dec oc kôm iŋ maya dau ɲalênŋ sac.

[Prov 25:21-22]

²¹Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mêtê ɲayham eŋ e aku sac dulu.

Dasôc gôliŋwaga ɲapu

13 Gôliŋwaga hoŋ naŋ sem gôliŋ sêmbo nom, naŋ si ɲaclai ɲahu yêc Anötö, ma iŋ dau kêng ɲasawa têng ɲac bu sênem gôliŋ. ɲac si daŋ hôc asê ɲambwa dom. Bocdinaŋ lau hoŋ sêsôc ɲac ɲapu sêndic ɲawaê. ²Asa naŋ tec bu sôc gôliŋwaga ɲapu, naŋ tec gôliŋ naŋ Anötö dau kêng, ma iŋ oc tap matôc sa. ³Gôliŋwaga si ɲaclai yêc bu sêmatôc

lau, magoc ɲac si matôc dau gic waê lau naŋ sêkôm mêtê ɲayham, naŋ dom, gic waê lau naŋ sêkôm mêtê sac. Tu dinaŋ-nga dec akôm mêtê ɲayham eŋ, ma gôliŋwaga oc sêlic mac ɲayham, ma mac oc atôc daôm tu gôliŋwaga si matôc-nga dom. ⁴ɲahu bu ɲac sêti Anötö ndê lau akiŋ bu sêyob yac dambo ɲayham-nga. Magoc mac bu akôm mêtê sac, naŋ atôc daôm, bu ɲac sêkôc ɲaclai bu sêmatôc lau, ma ɲaclai dau iŋ gêng ɲambwa dom. ɲac Anötö ndê lau akiŋ naŋ sêto iŋ su sêmbo nom, bu sêkêŋ ɲagêyô têng lau naŋ sêkôm mêtê sac naŋ. ⁵Tu dinaŋ-nga dec dasôc gôliŋwaga ɲapu. ɲahu bu ɲac si ɲaclai yêc bu sêmatôc yac. Ma gêng daŋ whiŋ bocdec bu. Tanyalê yêc neŋ ɲalôm bu dasôc ɲac ɲapu, iŋ lêng solop.

⁶Gôliŋwaga dinaŋ sêkêŋ si têm tu sênem gôliŋ tôm Anötö ndê lau akiŋ, ma tu dinaŋ-nga dec iŋ solop bu mac akêŋ takis bu anemlhi ɲac. ⁷Aêc! Gêng bocke naŋ mac ac waê bu akêŋ, naŋ akêŋ. Takis me mone bocke naŋ mac ac waê bu akêŋ, naŋ akêŋ. Lau naŋ sic waê bu mac atoc ɲac sa, naŋ dec atoc ɲac sa, ma lau ti ɲaclai, naŋ asôc ɲac ɲapu ɲapep.

Mêtê atac whiŋ asidôwai-nga

⁸Ayob daôm bu tôp daŋ yêc mac-nga dom. Tôp tigenŋ yêc mac-nga, naŋ bu akêŋ nem atac whiŋ lom daôm. Bu asa naŋ tac whiŋ iŋ ndê asidôwa, naŋ kôm Anötö ndê yomsu hoŋ ɲandô sa. ⁹Bu yomsu naŋ Moses to bocdec bu, “Kôm gêng mockaiŋ-nga dom. Ndic ɲamalac ndu dom. Nem kaŋ gêng dom,” ma “Tam-gatu gêng dom,” ma yomsu ɲatô hoŋ, naŋ ɲahu sip yomsu tigenŋ dindec, “Atac whiŋ lau meŋpaŋ am-nga gitôm am atac whiŋ daôm.” ¹⁰Asa naŋ kêkuc mêtê atac whiŋ-nga, naŋ oc kôm lau meŋpaŋ iŋ-nga ɲayom dom. Bocdinaŋ mêtê atac whiŋ lau-nga kôm yomsu hoŋ ɲandô sa.

Bêc ɲambu-ɲga meɲ kêpiɲ

¹¹ Asap mêtê atac whiɲ-ɲga dôn ɲa-pan, bu mac aɲyalê tēm kwahic dec-ɲga su. Têɲ ndoc dakêɲ whiɲ tiwakuc, naɲ dalic bu bêc datap Anötö ndê mwasinɲ nem yac si-ɲga ɲa-ɲandô sa, naɲ yêc ahê dôn yêc. Magoc kwahic dec bêc dau meɲ kêpiɲ su. Bocdinaɲ ayêc bêc dom, anem ali. ¹² Ôbwêc pacndê su, ma kêpiɲ bu laɲsê. Bocdinaɲ dahu mêtê ɲasec-ɲga hoɲ siɲ, ma dasap mêtê ɲawê-ɲga dôn, gitôm dakôc wapa dandic siɲ-ɲga sa. ¹³ Tanɲêlêɲ ti dasa neɲ lêɲ ɲapep, nditôm lau naɲ sêmbo ɲawê ɲalôm. Dakôm mêtê sac atac ɲagalac-ɲga me danôm gêɲ êɲiɲ yac-ɲga dom. Dasa lêɲ mockaiɲ-ɲga ma dakôm mêtê mayan-ɲga dom. Ma dahu mêtê atac ɲandê-ɲga ma mêtê lêmuɲ-ɲga hoɲ siɲ. ¹⁴ Anɲêlêɲ ti asa nem lêɲ aɲkuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc iɲ ti nem ɲakwê. Ma mac nem ɲalôm akwa bu êɲgilí mac bu akôm sac, naɲ goc asôc ɲapu me akôm ɲandô sa dom.

Yom pi lau naɲ sêkêɲ whiɲ ɲaɲga dom

14 Lau naɲ si sêkêɲ whiɲ ɲaɲga dom, naɲ akôc ɲac sa, ma alic ɲac sac pi yom ma pi lêɲ naɲ Pômdau tôc tiawê têɲ yac dom, naɲ dom. ² Lau ɲatô sêkêɲ whiɲ ɲaɲga dec seɲ gêɲ hoɲ. Magoc lau ɲatô sêkêɲ whiɲ ɲaɲga dom, dec sêkêɲ yao wata ma seɲ dom. ³ Am asa naɲ gêlic gêɲ hoɲ ɲayham tu neɲ-ɲga, naɲ pu lau naɲ sêtec wata, naɲ dom. Ma am asa naɲ gêɲ wata dom, naɲ pu lau naɲ seɲ wata, naɲ dom. Bu Anötö kôc lau dau sa su. ⁴ Am asa dec gauc gêm bu êmatôc ɲamalac daɲ ndê ɲgac akiɲ? ɲgac akiɲ dau ndê ɲadau oc êɲsahê iɲ ndê lêɲ, ma sôm bu iɲ lhac, me iɲ peɲ. Ma iɲ oc lhac, ɲahu bu Pômdau gitôm bu puc iɲ dôn.

⁵ Ma yom daɲ tiyham. Lau ɲatô sêtoc bêc daɲ sa bu bêc dabuɲ hôc gêlêc bêc ɲatô su. Ma lau ɲatô sêlic bêc hoɲ tôc dau. Magoc ɲalêɲ solop bu lau hoɲ sêkôc gauc pi lêɲ sênem akiɲ Anötö-ɲga, ma sêkôm tôc ɲac dau si ɲalôm kac ɲac. ⁶ Lau naɲ sêtoc bêc ɲatô sa kêlêc, naɲ sêkôm tu sêtoc Pômdau sa-ɲga. Ma lau naɲ seɲ wata, naɲ sem daɲge Anötö, dec seɲ gêɲ dau ma sêtoc Pômdau sa. Ma ɲac naɲ seɲ wata dom, naɲ sêkêɲ yao gêɲ dau tu sêtoc Pômdau sa-ɲga. Ma ɲac bocdinaɲ sem daɲge Anötö. ⁷ Bu yêc yac lau dakêɲ whiɲ Yisu-ɲga ɲalôm, naɲ ɲamalac daɲ ti ɲadau dau tu iɲ ndê tēm mbo tali-ɲga, me tu ndê tēm mbac ndu-ɲga dom. ⁸ Yac bu dambo taɲli me dambac ndu, naɲ dambo tu dapo P ômdau ndê waê sa-ɲga. Yomandô. Yac bu dambo taɲli me dambac ndu, naɲ dati Pômdau ndê lau.

⁹ Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinaɲ. ¹⁰ Ma bocdinaɲ tu sake-ɲga mac alic nem asidôwai sac, me apu ɲac tu yom ɲambwa-ɲambwa-ɲga? Yac taɲyalê su bu yac hoɲ oc dalhac Anötö aɲgô-ɲga têɲ iɲ ndê bêc êmatôc lau-ɲga. ¹¹ Tôc yom naɲ sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aô gambo taɲli yomandô, dec aɲyalê pi ɲandô bu lau hoɲ oc sêpôn haduc têɲ aô, ma sêhoc si yom asê yêc Anötö aɲgô-ɲga.”

[Ais 45:23]

¹² Yom dau tôc asê tiawê bu yac tigen-tigen oc dalhac Anötö aɲgô-ɲga, bu dawhê dauɲ neɲ lêɲ sa têɲ iɲ.

Mêtê atac whiɲ-ɲga oc kôm asidôwa daɲ peɲ dom

¹³ Tu dinaɲ-ɲga dec danem dôhôn dauɲ neɲ lêɲ whiɲ asidôwai si lêɲ tu dapo ɲac-ɲga dom. Ma dayob bu dakôm gêɲ daɲ, naɲ oc tôc bu lhac asidôwa daɲ ahuc e iɲ so Anötö ndê lêɲ, naɲ

dom. ¹⁴ Aô gakên whiŋ Pômdau Yisu, dec whê aneŋ gauc sa, ma kayalê tidôn bu gêŋ hoŋ iŋ ŋayham yêc Anötö aŋgô-ŋga. Magoc ŋamalac daŋ bu kên whiŋ bu gêŋ daŋ iŋ ŋadômbwi yêc Anötö aŋgô-ŋga ma kên yao bu neŋ dom, goc gêŋ dau ŋadômbwi yêc ŋamalac dau aŋgô-ŋga. ¹⁵ Magoc mac bu aneŋ gêŋ daŋ naŋ kôm nem asidôwa daŋ ndê ŋalôm ŋawapac, dec mac atôc mêtê atac whiŋ-ŋga têt iŋ dom. Ayob daôm bu mac nem lêt aneŋ gêŋ-ŋga kôm nem asidôwa naŋ Kilisi mbac ndu tu iŋ-ŋga, naŋ ndê kên whiŋ tisac dom. ¹⁶ Akôm gêŋ hoŋ ti gauc, ma bocdinaŋ lau daŋ oc sêtôm dom bu sêpu gêŋ naŋ mac alic ŋayham. ¹⁷ Lêt naŋ dambo †Anötö ndê gôliŋ ŋapu, naŋ ŋahu hêganôn gêŋ daneŋ ti danôm-ŋga dom. Magoc dambo Anötö ndê gôliŋ ŋapu ŋahu sip dasa lêt gitên, ma dambo ti yom malô ma ti atac ŋayham naŋ ŋalau Dabuŋ puŋ dôŋ sip yac neŋ ŋalôm têt têt. ¹⁸ Asa naŋ bu nem akiŋ Kilisi êŋkuc lêt dinaŋ, naŋ Anötö oc lic iŋ ŋayham, ma lau nom-ŋga sêwhiŋ oc sêmpiŋ iŋ.

¹⁹ Bocdinaŋ dasap lêt yom malô-ŋga dôŋ, ma dakôm gêŋ hoŋ tu dapuc asidôwai hoŋ dôŋ ma dalhac ŋaŋga. ²⁰ Akôm Anötö ndê gwelêŋ popoc tu yom pi gêŋ daneŋ-ŋga-ŋga dom. Gêŋ hoŋ iŋ ŋayham tu daneŋ-ŋga, magoc yac bu dakôm ŋamalac daŋ ndê kên whiŋ tisac tu gêŋ naŋ taŋ-ŋga, dec dakôm giso. ²¹ Mac bu aneŋ wata me anôm wain me akôm gêŋ ŋatô naŋ kôm nem asidôwa daŋ ndê kên whiŋ tisac, naŋ ŋayham bu mac ahu gêŋ dau siŋ yêc-ŋga.

²² Yom bocke naŋ am kên whiŋ pi gêŋ hoŋ dinaŋ, naŋ kôc dôŋ yêc amlu Anötö ŋalhu. Asa naŋ kôc gauc ŋapep pi gêŋ hoŋ dinaŋ e kôm giso dom, naŋ oc tap Anötö ndê mwasiŋ sa. ²³ Magoc ŋamalac naŋ gêŋ gêŋ ma ŋalôm lu-lu pi gêŋ dau, naŋ kêkuc lêt kên whiŋ-ŋga dom, ma oc tap Anötö ndê matôc sa. Lêt bocke

naŋ am kên whiŋ bu lêt solop yêc Anötö aŋgô-ŋga, naŋ kôm. Gêŋ bocke naŋ am kôm ti atac lu-lu, naŋ sac.

Dakôm gêŋ hoŋ tu danem asidôwai sa-ŋga

15 Yac lau naŋ dakên whiŋ ŋaŋga, naŋ dahôc ŋawapac dawhiŋ lau naŋ sêkên whiŋ babalê, tu bu danem ŋac sa-ŋga dandic ŋawaê. Dakôm gêŋ tu dapô dauŋ sa-ŋga dom. ² Yac lau tigeŋ-tigeŋ dakôm mêtê ŋayham têt lau meŋpaŋ yac-ŋga tu danem ŋac sa-ŋga, ma tu dapuc ŋac dôŋ-ŋga. ³ Gauc nem Kilisi. Iŋ kôm gêŋ daŋ tu dau ndê atac whiŋ-ŋga dom, magoc kôm gêŋ hoŋ kêkuc Anötö ndê atac whiŋ. Ma tu dinaŋ-ŋga dec sêpu iŋ, tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu: Lau naŋ sêpu am, naŋ sêpu aô bocdinaŋ.

[BW 69:9]

⁴ Anötö ndê yom hoŋ naŋ sêto yêc muŋ su, naŋ Anötö kên bu êndôhôn yac. Ma yom dau oc puc yac dôŋ bu dalhac ŋaŋga, ma êŋgilí yac bu dahu ŋandô ŋayham naŋ dakên batan dambo, naŋ siŋ dom.

⁵ Anötö naŋ puc mac dôŋ ma kêgilí mac bu alhac ŋaŋga, naŋ piŋ mac hoŋ dôŋ tu aŋkuc Yisu Kilisi-ŋga. ⁶ Ma ŋalêt dinaŋ iŋ oc kên mac ambo ti nem ŋalôm tigeŋ, ma awham pitigeŋ ma ahoc yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anötö ndê waê asê.

Ŋawaê ŋayham gic lau Israel-ŋga ma lau apa hoŋ ŋawaê

⁷ Bocdinaŋ akôc lau sêkên whiŋ Yisu-ŋga hoŋ sa, tôm Kilisi dau kôc mac sa. Ŋalêt dinaŋ mac oc apo Anötö ndê waê sa. ⁸ Aô wasôm têt mac bu Kilisi meŋ gitôm lau Israel-ŋga si ŋgac akiŋ, bu kôm yom naŋ Anötö gic bata têt abanŋ Israel-ŋga, naŋ ŋandô sa. ⁹ Ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ oc sêmpiŋ Anötö tu iŋ ndê mêtê tawalô lau-ŋga. Gitôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaŋ-nga aô wampiŋ am têt ndoc aô wambo wawhiŋ lau gameŋ apa-nga. Wanem wê tu watoc am nem ŋaê sa-nga.

[BW 18:49]

¹⁰ Ma yom daŋ tiyham yêc bocdec bu: Mac lau gameŋ apa-nga, atac ŋayham awhiŋ Anötö ndê lau Israel-nga.

[Diut 32:43]

¹¹ Ma daŋ tiyham:

Mac lau gameŋ apa-nga hoŋ ampiŋ Pômdau. Ma mac lau hoŋ anem wê atoc iŋ sa-nga.

[BW 117:1]

¹² Ma Aisaya to yom bocdec bu:

Ŋasili daŋ oc puc pi meŋ yêc Jessi ndê ŋawakac. Ma iŋ oc tisa bu nem gôliŋ lau nom-nga hoŋ. Ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ oc sêkêŋ bata bu iŋ nem ŋac si.

[Ais 11:10]

¹³ Aô waterŋ Anötö, naŋ ti gêt ŋayham hoŋ naŋ yac dakêŋ batan, naŋ ŋahu, bu kêt atac ŋayham ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêŋ whiŋ Yisu Kilisi-nga. Ma bocdinaŋ Ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai oc puc mac dôn bu alhac ti atac pa su, ma ahôn gêt ŋandô ŋayham naŋ mac akêŋ batam ambo.

Pol ndê gwelenŋ ŋawaê ŋayham-nga

¹⁴ O aneŋ asidôwai. Yêc aneŋ ŋalôm aô gakêŋ whiŋ ŋanŋa bu mac akôm mêtê ŋayham eŋ, ma mac aŋyalê yom ŋandô tidôn, e mac atôm bu andôhôn têt daôm.

¹⁵ Tu Anötö ndê mwasiŋ naŋ kêt têt aô-nga, dec gato yom pi gêt ŋatô ti ŋanŋa têt mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham. ¹⁶ Aêc. Anötö kêmwasiŋ aô, dec kêyaliŋ aô sa bu wanem akiŋ Yisu Kilisi tôm dabuŋsiga, bu wahoc Anötö ndê ŋawaê ŋayham asê têt lau gameŋ apa-nga. Ma tu aneŋ gwelenŋ dindec-nga dec lau gameŋ apa-nga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ oc sêti lau dabuŋ ŋa Ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai,

ma ŋac oc sêtôm da naŋ Anötö gêlic ŋayham.

¹⁷ Bocdinaŋ dec aneŋ ŋahu gapo dauŋ sa tu gwelenŋ naŋ gakôm tu Anötö-nga, naŋ Yisu Kilisi dau. ¹⁸ Aô gatec bu wasôm yom pi gêt naŋ aô dauŋ gakôm, tigeŋ wasôm yom pi gêt hoŋ naŋ Kilisi dau kôm. Aô gahoc ŋawaê ŋayham asê têt lau gameŋ apa-nga, ma sêlic gêt daêsam naŋ aô gakôm. Magoc Kilisi dau gêm ŋac si ŋalôm kwi e ŋac daŋga wambu Anötö. ¹⁹ Iŋ ndê Ŋalau Dabuŋ kêt ŋaclai têt aô bu wakôm gêt dalô ti gêt atu-tu daêsam. Bocdinaŋ aô gahoc ŋawaê ŋayham pi Kilisi asê timala eŋ, yêc malac Jerusalem ma yêc gameŋ hoŋ e meŋ têt gameŋ Ilirikum-nga. ²⁰ Aô gatec bu wakwê andu pi lhac alhê naŋ ŋamalac daŋ kêsuhuŋ muŋ su. Bocdinaŋ têt ŋamata-nga e meŋ, aô atac whiŋ bu wasôm ŋawaê ŋayham asê têt lau naŋ daŋgasuŋ sambuc Kilisi ndê ŋaê-nga. ²¹ Tôm yom daŋ naŋ sêto muŋ su pi Kilisi bocdec bu:

Lau naŋ sêŋgô iŋ ŋawaê daŋ dom, naŋ oc sêlic iŋ. Ma ŋac naŋ sêŋgô yom pi iŋ su dom, naŋ oc sêŋyalê iŋ.

[Ais 52:15]

Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-nga kêsi

²² Tu gwelenŋ dinaŋ hê aô dôn ŋapaŋ-nga, dec gitôm dom bu watêŋ mac waloc. ²³ Yala daêsam gi su, aô ŋalôm kac aô bu walic mac. Ma kwahic dec aneŋ gwelenŋ pacndê yêc gameŋ dindec. ²⁴ Bocdinaŋ aô gauc gêm bu watêŋ gameŋ Spein-nga wandi, ma têt ndoc waŋsêlêŋ wandi, naŋ dec gauc gêm bu walic mac têt ndoc dinaŋ. Aô tac whiŋ ŋandô bu wambo wawhiŋ mac tôm bêt ŋatô, ma gakêŋ batan bu tiŋambu mac oc anem aô sa bu watêŋ Spein wandi. ²⁵ Magoc gêt ŋamata-nga aô kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkêŋ whiŋ-nga sa yêc dindê. ²⁶ Bu

lau gameŋ Masedonia ti Akaya-nga sêlic ñayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêpônda dau yêc malac Jerusalem, naŋ sa. ²⁷ Ñac sêlic ñayham bu sêkôm bocdinaŋ, ma lêŋ dau iŋ solop. Ñahu bu lau gameŋ apa-nga si tôp yêc lau Israel-nga. Ñac sêtap mwasiŋ nem ñac si gatu sa-nga sa tu Kilisi-nga, naŋ meŋ akêŋ lau Israel-nga si toŋ. Bocdinaŋ solop bu ñac sêkên si awa nom-nga ñatô, bu sênem lau Israel-nga naŋ sêpônda dau, naŋ sa, ma sêô si tôp.

²⁸ Têŋ ndoc gwelen dindêc pacndê su, ma wakêŋ awa dindêc sip lau Jerusalem-nga amba su, naŋ goc watêŋ Spein wandi. Ma têŋ têm dinaŋ wameŋ walic mac. ²⁹ Ma aô gakêŋ whiŋ bu têŋ ndoc waloc wambo wawhiŋ mac, naŋ Kilisi oc êmwasiŋ yac hoŋ êŋlêc.

³⁰ Tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga, ma tu mêtê atac whiŋ-nga naŋ Ñalau kêŋ têŋ yac, dec waterŋ mac bu alhac awhiŋ aô, ma dahôc ñawapac ñawaê ñayham-nga dawhiŋ dauŋ. Ma atêŋ mbec têŋ Anôtô tu aô-nga. ³¹ Ateŋ mbec bu Anôtô êŋgaho aô su yêc lau gameŋ Judia-nga naŋ sêkên whiŋ Yisu dom, naŋ amba. Ma atêŋ mbec bu gwelen naŋ gakôm bu wanem lau sêkên whiŋ-nga sa yêc malac Jerusalem, naŋ oc sêkôc sa ti atac ñayham. ³² Ma Anôtô bu lic ñayham, dec tiŋambu watêŋ mac waloc ti atac ñayham, ma waŋwhaŋ dauŋ wawhiŋ mac e licwalô sa tiyham. ³³ Anôtô Yom Malô Ñadau whiŋ mac sambob. Yomandô.

Pol kêŋ acsalô têŋ iŋ ndê silip naŋ sêmbo malac Rom

16 Yac neŋ lhuŋwê kêŋ whiŋ Yisu-nga daŋ gêm akiŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Kenkria, naŋ ndê ñaê Pibi. Aô bu wawhê iŋ sa têŋ mac bu iŋ awhê ñayham. ² Iŋ gêm lau daêsam sa, ma gêm aô sa whiŋ, ma bocdinaŋ dec wandac mac bu akôc iŋ sa tu Pômdau ndê ñaê-nga, aŋkuc Anôtô ndê lau dabuŋ si lêŋ solop.

Ma anem iŋ sa tu gêŋ bocke naŋ pônâ dau-nga.

³ Akêŋ aneŋ acsalô ñayham têŋ Prisila lu Akwila, awhê lu ñgac naŋ sêkôm gwelen sem akiŋ Yisu Kilisi-nga sêmbo malac Rom, tôm aô gakôm gambo gameŋ dindêc. ⁴ Muŋ-nga iŋlu sêkên dau sambuc tu sênem aô sa-nga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aô-nga dom. Tu dinaŋ-nga aô bu wanem danŋe iŋlu, ma gôlôwac dabuŋ hoŋ yêc lau apa si gameŋ, naŋ sem danŋe iŋlu sêwhiŋ. ⁵ Ma wandac mac bu akêŋ acsalô têŋ lau sêkên whiŋ-nga hoŋ naŋ sêkac dau sa bu sêlic om yêc iŋlu si andu, naŋ sêwhiŋ. Ma akêŋ aneŋ acsalô têŋ Epene-tus, aneŋ ñamalac atac whiŋ-nga, naŋ ti ñgac ñamata-nga bu kêŋ whiŋ Yisu yêc gameŋ Esia-nga. ⁶ Asôm aneŋ acsalô têŋ Maria naŋ kôm gwelen atu tu nem mac sa-nga. ⁷ Ma akêŋ acsalô têŋ Andronikus lu Junias, naŋ yac asa akêŋ abaŋ tigeŋ, ma muŋ-nga andôc gapoc-walô awhiŋ dauŋ. Iŋlu awhê lu ñgac tiwaê yêc aposel si toŋ ñalôm. Ma iŋlu sêkên whiŋ Kilisi sêmuŋ aô.

⁸ Asôm acsalô têŋ Ampliatus, ñgac kêŋ whiŋ Pômdau-nga naŋ aô atac whiŋ kêlêc. ⁹ Ma asôm acsalô têŋ Urbanus, naŋ alu am akiŋ Kilisi awhiŋ dauŋ, ma têŋ Stakis aneŋ ñgac tac whiŋ-nga daŋ. ¹⁰ Ma têŋ Apeles naŋ hôc ñawapac daêsam tu Kilisi-nga, magoc kalhac ñaŋga ma hu ndê kêŋ whiŋ siŋ dom. Ma akôm acsalô têŋ lau hoŋ naŋ sêmbo Aristobalus ndê andu, ¹¹ ma têŋ Herodion, aneŋ ñatô daŋ. Ma têŋ lau naŋ sêmbo Nasisus ndê andu, naŋ sêkên whiŋ Pômdau. ¹² Ma akôm acsalô têŋ Tripena lu Triposa, awhê lu naŋ sem gwelen ñaŋga tu Pômdau-nga. Ma têŋ Pesis, awhê naŋ aô atac whiŋ kêlêc, naŋ kôm gwelen ñaŋga tu Pômdau-nga whiŋ. ¹³ Akôm acsalô têŋ Rupas naŋ Pômdau kêyaliŋ iŋ sa, ma têŋ iŋ dinda naŋ yob aô gitôm aneŋ dinaŋ solop. ¹⁴ Ma asôm ac-

salô têṅ Asin̄kretus, Plegon, Hemes, Patrobas, Hemas ma asidôwai naṅ sêmbo sêwhiṅ ṅac. ¹⁵Ma têṅ Pilologus, Julia, Nereus lu lhuwê, ma Olimpás ti lau sêkêṅ whiṅ-ṅga hoṅ naṅ sêmbo sêwhiṅ ṅac. ¹⁶Akam daôm⁸ an̄kuc Anötö ndê lau dabuṅ si lêṅ. Kilisi ndê gôlôwac dabuṅ toṅ tigeṅ-tigeṅ yêc gameṅ dindec, naṅ sêkêṅ si acsalô ṅayham têṅ mac sêwhiṅ.

Pol puc lau Rom-ṅga dôṅ bu sêlhac ṅaṅga

¹⁷O asidôwai, aô waterṅ mac bu ayob daôm têṅ lau naṅ si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom naṅ so yom ṅandô naṅ mac akôc sa su, bu ṅac si yom dau kôm lau si sêkêṅ whiṅ tisac. Andic ahê lau kaiṅ dinaṅ. ¹⁸Bu ṅac sem akiṅ yac neṅ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-ṅga. ṅac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ṅayham-ṅayham bu sêṅsau lau gauc babalê, naṅ sêtôm dom bu sêṅyalê yom ṅahu.

¹⁹Lau hoṅ sêṅgô ṅawaê bu mac daṅam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinaṅ aô atac ṅayham atu tu mac-ṅga. Magoc aô wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lêṅ ṅayham-ṅga, ma andic ahê mêtê sac hoṅ. ²⁰Anötö Yom Malô ṅadau ṅasawa sauṅ oc ku Sadaṅ dulu, ma kêṅ iṅ sôc mac gahim ṅapu. Yac neṅ Pômdau Yisu ndê mwasin̄ têṅ mac.

Lau ṅatô sêkêṅ si acsalô têṅ lau Rom-ṅga

²¹Timoti, naṅ kôm gweleṅ whiṅ aô, naṅ kêṅ ndê acsalô ṅayham têṅ mac. Ma

Lusias, Jason ma Sosipata, lau naṅ yac asa yêc abuṅ tigeṅ, naṅ sêwhiṅ. ²²(Ma aô Tetius, naṅ gato Pol ndê yom sip bapia dindec, naṅ wasôm acsalô têṅ mac tu Pômdau-ṅga.) ²³Ma Gaius, naṅ kôc aô Pol ti lau sêkêṅ whiṅ-ṅga malac dindec-ṅga sa, ma kêṅ ndê andu ti yac mba gameṅ akac sa ambo-ṅga, naṅ kôm ndê acsalô têṅ mac whiṅ. Ma Erastas, ṅgac naṅ yob malac dindec si ganom mone-ṅga, lu yac mba asidôwa Kwatus, sêkôm si acsalô têṅ mac bocdinaṅ. [²⁴Yac neṅ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin̄ têṅ mac hoṅ. Yomandô.]

Pol teṅ mbec êmpin̄ Anötö-ṅga

²⁵Tampin̄ Anötö dandic ṅawaê. Bu ṅawaê ṅayham naṅ aô gahoc asê, ma mêtê naṅ sem pi Yisu Kilisi, naṅ Anötö gitôm bu puṅ dôṅ yêc mac nem ṅalôm e kôm mac akêṅ whiṅ ma alhac ṅaṅga. Anötö ndê lêṅ nem lau si-ṅga yêc siṅ dau ṅasawa baliṅ su. ²⁶Propet akwa sêto yom pi lêṅ dau muṅ su, ma kwahic dec Anötö naṅ mbo titêm-titêm, naṅ gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-ṅga sambob sêkêṅ whiṅ, ma daṅga wambu iṅ. ²⁷Dahoc Anötö tigeṅ, gauc ti gauc ṅahu, naṅ ndê waê sa tôm têm hoṅ, tu Yisu Kilisi-ṅga. Yomandô.

---

§16:16 Yêc iṅ ndê bapia, Pol to yom ma sôm têṅ lau Rom-ṅga bu sêṅgutô dau ṅa lêṅ dabuṅ. Mêtê dau bu tôc asê bu ṅac hoṅ sêmbo ti ṅalôm tigeṅ ma atac whiṅ dau. Alic yom kaiṅ tigeṅ yêc bapia ṅatô - 1 Kor 16:20, 2 Kor 13:12, 1 Tes 5:26 ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêkuc lau Israel-ṅga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-ṅga si mêtê naṅ êlêmê sêkôm, naṅ sêkam dau.

Pol ndê bapia ñamata-nga têng lau

Korin-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol in ɲac ñamata-nga bu hoc ɲawaê ɲayham asê têng lau yêc malac Korin, ma in kôm gwelɛɲ mbo malac dau ɲasawa hic baliɲ ma kêdôhôn lau naɲ sic hu sêkên whiɲ Yisu (Apo 19:1-17).

Tiɲambu Pol mbo whiɲ ɲac dom, ma ɲgô ɲawaê pi ɲawapac daêsam naɲ hôc asê lau sêkên whiɲ-nga, ma ɲac sêto bapia têng in ma sêndac in bu whê yom ɲatô sa. Tu dinaɲ-nga dec in to bapia dindéc têng ɲac, têng têm in dau mbo malac Epesas. ɲawapac ɲatô naɲ in to yom pi, naɲ lau sêsa lêɲ mockaiɲ-nga, sêwhê dandi kôc-kôc, seɲ Mwasiɲ Dabuɲ ɲa lêɲ so, sêkôc gauc so pi yom datisa akên lau batê-nga, ma sêɲyalê yom pi ɲalau Dabuɲ ndê mwasiɲ ɲapɛp dom. Ma ɲac sêtoc mwasiɲ sêsôm yom awha wakuc-nga sa hôc gêlêc mwasiɲ hoɲ.

Pol to yom dindéc têng lau Korin-nga, tigeɲ yom daêsam hêganôn lau sêkên whiɲ-nga hoɲ, ma gitôm bu puc yac dôn bu datimêtê dauɲ ɲapɛp ma dasap mêtê ɲayham dôn.

Pol ndê yom ñamata-nga

1 Aô Pol, naɲ Anôtô kêgalêm aô sa kêkuc in ndê atac whiɲ dec gati Yisu Kilisi ndê ɲaposel. Alu yac neɲ asidôwa Sostene ato bapia dindéc ² têng Anôtô ndê gôlôwac dabuɲ yêc malac Korin. Alu ato têng mac lau hoɲ naɲ ati lau dabuɲ, ɲahu bu Anôtô piɲ mac dôn am damiɲ Yisu Kilisi. Aêc, Anôtô kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabuɲ, awhiɲ lau akên gameɲ hoɲ, naɲ sêtoc yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi ndê ɲaê sa. Yisu tigeɲ ti yac neɲ Pômdau, ma ɲac si Pômdau bocdi-naɲ. ³ Mwasiɲ ti yom malô têng mac, akên Damaɲ Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gêm dange Anôtô tu in ndê mwasiɲ-nga

⁴ Tôm bêc hoɲ aô gam dange aneɲ Anôtô, tu mwasiɲ naɲ in kên têng mac tu mac nem akên whiɲ Yisu Kilisi-nga. ⁵ Yomandô. Tu mac ati Kilisi ndê lau-nga, dec Anôtô ndê mwasiɲ kêsalê mac ahuc, ma gêm mac sa bu aɲyalê Anôtô ndê yom ma asôm yom dau asê. ⁶ Ma ɲalên dinaɲ Anôtô ndê mwasiɲ puɲ ɲawaê naɲ yac ahoc asê pi Kilisi, naɲ ɲahu sip ɲalôm gi, naɲ dôn yêc mac nem ɲalôm. ⁷ Tu dinaɲ-nga têng têm dindéc naɲ mac hoɲ ambo ti tamkwê ɲandô bu alic bêc naɲ Anôtô oc hoc yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi asê, naɲ mac apônɗa ɲalau Dabuɲ ndê mwasiɲ daɲ dom. ⁸ Ma Anôtô oc puc mac dôn bu alhac ɲanga e bêc naɲ yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi mbu meɲ, dec mac oc alhac in aɲgô-nga ti nem yom me giso mbasi. ⁹ Anôtô naɲ kêgalêm mac sa bu piɲ mac dôn anem damiɲ in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neɲ Pômdau, naɲ gic bata bu yob mac ɲalên dinaɲ. Ma yom hoɲ naɲ in gic bata têng yac, naɲ oc kôm ɲandô sa.

Yham dom bu Kilisi ndê lau sêwhê dau kôc

¹⁰ O asidôwai. Yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi kêkiɲ aô bu wanem gwelɛɲ ɲawaê ɲayham-nga wanem in aɲgô, ma tu dinaɲ-nga dec aô bu w anem la mac bocdec bu. Ahu nem mêtê awhê daôm kôc-kôc-nga siɲ! Apiɲ daôm dôn ma ambo ti ɲalôm tigeɲ bu mac nem yom ti gauc daɲ so dau dom. ¹¹ O asidôwai. Aô gasôm yom dinaɲ ɲahu bu Klowe ndê lau ɲatô sêkên puc aô bu mac nem lau ɲatô sêseɲ dandi e sêwhê dandi kôc-kôc. ¹² Aô gaɲgô bu mac nem lau ɲatô sêsôm bu sêɲkuc aô Pol, ma ɲatô sêsôm bu sêɲkuc Apolos, ma ɲatô sêɲkuc Pita, ma ɲatô sêsôm bu sêɲkuc Kilisi. ¹³ Oyaê! Mac gauc gêm sake? Kilisi whê dau kôc,

a? Lau sic aô Pol lec ndu pi a gicso dau bu nem mac sa, a? Mac aliñ busanġu tu aô neñ ñaê-nga, a? ¹⁴ Aô gam danġe Anötö bu aô kaku mac nem lau daêsam dom. Aô kaku Krispas lu Gaius. ¹⁵ Tu dinañ-nga dec oc tòm dom bu ñamalac danġ sòm bu mac aliñ busanġu tu aneñ ñaê-nga. ¹⁶ Yomandô aô kaku lau nañ sêmbo Stepanas ndê andu sêwhiñ, magoc ñac lau dinañ eñ. Aô bu wañku mac nem lau ñatô whiñ, dec kalhiñ siñ su. ¹⁷ Kilisi kêkiñ aô bu wañku lau dom, magoc iñ kêkiñ aô bu wanem mêtê. Ma ñawaê nañ gahoc asê pi Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau, nañ yom ti ñaclai atu. Bocdinañ aô tañkwê gauc atu-tu nom-nga bu nem aô sa tu wanem mêtê-nga dom. Mba! Aô gatec bu wakôm a gicso dau ndê ñaclai ti gêñ ñambwa.

Kilisi tôte Anötö ndê ñaclai ti gauc atu asê

¹⁸ Aô gasôm yom dinañ, ñahu bu ñawaê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, tôte Anötö ndê ñaclai asê têt yac lau nañ iñ bu nem yac si. Magoc lau nañ sic waê bu sêninga, nañ sêngô yom pi a gicso dau gitôm yom gauc mbasi-nga. ¹⁹ Bu sêto Anötö ndê yom danġ yêc bocdec bu:

Lau ti gauc atu-tu nom-nga, ma ñac nañ gauc gêm bu sênyalê gêñ hoñ ñahu, nañ wasen ñac si gauc su, ma watôte asê bu gêñ ñambwa.

[Ais 29:14]

²⁰ Bocdinañ, mac lau tiguauc ma gwalam akwa ma mac lau nom-nga nañ añsahê bu akip gêñ hoñ ñahu sa, mac nem gauc dau ñandô nde? Anötö tôte asê bu ñamalac si gauc atu-tu nom-nga, iñ gitôm gêñ gauc mbasi-nga. ²¹ Ma iñ tôte iñ ndê gauc atu asê bocdec bu. Iñ kôm bu lau nom-nga sêtôm dom bu sênyalê iñ ña ñac dau si gauc. Ma iñ ndê ñawaê ñayham nañ yac ahoc asê, nañ lau nom-nga sêlic bu yom gauc mbasi-nga.

Tigen Anötö dau gêlic ñayham bu nem lau nañ sêkên whiñ ñawaê dau, nañ si. ²² Lau Israel-nga takwê bu sêlic gêñ dalô. ñac bu sêlic, dec oc sêkên whiñ. Ma lau Grik sêñsalê yom ti gauc atu, bu sêngô dec oc sêkên whiñ. ²³ Magoc yac mba mêtê hêganôn Kilisi ti iñ ndê mbac ndu pi a gicso dau. Yom dau kêkuc gêñ nañ lau Israel-nga takwê, nañ dom, ma bocdinañ dec sêkên whiñ dom. Ma lau Grik sêlic gitôm yom gauc mbasi-nga. ²⁴ Magoc lau Israel ti lau Grik bocke nañ Anötö kêgalêm ñac sa sêti iñ ndê, nañ sêkôc yac mba yom pi Kilisi sa, ma sênyalê bu iñ Anötö ndê ñaclai ti gauc ñahu. ²⁵ Bu gauc nañ Anötö kêkuc, dec kêmasañ lêt bu Yisu sip nom meñ ma mbac ndu pi a gicso dau, nañ lau sêlic bu lêt gauc mbasi-nga. Magoc Anötö ndê gauc dau hôc gêlêc ñamalac si gauc atu-tu hoñ. Ma Anötö ndê lêt dinañ, lau sêlic bu lêt ñaclai mba-nga, magoc hôc gêlêc ñamalac hoñ si ñaclai su.

²⁶ O asidôwai, akôc gauc pi daôm. Têt ndoc mac aňgô ñawaê ñayham tiwakuc ma atap Anötö ndê galem sa, nañ mac ambo atôm lau tiguauc me lau ti ñaclai atu, me lau tiwaê? Mba! ²⁷ Anötö tac whiñ bu ênyaliñ lau nañ lau nom-nga sêlic bu lau gauc mbasi-nga, ma lau ñaclai mba-nga, nañ sa, tu bu kôm lau tiguauc ma lau tiñaclai maya sa têt bêt ñambu-nga. ²⁸ Lau nañ lau nom-nga sêpu ma sêlic bu lau waêmba ma lau ñambwa, nañ Anötö kêyalin ñac sa, tu bu êñgwinin lau nañ sêtoc dau sa-nga. ²⁹ Tu dinañ-nga dec gitôm dom bu lau danġ sêngiyañ dau sa yêc Anötö aňgô-nga. ³⁰ Bu Anötö dau piñ yac dôn tam damin Yisu Kilisi, nañ ti yac neñ gauc ñahu. Ma Kilisi dau ti yac neñ ñahu dati lau gitên ti lau dabuñ-nga, ma iñ ti ñahu Anötö gêm yac si-nga. ³¹ Bocdinañ, aňkuc yom nañ sêto yêc, nañ sôm bocdec bu:

Asa nañ bu po dau sa, nañ po dau sa tu Pômdau-nga eñ.

[Jer 9:24]

**Pol gêm mêtê ña in dau ndê
gauc ti licwalô dom**

2 O asidôwai, gauc nem têm ñamata-nga nañ aô gahôc asê mac. Têñ ndoc dinañ aô gahêgo dauñ pi yom ñayham-ñayham me yom ti gauc atu-tu tu bu wawhê Anötö ndê yom sa têt mac-nga dom. Mba! ²Aô gahu yom pi gêt daêsam siñ, ñahu bu aô gauc gêm tidôn bu wasôm yom pi Yisu Kilisi tawasê, ma pi in ndê mbac ndu pi a gicso dau. ³Têt têt aô gahôc asê mac, nañ aô gameñ tôm ngac ti licwalô dom. Aô gatôc dauñ ma katitec ñandô tu gwelêñ nañ Anötö kêt sip aô aman-nga. ⁴Ma aô gam mêtê ti gasôm yom têt mac kakuc gauc atu-tu nom-nga tu wambac yom mac-nga dom. Aô gasôm aneñ yom ma Anötö ndê Ñalau têt in ndê ñac lai asê bu puc aneñ yom dôn. ⁵Ñalêñ dinañ mac nem akêt whiñ ñahu sip aneñ gauc me ñamalac si gauc dom, magoc sip Anötö ndê ñac lai.

Ñalau têt Anötö ndê gauc atu asê

⁶Bocdinañ, têt ndoc yac bu anem mêtê, nañ tan kwê gauc atu-tu nom-nga tu puc yac mba yom dôn-nga dom. Mba. Magoc yac bu ambo awhiñ lau nañ sêkêt whiñ ñan ga, nañ dec oc têt bu yac asôm yom ti gauc atu-tu têt ñac. Magoc yom dau kêtuc lau nom-nga si gauc, me gôliñwaga têt dindec-nga nañ oc sêninga, nañ si gauc dom. ⁷Mba. Yom nañ yac ahoc asê, nañ kêtuc Anötö ndê gauc, ma hêganôn lêt nañ in kêmasañ muñ-nga andô lê, tu bu nem yac lau nañ dakêt whiñ Yisu, nañ si, ma datap in ndê ñawasi sa. Lêt dau kêtuc in ndê gauc atu, nañ ñahu sip ñalôm gi, ma yêc siñ dau têt lau nom-nga. ⁸Gôliñwaga têt dindec-nga dañ sêñyalê lêt dau ñahu dom. Ñac bu sêñyalê, dec oc têt dom bu sêkic yom bu sêndic Pômdau Ñawasi Ñadau ndu pi a gicso dau. ⁹Magoc ñac

sêñyalê dom. Têt Anötö ndê yom nañ sêto yêc muñ su, nañ whê sa bocdec bu: Gêt ñayham nañ Anötö kêmasañ gwanan tu lau nañ atac whiñ in-nga, nañ lau dañ sêlic dom, dañ sêngô ñawaê dom, ma lau dañ sêñyalê dom.

[Ais 64:4]

¹⁰Tigeñ Anötö ndê Ñalau têt gêt dau asê têt yac. Bu Ñalau dau kip gêt hoñ ñahu sa, ma kêtalê gêt hoñ. Ma in kêtalê Anötö ndê gauc atu-tu, nañ ñahu sip ñalôm gi, nañ whiñ. ¹¹Angô! Asa gitôm bu êñyalê yom nañ ñamalac dañ gauc gêm yêc ndê ñalôm? Lau dañ sêñyalê dom, magoc ñamalac dau ndê ñalau kêtalê in ndê gauc. Ma bocdinañ lau dañ sêñyalê Anötö dau ndê gauc dom, magoc Anötö ndê Ñalau tawasê kêtalê. ¹²Anötö tac whiñ bu yac tan yalê mwasiñ nañ in kêt têt yac ñambwa. Tu dinañ-nga dec ñalau nañ in kêt têt yac, nañ ñalau nom-nga dañ dom, magoc in dau ndê Ñalau. ¹³Ma yac ahoc yom asê pi Anötö ndê mwasiñ dau. Magoc yac asôm yom an kuc gauc atu-tu nañ lau nom-nga sêtoc sa, nañ dom. Yac asôm asê têt Ñalau Dabuñ kêtôhôn yac. Yom ñandô pi gwelêñ nañ Anötö kôm tu yac neñ gatun-nga, nañ yac asôm asê têt lau nañ Ñalau Dabuñ mbo ñac si ñalôm, an kuc yom ti gauc nañ Ñalau dau kêt têt yac. ¹⁴Magoc lau nañ Anötö ndê Ñalau mbo ñac si ñalôm dom, nañ oc sêtôm dom bu sêkôc yom nañ Ñalau dau kêtôhôn yac, nañ sa. Ñahu bu ñac sêlic gêt dau gitôm gêt gauc mbasi-nga, ma têt dom bu sêñyalê. Ñalêñ tigeñ nañ têt bu sêñyalê, nañ Ñalau Dabuñ whê ñac si gauc sa. ¹⁵Bocdinañ yac lau nañ dakôt Ñalau Dabuñ sa su, nañ datôm bu tan sa hê ti tan yalê gêt hoñ ñahu. Magoc lau nañ sêkôc Ñalau sa su dom, nañ sêtôm dom bu sêñyalê yac neñ ñahu. ¹⁶Gauc nem Anötö ndê yom dañ, nañ sêto yêc bocdec bu:

Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, ma asa gitôm bu êndôhôn inj?

[Ais 40:13]

Lau nom-nga dan sênnyalê dom, magoc yac tanjyalê, nahu bu Ijalau Dabuŋ tôte Kilisi ndê gauc asê têng yac.

Lau Korin-nga sêkên whin gwalec

3 O asidôwai hac. Têng ndoc aô gambo gawhiŋ mac, nan aô gasôm yom têng mac tôm gasôm têng lau nom-nga nan Ijalau Dabuŋ gêm gôlinj nac dom. Ijahu bu mac atôm balêkoc dedec tu nem lêng akên whin Kilisi-nga. ²Yom nan aô gasôm têng mac, nan tôm aô gakên mac anôm su nambwa. Bu mac atôm balêkoc dedec nan sêtôm dom bu sêneng gêng nanga. Ma kwahic d ec aô galic bu mac ambo bocdinaŋ napanj. ³Ijahu bu tôm bêc hoŋ mac am lêmuj ti asenja daôm napanj. Mac asap lêng nom-nga dôŋ napanj, dec tôte asê bu mac anjuc lêng nalôm akwa-nga, ma Ijalau Dabuŋ gêm gôlinj mac nem lêng dom. ⁴Bu mac awhê daôm kôc-kôc, ma mac nem lau natô sêsôm bu sênjuc aô Pol, ma natô sêsôm bu sênjuc Apolos. Mac nem gauc dinaŋ inj gauc nom-nga nambwa.

Aposel sem gwelen sêtôm lau akiŋ nambwa

⁵Aô bu wandac mac bu Apolos i nasa? Ma aô Pol dec aô asa? Anjô su nanj. Yac lau akiŋ nambwa, nan ahoc Pômdau nawaê asê, ma tu nawaê dinaŋ-nga dec mac akên whin inj. Yac akôm mba gwelen têngtêng tôm inj kên têng yac. ⁶Aô d auŋ gatôm ngac nan sô gêng nawhê sip nom. Ma Apolos inj gitôm ngac nan kêsôwê bu sip gêng nawhê nan aô gasô. Magoc Anôtô dau kôm gêng dau po pi meŋ. ⁷Bocdinaŋ atoc ngac nan sô gêng, me ngac nan kêsôwê bu, nan sa dom, bu alu ngac akiŋ nambwa. Atoc Anôtô sa, bu inj kôm gêng po tiatu. ⁸Iamalac nan

sô gêng nawhê, ma amalac kêsôwê bu sip-nga, injlu lu-lu si gwelen nahu tigenj. Ma Anôtô oc kên naôli têng injlu, ênjuc gwelen nan injlu sêkôm. ⁹Gwelen nawaê nayham-nga nan yac akôm ambo mac nalôm, nan gitôm yac akôm gwelen yêc yac mba ôm têngtêng dom. Mba. Bu mac hoŋ atôm Anôtô ndê ôm tigenj, ma yac atôm inj ndê lau akiŋ nan akôm gwelen yêc ôm dau.

Gôlôwac dabuŋ sêtôm Anôtô ndê andu

Ma mac atôm Anôtô ndê andu nan inj bu kwê sa. ¹⁰Tôm Anôtô ndê mwasiŋ puc aô dôŋ dec aô gam mêtê mac. Aô gakôm gwelen dinaŋ gitôm gwalam akwa kwê andu-nga, nan kêsuhuj alhô sip nom gi. Ma lau natô nan sem gwelen mêtê-nga sênjuc aô, nan sêtôm lau nan sic dan ti lêlôm ma akiŋkwa pi alhô nan aô kasuhuj muj su. Mac lau asa nan bu akôm gwelen tu andic dabiŋ andu dau-nga, nan ayob daôm bu akôm gwelen dau napep eŋ. ¹¹Bu Yisu Kilisi tawasê inj ti yac neŋ dakên whin nahu. Kilisi dau gitôm alhô nan Anôtô kên bu lau sêkwê andu pi-nga, ma alhô nandô dan yêc dom. ¹²Lau natô sêkôm gwelen nayham tu bu sêkwê andu sa pi alhô dau, nan gitôm sêkwê andu na gol me silba me hoc nayham. Magoc lau natô sêkôm gwelen bambaliŋ, nan gitôm sêkwê andu na gêng nambwa gitôm kwanj me a babalê. ¹³Têng bêc nambu-nga Anôtô oc ênsahê lau tigenj-tigenj si gwelen na ya, ma ya oc tôte nac si gwelen na-nandô asê tiawê. ¹⁴Ijac nan sêkôm gwelen nayham, nan si gwelen na-nandô oc gacgen yêc. Ya oc neŋ su dom, ma nac oc sêtap si naôli sa. ¹⁵Magoc nac nan sêkôm gwelen bambaliŋ, nan ya oc ênsahê nac si gwelen ma neŋ hoŋ su niŋga. Ijac lau dau oc sêwê sa yêc yawahô, magoc nac si gwelen nandô dan oc gacgen yêc dom.

Lau sêkên whiŋ-ŋga si ŋahu yêc nom dom

¹⁶ O lauhac! Mac atôm Anötö ndê lôm dabuŋ, ma Anötö ndê ŋalau mbo mac nem ŋalôm. Mac aŋyalê yom dinaŋ, me mba? ¹⁷ Yomandô, mac atôm Anötö ndê lôm, ma lôm dau iŋ gêŋ dabuŋ. Tu dinaŋ-ŋga asa naŋ kôm Anötö ndê andu dabuŋ tisac, naŋ Anötö oc kôm iŋ tisac bocdinaŋ.

¹⁸⁻²⁰ Aŋsau daôm pi gauc naŋ lau nom-ŋga sêlic bu gauc atu-tu, naŋ dom. Bu gauc naŋ lau nom-ŋg a sêlic bu gauc atu-tu, naŋ Anötö gêlic tôm gêŋ gauc mbasi-ŋga. Tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Gauc atu-tu naŋ ŋamalac sêtoc dau sa pi, naŋ Anötö oc nem kwi ti ŋac si akô bu sêsip sêndi-ŋga.

[Job 5:13]

Ma yom daŋ tiyham sêto yêc bocdec bu:

Pômdau kêyalê gauc naŋ lau nom-ŋga sêtoc sa ti gauc atu-tu, ma iŋ gêlic gitôm gêŋ ŋandô mbasi-ŋga.

[BW 94:11]

Bocdinaŋ, mac nem asa naŋ gauc gêm bu iŋ ŋamalac ti gauc atu-tu pi gêŋ nom-ŋga, magoc kêyalê Anötö dom, naŋ hu gauc nom-ŋga siŋ, ma ti ŋamalac gauc mbasi-ŋga. Ma ŋalêŋ dinaŋ dec oc tôm bu iŋ ti ŋamalac tigauc yêc Anötö aŋgô-ŋga.

²¹ Bocdinaŋ dec atoc daôm sa tu aŋkuc aô Pol, me Apolos, me ŋamalac daŋ-ŋga dom! Bu gêŋ ŋayham hoŋ naŋ tôm bu po mac sa, naŋ meŋ akêŋ Anötö tigeŋ.

²² Iŋ kêkiŋ aô Pol, lu Apolos ma Pita atôm lau akiŋ, tu bu anem mac sa-ŋga. Ma mac nem gameŋ ambo-ŋga ti nem têm ambo tamli-ŋga ma têm ambac ndu-ŋga, gêŋ naŋ kwahic dec sêmbo ti gêŋ naŋ oc sêhôt asê tiŋambu, gêŋ hoŋ dinaŋ Anötö ti ŋadau ma kên têŋ mac bu nem mac sa. ²³ Ma Anötö tigeŋ piŋ mac

dôŋ am damiŋ Kilisi, ma Kilisi ndê ŋahu yêc Anötö dau.

Lau aposel si gwelen ti sakiŋ

4 Bocdinaŋ, alic yac atôm Kilisi ndê lau akiŋ ŋambwa, naŋ iŋ gêlic yac atôm bu akôm iŋ ndê gwelen, dec kên Anötö ndê yom naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, naŋ sip yac amaŋ. ² Ma yac hoŋ taŋyalê su, bu yac neŋ ŋadau bu kên gwelen sip yac amaŋ, naŋ dayob ŋapep dandic ŋawaê. ³⁻⁴ Bocdinaŋ iŋ lêŋ solop bu yac datôt gwaniŋ yac neŋ gwelen ti sakiŋ tu bu taŋsahê bu yac akôm ŋapep me mba. Aô neŋ atac pa su pi gwelen naŋ Anötö kên sip aô amaŋ. Tigeŋ yom dinaŋ whê aô sa bu aô ŋgac akiŋ gitêŋ lec dom. Aô gahêgo dauŋ tu gauc bocke mac akôt, me lau ŋatô sêkôt, me aô dauŋ gakôt pi aneŋ sakiŋ-ŋga lec dom. Bu Pômdau tawasê ti ŋadau bu êŋsahê aô-ŋga. ⁵ Bocdinaŋ gauc nem bu aŋsahê lau pi ŋac si lêŋ ti sakiŋ ŋagahô dom, ahôn Pômdau ndê bêc bu mbu meŋ-ŋga. Têŋ dinaŋ gêŋ naŋ siŋ dau yêc ŋasec ŋalôm, ma gauc hoŋ naŋ yêc ŋamalac si ŋalôm, naŋ Pômdau dau oc hoc asê tiawê. Ma têŋ dinaŋ lau hoŋ naŋ sic waê bu sêtap waê sa, naŋ oc sêtap sa akêŋ Anötö tôm ndi.

⁶ O asidôwai hac. Aô gato yom dinaŋ pi alu Apolos gitôm yom gôliŋ daŋ, tu bu wawhê mac nem gauc sa-ŋga. Aô bu wandôhôn yom ŋalhô daŋ têŋ mac, naŋ sêsôm bocdec bu, “Ayob bu akôm gêŋ daŋ so Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ dom.” Mac bu aŋyalê yom dau ŋahu, dec oc tôm dom bu mac atoc ŋamalac daŋ sa hôc gêlêc daŋ su. ⁷ Am asa naŋ toc daôm sa, naŋ ŋgô. Asa sôm bu am hôc gêlêc lau ŋatô? Ma am nem gêŋ sake yêc, naŋ am tap sa yêc Anötö ndê dom? Ma am nem gauc ti gêŋ ŋayham hoŋ bu meŋ akêŋ Anötö, dec tu sake-ŋga am toc daôm sa bu am nem gêŋ hoŋ ŋahu am daôm?

⁸ Bocke? Anötö ndê mwasiŋ kêsalê mac ahuc su, a? Mac gauc gêm bu mac

atôm lau ti lêlôm Anötö ndê mwasinj-nga, a? Mac atap têm nambu-nga sa su, dec andöc atôm kin ma kwin ma am gölinj awhinj Kilisi, magoc yac hic lec mba, a? Oyaê! Têm dau bu meñ sa su, dec oc ñayham kêlêc, ma bocdinañ dec oc tòm bu yac hoñ danem gölinj dawhiñ dauñ. Magoc mba! ⁹ Bu yac lau aposel ambo nom atôm lau waêmba nañ atinambu lau hoñ, ma atôm lau nañ sê-kic yom bu sêndic ñac ndu. Aö gauc gêm bu Anötö kêgwiniñ yac ma kên yac ambo bocdinañ atôm dôhôn bu lau hoñ ma añela sêwhiñ sêlic. ¹⁰ Tu Kilisi-nga dec lau nom-nga sêlic yac atôm lau gauc mbasi-nga. Magoc yêc Kilisi ndê lau ñalôm, mac apo daôm sa bu ati lau ti gauc atu-tu, a? Yac lau licwalô mba, magoc mac lau ti licwalô atu, a? Bocke dec mac lau ti waêm, magoc yac hic lec lau waên mba? ¹¹ Ñasawa baliñ su e meñ têt kwahic dec, yac ahôc ñawapac daêsam. Gêt yô yac, bu yô yac, yac mba ñakwê mbasi, lau sic yac, ma yac mba gameñ andöc-nga mbasi. ¹² Yac aman am gwelenj atu tu akôm kwanj dauñ-nga. Lau sêpu yac, tigenj yac am mbec ñac ô. Sêkên kisa yac, magoc ahôc ti atac pa su. ¹³ Lau sêsec yac, magoc yac asôm yom malô ô. Sêlic yac atôm gêt ñapopoc nom-nga nambwa. Ñawapac kainj dinañ yac ahôc ñapañ.

¹⁴ Aö gato yom dinañ tu bu wakôm mac mayam daôm-nga dom. Mba. Aö galic mac tòm anej balêkoc atac whiñ-nga, ma tu dinañ-nga dec gato tu wakên puc mac-nga. ¹⁵ Yêc Kilisi ndê gölôwac dabuñ ñalôm, lau daêsam sêmbo, nañ sêtôm bu sêndôhôn mac. Tigenj tòm dom bu mac alic ñac tòm damami. Magoc aö galic dauñ tòm mac damam, ñahu bu mac akên whiñ Yisu Kilisi tu ñawaê ñayham nañ aö gahoc asê pi in-nga. ¹⁶ Tu dinañ-nga dec wanğilî mac bu anğuc anej lêt. ¹⁷ Ma bocdinañ dec aö bu wanğin Timoti têt mac loc. In sap Pôm-

dau dôñ ñanga en, ma in anej balê atac whiñ-nga solop. Anej yom ti lêt hoñ nañ gasa tu kakuc Yisu Kilisi-nga, nañ in oc whê sa bu kên gauc mac. Ma in oc êndôhôn mac êñkuc mêtê nañ aö gam, ma yom nañ aö dauñ kadôhôn têt gölôwac dabuñ yêc gameñ hoñ.

¹⁸ Mac nem lau ñatô sêtoc dau sa kêlêc ma sêpu aö ti anej yom, ñahu bu ñac gauc gêm bu aö oc watên mac waloc dom. ¹⁹ Tigenj Pômdau bu lic ñayham, dec ñasawa sauñ en aö oc waloc. Ma aö oc wakip lau nañ sêtoc dau sa, nañ si yom ñahu sa. Ma gêt danj whiñ, nañ oc wanğalê ñaclai bocke dec puc ñac dôñ. ²⁰ Bu lau nañ Anötö gêm gölinj ñac, nañ sêsôm yom nambwa dom, magoc Anötö ndê ñaclai puc ñac si yom dôñ. ²¹ Bocke? Mac atac whiñ bu aö waloc ma wamatôc mac tòm damba nañ hi in ndê balêkoc ña sô, me mac atac whiñ bu aö waloc ma wanğuc mêtê atac whiñ-nga ti lêt yom malô-nga?

Yom pi ñgac mockainj-nga

5 Lau daêsam sêngô ñawaê pi ñgac mockainj-nga danj nañ mbo mac nem gölôwac dabuñ ñalôm. Yac gauc gêm bu lau sambuc sêkôm mêtê sac, magoc ñac oc sêkôm mêtê sac sambuc gitôm ñgac dinañ kôm, nañ dom. In gêm awhê nañ in damba gêm muñ su. ² Bocke? Mac atoc daôm sa ma alic mêtê dau ñayham, a? Oc tòm bu in ndê mêtê kôm mac nem ñalôm ñawapac ma mayam daôm atu, e atin in su yêc gölôwac dabuñ ñalôm. Magoc tu sake-nga mac akôm dom? ³ Kwahic dec aö gambo ahê mac, magoc anej ñalôm sambuc yêc whiñ mac. Ma aö gauc gêm lêt tamatôc ñgac dau-nga gwanaj su, gitôm aö dauñ gambo gawhiñ mac ma yac tamatôc in. ⁴ Tu yac neñ Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, aö wasôm têt mac bu akac daôm sa ma amatôc giso dau. Anğalê bu Pômdau Yisu ndê ñaclai yêc mac, ma anej ñalôm

sambuc yêc whiŋ mac bocdinaŋ. ⁵Atiŋ ŋgac dau su yêc gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ma akêŋ iŋ mbu sip Sadaŋ ndê gôliŋ ŋapu. Ŋalêŋ dinaŋ dec mboe iŋ oc nem dau kwi ma hu ndê mêtê ŋalôm akwa-ŋga siŋ. Ma bocdinaŋ dec têŋ Pômdau ndê bêc êmatôc lau-ŋga, iŋ ndê gatu oc niŋga dom.

⁶Mac atoc daôm sa yham dom. Gauc nem yist. Mac anyalê su bu yist ŋagec oc êŋsôwec malô-malô yêc bolom ŋalôm e nem bolom sambuc ahuc. Ma mêtê sac gitôm bu êŋsôwec yêc gôlôwac dabuŋ ŋalôm gitôm yist. ⁷Tu dinaŋ-ŋga dec atiŋ ŋgac mockaiŋ-ŋga dinaŋ su yêc gôlôwac dabuŋ ŋalôm, bu iŋ ndê mêtê ŋalôm akwa-ŋga gitôm yist. Ma bocdi-naŋ dec mac oc ambo atôm bolom wakuc yist mbasi-ŋga. Bu Kilisi, naŋ sic ndu gitôm Domba †Pasowa-ŋga, naŋ kêgaho mac su yêc lêŋ ŋalôm akwa-ŋga, dec mac ati lau wakuc su. ⁸Bocdinaŋ dec atec yist akwa naŋ ŋahu sip mêtê sac, tôm lau Israel-ŋga naŋ sêkôc yist hoŋ su yêc ŋac si andu têŋ ndoc Pasowa-ŋga. Ma asa nem lêŋ tiwakuc, tu bu andi atôm bolom yist mba-ŋga, naŋ ŋahu hêganôŋ lêŋ ŋawasi ma lêŋ yom ŋandô-ŋga.

⁹Aô gato bapia daŋ têŋ mac muŋ su, ma gasôm têŋ mac bu andic ahê lau mockaiŋ-ŋga. ¹⁰Aô gato yom dau hêganôŋ lau sambuc dom. Aô gato hêganôŋ lau naŋ sêmbo gôlôwac dabuŋ ŋalôm, naŋ sêkôm sac. Ŋahu bu lau sambuc si lêŋ mockaiŋ-ŋga me mêtê sêneŋ gêŋ ŋawahô-ŋga me mêtê sêŋsau lau tu sêŋgaho ŋac si gêŋ-ŋga me lêŋ sênem akiŋ gwam-ŋga, naŋ gêm nom ahuc sambuc. Ma aô bu wasôm têŋ mac bu andic ahê lau sambuc ti ŋac si lêŋ sac, dec oc tôm dom bu mac atap ŋasawa daŋ sa yêc nom tu ambo-ŋga. ¹¹Aô gasôm têŋ mac bu andic ahê ŋamalac bocke naŋ sam dau bu ŋamalac kêŋ whiŋ-ŋga, magoc kôm sac ŋapaŋ. Mac nem asa naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga, me gêŋ gêŋ ŋawahô,

me gêm akiŋ gwam, me sôm yom sac-sac, me nôm gêŋ e kêŋiŋ iŋ, me kêsau lau bu êŋgaho ŋac si gêŋ, naŋ andic ahê iŋ ŋapep. Andôc awhiŋ iŋ, ma aneŋ gêŋ awhiŋ iŋ dom.

¹²⁻¹³Gwelenŋ tamatôc lau naŋ sêmbo gôlôwac dabuŋ ŋalôm dom, naŋ gic waê yac dom. Anötô dau oc êmatôc ŋac. Magoc lau naŋ sêmbo gôlôwac dabuŋ ŋalôm bu sêkôm sac, dec iŋ yac neŋ gwelenŋ bu tamatôc ŋac. Akôm tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bu:

Ŋamalac bocke naŋ kôm sac, naŋ atiŋ iŋ su yêc mac nem toŋ ŋalôm.

[Diut 17:7]

Lêŋ tamatôc ŋawapac-ŋga

6 Tu sake-ŋga dec mac akêŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si yom têŋ ŋgac êmatôc yom-ŋga naŋ kêŋ whiŋ dom, bu êmatôc? Yom daŋ bu yêc ŋamalac sêkêŋ whiŋ-ŋga lu ŋasawa, dec mac daôm amasaŋ. ²Anyalê tidôŋ! Têŋ ndoc Yisu mbu meŋ, naŋ Anötô oc kêŋ gwelenŋ sip i ŋ ndê lau dabuŋ amba, bu sêmatôc lau nom-ŋga. Gwelenŋ dau iŋ gwelenŋ atu andô, ma yom naŋ kwahic dec yêc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋasawa, naŋ gitôm gêŋ sauŋ. Boc-dinaŋ dec mac atôm bu amatôc. ³Ma anyalê gêŋ atu daŋ tiyham. Yac oc tamatôc aŋela sac si yom whiŋ. Bocdi-naŋ têŋ têm kwahic dec-ŋga yac datôm bu tamatôc yom bocke naŋ yêc yac ŋasawa. ⁴Tu dinaŋ-ŋga dec yom bu yêc mac nem ŋamalac lu ŋasawa, naŋ tu sake-ŋga mac akêŋ têŋ lau naŋ si ŋaê mba yêc gôlôwac dabuŋ ŋalôm, bu sêmatôc? Mac daôm atôm dom bu amatôc, a? ⁵Aô gato y om dindec bu wakôm mac mayam daôm. Bocke? Yêc mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ŋamalac tigauc naŋ gitôm bu êmatôc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si yom, naŋ daŋ mbo dom, a?

⁶⁻⁷Bocke dec mac nem daŋ kêŋ iŋ ndê asidôwa daŋ kalhac lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ aŋgô-ŋga, tu bu sêmatôc iŋlu

si yom-nga? Tu mac akôm bocdinaŋ-nga dec ku mac nem lêŋ aŋkuc Kilisi-nga dulu su. Mac nem lau sêkêŋ whiŋ-nga ŋatô bu sêkôm sac têŋ mac, me sêsôm yom tasan bu sêŋgaho mac nem gêŋ ŋatô su, dec wasôm têŋ mac bu ahu gêŋ dau siŋ têŋ ŋac ma ahôc ŋawapac dau! ⁸ Magoc mac akôm dom. Mac daôm akôm sac t êŋ daôm, ma aŋgaho nem asidôwai si gêŋ su.

Lau sac oc sêtap undambê sa dom

⁹ Aŋgô ma aŋyalê! Lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ si daŋ oc wêkaiŋ ndê mala yêc Anötö ndê gameŋ undambê-nga dom. Akôc gauc ŋapep ma aŋsau daôm dom! Lau naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-nga ŋalêŋ tidau-tidau naŋ so pwac naŋ Anötö kêmatiŋ tidôŋ tu lauwhê ma laung-gac sênem dandi-nga, laungac naŋ sêkêŋ dau têŋ laungac ŋatô, lau naŋ sem akiŋ gwam, ¹⁰ lau kaŋ, lau naŋ seŋ gêŋ ŋawahô, lau naŋ sênôm gêŋ e kêŋiŋ ŋac, lau naŋ sêsôm yom sac-sac, lau naŋ sêŋsau lau tu sêŋgaho ŋac si gêŋ-nga, lau kaiŋ dinaŋ si daŋ oc wêkaiŋ ndê mala yêc Anötö ndê gameŋ dom. ¹¹ Muŋ-nga mac nem lau ŋatô sêsa lêŋ sac bocdinaŋ. Tigeŋ kwahic dec yac neŋ Anötö kôm gwelêŋ pi mac ŋa iŋ ndê ŋalau Dabuŋ. Iŋ kêgwasiŋ mac nem sac hoŋ su giŋga, ma kôm mac ati lau dabuŋ ma lau gitêŋ tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaê-nga.

¹² Mac nem lau ŋatô sêsôm yom bocdec bu, “Gêŋ hoŋ gitôm bu yac dakôm. Yao daŋ yêc dom.” Magoc aô wasôm têŋ mac bu gêŋ hoŋ oc nem yac sa dom. Yomandô, gêŋ hoŋ gitôm bu yac dakôm, ma yao daŋ yêc dom. Magoc aô dauŋ gatec bu gêŋ daŋ nem gôliŋ aô. ¹³ Ma mac nem lau ŋatô sêsôm bu, “Anötö kêŋ gêŋ daneŋ-nga tu ŋatac-nga, ma kêŋ ŋatac tu gêŋ daneŋ-nga-nga. Magoc iŋ oc seŋ gêŋ daneŋ-nga ma ŋatac lu-lu su sêŋiŋga.” Tu ŋac si yom dinaŋ-nga dec sêlic si ŋamlic tôm gêŋ

ŋambwa-nga ma sêkêŋ si ŋamlic bambaliŋ tu sêkôm mêtê mockaiŋ-nga tidau-tidau. Magoc aŋgô! Anötö kêmasaŋ yac ne ŋ ŋamlic tu danem akiŋ Pômdau-nga, ma Pômdau ndê gwelêŋ nem yac si-nga gic waê yac gatuŋ tigeŋ dom, magoc gic waê yac neŋ ŋamlic whiŋ. ¹⁴ Anötö ndê ŋaclai uŋ Pômdau sa akêŋ lau batê-nga, ma oc uŋ yac sa ti ŋamlic sambuc bocdinaŋ.

¹⁵ Aŋgô su naŋ! Mac nem akêŋ whiŋ piŋ mac dôn am damiŋ Kilisi, dec kôm mac nem ŋamlic ti iŋ ndê ŋandô ŋadaŋga daŋ. Mac aŋyalê yom dindec, me mba? Ma bocke dec mac alic ŋayham bu akôc Kilisi ndê ŋandô ŋadaŋga ma asap pi awhê mockaiŋ-nga? Lêŋ dau sac sambuc! ¹⁶ ŋgac daŋ bu yêc whiŋ awhê mockaiŋ-nga daŋ, naŋ iŋlu sêti ŋamlic tigeŋ. Mac aŋyalê, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom naŋ sêto yêc bocdec bu: Iŋlu oc sêti gêŋ tigeŋ.

[Gen 2:24]

¹⁷ Magoc asa naŋ sap Pômdau dôn, naŋ ŋalau piŋ iŋlu dôn sêti gêŋ tigeŋ.

¹⁸ Bocdinaŋ alhò su yêc mêtê mockaiŋ-nga. Bu asa naŋ kôm mêtê mockaiŋ-nga naŋ kôm mêtê sac têŋ dau ŋamlic, bu mêtê dau kêyaiŋ iŋ ndê ŋamlic hôc gêlêc mêtê sac ŋatô naŋ iŋ bu kôm. ¹⁹ Aŋgô! Anötö kêŋ ŋalau Dabuŋ têŋ mac lau tigeŋ-tigeŋ ma iŋ mbo nem ŋalôm, dec mac nem ŋamlic gitôm ŋalau ndê lôm dabuŋ. Aŋyalê, me mba? Mac ŋadau daôm dom. ²⁰ Mba! Anötö gêmlihi mac su ati iŋ ndê, ŋa ŋaôli atu. Tu dinaŋ-nga dec ayob nem ŋamlic ŋapep, tu bu gêŋ hoŋ naŋ mac akôm, naŋ oc po Anötö ndê waê sa.

Yom pi lauwhê ti laungac sênem dandi-nga

7 Kwahic dec aô bu waô yom ŋatô naŋ mac ato sip nem bapia. Mac ato yom pi mac nem gauc bocdec bu, lauwhê ma ŋgac bu sênem dau dom, dec oc ŋay-

ham. ²Gauc dinan in nayham, magoc len mockain-nga kesowec tiatu yec nom, ma tu dinan-nga dec wasom ten mac bu in len nayham keléc bu lauwhe senem ngac sa, ma laungac senem awhé sa. ³Ma ngac dan engamin dau ten ndé awhé dom, ma awhé engamin dau ten ndé akwen dom. ⁴Bu awhé dan ti ndau dau ndé namlic tawasé dom, in nakwen ti ndau whin. Ma ngac dan ti ndau dau ndé namlic tawasé dom, in ndé awhé ti ndau whin. ⁵Bocdinan awhé lu ngac senamin dau ten dandi dom, mboe inlu si dan ndé nalom kac in e Sadan entom in bu kom meté mockain-nga. Inlu bu si nalom pitigen bu sembo ahé dau nasawa sau bu senem dabu dau tu seten mbec-nga, dec oc tom. Magoc ten t em dau pacndé, nan sembo sewhin dau tiyham. ⁶Ao gauc gem bu in len nayham bu lauwhe ma ngac senem dau, ma tu dinan-nga dec gawhé yom dau sa ten mac. Magoc ao gato tu bu wandic yomsu lauwhe ma ngac hon bu senem dau-nga lec dom. ⁷Ao tac whin bu lau hon sembo setom ao dec gambo. Tigen Anoto gic sam in ndé mwasin tidau-tidau ten namalac tigen-tigen tom gi. Yac hon dawekain mwasin kain tigen dom.

⁸Ao bu wasom yom pi laungac sawa, ma lauwhe sawa. Jac bu senem awhé me ngac wakuc dom, ma sembo setom ao gambo, dec oc nayham. ⁹Magoc jac bu senesahé bu setom dom bu setimeté dau tu len nalom ngalac-nga, nan in oc nayham hoc geléc bu lauwhe sawa senem ngac sa, ma laungac sawa senem awhé sa tiyham.

¹⁰Ao bu wakén ngolin dan ten lauwhe ma ngac nan sem dau sa su. Ao tanwasen nen yom dom, bu Pômdau dau kén ngolin bocdec bu, awhé dan hu ndé akwen sin dom. ¹¹Magoc in bu hu ndé akwen sin, nan nem ngac wakuc dom. In ensahé bu emasan yom whin nakwen tiyham ma mbu ndi mbo whin in. Bu

mba, nan in mbo tawasé. Ma ngolin tigen dinan gic waé laungac bocdinan. Ngac dan hu ndé awhé sin dom.

¹²Ma ao bu wasom yom ten mac hon, pi awhé lu ngac nan sem dau sa su, magoc dan kén whin, ma dan kén whin dom. Yom dindec Pômdau som ten ao dom, ao dau gauc gem bu in len nayham dec bu wasom ten mac. Ngac kén whin-nga dan bu ndé awhé kén whin dom, magoc awhé dau tac whin bu mbo whin in, nan ngac dau hu in sin dom. ¹³Ma awhé kén whin-nga dan bu nakwen kén whin dom, magoc ngac dau tac whin bu mbo whin in, nan awhé dau hu nakwen sin dom. ¹⁴Nahu bu Anoto oc lic inlu si sem dau-nga bu nadombwi tu inlu si dan kén whin dom-nga lec dom. Mba. Tu awhé me ngac nan kén whin-nga, dec Anoto gelic inlu si sem dau-nga dinan tom gen dabu. Bu bocdinan dom, dec Anoto oc lic balékoc nan inlu sekwe asé bu nadombwi. Magoc mba. In gelic inlu si balékoc bu dabu tu in nan kén whin-nga.

¹⁵⁻¹⁶Bocdinan in len nayham bu lauwhe ma ngac kain dinan nan sem dau su, nan sehu dandi sin dom. Bu mboe am awhé nan kén whin, oc ti len bu am nem akwen nan kén whin dom, nan oc tap Anoto ndé mwasin nem in si-nga sa. Ma am ngac nan kén whin, mboe am oc ti len bu Anoto nem am nem awhé nan kén whin dom, nan si. Asa keyalé? Magoc yom dau in bu ti balan nanga tu lauwhe ma laungac sehu dandi sin-nga dom. Bu Anoto kegalém yac sa bu dambo ti yom malô. Bocdinan ngac nan kén whin dom bu tac whin bu hu ndé awhé kén whin-nga sin, nan dec alhac in ahuc dom. Ma awhé nan kén whin dom, nan bocdinan.

Anoto ndé galem, ma len dambo-nga

¹⁷Ao gakén ngolin dan ten golowac dabu hon nan gam meté jac su, nan heganon yom hon dindec, ma ngolin

dau bocdec bu. Pômdau dau kêmasaŋ ŋamalac si lêt têtên su, ma ŋalên bocke naŋ ŋamalac daŋ mbo têt ndoc Anötö ndê galem tap in sa, naŋ in gauc nem bu hu siŋ dom. ¹⁸ Anötö bu êŋgalêm ŋgac naŋ sêsê in ndê ŋamlic ŋatô su kêkuc lau Israel-ŋga si pwac, naŋ sa, naŋ goc sêc gêt dau ahuc dom. In bu êŋgalêm ŋgac daŋ sa naŋ sêsê in su dom, naŋ goc sêsê in dom. ¹⁹ Yac bu dasê laungac me dasê ŋac dom, in gêt ŋandô dom. Gêt ŋandô dau bocdec bu, yac daŋaŋ wambu Anötö ndê yom hoŋ maŋ. ²⁰ Ŋalên bocke naŋ lau sêmbo têt ndoc Anötö kêgalêm ŋgac sa, naŋ sêsap dôŋ ŋapaŋ. ²¹ Am bu awhê me ŋgac akiŋ ŋambwa têt têt Anötö ndê galem tap am sa, naŋ goc hêgo daôm dom. Am bu tap lêt daŋ sa bu nem ŋadau êŋgapwêc am su, dec oc tôm, magoc in gêt atu dom. ²² Bu awhê me ŋgac akiŋ ŋambwa naŋ Pômdau kêgalêm in sa, naŋ Pômdau kêgapwêc in su yêc sakiŋ mêtê sac-ŋga. Ma am asa naŋ gêm akiŋ lau daŋ dom, magoc Pômdau kêgalêm am sa, naŋ goc aŋyalê ŋapep bu kwahic dec am ti Kilisi ndê awhê me ŋgac akiŋ. ²³ Kilisi gêmlihi mac su ŋa ŋaôli atu. Tu dinaŋ-ŋga dec aŋyalê ŋapep bu ŋamalac nom-ŋga daŋ ti mac nem ŋadau ŋandô dom. ²⁴ O asidôwai hac! Ŋalên bocke naŋ mac ambo têt ndoc Anötö ndê galem tap mac sa, naŋ gauc nem bu akôm ŋapaŋ ambo Anötö aŋgô-ŋga.

Yom pi lau naŋ sem dandi sa su dom

²⁵ Aô bu wasôm yom pi lau wakuc naŋ sem dau sa su dom. Pômdau kêŋ ŋagôliŋ daŋ têt aô hêganôn ŋac dom.

Magoc in ndê mwasiŋ puc aô dôŋ, dec akên whiŋ aô ma akôc yom dindec sa. ²⁶ Tu lau sêkên kisa ŋaŋga têt yac lau dakên whiŋ-ŋga têt têt dindec-ŋga, dec aô gauc gêm lêt ŋayham bocdec bu, lau naŋ sem dau sa su dom, naŋ sêmbo bocdinaŋ. ²⁷ Am ŋgac naŋ sêhoc am nem yom asê su bu nem awhê daŋ, naŋ êmsalê lêt tu hu yom dau siŋ-ŋga dom. Ma am ŋgac naŋ sêhoc am nem yom asê su dom, naŋ êmsalê awhê tu nem-ŋga dom. ²⁸ Magoc am asa naŋ gauc gêm tidôn bu nem awhê me ŋgac, naŋ am kôm sac dom. Tigeŋ lau naŋ sem dau sa su, naŋ oc sêhoc ŋawapac yêc nom dindec, ma aô gatec bu mac atap ŋawapac sa atôm ŋac, dec gasôm yom dinaŋ.

Danem akiŋ Pômdau ti neŋ ŋalôm sambuc

²⁹ O asidôwai, aô wasôm têt mac bu têt tiapê su. Bocdinaŋ têt kwahic dec ma ndi, naŋ ambo bocdec. Laungac naŋ sem awhê sa su, naŋ sêmbo tôm sem awhê sa dom. ³⁰ Lau naŋ sêtaŋ dangibo, naŋ sêmbo tôm sêtaŋ dom. Lau naŋ atac ŋayham, naŋ sêmbo tôm ŋac atac ŋayham dom. Lau naŋ semlihi gêt, naŋ sêmbo tôm ŋac si wapa mbasi. ³¹ Ma lau naŋ sêkôm gwelen pi gêt nom-ŋga, naŋ gauc nem gêt dau êŋlêc dom. Yom dau ŋahu bu nom kwahic dec-ŋga oc yêc ŋapaŋ dom, oc ninga.**

³² Aô tac whiŋ bu mac ayêm daôm su tu gêt nom-ŋga-ŋga lec dom. Laungac naŋ sem awhê sa su dom, naŋ oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelen-ŋga, ma bu sêkôm gêt naŋ gic Pômdau tandô ŋayham. ³³ Magoc laun-

**7:31 Yom naŋ Pol sôm yêc ŋabatiŋ 29-31 naŋ ŋahu bocdec, yac neŋ ŋahu andô dambo nom-ŋga naŋ sip gêt nom-ŋga dom. In sôm bu laungac naŋ sem awhê sa su, naŋ sêmbo tôm sem awhê sa dom. Magoc in sôm tu bu laungac sêpu si awhê me sêpuc dômbwê ŋac lec dom. Mba. In bu whê sa bu danem daŋ, me dataŋ dangibo, me dambo ti atac ŋayham, me datidulu gêt, me dakôm gwelen pi gêt nom-ŋga, naŋ ti yac neŋ ŋahu andô dambo nom-ŋga dom. Dakên whiŋ Pômdau ti danem akiŋ in, naŋ in gêt atu.

gac nañ sem awhê sa su, nañ oc sêyêm dau su tu gêñ nom-nga-nga, tu bu sêkôm ñac si lauwêi atac ñayham sa. ³⁴ Bocdinañ sêyêm dau su tu Pômdau tigen-nga dom, magoc sêkôm ti ñalôm lu-lu. Ñalên tigen, lauwêi akiñ me lauwêi bocke nañ sem ñgac sa dom, nañ oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelen-nga, ma pi lên bu sêtimêtê dau si ñamlic ti gatu ñapep. Magoc lauwêi nañ sem ñgac sa su, nañ sêyêm dau su tu gêñ nom-nga-nga tu bu sêkôm nakweni atac ñayham sa. ³⁵ Aô gato yom dindêc tu bu wan-gwinin mac-nga dom. Aô gato bu wanem mac sa, ma bu mac asa lên ñayham ma anem akiñ Pômdau ti nem ñalôm sambuc, ma ahê gauc pi gêñ nom-nga êñlêc dom.

Yom ñatô pi lauwêi ma laungac si lên

³⁶ Aô bu wasôm yom pi ñgac nañ sêhoc inlu awhê akiñ dañ si yom asê bu sênem dau, magoc inlu sem dau sa su dom. Ñgac dau bu ndê ñalôm kac in ma tac whin ñandô bu nem awhê dau, dec in kôm sac dom. Akên inlu sênem dau. ³⁷ Magoc ñgac dau bu gauc nem tidôn yêc in ndê ñalôm bu nem in ndê awhê akiñ dinañ dom, nañ in kôm gêñ ñayham. In bu nditôm bu nem gôlin dau ndê lên, dec kôm tôm in ndê ñalôm gauc gêm tidôn. Ñamalac dañ gitôm dom bu kac in. ³⁸ Bocdinañ ñgac nañ gêm ndê awhê sa, nañ kôm mêtê ñayham, ma in nañ gêm awhê sa dom, nañ kôm mêtê ñayham hêc gêlêc su.

³⁹ Awhê nañ gêm ñgac sa su, nañ inlu si yom sênem dau-nga pin inlu dôn e in nakwen mbac ndu. In nakwen bu mbac ndu, ma awhê dau tac whin bu nem ñgac dañ tiyham, nañ yao mbasi. Oc tôm bu in nem ñgac kên whin-nga bocke nañ in tac

whin, magoc gitôm dom bu nem ñgac nañ kên whin Pômdau dom. ⁴⁰ Magoc aô dañ gauc gêm bu awhê tuc dau bu mbo tawasê, dec oc êmwasiñ in êñlêc. Aô dañ neñ gauc dinañ, ma Anötô ndê Ñalau, nañ mac asôm bu gêm gôlin mac, nañ mbo aneñ ñalôm whin, dec puc aneñ gauc dôn.

Gêñ daneñ-nga nañ lau sêkên ti da têt anötôi gwam

8 Mac ato yom ñatô pi gêñ daneñ-nga nañ lau sêkên ti da têt anötôi gwam. ^{††} Tôm mac asôm, yac hon datap gauc sa su. Magoc yac bu dakôm gêñ nañ tanyalê bu yao dañ kalhac yac ahuc bu dakôm-nga dom, dec tan-kuc lên dapô dañ sa-nga. Yac bu dakôm gêñ nañ tôc asê bu yac atac whin neñ asidôwai, ma bu dapô ñac sa, nañ in lên ñayham kêlêc. ² Asa nañ toc dau sa bu in ñamalac ti gauc atu, nañ tap sa gitôm su dom. ³ Magoc asa nañ tac whin Anötô, nañ Anötô kêyalê in.

⁴ Yom dinañ bu whê yom dec kwahic aô bu wasôm pi gêñ daneñ-nga nañ sêkên ti da têt gwam, nañ sa. Yac tanyalê bu Anötô ñandô tigen dec mbo, ma gwam in gêñ ñambwa nom-nga. ⁵ Lau nañ sêkên whin dom, nañ sêtoc gêñ daêsam sa ti ñac si anötôi ma pômdau. Ñac sem akiñ gêñ nom-nga ma gêñ undambê-nga ma sêsam bu ñac si anötôi. ⁶ Magoc yac lau dakên whin-nga datoc Anötô tigen sa. In Damañ nañ kên gêñ hon, ma yac dati in ndê. Ma Pômdau tigen mbo. In Yisu Kilisi, nañ Anötô kên gêñ hon ña in, ma ti yac neñ ñahu dambo tanli-nga.

⁷ Tigen lau hon si gauc sa ñapep pi gêñ nañ lau sêkên ti da têt gwam, nañ dom. Lau sêkên whin-nga ñatô muñ-nga sem

^{††} **8:1** Têt têt dinañ lau daêsam sem akiñ anötôi gwam. Ñac sêkên wata ti da pi alta gwam-nga, ma tinambu señ ñatô, ma ñatô sêkên sa maket. Lau Korin-nga ñatô gauc gêm bu yao dañ kalhac ñac ahuc tu sêneñ wata kain dinañ dom, ma sêto yom têt Pol ma sêndac in pi gêñ dau.

akiñ gwam, ma sêhu siñ su, magoc lêt dau k alhac ñac si gauc ñapañ. Bocdi-nañ kwahic dec ñac bu sêneñ gêt daneñ-nga nañ lau sêkêt ti da têt gwam, dec oc kôm ñac si ñalôm lu-lu bu mboe sêkôm sac. ⁸ Magoc Anötö oc lic yac ñayham me sac tu gêt daneñ-nga-nga dom. Yac bu daneñ me daneñ dom, nañ lêt ñañ hêc gêtêc ñañ su dom.

⁹ Magoc ayob ñapep bu gêt nañ mac alic tòm bu akôm, nañ kôm ñamalac ñañ, nañ ndê ñalôm lu-lu pi gêt dau, nañ ndê kêt whiñ tisac dom. ¹⁰ Am asa nañ kêtalê bu yao ñañ kalhac am ahuc dom bu neñ gêt ndôc lôm sênem akiñ gwam-nga, nañ ngô. Ñamalac kêt whiñ-nga ñañ nañ ndê gauc sa ñapep pi gêt dau dom, nañ bu lic am neñ gêt ndôc dindê, dec oc mboe iñ ndê ñalôm oc pêt dôt bu neñ gêt nañ sêkêt ti da têt gwam, nañ whiñ am. ¹¹⁻¹² Am nem gauc sa ñapep, magoc am nem lêt dinañ iñ s o. Ñahu bu mboe tiñambu ñamalac dinañ oc ñalôm ñawapac pi gêt nañ iñ kôm e kôm iñ ndê kêt whiñ tisac ma sa lêt niñga-nga. Kilisi mbac ndu su bu nem am nem asidôwa dinañ, nañ ndê gauc babalê, nañ si-nga, ma bocdinañ gêt nañ am kôm têt iñ, nañ tòm am kôm sac têt Kilisi dau. ¹³ Bocdi-nañ aô neñ lêt waneñ wata-nga bu wê aneñ asidôwa ñañ sa señ sac-nga, dec waneñ gêt dau tiyham dom andô. Ñahu bu aô gatec bu wakôm aneñ asidôwa ñañ ndê kêt whiñ tisac.

Pol whê dau sa bu aposel ñandô

9 Aô gambo ñamalac ñañ ñapu dom, ma aô aposel ñandô. Aô galic yac neñ Pômdau Yisu pi tanôt solop. Ma mac daôm ati lau akêt whiñ-nga, tu mêtê nañ aô gam pi Pômdau têt mac-nga. Yom hoñ dinañ iñ yom ñandô, me? ² Lau ñatô sêlic aô gitôm aposel si ñañ dom, ma mac bocke? Oc tòm dom bu mac andac batam aô. Ñahu bu mac ati lau akêt whiñ Kilisi-nga tu ñawaê ñayham nañ aô gahoc asê

têt mac-nga, ma gêt dau têt asê bu aô Pômdau ndê aposel ñandô.

³ Mac lau nañ andac batam aô bu aposel ñandô me mba, nañ aňgô! ⁴ Aô ti lau nañ sêkôm gwelêñ ñawaê ñayham-nga sêwhiñ aô, nañ bu tañkwê lau bu sêpuc yac dôt ña gêt aneñ ti anôm-nga ô yac mba gwelêñ, dec yac akôm so, a? ⁵⁻⁶ Mac gauc gêm bocke? Iñ solop bu alu Banabas tañwasêñ anem gwelêñ tu akôm kwan dauñ-nga, magoc aposel ñatô takwê lau tu sênem ñac sa-nga, a? Ma yac bu akôm mba lauwhêi nañ sêkêt whiñ sêñsêlêñ sêwhiñ yac, ma tañkwê lau bu sêkêt gêt sêpuc ñac dôt sêwhiñ yac-nga, nañ iñ lêt so, a? Mac aňyalê su bu Pita ma lau aposel ñatô ma Pômdau ndê asii sêkôm si lauwhêi sêñsêlêñ sêwhiñ ñac. ⁷ Iñgac siñ-nga bocke gêmlihi dau tu gwelêñ ndic siñ-nga? Ma ñamalac nañ sô gêt ñawhê, nañ iñ lêt solop bu iñ neñ gêt dau ña-ñandô, me? Ma ñamalac nañ yob domba ma naniñ, nañ bu nôm su ñagec ô iñ ndê gwelêñ dinañ, nañ so me?

⁸ Aô gasôm yom pi ñamalac si lêt gwelêñ-nga ñatô bu wawhê gêt dau sa. Magoc Anötö ndê yom whê gêt dau sa whiñ. ⁹ Bu yomsu ñañ nañ Moses to, nañ sôm bu:

Têt ndoc mac akêt makao sêkôm gwelêñ bolom-nga, nañ asô ñac tókwa ahuc dom. Sêneñ bolom ñatô ô ñac si gwelêñ.

[Diut 25:4]

Mac gauc gêm bu Anötö kêt yom dau gic waê makao ñambwa, a? ¹⁰ Iñ kêt yom dau gic yac ñamalac ñawaê solop. Yomandô! Moses to yom dau tu yac-nga. Bu ñamalac nañ sô gêt ñawhê, ma ñamalac nañ gic gêt ñandô sa, nañ lu-lu sêkêt bata bu oc sêneñ gêt ñandô. ¹¹ Ma yac lau aposel bocdinañ. Yac akôm gwelêñ tu mac gatôm-nga, tòm lau nañ sêsô gêt ñawhê sip ôm. Ma yac bu tañkwê gêt ñatô yêc mac tu bu puc yac

dôn-nga, dec tu sake-nga mac alic sac?

¹² Lau ñatô sêkôm gwelenj têt mac ma sêkac mac bu akên gêt puc ñac dôn-nga. Ma yac atôm bu andac mac bu anem yac sa hôc gêlêc su. Yac atôm, magoc yac akôm dom. Mba! Yac atec bu gêt ñac lhac yac mba gwelenj pi Kilisi ndê ñawaê ñayham ahuc. Ma tu dinañ-nga dec yac alic ñayham bu ahôc ñawapac daêsam.

¹³ Ma gêt ñac tiyham. Mac anjalê su bu lau nañ sem akin Anötô sêmbo lôm dabuñ, nañ sêtap gêt ñac danen-nga sa yêc gêt ñac danen-nga nañ lau sêkên ti da pi alta yêc lôm dabuñ. ¹⁴ Ma Pômdu dau gic atu yom kainj tigenj, ma tôc asê bu inj lêt solop bu lau nañ sêhoc ñawaê ñayham asê, nañ sêtap gêt puc ñac dôn-nga sa yêc lau nañ sêkôc ñawaê dau sa.

¹⁵ Bocdinañ, aô gatôm bu wakên batan gêt puc aô dôn-nga, magoc gakôm dom. Ma yom nañ kwahic d ec aô gato, nañ gato tu bu wandac mac bu anem aô sa-nga lec dom. Mba! Aô bu gêt yô aô e wambac ndu, nañ ñayham hôc gêlêc bu wandac gêt puc aô dôn-nga yêc lau ñapañ, e sêtec bu sêngô ñawaê ñayham. Aô gapo ñaun sa tu anenj lêt dinañ-nga, ma aô bu wasa lêt ñac dau-nga, dec anenj ñahu wapo ñaun sa-nga oc mbasi. ¹⁶ Magoc aô oc wapo ñaun waênj sa tu gwelenj ñawaê ñayham-nga dom, ñahu bu Anötô kên gwelenj dau sip aô amanj, dec anenj ñalôm kac aô ñandô bu wakôm. Ma aô bu wahoc ñawaê ñayham asê dom, dec oc kên wapac aô sac sambuc. ¹⁷ Bu aô gakôm gwelenj dau tu aô ñaun gauc gêm tidôn bu wakôm-nga lec dom. Bu bocdinañ dec oc tôm bu tanjkwê bu wakôc ñaôli ô anenj gwelenj. Magoc aô gakôm gwelenj dau tu Anötô-

nga, bu inj dau kêyalin aô sa gac waê gwelenj dau. ¹⁸ Bocdinañ aô oc tanjkwê ñaôli bocke? Gêt nañ yac lau ahenj-nga atôm bu tanjkwê, nañ aô oc wahu sinj. Aô tac whin bu têt ndoc wahoc ñawaê ñayham asê têt lau, nañ wakên têt ñac ñambwa. Lêt dinañ ti anenj ñaôli.

¹⁹ Bu aô gambo ñamalac ñac ñapu dom, magoc aô galic ñayham bu wati lau hoñ si ñac akin ñambwa, tu bu wansahê bu wanem lau daêsam kwi bu sêkên whin Kilisi ma sêtap Anötô ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. ²⁰ Têt ndoc nañ aô gambo gawhinj lau Israel-nga, nañ aô kasahê bu wambo watôm ñac si ñac, tu bu wanem ñac si daêsam kwi e sêkên whin Kilisi. Aô gambo Moses ndê yomsu ñac ñapu dom, tigenj têt têt aô gambo gawhinj lau nañ sêmbo yomsu ñapu, nañ aô kasahê bu wambo watôm ñac si ñac, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga. ²¹ Ma têt ndoc aô gambo gawhinj ñaun gameñ apa-nga nañ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nañ kasahê bu wambo watôm ñac si ñac, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga. (Aô gatec Anötô ndê yomsu dom, magoc aô gambo Kilisi ndê yomsu ñapu.) ²² Têt ndoc aô gambo gawhinj lau nañ sêkên whin gwalec, nañ aô kasahê bu wambo watôm ñac sêmbo, tu bu wanem ñac si daêsam kwi sêkên whin Kilisi. ²³ Aô kakuc lêt daêsam têt ndoc gambo lau tidau-tidau si toñ ñalôm, ma gakôm gêt hoñ tu bu wanem lau ñatô kwi-nga. Aô gakôm gêt hoñ dinañ tu ñawaê ñayham-nga, tu bu lau daêsam sêtap ña-mwasiñ sa sêwhin aô.

²⁴ Gauc nem lau nañ sênti tu sêhôt gêgêlêc dandi-nga. ñac hoñ sênti, magoc

††9:22 Pol tôc asê tiawê bu inj mbo yomsu ñapu dom, magoc têt ndoc inj mbo whin lau nañ atac lu-lu pi gêt ñatô, dec inj hu gêt nañ inj kêyalê bu yao mba, nañ sinj tu bu êñsôn ñac-nga dom. Gauc nem yom nañ inj to pi wata nañ lau sêkên ti da têt gwam yêc 1 Kor 8:1-13. Pol ndê ñalôm ñawapac tu neñ gêt dinañ-nga dom, tigenj lau ñatô bu gauc nem yom daêsam pi gêt dau, dec inj oc hu sinj têt têt inj mbo whin ñac, tu bu kôm ñac si sêkên whin tisac dom-nga.

ɲamalac tigen oc hóc gêlêc ma tap ɲamalac ɲamata-ɲga ndê ɲaôli sa. Asa nem lêng akên whin-ɲga atôm ɲamalac naɲ kêtî hóc gêlêc lau ɲatô, tu bu atap nem ɲaôli ɲayham sa-ɲga. ²⁵ Lau hoɲ naɲ bu sênti, naɲ sêtimêtê dau ɲapep tu bu sêtap ɲaôli sa-ɲga, magoc ɲaôli dau oc yêc ɲapaɲ dom. Yac lau dakên whin-ɲga tanti tu bu datap ɲaôli yêc ɲapaɲ-ɲga sa. ²⁶ Bocdinaɲ, aô dauɲ gasa neɲ lêng wanem akiɲ Anötö-ɲga gitôm ɲgac naɲ kêtî bambalin, naɲ dom. Ma aô gac siɲ gatôm ɲgac naɲ kêbalin amba ɲambwa-ɲambwa, naɲ dom. ²⁷ Mba! Aô gac siɲ ɲaɲga têng ɲalôm akwa bu watimêtê dauɲ ma wayob dauɲ neɲ lêng ɲapep eɲ. Aô bu wakôm bocdinaɲ dom, dec mêtê naɲ aô gam têng lau ɲatô, naɲ aô dauɲ oc waso ɲamwasinɲ.

Lau Israel si mêtê sac kêɲ puc yac

10 O asidôwai. Aô atac whin bu mac akôc gauc ɲapep pi gêng naɲ tap abanɲ Israel-ɲga sa. ɲac hoɲ sêɲsêlêng sêwhin Moses sêmbo Anötö ndê dao ɲapu, ma sêlom gwêc sêwhin dau si. ² ɲac sêmbo sêwhin Moses yêc gwêc ti dao dinaɲ, dec gitôm sêlin busaɲgu kainɲ dan, naɲ piɲ ɲac hoɲ dôn sem damin in. ³ ɲac hoɲ seɲ gêng danen-ɲga kainɲ tigen, naɲ Anötö kêɲ ɲa in ndê ɲaclai atu. ⁴ Ma ɲac hoɲ sênôm bu kainɲ tigen naɲ Anötö ndê ɲaclai kêɲ sa akên hoc. Hoc dinaɲ in Kilisi dau, naɲ kêsêlêng whin ɲac têng ndoc sêmbo gameɲ sawa. ⁵ Aɲgô ɲapep! Lau dau hoɲ sêtap Anötö ndê mwasiɲ sa, tigen ɲac si lau daêsam sêsa si lêng sic in tandô dom, dec in gic ɲac ndu yêc gameɲ sawa.

⁶ Gêng hoɲ dinaɲ ɲandô sa gitôm dôhôn bu kêɲ puc yac. Abanɲ Israel-ɲga dinaɲ si ɲalôm sap mêtê sac dôn ɲapaɲ, ma bocdinaɲ dayob dauɲ bu taɲkuc ɲac si lêng dom. ⁷ ɲac si lau ɲatô sem akiɲ anötöi gwam têng têm sêmbo gameɲ sawa. Sêto yom pi ɲac, naɲ yêc bocdec bu:

Lau dau sêndöc sic bu sêneɲ ti sênôm gêng, ma sêtisa bu sêtê wê ma sêkôm mêtê ɲalôm ɲagalac-ɲga tidau-tidau.

[Eks 32:6]

Bocdinaɲ ayob daôm ɲapep bu aɲkuc ɲac si lêng sênem akiɲ gwam-ɲga dom. ⁸ Ma akôm mêtê mockain-ɲga tôm ɲac si lau ɲatô sêkôm, naɲ dom. Bu Anötö gic ɲac si lau 23,000 ndu têng béc tigen. ⁹ Ma gauc nem ɲac si lau ɲatô naɲ sêɲsahê Pômdau, ma in kêɲ mboc sac sêseɲ ɲac ndu. Bocdinaɲ gauc nem bu akôm sac ma aɲsahê Pômdau dom. ¹⁰ Ma atucdin tôm ɲac si lau ɲatô sêkôm, naɲ dom. ɲac sêtuclin, dec Anötö kêkin aɲela seɲ lau su-ɲga gic ɲac ndu.

¹¹ Aɲgô su naɲ. Béc ɲambu-ɲga meɲ kêpin su. Ma gêng hoɲ naɲ hóc asê abanɲ, ma sêto ɲayom sa yêc, naɲ gitôm dôhôn bu kêɲ puc yac lau têm kwahic dec-ɲga, bu taɲkuc ɲac si lêng dom. ¹² Bocdinaɲ am asa naɲ gauc gêm bu am kalhac ɲaɲga, naɲ yob daôm bu pweɲ dom! ¹³ Lêtôm bocke naɲ mac aɲsahê, naɲ tap lau hoɲ sa bocdinaɲ. In gêng wakuc dom. Magoc Anötö oc hu mac siɲ me tec mac dom. In oc yob mac bu lêtôm naɲ hóc gêlêc nem licwalô su, naɲ ɲadanɲ tap mac sa dom. Magoc lêtôm bu meɲ, dec in oc êmasaɲ lêng bu mac alhö su yêc lêtôm dau, ma puc mac dôn bu alhac ɲaɲga ma aku sa dom.

Sakin mwasiɲ dabuɲ-ɲga ma sakin gwam-ɲga

¹⁴ Bocdinaɲ aneɲ lau atac whin-ɲga, aɲgô! Alhö su yêc sakin gwam-ɲga. ¹⁵ Mac lau tigau, ma bocdinaɲ aɲsahê aneɲ yom ma alic, in yom ɲandô. ¹⁶ Têng ndoc yac danen mwasiɲ dabuɲ, naɲ tam mbec lachlu wain-ɲga goc danôm, ma gêng dau piɲ yac dôn tam damin Kilisi ndê dac. Ma têng ndoc yac taɲ bolom mwasiɲ dabuɲ-ɲga naɲ dapô kôc-kôc, dec gêng dau piɲ yac dôn tam damin Kilisi ndê ɲandô. Yom dindéc in yom ɲandô,

me? ¹⁷Yac lau daêsam taŋ yêc bolom tigeŋ, dec gêŋ dau piŋ yac hoŋ dônŋ dati gêŋ tigeŋ.

¹⁸Gauc nem lau Israel-ŋga naŋ seŋ gêŋ daneŋ-ŋga naŋ lau sêkêŋ ti da pi alta. Lau hoŋ naŋ seŋ gêŋ dau, naŋ gêŋ dau piŋ ŋac dônŋ sem damiŋ alta dinaŋ ŋadau.

¹⁹Aô gasôm yom dau tu bu watôc asê bu gwam iŋ gêŋ ŋandô lec dom, me da naŋ lau sêkêŋ pi alta tu sênem akiŋ gwam daŋ-ŋga, iŋ gêŋ ŋandô lec dom. Mba andô! ²⁰Magoc gêŋ naŋ lau sambuc sêkêŋ ti da, naŋ sêkêŋ ti da têtŋ Anötö dom, sêkêŋ tu sênem akiŋ ŋalau sac-ŋga. Ma aô gatec bu mac aneŋ gêŋ naŋ oc piŋ mac dônŋ anem damiŋ ŋalau sac.

²¹Gitôm dom andô bu mac anôm gêŋ yêc laclhu naŋ piŋ mac dônŋ am damiŋ Pômdau, ma tiŋambu andi anôm yêc laclhu naŋ oc piŋ mac dônŋ anem damiŋ ŋalau sac whiŋ. Gitôm dom andô bu mac aneŋ Pômdau ndê mwasiŋ, ma aneŋ mwasiŋ naŋ lau seŋ tu sêtoc ŋalau sac sa-ŋga whiŋ. ²²Yac bu dakôm, dec oc dakôm Pômdau tac ŋandê sa, bu iŋ gêm lêmuŋ iŋ ndê gêŋ. Mac gauc gêm bocke? Yac neŋ l icwalô hôc gêlêc iŋ ndê, dec datôm bu taŋlêc iŋ ndê atac ŋandê, a?

Dakôm neŋ gêŋ hoŋ tu dapo Anötö waê sa-ŋga

²³Mac nem lau ŋatô sêsôm yom daŋ bocdec bu, “Gêŋ hoŋ gitôm bu yac dakôm. Yao daŋ yêc dom.” Tigeŋ aô wasôm têtŋ mac bu gêŋ hoŋ oc êmwasiŋ yac dom. Yomandô, gêŋ hoŋ gitôm bu yac dakôm, ma yao daŋ yêc dom, magoc gêŋ hoŋ oc puc yac dônŋ dom. ²⁴Ayob daôm bu akôm gêŋ hoŋ tu apo daôm sa-ŋga dom, magoc akôm tu bu amwasiŋ lau ŋatô-ŋga.

²⁵Wata naŋ mac amlhi yêc maket ŋamala, naŋ aneŋ ti atac lu-lu dom, aneŋ ti atac pa su eŋ. ²⁶Bu sêto yom yêc bocdec: Nom sambuc, ma gêŋ nom-ŋga hoŋ, naŋ Pômdau ndê gêŋ.

[BW 24:1]

²⁷Ŋamalac naŋ kêtŋ whiŋ dom, naŋ bu êŋgalêm mac bu aneŋ gêŋ awhiŋ iŋ, ma mac bu atac whiŋ bu andi, naŋ andi. Ma gêŋ hoŋ naŋ iŋ bu kêtŋ têtŋ mac, naŋ aneŋ ti atac lu-lu dom. Aneŋ ti atac pa su. ²⁸⁻²⁹Magoc ŋgac daŋ bu lic mac ma sôm bu, “Ei! Wata dinaŋ sêkêŋ ti da têtŋ gwam muŋ su,” naŋ aneŋ dom. Mac daôm aŋyalê ŋapep ma atôm bu aneŋ ti atac pa su, magoc tu ŋgac naŋ kêtŋ puc mac-ŋga, dec aneŋ dom, bu aŋsônŋ iŋ ndê gauc dom. Lau naŋ sêkêŋ whiŋ ŋaŋga, naŋ sêŋyalê bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö kêtŋ têtŋ yac tu daneŋ-ŋga, naŋ yao daŋ kalhac ahuc dom. Magoc yac bu daneŋ gêŋ naŋ sêkêŋ ti da têtŋ gwam, dec mboe ŋamalac naŋ kêtŋ whiŋ gwalec, naŋ ndê gauc sa ŋapep pi gêŋ dau dom, naŋ oc pu yac neŋ lêtŋ yao mbasi-ŋga dinaŋ. ³⁰Yac bu daneŋ gêŋ, naŋ danem dange Anötö muŋ, ma aô gatec bu lau sêpu yac tu gêŋ daneŋ-ŋga naŋ yac tam dange Anötö muŋ su ma taŋ-ŋga.

³¹Bocdinaŋ, gêŋ hoŋ naŋ mac bu aneŋ ti anôm ma akôm, naŋ akôm ŋalêŋ ŋayham naŋ tôm bu po Anötö ndê waê sa. ³²Gauc nem lau hoŋ, lau Israel me lau Grik, ma lau hoŋ naŋ sêmbo Anötö ndê gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ma ayob nem lêtŋ hoŋ ŋapep, bu akôm lau daŋ si sêkêŋ whiŋ tisac dom. ³³Aô dauŋ neŋ lêtŋ dinaŋ. Aô gayob neŋ lêtŋ hoŋ bu ndic lau hoŋ tandô ŋayham. Aô gakôm tu bu wamwasiŋ dauŋ-ŋga dom, magoc gakôm tu bu wanem lau daêsam sa bu sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-ŋga sa.

11 Aŋkuc aneŋ lêtŋ dinaŋ, tôm aô dauŋ kakuc Kilisi ndê.

Ŋagôliŋ lauwhê ma laungac sêlic om-ŋga

²Aô wampiŋ mac bu mac gauc gêm aô ŋapaŋ, ma mêtê naŋ aô kadôhônŋ ti gac dulu têtŋ mac, naŋ mac asap dônŋ ŋapaŋ. ³Magoc aô bu mac aŋyalê ŋapep

bu Anötö iñ Kilisi ndê ñagôlôn, ma Kilisi iñ laungac si ñagôlôn, ma laungac sêti lauwê si ñagôlôn.

⁴ Ñgac asa nañ tenj mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc uñ gën dañ kôm iñ ndê ñagôlôn ahuc, nañ toc iñ ndê ñagôlôn Kilisi sa ñapep dom. ⁵ Ma awhê asa nañ tenj mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc uñ gën dañ kôm iñ ndê ñagôlôn ahuc dom, nañ kôm iñ ndê ñagôlôn nañ iñ nakwen maya sa. Awhê dau iñ gitôm awhê nañ sêngaliñ kêclaun hoñ su giñga, nañ lau sêlic tôm gën mayan-nga. ⁶ Bocdinañ, awhê asa nañ tec bu uñ gën tiñ ñagôlôn, nañ aña-piñ iñ ndê kêclaun hoñ su niñga. Iñ bu maya tu aña-piñ iñ kêclaun su-nga, dec êñkuc lauwê si lën solop, ma uñ gën dañ kôm ndê ñagôlôn ahuc. ⁷ Ñahu bu iñ lën solop bu laungac sêuñ gën tiñ ñagôlôn dom, bu Anötö kêmasañ ñac bu sênem iñ angô sêmbo nom, ma sêtôc iñ ndê waê asê. Ma iñ lën solop bu lauwê sêuñ gën kôm si ñagôlôn ahuc, bu ñac sêtôc si laungac si waê asê. ⁸ Bu têtñ ndoc Anötö kêmasañ gën hoñ, nañ ñgac sa akên awhê dom, magoc awhê sa akên ñgac. ⁹ Ma Anötö kên ñgac tu awhê-nga dom, iñ kên awhê tu ñgac-nga. ¹⁰ Tu dinañ-nga, ma tu aña-nga, dec solop bu lauwê sêuñ gën tu bu sêtôc asê bu sêsôc si ñagôlôn ñapu. ¹¹ Magoc yêc yac lau nañ dakên whiñ Pômdau-nga, nañ mac lauwê ambo tu daôm-nga dom, ma mac laungac ambo tu daôm-nga dom bocdinañ. ¹² Bu awhê ñamata-nga sa akên ñgac, ma tiñambu laungac sêsa akên lauwê. Ma gën hoñ menj akên Anötö.

¹³ Akôc gauc ñapep pi lauwê nañ sêtenj mbec têtñ Anötö magoc sêuñ gën dom. Mac aña-lê dom bu iñ lën so, a? ¹⁴ Ñamalac si lën sêmbo-nga têtñ sake asê pi gën dindec? Ñgac dañ bu ndê kêclaun baliñ, dec dasôm sake? Dalic gitôm

gën mayan-nga. Yomandô, me? ¹⁵ Ma awhê dañ bu ndê kêclaun baliñ, nañ dasôm sake? Dasôm bu gën dau po iñ ndê waê sa. Bu Anötö kên kêclaun baliñ têtñ lauwê bu êñgatôc ñac si ñagôlôn ahuc. ¹⁶ Lau dañ bu sêsenj yom dec ma sêsôc ñapu dom, dec wasôm têtñ ñac bu yac ma Anötö ndê gôlôwac dabuñ hoñ tanjuc lën tigenj dindec, ma lën dañ tiyham yêc dom.

Lau Korin-nga senj Mwasiñ Dabuñ ña lën so

¹⁷ A ò bu wasôm yom pi mac nem lën akac daôm sa tu alic om-nga. Aô wampiñ mac pi lën dinañ dom, magoc wandic yomsu mac. Mac nem lën dau so, ma gêm gôlôwac dabuñ sa dom. ¹⁸ Gën ñamata-nga aô gangô ñawaê bu têtñ ndoc mac akac daôm sa, nañ mac awhê daôm kôc-kôc. Ma aô gauc gêm bu ñawaê nañ gangô, nañ yom tasanj dom, magoc yom ñandô. ¹⁹ Iñ solop dom bu mac awhê daôm kôc-kôc êñkuc gën nom-nga, magoc mac nem lën ti sakiñ bu whê mac kôc-kôc ma têtñ asê bu lau nde sêkên whiñ ñanja ma lau nde sêkên whiñ gwalec, dec iñ lën solop. ²⁰ Têtñ têtñ mac akac daôm sa bu anej Pômdau ndê Mwasiñ, nañ mac gauc gêm bu aña ñapep. Magoc aô wasôm bu gën nañ mac aña, nañ Pômdau ndê Mwasiñ dom. ²¹ Bu têtñ ndoc mac bu anej gën, nañ mac hoñ aña têtñ têtñ e lau ñatô gën yô ñac, magoc lau ñatô sênôm gën e kênjñ ñac. ²² Bocke? Mac nem andu sêlhac dom, a? Gitôm bu mac anej ti anôm gën yêc nem andu muñ su, goc akac daôm sa. Mac nem lën anej Mwasiñ Dabuñ-nga têtñ asê bu mac apu nem asidôwai nañ sêmbo Anötö ndê gôlôwac dabuñ ñalôm, ma alic ñayham bu akôm lau ñalôm sawa maya sa. Aô wasôm yom bocke têtñ mac? Mac gauc gêm bu aô wampiñ mac pi gën dinañ, a? Mba andô!

Pômdau ndê yom pi Mwasin Dabuŋ

(Mat 26:26-28; Mak
14:22-24; Luk 22:17-20)

²³ Bu yom naŋ aô gac dulu têt mac pi Mwasin Dabuŋ, naŋ Pômdau dau kêt têt aô bocdec bu. Têt ôbwêc naŋ Judas hoc Pômdau Yisu asê, naŋ Yisu kôc bolom sa, ²⁴ gêm danŋe Anötö, ma pô kôc goc sôm, “Aô neŋ ñandô dau dec, naŋ wakêt tu mac-ŋga. Aneŋ gêt dindec tu bu gauc nem aô-ŋga.” ²⁵ Ñac seŋ gêt daneŋ-ŋga su, ma ñalêt tigen iŋ kôc lacihu wain-ŋga daŋ ma sôm, “Iŋ dindec aneŋ dac, naŋ aô wakêc siŋ tu wamatiŋ pwac wakuc-ŋga. Têm hoŋ naŋ mac bu anôm wain mwasin dindec-ŋga tiyham, naŋ akôm tu bu gauc nem aô-ŋga.” ²⁶ Gauc nem Pômdau ndê yom dinaŋ ñapep, bu têt bocke naŋ mac bu aneŋ bolom ti anôm wain Mwasin Dabuŋ-ŋga tiyham e iŋ mbu meŋ, naŋ gitôm mac ahoc iŋ ndê mbac ndu ñawaê asê.

Daneŋ Mwasin Dabuŋ ñambwa dom

²⁷ Bocdinaŋ dec asa naŋ bu neŋ bolom dau me nôm yêc Pômdau ndê lacihu, magoc gauc gêm ñahu ti toc sa ñapep dom, naŋ kôm giso pi Pômdau ndê ñandô ti dac. ²⁸ Lau tigen-tigen hoŋ sêtôc gwaniŋ dau si lêt muŋ su, goc sêneŋ bolom ti sênôm yêc lacihu. ²⁹ Ñahu bu asa naŋ bu neŋ ti nôm magoc iŋ ndê gauc sa ñapep pi Pômdau ndê ñandô dom,[¶] naŋ oc tap Anötö ndê matôc sa tu iŋ ndê lêt neŋ Mwasin Dabuŋ-ŋga. ³⁰ Tu dinaŋ-ŋga dec mac nem lau daêsam licwalô mbasi ma gêmbac kôm ñac, ma ñatô sêmbac ndu su. ³¹ Yac bu taŋsahê dauŋ

ñapep, dec oc datap Pômdau ndê matôc kaiŋ dinaŋ sa dom. ³² Magoc Pômdau kêt ñawapac têt yac ti kêmatôc yac tu bu danem dauŋ kwi e dandiŋaŋ dawhiŋ lau sac nom-ŋga dom.

³³ Bocdinaŋ aneŋ asidôwai, angô ñapep. Têt ndoc mac akac daôm sa bu aneŋ Mwasin Dabuŋ, naŋ ayob bu akôm ñalêt naŋ toc asidôwai hoŋ sa ñapep. ³⁴ Ñamalac daŋ bu gêt yô iŋ basô, naŋ neŋ gêt yêc ndê andu muŋ. Ma bocdinaŋ têt ndoc mac akac sa, naŋ oc tôm dom bu atap Pômdau ndê matôc sa tu akôm gêt bambaliŋ-ŋga. Gauc nem yom dinaŋ, ma têt ndoc aô watêt mac waloc, naŋ oc wawhê gêt ñatô sa têt mac tiyham.

Ñalau Dabuŋ ndê Mwasin Ñalôm-ŋga

12 O asidôwai, yêc mac nem bapia, mac ato yom ñatô pi Ñalau Dabuŋ ndê mwasin, ma kwahic dec aô bu wato yom bu wawhê mac nem gauc sa ñapep. ² Mac aŋyalê ñalêt naŋ Sadaŋ gêm gôliŋ mac nem gauc têt têt mac akêt whiŋ su dom, ma wê mac asa lêt anem akiŋ anötöi gwam awha mba-ŋga. ³ Tu dinaŋ-ŋga dec mac oc atôm bu aŋyalê yom naŋ aô bu wasôm têt mac bocdec bu. Anötö ndê Ñalau bu nem gôliŋ ñamalac daŋ ndê whasuŋ, dec iŋ oc tôm dom bu sôm bu, “Aô wapucbo Yisu.” Ma ñamalac naŋ Ñalau Dabuŋ gêm gôliŋ iŋ dom, naŋ oc tôm dom bu hoc yom asê ma sôm bu, “Yisu iŋ Pômdau.”

⁴ Yac datap mwasin tidau-tidau sa, magoc meŋ akêt Ñalau tigen. ⁵ Ma yac tam akiŋ Pômdau ñalêt tidau-tidau, magoc tam akiŋ Pômdau tigen. ⁶ Ma yac dakôm gwelêt tidau-tidau tu danem

[¶]11:29 Lau ñatô gauc gêm bu Pol ndê yom pi ‘Pômdau ndê ñandô’ hêganôn gôlôwac dabuŋ (tôm iŋ to yêc 1 Kor 10:17), dec Pol to bu kêt puc lau naŋ seŋ Mwasin Dabuŋ magoc sêtoc si asidôwai sa ñapep dom (11:17-22). Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn Yisu dau ndê ñandô (1 Kor 10:16), dec Pol to bu kêt puc lau naŋ sêlic sac gitôm gêt ñambwa ma seŋ Mwasin Dabuŋ, bu lau dau sênyalê dom bu gêt dau piŋ ñac dôn sem damiŋ Yisu ndê ñandô.

akiñ Anötö-nga, magoc Anötö tigen kôm gwelen yêc yac hoñ neñ ñalôm, ma kên ñaclai tên yac bu dakôm gên dau. ⁷Ma gên hoñ nañ lau tigen-tigen sêkôm ña ñalau ndê ñaclai, nañ Anötö kên tu bu êmwasiñ yac lau hoñ nañ dambo gôlôwac dabuñ ñalôm, ma puc yac hoñ dôñ.

⁸Ñalau Dabuñ kên yom ti gauc tên ñamalac dañ bu hoc asê tên gôlôwac dabuñ. Ma ñalau tigen dinañ kên gauc tên ñamalac dañ tiyham, bu êñyalê gên nañ ñahu sip ñalôm gi, ma sôm asê tên lau. ⁹Ñamalac dañ oc tap mwasiñ kên whiñ ñanga-nga sa, ma dañ tiyham oc tap mwasiñ kôm lau ti gêmbac ñayham sa-nga yêc ñalau tigen dinañ. ¹⁰Ñamalac dañ oc kôc ñaclai bu kôm gên dalô, ma dañ oc kôc mwasiñ tu hoc yom asê tôm lau propet-nga. Dañ tiyham oc kôc mwasiñ bu êñyalê bu lau nañ sêhoc yom asê, nañ ñalau Dabuñ gêm gôlin ñac, me ñalau dañ dau-nga dañ gêm gôlin ñac. Ma dañ oc kôc mwasiñ bu sôm yom awha wakuc-nga nañ in kêyalê muñ su dom. Ma ñamalac dañ tiyham oc tap mwasiñ sa bu êñyalê yom awha wakuc-nga kaiñ dinañ ma nem kwi. ¹¹Gwelen tidau-tidau hoñ dinañ meñ akên ñalau tigen dinañ, nañ gic sam in ndê mwasiñ ti ñaclai tên lau tigen-tigen tôm in dau gêlic ñayham.

Lau sêkên whiñ-nga sêti gôlôwac dabuñ tigen

¹²Alic su nañ. Ñamalac dañ ndê ñandô tigen, magoc in amba ti gahi ma tandô ma ñagên daêsam. Magoc gên hoñ dinañ sêyêc têtên dom, sêyêc ñandô tigen dinañ. Ma ñalên tigen, yac lau nañ dambo Killisi ndê gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ dati ñandô tigen. ¹³Bu Anötö kêku yac ña ñalau Dabuñ ma piñ yac dôñ dati gôlôwac dabuñ tigen. Yac neñ lau ñatô lau Israel-nga, ma ñatô ñac lau gameñ apa-nga. Ñatô sem akiñ ñadaui nom-nga,

ma ñatô sem akiñ dom. Magoc yac hoñ dakôc ñalau tigen sip yac neñ ñalôm têtên.

¹⁴Ma ñamalac dañ ndê ñandô ñagên hoñ kaiñ tigen dom. Gên tidau-tidau sêyêc ñandô tigen dinañ. ¹⁵In ndê gahi bu sôm bu, “Aô amba dom, bocdinañ gati ñandô ñagên dañ dom,” dec yom dau oc kac gahi dau su yêc ñandô dinañ dom. ¹⁶Me in ndê dañgasuñ bu sôm bu, “Aô tandô dom, bocdinañ gati ñandô ñagên dañ dom,” dec yom dau oc kac dañgasuñ su yêc in ndê ñandô dom. ¹⁷Ma gên hoñ nañ sêyêc yac neñ ñandô bu tanôn hoñ, dec oc dangô yom ñalên bocke? Ma gên hoñ nañ sêyêc yac neñ ñandô bu dañgasuñ hoñ, dec oc dangu gên ñamalu ñalên nde? ¹⁸Magoc yac neñ ñandô in bocdinañ dom. Anötö dau kêmasañ yac neñ ñandô ñagên tidau-tidau hoñ tôm in dau gêlic ñayham. ¹⁹Ma yac neñ ñandô ñagên hoñ bu kaiñ tigen, dec yac oc dambo ñalên bocke? Oc tôm dom bu dambo. ²⁰Magoc yac ñagên daêsam sêyêc ñandô tigen dinañ ñalôm, dec dambo ñayham.

²¹Oc tôm dom bu tandô sôm tên amba, “Am bu mbo dom, aô wambo ñayham en.” Ma tôm dom bu ñagôlôn sôm tên gahi, “Am bu mbo dom, oc wambo ñayham en.” ²²Mba andô! Yac ñagên ñatô dalic bu gên licwalô mba, tigen gên dau bu yêc dom, dec oc dambo ñayham dom. ²³Ma ñandô ñagên ñatô nañ dalic bu gên waêmba, nañ datoc sa tên ndoc dakôm ahuc ña po. Ma ñagên nañ dalic bu gên mayañ-nga, nañ dakôm ahuc ti dayob ñapep. ²⁴Magoc ñagên ñatô nañ dalic bu gên ñayham tu lau sêlic-nga, nañ sêpônda gôlôn dom, ma dakôm ahuc dom. Anötö dau kêmasañ yac ñagên hoñ dinañ, ma toc gên ñambwa-ñambwa sa kêlêc. ²⁵In kêmasañ ñamalac ñalên dinañ tu bu ñagên hoñ sênem ñandô tigen dinañ sa, ma sêwhê dau kôc-kôc dom. ²⁶Yac ñagên dañ bu êñsahê ñandê, dec

ɲagêɲ hoɲ oc sêɲsahê ɲandê sêwhiɲ. Ma ɲagêɲ daɲ bu tap waê sa, dec ɲagêɲ hoɲ oc atac ɲayham sêwhiɲ.

²⁷ ʔɲgô su naɲ! Mac lau tigeɲ-tigeɲ hoɲ ati Kilisi ndê ɲandô tigeɲ, naɲ gôlôwac dabuɲ. ²⁸ Ma Anötö kêyalɲ lau sa yêc gôlôwac dabuɲ ɲalôm bocdec bu. Lau ɲamata-ɲga ɲac lau aposel, lau tilu-ɲga lau propet, ma lau titô-ɲga iɲ kêɲ ɲac bu sêndôhôn gôlôwac dabuɲ. Ma iɲ kêmwasiɲ lau ɲatô bu sêkôm gêɲ dalô, ɲatô sêkôm lau gêmbac ɲayham sa, ɲatô bu sênem lau sa, ma ɲatô bu sênem gôliɲ gôlôwac dabuɲ. Ma ɲatô sêtap mwasɲ sêsom yom awha wakuc-ɲga sa. ²⁹ Mac gauc gêm bocke? Iɲ kêmwasiɲ lau hoɲ tu bu sêti aposel, a? ʔac hoɲ sêti propet, a? ʔac hoɲ kêdôhônɲwaga, a? Hoɲ sêkôm gêɲ dalô, a? ³⁰ ʔac hoɲ sêtap mwasɲ sêkôm gêmbac ɲayham sa-ɲga, a? ʔac hoɲ sêkôm mwasɲ sêsom yom awha wakuc-ɲga me sênem yom awha wakuc kwi-ɲga, a? Mba andô! ³¹ Bocdi-naɲ dec aô wasôm têɲ mac, bu tamkwê mwasɲ ɲandô naɲ oc nem lau hoɲ sa êɲlêc. Ma lêɲ naɲ kwahic dec aô bu watôc têɲ mac naɲ hôc gêlêc lêɲ hoɲ su.

Mêtê ɲandô atac whiɲ-ɲga

13 Aô bu watôm bu wasôm ɲamalac si yom ma aɲela si yom, magoc mêtê atac whiɲ-ɲga m ba yêc aô, naɲ aô gatôm geɲgeleɲ me oɲ naɲ taɲ ɲambwa. ² Ma aô bu wahoc yom asê gitôm propet, ma bu wanyalê gêɲ hoɲ naɲ ɲahu sip ɲalôm gi, ma watap gauc atu sa pi gêɲ hoɲ, ma bu wakêɲ whiɲ ɲaɲga tôm bu wasôm têɲ lôc daɲ bu puc dau sa ma lom gameɲ wakuc ndi, tigeɲ mêtê atac whiɲ-ɲga mba yêc aô, dec aô gatôm gêɲ ɲambwa. ³ Ma aô bu wakêɲ aneɲ gêɲ hoɲ tu wanem lau ɲalôm sawa sa-ɲga, me wakêɲ dauɲ sambuc tu gwelen

ɲawaê ɲayham-ɲga e tôm ɲacyo sêkêɲ ya neɲ aô su, magoc mêtê atac whiɲ-ɲga bu mba yêc aô, dec oc tôm dom bu wapo dauɲ sa tu gêɲ hoɲ dinaɲ ɲadaɲ-ɲga.

⁴ Mêtê atac whiɲ-ɲga ɲandô ɲahu bocdec. ʔamalac naɲ mêtê atac whiɲ-ɲga kêsalê iɲ ahuc, naɲ kôc ndê ɲalôm dôɲ, ma kêmwasiɲ lau. Iɲ gêm lêmuɲ lau ɲatô dom, ma sôm yom toc dau sa-ɲga me po dau sa ɲambwa dom. ⁵ Iɲ kôm gêɲ mayan-ɲga dom, gauc gêm gêɲ tu êmwasiɲ dau-ɲga kêlêc dom, ma atac ɲandê ɲagahô dom. Ma iɲ hê yom dôɲ pi sac naɲ lau sêkôm têɲ iɲ, naɲ dom. ⁶ Mêtê naɲ so lêɲ gitêɲ, naɲ ɲadaɲ oc kôm iɲ atac ɲayham dom, magoc iɲ oc atac ɲayham tu lau hoɲ naɲ sêɲkuc yom ɲandô-ɲga. ⁷ Iɲ oc hôc kisa ti atac pa su. Iɲ oc hu iɲ ndê kêɲ whiɲ ti gêɲ bocke naɲ iɲ takwê, naɲ siɲ dom, ma ɲawapac daɲ oc ku iɲ dulu dom.

⁸ Mêtê atac whiɲ-ɲga oc yêc ɲapaɲ. Magoc mêtê dahoc yom asê gitôm propet-ɲga oc pacndê. Ma mêtê dasôm yom awha wakuc-ɲga ma gauc pi gêɲ naɲ ɲahu sip ɲalôm gi, naɲ oc sêniɲga. ⁹ ʔahu bu têɲ têm kwahic dec-ɲga yac taɲyalê gêɲ hoɲ timala dom, ma yom naɲ lau propet sêhoc asê, naɲ tôc gêɲ hoɲ asê timala dom. ¹⁰ Magoc têɲ ndoc Yisu mbu meɲ, naɲ iɲ oc ndic dabiɲ gêɲ hoɲ, ma mêtê hoɲ naɲ kwahic dec dakôm timala dom, naɲ oc pacndê. ¹¹ Têɲ têm naɲ aô gambo balê, naɲ gasôm yom gitôm balê, ma kayalê gêɲ gitôm balê, ma gakôc gauc gitôm balê. Magoc têɲ ndoc aô gati ɲgac su, naɲ gahu balêkoc si mêtê siɲ. ¹² Kwahic dec yac taɲyalê gêɲ hoɲ yêc awê dom, gitôm datôc gwaniɲ sip busunôm^{§§} ɲadauɲ-daɲ daɲ. Magoc têɲ têm ɲambu-ɲga yac oc dalic gêɲ hoɲ yêc awê eɲ. Kwahic dec aô kayalê gêɲ timala dom, magoc

§§ 13:12 Busunôm - lau ɲatô sêsam bu glas tasalagatu, ma yêc Yom Inglis sêsom bu 'mirror.'

tiŋambu aõ oc waŋyalê gêŋ hoŋ timala, tòm Anötö kêyalê aõ e pi sa timala eŋ têtŋ kwahic dec. ¹³Mêtê atu tõe kwahic dec sêyêc, mêtê dakêŋ whiŋ-ŋga, mêtê dakêŋ batan-ŋga, ma mêtê atac whiŋ-ŋga. Magoc mêtê atac whiŋ-ŋga tiŋa-mata mêtê hoŋ.

Taŋkwê mwasiŋ naŋ tòm bu puc gôlôwac dabuŋ dôŋ

14 Bocdinaŋ asap mêtê atac whiŋ-ŋga dôŋ, ma tamkwê ŋalau Dabuŋ ndê mwasiŋ tidau-tidau. Ma tamkwê mwasiŋ bu ahoc yom asê nditôm lau propet hôc gêlêc mwasiŋ ŋatõe su. ²Bu ŋalau ndê mwasiŋ dasôm yom awha wakuc-ŋga iŋ gêŋ ŋamata-ŋga dom. Ŋamalac naŋ sôm yom awha wakuc-ŋga, naŋ ndê yom yêc iŋ ma Anötö ŋasawa, ma lau daŋ oc s êŋyalê dom. Iŋ sôm yom naŋ ŋahu yêc siŋ dau, tòm ŋalau Dabuŋ kac iŋ. ³Magoc ŋamalac naŋ hoc yom asê gitôm propet, naŋ ndê yom gitôm bu po gôlôwac dabuŋ sa, ma êŋgilí ŋac bu sêlhac ŋaŋga ma nem malõe ŋac si ŋalôm. ⁴Ŋamalac naŋ sôm yom awha wakuc-ŋga, naŋ ndê yom dau gêm iŋ tawasê sa, magoc ŋamalac naŋ hoc yom asê gitôm propet, naŋ ndê yom oc tòm bu po gôlôwac dabuŋ hoŋ sa. ⁵Aõ tac whiŋ bu mac hoŋ asôm yom awha wakuc-ŋga, tigeŋ aõ tac whiŋ kêlêc bu mac ahoc yom asê atôm propet. Bu ŋamalac naŋ hoc yom asê gitôm propet, naŋ ndê mwasiŋ hôc gêlêc iŋ naŋ sôm yom awha wakuc, naŋ ndê su. Magoc ŋamalac daŋ bu mbo mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm, naŋ kôc mwasiŋ bu nem yom awha wakuc-ŋga kwi têtŋ mac, dec yom dau oc tòm bu nem mac sa, tòm yom naŋ ŋamalac hoc asê gitôm propet.

Mwasiŋ dasôm yom awha wakuc-ŋga ŋahu

⁶O asidôwai, aŋgô su naŋ. Aõ bu watêŋ mac waloc, ma wasôm yom têtŋ mac ŋa awha wakuc daŋ, dec oc wanem mac sa ŋalêŋ bocke? Ti geŋ aõ bu waloc ma ŋalau Dabuŋ kêŋ yom têtŋ aõ, tu bu wahoc asê têtŋ mac, me tu wawhê nem gauc sa me wandôhôn mac-ŋga me wahoc asê gitôm propet, dec aneŋ yom dau oc nem mac sa. ⁷Akôc gauc pi gêŋ naŋ dakôc tu danem wê sip-ŋga, gitôm gasuc me gita. Ŋamalac daŋ bu yu me ndic ŋapep dom, dec asa oc tòm bu êŋyalê wê dau ŋawa? ⁸Ma ŋgac ndic dahuc-ŋga bu ndic ŋapep dom, dec asa oc êmasaŋ dau tu ndic siŋ-ŋga? ⁹Ma mac lau naŋ asôm yom awha wakuc-ŋga yêc gôlôwac dabuŋ ŋalôm, naŋ bocdinaŋ. Bu yom kaiŋ dinaŋ ŋahu yêc awê dom, ma lau oc sêŋyalê ŋalêŋ bocke? Mac oc asôm yom dau tòm gêŋ ŋakêcsia ŋambwa-ŋambwa.

¹⁰Lau nom-ŋga si awha têtŋtêtŋ daêsam yêc, ma lau naŋ sêsôm dau si awha, naŋ sêŋyalê ŋahu. ¹¹Ŋgac daŋ bu sôm dau ndê awha ma aõ bu waŋyalê ŋahu dom, dec aõ walic iŋ gitôm ŋgac apa, ma iŋ oc lic aõ bu ŋgac apa bocdinaŋ. ¹²Ma yêc mac-ŋga bocdinaŋ. Mac tamkwê ŋalau Dabuŋ ndê mwasiŋ, bocdinaŋ dec tamkwê mwasiŋ naŋ tòm bu po gôlôwac dabuŋ sa, naŋ hôc gêlêc mwasiŋ ŋatõe, tu bu akôm gôlôwac dabuŋ êŋsôwec tiatu.

¹³Bocdinaŋ dec ŋamalac naŋ sôm yom awha wakuc-ŋga, naŋ teŋ mbec bu Anötö kêŋ mwasiŋ nem yom dau kwi-ŋga têtŋ iŋ whiŋ maŋ. ¹⁴Bu têtŋ ndoc aõ gateŋ mbec ŋa yom awha wakuc-ŋga, naŋ aõ dauŋ neŋ gatuŋ teŋ mbec, magoc aneŋ gauc kêkuc mbec dau dom. ¹⁵Bocdinaŋ aõ oc wakôm sake? Aõ waterŋ mbec ŋa awha wakuc naŋ aneŋ gatuŋ kêyalê, ma waterŋ mbec ŋa aõ dauŋ neŋ awhaŋ naŋ kayalê ŋahu, naŋ whiŋ. Aõ wanem

wê awha wakuc naŋ aneŋ gatuŋ kêyalê, ma wanem wê ŋa dauŋ neŋ awhaŋ naŋ kayalê ŋahu, naŋ whiŋ. ¹⁶ Am bu êmpinŋ Anötö ŋa yom awha w akuc-ŋga, tòm nem gatôm kêyalê, ma ŋamalac daŋ bu mbo gôlôwac dabuŋ ŋalôm naŋ kêyalê awha dau dom, dec inŋ oc tòm dom bu sôm, “Yomandô,” têŋ ndoc am gic bata nem yom. Ŋahu bu inŋ gêm gauc yom naŋ am sôm. ¹⁷ Am daôm gêm d anŋe Anötö ŋapep, magoc am nem yom gêm ŋamalac dinaŋ sa dom.

¹⁸ Aô gam danŋe Anötö bu inŋ kên mwasiŋ wasôm yom awha wakuc-ŋga têŋ aô hôc gêlêc mac hoŋ su. ¹⁹ Magoc têŋ têm naŋ aô gambo gôlôwac dabuŋ ŋalôm, naŋ aô tac whiŋ bu wasôm yom naŋ lau hoŋ sêŋyalê, tu bu wandôhônŋ ŋac-ŋga. Aô bu wasôm yom ŋalhô amaŋ-daŋ naŋ ŋahu yêc awê, naŋ hôc gêlêc bu wasôm yom awha wakuc-ŋga ŋalhô 10,000, naŋ lau hoŋ sêŋyalê ŋahu dom.

²⁰ O asidôwai hac. Akôc gauc ŋapep, atôm lau atu-tu. Akôc gauc atôm balêkoc sauŋ dom. Ambo atôm balêkoc dedec tu gêŋ tigeŋ-ŋga, naŋ tu ambo ahê lêŋ sac-ŋga. ²¹ Gauc nem yom naŋ Pômdau sôm, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Aô waŋkinŋ lau apa sênem aô awhaŋ ma wakêŋ puc lau dindec ŋa lau apa dau awha. Magoc ŋac oc sêkêŋ danŋa aô dom, tòm sêkêŋ danŋa aneŋ yom muŋ su dom.

[Ais 28:11-12]

²² Pômdau kên lau naŋ sêsôm yom awha apa gitôm gêŋ dalô kainŋ daŋ, bu kên puc lau Israel-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ inŋ dom. Ma mwasiŋ dasôm yom awha wakuc-ŋga inŋ kainŋ tigeŋ. Anötö

kên gitôm gêŋ dalô tu lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom-ŋga. Inŋ kên tu lau sêkêŋ whiŋ-ŋga-ŋga dom. Magoc mwasiŋ dahoc yom asê tòm propet-ŋga, naŋ inŋ kên tu lau sêkêŋ whiŋ-ŋga-ŋga. Inŋ kên tu lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom naŋ-ŋga dom.* ²³ Bocdinaŋ, mac lau akêŋ whiŋ-ŋga bu akac daôm sa ma mac hoŋ bu asôm yom awha wakuc-ŋga, ma lau ŋatô naŋ sêkêŋ whiŋ dom me si gauc sa pi gêŋ dau dom, naŋ bu sêmbo sêwhiŋ mac, dec ŋac oc sêsôm sake? Ŋac oc sêsôm bu mac nem gauc kêŋsônŋ. ²⁴ Magoc mac hoŋ bu ahoc yom asê atôm propet têŋ ndoc lau kainŋ dinaŋ sêmbo sêwhiŋ mac, dec mac nem yom oc kuŋ ŋac si ŋalôm e sêŋyalê bu sic waê bu sêtap matôc sa tu ŋac si mêtê sac-ŋga. ²⁵ Ma yom pi ŋac si mêtê sac, naŋ ŋac gauc gêm bu sêsinŋ yêc ŋac si ŋalôm, naŋ mac nem yom oc puc asê tiawê. Ma bocdinaŋ ŋac oc sêpônŋ haduc anŋô andô têŋ nom ma sêtoc Anötö sa. Ma ŋac oc sêsôm asê bu, “Anötö mbo whiŋ mac, yomandô!”

Pol whê ŋagôlinŋ om-ŋga sa

²⁶ Bocdinaŋ asidôwai, têŋ ndoc mac akac daôm sa tu alic om-ŋga, naŋ lau ŋatô sêkôc wê sêmeŋ, lau ŋatô sêkôc yom bu sêndôhônŋ lau, lau ŋatô sêkôc yom naŋ Ŋalau Dabuŋ hoc asê têŋ ŋac, ŋatô sêsôm yom awha wakuc-ŋga, ma ŋatô sênem yom awha wakuc-ŋga dau kwi. Gêŋ hoŋ naŋ mac bu akôm, naŋ akôm tu apuc gôlôwac dabuŋ hoŋ dônŋ-ŋga. ²⁷ Lau bu sêsôm yom awha wakuc-ŋga, dec lu me tö sêsôm goc tòm. Daŋ sôm e pacndê, goc ŋamalac tilu-ŋga sôm ndê. Ma ŋamalac daŋ nem ŋac si yom

* 14:22 Aisaya ndê yom, naŋ Pol to yêc ŋabatinŋ 21, naŋ hêganônŋ lau apa naŋ Pômdau kêkinŋ bu sêŋgwininŋ lau Israel-ŋga naŋ sêsôc inŋ ŋapu ti sêkêŋ whiŋ inŋ dom. Pol gêm dôhônŋ lau apa awha, naŋ lau Israel si ŋacyo dinaŋ sêsôm, ma mwasiŋ dasôm yom awha wakuc-ŋga. Lau Israel-ŋga sêkac si ŋalôm kwi tu lau apa si yom-ŋga dom, ma Pol bu tôc asê bu ŋalêŋ tigeŋ, yom awha wakuc oc nem lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ sa dom, me kac si ŋalôm kwi e sêti lau sêkêŋ whiŋ-ŋga dom. Ŋabatinŋ 23 whê gêŋ dau sa tiawê.

dau kwi manj. ²⁸ Magoc ñamalac nem y om dau kwi-nga dañ bu mbo dom, goc ñamalac nañ tac whiñ bu sôm y om awha wakuc-nga nem dau dôn yêc gôlôwac dabuñ ñalôm. Tôm bu iñ sôm iñ ndê yom awha wakuc-nga têtñ ndoc iñ mbo tawasê, ma yom dau yêc iñ ma Anötö ñasawa.

²⁹ Ma lau bu sêhoc yom asê sêtôm propet yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, dec lu me tō sêhoc yom asê, ma lau hoñ sêkêtñ danja ñapep ma sêñsahê yom dau. ³⁰ Ñamalac dañ bu ndöc mac ñalôm, ma ñalau Dabuñ bu hoc yom dañ asê têtñ iñ, dec ñamalac nañ sôm yom mbo, nañ hu siñ ma kêtñ ñasawa têtñ ñamalac dinan bu sôm yom dau asê. ³¹ Gitôm bu mac hoñ ahoc yom asê atôm propet aô daôm aô daôm, bu andôhôn ti apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôn. ³² Lau nañ sêtap mwasiñ sa bu sêhoc yom asê sêtôm propet, nañ sêtôm bu sênem gôliñ dau si lêtñ sêhoc yom dau asê-nga. ³³ Bu Anötö tec bu iñ ndê lau sêkôm gêtñ bambaliñ. Iñ Anötö yom malô-nga.

Anötö ndê gôlôwac dabuñ hoñ sêñkuc lêtñ tigen bocdec bu. ³⁴ Têtñ ndoc mac akac sa tu alic om-nga, nañ lauwhê sêsôm yom dom sic ñawaê. Ñac sêsôc laungac ñapu tôm yomsu sôm, ma sênem dau dôn. ³⁵ Awhê dañ bu ngô yom dañ nañ iñ kêyalê ñahu dom, nañ nem dau dôn e om pacndê, ma ndac nakwer têtñ ndoc iñlu sêmbo si andu. Iñ bu sôm yom yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ gêtñ mayan-nga.

³⁶ Mac lau Korin-nga bu atec aneñ yom dindec, goc wandac mac bocdec bu. Anötö kêtñ ndê yom têtñ mac tamwasêm, me kêtñ têtñ mac muñ bu andic dulu têtñ lau ñatô, a? ³⁷ Asa nañ gauc gêm bu iñ propet dañ, me tap ñalau Dabuñ ndê mwasiñ sa kêtñ, nañ êñyalê bu yom nañ gato têtñ mac, nañ Pômdau dau ndê yatu. ³⁸ Ñamalac dañ bu kôc aneñ yom sa dom, nañ Pômdau oc kôc

iñ sa dom. ³⁹ Bocdinañ aneñ asidôwai, tamkwê mwasiñ bu ahoc yom asê atôm lau propet, ma alhac lau nañ sêsôm yom awha wakuc-nga, nañ ahuc dom. ⁴⁰ Magoc têtñ ndoc mac bu alic om, nañ akôm gêtñ hoñ ñapep ma añkuc lêtñ solop.

Pol puc yom nañ iñ hoc asê pi Yisu, nañ dôn

15 O asidôwai, aô bu wawhê mac nem gauc sa tiyham pi ñawaê ñayham nañ gahoc asê têtñ mac muñ su. Mac akôc ñawaê dau sa, ma ti mac nem akêtñ whiñ ñahu. ² Ñawaê ñayham nañ gahoc asê têtñ mac, nañ tôc lêtñ Anötö nem mac si-nga asê, ma bocdinañ dec asap dôn ñapanj. Mac bu asap dôn dom, dec mac nem akêtñ whiñ oc tisac ma ñandô mbasi.

³ Bu yom nañ gac dulu têtñ mac, nañ kêtñ yom nañ aô dauñ gangô muñ su. Ma yom nañ atu ma tiñamata aneñ yom hoñ, nañ bocdec bu. Kilisi mbac ndu tu yac neñ sac-nga, tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm. ⁴ Lau sêñsuhun iñ, ma têtñ bêt titô-nga Anötö uñ iñ sa, tôm sêto yêc nañ. ⁵ Goc iñ hoc dau asê têtñ Pita, ma têtñ lau ñatô nañ sêmbo ñngacsêñjomi 12 si toñ. ⁶ Ma tiñambu iñ hoc dau asê têtñ asidôwai toñ atu nañ sêmbo sêwhiñ dau. Ñac lau daêsam, sêhoc gêtñ 500 su. Kwahic dec ñac si lau ñatô sêmbac ndu su, magoc daêsam gacgeñ sêmbo tali. ⁷ Tiñambu iñ hoc dau asê têtñ Jems ma têtñ lau aposel hoñ. ⁸ Ma tiñambu andô iñ hoc dau asê têtñ aô dauñ, nañ gati aposel gitôm balêkoc nañ dinda kôc so ndê têtñ. ⁹ Bu aô galic dauñ tôm lau aposel si ngac ñambu-nga solop. Sêsam aô bu aposel, magoc aô ngac ñayham dom bu sêhê ñaê aposel pi aô. Ñahu bu muñ-nga lê aô gakêtñ kisa Anötö ndê lau sêkêtñ whiñ-nga. ¹⁰ Magoc tu Anötö kêmwasiñ aô-nga, dec aô gati aposel, ma iñ ndê mwasiñ dau meñ ñambwa dom. Mba! Bu

aô gakôm gwelenj gahoc gêlêc Kilisi ndê aposel honj su. Magoc aô dauj gakôm dom. Anötö ndê mwasiñ puc aô dôñ, dec kêñ ñaclai têtj aô bu wakôm gwelenj. ¹¹ Bocdinañ anyalê ñapep bu yom nañ aô gahoc asê pi Kilisi, ma aposel honj sêhoc asê, inj yom tigenj. Ma yom dau ti mac nem akêñ whiñ ñahu.

Lau batê oc sêtisa

¹² Yac am mêtê ma ahoc asê bu Anötö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-nga. Ma bocdinañ bocke dec mac nem lau ñatô sêsôm bu lau batê oc sêtisa dom? ¹³ Anjô! Inj bu yom ñandô bu lau batê sêtôm dom bu sêtisa, dec tôm dom bu Kilisi dau tisa ma mbo tali tiyham bocdinañ. ¹⁴ Ma Kilisi bu tisa su dom, dec mêtê nañ yac am, nañ oc ñahu mbasi, ma mac nem akêñ whiñ ñahu mbasi bocdinañ. ¹⁵ Ma gêtj danj tiyham. Yac lau aposel am mêtê ma asôm bu Anötö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-nga. Magoc mac asôm bu lau batê oc sêtisa dom. Mac nem yom bu yom ñandô, dec mêtê nañ yac ahoc asê pi Anötö, nañ yom tasanj. ¹⁶ Bu lau batê bu sêtisa dom, dec Kilisi dau tisa su dom. ¹⁷ Ma inj bu yom ñandô bu Anötö uñ Kilisi sa su dom, dec mac nem akêñ whiñ oc ñandô mbasi, ma mac nem sac gacgenj yêc mac-nga. ¹⁸ Ma Anötö bu uñ Kilisi sa su dom, dec lau nañ sêkêñ whiñ Yisu ma sêmbac ndu su, nañ gacgenj sinja su. ¹⁹ Tu Kilisi-nga dec yac dakêñ batan bu Anötö oc uñ yac honj sa têtj têtj ñambu-nga. Yom dau bu yom ñandô dom, dec gêtj nañ dakêñ batan, nañ gêtj têtj kwahic dec-nga ñambwa ma ñandô mbasi têtj têtj ñambu-nga. Ma lau honj oc sêpu yac ma sêlic yac tôm lau gauc mbasi-nga.

²⁰ Magoc Anötö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-nga yomandô. Inj gitôm lau honj nañ sêmbac ndu su, nañ si ñgac mbêc. ²¹ Ña-malac tigenj ti dambac ndu ñahu. Ma ña-malac tigenj ti datisa akêñ lau batê-nga ñahu. ²² Yomandô! Tu Adam-nga dec yac honj dawêkaiñ señ dambac ndu-nga. Magoc tu Kilisi-nga dec lau nañ sêkêñ whiñ inj, nañ sêwêkaiñ señ sêmbo tali-nga. ²³ Tigenj lau nañ sêmbac ndu, nañ oc sêtisa tôm ñandoc. Kilisi tisa muñ, gitôm gêtj ñandô mbêc. Ma têtj ndoc inj mbu meñ, nañ lau nañ sêti inj ndê, nañ oc sêtisa. ²⁴ Têtj dinañ inj oc ndic bata têtj kwahic dec-nga, ma inj oc señ ñaclai ti ñagôlinj honj su, ma kêñ gêtj honj sip Damanj Anötö amba bu nem gôlinj. ²⁵ Bu Kilisi gic waê bu nem gôlinj e inj kêñ inj ndê ñacyo honj sêsôc inj gahi ñapu. ²⁶ Ma ñacyo ñambu-nga nañ inj oc señ su, nañ ñaclai dambac ndu-nga. ²⁷ Sêto yom yêc bocdec bu:

Inj kêñ gêtj honj sêsôc inj gahi ñapu.

[BW 8:6]

Yom dinañ pi 'gêtj honj,' nañ hêganôñ Anötö dom, bu Anötö dau kêñ ñaclai têtj Kilisi pi gêtj honj. ²⁸ Tigenj têtj ndoc Anötö ndê Atu dau kêñ gêtj honj sêsôc inj ndê gôlinj ñapu su, nañ goc inj dau oc sôc Anötö ñapu. Ma bocdinañ Anötö tigenj oc ti ñadau ma nem gôlinj gêtj honj.

²⁹ Anötö oc uñ lau batê sa têtj têtj ñambu-nga, yomandô. Bu bocdinañ dom, dec tu sake-nga lau ñatô sêlinj sangtu tu lau nañ sêmbac ndu su-nga?† ³⁰ Ma gauc nem yac lau aposel. Tu sake-nga yac ahôc ñawapac ti kisa ñapanj tu gwelenj ñawaê ñayham-nga? ³¹ O asidôwai. Aô gapo mac nem waêm sa tu mac nem akêñ whiñ yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mac anyalê bu yom dau

†15:29 Mêtê dau ñahu yêc awê dom, magoc Pol ndê yom tôc asê bu lau Korin ñatô sêlinj sangtu tu ñac si lau nañ sêmbac ndu-nga. Mboe lau batê dinañ sêkêñ whiñ Yisu su, magoc sêlinj busangtu su dom têtj ndoc sêmbo tali, ma tu dinañ-nga dec lau ñatô sêlinj sangtu tu ñac-nga. Pol sôm bu mêtê dinañ inj solop me so dom, magoc inj sôm yom pi mêtê dau tu bu puc inj ndê yom pi lau batê sêtisa-nga nañ dôñ.

in yom nandô, dec anyalê bu yom dec in yom nandô bocdinañ. Lau sêkôm bu sêndic aô ndu tòm bêc hoñ. ³² Yêc malac Epesas lau sêkên kisa aô gitôm bôclai sac, magoc aô gac sin têt naci ti nanga. Magoc lau batê bu sêtisa dom, tòm mac nem lau natô sêsôm, dec aô neñ gwelenñ nawaê nayañ-naga in namlac nambwa si gêt, ma oc nem aô sa dañ dom. Bu bocdinañ dec dakôm tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Gauc nem gêt daneñ ti danôm-naga eñ, bu nasawa apê eñ yac oc dambac ndu ma dandinañ.

[Ais 22:13]

³³ Ayob daôm bu lau sênsau mac dom. Gauc nem yom nañ sêsôm bocdec bu, “Mac bu ambo awhiñ lau nañ sêkôm mêtê sac, dec mêtê sac dau oc kôm mac nem mêtê nayañ tisac whiñ.” ³⁴ Aô wasôm têt mac bu mayam daôm, bu mac nem lau natô sêsa si lêt gitôm sem gauc Anötö ma sêsap mêtê sac dôn napañ. Bocdinañ akôc gauc napep ma ahu mêtê sac sin gacgeñ.

Lau oc sêtisa ti namlac kain bocke?

³⁵ Mboe mac nem lau natô oc sêndac, “Anötö oc uñ lau batê sa nalêt bocke?” me “Lau batê oc sêtisa ti namlac kain bocke?” ³⁶ Yom dau in yom gauc mbasi-naga. Angô! Gêt nañ mac asô sip nom, nañ bu tibalê dom, dec oc po pi meñ dom. ³⁷ Mac bu asô gêt namatu gitôm yangom me gêt nawañ natô, dec mac asô gêt dau natatôm nañ oc po pi meñ tiñambu, nañ dom, magoc asô namatu nambwa sip nom. ³⁸ Ma Anötö dau kêt gêt natatôm têt gêt nawañ tòm in dau kêmasañ su. In kêt natatôm tidau-tidau têt gêt nawañ tigen-tigen. ³⁹ Ma natatôm ti namlac nañ in kêt têt gêt hoñ, nañ sêtôm dau d om. In kêt namlac si namlac kain dañ, ma bôc si kain dañ, ma mbac ti i bocdinañ. ⁴⁰ Gêt undambê-naga sêmbo ti nac si nawasi kain dañ,

ma gêt nom-naga sêmbo ti nac si nawasi kain dañ bocdinañ. ⁴¹ Ac ti ayô ma tata hoñ si nawasi têt-têt. Ma tata hoñ si nawasi gitôm dau dom. ⁴² Ma têt ndoc lau batê sêtisa, nañ oc nalêt kain tigen. Lau batê nañ tanhsuhun sip nom, nañ si namlac in gêt têt kwahic dec-naga, ma tòm dom bu yêc napañ. Magoc Anötö oc uñ sa ma nem kwi ti gêt yêc napañ-naga. ⁴³ Gêt nañ tanhsuhun in gêt waêmba, magoc Anötö oc uñ sa ma kôm ti gêt ti-waê. Tanhsuhun gêt naci lai mba, magoc Anötö oc uñ sa ti naci lai. ⁴⁴ Bu yac tanhsuhun namlac nom-naga, magoc Anötö oc uñ sa ti namlac wakuc undambê-naga. Yac tanyalê bu namlac nom-naga dec yêc, ma namlac undambê-naga yêc bocdinañ. ⁴⁵ Anötö kêmasañ namlac si namlac nom-naga, tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

In gac namata-naga Adam in ti gêt tali.

[Gen 2:7]

Ma Adam nambu-naga, nañ Kilisi dau, nañ tisa ti namlac undambê-naga. Ma yac oc dambo tanli tu in-naga, ma datap neñ namlac wakuc undambê-naga sa, tòm in ndê. ⁴⁶ Yac dakôc namlac undambê-naga muñ dom, magoc dakôc namlac nom-naga muñ, ma tiñambu oc datap namlac undambê-naga sa. ⁴⁷ Namlac namata-naga meñ akêt nom. Magoc namlac tilu-naga meñ akêt undambê. ⁴⁸⁻⁴⁹ Kwahic dec yac hoñ dambo datôm namlac nom-naga namata-naga dinañ. Dinañ sêkôc yac bu dambo datôm namlac nom-naga dinañ. Magoc lau nañ sêmbo undambê, nañ sêmbo sêtôm n amalac undambê-naga, ma tiñambu yac oc datiwakuc, ma dambo datôm namlac undambê-naga.

⁵⁰ Bocdinañ aneñ asidôwai, aô wasôm têt mac bu yac datôm dom bu dasôc Anötö ndê gameñ undambê-naga ti neñ namlac têt kwahic dec-naga. Bu yac neñ dac ti namsôm in gêt yêc napañ-naga dom, ma tòm dom bu wêkain gameñ dandôc tanli napañ-naga. ⁵¹ Aô bu wasôm

yom njahu atu daŋ tɛŋ mac aŋgô. Yac hoŋ oc dambac ndu dom, magoc Anötö oc nem yac hoŋ kwi ma kɛŋ ŋamlic wakuc tɛŋ yac. ⁵²Tɛŋ bɛc ŋambu-ŋga dahuc oc taŋ, ma sep tigeŋ lau batê oc sêtiŋa ti ŋamlic wakuc sêndöc tali ŋapaŋ-ŋga. Ma Anötö oc nem yac lau naŋ dambo taŋli, naŋ kwi dawhiŋ, ma kɛŋ ŋamlic wakuc tɛŋ yac. ⁵³⁻⁵⁴Bu ŋamlic nom-ŋga oc tòm dom bu yêc ŋapaŋ, ma gic waê bu niŋga. Bocdinaŋ tɛŋ bɛc ŋambu-ŋga Anötö oc nem ŋamlic nom-ŋga kwi ti gɛŋ yêc ŋapaŋ-ŋga, naŋ tòm dom bu niŋga. Gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec bu: Anötö ku ŋaclai dambac ndu-ŋga dulu su, ma pacndê sambuc.

[Ais 25:8]

Yom dau oc ŋandô sa tɛŋ bɛc ŋambu-ŋga.

⁵⁵O ŋaclai dambac ndu-ŋga, am oc ku yac dulu ŋalêŋ bocke? Am nem ŋamalic ndic yac ndu-ŋga yêc nde?

[Hos 13:14]

⁵⁶Ŋamalic naŋ wê yac dasa seŋ dambac ndu-ŋga, naŋ mêtê sac. Ma yomsu kɛŋ ŋaclai tɛŋ mêtê sac. ⁵⁷Magoc danem danŋe Anötö naŋ ku yac neŋ ŋacyo dulu tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ŋga. ⁵⁸Bocdinaŋ, aneŋ asidôwai atac whiŋ-ŋga, alhac ŋaŋga ma ayob daôm bu gɛŋ daŋ ku mac dulu dom. Akɛŋ nem ŋalôm sambuc tu Pômdau ndê gwelêŋ-ŋga. Bu mac aŋyalê su bu gɛŋ bocke naŋ mac akôm tu Pômdau-ŋga, naŋ gɛŋ ŋandô mbasi-ŋga dom. Oc nem ŋandô!

Sêkɛŋ da bu sênem

lau sêkɛŋ whiŋ-ŋga ŋatô sa

16 Aô wasôm yom pi awa naŋ mac bu andic sa bu anem Anötö ndê lau dabuŋ Jerusalem-ŋga sa. Akôm tòm yom naŋ aô gasôm tɛŋ gôlôwac dabuŋ naŋ sêmbo gameŋ Galesia-ŋga, naŋ su. ²Tòm wake ŋabêc ŋamata-ŋga sambob, mac tigeŋ-tigeŋ andic nem awa da-ŋga sa tòm awa naŋ mac tigeŋ-tigeŋ atap sa

yêc wake dinaŋ ŋalôm. Andic sa gwanaŋ ma akɛŋ ndöc. Ma tɛŋ ndoc aô wahôc asê mac yêc malac Korin, naŋ oc wakɛŋ ŋawapac tɛŋ mac bu andic sa tɛŋ tɛm dinaŋ-ŋga dom. ³Aŋyaliŋ lau ŋatô sa naŋ mac alic ŋayham bu sêkôc mac nem da dau, ma sêkɛŋ tɛŋ gôlôwac dabuŋ Jerusalem-ŋga. Ma tɛŋ ndoc aô wahôc asê mac, naŋ wato bapia puc ŋac dôŋ-ŋga ma waŋkiŋ ŋac sêndi. ⁴Ma aô bu walic tòm bu aô dauŋ watêŋ Jerusalem wandi, goc yac aŋsêlêŋ awhiŋ dauŋ.

Pol ti lau ŋatô oc sêndic lau Korin kêsi

⁵Aô gauc gêm bu wandic lau gameŋ Masedonia-ŋga kêsi, ma tiŋambu watêŋ mac waloc. ⁶Aô bu wambo wawhiŋ mac ŋasawa baliŋ, mboe aô oc wambo e ndoc uhô-ŋga pacndê. Ma bocdinaŋ oc tòm bu mac anem aô sa tu seŋ bocke naŋ wasa tiŋambu-ŋga. ⁷Aô gakɛŋ batanŋ bu Pômdau oc kɛŋ ŋasawa baliŋ tɛŋ aô tu wambo wawhiŋ mac-ŋga. Magoc aô bu waloc ŋagahô, d ec oc tòm dom bu wambo wawhiŋ mac ŋasawa baliŋ. ⁸Kwahic dec aô oc gacgeŋ wambo malac Epesas e Om †Pentikos-ŋga pacndê. ⁹Ŋahu bu Pômdau gêlêc gatam su bu wakôm gwelêŋ atu daŋ yêc dindec e ŋandô sa. Ma gɛŋ daŋ whiŋ, naŋ lau daêsam sêkɛŋ kisa aô yêc dec.

¹⁰Timoti bu hôc asê mac, naŋ goc akôc iŋ sa ti yom malô, tu bu iŋ mbo whiŋ mac ti atac pa su eŋ. Ŋahu bu iŋ kôm Pômdau ndê gwelêŋ tòm aô gakôm. ¹¹Alic bu lau daŋ sêtec iŋ me sêpu iŋ dom. Ma tɛŋ ndoc iŋ bu mbu tɛŋ aô meŋ, naŋ aŋkiŋ iŋ lhô meŋ ti yom malô. Aô gakɛŋ batanŋ bu ŋasawa sauŋ Timoti ma asidôwai ŋatô oc sêmbu sêtêŋ aô sêmeŋ.

¹²Yom pi yac neŋ asidôwa Apolos wasôm bocdec bu. Aô gateŋ iŋ tidim daêsam bu êŋsêlêŋ whiŋ asidôwai ŋatô ma tɛŋ mac loc. Kwahic dec iŋ sôm bu iŋ oc loc dom, magoc tɛŋ ndoc iŋ tap ŋasawa ŋayham daŋ sa, naŋ iŋ oc loc.

Yom ɲambu-ɲga

¹³ Anem ali, asap nem mêtê akên whiɲ-ɲga dôn ɲapaɲ, ma alhac ɲaɲga ti nem ɲalôm pên dôn. ¹⁴ Ma akôm nem gên hoɲ ti mêtê atac whiɲ-ɲga.

¹⁵ O asidôwai. Mac aɲyalê bu Stepanas ma lau hoɲ naɲ sêmbo iɲ ndê andu, naɲ sêti lau ɲamata-ɲga tu sêkên whiɲ Yisu-ɲga yêc mac nem gameɲ Akaya-ɲga. Ma ɲac sêkên si ɲalôm sambuc tu sênem akiɲ Anötö ndê lau dabuɲ-ɲga. Kwahic dec aö bu wandac mac bocdec bu. ¹⁶ Lau kaiɲ dinaɲ, ma lau asa naɲ sêlhac sêwhiɲ ɲac ma sêkôm gwelɛɲ ɲawaê ɲayham-ɲga, naɲ asôc ɲac ɲapu. ¹⁷ Têɲ ndoc Stepanas lu Fotunatas ma Akayakus sêmeɲ akên Korin ma sêhôt asê aö, naɲ sêkôm aö atac ɲayham atu. ɲahu bu ɲac sêkôt mac hoɲ aɲôm sêtêɲ aö sêmeɲ. ¹⁸ ɲac sêkôm aö neɲ ɲalôm tigahô, tôm sêkôm mac nem ɲalôm tigahô têt sêmbo sêwhiɲ

mac. Tu dinaɲ-ɲga dec wasôm têt mac bu atoc lau kaiɲ dinaɲ sa ɲapep.

Pol ti lau ɲatô sêkôm acsalô têt lau Korin-ɲga

¹⁹ Gôlôwac dabuɲ titon-titon hoɲ naɲ sêmbo gameɲ Esia-ɲga dindec, naɲ sêkên si acsalô ɲayham têt mac hoɲ. Ma Akwila lu Prisila ti gôlôwac dabuɲ naɲ sêkac sa yêc iɲlu si andu, naɲ sêkên acsalô ɲayham ti atac whiɲ têt mac tu Pômdau-ɲga. ²⁰ Ma asidôwai hoɲ naɲ sêmbo gameɲ dindec sêkên acsalô têt mac bocdinaɲ. Mac hoɲ akam daôm, aɲkuc Anötö ndê lau dabuɲ si lêt.

²¹ Aö Pol gato yom dindec ɲa dauɲ amaɲ tu bu wakên aneɲ acsalô têt mac-ɲga.

²² ɲamalac daɲ bu atac tec Pômdau, naɲ Anötö pucbo iɲ. O Pômdau, mbu mweɲ! ²³ Pômdau Yisu ndê mwasiɲ têt mac. ²⁴ Aö bu wakên aneɲ atac whiɲ têt mac lau akên whiɲ Yisu Kilisi-ɲga hoɲ.

Pol ndê bapia tilu-nga têt lau

Korin-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têt ndoc in mbo gamej Masedonia-nga. In tap sa bu aposel tasanj nãtô sêkôm gwelêj sêmbo malac Korin, ma sêndôhônj yom tasanj têt lau sêkêj whiñ-nga, ma sêpu Pol dau ma sêsôm bu in aposel nãndô dom. Bocdinañ Pol to bapia dindéc têt nac bu whê dau sa bu in aposel nãndô, ma bu puc lau Korin-nga dônj tu bu sêsôc lau tasanj dinañ si yom nãpu dom. Tiñambu in kêkinj Taitus têt nac gi bu lic nac sêmbo nãlêj bocke, ma Taitus mbu meñ ma sôm têt Pol bu lau Korin-nga daêsam sêsôc in ndê yom nãpu, ma sem dau kwi.

Pol to bapia dindéc ma têt asê bu in tac nãyham kêlêc tu ngô Taitus ndê nãwaê pi lau Korin-nga. Ma in whê in ndê lêtj tu ndic nac kêsi-nga sa. In sôm têt nac bu sêmatôt aposel tasanj dinañ, ma sêmatôt nac dau si lau nãj sêkôm mêtê sac, nãj sêwhiñ. Ma in to yom pi nac si gwelêj sic awa sa-nga tu sênem lau Jerusalem-nga nãj sêpônda dau, nãj sa-nga.

Yom nãmata-nga

1 Aô Pol, nãj gati Yisu Kilisi ndê ñapospel kêkuc Anôtô ndê atac whiñ, gambo gawhiñ yac neñ asidôwa Timoti, ma alu ato bapia dindéc têt Anôtô ndê gôlôwac dabuj yêc malac Korin, ma têt Anôtô ndê lau dabuj honj yêc gamej Akaya-nga. ²Mwasinj ti yom malô akêj Damañ Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi têt mac.

Anôtô gêm malô ndê lau

³⁻⁴Tampiñ Anôtô, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba. In Damañ nãj tawalô ti gêm malô yac yêc nãwapac honj-nga.

Ma tu dinañ-nga dec yac atôm bu anem malô lau nãj nãwapac tidau-tidau tap nac sa, nãlêj tigerj tôm Anôtô dau kôm têt yac. ⁵Ñahu bu nãwapac ti nãndê tôm Kilisi hôc, nãj kêsalê yac ahuc tu yac am akiñ in-nga. Magoc tu Kilisi-nga, dec Anôtô ndê mwasinj nem malô yac-nga kêsalê yac ahuc bocdinañ. ⁶Têt ndoc bocke nãwapac tap yac sa, nãj alic nãyham bu ahôc tu bu anem malô mac-nga, ma tu mac atap Anôtô ndê mwasinj nem mac si-nga sa. Ma têt ndoc Anôtô gêm malô yac, nãj mwasinj dau golom mac bocdinañ, ma gêm mac sa bu alhac nãnga ti nem atac pa su, ma ahôc nãwapac kaiñ tigerj tôm yac ahôc. ⁷Yac aňyalê bu mac ahôc nãwapac awhiñ yac, ma Anôtô oc nem malô mac ti puc mac dônj awhiñ yac bocdinañ. Tu dinañ-nga dec yac atac lu-lu tu mac nem akêj whiñ-nga dom.

Aposel sêhôt nãwapac daêsam

⁸O asidôwai. Aňyalê pi nãndô eñ bu yac ahôc nãwapac atu-tu daêsam yêc gamej Esia-nga. Gêj dinañ kêgwiniñ yac nãndô ma hôc gêlêc yac mba licwalô su e yac gauc gêm bu oc señ yac su andinañ. ⁹Yomandô! Yac gauc gêm bu yac mba têm ambo tanli-nga pacndê têt ndoc dinañ. Magoc mba. Wapac dau tap yac sa bu êndôhônj yac bu tanjkwê yac dauñ mba licwalô dom, magoc tanjkwê Anôtô nãj tôm bu uñ lau batê sa, nãj ndê nãclai. ¹⁰Yac gauc gêm bu nãwapac dinañ oc ku yac dulu, magoc Anôtô kêgaho yac su. Ma yac akêj whiñ ti tanjkwê in bu nem yac sa nãlêj tigerj dinañ nãpañ. ¹¹Ma yac akêj whiñ bu mbec nãj mac atêj, nãj oc nem yac sa bocdinañ. Têt ndoc nãwapac bu tap yac sa tiyham, nãj Anôtô oc nem yac sa tu mac nem mbec-nga. Ma lau daêsam nãj sêlic gêj dau, nãj oc sênem danje Anôtô tu in ndê mwasinj nãj kêj têt yac-nga.

**Pol kên ndê tēm ndic lau
Korin kēsi-nga pi ahic**

¹² Aṅgô su naṅ. Lêṅ ti sakiṅ naṅ yac akôm ambo nom, naṅ akôm aṅkuc gauc nom-nga daṅ dom. Mba. Yêc yac mba ṅalôm yac akêṅ whiṅ bu yac asa mba lêṅ tôm Anötö atac whiṅ eṅ. Yac akôm gwelêṅ hoṅ ti mba ṅalôm ma gauc sambuc, ma asa lêṅ ṅawasi eṅ, tôm Anötö ndê mwasiṅ puc yac dônṅ. Ma tēṅ ndoc yac ambo awhiṅ mac, naṅ yac aṅkuc lêṅ tigerṅ dinaṅ. Lêṅ dau ti yac mba ṅahu apo dauṅ sa-nga. ¹³⁻¹⁴ Lau ṅatô sêšôm bu yom hoṅ naṅ yac ato tēṅ mac, naṅ ṅahu yêc awê dom, ma mac atôm dom bu asam ma aṅyalê. Magoc mba. Kwahic dec mac aṅyalê yac ti mba gwelêṅ ṅahu ṅapep su dom. Magoc yac akêṅ batariṅ bu mac oc aṅyalê yac pi ṅandô eṅ. Ma bocdinaṅ yac oc ati mac nem ṅahu apo daôm sa-nga, ma mac oc ati yac mba ṅahu apo dauṅ sa-nga tēṅ ndoc Pômdau Yisu mbu meṅ.

¹⁵⁻¹⁶ Aneṅ ṅalôm pêṅ dônṅ pi mac, dec galic ṅayham ma kamasariṅ neṅ lêṅ bu wandic mac kēsi tidim lu. Aô gauc gêm bu wandic mac kēsi tēṅ ndoc watêṅ gameṅ Masedonia-nga wandi. Ma tēṅ ndoc wambu akêṅ gameṅ dinaṅ wameṅ, naṅ gauc gêm bu oc walic mac tiyham. Ṽalêṅ dinaṅ oc tôm bu wanem mac sa tidim lu, ma tiṅambu dec oc tôm bu mac aṅkiṅ aô watêṅ gameṅ Judia-nga wandi. ¹⁷ Magoc tu aô gac mac kēsi dom tēṅ ndoc gambu akêṅ gameṅ Masedonia-nga, dec mac gauc gêm bocke? Aô kamasariṅ lêṅ dinaṅ gitôm gêṅ ṅambwa-nga, a? Me aô gasôm “Aêc, aô waloc,” ma ṅasawa sauṅ gakac awhariṅ kwi, ma gasôm bu “Mba, aô oc waloc dom,” kakuc lau nom-nga si lêṅ, a?

¹⁸ Aṅgô su naṅ. Anötö iṅ Yom Ṽandô Ṽadau, ma bocdinaṅ yac lau naṅ am akiṅ iṅ, naṅ atôm dom bu aṅsau mac atôm lau naṅ sêšôm “Aêc,” ma ṅasawa

sauṅ sêkac si ṅalôm kwi tiyham, ma sêšôm “Mba.” ¹⁹ Bu ṅawaê ṅayham naṅ alu Sailas ma Timoti ahoc asê tēṅ mac pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi, naṅ tôte asê bu Anötö gôlôc tidônṅ bu kôc yac sa, ma sôm “Aêc” tēṅ yac tu Kilisi-nga. Ma iṅ gitôm dom bu sôm “Aêc” tēṅ mac, ma ṅagahô kac ndê awha kwi, ma sôm “Mba.” ²⁰ Bu gêṅ hoṅ naṅ Anötö gic bata, naṅ iṅ oc kôm ṅandô sa ma sôm “Aêc” tēṅ yac tu Kilisi-nga. Ma tu Yisu Kilisi-nga dasôm “Yomandô” tu Anötö ndê yom-nga, ma datoc iṅ ndê waê sa. ²¹ Anötö dau puc mac ma yac dônṅ, bu dasap neṅ dakêṅ whiṅ Yisu Kilisi dônṅ ṅapaṅ. Iṅ kêyalinṅ yac sa dati iṅ ndê. ²² Ma iṅ kên ndê Ṽalau Dabuṅ sip yac neṅ ṅalôm tôm gêṅ ṅandô mbêc. Ma tu dinaṅ-nga yac taṅyalê bu mwasiṅ hoṅ naṅ iṅ gic bata bu kên tēṅ yac, naṅ iṅ oc kôm ṅandô sa. Ma Ṽalau dau ti Anötö ndê ṅadalô naṅ tôte asê bu iṅ ndê lau yac.

²³ Aṅgô su naṅ. Aô gambu gatêṅ malac Korin dom, ṅahu bu mac asap nem lêṅ giso ṅatô dônṅ ambo, ma aô gatec bu waloc ma wakôm mac nem ṅalôm ṅawapac andô tu wamatôc mac-nga. Anötö kêyalê aneṅ ṅalôm, ma aô wasôm yêc iṅ aṅgô-nga bu yom dau iṅ yom ṅandô. ²⁴ Aô gasôm yom pi mac nem lêṅ giso tu bu yac ati mac nem akêṅ whiṅ ṅadaui lec dom. Mba. Mac tigerṅ-tigerṅ alhac Anötö aṅgô-nga tu daôm nem akêṅ whiṅ-nga. Ma yac akôm gwelêṅ awhiṅ mac tu bu mac asa nem lêṅ ṅapep e ambo ti atac ṅayham eṅ.

2 Tu dinaṅ-nga dec aô gauc gêm tidônṅ bu wambu watêṅ mac waloc dom, ṅahu bu aô gatec bu yac dambo ti ṅalôm ṅawapac tiyham tu wamatôc mac-nga. ² Ma aô bu wakôm mac ṅalôm ṅawapac, dec asa mbo bu kôm aô atac ṅayham? Bu mac lau daôm dinaṅ ati aneṅ atac ṅayham ṅahu. ³ Tu dinaṅ-nga dec aô gac mac kēsi tôm aô gasôm su, naṅ dom, magoc gato bapia daṅ tēṅ mac. Ma

aö gakêñ batan bu mac oc asôc aneñ yom dau ñapu. Ma bocdinañ têtñ ndoc aö bu watêñ mac waloc, nañ ñawapac dañ oc yêc yac ñasawa dom, ma gêtñ dau oc kôm aö atac ñayham. Ma aö gakêñ whiñ bu mac honñ oc atac ñayham awhiñ aö. ⁴Yom dau aö kayalê bu yom ñanga, ma aö gato ti tanşulu eñ, ma kasahê ñawapac ti ñandê atu yêc neñ ñalôm. Aö gato tu bu wakêñ ñawapac têtñ mac-ña dom, magoc tu bu watôc asê bu aö atac whiñ mac ndu andô.

Pol sôm bu sêsuc ñac si ñamalac dañ ndê sac kwi

⁵Mac nem ñgac dañ kôm aö ñayom, ma gêtñ dau kêtñ ñawapac têtñ aö tanwasêñ dom. Aö gatec bu wasôm yom daêsam pi gêtñ dau, tigeñ aö wasôm têtñ mac bu iñ kêtñ wapac mac honñ bocdinañ. ⁶Magoc kwahic dec iñ pu dau, dec aö wasôm têtñ mac bu lêtñ bocke nañ gôlôwac dabuñ sêsôm tidôn tu sêmatôc iñ-ña, nañ gitôm. ⁷Aö gatec bu iñ mbo ti ñalôm ñawapac atu ñapan, ma bocdinañ asuc iñ ndê sac kwi, ma anem malô iñ ndê ñalôm. ⁸Aö atac whiñ bu mac akôm bocdinañ, tu bu atôc asê têtñ iñ bu mac atac whiñ iñ. ⁹Yom nañ aö gato pi ñgac dinañ, nañ gato tu bu wañsahê mac bu oc asôc aneñ yom honñ ñapu, me mba. ¹⁰Mac bu asuc ñamalac dinañ ndê giso kwi, dec aö wasuc iñ ndê sac kwi bocdinañ. Bu giso bocke nañ iñ kôm têtñ aö, nañ Kilisi kêyalê bu aö gasuc kwi, ma aö gakôm bocdinañ tu bu wanem mac sa tu lêtñ amatôc giso-ña ti apiñ daôm dôn-ña. ¹¹Aö gatec bu mac akêtñ ñasawa têtñ Sadañ bu señ lêtñ dapiñ dauñ dôn-ña su. Bu yac tanyalê Sadañ ndê lêtñ honñ su.

Pol tac whiñ bu lic Taitus

¹²Têtñ ndoc aö gatêñ malac Troas ga, nañ galic bu Pômdau gêlêc gatam su têtñ aö bu wahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê yêc gameñ dinañ. ¹³Magoc aneñ

ñalôm gi lu gi lu, ñahu bu aö gatap aneñ asidôwa Taitus sa yêc malac dinañ dom. Tu dinañ-ña aö gahu lau malac dinañ-ña siñ, ma gatêñ gameñ Masedonia-ña ga.

Pol whê lau aposel si gwelen sa

¹⁴Magoc aö bu wanem dange Anötö, ñahu bu iñ wê yac lau nañ dakêñ whiñ Kilisi, gitôm ñgac siñsêlêc ti ndê lau siñ-ña nañ sêku si ñacyo honñ dulu. Ma wanem dange iñ bu lau daêsam sêtap gauc sa pi Kilisi, tu gwelen nañ iñ kêtñ sip yac amañ-ña. Ma gauc pi Kilisi dau, iñ gitôm gêtñ malu ñayham nañ ñamalu pôm gameñ kwi. ¹⁵⁻¹⁶Bu Anötö gêlic yac atôm gêtñ malu ñayham, tu yac mba gwelen ahoc ñawaê ñayham asê pi Kilisi-ña. Lau nañ sêkôc ñawaê dau sa ma sêtap señ sêndôc tali-ña sa, nañ sêlic yac ti mba gwelen tôm sênğu gêtñ ñamalu ñayham. Magoc lau nañ sêkôc sa dom dec sic waê bu sênğu, nañ sêtec yac ti mba gwelen tôm sênğu gêtñ mbôp ñasu. Gwelen ñawaê ñayham-ña dau iñ gwelen atu andô, ma yac neñ asa gitôm bu kôm? ¹⁷Magoc tu Anötö puc yac dôn-ña, dec yac atôm bu akôm. Ma yac akôm tôm lau daêsam nañ sêkôm tu sêtap awa sa-ña lec dom. Mba. Yac añyalê tidôn bu Anötö kêyalin yac sa ma piñ yac dôn am damiñ Kilisi, dec akôm gwelen ñawaê ñayham-ña ti ñalôm ñawasi ambo iñ angô-ña.

Lau Korin-ña si lêtñ whê Pol ndê gwelen sa

3 Mac gauc gêm bu yac asôm yom dindec tu bu atoc dauñ sa-ña, a? Mba. Lau ñatô sêkôc bapia whê ñac sa tu sêkôm gwelen-ña. Magoc yac atôm lau dinañ dom. Yac ahêgo dauñ bu akôc bapia dañ bu whê yac sa têtñ mac, me bu mac ato bapia whê yac sa têtñ lau ñatô-ña dom. Mba. ²Ñahu bu mac daôm atôm bapia whê yac sa-ña, nañ sêto yêc

yac mba ñalôm. Ma tẽn ndoc lau sêlic mac nem lêt ti sakin, nañ tòm ñac sêsam bapia dau, ma sênnyalê bu yac aposel ñandô. ³ Kwahic dec mac ati Kilisi ndê lau tu yac mba gwelen-nga. Ma tẽn ndoc lau sêlic mac asa nem lêt tiwakuc, nañ tòm sêlic bapia whê yac sa tẽn ñac-nga. Ma mac atôm bapia nañ sêto ña kêlêpê me atôm Moses ndê yomsu nañ Anötö to pi hoc, nañ dom. Mba! Mac atôm bapia nañ Anötö Tali Ñadau ndê Ñalau to, ma in to sip ñamalac si ñalôm.

Pwac wakuc oc kên yac dandöc tanli

⁴ Tu Kilisi-nga dec yac akên whiñ bu mac oc asap nem lêt ti sakin ñayham dinañ dôn ñapañ. Bocdinañ yac ambo ti atac pa su tu mac-nga yêc Anötö angô-nga. ⁵ Yac bu atoc dauñ sa ma asôm bu yac dauñ atôm bu akôm Anötö ndê gwelen lec dom. Mba. Tigen tu Anötö kên ñanga tẽn yac-nga, dec yac atôm bu akôm. ⁶ Aêc! Tu ñaclai nañ Anötö dau kên tẽn yac-nga, dec yac atôm bu anem akiñ in, ma ati lau akiñ pwac wakuc-nga. Ma pwac wakuc dau, in gitôm pwac akwa yomsu-nga dom. Bu lau dañ sêtôm dom bu sênkuc pwac yomsu-nga ñapep, ma bocdinañ pwac dau tõe asê bu tac waê bu dambac ndu. Tigen pwac wakuc nañ hêganôn Ñalau ndê gwelen, nañ oc nem yac sa bu dandöc tanli.

Pwac wakuc hóc gêlêc pwac akwa su

⁷ Angô su nañ. Pwac akwa nañ Anötö to pi hoc ma kên tẽn Moses, nañ meñ ti Anötö ndê ñawasi. Ñawasi dau gêm Moses ahuc dec lau Israel-nga dañ sêtôm dom bu sêlic in angô andô solop e ñawasi dau hê su. Pwac dau meñ ti ñawasi, magoc sakin pwac akwa-nga dau ña-

ñandô, nañ dambac ndu.⁸ Tigen sakin pwac wakuc-nga, nañ Ñalau Dabuñ gêm gôlin, nañ ndê ñawasi hóc gêlêc su. ⁹ Pwac yomsu-nga ña-ñandô nañ datap Anötö ndê matõe sa. Tigen pwac wakuc ña-ñandô nañ dati lau gitên tu Ñalau Dabuñ ndê gwelen-nga. Bocdinañ pwac wakuc ndê ñawasi hóc gêlêc pwac akwa ndê su. ¹⁰ Pwac akwa meñ ti ñawasi, tigen yac bu danem dôhôn pwac akwa dau whiñ pwac wakuc, oc dalic gitôm gên ñawasi mba, bu pwac wakuc ndê ñawasi hóc gêlêc su. ¹¹ Ñawasi nañ gêm Moses ahuc tẽn ndoc in kõe pwac akwa, nañ yêc baliñ dom ma hê su, magoc pwac wakuc ndê ñawasi in atu andô, ma oc pacndê dom.

¹² Bocdinañ yac akên batan pwac wakuc ña-ñandô, ma akôm mba gwelen ti atac pa su. ¹³ Ma yac akôm Anötö ndê ñawasi ahuc tòm Moses kôm, nañ dom. Bu tẽn ndoc Anötö ndê ñawasi gêm Moses ahuc, nañ in kôm angô andô ahuc ña po, bu lau Israel-nga sêlic in angô andô dom e ñawasi dau hê su. ¹⁴⁻¹⁵ Magoc lau dau si gauc ti ñalôm ñadandi, ma ñac gauc gêm bu pwac yomsu-nga nañ Anötö kên sip Moses amba, nañ ti lêt Anötö nem ñac si-nga. Tẽn ndoc sêsam pwac yomsu-nga dinañ, nañ sênnyalê ñahu andô dom, tòm po dañ kôm ñac si ñalôm ahuc. Ma tẽn Moses ndê têm e meñ tẽn kwahic dec, po dau gacgen yêc. Ñalên tigen yêc bu po dau ñinga yêc ñac si ñalôm, nañ sêkên whiñ Kilisi, dec in oc kac po dau su. ¹⁶ Yomandô. Asa nañ gêm ndê ñalôm kwi ma kên whiñ Pômdau, nañ Pômdau dau oc kac po dau su yêc in.

¹⁷ Pômdau in Ñalau, ma Pômdau ndê Ñalau bu mbo whiñ yac, dec in oc êñ-

^{3:7} Yom dau ñahu bocdec bu. Yac bu gauc nem bu danem akiñ Anötö tanñkuc lêt pwac yomsu-nga, dec oc tòm dom bu dati lau gitên ma datap señ dandöc tanli-nga sa. Bu ñamalac dañ oc tòm dom bu êñkuc yomsu hon ñapep, ma bocdinañ lêt yomsu-nga oc tòm dom bu kên yac dandöc tanli. Alic yom ñatô yêc Rom 3:20, Gal 2:16 ma Jems 2:10.

gapwêc yac su yêc gapocwalô yomsu-nga. ¹⁸ Kwahic dec po daŋ kôm yac aŋôn andô ahuc gitôm Moses dom, magoc yac lau dakêŋ whiŋ-nga hoŋ datôc Pômdau ndê ŋawasi asê tiawê gitôm busunôm. Ma ŋawasi dau oc hê su dom, magoc oc tiatu-tiatu ndi. Ŋahu bu Pômdau ndê Ŋalau gêm gwelen yêc yac neŋ ŋalôm ŋapaŋ, tu bu kôm yac datiwakuc.

Ŋawaê ŋayham gitôm ya ŋawê

4 Anötö tawalô yac ma kên sakin pwac wakuc-nga sip yac amaŋ, ma tu iŋ tawalô yac-nga dec yac atôm dom bu ahu gwelen dau siŋ têŋ ndoc ŋawapac tap yac sa. ² Mba. Mêtê mayaŋ-nga naŋ lau sêkôm sêsîŋ-sêsîŋ sêmbo, naŋ yac ac ahê su. Yac aŋgaluŋ yom daŋ whiŋ Anötö ndê yom, me aŋsau lau daŋ bu sêkêŋ whiŋ-nga lec dom. Mba. Yac ahoc yomandô asê yêc awê. Ma ŋalêŋ dinaŋ, lau oc sêŋyalê yêc ŋac si ŋalôm, bu yac akôm mba gwelen solop ambo Anötö aŋgô-nga. ³ Lau ŋatô sêŋgô ŋawaê ŋayham naŋ yac ahoc asê, magoc sêkêŋ whiŋ dom, gitôm gêŋ daŋ kôm ŋac si gauc ti ŋalôm ahuc, ma bocdinaŋ ŋac gacgeŋ sêmbo seŋ sêŋŋa-nga. ⁴ Anötö tasan têm dindec-nga, naŋ Sadaŋ dau, iŋ kên ŋasec atu pôc lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ si gauc ahuc. Ma ŋac gitôm dom bu sêkôc ŋawaê ŋayham sa. Bocdinaŋ dec sêŋyalê Kilisi ndê ŋawasi dom. Ma sêŋyalê Anötö ndê ŋawasi dom bocdinaŋ, bu Kilisi gêm Anötö dau aŋgô bu tôte Anötö asê têŋ yac.

⁵ Aŋgô su naŋ. Yac am mêtê hêganôn dauŋ dom. Mba. Yac am mêtê pi Yisu Kilisi, ma akac lau bu sêkôc iŋ sa ti ŋac si Pômdau. Ma yac am akiŋ mac atôm lau akiŋ, tu bu apo Yisu ndê waê sa-nga. ⁶ Anötö iŋ Ŋawê Ŋadau naŋ sôm, “Ŋawê sa ma pô gameŋ ŋasec,” têŋ ndoc iŋ kên undambê ti nom. Ma iŋ kên ndê ŋawê pô yac neŋ ŋalôm tu bu taŋyalê iŋ ndê ŋawasi atu-nga. Ma ŋawasi atu dau, naŋ

dalic yêc Kilisi, naŋ gêm Anötö aŋgô têŋ yac.

Anötö kên ndê ŋawaê ŋayham têŋ lau licwalô mba bu sêhoc asê

⁷ Yac dauŋ mba licwalô gitôm dom bu akôm gwelen ŋawaê ŋayham-nga, tigeŋ Anötö kên gwelen dau sip yac amaŋ. Iŋ ndê lêŋ dinaŋ gitôm iŋ kên gêŋ ŋaôli atu daŋ sip gêŋ ŋambwa-nga gitôm lôn-si. Iŋ kôm bocdinaŋ dec tôte asê bu ŋaclai puc gwelen dau dôn-nga, naŋ hôc gêlêc ŋaclai hoŋ su, naŋ meŋ akêŋ iŋ ndê. ⁸ Ŋawapac daêsam sêyêc, magoc kêgwiniŋ yac dom. Yac aŋsalê lêŋ bu aŋlêc ŋawapac daêsam dinaŋ ŋapaŋ, magoc kôm yac atac tec mba gwelen dom. ⁹ Daêsam sêkêŋ kisa yac, magoc yac aŋyalê bu Anötö mbo whiŋ yac ma tôm dom bu hu yac siŋ. Sêpu ti sêkôm yac ŋayom, magoc sêseŋ yac su dom. ¹⁰⁻¹¹ Yac akôm gwelen tu Yisu-nga, ma tu dinaŋ-nga dec lau sêkôm bu sêndic yac ndu, magoc mba, yac ambo taŋli. Yac ahôc ŋandê ti ŋawapac ŋapaŋ, naŋ tôte asê bu yac aŋkuc Yisu ndê lêŋ mbac ndu-nga. Magoc gêŋ dau ku yac dulu dom, tu bu tôte asê bu Yisu mbo tali tiyham ma kên ŋaclai têŋ yac bu akôm gwelen. ¹² Bocdinaŋ, tu gwelen ŋawaê ŋayham-nga dec yac ahôc ŋawapac atu ŋapaŋ, tôm bu ndic yac ndu, magoc mac atap Anötö ndê ŋaclai kên mac andôc tamli-nga sa.

¹³ Sêto yom daŋ yêc bocdec bu: Aô gakêŋ whiŋ Pômdau, dec gahoc iŋ ndê waê asê.

[BW 116:10]

Ma yac aŋkuc gauc tigeŋ dinaŋ. Yac akêŋ whiŋ Pômdau, dec ahoc iŋ ndê waê asê. ¹⁴ Ma yac aŋyalê bu Anötö, naŋ uŋ Pômdau Yisu Kilisi sa akêŋ lau batê-nga, naŋ oc uŋ yac sa awhiŋ Yisu bocdinaŋ, ma kên yac alhac iŋ aŋgô-nga awhiŋ mac. ¹⁵ Yac alic ŋayham bu ahôc ŋawapac tu bu anem mac sa-nga. Ma tu yac

mba gwelen-nga, dec Anötö ndê mwasin oc ênsalê mac nem lau daêsam ahuc, ma mac oc anem danje Anötö ênlêc e in ndê waê tiatu ma tiapa.

¹⁶Tu dinaŋ-nga yac atôm dom bu ahu gwelen dau sin têt ndoc ŋawapac tap yac sa. Yomandô. Yêc awê-nga yac neŋ ŋamlic tiakwa ma tisac, magoc yêc ŋalôm-nga Anötö kôm yac atiwakuc tôm bêc hoŋ. ¹⁷Bu ŋawapac naŋ yac ahôc, naŋ yac alic gitôm gêt ŋambwa têt apê-nga. Ma tu yac ahôc ŋawapac dinaŋ-nga, dec oc atap Anötö ndê ŋawasi atu sa. Ma ŋawasi dau oc pacndê dom, magoc oc yêc titêm-titêm, ma in gêt ŋandô hôc gêlêc ŋawapac hoŋ dinaŋ su. ¹⁸Bocdinaŋ yac taŋkwê gêt nom-nga naŋ tanôŋ alic su, naŋ dom, ŋahu bu gêt dau oc niŋga. Magoc yac akêt batan gêt naŋ yac tanôŋ alic su dom, bu gêt dau oc yêc ŋapaŋ ma pacndê dom.

Yac neŋ ŋamlic nom-nga oc pô dau su tiwakuc

5 Yac neŋ ŋamlic nom-nga gitôm bac batac, ma in bu tisac, dec yac taŋyalê bu Anötö kêmasaŋ yac neŋ ŋamlic wakuc undambê-nga, naŋ gitôm andu ŋandô naŋ oc lhac ŋapaŋ. Andu ŋandô dau gitôm andu me bac têt apê-nga naŋ ŋamalac sêkwê, naŋ dom. ²Ma yac neŋ ŋamlic nom-nga gitôm yac neŋ ŋakwê têt dindec-nga. Magoc tu gêt wapac nom dindec-nga, dec yac atac whiŋ ndu andô bu dasôc neŋ ŋamlic wakuc undambê-nga ti ŋakwê, dec yac tam awhaŋ su bu datap gêt dau sa. ³Ma yac bu dasôc ŋakwê undambê-nga dau sa, dec oc ti yac neŋ ŋakwê ŋandô, ma oc dambo ŋamlic ŋambwa dom. ⁴Têt ndoc ŋamlic nom-nga ti yac neŋ bac, naŋ dahôc ŋawapac ŋapaŋ, ma bocdinaŋ tam awhaŋ su bu datap neŋ ŋamlic wakuc undambê-nga sa. Yac atac tec ŋamlic dindec dom, magoc yac atac whiŋ ndu andô bu ŋamlic têt dindec-

nga naŋ gitôm dom bu yêc ŋapaŋ, naŋ pô dau su ti gêt wakuc naŋ oc yêc ŋapaŋ. ⁵Anötö kêmasaŋ yac tac waê gêt dau solop. Ma in kêt ŋalau Dabuŋ têt yac gitôm gêt ŋandô mbêc, naŋ têt asê bu gêt ŋandô naŋ in gic bata bu kêt têt yac tiŋambu, naŋ oc ŋandô sa bocdinaŋ.

⁶Tu dinaŋ-nga dec yac ambo ti atac pa su eŋ. Yac aŋyalê bu têt hoŋ naŋ yac ambo nom ma ŋamlic nom-nga ti yac mba ŋakwê, naŋ yac ambo awhiŋ Pômdau yêc undambê dom. ⁷Bu gêt naŋ Anötö gic bata bu kêt têt yac tiŋambu, naŋ yac alic ŋa-ŋandô su dom, magoc akêt whiŋ bu oc ŋandô sa. ⁸Yac atac pa su ma alic ŋayham bu ambo ti ŋamlic nom dindec-nga, tigeŋ oc ŋayham hôc gêlêc bu ahu ŋamlic dau sin, ma andi ambo awhiŋ Pômdau. ⁹Bocdinaŋ yac bu ambo nom dindec me ahu sin, naŋ yac taŋkwê ŋandô tigeŋ, naŋ bu asa mba lêt ndic Pômdau tandô ŋayham eŋ. ¹⁰ŋahu bu tiŋambu yac hoŋ oc dalhac Kilisi aŋgô-nga bu êmatôc yac. In oc kêt ŋagêyô têt yac êŋkuc gêt ŋayham me sac bocke naŋ dakôm têt ndoc dambo nom dindec.

Pol whê ndê gwelen ŋahu sa

¹¹Yac aŋyalê gêt dau su, dec atoc Pômdau sa ti asôc in ŋapu, ma tu dinaŋ-nga dec yac am mêtê lau ma akac ŋac bu sênem dau kwi. Yac mba lêt ti sakiŋ ŋahu yêc awê têt Anötö, ma aô gakêt batan bu mac oc aŋyalê yac mba lêt ti sakiŋ ŋahu bocdinaŋ. ¹²Yac ato yom dindec tiyham tu bu atoc dauŋ sa têt mac-nga dom. Mba. Yac atac whiŋ bu mac aŋyalê yac mba gauc ti ŋalôm tidôn, ma bocdinaŋ mac oc alic yac ŋayham. Ma oc tôm bu mac apo yac mba waên sa têt lau naŋ sêpu yac. Bu lau dau sêkôc gauc nom-nga ŋambwa ma sêtoc gêt awê-nga sa hôc gêlêc gêt ŋalôm-nga. ¹³Magoc yac ahêgo dauŋ tu lau naŋ sêsôm bu yac mba gauc kêŋsôn, naŋ

dom. Bu gêñ nañ yac akôm, nañ akôm tu Anötö-nga. Ma yac akôm ti mba gauc ñawa, tu bu anem mac sa-nga. ¹⁴ Kilisi ndê atac whiñ kêgîlî yac bu ahoc ñawaê ñayham asê têtñ lau. Bu yac akêtñ whiñ bu ñgac tigeñ mbac ndu ô lau hoñ, dec gitôm lau hoñ sêmbac ndu. ¹⁵ Aêc! Kilisi mbac ndu tu lau hoñ-nga, tu bu lau nañ sêmbô tali nañ sêñkuc dau si atac whiñ dom, magoc sêñkuc iñ nañ mbac ndu tu ñac-nga ma tisa ma mbo tali tiyham, nañ ndê atac whiñ.

Kilisi hê wamba yac têtñ Anötö

¹⁶ Muñ-nga yac alic Kilisi gitôm ñamalac nom-nga ñambwa, magoc kwahic dec yac akôc gauc kainñ dinañ tiyham dom. Ma ñalêtñ tigeñ kwahic dec yac ahêgo dauñ pi gêtñ awê-nga dom têtñ ndoc yac akôc gauc pi lau nom-nga. ¹⁷ Bu ñamalac bocke nañ kêtñ whiñ Kilisi, nañ yac anyalê bu Anötö kôm iñ tiwakuc su. Iñ hu lêtñ akwa siñ, ma sa ndê lêtñ tiwakuc. ¹⁸ Anötö dau kôm gêtñ hoñ dinañ ñandô sa. Yac neñ sac kac yac su yêc Anötö, magoc iñ kêkinñ Kilisi sip nom meñ ma mbac ndu tu yac neñ sac-nga, dec hê wamba yac têtñ Anötö, ma kêmasañ lêtñ bu datigasuc iñ tiyham. Ma iñ kêtñ ñawaê ñayham pi iñ ndê lêtñ dinañ sip yac amanñ, bu ahoc asê têtñ lau. ¹⁹ Ma ñawaê ñayham dau bocdec. Anötö kêkinñ Kilisi sip nom meñ, ma tu Kilisi-nga dec suc lau nom-nga si sac kwi, ma kêmasañ lêtñ bu sêmbu sêtêtñ iñ sêndi. Ma iñ kêtñ gwelenñ têtñ yac bu ahoc ñawaê dau asê têtñ lau nom-nga.

²⁰ Tu dinañ-nga dec yac akôm gwelenñ dau am Kilisi añañ, gitôm Anötö dau sôm ndê yom têtñ mac sa yac whañsunñ. Ma yac aterñ mac am Kilisi añañ, bu gauc nem yom pi gwelenñ atu nañ Kilisi kôm tu bu suc mac nem sac kwi ma hê wamba mac têtñ Anötö-nga, ma akôc yom dau sa. ²¹ Alic su nañ. Kilisi ndê sac mbasi, magoc Anötö kêtñ yac neñ sac ñagêyô

hoñ pi iñ, tu bu nem yac sa-nga. Ma tu dinañ-nga asa nañ kêtñ whiñ Kilisi, nañ Anötö gêlic iñ bu ñamalac gitêtñ.

6 ¹⁻² Anötö sôm yom bocdec bu: Têm nañ aô galic ñayham bu wamwasinñ mac-nga, dec gañgô mac nem yom. Ma têtñ bêt nañ kamatinñ tidônñ bu wanem mac si, nañ gam mac sa.

[Ais 49:8]

Aô wasôm têtñ mac bu têm kwahic dec-nga iñ Anötö ndê têm êmwasiñ ti nem yac si-nga. Tu dinañ-nga yac lau nañ akôm gwelenñ awhiñ Anötö, nañ aterñ mac bu akôc Anötö ndê mwasinñ ñambwa dom.

Pol hóc ñawapac tu gwelenñ ñawaê ñayham-nga

³ Yac atec bu lau dañ sêpu yac mba gwelenñ ñawaê ñayham-nga e sêtec Anötö ndê yom. Tu dinañ-nga dec yac ayob mba lêtñ bu akôm giso dañ dom. ⁴ Gêtñ nañ yac akôm, nañ whê sa bu yac Anötö ndê lau akiñ. Yac ahóc ñawapac ti añañhê ñandê tidau-tidau kêgwiniñ yac, tigeñ ahu mba gwelenñ siñ dom, akôm ti atac pa su eñ. ⁵ Lau sic yac, sêkêtñ yac andôc gapocwalô, ma sêli dau sa tu yac-nga. Yac akôm gwelenñ atu, ma têm daêsam gêtñ yô yac, ma yac ayêc bêt tanônñ dom. ⁶ Magoc gwelenñ atu nañ yac akôm, nañ akôm ti mba ñalôm ñawasi, ma ti gauc ñawa, akôc mba ñalôm dônñ ma akôm mêtê ñayham têtñ lau hoñ. Ñalau Dabuñ gêm gôlinñ yac, ma yac asap mêtê atac whiñ lau-nga dônñ ñapañ. ⁷ Yac akôm gwelenñ dau ña Anötö ndê ñaclai, ma asôm yom ñandô eñ. Ma yac asap lêtñ gitêtñ dônñ, gitôm yac akôc wapa siñ-nga yêc amanñ dañga lu-lu bu andic siñ. ⁸ Lau ñatô sêñyalê bu yac aposel ñandô, ma sêmpinñ yac ma sem ñawaê sa pi gwelenñ nañ yac akôm. Ma ñatô sêpu ma sêngôlinñ yom pi yac ti mba gwelenñ, ma sêsôm bu yac lau tasanñ. ⁹ Ñatô sêñyalê yac, ma

ɲatô sem gauc yac. Yac ahôc ɲawapac ɲapaɲ tòm bu ambac ndu, magoc mba, yac ambo taɲli. Lau sic yac, magoc sic yac ndu dom. ¹⁰ Gêɲ hoɲ dinaɲ gitôm bu kôm yac ɲalôm ɲawapac, magoc ambo ti atac ɲayham ɲapaɲ. Yac atôm lau ɲalôm sawa, tigeɲ yac am lau daêsam sa sêti lau ti lêlôm tu sêtap Anötô ndê mwasɲ sa-ɲga. Yac awêkaiɲ gêɲ nom-ɲga daɲ dom, magoc tu Kilisi-ɲga dec yac awêkaiɲ gêɲ hoɲ tu puc yac gatuɲ dôn-ɲga.

Pol teɲ lau Korin-ɲga bu sêtôc si atac whiɲ asê

¹¹ Yac asôm mba yom hoɲ tiawê têɲ mac lau Korin-ɲga, ma akêɲ mba ɲalôm sambuc têɲ mac. ¹² Yac atôc têɲ mac bu yac atac whiɲ mac, tigeɲ mac atôc nem atac whiɲ yac-ɲga asê su dom. ¹³ Aô galic mac atôm aneɲ balêkoc, dec watêɲ mac bu akêɲ nem ɲalôm sambuc têɲ yac, tòm yac akôm têɲ mac.

Pol kêɲ puc lau Korin-ɲga pi lau naɲ sêkêɲ whiɲ dom

¹⁴ Aɲgô su naɲ. Lau gitêɲ ti lau ɲawê-ɲga oc sêwêkaiɲ gêɲ daɲ sêwhiɲ lau ɲasec-ɲga ti lau sac-ɲga dom. Tu dinaɲ-ɲga yac lau naɲ dakêɲ whiɲ Yisu, naɲ dayob bu dandic sôn daɲ dawhiɲ lau naɲ sêkêɲ whiɲ dom, naɲ dom. ¹⁵ Yomandô! Kilisi lu Belial^a oc tòm dom bu sêkêɲ si ɲalôm pitigeɲ tu gêɲ daɲ-ɲga. Ma ɲgac naɲ kêɲ whiɲ ma ɲgac naɲ kêɲ whiɲ dom, iɲlu si gauc kaiɲ tigeɲ dom. ¹⁶ Ma lau naɲ sem akiɲ Anötô bu sêndic sôn dau sêwhiɲ lau naɲ sem akiɲ anötôi gwam, naɲ iɲ gêɲ so sambuc. Bu yac lau dakêɲ whiɲ-ɲga datôm Anötô Tali ɲadau ndê lôm dabuɲ. Anötô dau sôm yom pi ndê lau bocdec bu: Aô oc waɲsêlêɲ ti wambo wawhiɲ ɲac. Aô wati ɲac si Anötô, ma ɲac oc sêti aneɲ lau.

[Lev 26:12]

¹⁷ Tu dinaɲ-ɲga dec andic ahê lau naɲ sêsap mêtê sac dôn ɲapaɲ, tòm Pômdu ndê yom naɲ sêto yêc bocdec bu:

Ahu ɲac siɲ ma andic ahê ɲac. Amasec gêɲ ɲadômbwi daɲ dom, ma aô oc wakôc mac sa.

[Ais 52:11]

¹⁸ Ma Pômdu, ɲaclai ɲadau kêmatiɲ yom tidôn bocdec bu:

Aô oc wati mac Damam, ma mac ati aneɲ balêkoc ɲgac ti awhê.

[2 Sam 7:14]

7 O aneɲ lau atac whiɲ-ɲga. Anötô kêmatiɲ yom tidôn bu kôc yac sa ɲalêɲ dinaɲ, ma tu dinaɲ-ɲga dec danem dabuɲ daɲ, ma dandic ahê gêɲ hoɲ naɲ oc kôm yac neɲ ɲamlic ma gatuɲ ɲadômbwi sa yêc iɲ aɲgô-ɲga. Yomandô! Yac bu datôc Anötô ti datoc iɲ sa ɲapep, dec dandic dabiɲ daɲ e dasa neɲ lêɲ dabuɲ eɲ.

Lau Korin-ɲga si ɲawaê kôm Pol tac ɲayham

² Yac ateneɲ mac bu gauc nem yac yêc mac nem ɲalôm ti atac ɲayham eɲ. Aɲgô su naɲ. Yac akôm mêtê sac têɲ lau dom, yac aɲsôn lau si gauc dom, ma yac ambac-ambac yom lau tu bu akôc ɲac si gêɲ-ɲga dom. Mba. ³ Gauc nem bu aô gato yom dinaɲ tu bu wamatôc mac-ɲga dom. Tôm aô gasôm têɲ mac muɲ su, bu yac akêɲ mba ɲalôm ti atac whiɲ têɲ mac. Yac atac whiɲ mac kêlêc, dec yac bu ambo taɲli me ambac ndu awhiɲ mac, oc ɲayham. ⁴ Aô gasôm aneɲ yom hoɲ haɲ têɲ mac, ɲahu bu aô gakêɲ whiɲ bu mac oc akôc sa. Ma aô gatoc mac nem waêm sa yêc lau ɲatô aɲgô-ɲga. Mac nem ɲawaê kôm aô lic pi ma ɲalôm tigahô. ɲawapac daêsam kêsalê yac ahuc, magoc yac gauc gêm mac, dec kôm yac atac ɲayham atu andô.

^a6:15 Belial - Sadaɲ ndê ɲaê daɲ.

⁵Têṅ ndoc yac ahôc asê gameṅ Masedonia-ṅga, naṅ ṅawapac daêsam tap yac sa. Lau sêkêṅ kisa yac ṅandô, ma yêc yac mba ṅalôm atôc dauṅ atu. Tu dinaṅ-ṅga dec ṅasawa mba bu yac aṅwhaṅ dauṅ. ⁶Magoc Anötö, naṅ gêm malô lau ti ṅalôm ṅawapac, naṅ kêkiṅ Taitus mbu têtṅ yac, dec kôm yac mba ṅalôm tigahô. ⁷Ma Taitus gic miṅ pi mac, ma whê sa bu mac nem lêtṅ gêm malô iṅ ndê ṅalôm. Iṅ sôm bu mac aṅyalê nem giso ma apu daôm, ma whê sa bu mac gauc gêm aô ṅapaṅ, ma tamkwê bu alic aô tiyham. Bocdinaṅ yac mba ṅalôm tigahô tu alic iṅ-ṅga, ma tu aṅgô iṅ ndê yom pi mac-ṅga. Yom hoṅ dinaṅ kôm aô atac ṅayham atu andô.

⁸⁻⁹Têṅ ndoc aô gaṅgô bu bapia naṅ gato têtṅ mac, naṅ kôm mac nem ṅalôm ṅawapac, dec kasahê yham dom tu gakêṅ bapia dau têtṅ mac-ṅga. Magoc aneṅ bapia kêṅ wapac mac ṅapaṅ dom, ma boc-dinaṅ kwahic dec aô atac ṅayham pi gêtṅ dau. Aô atac ṅayham tu gakêṅ ṅawapac têtṅ mac-ṅga dom, magoc tu ṅawapac dau whê nem gauc sa pi nem giso e am daôm kwi. Ṽalêṅ dinaṅ dec ṅawapac naṅ aô gakêṅ têtṅ mac, naṅ kêkuc Anötö ndê atac whiṅ. Ma yom naṅ yac ato têtṅ mac, naṅ kôm mac atisac dom, magoc gêm mac sa. ¹⁰Têm ṅatô Anötö gêlic ṅayham bu yac dahôc ṅawapac tu bu yac taṅyalê yac neṅ sac ma danem dauṅ kwi-ṅga. Ṽawapac kairṅ dinaṅ oc dalic sac dom, ṅahu bu iṅ gêm yac sa tu datap Anötö ndê mwasiṅ nem yac si-ṅga sa. Yac bu dahôc ṅawapac nom-ṅga ṅambwa ma danem dauṅ kwi dom, dec yac oc gacgeṅ dambo lêtṅ dandiṅaṅ-ṅga.

¹¹Mac aṅyalê su bu ṅalôm ṅawapac naṅ mac aṅsahê, naṅ kêkuc Anötö ndê atac whiṅ, ma gêm ṅandô bocdec. Têṅ ndoc aneṅ bapia whê mac nem gauc sa pi nem giso, dec kôm mac asô ma atôc daôm. Ma bocdinaṅ mac akôc gauc

ṅaṅga pi lêtṅ bu amatôc giso dinaṅ, ma amasaṅ tisolop. Mac akêṅ daôm sambuc tu akôm bocdinaṅ, tu bu atôc asê bu mac atec lêtṅ sac. Gêṅ hoṅ naṅ mac akôm tu amatôc gêtṅ dau-ṅga, naṅ tôc asê bu giso dauṅ yêc mac-ṅga dom. ¹²Yêc aneṅ bapia aô gato yom pi ṅamalac naṅ kôm giso, ma gato pi ṅamalac naṅ giso dau kêṅ wapac iṅ. Magoc bapia dau iṅ ṅahu andô dinaṅ dom. Aô gato tu bu watôc asê yêc awê, bu mac akêṅ daôm sambuc tu asôc yac mba yom ṅapu yêc Anötö aṅgô-ṅga.

¹³Yac aṅgô ṅawaê bu mac am daôm kwi ma akôm gêtṅ hoṅ dinaṅ, dec kôm yac mba ṅalôm tigahô. Ma gêtṅ dau whiṅ kôm yac atac ṅayham, naṅ Taitus gic miṅ bu têtṅ ndoc iṅ hôt asê mac, naṅ mac akôc iṅ sa ti atac ṅayham, dec kôm iṅ ndê ṅalôm timalô. ¹⁴Muṅ-ṅga aô gatoc mac nem waêm sa têtṅ Taitus. Ma kwahic dec iṅ kêyalê bu yom naṅ aô gasôm pi mac iṅ yomandô, dec kôm aô mayaṅ dauṅ dom. Mac aṅyalê bu yom hoṅ naṅ yac asôm têtṅ mac, iṅ yomandô eṅ, ma ṅalêṅ tigeṅ yom naṅ yac asôm tu ampiṅ mac-ṅga, naṅ Taitus tap sa bu yomandô bocdinaṅ. ¹⁵Têṅ ndoc iṅ hôt asê mac, naṅ mac akôc iṅ sa ṅalêṅ ṅayham, ma iṅ gêlic bu mac apu daôm ti atôc Anötö, dec asôc yac mba yom ṅapu. Bocdinaṅ ndoc bocke iṅ gauc gêm mac nem lêtṅ dinaṅ, dec kôm iṅ atac whiṅ mac kêlêc su. ¹⁶Ma aô Pol gaṅgô su bu mac aṅkuc lêtṅ solop, dec gakêṅ whiṅ bu mac oc asap lêtṅ dinaṅ dônṅ ṅapaṅ. Ma tu dinaṅ-ṅga aô atac ṅayham atu.

Lau Korin-ṅga sic awa sa tu sênem lau sêkêṅ whiṅ-ṅga ṅatô sa

8 O asidôwai. Yac bu awhê mac nem gauc sa pi lêtṅ naṅ Anötö ndê mwasiṅ gêm ṅandô yêc lau sêkêṅ whiṅ-ṅga naṅ sêmbo gameṅ Masedonia-ṅga. ²Ṽac lau ṅalôm sawa, ma ṅawapac atu-tu daêsam kêgwiniṅ ṅac, magoc sêmbo ti atac ṅayham ma sic awa daêsam sa tu sênem lau

sêkênj whiŋ-ŋga ŋatô sa-ŋga. ³ Aô wasôm yomandô têtj mac, bu awa hoŋ naŋ sêtap sa, naŋ sêkênj. Magoc awa tigenj dinanŋ dom. Inŋ naŋ bu yob ŋac-ŋga, naŋ sêkênj ŋatô gi whiŋ. Yac akac ŋac bu sêkôm bocdinaŋ dom. Mba. ⁴ Ŋac dau sêlic gwelenj dinaŋ bu gêtj ŋayham kêlêc, dec sêtenj yac ŋapaŋ bu sênem gwelenj dau sêwhiŋ gôlôwac dabuŋ ŋatô, tu bu sênem Anötô ndê lau dabuŋ Jerusalem-ŋga naŋ sêpônda dau, naŋ sa. ⁵ Gêtj ŋamata-ŋga ŋac sêkênj si ŋalôm sambuc têtj Pômdau, ma têtj yac bocdinaŋ. Lêtj dau kêkuc Anötô ndê atac whiŋ. Yac gauc gêm bu Anötô ndê mwasiŋ oc nem ŋandô yêc ŋac, magoc taŋkwê ŋandô atu kaiŋ dinaŋ dom.

⁶ Têtj têtj Taitus mbo whiŋ mac, naŋ inŋ gic hu gwelenj dinaŋ ma mac ac awa ŋatô sa su. Tu dinaŋ-ŋga yac akac inŋ bu mbu têtj mac loc, ma kôm gwelenj dau whiŋ mac e pacndê. ⁷ Yac aŋyalê su bu mac akôm nem gêtj hoŋ ŋalêtj ŋayham. Mac akêtj whiŋ ŋaŋga, asôm yom ŋayham, ma aŋyalê ŋawaê ŋayham ŋapap. Mac akêtj daôm sambuc tu anem akiŋ Anötô-ŋga, ma mac atac whiŋ yac kêlêc. Bocdinaŋ akôm gwelenj andic awa sa-ŋga dinaŋ aŋkuc nem lêtj ŋayham dinaŋ. ⁸ Aô bu wakac mac bu akôm gêtj dinaŋ dom. Mba. Aô bu walic bu mac nem mêtê atac whiŋ-ŋga inŋ mêtê ŋandô naŋ tap lau sêkênj whiŋ-ŋga ŋatô si sa, me mba.

⁹ Bu mac aŋyalê Pômdau Yisu Kilisi ndê lêtj êmwasiŋ yac-ŋga. Inŋ gêtj hoŋ ŋadau, magoc inŋ hu inŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu hoŋ siŋ, ma sip nom meŋ gitôm ŋamalac ŋambwa. Inŋ kôm dau gitôm ŋgac ŋalôm sawa, tu bu mac atap Anötô ndê mwasiŋ nem mac si-ŋga sa, dec ati lau ti lêlôm.

¹⁰ Têtj yala akwa mac lau ŋamata-ŋga bu atôc asê bu mac atac whiŋ ndu andô bu anem lau Jerusalem-ŋga sa, ma mac ac awa ŋatô sa. Kwahic dec aô bu watôc

aneŋ gauc têtj mac pi lêtj ŋayham bu andic bata gwelenj dau-ŋga. ¹¹ Mac ac hu gwelenj dau ti atac ŋayham atu, ma bocdinaŋ kwahic dec andic bata gwelenj dau ŋalêtj tigenj, ma ti nem ŋalôm sambuc eŋ. Mac bu atôm bu akêtj awa atu, dec akêtj. Ma bu mba, naŋ akêtj tôm Anötô kêmwasinŋ mac. ¹² Bu lau ŋalôm sawa oc tôm dom bu sêkênj atu. Bocdinaŋ gêtj bocke naŋ mac atôm bu akêtj, naŋ akêtj ti atac whiŋ ma ti nem ŋalôm sambuc, dec Anötô oc lic ŋayham.

¹³ Yac bu akac mac bu akêtj gêtj daêsam bu anem lau ŋatô sa, e mac daôm ati lau ŋalôm sawa lec dom. Mba. Yac atac whiŋ bu Anötô ndê mwasiŋ nem yac hoŋ sa tôm ndi. ¹⁴ Kwahic dec mac atap gêtj daêsam sa, ma bocdinaŋ mac atôm bu anem lau naŋ sêpônda dau, naŋ sa. Ma mboe tiŋambu ŋac oc sêtap daêsam sa, ma sênem mac sa têtj ndoc mac apônda daôm. Ŋalêtj dinaŋ dec Anötô ndê mwasiŋ oc nem yac hoŋ sa tôm ndi. ¹⁵ Gauc nem lau Israel-ŋga naŋ sic †mana sa yêc gameŋ sawa, tôm sêto yêc bocdec bu:

Lau naŋ sic gêtj ŋagec sa, naŋ sêpônda dau dom, ma lau naŋ sic gêtj daêsam sa, naŋ si gêtj hôc gêlêc dom.

[Eks 16:18]

Taitus ti lau ŋatô oc sêtêtj malac Korin sêndi

¹⁶ Aô gam dange Anötô bu inŋ kêtj gauc sip Taitus ndê ŋalôm bu nem mac sa, gitôm inŋ kêtj gauc kaiŋ tigenj têtj aô. ¹⁷ Bu yac andac Taitus bu mbu têtj mac loc, ma inŋ gêlic ŋayham. Magoc inŋ oc loc tu yac andac inŋ-ŋga lec dom. Inŋ dau atac whiŋ ŋandô bu lic mac tiyham. ¹⁸ Ma yac neŋ asidôwa daŋ, naŋ lau sêkênj whiŋ-ŋga hoŋ yêc gameŋ dindêc sêmpinŋ inŋ tu inŋ ndê gwelenj ŋawaê ŋayham-ŋga, naŋ yac bu aŋkinŋ inŋ whiŋ Taitus loc. ¹⁹ Inŋ ŋgac dinaŋ, gôlôwac dabuŋ sêŋyalinŋ inŋ sa bu êŋsêlêtj whiŋ yac, ma yac akôc

awa nan lau sêkên whiŋ-nga sic sa, ma akên têt lau Jerusalem-nga. Gwelen dau, yac akôm tu bu atoc Pômdau sa-nga, ma bu atôc asê bu yac atac whiŋ bu anem lau ɲalôm sawa sa. ²⁰ Magoc yac atec bu lau dan sêngôliŋ yom pi yac tu awa dinaŋ-nga. ²¹ Bocdinaŋ dec yac ayob dauŋ ɲapap bu akôm giso dan yêc Pômdau me yêc ɲamalac aŋgô-nga dom. ²² Ma yac bu aŋkiŋ yac neŋ asidôwa dan tiyham têt mac loc, whiŋ ɲgac lu dinaŋ. Gêŋ hoŋ nan yac akên sip iŋ amba, nan kôm ɲapap eŋ, dec tôc asê bu iŋ kên ndê ɲalôm sambuc tu nem akiŋ Anôtô-nga. Iŋ ɲgô ɲawaê pi mac su, dec kôm iŋ ndê atac pa su, ma iŋ atac whiŋ bu têt mac loc.

²³ Lau ɲatô bu sêndac bata lau tô dinaŋ, dec awhê sa têt ɲac bu Taitus kôm gwelen ɲawaê ɲayham-nga whiŋ aô, dec galic ɲayham bu wanŋiŋ iŋ têt mac loc bu nem akiŋ mac. Ma awhê sa bu asidôwai lu dinaŋ sem gôlôwac dabuŋ hoŋ aŋgô, ma sêkôm gwelen ɲaŋga bu sêkôm Kilisi ndê waê tiapa. ²⁴ Bocdinaŋ têt ndoc yac neŋ asidôwai tô dinaŋ sêhôt asê mac, nan akôt ɲac sa ɲapap, tu bu atôc nem mêtê atac whiŋ-nga yêc awê têt ɲac. Ma lau sêkên whiŋ-nga hoŋ oc sênŋyalê bu yac apo mac waêm sa ɲambwa dom.

Yom ɲatô pi gwelen sêndic awa sa-nga

9 Oc tôm dom bu wato yom daêsam pi mac nem gwelen andic awa sa tu anem Anôtô ndê lau dabuŋ sa-nga. ² ɲahu bu aô kayalê su bu mac atac whiŋ ndu andô bu akôm gêŋ dau, ma tu dinaŋ-nga dec gapo mac nem waêm sa têt lau Masedonia-nga. Aô gasôm têt ɲac bocdec bu, “ɲac lau gameŋ Akaya-nga dinaŋ, ɲac atac whiŋ ɲandô bu sênem yac neŋ asidôwai sa, ma sic hu gwelen sêndic awa sa-nga têt yala akwa.” Lau Masedonia-nga sêngô mac nem ɲawaê

dec kêgîlî ɲac si daêsam bu sêndic awa ɲatô sa sêwhiŋ. ³ Magoc aô bu wanŋiŋ yac neŋ asidôwai tô dinaŋ sêtêt mac sêloc, bu sênem mac sa bu andic bata gwelen awa-nga dinaŋ gwanan. ɲahu bu yac apo mac waêm sa ma asôm bu mac atac whiŋ gwelen dau, ma mac bu akôm yac mba yom ɲandô sa dom, dec oc yham dom. ⁴ Lau Masedonia-nga ɲatô bu sêwhiŋ aô sêloc, ma sêlic bu mac akôm gêŋ dau ɲandô sa dom, dec oc kêŋ maya mac. Ma oc kêŋ maya aô bocdinaŋ, bu aô gakên whiŋ bu mac oc akôm, magoc akôm dom. ⁵ Tu dinaŋ-nga aô galic ɲayham bu wanŋiŋ asidôwai tô dinaŋ sêmuŋ aô, bu sêndic bata gwelen dau sêwhiŋ mac. Mac asôm tidôn bu andic awa sa tu amwasin lau ɲalôm sawa, bocdinaŋ akôm. Aô gatec bu wahôt asê ma wakac mac bu andic dabiŋ gêŋ dau. Bu bocdinaŋ, mac oc akên ti nem ɲalôm sambuc dom. Andic sa gwanan, ma ti nem ɲalôm sambuc.

Dakên gêŋ ti ɲalôm sambuc eŋ

⁶ Gauc nem yom bocdec bu. Asa nan sô gêŋ ɲawhê daêsam, nan oc tap ɲandô daêsam sa. Ma asa nan sô gêŋ ɲandôlu, nan oc tap ɲandô daêsam sa dom. Yom dau hêganôn lêt dakên gêŋ-nga. ⁷ Anôtô tac whiŋ lau nan sêkên gêŋ ti si ɲalôm sambuc. Yac bu dakên ti atac lu-lu, me tu sêkac yac-nga, dec oc tap Anôtô ndê atac whiŋ sa dom. Bocdinaŋ iŋ lêt solop bu yac tigen-tigen dakên gêŋ tôm yac neŋ ɲalôm kac yac. ⁸ Ma Anôtô dau gitôm bu êmwasiŋ mac ɲa gêŋ daêsam. Ma bocdinaŋ bêc hoŋ mac oc apônda daôm tu gêŋ dan-nga dom, ma oc atôm bu akôm gêŋ daêsam tu anem lau ɲatô sa-nga. ⁹ Gauc nem yom pi ɲgac mwasiŋ, nan sêto yêc bocdec bu:

Iŋ gic sam iŋ ndê gêŋ bu êmwasiŋ lau ɲalôm sawa. Ma iŋ ndê lêt gitên ɲa-ɲandô oc yêc ɲapan.

[BW 112:9]

¹⁰Gauc nem bu Anötö, nañ kên gên ñawhê têt lau sêsô gên-nga, ma kên gö têt lau tu sêneñ-nga, nañ gitôm bu kên gên daêsam têt mac tu amwasin lau ñalôm sawa-nga. Ma in oc kôm mac nem lêt gitên anem lau sa-nga nem ñandô daêsam. ¹¹Anötö oc êmwasiñ mac ña gên daêsam, ma mac oc atôm bu anem lau sa êñlêc. Ma lau daêsam oc sênem dange Anötö tu awa nañ mac ac sa bu yac akên têt lau Jerusalem-nga nañ sêpônda dau.

¹²Yomandô. Awa nañ mac bu andic sa, nañ oc nem Anötö ndê lau dabuñ nañ sêpônda dau, nañ sa. Ma gên atu dan whiñ. Lau daêsam oc atac ñayham atu ma sênem dange Anötö êñlêc tu mac-nga. ¹³Mac ahoc yom asê ma asôm bu mac akên whiñ ñawaê ñayham pi Kilisi, ma bu danam wambu in. Ma gên nañ mac akên bu anem lau Jerusalem-nga dinan ma lau ñatô sa-nga, nañ tôc asê bu mac nem yom in yomandô. Ma lau dau oc sêmpin Anötö tu mac nem lêt ti sakin dinan-nga. ¹⁴Ñac oc sênjalê bu Anötö ndê mwasiñ kôm gwelêñ yêc mac nem ñalôm. Ma ñac oc atac whiñ mac ñandô ma gauc nem mac ñapañ yêc ñac si mbec ñalôm. ¹⁵Oyaê. Mwasiñ nañ Anötö kên têt yac ñambwa in gên atu andô, hôc gêlêc gên hoñ su. Tu dinan-nga danem dange in ñapañ.

Pol whê ndê lêt sa

10 Lau ñatô sêsec aô ma sêsôm yom bocdec bu, “Pol, in ñgac kain dan. Têt ndoc in mbo whiñ mac, nañ in tôc dau bu sôm yom ti ñanga têt mac, magoc têt ndoc in hu mac sin, nañ in ndê ñalôm pên dôn ma to yom ñanga sip in ndê bapia têt mac.” Aô Pol bu wanñuc Kilisi ndê lêt malô kêgwiniñ dau-nga, ma wandac mac bu mac akôc gauc kain tigen pi aô, me mba? ²Aô water mac bu akôc gauc pi yom dau, ma amasan nem ñalôm tisolop muñ su nañ. Ma boc-

dinan têt ndoc aô watêt mac waloc, nañ gên dan oc yêc bu wasôm yom ñanga pi-nga dom. Tigen aô bu waloc ma watap sa bu lau ñatô gauc gêm bu yac anñuc lau nom-nga si mêtê, dec aô oc wakên gêli ñac dom. ³Yomandô yac ambo nom, magoc yac ac sin tôm lau nom-nga sic dom. ⁴Ma yac mba wapa sin-nga in gitôm lau nom-nga si wapa sêndic sin-nga dom. Mba. Yac akôc Anötö dau ndê ñaclai bu andic sin, ma bu asen ñacyo si tunbôm ñanga hoñ su. ⁵Gauc ti yom tasan hoñ, ma lau hoñ nañ sêtoc dau sa ma sêkên kisa Anötö, ma sêlhac lau ahuc tu bu sênjalê Anötö ti ndê yom dom, nañ yac akôc Anötö ndê ñaclai bu asen ñac su. Gauc sac-sac hoñ, nañ yac akwê dôn yêc-nga, tu bu akên gauc hoñ sôc Kilisi ñapu-nga. ⁶Têt ndoc yac aloc, nañ yac oc akên ñagêyô têt lau dangapêc-nga hoñ. Bocdinan kwahic dec yac asôm têt mac bu amasan nem ñalôm, ma asôc Kilisi ndê yom ti yac mba yom hoñ ñapu.

⁷Mac nem lau ñatô sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu ñac tawasê sêti Kilisi ndê. Am bu ñamalac kain dinan, dec wasôm têt am bu kôc gauc ñapap pi gên nañ yêc awê, ma am oc êmyalê bu yac ati Kilisi ndê, atôm am. ⁸Ma mboe mac gauc gêm bu têt daêsam yac apo dauñ mba waên sa tu ñaclai nañ Kilisi kên têt yac, dec kêyalin yac sa ati aposel. Aô oc mayan dauñ tu yom dinan-nga dom. Ñahu bu Kilisi kên ñaclai dau têt yac tu bu anñwiniñ mac-nga dom, magoc tu bu apuc mac dôn-nga. ⁹Aneñ bapia ñatô, nañ gato têt mac muñ su, nañ ñahu dau dinan. Aô gato tu wakôm mac atôc daôm-nga dom. ¹⁰Bu lau ñatô sêsôm yom pi aô bocdec bu, “Pol to yom ñanga daêsam sip in ndê bapia, tu kên wapac yac-nga. Tigen têt têt in dau meñ kalhac yac anôn-nga, nañ dalic in gitôm ñgac ti ñaclai atu dom, ma in sôm yom ñanga dom.” ¹¹Mac lau nañ asôm yom kain dinan pi yac, nañ ayob daôm. Bu têt ndoc

yac bu ahôc asê mac, nañ mac oc alic bu gêñ nañ yac oc akôm, nañ oc êñkuc yom nañ ato sip bapia.

Pol ndê ñahu po dau waê sa-nga

¹² Yac atec bu atoc dauñ sa tòm aposel tasan sêkôm, me anem dôhôn mba lên ma ñac si lên. Bu aposel tasan dinañ sê-toc dau sa, ma gauc gêm bu lau ña si lên gi tap ñac si sa dom. Ma bocdinañ ñac sem dôhôn dau si lên whiñ ñac dau si lên. Ñac si gauc dinañ solop dom. ¹³ Yac atôm dom bu apo dauñ mba waên sa tòm ñac lau dau sêkôm, magoc apo dauñ sa tu gwelen nañ Anötö kên tên yac-nga. Bu Anötö dau kêyalin gameñ sa bu yac akôm gwelen ñawaê ñayham-nga ambo, ma yac akôm gwelen dau e akôm yêc mac nem gameñ whiñ. ¹⁴ Yomandô. Yac akôm gwelen ma ahoc ñawaê ñayham pi Kilisi asê e meñ tên mac nem gameñ. Yac bu akôm bocdinañ dom, dec oc tòm dom bu yac apo dauñ sa tu mba gwelen-nga. ¹⁵ Ma yac atec bu apo dauñ sa tu gwelen nañ lau ñatô sêkôm-nga. Yac akên batan bu mac nem akên whiñ oc êñsôwec tiatu, ma tu dinañ-nga gwelen nañ yac akôm awhiñ mac, nañ ña-ñandô oc êñsôwec tiatu bocdinañ. ¹⁶ Ñalên dinañ yac oc atôm bu anem mêtê lau ñatô, nañ si gameñ yêc mac nem ña-ñambu-nga. Yac bu anem mêtê lau wakuc, ñahu bu yac atec bu apo dauñ sa pi lau ñatô si gwelen ña-ñandô.

¹⁷ Aneñ lên wapo dauñ sa-nga kêkuc Anötö ndê yom nañ sêto yêc bocdec bu: Asa nañ bu po dau sa, nañ po dau sa tu Pômdau-nga eñ.

[Jer 9:24]

¹⁸ Bu ñamalac nañ po dau sa tu dau ndê lên-nga, nañ Anötö gêlic bu yham dom. Magoc ñamalac nañ Pômdau po iñ sa, nañ Anötö oc lic iñ ñayham.

Pol ndê puc pi aposel tasan

11 Mboe lau ñatô sêlic aneñ yom gitôm yom gauc mbasi-nga. Magoc aô bu wasôm yom ñatô tiyham, ma gakên whiñ bu mac oc alic aô sac dom. ² Bu Anötö kac aneñ ñalôm bu wanem lêmuñ mac, ma wayob mac ati Kilisi ndê lau solop. Aô galic mac atôm aô atuñwê ñayham ña, nañ kamatiñ yom whiñ ñgac ña bu nem. Tu dinañ-nga dec gakôc gauc ña nga pi iñ bu wayob iñ ñapep bu sa ndê lên ñawasi ma mbo whiñ ñgac ña dom e nem ndê ñgac solop. Ma ñgac dau iñ Kilisi. ³ Kwahic dec mac asap Kilisi dôn ti nem ñalôm ñawasi. Tiger aô gatôc dauñ bu mboe lau tasan ñatô oc sêmeñ ma sêtim yom mac bu ahu mac nem lên dinañ siñ, tòm mboc tasan ñadau meñ ma tim yom Ewa. ⁴ Bocke? Lau ñatô bu sêhôt asê mac ma sênem mêtê pi Yisu, magoc ñac si yom pi iñ so yom ñandô nañ yac ahoc asê pi iñ, dec mac oc akôm sake? Aô gatôc dauñ bu mboe mac oc gauc nem yom daêsam dom, oc akôc ñac si yom sa ñagahô eñ. Mac akôc ñalau Dabuñ su, magoc lau ñatô bu sêmeñ ma sêkac mac bu akôc ñalau ña dau-nga, me sêhoc ñawaê ñayham asê nañ so yac mba, dec aô gatôc dauñ bu mboe mac oc akôc sa eñ. ⁵ Mac alic lau tasan dinañ bu aposel ñandô, a? Ñac si asa hôc gêlêc aô su? ⁶ Aô ñgac ñayham tu wasôm yom ti gauc atu-tu-nga dom, magoc aô kayalê Anötö ti ndê yom. Ma gên hoñ nañ aô gakôm, nañ tu bu wawhê Anötö ti ndê yom sa tiawê tên mac.

⁷ Tên ndoc aô gahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê tên mac, nañ aô tan kwê mac dom, magoc kagwiniñ dauñ ma gakôm gwelen tu wakôm kwañ dauñ-nga. Aô kakuc lên dau, tu bu watoc mac sa ma wanem mac sa-nga. Bocke? Aneñ lên dinañ iñ so, a? ⁸ Gôlôwac dabuñ gameñ

ɲatô-nga sêkên gên tu sêpuc aô dôŋ-nga. ɲalên dinaŋ gitôm aô gam kaŋ ɲac si gên tu wanem akiŋ mac-nga. ⁹Ma têtŋ ndoc aô gambo gawhiŋ mac ma gapônda gên daŋ, naŋ gateŋ mac nem ɲamalac daŋ bu nem aô sa dom. Magoc asidôwai naŋ sêmeŋ akên Masedonia sem aô sa. Aô gayob neŋ lêtŋ hoŋ tu bu wakên ɲawapac têtŋ mac dom, ma oc waŋkuc lêtŋ tigen dinaŋ. ¹⁰⁻¹¹Mac gauc gêm bocke? Aô kakuc lêtŋ dinaŋ ɲahu bu aô tac whiŋ mac dom, a? Mba! Anötô dau kêyalê bu aô atac whiŋ mac ndu andô. Aô gapo dauŋ sa tu aneŋ lêtŋ gakôm gwelen ɲaôli mbasi-nga, ma gwelen bocke naŋ aô bu wakôm wawhiŋ mac lau gameŋ Akaya-nga, naŋ waŋkuc lêtŋ tigen dinaŋ ɲapaŋ. Kilisi dau ndê yom ɲandô yêc aneŋ ɲalôm, dec gasôm yom dau.

¹²Aô taŋkwê mac bu anemlhi aô tu gwelen ɲawaê ɲayham-nga dom, ma oc wakôm bocdinaŋ ɲapaŋ. Aô gatec bu wakên ɲasawa têtŋ lau naŋ sêkôm gwelen tu sêkôc awa-nga, bu sêtoc dau sa ma sêsôm bu ɲac si lêtŋ gwelen-nga gi tap yac mba sa. ¹³Lau kaiŋ dinaŋ, ɲac aposel tasaŋ. ɲac si gwelen ɲandô bu sêtim yom lau. Bu ɲac sêsŋ si mêtê tasaŋ kwi, ma sem Kilisi ndê aposel ɲandô aŋgô. ¹⁴Asô tu aneŋ yom dinaŋ-nga dom, bu Sadaŋ dau muŋ apu lêtŋ tasaŋ dinaŋ ma gêm aŋela ɲawê-nga aŋgô. ¹⁵Bocdinaŋ iŋ ndê lau akiŋ bu sênem lau gitên naŋ sem akiŋ Anötô, naŋ aŋgô, dec oc kôm yac dasô dom. Magoc tiŋambu ɲac oc sêtap ɲagêyô sa tu si lêtŋ sac dinaŋ-nga.

Pol hôc ɲawapac daêsam

¹⁶Aô waterŋ mac tiyham bu alic aô tôm ɲgac gauc mba-nga dom. Magoc aô bu wapo dauŋ sa pi ahic tiyham tôm ɲac lau tasaŋ dinaŋ sêkôm. Ma mac bu alic aneŋ yom gitôm ɲgac gauc mba-nga

ndê, naŋ akôc aô sa tôm mac akôc lau gauc mba dinaŋ sa. ¹⁷Aô kayalê bu yom naŋ aô bu wasôm tu wapo dauŋ sa-nga, naŋ kêkuc Pômdau ndê lêtŋ dom, magoc aô gasôm kakuc lau gauc mbasi si lêtŋ. ¹⁸Aêc. Lau tasaŋ dinaŋ sêŋkuc lêtŋ nom-nga ma sêpo dau waê sa, dec aô bu wapo dauŋ sa bocdinaŋ. ¹⁹Mac lau ti gauc atu, a? Bocke dec mac alic ɲayham bu akôc lau gauc mbasi-nga sa sêmbo sêwhiŋ mac? ²⁰Yomandô. ɲac lau tasaŋ dinaŋ sêŋgwiŋ mac e ati lau akiŋ ɲambwa, sêmbac yom mac bu sêŋgaho mac nem gên su, sêŋsôn mac nem gauc e asôc ɲac ɲapu, sêtoc dau sa têtŋ mac, ma sêhôt mac mayam su, tigen mac akôc ɲac sa. ²¹Mac gauc gêm bocke? Yac mayan dauŋ bu yac lau licwalô mba dec aŋkuc lau dau si lêtŋ dom, a? Lau gauc mbasi-nga dinaŋ sêpo dau sa tu ɲac si lêtŋ-nga ti atac pa su. Bocdinaŋ kwahic dec aô bu waŋkuc ɲac si lêtŋ dinaŋ wawhiŋ. ²²ɲac sêpo dau sa bu ɲac lau †Hibru, a? Aô Hibru bocdinaŋ. ɲac lau Israel-nga, a? Aô bocdinaŋ. ɲac Abraham ndê wakuc ɲac? Aô bocdinaŋ. ²³ɲac sêsôm bu ɲac sem akiŋ Kilisi, a? Aô kayalê bu mac oc alic aneŋ yom tôm ɲgac ɲagulu kêŋsôn daŋ ndê, magoc aô wasôm têtŋ mac bu aô gam akiŋ Kilisi ma gakôm gwelen ɲawaê ɲayham-nga gahôt gêlêc ɲac su. Lau sêkên aô gandôc gapocwalô, sic aô basô, ma têm daêsam kêpiŋ bu wambac ndu tu gam akiŋ Kilisi-nga. Ma ɲac lau dau? Mba. ²⁴Lau bata Israel-nga sêmatôt aô tidim 5, ma tôm têm matôt-nga 5 dinaŋ sêhi aô tidim 39⁸ ɲa po naŋ sem bocbiŋ. ²⁵ɲac sic aô ɲa sô tidim tō. Sê-tuc aô ɲa-hoc tidim tigen. Aô gapac waŋ tidim tō, ma gapoc gwêc sawa tôm ôb-wêc daŋ ma acsalô daŋ. ²⁶Aô ga gameŋ ga gameŋ ɲapaŋ ma gandôc sic teŋ dom. Ma ɲawapac ɲatô naŋ gahôt whiŋ, naŋ

§11:24 Lau Israel-nga si yomsu daŋ (Diut 25:3) sôm bu sêhi ɲamalac giso ɲa-po sêhôt gêlêc tidim 40 dom. Bocdinaŋ lau bata Israel-nga bu sêmatôt ɲamalac daŋ, naŋ sêhi iŋ tidim 39 bu sêŋgili yomsu dau ɲadôhôn dom.

bocdec. Aô galom bu hêc ñasambac atu, ma gambo gwêc têt têt sac. Lau kañ sêkôm aô ñayom, ma aô gatap kisa sa yêc aô daun neñ lau Israel-nga ma yêc †lau gameñ apa-nga, ma yêc lau malac atu-tu-nga ma lau malac saun-saun-nga, ma yêc asidôwai tasan bocdinañ. Gêñ hoñ dinañ gitôm bu señ aô su, magoc mba. ²⁷ Aô gakôm gwelêñ ti gahôc ñawapac atu ñapañ. Têt daêsam aô gayêc bêc ñapep dom, gêñ yô a ô, bu yô aô, gambo ñamlic ñalhuc, ma gapônda ñakwê. ²⁸ Wapac hoñ dinañ kêsalê aô ahuc. Ma gêñ dañ tiyham kêñ wapac aô têt bêc hoñ, nañ bocdec bu. Aô gitôm dom bu warlhiñ lau sêkên whiñ Kilisi-nga dañ siñ, tigen gauc gêm ñac ñapañ. ²⁹ Ñamalac dañ bu ndê kêñ whiñ ñaŋga dom, dec oc wahêgo daun tu iñ-nga e aneñ licwalô pacndê. Ma gêñ lêtôm-nga bu kôm ñamalac dañ peñ sip sac ñalôm, dec aô oc atac ñandê pi gêñ dinañ.

³⁰ Aô gatec bu wapo daun sa, magoc aô bu wakôm, dec wasôm yom pi gêñ nañ tôc asê bu aô ñgac licwalô mba-nga. ³¹ Anôtô kêyalê bu aô kasau dom. Iñ Pômdau Yisu Damba, ma yac tac waê bu tampiñ iñ têt bêc hoñ.

³² Têt ndoc aô gambo malac Damaskas, nañ gôliñwaga nañ yob malac dau mbo Kin Aretus ñapu, nañ gic atu iñ ndê lau siñ-nga bu sêyob gatam malac-nga hoñ tu sêkôc aô dôn-nga. ³³ Magoc mba. Asidôwai sêkên aô gasip sambec sô dañ, ma sênwhañ aô gasip yêc gatam atu dañ yêc malac dau ñatunbôm ñadômbwê-nga ma galhō ga.

Pol gêlic undambê ñagatu

12 Mêtê dapo daun waên sa-nga oc kêñ ñayham dañ têt yac dom. Magoc aneñ ñalôm kac aô, dec oc wapo daun sa ma wandic têt yom, ma wasôm yom pi gêñ ñagatu, ma pi gêñ ñatô nañ Pômdau hoc asê têt aô. ²⁻³ Aô kayalê ñgac kêñ whiñ Kilisi-nga dañ. Yala 14 gi

su, Anôtô kôc iñ sa pi lôlôc solop têt iñ yêc undambê gi. Anôtô kôc iñ ti ñamlic sambuc me kôc iñ gatu ñambwa, aô gam gauc. Anôtô tawasê kêyalê. ⁴ Ma Anôtô tôc gameñ †Paradais-nga têt iñ. Iñ ngô yom pi gêñ atu-tu ñatô nañ iñ gitôm dom bu w hê sa, ma Anôtô gic yao iñ bu sôm asê dom. ⁵ Aô oc wapo ñamalac kain di-nañ waê sa, magoc aô bu wapo daun sa, dec wasôm yom pi gêñ tigen, nañ bu watôc asê bu aô ñgac licwalô mba. ⁶ Gêñ ñatô yêc bu wapo daun sa pi-nga, ma aô bu wakôm, dec oc watôm ñgac gauc mbasi-nga dom. Ñahu bu aneñ yom iñ yomandô. Magoc aô watoc daun sa pi gêñ dinañ dom. Lau bu sêmpiñ aô tu lêt nañ sêlic aô gasa-nga, ma tu yom ñandô nañ gahoc asê-nga, dec oc solop.

Anôtô kêmwasin lau licwalô mba, bu tôc iñ ndê ñaclai asê

⁷ Yomandô Anôtô tôc gêñ atu têt aô. Magoc iñ tec bu aô wapo daun sa pi gêñ dau. Tu dinañ-nga iñ kêñ ñasawa têt Sadañ bu êñkin iñ ndê aŋela dañ bu êngwiniñ aô ña gêñ wapac ñamlic-nga dañ. Gêñ dau kêñ ñandê têt aô gitôm gêñ ñakwa kuñ aô. ⁸ Aô gateñ mbec ñaŋga têt Pômdau ma gandac iñ tidim tô bu kôc gêñ wapac dau su yêc aô. ⁹ Magoc iñ sôm têt aô bu, “Mba. Aneñ mwasin gitôm bu puc am dôn ma hôc ñawapac dinañ. Bu aô oc wamwasin lau licwalô mba, bu watôc aneñ ñaclai asê.” Tu dinañ-nga aô Pol oc wapo daun sa tu ñawapac bocke nañ kêgwiniñ aô e kôm aô licwalô mba. Ñalên dinañ aô oc tankwê Kilisi bu kêñ iñ ndê ñaclai tu nem aô sa-nga. ¹⁰ Tu dinañ-nga aô bu wambo licwalô mba, me lau bu sêpu aô ma sêkên kisa aô, aô bu wapônda daun, me aô bu wahôc ñawapac tidau-tidau tu Kilisi-nga, dec wahôc ti atac ñayham. Bu têt ndoc aô kasahê licwalô têt dom, nañ tankwê Kilisi ndê ñaclai bu puc aô dôn ma walhac ñaŋga.

Pol tac whiņ lau Korin-ņga

¹¹ Aō galic daņņ gitōm ņgac ņambwa-ņga daņņ, magoc aposel tasanņ naņ mac atoc ņac sa, naņ si asa hōc gēlēc aō su? Oc tōm bu mac apo aō waēņ sa, magoc mba. Mac akōm dom, ma tu dinaņ-ņga dec aō kakuc lau gauc mbasi-ņga si lēņ ma gapo daņņ sa tēņ mac. ¹² Tēņ tēm aō gambo gawhiņ mac, naņ aō gakōm gēņ naņ aposel ņandō sic waē bu sēkōm. Aō gakōm gēņ dālō, gēņ atu-tu ma gēņ ti ņa-clai atu daēsam. ¹³ Bocdinaņ mac gauc gēm bu aō gakōm gēņ sake tēņ gōlōwac dabuņ ņatō, naņ gakōm tēņ mac dom? Mboe mac alic aō sac bu gandac mac bu akēņ gēņ tu anem aō sa-ņga dom, a? Bu bocdinaņ, dec wateņ mac bu asuc aneņ sac kwi.

¹⁴ Kwahic dec aō kamasanņ daņņ bu wandic mac kēsi tidim tō-ņga. Magoc aō waloc tu bu wakōc mac nem gēņ daņ-ņga dom. Bu gēņ naņ aō tac whiņ, naņ mac nem wapa ti mone dom, magoc mac daōm. Y omandō. Aō bu wakēņ wapac mac dom, bu aō gatōm mac damam, ma solop dom bu balēkoc sēkēņ gēņ tu sēlōm damba ti dindai-ņga. Damba ti dindai bu sēkēņ gēņ tu sēlōm si balēkoc-ņga, dec oc solop. ¹⁵ Boc-dinaņ aō galic ņayham bu wakēņ neņ gēņ hoņ tu wanem mac sa-ņga, e wakēņ daņņ sambuc tu mac-ņga whiņ. Ȧlālēņ dinaņ aō bu watōc asē bu aō atac whiņ mac ndu andō, ma mac bu atac whiņ aō gwalec, oc ņayham me mba? ¹⁶ Mac bu atac whiņ aō me atac whiņ aō dom, magoc mac aņyalē su bu aō gakēņ ņawa-pac daņņ tēņ mac dom. Magoc mboe lau naņ sēkēņ kisa aō, naņ oc sēsōm bu aō kasalē lēņ bu waņsau mac ma malō wakōc mac nem gēņ ņatō-ņga. ¹⁷ Mac gauc gēm bu aō kakiņ aneņ lau ņatō sētēņ mac sēloc, bu sēņgaho mac nem gēņ ņatō su tu aō-ņga, a? ¹⁸ Aō gandac Taitus bu tēņ mac loc, ma kakiņ yac neņ

asidōwa daņ whiņ iņ. Ma Taitus kōc mac nem gēņ bocke, a? Mba andō. Alu akōc gauc tigeņ ma asa lēņ tigeņ, naņ akōm gwelenņ ņaōli mbasi-ņga.

Pol gēm la lau Korin-ņga

¹⁹ Mac gauc gēm bu yac asōm yom hoņ dinaņ tu bu alhac daņņ ahuc, a? Mba. Yac akēņ whiņ Kilisi, ma asōm mba yom hoņ yēc awē tēņ mac yēc Anōtō aņgō-ņga. Ma gēņ hoņ naņ yac akōm, naņ akōm tu bu apuc yac mba lau atac whiņ-ņga mac dōņ alhac ņaņga-ņga. ²⁰ Aō gatōc daņņ bu mboe aō waloc ma watap sa bu mac nem la u ņatō sēsap mētē sac dōņ sēmbo. Bocke? Mac nem lau ņatō sēsōm dau, me sem lēmuņ dau, a? Lau ņatō atac ņandē tēņ dau, sēwhē dau kōc-kōc, sēpu si asidōwai ma sēsec gameņ, sētoc dau sa, me sēli dau sa, a? Aō bu waloc ma walic bu mac nem lau ņatō sēņkuc lēņ naņ aō atac whiņ dom, dec aō oc waņkuc lēņ matōc-ņga naņ mac oc atac whiņ dom. ²¹ Muņ-ņga, mac nem lau daēsam sēkōm mētē mockaiņ-ņga ti atac ņagalac-ņga tidau-tidau. Aō gasōm tēņ ņac bu sēnem dau kwi ma sēhu lēņ sac dinaņ siņ. Kwahic dec aō gatōc daņņ bu mboe aō wambu waloc, ma walic bu ņac sēsap lēņ dinaņ dōņ ņapaņ sēmbo. Bu bocdinaņ, dec mētē sac dau oc kēņ wapac aō, ma aneņ Anōtō oc kēņ aō mayanņ daņņ atu tu mac-ņga.

Pol oc kēņ gēli lau naņ sēkōm sac, naņ dom

13 Ȧsasawa sauņ aō oc wandic mac kēsi tidim tō-ņga. Ma aō bu wamatōc mac nem lau ņatō, dec aō oc waņkuc ņagōliņ solop tamatōc lau giso-ņga, naņ sēto yēc bocdec bu:

Ȧamalac tigeņ bu ēņgōliņ yom pi ņgac daņ, dec oc tōm dom bu dakōc iņ ndē yom sa. Ȧamalac lu me tō bu sēpuc yom dau dōņ, dec dalic bu yomandō.

[Diut 19:15]

²Têñ ndoc aô gac mac kêsi tidim lu-
nga, nañ gasôm têt lau nañ sêkôm mêtê
sac bu sêhu siñ. Ma aô gakên puc mac
bu têt ndoc aô bu wambu waloc, ma
watap sa bu lau dau sêsap si lêt di-
nañ dôn napañ sêmbo, dec oc wakên
matôc nanga têt nac, ma têt lau natô
nañ sêkôm sac, nañ bocdinañ. Kwahic
dec aô gambo ahê, magoc ndoc kêpiñ
bu wambu waloc, dec wakên puc mac pi
gêt tigen dinañ tiyham. ³Mac nem lau
natô sêndac aô bu w atôc gêt dañ têt
mac, nañ oc whê sa bu aô gasôm yom
gam Kilisi aňgô. Bocdinañ ayob daôm
japep, bu aô oc wamatôc lau sêkôm
mêtê sac-nga hoñ ti nanga. Kilisi dau
bu mbo whiñ mac, dec oc kêt gêli mac
dom, iñ oc kôm mêtê nanga kaiñ tigen.
⁴Yomandô. Lau sic Kilisi pi a gicso dau
gitôm ngac licwalô mba. Magoc Anötô
ndê ñaclai uñ iñ sa ma kêt iñ mbo tali
napañ. Ma yac lau nañ mba akên whiñ
piñ yac dôn am damiñ Kilisi, nañ lau
licwalô mbasi bocdinañ. Magoc Anötô
ndê ñaclai kêt yac ambo tañli awhiñ iñ,
tu bu anem akiñ mac-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga tiyham

⁵⁻⁶Mac bu andac Batam yac bu aposel
ñandô me mba, dec atôc gwanîñ daôm
nem lêt. Mac aňyalê su bu ñamalac nañ
kêt whiñ dom, nañ Kilisi mbo iñ ndê
ñalôm dom. Bocdinañ mac bu alic bu
mac akên whiñ ambo, ma Yisu Kilisi
mbo nem ñalôm, dec aňyalê bu yac mba
gwelêñ na-ñandô dinañ, ma whê yac sa
bu aposel ñandô. ⁷Yac aterñ mbec têt
Anötô bu puc mac dôn ma akôm sac
dañ dom. Yac atac whiñ bu mac asa lêt
gitên, tu bu mac nem lêt têt asê bu yac
aposel ñandô lec dom. Mba. Lau natô bu

gauc nem bu yac aposel tasan, nañ iñ
gêt ñambwa. Yac mba mbec dinañ na-
ñahu andô, nañ yac atac whiñ bu Anötô
puc mac dôn bu aňkuc lêt gitên eñ. ⁸Lau
bu sêsap lêt yom ñandô-nga dôn, dec oc
tôm dom bu yac akôm gêt ti ñaclai tu
amatôc nac-nga. Magoc lau nañ sêñkuc
lêt yom ñandô-nga dom, nañ yac akôm
gêt ti ñaclai tu bu amatôc nac-nga e
sêhu si giso siñ. ⁹Bocdinañ mac bu al-
hac nanga ma asap yom ñandô dôn, dec
oc tôm dom bu yac atôc mba ñaclai têt
mac, magoc yac oc atac ñayham atu tu
mac nem lêt ñayham-nga. Ma yac aterñ
mbec bu mac lau akên whiñ-nga asa nem
lêt hoñ japep eñ.

¹⁰Aô gato yom hoñ dinañ bu wakên
puc mac bu ahu nem mêtê s ac hoñ siñ
muñ, bu têt ndoc aô bu wahôc asê, nañ
gatec bu wamatôc mac na ñaclai nañ
Pômdau kêt têt aô. Bu iñ kêyalîñ aô sa
ma kêt ñaclai têt aô bu wapuc mac dôn,
ma tu bu wanğwiniñ mac-nga dom.

Pol ndê yom ñambu-nga

¹¹O asidôwai, aô bu wandic bata
bapia dindêc, dec bu wakôm neñ acsalô
têt mac hoñ. Aňsahê nanga bu andic
dabiñ nem lêt akên whiñ-nga hoñ ti-
solop. Aneñ yom hoñ dindêc puc mac
dôn. Akên nem gauc ti ñalôm pitigen, ma
ambo awhiñ daôm ti yom malô. Akôm
bocdinañ, ma Anötô, nañ Atac Whiñ ti
Yom Malô ñadau, nañ oc mbo whiñ mac.

¹²Akam daôm aňkuc gôlôwac dabuñ
si lêt. ¹³Anötô ndê lau dabuñ hoñ
nañ sêmbo gameñ Masedonia-nga din-
dec, nañ sêkôm si acsalô ñayham têt
mac. ¹⁴Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiñ
ti Anötô ndê atac whiñ puc mac dôn, ma
ñalau Dabuñ piñ mac hoñ dôn napañ.

Pol ndê bapia têng lau

Galasia-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Aposel Pol to bapia dindéc têng lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêmbo gameŋ Galesia-nga. Muŋ-nga iŋ dau kêsêlên tòm malac ma hoc ɲawaê ɲayham asê têng lau Galesia-nga, dec lau sic hu sêkên whiŋ Yisu (Apo 13:14–14:23).

Tiŋambu lau Israel-nga ɲatô sêhóc asê gôlôwac dabuŋ Galesia-nga, ma sêŋsôn lau sêkên whiŋ Yisu-nga si gauc pi lên sêti lau gitên yêc Anötö angô-nga. ɲac lau naŋ sêsap lau Israel-nga si sakiŋ akwa dôn, ma sêkac lau Galesia-nga bu sêŋkuc pwac sêsê lauŋgac si ɲamlic ɲatô su-nga, ma sêsóc Moses ndê yomsu hoŋ ɲapu. ɲac sêsôm bu lau sêkên whiŋ Yisu-nga naŋ lau Israel dom, naŋ bu sêkôm bocdinaŋ dom, dec oc tòm dom bu Anötö kôc ɲac sa me lic ɲac bu lau gitên. Ma lau dau sêpu Pol ma sêsôm bu iŋ aposel ɲandô dom, ɲahu bu iŋ kac lau gameŋ apa-nga bu sêŋkuc Israel si sakiŋ akwa dom.

Tu dinaŋ-nga Pol to bapia dindéc tu bu whê dau sa bu iŋ aposel ɲandô, naŋ Yisu Kilisi lu Anötö sêŋyaliŋ iŋ sa (1:1), ma gêm mêtê tòm Yisu dau hoc asê têng iŋ (1:12). Ma iŋ bu puc lau sêkên whiŋ-nga dôn bu sêsóc lau tasan dinaŋ si yom ɲapu dom. Iŋ sôm bu ɲawaê ɲayham tigen iŋ yom ɲandô, ma ɲawaê dau tôc asê tiawê bu lau sêti lau gitên tu ɲac si sêkên whiŋ-nga, ma tu sêŋkuc yomsu-nga lec dom. Yêc lôcwha 5 - 6 iŋ to yom ɲatô tu bu puc lau dôn bu sêkên whiŋ ɲaŋga, sêsap mêtê atac whiŋ-nga dôn, ma sêpiŋ dau dôn ɲapep. Lau naŋ ɲalau Dabuŋ gêm gôliŋ ɲac, naŋ oc sêhu mêtê sac siŋ, ma sêkôm mêtê ɲayham eŋ (5:16-26).

Pol ndê yom ɲamata-nga

1¹⁻² Aô Pol, ma asidôwai naŋ sêmbo sêwhiŋ aô, ato bapia dindéc têng Kilisi ndê gôlôwac dabuŋ hoŋ yêc gameŋ Galesia-nga. Aô gati ɲaposel magoc ɲamalac daŋ kêyaliŋ aô sa, me lau toŋ daŋ sêŋkiŋ aô bu wati aposel dom. Mba. Yisu Kilisi lu iŋ Damba Anötö naŋ uŋ iŋ sa akên lau batê-nga, naŋ dec sêŋyaliŋ aô sa ti sêŋkiŋ aô.³ Mwasiŋ ti yom malô têng mac akên yac neŋ Damaŋ Anötö lu Pôm-dau Yisu Kilisi.⁴ Yisu kên dau mbac ndu tu yac neŋ sac-nga, bu êŋgaho yac su yêc mêtê sac naŋ gêm nom dindéc ahuc. Lên dau Damaŋ Anötö gauc gêm tidôn ma tac whiŋ bu Yisu kôm ɲandô sa.⁵ Bocdinaŋ datoc Anötö ndê waê sa tòm têm sambob dandic ɲawaê. Yomandô!

Pol kên puc lau bu sêŋkuc ɲawaê ɲayham tigen

⁶ Tu Kilisi-nga dec Anötö kêmwasin mac, ma kêgalêm mac sa ati iŋ ndê lau. Magoc ɲagahô eŋ, mac ahu iŋ ti ɲawaê ɲayham naŋ aposel sem, naŋ siŋ, ma aŋkuc yom wakuc. Mac nem lên dinaŋ kôm aô gahêdaêŋ.⁷ Yom naŋ mac aŋkuc, naŋ yom ɲandô dom. Mboe lau ɲatô sêŋsôn mac nem gauc ma sêŋsahê bu sêŋsôn ɲawaê ɲayham pi Kilisi whiŋ.⁸ Angô su naŋ! Yac dauŋ me aŋela undambê-nga daŋ, me asa bu têng mac meŋ ma nem mêtê wakuc, naŋ so mêtê naŋ muŋ-nga yac ahoc asê têng mac, naŋ oc tap Anötö ndê atac ɲandê sa.⁹ Aêc! Yac asôm su, ma aô wasôm tiyham. Asa naŋ bu hoc mêtê asê têng mac naŋ so yac lau aposel mba mêtê naŋ mac akôc sa su, naŋ oc tap Anötö ndê atac ɲandê sa.

¹⁰ Mac gauc gêm sake? Aô gato yom dindéc tu bu lau sêlic aô ɲayham ma sêmpiŋ aô-nga, me tu bu Anötö lic aô ɲayham-nga? Angô! Aô bu wakôm tu ɲamalac-nga, dec aô Kilisi ndê ɲgac akiŋ dom.

Pol whê sa bu in Anötö ndê aposel nandô

¹¹ O asidôwai, aô bu wawhê sa têt mac bu mêtê nan gahoc asê têt mac, nan ñamalac si yom dom. ¹² Bu ñamalac dan kêt têt aô me kêdôhôn aô dom, magoc Yisu Kilisi hoc asê têt aô. ¹³⁻¹⁴ Mac anğô aô ñawaê su, dec anyalê bu mun-ña aô gam akiñ Anötö kakuc lau Israel-ña si sakiñ akwa. Aô gasa ñac si lêt dau gahôc gêlêc ñac si daêsam nan si yala gitôm aô neñ. Ma gayêm dauñ su tu wanjuc abanî Israel-ña si ñagôlîñ. Ma mac anğô bu aô gakêt kisa ñanga têt Anötö ndê gôlôwac dabuñ nan sêkêt whiñ Yisu, ma gakôm bu wasen ñac su. ¹⁵ Magoc Anötö kêyalîñ aô sa gwanan su, têt têt aô gambo dinan atac ñalôm en, ma tu in ndê lêt êmwasiñ lau-ña dec kêgalêm aô sa bu wanem akiñ in. Ma tiñambu in gêlic ñayham ¹⁶ bu hoc in ndê Atu Yisu asê têt aô, tu bu wasôm in ndê ñawaê ñayham asê têt lau nan lau Israel dom. Têt dinan aô gasôm yom gawhiñ lau ñatô dom. ¹⁷ Ma aô gapi Jerusalem bu walic lau nan sêti aposel sêmun aô, nan dom. Mba. Aô gatên gameñ Arabia-ña ga, ma tiñambu gambu gatên malac Damaskas. ¹⁸ Aô gambo malac dinan yala tö su, goc gapi Jerusalem ga bu walic Pita, ma gambo gawhiñ in tôm bêt ¹⁵. ¹⁹ Aô galic Pômdau asi Jems, magoc galic aposel ñatô dom. ²⁰ Aô wasôm yêc Anötö anğô-ña bu yom nan kwahic dec gato, nan yom tasan dom. ²¹ Tiñambu aô gatên gameñ Siria ma Silisia-ña ga. ²² Gôlôwac dabuñ gameñ Judia-ña nan sêkêt whiñ Kilisi, nan sêlic aô anğôn andô dom. ²³ Magoc sênğô ñawaê pi aô bocdec bu, “Ñgac nan mun-ña kêt kisa têt yac, kwahic dec kôm gwelen ma gêm mêtê pi lêt dakên whiñ-ña nan mun-ña in kôm bu sen su.” ²⁴ Bocdinan sêmpin Anötö tu in gêm aô kwi-ña.

Lau aposel Jerusalem-ña sêkôc Pol sa

2 Yala 14 giñga su goc gapi Jerusalem ga tiyham, ma gakôc Banabas lu Taitus sêwhiñ aô. ² Anötö dau hoc yom dan asê têt aô ma kac aô, dec gapi Jerusalem ga têt ndoc dinan. Ma ñawaê ñayham nan gahoc asê têt ñlau gameñ apa-ña, nan aô gawhê sa yêc Jerusalem. Aô gawhê sa têt lau hon dom, magoc gawhê sa têt lau sêkêt whiñ-ña si lau bata. Aô gatec bu lau sêpu gwelen nan gakôm, me sêsôm bu aô gakôm ñambwa, ma tu dinan-ña dec gawhê dauñ sa têt ñac lau dau. ³ Ñac sênyalê bu Taitus nan whiñ aô têt têt dinan, in ñgac Grik-ña. Magoc sêkac yac bu asê in ndê ñamlic ñatô ênjuc lau Israel-ña si pwac nan dom.

⁴ Yom hon dinan hêc asê, ñahu bu lau ñatô sênsau bu sêti yac mba asidôwai ma sêmen sêmbo sêwhiñ yac bu sêtip lêt ti sakiñ nan yac andôhôn têt lau gameñ apa-ña. Yisu Kilisi kêgapwêc yac su yêc sakiñ yomsu-ña, magoc ñac lau tasan dinan sêkôm bu sêkac yac kwi ma anjuc lêt yomsu-ña tiyham atôm lau akiñ ñambwa. ⁵ Tigen yac alhac ñanga ma asôc ñac ñapu dan dom, ñahu bu yac atac whiñ bu mac lau Galesia-ña anyalê yom ñandô pi ñawaê ñayham, ma asap dôn ñapan.

⁶ Aô kayalê bu Anötö toc ñamalac dan sa hêc gêlêc dan su dom. Tu dinan-ña dec gahêgo dauñ dom têt ndoc nan gawhê dauñ sa têt lau nan gôlôwac dabuñ Jerusalem-ña sêtoc sa sêti ñac si lau bata. Ma ñac sêsôm yom dan bu sêmatôc ñawaê ñayham nan gam yêc lau apa si gameñ, nan dom. ⁷ Mba! Ñac sêlic bu Anötö kêt ñawaê ñayham sip aô aman bu wahoc asê têt lau nan lau Israel dom, tôm in kêt sip Pita amba bu hoc asê têt lau Israel-ña. ⁸ Bu Anötö kêt ñaclai têt Pita ma kêyalîñ in sa ti

lau Israel-nga si aposel, ma kêñ ñaclai têtñ aô bocdinañ, ma kêyalin aô sa gati lau gameñ apa-nga si aposel. ⁹ Lau sêkên whin-nga yêc Jerusalem sêtoc Jems, Pita ma Jon sa sêti ñac si ñagôlôn. Ma têtñ ndoc lau tở dinañ sêlic bu aô gatap Anôtô ndê mwasiñ sa su, dec sêkam alu Banabas tu bu sêtoc asê bu ñac sêkôc alu ti alu mba yom sa. Ma ñac si ñalôm pitigen bu yac akôm gwelên ñawaê ñayham-nga awhin lau gameñ apa-nga, ma ñac sêkôm sêwhin lau Israel-nga. ¹⁰ Ñac sêndac gêt tigen, nañ bu yac gauc nem ñac si lau nañ sêpônđa dau. Ma gêtñ dau aô gauc gêm tidôn su bu wakôm.

Pol sôm Pita yêc malac Antiok

¹¹ Tiñambu aô gambo malac Antiok, ma Pita meñ mbo malac dau whin. Magoc malô aô galic yêc awê bu in kôm gêtñ dañ, nañ so yom ñandô ñawaê ñayham-nga. Ma tu dinañ-nga dec aô gasôm yom sêmbalañ-nga solop têtñ in. ¹² Bu têtñ ndoc in hôc asê Antiok ti-wakuc, nañ in kôm mêtê solop. In ndôc ti gêtñ gêtñ whin lau sêkên whin-nga nañ lau Israel dom, dec têtñ asê bu in hêgo dau tu Moses ndê yomsu-nga dom. Magoc tiñambu lau Israel-nga ñatô nañ sem gwelên sêwhin Jems, nañ sêhôt asê malac Antiok. Pita kêyalê bu ñac sêsap Moses ndê yomsu dôn ma ñac bu sêkac lau gameñ apa-nga bu sêñkuc lau Israel-nga si ñpwac sêsê laungac ñamlic ñatô su-nga. Tu dinañ-nga dec in têtñ dau ma kêdahin dau su yêc lau nañ lau Israel dom. In ndê lêtñ dau in lêtñ giso. ¹³ Ma lau sêkên whin-nga Israel-nga ñatô nañ sêmbô malac Antiok, nañ sêñkuc in ma sêsa lêtñ tasañ dinañ sêwhin, e lêtñ dau hê Banabas kwi whin. ¹⁴ Têtñ ndoc aô galic bu ñac si mêtê dau so yom ñandô ñawaê ñayham-nga, dec gasôm yom têtñ Pita yêc ñac hoñ angô-nga bocdec bu, “Am ñgac Israel-nga, magoc têtñ ndoc am mweñ hôc asê malac Antiok, nañ am

mbo whin lau nañ lau Israel dom, ma hêgo daôm tu Israel-nga si yomsu-nga dom. Magoc malô am kac nem ñalôm kwi ma kôm gitôm am gêlic Moses ndê yomsu gitôm gêtñ atu, ma hu lau dau sin ma mbo ahê ñac. Bocke? Kwahic dec am bu kac lau gameñ apa-nga bu sêsôt lau Israel-nga si ñagôlin ñapu, a?”

Lên tigen yêc bu dati lau gitên, nañ dakên whin

¹⁵ Ma aô gasôm têtñ Pita, “Yac lau Israel-nga êlêmê dasam lau gameñ apa-nga bu lau sac, bu ñac sêñkuc Moses ndê yomsu dom. Magoc hêclu neñ ñahu yêc lau gameñ apa-nga dom. Mba. Di-nañi sêkôc hêclu dambo lau Israel-nga nañ dakôt Moses ndê yomsu, nañ ñalôm. ¹⁶ Magoc yac tañyalê su bu ñamalac dañ oc ti ñamalac gitên yêc Anôtô angô-nga tu in kêtñ lêtñ yomsu-nga dom. Mba, oc tôm dom. Magoc tu ñamalac dañ kêtñ whin Yisu Kilisi-nga, dec Anôtô gêlic in bu ñamalac gitên. Sêñ tigen dinañ gic lau hoñ ñawaê, yac lau Israel-nga, ma lau gameñ apa-nga boc-dinañ. Tañkuc lêtñ dakên whin Yisu Kilisi-nga tu bu dati lau gitên tu lêtñ dinañ-nga, ma tu tañkuc lêtñ yomsu-nga lec dom.”

¹⁷ Kwahic dec yac tañkuc lêtñ dakên whin Kilisi-nga tu bu dati lau gitên-nga. Mboe lau ñatô oc sêsam yac bu lau sac tu yac tañkuc lêtñ yomsu-nga tiyham dom. Magoc yac oc dasôm sake? Lêtñ dakên whin Kilisi-nga kêtñ ñasawa têtñ yac tu dakôm sac-nga, a? Aô wasôm, mba andô! ¹⁸ Muñ-nga aô kasahê bu wati ñgac gitên tu kakuc yomsu-nga, magoc kwahic dec gahu lêtñ dau sin su. Aô bu wambu wandi wasôt yomsu ñapu tiyham, dec oc têtñ gêtñ tigen asê têtñ aô, nañ bu aô ñgac kagil yomsu-nga. ¹⁹ Bu sakin yomsu-nga têtñ asê têtñ aô bu gawêkain sêñ wambac ndu-nga, ma boc-dinañ dec aô tañkwê lêtñ yomsu-nga bu nem aô sa tiyham lec dom. Yomandô. Aô

gahu lën yomsu-nga siŋ, tu bu wanem akiŋ Anötö tòm aneŋ bêc hoŋ wambo taŋli-nga. Anötö dau piŋ aö dön gam damiŋ Kilisi gitôm gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ iŋ. ²⁰ Ma kwahic dec aneŋ ŋahu gambo taŋli-nga sip aö dauŋ dom, magoc gambo taŋli tu Kilisi naŋ tisa mbo tali tiyham ma mbo aneŋ ŋalôm naŋ-nga. Ma tòm bêc hoŋ naŋ wambo taŋli wambo nom lec, naŋ wasa lën tigen bocdec bu, wakêŋ whiŋ Anötö Atu naŋ tac whiŋ aö ma kêŋ dau tu aö-nga. ²¹ Aö galic Anötö ndê mwasiŋ gitôm gêŋ ŋambwa dom. Mba. ŋahu bu ŋamalac daŋ gitôm dom bu ti ŋamalac gitêŋ tu iŋ kêkuc yomsu-nga. Bu bocdinaŋ, dec Kilisi ndê mbac ndu naŋ oc ŋahu mbasi.

Lën yomsu-nga ma lën dakêŋ whiŋ-nga

3 O mac lau Galesia-nga, mac lau gauc mba. Yac awhê yom hoŋ pi Yisu Kilisi sa yêc awê têt mac, e tòm mac daôm tanôm alic iŋ mbac ndu pi a gicso dau. Magoc asa dec meŋ ma kêŋsôn mac nem gauc? ² Aö bu wakêŋ gëndac têt mac pi yom tigen bocdec bu, mac aŋkuc yomsu dec Anötö kêŋ ŋalau Dabuŋ têt mac, me mac akêŋ whiŋ ŋawaê ŋayham pi Kilisi, naŋ mac aŋgô su, dec iŋ kêŋ ŋalau têt mac? ³⁻⁴ Bocke ma kwahic dec mac nem gauc tisac? Têt ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, naŋ mac asa nem lën ti ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai, ma ahu lën yomsu-nga siŋ. Tu dinaŋ-nga lau naŋ sêsap yomsu dön, naŋ sêkêŋ kisa mac. Tu sake-nga kwahic dec mac bu ambu asôc yomsu ŋapu tiyham, ma gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu gêt naŋ mac daôm akôm tu aŋkuc yomsu-nga. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec kisa atu naŋ mac ahôc têt ŋamata-nga, naŋ ŋahu mbasi. ⁵ Aŋgô! Anötö kêŋ ndê ŋalau Dabuŋ têt mac ma kôm gêt dalô daêsam yêc mac aŋôm-nga. Iŋ kôm gêt dau tu mac aŋkuc

yomsu-nga, me tu mac akêŋ whiŋ yom pi Kilisi, naŋ mac aŋgô su-nga?

⁶ Gauc nem Abraham. Iŋ kêŋ whiŋ Anötö, ma tu dinaŋ-nga Anötö gêlic iŋ bu ŋgac gitêŋ. ⁷ Bocdinaŋ aŋyalê bu lau hoŋ naŋ sêŋkuc lën sêkêŋ whiŋ-nga, naŋ Anötö gêlic ŋac sêtôm Abraham ndê lau wakuc. ⁸ Yom naŋ sêto yêc, naŋ tôc asê gwanaj bu Anötö oc lic lau naŋ lau Israel dom, naŋ bu lau gitêŋ, tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-nga. Anötö sôm ŋawaê ŋayham dau asê têt Abraham gwanaj su bocdec bu:

Lau nom-nga hoŋ oc sêtap aneŋ mbec ŋamwasiŋ sa yêc am.

[Gen 12:3]

⁹ Abraham kêŋ whiŋ, dec tap Anötö ndê mbec ŋamwasiŋ sa. Ma bocdinaŋ lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ, naŋ oc sêtap mbec dau ŋamwasiŋ sa sêwhiŋ Abraham. ¹⁰ Magoc lau hoŋ naŋ gauc gêm bu ŋac oc sêti lau gitêŋ tu sêŋkuc yomsu-nga, naŋ oc sêtap Anötö ndê tac ŋandê sa, tòm yom daŋ naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Asa naŋ kêkuc yomsu hoŋ naŋ sêto sip buku yomsu-nga, naŋ ŋapep ma timala dom, naŋ oc tap Anötö ndê tac ŋandê sa.

[Diut 27:26]

¹¹ Ma yom daŋ tiyham sêto yêc bocdec bu:

Lau gitêŋ oc sêndôc tali tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-nga.

[Hab 2:4]

Yom dau tôc asê tiawê bu ŋamalac daŋ oc ti ŋamalac gitêŋ yêc Anötö aŋgô-nga tu iŋ kêkuc yomsu-nga dom. ¹² Lën yomsu-nga sôm bu ŋamalac naŋ tòm bu sa ndê lën êŋkuc yomsu hoŋ ŋapep eŋ, naŋ oc ndôc tali. Magoc lën yomsu-nga dinaŋ so lën dakêŋ whiŋ-nga. ¹³ Asa naŋ takwê lën yomsu-nga bu nem iŋ sa, naŋ gic waê bu tap Anötö ndê atac ŋandê sa. Magoc Kilisi kêgaho yac su yêc lën datap atac ŋandê dinaŋ sa-nga. Iŋ dau

hóc Anötö ndê atac ñandê tu yac-nga, tòm yom nañ sêto pi lau sac, nañ yêc bocdec bu:

Lau hoñ nañ sêkên ñac sênгалêñ a, nañ dalic ñac gitôm lau nañ sêtap Anötö ndê tac ñandê sa.

[Diut 21:23]

¹⁴ Yisu Kilisi hóc ñandê dinañ tu bu lau nañ lau Israel dom, nañ dec oc sêtap Abraham ndê mbec ñamwasin sa sêwhiñ lau Israel-nga. Ma yac hoñ oc dakôc ñalau Dabuñ, nañ Anötö gic bata su, nañ sa tu yac neñ dakên whiñ Yisu-nga.

Pwac yomsu-nga, ma pwac mwasin-nga

¹⁵ O asidôwai, wanem dôhôn pi ñamalac si lêt bu wawhê gên dau sa. Pwac nañ ñamalac lu sêmatin tidôn su, nañ oc tòm dom bu ñgac dañ ndic têku, me señ su. Ma Anötö ndê pwac bocdinañ. ¹⁶ In gic bata yom têt Abraham ma sôm bocdec bu, “*Aô oc wanem mbec am ti nem wakuc.*” Yom nañ in sôm pi Abraham ndê wakuc, nañ hêganôn lau daêsam dom, magoc hêganôn Abraham ndê ñgac wakuc tigen, nañ Kilisi dau. ¹⁷ Aô wasôm têt mac bu Anötö gic bata yom dau têt Abraham muñ su, ma tinambu yala 430 ginğa su, dec in kên ndê yomsu têt lau Israel-nga. Magoc yomsu dau señ pwac mwasin-nga nañ Anötö kêmatin whiñ Abraham, nañ su dom. ¹⁸ Lau bu sêtap Anötö ndê mwasin sa tu sênkuc yomsu-nga, nañ dec lêt dau kêkuc yom nañ Anötö gic bata têt Abraham, nañ dom. Magoc bocdinañ dom. Bu Anötö gic bata yom têt Abraham ma sôm bu êmwasin in ñambwa.

¹⁹ Bocdinañ Anötö kên yomsu ñahu bocke? In kên tu bu tôte ñamalac si sac asê-nga, bu lhac e Abraham ndê wakuc nañ Anötö gic bata yom pi in, nañ hoc asê. Ma gên dañ tiyham. Anela sêkôc Anötö ndê yomsu ma sêkên têt

ñgac ñalhu-nga dañ, nañ Moses. ²⁰ In gac ñalhu-nga dau kôm gwelen mbo Anötö ma lau Israel-nga ñalhu ma kôc yomsu. Magoc pwac mwasin-nga nañ Anötö kêmatin whiñ Abraham, nañ in dau kên solop têt in, ma ñgac ñalhu-nga mbasi.

Yomsu oc tôte yac neñ sac asê, ma wê yac datên Kilisi dandi

²¹ Bocdinañ wandac mac bocdec bu, yomsu señ mwasin nañ Anötö gic bata tidôn bu kên têt Abraham nañ su, me? Wasôm têt mac bu mba andô. Yac bu datôm bu datap señ dandôc tarli-nga sa yêc yomsu, dec yomsu dau oc ti yac neñ señ dati lau gitên-nga. ²² Magoc oc tòm dom. Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ whê sa bu lau nom-nga hoñ sêndôc gapocwalô sac-nga. In lêt dinañ mwasin nañ Anötö gic bata, nañ hêganôn lêt dakên whiñ-nga, ma datap mwasin dau sa tu dakên whiñ Yisu Kilisi-nga.

²³ Muñ-nga, lêt dakên whiñ-nga dinañ meñ sa tiawê su dom. Têt têt dinañ yac dambo datôm lau gapocwalô-nga nañ yomsu sô yac dôn, bu dambo bocdinañ e Anötö tôte lêt dakên whiñ-nga asê tiawê. ²⁴ Anötö kên yomsu bu nem gôlin yac ma tôte yac neñ sac asê, goc wê yac datên Kilisi dandi, bu datap lêt dati lau gitên-nga sa tu yac neñ dakên whiñ in-nga. ²⁵ Ma kwahic dec lêt dakên whiñ-nga meñ sa su, dec dambo yomsu ñapu tiyham dom.

Dati Anötö atuwêi ti ñgac

²⁶ Mac hoñ ati Anötö ndê balêkoc tu mac nem akên whiñ Yisu Kilisi-nga. ²⁷ Bu mac hoñ nañ alin busanğu, nañ gên dau piñ mac dôn am damin Kilisi, tôte mac asôc in ti nem ñakwê. ²⁸ Ma Anötö kôc mac sa kêkuc mac nem ñahu nom-nga dom. Mba. Mac bu lau Israel-nga, me lau apa, lau akin ñambwa me lau nañ dau sêmbo si gên, lauwhê me laungac, tigen anjalê bu Anötö kôc yac hoñ sa tu yac neñ dakên whiñ Yisu Kilisi-nga,

naŋ piŋ yac hoŋ dōŋ dapitigeŋ. ²⁹Ma mac lau asa naŋ ati Kilisi ndê, naŋ ati Abraham ndê lau wakuc bocdinaŋ, ma awêkaiŋ mwasiŋ naŋ Anötö gic bata tēŋ Abraham.

4 Aö wawhê gēŋ dau sa tēŋ mac bocdec bu. Balê naŋ damba gic bata bu kēŋ ndê wapa lēŋsēm tēŋ iŋ, naŋ oc wêkaiŋ gēŋ dau yomandō. Magoc damba bu mbac ndu tēŋ ndoc iŋ mbo balê, dec iŋ oc kōc wapa dau sep dom, ma iŋ oc mbo gitōm damba ndê ŋgac akiŋ ŋambwa daŋ. ²Ma lau ŋatō oc sēyob iŋ ti ndê wapa lēŋsēm e iŋ ndê yala gitōm naŋ damba sōm tidōŋ gwanaj su. ³Ma yac bocdinaŋ. Muŋ-ŋga yac dakēŋ whiŋ su dom, naŋ dambo datōm balêkoc sauŋ, ma datōm lau akiŋ ŋambwa naŋ dambo yomsu ti ŋagōliŋ nom-ŋga ŋapu. ⁴Magoc tēŋ ndoc naŋ Anötö sōm gwanaj su, naŋ meŋ sa, goc iŋ kēŋ ndê Atungac meŋ mbo nom. Iŋ dinda kōc iŋ ti ŋa-malac nom-ŋga naŋ mbo yomsu ŋapu, ⁵bu êŋgapwêc yac lau naŋ dambo yomsu ŋapu, naŋ su, ma yac dati Anötö ndê balêkoc. ⁶Ma Anötö kēŋ ndê Atu ndê ŋalau sip yac hoŋ neŋ ŋalōm, dec tōc asê bu mac lau gameŋ apa-ŋga ati Anötö ndê balêkoc awhiŋ yac lau Israel-ŋga. Ma ŋalau dau gēm yac sa dec data Anötö ti atac pa su, ma dasam iŋ bu, “Damaŋ, Damaŋ.” ⁷Bocdinaŋ kwahic dec yac lau akiŋ tiyham dom, magoc yac Anötö ndê balêkoc solop. Ma yac dati Anötö ndê balêkoc, dec dawêkaiŋ gēŋ lēŋsēm naŋ gic waê iŋ ndê balêkoc.

Pol ŋalōm ŋawapac tu lau Galesia-ŋga

⁸Muŋ-ŋga mac am gauc Anötö, ma am akiŋ gēŋ nom-ŋga ŋambwa naŋ Anötö ŋandō dom. ⁹Magoc kwahic dec mac aŋyalê Anötö, ma gēŋ atu daŋ whiŋ bocdec bu, Anötö dau kêyalê mac su. Ma bocke dec mac bu akac daōm kwi, ma ambu andi asōc yomsu ŋapu, dec

ambo atōm lau akiŋ tiyham? Bu yomsu hoŋ, naŋ ŋagōliŋ nom-ŋga ŋambwa naŋ ŋa-ŋaclai ti ŋandō mbasi. ¹⁰Tu sake-ŋga mac bu aŋkuc ŋagōliŋ ŋambwa naŋ hê-ganōŋ bēc ti ayō, ma yala ti tēm ŋatō? ¹¹Aö gatōc dauŋ tu mac-ŋga bu mboe gwelen naŋ aö gakōm tēŋ mac, naŋ oc ŋandō mbasi. ¹²O asidōwai. Muŋ-ŋga mac lau apa ambo yomsu ŋapu dom, ma aö gahu lēŋ yomsu-ŋga siŋ tu bu wambo watōm mac. Magoc kwahic dec lau ŋatō sēŋsau mac, dec mac ambo atōm lau akiŋ tiyham tu yomsu-ŋga. Bocdinaŋ dec waterŋ mac bu ahu lēŋ dinaŋ siŋ ma ambo atōm aö. Ma alic aö ŋayham tōm muŋ-ŋga naŋ aö gambo gawhiŋ mac, naŋ mac akōm aö sac dom. ¹³Tēŋ tēm dinaŋ gēmbac kōm aö, dec gambo teŋ gawhiŋ mac, ma gahoc ŋawaê ŋayham asê tēŋ mac. Mac aŋyalê gēŋ dau su. ¹⁴Aneŋ gēmbac dau kēŋ ŋawapac tēŋ mac bu ayob aö, magoc mac apu aö me alic aö sac dom. Mba. Mac akōc aö sa gitōm Anötö ndê aŋela daŋ, me tōm mac akōc Yisu Kilisi dau sa. ¹⁵Tēŋ ndoc dinaŋ mac atac whiŋ bu anem aö sa êŋlêc, e tōm mac bu akip nem tanōm ŋakōp sa ma akēŋ tēŋ aö. Yomandō. Magoc kwahic dec mac nem atac ŋayham tu aö-ŋga giŋga su. ¹⁶Bocke? Tu aö gasōm yom ŋandō asê tēŋ mac-ŋga, dec kwahic mac alic aö tōm nem ŋacyo, a?

¹⁷Ŋac lau tasan dinaŋ sêkōm ŋaŋga bu sêkac mac kwi asōc yomsu ŋapu tiyham. Magoc sêkōm tu mac atap ŋandō ŋayham daŋ sa-ŋga dom. Ŋac atac whiŋ bu mac ahu aö siŋ ma akēŋ daōm sambuc tu aŋkuc ŋac-ŋga. ¹⁸Iŋ lēŋ ŋayham bu mac akēŋ daōm sambuc tu bu akōm gēŋ naŋ ŋahu ŋayham yêc. Ma aö bu wambo wawhiŋ mac, me aö bu wambo dom, magoc akōm bocdinaŋ ŋapaŋ.

¹⁹O aneŋ balêkoc awhê ma ŋgac. Kwahic dec aö kasahê ŋandê atu tiyham tu mac-ŋga, gitōm awhê naŋ balêkoc tuŋ iŋ. Ŋahu bu aö tac whiŋ ndu andō bu Kil-

isi ndê yom tidôn yêc mac nem ñalôm, e andi atôm in dau. ²⁰ Aô neñ ñalôm ñawapac atu tu mac-nga, ma señ ñañ bu hóc pi aô, dec aô atac whiñ kêlêc bu wambo wawhiñ mac, ma wasôm yom ñayham-ñayham têt mac, ô yom ñaŋga nañ kwahic dec gato têt mac.

Sara lu Haga sêti ñadôhôn

²¹ Mac lau nañ atac whiñ bu ambo yomsu ñapu, aô bu wandac mac bocdec bu. Mac aŋyalê señ nañ yomsu bu wê mac atêt andi, me mba? ²² Gauc nem yom nañ sêto yêc pi balêkoc ñgac lu nañ Abraham kwê asê. Balê ñañ dinda Haga in awhê akiñ ñambwa, ma balê ñañ dinda Sara in awhê akiñ dom, in Abraham nawhê solop. ²³ Haga kôc balêkoc kêkuc ñamalac nom-nga si lêt ñambwa. Magoc Sara kôc balêkoc kêkuc yom nañ Anötô gic bata têt Abraham. ²⁴⁻²⁵ Gêt dau in gitôm yom gôliñ ñañ, bu awhê lu dinañ sêti pwac lu ñadôhôn. Haga ti dôhôn pwac akwa yomsu-nga nañ Anötô kêmatin yêc Lôc †Sainai yêc gameñ Arabia-nga. Ma balêkoc pwac dinañ-nga sêti lau akiñ ñambwa tôm Haga. Ma Haga ti dôhôn malac Jerusalem têt dindec-nga, bu malac dau ti ndê lau sêmbo sêtôm lau akiñ ñambwa bocdinañ. ²⁶ Magoc Sara ti dôhôn malac Jerusalem wakuc nañ yêc undambê, ma in gitôm yac neñ dinañ ñandô nañ awhê akiñ ñambwa dom. ²⁷ Bu sêto yom ñañ yêc bocdec bu:

Am awhê gapoc nañ kôc balêkoc dom, atac ñayham sa. Am nañ kêsahê balêkoc tuñ am dom, nañ mbwêc ti atac ñayham. Bu kwahic dec am mbo

gitôm awhê nañ balêkoc mba, magoc tiñambu am oc tap nem balêkoc sa hóc gêlêc awhê nañ gêm ñgac sa, nañ su. ^{**}

[Ais 54:1]

²⁸ Aneñ asidôwai. Tu Kilisi-nga dec mac ati balêkoc pwac mwasiñ-nga gitôm Aisak, balêkoc nañ hóc asê kêkuc yom nañ Anötô gic bata têt Abraham. ²⁹ Muñ-nga Ismael, balêkoc nañ hóc asê kêkuc ñamalac si lêt, nañ kêt kisa Aisak, nañ hóc asê ña ñalau Dabuñ ndê ñaclai. Ma kwahic dec mac aŋsahê kisa ñalêt kain tigen yêc lau nañ sêsap lêt yomsu-nga dôn. ³⁰ Magoc gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Kêt awhê akiñ lu in atungac sêlhô sêndi, bu awhê akiñ ndê balê dau oc wêkain wapa lêtsem ñatô whiñ ñadawê ndê atungac dom.

[Gen 21:10]

³¹ Bocdinañ asidôwai, akôc gauc ñaŋga bocdec bu. Yac awhê akiñ Haga ndê balêkoc dom, magoc yac ñadawê Sara ndê balêkoc solop.

Dasap lêt dakêt whiñ-nga dôn, bu Kilisi kêgapwêc yac su yêc lêt yomsu-nga

5 Kilisi kêgapwêc yac su dec dambo datôm lau akiñ ñambwa tiyham dom. Bocdinañ alhac ñaŋga, ma ayob ñaŋga bu wapac lêt yomsu-nga êñg-winiñ mac e ati lau akiñ tiyham dom. ² Aô Pol wasôm têt mac bu asa nañ gauc gêm bu ti ñgac gitêt tu in kêkuc yomsu sêsê laungac ñamlic ñatô su-nga, nañ Kilisi gitôm dom bu oc nem in sa. ³ Aô wasôm tiyham têt mac, bu asa nañ sôc yomsu tigen dinañ ñapu, nañ êñkuc

^{**} **4:27** Aisaya to yom dau pi malac Jerusalem têt ndoc ñacyo sêŋgaho lau Israel-nga su ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameñ Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga. Aisaya gêlic bu malac dau tigan, dec gêm dôhôn pi awhê gapoc. Pol kôc Aisaya ndê yom ma to sip in ndê bapia têt lau Galesia-nga bu whê yom nañ in to pi malac Jerusalem lu, nañ sa. Yom pi awhê nañ gêm ñgac sa su, nañ hêganôn lau Israel-nga ma malac Jerusalem akwa. Ma yom pi awhê gapoc nañ oc tap balêkoc ñaŋsam sa, nañ hêganôn lau sêkêt whiñ Yisu-nga nañ oc sêndôc malac Jerusalem wakuc.

yomsu hoj bocdinaŋ ndic ŋawaê. ⁴Mac lau naŋ gauc gêm bu ati lau gitêŋ tu aŋkuc yomsu-ŋga, naŋ akac daôm su yêc Kilisi ma yêc Anötö ndê mwasiŋ. ⁵Ŋahu bu Anötö gêlic yac tôm lau gitêŋ tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga. Ma Ŋalau Dabuŋ puc yac dôn bu dahôn ti dakêŋ bataŋ gêŋ dau ŋa-ŋandô. ⁶Bu yac lau naŋ dati Yisu Kilisi ndê, naŋ taŋyalê bu lêŋ yomsu-ŋga daŋ oc nem yac sa ŋandô dom. Ŋac bu sêsê yac ŋamlic ŋatô su, me sêsê yac dom, naŋ dalic tôm gêŋ ŋambwa. Gêŋ tigeŋ yac dalic bu gêŋ atu, naŋ dakêŋ whiŋ Kilisi. Ma yac neŋ mêtê atac whiŋ neŋ asidôwai-ŋga tôte yac neŋ dakêŋ whiŋ asê.

⁷Muŋ-ŋga lê, mac asa nem lêŋ akêŋ whiŋ-ŋga ŋapep eŋ, atôm lau naŋ sênti ŋaŋga. Tigeŋ asa kalhac mac ahuc e ahu yom ŋandô siŋ? ⁸Lau naŋ sêlhac mac ahuc, naŋ sêmeŋ akêŋ Anötö naŋ kêgalêm mac sa, naŋ ndê dom. ⁹Ayob daôm ŋapep têŋ lau kaiŋ dinaŋ, bu yom naŋ ŋac sêndôhôn, naŋ gitôm yist naŋ sêkêŋ sip bolom ŋalôm ma kôm gwelêŋ malô-malô e gêm bolom sambuc ahuc. ¹⁰Tu Kilisi piŋ yac hoj dôn-ŋga, dec gakêŋ whiŋ bu mac oc akôc aneŋ yom dindec sa, ma atec yom bambaliŋ hoj. Ma asa naŋ bu lhac mac ahuc ma êŋsôn mac nem gauc, naŋ oc tap iŋ ndê gwelêŋ dau ŋagêyô sa.

¹¹O asidôwai, lau ŋatô sêŋgôliŋ yom pi aô ma sêsôm bu aô gam mêtê ma gapuc yomsu sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga dôn. Aŋgô su naŋ. Aô bu wapuc yomsu dau dôn, dec tu sake-ŋga lau Israel-ŋga naŋ sêsap yomsu dôn, naŋ sêkêŋ kisa aô? Ma aô bu wapuc yomsu dau dôn, dec yom naŋ yac ahoc asê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, naŋ dec oc wakôm nditôm yom ŋambwa. Yom pi Yisu ndê mbac ndu, naŋ gitôm hoc naŋ lau Israel-ŋga daêsam sêtiŋ gahi pi-ŋga. ¹²Oc ŋayham bu lau naŋ sêŋgilí mac bu aŋkuc yomsu

sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga, naŋ sêtim dandi ŋamlic sambuc kic-kic.

¹³O aneŋ asidôwai. Anötö kêgalêm mac sa bu ambo atôm lau akiŋ yomsu-ŋga dom. Tigeŋ iŋ ndê galem dinaŋ kêŋ ŋasawa têŋ mac bu akôm sac tôm ŋalôm akwa kêgilí mac dom. Mba! Anem akiŋ asidôwai ti aŋkuc mêtê atac whiŋ-ŋga.

¹⁴Bu yomsu hoj sôc yomsu tigeŋ ŋapu, naŋ yêc bocdec bu, “*Am atac whiŋ lau meŋpaŋ am, gitôm am atac whiŋ daôm.*” ¹⁵Magoc mac bu alic daôm sac-sac me awhê daôm kôc-kôc, dec lêŋ dinaŋ gitôm bu oc seŋ mac su andiŋam.

Lêŋ nom-ŋga, ma Ŋalau Dabuŋ ndê lêŋ

¹⁶Bocdinaŋ wasôm têŋ mac bu asa nem lêŋ tôm Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ mac, dec oc tôm dom bu akôm mêtê ŋalôm akwa-ŋga ŋandô sa. ¹⁷Bu mêtê naŋ mac nem ŋalôm akwa bu êŋgilí mac bu akôm, ma mêtê naŋ Ŋalau tac whiŋ bu mac akôm, naŋ sêtôm dau dom. Ŋahu bu mac nem ŋalôm akwa ma Ŋalau Dabuŋ sic siŋ têŋ dandi, tu bu sênem gôliŋ mac-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec mac atôm dom bu akôm tôm mac daôm atac whiŋ. Mac oc aŋkuc ŋalôm akwa ndê ŋagôliŋ, me Ŋalau Dabuŋ oc nem gôliŋ mac. ¹⁸Magoc Ŋalau bu nem gôliŋ mac, dec mac ambo yomsu ŋapu tiyham dom.

¹⁹Lau naŋ ŋalôm akwa gêm gôliŋ ŋac, naŋ si mêtê sac-sac tôte dau yêc awê. Ŋac sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga, mêtê ŋadômbwi, ma mêtê atac ŋagalac-ŋga. ²⁰Ŋac sem akiŋ anötö tasan, sêpec balô, sêkêŋ kisa lau, sêŋgilí siŋ, tagatu gêŋ, ŋac lau atac ŋandê-ŋga, ma sêpo dau sa hôc gêlêc. Ŋac si lêŋ kôm lau sêlic dau sac-sac e sêwhê dau kôc. ²¹Ŋac sem lêmuŋ lau ŋatô si gêŋ, ma êlême seŋ asam ti sênom gêŋ êŋiŋ ŋac-ŋga, ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau bocdinaŋ. Aô wakêŋ puc mac, tôm gakêŋ puc mac su, bu lau naŋ sêsa lêŋ kaiŋ dinaŋ, naŋ oc

sêwêkaiŋ si mala yêc Anötö ndê gameŋ undambê-nga dom andô.

²² Magoc lau naŋ Ìjalau Dabuŋ gêm gôliŋ ñac, naŋ sêsa lêŋ bocdec bu. Ñac atac whiŋ lau, sêmbo ti atac ñayham, ma sêsa si lêŋ ti yom malô, sêkôc si ñalôm dôn pi lêŋ agwa-agwa hoŋ, ñac tawalô lau, sêkôm mêtê ñayham eŋ, ma gwelêŋ bocke naŋ sêsôm bu sêkôm, naŋ sêkôm ñandô sa. ²³ Ñac sêtoc dau sa dom, ma sêtimêtê dau ñapep. Mêtê kaiŋ dinaŋ so yomsu daŋ dom. ²⁴ Ma yac lau naŋ dati Yisu Kilisi ndê, naŋ dahu mêtê atac ñagalac-nga ti mêtê sac hoŋ naŋ meŋ akêŋ ñalôm akwa, naŋ siŋ, tôm yac tac ñalôm akwa ndu pi a gicso dau gi. ²⁵ Yac oc dandöc taŋli tu Ìjalau Dabuŋ ndê gwelêŋ-nga, dec dakêŋ Ìjalau ti gôliŋ yac neŋ lêŋ hoŋ. ²⁶ Datoc dauŋ sa dom, ma danem lêmuniŋ asidôwai ti dali ñac ñalôm sa dom.

Lêŋ ñayham ñatô

6 O asidôwai, mac bu aŋyalê bu mac nem daŋ kôm sac, dec mac lau naŋ Ìjalau Dabuŋ gêm gwelêŋ ñaŋga yêc nem ñalôm, naŋ aŋsahê bu anem iŋ sa. Akôm lêŋ malô eŋ têt iŋ, e iŋ nem dau kwi ma sa Pômdau ndê lêŋ tiyham. Magoc ayob daôm bu lêtôm tap mac sa whiŋ dom. ² Dahôc asidôwai si ñawapac dawhiŋ ñac, ma ñalêŋ dinaŋ yac oc dakôm Kilisi ndê yomsu atac whiŋ asidôwai-nga ñandô sa. ³ Bu asa naŋ toc dau sa bu iŋ ñamalac tiwaê hôc gëlêc ndê asidôwai su, naŋ kêsau dau. Iŋ ñamalac waêmbe. ⁴ Anem dôhôn daôm nem lêŋ pi asidôwai ñatô si lêŋ tu bu apo daôm sa-nga dom. Mba. Mac tigeŋ-tigeŋ akôm gwelêŋ bocke naŋ Anötö kêt sip mac amam, naŋ ñapep eŋ, dec oc ti mac nem ñahu apo daôm sa-nga. ⁵ Bu Anötö gic sam gwelêŋ ti sakiŋ tidau-tidau têt yac tigeŋ-tigeŋ bu dawêkaiŋ, ma bocdinaŋ dakôc sa tôm ndi, ma dakôm ñapep.

⁶ Asa naŋ bu ndöc ñamalac daŋ ñapu tu êndôhôn Anötö ndê yom-nga, naŋ goc êmwasiŋ iŋ ndê kêdôhônwaga dau ña gêt ñayham-ñayham ñatô ndic ñawaê.

Anötö oc kêt ñagêyô têt lau êŋkuc ñac si mêtê têt têt

⁷ Akôc gauc ñapep pi yom dindec. Mac atôm dom bu aŋsau Anötö ma asiŋ gêt daŋ têt iŋ. Mba! Bu gêt ñandô naŋ datap sa yêc yac neŋ ôm, naŋ kêtuc gêt ñawhê naŋ dasô muŋ. ⁸ Am bu kôm mêtê êŋkuc lêŋ ñalôm akwa-nga, naŋ gitôm am sô gêt ñawhê sac yêc ôm, ma am oc tap ñandô sac sa. Am oc niŋam tu ñalôm akwa-nga. Magoc am bu kôm mêtê êŋkuc Ìjalau Dabuŋ ndê atac whiŋ, naŋ gitôm am sô gêt ñawhê ñayham. Ma am oc tap ñandô ñayham sa bocdec bu, Ìjalau dau oc kêt am ndöc tamli ñapaŋ.

⁹ Yac dakôm mêtê ñayham dasiŋ su, ma lic ñakam dom. Yac bu dahu siŋ dom, dec oc datap ñandô ñayham sa tôm ñandoc. ¹⁰ Tu dinaŋ-nga têt hoŋ naŋ Anötö kêt têt yac, naŋ dakôm mêtê ñayham têt lau hoŋ. Ma dakôm hôc gëlêc têt lau sêkêt whiŋ Kilisi-nga.

Yac datiwakuc iŋ gêt atu

¹¹ Alic yom ñalhô atu-tu dindec naŋ aô dauŋ amaŋ gato têt mac.

¹² Lau naŋ sêkac mac bu asôc yomsu sêsê ñamlic-nga ñapu, naŋ sêkôm gêt dau ñahu bu sêtec bu sêtap kisa sa tu Kilisi ndê a gicso-nga. Ñac atac whiŋ bu lau Israel-nga naŋ sêkêt whiŋ Kilisi dom, naŋ sêlic ñac ñayham. ¹³ Bu ñac lau dau sêsôc yomsu sêsê ñamlic-nga ñapu su, magoc ñac sêŋkuc Anötö ndê yomsu ñatô hoŋ dom. Ñac sêkac mac bu aŋkuc yomsu sêsê ñamlic-nga, tu bu sêtoc dau sa pi gêt naŋ sêkôm têt mac nem ñamlic-nga ñambwa.

¹⁴ Magoc aô oc watoc dauŋ sa pi gêt tigeŋ, naŋ gêt atu naŋ Pômdau Yisu Kilisi kôm têt ndoc iŋ mbac ndu pi a gicso

dau. Bu gêṇ dau gêm aõ sa bu wahu mêtê ti lêṇ nom-ṇga hoṇ siṇ, tôm aõ gac pi a gicso gi. Ma ṇalêṇ dinaṇ tôm aõ dauṇ gambac ndu pi a gicso dau gawhiṇ.
¹⁵Mac lau naṇ sêṣê mac nem ṇamlic ṇatô su, ma mac lau naṇ sêṣê mac dom, aṇyalê bu gêṇ dau iṇ gêṇ ṇambwa. Gêṇ atu tigeṇ bocdec yêc, naṇ bu dati lau wakuc tu Yisu Kilisi-ṇga. ¹⁶Pômdau ndê yom malô ti tawalô têṇ mac hoṇ naṇ

aṇkuc ṇagôliṇ wakuc dindec. Mac atôm Anötö ndê lau Israel-ṇga wakuc.

¹⁷Aõ gatec bu ṇamalac daṇ kêṇ ṇawapac têṇ aõ pi yom kaiṇ dindec tiyham. Lau sic aõ ma sêkêṇ gôc daêsam têṇ aõ tu kakuc Yisu-ṇga, naṇ whê aõ sa bu iṇ ndê ṇgac akiṇ.

¹⁸O aneṇ asidôwai. Mwasinṇ akêṇ yac neṇ Pômdau Yisu Kilisi puc mac gatôm dôṇ. Yomandô.

Pol ndê bapia têng lau

Epesas-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Epesas in malac tiwaê dan yêc gameŋ Esia-nga, ma Luk to yom pi Pol ndê gwelen yêc malac Epesas yêc Apo 18:18-21, ma 19:1-41. Lau daêsam gauc gêm bu Pol to bapia dindéc têng gôlôwac dabuŋ malac Epesas-nga têng ndoc in ndôc gapocwalô ndôc malac Rom, ma gauc gêm bu in to bapia dau têng lau Epesas-nga tawasê dom, magoc gitôm bapia naŋ gic waê lau sêkên whiŋ-nga hoŋ bu puc ŋac dôn.

Yêc lôcwha (sapta) 1-3 Pol to yom pi mwasiŋ ti ŋaclai atu naŋ Anötö gic bata têng lau sêkên whiŋ-nga, ma pi lêng naŋ in gauc gêm tidôn muŋ su bu piŋ gêng undambê-nga ti gêng nom-nga hoŋ dôn pitigen, ma kên Yisu ti ŋagôlôn (1:10). Yisu ndê gwelen gic lau Israel-nga ma lau gameŋ apa-nga, naŋ ŋawaê bocdi-naŋ. Ŋac hoŋ sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-nga sa tu ŋac si sêkên whiŋ-nga, gitôm mwasiŋ ŋambwa (2:8-10).

Yêc lôcwha 4-6 Pol to yom ma gêm la lau sêkên whiŋ-nga pi lêng ŋayham tu sêsa-nga, ma tu sêmbo sêwhiŋ dandi-nga, ma tu sêlhac ŋanŋa ma sêndic siŋ têng Sadan-nga.

Pol gic hu ndê bapia têng lau Epesas-nga

1 Aô Pol, naŋ gati Yisu Kilisi ndê †aposel kêkuc Anötö ndê atac whiŋ, gato bapia dindéc têng lau dabuŋ malac Epesas-nga, mac lau naŋ akên whiŋ Yisu Kilisi. ²Mwasiŋ ti yom malô têng mac akên Damanŋ Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Mwasiŋ ŋalôm-nga naŋ datap sa tu Kilisi-nga

³Tampiŋ Anötö, yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, naŋ kêmwasiŋ yac lau naŋ dakên whiŋ Kilisi, ŋa Ŋalau Dabuŋ ndê mwasiŋ ŋalôm-nga tidau-tidau, naŋ ŋahu yêc undambê. ⁴Bu têng ndoc in kên undambê ti nom su dom, naŋ in kêyalin yac sa gwananŋ su, bu piŋ yac dôn danem damiŋ Kilisi, ma bu dati lau dabuŋ ma dambo in ŋagô-nga ti neŋ giso mbasi. In tac whiŋ yac ndu andô, ⁵dec kêyalin yac sa gwananŋ su, ma kêmasanŋ lêng bu kôc yac sa dati in ndê balêkoc, tu Yisu Kilisi-nga. Lêng dau kêkuc in ndê atac whiŋ, ma in gêlic ŋayham bu kôm ŋandô sa, ⁶tu bu yac dapo Anötö ndê waê sa tiatu, tu mwasiŋ atu naŋ datap sa ŋambwa, tu in ndê Atungac naŋ in atac whiŋ kêlêc-nga. ⁷Yac lau naŋ dakên whiŋ Yisu Kilisi, naŋ Anötö suc yac neŋ sac kwi ma gêmlihi yac neŋ sac ŋatôp, ŋa Kilisi ndê dac. Anötö in mwasiŋ ti mwasiŋ Ŋadau, dec kôm gêng dau ŋandô sa. ⁸In ndê mwasiŋ kêsalê yac ahuc, ma kên gauc ŋayham-ŋayham têng yac bu tanŋalê in ti ndê yom-nga. ⁹Ma lêng naŋ Anötö gauc gêm tidôn muŋ su, ma gêlic ŋayham bu Kilisi kôm ŋandô sa, naŋ yêc siŋ dau têng têng ŋamata-nga andô e meŋ, magoc kwahic dec Anötö hoc asê têng yac. ¹⁰Lêng dau bocdec. Anötö tac whiŋ bu piŋ gêng undambê-nga ti gêng nom-nga hoŋ dôn sêsôc ŋagôlôn tigerŋ ŋapu, ma ŋagôlôn dau in Kilisi. Ma gêng dau oc ŋandô sa têng ndoc naŋ Anötö kêmatinŋ tidôn.

¹¹Lêng hoŋ naŋ Anötö gauc gêm tidôn, naŋ kôm ŋandô sa kêkuc in dau ndê atac whiŋ. Ma têng têng ŋamata-nga andô, in gauc gêm tidôn bu ênyalin yac lau naŋ ambo Israel si toŋ ŋalôm naŋ sa, bu piŋ yac dôn anem damiŋ Kilisi. ¹²Anötö kôm gêng dau, bu yac lau naŋ ati lau ŋamata-nga bu akên batanŋ bu atap Anötö ndê mwasiŋ nem yac si-nga sa tu Kilisi-nga,

naŋ oc ambo tu ampiŋ iŋ, ma tu apo iŋ ndê waê sa-ŋga. ¹³Ma mac †lau gameŋ apa-ŋga bocdinaŋ. Anötö piŋ mac dôn am damiŋ Kilisi awhiŋ yac lau Israel-ŋga, têtŋ ndoc mac aŋgô yom ɲandô ɲawaê ɲayham-ŋga, naŋ whê Anötö ndê lêtŋ nem mac si-ŋga sa. Ma têtŋ ndoc mac akêtŋ whiŋ, naŋ Anötö kêtŋ ɲalau Dabuŋ naŋ iŋ gic bata muŋ su, bu ti mac nem ɲadalô bu tôte asê bu mac ati Kilisi ndê lau. ¹⁴ɲalau dau, Anötö kêtŋ têtŋ yac gitôm gêtŋ ɲandô mbêc, tu bu tôte asê bu mwasiŋ hoŋ naŋ iŋ gic bata bu dawêkaiŋ tiŋambu, naŋ oc datap sa yomandô. Anötö gêmlihi yac su dati iŋ ndê, ma gêtŋ dau ɲa-ɲandô yac oc datap sa têtŋ bêtŋ ɲambu-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga tampiŋ Anötö ma dapo iŋ ndê waê sa.

Pol teŋ mbec tu lau Epesas-ŋga

¹⁵Aô gaŋgô ɲawaê bu mac akêtŋ whiŋ Pômdau Yisu Kilisi ɲaŋga, ma atac whiŋ lau dabuŋ hoŋ. Ma tu dinaŋ-ŋga dec, ¹⁶aô gateŋ mbec ma gam danŋe Anötö tu mac-ŋga tôm bêtŋ hoŋ. ¹⁷Yêc aneŋ mbec hoŋ ɲalôm, aô gateŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, ɲawasi ɲadau Anötö, bu iŋ ndê ɲalau kêtŋ gauc ɲayham têtŋ mac, ma whê Anötö ndê yom sa têtŋ mac e aŋyalê iŋ tidôn andô. ¹⁸Ma aô gateŋ whiŋ bu Anötö whê mac nem gauc sa e aŋyalê sôtŋ ɲalôm ndi, mwasiŋ ti ɲawasi atu naŋ iŋ kêgalêm mac sa bu awêkaiŋ awhiŋ iŋ ndê lau dabuŋ hoŋ, naŋ mac tamkwê ambo. ¹⁹Ma aô gateŋ mbec bu mac aŋyalê Anötö ndê ɲaclai naŋ hôc gêtêc ɲaclai hoŋ su, naŋ iŋ kêtŋ bu nem yac lau dakêtŋ whiŋ-ŋga sa. Anötö ndê ɲaclai atu tigeŋ dinaŋ, ²⁰uŋ Kilisi sa akêtŋ lau batê-ŋga, ma kêtŋ iŋ ndôc iŋ dau amba andô-ŋga yêc undambê. ²¹Ma Kilisi ndôc Anötö ndê andô-ŋga, dec hôc gêtêc kiŋ ti gôliŋwaga ma ɲaclai ti ɲaŋga hoŋ naŋ sêmbo undambê me sêmbo nom, ma iŋ hôc gêtêc ɲaê ti waê hoŋ naŋ

sêtoc sa têtŋ têtŋ kwahic dec-ŋga ma têtŋ têtŋ ɲambu-ŋga bocdinaŋ. ²²Ma Anötö kêtŋ gêtŋ hoŋ sêsôtŋ Kilisi gahi ɲapu, ma kêyaliŋ iŋ sa ti gôlôwac dabuŋ si ɲagôlôn bu nem gôliŋ gêtŋ hoŋ. ²³Gôlôwac dabuŋ dau ti Kilisi ndê ɲandô. Ma Kilisi ndê mwasiŋ ti ɲaclai naŋ gêm gameŋ hoŋ ahuc, naŋ kêsalê gôlôwac dabuŋ ahuc.

Kilisi ti yac neŋ dandôc taŋli ɲahu

2 Muŋ-ŋga, mac akêtŋ whiŋ Kilisi su dom, naŋ mac atôm lau batê yêc Anötö aŋgô-ŋga, bu mac asa lêtŋ giso ma akôm sac ɲapaŋ. ²Mac asa nem lêtŋ dinaŋ aŋkuc lau nom-ŋga si mêtê sac, ma Sadaŋ, naŋ gêm gôliŋ iŋ ndê gameŋ yêc umborŋ ɲasawa, naŋ ti mac nem ɲadau. Ma kwahic dec iŋ kôm gwelêŋ ɲapaŋ, mbo lau naŋ danŋapêc têtŋ Anötö, naŋ ɲalôm. ³Muŋ-ŋga, yac hoŋ dasa lêtŋ danŋapêc-ŋga dawhiŋ ɲac. Ma mêtê atac ɲagalac-ŋga ti gauc sac-sac hoŋ naŋ meŋ akêtŋ ɲalôm akwa, naŋ yac dakôm su. Tu dinaŋ-ŋga yac tac waê bu datap Anötö ndê atac ɲandê sa tôm ɲac lau dinaŋ. ⁴Magoc Anötö iŋ Tawalô ɲadau ma tac whiŋ yac ndu andô, ma tu dinaŋ-ŋga dec, ⁵iŋ kêmwasiŋ yac ma gêm yac si. Mwasiŋ dau iŋ kêtŋ têtŋ yac ɲambwa eŋ. Têtŋ ndoc dinaŋ yac gacgeŋ dambo datôm lau batê tu yac neŋ sac-ŋga, magoc iŋ kêmasaŋ lêtŋ tu suc yac neŋ sac dau kwi-ŋga ma piŋ yac dôn danem damiŋ Kilisi, ma ɲalêŋ dinaŋ kwahic dec dambo taŋli ɲandô dawhiŋ Kilisi. ⁶Anötö uŋ Yisu Kilisi sa ma kêtŋ iŋ ndôc undambê, ma tu iŋ piŋ yac dôn tam damiŋ Kilisi-ŋga, dec tôm iŋ uŋ yac sa ma kêtŋ yac dandôc undambê dawhiŋ Kilisi bocdinaŋ. ⁷Iŋ kôm gêtŋ hoŋ dinaŋ ɲahu bu iŋ tac whiŋ bu tôte mwasiŋ atu naŋ iŋ kêtŋ têtŋ yac tu Yisu Kilisi-ŋga, naŋ asê tiawê têtŋ lau hoŋ têtŋ têtŋ hoŋ naŋ oc meŋ sa. Mwasiŋ atu dau hôc gêtêc gêtŋ hoŋ su. ⁸Bu Anötö gêm yac si naŋ ɲahu andô iŋ ndê mwasiŋ naŋ kêtŋ

ɲambwa tɛn yac, ma datap sa tu yac neɲ dakɛn whiɲ-ɲga. Ma yac neɲ dakɛn whiɲ ɲahu yɛc yac-ɲga dom, magoc ɲahu yɛc Anötö ndê mwasiɲ. ⁹ In gêm yac si tu yac neɲ gwelɛɲ ɲayham daɲ-ɲga dom. Tu dinaɲ-ɲga ɲalɛn mba bu ɲamalac daɲ toc dau sa. ¹⁰ Bu Anötö dau ndê gwelɛɲ piɲ yac dõn tam damiɲ Kilisi, ma kôm yac dati lau wakuc bu dakôm mêtê ɲayham tidau-tidau naɲ in kêmasanɲ gwananɲ su tu bu dakôm-ɲga.

Kilisi piɲ lau hoɲ dõn

¹¹ Kwahic dec mac lau apa naɲ dinami sêkôc mac yɛc Israel-ɲga si toɲ ɲalôm dom, naɲ atap Anötö ndê mwasiɲ atu sa su. Bocdinaɲ aõ bu wandac mac bu gauc nem lɛn naɲ mac ambo muɲ-ɲga lê. Lau Israel-ɲga naɲ sɛɲkuc †pwac sêsê ɲamlic ɲatô su-ɲga, naɲ sêpu mac ma sêsam mac bu lau sambuc, ɲahu bu mac anɲkuc pwac dinaɲ dom. Pwac dau hêganõn ɲamlic ɲambwa, ma in gɛn naɲ ɲamalac amba ɲambwa kôm. ¹² Gauc nem bu tɛn ndoc dinaɲ mac awêkaɲ gɛn daɲ awhiɲ Anötö ndê lau Israel-ɲga dom. Pwac hoɲ naɲ Anötö kêmatiɲ whiɲ lau Israel-ɲga tu êmwasiɲ ɲac-ɲga, naɲ ɲadaɲ gic mac ɲawaê dom. Mac akɛn Batam ɲandô ɲayham naɲ Anötö gic bata tɛn lau Israel-ɲga, naɲ daɲ dom, ma gacgeɲ ambo ahê A nötö dau. Tu dinaɲ-ɲga mac ambo ahê Kilisi dau whiɲ. ¹³ Magoc mac lau naɲ muɲ-ɲga ambo ahê Anötö, kwahic dec mac ati Yisu Kilisi ndê lau. Anötö kêmasanɲ lɛn bu mac atigasuc in, tu dac naɲ Kilisi kêc siɲ-ɲga.

¹⁴ Bu kwahic dec yac lau hoɲ datap yom malô sa su tu Kilisi-ɲga. Muɲ-ɲga lau Israel-ɲga ma lau apa sêlic dandi sac-sac, gitôm tuɲbôm atu kalhac ɲac ɲalhu ma whê ɲac kôc. Magoc Kilisi sɛn tuɲbôm dau su ɲiɲga, ma kêɲ lau toɲ lu dau sêpitigeɲ. ¹⁵ Tuɲbôm dau in lau Israel-ɲga si yomsu, ma tɛn ndoc Kilisi mbac ndu, naɲ in kêmasanɲ sɛn wakuc tu

lau sêtigasuc Anötö-ɲga, naɲ hóc gêlêc yomsu ti ɲa-ɲagôlin hoɲ su. In kôm gɛn dau bu hê wamba toɲ lu dau e sêti toɲ wakuc ma toɲ tigeɲ tu ɲac si sêkɛn whiɲ in-ɲga. ¹⁶ Ma toɲ lu naɲ in kêɲ pitigeɲ, naɲ in mbac ndu pi a gicso dau, bu hê wamba toɲ tigeɲ dinaɲ tɛn Anötö. Ma ɲac si mêtê sêkɛn kisa dandi-ɲga, naɲ in gic ndu pi a gicso dau whiɲ. ¹⁷ Bocdinaɲ Kilisi meɲ ma kêɲ ɲawaê ɲayham yom malô-ɲga tɛn mac lau apa naɲ ambo ahê Anötö, ma tɛn yac lau Israel-ɲga naɲ ambo ahê in dom. ¹⁸ Ma ɲalau tigeɲ wê yac lau Israel-ɲga ti mac lau apa hoɲ datigasuc Damanɲ Anötö, tu gwelɛɲ naɲ Kilisi kôm-ɲga.

¹⁹ Tu dinaɲ-ɲga dec Anötö gêlic mac atôm lau apa tiyham dom. Magoc mac ati in ndê lau solop, ma lau dabuɲ, awhiɲ yac lau Israel-ɲga. Yac hoɲ datôm andu tigeɲ naɲ in bu kwê sa. ²⁰ Yêc andu dau lau propet ti aposel sêtôm daɲ ti lêlôm, ma Yisu Kilisi dau gitôm andu ɲa-alhõ. ²¹ Ma Anötö piɲ yac hoɲ dõn tam damiɲ Kilisi, datôm andu ɲa-gɛn lêlôm hoɲ, naɲ in gic dõn pi sac alhõ ma daɲ ti lêlôm. Ma in gêm gwelɛɲ bu ndic têku andu dau tiatu ɲapanɲ e ti lôm dabuɲ atu tu Pômdau-ɲga. ²² Yom dau hêganõn mac lau apa awhiɲ. Anötö piɲ mac dõn awhiɲ yac lau Israel-ɲga tam damiɲ Kilisi, ma datôm andu naɲ Anötö ndê ɲalau ndôc ɲalôm.

Pol gêm akiɲ lau apa

3 ɲalɛn dinaɲ Anötö kêmwasiɲ mac lau apa, ma tu dinaɲ-ɲga dec aõ Pol, gati Yisu Kilisi ndê ɲgac gapocwalô-ɲga tu wanem gwelɛɲ ma wanem mac sa bu atap mwasiɲ dau sa. ² Mac anɲgô ɲawaê su, pi lɛn naɲ Anötö kêmasanɲ tu bu êmwasiɲ mac lau gameɲ apa-ɲga, dec kêyalin aõ sa bu wahoc yom dau asê tɛn mac. ³ Bu yom pi Anötö ndê lɛn nem lau si-ɲga, naɲ muɲ-ɲga yêc siɲ dau, naɲ in hoc asê tɛn aõ. Aõ gato bapia ɲalhõ apê

tên mac pi gên dau su. ⁴Ma bapia nañ kwahic dec gato, nañ bu whê nem gauc sa pi Kilisi ndê gwelen nañ ñahu yêc siñ dau, nañ Anötö hoc asê tên aö. ⁵Yom pi Kilisi dau in tiawê tên lau ñamata-nga dom. Magoc kwahic dec ñalau Dabuñ hoc asê tên Anötö ndê aposel dabuñ ma tên lau propet. ⁶Ma yom nañ muñ-nga yêc siñ dau nañ bocdec bu, mwasiñ ñayham hoñ nañ Anötö gic bata bu kên tên yac, nañ mac lau apa awêkaiñ awhiñ yac lau Israel-nga, ma yac hoñ dati toñ tigenj. Asa nañ kên whiñ Yisu Kilisi, nañ oc tap mwasiñ dau sa, tòm ñawaê ñayham whê sa tên yac.

⁷Anötö kêmwasin aö ma puc aö dön ña in ndê ñaclai atu, ma bocdinañ dec gati in ndê ñgac akiñ bu wahoc ñawaê ñayham dau asê. ⁸Aö gati Anötö ndê lau dabuñ hoñ si ñgac ñambu-nga, tigenj in kêmwasin ma kêkin aö bu wahoc ñawaê ñayham asê tên mac lau apa, pi mwasiñ atu nañ datap sa yêc Kilisi. Mwasiñ dau atu andô, ñahu sip ñalôm gi ma pi lôlôc gi, ma hóc gëlêc ñamalac si gauc atu-tu hoñ. ⁹Ma in kêkin aö bu wawhê lau hoñ si gauc sa pi Anötö ndê lên nem lau si-nga, nañ tèm hic baliñ su yêc siñ dau yêc Anötö nañ kên undambê ti nom ma gên hoñ. ¹⁰Magoc kwahic dec Anötö tac whiñ bu ñaclai ti göliñ hoñ nañ sêmbo undambê ma sêmbo umboñ ñasawa, nañ oc sênjalê in ndê gauc atu-tu. In piñ lau apa ma lau Israel-nga dön sêti gölôwac dabuñ tigenj, ma lên dinañ tôc in ndê gauc asê tiawê. ¹¹Lên dau in gauc gêm tidôn muñ su, ma kwahic dec yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kôm ñandô sa.

¹²Tu dakên whiñ ti dasap Kilisi dön-nga, dec gên dañ kalhac yac ahuc bu datên Anötö dandi-nga dom, ma datigasuc in ti atac pa su. ¹³Bocdinañ aö watenj mac bu ahêgo daôm dom tu ñawapac hoñ nañ gahôc tu mac-nga, bu gahôc tu bu mac ati lau tiwaê yêc Anötö añgô-nga.

Pol tenj mbec tu lau Epesas-nga

¹⁴⁻¹⁵Tu gên hoñ dinañ-nga, dec aö gapôn handuc tên Damañ Anötö, nañ gêlic ñayham bu hê ndê ñaê pi lau undambê ti nom-nga hoñ nañ sêkên whiñ Kilisi, ma sam ñac bu in ndê balêkoc. ¹⁶Ma aö gateñ Mwasiñ ñadau Anötö, bu kên ndê ñalau sip nem ñalôm, bu puc mac dön ña in ndê ñaclai atu. ¹⁷Ma gateñ in bu kên Kilisi ndôc nem ñalôm tu mac nem akên whiñ-nga. Ma mêtê atac whiñ-nga puc mac dön bu alhac ñannga, tòm a nañ ñawakac gacgeñ sip nom ñalôm gi. ¹⁸⁻¹⁹Kilisi ndê atac whiñ yac in gên atu andô, nañ tòm dom bu danem dôhôn, ma ñahu hóc gëlêc gauc nom-nga hoñ su. Magoc aö gateñ Anötö bu kên ñaclai ti gauc tên mac bu añyalê Kilisi ndê atac whiñ, awhiñ lau dabuñ hoñ. Aö gateñ mbec pi gên hoñ dinañ, tu bu mac ati lau gwalam akwa akên whiñ-nga nañ Anötö ti ndê mwasiñ ti ñawasi ma ñaclai atu nem mac hoñ ahuc.

²⁰Anötö ndê ñaclai, nañ gêm gwelen yêc yac neñ ñalôm, nañ ñaclai atu andô. Yac datôm dom bu gauc nem me datenj gên dañ, nañ in ndê ñaclai oc tòm dom bu kôm ñandô sa ñagahô enj. ²¹Tu dinañ-nga yac lau nañ dambo gölôwac dabuñ ñalôm, ma yac neñ wakuc hoñ nañ bu sênkuc yac, nañ dahoc Anötö ndê waê asê tu Yisu Kilisi-nga, tòm tèm hoñ ndi. Yomandô.

Yac gölôwac dabuñ dapiñ daun dön dati Kilisi ndê ñandô

4 ñalên dinañ Anötö tac whiñ mac ma kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabuñ. Tu dinañ-nga dec aö, nañ gati Pômdau ndê ñgac gapocwalô-nga, wanğilí mac bu asa nem lên gitên ti dabuñ, añkuc in ndê galem dau. ²Akôm nem gên hoñ ti añgwiniñ daôm, ma ti lên malô. Akôc nem ñalôm dön, ma giso bocke nañ asidôwai bu sêkôm tên mac,

nañ asuc kwi ma akôc ñac sa bu atôc nem mêtê atac whiñ-nga asê. ³ Ayob bu gêñ dañ señ Ñalau Dabuñ ndê gwelen piñ mac dôn-nga su dom. Ma bocdinañ iñ ndê yom malô oc piñ mac hoñ dôn bu ambo ti nem ñalôm tigen. ⁴ Yac dati Kilisi ndê ñandô tigen, ma Ñalau tigen mbo yac tigen-tigen neñ ñalôm. Ma tu Anötô kégâlêm mac sa awhiñ yac-nga, dec yac hoñ tañkwê mwasiñ atu tigen. ⁵ Tam akiñ Pômdau tigen, dakên whiñ yom ñandô tigen, ma busangu tigen piñ yac hoñ dôn tam damiñ Yisu Kilisi. ⁶ Anötô tigen ti yac lau dakên whiñ-nga hoñ Damañ, ma iñ gêm gôliñ yac. Iñ mbo yac hoñ ñalôm, ma puc yac dôn bu dakôm iñ ndê gwelen.

Kilisi kêmwasin yac tu bu dapo gôlôwac dabuñ sa-nga

⁷ Ma Anötô kêmwasin yac tigen-tigen ña mwasiñ ñalôm-nga tidau-tidau, tôm Kilisi gic sam têt yac ñambwa. ⁸ Tôm Anötô ndê yom dañ, nañ sêto yêc bocdec bu:

Iñ ku ndê ñacyo dulu ma wê ñac gitôm lau gapocwalô-nga, goc pi lôlôc gi ma kêmwasin lau ña gêt ñayham-ñayham, nañ kên têt ñac ñambwa.

[BW 68:18]

⁹ Yom dau sôm bu iñ pi lôlôc gi, dec whê sa bu iñ sip nom meñ muñ. ¹⁰ Ma iñ ñgac tigen dinañ, nañ sip nom meñ, nañ mbu pi lôlôc gi mbo gameñ ñamata-nga andô yêc undambê, tu bu nem gôliñ gêt hoñ ma êmwasiñ iñ ndê lau hoñ êñlêc.

¹¹ Ma bocdinañ iñ kêyalin iñ ndê lau ñatô sa sêti aposel, ñatô sêti propet, ñatô sêti lau aheñ-nga, ñatô sêti ñacsakin, ma ñatô bu sêndôhôn Anötô ndê mêtê. ¹² Iñ kêmwasin ti kêyalin ñac sa bu sêndôhôn ma sêpuc Anötô ndê lau dabuñ dôn e ñac hoñ sêkôm sakin tidau-tidau tu bu sêpo gôlôwac dabuñ, nañ sêti Kilisi ndê ñandô, nañ sa-nga. ¹³ Ma yac hoñ dakôm neñ sakin tidau-tidau e yac neñ dakên

whiñ ti gauc tañyalê Anötô ndê Atu-nga êñsôwec tiatu ma piñ yac hoñ dôn pitigen. Ma ñalên dinañ yac oc dati lau gwalam akwa dakên whiñ-nga ma dasa neñ lêt gitên eñ tôm Kilisi dau.

¹⁴ Ma bocdinañ yac oc dambo datôm balêkoc tiyham dom. Ma lau nañ sêndôhôn yom tasañ ma sêñsalê lêt bu sêtîm yac ma sêkôm yac neñ dakên whiñ tisac, nañ oc sêtôm dom bu sêkôm yac atac lu-lu tôm gakoc nañ mbu kêyôc, me agatê nañ gwêc ñampon kêñin gi ma meñ. ¹⁵ Magoc yac oc dati lau nañ dalhac ñannga ma dasap yom ñandô ti mêtê atac whiñ-nga dôn eñ. Ma dakôm gêt hoñ datôm lau gwalam akwa nañ dasap yac neñ ñagôlôn tigen, nañ Kilisi dôn.

¹⁶ Bu iñ dau piñ yac hoñ dôn dati iñ ndê ñandô, ma kêmwasin yac tigen-tigen tu bu danem akiñ asidôwai-nga ma dasap mêtê atac whiñ-nga dôn. Ma ñalên dinañ gôlôwac dabuñ oc êñsôwec tiatu tiatu ndi.

Dasa neñ lêt tiwakuc

¹⁷ Tu dinañ-nga dec aô bu wasôm yom têt mac wanem Pômdau angô, ma wakac mac bu ambu atêt lêt akwa tiyham dom. Ambo atôm lau nañ dangasun sambuc ñawaê ñayham ma sêsap gauc ti lêt ñandô mba-nga dôn ñapan, nañ dom. ¹⁸ Ñasec kôm ñac si gauc ahuc. Ma sêsa lêt gauc mbasi-nga tu ñac si ñalôm ñadandi-nga, dec kalhac ñac ahuc bu sêtap Anötô ndê lêt sêndôc tali-nga sa dom. ¹⁹ Ñac maya dau dañ dom, ma sêkên dau sambuc têt lêt ñalôm ñagalac-nga. Ñac si ñalôm kac ñac bu sêkôm mêtê ñadômbwi tidau-tidau ñapan, ma ñac atac whiñ awa ti wapa hôc gêtêc.

²⁰ Magoc têt ndoc mac angô ñawaê ñayham pi Kilisi, nañ sêndôhôn mac bu asa lêt kain dinañ dom. ²¹ Mac angô yom pi Yisu ma akên whiñ iñ, ma sêndôhôn mac sêñkuc yom ñandô nañ

ḡahu yêc iḡ. ²² Sêndôhôn mac su bu ahu lêḡ ḡalôm akwa-ḡga naḡ muḡ-ḡga asa ambo, naḡ siḡ. Bu lêḡ dau kêḡilí mac bu asa lêḡ tasanḡ ḡalôm ḡagalac-ḡga, naḡ kôm mac nem lêḡ ambo-ḡga tisac, ma ac waê bu andiḡam. ²³ Ma sêndôhôn mac bu aḡkuc gauc wakuc naḡ Anôtô ndê ḡalau kêḡ sip nem ḡalôm, dec asa nem lêḡ tiwakuc. ²⁴ Asa lêḡ ḡalôm wakuc-ḡga tôm mac asôc nem ḡakwê wakuc sa. Anôtô dau kêḡ ḡalôm wakuc têḡ yac, naḡ iḡ kêmasaḡ tu bu datôm iḡ dau, ma taḡkuc iḡ ndê yom ḡandô ti dasa neḡ lêḡ dabuḡ ma gitêḡ eḡ.

²⁵ Tu dinaḡ-ḡga ahu yom tasanḡ hoḡ siḡ, ma asôm yom ḡandô eḡ awhiḡ daôm. Bu yac hoḡ dambo datôm Kilisi ndê ḡandô tigeḡ, ma yac bu taḡsau neḡ asidôwai, dec oc seḡ yac neḡ lêḡ dapiḡ dauḡ dôn-ḡga popoc. ²⁶ Mac bu atac ḡandê, naḡ ayob daôm bu akôm sac dom. Yom atac ḡandê-ḡga bu lhac mac ḡasawa, naḡ amasaḡ têḡ acsalô dau dinaḡ, muḡ su naḡ ac ndi sip. ²⁷ Akêḡ ḡasawa têḡ Sadaḡ bu êntôm mac dom. ²⁸ Am asa naḡ ḡêm kaḡ ḡêḡ, naḡ hu siḡ ma kôm gwelenḡ ḡayham ḡa amam bu nem daôm sa, ma nem lau naḡ sêpônda dau, naḡ sa sêwhiḡ.

²⁹ Ayob nem whamsuḡ têḡ yom sac-sac hoḡ. Asôm yom ḡayham eḡ, naḡ tôm bu nem asidôwai sa ma puc ḡac dôn, ma mac nem yom oc êmwasiḡ lau naḡ sêḡḡô. ³⁰ Ayob daôm bu asa lêḡ gitêḡ ti dabuḡ eḡ, bu akêḡ ḡawapac têḡ ḡalau Dabuḡ dom. Bu Anôtô kêḡ ndê ḡalau dau têḡ mac ti nem ḡadalô, bu tôc asê bu mac ati iḡ ndê, ma bu wê mac asa nem lêḡ gitêḡ ti dabuḡ eḡ, e iḡ kôc mac sa têḡ bêc ḡambu-ḡga, awhiḡ lau hoḡ naḡ iḡ ḡêmlhi ḡac su sêti iḡ ndê. ³¹ Yom dalic dauḡ sac-ḡga, yom atac ḡandê-ḡga, mêtê dali dauḡ sa ti dasôm dauḡ-ḡga, ma yom datigasec lau-ḡga, mêtê kaiḡ dinaḡ hoḡ naḡ ahu siḡ sambuc. ³² Ma ambo ti atac whiḡ nem asidôwai hoḡ, ma tamwalô

ḡac ti anem ḡac sa. Ma asuc sac naḡ asidôwai bu sêkôm têḡ mac, naḡ kwi, tôm Anôtô suc mac nem sac kwi tu Kilisi-ḡga.

5 Bocdinaḡ asa nem lêḡ aḡkuc Anôtô ndê, atôm iḡ ndê balêkoc atac whiḡ-ḡga. ² Ma asa nem lêḡ ti atac whiḡ asidôwai hoḡ, tôm Kilisi tac whiḡ yac ma kêḡ dau sambuc ti da tu yac-ḡga, naḡ Anôtô ḡêlic gitôm da ḡamalu ḡayham.

³ Ayob daôm bu mêtê kaiḡ bocdec daḡ yêc mac ḡasawa dom. Mêtê mockaiḡ-ḡga, mêtê ḡadômbwi tidau-tidau ma lau si mêtê sêpo awa ti wapa sa tu dau-ḡga. Bu lêḡ bocdinaḡ ḡic lau naḡ sêti Anôtô ndê lau dabuḡ, naḡ ḡawaê dom. ⁴ Ma yom sac-sac ti yom gauc mbasi-ḡga ma yom mayanḡ-ḡga bocdinaḡ ḡic waê lau dabuḡ dom. Magoc yom danem danḡe Anôtô ti danem danḡe yac neḡ asidôwai-ḡga dec ḡic yac ḡawaê solop. ⁵ Bu mac aḡyalê pi ḡandô bu Anôtô oc kôc lau kaiḡ bocdec sa dom. Lau mockaiḡ-ḡga, lau naḡ sêsa lêḡ ḡadômbwi, ma lau naḡ sêkêḡ awa ti wapa nom-ḡga kalhac si gauc ḡamata ḡapaḡ, naḡ gitôm ḡac sem akiḡ anôtôi gwam. Lau naḡ sêsa lêḡ kaiḡ dinaḡ, naḡ oc sêwêkaiḡ si mala yêc Kilisi ma Anôtô ndê gameḡ undambê-ḡga dom andô. ⁶ Ayob daôm bu lau tasanḡ si yom ḡambwa-ḡambwa êḡsau mac pi lêḡ sac-sac dinaḡ dom. Aḡyalê ḡapep bu lau daḡ-gapêc naḡ sêsa lêḡ sac-ḡga, naḡ oc sêtap Anôtô ndê atac ḡandê sa. ⁷ Tu dinaḡ-ḡga andic sôn daôm awhiḡ ḡac dom.

⁸ Bu muḡ-ḡga mac asa lêḡ ḡasec-ḡga, magoc kwahic dec mac akêḡ whiḡ Pômdau dec ati balêkoc gameḡ ḡawê-ḡga. Bocdinaḡ asa lêḡ ḡawê-ḡga eḡ andic ḡawaê. ⁹ Ma lêḡ ḡawê-ḡga ḡa-ḡandô bocdec, dakôm mêtê ḡayham tidau-tidau, dasa lêḡ gitêḡ, ma dasap yom ḡandô dôn. ¹⁰ Bocdinaḡ akôc gauc pi mêtê bocke naḡ ḡic Pômdau tandô ḡayham. ¹¹ Andic ahê lau naḡ sêsap mêtê ḡasec-ḡga, naḡ ḡandô ḡayham mbasi,

nañ dôn. Asa lêng ñawê-nga enj, tu bu atôc asê tiawê bu ñac si mêtê dau inj sac sambuc. ¹² Bu mêtê nañ lau sac sêkôm sêsing-sêsing sêmbo, nañ bu dasôm yom pi, dec oc kênj maya yac atu andô. ¹³ Magoc Anötö ndê ñawê pô gênj hoñ dinañ, ma tôte gênj nañ yêc siñ dau, nañ ñahu asê tiawê. ¹⁴ Tu dinañ-nga sêsôm yom gôlinj dañ pi ñamalac nañ sap mêtê sac dôn ñapañ, nañ yêc bocdec bu, “Am ñgac nañ yêc bêc yêc, tampo sa ma tisa! Tisa akênj lau batê-nga, ma Kilisi ndê ñawê pô am.”

¹⁵ Bocdinañ dec ayob daôm bu asa lêng gauc mbasi-nga dom, magoc asa nem lêng ti gauc enj. ¹⁶ Akôc gauc bu akôm mêtê ñayham enj, tøm nem tøm ambo tamli-nga hoñ, bu yac dambo tøm sac-nga ñalôm. ¹⁷ Tu dinañ-nga ambo ti nem gauc ñawa ma anyalê lêng nañ Pômdau tac whiñ bu dakôm-nga. ¹⁸ Anôm gênj êñinj mac-nga dom, bu lau nañ sêsa lêng dinañ sênjyainj dau ti si gênj hoñ. Magoc akênj nem ñalôm sambuc têng ñalau Dabuñ bu nem mac ahuc. ¹⁹ Ma bocdinañ asôm yom ñayham-ñayham têng daôm tu apuc daôm dôn-nga, tøm mac atap sa yêc Buku Wê-nga ti Wê Dabuñ ma wê nañ ñalau dau kênj têng mac. Anem wê, ma gauc nem wê tu ampinj Pômdau-nga yêc nem ñalôm tøm bêc hoñ. ²⁰ Ma gênj hoñ nañ Damañ Anötö kênj têng mac, nañ anem dange inj ñapañ, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-nga. ²¹ Asôc nem asidôwai ñapu tu bu atôc asê bu mac atoc Kilisi sa-nga.

Pol to yom pi lauwhê ma ñgac

²² Mac lauwhê tigenj-tigenj asôc nem ñgaci ñapu tøm asôc Pômdau dau ñapu. ²³ Ñahu bu laungac sêti lauwhê si ñagôlôn, ñalênj tigenj tøm Kilisi ti gôlôwac dabuñ nañ inj gêm ñac si ma sêti inj ndê ñandô, nañ si ñagôlôn. ²⁴ Bocdinañ tøm gôlôwac dabuñ sêsôc Kilisi ñapu, dec mac lauwhê asôc nem ñgaci ñapu tu gênj hoñ-nga. ²⁵ Ma mac laun-

gac, atac whiñ nem awhêi, ñalênj tigenj tøm Kilisi tac whiñ gôlôwac dabuñ dec kêc ndê dac siñ ma mbac ndu tu ñac-nga. ²⁶ Inj kôm gênj dau tu bu êngwasinj ñac si sac hoñ su e sêti lau dabuñ, ma busangu ti Anötö ndê yom kôm gênj dau ñandô sa. ²⁷ Ma inj bu kênj gôlôwac dabuñ sêlhac inj aŋgô-nga tøm lau dabuñ ti ñawasi atu, nañ giso me mêtê sac me yom dañ yêc ñac-nga dom. ²⁸ Ñalênj tigenj dinañ mac laungac atac whiñ nem lauwhê andic ñawaê. Atac whiñ ñgac tøm mac atac whiñ daôm nem ñamlic. Asa nañ tac whiñ ndê awhê, nañ gitôm inj atac whiñ dau. ²⁹⁻³⁰ Bu ñamalac dañ oc tec inj dau ndê ñamlic dom, magoc yob ti gêm yaom ñapep tøm Kilisi kôm têng yac lau nañ dati inj ndê ñandô, nañ gôlôwac dabuñ. ³¹ Anötö sôm yom pi lauwhê ma ñgac, tøm sêto yêc bocdec bu:

Tu dinañ-nga dec ñgac dañ oc hu damba lu dinda siñ, ma sap inj nawhê dôn, ma injlu sêti gênj tigenj.

[Gen 2:24]

³² Yom pi lauwhê ma ñgac, aô gam dôhôn whiñ yom pi Kilisi ma gôlôwac dabuñ, ma yom dau ñahu sip ñalôm gi. ³³ Magoc aô wasôm têng mac laungac tigenj-tigenj, bu atac whiñ nem awhêi tøm mac atac whiñ daôm. Ma mac lauwhê hoñ atoc nem ñgaci sa.

Damba ti dindai ma balêkoc si yom ñatô

6 Mac balêkoc, dañam wambu dinam ti damami tu Pômdau-nga, bu lêng dau inj lêng gitên. ² Bu Anötö ndê yomsu nañ sôm bu, “*Toc damam lu dinam sa,*” nañ yomsu ñamata-nga nañ Anötö gic bata yom dañ whiñ bocdec bu, ³ “*Kôm bocdinañ, dec aô wanem mbec am nem lêng hoñ, ma wandic têku nem tøm mbo tamli yêc nom-nga.*”

⁴ Mac dambai, ayob daôm bu akôm nem balêkoc atac ñandê dom. Magoc tøm tøm hoñ nañ sêmbo sêwhiñ mac,

naŋ andôhôn ti anem la ɲac ɲalêŋ solop naŋ gic Pômdau ndê lau ɲawaê, e sêtiatu.

Lau akiŋ ma ɲadaui si yom

⁵Mac lau akiŋ, daŋam wambu nem ɲadaui nom-ɲga, ma atoc ɲac sa ti asôc ɲac ɲapu ɲapep. Akôm ti nem ɲalôm sambuc, tôm mac am akiŋ Kilisi dau.

⁶⁻⁷Ma gauc nem bu akôm tu bu nem ɲadaui sêlic mac ɲayham-ɲga ɲambwa lec dom. Mba. Mac nem ɲadaui bu sêmbo sêwhiŋ mac, me sêmbo dom, magoc anem akiŋ ɲapep eŋ. Anem akiŋ ɲac ti nem ɲalôm sambuc, bu Anötö tac whiŋ bu mac akôm bocdinaŋ. Akôm tôm mac am akiŋ Kilisi dau, ma tôm mac am akiŋ lau nom-ɲga tawasê dom. ⁸Bu mac aŋyalê su, bu lau hoŋ oc sêtap si ɲagêyô sa yêc Pômdau, tu gêŋ ɲayham bocke naŋ sêkôm-ɲga. Lau naŋ sem akiŋ ɲadaui, ma lau naŋ sêkôm gwelenŋ tu dau-ɲga, naŋ sêwhiŋ.

⁹Ma mac ɲadaui, ayob nem lau akiŋ ɲalêŋ ɲayham eŋ. Asôm yom matôc-ɲga tu bu akac nem lau akiŋ tu sêkôm gwelenŋ-ɲga, naŋ dom. Bu mac aŋyalê su bu Pômdau, naŋ ti mac nem ɲadau ma ɲac si ɲadau whiŋ, naŋ mbo undambê, ma iŋ oc toc ɲamalac daŋ sa hôc gêlêc daŋ dom, iŋ oc êŋsahê yac hoŋ ɲa saê tigeŋ.

Dandic siŋ ti Anötö ndê ɲaclai

¹⁰Aneŋ yom ɲambu-ɲga bocdec. Tamkwê Pômdau ti ndê ɲaclai atu bu puc mac dôn alhac ɲaŋga. ¹¹Asôc Anötö ndê wapa siŋ-ɲga hoŋ sa, dec oc tôm bu mac alhac ɲaŋga ma aku Sadaŋ ndê lêŋ tasanŋ ti saê hoŋ dulu. ¹²Bu yac lau dakêŋ whiŋ-ɲga neŋ ɲacyo dec ɲamalac nom-ɲga dom. Mba! Yac tac siŋ têŋ gôliŋ ti ɲaclai hoŋ naŋ sêmbo Sadaŋ ɲapu. Yomandô! Yac tac siŋ têŋ Sadaŋ ma têŋ iŋ ndê ɲalau sac naŋ sêmbo umboŋ ɲasawa, ma sem

gôliŋ lau sac têŋ têm ɲasec-ɲga dindec.

¹³Tu dinaŋ-ɲga asôc Anötö ndê wapa siŋ-ɲga hoŋ sa, bu alhac ɲaŋga ma andic siŋ têŋ ndoc mac nem ɲacyo sac hôc asê mac. Ma ɲalêŋ dinaŋ ɲacyo dau ndê lêŋ daŋ oc tôm dom bu kôm mac aku sa. ¹⁴Bocdinaŋ alhac ɲaŋga. Asap yom ɲandô dôn ɲapaŋ bu puc mac dôn, gitôm piŋkap naŋ lau siŋ-ɲga sêkic pi ɲac si ɲampêbalê. Ayob daôm bu asa lêŋ gitêŋ eŋ, gitôm lau siŋ-ɲga sêyob si ɲabapo ɲa wapa siŋ-ɲga. ¹⁵Amasanŋ daôm ɲapep tu ahoc ɲawaê ɲayham yom malô-ɲga asê, tôm lau siŋ-ɲga sêsôc atapa sa bu sêmasanŋ dau tu sêŋsêlêŋ-ɲga. ¹⁶Ma asap nem akêŋ whiŋ dôn ɲaŋga tôm têm hoŋ, bu yob mac têŋ Sadaŋ, gitôm lau siŋ-ɲga si lautuc naŋ tiŋ ɲac, ma si ɲacyo si sôp ti ya hoŋ ndu. ¹⁷Gauc nem ɲapaŋ bu Anötö gêm mac si su, ma yom dau oc yob mac nem gauc gitôm gulunŋ ain naŋ lau siŋ-ɲga sêunŋ tiŋ ɲagôlônŋ. Ma Anötö ndê yom tidôn yêc mac, bu yom dau ti ɲalau Dabuŋ ndê bienŋ baliŋ bu andic siŋ-ɲga. ¹⁸Akôc wapa siŋ-ɲga hoŋ dinaŋ, ma aterŋ mbec têŋ Anötö ti ɲalau Dabuŋ ndê ɲaclai, ma andac iŋ bu nem mac sa tôm têm hoŋ. Anem ali, alhac ɲaŋga, ma aterŋ mbec tu lau dabuŋ-ɲga tôm bêc hoŋ.

¹⁹⁻²⁰Ma aterŋ mbec tu aô-ɲga whiŋ. Anötö kêyalinŋ aô sa bu wahoc ɲawaê ɲayham asê pi iŋ ndê lêŋ nem lau si-ɲga, naŋ muŋ-ɲga yêc siŋ dau. Aterŋ mbec bu Anötö puc aô dôn ma kêŋ yom ti gauc têŋ aô bu wawhê ɲawaê dau ɲahu sa ɲapep eŋ, ma ti neŋ atac pa su, tôm iŋ ndê atac whiŋ. Kwahic dec aô gandôc gapocwalô tu aô neŋ gwelenŋ ɲawaê ɲayham-ɲga dinaŋ.

Pol gic bata ndê yom

²¹Tikikus, yac neŋ asidôwa atac whiŋ-ɲga, ma Pômdau ndê ɲgac akiŋ ɲandô, naŋ oc têŋ mac loc, bu ndic miŋ aneŋ

yom ti gwelenŋ ɲawaê hoŋ tɛŋ mac. ²² Aö waŋkiŋ iŋ tɛŋ mac loc, tu bu ndic miŋ yac mba yom hoŋ tɛŋ mac, ma bu êŋgilí mac bu alhac ɲaŋga.

²³ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi sêpuc mac asidôwai hoŋ dôn, bu asap

mêtê atac whiŋ ti akêŋ whiŋ-ɲga dôn ɲaŋga, ma ambo ti yom malô. ²⁴ Anötö ndê mwasin nem mac lau hoŋ naŋ atac whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, naŋ ahuc tôm tɛm hoŋ ndi.

Pol ndê bapia têng lau

Pilipai-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol gic lau nañ sêmbo malac Pili-pai kêsi ma hoc ñawaê ñayham asê têng ñac, tòm dasam yêc Aposel 16:12-40. Tiñambu inñ ndôc gapocwalô yêc malac Rom, ma têng ndoc dinañ inñ to bapia dindéc têng lau nañ sêkênñ whiñ Yisu yêc malac Pilipai.

Malac Pilipai inñ malac tiwaê, ma lau Rom-nga daêsam sêndôc dinañ tu sênem gôlîñ gameñ Masedonia-nga. Luk whê sa yêc Apo 16:13 bu têng ndoc Pol bu hoc ñawaê ñayham asê yêc malac Pili-pai, nañ inñ gauc gêm bu tap lau nañ sê-toc Anötö sa yêc malac dau ñamakê. Tu dinañ-nga lau ñatô gauc gêm bu mboe lau Israel-nga si lôm wê-nga dañ kalhac malac Pilipai têng têng dinañ dom, bu Pol sôc lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc malac hoñ tu bu nem mêtê-nga.

Pol to bapia dindéc tu bu têt inñ ndê atac ñayham ñahu asê, ma bu nem dange lau Pilipai tu gêng nañ sêkênñ têng inñ tu sênem inñ sa-nga. Ma inñ whê inñ ndê lêng nañ mbo-nga, nañ sa têng ñac, ma gic mîñ pî inñ ndê gwelen. Inñ kac lau Pili-pai bu sêlhac ñaŋga, ma gêng ñayham me sac bocke bu hôt asê ñac, nañ sêmbo ti atac ñayham ñapañ. Ma inñ kênñ puc ñac pî kêdôhônñwaga tasan.

Pol gic hu ndê bapia

1 Pol lu Timoti, nañ am akiñ Yisu Kilisi, ato bapia dindéc têng mac lau nañ akênñ whiñ Yisu Kilisi yêc malac atu Pilipai. Alu ato têng gôlôwac dabuñ si ñagôlôn, ma têng lau nañ sem akiñ gôlôwac dabuñ, ma têng Anötö ndê lau dabuñ hoñ. ²Mwasinñ ti yom malô akênñ yac neñ Damañ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi têng mac.

Pol têng mbec ti gêm dange Anötö

³Têm hoñ nañ aô gauc gêm mac, nañ gam dange aneñ Anötö tu mac-nga. ⁴Tôm bêc hoñ aô gateñ mbec têng Anötö tu mac hoñ-nga, ma gakôm ti atac ñayham atu. ⁵Ñahu bu têng têng mac akênñ whiñ tiwakuc e meñ têng kwahic dec, nañ mac apuc aneñ gwelen ñawaê ñayham-nga dôn ñapañ. ⁶Ma aô gakênñ whiñ bu Anötö, nañ gic hu inñ ndê gwelen ñayham yêc mac nem ñalôm, nañ oc ndic dabîñ gwelen dau ma puc mac dôn e Yisu Kilisi mbu meñ. ⁷Aô gakôc gauc bocdinañ pî mac hoñ gac ñawaê, ñahu bu aô tac whiñ mac ma gauc gêm mac ñapañ. Mac awêkain Anötö ndê mwasiñ awhiñ aô, ma alhac awhiñ aô ñapañ. Mac alhac awhiñ aô têng têng nañ aô gandôc gapocwalô, ma têng têng nañ galhac tu wapuc ñawaê ñayham dôn ma wawhê sa bu yom ñandô-nga, nañ bocdinañ. ⁸Ma aô wasôm yom ñandô yêc Anötö aŋgô-nga, bu aô atac whiñ mac ndu andô, tòm Yisu Kilisi dau tac whiñ ti tawalô mac.

⁹Ma aô gateñ mbec bu Anötö kôm mac nem gauc aŋyalê inñ-nga ti aŋyalê lêng ñayham ma sac-nga êñsôwec tiatu. Ma gauc dinañ oc puc mac nem mêtê atac whiñ-nga dôn e êñsôwec tiatu bocdinañ. ¹⁰Ma bocdinañ mac oc atôm bu aŋsahê gêng hoñ ma aŋyalê sac ma ñayham. Asap ñayham dôn ñapañ ma bocdinañ têng Kilisi ndê bêc mbu meñ-nga, nañ mac oc atôm bu alhac inñ aŋgô-nga ti nem ñalôm ñawasi ma nem giso mbasi. ¹¹Ma ñalên dinañ dec mêtê gitên oc ti mac nem akênñ whiñ Yisu Kilisi ña-ñandô. Ma mac nem lêng gitên dinañ oc po Anötö ndê waê sa, ma lau daêsam oc sêmpin inñ tu mac-nga.

Pol ndê ñahu mbo tali-nga yêc Kilisi

¹²O asidôwai, aô atac whiñ bu mac aŋyalê ñapep bu ñawapac nañ hôt asê aô, nañ kalhac ñawaê ñayham ahuc dom, magoc gêm gwelen ñawaê

ñayham-nga sa. ¹³ Bu lau hoñ nañ sêmbo Sisa ndê andu kin-nga, ma lau hoñ yêc malac atu dindec, nañ sênjalê bu aô gandöc gapocwalô tu Kilisi-nga. ¹⁴ Ma aô neñ gandöc gapocwalô puc asidôwai sêkên whiñ Pômdau-nga daêsam dôn bu sêlhac ñanga ma sêhoc Anötö ndê yom asê ti atac pa su, hôc gêlêc ñamata-nga lê su. ¹⁵ Asidôwai ñatô sêkôc gauc ñayham pi aô ma tu dinañ-nga dec sêhoc Kilisi ndê ñawaê asê. Ma ñatô sêhoc ñawaê ñayham asê bu ñac sem lêmun aô ma sêkôm tu bu sêhóc gêlêc aô-nga. ¹⁶⁻¹⁷ Ñac si ñahu sem Kilisi ñawaê sa-nga solop dom, ma sêkôm tu sêpo dau sa-nga ma tu sêkên ñawapac atu têt aô, pi sac aneñ ñawapac gapocwalô-nga ñahô. Magoc asidôwai ñayham sêlhac sêwhiñ aô, ñahu bu ñac atac whiñ aô, ma sênjalê bu aô gandöc gapocwalô tu aneñ gwelêñ wapuc ñawaê ñayham dôn-nga. ¹⁸ Aô wasôm sake? Ñac si ñahu sêkôm gwelêñ-nga bu ñayham me sac, nañ gêtñ atu dom. Tigeñ aô galic gêtñ atu ña, nañ bocdec bu, Kilisi ndê ñawaê tiapa, ma gêtñ dau kôm aô atac ñayham atu. Ma aô wambo ti atac ñayham ñapañ, ¹⁹ ñahu bu aô kayalê tidôn bu Yisu Kilisi ndê Ñalau, ma mbec nañ mac ateq, nañ lu-lu oc sênem aô sa yêc ñawapac gapocwalô-nga. ²⁰ Aô tac whiñ ma gâkên batan bu aô oc mayan tu gêtñ ña-nga dom, magoc aô bu walhac ti neñ atac pa su, ma wapo Kilisi ndê waê sa, tôm aô gâkôm ñapañ e meñ têtñ kwahic dec. Aô bu wambo tanli me aô bu wambac ndu, magoc gêtñ atu tigeñ yêc, nañ bu wapo Kilisi ndê waê sa. ²¹ Aô bu wambo tanli, dec wambo tu wapo Kilisi ndê waê sa-nga eq, ma bu wambac ndu, dec wandi wambo wawhiñ in, nañ oc êmwasiñ aô êñlêc. ²² Magoc aô bu wambo tanli, dec oc nditôm bu gwelêñ nañ in kên sip aô aman, nañ oc ñandô sa. Aô galic señ lu dinañ, magoc kayalê lêtñ bu wasa-nga, nañ dom. ²³ Señ lu dinañ kôm aô neñ

ñalôm gi lu. Aô tac whiñ bu wahu nom dindec siñ, wandi wambo wawhiñ Kilisi. Señ dau ñayham kêlêc. ²⁴ Tigeñ aneñ ñalôm kac aô bu wanem mac sa, ma bocdinañ aô bu wambo tanli, nañ dec oc êmwasiñ mac êñlêc. ²⁵ Aô gâkên whiñ bu aô wambo nom wawhiñ mac hoñ tu bu wapuc mac nem akên whiñ dôn, e alhac ñanga ma ti atac ñayham atu tu nem akên whiñ-nga. ²⁶ Ma tu gêtñ hoñ dinañ-nga, dec mac oc apo Yisu Kilisi ndê waê sa êñlêc, ma atac ñayham atu tu aô wambu wameñ ma wambo wawhiñ mac tiyham-nga.

²⁷ Yom atu dec wasôm têtñ mac. Ayob daôm bu asa nem lêtñ hoñ añkuc lêtñ gitêtñ, nañ gic lau nañ sêkên whiñ Kilisi ndê ñawaê ñayham, nañ ñawaê. Ma bocdinañ aô bu waloc ma walic mac tiyham, me bu wanğô ñawaê ñambwa pi mac, goc wanjalê bu mac hoñ apiñ daôm dôn, ma ambo ti nem ñalôm tigeñ, ma alhac ñanga tu apuc ñawaê ñayham, nañ mac akên whiñ, nañ dôn. ²⁸ Ma aô oc wanjalê bu mac atôc daôm tu lau nañ sêkên kisa mac-nga dom. Gêtñ dau oc têt asê bu mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa su, ma lau nañ sêkên kisa mac, nañ sic waê bu Anötö señ ñac su sêninğa. ²⁹ Anğô su nañ. Anötö kêmwasiñ mac tu Yisu Kilisi-nga. Tu dinañ-nga dec mac akên whiñ Yisu, ma gêtñ ña whiñ bocdec bu, mac ahóc ñawapac tu in-nga whiñ. ³⁰ Ñawapac kain tigeñ mac alic aô gahóc mun-nga, ma kwahic dec mac anğô bu gahóc ñapañ gambo, nañ kwahic dec tap mac sa su bocdinañ.

Lau sêkên whiñ-nga si lêtñ

2 Mac ati Kilisi ndê lau, dec gêm mac sa, me mba? In ndê atac whiñ mac-nga kêgilí mac bu atac whiñ nem asidôwai, me mba? Ñalau Dabuñ kên mac nem ñalôm pitigeñ, me mba? Mac nem akên whiñ Kilisi kêgilí mac bu

tamwalô nem asidôwai ti anem ñac sa, me mba? ²Bu bocdinañ, dec wandac mac bu ambo ti nem gauc pitigeñ, ma ti nem ñalôm tigeñ, ma asap mêtê atac whiñ asidôwai-nga dôn ñapañ. Ambo bocdinañ, dec mac oc akôm aô atac ñayham êñlêc. ³Mac lau tigeñ-tigeñ gauc nem daôm êñlêc dom ma atoc daôm sa dom, magoc angwiniñ daôm ma atoc nem asidôwai sa hóc gélêc daôm. ⁴Akôc gauc pi lêt anem daôm sa-nga ñapañ dom, magoc akôc gauc pi lêt anem asidôwai sa-nga.

Kilisi kégwiniñ dau, ma Anötö toc iñ sa

⁵Akôc gauc kaiñ tigeñ dinañ bu iñ kékuc Yisu Kilisi dau ndê lêt. ⁶Bu Kilisi iñ Anötö ñandô. Tigeñ iñ gauc gêm bu kôc ñaclai ti ñawasi atu tôm Anötö dau ndê, nañ dôn ma mbo gitôm Anötö dau ñapañ dom. ⁷Iñ gélêc ñayham bu hu gêt undambê-nga hoñ dinañ siñ, ma ti ñgac akiñ ñambwa. Iñ meñ mbo nom, ma lau nom-nga sêlic iñ gitôm ñac dau si dañ. ⁸Iñ kégwiniñ dau ma dañga wambu têt Damba e tôm iñ mbac ndu. Yomandô. Iñ mbac ndu pi a gicso dau gitôm ñgac sac dañ. ⁹Tu iñ ndê lêt hoñ dinañ-nga dec Anötö toc iñ sa kélêc, ma kêt ñaê ti waê têt iñ nañ hóc gélêc ñaê ti waê hoñ su. ¹⁰Ma tu dinañ-nga añela ma ñamalac ti gêt hoñ nañ sêmbo undambê ma sêmbo nom me nom ñalôm, nañ oc sêtoc Yisu ndê ñaê sa ma sêpôn haduc têt iñ. ¹¹Ma ñac hoñ oc sêhoc yom asê ma sêsôm asê bu yomandô, Yisu Kilisi iñ Pômdau. Ma ñalêt dinañ ñac oc sêtoc Daman Anötö ndê waê sa.

Lau sêkêt whiñ-nga sêtôm ñawê nom-nga

¹²O aneñ lau atac whiñ-nga. Têt têt aô gambo gawhiñ mac, nañ aô galic bu mac dañam wambu Anötö ñapep. Ma kwahic dec aô g ambo gawhiñ mac dom,

ma gangô ñawaê bu mac akôm bocdinañ hóc gélêc ñamata-nga su. Asap nem lêt dinañ dôn ñapañ andic ñawaê. Atoc Anötö sa ma atôc iñ, ma asa nem lêt hoñ tôm iñ atac whiñ. Ma ñalêt dinañ iñ ndê mwasiñ nem mac si-nga, nañ mac atap sa su, nañ oc ti gêt ñandô mbasi-nga dom. ¹³Bu Anötö dau ndê ñaclai gêm gwelêñ yêc mac nem ñalôm, tu bu kôm mac atac tec lêt bocke nañ so iñ ndê atac whiñ. Ma ñaclai dau oc nem mac sa bu asa nem lêt añkuc iñ ndê atac whiñ. ¹⁴Gêt hoñ nañ mac bu akôm, nañ ayob daôm bu atucdiñ me asen daôm pi dom. ¹⁵Ma ñalêt dinañ mac oc ambo ti nem ñalôm ñawasi ma giso mbasi. Bu mac ati Anötö atui awhê ma ñgac, ma ambo nom ambo lau sac nañ si lêt dañ solop dom, nañ ñalôm. Magoc mac akôm mêtê solop eñ andic ñawaê, bu ambo lau dau ñalôm atôm ya ñawê nañ pô gameñ têt ôbwêc. ¹⁶Ma ñalêt dinañ oc nem lau dau sa tu bu sêñyalê yom ñandô nañ têt señ dandôc tañli-nga asê, nañ mac asap dôn ambo. Ma tu dinañ-nga gwelêñ nañ gakôm yêc mac-nga oc ñandô mbasi dom, ma têt ndoc Kilisi mbu meñ, nañ mac oc ati aneñ ñahu wapo dauñ sa-nga. ¹⁷⁻¹⁸Gwelêñ ti sakiñ nañ ti mac nem akêt whiñ ña-ñandô, nañ gitôm da ñayham nañ mac akêt têt Anötö. Ma lau Rom-nga bu sêkic yom bu sêkêc aneñ dac siñ, dec oc tôm da dañ tiyham nañ sêkêc sac mac nem da dau ñahô. Tigeñ aô neñ atac ñayham tu mac-nga oc pacndê dom, aô oc wambo ti atac ñayham eñ. Ma mac bocdinañ, ambo ti nem atac ñayham awhiñ aô.

Pol bu êñkiñ Timoti têt Pilipai ndi

¹⁹Pômdau Yisu bu lic ñayham, dec gakêt batan bu ñasawa sauñ aô oc wañkiñ Timoti têt mac loc. Aô atac whiñ bu wañgô ñawaê pi mac, oc kôm aneñ ñalôm tigahô. ²⁰Aô bu wañkiñ iñ, ñahu bu ñamalac dañ tôm iñ mbo dom, nañ

kêñ ndê ñalôm sambuc tu nem yaom mac-nga. ²¹ Bu lau daêsam gauc gêm Yisu Kilisi ndê gwelenj hóc gêlêc dom, magoc gauc gêm dau si gên hóc gêlêc su. ²² Magoc Timoti ndê lên ti sakiñ ña-ñandô ñayham mac alic su, ma aňyalê bu iñ gêm akiñ aô gitôm iñ dau damba, tu puc gwelenj ñawaê ñayham-nga dônj. ²³ Bocdinañ têtñ ndoc aô bu walic señ bocke ñac oc sêkôm têtñ aô, nañ aô gauc gêm bu wañkiñ iñ têtñ mac loc ñagahô. ²⁴ Ma aô gakêñ whiñ bu Pômdau dau oc nem aô sa, ma ñasawa sauñ aô dauñ oc watêñ mac waloc bocdinañ.

Pol sôm bu êñkin Epaprodaitas têtñ ñac ndi

²⁵ Muñ-nga mac aňgô bu aô gandöc ti ñawapac, dec añkiñ Epaprodaitas bu nem aô sa. Iñ gêm gwelenj whiñ aô gitôm aneñ asidôwa ñandô, ma kalhac gitôm ñgac siñ-nga ñayham tu kôm gwelenj ñawaê ñayham-nga. Kwahic dec aô gauc gêm tidônj bu wañkiñ iñ mbu têtñ mac loc ñagahô. ²⁶ Iñ tac whiñ ñandô bu lic mac hoñ tiyham, ma iñ kêyalê bu mac aňgô ñawaê pi iñ ndê gêmbac, dec kôm iñ ñalôm ñawapac tu mac-nga. ²⁷ Bu gêm-bac dau kôm iñ yham dom, kêpiñ bu iñ mbac ndu. Tigenj Anötö tawalô iñ ma kôm iñ ñayham sa. Ma Anötö tawalô aô bocdinañ, bu Epaprodaitas bu mbac ndu ma hu aô siñ, dec oc kêñ ñawapac atu dañ tiyham têtñ aô. ²⁸ Tu dinañ-nga dec aneñ ñalôm kac aô bu wañkiñ iñ mbu têtñ mac loc, ma mac oc atac ñayham bu alic iñ tiyham, ma aneñ ñalôm ñawapac oc tigahô bocdinañ. ²⁹ Tu Pômdau-nga dec akôc iñ sa ti atac ñayham atu têtñ ndoc iñ hóc asê mac. Aô wasôm têtñ mac bu atoc iñ ma lau nañ sêtôm iñ, nañ sa ñapep. ³⁰ Bu iñ kêñ dau sambuc ma töc dau dom bu mbac ndu tu Kilisi ndê gwelenj-nga. Bu iñ gêm akiñ aô gêm mac hoñ aňôm, e kêpiñ bu iñ mbac ndu.

Ñahu andô dati lau gitên yêc Anötö aňgô-nga

3 A neñ asidôwai, aô bu wasôm yom ñatô têtñ mac whiñ bocdec bu. Ambo ti atac ñayham ñapañ tu mac ati Pômdau ndê lau-nga. Yom nañ kwahic dec aô bu wato, nañ gato kaiñ tigenj têtñ mac muñ su, magoc aô galic ñayham bu wato tiyham, tu bu wapuc mac dônj bu yom tasanj kôm mac nem akêñ whiñ tisac dom. ² Ayob daôm ñapep têtñ lau sac nañ sêkac mac bu asôc ñpwac sêsê laungac ñamlic ñatô su-nga ñapu. ñac sêtôm giam pôm ma atac whiñ bu sêkôm mac nem ñamlic tisac ñambwa. ³ ñac gauc gêm bu pwac sêsê ñamlic-nga dinañ kôm ñac sêti Anötö ndê lau solop. Magoc mba. Pwac dinañ ña-ñahu andô hêganônj yac lau nañ tam akiñ Anötö tôm ñalau Dabuñ gêm gôliñ yac. Yac neñ ñahu dapo dauñ sa-nga sip gên nañ ñamalac ñambwa sêkôm têtñ yac ñamlic, nañ dom, magoc sip gwelenj nañ Yisu Kilisi kôm yêc yac neñ ñalôm-nga.

Kilisi tigenj ti Pol ndê ñahu po dau sa-nga

⁴ Lau ñatô gauc gêm bu Anötö oc kôc ñac sa tu gên ñamlic-nga. Oc tôm bu wapo dauñ sa pi gên kaiñ dinañ whiñ, ma aô bu wakôm dec aneñ ñahu wapo dauñ sa-nga hóc gêlêc lau hoñ si su. ⁵ Bu sêsê aneñ ñamlic ñatô su têtñ aneñ bêt ti-8-nga kêkuc lau Israel-nga si pwac. Aô Israel si dañ, nañ gasa akêñ Benjamin ndê toñ. Aô kayalê abañi si yom Hîbru ti gêbôm hoñ. Aô kakuc lau Palêsa si lên sêsôc Moses ndê yomsu hoñ ñapu-nga. ⁶ Aô gakêñ dauñ sambuc tu gên bocke nañ gakôm, tôm nañ muñ-nga gakêñ kisa lau sêkên whiñ Yisu-nga ti neñ ñalôm sambuc. Ma yêc ñamalac aňgô-nga aô gatôm ñgac gitên tu kakuc Moses ndê yomsu hoñ ñapep-nga.

⁷ Muñ-nga aõ gapo daun sa ma gauc gêm bu Anötö oc kôc aõ sa tu gên dinan-nga, tigen kwahic dec aõ kayalê Kilisi, dec tanjkwê gên dinan ñadan bu nem aõ sa tiyham lec dom. ⁸ Yomandô. Kwahic dec aõ gatap mwasin atu andô sa, tu kayalê Yisu Kilisi-nga, ma tu aneñ Pômdau in-nga. Ma aõ tanjkwê in tigen bu nem aõ sa. Tu dinan-nga dec galic gên ñatô hon gitôm gên ñambwa ma gên ñagolop, ma gahu sin su tu bu Kilisi tigen ti aneñ ñahu gapo daun sa-nga. ⁹ Aõ bu wasap Kilisi tawasê dön ñanga, ñahu bu Anötö kôc aõ sa ma gêlic aõ gitôm ñgac gitên tu gakên whin Kilisi-nga, ma tu kakuc lên yomsu-nga dom. Yomandô. Anötö kêmwasin aõ ñambwa, dec sam aõ bu ñgac gitên tu gakên whin Kilisi-nga. ¹⁰ Aõ tac whin bu wanjalê Kilisi ti Anötö ndê ñaclai atu, nan un Kilisi sa akên lau batê-nga. Ma wanjuc in ndê lên hôc ñandê ti mbac ndu-nga. ¹¹ Ma aõ gakên batan bu oc wanjuc in ndê lên tisa akên lau batê-nga bocdinañ.

Pol yêm dau su ñandô tu bu ênjuc Kilisi-nga

¹² Ñalên dinan aõ tac whin ndu andô bu wanjalê Kilisi ti wanjuc in-nga, tigen aõ wasôm bu aõ gac dabin neñ lên hon tu wanjuc in-nga su lec dom. Mba. Magoc Yisu Kilisi kôc aõ dön ma gêm aõ k wi tu bu wati in ndê, ma tu dinan-nga dec aõ gayêm daun su tu bu wanjalê ti wanjuc in ñapen en, gakôm gitôm ñgac nan kêtî ñanga bu tap in ndê ñaôli sa. ¹³ Asidôwai, aõ kayalê bu aõ gac dabin lên dau su dom. Magoc aõ gakôm gên tigen bocdec bu, aõ wanlhin gên nan yêc aõ dômwên-mbu nan sin, ma wakôm ñanga bu wakôc gên nan yêc aõ añôn ndô-nga, ¹⁴ gitôm ñgac nan kêtî ñanga ma gêm neneñ bu hôc asê batin pacndê-nga ma tap ndê ñaôli sa. Ma ñaôli nan aõ gayêm daun su bu wakôc, ma Anötö kêgalêm aõ sa ma pin aõ dön gam

damin Yisu Kilisi tu bu watap sa-nga, nan mwasin dandôc tanli yêc undambê-nga.

Dasa neñ lên bambalin dom

¹⁵ Yac lau nan dati gwalam akwa dakên whin-nga, nan tanjuc gauc tigen dinan dandic ñawaê. Ma mac bu gauc nem yom ñatô so aneñ, nan Anötö oc tôc tiawê tên mac. ¹⁶ Magoc lên nan Anötö tôc tên yac lau dakên whin-nga su, nan dasa dandic ñawaê. ¹⁷ O asidôwai. Aneñ lên ti mac hon nem dôhôn anjuc-nga. Ma tamtin lau nan sênjuc aõ neñ lên, ma anjuc ñac bocdinañ. ¹⁸ Aõ gasôm yom dinan, ñahu bu lau daesam sêsa si lên bambalin, dec tôc asê bu sêlic Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau gitôm gên ñambwa, ma sêtôm ñacyo yom ñandô-nga. Aõ gasôm yom dau tên mac têm ñatô su, ma kwahic dec wasôm tiyham ti tanjulu en. ¹⁹ Lau kain dinan sic waê bu sêninnga. Ñac gauc gêm gên nom-nga gitôm gên daneñ ti danôm-nga kêlêc, ma bocdinañ dec gên dau ti ñac si pômdu. Magoc gên nan sêlic bu ñayham ma sêtoc dau sa pi, nan dalic bu gên mayan-nga. ²⁰ Yac neñ malan ñandô yêc undambê. Ma yac dakên batan ti dahôn yac neñ ñgac Nem Yac Si-nga bu mbu akên undambê meñ, nan Pômdau Yisu Kilisi dau. ²¹ In kôc ñaclai atu gitôm bu kên gên hon sêsôc in ndê gôlin ñapu, ma in oc nem yac neñ ñamlic waêmba kwi ti ñamlic wakuc ma ti ñawasi atu, ña ñaclai tigen dinan.

Pol gêm la lau Pilipai

4 Tu dinan-nga dec aneñ asidôwai, aõ wasôm tên mac bu alhac ñanga ti asap nem akên whin Pômdau dön. Aõ atac whin mac ndu andô, ma gakên batan bu walic mac tiyham. Aneñ gwelen ña-ñaôli ñayham ti neñ atac ñayham ñahu, nan mac daôm.

²Aö gangô bu mac nem awhê lu, nañ Yuodia lu Sintike sêseñ dau. Aö bu wasôm têtñ inlu bu sêmasañ yom nañ yêc inlu ñasawa, ma sêmbo ti si ñalôm tigerñ tu inlu sêkênñ whiñ Pômdau-nga. ³Ma aneñ silip ñayham Sisigus,^{††} aö bu wandac am bu nem awhê lu dinañ sa, ñahu bu muñ-nga inlu sem gwelenñ tu sêpuc ñawaê ñayham dôñ-nga sêwhiñ aö ma Klemen ti aneñ asidôwai ñatô, nañ si ñaê hon yêc Anötö ndê Buku Tanli-nga.

⁴Tu mac ati Pômdau ndê lau-nga dec wasôm têtñ mac bu ambo ti atac ñayham ñapanñ. Aö wasôm tiyham bu ambo ti atac ñayham ñapanñ. ⁵Asap lêtñ malô dôñ tu bu lau hon sênjalê bu yac lau dakênñ whiñ-nga neñ mêtê dau dinañ. Gauc nem bu ndoc kêpiñ bu Pômdau mbu meñ.

⁶Ahêgo daôm tu gêtñ dañ-nga dom. Ñawapac bocke nañ tap mac sa, nañ atôc têtñ Anötö sip nem mbec ñalôm, ma andac inñ bu nem mac sa. Ma anem dange inñ tu gêtñ hon-nga. ⁷Ma Anötö ndê yom malô oc nem mac lau nañ inñ piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi, nañ ahuc, ma nem gôliñ mac nem gauc ti ñalôm. Bu Anötö ndê yom malô inñ gêtñ atu andô, hóc gêlêc ñamalac honñ si gauc.

⁸O aneñ asidôwai. Aö wasôm yom dañ tiyham. Yom bocke nañ yomandô, ma gêtñ bocke nañ gêtñ tiwaê ma gêtñ solop ma ñawasi, gêtñ nañ gic lau hon tandô ñayham, ma gêtñ ñayham datoc sa-nga, ma mêtê ti yom ma gauc honñ nañ gitêtñ eñ, nañ wasôm têtñ mac bu gauc nem lhac nem gauc ñapanñ. ⁹L êñ ti sakiñ bocke nañ aö kadôhônñ ti gac dulu têtñ mac, me mac aňgô y êc aö me alic aö gakôm, nañ akôm andic ñawaê. Ma Yom Malô Ñadau Anötö dau oc mbo whiñ mac.

Pol gêm dange lau Pilipai

¹⁰Muñ-nga mac am aö sa, magoc ñasawa lê e meñ têtñ kwahic dec, mac atap señ dañ sa tu anem aö sa tiyham-nga dom. Kwahic dec mac gauc gêm aö ma aňkiñ gêtñ tu anem aö sa-nga, ma gêtñ dinañ kôm aö atac ñayham atu, ma kapiñ Pômdau tu mac am aö sa-nga. ¹¹⁻¹²Aö gato yom dinañ tu gapônda dauñ-nga dom. Mba. Aö kayalê têtñ gapônda dauñ-nga, ma kayalê têtñ gandôc mwasiñ ñalôm-nga. Aö bu neñ gêtñ mba ma gêtñ yô aö, me bu neñ gêtñ daêsam ma wanerñ hóc aö dôñ, tigerñ wahêgo dauñ dom. Ñahu bu aö kadôhônñ dauñ su bu ñayham me sac bocke bu tap aö sa, nañ aö oc wambo ti atac ñayham eñ. ¹³Kilisi kêtñ ñaclai têtñ aö bu wakôm gêtñ honñ, ma tu dinañ-nga dec aö gatôm bu wambo ti atac ñayham eñ.

¹⁴Bocdinañ, aö bu wapônda dauñ, dec wambo ti atac ñayham eñ, magoc mac akôm mêtê ñayham ma gauc gêm aneñ ñawapac dec aňkiñ gêtñ tu anem aö sa-nga. ¹⁵⁻¹⁶Mac lau Pilipai-nga aňyalê su bu têtñ ndoc mac aňgô ñawaê ñayham tiwakuc, ma aö galom malac atu Tesalonika, nañ mac aňkiñ gêtñ tu anem aö sa-nga têtñ ñatô. Ma têtñ têtñ nañ gahu mac nem gameñ Masedonia-nga siñ, nañ gôlôwac dabuñ malac ñatô-nga sêkênñ gêtñ dañ tu sênem aö sa-nga dom. Mac tamwasêm. ¹⁷Aö tac whiñ bu mac asap nem mêtê akênñ gêtñ-nga dinañ dôñ ñapanñ. Aö gasôm yom dau tu bu wakac mac bu akênñ gêtñ têtñ aö-nga lec dom, magoc aö kayalê bu mac bu asap nem lêtñ amwasiñ aö ma lau ñatô-nga dôñ, dec lêtñ dau oc êmwasiñ mac hóc gêlêc su ô. ¹⁸Kwahic dec aö gapônda gêtñ dañ dom. Gêtñ nañ mac aňkiñ têtñ aö ma Epa-

^{††}4:3 Sisigus - yom dau yêc Yom Grik, ma danem kwi bu 'ñamalac nañ kôm gwelenñ whiñ ndê silip.' Lau ñatô gauc gêm bu yom dau inñ ngac Pilipai-nga dañ ndê ñaê, ma lau ñatô gauc gêm bu inñ ñaê dom, magoc Pol to yom dau hêganônñ ñamalac dañ nañ kôm gwelenñ whiñ inñ.

prodaitas kêñ têtj aö gêm mac aňôm, nañ daêsam ñandô dec gêm aö sa kêlêc. Gêñ dau gitôm da ñamalu ñayham nañ Anötö tac whiñ, ma gic iñ tandô ñayham. ¹⁹ Anötö, nañ yob aö ñapañ, iñ Mwasin ti ñawasi atu ñadau, ma Yisu Kilisi ti ñahu datap iñ ndê mwasin atu sa-nga. Ma aö kayalê bu gêñ bocke nañ mac apônda, nañ yêc iñ ndê mwasin atu ñalôm, ma iñ oc kêñ têtj mac. ²⁰ Bocdi-nañ dapo Damañ Anötö ndê waê sa tôm têtj hoñ ndi. Yomandô.

Pol gic bata iñ ndê bapia

²¹ Akêñ aneñ acsalô têtj lau dabuñ hoñ nañ sêkêñ whiñ Yisu Kilisi yêc malac

Pilipai. Asidôwai nañ sêmbo sêwhiñ aö, nañ sêkêñ si acsalô têtj mac bocdinañ. ²² Ma Anötö ndê lau dabuñ hoñ nañ sêmbo malac dindec, nañ boc-dinañ. Ma lau sêkêñ whiñ-nga nañ sem gwelen sêmbo Sisa ndê andu, nañ gauc gêm mac hôc gêlêc.

²³ Mwasin akêñ Pômdau Yisu Kilisi puc mac nem gatôm dôn.

Pol ndê bapia têt lau

Kolosi-nga

Yom whê bapia dindec sa-nga

Malac Kolosi yêc gameŋ Esia-nga, magoc Pol dau iŋ gêm mêtê yêc malac Kolosi dom. Têtŋ ndoc iŋ gêm mêtê mbo malac Epesas, naŋ ngac Kolosi-nga daŋ ɲaê Epapras ɲgô ma kêŋ whiŋ, ma tiŋambu Epapras mbu gi hoc ɲawaê ɲayham asê yêc ndê malachu Kolosi (1:7; 4:12), ma lau ɲatô sic hu sêkêŋ whiŋ Yisu. Tiŋambu Epapras ndôc gapocwalô whiŋ Pol (Pilemon 23), ma gic miŋ têtŋ Pol pi lau sêkêŋ whiŋ-nga yêc malac Kolosi.

Pol to bapia dindec ma sôm têtŋ lau Kolosi-nga bu iŋ gêm daŋge Anötô tu ɲac si sêkêŋ whiŋ-nga, ma iŋ tôc lêtŋ ɲayham daêsam têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga tu sêŋkuc-nga. Ma iŋ to yom ɲatô bu whê lau Kolosi si gauc sa pi yom ɲandô. ɲahu bu lau ɲatô sêŋsôn ɲac pi lau nom-nga si lêtŋ ɲatô (2:4, 8, 16-23), ma ɲac sêtoc Kilisi sa ɲapep dom, ma bocdinaŋ iŋ tôc asê bu Anötô kêŋ gêtŋ hoŋ sêsôc Kilisi ɲapu (1:15-20; 2:9-15).

Pol gic hu ndê bapia

1 Aô Pol, naŋ gati Yisu Kilisi ndê aposel kêkuc Anötô ndê atac whiŋ, lu yac neŋ asidôwa Timoti ato bapia dindec. ²Ato têtŋ mac asidôwai naŋ andôc malac atu Kolosi, mac lau dabuŋ naŋ akêŋ whiŋ Kilisi. Mwasin ti yom malô akêŋ Damaŋ Anötô têtŋ mac.

Pol teŋ mbec tu lau Kolosi-nga

³Tôm bêc hoŋ yac atêŋ mbec têtŋ Anötô, yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, ma am daŋge iŋ tu mac-nga. ⁴ɲahu bu yac aŋgô ɲawaê bu mac akêŋ whiŋ Yisu Kilisi ɲaŋga, ma atac whiŋ Anötô ndê lau dabuŋ hoŋ. ⁵Mac nem

akêŋ whiŋ ti atac whiŋ ɲahu sip mwasin atu naŋ mac akêŋ batam ambo, naŋ Anötô po sa gwanan tu mac-nga yêc undambê. Yom pi gêtŋ dau mac aŋgô muŋ su, têtŋ ndoc sêhoc yom ɲandô ɲawaê ɲayham-nga asê têtŋ mac. ⁶ɲawaê ɲayham dau têtŋ mac meŋ, ma mac aŋgô ti aŋyalê yom ɲandô pi Anötô ndê mwasin atu. Têtŋ ndoc mac aŋgô tiwakuc e meŋ têtŋ kwahic dec, naŋ ɲawaê ɲayham dau gêm ɲandô ma tiapa yêc mac nem gameŋ. Ma ɲalêŋ tigeŋ iŋ gêm ɲandô ma tiapa ma gêm gameŋ naŋ lau Rom-nga sem gôliŋ, naŋ ahuc. ⁷ɲawaê dau Epapras kêdôhôn têtŋ mac. Iŋ yac neŋ ngac atac whiŋ-nga naŋ gêm gweleŋ whiŋ yac, ma ngac akiŋ ɲandô naŋ gêm akiŋ Kilisi tu mac-nga. ⁸Ma iŋ gic miŋ têtŋ yac pi mac nem lêtŋ atac whiŋ asidôwai-nga naŋ ɲalau Dabuŋ kêŋ têtŋ mac.

⁹Tu dinaŋ-nga têtŋ bêc ɲamata-nga naŋ yac aŋgô mac nem ɲawaê e meŋ têtŋ kwahic dec, naŋ yac atêŋ mbec tu mac-nga ɲapaŋ. Yac andac Anötô bu kêŋ gauc têtŋ mac e aŋyalê ɲalau Dabuŋ ndê lêtŋ tidôn. Ma ɲalêŋ dinaŋ mac oc aŋyalê lêtŋ naŋ Anötô tac whiŋ bu yac dasa-nga, naŋ ɲapep eŋ. ¹⁰Yac atêŋ mbec bu mac asa nem lêtŋ gitêŋ, bu tôc asê bu mac ati Pômdau ndê lau, ma iŋ oc lic mac nem lêtŋ hoŋ ndic iŋ tandô ɲayham. Yac atêŋ mbec bu mac nem akêŋ whiŋ oc nem ɲandô ɲayham yêc gwelêŋ hoŋ naŋ mac akôm, ma bu mac nem gauc aŋyalê Anötô-nga êŋsôwec tiatu. ¹¹Anötô ndê ɲaclai ti ɲawasi atu kêŋ ɲaŋga têtŋ mac bu akôm gêtŋ hoŋ, ma ɲawapac bu tap mac sa, dec mac atôm bu alhac ɲaŋga ma ahôc ti atac pa su. Ma ambo ti atac ɲayham, ¹²ma anem daŋge Damaŋ Anötô, naŋ gic dabuŋ mac e atôm bu awêkaiŋ iŋ ndê gameŋ ɲawê-nga awhiŋ iŋ ndê lau dabuŋ hoŋ. ¹³Iŋ kêgaho yac su yêc ɲaclai ɲasec-nga, ma kêŋ yac dambo iŋ ndê Atu naŋ iŋ atac whiŋ ɲandô, naŋ ndê gôliŋ ɲapu. ¹⁴Ma Anötô kêmwasiŋ yac,

dec gêmlihi yac ti kêgapwêc yac su yêc sakiñ mêtê sac-nga, ma suc yac neñ sac kwi. Ma datap mwasiñ atu dau sa yêc iñ ndê Atu dau.

Kilisi ti ndê gwelenj

¹⁵ Lau dañ sêlic Anötö dom, magoc iñ Atu Kilisi gêm iñ angô ma tôc iñ asê têtñ yac. Iñ tiñamata gêtñ hoñ nañ Anötö kêtñ.

¹⁶ Bu gêtñ undambê-nga ti gêtñ nom-nga hoñ nañ Anötö kêtñ, nañ kêtñ na Kilisi. Gêtñ nañ dalic na tanôn, ma gêtñ nañ tôc dom bu dalic na tanôn, gitôm anjela me ñalau me gôlinj ma ñaclai tidau-tidau, gêtñ hoñ dinañ Anötö kêtñ na Kilisi ma kêtñ tu Kilisi-nga. ¹⁷ Iñ tiñamata gêtñ hoñ, ma gêtñ hoñ si ñahu sêmbo-nga yêc iñ.

¹⁸ Ma iñ gêm gôlinj gôlôwac dabuñ. Iñ ti ñagôlôn, ma gôlôwac dabuñ sêti iñ ndê ñandô. Ma iñ muñ gôlôwac dabuñ bu ti ñgac ñamata-nga bu tisa akêtñ lau batê-nga. Ma bocdinañ gêtñ dañ hôc gêlêc iñ su dom. ¹⁹ Bu Anötö gêlic ñayham bu kêtñ dau sambuc sip Atungac ñalôm ma mbo whiñ iñ. ²⁰ Ma iñ kêkinj Atu dau sip nom meñ bu hê wamba ñamalac ma gêtñ nom-nga ti gêtñ undambê-nga hoñ têtñ Anötö. Ma kwahic dec ñamalac sêtôm bu sêmbo Anötö angô-nga ti yom malô, tu Atungac ndê dac nañ kêc siñ pi a gicso-nga.

²¹ Muñ-nga, mac ambo ahê têtñ Anötö. Mac ambo atôm iñ ndê ñacyo tu gauc ti mêtê sac-sac nañ yêc mac-nga. ²² Magoc iñ dau kêmasañ lêtñ bu Kilisi sip nom meñ ti ñamalac ma mbac ndu, tu bu hê wamba mac têtñ Anötö tiyham. Ma iñ tac whiñ bu kêtñ mac alhac iñ angô-nga atôm lau dabuñ nañ nem giso ti yom mbasi. ²³ Mac bu alhac ti akêtñ whiñ ñangga ma akêtñ batam Anötö ndê mwasiñ nañ ñawaê ñayham tôc asê têtñ mac, ma ahu siñ dom, dec mac oc atap mwasiñ dau sa. Ñawaê ñayham dau mac angô su, ma sêhoc asê yêc gameñ hoñ nañ yêc lau Rom si gôlinj ñapu, nañ bocdinañ. Ma aô

Pol gati ñgac akiñ ñawaê ñayham dau-nga.

Pol whê ndê gwelenj ñawaê ñayham-nga sa

²⁴ Ñandê bocke nañ aô gahôc tu wapuc mac nem akêtñ whiñ dôn-nga, nañ gahôc ti atac ñayham eñ. Ma aô kayalê bu aô gac waê bu wahôc ñandê ñapan, tu gwelenj nañ aô gakôm tu bu wapo Kilisi ndê ñandô, nañ gôlôwac dabuñ sa-nga. M agoc aô oc wahôc e wandic dabiñ gêtñ hoñ nañ Kilisi kêyalinj sa bu wahôc. ²⁵ Aô gakôm gwelenj gam akiñ gôlôwac dabuñ, kakuc lêtñ nañ Anötö dau kêmasañ dec kêyalinj aô sa tu mac-nga, ma kêkinj aô bu wahoc ñawaê ñayham asê e Anötö ndê yom tiapa yêc gameñ hoñ. ²⁶ Têtñ ñamata-nga e meñ, yom pi Anötö ndê lêtñ nem lau si-nga, nañ ñahu yêc siñ dau têtñ lau nom-nga. Magoc kwahic dec iñ tôc asê tiawê têtñ iñ ndê lau dabuñ. ²⁷ Iñ tac whiñ bu lau dabuñ sênjalê yom nañ muñ-nga yêc siñ dau, nañ bocdec bu. Iñ bu êmwasiñ mac †lau gameñ apa-nga bu atap iñ ndê ñawasi atu sa, dec kêtñ Kilisi sip nem ñalôm. Ma gêtñ dinañ ti mac nem ñahu akêtñ batam bu atap iñ ndê ñawasi sa-nga.

²⁸ Yac ahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê, ma Anötö kêtñ gauc ñayham têtñ yac bu akêtñ puc ti andôhôn lau sêkêtñ whiñ-nga hoñ. Ma yac akôm bocdinañ tu bu andic dabiñ ñac hoñ e akêtñ ñac sêlhac Anötö angô-nga sêtôm lau gwalam akwa sêkêtñ whiñ Kilisi-nga. ²⁹ Ma aô gakôm gwelenj ti gahôc ñandê atu, tu bu wakôm gêtñ dau ñandô sa-nga, na Kilisi dau ndê ñaclai nañ gêm gwelenj ñangga yêc aô neñ ñalôm.

2 Aô gawhê neñ gwelenj sa têtñ mac, ñahu bu aô atac whiñ bu mac anyalê bu aô gayêm dauñ su ñandô tu mac-nga, ma tu lau Laodisia-nga, ma tu lau sêkêtñ whiñ-nga hoñ nañ sêlic aô anôn dom-nga, nañ bocdinañ. ² Aô tac whiñ

bu mêtê atac whiŋ-nga piŋ mac hoŋ dôn, ma puc mac dôn bu alhac ɲaŋga. Ma yom pi Anötö ndê lêŋ nem lau si-nga naŋ muŋ-nga yêc siŋ dau, naŋ aô tac whiŋ bu mac aŋyalê tidôn andô, e kôm mac alhac ti akêŋ whiŋ ɲaŋga eŋ. Yom dau hêganônŋ Kilisi. ³ Bu yom ti gauc naŋ atu andô ma tôm bu êmwasiŋ yac-nga, naŋ Anötö gêm ahuc yêc iŋ-nga.

⁴ Aô gawhê yom hoŋ dinaŋ sa têŋ mac, ɲahu bu aô gatec bu lau ɲatô sêmbac yom mac ma sêŋsau mac. ⁵ Bu aô dauŋ gambo gawhiŋ mac dom, tigeŋ yêc aneŋ ɲalôm aô gauc gêm mac ɲapaŋ. Ma aô atac ɲayham atu, bu kayalê bu mac akêŋ whiŋ Kilisi ɲaŋga, ma asa nem lêŋ hoŋ ɲapep.

Dasa neŋ lêŋ tiwakuc tu Kilisi-nga

⁶ Mac akôc Yisu Kilisi sa su ti mac nem Pômdau, dec akêŋ iŋ tiŋamata nem lêŋ hoŋ. ⁷ Akôc ɲaŋga yêc iŋ tôm a naŋ ɲawakac gacgeŋ sip nom ɲalôm gi. Ma iŋ ndê ɲaclai po mac nem akêŋ whiŋ sa bu alhac ɲaŋga, alhac yom ɲandô naŋ sêndôhôn têŋ mac, naŋ ɲahô. Ma yom anem danŋe Anötö-nga nem mac ahuc tôm bêc hoŋ. ⁸ Ayob daôm ɲapep bu lau tasan si yom ɲambwa-ɲambwa êŋsônŋ mac nem gauc ma êŋgaho mac su yêc yom ɲandô e ati lau gapocwalô-nga lec dom. ɲac si yom dau ɲahu kêkuc abunŋ-gaci si lêŋ ti mêtê nom-nga ɲambwa, ma meŋ akêŋ Kilisi ndê dom.

⁹ Bu Anötö kêŋ dau sambuc sip Kilisi ɲalôm, ma meŋ mbo nom gitôm ɲamalac. ¹⁰ Kilisi dau iŋ gôliŋ ti ɲaclai hoŋ ɲadau. Ma tu mac nem akêŋ whiŋ piŋ mac dôn am damiŋ iŋ-nga, dec Anötö ndê mwasiŋ gêm mac ahuc. ¹¹ Kilisi kôm lau Israel-nga si †pwac sêse ɲamlic ɲatô su-nga ɲandô sa pi mac lau naŋ ati iŋ ndê. Gêŋ dau hôc asê kêkuc ɲamalac si lêŋ sêse ɲamlic-nga dom, magoc Kilisi dau kôm gwelenŋ yêc mac nem ɲalôm gitôm iŋ sê mac nem mêtê sac ɲalôm

akwa-nga su giŋga. ¹² Busaŋgu naŋ mac aliŋ, naŋ piŋ mac dôn am damiŋ Kilisi, tôm sêŋsuhunŋ mac awhiŋ iŋ, ma Anötö unŋ mac sa awhiŋ iŋ. Gêŋ dau ɲandô sa tu mac akêŋ whiŋ Anötö, naŋ unŋ Kilisi dau sa akêŋ lau batê-nga, naŋ ndê ɲaclai.

¹³ Muŋ-nga, mac ambo atôm lau batê tu mac nem sac-nga, ma tu mac asap mêtê ɲalôm akwa-nga dôn ɲapaŋ-nga. Tigeŋ Anötö suc mac nem sac hoŋ kwi, ma kôm mac ati lau ambo tamli tiyham-nga awhiŋ Kilisi. ¹⁴ Tu yac tangili Anötö ndê yomsu-nga, dec yac datôm lau naŋ si bapia tôp-nga yêc, ma datôm dom bu dandic tôp dau, dec tac waê bu datap matôc sa. Magoc Anötö kôc bapia tôp-nga dau su yêc yac, ma giŋ pi a giŋso dau whiŋ Kilisi. ¹⁵ Ma Kilisi ndê mbac ndu pi a giŋso dau ti lêŋ bu Anötö ku Sadaŋ ti ndê ɲalau ma ɲaclai sac hoŋ dulu, gitôm ɲgac bata siŋ-nga naŋ kôc ɲacyo si wapa siŋ-nga hoŋ su, ma wê ɲac gitôm lau gapocwalô-nga bu tôc asê tiawê bu ɲac si ɲaclai pacndê sambuc.

Yom pi ɲagôliŋ nom-nga

¹⁶ Tu dinaŋ-nga dec lau ɲatô bu sêŋgôliŋ yom pi mac tu gêŋ naŋ aŋ ti anôm-nga, me tu om naŋ lau sêlic tôm wake me ayô me yala-ŋg a, me tu bêc Sabat-nga, naŋ aŋgô ɲac si yom dom. ¹⁷ Bu gêŋ hoŋ dinaŋ gitôm gêŋ ɲagatu ɲambwa naŋ dalic muŋ su, ma tiŋambu ɲandô meŋ hôc asê. Ma ɲandô dau, naŋ Kilisi. ¹⁸ Lau ɲatô sêŋkuc lêŋ ɲalôm akwa-nga ma sêtoc dau sa tu ɲac si lêŋ sem akiŋ Kilisi-nga. ɲac sêsôm bu sêpu dau ɲandô, ma sem akiŋ aŋela kêkuc gêŋ ɲatô naŋ sêyêc mbê ma sêlic. Lau kaiŋ dinaŋ b u sêpu mac ma sêsôm bu mac nem a kêŋ whiŋ iŋ gêŋ ɲandô mbasi-nga, dec akôc ɲac si yom sa dom. ¹⁹ Bu lau kaiŋ dinaŋ sêsap Kilisi, naŋ ti gôlôwac dabunŋ hoŋ si ɲagôlônŋ, naŋ dônŋ dom. Iŋ tawasê piŋ yac hoŋ dônŋ dapitigeŋ, ma

gôlôwac d abuj kêsôwec ña ñaclai nañ Anötö dau kên.

²⁰ Anğô su nañ. Têñ ndoc ñamalac d añ mbac ndu, nañ ñagôliñ ti ñaclai nom-nga gêm gôliñ iñ tiyham dom. Ma tu Anötö piñ mac dôn am damiñ Kilisi-nga, dec tòm mac ambac ndu awhiñ iñ. Bocdinañ tu sake-nga mac ambo atôm lau nañ sêhêgo dau pi ñagôliñ nom-nga? ²¹ Lau kaiñ dinañ sic yao gên tidau-tidau ma sêsôm bocdec bu, “Akôc dom, aneñ ti anôm dom, ma amasec dom.” ²² Yom kaiñ dinañ kékuc gauc ti ñagôliñ nañ lau nom-nga sêndôhôn, ma hêganôn gên têm kwahic dec-nga nañ tañ ti danôm ma gên dau meñ giñga. ²³ Lau nañ sêsôc ñagôliñ kaiñ dinañ ñapu, nañ sênkuc gauc ñamalac-nga tu lêt sênem akiñ Anötö-nga ti sên gwiniñ dau-nga ma lêt sêkên wapac pi dau ñamlic-nga. Sêtoc lêt dau sa gitôm lêt ti gauc atu, ma gauc gêm bu oc ndic Pômdau tandô ñayham. Magoc mba. Lêt dau hêganôn gên awê-nga ñambwa, ma oc tòm dom bu nem ñac si ñalôm kwi e sêhu lêt ñalôm ñagalac-nga siñ.

Kilisi ti yac neñ dambo tañli ñahu

3 Anötö uñ mac sa awhiñ Kilisi, ma kwahic dec iñ ndôc Anötö ndê andô-nga yêc undambê. Tu dinañ-nga dec asa nem lêt ti tamkwê gên undambê-nga eñ. ² Gauc nem gên nom-nga êñlêc dom. Gauc nem gên undambê-nga hóc gêlêc. ³ Bu mac ambac ndu su awhiñ Kilisi, ma mac nem ñahu ñ andô ambo tamli awhiñ Kilisi-nga, nañ yêc siñ dau yêc Anötö-nga. ⁴ Têñ ndoc mac nem tamli ñahu Kilisi dau meñ hóc asê, nañ Anötö oc tôte mac nem lêt ambo tamli-nga asê tiawê, ma mac oc alhac awhiñ Kilisi ti ñawasi atu.

Lêt ñalôm akwa-nga

⁵ Bocdinañ ahu mêtê sac hoñ nañ meñ akên ñalôm akwa, nañ siñ. Mêtê dau

gitôm mac nem ñacyo dañ nañ kalhac señ andôc tamli-nga ahuc, bocdinañ andic iñ ndu. Mêtê kaiñ bocdec ahu hoñ siñ, mêtê mockaiñ-nga, mêtê ñadômbwi, ma mêtê sac-sac ñalôm ñagalac-nga. Ma ayob daôm bu añkuc lau nañ sêkên awa ti wapa nom-nga kalhac si gauc ñamata ñapañ, nañ dom. Bu lêt dau gitôm ñac sem akiñ anötö gwam. ⁶ Lau hoñ nañ sêsa lêt kaiñ dinañ, oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. ⁷ Muñ-nga, mac daôm akôc gauc tòm ñac lau dinañ sêkôc, ma añkuc ñac si mêtê sac. ⁸ Magoc kwahic dec ahu mêtê sac hoñ siñ. Atac ñandê têt lau me alic ñac sac dom, ñalôm li sa dom, ma ayob nem whamsuñ bu asôm yom sac-sac apu lau-nga ti yom mayañ-nga dom. ⁹ Ma asôm yom tasañ têt nem asidôwai dom. Gauc nem bu mac ahu lêt ñalôm akwa-nga siñ su, dec akôm mêtê kaiñ dinañ tiyham dom. ¹⁰ Ma asa nem lêt ti ñalôm wakuc. Bu Anötö, nañ kêmasañ ñamalac bu sênem iñ anğô sêmbo nom, nañ gêm gwelen pi mac mbo, tu bu mac atiwakuc, ma tu bu mac añañalê iñ ti ndê lêt gitên tidôn. ¹¹ Ma yac lau nañ dasa lêt wakuc dinañ, nañ dahêgo dañ tu yac neñ ñahu nom-nga tiyham dom. Yac bu lau Grik me lau Israel-nga, gai me lau anğô batac, lau nañ tañkuc pwac sêsê ñamlic-nga me tañkuc dom, lau akiñ ñambwa me lau nañ dau sêmbo si gên, nañ Anötö gauc gêm lêt hoñ dinañ ñadañ hóc gêlêc su dom. Gên tiger nañ gên atu têt iñ, nañ Kilisi piñ yac hoñ dôn dati iñ ndê.

Lêt ñalôm wakuc-nga

¹² Anötö tac whiñ mac ma kêyalin mac sa ati iñ ndê lau dabuñ. Tu dinañ-nga dec asap mêtê ñayham bocdec dôn gitôm mac asôc ti nem ñakwê. Tamwalô lau ma atac apu ñac ti nem ñalôm sambuc, anğwiniñ daôm, asa lêt malô, ma akôc nem ñalôm dôn. ¹³ Asa nañ ndê asidôwa kôm sac têt iñ, nañ kôc ndê ñalôm dôn

bu hóc n̄awapac dau, ma suc iŋ ndê sac kwi. Asuc sac naŋ asidôwai sêkôm têt mac naŋ kwi, tòm Pômdau dau suc mac nem kwi. ¹⁴Ma asap mêtê atac whiŋ-ŋga dôn, bu mêtê dau piŋ mêtê n̄ayham-n̄ayham hoŋ dôn sêpitigeŋ. ¹⁵Kilisi ndê yom malô nem gôliŋ mac nem n̄alôm. Bu Anötô kégälêm mac sa bu ati gôlôwac dabuŋ tigeŋ, naŋ yom malô dau piŋ mac dôn. Ma anem dange Anötô n̄apaŋ. ¹⁶Kilisi ndê yom n̄andô nem mac nem n̄alôm ahuc sambuc, dec kêt gauc n̄ayham têt mac bu anem la ti andôhôn têt daôm. Anem wê yêc Buku Wê-ŋga, ti wê dabuŋ ma wê n̄atô naŋ N̄alau Dabuŋ kêt têt mac, bu ampiŋ Anötô ma anem dange iŋ ti nem n̄alôm sambuc. ¹⁷Gêŋ hoŋ naŋ mac akôm ti yom hoŋ naŋ asôm, naŋ akôm tu Pômdau Yisu ndê n̄aê-ŋga. Ma anem dange Damaŋ Anötô tu Kilisi-ŋga.

Damba ti dindai ma balêkoc si n̄agôliŋ n̄atô

¹⁸Mac lauwhê, asôc nem n̄gaci n̄apu, bu lêt dinaŋ gic waê lauwhê naŋ sêkêt whiŋ Kilisi. ¹⁹Ma mac laungac, atac whiŋ nem lauwhê ma atigasec n̄ac dom. ²⁰Balêkoc, mac daŋam wambu yom hoŋ naŋ dinam ti damami sêsôm têt mac. Bu lêt dinaŋ gic Pômdau tandô n̄ayham. ²¹Mac dambai, ali nem balêkoc si n̄alôm sa dom. Ayob n̄ac n̄apep tu bu n̄ac lîc n̄akam sa e sêtec lêt n̄ayham lec dom.

Lau akiŋ ma n̄adaui si n̄agôliŋ

²²Mac lau akiŋ, asôc nem n̄adaui nom-ŋga si yom hoŋ n̄apu. Anem akiŋ tu bu mac nem n̄adaui sêlic mac n̄ayham-ŋga n̄ambwa lec dom. Mba. Mac nem n̄adaui bu sêmbo sêwhiŋ mac me sêmbo dom, magoc akôm nem gwelêŋ hoŋ n̄apep eŋ. Anem akiŋ ti nem n̄alôm sambuc, ma atôc asê bu mac atoc Pômdau sa. ²³Akôm gêŋ hoŋ ti nem n̄alôm sambuc eŋ, gitôm mac am akiŋ Pômdau, ma tòm

mac am akiŋ lau nom-ŋga tawasê dom. ²⁴Mac aŋyalê su bu mac am akiŋ Kilisi mac nem Pômdau, ma iŋ oc kêt mac awêkaiŋ nem gêŋ lênsêm yêc undambê ti mac nem n̄agêyô n̄ayham. ²⁵Magoc asa naŋ kôm giso, naŋ oc tap ndê n̄agêyô sa. Ma Anötô oc toc n̄amalac daŋ sa hóc gêlêc daŋ dom. Iŋ oc êŋsahê yac hoŋ n̄a saê tigerŋ.

4 Mac n̄adaui, aŋyalê n̄apep bu mac daôm nem N̄adaui mbo undambê, ma bocdinaŋ ayob nem lau akiŋ n̄apep, ma n̄aôli bocke naŋ gic n̄ac n̄awaê, naŋ akêt têt n̄ac.

Pol gêm la lau Kolosi-ŋga

²Anem ali ma asap mêtê dateŋ mbec-ŋga ti danem dange Anötô-ŋga dôn n̄aŋga. ³Ma aterŋ mbec tu yac-ŋga whiŋ, bu Anötô lêc gatam su têt yac bu ahoc iŋ ndê yom asê, ma bu awhê yom pi Kilisi naŋ muŋ-ŋga yêc siŋ dau, naŋ sa tiawê. Tu Kilisi ndê yom dinaŋ-ŋga dec aô gandöc gapocwalô. ⁴Aterŋ mbec bu Anötô puc aô dôn bu wakôm neŋ gwelêŋ n̄apep, ma wawhê yom dau sa yêc awê eŋ. ⁵Asa nem lêt ambo lau sêkêt whiŋ dom-ŋga n̄alôm ti gauc eŋ. Ma aŋsalê lêt tu bu atôc Kilisi têt n̄ac tòm bêc hoŋ. ⁶Akôc gauc n̄apep pi yom asôm-ŋga bu asôm yom êmwasiŋ lau ti nem n̄ac sa-ŋga, ma aô lau si yom n̄alên n̄ayham.

Pol sôm bu êŋkiŋ Tikikus lu Onesimus sêtêŋ Kolosi sêndi

⁷⁻⁸Kwahic dec aô bu waŋkiŋ yac neŋ asidôwa ma n̄gac atac whiŋ-ŋga Tikikus têt mac loc. Iŋ kalhac n̄aŋga ma gêm akiŋ Pômdau whiŋ aô. Aô waŋkiŋ iŋ loc bu ndic miŋ aneŋ yom, ma asidôwai gameŋ dindec-ŋga si yom hoŋ têt mac. Ma iŋ oc nem malô mac nem n̄alôm. ⁹Ma aô waŋkiŋ Onesimus, naŋ mac nem daŋ ma yac mba asidôwa atac whiŋ-ŋga naŋ kêt whiŋ n̄aŋga eŋ, whiŋ Tikikus têt

mac loc. Inlu oc sêndic miŋ yom gameŋ dindec-nga hoŋ têt mac.

Pol kêt ndê acsalô têt lau ɲatô

¹⁰ A ristakus, naŋ ndöc gapocwalô whiŋ aô, naŋ kêt ndê acsalô têt mac, ma Banabas ndê têtŋac Mak kôm acsalô têt mac bocdinaŋ. Mak bu hóc asê mac, dec akôm tôm aô gasôm têt mac muŋ su, ma akôc iŋ sa. ¹¹ Ma Jisas, ɲac naŋ sêsam iŋ ndê ɲaê daŋ bu Justus, naŋ kêt ndê acsalô têt mac whiŋ. ɲac lau tö dinaŋ sêmbo sêwhiŋ aô ma sem malô aneŋ ɲalôm. ɲac lau Israel-nga naŋ sêkêt whiŋ Kilisi, ma sem gwelen sêwhiŋ aô ma yac ahoc ɲawaê pi Anötö ndê gôliŋ asê. Lau Israel-nga daêsam sêmbo sêwhiŋ aô dom, ɲac lau tö dinaŋ solop. ¹² Ma Epapras, Kilisi ndê ɲgac akiŋ, naŋ mac daôm nem daŋ, naŋ kêt ndê acsalô têt mac bocdinaŋ. In tôm béc hoŋ teŋ mbec tu mac-nga bu mac al-hac ɲaŋga atôm lau gwalam akwa akêt

whiŋ-nga, ma asa nem lêt hoŋ tôm Anötö tac whiŋ. ¹³ Aô wasôm yom ɲandô têt mac bu iŋ yêm dau su ɲandô tu mac-nga ɲapaŋ, ma tu lau sêkêt whiŋ-nga naŋ sêmbo malac Laodisia ma malac Hierapolis-nga bocdinaŋ.

¹⁴ Luk, dokta naŋ yac atac whiŋ, lu Demas sêkêt si acsalô têt mac whiŋ.

¹⁵ Akêt yac mba acsalô têt asidôwai Laodisia-nga, ma têt lau sêkêt whiŋ-nga naŋ sêkac sa yêc Nimpa ndê andu tu sêlic om-nga, ma têt Nimpa dau bocdinaŋ.

¹⁶ Têt ndoc sêsam bapia dindec têt mac su, naŋ akêt têt gôlôwac dabuŋ yêc Laodisia bu ɲac sêsam whiŋ. Ma bapia naŋ aô gakêt têt ɲac, naŋ sêkêt têt mac asam bocdinaŋ. ¹⁷ Asôm têt Akipus bu sap sakiŋ naŋ Pômdau kêt sip iŋ amba, naŋ dôn, ma kôm ɲapaŋ e ndic dabiŋ.

¹⁸ Aneŋ ɲaê Pol dec, gato ɲa aô dauŋ aman. Aô gacgeŋ gandöc gapocwalô, dec wandac mac bu gauc nem aô. Anötö ndê mwasiŋ whiŋ mac hoŋ.

Pol ndê bapia ñamata-nga têt lau

Tesalonika-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Tesalonika in malac atu dan nan yêc gameñ Masedonia-nga. Pol in ngac ñamata-nga bu hoc ñawaê ñayham asê yêc Tesalonika (Apo 17:1-9). In mbo whiñ ñac bêc daêsam dom, ma lau Israel-nga nan sêkên whiñ Yisu dom yêc malac dau, nan sem lêmuñ in ma sêkên kisa in, dec in kôlhô gi. Magoc lau Tesalonika-nga nan sic hu sêkên whiñ Pômdau, nan sêsap si sêkên whiñ dôn ñangga, e ñawaê ñayham gi tiapa yêc gameñ hon dinan (1:8).

Tinambu Pol gauc gêm ñac ñapañ ma kêkiñ Timoti bu mbo whiñ ñac ma êndôhôn ñac, ma bu lic ñac sêmbo ñalên bocke (3:1-5). Ma Timoti mbu têt Pol gi tiyham, ma gic miñ pi ñac si lêt ñayham (3:6-10). Ñawaê dau kôm Pol tac ñayham sambuc, dec in to bapia dindéc têt ñac.

Pol to yom ñatô têt lau Tesalonika-nga, bu puc ñac dôn bu sêsap mêtê ñayham dôn ma sêtimêtê dau ñapep. In whê lau batê si sêtisa ñalên sa têt ñac, bu nem malô ñac ma sêtañ lau nan sêmbac ndu su, nan êñlêc dom. Ma in to yom pi mêtê ñayham-ñayham daêsam nan gic lau sêkên whiñ-nga ñawaê.

Pol gic hu ndê bapia

1 Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têt gôlôwac dabuñ malac Tesalonika-nga, mac lau nan akên whiñ Damañ Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi. Pômdau ndê mwasiñ ti yom malô têt mac hon.

Pol tac ñayham tu lau Tesalonika si mêtê-nga

²Tôm bêc hon yac atên mbec, ma am danje Anôtô tu mac hon-nga. ³Têm hon yac atên mbec têt Damañ Anôtô, nan yac gauc gêm mac nem mêtê ñayham. Mac akôm gwelên ñayham tu mac nem akên whiñ-nga, ma akôm gên daêsam bu anem akiñ asidôwai, tu mac nem mêtê atac whiñ lau-nga. Ma mac akên batam bu Pômdau Yisu Kilisi oc mbu meñ, dec mac alhac ñangga eñ. ⁴O asidôwai nan Anôtô tac whiñ mac ndu andô. Yac ayyalê su bu Anôtô kêgalêm mac sa ati in ndê. ⁵Ñahu bu têt ndoc yac ahoc ñawaê ñayham asê têt mac, nan yom dau meñ ñambwa dom, magoc meñ ti Anôtô ndê ñaclai. Ma Ñalau Dabuñ puñ ñawaê dau dôn sip nem ñalôm, e mac akên whiñ ñangga eñ. Ma mac daôm ayyalê mêtê nan yac akôm, bu anem mac sa têt ndoc yac ambo awhiñ mac.

⁶Ñawapac daêsam tap mac sa, magoc Ñalau Dabuñ puc mac dôn, dec akôc ñawaê ñayham sa ti atac ñayham atu. Ñalên dinan mac apuc yac mba wañan, ma apuc Pômdau ndê wañga bocdinañ. ⁷Mac nem lêt dinan ti dôhôn ñayham, bu lau sêkên whiñ-nga yêc gameñ Masedonia ti Akaya-nga hon sêlic ma sênkuc. ⁸Ma mac nem lêt ñayham kôm Pômdau ndê ñawaê ñayham tiapa yêc gameñ Masedonia-nga ma gameñ Akaya-nga tawasê dom. Lau yêc gameñ hon sênghô ñawaê bu mac akên whiñ Anôtô. Bocdinañ gitôm dom bu yac asôm yom dan bu awhê mac nem lêt sa têt lau. ⁹Lau dau sic miñ yom hon pi mac nem lêt ñayham. Sic miñ bu mac akôc yac sa ñalên ñayham, ma mac ahu anôtôï gwam siñ, ma anem daôm kwi bu anem akiñ Anôtô nan Anôtô ñandô, ma mbo tali ñapañ. ¹⁰Ma kwahic dec mac akên batam in ndê Atu Yisu bu mbu akên undambê meñ. In Yisu nan Anôtô uñ in sa akên lau batê-

nga. Yisu dau dinaŋ dec kégaho yac su yêc Anötö ndê atac ɲandê, naŋ oc meŋ sa tiawê têtj bêc ɲambu-nga.

Pol ndê gwelenj yêc Tesalonika

2 O asidôwai, mac aɲyalê bu yac ac mac kêsi ɲambwa dom, magoc gwelenj naŋ akôm têtj mac, naŋ ɲandô sa su. ² Mac aŋgô su bu têtj ndoc yac ambo malac Pilipai, naŋ lau sêpu ti sêkôm yac ɲayom daêsam. Ma têtj ndoc yac ahôc asê mac nem malac Tesalonika, naŋ lau sêkêtj kisa yac ɲanga bocdinaŋ. Magoc Anötö puc yac dôn, dec alhac ɲanga ma ahoc iŋ ndê ɲawaê ɲayham asê têtj mac. ³ Yac alhac ɲanga ma akac mac bu akêtj whiŋ Yisu, ɲahu bu yac aɲyalê bu yom naŋ yac ahoc asê, naŋ yom tasanj dom, ma yac amej ambo awhiŋ mac tu bu akôm mêtê sac me aɲsau mac-nga dom. ⁴ Mba! Yac aɲyalê bu Anötö gêlic yac atôm solop, dec kêtj ɲawaê ɲayham sip yac amanj. Ma bocdinaŋ yac ahoc ɲawaê ɲayham asê tu bu lau sêlic yac ɲayham-nga dom. Mba! Yac akôm tu bu Anötö, naŋ kêyalê yac neŋ ɲalôm e pi sa, naŋ lic ɲayham. ⁵ Mac aɲyalê bu yac ambac yom mac dom. Ma Anötö dau kêyalê bu yom tangatu gêtj-nga daŋ siŋ dau yêc yac mba ɲalôm dom. ⁶ Ma yac akôm tu bu mac me lau ɲatô sêtoc yac mba waêtj sa-nga dom.

⁷ Kilisi dau kêyalij yac sa ati †aposel, ma tu dinaŋ-nga dec gitôm bu yac oc taŋkwê mac bu akêtj gêtj tu anem yac sa-nga. Tigeŋ yac atec bu akêtj ɲawapac têtj mac, dec andac mac bu akêtj gêtj daŋ têtj yac dom. Yac ambo awhiŋ mac ti akôm gêtj malô, gitôm dinda daŋ yob iŋ ndê balêkoc. ⁸ Yac atac ɲayham atu bu ahoc Anötö ndê ɲawaê ɲayham asê têtj mac. Magoc yac akêtj gêtj tigeŋ dinaŋ dom. Yac alic ɲayham bu akêtj dauŋ sambuc tu mac-nga bocdinaŋ. ɲahu bu yac atac whiŋ mac ndu andô. ⁹ O asidôwai, gauc nem gwelenj naŋ yac akôm yêc mac nem

gameŋ. Yac ambo awhiŋ mac bu ahoc Anötö ndê ɲawaê ɲayham asê, magoc tôm ac ti ôbwêc yac akôm gwelenj atu whiŋ, bu akôm kwanj dauŋ-nga. Yac atec bu akêtj ɲawapac têtj mac, ma tu dinaŋ-nga dec yac akôm gwelenj dinaŋ.

¹⁰ Mac lau naŋ akêtj whiŋ Yisu alic yac mba mêtê hoŋ naŋ akôm têtj ndoc yac ambo awhiŋ mac, ma aɲyalê bu yac akôm gêtj so daŋ dom. Yac akôm mêtê gitêtj ti dabuŋ ej. Ma Anötö kêyalê yac mba mêtê hoŋ whiŋ. ¹¹ Mac aɲyalê bu yac akôm mêtê ɲayham têtj mac hoŋ, gitôm damba daŋ kôm têtj iŋ ndê balêkoc. ¹² Yac am malô mac, ma aŋgilí mac ti ac yomsu mac bu aɲsêlêtj ti asa nem lêtj atôm Anötö ndê lau dabuŋ solop. Bu iŋ kêgalêm mac sa bu asôc iŋ ndê †gôliŋ ɲapu, ma bu atap iŋ ndê ɲawasi atu sa.

Lau Tesalonika-nga sêhóc ɲawapac magoc sêlhac ɲanga

¹³ Ma yac am dange Anötö tôm bêc hoŋ, bu têtj ndoc mac aŋgô iŋ ndê yom yêc yac, naŋ mac akôc sa gitôm ɲamalac si yom ɲambwa dom. Mba! Mac aɲyalê ɲapep bu Anötö ndê yom solop, ma bocdinaŋ dec mac akôc sa. Ma kwahic dec yac aɲyalê bu yom dau kôm gwelenj yêc mac nem ɲalôm. ¹⁴ ɲahu bu mac daôm nem lau naŋ sêkêtj whiŋ dom, naŋ sêkêtj ɲawapac daêsam têtj mac, magoc yac alic bu mac alhac ɲanga. O asidôwai, ɲalêtj dinaŋ mac aŋkuc Anötö ndê gôlôwac dabuŋ naŋ sêmbo gameŋ Judia-nga, naŋ si lêtj. Bu ɲac dau si lau Israel-nga sêkêtj ɲawapac têtj ɲac tu sêkêtj whiŋ Yisu Kilisi-nga. ¹⁵ Aŋgô su naŋ! Muŋ-nga lau Israel-nga dau sic Anötö ndê lau propet ndu, ma ɲasawa lec ɲac sic Pômdau Yisu ndu, ma sêsoc yac su yêc ɲac si gameŋ. ɲac si lêtj dinaŋ Anötö gêlic sac. Ma ɲac sêkêtj kisa lau yêc gameŋ hoŋ, ¹⁶ bu ɲac sêkôm bu sêlhac yac mba gwelenj ɲawaê ɲayham-nga

ahuc e yac atôm dom bu ahoc yom asê têt †lau gameŋ apa-nga pi Anötö ndê lêt nem ɲac si-nga. Bocdinaŋ sac naŋ ɲac sêkôm, naŋ kêsôwec tiatu ɲapaŋ, ma ɲac sic waê bu sêtap Anötö ndê tac ɲandê atu sa.

Pol tac whiŋ bu lic lau Tesalonika-nga tiyham

¹⁷ O asidôwai, lau naŋ sêkên kisa yac, naŋ sêkac yac su ambo ahê mac ɲasawa apê lec. Yac aŋôn mba, magoc yac gauc gêm mac ɲapaŋ, ma yac atac whiŋ kêlêc bu alic mac tiyham. ¹⁸ Yac atac whiŋ bu ambu aloc, ma aô Pol kasahê tidim daêsam bu waloc, tigeŋ Sadaŋ kalhac yac ahuc. ¹⁹ O lauhac! Têt ndoc Pômdau Yisu bu mbu meŋ, naŋ yac lau aposel oc akêŋ batan gêt sake? Ma gêt sake oc kôm yac atisambuc? Ma ɲaôli ɲayham bocke oc po yac sa yêc Yisu aŋgô-nga? Aô wasôm têt mac! Mac lau daôm dinaŋ. ²⁰ Yomandô! Mac daôm ati yac mba waên ti atac ɲayham ɲahu.

Pol kêkiŋ Timoti têt malac Tesalonika gi

3 Yac mba ɲalôm kac yac ɲandô bu alic mac. Magoc atap seŋ daŋ sa dom. Bocdinaŋ yac alic ɲayham bu ambo malac Atens, ² ma aŋkiŋ Timoti têt mac goloc. In yac neŋ asidôwa daŋ, naŋ kôm Anötö ndê gwelen ma hoc Kilisi ndê ɲawaê ɲayham asê whiŋ yac. Yac aŋkiŋ in têt mac goloc, bu puc mac dôn ma êngilî mac bu asap nem akêŋ whiŋ dôn ɲaŋga. ³ Yac ahêgo dauŋ bu mboe ɲawapac naŋ tap mac sa, naŋ oc kôm mac nem lau ɲatô sêhu si sêkên whiŋ siŋ. Magoc mac aŋyalê su, bu ɲawapac kaiŋ dinaŋ gi waê yac lau dakêŋ whiŋ-nga. ⁴ Gauc nem bu têt ndoc yac ambo awhiŋ mac, naŋ yac asôm asê têt mac tidim daêsam, bu kisa oc tap yac sa. Ma yac mba yom dinaŋ, kwahic dec ɲandô sa su. ⁵ Aô gahêgo dauŋ bu mboe Sadaŋ êntôm

mac e gwelen naŋ yac akôm têt mac, naŋ oc ɲandô mba. Gauc dinaŋ kôm aô ɲalôm ɲawapac ɲapaŋ, dec kakiŋ Timoti bu lic mac ma kêt ɲawaê têt aô bu mac asap nem lêt akêŋ whiŋ-nga dôn, me ahu siŋ su.

Pol tac ɲayham têt ndoc in ngô Timoti ndê yom

⁶ Ma kwahic dec Timoti mbu meŋ hêc asê aô, ma kêt puc ɲayham pi mac nem lêt akêŋ whiŋ Pômdau ti atac whiŋ lau-nga. Ma in sôm bu mac gauc gêm yac ti atac ɲayham ɲapaŋ, ma atac whiŋ bu alic yac tiyham, tôm yac atac whiŋ bu alic mac tiyham bocdinaŋ. ⁷ O asidôwai. Yac dec ambo ti ahêc ɲawapac daêsam, ma lau sêkên kisa yac ɲapaŋ. Tigeŋ kwahic dec yac aŋgô bu mac akêŋ whiŋ ɲaŋga ambo, ma ɲawaê dau puc yac dôn ma kôm yac ɲalôm tigahô. ⁸ Kwahic dec yac aŋyalê bu mac asap Pômdau dôn ma ahu in siŋ dom, dec ambo ti atac ɲayham sambuc.

Pol teŋ mbec tu lau Tesalonika-nga

⁹ Yac mba atac ɲayham tu mac-nga gêm yac mba ɲalôm ahuc têt ndoc yac aterŋ mbec yêc yac neŋ Anötö aŋgô-nga. Yac atac whiŋ ɲandô bu anem danŋe in tu mac-nga, madec oc akôm andic ɲawaê. ¹⁰ Tôm acsalô ti ôbwêc yac aterŋ mbec ɲaŋga, ma andac Anötö bu tôc seŋ daŋ têt yac bu alic mac tiyham. Yac atac whiŋ bu atêt mac aloc, ma awhê mac nem gauc sa tiyham pi Anötö ndê yom ɲatô, bu apuc mac nem akêŋ whiŋ dôn.

¹¹ Yac andac Damaŋ Anötö lu yac neŋ Pômdau Yisu bu sêmasaŋ seŋ bu yac atêt mac aloc. ¹² Ma yac aterŋ mbec tu mac-nga bocdec bu. Pômdau êmwasiŋ mac e mac nem mêtê atac whiŋ asidôwai sêkên whiŋ-nga êŋsôwec tiatu. Ma mac atac whiŋ lau hoŋ bocdinaŋ, e mac nem mêtê atac whiŋ-nga êŋsalê mac ahuc, tôm yac atac whiŋ mac. ¹³ Ma in puc mac nem

ɲalôm dôn bu asa Anötö ndê lɛɲ eɲ, e Pômdau Yisu mbu meɲ whiɲ iɲ ndê aɲela ti lau dabuɲ hoɲ. Bocdinaɲ tɛɲ ndoc mac alhac Damaɲ Anötö aɲgô-ɲga, naɲ iɲ oc lic mac bu lau dabuɲ ma mac nem giso mbasi.

Taɲkuc lɛɲ naɲ Anötö tac whiɲ

4 O asidôwai, yac mba yom ɲambu-ɲga tɛɲ mac bocdec. Lɛɲ gitɛɲ naɲ Anötö gɛlic ɲayham, ma yac andôhôn tɛɲ mac su, naɲ mac akôm ambo. Ma kwahic dec yac bu atɛɲ mac tu Pômdau Yisu ndê ɲaê-ɲga, bu asap lɛɲ dau dôn ɲapaɲ, ma akôm tiatu-tiatu ndi. ²Bu yom hoɲ naɲ yac andôhôn tɛɲ mac am Pômdau Yisu aɲgô, naɲ mac aɲyalê su. ³Ma lɛɲ naɲ Anötö tac whiɲ, naɲ bocdec. Asa nem lɛɲ solop e ati lau dabuɲ ɲandô. Ma andic ahê mêtê mockaiɲ-ɲga tidau-tidau. ⁴Anötö kêmasaɲ lɛɲ ɲayham ma dabuɲ bu awhê lu ɲgac sêmbu sêwhiɲ dau, dec mac lau tigeɲ-tigeɲ ayob daôm bu asa lɛɲ dau ɲapeɲ eɲ. ⁵Yomandô! Akôm mêtê ɲalôm ɲagalac-ɲga tôm lau sambuc dom, bu ɲac sɛɲyalê Anötö dom. ⁶Ayob ɲapeɲ bu mac nem daɲ kôm mêtê mockaiɲ-ɲga whiɲ asidôwa daɲ ndê awhê dom. Yac asôm asê ti akêɲ puc mac muɲ su, bu Pômdau oc kêɲ ɲagêyô tɛɲ lau pi sac kaiɲ dinaɲ hoɲ. ⁷Aɲgô! Anötö kêgalêm yac sa bu dasa lɛɲ ɲadômbwi dom. Mba! Iɲ kêgalêm yac sa bu dasa lɛɲ dabuɲ eɲ. ⁸Yom dindec meɲ akêɲ Anötö, naɲ kêɲ ndê ɲalau Dabuɲ sip mac nem ɲalôm. Bocdinaɲ asa naɲ sôc yom dau ɲapu dom, naɲ tec ɲamalac si yom dom, iɲ tec Anötö dau ndê yom bocdinaɲ.

⁹Anötö dau kêdôhôn mac pi mêtê atac whiɲ asidôwai-ɲga, ma bocdinaɲ dec yac gauc gêm bu ato yom tɛɲ mac pi mêtê dau dom. ¹⁰Bu yac aɲyalê su bu mac atac whiɲ asidôwai sêkêɲ whiɲ-ɲga hoɲ naɲ sêndôc gameɲ Masedonia-ɲga. Kwahic dec yac bu asôm tɛɲ mac bu asap

mêtê dau dôn ɲapaɲ eɲ, ma akôm tiatu-tiatu ndi. ¹¹Akêɲ nem gauc ti atac whiɲ sambuc bu asa nem lɛɲ malô. Gauc nem gêɲ naɲ gic mac ɲawaê solop, ma auɲ lau ɲatô si yom sa dom. Ma anem gwelenɲ bu akôm kwam daôm-ɲga, tôm yac asôm tɛɲ mac su. ¹²Akôm bocdinaɲ bu akêɲ ɲawapac tɛɲ lau ɲatô tu sênem mac sa-ɲga dom. Ma lau naɲ sêkêɲ whiɲ Yisu dom, naɲ oc sêlic mac nem mêtê dinaɲ, ma sêtoc mac nem lɛɲ sa.

Lau batê oc sêtisa tiyham

¹³O asidôwai, yac atac whiɲ bu awhê mac nem gauc sa pi lau naɲ sêmbac ndu su. Yac atec bu mac ataɲ dangibo atu tu ɲac-ɲga, gitôm lau naɲ sêkêɲ whiɲ Yisu dom, naɲ sêtaɲ. Lau dau sêtaɲ dangibo atu, ɲahu bu sêkêɲ bata bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. ¹⁴Tigeɲ yac dakêɲ whiɲ bu Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, ma tu dinaɲ-ɲga dec yac dakêɲ whiɲ bu lau naɲ sêkêɲ whiɲ iɲ ma sêmbac ndu su, naɲ Anötö oc uɲ ɲac sa tɛɲ ndoc Yisu mbu meɲ. ¹⁵Pômdau dau sôm tɛɲ yac, ma kwahic dec yac ahoc iɲ ndê yom asê tɛɲ mac bocdec bu. Tɛɲ ndoc iɲ mbu meɲ, naɲ iɲ oc kôc yac lau naɲ dambo taɲli, naɲ sa muɲ dom. Iɲ oc kôc lau naɲ sêmbac ndu su, naɲ sa muɲ. ¹⁶Anötö oc ndic atu yom ti ɲaɲga, ma aɲela ɲamata-ɲga oc mbwêc awha atu, ma Anötö ndê dahuc oc taɲ, goc Pômdau oc sip akêɲ undambê meɲ. Ma lau naɲ sêkêɲ whiɲ Kilisi ma sêmbac ndu su, naɲ oc sêtisa sêmuɲ. ¹⁷Goc Anötö oc kôc yac lau naɲ dambo taɲli, naɲ sa dapi lôlôc dandi dawhiɲ ɲac, ma yac hoɲ oc datap Pômdau sa yêc dao ɲalôm. Ma yac oc dambo dawhiɲ iɲ ɲapaɲ eɲ. ¹⁸Bocdinaɲ, asôm yom dindec tɛɲ daôm, bu puc mac dôn ma ndic malô mac nem ɲalôm.

Pômdau ndê bɛc mbu meɲ-ɲga

5 ¹⁻²O asidôwai. Mac aɲyalê su, bu bɛc Pômdau mbu meɲ-ɲga naɲ ɲa-

puc mbasi, tòm ngac kaŋ naŋ sôc andu têt òbwêc. Bocdinaŋ yac gauc gêm bu ato yom têt mac pi têt ti bêc dom. ³Lau ŋatô oc sêsôm yom bocdec bu, “Yac dambo têt ŋayham ma ŋawapac mba.” Ŋac oc sêsôm yom kaiŋ dinaŋ sêmbo, ma ŋagahô eŋ bêc ŋambu-ŋga dau oc meŋ sa ma ŋac oc sêniŋga. Lau daŋ oc sêlhô su têt dinaŋ dom. Oc tòm awhê tidaê naŋ kêlhiŋ dau siŋ, magoc ŋandê tu kôc balêkoc-ŋga meŋ sa iŋ ŋagahô ŋambwa.

⁴Magoc asidôwai, mac aŋyalê yom pi bêc ŋambu-ŋga dau su. Mac atôm lau naŋ sêmbo ŋasec ŋalôm, naŋ dom. Ma bocdinaŋ oc tòm dom bu bêc dau hôc asê mac gitôm ngac kaŋ e kôm mac asô. ⁵Bu mac ati balêkoc ŋasec ti òbwêc-ŋga dom. Mac hoŋ ati balêkoc ŋawê ti accsalô-ŋga. ⁶Bocdinaŋ dambo datôm lau naŋ sêyêc bêc pu, naŋ dom. Mba! Dambo ti neŋ gauc ŋawa ma danem ali. ⁷Bu lau naŋ sênôm bu ŋaŋga e si gauc timboloc ma sêyêc bêc pu ŋawahô, naŋ lau ŋasec ti òbwêc-ŋga. ⁸Magoc yac lau ŋawê-ŋga, ma bocdinaŋ dambo ti neŋ gauc ŋawa. Mêtê dakêŋ whiŋ-ŋga ma atac whiŋ lau-ŋga, naŋ dasap dôn ŋaŋga, gitôm ŋakwê siŋ-ŋga naŋ dasôc sac yac ŋabapo. Ma yac neŋ dakêŋ batan Anötô ndê mwasin nem yac si-ŋga ŋa-ŋandô, naŋ gitôm gulun ain naŋ lau siŋ-ŋga sêun. ⁹Bu Anötô kêyalin yac sa bu dahôc iŋ ndê tac ŋandê dom. Iŋ kêyalin yac sa bu datap iŋ ndê mwasin nem yac si-ŋga sa tu Pômdau Yisu Kilisi-ŋga. ¹⁰Yisu mbac ndu tu yac-ŋga, ma bocdinaŋ yac bu dambac ndu me dambo tanli têt ndoc iŋ mbu meŋ, naŋ tanyalê bu yac oc dambo tanli dawhiŋ iŋ. ¹¹Tu dinaŋ-ŋga asôm yom ŋayham-ŋayham têt daôm, ma apuc daôm dôn bu alhac ŋaŋga, tòm mac akôm ambo.

Yom ŋambu-ŋga

¹²O asidôwai. Yac bu andac mac bu atoc lau bata naŋ sêyob mac sem Pôm-

dau aŋgô, naŋ sa ŋapep. Ŋac sêkôm gwelêŋ atu tu sênem mac sa-ŋga, ma sem la mac tu bu mac asap lêt gitên dôn eŋ. ¹³Boc-dinaŋ atoc ŋac sa ma atac whiŋ ŋac tu gwelêŋ atu naŋ sêkôm têt mac-ŋga. Ma mac hoŋ ambo awhiŋ daôm ti atac malô eŋ.

¹⁴Asidôwai. Yac bu anem la mac bocdec bu. Akêŋ puc lau oyom bu sêndôc ŋambwa dom. Lau naŋ maya ti sêtôc dau, naŋ aŋgilî ŋac bu sêlhac ŋaŋga. Ma anem lau gauc babalê ma lau licwalô mba, naŋ sa. Akôc nem ŋalôm dôn ma akôm mêtê malô têt lau hoŋ. ¹⁵Lau bu sêkôm sac têt mac, naŋ dec mac hoŋ ayob daôm bu aô dom. Mac lau akêŋ whiŋ-ŋga akôm mêtê ŋayham eŋ têt daôm, ma têt lau hoŋ bocdinaŋ.

¹⁶Tòm bêc hoŋ ambo ti atac ŋayham. ¹⁷Ma atêŋ mbec ŋapan. ¹⁸Anem danŋe Anötô tu gêtŋ wapac me gêtŋ ŋayham bocke naŋ tap mac sa-ŋga. Bu iŋ tac whiŋ bu mac lau naŋ akêŋ whiŋ Yisu Kilisi, naŋ aŋkuc lêt dinaŋ. ¹⁹Ma asi Ŋalau Dabuŋ ndê ya ndu dom. ²⁰Iŋ bu kac lau ŋatô bu sêhoc yom asê gitôm propet, naŋ dec apu ŋac si yom dom. ²¹Aŋsahê gêtŋ hoŋ, ma asap ŋayham dôn. ²²Ma andic ahê mêtê sac-sac hoŋ.

²³Yac atêŋ mbec tu mac-ŋga bocdec bu. Anötô Yom Malô Ŋadau ndic dabin mac ati lau dabuŋ solop. Ma bocdinaŋ têt bêc naŋ Pômdau Yisu Kilisi mbu meŋ, naŋ Anötô oc tap sa bu mac nem giso mbasi, ma lic mac nem gatôm ti nem ŋalôm ma ŋamlic sambuc bu dabuŋ. ²⁴Yac akêŋ whiŋ bu Anötô, naŋ kêgalêm mac sa, naŋ oc ŋgô yac mba mbec ma kôm ŋandô sa.

²⁵O asidôwai, atêŋ mbec tu yac-ŋga. ²⁶Ma akam asidôwai hoŋ anem yac aŋôn tu Pômdau Yisu-ŋga. ²⁷Yêc Pômdau aŋgô-ŋga, aô wandac mac bu asam bapia dindec têt asidôwai hoŋ naŋ sêmbo mac nem gameŋ. ²⁸Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin têt mac hoŋ.

Pol ndê bapia tilu-nga têt lau

Tesalonika-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia tilu-nga dindéc tu bu puc lau sêkên whiŋ-nga naŋ sêmbo malac Tesalonika, naŋ dôn-nga. In gêm danŋe Anötö bu ɲac sêsap si sêkên whiŋ dôn ɲaŋga, ma tôc asê bu ɲawapac naŋ sêhóc, naŋ oc nem ɲac sa ma puc ɲac dôn bu sêlhac ɲaŋga.

Lau tasan ɲatô sêŋsôn lau Tesalonika-nga, ma sêsôm bu Kilisi mbu meŋ su, ma bocdinaŋ lau ɲatô sêhu si gwelen ti gêŋ hoŋ siŋ ma sêhôn sêmbo. Bocdinaŋ Pol gêm la lau sêkên whiŋ-nga bu sêkóc yom tasan sa dom, ma sêhu lêt oyom-nga siŋ, ma sêŋkuc in ti lau aposel si lêt sem gwelen amari-nga. In whê sa bu Kilisi oc mbu meŋ dom e ɲac sac sambuc naŋ in sam bu 'wachuc hoŋ ɲadamba,' naŋ meŋ sa tiawê, ma têt ndoc dinaŋ mêtê sac oc êŋsôwec tiatu sambuc yêc nom.

Pol gic hu ndê bapia

1 Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têt gôlôwac dabuŋ Tesalonika-nga, mac lau naŋ akên whiŋ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. ²Mwasin ti yom malô têt mac akên Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

Lau Tesalonika-nga sêhóc ɲawapac magoc sêlhac ɲaŋga

³O asidôwai, tôm bêc hoŋ yac mba ɲalôm kac yac bu anem danŋe Anötö tu mac-nga. Yac alic ɲayham bu akôm bocdinaŋ, ɲahu bu mac nem akên whiŋ ti mac lau tigen-tigen nem mêtê atac whiŋ asidôwai-nga, kêsôwec tiatu ɲapaŋ. ⁴Ma yac ampiŋ mac yêc Anötö ndê gôlôwac dabuŋ ɲatô aŋgô-nga, ɲahu bu yac aŋgô ɲawaê bu mac ahóc ɲawapac daêsam ma

bu lau sêkên kisa mac, tigen mac alhac ti akên whiŋ ɲaŋga.

Anötö oc kên ɲagêyô têt lau naŋ sêtec yom ɲandô

⁵⁻⁶Gêŋ naŋ hôc asê mac, naŋ tôc asê bu Anötö ndê lêt êmatôc lau-nga in lêt gitên. Bu mac ahóc ɲawapac, ɲahu bu mac am akiŋ Anötö ma atoc in sa ti mac nem Kiŋ. Magoc mac alhac ɲaŋga, ma tu dinaŋ-nga dec Anötö gêlic mac atôm solop bu ambo in ndê ɲgôlin ɲapu. Ma in oc kên ɲawapac têt lau naŋ sêkên kisa mac, ô ɲawapac naŋ sêkên têt mac, naŋ su. ⁷Ma in oc kên mac asê awham su yêc ɲawapac naŋ mac ahóc, ma yac bocdinaŋ. Têt ndoc Pômdau Yisu ti in ndê aŋela ɲaŋga sêsip akên undambê sêmen, ma sêhoc dau asê ti ya ɲawê atu, naŋ goc Anötö oc kôm gêŋ hoŋ dinaŋ ɲandô sa. ⁸Lau naŋ sêtoc Anötö sa dom ma sêsôc Pômdau Yisu ndê ɲawaê ɲayham ɲapu dom, naŋ Anötö oc kên ɲagêyô têt ɲac. ⁹In oc êmasuc ɲac su yêc Pômdau, naŋ ndôc undambê ti ndê ɲaclai ma ɲawasi atu, naŋ aŋgô-nga. Ma ɲac oc sêkóc si ɲagêyô naŋ sêmbo sac ɲapaŋ ma ɲapaŋ. ¹⁰Gêŋ dau oc ɲandô sa têt ndoc Pômdau mbu meŋ, ma lau dabuŋ hoŋ naŋ sêkên whiŋ in, naŋ oc sêtoc in ndê waê sa ti sêmpiŋ in. Ma mac awhiŋ, oc ambo awhiŋ lau dau, ɲahu bu mac akên whiŋ ɲawaê ɲayham naŋ yac ahoc asê têt mac.

Mbec pi lau Tesalonika-nga

¹¹Yac gauc gêm gêŋ hoŋ dinaŋ dec aterŋ mbec tu mac-nga ɲapaŋ. Yac neŋ Anötö kêgalêm mac sa ati in ndê lau, ma bocdinaŋ dec yac aterŋ mbec bu in puc mac dôn, e andic dabiŋ nem lêt ti sakiŋ hoŋ nditôm in ndê atac whiŋ. Ma yac aterŋ mbec bu lêt ti sakiŋ ɲayham hoŋ naŋ mac bu akôm tu mac nem akên whiŋ Pômdau-nga, naŋ Anötö ndê ɲaclai oc nem mac sa bu akôm ɲandô sa. ¹²Ma

bocdinaŋ mac oc apo Pômdau Yisu ndê waê sa, ma mac daôm oc atap nem waêm sa tu iŋ-ŋga. Mwasinŋ akêŋ yac neŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, naŋ oc kôm gêŋ dau ŋandô sa.

Wachuc hoŋ Ƴadambaoc hoc dau asê

2 ^{††}O asidôwai. Yac ato yom têtŋ mac su, pi Pômdau Yisu Kilisi ndê bêc mbu meŋ-ŋga, naŋ Anötö oc ndic yac hoŋ sa dapitigeŋ, ma dambo dawhiŋ Yisu. Yac gauc gêm yom dau, ma bu anem la mac bocdec bu. ²Lau ŋatô bu sêsôm têtŋ mac bu Pômdau ndê bêc dau meŋ hôc asê su, naŋ goc ahêgo daôm dom me atac lu-lu dom. Lau dau bu sêsôm bu Ƴalau Dabuŋ kêtŋ ŋawaê dau têtŋ ŋac, me yac dauŋ asôm me ato têtŋ ŋac, dec akêŋ whiŋ dom. Yom dau yom tasan! ³Ayob daôm bu lau daŋ sêŋsau mac dom, bu gêŋ ŋatô oc sêhôt asê muŋ su, naŋ goc Pômdau ndê bêc oc meŋ sa. Têm daŋ oc meŋ sa, naŋ lau daêsam oc sêhu Anötö ti ndê yom siŋ. Ma tiŋambu wachuc hoŋ Ƴadamba dau oc meŋ sa tiawê. Iŋ ŋgac naŋ gic waê bu Ƌiŋga gacgeŋ. ⁴Iŋ oc toc dau sa ma kêtŋ kisa Anötö ŋandô ti gêŋ hoŋ naŋ lau sem akiŋ ti ŋac si anötöi yêc nom, naŋ bocdinaŋ. Ma iŋ oc sôt ndi ndôc Anötö ndê Ƴlôm dabuŋ, ma êŋsau lau bu iŋ Anötö dau. ⁵Yom dindéc pi ŋgac wachuc, iŋ yom wakuc dom. Gauc nem bu têtŋ ndoc aô gambo gawhiŋ mac, naŋ gasôm têtŋ mac su. ⁶Ma gêŋ naŋ kwahic dec kalhac iŋ ahuc dec iŋ meŋ sa tiawê su dom, naŋ mac aŋyalê su. Iŋ oc hôc asê tôm ŋandoc naŋ Anötö dau kêmatiŋ tidôn su. ⁷Kwahic dec iŋ ndê ŋaclai naŋ kêgilí lau bu sêkôm mêtê sac, naŋ kôm gwelêŋ yêc siŋ dau. Ma ŋaclai dau oc

kôm gwelêŋ bocdinaŋ, e Anötö kôt gêŋ naŋ kalhac ŋgac dau ahuc, naŋ su. ⁸Têtŋ dinaŋ wachuc hoŋ Ƴadamba dau oc meŋ sa tiawê. Tigeŋ têtŋ têtŋ naŋ Pômdau Yisu mbu meŋ ti ndê ŋawasi ma ŋaclai atu, naŋ iŋ oc yu wayahô, ma seŋ iŋ su ŋagahô ŋambwa. ⁹Têtŋ ndoc ŋgac sac dau meŋ, naŋ Sadaŋ oc kêtŋ ŋaclai têtŋ iŋ bu kôm gêŋ dalô atu-tu, ma gêŋ ti ŋaclai, ma êŋsau bu Anötö ndê ŋaclai kôm gêŋ dau. ¹⁰Iŋ oc kôm gêŋ sac daêsam ma êŋsau lau naŋ sêsa lêtŋ sêŋiŋga-ŋga. Ƴac lau dau sêtec Anötö ndê yom ŋandô, naŋ tôm bu tôt seŋ dandôc taŋli-ŋga asê têtŋ ŋac. ¹¹Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö oc hu ŋac siŋ bu Sadaŋ êŋsôn ŋac, e sêkêtŋ whiŋ yom tasan. ¹²Ma lau hoŋ naŋ sêkêtŋ whiŋ yom ŋandô dom, ma atac ŋayham atu tu lêtŋ sac-ŋga, naŋ oc sêtap si ŋagêyô sac sa, têtŋ Anötö ndê bêc êmatôt lau-ŋga.

Anötö kêyalin iŋ ndê lau sa gwananŋ

¹³O asidôwai naŋ Pômdau tac whiŋ mac ndu andô, yac mba ŋalôm kac yac bu anem danŋe Anötö tu mac-ŋga tôm bêc hoŋ. Ƴahu bu têtŋ têtŋ ŋamata-ŋga andô iŋ kêyalinŋ mac sa gwananŋ, bu atap iŋ ndê mwasinŋ nem mac si-ŋga sa. Ma gêŋ dau ŋandô sa bocdec bu, kwahic dec mac akêŋ whiŋ yom ŋandô, ma Ƴalau Dabuŋ kôm gwelêŋ yêc mac nem ŋalôm bu êmasanŋ mac ati lau dabuŋ. ¹⁴Anötö kêgalêm mac sa bu awêkaiŋ mwasinŋ dinaŋ, ma bu atap yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋawasi atu sa. Ma mac atap galem dau sa têtŋ ndoc iŋ kêkiŋ yac bu ahoc ŋawaê ŋayham asê têtŋ mac naŋ. ¹⁵Bocdinaŋ asidôwai, alhac ŋaŋga. Yom ŋandô hoŋ naŋ yac ac dulu têtŋ mac ŋa whaŋsuŋ me ato sip bapia, naŋ akôt dôn ma aŋkuc ŋapep.

^{††}2:1 Wachuc hoŋ Ƴadamba - yom naŋ Pol to yêc Yom Grik naŋ danem kwi bu ‘ŋgac sôt yomsu ŋapu-ŋga dom,’ me ‘ŋgac naŋ yomsu mbasi yêc iŋ ndê ŋalôm.’ (Yom Inglis: ‘lawless one.’) Ƴgac dau oc tec Anötö ndê yomsu ma kôm gêŋ hoŋ bambalinŋ tôm iŋ dau atac whiŋ.

Pol tej mbec pi ñac

¹⁶⁻¹⁷Yac ateq yac neq Pômdau Yisu Kilisi lu Damañ Anötö bu kôm mac nem ñalôm tigahô, ma puc mac dôn bu akôm mêtê ti asôm yom ñayham eq. Anötö dau in tac whiñ yac ndu andô ma in gic bata mwasin ñayham nañ ña-ñandô dakên batan dambo, ma mwasin dau oc puc yac neq ñalôm dôn tòm béc hoñ.

Pol tac whiñ bu sêteñ mbec tu in ti ndê lau-ña

3 Asidôwai, aneq yom dañ yêc bu wandac mac bocdec bu. Ateñ mbec tu yac-ña, tu bu Pômdau ndê ñawaê tiapa tòm gameñ hoñ-ña ma bu lau sêtoc yom dau sa, tòm mac atoc sa. ²Ma ateq mbec bu Anötö êngaho yac su yêc lau sac amba. Bu lau daêsam sêkên whiñ Pômdau dom, ma sêkên kisa yac. ³Tigeñ Pômdau oc hu yac sin dom. In oc puc mac dôn ma yob mac tu ñgac sac Sadañ-ña. ⁴Ma in kôm yac atac pa su pi mac, dec yac akên whiñ bu yatu hoñ nañ yac akên têt mac, nañ mac asôc ñapu kwahic dec, ma oc añkuc ñapañ. ⁵Yac ateq mbec ma andac Pômdau bu whê mac nem gauc sa, e añyalê Anötö ndê mêtê atac whiñ mac-ña tidôn. Ma yac ateq in bu nem mac sa, bu alhac ñanga ma ahôc ñawapac ti nem atac pa su, tòm Kilisi dau.

Pol kên puc lau oyom dinda

⁶Tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ña, yac bu akên yatu mac asidôwai bocdec bu. Andic ahê asidôwai oyom hoñ nañ sêsôc yom nañ yac ac dulu têt mac, nañ ñapu dom. ⁷Têt têt yac ambo awhiñ mac, nañ yac ambo ñambwa dom, magoc akôm gwelen tu anem dauñ sa-ña. Ma mac añyalê bu in lêt solop bu mac añkuc yac mba mêtê dinañ

andic ñawaê. ⁸Yac akôc gêt daneñ-ña ñambwa yêc mac dom. Mba! Yac amlhi dec añ. Yac am gwelen atu ôbwêc ma ac bu akôm kwan dauñ, ma bu akên ñawapac têt mac nem lau tu sêyob yac-ña dom. ⁹Pômdau ndê yom têt asê bu yac atôm bu andac mac bu akên gêt puc yac dôn-ña, ô yac mba gwelen ñawaê ñayham-ña. Tigeñ yac akôm kwan dauñ bu atôt lêt ñayham têt mac bu añkuc. ¹⁰Ma gauc nem ñagôlin nañ yac akên têt mac têt têt yac ambo awhiñ mac, nañ yêc bocdec bu, “Asa nañ tec bu kôm gwelen, nañ neq gêt dom.”

¹¹Yac añañ ñawaê pi mac nem lau oyom ñatô, dec ato yom dinañ. Ñac lau dau sem gwelen aman-ña dom, magoc sem gwelen whañsuñ-ña hôc gêtêc, ma sêuñ lau ñatô si yom sa sêtôm andu. ¹²Lau kain dinañ yac bu akên yatu ti anem la ñac tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ña, bu sêhu lêt oyom-ña dau sin, ma sênem gwelen tu sêkôm kwa dau-ña.

¹³O asidôwai, alhac ñanga ma lic kam sa tu akôm mêtê ñayham-ña dom. ¹⁴Asa nañ bu sôc yom nañ yac ato sip bapia dindêc ñapu dom, nañ tamtiñ in ñapep. Ambo ahê in, e in ênyalê in ndê giso ma maya dau. ¹⁵Alic in gitôm nem ñacyo dom, magoc akên puc in tòm mac nem asidôwa dañ.

Yom ndic bata-ña

¹⁶Pômdau whiñ mac hoñ. In Yom Malô Ñadau dau kên mac nem atac timalô pi gêt hoñ ma tòm béc hoñ.

¹⁷Aô Pol dauñ gato yom ñambu-ña dindêc, bu wakên neq acsalô têt mac. Aô gato yom bocdinañ ña aô dauñ aman, sip aneq bapia hoñ tòm aneq ñadôhôn.

¹⁸Mwasin akên Pômdau Yisu Kilisi têt mac hoñ.

Pol ndê bapia ñamata-nga têt

Timoti

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Timoti in ñgac gameñ Galesia-nga, nañ ndê malachu Listra. Timoti damba in ñgac Grik-nga, ma dinda in awhê Israel-nga nañ kên whiñ Yisu (2 Tim 1:5). Têm daêsam Timoti kêsêlên whiñ Pol ma kôm gwelen whiñ in (Rom 16:21, Apo 16-20). Tiñambu Timoti yob lau sêkên whiñ-nga yêc malac Epesas, ma Pol to bapia dindéc têt in têt ndoc dinañ. In kêkiñ bapia dau têt Timoti, magoc to yom daêsam nañ gic lau sêkên whiñ-nga hoñ ñawaê.

Pol kên puc Timoti tu kêdôhônwgawa tasan-nga. In tôtec bu mboe ñac oc sêkôm lau si sêkên whiñ tisac. In gêm la Timoti bu yob ndê lêt ti sakiñ ñapep bu lau sêkên whiñ-nga sêlic ma sênkuc. Ma in tôtec lêt ñayham-ñayham nañ gic waê lau bata ti lau nañ sem akiñ ti sêyob gôlôwac dabuñ.

Pol gic hu ndê bapia têt Timoti

1 Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ñapospel, gato bapia dindéc. Anötö nañ gêm yac si, lu Yisu Kilisi sic atu yom ma sênnyalin aô sa, dec gati aposel. Yisu dau, in ti gên ñayham hoñ nañ dakên batan, nañ ñadau. ²Aô gato yom dindéc têt am Timoti, nañ aô galic am gitôm aô atuñgac ñandô, tu am nem kên whiñ-nga. Mwasiñ ti tawalô ma yom malô têt am, akên Daman Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi.

Yom pi kêdôhônwgawa tasan

³Têt ndoc aô gatên gameñ Masedonia-nga ga, nañ aô gateñ am bu gacgeñ mbo malac Epesas, bu kên yao lau nañ sêndôhôn yom tasan bu

sêhu siñ. ⁴Ma bu sôm têt ñac bu sêhu miñ akwa ñambwa-ñambwa siñ, ma yom daêsam nañ êlêmê sêsôm pi apai ti pungaci si ñaê, nañ sêhu siñ bocdinañ. Yom kaiñ dinañ kôm lau atac lu-lu, ma sêhu lêt ñayham sem akiñ Anötö ti sêkên whiñ in-nga siñ. ⁵Aô gateñ am bu ndic yao lau dau bu sêhu si yom tasan hoñ siñ, tu bu lau sêkên whiñ-nga hoñ sêsap mêtê atac whiñ-nga dôn. Mêtê dau datap sa yêc lau ti ñalôm ñawasi, nañ sêmbo ti atac pa su tu ñac si lêt gitên-nga, ma sêkên whiñ ñanğa. ⁶Lau ñatô sêhu lêt dau siñ su ma sêsap yom ñambwa-ñambwa dôn. ⁷Ñac atac whiñ bu sêndôhôn Anötö ndê yomsu têt lau, ma sêkôm gên dau ti licwalô eñ sêmbo. Tigen ñac sênnyalê yom dau ñahu ñandô dom.

⁸Yac bu neñ gauc sa pi Anötö ndê yomsu ña-gwelen ti ñahu ñapep, dec oc dalic bu yomsu dau in gên ñayham. ⁹Ma tanjalê bu yomsu nañ Anötö kên têt Moses, nañ gic waê lau gitên dom. Magoc in ndê yomsu gic waê lau kaiñ bocdec. Lau wachuc dinda nañ sêtec bu sêsôc yomsu dau ñapu, lau nañ sêtec Anötö ti ndê gên dabuñ hoñ, ma sêsap mêtê sac ti mêtê ñadômbwi dôn. Ma lau nañ sic dindai ti dambai me lau ñatô ndu-nga. ¹⁰Ma yomsu dau gic waê lau nañ sêkôm mêtê mockaiñ-nga ti mêtê nañ so pwac nañ Anötö kêmatin tu awhê lu ñgac sênem dau-nga, ma lau nañ sên-gaho lau ma sêkên têt lau ñatô semlhi ñac sêti lau akiñ ñambwa, lau tasan, ma lau nañ sêsôm yom tasan yêc lau sêmatôc yom-nga angô-nga. Aêc! Anötö ndê yomsu gic waê lau bocke nañ sêkôm mêtê sac, nañ so yom pi lêt solop nañ yac tandôhôn. ¹¹Ma lêt solop dau kêkuc ñawaê ñayham nañ Anötö kên sip aô aman bu wandôhôn têt lau. Ma ñawaê dau tôtec in ndê waê ti ñaclai ma ñawasi asê têt yac.

Pol gêm dange Pômdau tu tawalô in-nga

¹² Aô wanem dange yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, naŋ kênŋ ɲaŋga têŋ aô, bu inŋ gêlic aô gitôm bu wakôm inŋ ndê gwelenŋ ɲawaê ɲayham-nga, dec kêyalinŋ aô sa bu wanem akinŋ inŋ. ¹³ Aô ɲgac naŋ muŋ-nga gasôm yom sac sambuc pi Yisu ti ndê lau sêkênŋ whinŋ-nga, ma gakênŋ kisa ɲac ma gac lau ɲatô. Magoc Yisu Kilisi gêlic bu aô neŋ gauc sa dom, ma gakênŋ whinŋ inŋ su dom, dec gakôm gêŋ dinanŋ, ma tu dinanŋ-nga dec inŋ tawalô aô ma gêm aneŋ ɲalôm kwi. ¹⁴ Yac neŋ Pômdau kêsâlê aô ahuc ɲa inŋ ndê mwasinŋ, dec mêtê dakênŋ whinŋ-nga ti mêtê atac whinŋ-nga naŋ gic lau naŋ sêkênŋ whinŋ Yisu Kilisi ɲawaê, naŋ inŋ kênŋ têŋ aô.

¹⁵ Yom dec aô bu wasôm, inŋ yom ɲandô ma yom ɲayham bu lau hoŋ sêkôc sa ma sêkênŋ whinŋ. Ma yom dau bocdec, “Yisu Kilisi sip nom meŋ bu nem lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ si.” Yom dau gic waê aô dauŋ solop, bu muŋ-nga aô ɲgac gakôm sac-nga gahôc gêlêc lau hoŋ su. ¹⁶ Ma bocdinanŋ dec Yisu Kilisi tawalô aô ɲgac sac dec, tu bu lau hoŋ sêlic ɲalênŋ naŋ inŋ hê yom malô sa têŋ aô, ma kênŋ ɲa-sawa têŋ aô bu wanem neŋ ɲalôm kwi. Ma lau naŋ bu sêkênŋ whinŋ inŋ, ma sêtap seŋ sêndôc tali ɲapaŋ-nga sa, naŋ oc tôm bu sêtap inŋ ndê tawalô sa, ɲalênŋ tigenŋ tôm aô gatap sa.

¹⁷ Yac neŋ Anötô inŋ Kinŋ atu naŋ mbo titêm-titêm, ma oc pacndê dom. ɲa-malac danŋ sêlic inŋ aŋgô su dom, magoc inŋ tigenŋ inŋ Anötô ɲandô. Tu yom hoŋ dinanŋ-nga dec tampiŋ inŋ, ma dapo inŋ ndê waê sa, kwahic dec ma nditôm bêc hoŋ. Yomandô!

Pol puc Timoti dônŋ bu lhac ɲaŋga

¹⁸ Aneŋ balê Timoti. Muŋ-nga lau sêkênŋ whinŋ-nga ɲatô sêlhac sêtôm propet ma sêhoc yom asê pi am. Kwahic

dec aô bu wanem la am bu gauc nem lau dau si yom ɲapaŋ, bu puc am dônŋ bu lhac ɲaŋga, ma ndic siŋ ɲaŋga tu Anötô ndê yom ɲandô-nga. ¹⁹ Kôc nem kênŋ whinŋ dônŋ, ma atac pa su tu am nem lênŋ naŋ am sa mbo Anötô aŋgô-nga. Lau ɲatô sêtec yom ɲandô, ma bocdinanŋ dec ɲac si sêkênŋ whinŋ giŋga su, gitôm waŋ naŋ gwêc gic popoc pi hoc gi. ²⁰ Gauc nem Himeneus lu Aleksanda, ɲgac lu naŋ sêtec yom ɲandô dec kamasuc inŋlu su sêsip Sadanŋ amba, tu bu sêŋyalê si giso, ma sêsôm yom sac pi Anötô tiyham dom.

ɲagôlinŋ dateŋ mbec-nga

2 Gêŋ ɲamata-nga aô bu waterŋ am bu êmgilí lau sêkênŋ whinŋ-nga pi lênŋ dateŋ mbec-nga. Sôm têŋ ɲac bu sêteŋ mbec tu lau hoŋ-nga, ma sênem dange Anötô tu ɲac-nga. Gêŋ bocke naŋ sêpônnda, naŋ sêndac Anötô, ma sênem lau ɲatô awha têŋ inŋ. ² Aô atac whinŋ bu sêteŋ mbec tu kinŋ ma lau hoŋ naŋ sem gôlinŋ yac-nga, bu sênem gôlinŋ yac ɲapep e dambo ti yom malô, ma datoc Anötô sa ti dasa neŋ lênŋ hoŋ dabuŋ eŋ. ³ Mbec kainŋ dinanŋ inŋ gêŋ ɲayham, ma yac neŋ Anötô naŋ gêm yac si, naŋ gêlic ɲayham. ⁴ Bu Anötô tac whinŋ bu lau hoŋ sêŋyalê yom ɲandô pi Yisu, e sêkênŋ whinŋ ma sêtap Anötô ndê mwasinŋ nem ɲac si-nga sa. ⁵ Yac tanyalê bu Anötô tigenŋ dê mbo, ma ɲgac nem siliŋ-nga tigenŋ mbo Anötô ma lau nom-nga ɲalhu, inŋ Yisu Kilisi dau. ⁶ Inŋ ɲgac naŋ kênŋ dau ma mbac ndu bu nemlhi lau hoŋ si sac ɲatôp, ma êngap-wêc ɲac su yêc sakinŋ mêtê sac-nga. Gêŋ dau meŋ sa tôm ɲandoc naŋ Anötô kê-matiŋ tidônŋ muŋ su, ma tôc Anötô ndê lênŋ nem lau si-nga asê. ⁷ Ma inŋ kêyalinŋ aô sa gati inŋ ndê ɲgac aheŋ-nga ti inŋ ndê aposel, bu wandôhônŋ yom ɲandô naŋ yac lau dakênŋ whinŋ-nga hoŋ dasap dônŋ, naŋ têŋ ɲlau gameŋ apa-nga. Aô gasôm yomandô, aô kasau dom.

⁸ Aô tac whiņ bu lau sêhóc amba sa ma sêteņ mbec tôm gameņ sambob. Magoc ņac sêyob dau bu sêsa si lêņ dabuņ ej. Asa naņ atac ņandê têņ lau me sôm lau ņatô, naņ hóc amba sa ma teņ mbec dom.

Lauwhê sêkêņ whiņ-ņga si lêņ

⁹ Aô tac whiņ bu lauwhê sêhêgo dau êņlêc tu ņakwê ņayham-ņayham bu sêsóc-ņga dom. Whê ņac si gauc sa pi ņakwê ņaôli atu-tu ma gôlôn ņayham gitôm gol me kôm, ma pi mêtê sênem bocbiņ kêclauņ-ņga, bu gêņ hoņ dinaņ iņ gêņ ņambwa-ņga yêc Anôtô aņgô-ņga. ¹⁰ Awhê asa naņ sôm bu nem akiņ Anôtô, naņ bu kôm mêtê ņayham, dec mêtê dau gitôm iņ ndê ņakwê ti gôlôn ņayham.

¹¹ Têņ ndoc lau sêkac sa tu sêlic om-ņga, naņ aô tac whiņ bu lauwhê sênem dau dôn ma sêkêņ daņga Anôtô ndê yom ņapep, ma sêsóc lauņgac ņapu. ¹² Aô atac whiņ bu lauwhê sênem dau dôn, ma gakêņ yao bu ņac sêndôhôn me sênem gôliņ lauņgac dom. ¹³ Bu Anôtô kêmasaņ Adam muņ, goc kêmasaņ Ewa kêkuc iņ. ¹⁴ Ma Sadaņ kêsau Adam muņ dom, iņ kêsau Ewa e iņ kêgili Anôtô ndê yom ma kôm sac. ¹⁵ Magoc tiņambu awhê daņ kôc Anôtô ndê †Iņgac Nem Lau Si-ņga, ma oc tôm bu lauwhê sêtap Anôtô ndê mwasiņ nem ņac si-ņga sa tu ņgac dinaņ-ņga, ma tu ņac sêsap mêtê dakêņ whiņ-ņga ti atac whiņ-ņga dôn, ma sem dabuņ dau ma sêsa si lêņ ti gauc ņayham ej.

Yom pi gôlôwac dabuņ si ņagôlôn

3 Yom dindec iņ yom ņandô. Asa naņ tac whiņ bu ti gôlôwac dabuņ si

ņagôlôn,[¶] naņ atac whiņ gwelen ņayham daņ. ² Bocdinaņ ņgac naņ bu yob gôlôwac dabuņ, naņ yob dau ņapep, ma sa ndê lêņ gitêņ e lau daņ gitôm dom bu sêpu iņ. Iņ nem awhê tigen, ma kôm gêņ hoņ ti gauc ņawa. Alic bu iņ ņgac kaiņ bocdec. Iņ ņgac kôc lau sa ti êmwasiņ ņac-ņga, ma ņgac ti gauc gitôm bu êndôhôn lau. ³ I ņ ņgac nôm gêņ êņiņ iņ-ņga dom, ma ņgac tac ņandê-ņga me ņgac sôm lau-ņga dom. Iņ ņgac malô ma iņ atac whiņ mone kêlêc dom. ⁴ Iņgac naņ bu yob gôlôwac dabuņ, naņ yob dau ndê balêkoc ņapep e sêsóc iņ ņapu ma sêtoc iņ sa. ⁵ IJamalac daņ naņ tôm dom bu nem gôliņ iņ dau ndê gôlôwac, naņ oc tôm dom bu nem gôliņ Anôtô ndê gôlôwac bocdinaņ. ⁶ Ma ņgac naņ gêm dau kwi ma kêņ whiņ ņasawa apê ej, naņ akêņ iņ yob gôlôwac dabuņ dom. Bu mboe iņ oc toc dau sa e Anôtô kêņ ņagêyô têņ iņ, gitôm iņ kêņ têņ Sadaņ. ⁷ Alic bu iņ ņgac naņ gôlôwac dabuņ ti lau naņ sêmbo gôlôwac ņalôm dom, naņ hoņ sêlic iņ ņayham. Ma bocdinaņ gitôm dom bu lau daņ sêpu iņ, ma Sadaņ oc tôm dom bu ku iņ dulu.

⁸ Ma lau naņ bu sênem akiņ gôlôwac dabuņ,^{§§} naņ bocdinaņ. Iņac lau naņ sêsa lêņ gitêņ ej ma tu dinaņ-ņga lau hoņ sêtoc ņac sa. Iņac lau tasan dom, magoc sêsôm yom ņandô ej. Iņac lau sênôm gêņ êņiņ ņac-ņga dom, ma lau naņ sêņsalê lêņ daêsam tu sêtap awa sa-ņga dom. ⁹ Yom ņandô dakêņ whiņ-ņga naņ ņahu sip ņalôm gi, naņ sêsap dôn ņanğa, ma sêsa lêņ gitêņ ej tu bu sêmbo Anôtô aņgô-ņga ti atac pa su

[¶]**3:1** Yêc 3:1-7 Pol to yom pi gôlôwac dabuņ si ņagôlôn. Yêc Yom Grik iņ to *episkopos*, naņ danem kwi bu ‘ņgac ņamata-ņga’ me ‘hetman.’ Lau ņatô sem kwi bu ‘Bisop.’ Bocdinaņ Pol ndê yom hêganôn gôlôwac dabuņ si ņagôlôn hoņ gitôm Bisop me Siots Presiden me gêyobwaga.

^{§§}**3:8** Yêc 3:8-13 Pol to yom pi lau bocke naņ bu sênem akiņ gôlôwac dabuņ. Yêc Yom Grik iņ to *diakonoî*, naņ danem kwi bu ‘lau akiņ.’ Bocdinaņ yom dau gic waê lau naņ bu sênem akiņ gôlôwac dabuņ, gitôm pasto (ņgacsakiņ), ma lau bata (ol elda), ma dabuņwaga.

en. ¹⁰Bocdinaŋ lau naŋ mac bu akêŋ ñac tu sênem akiŋ gôlôwac dabuŋ-nga, naŋ aŋsahê ñac si lêŋ ti sakiŋ muŋ, ma lau naŋ si giso mbasi, naŋ goc sêkôc gwelêŋ dau. ¹¹Yom kaiŋ tigerŋ hêganônŋ lau dau si lauwhê. Ñac lauwhê ti lêŋ solop naŋ lau hoŋ sêtoc ñac sa. Ñac sêyob si whasuŋ bu sêsôm yom bambaliŋ pi lau ñatô dom, lauwhê gauc ñawa, m a lauwhê naŋ lau hoŋ sêkêŋ whiŋ bu gêŋ bocke naŋ sêkêŋ sip ñac amba, naŋ ñac oc sêyob ñapep en. ¹²Ñgac bocke naŋ bu nem akiŋ gôlôwac dabuŋ, naŋ nem awhê tigerŋ ma nem gôliŋ iŋ ndê awhê ti balêkoc ñapep. ¹³Lau naŋ sem akiŋ ñapep, naŋ oc sêtap waê ñayham sa, ma ñac oc sêlhac ñaŋga ma atac l u-lu dom tu ñac si sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi-nga.

Pol whê ndê bapia ñahu sa

¹⁴⁻¹⁵Aô gakêŋ batanŋ bu ñasawa sauŋ aô oc watêŋ am waloc. Magoc aô gakôc gauc gi lu gi lu, bu mboe gwelêŋ danŋ oc hê aô dôŋ, ma boc-dinaŋ dec gato bapia dindec têtŋ am. Ma gato yom hoŋ dindec bu wawhê am nem gauc sa pi lêŋ solop tu yac gôlôwac dabuŋ taŋkuc-nga. Bu yac dati Anötö Tali Ñadau ndê gôlôwac dabuŋ ma yac datôm alhō ñaŋga bu tam-balaŋ iŋ ndê yom ñandô.

Yom tampiŋ Kilisi-nga

¹⁶Ma yac lau naŋ tam akiŋ Anötö, naŋ dakêŋ whiŋ yom pi Kilisi, naŋ ñahu atu ma sip ñalôm gi. Yomandô! Bu yac dakêŋ whiŋ yom bocdec bu: Iŋ sip nom meŋ ti ñamalac. Ñalau Dabuŋ whê iŋ sa ma tôc asê bu iŋ ñgac gitêŋ. Ma aŋela sêlic iŋ. Lau sêhoc ñawaê ñayham asê pi iŋ yêc nom ñagameŋ hoŋ. Ma lau sêkêŋ whiŋ iŋ yêc gameŋ sambob. Ma Anötö kôc iŋ sa, mbu têtŋ iŋ ndê gameŋ ñawasi-nga gi.

Lau oc sêhu yom ñandô siŋ

4 Ñalau Dabuŋ tôc asê yêc awê bu têtŋ têtŋ ñambu-nga, lau ñatô oc sêhu yom ñandô dakêŋ whiŋ-nga siŋ. Ma ñac oc sêŋkuc Sadaŋ ndê ñalau sac ti ñac si yom tasanŋ. ²Lau tasanŋ oc sêmeŋ ma sêndôhônŋ yom tasanŋ dau e sêtim lau ñatô ma sêhu yom ñandô siŋ. Lau tasanŋ dinaŋ sêkôm gêŋ dau ti atac pa su, ñahu bu Sadaŋ pôc ñac si gauc ahuc e sêŋyalê si giso dom. ³Ñac sêkêŋ yao bu lauwhê ma ñgac sênem dau dom, ma sic yao ñac bu sêneŋ gêŋ daneŋ-nga ñatô dom. Magoc yac lau naŋ dakêŋ whiŋ ma taŋkuc yom ñandô, naŋ taŋyalê bu Anötö kêŋ gêŋ daneŋ-nga dau bu yac daneŋ ti danem danŋe iŋ. ⁴Bu gêŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ, naŋ gêŋ ñayham ma bocdinaŋ datec dom. Dakôc sa ma danem danŋe iŋ. ⁵Anötö ndê yom ma mbec naŋ datenŋ, naŋ gitôm bu kôm gêŋ hoŋ ti dabuŋ.

Pol gêm la Timoti

⁶Am bu whê yom hoŋ dindec sa têtŋ am nem asidôwai sêkêŋ whiŋ-nga, dec am oc ti Yisu Kilisi ndê ñgac akiŋ-nga ñayham. Tôm am kôm e meŋ têtŋ kwahic dec, sap yom ñandô dakêŋ whiŋ-nga dôŋ, ma danam wambu yom ñayham naŋ yac ac dulu têtŋ am, bu gêŋ dau oc puc am dôŋ bu lhac ñaŋga tôm bêc hoŋ. ⁷Ma miŋ ñambwa naŋ lau andô naŋ sem gauc Anötö, naŋ sic dulu têtŋ lau wakuc, ma yom ñasawa-nga hoŋ, naŋ am tec yêc-nga. Yob daôm nem lêŋ ñapep, ma timêtê daôm tu bu ti Anötö ndê ñgac gitêŋ-nga. ⁸Lau naŋ sêtimêtê dau ñamlic tu sêtap licwalô sa tu gêŋ nom-nga-nga, naŋ oc nem ñac sa ñandô dom. Magoc yac bu datimêtê dauŋ tu dasa Anötö ndê lêŋ gitêŋ-nga, oc nem yac sa ñandô. Oc nem yac sa têtŋ kwahic dec, ma têtŋ têtŋ ñambu-nga bocdinaŋ.

⁹Yom dec aö bu wasôm, iñ yom ñandô ma yom ñayham tu lau hoñ sêkôc sa ma sêkên whiñ-nga. ¹⁰Anötö Tali Ñadau kê-masañ lêt bu nem lau hoñ si, ma lau nañ sêkên whiñ iñ, nañ sêtap lêt dau sa su. Bocdinañ yac dakên batan bu oc datap yom dau ña-ñandô sa, dec dalhac ñanga ti dakôm gwelen bu dapuc yom dau dôn.

¹¹Êmdôhôn yom hoñ dindec ma ndic atu lau bu sêsôc ñapu. ¹²Yob daôm bu kôm nem gên hoñ ñapep, ma lau dan oc sêpu am bu am balê wakuc dom. Yob nem lêt mbo-nga, sôm yom ñayham eñ, sap mêtê atac whiñ lau ti kên whiñ-nga dôn ñanga, ma sa nem lêt gitên bu tôc dôhôn ñayham têt lau sêkên whiñ-nga bu sêlic ma sênkuc. ¹³Kên daôm sambuc bu nem akiñ Anötö e tôm aö wahôc asê am. Sam iñ ndê yom nañ sêto yêc, nañ asê têt lau, nem mêtê ñac, ma êmdôhôn ñac.

¹⁴Muñ-nga, têt ndoc lau bata sêkên amba sac am, nañ ñac si dan tisa gitôm propet, ma hoc yom asê pi mwasin nañ Ñalau Dabuñ oc kên têt am, tu kôm Anötö ndê gwelen-nga. Kwahic dec aö bu wapuc am dôn bu kôm nem gwelen ñapañ ña mwasin dinañ ña-ñaclai. ¹⁵Kôc aneñ yom dindec sa ma kôm ñandô sa. Kên nem ñalôm sambuc tu kôm Anötö ndê gwelen-nga, ma lau hoñ oc sêlic am nem gwelen ña-ñandô yêc awê. ¹⁶Yob daôm nem lêt ti yom nañ am kêdôhôn têt lau, nañ ñapep. Sap lêt ñayham ti yom ñandô dôn ma lhac ñanga, ma am bu kôm bocdinañ, dec am oc tap Anötö ndê mwasin nem am si-nga ña-ñandô sa, ma lau nañ sêkôc am nem yom sa, nañ bocdinañ.

5 Am bu nem la ñamalac andô dan, nañ goc sôm yom ñanga têt iñ dom.

Sôm yom tôm am bu sôm têt am daôm damam. Ma nem la balêi wakuc tôm am bu kôm têt am daôm nem asimi. ²Lic lauwhê atu-tu tôm am daôm dinam, ma bawhêi nditôm am lhômwêi, ma kôm mêtê ñawasi eñ têt ñac.

Yom pi lauwhê sawa

³Lauwhê sawa nañ si lau mba tu sênem ñac sa-nga, nañ toc ñac sa ñapep ma nem ñac sa. ⁴Magoc awhê sawa dan bu ndê balêkoc me pungaci ti puwêi sêmbo, goc gwelen sênem iñ sa-nga yêc ñac amba. Ñalên dinañ ñac si lêt sênem akiñ Anötö-nga oc nem ñandô, ma sêô sakin nañ dinda ti dambai ma pui sêkôm têt ñac muñ su. Ma lêt dinañ gic Anötö tandô ñayham. ⁵Magoc awhê sawa dan nañ mbo tawasê ma pônâ lau tu sênem iñ sa-nga, nañ oc têt mbec ôb-wêc ma ac, ma takwê Anötö bu nem iñ sa. ⁶Awhê sawa nañ êlêmê po dau sa ña gên ñayham-ñayham nom-nga, nañ gitôm awhê batê dan yêc Anötö angô-nga.

⁷Am whê yom dindec sa têt lau sêkên whiñ-nga hoñ, bu sêsa si lêt ñapep e lau dan sêtôm dom bu sênghôlin yom pi ñac. ⁸Asa nañ sôm bu iñ kên whiñ Yisu, magoc gêm dinda lu damba me iñ dau ndê lau sa dom, nañ tôc asê bu iñ ndê kên whiñ iñ gên tasan, ma kôm mêtê sac sambuc hôc gêlêc lau nañ sêkên whiñ dom, nañ si mêtê sac su.

⁹Mac bu akên awhê sawa dan ndê ñaê sip lauwhê sawa si ñadênañ,* goc gauc nem gên bocdec. Iñ bu ndê yala hôc gêlêc 60 su, nañ goc gitôm bu mac akên iñ ndê ñaê sip lauwhê sawa si ñadênañ. Ma alic bu iñ awhê nañ sap iñ nakwên dôn ñapep têt ndoc iñ mbo tali. ¹⁰Ma

*5:9 Pol to yom pi lauwhê sawa si ñadênañ, magoc iñ tôc ñadênañ dau ñahu tiawê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñadênañ dau gic waê lauwhê sawa hoñ nañ gôlôwac dabuñ Epesas-nga sêyob ti sem sa - alic ñabatij 16. Ma lau ñatô gauc gêm bu lauwhê nañ si ñaê yêc ñadênañ, nañ sêkên dau sambuc tu sênem akiñ Yisu ma gôlôwac dabuñ-nga (ñabatij 5, 10 ma 11).

inj awhê nan lau hon sêtoc inj sa bu inj awhê kôm mêtê nayham-nga. Inj yob ndê balêkoc napep, inj awhê kôc lau sa ti êmwasiñ nac-nga, ma inj gêm akiñ lau sêkên whiñ-nga, gitôm inj kêgwiniñ dau ma kêgwasiñ nac gahi. Ma inj awhê nan êlêmê gêm lau ti nawapac sa, ma kôm gwelen nayham daêsam whiñ bocdinañ. Awhê sawa nan ndê lêt nayham gitôm dinañ, nan akên inj ndê naê sip lauwê sawa si nadenan.

¹¹ Magoc lauwê wakuc nan sêti lauwê sawa, nan akên nac si naê sip nadenan dom. Têñ namata-nga nac oc sêkên si atac whiñ ma sêmatiñ pwac bu sênem akiñ Kilisi, magoc mboe nasawa sauñ nac oc nalôm pwê bu sênem ngac tiyham. ¹² Nac bu sêkôm bocdinañ, dec tôm nac sic si pwac dinañ popoc ma sêkôm giso atu. ¹³ Ma gêt natô whiñ. Lauwê sawa wakuc natô sêsa lêt oyom-nga e tidôn nac. Nac atac whiñ bu sênsêlên sêlom-sêlom andu, ma sêsec gameñ ti sêuñ lau natô si yom sa. Nac sêsôm yom daêsam so yom nayham dasôm-nga. ¹⁴ Tu dinañ-nga dec aô êlêmê gakên nagôliñ têt lauwê sawa wakuc bu sênem ngac tiyham, sêkôc balêkoc, ma sêyob si andu ti si lau. Ma bocdinañ oc nditôm dom bu yac neñ nacyo dan sôm yom bu pu yac lau dakên whiñ-nga neñ lêt. ¹⁵ Aô gasôm yom dinañ, nahu bu lauwê sawa natô sêhu Anôtô siñ su, ma sêsa Sadañ ndê lêt.

¹⁶ Mac lauwê nan akên whiñ Yisu, nan angô. Awhê sawa dan bu mbo mac nem ton, dec mac anem inj sa andic nawae. Ma bocdinañ oc kên nawapac têt gôlôwac dabuñ dom, ma lauwê sawa nan sêpônâ dau nandô, nan gôlôwac dau oc tôm bu sênem nac sa.

Yom pi lau bata

¹⁷ Lau bata nan sêkên dau sambuc ma sem gôliñ gôlôwac dabuñ napep, nan datoc nac sa ênlêc. Ma nac nan sem mêtê ti

sêndôhôn lau, nan yom dindec hêganôn nac solop. ¹⁸ Gauc nem Anôtô ndê yom nan sêto yêc bocdec bu:

Têt ndoc mac akên makao sêkôm gwelen bolom-nga, nan asô nac tôkwa ahuc dom. Sêneñ bolom natô ô nac si gwelen.

[Diut 25:4]

Ma yac neñ yom dan tiyham yêc bocdec, “Asa nan bu kôm gwelen, nan akên inj ndê naôli têt inj napep.” ¹⁹ Namalac tiger bu êngôliñ yom pi nac bata dan, nan am ngô inj ndê yom dau dom. Magoc lu me tô bu sêpuc inj ndê yom dau dôn, nan goc êmatôc yom dau. ²⁰ Am bu tap sa bu yom nandô, dec sôm ngac bata dau yêc lau hon angô-nga, bu lau sêlic ma sêtoc dau.

Pol gêm la Timoti

²¹ Yêc Anôtô lu Yisu Kilisi ma aña nan Anôtô kêyalin nac sa, nan si angô-nga, nan wasôm têt am bu êmkuc aneñ yom hon dindec, ma kôm mêtê nayham eñ têt lau hon. Lhac whiñ lau ton dan, ma lic ton dan sac dom. ²² Am bu êmyalin lau natô sa tu sêkôm gwelen-nga, dec êmsahê nac si lêt mun, ma kên amam sac nac sep dom. Ma yob daôm bu sa nem lêt nawasi eñ. Ndic ahê lau nan sêkôm mêtê sac, bu wêkain nac si sac nagêyô dom.

²³ Nôm bu nambwa dom. Nôm wain nagec tu am natak-nga. Ma oc nem am sa tu am nem gêmbac nan kôm am napan-nga.

Mêtê hon nan lau sêkôm oc meñ tiawê

²⁴ Lau natô si mêtê sac yêc awê, ma bocdinañ nac si yom pi undambê gi su, ma Anôtô kêmasañ nagêyô su bu kên têt nac têt têt nambu-nga. Ma lau natô si sac yêc siñ dau têt kwahic dec, magoc oc meñ sa tiawê têt têt nambu-nga, ma sêtap si nagêyô sa. ²⁵ Ma nalên tiger, lau gitên natô si mêtê nayham yêc awê. Ma

mêtê ñayham nañ kwahic dec yêc awê dom, nañ oc tòm dom bu yêc siñ dau ña-pan. Oc sa meñ tiawê.

Yom pi lau akiñ ñambwa

6 Sôm têt lau akiñ ñambwa nañ sêkên whiñ Yisu, bu sêsôc si ñadaui ñapu, ma sêtoc ñac sa ñapep. Ñac bu sêkôm dom, goc lau nañ sêlic, nañ oc sêpu Anötö ndê ñaê ti yom nañ yac tandôhôn pi iñ. ²Ma ñgac akiñ ñau bu ndê ñadau kên whiñ Yisu whiñ, goc sôm têt ñgac akiñ dau bu toc dau sa têt iñ ndê ñadau bu iñlu sêti asidôwa tu iñlu si sêkên whiñ-nga lec dom. Magoc iñ nem akiñ iñ ndê ñadau ñapep eñ, ñahu bu iñ ndê gwelêñ oc nem ndê asidôwa kên whiñ-nga nañ Anötö tac whiñ, nañ sa.

Puc pi lau nañ sêndôhôn yom tasan

Êmdôhôn yom hoñ dindec têt lau sêkên whiñ-nga, ma êmgilí ñac bu sêñkuc ñapep. ³Ñamalac ñau bu êndôhôn yom nañ so aneñ yom nañ gato sip bapia dindec, me so yom ñandô nañ Pômdau Yisu Kilisi dau kêdôhôn, me so yom nañ tandôhôn pi Anötö ndê lêt, nañ têt asê bocdec bu. ⁴Iñ ñgac toc dau sa-nga, ma kêyalê gêt ñau ñapep dom. Iñ tac whiñ yom agwa-agwa ñambwa, ma yom nañ kôm lau sêseñ dau. Tu yom kaiñ dinañ-nga dec lau sem lêmun dau, sic dau, sêsôm yom sac-sac pi dau, ma sêkôc gauc sac pi si asidôwai. ⁵Lau kaiñ dinañ si gauc kênsôn, ma sêseñ dau ñapan. Yom ñandô ñau yêc ñac si ñalôm dom. Ñac gauc gêm bu lêt danem akiñ Anötö-nga ti lêt sêtap awa sa-nga ñambwa.

Yom pi lêt atac whiñ mone-nga

⁶Magoc yac bu danem akiñ Anötö ma atac ñayham pi gêt bocke nañ iñ bu kên têt yac, nañ gitôm datap awa ñandô sa su. ⁷Bu têt têt dinañi sêkôc yac, nañ dahôc asê aman sawa, ma dambac

ndu ti aman sawa bocdinañ. ⁸Magoc gêt daneñ-nga ti ñakwê bu yêc yac-nga, dec yac atac ñayham pi gêt dau. ⁹Lau nañ atac whiñ bu sêti lau ti lêtôm, nañ si atac whiñ dinañ oc ti lêt Sadañ êntôm ñac-nga, ma ñac oc sêpeñ ma sêsip iñ ndê akô sêndi. Ñac oc tagatu gêt daêsam, ma sêsa lêt gauc mbasi-nga tu sêtap gêt dau sa-nga, e kôm ñac sêtisac ma sênina. ¹⁰Sac daêsam ñahu yêc lêt atac whiñ mone-nga. Lau ñatô sêhu si sêkên whiñ siñ su, ñahu bu mêtê atac whiñ mone-nga gêm ñac ahuc sambuc. Ma tu dinañ-nga dec ñawapac daêsam tap ñac sa.

Pol gic yomsu Timoti

¹¹O Anötö ndê ñgac, am ngô su nañ. Ndic ahê mêtê sac hoñ dinañ. Êmsahê ñanga bu kôm mêtê gitêt ma sa Anötö ndê lêt eñ. Sap nem kên whiñ ti mêtê atac whiñ lau-nga dôn, puc daôm dôn bu kôm Anötö ndê gwelêñ ma lic ñakam sa dom, ma mbo ti nem lêt malô eñ. ¹²Lhac ñanga ma ndic siñ têt lêtôm hoñ nañ bu ku am nem kên whiñ dulu. Mun-nga lê am hoc yom asê yêc lau daêsam angô-nga bu am kên whiñ Yisu Kilisi. Gêt dau têt asê bu am tap Anötö ndê galem ndôc tamli ñapan-nga sa su. Bocdinañ sap galem dau ña-ñandô dôn ñanga eñ. ¹³Yêc Yisu Kilisi, nañ sôm ndê yom asê solop têt Pontias Pailot, ma yêc Anötö nañ kên gêt hoñ sêmbo tali, nañ angô-nga, aô wandic atu am bocdec bu. ¹⁴Yom hoñ nañ aô gac atu am, nañ êmkuc ñapep, ma sa nem lêt solop ti dabun eñ, e yac neñ Pômdau Yisu Kilisi mbu meñ hôt asê, ¹⁵têt ndoc nañ Anötö kêyalin sa su.

Tampin Anötö dandic ñawaê. Iñ tiger iñ gêt hoñ ñadau. Iñ kin hoñ si Kin, ma pômdau hoñ si Pômdau. ¹⁶Iñ mbo titêm-titêm ma oc pacndê dom. Iñ ndôc ndê ñawê atu ñalôm, têt dom bu ñamalac ñau tigasuc ñawê dau me lic iñ. Iñ ndê

waê ñayham ti iñ ndê ñaclai atu oc yêc ñapañ. Yomandô!

¹⁷ Sôm têt lau ti lêlôm bu sêtoc dau sa dom ma takwê ñac si awa nom-nga bu nem ñac sa lec dom. Bu awa iñ gêt yêc ñapañ-nga dom, oc ñinga. Ndic atu ñac bu takwê Anötö ña kêmwasin yac ña gêt daêsam tu kôm yac atac ñayham-nga. ¹⁸ Ma ndic atu ñac bu sêkôm mêtê ñayham eñ têt lau hoñ, ma bu sêkên si awa ti wapa tu bu sênem lau ñatô sa, ma sêmwasin ñac-nga. ¹⁹ Sêkôm bocdinañ dec ñac oc sêpo si awa ñandô sa yêc un-

dambê tu têt ñambu-nga-nga, ña ñac oc sêtap lêt ñandô dandöc tanli-nga sa.

²⁰ O Timoti. Gweleñ ti yom ñandô hoñ ña Anötö kêt sip am amam, ña yob ñapep eñ. Ndic ahê lau ña sêsap yom ñambwa-ñambwa dôn, ma sêndôhôn yom ña so yom ñandô. Lau dau gauc gêm bu ñac sêtap gauc ñandô sa, magoc mba. ²¹ Lau ña sêkên whin yom tasan dinañ, ña sêhu si sêkên whin Yisu sin su.

Anötö ndê mwasin têt mac.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj

Timoti

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol ndöc gapocwalô ndöc Rom, ma kêsahê bu ñasawa sauñ oc sêndic inj ndu, dec to ndê bapia tilu-nga dindéc têtj Timoti. Pol tac whiñ Timoti ndu andô, ma to bapia dindéc bu puc inj dôn bu lhac ñanga, ma maya dau me töc dau dom bu hoc ñawaê ñayham asê. Inj tac whiñ bu Timoti lhac gitôm Yisu ndê ñgac siñ-nga ñayham danj. Ma Pol gêm la Timoti bu yob dau tu mêtê sac tidau-tidau nañ oc êñsôwec tiatu têtj têtj ñambu-nga, ma kêtj puc inj pi kêdôhônwaga tasanj.

Pol gic hu ndê bapia

1 Aô Pol, nañ gati Yisu Kilisi ndê †apospel kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Inj gic bata bu lau nañ sêkêtj whiñ Yisu Kilisi oc sêtap señ sêndöc tali-nga sa, dec kêyalinj aô sa gati aposel, bu wahoc yom dau asê têtj lau. ²Gato bapia dindéc têtj aneñ atuñgac tac whiñ-nga, am Timoti. Mwasiñ ti tawalô ma yom malô akêtj Damañ Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi têtj am.

Pol puc Timoti dôn

³Aô gam akiñ Anötö tôm damañi sêkôm, ma galhac inj angô-nga ti atac pa su tu aneñ lêtj-nga. Ma tôm ôbwêc ti acsalô, aô gauc gêm am yêc aneñ mbec ñalôm, ma aô gam dange Anötö tu am-nga. ⁴Aô gauc gêm ndoc nañ hêclu dahu dauñ siñ, ma am tañ. Tu dinañ-nga aô tac whiñ bu walic am tiyham, oc kôm aô atac ñayham sa. ⁵Ma aô gauc gêm am nem lêtj kêtj whiñ ñanga-nga. Aô kayalê bu am nem pômwê Lois lu dinam Yunis sêkêtj whiñ ñanga, ma gakêtj whiñ bu am kêkuc injlu si lêtj. ⁶Tu dinañ-nga dec aô bu watenj am bu gauc nem Anötö

ndê mwasiñ nañ am kôc têtj ndoc aô gakêtj amanj sac am. Lhac ñanga ma kôm gwelêñ ña mwasiñ dau ña-ñaclai, gitôm am kôm ya golom tiatu. ⁷Anötö kêtj ndê ñalau têtj yac, ma bocdinañ dec datôc dauñ tu sake-nga? Inj kêtj ndê ñalau tu kêtj ñaclai têtj yac, ma tu dambo ti mêtê atac whiñ lau-nga, ma dayob dauñ neñ lêtj-nga.

⁸Bocdinañ mayam daôm tu hoc yom asê pi yac neñ Pômdau-nga dom. Ma mayam tu aô gandöc gapocwalô tu inj-nga dom. Mba! Lhac ñanga whiñ aô ma hêclu dahôc ñawapac tu Yisu ndê ñawaê ñayham-nga, tôm Anötö dau kêtj ndê ñaclai bu puc hêclu dôn. ⁹Inj gêm yac si ma kêgalêm yac sa bu dasa inj ndê lêtj dabuñ. Inj kôm gêtj dau tu yac neñ ñayham danj-nga dom. Magoc inj kôm tu inj dau ndê mêtê atac whiñ ti êmwasiñ yac-nga. Têtj têtj inj kêtj undambê ti nom su dom, nañ inj kêmatiñ yom tidôn bu êmwasiñ yac tu Yisu Kilisi-nga. ¹⁰Ma yac neñ †Iñgac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi meñ hóc asê nom su, dec Anötö ndê mwasiñ dau meñ tiawê. Ma ñawaê ñayham töc asê bu Yisu Kilisi ku ñaclai dambac ndu-nga dulu, ma inj ti yac neñ señ dandöc tanli ñapañ-nga. ¹¹Ma tu ñawaê ñayham dau-nga, dec Anötö kêyalinj aô sa gati ñgac aheñ-nga ma aposel, ma kêkinj aô bu wandôhôn lau. ¹²Tu dinañ-nga dec gahôc ñawapac dindéc. Magoc aô mayañ dauñ dom, galhac ti atac pa su. Ñahu bu aô gakêtj whiñ Yisu Kilisi, ma aô kayalê inj tidôn. Ma gakêtj dauñ ti neñ gêtj honj sip inj amba, ma gakêtj whiñ bu inj gitôm bu yob ñapap e béc ñambu-nga.

¹³Yom ñandô nañ aô kadôhôn têtj am, nañ kôc dôn gitôm dôhôn ñayham bu êndôhôn têtj lau. Ma lêtj dakêtj whiñ-nga ti atac whiñ asidôwai-nga, nañ gic lau sêkêtj whiñ Yisu Kilisi-nga ñawaê, nañ am sap dôn ñanga. ¹⁴Ñalau Dabuñ nañ mbo yac lau dakêtj whiñ-nga neñ ñalôm, nañ puc am dôn bu yob yom

ɲandô dakêɲ whiɲ-ɲga naɲ aô gakêɲ sip am amam su.

¹⁵ Am kêyalê bu Pigelas lu Hemogene ma lau Esia-ɲga hoɲ naɲ sêmbo malac Rom, naɲ sêhu aô siɲ su. ¹⁶ Magoc aô wateɲ Pômdau bu tawalô Onesiporas ti ndê gôlôwac hoɲ, ɲahu bu iɲ gêm aô sa tidim daêsam. Ma iɲ maya tu aô gandôc gapocwalô-ɲga dom. ¹⁷ Têɲ ndoc iɲ hôc asê malac Rom, naɲ kêsalê aô ɲaɲga e tap aô sa. ¹⁸ Ma am kêyalê su bu têtɲ ndoc aô gambo malac Epesas, naɲ iɲ gêm aô sa daêsam. Tu dinaɲ-ɲga aô wateɲ Pômdau bu tawalô iɲ, ma nem iɲ sa têtɲ béc ɲambu-ɲga.

2 Bocdinaɲ aneɲ balê, lhac ɲaɲga tôm Yisu Kilisi ndê mwasinɲ puc am dôn. ² Yom naɲ aô gahoc asê yêc lau daêsam aɲgô-ɲga, naɲ am ɲgô su ma kêyalê. Kwahic dec aô bu wasôm têtɲ am bu êmyalinɲ lau ɲatô sa, naɲ sêsap Kilisi ma yom ɲandô dôn ɲaɲga, ma êmdôhôn yom dau têtɲ ɲac e sêɲyalê tidôn, goc sêkôm gwelenɲ sêwhiɲ am ma sêndôhôn lau ɲatô. ³ Lhac ɲaɲga ma hôc ɲawapac whiɲ yac, tôm Yisu Kilisi ndê ɲgac siɲ-ɲga ɲayham daɲ. ⁴ ɲgac siɲ-ɲga ɲayham kôc gauc pi iɲ ndê gwelenɲ ndic siɲ-ɲga ɲapaɲ, ma hêgo dau tu gêtɲ ɲatô-ɲga dom. ɲahu bu iɲ bu kôm gêtɲ hoɲ tôm iɲ ndê ɲadau tac whiɲ. ⁵ Ma ɲalêɲ tigeɲ, asa naɲ kêtî whiɲ lau naɲ sênti tu sêhôt gêgêlêc dandi-ɲga, naɲ kêtî kêkuc ɲagôlinɲ solop. Iɲ bu êɲkuc ɲagôlinɲ dom, dec oc tôm dom bu iɲ kôc ɲaôli naɲ gic waê ɲgac ɲamata-ɲga. ⁶ Ma ɲalêɲ solop bu ɲgac gwelenɲ andô kôc gêtɲ ɲandô tu neɲ-ɲga yêc ndê ôm tiɲamata. ⁷ Kôc gauc pi aneɲ yom hoɲ dindec, bu Pômdau oc whê am nem gauc sa pi yom dau ɲahu.

⁸ Am bu hôc ɲawapac, dec gauc nem Yisu Kilisi naɲ sa akêɲ Dawid ndê toɲ, naɲ Anötô uɲ iɲ sa akêɲ lau batê-ɲga. ɲawaê ɲayham naɲ aô gahoc asê, naɲ ɲahu iɲ dau. ⁹ Tu ɲawaê ɲayham dau-

ɲga, dec gahôt ɲawapac ma sêsô aô dôn ɲa sen gitôm ɲgac sac daɲ. ɲac sêsô aô dôn, magoc oc tôm dom bu sêsô Anötô ndê yom dôn. ¹⁰ Aô galic ɲayham bu wahôt ɲawapac, tu bu wanem lau naɲ Anötô kêyalinɲ ɲac sa muɲ su, naɲ sa. Aô bu watôt seɲ têtɲ ɲac bu sêtap Anötô ndê mwasinɲ nem ɲac si-ɲga sa tu Yisu Kilisi-ɲga, ma sêndôt tali ɲapaɲ yêc Anötô ndê gameɲ ɲawê-ɲga.

¹¹ Yom dindec iɲ yom ɲandô solop: Yac bu dambac ndu dawhiɲ Yisu, oc dambo taɲli dawhiɲ iɲ bocdinaɲ.

¹² Yac bu dalhac ɲaɲga têtɲ ndoc ɲawapac tap yac sa, dec yac oc danem gôlinɲ dawhiɲ iɲ.

Yac bu dasôm bu dati iɲ ndê dom ma dasêc iɲ ahuc, dec iɲ oc sêc yac ahuc bocdinaɲ.

¹³ Yac bu dakêɲ whiɲ gwalec, tigeɲ Yisu iɲ Yom ɲandô ɲadau, ma yom bocke naɲ iɲ gic bata tu yac-ɲga, naɲ oc kôm ɲandô sa. ɲahu bu iɲ gitôm dom bu sêc dau ndê yom ahuc.

Anötô ndê lau gwelenɲ-ɲga si lèn

¹⁴ Yom hoɲ dindec, am kêɲ lhac gôlôwac dabuɲ si gauc ɲapaɲ e tidôn ɲac. Yêc Anötô aɲgô-ɲga kêɲ puc ɲac bu sêseɲ dandi tu yom ɲambwa-ɲambwa-ɲga dom. ɲac bu sêseɲ dau, dec oc ɲandô mba, ma oc kôm lau ɲatô si sêkêɲ whiɲ tisac. ¹⁵ Êmsahê ɲaɲga bu kôm nem gwelenɲ hoɲ bu ndic Anötô tandô ɲayham. Ma iɲ oc lic am gitôm ɲgac gwelenɲ-ɲga ɲayham naɲ whê iɲ ndê yom ɲandô sa ɲapep, ma gêtɲ daɲ oc kôm am mayam daôm dom. ¹⁶ Ndic ahê lau naɲ sêɲlinɲ Anötô siɲ ma sem yomgalôm pi gêtɲ ɲambwa-ɲambwa nom-ɲga ɲapaɲ. Bu lau naɲ sêsap yom kainɲ dinaɲ dôn, naɲ si mêtê sac oc êɲsôwec tiatu ɲapaɲ e sêhu Anötô siɲ gacgeɲ. ¹⁷ Ma yom dau oc tiapa ma kôm lau sêtisac, nditôm gambocbôm sac naɲ gêtɲ lau tidac-tidac. Himeneus lu Piletus sêmbo lau dinaɲ si

tonj ñalôm. ¹⁸ Ñlu sêhu yom ñandô sin su. Sêsôm têtj lau bu ndoc lau sêtisa akêtj lau batê-nga meñj hôc asê su. Ma bocdi-nañj sêkôm lau ñatô si sêkêtj whiñj tisac.

¹⁹ Magoc Anötö ndê yom ñandô in gitôm alhô ñanga, nañj in po in ndê gôlôwac dabuñj sa sêlhac ñahô. Ma in kêtj yom ñalhô dinda lu têtj yac bocdec bu, “Lau nañj sêti Pômdau ndê lau, nañj in kêtjalê ñac hoñj tidônj,” ma “Lau hoñj nañj sêsôm bu sêkêtj whiñj Pômdau, nañj sêhu mêtê sac hoñj sinj mañj.”

²⁰ Wapa gwelenj-nga tidau-tidau yêc ñgac ti lêlôm ndê andu ñalôm. Ñatô gic waê gwelenj tiwaê, ma ñatô gic waê gwelenj bambaliñj. Gêtj tiwaê sêmasañj ña gol ma silba, ma gêtj waêmba sêmasañj ña a me nom. ²¹ Ma yêc yac ñamalac bocdinañj. Mêtê daêsam yêc tu tanjukuc-nga. Asa nañj timêtê dau ñapep ma hu mêtê sac hoñj sinj, nañj gitôm gêtj nañj sêmasañj ña gol ma silba. Inj oc ti ñgac akiñj ñayham ma dabuñj bu nem akiñj yac neñj Ñadau, ma inj oc tôm bu kôm gwelenj ñayham-ñayham daêsam.

²² Mêtê ñalôm ñagalac-nga nañj balêi sêkôm, nañj hu sinj gacgeñj. Ma êmkuc lêtj gitêtj ti mêtê dakêtj whiñj-nga ti atac whiñj lau-nga ma lêtj yom malô-nga, tôm lau nañj sêkêtj whiñj Pômdau sêkôm ti ñalôm ñawasi eñj. ²³ Lau nañj sêsenj dau tu yom gauc mbasi-nga, nañj ndic sônj daôm whiñj ñac dom. Bu yom kaiñj dinañj oc li lau sa ma sêkêtj kisa dandi.

²⁴ Asa nañj bu ti Pômdau ndê ñgac akiñj ñayham, nañj ndic ahê yom nañj kôm lau sêsenj dau-nga mañj. Ma inj kôc ndê ñalôm dônj ma tac ñandê ñagahô tu gêtj nañj lau sêkôm têtj inj-nga, nañj dom. Ñayham bu inj ñgac tigauc nañj gitôm bu êndôhônj lau ñatô, ma inj kôm mêtê malô ti ñayham têtj lau hoñj. ²⁵ Lau nañj bu sêsenj Anötö ndê yom ñandô, nañj goc inj oc êndôhônj ñac ti ndê ñalôm malô, bu

mboe Anötö oc kêtj ñac sênem si ñalôm kwi, ma whê ñac si gauc sa e sêñyalê yom ñandô. ²⁶ Ñac oc sêñyalê bu muñj-nga sêpenj sêsip Sadañj ndê akô si, ma sêti inj ndê lau akiñj ñambwa nañj sêkôm tôm inj atac whiñj. Magoc ñac bu si gauc sa ma sênem dau kwi, dec oc tôm bu sêhu Sadañj sinj ma sêsa Anötö ndê lêtj.

Mêtê sac têtj ñambu-nga-nga

3 Aô wasôm têtj am bu têtj têtj ñambu-nga mêtê sac daêsam oc meñj sa.

² Lau oc atac whiñj dau ma atac whiñj mone hôc gêlêc, ñac oc sêpo dau sa ma sêsôm yom sêtoc dau sa-nga daêsam, sêsôm yom sac-sac daêsam, dangapêc têtj damba ti dindai, sênem danje lau nañj sêkêtj gêtj têtj ñac-nga dom, ma sêtec mêtê dabuñj ti mêtê gitêtj. ³ Ñac oc atac whiñj lau dom ma sêsôm yom sac pi ñac, ma ñac oc sêsuc lau ñatô si yom kwi dom. Ñac oc sênem gôliñj dau si lêtj ñapep dom, sêkôm gêtj hoñj bambaliñj tôm si atac whiñj, sêndic lau ti sêkôm ñac ñayom, ma sêtec mêtê ñayham ti gêtj ñayham hoñj. ⁴ Ñac lau sêpêtj biakiñj-nga, lau nañj si lêtj sañsalañj, ma lau sêtoc dau sa-nga. Ñac atac whiñj Anötö dom, tigeñj ñac atac whiñj gêtj ñayham-ñayham nom-nga hôc gêlêc su.

⁵ Ñac sêsa si lêtj gitôm sem akiñj Anötö, tigeñj sêsenj inj ndê ñaclai ahuc. Am mbo ahê lau kaiñj dinañj hoñj. ⁶ Bu ñac si lau ñatô sêmbac yom lau e lau dau sêkôc ñac sa. Ma sêndôhônj ñac si yom tasanj têtj lauwhê gauc babalê, e lauwhê dau sêsoc ñac si yom ñapu. Lauwhê kaiñj dinañj mêtê sac ti mêtê ñalôm ñagalac-nga gêm ñac si ñalôm ahuc. ⁷ Ñac atac whiñj bu sêngô yom daêsam, ma tac whiñj bu lau sêndôhônj ñac, magoc ñac si gauc sa dom pi yom bocke inj yom ñandô. ⁸ Kêdôhônjwaga tasanj dinañj sêkêtj kisa yom ñandô tôm Yanis lu Yambres sêkêtj

kisa Moses.[†] Ijac si gauc tisac su, ma ñac si sêkên whiñ Anötö mbasi sambuc.⁹ Magoc ñac si gwelenj oc nem ñandô dom, ñahu bu lau tiguaç hoñ oc sênjalê bu ñac si lêt in lêt gauc mbasi-nga, tôm Yanis lu Yambres si lêt.

Pol gêm la Timoti

¹⁰ Am daôm kêyalê aô tidônj. Am kêyalê yom hoñ nañ aô kadôhônj, ti anej lêt gambo-nga, ma ñahu bocke dec gakôm gwelenj, anej lêt gakên whiñ-nga ti atac whiñ lau-nga, ma lêt galhac ñaŋga ma gahôc ñawapac ti atac malô-nga.¹¹ Am kêyalê gêt hoñ nañ hóc asê aô yêc malac Antiok, malac Aikoniam ma malac Listra, ma ñawapac ti ñandê hoñ nañ aô gahôc. Magoc Pômdau kêgaho aô su yêc gêt hoñ dinañ.¹² Yomandô wasôm têt am. Lau hoñ nañ sêkên whiñ Yisu Kilisi, ma atac whiñ bu sêsa lêt gitên, nañ lau oc sêkên kisa ñac bocdinañ.¹³ Ma lau sac ti lau tasan si lêt sac oc tisac sambuc. Ijac oc sênjsau lau ma lau oc sênjsau ñac.

¹⁴ Ma am daôm, yom nañ am kédôhônj ma kêt whiñ su, nañ sap dônj. Ijahu bu lau nañ sêndôhônj am, nañ am kêyalê ñac ti ñac si lêt gitên su.¹⁵ Têt ndoc am mbo balê, nañ am kêyalê Anötö ndê yom dabuñ nañ sêto yêc nañ. Yom dau gitôm bu kêt gauc têt yac e dakên whiñ Yisu Kilisi ma datap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga sa.¹⁶ Ma Anötö ndê yom hoñ nañ sêto yêc nañ, in ndê Ijalau gêm gôlinj lau dec sêto. Bocdinañ yom dau in ñayham bu tandôhônj têt lau, tu datôc lau si giso asê ma tamatôc ñac-nga, ma tu dawhê Anötö ndê lêt gitên sa-nga.¹⁷ Yac dakôm bocdinañ tu bu Anötö ndê lau sênjalê in ndê yom hoñ tidônj, ma yom dau nem ñac sa e sêkôm si gêt sambob ñapep eñ.

4 Am kêyalê bu Yisu Kilisi oc mbu menj ti ñaclai atu bu nem gôlinj gêt hoñ, ma in oc êñsahê lau tali ma lau batê pi ñac si mêtê. Yêc in aŋgô-nga, ma yêc Anötö aŋgô-nga, aô bu wandic yomsu am bocdec bu.² Nem mêtê lau, ma whê Anötö ndê yom sa têt ñac tôm têt hoñ. Kêt puc lau bu sêkôm sac dom, ma ñac nañ sêkôm giso, nañ têt ñac si giso asê e sêkac si ñalôm kwi. Êmgilí lau hoñ bu sêlhac ñaŋga. Puc daôm dônj ma lhac ñaŋga ti atac pa su. Ma whê gêt hoñ sa yêc awê têt lau.³ Bu têt oc menj sa, nañ lau oc sêtec bu sênjô yom ñandô pi Anötö ndê lêt. Magoc ñac oc atac whiñ bu sênjô yom nañ puc ñac dônj bu sêkôm mêtê sac-sac tôm ñac dau si atac whiñ. Tu dinañ-nga dec ñac oc sêsap kédôhônjwaga tasan dônj, ma sêhê danja ñac si yom ñapep eñ.⁴ Ijac oc sêpôc dangasuñ ahuc têt yom ñandô, ma tac whiñ bu sênjô lau andô si miñ ñambwa-ñambwa.

⁵ Magoc am ñgac daôm ñgô. Yob daôm bu kôm gêt hoñ ti gauc eñ. Hóc ñawapac ti atac pa su, hoc ñawaê ñayham asê têt lau, ma kôm am nem gwelenj nem akiñ Anötö-nga hoñ ñapep ma ti atac whiñ.

⁶ Ma aô dauñ dec, kasahê bu têt menj kêpiñ bu wahu nom dindec siñ. Anej têt wambo nom-nga gitôm laciñ wain-nga nañ sêkêc pi alta ti da têt Anötö, ma kêpiñ bu pacndê.⁷ Aô galhac ñaŋga ma gac siñ tu Anötö ndê yom ñayham-nga, aô kati e gahôc asê ñabatinj su, ma gakôc anej gakên whiñ dônj.⁸ Pômdau, yac neñ ñgac gitên êmatôc yac-nga kêmasañ ñaôli ñayham bu kêt têt lau gitên têt bêt nambu-nga. Ma malô aô watap ñaôli ñayham dau sa. Magoc aô tañwasênj dom. Lau hoñ nañ sêkên bata Yisu bu mbu menj, nañ oc sêtap si ñaôli ñayham sa bocdinañ.

[†]3:8 Yanis lu Yambres - ñgac lu dinañ si ñaê yac oc datap sa yêc Yom Lêtñsêm Akwa dom. Magoc lau ñatô gauc gêm bu inlu ñgac mbectoma lu nañ sêkôm gêt dalô bu sêhóc gêt gêt dalô nañ Moses kôm. Alic Eks 7:11, 22 ma 9:11.

Pol tac whiṇ bu Timoti tēṇ iṇ ndi

⁹ Aō tac whiṇ bu am ēmasaṇ daōm ṇa-gahō ma tēṇ aō mweṇ. ¹⁰ Bu aō kakin Kresens tēṇ gameṇ Galesia-ṇga gi, ma Taitus tēṇ gameṇ Dalmesia-ṇga gi. Ma Demas hu aō siṇ ma kōlhō tēṇ malac Tesalonika gi, ṇahu bu iṇ tac whiṇ gēṇ nom-ṇga hōc gēlēc su. ¹¹⁻¹² Aō kakin Tikikus tēṇ malac Epesas gi su, ma Luk tawasē dec mbo whiṇ aō. Tēṇ ndoc am mweṇ, goc kōc Mak whiṇ am, bu iṇ ṇgac ṇayham bu nem aō sa tu aneṇ gwelēṇ-ṇga. ¹³ Ma kōc aneṇ ṇakwē baliṇ naṇ gahu siṇ whiṇ Kapus yēc malac Troas, ma kōc aneṇ bapia tilhuṇ. Ma aō tac whiṇ ṇandō bu am kōc aneṇ bōc ṇam-lic ṇatō, naṇ sēto Anötō ndē yom pi, naṇ whiṇ.

¹⁴ Aleksanda, ṇgac pec ain-ṇga dinaṇ, iṇ kēṇ kisa aō ma kōm mētē sac daēsam tēṇ aō. Pōmdau oc kēṇ ṇagēyō tēṇ iṇ, ēṇkuc iṇ ndē mētē sac. ¹⁵ Yob daōm tu iṇ-ṇga, bu iṇ kēṇ kisa yac tu gwelēṇ ṇawaē ṇayham-ṇga, ma kalhac lau ahuc bu sēṇgō dom.

¹⁶ Tēṇ ndoc ṇamata-ṇga naṇ lau Rom-ṇga sēmatōc aneṇ yom, naṇ lau daṇ

sēpuc aō dōṇ dom, hoṇ sēhu aō siṇ. Magoc aō waterṇ Anötō bu suc ṇac si giso kwi. ¹⁷ Tēṇ ndoc dinaṇ Pōmdau dau kalhac whiṇ aō ma puc aō dōṇ, dec gam mētē hoṇ timala ma †lau gameṇ apa-ṇga hoṇ naṇ sēmbō andu sēmatōc yom-ṇga, naṇ sēṇgō. Ma iṇ kēgaho aō su yēc layon whasuṇ.[‡] ¹⁸ Ma aō gakēṇ whiṇ bu iṇ oc nem aō si yēc gēṇ hoṇ naṇ lau sac bu sēkōm tēṇ aō, ma kēṇ aō wandōc ṇayham yēc iṇ ndē gameṇ wandambē-ṇga. Dahoc iṇ ndē waē asē kwahic dec ma tōm bēc hoṇ ndi. Yomandō!

Yom ṇambu-ṇga

¹⁹ Kōm aneṇ acsalō ṇayham tēṇ Prisila lu iṇ nakweṇ Akwila ma tēṇ lau hoṇ naṇ sēmbō Onesiporas ndē andu. ²⁰ Erastac gacgeṇ mbo malac Korin, ma gahu Tropimus siṇ mbo malac Miletus, bu iṇ gēmbac. ²¹ Aō tac whiṇ bu am mweṇ ṇagahō, ma hōc asē dindec muṇ su, naṇ goc ndoc uhō-ṇga. Yubelas lu Pudens, ma Lainas lu Klaudia ma asidōwai gameṇ dindec-ṇga hoṇ sēkēṇ si acsalō tēṇ am. ²² Pōmdau whiṇ am ma iṇ ndē mwasinṇ puc mac hoṇ dōṇ.

[‡]4:17 Pol sōm bu Pōmdau gēm iṇ sa bu layon seṇ iṇ dom. Tēṇ tēm dinaṇ lau naṇ sēkēṇ kisa lau sēkēṇ whiṇ-ṇga naṇ sēkēṇ daēsam tēṇ layon seṇ ṇac. Tigeṇ ṇac sic yao bu sēkēṇ lau Rom-ṇga tēṇ layon dom. Pol iṇ ṇgac Rom-ṇga (Apo 16:37) ma tu dinaṇ-ṇga lau atu-tu gauc gēm bu Pol ndē yom dinaṇ iṇ gitōm yom gōliṇ, ma lau sac naṇ sēkēṇ kisa iṇ, naṇ iṇ gēm dōhōṇ ṇac pi layon.

Pol ndê bapia têtj

Taitus

Yom whê bapia dindec sa-nga

Taitus inj ngac Israel-nga dom, magoc inj ngô nawaê nayham nanj Pol hoc asê, dec kêñ whiñ Yisu Kilisi. Tiñambu inj kêsêlêñ whiñ Pol, ma kôm gwelêñ nawaê nayham-nga whiñ inj. Inj pi malac Jerusalem whiñ Pol lu Banabas têtj têtj nanj injlu si sêlic lau aposel yêc dinanj (Gal 2:1; Apo 15:2). Pol kêkinj Taitus têtj malac Korin tidim lu (2 Kor 7:6-7; 8:6, 16), ma tiñambu injlu sêkôm gwelêñ sêmbo nduc Krit. Pol hu Taitus sinj mbo nduc Krit tu yob lau sêkêñ whiñ-nga nanj sêmbo dinanj (Taitus 1:5), ma tiñambu inj to bapia dindec têtj Taitus.

Yêc bapia dindec Pol to yom pi lêtj bu Taitus ênyaliñ lau bata sa tu sênem gôlinj lau sêkêñ whiñ-nga. Inj kêñ puc Taitus pi kêdôhônwaga tasanj, ma whê inj ndê gauc sa pi yom tu êndôhôn têtj lau sêkêñ whiñ-nga, ma pi mêtê nayham ma lêtj gitêtj tu sênkuc-nga. Yom atu nanj Pol tac whiñ bu lau sêkêñ whiñ-nga gauc nem napanj, nanj bu nac sêti lau wakuc na ñalau Dabuñ ndê ñaclai (2:14; 3:1-8).

Pol gic hu ndê bapia têtj Taitus

1 Aô Pol, Anötö ndê ngac akinj ma Yisu Kilisi ndê †aposel, gato bapia dindec. Aô gati aposel bu wapuc lau nanj Anötö kêyaliñ nac sa, nanj dônj, tu bu sêkêñ whiñ Yisu ñangga, ma sênjyalê yom ñandô nanj tôc Anötö ndê lêtj gitêtj têtj nac tu sênkuc-nga. ²Ma lau nanj sêkêñ whiñ ma ñangga wambu yom ñandô dau, nanj sêkêñ bata mwasiñ dandöc tanjli napanj-nga. Anötö gic bata mwasiñ dau têtj yac muñ su, têtj ndoc inj kêñ undambê ti nom su dom. Ma yac tanjyalê bu Anötö gitôm dom bu êñsau yac, ma boc-dinanj yom bocke nanj inj kêmatinj tidônj, nanj oc

ñandô sa. ³Yac neñ Anötö Nem Yac Si-nga kêyaliñ ndoc sa bu yom pi mwasiñ dau meñ sa tiawê, dec kwahic dec gic atu aô ma kêñ yom dau sip aô amanj bu wahoc asê têtj lau.

⁴Bapia dindec gato têtj am Taitus, nanj aô galic am gitôm aô atuñ ñandô tu hê-clu neñ dakêñ whiñ-nga. Mwasiñ ti yom malô têtj am, akêñ Damanj Anötö lu yac neñ †ñgac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi.

Taitus ndê gwelêñ

⁵Aô gahu am sinj mbo nduc Krit, ñahu bu aô tac whiñ bu am mbo whiñ lau sêkêñ whiñ-nga ma ndic dabinj gwelêñ ñatô. Ma êmyaliñ lau bata sa tôm malac ndi, tôm nanj gasôm têtj am muñ su. ⁶Lic bu ñamalac bocke nanj am bu kêñ ti ngac bata, nanj ndê lêtj bocdec. Inj ngac nanj ndê giso mbasi, ma inj gêm awhê tigenj. Inj ndê balêkoc sêkêñ whiñ Yisu, sênjgô yom, ma sêsa si lêtj malô. Ma bocdinanj lau ñang oc tôm dom bu sênjgôlinj yom pi nac. ⁷Bu ngac nanj ti gôlôwac dabuñ si ñagôlônj, nanj yob Anötö dau ndê gênj, ma bocdinanj lic bu inj ngac nanj kôm giso ñang dom. Lau sêtoc dau sa-nga, lau atac ñandê-nga, lau sêndic lau bambalinj-nga, lau sênôm gênj êñjinj nac-nga, ma nac nanj atac whiñ mone kêlêc, nanj si ñang oc tôm dom bu ti ngac bata. ⁸ñgac nayham bu am kêñ ti ngac bata, nanj ñamalac kôc lau sa ma êmwasiñ nac-nga, inj atac whiñ mêtê nayham ti gênj nayham honj, inj ñamalac gauc nawa, ma inj sa ndê lêtj gitêtj ti dabuñ ma timêtê dau ñapep. ⁹Inj sap yom ñandô dakêñ whiñ-nga tôm aposel sêndôhônj, nanj dônj. Ma bocdinanj dec inj gitôm bu whê yom sa ñapep bu puc lau dônj, ma tôc lau nanj sêseñ yom ñandô, nanj si giso asê.

¹⁰Bu lau sêseñ yom ñandô-nga ñaêsam dec sêmbo. ñac lau whapanj ñambwa nanj sêndôhônj yom tasanj tu sênjgau lau-nga. Ma mêtê kainj dinanj, lau nanj sêsap lau Israel-nga si †pwac

sêse ñamlic ñatô su-nga dôn, nañ sêkôm hóc gêlêc su. ¹¹Sôm têt lau dinañ bu sênem dau dôn. Bu yom nañ sêndôhôn, nañ yom so, ma kêñsôn lau daêsam si sêkên whiñ. Ma sêndôhôn yom dau tu sêkôc awa-nga ñambwa. ¹²Ñac dau si propet dañ hoc yom asê pi ñac ma sôm, “Lau Krit ñac lau tasan ma lau siñsêlêc. Ñac lau oyom dinda, ma êlêmê señ gêt ñawahô.” ¹³Yom dau iñ yom ñandô. Bocdinañ sôm yom sêmbalañ-nga solop têt lau Krit nañ sêndôhôn yom tasan, bu sênem dau kwi ma sêkên whiñ yom ñandô. ¹⁴Ma sêhu l au andô Israel-nga si miñ ñambwa-ñambwa hoñ siñ, ma sêsôc lau nañ sêhu yom ñandô siñ, nañ si ñagôliñ ñambwa ñapu tiyham dom.

¹⁵Lau nañ si ñalôm ñawasi, nañ si gêt hoñ oc ñawasi bocdinañ. Magoc lau ti ñalôm ñadômbwi nañ sêkên whiñ Yisu dom, nañ si gêt dañ oc ñawasi yêc Anötô aŋgô-nga dom. Ñac si gauc ti ñalôm ñadômbwi sa ma tisac su. ¹⁶Lau kaiñ dinañ sêsôm bu sênjalê Anötô, magoc ñac si mêtê tôc asê bu sênjalê iñ dañ dom. Ñac lau sac sambuc, ma lau dañgapêc-nga. Oc tôc bu ñac sêkôm gêt ñayham dañ dom.

Pol kêt yom têt Taitus bu êndôhôn têt lau

2 Taitus, êmdôhôn lau êmkuc yom ñandô nañ lau sêkên whiñ-nga hoñ sênkuc. ²Êmdôhôn laungac akwa-kwa bu sênôm gêt êñiñ ñac-nga dom ma sêmbo gauc ñawa eñ, sêtîmêtê dau ñapep, ma sêsa si lêt solop eñ. Puc ñac dôn bu sêsap yom ñandô dakên whiñ-nga ma mêtê atac whiñ lau-nga dôn, ma sêlhac ñaŋga. ³Ma ñalêt tigeñ dinañ, êmdôhôn lauwhê akwa-kwa bu sêsa si lêt gitôm lauwhê dabuñ andô, sêsôm yom bambaliñ pi lau dom, sênôm wain êñlêc dom, ma sêti kêdôhônwaga mêtê ñayham-nga. ⁴Bocdinañ ñac oc sêtôm bu sêndôhôn lauwhê wakuc bu atac

whiñ si laungaci ti balêkoc, ⁵sêtîmêtê dau ñapep, sêsa lêt ñayham ma ñawasi, sêkôm si gwelêñ andu-nga ñapep eñ ma ti atac whiñ, ma sêsôc si laungaci ñapu. Ñac bu sêkôm bocdinañ, dec oc tôc dom bu lau nañ sêkên whiñ dom, nañ sêsu Anötô ndê yom susu.

⁶Ma êmgilf balêi wakuc bu sênem gôliñ si lêt ñapep. ⁷Am daôm yob nem lêt hoñ bu ti dôhôn ñayham bu balêi sêlic ma sênkuc. Gêt bocke nañ am bu êmdôhôn têt ñac, nañ am daôm kôm muñ, goc ñac sêlic ma sênkuc. Kôm ti ñandô ma ti nem ñalôm sambuc eñ. ⁸Yob nem whamsuñ bu sôm yom ñayham eñ têt ndoc am bu êmdôhôn ñac, ma bocdinañ lau dañ oc sêtôm dom bu sêpu am nem yom. Ma bocdinañ lau nañ sêkên kisa am, nañ oc tôc dom bu sêtap yom dañ sa bu sênjôliñ pi yac lau dakên whiñ-nga, ma tu dinañ-nga ñac oc maya dau.

⁹Sôm têt lau akiñ ñambwa nañ sêkên whiñ Yisu, bu sêsôc si ñadaui si yom hoñ ñapu, ma sêsôm yom sac dañ pi ñac dom. Sênem akiñ ñapep, tu bu si ñadaui sêlic ñac ñayham-nga. ¹⁰Ñac sênem kañ si ñadaui si gêt dom, dec ñadaui oc atac lu-lu dom bu sêkên gêt sip ñac amba bu sêyob. Ñac bu sêkôm si mêtê hoñ ñapep, dec lau daêsam oc tac whiñ bu sênjô yom nañ tandôhôn pi yac neñ Anötô, nañ gêm yac si.

Anötô ndê mwasiñ nem yac si-nga ña-ñandô

¹¹Bu Anötô kêkiñ Kilisi sip nom meñ ma mbac ndu tu lau hoñ-nga, ma bocdinañ iñ ndê mwasiñ atu nem lau si-nga meñ sa tiawê. ¹²Ma mwasiñ dau gêm yac sa tu lêt dambo nom-nga, ma kêdôhôn yac bu dapuc dômwên mêtê sac nom-nga hoñ, ma datîmêtê dauñ bu dasa lêt gitên ti dabuñ eñ. ¹³Dasap lêt dau dôn, ma dahôn bêc ñayham nañ dakên batan dambo, nañ yac neñ Anötô tiwae ma

Ŋgac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi, oc mbu meŋ ti ŋawasi atu. ¹⁴Yisu Kilisi kên dau tu yac-nga, bu nemlhi yac ma êngapwêc yac su yêc sakiŋ mêtê sac-nga, ma bu kôm yac dati iŋ dau ndê lau wakuc. Ma iŋ atac whiŋ bu yac dambo ti lêŋ ŋawasi ma dakêŋ neŋ ŋalôm sambuc tu dakôm mêtê ŋayham-nga.

¹⁵Taitus, êmdôhôn yom hoŋ dindêc têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga. Êmgilí ŋac ti ŋaŋga bu sêsôc yom dau ŋapu, ma lau naŋ sêkôm giso, naŋ êmatôc ŋac ti ŋa-clai bocdinaŋ. Ma yob daôm ŋapep bu lau daŋ sêpu am dom.

Lau sêkêŋ whiŋ-nga si lêŋ wakuc

3 Whê sa tiyham têtŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga, bu mêtê ŋayham bocdec gic ŋac ŋawaê. Sêsôc gôliŋwaga ti lau bata ŋapu, ma daŋga wambu yom ŋapep. Ma ŋac sêhê gauc pi mêtê ŋayham e sêkôm ŋapaŋ. ²Ŋac sêsôm yom sac-sac pi lau dom, sêseŋ dau dom, ma sêkôm mêtê malô têtŋ lau hoŋ. Ma sêmbo ti sêŋg-winiŋ dau ma sêtoc lau hoŋ sa ŋapep. ³Bu kwahic dec yac dasa neŋ lêŋ ti-wakuc. Magoc muŋ-nga, yac dakêŋ whiŋ su dom, ma dasa lêŋ gauc mbasi-nga. Yac lau daŋaŋpêc-nga, ma mêtê ŋalôm ŋagalac-nga ti mêtê nom-nga kôm yac neŋ gauc kênsoŋ e tam akiŋ mêtê sac dau tac ŋawaê. Dambo ti dalic lau ŋatô sac ma tam lêmuiŋ ŋac, ma mêtê atac tec asidôwai-nga gêm yac hoŋ ahuc. ⁴Tigeŋ tiŋambu yac neŋ Anötö Nem Yac Si-nga ndê lêŋ tawalô ti atac whiŋ yac-nga meŋ tiawê. ⁵Iŋ gêm yac si, tu yac neŋ lêŋ ŋayham daŋ-nga dom, magoc tu iŋ dau ndê mêtê tawalô yac-nga. Iŋ gêm yac si ŋalêŋ bocdec. Iŋ kêgwasiŋ yac neŋ mêtê sac hoŋ su dec yac dati lau wakuc, ma Ŋalau Dabuŋ wê yac dasa neŋ lêŋ tiwakuc. ⁶Yomandô. Tu Yisu Kilisi yac neŋ Ŋgac Nem Yac Si-nga, dec Anötö kêmwasinŋ yac kêlêc ma kên Ŋalau Dabuŋ dau sip yac neŋ ŋalôm. ⁷Iŋ kôm boc-dinaŋ dec

sam yac bu lau gitêŋ, kêkuc iŋ ndê lêŋ êmwasiŋ yac-nga. Ma kwahic dec yac dawêkaiŋ gameŋ dandôc taŋli ŋapaŋ-nga, naŋ dakêŋ bataŋ dambo. ⁸Yom hoŋ dinaŋ iŋ yom ŋandô ma ŋayham tu dakêŋ whiŋ-nga.

Aô tac whiŋ bu am puc aneŋ yom hoŋ dôn têtŋ gôlôwac dabuŋ, bu lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Anötö, naŋ sêyob dau ŋapep bu sêkôm mêtê ŋayham ŋapaŋ. Lêŋ dinaŋ iŋ lêŋ ŋayham ma oc êmwasiŋ lau hoŋ.

⁹Am ndic ahê lau naŋ êlê mê sêseŋ dau tu yom gauc mbasi-nga, ma tu yom pi abaŋi si ŋaê-nga. Ma ndic ahê lau naŋ sêwhê dau kôc ma sêseŋ dau pi lau Israel-nga si yomsu. Ŋahu bu ŋac si yom hoŋ dinaŋ ŋandô mba, ma oc nem lau sa dom. ¹⁰Asa naŋ bu kôm mêtê whê lau kôc-nga, naŋ sôm iŋ. Iŋ bu kôm tiyham, goc sôm iŋ tidim lu-nga. Ma iŋ bu sôc ŋapu dom, dec am ti lau sêkêŋ whiŋ-nga hoŋ apuc dômwêm iŋ. ¹¹Am kêyalê su, bu ŋamalac kaiŋ dinaŋ ndê lêŋ kênsoŋ, ma iŋ kôm sac. Iŋ kic dau ndê yom tu tap Anötö ndê matôc sa-nga, ŋahu bu iŋ sap lêŋ naŋ iŋ kêyalê bu lêŋ so, naŋ dôn.

Yom ŋambu-nga

¹²Malô waŋkiŋ Atemas me Tikikus têtŋ am loc, ma têtŋ ndoc iŋlu si daŋ hóc asê am, naŋ êmsalê seŋ bu têtŋ malac Nikopolis mweŋ ŋagahô ma lic aô. Ŋahu bu aô gauc gêm bu wambo malac dindê têtŋ ndoc uhô-nga. ¹³Têtŋ ndoc Senas, ŋgac êmatôc yom-nga, lu Apolos bu sêhu nduc Krit siŋ, naŋ goc kôm gêŋ hoŋ bu êmasaŋ iŋlu si seŋ gwanaj. Ma bocdinaŋ iŋlu oc sêpôn da gêŋ daŋ dom. ¹⁴Êmdôhôn yac neŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga bu sêkôm gwelêŋ ŋayham tu bu sêkôm kwa dau ma sênem lau naŋ sêpôn da dau, naŋ sa-nga. Ma bocdinaŋ ŋac si sêkêŋ whiŋ oc nem ŋandô. ¹⁵Lau hoŋ naŋ sêmbo sêwhiŋ aô, naŋ sêkêŋ si ac-salô têtŋ am. Ma aô wandac am bu kên

anerj acsalô tên lau sêkên whiη-ηga hoη
naη atac whiη yac. Pômdau ndê mwasiη
whiη mac hoη.

Pol ndê bapia têtj

Pilemon

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pilemon dau inj ngac kênj whinj Pômdau-nga nanj ndöc malac Kolosi, ma inj ngac ti lêlôm. Muñ-nga Pilemon gêmlihi ngac danj ñaê Onesimus bu ti inj ndê ngac akiñ jambwa, magoc malô inj siñ Pilemon ma kölhö gi mbo malac danj. Tiñambu Onesimus ngô ñawaê ñayham nanj Pol hoc asê e inj gêm dau kwi ma kênj whinj Yisu. Inju sêmbo sêwhinj dau e Pol bu êñkinj Onesimus mbu têtj Pilemon ndi, dec to bapia dindéc têtj inj. Lau Rom-nga si yomsu danj yêc bocdec bu, ngac akiñ bocke nanj siñ ndê ñadau ma kölhö su yêc inj, nanj tôm bu ñadau ndic inj ndu. Tu dinanj-nga dec Pol to bapia ma ndac Pilemon bu kôc Onesimus sa ti atac ñayham, ma lic inj tôm ngac akiñ dom, magoc tôm asidôwa kênj whinj-nga danj. Bu kwahic dec ngac dau kênj whinj Yisu Kilisi.

Pol whê bapia dindéc ñahu sa

1 Aô Pol, nanj gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga, alu Timoti yac neñ asidôwa, ato bapia dindéc têtj Pilemon, alu mba silip ñayham nanj kôm Anötö ndê gwelenj whinj alu. ²Ma yac ato têtj lau sêkênj whinj-nga nanj êlêmê sêkac sa bu sêlic om sêmbo am nem andu, ma têtj yac neñ lhuñwê Apia, ma têtj Akipus yac neñ asidôwa nanj kôm gwelenj whinj yac tôm Anötö ndê ngac siñ-nga ñayham. ³Mwasinj ti yom malô akênj Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, têtj mac hoñ.

Pol gêm dange Anötö tu Pilemon-nga

⁴Yêc aneñ mbec hoñ ñalôm, aô gauc gêm am, ma gam dange aneñ Anötö tu am-nga. ⁵Ñahu bu aô gangô bu am kênj

whinj Pômdau Yisu ñanga, ma am atac whinj Anötö ndê lau dabuj hoñ. ⁶Aô gateñ mbec bu mwasinj ñayham hoñ nanj yac datap sa yêc Kilisi, nanj oc lhac am nem gauc ñamata tôm bêc hoñ. Ma bocdinañ am nem kênj whinj oc nem ñandô daêsam ma nem lau daêsam sa. ⁷O aneñ asidôwa, ñawaê pi am nem mêtê atac whinj lau sêkênj whinj-nga ti gêm ñac sa-nga, dec kôm aô atac ñayham atu ma puc aô dônj.

Pol gêm malô Pilemon ndê ñalôm tu Onesimus-nga

⁸Aô bu wandac am tu gênj danj-nga. Gitôm bu wandic atu am bu kôm gênj dau tu Kilisi ndê ñaê-nga. ⁹Magoc tu mêtê atac whinj dauñ-nga, dec wasôm jambwa têtj am. Am kêyalê aô su, aô ngac andô Pol nanj gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga. ¹⁰Aô bu wanem aô neñ balê Onesimus awha têtj am. Inj ngô mêtê nanj aô gahoc asê yêc gapocwalô, ma kênj whinj dec aô gasam inj bu aô atungac. ¹¹Muñ-nga inj gêm akiñ am, tigenj inj hu am siñ dec am gêlic inj bu ngac akiñ sac. Magoc kwahic dec inj ti ngac akiñ ñayham tôm bu oc nem alu lu-lu sa. ¹²Aô tac whinj inj ñandô, magoc kwahic dec wanjinj inj mbu têtj am loc. ¹³Aô gandöc gapocwalô tu gwelenj ñawaê ñayham-nga, ma aô tac whinj bu wakôc Onesimus dônj gacgerj mbo whinj aô bu nem aô sa. Am bu lic ñayham bu hu inj siñ bu mbo whinj aô, dec am oc nem aô sa ñandô. ¹⁴Magoc aô gatec bu wakac am bu hu inj siñ têtj aô. Aô atac whinj bu am kôm tu am daôm nem atac whinj-nga. Tu dinanj-nga dec aô oc wakôc inj dônj bu mbo whinj aô lec dom, bu aô gangô yom gatô yêc am su dom.

¹⁵Mboe Anötö gêlic ñayham bu Onesimus hu am siñ ñasawa apê, tu bu inj tap señ ndöc tali ñapañ-nga sa, ma bocdinañ inj oc mbu loc ma mbo whinj am ñapañ eñ. ¹⁶Ma inj oc mbo whinj am gitôm ngac

akiŋ ɲambwa dom. Kwahic dec iŋ hōc gēlēc ɲgac akiŋ, iŋ ti am nem asidōwa tac whiŋ-ɲga solop. Aō atac whiŋ iŋ ndu andō, magoc aō kayalē bu am oc atac whiŋ iŋ hōc gēlēc. Ʋahu bu iŋ am nem ɲgac akiŋ, ma iŋ am nem asidōwa kēŋ whiŋ Pōmdau-ɲga whiŋ.

¹⁷ Bocdinaŋ am bu lic aō tōm nem asidōwa daŋ, dec kōc iŋ sa tōm am kōc aō dauŋ sa. ¹⁸ Giso me tōp bocke naŋ iŋ kōm tēŋ am, naŋ hu siŋ sip aō amaŋ. ¹⁹ Aō Pol gato yom dindec ɲa aō dauŋ amaŋ, ma aō wasōm tēŋ am bu aō oc waō iŋ ndē tōp tēŋ am. Magoc gauc nem bu am daōm nem tōp yēc aō bocdinaŋ, ɲahu bu tu aō-ɲga dec am tap seŋ mbo tamli-ɲga sa. ²⁰ O aneŋ asidōwa, aō wandac am bu kōc Onesimus sa tu Pōmdau Yisu Kilisi ndē ɲaē-ɲga, dec oc kōm aneŋ ɲalōm tigahō. ²¹ Aō gato bapia dindec

tēŋ am, ma gakēŋ whiŋ bu am oc sōc aneŋ yom ɲapu, ma kōc Onesimus sa ti atac whiŋ, hōc gēlēc gēŋ naŋ aō gandac, naŋ su.

Yom ɲambu-ɲga

²² Ma gēŋ daŋ tiyham. Aō wandac am bu êmasaŋ am nem andu ɲalōm daŋ gwanāŋ, tu aō waloc wambo-ɲga. Ʋahu bu aō gakēŋ whiŋ bu Anōtō oc ɲgō mac nem mbec, dec gakēŋ batāŋ bu wahu gapocwalō siŋ ma wati ɲacleŋ mac. ²³ Epapras naŋ ndōc gapocwalō whiŋ aō tu Yisu Kilisi-ɲga, naŋ kēŋ ndē acsalō tēŋ am. ²⁴ Ma Mak lu Aristakus, ma Demas lu Luk naŋ sēkōm gwelerŋ sēwhiŋ aō, naŋ bocdinaŋ.

²⁵ Pōmdau Yisu Kilisi ndē mwasiŋ puc mac hoŋ nem ɲalōm dōŋ.

Hibru

Yom whê bapia dindec sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindec, naŋ to ndê ɲaê dom, magoc iŋ kêyalê lau Israel-nga si lêŋ ti sakiŋ akwa, ma yom naŋ sêto yêc Yom Lêŋsêm Akwa, naŋ tidôn. Lau ɲatô gauc gêm bu mboe Banabas to, ma ɲatô gauc gêm bu ɲgac daŋ ɲaê Apolos to, tigen yac tanyalê dom bu asa solop to bapia dau.

Bapia dindec hêganôn lau Israel-nga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi. Lau dau sêtap kisa daêsam sa tu ɲac si sêkêŋ whiŋ-nga, dec ɲatô gauc gêm bu sêmbu sêtêŋ si lêŋ akwa sem akiŋ Anötö-nga sêndi. Tu dinaŋ-nga, ɲamalac naŋ to bapia dindec, naŋ bu puc ɲac si sêkêŋ whiŋ Kilisi dôn. Iŋ tôc asê tiawê bu Yisu ndê waê hôc gêlêc Anötö ndê aŋela si, ma hôc gêlêc Moses ndê bocdinaŋ. Ma Yisu iŋ ti dabuŋsiga atu pwac wakuc-nga, naŋ hôc gêlêc lau Israel-nga si lau dabuŋsiga pwac akwa-nga su. Ma Yisu ndê sakiŋ pwac wakuc-nga dau, hôc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-nga si sakiŋ su bocdinaŋ.

Bapia dindec whê sa bu lêŋ tigen yêc bu lau sêti lau gitêŋ yêc Anötö aŋgô-nga, naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi dau. Tu dinaŋ-nga dec ɲamalac naŋ to bapia dindec, naŋ bu êŋgilí lau bu sêsap si sêkêŋ whiŋ Yisu dôn ɲanga. Iŋ to yom pi lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Anötö têŋ Abraham ndê têm ma meŋ, ma toc ɲac sa ti dôhôn ɲayham bu lau têm kwahic dec-nga sêŋkuc. Ma iŋ tôc lêŋ ɲayham têŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga bu sêlhac ɲanga têŋ ndoc ɲawapac me kisa tap ɲac sa, ma sêsap mêtê atac whiŋ asidôwai-nga dôn.

Yisu tôc Anötö ndê ɲawasi asê

1 Muŋ-nga Anötö hoc iŋ ndê yom asê têŋ abaŋi Israel-nga tidim daêsam

ma ɲalêŋ daêsam, ɲa iŋ ndê lau propet.

² Magoc tiŋambu iŋ kêkiŋ iŋ dau Atuŋ-gac sip nom meŋ, ma Atu dau hoc Anötö ndê yom asê têŋ yac. Anötö kêŋ undambê ti nom ma gêŋ hoŋ ɲa Atu dau, ma kêŋ iŋ ti ɲadau bu wêkaiŋ gêŋ hoŋ.

³ Atu dau ndê yom ɲa-ɲaclai yob gêŋ hoŋ, ma ti ɲac si ɲahu sêmbo-nga. Iŋ kôc Damba Anötö aŋgô solop, ma dalic Anötö ndê ɲawasi atu yêc iŋ. Iŋ sip nom meŋ ma kêmasaŋ lêŋ bu êŋgwasiŋ yac neŋ mêtê sac ɲ adômbwi su, goc mbu pi undambê gi ndôc Anötö ɲaclai ti ɲawasi ɲadau ndê andô-nga.

Anötö toc Atu sa hôc gêlêc aŋela su

⁴ ɲalêŋ dinaŋ Anötö toc iŋ ndê Atu sa hôc gêlêc aŋela hoŋ su, ma ɲaê ti waê naŋ Anötö kêŋ têŋ iŋ, naŋ hôc gêlêc aŋela hoŋ si su bocdinaŋ. ⁵ Gauc nem yom naŋ Anötö gic bata pi kiŋ naŋ oc wêkaiŋ Dawid ndê pôn kiŋ-nga, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neŋ atuŋgac solop, ma aô gati am Damam.

[BW 2:7]

Ma sêto yom kaiŋ tigen pi iŋ bocdec bu:

Aô wati iŋ Damba, ma iŋ oc ti aô Atuŋgac.

[2 Sam 7:14]

Yom lu dinaŋ gic waê Anötö Atu solop, magoc Anötö sôm yom kaiŋ dinaŋ pi aŋela daŋ dom.

⁶ Ma têŋ ndoc Anötö kêkiŋ Atu mbêc dau sip nom meŋ, naŋ iŋ sôm yom pi iŋ tôm sêto yêc bocdec bu:

Anötö ndê aŋela hoŋ sêpôn haduc têŋ iŋ ma sêtoc iŋ sa sêndic ɲawaê.

[Diut 32:43 LXX][¶]

⁷ Aṇela dau sem akiṇ Anötö, tòm yom naṇ iṇ sôm pi ṇac bocdec bu: Iṇ kêkiṇ iṇ ndê aṇela bu sênem akiṇ iṇ gitôm mbu ma gitôm ya ṇawahô.

[BW 104:4]

⁸ Magoc iṇ toc iṇ Atunṇac sa kêlêc, ma sôm yom pi iṇ bocdec bu: O Anötö, am nem gôliṇ oc yêc titêm-titêm, ma am oc nem gôliṇ am nem lau ti lêṇ gitêṇ eṇ.

⁹ Am tac whiṇ lêṇ gitêṇ ma tec lêṇ sac, ma tu dinaṇ-ṇga dec Anötö, am nem Anötö, toc am sa hôc gêlêc nem asidôwai hoṇ su, ma kêṇ atac ṇayham kêsalê am ahuc, gitôm iṇ kêc ndip kwi pi am e gêm am ahuc.

[BW 45:6-7]

¹⁰ Ma sêto yom daṇ tiyham pi Atunṇac, naṇ yêc bocdec bu:

O Pômdau, têṇ têm ṇamata-ṇga andô, am kêmasaṇ nom ti gêṇ hoṇ, ma undambê iṇ am amam ṇa-gweleṇ.

¹¹ Nom ti undambê oc sêniṇga, magoc am oc mbo. Gameṇ lu dinaṇ oc sêti-sac gitôm ṇakwê akwa. ¹² Am oc kôc undambê ti nom su, tòm ṇamalac daṇ kôc ndê ṇakwê akwa su ma kêlhuṇ sa. Tigêṇ am oc nem daôm kwi dom, ma am nem têm mbo-ṇga oc pacndê dom bocdinaṇ.

[BW 102:25-27]

¹³ Ma yom daṇ tiyham Anötö sôm gic waê iṇ Atunṇac bocdec bu: Am ndöc aô amañ andô-ṇga e nditôm aô wakêṇ nem ṇacyo sêsôc am gahim ṇapu.

[BW 110:1]

Iṇ sôm yom kaiṇ bocdinaṇ pi aṇela si daṇ dom. Mba! ¹⁴ Anötö ndê aṇela ṇac ṇalau naṇ sem akiṇ iṇ, ma iṇ kêkiṇ ṇac

bu sênem akiṇ lau naṇ sêwêkaiṇ mwasiṇ sêndöc tali-ṇga.

Dayob daun bu daso mwasiṇ dandöc taṇli-ṇga dom

2 Tu dinaṇ-ṇga dec yom naṇ Anötö ndê Atu hoc asê, ma yac daṇḡô ṇawaê su, naṇ dakôc tidôṇ lhac neṇ gauc ṇapaṇ, bu daso Anötö ndê mwasiṇ dom. ² Gauc nem abañi Israel-ṇga naṇ aṇela sêhoc Anötö ndê yomsu asê têṇ ṇac. Yom dau iṇ yom ṇambwa dom. Bu ṇac si asa naṇ kêgiliṇ yomsu dau ṇadaṇ, me daṇgapêc têṇ Anötö, naṇ tap ṇagêyô sa tu gêṇ dinaṇ-ṇga. ³ Bocdinaṇ yac lau têm kwahic dec-ṇga bu dapuc dômwêṇ Anötö ndê mwasiṇ atu naṇ kôm tu nem yac si-ṇga, dec ṇalêṇ mba bu dalhö su yêc iṇ ndê matôc. Pômdau Yisu hoc yom asê pi mwasiṇ dau su, ma lau naṇ sêṇḡô sa iṇ whasuṇ solop, naṇ sic dulu têṇ yac ma sêpuc dôṇ bu yomandô. ⁴ Ma Anötö dau puc yom dau dôṇ bocdec bu. Iṇ kêṇ ṇaclai têṇ lau naṇ sêhoc yom dau asê bu sêkôm gêṇ dalô ti gêṇ atu-tu tidau-tidau, ma iṇ puc ṇac dôṇ ṇa ṇalau Dabuṇ ndê mwasiṇ tidau-tidau, naṇ gic sam têṇ ṇac tôm iṇ ndê atac whiṇ.

Yisu meṇ ti ṇamalac bu kôm Anötö ndê lêṇ nem yac si-ṇga ṇandô sa

⁵ Yom pi têm wakuc, naṇ yac asôm asê su. Ma têṇ ndoc dau meṇ sa, naṇ goc aṇela daṇ oc sênem gôliṇ dom. ⁶ Magoc gauc nem yom naṇ ṇamalac daṇ sôm têṇ Anötö, naṇ sêto yêc bocdec bu:

Yac ṇamalac yac sake dec am gauc gêm yac ṇapaṇ?

Ma tu sake-ṇga am yob Adam ndê wakuc yac?

[¶]1:6 Yom naṇ sêto yêc Yom Lêṇsêm Akwa, naṇ sêto ṇa Yom Hibru, ma tiṇambu lau Israel-ṇga sem kwi sip Yom Grik, ma sêsam trenslesen dau bu ‘Septuagint.’ Mac bu alic ‘LXX’ yêc whiṇ ṇabatiṇ daṇ ṇanamba, naṇ tôc asê bu yom dau meṇ akêṇ Septuagint. Têm ṇatô yom naṇ yêc Septuagint ma yom naṇ yêc Hibru Baibel sêso dau.

⁷Ŋawasi ti waê naŋ am kêŋ têtŋ yac, naŋ kêpiŋ bu tap aŋela dau si sa.

⁸Ma am kêŋ gêtŋ hoŋ sêsôc yac ŋapu.

[BW 8:4-6]

Yom naŋ sôm bu Anötö kêŋ gêtŋ hoŋ sêsôc yac ŋamalac ŋapu, naŋ hêganônŋ gêtŋ hoŋ naŋ Anötö kêŋ. Tigenŋ kwahic dec dalic gitôm gêtŋ hoŋ sêsôc yac ŋapu su dom. ⁹Magoc yac dalic Yisu, naŋ Anötö kêkiŋ sip nom meŋ, dec hu ndê waê naŋ hóc gêlêc aŋela si su, naŋ siŋ, ma meŋ ti ŋamalac. Ma iŋ mbac ndu tu lau hoŋ si sac-ŋga, kêkuc Anötö ndê lêtŋ êmwasiŋ lau-ŋga, dec Anötö uŋ iŋ sa tiyham, ma kêŋ waê ti ŋawasi atu têtŋ iŋ.

¹⁰Bu Anötö tac whiŋ bu êmasaŋ lêtŋ bu lau daêsam sêti iŋ atuŋgaci ti atuwêi, ma sêtap iŋ ndê ŋawasi sa. Ma lêtŋ dau ŋandô sa bocdec bu, Yisu ti ŋamalac ma hóc ŋandê atu e mbac ndu. Ma ŋalêtŋ dinaŋ Anötö gêlic iŋ gitôm solop bu ti ŋadau nem lau si-ŋga. Anötö kêmasaŋ gêtŋ hoŋ, ma gêtŋ hoŋ sêmbo tu iŋ-ŋga, ma bocdinaŋ lêtŋ kaiŋ dinaŋ gic iŋ ŋawaê solop.

¹¹Yisu kêkuc lêtŋ dinaŋ bu kôm lau sêti dabuŋ, ma lau naŋ sêti dabuŋ kwahic dec sêsam Anötö bu ŋac si Damba sêwhiŋ iŋ. Tu dinaŋ-ŋga Yisu maya dau dom bu sam ŋac bu iŋ ndê asii ti lhuwêi. ¹²Tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Aô oc wahoc am nem waêm asê têtŋ aô neŋ asidôwai ti lhuŋwêi,
ma wanem wê wampiŋ am-ŋga yêc gôlôwac dabuŋ aŋgô-ŋga.

[BW 22:22]

¹³Ma yom daŋ tiyham sôm:

Aô oc wakêtŋ whiŋ Anötö.

[Ais 8:17]

Ma daŋ tiyham yêc bocdec bu:

Alic aô dec galhac gawhiŋ balêkoc naŋ Anötö kêŋ têtŋ aô.

[Ais 8:18]

¹⁴Balêkoc naŋ Yisu sôm yom dinaŋ hêganônŋ ŋac, naŋ ŋamalac ti dac ma

ŋamsôm. Tu dinaŋ-ŋga dec iŋ ti ŋamalac gitôm ŋac, ma mbac ndu gitôm ŋamalac. Ma iŋ ndê mbac ndu ma tisa akêtŋ lau batê-ŋga ŋa-ŋahu andô, naŋ bu ku Sadaŋ, naŋ ti ŋaclai dambac ndu-ŋga ŋadau, naŋ dulu. ¹⁵Ma lau naŋ sêtôc dambac ndu e gêtŋ dau kôm ŋac sêmbo sêtôm lau naŋ sêndôc gapocwalô ŋapaŋ, naŋ Yisu ndê gwelenŋ dinaŋ kêgapwêc ŋac su.

¹⁶Gêtŋ dau tôc dau yêc awê bu iŋ kôm tu bu nem aŋela sa-ŋga dom, magoc iŋ kôm bu nem Abraham ndê wakuc sa.

¹⁷Ŋalêtŋ tigenŋ yêc bu Yisu nem iŋ ndê asii ti lhuwêi nom-ŋga sa ŋapep, ma nem akiŋ ŋac yêc Anötö aŋgô-ŋga gitôm dabuŋsiga ŋayham naŋ tôm bu tawalô ŋac, ma tôm bu êmasaŋ lêtŋ bu Anötö suc ŋac si sac kwi-ŋga. Ma ŋalêtŋ dau bocdec, têtŋ ndoc iŋ mbo nom, naŋ iŋ ti ŋamalac ma mbo gitôm ŋac, ma kêsahê gêtŋ hoŋ gitôm ŋac sêŋsahê. ¹⁸Bu iŋ dau kêsahê ŋawapac lêtôm-ŋga su, ma tu dinaŋ-ŋga iŋ gitôm bu nem yac lau nom-ŋga sa têtŋ ndoc lêtôm tap yac sa.

Yisu ndê waê hóc gêlêc Moses ndê su

3 Bocdinaŋ aneŋ asidôwai dabuŋ, naŋ datap Anötö ndê galem undambê-ŋga sa dawhiŋ dauŋ, akôc gauc pi Yisu. Iŋ têtŋ yac meŋ gitôm aposel gêm Anötö aŋgô, ma ti yac neŋ †dabuŋsiga atu naŋ kalhac Anötö aŋgô-ŋga tu yac-ŋga, tôm yom naŋ yac dakêtŋ whiŋ ti dahoc asê. Kwahic dec aô bu wasôm têtŋ mac bu akêtŋ iŋ lhac nem gauc ŋamata. ²Anötö kêyalinŋ Yisu sa ma iŋ gêm ndê gwelenŋ ŋapep e gic dabiŋ, tôm Moses gêm iŋ ndê gwelenŋ ma gêm akiŋ Anötö ndê lau Israel-ŋga ŋapep eŋ. ³Magoc Anötö po Yisu ndê waê sa hóc gêlêc Moses ndê su, ma tu dinaŋ-ŋga dec akêtŋ Yisu lhac nem gauc ŋamata. Ŋalêtŋ tigenŋ, yac da-toc ŋamalac naŋ kwê andu, naŋ sa hóc gêlêc andu naŋ iŋ kwê, naŋ su. ⁴Bu andu daŋ dau kwê dau dom, ŋamalac kwê-ŋga

mbo. Magoc gën hoj ñahu, nañ Anötö dau.

⁵ Moses kôm in ndê gwelen hoj ñapep mbo Anötö ndê lau Israel-nga ñalôm, ma hoc yom asê gwanan pi gën nañ tiñambu Anötö oc tôte tiawê. In kôm gwelen dau gitôm Anötö ndê ñgac akiñ ñambwa.

⁶ Magoc Kilisi in Anötö ndê Atungac solop, ma kôm ndê gwelen ñapep ma yob Anötö ndê lau gitôm ñac si ñagôlôn. Ma yac bu dasap neñ dakên whiñ dôn ñanga ti neñ ñalôm pên dôn, ma mayan daun dom pi mwasin nañ tanjkwê bu datap sa tu Yisu-nga, dec yac oc dati Anötö ndê lau solop.

Puc dasap neñ dakên whiñ dôn-nga

⁷ Tu dinan-nga dec akôc gauc ñapep pi yom nañ ñalau Dabun sôm, nañ sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec mac bu angô Anötö awha,

⁸ nañ ayob bu asôn ñamsun ahuc têt in dom, tôm lau Israel-nga sêkôm têt ndoc sêtap lêtôm sa, ma sêli dau sa têt in yêc gameñ sawa. ⁹ Yêc dinan mac apami sêlic gën dalô nañ aô gakôm têt ñac gitôm yala 40, tigen sêtec aô ma sênsahê aô ñapañ ña ñac si mêtê sac.

¹⁰ Tu dinan-nga dec aô atac ñandê têt lau têt dinan-nga, ma gasôm têt daun, “Ñac si ñalôm ñadandi ñapañ, ma sêsap aô dôn dom. Ma sêsa aneñ lêt dom.”

¹¹ Ma tu aneñ atac ñandê-nga dec kamatiñ yom tidôn bocdec bu, “Ñac oc sêtap têt nañ aô kayaliñ sa tu sênwhan dau-nga, nañ sa dom.”

[BW 95:7b-11]

¹² Bocdinañ aneñ asidôwai, mac tigen-tigen ayob daôm bu mêtê sac êngalôm nem ñalôm e akên whiñ gwalec, ma akac daôm su yêc Anötö Tali ñadau dom.

¹³ Angilí nem asidôwai hoj bu sêsap lêt gitên dôn ma sêyob dau têt mêtê sac, bu kôm ñac si ña ndê ñalôm ñadandi sa e in hu Anötö ti ndê lêt sin dom.

Akôm bocdinañ tôm bêt hoj, bu Anötö kên ñasawa têt yac bu dasôc in ndê yom ñapu têt têt kwahic dec-nga. ¹⁴ Bu têt têt yac dakên whiñ tiwakuc, nañ dal-hac ñanga ma tanjkwê Yisu ti dakên whiñ in ti neñ ñalôm sambuc. Magoc yac bu dakôm bocdinañ dom e dau nom din-dec sin, dec oc tôm dom bu dawêkain Anötö ndê mwasin atu, nañ gic lau nañ sêti Kilisi ndê, nañ ñawaê. ¹⁵ Gauc nem yom nañ Anötö sôm bocdec bu:

Acsalô lec mac bu angô Anötö awha, nañ ayob bu asôn ñamsun ahuc têt in dom, tôm lau Israel-nga sêkôm têt ndoc sêli dau sa têt in.

[BW 95:7b-8]

¹⁶ Angô su nañ! Lau nañ sênghô Anötö awha magoc sêli dau sa têt in, ñac asa? Ñac lau nañ Moses wê ñac sêsa akên gameñ Isip-nga sêmen. ¹⁷ Ma lau nañ Anötö tac ñandê têt ñac gitôm yala 40, ñac asa? Ñac lau nañ sêkôm sac ñapañ, ma sêmbac ndu sêyêc gameñ sawa. ¹⁸ Ma lau bocke dec Anötö kêmatiñ yom tidôn pi ñac, ma sôm bu ñac oc sêtap têt nañ in kêyaliñ sa tu sênwhan dau-nga, nañ sa dom? In sôm yom dinan hêganôn lau nañ ñangapêc têt in. ¹⁹ Yom dau tôte tiawê têt yac bu ñac sêtôm dom bu sêtap in ndê têt sênwhan dau-nga sa, ñahu bu ñac sêkên whiñ dom.

Anötö oc kên lau sêkên whiñ-nga sênwhan dau

4 Yom nañ Anötö gic bata pi têt tu in ndê lau sênwhan dau-nga, nañ gacgen yêc. Tu dinan-nga dayob daun ñapep bu Anötö lic yac hoj datôm bu datap mwasin dau sa, ma yac neñ ña sô gên dau dom. ² Bu ñawaê ñayham pi gên nañ Anötö gic bata, nañ yac ñangô su, gitôm aban Israel-nga sênghô yom nañ in gic bata têt ñac. Ñac sênghô, magoc sêkên whiñ dom, ma bocdinañ yom dau gêm ñac sa dom. ³ Bu yac lau nañ dakên whiñ, nañ datôm bu datap Anötö ndê mwasin

tañwhañ dauñ-nga sa, magoc lau nañ sêkên whiñ dom, nañ oc sêso, tòm Anötö ndê yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Tu aneñ atac ñandê-nga dec kamatiñ yom tidôn bocdec bu, “Ñac oc sêtap tèm nañ aô kayaliñ sa tu sêñwhañ dau-nga, nañ sa dom.”

[BW 95:11]

Tèm dau Anötö kêmatiñ tidôn têt ndoc in kêñ undambê ti nom, ma gic dabiñ gêt hon. ⁴ Bu yêc Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sêto yom dañ pi bêc ti-7-nga bocdec bu:

Têt bêc ti-7-nga Anötö ndê gwelen hon pacndê, ma in kêwhañ dau.

[Gen 2:2]

⁵ Ma in sôm yom pi lau dangapêc, tòm yom nañ gato yêc ñahô-nga su, nañ yêc bocdec bu:

Ñac oc sêtap tèm nañ aô kayaliñ sa tu sêñwhañ dau-nga, nañ sa dom.

[BW 95:11]

⁶ Bocdinañ Anötö ndê mwasiñ tañwhañ dauñ-nga gacgeñ yêc tu bu lau tèm kwahic dec-nga sêtap sa-nga. Anötö gic bata mwasiñ dau têt abañi Israel-nga, ma sêñgô ñawaê ñayham pi gêt dau, magoc sêtap sa dom, ñahu bu ñac dangapêc têt in. ⁷ Ma tiñambu yala daêsam giñga su, goc Anötö sôm ndê yom sa Kiñ Dawid whasuñ, tòm gato su bocdec bu:

Acsalô lec mac bu aṅgô Anötö awha, nañ ayob bu asôn ñamsuñ ahuc têt in dom.

[BW 95:7b-8]

Gêt dau tôc asê bu Anötö kêmatiñ tèm wakuc bu lau sêñgô in awha ma sêsôc ñapu, dec sêtap in ndê mwasiñ sêñwhañ dau-nga sa. Ma tèm dau, in bêc dau dindec.

⁸ Yom hon dinañ hêganôn tèm nañ Josua wê abañi Israel-nga sêsôc gameñ Kanan-nga si dom. Bu bocdinañ, dec Anötö oc sôm yom tiñambu, pi tèm dañ tiyham tu dakêt dañ in ndê awha-nga lec dom. ⁹ Tu dinañ-nga tañyalê bu Anötö ndê lau si tèm sêñwhañ dau-nga gacgeñ yêc, tòm bêc ti-7-nga nañ Anötö dau kêwhañ dau. Ma yac lau tèm kwahic dec-nga datôm bu datap tèm dau sa. ¹⁰ Bu asa nañ tap Anötö ndê mwasiñ êñwhañ dauñ-nga sa, nañ kêwhañ dau yêc in dau ndê gwelen,⁸ tòm Anötö dau kêwhañ dau têt ndoc in ndê gwelen kêñ undambê ti nom-nga pacndê. ¹¹ Tu dinañ-nga dec tañsahê ñanga bu datap mwasiñ dinañ sa, ma dayob dauñ ñapep bu yac neñ dañ dangapêc têt Anötö ndê yom, ma peñ tòm abañi Israel-nga dom.

¹² Yac datôm dom bu tañsau Anötö. Bu in ndê yom in gitôm gêt tali, ma kôm gwelen ti ñaclai mbo. Yom dau in ñamata hôc gêlêc bien ñamata danga lu-lu su, nañ gitôm bu kuñ yac ma sê yac neñ ñalôm ñagêt hon kic-kic. Ma ñalêt tigeñ Anötö ndê yom gitôm bu êñsahê yac neñ gauc ti gêt hon nañ yêc yac neñ ñalôm ma kôm gwelen pi yac neñ gatuñ. ¹³ Gêt nom-nga me undambê-nga dañ oc tòm bu siñ dau têt Anötö dom. Kwahic dec in gêlic gêt hon yêc awê eñ, ma têt tèm ñambu-nga yac tigeñ-tigeñ oc ñalhac in aṅgô-nga bu dawhê gêt hon nañ dakôm, nañ sa têt in.

Yisu ti yac neñ dabuñsiga atu

¹⁴ Yac neñ dabuñsiga atu mbo, nañ Yisu, Anötö Atu dau. In pi undambê gi su ma kalhac Anötö aṅgô-nga. Bocdinañ in ñayham bu yac gauc nem in ñapan tu bu puc yac dôn ma dasap yom ñandô nañ

§4:10 Lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêmbac ndu ma sêñwhañ dau yêc gwelen nom-nga lec dom. In hêganôn lau nañ sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa, ma sêñyalê bu in gêlic ñac tòm lau gitêt tu ñac si sêkên whiñ-nga. Bocdinañ sêñwhañ dau yêc gwelen nañ ñac dau sêkôm muñ-nga, nañ sêñsahê bu sêti lau gitêt ña ñac dau si licwalô, ma ña lêt yomsu-nga.

lau sêkên whiŋ-nga sêhoc asê pi Kilisi, naŋ dôn ɲaŋga. ¹⁵Bu yac neŋ dabuŋsiga dau kêsahê lêtôm ti saê hoŋ tôm yac taŋsahê, magoc iŋ kôm sac daŋ dom. Bocdinaŋ dec iŋ gitôm andô bu tawalô yac ma nem yac sa. ¹⁶Tu dinaŋ-nga datigasuc yac neŋ mwasinŋ ɲadau Anötö ti neŋ atac pa su, tu bu datap iŋ ndê tawalô sa-nga, ma tu datap iŋ ndê mwasinŋ sa bu puc yac dôn têt têt bocke naŋ lêtôm me saê tap yac sa.

Yom pi dabuŋsiga nom-nga

5 Lau Israel-nga sêɲyaliŋ lau sa sêti si dabuŋsiga atu-tu bu sênem akin Anötö sênem ɲac aŋgô, ma bu sêkên da tidau-tidau ma da ya ô lau si sac ɲagêyô-nga. Ma ɲgac bocke naŋ sêɲyaliŋ iŋ sa ti dabuŋsiga atu, naŋ ɲamalac gitôm iŋ ndê asidôwai Israel-nga. ²Iŋ ndê gauc ti licwalô gitôm ɲac si, ma bocdinaŋ iŋ gitôm bu tawalô ti kôm mêtê malô têt lau gauc pôc ma lau naŋ sêɲkuc Anötö ndê lêt ɲapep dom. ³Ma tu iŋ gitôm iŋ ndê asidôwai nom-nga, dec iŋ gic waê bu kêt da ya ô dau ndê sac ɲagêyô, ma tu lau si-nga bocdinaŋ. ⁴Gweleŋ dabuŋsiga-nga iŋ gweleŋ ti-waê, ma oc tôm dom bu ɲamalac daŋ kôc gweleŋ dau sa tôm iŋ dau ndê atac whiŋ. Anötö bu êɲyaliŋ iŋ sa tôm iŋ kêgalêm ti kêyaliŋ Aron sa, dec oc tôm bu iŋ ti dabuŋsiga atu.

Kilisi ndê gweleŋ dabuŋsiga-nga

⁵ɲalêt tigeŋ Kilisi po dau sa bu ti dabuŋsiga atu dom. Magoc Anötö dau kêyaliŋ iŋ sa, ma sôm yom têt iŋ, tôm sêto yêc bocdec bu: Acsalô lec am ti aô neŋ atungac solop, ma aô gati am Damam.

[BW 2:7]

⁶Ma Anötö ndê yom daŋ tiyham naŋ sôm têt Kilisi bocdec bu: Am dabuŋsiga mbo ɲapaŋ-nga, naŋ kêkuc dabuŋsiga atu Melkisedek.**

[BW 110:4]

⁷Têt ndoc Yisu meŋ mbo nom tôm ɲamalac, naŋ iŋ teŋ mbec daêsam ti tasulu, ma mbwêc awha atu têt Anötö, naŋ ndê ɲaclai yêc tôm bu êɲgaho iŋ su yêc ɲandê dambac ndu-nga. Ma tu iŋ toc Anötö sa ma sôc iŋ ndê yom hoŋ ɲapu-nga, dec Anötö kôc iŋ ndê mbec sa. ⁸Yisu iŋ Anötö ndê Atu yomandô, tigeŋ iŋ meŋ ti ɲamalac, ma ɲandê naŋ iŋ hôc dec kêdôhôn iŋ pi lêt daŋaŋ wambu Anötö-nga. ⁹Lêt dinaŋ gic dabiŋ iŋ bu ti lau naŋ daŋga wambu iŋ, naŋ si ɲahu sêtap Anötö ndê mwasinŋ nem ɲac si, ti sêndôc tali ɲapaŋ-nga sa. ¹⁰Ma bocdinaŋ dec Anötö kêyaliŋ iŋ sa ti lau si dabuŋsiga atu, naŋ kêkuc Melkisedek.

Dayob dauŋ bu dakêt whiŋ tôm balêkoc dedec ɲapaŋ dom

¹¹Yom daêsam yêc tu yac asôm pi Melkisedek lu Kilisi-nga, magoc yac alic bu mac nem daŋamsuŋ kwa ɲaŋga, ma oc tôm dom bu mac aŋyalê yom dau ɲapep. ¹²Bu mac akêt whiŋ ɲasawa baliŋ su, ma oc tôm bu mac andôhôn yom ɲandô pi Kilisi têt lau ɲatô. Magoc mbasi. Mac nem gauc sa dom pi Anötö ndê yom naŋ sêndôhôn têt lau sêkên whiŋ-nga wakuc, ma tu dinaŋ-nga mac apônda lau bu sêndôhôn mac tiyham. Mac atôm balêkoc dedec naŋ sênôm su ɲapaŋ, ma sêtôm dom bu sêneŋ gö me bockoc. ¹³Ma lau naŋ sêtôm balêkoc dedec naŋ sênôm su ɲambwa, naŋ sêtôm dom bu sêɲyalê mêtê bocke iŋ mêtê

**5:6 Aron ti lau Israel-nga si dabuŋsiga hoŋ sêsa akêt Liwai ndê toŋ, magoc Yisu sa akêt Juda ndê toŋ kêkuc iŋ apaŋgac Kiŋ Dawid. Melkisedek bocdinaŋ iŋ sa akêt Liwai ndê toŋ dom. Iŋ Kiŋ Salem-nga (alic Gen 14:18), magoc Anötö sam iŋ bu Anötö ɲaclai ti ɲawasi ɲadau ndê dabuŋsiga. Tu dinaŋ-nga dec ɲgac naŋ to Hîbru sam Yisu bu dabuŋsiga kêkuc Melkisedek.

gitêṇ me mêtê sac. ¹⁴Magoc lau naṇ sêsap Anötö ndê yom dôn ma sêndôhôn ṇapaṇ, naṇ sêtôm bu sêṇyalê ṇayham ma sac, ma sêtôm lau atu-tu naṇ sêneṇ gêṇ daneṇ-ṇga ṇaṇga.

6¹⁻²Gauc nem yom pi Kilisi naṇ tandôhôn têṇ lau naṇ sêkêṇ whiṇ ti-wakuc. Tandôhôn ṇac bu sênem si ṇalôm kwi, ma sêhu mêtê sac naṇ gic waê bu sêṇinga, naṇ siṇ, ma sêkêṇ whiṇ Anötö. Tandôhôn ṇac pi busaṇgu ma pi mêtê dakêṇ amaṇ sac lau-ṇga, yom datisa akêṇ lau batê-ṇga, ma yom pi Anötö ndê bêc êmatôc lau-ṇga, naṇ iṇ oc kic ṇac si yom pi gameṇ bocke bu sêndôc ṇapaṇ-ṇga. Magoc yom hoṇ dinaṇ gic lau sêkêṇ whiṇ-ṇga wakuc ṇawaê, ma aô tac whiṇ bu dasôm yom kaiṇ dinaṇ ṇapaṇ dom. Aô tac whiṇ bu dalom yom naṇ gic lau sêkêṇ whiṇ ṇaṇga-ṇga ṇawaê. ³Ma Anötö bu lic ṇayham, dec yac oc dakôm bocdinaṇ.

Puc dahu neṇ dakêṇ whiṇ siṇ dom-ṇga

⁴ṇamalac naṇ bu kêṇ whiṇ Yisu, magoc tiṇambu puc dômbwê iṇ, naṇ dec oc ṇalêṇ ṇawapac bu danem iṇ kwi tiyham. Yomandô. Asa naṇ kêyalê Kilisi ndê ṇawaê ṇayham tidôn su, ma tap mwasiṇ undambê-ṇga sa, ma kôc ṇalau Dabuṇ su, ⁵ma ṇgô Anötö ndê yom ma kêsahê bu yom ṇayham, ma gêlic Anötö ndê ṇaclai atu naṇ iṇ oc tôc tiawê têṇ têm ṇambu-ṇga, ⁶magoc tiṇambu tec gêṇ hoṇ dinaṇ ma hu ndê kêṇ whiṇ siṇ, dec oc ṇalêṇ ṇawapac bu danem iṇ kwi tiyham. Bu iṇ kêsahê mwasiṇ hoṇ dinaṇ su, magoc tiṇambu puc dômbwê, naṇ tôm iṇ dau bu ndic Anötö ndê Atu pi a gicso tidim tilu-ṇga, ma su iṇ susu yêc lau hoṇ aṇgô-ṇga. Ma tu dinaṇ-ṇga dec iṇ gic waê bu niṇga.

⁷ṇamalac naṇ kêsahê Anötö ndê mwasiṇ tidau-tidau, ma sa ndê lêṇ kêkuc Anötö ndê atac whiṇ, naṇ gitôm ôṇ naṇ

u gic sip ṇapaṇ e gêm ṇandô ṇayham tu ṇadau-ṇga. Anötö oc nem mbec ṇamalac kaiṇ dinaṇ. ⁸Ma ôṇ naṇ u gic sip ṇapaṇ, magoc kwaṇ ṇakwa-ṇakwa ṇambwa hôc ahuc, naṇ ôṇ ṇadau oc lic bu nom sac, ma pucbo iṇ bu tisac, ma kêṇ ya neṇ su.

⁹O yac mba lau atac whiṇ-ṇga, yac asôm yom dinaṇ bu akêṇ puc mac, magoc yac akêṇ whiṇ bu mac oc asa nem lêṇ ṇapep, ma akôm mêtê naṇ gic lau naṇ sêtap Anötö ndê mwasiṇ nem ṇac si-ṇga sa su, naṇ ṇawaê. ¹⁰Bu Anötö kôm mêtê gitêṇ eṇ, ma gwelêṇ naṇ mac akôm ṇapaṇ am iṇ aṇgô, tu bu anem akiṇ lau dabuṇ, ma atôc nem atac whiṇ ṇac-ṇga asê, naṇ iṇ oc tôm dom bu êṇlhiṇ siṇ. ¹¹Yac atac whiṇ bu mac lau tiger-tiger asap nem lêṇ ṇayham dinaṇ dôn ṇapaṇ. Akôm bocdinaṇ e mac nem têm ambo nom-ṇga pacndê, dec mac oc atap mwasiṇ atu naṇ mac akêṇ batam ambo, naṇ sa. ¹²Yac atec bu mac lic ṇakam sa e mac nem akêṇ whiṇ ṇandô mba. Akôc gauc pi lau naṇ sêlhac ti atac lu-lu dom, ma sêsap si sêkêṇ whiṇ dôn e sêtap mwasiṇ atu naṇ Anötö gic bata têṇ ṇac, naṇ sa. Aṇkuc lau kaiṇ dinaṇ si lêṇ, bu iṇ dôhôn ṇayham.

Yom naṇ Anötö gic bata, naṇ tidôn su

¹³Gauc nem yom naṇ Anötö gic bata têṇ Abraham. Anötö puc yom dau dôn ṇa iṇ dau ndê ṇaê, ṇahu bu ṇaê daṇ naṇ hôc gêlêc iṇ ndê ṇaê su, naṇ yêc dom. Iṇ gic bata yom têṇ Abraham, tôm sêto yêc bocdec bu:

¹⁴Yomandô aô wanem mbec am, ma wakôm am nem wakuc sêṇsôwec sêti daêsam ṇandô.

[Gen 22:17]

¹⁵Ma tiṇambu Abraham kalhac ti atac lu-lu dom, ma hôṇ yom dau ṇa-ṇandô e iṇ tap sa.

¹⁶Mac aṇyalê lau nom-ṇga si lêṇ sê-matiṇ yom tidôn-ṇga. ṇac oc sêta ṇamalac naṇ ndê ṇaclai hôc gêlêc ṇac dau

si su, naŋ ndê ɲaê asê tu bu sêpuc si yom dôn-ɲga. Ma ɲalêɲ dinaŋ oc tòm dom bu ɲamalac daŋ sêô ɲac si yom me sêseŋ su. ¹⁷ Ma ɲalêɲ tigeŋ Anötö puc yom naŋ iŋ gic bata têtɛ Abraham, naŋ dôn ɲa iŋ dau ndê ɲaê. ɲahu bu iŋ bu tôte asê têtɛ yac lau naŋ dawêkaiŋ yom naŋ iŋ gic bata têtɛ Abraham, naŋ ɲa-ɲandô, bu iŋ gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi pi lêtɛ naŋ iŋ gic bata tu êmwasiŋ yac-ɲga. ¹⁸ ɲalêɲ dinaŋ Anötö gic bata yom, ma puc yom dau dôn. Iŋ gitôm dom bu seŋ gêtɛ lu dinaŋ su, me êɲsau yac. Ma bocdinaŋ yom dau gitôm bu puc yac lau naŋ datêtɛ Anötö ta, ma taŋkwê iŋ bu nem yac sa, naŋ dôn. Dalhac ɲaŋga, ma dahôn ɲandô ɲayham naŋ dakêtɛ batan dambo, naŋ ti atac pa su.

¹⁹⁻²⁰ ɲandô ɲayham naŋ dakêtɛ batan dambo, naŋ ɲahu Yisu Kilisi. Ma yac neŋ dakêtɛ batan iŋ gitôm aŋga ɲadehe naŋ ndöc teŋ, ma teŋ yac dôn dalhac teŋ. Ma po aŋga-ɲga sô yac dôn tam damiŋ Yisu. Ma tòm lau Israel-ɲga si dabuŋsiga ɲamata-ɲga sip po baliŋ ɲambu-ɲga yêc Anötö ndê lôm dabuŋ bu sôc ɲalôm Dabuŋ Andô ndi, dec Yisu muŋ yac pi undambê gi su, ma kalhac Anötö aŋgô-ɲga gitôm yac neŋ dabuŋsiga atu. Bu iŋ ti yac neŋ dabuŋsiga naŋ kêtuc Melkisedek, ma iŋ oc mbo ɲapaŋ.

Yom pi dabuŋsiga atu Melkisedek

7 Melkisedek iŋ Kiŋ Salem-ɲga, ma Anötö, ɲaclai ti ɲawasi ɲadau ndê dabuŋsiga atu. Iŋ tap Abraham sa ma gêm mbec iŋ têtɛ ndoc Abraham ku kiŋ naŋ sêŋgaho iŋ nêsip Lot su, naŋ dulu, ma kêsêlêɲ bu mbu têtɛ iŋ ndê gameŋ ndi. ² Ma Abraham whê wapa naŋ iŋ kêgaho su yêc kiŋ dinaŋ amba, naŋ kôc gi toŋ amanlu, dec kêɲ toŋ daŋ têtɛ Melkisedek, ma iŋ dau kôc toŋ 9. ɲaê Melkisedek ɲahu bu Kiŋ Lêtɛ Gitêtɛ-ɲga, ma ɲaê Kiŋ Salem-ɲga ɲahu bu Kiŋ Yom Malô-ɲga. ³ Yêc Anötö ndê yom naŋ sêto

yêc, naŋ datap yom daŋ sa pi Melkisedek dinda me damba me apai si ɲadênaŋ dom. Ma datap yom daŋ sa pi iŋ ndê bêt dinda kôc iŋ-ɲga me bêt mbac ndu-ɲga dom. Magoc tòm Anötö ndê Atu naŋ mbo ɲapaŋ, ma iŋ ndê têtɛ oc pacndê dom, naŋ dalic Melkisedek gitôm dabuŋsiga mbo ɲapaŋ-ɲga.

Melkisedek hôc gêtêc lau dabuŋsiga akêtɛ Liwai ndê toŋ, naŋ su

⁴ Alic gêtɛ naŋ tôte asê bu Melkisedek iŋ dabuŋsiga ti waê atu. Abraham iŋ lau Israel-ɲga hoŋ si damba, magoc iŋ toc Melkisedek sa têtɛ ndoc iŋ whê wapa naŋ iŋ kêgaho su yêc ɲacyo amba, naŋ kôc gi ti toŋ amanlu, ma kêɲ toŋ daŋ têtɛ iŋ. ⁵ Ma gauc nem lau akêtɛ Liwai ndê toŋ, naŋ sêti dabuŋsiga. Lau Liwai dau, ti lau Israel-ɲga hoŋ sêsa akêtɛ Abraham, magoc ɲac si yomsu daŋ sôm tidôn bu lau Liwai si asidôwai sêwhê si gêtɛ kôc ndi toŋ amanlu, ma sêkêtɛ toŋ daŋ têtɛ lau Liwai. ⁶ Magoc Melkisedek, naŋ sa akêtɛ Liwai ndê toŋ dom, naŋ kôc wapa toŋ daŋ yêc ɲac hoŋ apangac Abraham, ɲgac naŋ Anötö kêmatiŋ pwac whiŋ iŋ. Ma tiŋambu Melkisedek gêm mbec Abraham. ⁷ Ma yac hoŋ tanyalê bu ɲamalac naŋ gêm mbec lau ɲatô, naŋ ndê waê hôc gêtêc lau naŋ iŋ gêm mbec, naŋ si su. ⁸ Ma alic su naŋ. Lau dabuŋsiga akêtɛ Liwai ndê toŋ sêkôc wapa toŋ daŋ yêc ɲac si asidôwai Israel-ɲga, magoc ɲac sêmbac ndu. Magoc Melkisedek kôc wapa toŋ daŋ yêc ɲac hoŋ si apaŋgac Abraham, ma datap yom daŋ sa pi Melkisedek ndê bêt mbac ndu-ɲga yêc Anötö ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ dom. ⁹ Ma gêtɛ daŋ whiŋ. Liwai ndê lau wakuc naŋ sêti dabuŋsiga ma sêkôc wapa toŋ daŋ yêc lau Israel-ɲga, naŋ oc tòm bu dasôm bu ɲac dau sêtoc Melkisedek sa, ma sêkêtɛ wapa toŋ daŋ têtɛ iŋ. ɲahu bu lau Liwai si apaŋgac Abraham kêɲ wapa toŋ daŋ têtɛ Melkisedek gêm ɲac

honj angô. ¹⁰ Bu tên têm Melkisedek tap Abraham sa, nanj Liwai dau yêc Abraham ndê dac dôn yêc.

**Yisu ndê gwelenj dabuŋsiga-nga
hôn gêlêc lau Liwai si su**

¹¹ Aron ma lau honj akênj Liwai ndê tonj nanj sêti dabuŋsiga Israel-nga, nanj si sakinj ŋahu yêc pwac akwa yomsu-nga. Magoc sakinj dau gitôm dom bu ndic dabinj Anötö ndê lau. Tu dinanj-nga dec Anötö kênj Yisu ti dabuŋsiga nanj ndê sakinj kékuc lau Liwai si dom, magoc kékuc Melkisedek ndê. ¹² Anötö kênj sakinj wakuc ô lau Liwai si, ma bocdinaŋ dec inj gic waê bu kênj yomsu wakuc bu puc sakinj wakuc dau dôn. ¹³ Bu Yisu, nanj yom dindec hêganônj, nanj sa akênj Liwai ndê tonj dom. Inj sa akênj lau Israel-nga si tonj daŋ dau-nga, nanj si daŋ ti dabuŋsiga dom. ¹⁴ Mba. Yac tanjyalê su bu yac neŋ Pômdau sa akênj Juda ndê tonj. Ma Moses to yom daŋ nanj hêganônj lau akênj Juda ndê tonj bu sêti dabuŋsiga-nga lec dom. ¹⁵ Magoc Yisu ti dabuŋ-siga kékuc Melkisedek, dec tôc asê tiawê bu inj dabuŋsiga pwac wakuc-nga. ¹⁶ Yisu ti dabuŋsiga kékuc yomsu nanj kênj gwelenj dau tênj Liwai ndê wakuc tawasê, nanj dom. Magoc inj ti dabuŋsiga tu ŋaclai mbo tali napanj-nga nanj Anötö kênj tênj inj-nga. ¹⁷ Bu Anötö ndê yom whê gênj dau sa, tôc sêto yêc bocdec bu:

Am dabuŋsiga mbo napanj-nga, kékuc dabuŋsiga atu Melkisedek.

[BW 110:4]

¹⁸ Bocdinaŋ yomsu akwa nanj hêganônj lau Liwai si gwelenj dabuŋsiga-nga, nanj Anötö seŋ su. Ŋahu bu yomsu dau ndê ŋanŋa mba, ma tôc dom bu nem lau daŋ sa. ¹⁹ Yomandô. Sakinj pwac akwa-nga dinaŋ gic dabinj gênj daŋ me kôm tisolop su dom. Magoc Kilisi ndê sakinj dabuŋsiga-nga hôn gêlêc sakinj akwa dinanj su, ma gêm ŋandô ŋayham tu dakênj

bataŋ-nga, ma ti lênj datigasuc Anötö-nga.

²⁰ Ma Anötö sôm tidônj bu Yisu oc ti dabuŋsiga bu mbo napanj. Inj kêmatinj yom bocdinaŋ pi lau dabuŋsiga nanj sêsa akênj Liwai ndê tonj, nanj dom. ²¹ Magoc inj kêmatinj yom tênj Yisu, tôc sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm yom tidônj su, ma inj oc seŋ yom dau su dom. Yom dau bocdec bu, “Am dabuŋsiga mbo napanj-nga.”

[BW 110:4]

²² Bocdinaŋ Anötö kêmatinj pwac wakuc nanj hôn gêlêc pwac akwa su. Ma inj sôm yom tidônj pi Yisu, dec kêyalinj inj sa ti pwac wakuc dau ŋadau.

²³ Dabuŋsiga daêsam sem gwelenj sêmbo pwac akwa napanj, ŋahu bu daŋ bu mbac ndu, nanj daŋ oc kôc inj ndê mala. ²⁴ Magoc Yisu ndê gwelenj dabuŋsiga-nga oc yêc napanj, ŋahu bu inj mbo tali napanj. ²⁵ Ma bocdinaŋ lau nanj sêtigasuc Anötö tu inj-nga, nanj Yisu gitôm andô bu nem ŋac si. Ŋahu bu inj mbo tali napanj, ma tôc bu nem ŋac awha tênj Anötö.

²⁶ Gauc nem yac neŋ dabuŋsiga atu Yisu. Inj dabuŋ, inj ndê giso mbasi, inj ndê lênj ŋawasi enj, ma Anötö toc inj sa hôn gêlêc lau sac nom-nga ma kôc inj sa pi undambê gi. Tu dinaŋ-nga dec inj †dabuŋsiga ŋayham solop, ma gitôm andô bu nem yac sa. ²⁷ Dabuŋsiga nom-nga h onj sêkênj da ya tu sac-nga tôc béc honj. Sêkênj tu ŋac dau si sac-nga muŋ, goc sêkênj tu lau ŋatô si-nga kékuc. Magoc Yisu inj bocdinaŋ dom, bu inj dau ndê sac mbasi, ma inj kênj dau ti da tu lau si sac-nga dim tigenj enj. ²⁸ Bu Moses ndê yomsu kêyalinj lau sa sêti lau Israel-nga si dabuŋsiga atu-tu, nanj sêpônđa gauc ti licwalô, tôc ŋac si asidôwai nom-nga. Magoc Yisu, nanj tiŋambu Anötö sôm yom tidônj dec kêyalinj inj sa ti yac neŋ dabuŋ-siga, nanj Anötö dau ndê Atu. Ma i ŋ gic dabinj Anötö ndê lênj nem yac si-

nga, dec ti dabuŋsiga n̄ayham andô, nan oc mbo n̄apan̄.

Yisu in dabuŋsiga pwac wakuc-nga

8 Yom hon nan yac asôm, nan n̄ahu bocdec. Yac neŋ †dabuŋsiga atu mbo, nan ndôc Anötô N̄awasi ti N̄aclai N̄adau ndê andô-nga yêc undambê. ²Ma in gêm ndê sakin mbo lôm dabuŋ nan ŋamalac sêkwê, nan dom, magoc mbo lôm dabuŋ n̄andô nan Pômdau dau kwê kalhac undambê. ³Dabuŋsiga atu-tu hon nan lau Israel-nga sênyalin̄ nac sa, nan si gwelen̄ bu sêkên da dan̄ge ti da ya ô sac-nga. Tu dinan̄-nga dec Yisu, nan ti yac neŋ dabuŋsiga atu, nan gic waê bu kêŋ da bocdinan̄. ⁴In bu mbo nom, dec oc ti dabuŋsiga dom, bu dabuŋsiga nom-nga nan sêkôm gwelen̄ sêkên da-nga tôm yomsu sôm, nan dec sêmbo. ⁵Ma lôm dabuŋ nan dabuŋsiga nom-nga sêkôm gwelen̄ sêmbo, nan gitôm ŋagatu n̄ambwa, nan gêm dôhôn lôm dabuŋ undambê-nga. Bu têt ndoc Moses bu kwê bac dabuŋ sa, nan Anötô gic atu ma whê sa têt in bocdec bu:

Yob daôm bu êmasan̄ gêt hon êŋkuc n̄agatu nan gatôc têt am yêc Lôc Sainai.

[Eks 25:40]

⁶Magoc sakin nan Anötô kêŋ têt Yisu, nan hóc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-nga si sakin. Bu pwac wakuc nan Yisu ti ŋa-ŋac n̄alhu-nga, nan hóc gêlêc pwac akwa su. Ma gêt nan pwac wakuc gic bata bu datap sa, nan hóc gêlêc pwac akwa ndê su.

⁷Angô su nan. Pwac n̄amata-nga bu n̄a-giso mbasi, dec Anötô oc gauc nem bu êmatin̄ pwac wakuc dom. ⁸Magoc Anötô gêlic n̄agôlin̄ pwac akwa-nga bu gitôm dom, dec sôm yom pi pwac wakuc, tôm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Alic su nan. Bêc oc meŋ sa, nan aô oc wamatin̄ pwac wakuc wawhin̄ lau Israel-nga ma lau †Juda-nga.^{††} ⁹Oc tôm pwac nan kamatin̄ gawhin̄ nac si apai têt ndoc aô aman̄ wê nac sêsa akên gameŋ Isip-nga sêmên, nan dom.

N̄ac sêsôc aô neŋ yom pwac dinan̄-nga n̄apu dom, ma tu dinan̄-nga dec aô Pômdau gasôm bu wapuc dômwên nac.

¹⁰Magoc têt têt pwac akwa-nga pac-ndê, nan aô Pômdau, oc wamatin̄ pwac wakuc wawhin̄ lau Israel-nga, nan bocdec bu. Aô oc wakên neŋ yomsu sip nac si n̄agulu, ma wato sip nac si n̄alôm. Aô oc wati nac si Anötô, ma nac oc sêti aô neŋ lau.

¹¹Têt dinan̄, oc tôm dom bu n̄amalac dan̄ êndôhôn in ndê asidôwai me lau meŋpan̄ in-nga, ma sôm têt nac, ‘N̄yalê Anötô ma akôc in sa ti mac nem Pômdau.’ N̄ahu bu aô neŋ lau hon oc sênyalê aô, lau tiwaê, ma lau waêm̄ba sêwhin̄.

¹²Ma aô oc tan̄walô nac, ma wasuc nac si giso kwi, ma gauc nem nac si sac tiyham dom.”

[Jer 31:31-34]

¹³Anötô sam gêt dau bu pwac wakuc, ma n̄alên̄ dinan̄ in têt asê bu pwac n̄amata-nga tiakwa su. Ma gêt nan tiakwa su, nan kêpin̄ bu hê su nin̄ga.

Israel si lôm dabuŋ n̄asakin

9 Têt têt Anötô kêmatin̄ pwac n̄amata-nga whin̄ lau Israel-nga, nan in kêŋ yomsu pi lêt sênem akin in-nga, ma pi †bac dabuŋ nan sêkwê yêc nom. ²N̄alôm lu sêyêc bac dabuŋ n̄alôm. N̄alôm n̄amata-nga sêsam bu N̄alôm Dabuŋ, ma yakain̄ ti deŋ da-nga

^{††}**8:8** Lau hon nan Anötô kêyalin̄ nac sa sêti in ndê, nan dasam nac bu lau Israel-nga. Magoc muŋ-nga sêwhê dau kôc gi ton̄ lu, nan sêsam bu Israel ma Juda, ma ton̄ tigen̄-tigen̄ sênyalin̄ dau si kin̄ sa tu nem gôlin̄ nac-nga. Alic 1 Kin̄ 11:9-13, 31-39, 12:20-24, Ais 11:12 ma Jer 3:18.

ma bolom da-nga sêyêc ñalôm dinañ. ³Ma sêkên po baliñ d añ kêgalên bu whê ñalôm ñamata-nga ma tilu-nga kôc. Ma ñalôm tilu-nga sêsam bu ñalôm Dabuñ Andô. ⁴Yêc ñalôm tilu-nga, alta gol nañ sêkên da ñamalu ñayham pi, ma apa pwac yomsu-nga sêyêc. Apa dau sêmasañ ña a, ma sêmpañ ahuc ña gol. Sêkên lôn gol dañ ti bolom mana, ma Aron ndê tôc nañ muñ-nga ñasili puc pi meñ, ma hoc lu nañ Anötô to yomsu amanlu pi, nañ sêyêc apa pwac-nga dau ñalôm. ⁵Sêmasañ añela ñagatu lu nañ sêsam bu añela Anötô ndê ñawasi-nga, nañ sêlhac apa dau ñahô. Sêmasañ inlu ñamakê galam kêgatôc apa dau ñampêlhu nañ sêsam bu Anötô ndê pôn suc sac kwi-nga, nañ ahuc. Ma gên daêsam yêc, magoc tôm dom bu yac awhê sa yêc bapia dindêc.

⁶Tên ndoc sêmasañ gên hoñ dinañ su, nañ dabuñsiga sem si gwelen sêsôc sêsa sêmbo ñalôm ñamata-nga tôm bêc hoñ. ⁷Magoc ñ dabuñsiga ñamata-nga tawasê sôc ñalôm tilu-nga, ma sôc tidim tigen yêc yala tigen ñalôm. Ma tên bêc tigen dinañ, in sôc gi ma kôc dac tôhôn, bu kên ti da tu sac-nga. In kên tu dau-nga, ma tu sac nañ Anötô ndê lau sênyalê dom ma sêkôm-nga. In bu kôc dac dom, dec oc tôm dom bu in sôc ndi. ⁸Ñalên dinañ ñalau Dabuñ bu whê yom sa tên yac pi pwac akwa bocdec bu. In tôc asê bu ñalên mba bu lau sêsôc ñalôm Dabuñ Andô sêndi, tên têm dabuñsiga sênkuc sakin pwac akwa-nga, ma lôm dabuñ pwac akwa-nga kalhac dôn kalhac.

⁹Sakin pwac akwa-nga dinañ in ti dôhôn tên yac lau têm kwahic dec-nga. Ma tôc asê tên yac bu da dange ti da ya nañ dabuñsiga sêkên tu lau-nga, nañ gitôm dom bu kôm lau dau si ñalôm timalô tu ñac si sac-nga. ¹⁰Bu

sakin dinañ ti ña-yomsu hoñ hêganôn gên daneñ ti danôm-nga, ma lau Israel-nga si lên sêngwasin dau ñawasi sa yêc Anötô aṅgô-nga. Ma gên hoñ dinañ in gên ñamlic-nga ñambwa, bu yêc e pwac wakuc nañ Anötô kên tu nem gôlin yac-nga, nañ meñ sa su nañ.

Dac Pwac Akwa ma Pwac Wakuc-nga

¹¹Magoc Kilisi meñ ti dabuñsiga atu, nañ ndê sakin ña-ñandô ñayham meñ sa su. Ma lôm dabuñ nañ in sôc gi, nañ ñayham kêlêc ma hôc gêlêc lôm dabuñ nañ ñamalac amba sêkwê kalhac nom dindêc, nañ su. ¹²In gacgen sôc lôm dau ñalôm Dabuñ Andô gi, magoc in kôc makao ñatu me naniñ gapoc si dac bu kên ti da ô sac-nga dom. In sôc gi tidim tigen, ma kên dau ndê dac tu bu nemlhi yac neñ sac ñatôp, dec kêmasañ lên dambo tañli ñapañ-nga.

¹³Pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga si dabuñsiga sêkôc naniñ gapoc ti makao gapoc ñadac, ma sên-galuñ whiñ makao ñatu dinda nañ sêpec ti da ya nañ ñagasi, goc sêmbalip pi lau bu kôm ñac sêti dabuñ ma ñamlic ñawasi sa yêc Anötô aṅgô-nga. ¹⁴Magoc Kilisi, nañ ndê giso mbasi andô, ma kên dau ti da tên Anötô tôm ñalau mbo ñapañ-nga puc in dôn, nañ ndê dac hôc gêlêc dac pwac akwa-nga, ma gêm yac sa ñandô. Ñahu bu in ndê dac kêmasañ yac neñ ñalôm ñawasi sa, ma kêgwasiñ m êtê sac nañ gic waê lên dandinañ-nga, nañ su. Ma bocdinañ datôm bu danem akin Anötô Tali ñadau ti atac pa su eñ. ¹⁵Kilisi kêmasañ lên dinañ, ma bocdinañ kwahic dec in kalhac Anötô ma lau nom-nga ñalhu bu ti pwac wakuc ñadau. In ndê mbac ndu gêmli lau nañ sêmbo pwac akwa ñapu, nañ si sac ñatôp, ma kêgapwêc ñac su yêc sakin mêtê sac-nga.

9:13 Ñac si mêtê dinañ hêganôn ñamalac nañ kêmasêc awhê me ñac batê, dec kôm in ñadômbwi sa yêc Anötô aṅgô-nga. Alic Namba 19:1-22 yêc Yom Lêñsêm Akwa.

Ma tu dinaŋ-nga ɲac oc sêtap gameŋ sêndöc t ali-nga naŋ Anötö gic bata têt ɲac, ma kêgalêm ɲac sa bu sêwêkaiŋ, naŋ sa.

¹⁶⁻¹⁷ Gauc nem lau nom-nga si lêt sê-matiŋ pwac pi wapa lêtsem-nga. Lau naŋ bu sêwêkaiŋ ɲamalac daŋ ndê wapa lêtsem, naŋ oc sêtap gêt daŋ sa dom e sêtjalê pi ɲandô bu ɲamalac dau mbac ndu su. Iŋ bu mbo tali, naŋ pwac dinaŋ ɲayom oc gacgeŋ lhac. ¹⁸ Tu dinaŋ-nga dec pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga sêndic domba ti makao ndu, ma ɲadac ti pwac dau ɲahu. ¹⁹ Bu Moses to Anötö ndê yomsu pwac-nga hoŋ sip bapia, ma sam asê têt lau Israel-nga. Goc iŋ kôc makao ɲatu [ma naniŋ] ɲadac ma kêgaluŋ whiŋ bu, sô domba ɲamli-clhu kokoc pi a ɲasaŋgac daŋ, goc kêŋ sip dac ti bu ma kêbalip pi bapia dau ma pi lau hoŋ. ²⁰ Ma sôm, “Pwac naŋ Anötö kêmatiŋ whiŋ mac ma gic atu mac bu asôc ɲapu, naŋ ɲadac dau din-dec.” ²¹ Ma ɲalêt tigeŋ iŋ kêbalip dac pi lau Israel si bac sênem akiŋ Anötö-nga, ma pi dabuŋsiga si lôn ti laclhu sakiŋ dabuŋ-nga hoŋ. ²² Yomandô! Moses ndê yomsu pi lau Israel-nga si lêt sêmasaŋ dau ɲawasi sa-nga, gic atu ɲac bu sêmbalip dac pi gêt hoŋ bocdinaŋ. ɲac bu sêndic makao ti domba ndu ma sêkêc dac siŋ dom, dec Anötö oc suc ɲac si sac kwi dom.

Kilisi kêŋ dau ti da dec gêm yac si

²³ Lau Israel-nga si bac ti gêt sênem akiŋ Anötö-nga, naŋ gitôm ɲagatu ɲambwa bu tôc gêt ɲandô undambê-nga asê têt yac. Ma lau Israel-nga sem dabuŋ gêt nom-nga dinaŋ ma sêkôm gêt dau ɲawasi sa yêc Anötö aŋgô-nga ɲa domba ti makao si dac. Magoc Kilisi ndê dac hôc gêlêc dac dinaŋ su, dec kêŋ ɲawasi atu têt gêt ɲandô undambê-nga. ²⁴ Bu Kilisi sôc lôm dabuŋ naŋ ɲamalac sêkwê, naŋ

dom. Ma lôm naŋ iŋ sôc, naŋ gitôm gêt ɲandô undambê-nga ɲagatu ɲambwa dom. Mba. Iŋ sôc undambê dau gi, ma kalhac Anötö aŋgô-nga gêm yac hoŋ aŋôŋ.

²⁵ Ma Israel si dabuŋsiga atu naŋ sôc ɲalôm Dabuŋ Andô ti yala ti yala, naŋ kôc dau ndê dac dom. Magoc Kilisi sôc undambê tidim tigeŋ eŋ, ma kôc dau ndê dac solop. ²⁶ Iŋ kêŋ dau ti da gitôm dabuŋsiga nom-nga sêkêŋ da ɲapaŋ ma ɲapaŋ, naŋ dom. Bu bocdinaŋ, dec têt ndoc Anötö kêŋ undambê ti nom ma meŋ, naŋ iŋ oc hôc ɲandê tidim daêsam bocdinaŋ. Magoc Kilisi gitôm dabuŋsiga nom-nga dom. Iŋ meŋ ma kêŋ dau ti da tidim tigeŋ, tu bu êŋgaho lau nom-nga si sac ɲagêyô su pi dau. ²⁷ Yac lau tigeŋ-tigeŋ tac waê bu dambac ndu tidim tigeŋ, ma tiŋambu yac oc dalhac Anötö aŋgô-nga bu êŋsahê yac. ²⁸ Ma ɲalêt tigeŋ Kilisi mbac ndu tidim tigeŋ eŋ, bu êŋgaho lau daêsam si sac ɲagêyô su. Ma iŋ oc mbu meŋ tiyham bu hôc ɲandê tu sac-nga tiyham dom, magoc tu bu kêŋ Anötö ndê mwasiŋ gêm lau si-nga ɲa-ɲandô têt lau naŋ sêkêŋ whiŋ ti sêkêŋ bata iŋ bu mbu meŋ.

Kilisi gic da lau nom-nga tidim tigeŋ eŋ

10 Pwac akwa yomsu-nga iŋ gitôm ɲagatu ɲambwa bu tôc gêt ɲayham naŋ oc meŋ sa, naŋ asê têt yac. Magoc iŋ gêt ɲandô dau dom. Yomsu dau sôm bu lau Israel-nga sêkêŋ da tôm yala hoŋ, dec tôc asê bu da kaiŋ dinaŋ gitôm dom bu seŋ lau si sac su, me ndic dabiŋ ɲac bu sêtigasuc Anötö. ² Da kaiŋ dinaŋ bu nditôm bu ndic dabiŋ lau, dec oc sêkêŋ ɲapaŋ dom. Ma iŋ bu nditôm bu kôm ɲac si ɲalôm ɲawasi sa yêc Anötö aŋgô-nga, dec ɲac oc ɲalôm ɲawapac tu ɲac si giso-nga tiyham dom. ³ Magoc sêkêŋ da dau tôm yala hoŋ, dec kêŋ gauc ɲac bu ɲac si sac yêc ɲac dôn yêc. ⁴ ɲahu

bu makao gapoc ti naniñ si dac gitôm dom bu seņ sac su.

⁵ Tu dinaņ-nga dec têt ndoc Kilisi meņ mbo nom, naņ sôm yom asê têt Anötö, tôm sêto yêc muņ su bocdec bu:

Am atac whiņ bu sêndic makao ti domba ma sêkêt ti da têt am lec dom. Magoc am kêmasaņ aö dauņ neņ ñamlic ti ñandô.

⁶ Da ya ti da bocke naņ sêkêt tu sac-nga, naņ gic am tanôm dom bocdinaņ.

⁷ Ma aö gasôm bu, “O Anötö, lic aö dec gameņ bu wakôm am nem atac whiņ ñandô sa, tôm yom naņ sêto pi aö muņ su, yêc bapia tilhuņ.”

[BW 40:6-8]

⁸ Moses ndê buku yomsu-nga têt bocdec bu. Sêkêt makao ti domba ti da, ma sêkêt da ya ti da tidau-tidau tu sac-nga. Magoc Kilisi dau sôm bu Anötö atac whiņ bu sêkêt da hoņ dinaņ dom, ma gic iņ tandô dom bocdinaņ. ⁹ Ma tiņambu Kilisi sôm têt Anötö bu iņ dau meņ su, bu kôm Anötö ndê atac whiņ ñandô sa. Bocdinaņ dec iņ seņ lêt akwa da-nga su, ma kêmasaņ lêt wakuc. ¹⁰ Ma Anötö ndê atac whiņ, naņ Kilisi kôm ñandô sa, naņ bocdec bu. Yisu Kilisi kêt dau ti da tidim tiger, dec kêmasaņ lêt bu dati lau dabuņ.

¹¹ Dabuņsiga pwac akwa-nga sêlhac ti sem gweler tôm bêc hoņ, ma sêkêt da kaiņ tiger ñapaņ, naņ tôm dom bu seņ sac su. ¹² Magoc Yisu, naņ ti yac neņ dabuņsiga atu, kêt dau ti da ñim tiger eņ, tu sac têt hoņ-nga, goc gi ndöc Anötö ndê andô-nga. ¹³⁻¹⁴ Ñahu bu da tiger dinaņ kêmasaņ lêt bu seņ lau naņ iņ bu kôm ñac sêti lau dabuņ, naņ si sac su, ma gic dabiņ ñac bu sêmbo tali ñapaņ. Ma kwahic dec iņ hêt bu Anötö kêt iņ ndê ñacyo hoņ sêsöc iņ gahi ñapu.

¹⁵ Ma Ñalau Dabuņ hoc yom ñandô asê pi gêt dau whiņ, tôm yom daņ naņ sêto yêc bocdec bu:

¹⁶ Magoc têt têt pwac akwa-nga pac-ndê, naņ aö Pômdau, oc wamatiņ pwac wakuc wawhiņ lau Israel-nga, naņ bocdec bu. Aö oc wakêt aö neņ yomsu sip ñac si ñagulu, ma wato sip ñac si ñalôm.

[Jer 31:33]

¹⁷ Ma tiņambu iņ gic têt yom ma sôm yom bocdec:

Aö wasuc ñac si giso kwi, ma gauc nem ñac si sac tiyham dom.

[Jer 31:34]

¹⁸ Bocdinaņ, Pômdau sôm bu suc yac neņ sac kwi, ma tu dinaņ-nga dec dapônda dabuņsiga daņ bu kêt da tu sac-nga tiyham dom.

Kilisi kêmasaņ seņ datigasuc Anötö-nga

¹⁹ Tu dinaņ-nga asidôwai, datigasuc Anötö ti neņ atac pa su, gitôm dasöc Ñalôm Dabuņ Andô dandi, tu dac naņ Yisu kêt siņ-nga. ²⁰ Muņ-nga, po baliņ daņ kêgalêt naņ kalhac lau ahuc bu sêsöc Ñalôm Dabuņ Andô sêndi dom. Magoc Yisu ndê ñamlic ô po dau su, ma iņ mbo tali ñapaņ, dec iņ ti seņ wakuc datigasuc Anötö-nga. ²¹ Ma iņ yac neņ dabuņsiga tiwaê, naņ gêm göliņ Anötö ndê lau hoņ. ²² Iņ ndê dac kêg-wasiņ yac neņ sac hoņ su, dec dambo ti ñalôm ñawapac tu yac neņ sac-nga tiyham dom. Ma bu ñawa kêgwasiņ yac neņ ñamlic ñawasi sa su. Tu dinaņ-nga dec datigasuc Anötö ti neņ ñalôm ñawasi, ma dakêt whiņ ti neņ ñalôm pêt dön.

Puc dalhac ñanga-nga

²³ Yac lau dakêt whiņ-nga dahoc yom asê ma dasôm bu dakêt batani ñandô ñayham naņ Anötö gic bata têt yac. Iņ gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi, ma tu dinaņ-nga taņkwê ñandô dau ti atac lu-lu dom. ²⁴ Ma daköc gauc pi lêt bu dapuc dauņ dön bu atac whiņ asidôwai, ma dakôm mêtê ñayham eņ.

²⁵ Dahu mêtê dapitigeŋ-nga siŋ tòm lau ŋatô sêkôm, naŋ dom. Mba. Dakac sa dapitigeŋ, ma tangilí dauŋ bu dalhac ŋaŋga. Mac aŋyalê bu Yisu ndê bêc mbu meŋ-nga meŋ kêpiŋ su, ma bocdinaŋ dec akôm asiŋ su eŋ.

²⁶ Aŋgô ŋapep! Yac bu taŋyalê Anötö ndê yom ŋandô tidôn su, magoc tiŋambu dalic sac gitôm gêŋ ŋambwa ma dakôm, dec da daŋ yêc naŋ tòm bu seŋ yac neŋ sac dinaŋ ŋagêyô su-nga, yêc dom. ²⁷ Ŋa-malac naŋ sa lêŋ kaiŋ dinaŋ, naŋ bu ndê gauc sa, dec oc töc dau ŋalêŋ sac pi gêŋ naŋ gic iŋ ŋawaê bocdec bu, iŋ oc tap Anötö ndê matôc sa, ma sip ya atu naŋ Anötö kêmasaŋ tu iŋ ndê ŋacyo-nga ndi.

²⁸ Gauc nem ŋamalac naŋ kêgili Moses ndê yomsu. Ŋamalac lu me tö bu sêpuc si yom dôn ma sêtôc asê bu yomandô bu ŋamalac dau kôm giso, dec yomsu dau sôm bu tawalô iŋ dom, sêndic iŋ ndu eŋ. ²⁹ Bocdinaŋ mac gauc gêm bocke pi ŋamalac naŋ kêyalê su bu Kilisi ndê dac pwac wakuc-nga kôm iŋ ti dabuŋ, magoc tiŋambu iŋ pu gêŋ dau ma gêlic gitôm gêŋ ŋambwa? Ŋalêŋ dinaŋ iŋ pu Anötö ndê Atu, gitôm iŋ kwê iŋ dôn yêc iŋ gahi ŋapu gitôm gêŋ ŋapopoc, ma iŋ pu Anötö ndê Ŋalau êmwasiŋ yac-nga whiŋ. Ŋamalac naŋ kôm bocdinaŋ oc tòm dom andô bu êŋlêc Anötö ndê matôc. Iŋ oc tap matôc sac sambuc sa. ³⁰ Bu yac taŋyalê Pômdau, naŋ sôm yom bocdec bu:

Gwelen sac ŋagêyô-nga yêc aô aman, ma aô dauŋ oc wakêŋ.

[Diut 32:35]

Ma sêto yom daŋ whiŋ, naŋ yêc bocdec bu:

Pômdau oc êŋsahê ti êmatôc iŋ ndê lau.

[Diut 32:36]

³¹ Oyaê, ŋamalac naŋ sip Anötö Tali Ŋadau amba bu tap iŋ ndê matôc sa, naŋ töc dau maŋ.

³² Gauc nem têt naŋ mac akêŋ whiŋ tiwakuc, ma akôc ŋawaê ŋayham sa

gitôm ŋawê bu pô nem ŋalôm. Têŋ ndoc dinaŋ, ŋawapac daêsam tap mac sa tu akêŋ whiŋ Kilisi-nga, magoc mac alhac ŋaŋga. ³³ Têt ŋatô lau sêkêŋ kisa mac, ma sêsu mac susu yêc lau hoŋ aŋgô-nga. Ma têt ŋatô mac alhac awhiŋ lau naŋ sêhóc wapac kaiŋ dinaŋ ma apuc ŋac dôn. ³⁴ Ma lau sêkêŋ whiŋ-nga naŋ sêkêŋ ŋac sêndôc gapocwalô, naŋ mac tamwalô ŋac, ma am ŋac sa bocdinaŋ. Ma têt ndoc lau sêŋgaho mac nem wapa ti gêŋ hoŋ su, naŋ mac ambo ti atac ŋayham eŋ. Ŋahu bu mac aŋyalê bu mac nem awa ŋandô yêc ŋapaŋ-nga yêc undambê.

³⁵ Bocdinaŋ asap nem akêŋ whiŋ Pôm-dau dôn, ma atac lu-lu dom, dec mac oc atap mwasiŋ atu sa. ³⁶ Alhac ŋaŋga ti ŋalôm pêŋ dôn, ma akôm gêŋ hoŋ ŋapep tòm Anötö ndê atac whiŋ. Ma bocdinaŋ mac oc atap ŋandô ŋayham naŋ iŋ gic bata, naŋ sa. ³⁷ Bu ŋasawa sauŋ eŋ, tòm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bocdec bu: Iŋ naŋ dakêŋ batan bu meŋ, naŋ oc meŋ.

Ma iŋ oc meŋ ŋagahô eŋ. ³⁸ Ma aneŋ lau gitêŋ oc sêndôc tali tu si sêkêŋ whiŋ-nga. Magoc ŋac naŋ sêhu siŋ, naŋ aô oc walic ŋac sac sambuc.

[Hab 2:3-4]

³⁹ Magoc yac datôm lau naŋ sêhu si sêkêŋ whiŋ siŋ ma sêmbo seŋ sêŋga-nga dom. Mba. Yac dalhac ŋaŋga ma dakêŋ whiŋ dandic ŋawaê, e datap mwasiŋ dandôc taŋli ŋapaŋ-nga ŋa-ŋandô sa.

Abaŋi Israel-nga si lêŋ sêkêŋ whiŋ-nga ti dôhôn têt yac

11 Yac bu dakêŋ whiŋ ŋaŋga, dec yac oc atac lu-lu dom tu gêŋ naŋ dakêŋ batan dambo, me tu gêŋ naŋ tanôn dalic dom-nga. ² Abaŋi Israel-nga sêkêŋ whiŋ ŋalêŋ dinaŋ, ma tu dinaŋ-nga dec Anötö toc ŋac sa. ³ Yac dakêŋ whiŋ, dec taŋyalê bu muŋ-nga, gêŋ naŋ kwahic dec tanôn dalic, naŋ ŋadaŋ yêc

dom, magoc meŋ hóc asê ɲa Anötö ndê yom.

⁴ Tu Abel ndê kên whiŋ-ɲga dec Anötö gêlic da naŋ iŋ kên bu ɲayham, hóc gêlêc Kein ndê su. Ma tu Anötö kôc Abel ndê da sa-ɲga, dec tôle asê bu iŋ gêlic Abel bu ɲgac gitêŋ. Ma iŋ mbac ndu su, magoc iŋ ndê lêŋ kên whiŋ-ɲga dinaŋ gacgeŋ kalhac tôle dôhôn ɲayham.

⁵ Ma Inok kên whiŋ, dec sêto yom pi iŋ ma sêsôm bu Anötö gêlic iŋ ɲayham. Ma tu iŋ ndê kên whiŋ-ɲga, dec Anötö kôc iŋ su yêc nom ti tali, ma sêlic iŋ tiyham dom. ⁶ ɲamalac daŋ bu kên whiŋ dom, dec gêŋ hoŋ naŋ iŋ kôm, naŋ ɲadaŋ oc tôle dom bu ndic Anötö tandô ɲayham. Bu asa naŋ bu tigasuc Anötö, naŋ kên whiŋ bu iŋ mbo yomandô, ma kên whiŋ bu iŋ oc êmwasiŋ lau naŋ sêkêŋ dau sambuc tu sêŋsalê iŋ-ɲga.

⁷ Ma têtŋ ndoc Anötö kên puc Noa pi gêŋ naŋ iŋ tandô gêlic su dom, magoc tiŋambu oc meŋ hóc asê, naŋ Noa kên whiŋ Anötö, ma toc iŋ sa ti sôc iŋ ndê yom ɲapu. Iŋ sô waŋ atu daŋ bu nem iŋ ti ndê b alêkoc sa. Tu iŋ ndê lêŋ kên whiŋ-ɲga dec iŋ tôle lau naŋ sêmbo nom têtŋ têm dinaŋ, naŋ si giso asê tiawê, ma Anötö kên iŋ wêkaiŋ lêŋ dati lau gitêŋ tu dakêŋ whiŋ-ɲga.

⁸ Abraham kên whiŋ Anötö têtŋ ndoc Anötö kêgalêm iŋ sa ma kêkiŋ iŋ têtŋ gameŋ naŋ iŋ gic bata têtŋ iŋ, naŋ gi. Iŋ gêm gauc gameŋ dau, magoc danga wambu Anötö ma gi. ⁹ Ma yom tigeŋ naŋ Anötö gic bata têtŋ Abraham, naŋ gic Aisak lu Jakob ɲawaê bocdinaŋ. Magoc Abraham, ma Aisak lu Jakob naŋ sêŋkuc iŋ, naŋ sêti nom ɲadaui dom, sêndôc bac po gitôm lau apa. Magoc Abraham kên whiŋ yom naŋ Anötö gic bata têtŋ iŋ. ¹⁰ ɲahu bu iŋ kên bata bu ndôc malac atu naŋ oc yêc ɲapaŋ, naŋ Anötö dau kwê sa kêkuc ɲagatu naŋ iŋ dau gauc gêm tidôŋ.

¹¹ Abraham ti ɲamalac andô su, ma iŋ nawhê Sara dau iŋ awhê gapoc, magoc iŋ kên whiŋ yom naŋ Anötö gic bata têtŋ iŋ, dec Anötö kên ɲaclai têtŋ iŋ bu kwê balêkoc asê. ¹² A braham ndê têm pac-ndê su, tigeŋ tu iŋ kên whiŋ-ɲga, dec lau toŋ atu sêsa akêŋ ɲgac tigeŋ dinaŋ. Iŋ ndê lau wakuc dinaŋ sêtôm tata umboŋ-ɲga, ma gangac gwêc-ɲga, naŋ gitôm dom bu dasê sa.

¹³ Têtŋ têm abaiŋ Israel-ɲga sêmbo tali, naŋ ɲac si daŋ tap ɲandô naŋ Anötö gic bata têtŋ ɲac, naŋ sa dom. ɲalêŋ dinaŋ dec sêsa si lêŋ sêkêŋ whiŋ-ɲga e sêmbac ndu. Tu ɲac si sêkêŋ whiŋ-ɲga dec tôle sêlic gêŋ ɲandô dau gatuc-gatuc ma sêkêŋ bata bu sêtap ɲandô sa. Ma ɲac sêlic dandi sêtôm lau naŋ sem apa nom. ¹⁴ Ma lau naŋ gauc gêm bu ɲac lau kaiŋ dinaŋ, naŋ sêtôle asê bu ɲac sêŋsalê si malac ɲandô sêndôc-ɲga. ¹⁵ Abaiŋ Israel-ɲga bu sêlic gameŋ naŋ sêhu siŋ su tôle si malac ɲandô, dec oc tôle bu sêmbu sêndi sêndôc dinaŋ. ¹⁶ Magoc mba. ɲac atac whiŋ malac daŋ, naŋ hóc gêlêc iŋ dindec su. Malac dau yêc undambê, ma Anötö kwê malac dau sa su tu ɲac-ɲga. Tu dinaŋ-ɲga dec iŋ maya dau dom bu ɲac sêsam iŋ bu ɲac si Anötö.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham kên whiŋ Anötö têtŋ ndoc iŋ kêsahê iŋ, ma sôm têtŋ iŋ bu kên Aisak ti da têtŋ iŋ. Anötö gic bata yom têtŋ Abraham muŋ su, ma sôm bu lau oc sêsam lau wakuc naŋ sêsa akêŋ Aisak, bu Abraham ndê gôlôwac ɲandô. Magoc iŋ sap ndê kên whiŋ dôŋ dec bu kên ndê atu tigeŋ dinaŋ ti da. ¹⁹ Iŋ gauc gêm bu Anötö gitôm bu oc uŋ lau batê sa. Ma gêŋ naŋ hóc asê, naŋ gitôm iŋ kôc Aisak mbu akêŋ lau batê-ɲga meŋ tiyham.

²⁰ Ma tiŋambu, têtŋ ndoc naŋ Aisak gêm mbec Jakob lu Iso, naŋ dec kên whiŋ bu Anötö gitôm bu kôm iŋ ndê mbec ɲandô sa. ²¹ Ma Jakob bocdinaŋ kên whiŋ Anötö. Têtŋ ndoc iŋ kêsahê bu

in̄ ndê tēm kêpiñ bu pacndê, nañ in̄ gêm mbec Josep atu lu. Ma in̄ gic seņeñ dau ña ndê tōc ma kêpiñ Anötö. ²² Josep kên whiñ bu Anötö oc êngaho lau Israel-ña su yêc gameñ Isip-ña, dec tēñ ndoc in̄ ndê tēm kêpiñ bu pacndê, nañ sôm yom asê pi gēñ dau, ma gic atu ñac bu sêkōc in̄ ndê ñakwa whiñ ñac, tēñ ndoc ñac bu sêlhō sēndi.

²³ Ma Moses damba lu dinda sêkên whiñ Anötö, dec sēsiñ in̄ gitôm ayô tō tēñ ndoc dinda kōc in̄. Ñahu bu in̄lu sêlic bu in̄ balêkoc ti aņgô, ma sêtōc dau tu yom nañ kiñ Isip-ña gic atu nañ-ña dom. ²⁴ Ma tēñ ndoc Moses tiatu, nañ in̄ kên whiñ Anötö dec tec bu sêsam in̄ bu Parao atuwê ndê balê. ²⁵ In̄ tec bu mbo ti atac ñayham tōm ñasawa apê tu mêtê sac-ña whiñ Parao ndê lau, ma gêlic ñayham bu hōc ñandê ti ñawapac whiñ Anötö ndê lau. ²⁶ In̄ gêlic lēñ mayañ-ña nañ gic waê Anötö ndê Mesaya bu ñayham hōc gêlêc lau Isip si awa ti gēñ ñayham-ñayham hoñ su. Ñahu bu in̄ takwê ndê ñaōli ñayham, nañ in̄ oc tap sa tiñambu. ²⁷ In̄ kên whiñ, dec hu gameñ Isip-ña siñ, ma tōc dau tu kiñ Isip-ña ndê atac ñandê-ña dom. In̄ puc dau dōñ ma kalhac ñaņga, ñahu bu in̄ gêlic Anötö, nañ lau dañ sêlic su dom. ²⁸ In̄ kên whiñ Anötö dec sôm tēñ lau Israel-ña bu sêmasañ Pasowa tōm Anötö sôm, ma sêsê domba ñadac pi gatam ñac si andu-ña. Ma ñalēñ dinañ aņela nañ gic balêkoc ñgac mbêc Isip-ña hoñ ndu, nañ kêlêc lau Israel-ña si andu hoñ.

²⁹ Lau dau sêkên whiñ Anötö nañ gêlêc Gwêc Koc sa, dec sêlom gitôm sēñsêlēñ sêmbo gameñ basô si. Magoc tēñ ndoc lau Isip-ña bu sêlom sēñkuc ñac, nañ gwêc kêgatōc ñac ahuc e sênôm gwêc su ma siņga.

³⁰ Tiñambu lau Israel-ña sêkên whiñ Anötö, dec sēñsêlēñ sēñgihi malac Jeriko tōm bēc 7 e malac dau ñatunbôm ku sa. ³¹ Magoc Anötö señ awhê mockaiñ-

ña Rahab su whiñ lau dangapêc malac dinañ-ña dom. Ñahu bu muñ-ña Rahab dau tōc asê bu in̄ kên whiñ Anötö, tēñ tēm in̄ kōc lau Israel-ña si lau sêtip gameñ Kanan-ña sa ti yom malô.

³² Ma lau sêkên whiñ ñaņga-ña daêsam sêmbo, tōm Gideon, Barak, Samson, Jepta, Dawid, ma Samuel ti Anötö ndê lau propet ñatô. Magoc ñasawa mba bu wasôm yom pi ñac tigen-tigen. ³³ Ñatô sêkên whiñ ñaņga, dec sêku kiñ gameñ ñatô-ñ ga dulu. Ñatô sem gôlin̄ lau Israel-ña ti sēñgilí ñac bu sêsa si lēñ gitēñ. Ma Anötö gic bata yom tēñ ñac bu yob ñac. Tu lau ñatô si sêkên whiñ-ña dec Anötö kêgapic layon si whasun̄ ahuc, ³⁴ ma kêgaho ya ña-ñandê su yêc ñatô, ma yob ñatô bu sêlhō su yêc ñacyo si bien̄. Lau ñatô ñac lau licwalô mba, magoc tu ñac si sêkên whiñ-ña, dec Anötö kên ñaņga tēñ ñac. Ñac sêti lau siñ-ña ti ñaclai atu, ma sêku lau apa si lau siñ-ña dulu. ³⁵ Lauwhê ñatô sêkên whiñ Anötö, dec in̄ uñ ñac si balêkoc ñgac nañ sêmbac ndu su, nañ sa sêmen̄ sêmbo sêwhiñ ñac tiyham. Ma lau sêkên whiñ-ña ñatô, nañ sic ñac ña sô e sêmbac ndu. Magoc lau dau sêtec bu sêsêc si sêkên whiñ ahuc tu bu sênem dau si yêc ñandê dinañ, ñahu bu sêkên bata bu Anötö gitôm bu oc uñ ñac sa, ma kên ñac sêmbo ñayham eñ. ³⁶ Ñatô, lau sêsu ñac susu, ma sêhi ñac ña sô, ma ñatô sêsô ñac dōñ ma sêkên ñac sêndōc gapocwalô. ³⁷ Sêtuc ñatô ña hoc ndu, sêhê ñatô ña sege kic gi lu, ma ñatô nañ lau siñ sêkuñ ñac ndu ña bien̄ baliñ. Ñac sêsōc ñakwê sac-sac nañ sêmasañ ña domba ti naniñ ñamlic, sêpōnda dau ñandô, ma lau sêkên kisa ñac ti sêkôm ñac ñayom. ³⁸ Ñac sēñgihi sêmbo gameñ sawa ti gameñ lôc-ña gitôm lau waêmba, ma sêndōc hoc ñasun̄ ti sun̄ nañ yêc nom. Magoc tu ñac si sêkên whiñ-ña dec Anötö gêlic ñac ñayham kêlêc, hōc gêlêc lau nom-ña hoñ su.

³⁹Ŋawaê pi lau hoŋ dinaŋ si sêkên whiŋ yêc tu bu whê ŋac sa têtŋ yac-ŋga. Magoc ŋac si daŋ gêlic ŋandô naŋ Anötö gic bata têtŋ ŋac, naŋ dom. ⁴⁰Ŋahu bu lêtŋ ŋayham andô naŋ Anötö kêmasaŋ bu êmwasiŋ yac lau têtŋ kwahic dec-ŋga, naŋ gic waê ŋac lau dau sêwhiŋ. Ma yac hoŋ oc datap sa dawhiŋ dauŋ.

Taŋtiŋ Yisu ma dalhac ŋaŋga

12 Lau hoŋ dinaŋ sêmuŋ yac su, ŋac lau toŋ atu andô, ma sêtôt lêtŋ dakêtŋ whiŋ-ŋga ŋayham têtŋ yac tu taŋkuc-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec dakac dauŋ su yêc gêtŋ hoŋ naŋ kalhac yac ahuc tu taŋkuc Yisu-ŋga, ma yêc mêtê sac naŋ bu êntôm yac ma kôm yac dapeŋ. Ma tanti ŋaŋga dapêtŋ lêtŋ naŋ Anötö gic bata tu tanti daho-ŋga ma dahu siŋ dom. ²Tanti ma taŋtiŋ Yisu, bu iŋ ti yac neŋ dakêtŋ whiŋ ŋahu, ma iŋ oc ndic dabiŋ yac neŋ dakêtŋ whiŋ. Iŋ kêyalê bu iŋ ndê mbac ndu oc ti lêtŋ atac ŋayham-ŋga tiŋambu, ma tu dinaŋ-ŋga iŋ puc dau dôn tu hôc ŋandê a gicso-ŋga, ma hêgo dau tu maya atu naŋ gic lêtŋ dinaŋ ŋawaê, naŋ dom. Ma kwahic dec iŋ pi undambê g i ndôc Anötö ndê pôn atu ŋa-andô-ŋga. ³Akôc gauc pi Yisu, ma pi lêtŋ kisa-ŋga naŋ lau sac sêkôm têtŋ iŋ. Iŋ hôc kisa dau magoc kalhac ŋaŋga, dec têtŋ dôhôn ŋayham têtŋ mac bu aŋkuc, ma bu nem mac sa bu kwampac sa ma ahu nem akêtŋ whiŋ siŋ dom.

Anötö kêmatôt lau naŋ iŋ atac whiŋ

⁴Mac ahôc ŋawapac tu saê ti kisa naŋ lau sac sêkên têtŋ mac-ŋga, magoc sêkôm e sêkêc mac nem daŋ ndê dac siŋ su dom. ⁵Bocke? Mac aŋlhiŋ Anötö ndê yom, naŋ kêgilí mac bu alhac ŋaŋga, naŋ siŋ, a? Yom dau sam mac bu Anötö atui awhê ma ŋgac, ma sêto yêc bocdec bu: Aneŋ balêkoc awhê ma ŋgac, Pômdau bu êmatôt mac, me bu kêŋ ŋawapac têtŋ mac bu whê nem gauc sa pi nem giso,

naŋ alic têtŋ gêtŋ ŋambwa dom, ma lic ŋakam sa tu aŋkuc iŋ-ŋga dom. ⁶Ŋahu bu Pômdau kêmatôt lau naŋ iŋ atac whiŋ ŋac, ma lau naŋ iŋ kôc ŋac sa sêti iŋ ndê balêkoc, naŋ iŋ kêŋ ŋandê têtŋ ŋac.

[Prov 3:11-12]

⁷Mac aŋyalê bu dambai nom-ŋga hoŋ sêmatôt si balêkoc tu bu sêndôhôn ŋac bu sêŋkuc lêtŋ ŋayham-ŋga. Ma bocdinaŋ Anötö bu êmatôt mac, naŋ alhac ŋaŋga. Bu gêtŋ dau têtŋ asê bu iŋ gêlic mac bu iŋ ndê balêkoc solop. ⁸Ma Anötö kêŋ ŋawapac têtŋ iŋ ndê balêkoc hoŋ tu bu êndôhôn ŋac-ŋga. Iŋ bu kêŋ têtŋ mac dom, dec oc têtŋ asê bu mac atôm balêkoc ŋasawa-ŋga, ma Anötö ndê balêkoc solop dom. ⁹Ma têtŋ ndoc damani nom-ŋga sêmatôt yac, naŋ dalic ŋac sac dom, magoc datoc ŋac sa. Bocdinaŋ dasôc Damaŋ undambê-ŋga ŋapu hôc gêlêc damani nom-ŋga su dandic ŋawaê. Ŋahu bu iŋ ti ŋadau yac neŋ gatuŋ, ma iŋ kêmatôt yac tu bu daso mwasiŋ dandôc taŋli-ŋga dom. ¹⁰Damani nom-ŋga gauc gêm bu sêndôhôn yac tu bu dasa lêtŋ ŋayham-ŋga, ma ŋac si matôt iŋ gêtŋ ŋasawa apê-ŋga eŋ. Magoc A nôtö kêyalê gêtŋ bocke naŋ oc nem yac sa ŋandô, dec kêmatôt yac tu bu dati lau dabuŋ-ŋga, datôm iŋ dau. ¹¹Têtŋ ndoc yac bu dahôc ŋawapac tu êmatôt yac-ŋga, naŋ oc kôm yac atac ŋayham dom, magoc oc kêŋ ŋandê têtŋ yac. Magoc tiŋambu yac taŋyalê bu ŋawapac dau gêm yac sa bu dambo ti yom malô, ma kêdôhôn yac bu dasa neŋ lêtŋ gitêŋ eŋ.

¹²Tu dinaŋ-ŋga dec mac nem lau naŋ si amba tibalê, me gahiduc tigolonŋ tu wapac naŋ sêhôn-ŋga, naŋ apuc ŋac dôn bu sêlhac ŋaŋga tiyham. ¹³Amasaŋ seŋ gahim-ŋga tisolop, bu lau gahi sac naŋ sêŋkuc mac, naŋ sêpeŋ ma sêtisac dom, magoc ŋayham sa tiyham.

Dayob dauŋ bu daso Anötö ndê mwasiŋ dom

¹⁴ Aŋsahê ɲaŋga bu ambo awhiŋ lau hoŋ ti yom malô, ma bu asa nem lêŋ dabuŋ eŋ. Bu asa naŋ sa lêŋ dabuŋ dom, naŋ oc tôm dom bu lic Pômdau ma mbo whiŋ iŋ. ¹⁵ Ayob daôm ɲapep bu mac nem daŋ so Anötö ndê mwasiŋ dom, ma bu ɲasili mêtê sac-ɲga lêc tiyham yêc mac-ɲga dom. Bu mêtê sac dau gitôm gêŋ ɲamakic ma oc kêŋ ɲawapac têtŋ lau daêsam, ma kôm ɲac ɲadômbwi sa yêc Anötö aŋgô-ɲga. ¹⁶ Ayob bu mac nem daŋ sa lêŋ mockaiŋ-ɲga dom, me gauc nem gêŋ nom-ɲga êŋlêc dom, ma êŋl-
hiŋ Anötö siŋ gitôm Iso, naŋ hu ndê wapa lêŋsêm ɲgac mbêc-ɲga siŋ, tu neŋ gêŋ dim tigeŋ-ɲga. ¹⁷ Mac aŋyalê su, bu tiŋambu iŋ tac whiŋ bu wêkaiŋ ndê gêŋ lêŋsêm dau tiyham, dec ndac damba Jakob bu nem mbec iŋ. Magoc damba tec iŋ dec kôm dom. Iŋ taŋ dau ndu, ma kêsahê ɲaŋga bu kac damba ndê ɲalôm kwi, magoc tôm dom.

Lôc Sainai ma Lôc Sayon sêti dôhôn pwac lu-ɲga

¹⁸ Lau Israel-ɲga sêtigasuc Lôc Sainai tu sêtap pwac akwa sa-ɲga. Magoc lôc naŋ mac atigasuc tu akôc pwac wakuc-ɲga, naŋ lôc kaiŋ daŋ dau-ɲga. Lôc Sainai dau kalhac nom, ma lau Israel-ɲga sêlic ya atu, ma ɲasec ti sômôm ma mbu lalahi atu gêm, yêc lôc dinaŋ. ¹⁹ Ma ɲac sêŋgô Anötö ndê dahuc ma iŋ dau ndê awha, e sêtôc dau ma sêteŋ bu sêŋgô tiyham dom. ²⁰ Bu Anötö gic yomsu ɲac ma sôm bu ɲamalac me bôc bocke bu meŋ êmpiŋ lôc dau, naŋ sêtuŋ iŋ ɲa hoc ndu. Lau Israel-ɲga sêlic bu yomsu dau kêŋ ɲawapac atu têtŋ ɲac. ²¹ Ma Moses gêlic gêŋ hoŋ dinaŋ ma kôm iŋ tôtec dau ma kêtitec ɲandô.

²² M agoc tu mac nem akêŋ whiŋ-ɲga dec tôm mac ahôc asê Lôc †Sayon,

naŋ malac Jerusalem wakuc naŋ yêc undambê, ma Anötö Taŋli ɲadau ndê malac. Mac ahôc asê aŋela tausen ma tausen naŋ sêkac sa sêmbo gameŋ di-naŋ ti atac ɲayham atu. ²³ Ma mac asôc Anötö ndê gôlôwac dabuŋ ɲalôm, ma ambo awhiŋ yac lau naŋ iŋ gêlic yac datôm iŋ ndê balêkoc mbêc, ma to yac neŋ ɲaê sa yêc undambê. Mac atigasuc Anötö dau, naŋ oc êŋsahê lau hoŋ pi ɲac si mêtê. Ma mac ahôc asê gameŋ naŋ lau gitêŋ naŋ Anötö gic dabiŋ ɲac, naŋ si gatu sêmbo. ²⁴ Ma mac atigasuc Yisu, naŋ ti pwac wakuc ɲa-ɲgac ɲalhu-ɲga. Ma mac atap mwasiŋ atu sa, tu dac naŋ iŋ kêc siŋ tu êŋgwasiŋ mac nem sac su-ɲga. Muŋ-ɲga, Abel ndê dac ta yom pi têtŋ Anötö bu kêŋ ɲagêyô ô iŋ ndê dac. Magoc Yisu ndê dac ti ɲahu datap mwasiŋ sa yêc Anötö-ɲga, dec hôc gêlêc Abel ndê su.

Dalic Anötö ndê puc gitôm gêŋ ɲambwa dom

²⁵ B oc dinaŋ apôc daŋamsuŋ ahuc têtŋ yom naŋ Anötö sôm têtŋ mac, naŋ dom. Lau Israel-ɲga sêŋgô Anötö awha kêŋ puc ɲac yêc nom, ma ɲac naŋ sêtec bu sêŋgô iŋ ndê y om, naŋ sêlhô su yêc iŋ ndê matôc dom. Boc dinaŋ yac lau naŋ Anötö kêŋ puc yac akêŋ undambê, naŋ bu dapuc dômwêŋ iŋ, dec oc tôm dom andô bu dalhô su iŋ ndê matôc.

²⁶ Têtŋ ndoc Anötö sôm yom yêc Lôc Sainai, naŋ iŋ awha kôm nom wiwic sa. Ma tiŋambu, têtŋ ndoc daŋ tiyham iŋ gic bata yom, tôm sêto yêc bocdec bu: Têm daŋ tiyham aô oc waŋwic gameŋ tiyham, magoc waŋwic gameŋ nom-ɲga tawasê dom, undambê whiŋ.

[Hag 2:6]

²⁷ Iŋ sôm bu kôm gêŋ dau dim daŋ tiyham, ma yom dau hêganôn têtŋ naŋ iŋ oc êŋwic gêŋ undambê ti nom-ɲga hoŋ naŋ iŋ kêŋ. Ma gêŋ naŋ bu yêc ɲapaŋ-ɲga dom, naŋ oc wiwic sa e ɲiŋga. Ma ɲalêŋ

dinaŋ, gêŋ naŋ wiwic dom oc gacgeŋ sêlhac.

²⁸Anötö gic bata têtŋ yac bu yac oc dawêkaiŋ gameŋ naŋ oc wiwic ma niŋga dom. Tu dinaŋ-ŋga dec danem danŋe iŋ, ma danem akiŋ iŋ ŋalêŋ ŋayham naŋ tôm bu ndic iŋ tandô ŋayham. Dakôm ti datoc iŋ sa ma datöc iŋ, ²⁹ŋahu bu yac neŋ Anötö ndê ŋaclai gitôm ya atu, naŋ gitôm bu neŋ gêŋ sambob su.

Sakiŋ naŋ gic Anötö tandô ŋayham

13 Ambo ti atac whiŋ asidôwai ŋa-pan. ²Aŋlhiŋ daôm siŋ dom bu akôc lau aŋgô batac sa ma andic ya ŋac. Ŋahu bu lau ŋatô naŋ sêkôm bocdinaŋ, dec sic ya aŋela magoc sem gauc. ³Ma gauc nem lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêndöc gapocwalô, ti ŋac naŋ lau sêkêŋ kisa ŋac, ma anem ŋac sa gitôm mac daôm ahôc ŋawapac dinaŋ awhiŋ.

⁴Mac hoŋ atoc lêtŋ lauwhê ti ŋgac sênem dau-ŋga sa ŋapap andic ŋawaê. Awhê ma ŋgac bocke naŋ sem dau sa su, naŋ sêmbo sêwhiŋ dau ti sêsa lêtŋ ŋawasi eŋ. Ŋahu bu lau hoŋ naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga, me sêndic sêmbôcwalô kic, naŋ oc sêtap Anötö ndê matôc sa.

⁵Ayob daôm bu mêtê atac whiŋ mone-ŋga nem mac nem ŋalôm ahuc dom. Ambo ti atac ŋayham pi gêŋ bocke naŋ Anötö kêŋ têtŋ mac. Bu Anötö dau sôm bu yob mac, tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ bocdec bu:

Aô wahu am siŋ me wapuc dômwêŋ am danŋ dom.

[Diut 31:6, 8]

⁶Tu dinaŋ-ŋga dec ŋalôm pêŋ dôn ma dasôm yom asê tôm sêto yêc Buku Wê-ŋga bocdec bu:

Pômdau oc nem aô sa, ma bocdinaŋ aô oc watöc dauŋ dom. Asa oc tôm bu kac aô su yêc Pômdau ndê atac whiŋ?

[BW 118:6-7]

⁷Gauc nem mac nem lau bata naŋ sêndôhôn Anötö ndê yom têtŋ mac. Akôc gauc pi ŋac si lêtŋ ŋayham naŋ sêsap dôn e si têtŋ pacndê, ma aŋkuc ŋac si lêtŋ sêkêŋ whiŋ-ŋga. ⁸Yisu Kilisi oc kac dau kwi-kwi dom. Ŋalêŋ naŋ iŋ mbo muŋ-ŋga, naŋ iŋ mbo kwahic dec, ma oc mbo bocdinaŋ ŋapaŋ.

⁹Ayob daôm bu yom ti mêtê wakuc naŋ so yom ŋandô, naŋ êŋsônŋ mac nem gauc e hê mac su yêc Kilisi dom. Tamkwê Anötö ndê mwasiŋ bu puc nem gatôm dôn, ma gauc nem gêŋ danêŋ-ŋga me ŋagôliŋ pi gêŋ danêŋ-ŋga êŋlêc dom. Bu lau naŋ sêmbo pwac akwa ŋapu ma gauc gêm gêŋ kaiŋ dinaŋ kêlêc, naŋ gêm ŋac sa bu sêti lau gitêŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga dom.

¹⁰Yac tam akiŋ Anötö dambo pwac wakuc ŋapu, ma lau naŋ sem akiŋ Anötö sêmbo pwac akwa ŋapu, naŋ sêtôm dom bu sêwêkaiŋ pwac wakuc dindec ŋamwasiŋ. ¹¹Domba ti makao naŋ dabuŋsiga ŋamata-ŋga Israel-ŋga kôc ŋadac ma sôc lôm dabuŋ Ŋalôm Dabuŋ Andô gi bu kêŋ ti da ô lau si sac ŋagêyô, naŋ lau sêkôc ŋamsôm su yêc malac ma sêpec su giŋga yêc gameŋ ŋamakê-ŋga.[¶] ¹²Ma ŋalêŋ tigeŋ Yisu hôc ŋandê ma mbac ndu yêc malac Jerusalem ŋamakê, tu bu kôm lau sêti dabuŋ tu iŋ dau ndê dac naŋ kêc siŋ-ŋga. ¹³Bocdinaŋ dahu lau Israel-ŋga si sakiŋ pwac akwa-ŋga siŋ gacgeŋ, gitôm yac dasa yêc malac Jerusalem, ma datêŋ Yisu dandi, ma dahôc yom mayan-ŋga naŋ ŋacyo sêmbaliŋ pi yac tu dakêŋ whiŋ Yisu-ŋga, naŋ dawhiŋ. ¹⁴Ŋahu bu gameŋ nom-ŋga

[¶]13:11 - alic Lev 16:27. Yom pi lau Israel-ŋga si Om Atu Sêkêŋ Da ô Sac Ŋagêyô-ŋga (Day of Atonement), naŋ sêto yêc Lev 16:1-34. Hibru 13:12 bu têtŋ asê tiawê bu Yisu ndê mbac ndu hêc gêlêc da naŋ dabuŋsiga Israel-ŋga sêkêŋ ti yala ti yala (Hib 7:11-9:18), ma bu êŋgilî lau sêkêŋ whiŋ-ŋga bu sêŋkuc Yisu ti atac pa su eŋ.

naŋ kwahic dec ti yac neŋ malac dambo-nga, naŋ malac yêc ɲapaŋ-nga dom. Ma yac taŋkwê malac ɲandô naŋ oc meŋ sa tiŋambu.

¹⁵ Tu Yisu-nga dec tampiŋ Anötö tòm béc hoŋ. Yac lau hoŋ naŋ dasôm bu dakêŋ whiŋ Yisu, naŋ tac waê bu tampiŋ Anötö, ma yac neŋ yom tampiŋ iŋ-nga gitôm da daŋge ɲayham. ¹⁶ Aŋlhiŋ daôm siŋ dom bu akôm mêtê ɲayham eŋ, ma bu akêŋ nem gêŋ tu anem lau ɲatô sa-nga. Mêtê dau iŋ gitôm da naŋ Anötö gêlic ɲayham whiŋ. ¹⁷ Daŋam wambu lau bata naŋ sêyob mac lau akêŋ whiŋ-nga, ma asôc ɲac ɲapu, tu bu sêkôm si gwelêŋ ti atac ɲayham-nga. Bu ɲac sem gwelêŋ pi Anötö ndê yom bu sêpuc mac nem gatôm dôŋ, ma tiŋambu Anötö oc kip ɲac sa ɲapep pi gwelêŋ dau. Mac bu daŋam wambu ɲac ɲapep dom, dec oc kôm ɲac ɲalôm ɲawapac, ma oc tòm dom bu sênem mac sa ɲapep.

¹⁸ Ateŋ mbec tu yac-nga, bu yac aŋsahê ɲaŋga bu asa mba lêŋ gitêŋ eŋ, ma yac ambo ti atac pa su pi yac mba lêŋ.

¹⁹ Ma ateŋ mbec ɲaŋga bu Pômdau nem aô sa bu watap seŋ watêŋ mac waloc-nga sa ɲagahô.

Yom ɲambu-nga

²⁰ Yac neŋ Pômdau Yisu ma ɲgac ɲayham yob domba-nga kêc ndê dac siŋ tu êmatiŋ pwac yêc ɲapaŋ-nga, dec Anötö uŋ iŋ sa akêŋ lau batê-nga. Ma aô bu wateŋ Yom Malô ɲadau, Anötö dau, ²¹ bu ndic dabiŋ mac bu akôm mêtê ɲayham eŋ ma asa nem lêŋ hoŋ tòm iŋ ndê atac whiŋ. Ma tu Yisu Kilisi ndê ɲaê-nga, dec aô wateŋ iŋ bu puc yac hoŋ dôŋ tu bu gêŋ hoŋ naŋ dakôm, naŋ ndic iŋ tandô ɲayham. Datoc Yisu ndê waê sa tòm béc sambob. Yomandô.

²² O asidôwai. Aô gato bapia apê dindec bu waŋgilí mac bu asap lêŋ ɲayham dôŋ ɲapaŋ. Ma kwahic dec aô bu wateŋ mac bu akôc aneŋ yom hoŋ sa ma asôc ɲapu. ²³ Aô wakêŋ ɲawaê têŋ mac bu sêhu yac neŋ asidôwa Timoti siŋ su yêc gapocwalô. Iŋ bu hôc asê aô ɲagahô, dec alu oc aloc ma alic mac. ²⁴ Akêŋ aneŋ acsalô ɲayham têŋ mac nem lau bata hoŋ, ma têŋ A nôtö ndê lau dabuŋ hoŋ bocdinaŋ. Ma lau gameŋ Itali-nga sêkêŋ si acsalô têŋ mac whiŋ.

²⁵ Anötö ndê mwasiŋ whiŋ mac hoŋ.

Jems

ndê bapia

Yom whê bapia dindec sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindec, naŋ ndê ɲaê Jems. In ɲgac bata naŋ yob lau sêkêŋ whiŋ Yisu-nga naŋ sêndöc malac Jerusalem (Apo 15:13). Lau tiguauc daêsam gauc gêm bu Jems in Pômdau Yisu asi (Mak 6:3).

Jems to bapia dindec têtŋ lau sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi-nga naŋ sêndöc babalip yêc lau naŋ lau Israel dom, naŋ si gameŋ. In sam ɲac bu lau naŋ sêsa akêŋ gôlôwac Israel-nga si toŋ 12 (1:1), ma bocdinaŋ lau ɲatô gauc gêm bu mboe in to bapia dindec têtŋ lau Israel-nga naŋ sêlhö su yêc malac Jerusalem têtŋ ndoc lau sêkêŋ kisa ɲac (Apo 8:1; 11:19). Ma lau ɲatô gauc gêm bu bapia dindec gic waê lau sêkêŋ whiŋ-nga hoŋ, lau Israel-nga, ma lau gameŋ apa-nga sêwhiŋ.

In ndê bapia dau hêganônŋ lêtŋ ti sakiŋ ɲayham naŋ gic lau sêkêŋ whiŋ-nga ɲawaê. In bu kêtŋ puc ɲac bu sêtöc si sêkêŋ whiŋ ɲandô tiawê, ma bu sêhu mêtê sac-sac hoŋ siŋ. Jems bu töt asê bu lau si sêkêŋ whiŋ in gêtŋ naŋ sêsôm ɲa whasuŋ ɲambwa dom, magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ ɲandô, naŋ si lêtŋ ti sakiŋ oc töt gêtŋ dau asê tiawê.

Jems gic hu ndê bapia

1 Aô Jems naŋ gam akiŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, gato yom dindec têtŋ mac lau akêŋ whiŋ Yisu-nga, naŋ asa akêŋ gôlôwac Israel-nga toŋ 12, mac lau naŋ andöc babalip yêc lau apa si gameŋ. Acsalô têtŋ mac hoŋ.

Dahôc ɲawapac ti atac lu-lu dom

²O aneŋ asidôwai. Gêtŋ wapac me lêtôm bu tap mac sa, naŋ alic nditôm gêtŋ atac ɲayham-nga. ³Mac anyalê bu gêtŋ

bocke naŋ kêsahê mac nem akêŋ whiŋ, naŋ gêm mac sa bu alhac ɲaŋga. ⁴Ma mac bu ati lau alhac ɲaŋga-nga, dec oc ndic dabiŋ mac atôm gwalam akwa akêŋ whiŋ-nga, ma mac oc apônda gêtŋ daŋ dom. ⁵Magoc mac nem asa bu pônâ gauc, naŋ teŋ Anötö bu kêtŋ gauc têtŋ am, ma in oc kêtŋ. Bu Anötö in mwasiŋ ɲadau, ma oc lic ɲamalac naŋ teŋ gêtŋ têtŋ in, naŋ sac dom, in oc kêtŋ gêtŋ têtŋ in ti atac whiŋ. ⁶Magoc têtŋ ndoc am teŋ gêtŋ dau, naŋ teŋ ti atac lu-lu dom. Teŋ ti kêtŋ whiŋ bu am oc tap ɲandô sa. Asa naŋ teŋ gêtŋ ti atac lu-lu, naŋ gitôm gwêc naŋ mbu gêli sa ma pi sip ɲapaŋ. ⁷In ɲamalac kaiŋ dinaŋ, gauc nem bu in oc kôt gêtŋ daŋ yêc Pômdau dom. ⁸In ɲamalac gauc lu-lu-nga, ma kôm ndê gêtŋ hoŋ bambaliŋ.

Dahê gauc pi mone ti wapa ɲapaŋ dom

⁹Mac asidôwai naŋ lau waêm mba ma lau ɲalôm sawa, aô wasôm têtŋ mac bu atac ɲayham sa, bu Pômdau gêlic mac atôm lau tiawê tu mac nem akêŋ whiŋ-nga. ¹⁰Ma mac lau ti lêtôm, Anötö bu êŋgwiniŋ mac, goc atac ɲayham sa. Ahê gauc pi mac nem mone ti wapa dom. Bu gêtŋ dau oc ɲiŋga gitôm a ɲamlha ɲayham, naŋ ¹¹ac pi ti ɲandê atu, ma pec e ɲamlha kêsôlô, dec ɲamlha ɲayham dau pacndê. Ma ɲalêtŋ tigeŋ, lau ti lêtôm naŋ sem gwelêŋ ɲapaŋ tu sêtap mone sa-nga, naŋ oc sêniŋga bocdinaŋ.

Lêtôm ti saê

¹²Asa naŋ bu lhac ɲaŋga têtŋ ndoc in kêsahê lêtôm ti saê, naŋ oc tap Anötö ndê mwasiŋ sa, bu ɲawapac dau kôm in hu ndê kêtŋ whiŋ siŋ dom, ma Anötö oc kêtŋ in ndöc tali ɲapaŋ. ɲaôli dau dinaŋ Anötö gic bata su bu kêtŋ têtŋ lau naŋ atac whiŋ in naŋ.

¹³Ŋamalac daŋ bu lêtôm tap in sa, naŋ hê gauc bu Anötö kêtŋ lêtôm têtŋ in lec

dom. Bu gêñ dañ gitôm dom bu êntôm Anötö, ma Anötö dau kêtôm ñamalac dañ dom. ¹⁴ Mba! Lêtôm ñahu sip ñamalac dau ndê atac galac, nañ kên gauc têtñ in ma kêtôm in bu kôm sac. ¹⁵ Ma ñamalac nañ sôc atac galac ñapu, nañ kôm mêtê sac. Ma ñamalac nañ kôm mêtê sac, nañ wêkainj señ mbac ndu-ñga.

¹⁶ Bocdinañ aneñ asidôwai atac whiñ-ñga, ayob daôm bu lau dañ sêñsau mac dom. Lêtôm meñ akênj Anötö dom. Mba!

¹⁷ Damañ undambê-ñga, nañ kên ñawê hoñ sêlhac umboñ, nañ mwasiñ ñayham hoñ ñadau, ma gêñ ñayham hoñ nañ datap sa, nañ meñ akênj in ndê. Tôm bêc hoñ ac pi ma sip tiyham, ma ac ña-ayun yêc teñ dom. Magoc Anötö gitôm ac ña-ayun dom. In kôm gêñ ñayham eñ tu êmwasiñ yac-ñga, ma kac ndê awha kwi-kwi dom. ¹⁸ Ma in kênj in ndê yom ñandô sip yac neñ ñalôm tu bu kôm yac dati lau wakuc, datôm gêñ hoñ nañ in kênj, nañ si ñandô mbêc.

Dangô mêtê ti dakôm ñandô sa

¹⁹ O aneñ asidôwai atac whiñ-ñga, angô su nañ. Atisa ñagahô tu asôm daôm nem yom-ñga dom, magoc akênj dañam lau ñatô si yom ñapep muñ. Ma ayob daôm bu atac ñandê ñagahô dom. ²⁰ Bu ñamalac si atac ñandê kalhac ñac ahuc e sêso lêtñ gitên nañ Anötö tac whiñ. ²¹ Tu dinañ-ñga dec aô wasôm têtñ mac bu mêtê ñadômbwi ma mêtê sac hoñ nañ kêsôwec tiatu yêc gameñ nom-ñga, nañ ahu siñ! Angwiniñ daôm ma akôc Anötö ndê mêtê nañ sic dulu têtñ mac su, nañ sa sip nem ñalôm e tidônj, bu yom dau gitôm bu nem mac si.

²² Mac bu angô Anötö ndê yom ñambwa, dec oc añsau daôm. Angô ma akôm ñandô sa! ²³ Asa nañ ngô mêtê magoc kôm ñandô sa dom, nañ gitôm ñamalac nañ têt gwanij sip busunôm bu lic dau angô andô. ²⁴ In gêlic su, goc sa gi ma ñagahô kêlhiñ angô andô siñ. ²⁵ Magoc asa nañ têt gwanij Anötö ndê yomsu ñandô^{ss} nañ kêgapwêc yac su yêc mêtê sac, ma sôc ñapu ti gauc gêm ñapañ, nañ Anötö oc nem mbec gêñ hoñ nañ in kôm.

²⁶ Asa nañ gauc gêm bu in gêm akiñ Anötö ñapep, magoc gêm gôliñ dau ndê êmbala dom, nañ kêsau dau. Ma gêñ hoñ nañ in kôm bu nem akiñ Anötö, nañ gitôm gêñ ñambwa ma gic Anötö tandô ñayham dom. ²⁷ Mac bu anem akiñ Anötö ñalênj gitên nañ in oc lic ñayham, goc akôm gêñ bocdec. Anem mosibu ti lauwhê sawa nañ sêhóc ñawapac, nañ sa. Ma ambo ahê têtñ mêtê ñadômbwi nom-ñga hoñ.

Datoc lau hoñ sa

2 O aneñ asidôwai, mac nañ akênj whiñ yac neñ ñawasi ñadau Pômdau Yisu Kilisi. Atoc lau tiwaê ma lau waêmbe hoñ sa ñalênj tigerj. ² Mboe mac akac daôm sa tu alic om-ñga, ma ñamalac lu sêsôc sêmeñ. Injac dañ sôc ñakwê ñawasi ti gôlônj gol, magoc ñgac dañ in ñgac ñalôm sawa nañ sôc ñakwê akwa gwelenj-ñga. ³ Mac oc akôm sake? Mboe mac oc atoc ñgac ti ñakwê ñawasi sa, ma asôm têtñ in bu, “Am ndôc pônj ñayham dindec,” a? Ma asôm têtñ ñgac ñalôm sawa, “Am lhac ñambu-ñga dê,” me “Ndôc nom dindec yêc yac gahij-ñga,” a? ⁴ Mac bu akôm bocdinañ ma

^{ss}1:25 Injac nañ to Hîbru têt asê bu yomsu amanlu gitôm dom bu ndic dabiñ lau bu sêti lau gitên (7:19; 10:1). Bocdinañ lau daêsam gauc gêm bu yom nañ Jems to pi Anötö ndê yomsu ñandô, nañ hêganônj yomsu amanlu dom, magoc hêganônj ñawê ñayham. Bu ñawê ñayham whê sa bu Yisu gic dabiñ yomsu pwac akwa-ñga hoñ (Mat 5:17) ô yac, ma Injalau Dabuñ gêm gôliñ lau sêkênj whiñ-ñga ma gêm ñac sa bu sêsa lêtñ gitên tôm yomsu sôm (Rom 8:2-4).

atoc mac nem lau ɲatô sa hôc gëlêc lau ɲatô su, dec mac atôm lau sêmatôc yom-ɲga naɲ si gauc tisac.

⁵O aneɲ asidôwai atac whiɲ-ɲga, aɲgô su naɲ. Lau naɲ lau nom-ɲga sêlic bu lau ɲalôm sawa, naɲ Anötô tac whiɲ bu êɲyaliɲ ɲac sa bu sêkêɲ whiɲ ɲaɲga, dec sêti lau ti lêlôm yêc iɲ aɲgô-ɲga. Ma iɲ oc kêɲ ɲac sêwêkaiɲ gameɲ undambê-ɲga naɲ iɲ gic bata bu kêɲ têtɲ lau naɲ atac whiɲ iɲ. Yom dau iɲ yom ɲandô. ⁶Magoc mac apu lau ɲalôm sawa. Ma lau ti lêlôm naɲ mac atoc ɲac sa, naɲ sêtoc mac sa ô dom. ɲac sêlic ɲayham bu sêɲg-winiɲ mac, ma ɲac bu sêtap yom daɲ sa pi mac, dec ɲac oc sêwê mac atêɲ lau sêmatôc yom-ɲga andi. ⁷Yomandô! Ma têtɲ ndoc lau dau sêɲgwiniɲ mac, naɲ sêpu mac nem ɲadau ndê ɲaê ɲayham whiɲ.

⁸Anötô ndê yomsu naɲ sêto yêc bocdec bu, “Atac whiɲ lau meɲpaɲ am-ɲga gitôm mac atac whiɲ daôm,” naɲ tiɲamata yomsu hoɲ naɲ sêhêganôn ɲamalac si lêtɲ sêmbo sêwhiɲ dandi-ɲga ma piɲ ɲac hoɲ dôɲ sêpitigerɲ. Mac bu daɲam wambu yomsu dau, dec mac oc atoc nem asidôwai sa ɲapep. ⁹Magoc mac bu atoc lau tiwaê sa ma apu lau waêmbe, dec mac akôm sac, ma yomsu dau kêmatôc mac, ma tôc asê bu mac lau aɲgili yomsu-ɲga. ¹⁰Aô wasôm têtɲ mac, bu asa naɲ daɲga wambu yomsu hoɲ ɲapep, magoc kêgili yomsu ɲalhô atêc daɲ, naɲ gitôm ɲamalac naɲ kêgili yomsu hoɲ. ¹¹Anötô dau kêɲ yomsu daɲ bocdec, ‘I’ “Kôm gêtɲ mockaiɲ-ɲga dom,” ma kêɲ daɲ tiyham bocdec, ‘I’ “Ndic ɲamalac ndu dom.” Am bu kôm mêtê mockaiɲ-ɲga dom, tigeɲ am bu ndic ɲamalac daɲ ndu, naɲ dec am gitôm ɲamalac kêgili yomsu hoɲ-ɲga.

¹²Mac aɲyalê su bu ɲasawa sauɲ Anötô oc êɲsahê mac, êɲkuc yomsu naɲ iɲ kêɲ bu êɲgapwêc yac su. Bocdinaɲ dec asôm yom ti akôm nem mêtê hoɲ ɲapep eɲ. ¹³Mac bu tamwalô lau dom,

dec Anötô oc tawalô mac dom têtɲ iɲ ndê bêc matôc-ɲga. Tamwalô lau, ma mac oc atap iɲ ndê matôc sa dom.

Dakôm mêtê ɲayham tôc yac neɲ dakêɲ whiɲ asê

¹⁴O aneɲ asidôwai. ɲamalac daɲ bu sôm, “Aô gakêɲ whiɲ Yisu Kilisi,” magoc kôm mêtê ɲayham dom, dec iɲ ndê kêɲ whiɲ ɲandô mba, ma oc nem iɲ si dom. ¹⁵Mac bu alic awhê me ɲgac kêɲ whiɲ-ɲga daɲ naɲ pônɲa ɲakwê ti gêtɲ daneɲ-ɲga, dec mac oc akôm sake? ¹⁶Mac bu asôm têtɲ iɲ bu, “Am ndi ti yom malô, ma oc ɲayham bu am tap nem gêtɲ daneɲ-ɲga ti ɲakwê sa,” magoc akêɲ gêtɲ daɲ bu anem iɲ sa dom, dec mac nem akêɲ whiɲ oc ɲandô mbasi. ¹⁷Bocdinaɲ, asa naɲ sôm bu iɲ kêɲ whiɲ, magoc kôm ɲasakiɲ dom, naɲ ndê kêɲ whiɲ gitôm gêtɲ batê.

¹⁸Mboe ɲamalac daɲ oc sôm, “Aô gakêɲ whiɲ, dec gitôm,” ma daɲ oc sôm bu, “Aô gakôm mêtê ɲayham, dec gitôm.” Oyaê! Am bu ɲamalac naɲ mêtê ɲayham mbasi, dec ɲalêtɲ bocke aô oc waɲyalê bu am kêɲ whiɲ ɲandô? Magoc lic mêtê ɲayham dec aô gakôm gambo, oc tôc aneɲ gakêɲ whiɲ asê têtɲ am. ¹⁹Bocke? Am toc daôm sa bu am kêɲ whiɲ bu Anötô tigeɲ dê mbo, a? Aluê! ɲalau sac sêkêɲ whiɲ bocdinaɲ sêwhiɲ, ma sêtôc dau ɲandô!

²⁰Am ɲamalac gauc mbasi-ɲga! Am nem kêɲ whiɲ naɲ mêtê ɲayham mbasi, naɲ ti gêtɲ ɲambwa. Gauc nem yom bocdec. ²¹Aban Abraham iɲ bu kêɲ iɲ ndê atu Aisak ti da pi alta, ma tu dinaɲ-ɲga dec Anötô gêlic iɲ bu ɲgac gitêɲ. ²²Mac hoɲ alic su naɲ. Abraham ndê kêɲ whiɲ ti iɲ ndê gwelêɲ sêpuc dau dôɲ. Ma iɲ ndê gwelêɲ ti sakiɲ gic dabiɲ iɲ ndê kêɲ whiɲ. ²³Yom naɲ sêto yêc naɲ sôm bu, “*Abraham kêɲ whiɲ Anötô dec Anötô gêlic iɲ ti ɲgac gitêɲ.*” Yom dau ɲandô sa

pi gêñ nan in kôm, ma Anötö dau sam Abraham bu in ndê silip.

²⁴ Bocdinañ mac hon alic! Dakên whin gambwa kôm yac dati lau gitên yêc Anötö angô-nga dom. Gêñ nan dakôm tu danan wambu Anötö-nga, ma yac neñ dakên whin, nan lu-lu sêkôm yac dati lau gitên. ²⁵ Ma gêñ dan tiyham. Gauc nem awhê señ-nga Rahab. In gêm yaom lau Israel-nga nan sêtip gameñ Kanan-nga, ma kêmasañ nac si lên bu sêlhô sêndi. Ma tu dinan-nga Anötö gêlic in bu awhê gitên.

²⁶ Ñamalac nan wayahô mbasi, nan in gên batê. Ma yac bu dakên whin magoc dakôm mêtê ñayham dom, dec yac neñ dakên whin gitôm gên batê bocdinañ.

Dayob êmbalañ

3 Aneñ asidôwai, angô su nan! Têñ Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga, nan in oc kip yac lau nan andôhôn in ndê mêtê têñ lau, nan sa ñapep pi yac mba gwelêñ dau. Tu dinan-nga mac nem asa bu ti kêdôhônwaga mêtê-nga, nan kôc gauc pi yom dau muñ su nan. ² Mêtê sac kôm yac hon dapeñ ñalên daêsam. Ñamalac nan gitôm bu yob ndê êmbala e sôm yom so dan dom, nan ñamalac gitên, ma gitôm bu nem gôlin in ndê ñamlic ñagên hon ñapep.

³ Lau nan sêndôc hosi ñahô, nan sêkên ain sôc hosi whasun, bu sênem gôlin hosi ma sêkac in kwi êñkuc nac si atac whin. ⁴ Ma akôc gauc pi wan atu-tu. Mbu ñadinda peñ lac sac andô, magoc gôlin atêc dinan kên in kêtî kêkuc ngac gôlin-nga ndê atac whin. ⁵ Ñalên tigen, yac êmbalañ in gên saun andô dan yêc ñamlic ñagên hon, magoc in yom datoc daun sa-nga daêsam ñahu. Mac anyalê bu ya ñamsi saun dan gitôm bu ti ya atu ma neñ pwa atu dan su. ⁶ Ma yac êmbalañ dau gitôm ya. Yêc yac neñ ñamlic ñagên hon, sac ñahu yêc êmbalañ, ma yac bu dayob ñapep dom, dec sac oc êñsôwec

e nem ñamlic sambuc ahuc ma kôm yac neñ têm dambo tanli-nga hon tisac. Ma sac nan ñahu yêc êmbalañ, nan meñ akên ya lambwam-nga.

⁷ Lau ñatô sêkôc bôc ti mbac ma sêyob e gên dau timalô. Ma gitôm bu sêkôm mboc ma gên gwêc-nga timalô bocdinañ. ⁸ Magoc lau dan sêtôm dom bu oc sênem malô êmbala. Bu ñamalac êmbala in gên sac nan yêc teñ dom, ma ñamalic sac gêm in ahuc. ⁹ Yac tam danje yac neñ Pômdau ti Damañ undambê-nga na êmbalañ, magoc ñamalac nan Anötö kêmasañ bu sênem in angô sêmbo nom, nan yac dapucbo nac na gên tigen dinan. ¹⁰ Angô su nan. Mbec ti yom sac, lu-lu sêsa akên whasun tigen. O aneñ asidôwai, mêtê dau in sac sambuc! ¹¹ Mac gauc gêm bocke? Oc tôm bu gwêc ma bu ñayham tu danôm-nga lu-lu sêsa akên bubata tigen? Mba! ¹² O aneñ asidôwai. Gitôm dom bu datap bu danôm-nga sa yêc gwêc ñalôm. Ma gên dan tiyham. Oc datap wa ñandô sa yêc a kiñ, me a kiñ ñandô yêc wa? Mba.

Lau tigauc sêkôm mêtê ñayham

¹³ Mac nem asa in ñamalac tigauc, nan toc dau sa pi ndê gauc dom, magoc kôm mêtê ñayham ma sa lên gitên en, tu bu tôc gên dau asê. ¹⁴ Tigen mac lau nan asa lên atoc daôm sa tu ahôc gêlêc asidôwai-nga, me mêtê lêmun-nga bu yêc mac nem ñalôm, nan atoc daôm sa me añasau daôm bu mac lau tigauc lec dom. ¹⁵ Bu lau nan sêkôm mêtê lêmun-nga ti mêtê sêhóc gêlêc dau-nga, nan si gauc meñ akên Anötö ndê dom. Mêtê dau ñahu yêc nom, kêkuc ñamalac nom-nga si gauc gambwa, ma meñ akên Sadañ ndê. ¹⁶ Mêtê lêmun-nga ti ahôc gêgêlêc daôm-nga bu yêc mac nem ñalôm, dec mac oc apiñ daôm dôn ñapep dom, ma mêtê sac tidau-tidau oc nem mac ahuc. ¹⁷ Asa nan kôc gauc ñayham yêc Anötö ndê, nan gên ñamata-nga in oc kôm mêtê ñawasi

en. In oc yob dau bu tac nandê ngahô dom, ma in oc ti nmalac atac whin lau ti sôc yom napa-nga. In nmalac tawalô lau-nga ma ndê gwelen oc nem nandô daêsam. In oc kôm mêtê nayham tên lau tiwaê ma tên lau waêmba sêwhin, ma oc ênsau lau dan dom. ¹⁸ Lau nan sêkôm gên malô ma sêhê wamba lau, nan sêtôm lau nan sêsô gên nawnê nayham sip si ôm. Ma nac si gwelen dau oc nem nandô bu nac ma lau daêsam sêtap lên gitên sa.

Lên atac whin gên nom-nga-nga

4 Akôc gauc pi gên nan kôm mac atac nandê ti asôm daôm. Aô wasôm tên mac, bu mêtê dau meŋ akên mac nem nalam akwa, nan kac mac tu asa lên atac whin gên nom-nga-nga. ² Gên nan mac atac whin, nan mac atap sa dom, nahu bu mac aten tên Anôtô dom. Mac tamgatu gên dau napan e mac atac nandê sa ti asôm daôm, ma mac oc akôm mwasac e nditôm bu andic nmalac ndu. Magoc mac atôm dom bu akôc gên nan mac atac whin. ³ Ma têm natô mac aten gên tên Anôtô, magoc in kên tên mac dom. Mac atap sa dom, nahu bu mac aten gên dau tu bu amwasin daôm-nga nambwa, ma gauc dinan in solop dom.

⁴ Mac atôm lau mockain-nga, bu mac ahu Anôtô sin ma asap gên nom-nga dôn. Mac angô! Asa nan tac whin gên nom-nga hôc gêlêc, nan Anôtô ndê silip dom, in Anôtô ndê nacyo. ⁵ Anôtô ndê yom nan sêto yêc, nan whê sa bu nalam nan Anôtô kên mbo yac nen nalam, nan gêm lêmun yac nen gatun ma tac whin nandô bu dasap in dôn napan. Gauc nem yom dau napep, bu in yom nambwa dom. ⁶ Anôtô kên ndê mwasin tên yac tu bu puc yac dôn pi lên sac-nga. Tu dinan-nga sêto yom yêc bocdec bu:

Anôtô kêgwiniŋ lau nan sêtoc dau sa, magoc kêmwasin lau nan sêngwiniŋ dau.

[Prov 3:34]

⁷ Bocdinan asôc Anôtô napa. Apuc daôm dôn tên Sadaŋ bu êntôm mac dom. Amasuc in su ma in oc lhô su yêc mac. ⁸ Atigasuc Anôtô dec in oc tigasuc mac. Mac lau nan akôm mêtê sac, nan angwasin amam ma ahu mêtê dau sin. Ma mac lau nan ankuc Anôtô ti gauc lulu, nan amasan nem nalam nawasi sa. ⁹ Anem daôm kwi ma atan tu mac nem sac-nga. Mac nem mbwac nem dau kwi ti dangibo, ma mac nem atac nayham nem dau kwi ti atac nawapac. ¹⁰ Angwiniŋ daôm yêc Pômdau angô-nga, goc in oc toc mac sa.

Angôlin yom pi nem asidôwai dom

¹¹ O asidôwai, angôlin yom pi daôm dom. Asa nan gêm dôhôn dau pi ndê asidôwa dan, nan gêlic asidôwa dau sac ma sôm yom pu in-nga, nan pu yomsu ma gêlic yomsu dau sac whin. ^{*} Ma am bu pu yomsu, dec am sôc yomsu dau napa dom. ¹² Anôtô nan kên yomsu, nan ndê naci lai yêc bu nem lau si, me sen nac su. Ma in tawasê oc ênsahê lau hon pi nac si mêtê. Bocdinan am asa dec gauc gêm bu ênsahê nem asidôwai?

Datoc dauŋ sa dom

¹³ Aô wasôm yom pi lau nan gauc gêm bu sêti ndau dau. Mboe nmalac dan oc sôm yom bu, “Kwahic dec me laŋsê, aô watên malac atu dan wandi, wanem gwelen nditôm yala dan sambuc, ma watap mone daêsam sa.” ¹⁴ Mac atôm dom bu anjalê gên nan oc hôc asê tên laŋsê. Mac alic nem têm ambo tamli-nga bu in gên atu, a? Mba! In gitôm yawalec nan puc pi meŋ magoc nasawa

^{*} 4:11 Lau atu-tu gauc gêm bu Jems kôc gauc pi yomsu tiger bu ‘Atac whin nem asidôwai tôm am tac whin daôm,’ dec to yom dinan. Yomsu dau yêc Wok Pris 19:18 ma Jems 2:8.

sauŋ eŋ hê su. ¹⁵ Gauc nem bu ati ŋadau tu amasaŋ daôm nem lêŋ asa-ŋga dom, magoc asôm yom bocdec bu, “Pômdau bu lic ŋayham, dec yac oc ambo taŋli ma akôm gêŋ bocdec me gêŋ bocdê.” ¹⁶ Magoc mac lau wachuc naŋ êlêmê atoc daôm sa, ma mac nem mêtê dau iŋ mêtê sac. ¹⁷ Bocdinaŋ asa naŋ kêyalê lêŋ ŋayham magoc kôm dom, naŋ kôm sac.

Jems kêŋ puc lau ti lêlôm

5 Mac lau ti lêlôm naŋ ac mone ti wapa daêsam sa, naŋ aŋgô! Apuc daŋgibo sa ma ataŋ pi ŋawapac naŋ gic waê bu tap mac sa têt bêt ŋambu-ŋga. ² Awa ti wapa ma ŋakwê naŋ mac ac sa tu daôm-ŋga, naŋ hôt gêlêc su ma yêc ŋambwa e da nôm ma sop seŋ su. ³ Oyaê! Bêt ŋambu-ŋga meŋ kêpiŋ su, magoc mac akôm bu andic nem awa silba ma gol sa ŋapaŋ. Mac oc atap matôt sa tu mac nem awa naŋ hêko wêmbwa e da nôm su. Ma tu gêŋ dinaŋ-ŋga dec mac nem ŋamsôm oc tisac whiŋ, gitôm ya gêŋ mac. ⁴ Aŋgô! Mac aŋgamiŋ ŋaôli ŋayham têt lau naŋ sêkôm gwelêŋ têt mac. Ma Pômdau ŋa-clai ŋadau ŋgô ŋawaê ma oc êmatôt mac pi gêŋ dau. ⁵ Mac ambo nom ti amwasinŋ daôm kêlêc, atôm bôt naŋ seŋ gêŋ ŋawahô e sêtôp atu, ma sêŋyalê dom bu ŋasawa sauŋ ŋac si ŋadaui oc sêndic ŋac ndu ma sêneŋ. ⁶ Mac êlêmê amatôt lau gitêŋ ma akic yom bu andic ŋac ndu, magoc lau dau sêkêŋ kisa mac dom.

Dahôt ŋawapac ti atac pa su

⁷ Bocdinaŋ asidôwai, ahôŋ Pômdau ndê bêt mbu meŋ-ŋga ti nem atac pa su. Lau naŋ sêsô gêŋ sip ôm, naŋ sêhôn gêŋ dau bu nem ŋandô. Sêmbo ti atac pa su ma sêhôn u bu ndic ma ac bu pi tôm ŋandoc. ⁸ Ma mac bocdinaŋ. Ndoc meŋ kêpiŋ bu Pômdau oc mbu meŋ, dec apuc daôm dôŋ bu alhac ŋaŋga, ma ahôŋ iŋ ti nem atac pa su.

⁹ O asidôwai, asec daôm dom. Mac bu asec daôm, dec oc atap Anôtô ndê matôt sa, bu iŋ ndê bêt êmatôt lau-ŋga meŋ kêpiŋ, gitôm iŋ dau meŋ kalhac mac nem andu ŋagatam.

¹⁰ Asidôwai, akôt gauc pi propet akwa-kwa. ŋac sêhôt ŋawapac daêsam, magoc sêhoc yom asê sem Pômdau aŋgô ti atac pa su. Gauc nem ŋac si lêŋ dinaŋ ma aŋkuc. ¹¹ Lau naŋ sêhôt ŋawapac ti atac pa su, naŋ yac tampiŋ ŋac. Mac aŋgô miŋ pi Job, naŋ hôt ŋawapac daêsam, magoc gêŋ dau ku iŋ dulu dom, iŋ kalhac ŋaŋga. Ma mac aŋyalê bu tiŋambu Pômdau gêm iŋ sa tiyham. Yomandô! Pômdau iŋ tawalô yac ma atac apu yac ŋandô.

¹² O aneŋ asidôwai, ayob daôm tu gêŋ atu dindec-ŋga. Mac bu akôm gêŋ daŋ, dec asôm, “Aêc,” ma yom dau gitôm. Mac bu akôm dom, dec asôm, “Mba,” ma mac nem yom dau gitôm. Atôt amam pi undambê me pi nom me pi gêŋ daŋ tu bu andic seŋeŋ nem yom-ŋga dom. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec oc atap Anôtô ndê matôt sa.

Yom daten mbec-ŋga

¹³ Mac nem asa bu tap ŋawapac sa, naŋ teŋ mbec. Ma mac nem asa naŋ atac ŋayham sa, naŋ nem wê ma êmpiŋ Pômdau. ¹⁴ Mac nem asa bu gêmbac, naŋ kêŋ yom têt gôlôwac dabuŋ si lau bata sêmeŋ, ma sêteŋ mbec tu iŋ-ŋga ma sêm-bac ndip kwi pi iŋ ŋagôlôn sênem Pômdau aŋgô. ¹⁵ Mbec naŋ mac ateŋ ti akêŋ whiŋ, naŋ oc nem ŋamalac gêmbac dau sa. Pômdau oc nem iŋ sa ma kôm iŋ ŋayham sa tiyham. Ma iŋ ndê sac bu yêc, goc teŋ mbec tu gêŋ dau-ŋga whiŋ, ma Pômdau oc suc kwi. ¹⁶ Bocdinaŋ asa naŋ kôm sac, naŋ hoc ŋayom asê têt asidôwa daŋ, ma asidôwa dau teŋ mbec tu iŋ-ŋga. Akôm bocdinaŋ, ma ateŋ mbec pi mac nem asidôwai naŋ gêmbac, bu akôm ŋac ŋayham sa tiyham. Mbec naŋ ŋamalac

gitêṇ daṇ teṇ, naṇ mbec ti ṇaclair, ma oc nem ṇandô. ¹⁷ Gauc nem propet Elaija. Iṇ ṇamalac gitôm yac. Iṇ teṇ mbec bu u ndic dom, dec u gic dom gitôm yala tō ma ayô 6. ¹⁸ Goc iṇ teṇ mbec tiyham, dec Anötö kêṇ u gic ma gêṇ ôṁ-ṇga sem ṇandô tiyham.

daṇ bu nem iṇ ndê ṇalôm kwi ma kôc iṇ mbu meṇ tiyham, ²⁰ dec aṇyalê gêṇ bocdec. Asa naṇ gêm ṇamalac sac kwi bu hu mêtê sac siṇ, naṇ kêgaho iṇ su yêc seṇ mbac ndu-ṇga, ma gêm iṇ sa bu tap ṇagêyô sa tu iṇ ndê sac daêsam-ṇga dom.

**Danem lau naṇ sêhu Anötö
ndê lêṇ siṇ, naṇ sa**

¹⁹ Aneṇ asidôwai. Mac nem daṇ bu hu Anötö ndê lêṇ ti yom ṇandô siṇ, ma

Pita

ndê bapia ñamata-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ñgac nañ to bapia dindéc inj Pita, Yisu ndê aposel danj. Inj to têtj lau sêkêtj whinj-nga nañ sêmbo babalip tòm gameñ hoñ nañ lau Rom-nga sem gôliñ. Lau dau sêhóc ñawapac daêsam, ma lau sêkêtj kisa ñac tu sêkêtj whinj Yisu-nga.

Pita tac whinj bu puc ñac dônj, bu sêl-hac ñanga ma ti atac ñayham tu mwasiñ atu ti ñawasi atu nañ Anötö gic bata tu ñac-nga yêc undambê. Tôm Anötö uñ Yisu sa akêtj lau batê-nga, nañ oc kôm têtj ñac bocdinañ. Inj to yom pi ñandê ti ñawapac daêsam nañ Yisu hóc têtj ndoc inj mbo nom, ma sôm bu lau nañ sênkuc Yisu, nañ sêwêkaiñ inj ndê lêtj dinañ. Inj whê sa bu ñawapac tidau-tidau gitôm bu puc ñac dônj, ma tiñambu têtj ndoc Pômdau mbu meñ, nañ ñac oc sêtap waê atu sa. Ma Pita to yom pi lêtj ñayham ma dabuñ bu lau sêkêtj whinj-nga sênkuc.

Pita gic hu ndê bapia ñamata-nga

1 Aô Pita, Yisu Kilisi ndê aposel, gato bapia dindéc têtj mac lau nañ Anötö kêyalinj mac sa, mac lau nañ ambo nom atôm lau apa, ma andöc babalip yêc gameñ Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia ma Bitinia-nga. ²Damañ Anötö kêyalê gêtj hoñ muñ su, dec kêyalinj mac sa bu Yisu Kilisi ndê dac êngwasinj mac nem sac hoñ su, ma bu ñalau Dabuñ kôm mac ati lau dabuñ, nañ danjam wambu Kilisi ñapep. Mwasiñ ti yom malô akêtj Anötö êñsalê mac ahuc.

Yom pi Anötö ndê mwasiñ atu nem yac si-nga

³Tampiñ Anötö, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba. ñahu bu inj tawalô

yac ndu andô, dec kôm yac datiwakuc. Gêtj dau ñandô sa bocdec bu, inj uñ Yisu sa akêtj lau batê-nga, ma piñ yac dônj tam damiñ inj, ma bocdinañ dec yac dakêtj batanñ ñandô ñayham kêlêc, nañ bu oc dandöc tanli ñapañ. ⁴Ma dawêkaiñ gêtj lêtjsêm ñayham, nañ ndê ñawasi oc ñinga dom, ma tòm dom bu tisac me hê su. Anötö po gêtj dau sa gwananñ tu mac-nga yêc undambê. ⁵Mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga sa su, ma inj kêmasañ mwasiñ dau ña-ñandô su ma hön têm bu töt ñandô dau asê tiawê têtj béc ñambu-nga. Ma tu mac nem akêtj whinj-nga, dec Anötö ndê ña-clai oc yob mac e atap ñandô dau sa.

⁶Aô kayalê bu mac ambo ti atac ñayham atu ñapañ tu Anötö ndê mwasiñ hoñ dinañ-nga. Magoc aô kayalê bu ñawapac daêsam tap mac sa têtj ñasawa dindéc, dec kôm mac nem ñalôm ñawapac whinj. Mac ac waê bu atap gêtj dau sa, magoc inj gêtj ñasawa apê-nga enj. ⁷Mac ayyalê bu lau sêpec gol tu bu ñadômbwi ñinga ma gol ñawasi solop gacgeñ yêc. Ma ñalêtj tigeñ, ñawapac nañ tap mac sa, nañ meñ bu êñsahê mac nem akêtj whinj. Anötö gêlic mac nem akêtj whinj bu gêtj ñandô, gitôm gêtj ñaôli atu, nañ hóc gêlêc gol nañ oc ñinga whinj nom dindéc, nañ su. Ma mac bu ahóc ñawapac ma asap nem akêtj whinj dônj ñanga, dec têtj ndoc Yisu Kilisi mbu meñ têtj béc ñambu-nga, nañ inj oc toc mac sa ma kên waê ti ñawasi ñayham têtj mac. ⁸Mac nem danj gêlic Yisu pi tandô dom, têtj ñamata-nga e meñ têtj kwahic dec, magoc mac atac whinj inj ma akêtj whinj inj ambo. Ma mac nem atac ñayham tu inj-nga inj gêtj atu andô, ma hóc gêlêc ña-malac si gauc me yom tu awhê sa-nga. ⁹Ma ndoc meñ kêpiñ bu mac atap Anötö ndê mwasiñ nem mac si-nga ña-ñandô sa, nañ ti mac nem akêtj whinj ñahu.

**Propet sêhoc Anötö ndê lên
nem yac si-nga asê**

¹⁰⁻¹¹ Lau propet sêhoc yom asê mun su, pi mwasin nan mac atap sa su. Kilisi ndê ñalau mbo nac si ñalôm, ma kêngilí nac bu sêhoc yom asê pi Anötö ndê lên nem lau si-nga. Ñalau dau hoc asê têng nac gwanan su, bu Anötö ndê Mesaya oc hôc ñandê, ma tinambu tap ñawasi atu sa. Magoc nac sênjalê têng ti ndoc ma ñalên su dom, ma tu dinan-nga dec sêkôm ñanga bu sêkip ñahu sa. ¹² Ñalau tôc asê têng lau propet bu yom nan sêhoc asê, nan tu nac dau-nga dom, magoc sêhoc asê gwanan tu sênem mac sa-nga. Ma lau nan sêhoc ñawaê ñayham asê têng mac, nan sêwhê yom dau sa ña Ñalau Dabun nan Anötö kên sip akên undambê meñ, nan ndê ñaclai. Gên hon nan propet sêhoc asê, nan Anötö ndê aña bocdinan tac whin ndu andô bu sênjalê ma sêlic ñandô.

Dasa lên dabun dandic ñawaê

¹³ Tu dinan-nga dec akôc gauc ñapep pi lêng bocke in lêng solop tu asa-nga, ma ambo ti nem gauc ñawa. Akên batam ñapan ti tamkwê mwasin atu nan mac oc atap sa têng béc nan Yisu oc hoc dau asê. ¹⁴ Mac ati Anötö ndê balêkoc solop, dec ñanam wambu in ñapep, ma ahu mêtê sac hon nan mac akôm têng ndoc mac am gauc Anötö, nan sin. ¹⁵ Anötö nan kêngalêm mac sa ati in ndê, nan in dabun andô. Tu dinan-nga dec ayob daôm nem lêng hon bu akôm mêtê dabun en, atôm in dau. ¹⁶ Bu sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu: Aô Anötö dabun, bocdinan asa nem lêng dabun en.

[Lev 11:44-45]

¹⁷ Ambo nom atôm lau apa, ma atôc Anötö ma atoc in sa ñapep. Ñahu bu Anötö, nan mac ata bu Daman, nan oc toc ñamalac ñan sa hôc gêlêc ñan dom,

têng ndoc in êñsahê lau hon pi nac si lêng. In oc êñsahê lau hon ña dôhôn tigen. ¹⁸ Mun-nga mac atôm lau akin mêtê sac-nga, tu lêng gauc mbasi-nga nan apami sic dulu têng mac. Magoc Anötö gêmli ti kêngapwêc mac su yêc sakin mêtê sac-nga dinan. In gêmli mac su, ña gên nan oc nînga whin nom dindec gitôm gol me silba, nan dom. Mba. Mac anjalê su bu ¹⁹ in gêmli mac su ña Kilisi ndê dac, nan hôc gêlêc gên ñaôli atu tu nom-nga hon su. Kilisi kên dau ti da gitôm domba ñawasi ñayham nan ñasac mbasi. ²⁰ Anötö kênalin in sa têng ndoc in kên undambê ti nom su dom, ma tôc in asê tiawê têng têng gambu-nga dindec, tu mac-nga. ²¹ Ma tu gên nan Kilisi dau kôm tu mac-nga, dec mac akên whin Anötö, nan un in sa akên lau batê-nga, ma kên ñawasi atu têng in. Bocdinan kwahic dec Anötö ti mac nem akên whin ñahu, ma mac akên batam bu atap mwasin atu nan in gic bata têng mac, nan sa.

²² Mac asôc yom ñandô ñapu su, dec ahu lêng ti mêtê ñadômbwi hon sin su, tu bu ankc mêtê ñandô atac whin asidôwai-nga. Bocdinan kwahic dec aô waten mac bu akên nem ñalôm sambuc bu akôm mêtê dau ñandô sa-nga. ²³ Bu mac atiwakuc su. Mac atiwakuc ñahu sip gên nom-nga nan gic waê bu nînga, nan ñan dom. Mba. Mac atiwakuc ñahu sip Anötö ndê Yom nan gitôm gên tali, ma oc yêc ñapan en. ²⁴ Tôm yom nan sêto yêc bocdec bu:

Ñamalac nom-nga hon sêtôm kwan, ma nac si waê gitôm ñaola ôm-nga. Kwan yêc ñasawa apê ma tibasô, ma ñaola bocdinan kêsôlô.

²⁵ Magoc Pômdau ndê yom yêc ñapan.

[Ais 40:6-8]

Ma Pômdau ndê yom dau, in ñawaê ñayham nan sêhoc asê têng mac su.

2 Tu dinan-nga dec ahu mêtê sac-sac hon sin. Mêtê alic lau sac-nga hon,

mêtê anjsau lau-nga, mêtê dasôm yom nayham magoc dakôm nandô sa dom-nga, mêtê lêmuṅ-nga ti lêng dapu lau-nga tida-tida, naṅ ahu hoṅ siṅ. ² Akôm ṅaṅa bu akôc Anötö ndê yom sa sip nem ṅalôm e tidôn, ṅalên tigenṅ tôm balêkoc dedec tac whiṅ bu sênôm su. Ma tôm dinda ndê su gêm balêkoc dedec sa bu sêtiatu, dec Anötö ndê yom oc kôm mac nem akên whiṅ êṅsôwec tiatu ma alhac ṅaṅa e atap Anötö ndê mwasinṅ nem mac si-nga ṅa-ṅandô sa. ³ Mac anjalê Pômdau su ma anjahê su bu iṅ ndê mwasinṅ iṅ nayham, bocdinaṅ dec ahu mêtê sac hoṅ siṅ, ma anjalê gên tu puc gatôm dôn-nga.

Yisu ti hoc ṅamata-nga andu-nga

⁴ Atigasuc Pômdau Yisu naṅ gitôm hoc tali naṅ Anötö kêyalinṅ sa ti hoc ṅamata-nga bu kwê ndê andu lhac ṅahô-nga. Ijamalac sêtec iṅ, magoc Anötö dau kêyalinṅ iṅ sa, ma gêlic iṅ nayham kêlêc. ⁵ Mac bocdinaṅ atôm hoc tali naṅ Anötö bu kwê sa ti Ijalau Dabuṅ ndê andu. Ma iṅ kêyalinṅ mac sa ati lau dabuṅ, bu anem akiṅ iṅ atôm iṅ ndê lau dabuṅsiga. Ma mac nem gwelenṅ ṅandô, naṅ bu akên ḍaôm sambuc atôm da naṅ iṅ oc lic nayham, ma kôc sa tu Yisu Kilisi-nga. ⁶ Tôm yom naṅ Anötö sôm pi Kilisi, naṅ sêto yêc bocdec bu:

Alic su naṅ! Aô gakên hoc daṅ kalhac Lôc †Sayon, naṅ aô daṅ kayalinṅ sa ma galic nayham kêlêc bu ti hoc ṅamata-nga andu-nga.
Asa naṅ kêṅ whiṅ iṅ, naṅ oc maya dau dom.

[Ais 28:16]

⁷ Mac akên whiṅ dec alic hoc dau nayham kêlêc. Magoc lau naṅ sêkên whiṅ

dom, naṅ sêtec hoc dau tôm sêto yêc bocdec bu:

Hoc naṅ lau sêkwê andu-nga sêtec, naṅ kwahic ti hoc ṅamata-nga yêc andu dau.

[BW 118:22]

⁸ Ma yom daṅ tiyham yêc bocdec:

Iṅ hoc naṅ lau daêsam oc sêtiṅ gahi pi ma sêpeṅ.

[Ais 8:14-15]

Ṇac sêpeṅ, ṅahu bu sêtec yom pi Kilisi, tôm yom naṅ Anötö hoc asê gwananṅ su.

Anötö ndê lau si lêng

⁹ Magoc Anötö, naṅ kêgalêm mac sa bu ahu ṅasac siṅ ma ambo iṅ ndê ṅawê atu ṅalôm, naṅ kêyalinṅ mac sa muṅ su ati iṅ ndê, ma bu ati gôlôwac dabuṅ toṅ tigenṅ, ma anem akiṅ iṅ gitôm lau dabuṅsiga naṅ sem akiṅ ṅac si Kiṅ. Iṅ kôc mac sa ati iṅ dau ndê lau, tu bu ahoc yom asê pi gên atu-tu hoṅ naṅ iṅ kôm tu mac-nga. ¹⁰ Muṅ-nga mac Anötö ndê lau dom, magoc kwahic dec ati Anötö ndê lau solop. Ma muṅ-nga mac atap iṅ ndê tawalô sa dom, magoc kwahic dec mac atap sa su.[†]

¹¹ Aneṅ lau atac whiṅ-nga. Nom dindec ti mac nem malam ṅandô dom, magoc mac ambo atôm lau apa. Aô bu wanem la mac bu akôm mêtê sac-sac ṅalôm akwa-nga ṅandô sa dom. Bu mêtê kainṅ dinaṅ gitôm ṅacyo naṅ gic siṅ têng mac ṅapaṅ, ma gitôm bu seṅ mac nem gatôm su. ¹² Mboe lau naṅ sêkên whiṅ dom, naṅ oc sêngôlinṅ yom pi mac, ma sêsôm bu mac lau akôm sac-nga. Magoc ambo awhiṅ ṅac ma ayob bu akôm mêtê nayham eṅ, dec ṅac oc sêlic bu mac nem lêng ti sakinṅ hoṅ nayham, ma mboe oc ti lêng bu sênem dau kwi ma sêkôc Anötö sa

[†]2:10 Pita kôc gauc pi yom naṅ propet akwa Hosea to muṅ su. Anötö sôm têng Hosea bu sam iṅ ndê balêkoc daṅ bu 'Aneṅ lau dom' (Hos 1:9; 2:23b), ma daṅ bu 'Lau naṅ aô atac whiṅ ṅac dom' (Hos 1:6; 2:23a). Balêkoc lu dinaṅ sêti dôhôn lau Israel-nga naṅ dangapêc têng Anötö. Magoc tiṅambu iṅ tawalô lau Israel-nga, dec sam ṅac bu 'Aneṅ lau' (Hos 2:1, 23b) ma 'Lau atac whiṅ-nga' (Hos 2:1, 23a).

ti ñac si Pômdau, ma sêmpin in têt ndoc in mbu têt yac meñ.

Dasôc gôlinwaga ti ñadaui ñapu

¹³ Tu Pômdau-nga dec asôc lau hoñ nañ sem gôlin sêmbô nom, nañ ñapu. Asa nañ ti mac nem kin atu, nañ asôc in ñapu. ¹⁴ Ma lau nañ kin dau kêkin bu sênem gôlin gameñ ñatô, nañ asôc ñac ñapu bocdinañ. In kêkin ñac bu sêkên ñagêyô têt lau nañ sêkôm sac, ma bu sêtoc lau nañ sêkôm ñayham, nañ sa. ¹⁵ Bu Anötô tac whin bu mac akôm mête ñayham eñ, e lau gauc mbasi-nga nañ sênjalê in ti ndê yom dom, nañ sên-gapic whasuñ ahuc, ma tôm dom bu sên-gôlin yom pi mac. ¹⁶ Ambo atôm lau akin ñambwa dom, magoc ambo atôm lau nañ sêti ñadau dau. Magoc gauc nem bu yom dau kên ñasawa têt mac bu asa lêt sac-nga dom. Mba. Bu kwahic dec mac ati Anötô dau ndê lau akin, dec asa nem lêt ankcuc in ndê atac whin. ¹⁷ Atoc lau hoñ sa ñapep, ambo ti atac whin asidôwai sêkên whin-nga hoñ, atôc Anötô ti asôc in ñapu ñapep, ma atoc nem kin nom-nga sa.

¹⁸ Mac lau nañ am akin ñadaui, asôc ñac ñapu ma atoc ñac sa ñapep. Akôm ñalên tigen têt ñadaui ñayham nañ sêyob mac ñapep, ma têt ñadaui sac nañ si ñalôm apê, nañ bocdinañ. ¹⁹⁻²⁰ Mac bu akôm sac dom, magoc sêkên ñandê têt mac tu anjalê Anötô ma ankcuc in-nga, dec ahôc gêt dau, ma gauc nem bu Anötô gitôm bu êmwasiñ mac ô ñandê dinañ. Magoc mac bu akôm sac ma sêndic mac, nañ tamkwê mwasiñ dañ ô ñandê dau dom, bu in lêt solop bu sêmatôc mac.

Tankcuc Kilisi ndê dôhôn hóc ñandê-nga

²¹ Bu lau nañ Anötô kêgalêm ñac sa, nañ sic waê bu sêhóc ñawapac kain di-nañ. Ñahu bu Kilisi hóc ñandê tu mac-

nga bocdinañ, dec têt dôhôn têt mac bu ankcuc-nga. ²² Tôm yom nañ sêto yêc nañ sôm bocdec bu:

In kôm sac dañ dom, ma sôm yom sac dañ sa whasuñ dom.

[Ais 53:9]

²³ Têt ndoc lau sêsôm yom sac-sac pi in ti sêpu in, nañ in sôm yom sac dañ ô dom. Ma têt ndoc sêkên in hóc ñandê, nañ gic ndoc ñac bu kên ñagêyô-nga dom. Mba. In kên dau sambuc sip Anötô amba, nañ oc êmatôc gêt hoñ ñalên gitên. ²⁴ In hóc yac neñ sac ñagêyô pi dau ñamlic, têt ndoc in mbac ndu pi a gicso dau. In kôm bocdinañ tu bu yac dahu mête sac sin gitôm lau batê sêhu gêt nom-nga sin, ma dambo tanli ti dasa lêt gitên eñ. Mête sac in gitôm gêmbac atu nañ kôm yac hoñ, magoc ñandê atu nañ Yisu hóc, nañ kôm yac ñayham sa tiyham. ²⁵ Bu muñ-nga mac akôm mête sac tidau-tidau tôm domba nañ si ñadau mbasi, ma sêmbô babalip. Magoc kwahic dec mac ambu atên ñgac ñayham yob domba-nga, nañ yob mac nem gatôm ñapep eñ.

Lauwhê ma laungac si lêt ñayham

3 Aô bu wanem la mac lauwhê whin bocdec bu, asôc nem akweni ñapu ñapep. Ma ñalên dinañ mac nañ nem akweni sêkên whin yom ñandô dom, nañ mboe mac nem lêt ñayham oc nditôm bu nem ñac kwi ma sêkên whin. Ñac oc sênem dau kwi ñahu sip yom daêsam nañ mac bu asôm tu bu anem ñac kwi-nga dom. ² Mba. Sêkac dau kwi ñahu sip ñac sêlic bu mac atoc Pômdau sa ñandô, ma asa nem lêt ñawasi eñ.

³ Mac lauwhê anğô. Akôc gauc ñapep pi gêt awê-nga tôm anem bocbin kê-clauñ, me gôlôn ñamlic-nga ti ñakwê ñaôli atu-tu. Bu gêt dinañ ñadañ oc kôm mac ati lauwhê ti anôm yêc Anötô anğô-nga dom, ma bocdinañ gauc nem ênlêc dom. ⁴ Gêt nañ kôm mac ati lauwhê ti

anjôm yêc Anötö anjô-nga, nañ lêtñ ngayham ti lêtñ malô nañ yêc siñ dau yêc nem ñalôm. Mêtê kainj dinañ Anötö tac whiñ hóc gêlêc, ma oc tòm dom bu ñinga. ⁵ Bu lauwê dabuñ muñ-nga-nga nañ sêkên whiñ Anötö, nañ sênkuc lêtñ tigenj dinañ. Ñac sêsôc si ñgaci ñapu, dec sêti lauwê ti anjô. ⁶ Gauc nem Sara, nañ sôc iñ nakweñ Abraham ñapu ma sam iñ bu ndê ñadau. Ma mac bu akôm mêtê ngayham eñ, ma atôc daôm tu gên dañ-nga dom, nañ mac atôm Sara ndê atuwêi.

⁷ Ma aô bu wanem la mac lau-ñgac whiñ bocdec bu. Mac anyalê su bu mac nem lauwêi si licwalô gitôm mac nem dom. Bocdinañ ayob bu asa lêtñ ti gauc tu ambo awhiñ ñac-nga, ma bu atoc ñac sa ñapep. Ma gauc nem bu mac hoñ oc atap Anötö ndê mwasiñ andôc tamli-nga sa awhiñ daôm. Mac laungac anjuc lêtñ dinañ, dec gên dañ oc lhac mbec nañ atên têtñ Anötö, nañ ahuc dom.

Lêtñ ngayham bu lau sêkên whiñ-nga hoñ sênkuc

⁸ Aô bu wasôm yom ñatô tiyham nañ gic waê mac hoñ. Ambo awhiñ daôm ti ñalôm tigenj. Tamwalô nem asidôwai nañ sêhóc ñawapac, ma anem ñac sa bu atôc nem atac whiñ ñac-nga asê. Ma ahu gauc atoc daôm sa-nga hoñ siñ. ⁹ Lau bu sêpu mac me sêkôm mêtê sac tida-tida têtñ mac, nañ ayob bu akôm ô dom. Magoc asôm yom ngayham ma anem mbec lau dau. Ñahu bu Anötö kêgalêm mac sa bu atap iñ dau ndê mbec ñamwasiñ sa. ¹⁰ Gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec:

Asa nañ tac whiñ bu mbo ngayham tòm iñ ndê têtñ mbo tali-nga, nañ yob whasun têtñ yom sac-sac ma yom tasan hoñ. ¹¹ Iñ puc dômbwê mêtê sac hoñ

ma kôm mêtê ngayham eñ, ma êñsahê ñanga bu sa ndê lêtñ hoñ malô eñ.

¹² Ñahu bu Pômdau tatiñ lau gitên ma kên dañga ñac si mbec. Magoc iñ atac tec ma anjô yaê lau sêkôm sac-nga.

[BW 34:12-16]

Lau nañ sêsa lêtñ gitên, nañ oc sêtap kisa sa

¹³ Mac bu akên nem ñalôm sambuc tu akôm mêtê ngayham-nga, dec asa oc kên sac mac? ¹⁴ Magoc mac bu ahóc ñawapac ma atap kisa sa tu asa lêtñ gitên-nga, nañ atôc daôm ti ahêgo daôm dom, bu mac atap Anötö ndê mwasiñ sa su.

¹⁵ Apo Kilisi sa ti Pômdau ndôc nem ñalôm. Akôc gauc ñapanj pi Anötö ndê mwasiñ ngayham nañ mac tamkwê ambo, dec têtñ bocce lau bu sêndac mac pi gên dau, nañ mac atôm bu awhê gên dau ñahu sa têtñ ñac. ¹⁶ Magoc akôm gên dau ti asap lêtñ malô dôn, ma atoc lau hoñ sa. Ayob daôm bu asa nem lêtñ hoñ ñapep eñ, dec oc tòm bu ambo ti atac pa su bu mac nem giso mbasi. Ma lau nañ sêpu lêtñ ngayham nañ mac asa tu akên whiñ Kilisi-nga, nañ oc maya dau tu ñac si yom-nga. ¹⁷ Anötö bu kên ñasawa têtñ lau bu sêkên ñawapac têtñ mac tu akôm mêtê ngayham-nga, nañ ngayham, hóc gêlêc sêkên ñawapac têtñ mac tu akôm mêtê sac-nga.

Kilisi ndê mbac ndu ña-ñandô

¹⁸ Bu Kilisi dau mbac ndu tidim tigenj tu lau hoñ si sac-nga. Kilisi iñ ñgac gitên, tigenj iñ hóc ñawapac dau ô yac lau dakôm sac-nga, bu êmasañ lêtñ datigasuc Anötö-nga. Iñ mbac ndu gitôm ñamalac ti ñamlic nom-nga, magoc Anötö uñ iñ sa ti ñalau. ¹⁹ Ma ti ñalau dec iñ gi hoc ndê tisa ñawaê asê, têtñ ñalau nañ

sêndöc gapocwalô. ²⁰Ŋalau dinaŋ,[‡] ŋac dangapêc têtŋ Anötö têtŋ Noa ndê têtŋ. Têtŋ têtŋ dinaŋ Anötö kôc ndê ŋalôm dôŋ, ma hôŋ Noa bu ndic dabiŋ waŋ atu naŋ iŋ sô. Ma waŋ dau gêm lau 8 solop si têtŋ ndoc bu suŋ atu. ²¹Bu dau tôm d ôhônŋ tu busaŋgu naŋ gêm mac lau têtŋ kwahic dec-ŋga si. Busaŋgu dau gêm mac sa bu kêgwasinŋ ŋadômbwi ŋamlic-ŋga su ŋambwa dom. Magoc bu dau gêm mac si bu iŋ piŋ mac dôŋ am damiŋ Yisu Kilisi tu iŋ ndê tisa akêŋ lau batê-ŋga, ma tôc asê bu mac amatiŋ pwac awhiŋ Anötö bu asa nem lêŋ ŋawasi eŋ ambo iŋ aŋgô-ŋga. ²²Ma Kilisi dau pi undambê gi su, ma ndöc Anötö ndê andô-ŋga, ma aŋela ma gôliŋ ti ŋaclai hoŋ sêsôc iŋ ŋapu.

Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêŋ

4 Kilisi hôc ŋandê ma mbac ndu tôm ŋamalac, ma boc-dinaŋ dec akôc gauc pi iŋ ndê lêŋ dinaŋ, ma amasaŋ daôm bu aŋkuc iŋ. Bu asa naŋ tôc dau dom bu hôc ŋandê tu Kilisi-ŋga, naŋ tôc asê bu iŋ tec lêŋ mêtê sac-ŋga. ²Ma boc-dinaŋ mêtê sac ŋalôm ŋagalac-ŋga oc tôm dom bu nem gôliŋ iŋ tiyham, ma iŋ oc sa ndê lêŋ hoŋ tôm Anötö ndê atac whiŋ, e iŋ ndê têtŋ mbo tali-ŋga pacndê. ³Bu têtŋ baliŋ hic su mac akôm mêtê sac tidau-tidau, tôm lau naŋ sem gauc Anötö, naŋ sêkôm. Lau kaiŋ dinaŋ sêŋgamiŋ dau têtŋ mêtê sac daŋ dom. Sêkôm mêtê ŋalôm ŋagalac-ŋga ti mockaiŋ-ŋga maya pac, seŋ asam ti sênôm gêtŋ êŋiŋ ŋac-ŋga ŋapaŋ, ma sêkôm mêtê sac tu sênem akiŋ gwam-ŋga. ⁴Ma kwahic dec sêlic bu mac lau akêŋ whiŋ-ŋga ahu ŋac si mêtê wachuc

ti lêŋ sêkôm mêtê sac bambaliŋ-ŋga siŋ su, dec ŋac gauc gêm yom daêsam ma sêmbaliŋ yom ŋamalac daêsam pi mac, tu sêpu mac-ŋga. ⁵Magoc Anötö oc êŋsu lau dau pi ŋac si mêtê têtŋ iŋ ndê bêtê êmatôc lau-ŋga. Iŋ kêmasaŋ dau su bu êŋsahê lau naŋ sêmba tali ti ŋac naŋ sêmbac ndu su. ⁶Tu yom dinaŋ-ŋga dec sêhoc ŋawaê ŋayham asê têtŋ lau. Ma lau naŋ sêmbac ndu su, naŋ si sêmbac ndu kêkuc lêŋ matôc-ŋga naŋ lau nom-ŋga hoŋ sic waê bu sêtap sa tu sêkôm sac-ŋga. Magoc tu ŋac sêŋgô ŋawaê ŋayham su-ŋga, dec ŋac si gatu gitôm bu oc mbo tali whiŋ Anötö.

⁷Têtŋ meŋ kêpiŋ su bu gêtŋ kwahic dec-ŋga hoŋ oc ninga. Bocdinaŋ atimêtê daôm ŋapep ma ambo ti gauc ŋawa tu aterŋ mbec-ŋga. ⁸Asap mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga dôŋ hôc gêtêc mêtê ŋayham hoŋ su. Bu asa naŋ mêtê atac whiŋ-ŋga gêm iŋ ahuc, naŋ tôm bu suc sac bocke naŋ iŋ ndê asidôwai sêkôm têtŋ iŋ ŋapaŋ, naŋ kwi. ⁹Akôc lau sa ti andic ya ŋac, ma akôm ti atac ŋayham eŋ. ¹⁰Anötö gic sam iŋ ndê mwasiŋ têtŋ mac hoŋ bu akôm gwelêŋ tidau-tidau. Akôc mwasiŋ dau sa ŋambwa dom, magoc mac tigeŋ-tigeŋ anem akiŋ nem asidôwai ŋapep tôm mwasiŋ dau puc mac dôŋ. ¹¹Am asa naŋ tap mwasiŋ hoc yom asê-ŋga sa, naŋ sôm yom tôm Anötö dau sôm yom sa am whamsuŋ. Am asa naŋ bu nem akiŋ gôlôwac dabuŋ, naŋ nem akiŋ tôm licwalô naŋ Anötö kêŋ têtŋ am. Ma tu sakiŋ tidau-tidau naŋ mac hoŋ akôm-ŋga, naŋ dec lau oc sêmpiŋ Anötö tu Yisu Kilisi-ŋga. Datoc iŋ sa tu iŋ ndê ŋawasi ti ŋaclai-ŋga tôm têtŋ hoŋ ndi. Yomandô.

[‡]3:20 Yom dau ŋahu yêc awê dom. Lau ŋatô gauc gêm bu ŋalau dinaŋ, ŋac aŋela sac naŋ dangapêc têtŋ Anötö têtŋ Noa ndê têtŋ, dec iŋ kêŋ ŋac sêndöc gapocwalô ŋapaŋ (alic Gen 6:1-3 ma 2 Pit 2:4). Ma lau ŋatô gauc gêm bu ŋac lau nom-ŋga naŋ dangapêc têtŋ Anötö têtŋ Noa ndê têtŋ, naŋ si ŋalau. Ma yom naŋ Yisu hoc asê têtŋ ŋalau dinaŋ, naŋ bu tôc asê têtŋ ŋac bu iŋ ku ŋac ti iŋ ndê ŋacyo hoŋ dulu, têtŋ ndoc iŋ mbac ndu pi a gicso dau ma tisa tiyham.

Lau naŋ sêkên whiŋ Kilisi oc sêtap kisa sa

¹²O aneŋ lau atac whiŋ-nga. Asö tu ŋawapac ti kisa naŋ kwahic dec mac ahôc, naŋ-nga dom. Alic tôm gêŋ wakuc naŋ am gauc ŋahu, naŋ dom. ¹³Magoc atac ŋayham bu mac awêkaiŋ Kilisi ndê lêŋ hôc ŋandê-nga. Ma bocdinaŋ têtŋ ndoc iŋ mbu meŋ, ma lau hoŋ sêlic iŋ ndê ŋawasi atu, naŋ mac oc atac ŋayham atu bocdinaŋ. ¹⁴Lau bu sêpu mac tu Kilisi ndê ŋaê-nga, naŋ gauc nem mwasiŋ atu naŋ mac atap sa su, bu Anötö ndê ŋalau ti ŋawasi atu mbo whiŋ mac.

¹⁵Aö gasôm yom dec hêganônŋ ŋandê ti ŋagêyô naŋ lau sêhôt tu sic yomsu nom-nga popoc-nga dom. Mba. Bu mêtê dandic ŋamalac ndu-nga, danem kaŋ gêŋ-nga ma taŋgalôm lau daŋ si yom-nga, naŋ gic waê lau sêkên whiŋ-nga dom. ¹⁶Magoc mac bu ahôc ŋandê tu aŋkuc Kilisi-nga, naŋ mayam daôm dom, magoc ampiŋ Anötö bu iŋ hê Kilisi ndê ŋaê pi mac. ¹⁷Bu ŋawapac bocke naŋ tap yac sa têtŋ têtŋ kwahic-nga, naŋ meŋ bu êŋsahê Anötö ndê lau yac muŋ. Bocdinaŋ oc ŋalêŋ mba bu lau naŋ sêkên whiŋ Anötö ndê ŋawaê ŋayham dom, naŋ sêŋlêc saê ti ŋawapac têtŋ têtŋ ŋambu-nga. ¹⁸Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bu:

Lau gitêŋ naŋ sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-nga sa, naŋ sêŋlêc ŋawapac dom. Bocdinaŋ lau naŋ daŋgapêc têtŋ Anötö ma sêkôm sac ŋapaŋ, naŋ oc sêlhô su dom andô.

[Prov 11:31]

¹⁹Bocdinaŋ Anötö bu kêtŋ ŋasawa têtŋ lau bu sêkên ŋawapac têtŋ mac lau naŋ ati iŋ ndê, naŋ gauc nem yom daêsam e ahu mêtê ŋayham siŋ dom. Magoc akêtŋ daôm sambuc asôc iŋ amba ŋapu, bu iŋ kêmasaŋ mac ti gêŋ hoŋ, ma oc hu mac siŋ dom.

Pita gêm la lau bata ma lau wakuc ti lau hoŋ

5 Kwahic dec aö bu wanem la lau bata naŋ sêyob mac. Aö daŋŋ ŋgac bata daŋ, ma aö daŋŋ galic Kilisi hôc ŋandê ma mbac ndu. Ma aö oc wawêkaiŋ iŋ ndê ŋawasi naŋ oc meŋ sa tiawê têtŋ bêt iŋ mbu meŋ-nga. ²Mac lau bata, ayob Anötö ndê domba naŋ sêmbo mac nem gôliŋ ŋapu, naŋ ŋapep. Akôm tu lau sêŋyaliŋ mac sa ti sêkac mac-nga dom, me tu akôc ŋaôli-nga dom, magoc ayob ŋac ti atac ŋayham ma ti nem ŋalôm sambuc tu anem akiŋ Anötö-nga. ³Ma atôc dôhônŋ ŋayham têtŋ Anötö ndê domba naŋ sêmbo mac ŋapu. Mac ŋadau ŋac, magoc atoc daôm sa me akôm gêŋ ti ŋaŋga têtŋ ŋac dom. ⁴Ma têtŋ ndoc Yisu, naŋ ti lau sêyob domba-nga hoŋ si ŋgac atu, naŋ mbu meŋ, naŋ iŋ oc kôc mac sa ma kêtŋ ŋaôli ŋayham ti ŋawasi atu têtŋ mac, naŋ oc niŋga dom.

⁵Mac lau wakuc, daŋam wambu ti asôc nem lau bata ŋapu. Ma mac lau hoŋ akôc gauc daêsam pi daôm me apo daôm sa hôc gêlêc nem asidôwai dom, magoc ambo ti aŋgwiniŋ daôm. Bu Anötö ndê yom daŋ, sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêtŋwiniŋ lau naŋ sêtoc dau sa, magoc kêmwasiŋ lau naŋ sêŋgwiniŋ dau.

[Prov 3:34]

⁶Tu dinaŋ-nga dec ambo Anötö ndê ŋaclai ŋapu ma aŋgwiniŋ daôm, ma bocdinaŋ têtŋ ndoc naŋ iŋ gêlic ŋayham, dec iŋ oc pö nem waêm sa. ⁷Gêŋ bocke naŋ kêtŋ wapac mac, naŋ akêtŋ sip Anötö amba, ŋahu bu iŋ gauc gêm mac ŋapaŋ, ma tac whiŋ bu nem mac sa.

⁸Atimêtê daôm ŋapep ma anem ali, bu mac nem ŋacyo Sadaŋ kêsalê ŋasawa tu bu êntôm mac-nga ŋapaŋ. Iŋ gitôm layon naŋ taŋ atu ma kêsêlêŋ kêtŋiŋ ŋapaŋ ma kêsalê gêŋ tu neŋ-nga. ⁹Al-hac ŋaŋga ma asap nem akêtŋ whiŋ dôŋ

bu akêñ ñasawa dañ têtñ Sadañ dom, ma amasuc iñ su. Ma gauc nem bu mac nem asidôwai sêkêñ whiñ-nga nañ sêmbo nom ñagameñ hoñ, nañ sêñsahê ñawapac kaiñ tigeñ tòm mac.

¹⁰ Anötö iñ mwasiñ hoñ ñadau nañ kêgalêm mac sa bu piñ mac dôn anem damiñ Kilisi, ma awêkaiñ iñ ndê ñawasi nañ oc niñga dom. Ñasawa sauñ iñ oc êñgaho mac su yêc ñawapac nañ kwahic dec mac ahôc, ma iñ oc ndic señeñ mac ma puc mac dôn ña iñ ndê ñaclai, bu al-hac ñaŋga. ¹¹ Iñ ndê ñaclai atu oc yêc ña-pan. Yomandô.

Pita gic bata ndê yom

¹² Sailas nañ galic gitôm aneñ asidôwa ñandô tu puc aô dôn-nga, nañ gêm aô sa

dec alu ato bapia apê dindêc têtñ mac. Bapia dau bu puc yom pi Anötö ndê mwasiñ dôn bu gêtñ ñandô, ma êñgilí mac bu tamkwê mwasiñ dau ñapan.

¹³ Lau sêkêñ whiñ-nga nañ sêndôc malac Babilon,[¶] nañ Anötö kêgalêm sa sêti iñ ndê lau sêwhiñ mac, nañ sêkêñ si acsalô têtñ mac. Ma Mak, nañ galic gitôm aneñ balê, nañ bocdinañ. ¹⁴ Akam daôm aŋkuc lau sêkêñ whiñ-nga si lêtñ. Yom malô têtñ mac hoñ nañ akêñ whiñ Kilisi.

[¶]5:13 Pita to yom pi malac Babilon, magoc lau daêsam gauc gêm bu yom dau hê-ganôn malac Rom.

Pita

ndê bapia tilu-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pita to ndê bapia tilu-nga hêganôn lausêkên whiŋ-nga naŋ sêmbo babalip yêc nom ŋagameŋ tidau-tidau. In to bu kên puc ŋac pi kêdôhônŋwaga tasan daêsam naŋ sêhóc asê. Lau dau sêndôhôn lausêkên Yisu oc mbu meŋ dom, ma sêsôm bu mêtê sac in mêtê ŋayham.

Pita po lau sêkên whiŋ-nga sa tu ŋac si lêt ti sakin-nga ma kêgilî ŋac bu sêlhac ŋanga tu Yisu-nga. In whê sa bu Yisu mbu meŋ ŋagahô dom, ŋahu bu Anötö atac whiŋ bu lau hoŋ sênem dau kwi, ma sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-nga sa, dec tiŋambu Yisu oc mbu meŋ. Ma in kên puc lau pi ŋagêyô sac naŋ gic waê kêdôhônŋwaga tasan, ma pi lau hoŋ naŋ sêtec yom ŋandô ma sêsap mêtê sac dôn.

Pita gic hu ndê bapia tilu-nga

1 Aô Saimon Pita, Yisu Kilisi ndê aposel ti ndê ŋac akin, gato bapia dindéc têt mac lau naŋ akên whiŋ in. Anötö kêmwasiŋ mac awhiŋ yac ŋa mwasiŋ ŋayham kêlêc, dec dati lau dakên whiŋ-nga. Ma yac dakên whiŋ bocdec bu, Anötö gêlic yac datôm lau gitên tu Yisu Kilisi, yac neŋ Anötö ma ŋgac Gêm Yac Si-nga, naŋ ndê lêt gitên-nga. ²Yac aterŋ mbec bu Anötö kên gauc têt mac bu aŋyalê inlu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, e inlu si mwasiŋ ti yom malô êŋsalê mac ahuc.

Anötö ndê kêyaliŋ ti kêgalêm yac sa ŋa-ŋandô

³Anötö kêgalêm yac sa, ŋahu sip in dau ndê ŋawasi atu ti ndê mêtê gitên. Ma in kêmwasiŋ yac ŋa in dau ndê ŋaclai atu, dec puc yac dôn bu dambo taŋli ti datoc in sa ŋapep ŋa yac neŋ lêt hoŋ.

Ma yac datôm bu dakôm bocdinaŋ, ŋahu bu in ndê ŋaclai gêm yac sa bu taŋyalê in tidôn. ⁴Ma tu in dau ndê ŋawasi ti mêtê gitên-nga, dec in gic bata bu kên mwasiŋ atu ma ŋayham kêlêc têt yac. Ma mwasiŋ dau oc kôm gwelêŋ yêc yac neŋ ŋalôm, tu bu nem yac kwi-nga e dasa neŋ lêt gitên ti dabuŋ eŋ ma datôm in dau, ma dalhô su yêc lêt dandinaŋ-nga naŋ gic waê lau naŋ sêsap mêtê ŋalôm ŋagalac-nga dôn.

⁵Tu yom hoŋ dinaŋ-nga dec ayob daôm ŋapep bu mac nem akên whiŋ ti gêt ŋandô mbasi-nga dom. Asa nem lêt akên whiŋ-nga ti nem ŋalôm sambuc, ma asap mêtê ŋayham dôn. Ma ati lau tigauc tu lêt ŋayham bu asa-nga. ⁶Atimêtê daôm ŋapep, ma alhac ŋanga eŋ. Asa nem lêt hoŋ ŋapep eŋ, tu bu atôc asê bu mac atoc Anötö sa. ⁷Ma asap mêtê atac whiŋ nem asidôwai-nga dôn e andic dabiŋ nem lêt atac whiŋ lau hoŋ-nga. ŋalêt dinaŋ dec mac nem akên whiŋ oc ti gêt ŋandô mbasi-nga dom. ⁸Mêtê hoŋ dinaŋ bu êŋsôwec tiatu-tiatu ŋapaŋ e tidôn mac ŋandô, dec mac nem gauc aŋyalê yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga oc ti gêt ŋambwa ma ŋandô mbasi-nga dom. ⁹Bu asa naŋ sôm bu in kêyalê Pômdau, magoc kôm mêtê ŋayham-ŋayham dinaŋ dom, naŋ gitôm ŋamalac tandô pec naŋ gêlic gameŋ dom, ma in kêlhiŋ siŋ bu sac hoŋ naŋ in kôm muŋ-nga, naŋ Anötö suc kwi su ma kêgwasiŋ in ndê ŋalôm ŋawasi sa.

¹⁰Tu dinaŋ-nga aneŋ asidôwai, aŋsahê ŋanga bu asap mêtê ŋayham hoŋ dinaŋ dôn, tu bu tôc asê bu Anötö kêyaliŋ ti kêgalêm mac sa ŋambwa lec dom. ŋahu bu mac bu asap mêtê dau dôn, dec oc tôm dom bu mac apeŋ. ¹¹Ma bocdinaŋ Anötö oc kôc mac sa atôm lau ti waê atu, bu ambo gameŋ naŋ yac neŋ Pômdau ti ŋgac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi gêm gôliŋ, naŋ oc yêc ŋapaŋ.

Pita tec bu sêñlhiñ yom ñandô siñ

¹²Tu dinañ-nga dec aô bu wakên puc mac bu gauc nem yom hoñ dinañ ñapañ. Aô kayalê bu mac akôc yom ñandô sa ma anyalê tidôn su. ¹³Magoc aô galic ñayham bu wakên puc mac tòm aneñ tēm wambo tañli-nga hoñ bu añlhiñ yom dau siñ dom. ¹⁴Bu Pômdau Yisu Kilisi hoc asê tēñ aô bu aneñ tēm wahu nom dindec siñ-nga meñ kēpiñ su. ¹⁵Bocdinañ kwahic dec aô tac whiñ ñandô bu mac anyalê yom hoñ dindec tidôn sambuc yēc nem ñalôm, bu tēñ ndoc aô bu wahu mac siñ, nañ mac oc gauc nem yom dindec ñapañ, ma akôm ñandô sa.

Pita puc lau aposel ti propet si yom dôn bu yom ñandô

¹⁶Yom nañ yac lau aposel ahoc asê tēñ mac pi Pômdau Yisu Kilisi ndê ña-clai ti ndê bēc mbu meñ-nga, nañ ñahu sip yom ñambwa nañ ñamalac gauc kê dom. Mba. Yac dauñ alic iñ ndê ña-clai ti ñawasi atu su. ¹⁷⁻¹⁸Bu yac ambo awhiñ Kilisi yēc lôc dabuñ, ma aṅgô iñ Damba Anötö ñawasi ñadau ndê awha nañ sa akên undambê. Anötö dau toc Kilisi sa, ma po iñ ndê waê sa tēñ ndoc iñ sôm yom pi iñ bocdec bu, “Aô neñ atuñgac dau dindec. Aô galic iñ ñayham, ma atac whiñ iñ ndu andô.”

¹⁹Gên hoñ nañ yac alic ti aṅgô, nañ puñ yom nañ propet akwa-kwa sêhoc asê ti sêto muñ su, nañ dôn tēñ yac. Bocdinañ atôc gwanñ yom dau ñapep, bu whê nem gauc sa pi yom ñandô, gitôm ya ñawê nañ pô gameñ ñasec. Ma asap yom dau dôn e Kilisi mbu meñ, ma tôte gên hoñ tiawê tēñ mac, gitôm Têtēnda bēbēc-nga pi meñ ma bēc wakuc meñ sa. ²⁰Ma anyalê gên atu dañ bocdec bu, yom hoñ nañ Anötö ndê propet sêto, nañ ñadañ ñahu yēc ñac dau-nga dom. ²¹Bu yom nañ propet sêhoc asê, nañ ñahu yēc ñamalac dom, magoc sêhoc Anötö dau

ndê gauc ti yom asê tôm ñalau Dabuñ kac ñac.

Kêdôhônɔwaga tasan oc sêmen

2 Magoc propet tasan sêmbô lau Israel-nga ñalôm, sêwhiñ Anötö ndê propet ñandô, ma ñalēñ tigen kēdôhônɔwaga tasan oc sētisa yēc mac lau akên whiñ-nga nem toñ ñalôm bocdinañ. ñac oc sēñsau bu sēndôhôn yom ñandô, magoc yom dau iñ yom tasan, ma gitôm bu tim lau e sēninga gacgeñ. Yom ñandô pi Pômdau nañ gēmlhi ñac su, nañ ñac oc sēsêc ahuc, ma bocdinañ dec tēñ bēc ñambu-nga, Anötö oc tiñ ñac su sēninga ñagahô eñ. ²Ñac oc sêtim lau daêsam nañ sêkên whiñ gwalec, e sēñkuc ñac ma sêkôm mêtê mayañ-nga tidau-tidau tôm ñac dau sêkôm. Ma tu ñac si lēñ dinañ-nga, dec lau ñatô oc sêpu yac lau dakên whiñ-nga neñ lēñ yom ñandô-nga. ³Ñac lau atac whiñ mone-nga, dec ñac oc gauc kê miñ tu sēndôhôn mac-nga, ma sēmbac-sēmbac yom mac bu anemlhi ñac. Magoc yom matôc-nga nañ Anötö kēmatiñ tidôn muñ su tu sēninga-nga, nañ hôn ñac gitôm ñacyo nañ yēc bēc dom, magoc gēm neneñ ñac mbo.

Lau sac oc sêwê Anötö ndê matôc sa dom

⁴Akôc gauc pi yom dindec. Añela nañ sêkôm sac, nañ Anötö hu ñac si yom siñ dom, magoc kēñ ñac sēndôc gapocwalô lambwam-nga, bu sēndôc ñasec ñalôm e tôm bēc matôc-nga hóc asê. ⁵Ma lau nañ sêkôm sac tēñ tēm ñamata-nga, nañ Anötö hu ñac si yom siñ dom bocdinañ. Mba. Iñ kēñ bu suñ atu ma señ lau sac hoñ su siñga, magoc Noa nañ tôte lēñ gitēñ ti ndê gôlôwac 7, nañ Anötö gēm ñac sa. ⁶Ma gauc nem malac atu Sodom ma Gomora ti lau hoñ nañ sēndôc dinañ, nañ Anötö kēñ ya gên su e ñadaê ñambwa yēc. Gên dau tôm dôhôn pi gên

naŋ lau naŋ sêsap mêtê sac dôn, naŋ oc sêtap sa têt béc ɲambu-ɲga. ⁷Têt ndoc dinaŋ Anötö kégaho Lot su yêc malac Sodom, bu iŋ ɲgac gitêt naŋ ɲalôm ɲawapac ɲandô tu lau sac malac dinaŋ-ɲga si mêtê ɲadômbwi tidau-tidau-ɲga. ⁸Yomandô. Lot iŋ ɲgac gitêt ma ndê ɲalôm ɲawasi. Ma mêtê sac naŋ iŋ ɲgô ti gêlic yêc malac dinaŋ tôm béc hoŋ, naŋ kêt wapac iŋ ndê ɲalôm. ⁹Yom hoŋ dinaŋ tôte asê bu lau naŋ sêsap Anötö ti ndê lêt dôn, naŋ Pômdau gitôm bu nem ɲac si yêc ɲawapac ti saê naŋ tap ɲac sa. Ma iŋ gitôm bu hê lau sac si yom dôn e iŋ kêt ɲagêyô têt ɲac têt béc ɲambu-ɲga. ¹⁰Ma iŋ oc kêt ɲagêyô sac sambuc têt lau naŋ sêɲkuc mêtê ɲalôm akwa-ɲga naŋ kôm ɲac ɲadômbwi sa yêc iŋ aŋgô-ɲga, ma sêtec bu sêsôc Pômdau me lau daŋ ɲapu.

Kêdôhônɲaga tasan si lêt

Kêdôhônɲaga tasan naŋ sêmbo sêwhiŋ mac, naŋ sêtoc dau sa ma sêkôm gêt hoŋ yêc lau aŋgô-ɲga ti maya pac. ɲac sêtoc dau dom tu sêsôm yom sac-sac pi Anötö ndê lau ti ɲawasi.⁸ ¹¹Anötö dau ndê aŋela naŋ si ɲaclai ti ɲaŋga hôc gêlêc ɲac lau dau si su, naŋ sêɲgôliŋ yom me sêsôm yom sac daŋ pi lau ti ɲawasi yêc Pômdau aŋgô-ɲga dom. ¹²Magoc kêdôhônɲaga tasan dinaŋ sêsôm yom sac-sac daêsam pi Anötö ndê gêt naŋ sêɲyalê ɲahu dom. ɲac sêtôm bôclai naŋ sêɲyalê lêt malô ti gauc ɲayham daŋ dom, naŋ lau sêlô sip huc ma sic ndu. Ma tôm bôclai sic waê bu sêniŋga, dec kêdôhônɲaga tasan dinaŋ oc sêniŋga bocdinaŋ.

¹³Anötö oc kêt ɲagêyô sac têt ɲac ô sac naŋ sêkôm têt lau. ɲac atac whiŋ mêtê sênôm ti sêneŋ asam-ɲga, ma maya mbasi dec sêkôm têt acsalô eŋ. Têt ndoc

sêndôc ti seŋ gêt sêwhiŋ mac, naŋ sêhu si mêtê sac siŋ daŋ dom, ma bocdinaŋ sêkôm mac nem waêm ɲayham tisac. ¹⁴ɲac lau tagatu mockaiŋ-ɲga, naŋ si ɲalôm ti gauc sap mêtê sac dôn ɲapaŋ. ɲac sêtîm lau naŋ si sêkêt whiŋ babalê, ma sêhê ɲac bu sêkôm sac sêwhiŋ ɲac. Ma ɲac lau gwalam akwa tu tagatu lau si gêt-ɲga. Bocdinaŋ dec sic waê bu sêtap Anötö ndê atac ɲandê sa. ¹⁵ɲac sêhu lêt solop siŋ gacgeŋ, ma sêɲkuc Beo atuŋ-gac Balam ndê lêt. ɲgac dau atac whiŋ mone hôc gêlêc, dec kôm sac tu tap awa sa-ɲga. ¹⁶Ma tu iŋ ndê lêt dinaŋ-ɲga dec Anötö kêt donki daŋ sôm iŋ. Donki dau iŋ gêt sôm yom-ɲga dom, tiger ɲanötö kôm iŋ sôm yom tôm ɲamalac, bu lhac propet dau ndê lêt gauc mbasi-ɲga ahuc.

¹⁷Lau dinaŋ sêtôm bubata naŋ tibasô ma yawalec naŋ mbu oc soc su niŋga ɲagahô eŋ. Anötö kêmasaŋ gameŋ ɲasec atu daŋ tu ɲac sêndôc-ɲga. ¹⁸ɲac sêsôm yom ɲambwa-ɲambwa tu sêtoc dau sa-ɲga. Ma sêɲsahê bu sêtîm lau sêkêt whiŋ-ɲga wakuc bu sêmbu sêtêt lêt sac-ɲga naŋ ɲasawa apê eŋ sêhu siŋ su, naŋ sêndi. ɲac sêɲgilî lau kaiŋ dinaŋ bu sêsa lêt ɲalôm ɲagalac-ɲga, naŋ meŋ akêt ɲalôm akwa. ¹⁹ɲac sêndôhôn lau dau bu yao daŋ yêc dom, dec sêtôm bu sêkôm gêt tôm si atac whiŋ. Magoc ɲac dau ɲac lau akiŋ ɲambwa ma mêtê sac ti ɲac si ɲadau. Tôm mac aŋyalê su, gêt sake naŋ ndê ɲaclai gêm gôliŋ yac, naŋ ti yac neŋ ɲadau ma tam akiŋ iŋ. Tu mêtê sac dinaŋ-ɲga, dec sic waê bu sêniŋga.

²⁰Bu lau naŋ sêɲyalê yac neŋ Pômdau ma ɲgac Gêm Yac Si-ɲga Yisu Kilisi, naŋ sêhu lêt sêniŋga-ɲga siŋ su. Magoc ɲac bu sêmbu sêtêt lêt sac-ɲga dau tiyham, goc mêtê sac ku ɲac dulu. ɲac sêkôm dandi sêtisac sambuc, hôc gêlêc ɲamata-ɲga su. ²¹ɲac bu sêɲyalê lêt

§2:10 Lau ti ɲawasi - yêc ndê bapia, Pita to yom tiger naŋ 'ɲawasi.' Lau ɲatô gauc gêm bu yom dau hêganôn aŋela, magoc lau ɲatô gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêkêt whiŋ-ɲga, me lau sêkêt whiŋ-ɲga si lau bata.

gitên dan su dom, nan oc nayham hôc gêlêc sênjalê su ma sêhu sin, ma sêpuc dômbwê Pômdau ndê yomsu dabun nan aposel sic dulu têt nac. ²²Gauc nem yom gôlin lu nan lau sêsôm bocdec bu, “Giam dan guluc ma kac dau kwi gi gêt tiyham,” ma “Bôc nan sêngwasin nawasi sa, nan mbu gi gic matob tiyham.” Yom gôlin lu dinan hêganôn lau tasan dinan solop. Nahu bu sênjalê Pômdau su, magoc sêmbu sêtên lêt sac-nga tiyham.

Pômdau ndê bêt mbu meŋ-nga

3 O aneŋ lau atac whiŋ-nga, kwahic dec aô gato bapia tilu-nga têt mac. Bapia lu-lu bu sêpuc yom nandô nan akôc sa su, nan dôn yêc nem gauc napan, ma bu êngilî mac bu akôc gauc nayham eŋ. ²Aô tac whiŋ bu mac akôc gauc tiyham pi yom nan propet dabun sêhoc asê muŋ su, ma pi yom nan yac neŋ Pômdau ma Nŋac Gêm Yac Si-nga gic atu ma kêt têt lau aposel bu sêndic dulu têt lau.

³Gêt atu nan aô bu wakêt puc mac pi, nan bocdec bu. Gauc nem bu têt têt nambu-nga lau oc sêmeŋ nan sêkôm gêt hoŋ tôm nac dau si atac whiŋ, ma sêsu mac susu ma sêpu Anôtô ndê lêt. ⁴Nac oc sêsôm, “Yisu sôm bu oc mbu meŋ ma kôm gêt hoŋ tiwakuc, a? In mbo nde? Têt ndoc damaŋi sêmbac ndu ma meŋ têt kwahic dec, nan dalic bu gêt dan tiwakuc dom, ma gêt hoŋ yêc tôm têt nâmata-nga andô, têt ndoc nom ti gêt hoŋ sêhôt asê ma kêsêlêt meŋ.” ⁵Lau nan sêsôm yom kain dinan, sêsêc Anôtô ndê nâclai, nan sênjalê su, nan ahuc. Bu nac sênjalê su bu wandêc dan su Anôtô sôm yom na whansuŋ nambwa ma undambê hôc asê, ma in sôm bu bu lêt dau

sa ndi poc dau-nga, e gameŋ tibasô yêc bu nasawa. ⁶Ma tiŋambu in kêt bu dau dinan suŋ e seŋ nom ti gêt hoŋ su sinŋa. ⁷Ma Anôtô kêmatiŋ yom tidôn whiŋ, bu ya oc neŋ undambê ti nom kwahic dec-nga su, têt bêt nan in oc êmatôt lau hoŋ, ma seŋ lau sac su sênŋa.

⁸O aneŋ lau atac whiŋ-nga. Anlhiŋ sin dom bu Pômdau gêlic bêt tigeŋ gitôm yala 1,000, ma yala 1,000 gitôm bêt tigeŋ. ⁹Lau natô sêlic bu Pômdau mbu meŋ nŋahô dom, dec sêkôt gauc so ma sêsôm bu yom natô nan in gic bata su, nan in oc kôm nandô sa nŋahô dom. Magoc mba. In kôt ndê nâlôm dôn tu mac-nga, nahu bu in tec bu lau dan sênŋa, magoc tac whiŋ bu lau hoŋ sênem si nâlôm kwi ma sêhu sac sin. Tu dinan-nga dec in mbu meŋ nŋahô dom.

¹⁰Magoc Pômdau ndê bêt mbu meŋ-nga oc hôc asê nâpuc mbasi tôm lau kaŋ si ndoc sêmeŋ-nga. Undambê oc hê su ti nâkêcsia atu, ma ya oc neŋ nom ti gêt hoŋ nan yêc nom ti umboŋ nâpu, nan su sênŋa. ¹¹Akôt gauc nâpêp. Gêt hoŋ oc sênŋa nâlêt dinan, ma bocdinan dec mac gauc gêm bu lêt bocke solop gic waê yac lau dakêt whiŋ-nga bu tanŋuc? Solop bu mac asa lêt dabun, ma akôm mêtê nan Anôtô tac whiŋ eŋ. ¹²Ahôn Anôtô ndê bêt nambu-nga ti anŋuc lêt bocdinan, ma akôm gêt hoŋ tu bu bêt dau hôc asê nŋahô-nga.** Têt bêt dinan ya oc neŋ gêt undambê-nga ti gêt nom-nga hoŋ su. ¹³M agoc Pômdau gic bata nom ti undambê wakuc têt yac, nan oc ti lau gitên si gameŋ sêmbo-nga. Kwahic dec yac tanŋwê bu dambo dinan, ma dahôn bu gêt dau hôc asê.

**3:12 Yêc nâbatiŋ 9 Pita sôm bu Pômdau gic têt in ndê têt tu mbu meŋ-nga bu kêt nasawa têt lau bu sêkac si nâlôm kwi. Ma yêc Matyu 24:14 Yisu sôm bu bêt nambu-nga oc hôc asê dom e nâwaê nayham nem nom nâgameŋ hoŋ ahuc. Pita gêm la lau dau bu sêsa lêt gitên eŋ, tu bu lau sêlic ma sêkêt whiŋ Yisu-nga. Yac dakôm bocdinan, ma daten mbec ti dapuc gwelê nâwaê nayham-nga dôn, dec bêt nambu-nga dau oc hôc asê nŋahô.

¹⁴ Anej lau atac whiŋ-ŋga, mac akêŋ batam gêŋ dau ambo, ma tu dinaŋ-ŋga dec akêŋ nem ŋalôm sambuc bu asa nem lêŋ hoŋ gitêŋ eŋ, e bêc ŋambu-ŋga hôc asê. Ma bocdinaŋ dec Pômdau oc tap giso daŋ sa yêc mac-ŋga dom. In oc lic bu mac nem lêŋ hoŋ ŋawasi, ma mac oc atôm bu ambo in ŋŋô-ŋga ti yom malô.

¹⁵ Aŋyalê bu Pômdau gic têku in ndê tēm mbu meŋ-ŋga ma kôc ndê ŋalôm dôŋ, tu bu kêŋ ŋasawa têŋ lau daêsam bu sênem dau kwi ma sêtap in ndê mwasiŋ nem ŋac si-ŋga sa. Anötô kêŋ gauc ŋayham têŋ yac neŋ asidôwa atac whiŋ-ŋga Pol, dec in to yom kaiŋ tigerŋ têŋ mac.

¹⁶ Yêc in ndê bapia hoŋ in to yom pi gêŋ hoŋ dindec. Yom ŋatô naŋ in to sip ndê bapia, naŋ ŋahu sip ŋalôm gi, ma

lau gauc babalê naŋ sêkêŋ whiŋ gwalec, naŋ sêŋsôŋ Pol ndê yom ŋatô ma sêŋsôŋ Anötô ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ ŋatô bocdinaŋ. Tu ŋac si lêŋ dinaŋ-ŋga dec ŋac oc sêniŋga.

¹⁷ O anej lau atac whiŋ-ŋga naŋ asap Kilisi dôŋ ambo. Aô gakêŋ puc mac gwanan su, ma bocdinaŋ dec ayob daôm ŋapep bu lau naŋ sêsôc Anötô ndê yom ŋapu dom, naŋ sêŋsôŋ mac, me sêkac mac su yêc Kilisi dom. ¹⁸ Asap yac neŋ Pômdau ma ŋgac Gêm Yac Si-ŋga Yisu Kilisi ndê mwasiŋ dôŋ, bu nem ŋandô daêsam yêc mac nem ŋalôm, ma mac nem gauc aŋyalê in-ŋga êŋsôwec tiatu-tiatu ndi e ati gwalam akwa akêŋ whiŋ-ŋga. Datoc in ndê waê sa kwahic dec ma tôm bêc sambob. Yomandô.

Jon

ndê bapia ñamata-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ñgac nañ to bapia dindéc, nañ whê dau sa yêc bapia dau ñalôm dom, magoc lau tigauc daêsam sêsôm bu Jon, Yisu ndê aposel nañ to Jon ndê ñawaê ñayham, nañ to bapia dindéc whiñ. In to bapia dindéc gic lau sêkên whiñ-nga hoñ ñawaê. Lau ñatô gauc gêm bu Jon to bapia dindéc têt ndoc in ti ñamalac andô ma ndôc malac Epesas, ma bocdinañ in to bu lau gameñ Esia-nga sêsam muñ.

Jon kên puc lau sêkên whiñ-nga pi kêdôhônwaga tasan nañ sêsôm bu ñamalac si ñamlic ma gên nom-nga hoñ tisac su. Bocdinañ sêsôm yom pi Anötö ndê Atu (Mesaya) bocdec bu, oc tôm dom bu in sip nom ma mbo tôm ñamalac. Ma sêsôm bu Yisu in ñamalac ñambwa, ma sêkên whiñ dom bu in Anötö ndê Atu me Anötö ñandô. Ñac sêtoc lau si gauc sa kêlêc ma sêsôm bu datap gauc sa, dec tôm bu dambo dawhiñ Anötö. Ma sêlic ñamalac si lêt gitôm gên ñambwa, dec sêhêgo dau pi mêtê atac whiñ-nga dom, ma gauc gêm bu oc tôm bu lau sêkên whiñ-nga sêkôm mêtê sac ñapañ.

Jon kên puc in ndê lau bu sêsôc yom tasan kañ dinañ ñapu dom, ma sêsap yom ñandô pi Yisu Kilisi ma mêtê atac whiñ-nga dôn ñanga.

Anötö ndê Atu meñ mbo nom ti ñamalac ñandô

1¹⁻²Yac bu ahoc yom ñandô asê têt mac, pi Yisu nañ dasam bu ‘Yom Tanli-nga.’ In yac neñ dambo tanli ñapañ-nga ñahu, nañ mbo whiñ Damañ Anötö têt têt ñamata-nga andô, ma tiñambu hoc dau asê têt yac. In meñ mbo nom whiñ yac, dec yac alic in pi

tanôn, amasec in ña amañ, ma añañ in dau ndê yom. Ma bocdinañ dec yac bu apuc yom pi tanli ñahu dau dôn bu yom ñandô. ³Aêc! Yac ahoc yom asê têt mac, pi in nañ yac alic ti añañ su. Yac atac whiñ bu mac akôc yom dau sa, dec yac hoñ oc dapiñ dauñ dôn ti dasap yom ñandô pi Yisu dôn. Ma yom ñandô dau oc piñ yac hoñ dôn danem damiñ Damañ Anötö lu in ndê Atu, Yisu Kilisi. ⁴Yac ato yom dindéc têt mac, ma akên batan bu mac oc akôc sa, dec oc kôm yac hoñ datisambuc.

Taṇsêlêñ dambo Anötö ndê ñawê ñalôm

⁵Ñawaê nañ Yisu dau gic dulu têt yac, nañ yac ahoc asê têt mac bocdec bu, Anötö in Ñawê Ñadau, ma mêtê ñasec-nga dañ yêc in-nga dom. ⁶Bocdinañ yac bu dasôm bu dati Anötö ndê lau, tigen dasa lêt ñasec-nga, goc yac lau tasan, ma tan̄kuc yom ñandô dom. ⁷Magoc yac bu dasa neñ lêt dambo ñawê ñalôm gitôm Anötö dau mbo ñawê ñalôm, dec ñawê dau piñ yac dôn dawhiñ dauñ, ma in ndê Atungac Yisu ndê dac oc êṇṇwasin yac neñ sac hoñ su. ⁸Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, dec oc taṇsau dauñ, ma yom ñandô yêc yac neñ ñalôm dom. ⁹Magoc yac bu dapu dauñ ma dahoc neñ sac asê têt Anötö, dec dakên whiñ bu in oc suc yac neñ sac kwi, ma êṇṇwasin yac neñ ñalôm ñawasi sa tiyham. Bu Anötö kôm gên gitên eñ, ma dakên whiñ bu gên bocke nañ in kêmatin tidôn bu kôm, nañ in oc kôm. ¹⁰Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, nañ tôc asê bu dalic Anötö ndê yom gitôm yom tasan, ma in ndê yom ñandô dañ yêc yac neñ ñalôm dom.

Yisu gêm yac awhañ têt Damañ

2O aneñ balêkoc, aô atac whiñ bu mac ahu mêtê sac sin gacgeñ, ma tu dinañ-nga dec aô gato yom dindéc têt mac. Tigen yac neñ dañ bu kôm sac

ma pu dau, goc yac neŋ ŋgac nem yac awhaŋ-ŋga mbo bu nem yac sa. In ŋgac gitêŋ Yisu Kilisi, ma in oc lhac ŋalhu ma nem yac awhaŋ têŋ Damaŋ. ²In kên dau ti da ma mbac ndu ô yac, ma gêmlihi yac neŋ sac ŋatôp su. Magoc in kôm gêŋ dau tu yac taŋwasêŋ-ŋga dom, in gêmlihi lau nom-ŋga hoŋ si sac ŋatôp bocdinaŋ.

³Yac bu daŋaŋ wambu in ndê yomsu, dec oc tôc asê bu taŋyalê in tidôn. ⁴Asa naŋ sôm bu, “Aô kayalê in tidôn,” tigeŋ daŋga wambu in ndê yomsu dom, naŋ kôm tasan, ma yom ŋandô yêc in ndê ŋalôm daŋ dom. ⁵Magoc asa naŋ kôc Anötö ndê yom sa ma daŋga wambu, naŋ Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ŋga gêm ŋandô su yêc in ndê ŋalôm. Ma yac taŋyalê bu dati Anötö ndê lau ŋalêŋ bocdec. ⁶Yac bu dasôm bu dati in ndê lau, naŋ goc dasa lêŋ gitêŋ tôm Kilisi dau maŋ.

Yisu ndê yomsu pi mêtê atac whiŋ-ŋga

⁷Aneŋ lau atac whiŋ-ŋga. Aô bu wapuc yomsu naŋ mac akôc su têŋ ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, naŋ dôŋ, magoc aô bu wato tôm yomsu wakuc dom. In yomsu akwa naŋ mac aŋgô têŋ ndoc lau sêhoc yom pi Yisu asê têŋ mac. ⁸Magoc kwahic dec aô bu wato yomsu dau tiwakuc tiyham têŋ mac. Yisu ndê lêŋ hoŋ tôc yomsu ŋa-ŋandô asê, ma mac nem lêŋ wakuc kôm yomsu dau ŋandô sa bocdinaŋ. Bu têm ŋasec-ŋga kêpiŋ bu pacndê, ma ŋawê ŋandô dau po asê su.

⁹Asa naŋ sôm bu in mbo ŋawê ŋalôm, tigeŋ atac whiŋ in ndê asidôwai dom, naŋ gacgeŋ mbo ŋasec ŋalôm. ¹⁰Magoc asa naŋ tac whiŋ in ndê asidôwai, naŋ mbo ŋawê ŋalôm, ma tu dinaŋ-ŋga gêŋ daŋ oc kôm in peŋ dom. ¹¹Aô wasôm tiy-

ham, bu asa naŋ gêlic in ndê asidôwai sac, naŋ mbo ŋasec ŋalôm. In kêsêlêŋ mbo ŋasec, ma ŋasec dau kôm in tandô tipec e in kêyalê gameŋ naŋ in kêsêlêŋ mbo, naŋ dom.

¹²O aneŋ balêkoc, aô gato yom dindec têŋ mac, ŋahu bu Anötö suc mac nem sac kwi su tu Yisu ndê ŋaê-ŋga. ¹³Ma aô gato yom têŋ mac lau andô, bu mac aŋyalê in naŋ mbo têŋ têm ŋamata-ŋga ma mbo ŋapaŋ. Ma aô gato yom têŋ mac lau batac, bu mac aku Sadaŋ dulu su. O aneŋ balêkoc, mac aŋyalê Damaŋ tidôn su, dec aô gato yom têŋ mac. ¹⁴Mac lau andô, mac aŋyalê in naŋ mbo têŋ têm ŋamata-ŋga, ma mbo ŋapaŋ, ma bocdinaŋ dec aô gato yom têŋ mac. Ma mac lau batac, mac alhac ŋaŋga ma daŋgam wambu Anötö ndê yom naŋ tidôn yêc nem ŋalôm, ma mac aku Sadaŋ dulu su. Tu dinaŋ-ŋga dec aô gato yom dindec têŋ mac.

Dasap gêŋ nom-ŋga dôŋ dom

¹⁵Asa naŋ tac whiŋ gêŋ nom-ŋga, naŋ Damaŋ Anötö ndê atac whiŋ yêc in ndê ŋalôm dom. Bocdinaŋ atac whiŋ nom ti gêŋ nom-ŋga dom. ¹⁶Ŋahu bu lau naŋ atac whiŋ gêŋ nom-ŋga kêlêc, naŋ sêsa lêŋ ŋalôm ŋagalac-ŋga, ŋac tagatu gêŋ, ma sêtoc dau sa tu ŋac si gêŋ nom-ŋga-ŋga. Mêtê kaiŋ dinaŋ in mêtê nom dindec-ŋga ŋambwa, naŋ ŋadaŋ meŋ akêŋ Damaŋ Anötö dom. Mba! ¹⁷Ma nom dindec ti mêtê nom dindec-ŋga gic waê bu niŋga, tigeŋ asa naŋ sap Anötö ti in ndê lêŋ gitêŋ dôŋ, naŋ oc niŋga dom, in oc mbo tali ŋapaŋ.

Kilisi ndê ŋacyo^{††}

¹⁸O aneŋ balêkoc atac whiŋ-ŋga, têm kwahic dec-ŋga ti têm ŋambu-ŋga. Mac

^{††}2:17 Kilisi ndê ŋacyo - yêc Yom Grik sêto ‘anti-kristos.’ Yom dau danem kwi bu ‘In naŋ bu kôc †Mesaya (Kilisi) ndê mala,’ ma yom dau hêganônŋ lau tasan naŋ sêŋsau lau bu ŋac Mesaya dau, ma sêsêc yom ŋandô pi Yisu ahuc. Jon to yom ŋatô pi ŋac yêc 1 Jon 4:1-6.

angô su bu Kilisi ndê ñacyo oc meñ, ma kwahic dec Kilisi ndê ñacyo daêsam sêhóc asê yac su. Ma bocdinañ dec tañyalê bu tèm ñambu-nga dau dindec. ¹⁹ Lau dinañ muñ-nga sêmbo sêwhiñ yac lau dakêñ whiñ-nga, magoc sêhu yac siñ, dec tañyalê bu ñac yac neñ lau solop dom. Ñac bu yac neñ lau solop, oc sêhu yac siñ dom.

²⁰ Tigeñ Yisu kên Ñalau Dabuñ sip mac nem ñalôm su, ma mac hoñ añañalê su bu yom bocke iñ yom ñandô. ²¹ Aô gato bapia dindec têt mac tu wawhê yom ñandô sa têt mac-nga dom. Mba! Mac añañalê yom ñandô su, ma yom tasan ñañ meñ akêñ Yom Ñandô Ñadau Anötö dom. ²² Aô bu watôc ñgac tasan-nda asê têt mac. Asa nañ sôm bu Yisu iñ †Mesaya dom, nañ Kilisi ndê ñacyo, ma sêc yom ñandô pi Damañ Anötö lu Atu ahuc. ²³ Bu asa nañ sôm bu Yisu iñ Anötö ndê Atu dom, nañ ti Damba ndê gêt dom. Magoc asa nañ kên whiñ bu Yisu iñ Anötö Atu, nañ ti Damba ndê gêt. ²⁴ Ayob daôm ñapap bu yom ñandô nañ mac angô têt ndoc mac akêñ whiñ ti-wakuc, nañ tidôn yêc nem ñalôm ñapañ. Yom dau bu yêc nem ñalôm ñapañ, dec yom dau piñ mac dôn am damiñ Atungac ma piñ mac dôn am damiñ Damba whiñ. ²⁵ Ma bocdinañ mac oc atap mwasin dandôc tañli ñapañ-nga sa, tòm iñ gic bata têt yac su.

²⁶ Aô gato yom dindec bu wakêñ puc mac pi lau nañ bu sêñsau mac. ²⁷ Angô su nañ! Ñalau nañ gêm gôlin lau tasan dinañ, iñ Ñalau Dabuñ dom. Magoc Yisu kên Ñalau Dabuñ têt mac su, ma iñ Ñalau Yom Ñandô-nga. Ma iñ mbo nem ñalôm ñapañ bu êndôhôn mac pi gêt hoñ. Tu dinañ-nga mac apônda lau tu sêndôhôn mac-nga dom. Bocdinañ añañkuc yom nañ Ñalau Dabuñ kên têt mac, ma asap Yisu dôn ñapañ.

Anötö ndê Balêkoc

²⁸ Aneñ balêkoc, aô wasôm têt mac bu asap Kilisi dôn. Ma boc-dinañ têt ndoc iñ mbu meñ ma hoc dau asê, nañ yac oc dalhac iñ angô-nga ti atac pa su ma mayañ dauñ dom. ²⁹ Mac añañalê su bu iñ ndê lêt hoñ iñ lêt gitêt en, ma bocdinañ añañalê bu lau hoñ nañ sêsa lêt gitêt, nañ Anötö kôm ñac sêtiwakuc sêti iñ ndê balêkoc su.

3 Alic su nañ. Damañ Anötö tac whiñ yac ndu andô, dec sam yac bu iñ ndê balêkoc. Ma yac dati iñ ndê balêkoc su yomandô. Magoc lau nom dindec-nga sêñyalê yac bu Anötö ndê balêkoc dom, ñahu bu ñac sêñyalê iñ dom boc-dinañ. ² O aneñ lau atac whiñ-nga, kwahic dec yac tañyalê su bu dati Anötö ndê balêkoc, magoc ñalêt bocke nañ yac oc dambo têt tèm ñambu-nga, nañ Anötö têt asê têt yac su dom. Tigeñ têt ndoc Yisu mbu meñ, nañ yac oc dalic iñ ndê ñawasi ti lêt nañ iñ dau mbo, ma tañyalê bu yac oc dambo ñalêt kain tigeñ. ³ Ma lau hoñ nañ sêkêt bata gêt dinañ, nañ sêmasañ dau si ñalôm ñawasi sa, ma sêsa lêt ñawasi tòm iñ dau.

⁴ Asa nañ kôm sac, nañ kêtgil Anötö ndê yomsu. Bu sac ñahu sip yac dakôm gêt nañ so Anötö ndê yomsu. ⁵ Magoc mac añañalê bu Yisu sip meñ bu kôc yac neñ sac su. Ma iñ dau ndê sac mbasi. ⁶ Bocdinañ asa nañ sap Yisu dôn, nañ hu mêtê sac siñ ndic ñawaê. Magoc asa nañ kôm sac ñapañ, nañ ndê gauc sa pi Yisu dom, ma kêtalê iñ dom.

⁷ Aneñ balêkoc, ayob daôm bu ña-malac ñañ êñsau mac pi mêtê sac dom. Asa nañ kôm mêtê ñayham, nañ ti ña-malac gitêt kêtuc Yisu dau ndê lêt gitêt. ⁸ Magoc asa nañ kôm sac, nañ ti Sadañ ndê. Bu Sadañ dau kôm sac têt tèm ñamata-nga andô ma kôm ñapañ e meñ. Anötö ndê Atu sip nom meñ nañ ñahu bocdec bu, tu bu señ Sadañ ndê

gwelenj su. ⁹Ŋamalac bocke nanj Anötö kôm inj tiwakuc, nanj puc dômbwê mêtê sac. Ŋahu bu Anötö ndê yom yêc inj ndê ŋalôm gitôm gêŋ ŋawhê ŋayham. Yomandô! Gitôm dom bu inj sap mêtê sac dôŋ, ŋahu bu Anötö kôm inj tiwakuc su. ¹⁰Tu dinan-ŋga dec tanjalê yêc awê lau bocke nanj sêti Anötö ndê balêkoc, ma ŋac nanj sêti Sadanj ndê. Lau nanj sêsap lêŋ gitêŋ dôŋ dom, ma ŋac nanj sêtec si asidôwai, nanj sêti Anötö ndê balêkoc dom.

Mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga

¹¹Yom atu nanj sêhoc asê têt mac têt ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, nanj bocdec bu, yac atac whiŋ neŋ asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga dandic ŋawaê. ¹²Ankuc Kein dom, bu inj kêkuc lêŋ atac whiŋ-ŋga dom. Inj Sadanj ndê atu, ma gic asi Abel ndu. Ŋahu bu inj dau ndê lêŋ sac, ma inj gêm lêmuŋ Abel ndê lêŋ solop.

¹³O asidôwai. Lau nom-ŋga bu sêtec mac, nanj ahêgo daôm dom. ¹⁴Yac tanjalê bu dahu seŋ dambac ndu-ŋga siŋ, ma dambo seŋ dandöc tanli-ŋga. Ŋahu bu yac atac whiŋ asidôwai. Lau nanj atac whiŋ asidôwai dom, nanj gacgeŋ sêmbo seŋ sêmbac ndu-ŋga.

¹⁵Asa nanj atac tec inj ndê asidôwa, nanj Anötö gêlic inj gitôm ŋgac ndic ŋamalac ndu-ŋga. Ma mac aŋyalê su bu asa nanj gic ŋamalac ndu, nanj wêkaiŋ gameŋ dandöc tanli ŋapan-ŋga dom.

¹⁶Yac tanjalê mêtê atac whiŋ-ŋga ŋahu bocdec bu. Yisu Kilisi dau mbac ndu tu yac-ŋga. Bocdinaŋ dakêŋ dauŋ sambuc tu danem asidôwai sa-ŋga e tôm dambac ndu tu ŋac-ŋga. ¹⁷Asa nanj gêlic asidôwa daŋ pônđa dau, ma ndê gêŋ yêc tu nem inj sa-ŋga, magoc tawalô inj ma gêm inj sa dom, nanj tôc asê bu Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ŋga yêc inj ndê ŋalôm dom. ¹⁸O aneŋ balêkoc, yham dom bu dasôm bu yac atac whiŋ asidôwai ŋa yom ti whaŋsuŋ ŋambwa. Danem ŋac

sa, goc tôc asê bu yac atac whiŋ ŋac yomandô.

Dalhac ti atac pa su yêc Anötö aŋgô-ŋga

¹⁹⁻²⁰Bocdinaŋ, yac bu atac whiŋ neŋ asidôwai, goc tanjalê tidôn bu tanjuk lêŋ yom ŋandô-ŋga. Magoc yac bu ŋalôm ŋawapac yêc Anötö aŋgô-ŋga tu mêtê ŋatô nanj dakôm-ŋga, nanj goc gauc nem yom bocdec bu. Anötö kêyalê yac neŋ ŋalôm ti gêŋ hoŋ, ma inj ndê tawalô inj gêŋ atu. Ma yom dau gitôm bu kôm yac ŋalôm pêŋ dôŋ. ²¹O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga, yac bu ŋalôm lu-lu tu neŋ lêŋ-ŋga dom, dec oc tôm bu datigasuc Anötö ti atac pa su. ²²Ma tanjalê bu gêŋ nanj daten, nanj inj oc kêŋ têt yac. Ŋahu bu yac dasôc inj ndê yomsu ŋapu, ma dakôm mêtê nanj inj gêlic ŋayham. ²³Ma inj ndê yomsu dau bocdec bu. Dakêŋ whiŋ inj ndê Atu Yisu Kilisi, ma atac whiŋ neŋ asidôwai tôm inj gic atu yac. ²⁴Lau hoŋ nanj daŋga wambu Anötö ndê yomsu, nanj sêmbo inj ŋalôm, ma inj mbo ŋac ŋalôm. Ma tanjalê bu inj mbo yac ŋalôm, tu Ŋalau Dabuŋ nanj inj kêŋ têt yac-ŋga.

Taŋsahê ŋalau hoŋ

4 O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga, akêŋ whiŋ lau hoŋ nanj sêsam dau bu Anötö ndê propet, nanj dom. Mba! Ayob daôm ŋapep, bu propet tasanj daêsam sêhóc asê su. Bocdinaŋ aŋsahê ŋac si yom, tu bu alic bu Anötö ndê Ŋalau gêm gôliŋ ŋac, me mba. ²Ma mac oc aŋyalê Anötö ndê Ŋalau ŋalêŋ bocdec. Asa nanj sôm bu Yisu Kilisi meŋ ti ŋamalac ŋandô ma mbo nom, nanj Anötö ndê Ŋalau gêm gôliŋ inj. ³Tigeŋ lau hoŋ nanj sêsec yom ŋandô pi Yisu ahuc, nanj sêkôc Anötö ndê Ŋalau dom. Ŋalau nanj gêm gôliŋ ŋac, nanj Kilisi ndê ŋacyo ndê. Mac aŋgô su bu Kilisi ndê ŋacyo oc meŋ, ma inj meŋ hóc asê nom su.

⁴ Aneŋ balêkoc, mac ati Anötö ndê, ma mac aku ɲac lau tasanɲ dinaŋ dulu su. ɲahu bu Anötö ndê ɲalau naŋ mbo mac nem ɲalôm, naŋ hôc gêlêc Sadaŋ, naŋ mbo lau nom-ɲga si ɲalôm, naŋ su. ⁵ Lau tasanɲ dinaŋ si ɲahu yêc nom, ma sêsôm yom nom-ɲga ɲambwa. Ma lau nom-ɲga sêkôc ɲac si yom sa. ⁶ Magoc ɲac sêkôc yac mba yom sa dom, ɲahu bu ɲac sêti Anötö ndê lau dom. Yac ati Anötö ndê, ma lau hoŋ naŋ sêɲyalê Anötö, naŋ sêkôc yac mba yom sa. ɲalêŋ dinaŋ dec yac taɲyalê lau asa naŋ Anötö ndê ɲalau Yom ɲandô-ɲga gêm gôliŋ ɲac, ma lau asa naŋ Sadaŋ ndê ɲalau yom tasanɲ-ɲga gêm gôliŋ ɲac.

Mêtê atac whiŋ-ɲga ɲahu Anötö dau

⁷ O aneŋ lau atac whiŋ-ɲga, yac atac whiŋ neŋ asidôwai dandic ɲawaê, bu mêtê atac whiŋ-ɲga meŋ akêŋ Anötö dau. Lau hoŋ naŋ atac whiŋ asidôwai, naŋ Anötö kôm ɲac sêtiwakuc, ma ɲac sêɲyalê iŋ tidôŋ. ⁸ Asa naŋ tac whiŋ ndê asidôwai dom, naŋ kêyalê Anötö dom, bu Anötö iŋ mêtê atac whiŋ-ɲga ɲahu. ⁹ Ma iŋ tôc iŋ ndê mêtê atac whiŋ yac-ɲga yêc awê bocdec bu. Iŋ kêŋ iŋ ndê Atu tigerŋ sip nom meŋ, bu yac datap seŋ dandôc taŋli-ɲga sa yêc iŋ. ¹⁰ Yac neŋ mêtê atac whiŋ Anötö-ɲga naŋ ti mêtê atac whiŋ-ɲga ɲa-ɲahu andô dom. Tigerŋ Anötö ndê mêtê atac whiŋ yac-ɲga, naŋ mêtê atac whiŋ-ɲga ɲa-ɲahu andô. Bu iŋ kêŋ ndê Atu sip nom meŋ, ma kêŋ dau ti da bu nemlhi yac neŋ sac ɲatôp.

¹¹ O aneŋ lau atac whiŋ-ɲga, Anötö tac whiŋ yac ndu andô, ma bocdinaŋ yac atac whiŋ neŋ asidôwai dandic ɲawaê. ¹² ɲamalac daŋ gêlic Anötö su dom, tigerŋ yac bu atac whiŋ neŋ asidôwai ɲandô, dec Anötö mbo yac neŋ ɲalôm, ma iŋ ndê mêtê atac whiŋ-ɲga gêm ɲandô su yêc yac neŋ ɲalôm.

¹³ Yac taɲyalê bu dambo iŋ ɲalôm ma iŋ mbo yac ɲalôm, tu ɲalau Dabuŋ

naŋ iŋ kêŋ têŋ yac-ɲga. ¹⁴ Damaŋ Anötö kêkiŋ ndê Atu sip nom meŋ bu nem lau nom-ɲga si. Yac alic su, dec ahoc asê têŋ lau bu yomandô. ¹⁵ Ma asa naŋ kêŋ whiŋ ma sôm asê bu Yisu iŋ Anötö ndê Atu, naŋ mbo Anötö ɲalôm ma Anötö mbo iŋ ɲalôm. ¹⁶ Yac taɲyalê ti dakêŋ whiŋ su, bu Anötö atac whiŋ yac ndu andô. Bu Anötö iŋ mêtê atac whiŋ-ɲga ɲahu, ma asa naŋ sap mêtê atac whiŋ-ɲga dôŋ, naŋ mbo Anötö ɲalôm, ma Anötö mbo iŋ ɲalôm. ¹⁷ Ma ɲalêŋ dau dinaŋ iŋ ndê mêtê atac whiŋ-ɲga gic dabiŋ dau yêc yac neŋ ɲalôm, ma yac dasa neŋ lêŋ gitôm iŋ ndê, tôm yac neŋ têm dambo nom-ɲga hoŋ. Tu dinaŋ-ɲga dec yac oc dalhac ti atac pa su têŋ bêc Anötö êmatôc yac-ɲga. ¹⁸ Têŋ ndoc Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ɲga gic dabiŋ dau su yêc yac neŋ ɲalôm, naŋ yac datôc dauŋ tiyham dom. Magoc asa naŋ tôc dau tu Anötö ndê bêc matôc-ɲga, naŋ tôc asê bu Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ɲga gic dabiŋ dau yêc iŋ ndê ɲalôm su dom.

¹⁹ Yac taŋkuc mêtê atac whiŋ-ɲga, ɲahu bu Anötö atac whiŋ yac muŋ su. ²⁰ Asa naŋ sôm bu, “Aô atac whiŋ Anötö,” tigerŋ tec iŋ ndê asidôwa, naŋ kôm tasanɲ. ɲahu bu asa naŋ tec asidôwa naŋ iŋ gêlic su, naŋ gitôm dom bu tac whiŋ Anötö naŋ iŋ gêlic su dom. ²¹ Ma Anötö gic yomsu yac bocdec bu, “Asa naŋ atac whiŋ aô, naŋ atac whiŋ iŋ ndê asidôwai maŋ.”

Dakêŋ whiŋ Yisu Kilisi, Anötö Atu

5 Lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ bu Yisu iŋ Mesaya dau, naŋ Anötö kôm ɲac sêtiwakuc sêti iŋ ndê balêkoc. Ma asa naŋ tac whiŋ Damba, naŋ tac whiŋ lau naŋ sêti iŋ ndê balêkoc, naŋ sêwhiŋ. ² Ma yac datôc asê bu yac atac whiŋ Anötö ndê balêkoc ɲalêŋ bocdec bu, yac atac whiŋ Anötö dau, ma dasôc iŋ ndê yomsu ɲapu. ³ Yomandô! Yac atac whiŋ Anötö ɲalêŋ bocdec bu, daŋaŋ wambu iŋ ndê

yomsu. Ma in ndê yomsu kên wapac yac dom. ⁴Lau hon nan Anötö kôm nac sêtiwakuc, nan sêku nac lai sac nom-nga dulu. Ma gên nan ku nac lai sac nom-nga dulu, nan yac neŋ dakên whin. ⁵Seŋ tigen yêc bu daku nac lai sac nom-nga dulu, nan dakên whin bu Yisu in Anötö ndê Atu.

Gên nan sêpuc yom nandô pi Yisu dön

⁶Yisu Kilisi sip nom meŋ, ma bu ti dac whê in sa bu Anötö Atu. Bu nambwa dom, magoc bu ma dac whin. Ma ŋalau Dabun, nan ŋalau Yom ŋandô-nga, nan pun yom nandô pi in dön bocdinaŋ. ⁷Boc-dinaŋ, gên tö sêwhê in sa, ⁸nan ŋalau, bu, ma dac. Ma gên tö dinaŋ sêpuc dau dön. ⁹Yac dakôc yom nan lau sêhoc asê pi Yisu, nan sa, ma bocdinaŋ yom bocke nan meŋ akên Anötö, nan dakôc sa eŋ, bu Anötö ndê yom hôc gêlêc ŋamalac si yom. Ma Anötö kên gên tö dinaŋ tu bu whê in ndê Atu sa tên yac. ¹⁰Asa nan kên whin Anötö ndê Atu, nan kôc Anötö ndê yom pi in ndê Atu sa sip in ndê ŋalôm. Magoc asa nan kên whin Anötö dom, nan tôc asê bu in gêlic Anötö ndê yom gitôm yom tasaŋ. Ŋahu bu in kên whin gên nan Anötö kên bu whê in ndê Atu sa, nan dom.

Mwasin dandöc tanli napan-nga

¹¹Ma yom nan Anötö hoc asê tên yac nan bocdec bu. In kêmwasin yac na mwasin dandöc tanli napan-nga, ma datap mwasin dau sa yêc in ndê Atu. ¹²Asa nan kên whin Anötö ndê Atu, nan tap seŋ ndöc tali-nga sa. Tigen asa nan

kên whin in ndê Atu dom, nan tap seŋ ndöc tali-nga sa dom.

¹³Mac lau nan akên whin Anötö ndê Atu. Aô gato yom dindec, ŋahu bu aô atac whin bu mac anyalê tidôn bu mac atap mwasin andöc tamli-nga sa su. ¹⁴Bocdinaŋ tên ndoc nan yac bu dateŋ mbec tên Anötö, nan dateŋ ti atac pa su. Ma yac bu dateŋ gên nan gi tap in ndê atac whin sa, nan yac tanyalê bu in oc ŋgô yac neŋ mbec. ¹⁵Ma yac bu tanyalê bu in kên danga yac neŋ mbec su, goc tanyalê bu gên nan dateŋ, nan in oc kôm nandô sa.

Dateŋ mbec pi lau nan sêkôm sac

¹⁶⁻¹⁷Mac bu alic nem asidôwa dan kôm sac, goc ateŋ mbec tên Anötö bu nem in kwi e in mbu meŋ mbo seŋ dandöc tanli-nga tiyham. Mêtê hon nan so Anötö ndê lên, nan mêtê sac, ma in gêlic bu gên nambwa dom. Magoc sac hon gic waê lambwam dom. Ateŋ mbec tu lau nan sêkôm sac kain dinaŋ-nga. Mêtê sac dan yêc, nan gic waê lambwam solop. ¹⁸Ateŋ mbec tu lau nan sêkôm sac kain dinaŋ-nga dom, bu oc nem nac sa dom.

Yom nambu-nga

¹⁸Tanyalê bu lau hon nan Anötö kôm nac sêtiwakuc su, nan sêhu mêtê sac sin. Anötö ndê Atu yob nac napep ma Sadaŋ gitôm dom bu êmasac nac. ¹⁹Ma yac tanyalê bu yac dati Anötö ndê balêkoc su, magoc lau hon nan sêkên whin dom, nan sêmbo Sadaŋ ndê gôlin napu. ²⁰Ma yac tanyalê bu Anötö ndê Atu sip nom meŋ ma whê yac neŋ gauc sa bu

¹¹**5:16-17** Lau ti gauc mêtê-nga gauc gêm bu Jon ndê yom pi sac nan gic waê lambwam solop, nan ŋahu bocdec bu. Lau nan sêkôm mêtê sac napan ma sêlic bu gên nambwa, nan gitôm sêpuc dômbwê Anötö ti in ndê yom, ma sêpu Yisu ndê mbac ndu tu nac si sac-nga (Hib 6:4-6; 10:29-31). Tu nac si sac dinaŋ-nga dec nac sic waê bu sêsip lambwam sêndi. Ŋac si ŋalôm ŋadandi sa su, ma yac bu dateŋ mbec tu nac-nga, dec oc nem nac sa dom. Alic yom nan Yisu sôm pi sac nan Anötö oc suc kwi dom (Mat 12:31 ma Mak 3:29).

taɲyalê Anötö Yom Ɔandô Ɔadau. Ma
yac dambo iɲ ɲalôm, ma dambo iɲ ndê
Atu, Yisu Kilisi ndê ɲalôm bocdinaɲ. Iɲ
dau Anötö ɲandô, ma ti yac neɲ dandöc
taɲli ɲahu.

²¹ Aneɲ balêkoc, ayob daôm ɲapep bu
anem akiɲ anötöi gwam dom.

Jon

ndê bapia tilu-nga

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Lau tigauc daêsam sêsôm bu Jon, naŋ Yisu ndê aposel daŋ, naŋ to bapia dindéc, magoc iŋ sam dau bu 'ngac bata' daŋ, ma to dau ndê ɲaê dom. Iŋ to bapia dindéc tɛŋ awhê daŋ ti ndê balêkoc (1, 4-5), ma yêc bapia dau ɲambu-nga, Jon kɛŋ acsalô tɛŋ awhê dau akêŋ iŋ dôwawê daŋ ndê balêkoc (13). Lau daêsam gauc gêm bu yom pi awhê lu dinaŋ hêganôŋ gôlôwac dabuŋ toŋ lu, ma yom pi iŋlu si balêkoc, naŋ hêganôŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga naŋ sêmbo gôlôwac dau ɲalôm.

Jon to bapia dindéc tu puc ɲac dôŋ bu sêsap yom ɲandô ma mêtê atac whiŋ-nga dôŋ. Iŋ kɛŋ puc ɲac pi lau naŋ sêndôhôn yom tasaŋ, naŋ sêsêc yom ɲandô pi Yisu ahuc, ma sêsôm bu Yisu iŋ Anötô ndê Atu dom. Jon sôm tɛŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga bu sêmbo ahê lau kaiŋ dinaŋ hoŋ.

Jon gêm mbec lau

1 Aô ɲgac bata dec, gato yom tɛŋ am awhê naŋ Anötô kêyalin am sa su, ma tɛŋ am nem balêkoc. Yac hoŋ dasap yom ɲandô dôŋ, ma tu dinaŋ-nga aô tac whiŋ mac kêlêc. Aô taŋwasêŋ dom, lau hoŋ naŋ sɛŋyalê yom ɲandô, naŋ atac whiŋ mac sêwhiŋ. ² ɲahu bu yom ɲandô yêc yac neŋ ɲalôm, ma oc yêc yac ɲalôm ɲapaŋ. ³ Damaŋ Anötô lu iŋ ndê Atu Yisu Kilisi si mwasiŋ ti tawalô ma yom malô whiŋ yac lau naŋ dasap yom ɲandô ti mêtê atac whiŋ-nga dôŋ.

Yom ɲandô ma mêtê atac whiŋ-nga

⁴ Aô gatap mac nem balêkoc ɲatô sa, ma aô galic bu ɲac sêsa lɛŋ yom ɲandô-nga sɛŋkuc yomsu naŋ Damaŋ Anötô kɛŋ

tɛŋ yac. Tu dinaŋ-nga aô atac ɲayham atu. ⁵ O awhê ɲayham, kwahic dec aô bu wateŋ mac bu asap yomsu dau dôŋ ɲapaŋ. Yac hoŋ dakôc yomsu dau sa, tɛŋ ndoc yac dakêŋ whiŋ tiwakuc. Ma bocdinaŋ dec aô gato tôm yomsu wakuc dom. Ma yomsu dau bocdec bu, yac atac whiŋ neŋ asidôwai dandic ɲawaê. ⁶ Ma mêtê atac whiŋ-nga ɲahu bocdec bu, yac dasa neŋ lɛŋ ti daŋaŋ wambu Anötô ndê yomsu. Yomsu dau mac aŋgô tɛŋ ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, ma yêc bocdec bu, asa nem lɛŋ ti asap mêtê atac whiŋ-nga dôŋ.

⁷ Lau tasaŋ daêsam sêmbo nom, naŋ sêsôm bu Anötô ndê Mesaya meŋ mbo nom ti ɲamalac ɲandô dom, ma bocdinaŋ sêsêc yom ɲandô pi Yisu ahuc. Asa naŋ sôm yom dinaŋ, iŋ tasaŋ dinda ma Kilisi ndê ɲacyo. ⁸ Bocdinaŋ ayob daôm ɲapep bu sɛŋsau mac e aso ɲandô ɲayham naŋ mac am gwelɛŋ atu bu atap sa-nga, naŋ dom. Alhac ɲaŋga, tu bu atap ɲandô dau sa. ⁹ Bu asa naŋ kêdôhôn yom naŋ so yom ɲandô pi Yisu Kilisi, naŋ meŋ akêŋ Anötô ndê dom. Magoc asa naŋ sap yom ɲandô pi Yisu dôŋ ɲapaŋ, naŋ ti Damba ndê, ma ti Atu ndê gɛŋ whiŋ. ¹⁰ Asa naŋ bu tɛŋ mac meŋ, magoc êndôhôn yom ɲandô pi Yisu dom, naŋ akôc iŋ sa pi nem andu dom, ma akam iŋ dom. ¹¹ Bu asa naŋ kôc ɲamalac kaiŋ dinaŋ sa, naŋ wêkaiŋ iŋ ndê gwelɛŋ sac dinaŋ whiŋ.

Yom ɲambu-nga

¹² Yom daêsam yêc bu wakêŋ tɛŋ mac, tigeŋ aô bu wato sip bapia dindéc dom. Aô gakêŋ bataŋ bu wandic mac kêsi, goc danem yom-galôm aŋôŋ andô pitigeŋ. Ma boc-dinaŋ yac oc datisambuc. ¹³ Am dôwamwê naŋ Anötô kêyalin sa yêc gameŋ dindéc, naŋ ndê balêkoc sêkôm acsalô ɲayham tɛŋ mac.

Jon

ndê bapia titô-nga

Yom whê bapia dindec sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindec, naŋ sam dau bu 'ŋgac bata' dan, tòm ŋamalac naŋ to 2 Jon. In to bapia dindec têtŋ ŋgac kêtŋ whiŋ-nga dan ŋaê Gaius.

Jon kêkiŋ lau aheŋ-nga ŋatô sêsa si bu sêkôm gwelenj sêwhiŋ lau sêkêtŋ whiŋ-nga toŋ dan yêc gameŋ Esia-nga. Magoc ŋgac dan ŋaê Diotrepe kêtŋ kisa Jon ndê lau, ma kêmasuc lau naŋ sêkôc lau dau sa, naŋ su yêc gôlôwac dabuŋ dinaŋ. Jon to bapia dindec tu puc Gaius dôn ma kêpiŋ in bu in puc lau aheŋ-nga dau dôn.

Jon to yom têtŋ in ndê silip Gaius

1 Aô ŋgac bata dec, gato yom dindec têtŋ Gaius, aneŋ silip. Hêclu dasap yom ŋandô dôn, ma tu dinaŋ-nga dec aô atac whiŋ am kêlêc. ² Aneŋ ŋgac atac whiŋ-nga, aô gateŋ mbec têtŋ Anötô bu yob am bu mbo ŋayham eŋ, ma bu nem mbec am nem gwelenj hoŋ, tòm in yob am gatôm ŋapep. ³ Asidôwai ŋatô sêhôt asê aô, ma sêsom asê bu am sa nem lêtŋ kêkuc yom ŋandô ŋapaŋ, ma gêtŋ hoŋ naŋ am kôm, naŋ puc yom ŋandô dôn. Ŋac si yom dinaŋ kôm aô tac ŋayham atu. ⁴ Têtŋ ndoc aô gaŋgô ŋawaê bu aneŋ balêkoc ŋatô sêŋsêlêŋ ti sêsap yom ŋandô dôn, goc aô atac ŋayham kêlêc.

Jon kêpiŋ Gaius ndê mêtê nem lau sa-nga

⁵ O aneŋ ŋgac atac whiŋ-nga, am gêm asidôwai naŋ sem gwelenj ŋawaê ŋayham-nga, naŋ sa ŋalêŋ ŋayham eŋ. Am kêyalê lau dau muŋ su dom, magoc têtŋ ndoc ŋac sic am kêsi, naŋ am yob ŋac ŋapep. ⁶ Ŋac sic miŋ têtŋ gôlôwac dabuŋ yêc gameŋ dindec, pi am nem mêtê atac whiŋ-nga. Ŋayham kêlêc bu am toc lau

kaiŋ dinaŋ sa gitôm Anötô ndê lau akiŋ, ma gêm ŋac sa ŋa gêtŋ tu puc ŋac dôn têtŋ ndoc sêŋsêlêŋ-nga. ⁷ Lau dau sêsa tu Yisu ndê ŋaê-nga bu sênem mêtê, ma ŋac takwê lau sambuc bu sênem ŋac sa dom. ⁸ Ma tu dinaŋ-nga yac lau dakêtŋ whiŋ-nga danem lau mêtê-nga kaiŋ dinaŋ sa dandic ŋawaê. Dakôm bocdinaŋ dec tòm yac dakôm gwelenj yom ŋandô-nga dawhiŋ ŋac.

Diotrepe ndê mêtê sac

⁹ Aô gato yom pi lau aheŋ-nga dinaŋ têtŋ am nem gôlôwac dabuŋ su, tiger Diotrepe, ŋgac naŋ toc dau sa bu ŋgac ŋamata-nga, naŋ kôc aneŋ yom sa dom. ¹⁰ Bocdinaŋ aô bu watêtŋ mac waloc, goc wasôm in ndê mêtê sac asê yêc lau sêkêtŋ whiŋ-nga hoŋ aŋgô-nga. In kêgôliŋ yom sac pi yac, ma tec bu kôc asidôwai sa. Ma lau naŋ atac whiŋ bu sêkôc asidôwai sa, naŋ in kalhac ŋac ahuc, ma kêmasuc ŋac su yêc gôlôwac dabuŋ.

Anötô ndê lau sêkôm mêtê ŋayham

¹¹ O aneŋ ŋgac atac whiŋ-nga, kôm mêtê ŋayham eŋ, ma êmkuc lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ dom. Asa naŋ kôm mêtê ŋayham, naŋ meŋ akêtŋ Anötô ndê, magoc asa naŋ kôm mêtê sac, naŋ kêyalê Anötô dom. ¹² Lau hoŋ sêsom yom ŋayham pi Dimitrias, ma in ndê mêtê gitêtŋ têtŋ asê bu in kêkuc yom ŋandô. Ma yac bocdinaŋ bu apuc in dôn têtŋ am bu ŋgac ŋayham, ma am kêyalê bu yac mba yom in yom ŋandô.

Yom nambu-nga

¹³ Aneŋ yom daêsam yêc bu wakêtŋ têtŋ am, tiger aô gatec bu wato têtŋ am. ¹⁴ Aô gakêtŋ bataŋ bu ŋasawa sauŋ aô oc walic am, ma hêclu dasôm yom aŋôn pitigeŋ. ¹⁵ Yom malô whiŋ am. Am nem asidôwai naŋ sêmbo dec, naŋ sêkôm acsalô ŋayham têtŋ am. Ma ŋac sêndac am bu sam

yac mba asidôwai naŋ sêmbo dinaŋ, naŋ
si ɲaê, ma kôm acsalô tɛŋ ɲac bocdinaŋ.

Jud

ndê bapia

Yom whê Jud ndê bapia sa-nga

Jud sam dau bu 'Jems asi.' Lau daêsam gauc gêm bu Jems dau iñ Yisu asi (Mat 13:55; Mak 6:3), nañ ti lau sêkên whiñ-nga Jerusalema-nga si ñagôlôn (Apo 15:13; Gal 1:19). Jud to bapia dindêc têt lau sêkên whiñ-nga, magoc gameñ ti malac bocke nañ ñac sêmbo, nañ iñ tôte asê yêc bapia dindêc dom.

Iñ to bapia dindêc tu bu kên puc lau sêkên whiñ-nga pi kêdôhônwaga tasan nañ sêñsôn yom pi Anötö ndê mwasiñ, ma sêndôhôn lau bu gitôm bu sêkôm mêtê sac daêsam, ma Anötö oc suc kwi. Iñ bu puc lau sêkên whiñ-nga dôn bu sêl-hac ñanga ma sêkôc yom tasan dinañ sa dom.

Jud ndê yom ñamata-nga

1 Aô Jud, Yisu Kilisi ndê ñgac akiñ ma Jems asi. Aô gato bapia dindêc têt mac lau nañ Damañ Anötö tac whiñ mac ndu andô, ma kêgalêm mac sa ati iñ ndê, ma piñ mac dôn am damiñ Yisu Kilisi tu yob mac-nga. ² Anötö ndê tawalô, ti yom malô ma iñ ndê atac whiñ nem mac hoñ ahuc êñlêc.

Jud kên puc ñac pi lau nañ sêndôhôn mêtê tasan

³ O aneñ lau ñayham, aneñ ñalôm kac aô bu wato yom têt mac pi Anötö ndê lêt nem yac si-nga, nañ tap yac sa su. Magoc kwahic dec aô galic bu ñawapac ñañ hôte asê, ma tu dinañ-nga dec gato yom dindêc hêganôn ñawapac dau. Aô bu wapuc mac dôn bu alhac ñanga ma asap Anötö ndê yom ñandô dakên whiñ-nga dôn. Iñ kên yom dau têt iñ ndê lau

dabuñ bu sêyob ñapep. ⁴ Ñawapac dau hêganôn lau sac ñatô nañ sêtec Anötö ndê lêt, nañ sêsoc mac nem gôlôwac dabuñ ñalôm sêmeñ sêsiñ sêmbo, ma sêndôhôn mêtê tasan. Ñac sêsoc gitôm bu dakôm mêtê sac ñapañ, ma Anötö oc suc kwi. Bocdinañ sêñsôn yom pi Anötö ndê tawalô, ma sêsoc yac neñ Ñadañ tigeñ, Pômdau Yisu Kilisi ahuc. Lau kaniñ dinañ, ñac Anötö ndê lau dom, ma muñ-nga iñ ndê propet sêto yom pi ñagêyô nañ iñ oc kên têt ñac.

Ñagêyô nañ Anötö kên têt lau sac

⁵ Yom pi ñagêyô dinañ mac añañalê su, tigeñ aô wasôm tiyham bu mac gauc nem ñapep. Muñ-nga Pômdau kêgaho lau Israel-nga su yêc gameñ Isip-nga. Magoc tiñambu ñac si lau ñatô sêkên whiñ iñ dom ma sêli dau sa têt iñ, dec iñ señ ñac su. ⁶ Ma gauc nem añañ nañ ñañga wambu Anötö dom, ma sêhu gameñ nañ Anötö kên tu ñac-nga yêc undambê, nañ siñ. Bocdinañ iñ sô ñac dôn ña sen ñanga bu sêmbo gameñ ñasec-nga ñapañ, e sêtap matôc sa têt bêt atu nañ oc meñ sa tiñambu. ⁷ Ma gauc nem lau nañ muñ-nga sêndôc malac Sodom ti Gomora ma malac ñatô nañ sêyêc malac lu dinañ ñamakê. Ñac sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga ma mêtê mockaiñ-nga tidau-tidau, ma tu dinañ-nga Anötö señ ñac su. Gêñ dinañ ti dôn ma kên puc yac pi ñagêyô nañ lau sac oc sêtap sa yêc ya nañ sa ñapañ.

⁸ Ma lau tasan nañ sêmbo mac nem gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ sêsa lêt sac-nga gitôm lau ñamata-nga dinañ. Lêt sêkôm sac-nga kalhac ñac si gauc ñapañ, ma ñac si mêtê sac kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö añañ-nga. Sêtoc dau sa ma sêsoc Anötö ma lau bata ñapu dom, ma sêsoc yom sac bu sêñgwiñ Anötö ndê

lau ti ḡawasi.^{¶9} Magoc gauc nem Anötö ndê aḡela ḡamata-ḡga Maikel. Têḡ ndoc iḡlu Sadaḡ sêseḡ dau pi Moses ndê ḡam-laḡ, naḡ iḡ yob dau ndê whasuḡ bu sôm yom sac pi Sadaḡ dom. Magoc iḡ sôm yom têt iḡ bocdec bu, “Pômdau dau goc sôm am.”^{§§}

Lau tasan si mêtê

¹⁰ Magoc lau tasan naḡ sêmbo sêwhiḡ mac, naḡ sêsôm yom sac-sac pi ḡêḡ dabuḡ naḡ sêḡyalê dom. Tigeḡ mêtê sac nom-ḡga, naḡ tidônḡ ḡac su, naḡ sêḡkuc gitôm bôc gapuḡ naḡ gauc mbasi. Ma tu mêtê sac dinaḡ-ḡga dec ḡac oc sêḡḡga.

¹¹ Oyaê! Lau dinaḡ oc sêtisac. Ḥac sêḡkuc Kein ndê lêḡ. Ma ḡac sêkôm ḡêḡ tu sêkôc awa-ḡga ḡambwa, ma bocdinaḡ sêḡkuc Balam ndê giso. Ma ḡac sêli dau sa têt Anötö ti iḡ ndê lau bata, ma bocdinaḡ ḡac oc sêḡḡga gitôm Kora.

¹² Têḡ ndoc mac lau akêḡ whiḡ-ḡga akac sa bu aneḡ ḡêḡ ma atêḡ mbec, naḡ ḡagahô lau sac dinaḡ sêsôc sêmeḡ ma seḡ ḡêḡ sêwhiḡ mac. Magoc ḡac maya dau tu ḡac si mêtê sac-ḡga dom, ma bocdinaḡ ḡac sêkôm ḡôlôwac dabuḡ si ḡaê ḡayham tisac. Ḥac sêmwasiaḡ dau ma gauc ḡêm lau ḡatô dom. Ḥac lau sêhônḡ-sêhônḡ ḡambwa sêtôm yawalec naḡ puc pi meḡ ma mbu soc su ḡiḡga. Ma ḡac sêtôm a naḡ ḡêm ḡandô tôm ḡandoc dom dec lau sêlêḡ su, ma bocdinaḡ a dau gitôm a naḡ mbac tidim lu. ¹³ Ḥac si lêḡ gitôm ḡwêc ḡadinda, ma ḡac si mêtê mayanḡ-ḡga gitôm ḡapwic naḡ ḡwêc ḡamponḡ dau hu pi baô. Magoc ḡac maya dau dom. Ma ḡac sêtôm tata naḡ sêlhac

si mala solop dom, ma bocdinaḡ Anötö kêyaliḡ ḡac si mala sa yêc gameḡ ḡasec-ḡga bu ḡac sêmbo ḡapaḡ.

¹⁴ Ḥḡac ḡamata-ḡga Adam ndê apaḡ-ḡac ti-7-ḡga naḡ sêsam bu Inok,^{*} naḡ hoc yom asê muḡ su pi lau sac dinaḡ bocdec bu, “Alic su naḡ. Pômdau oc meḡ whiḡ iḡ ndê aḡela dabuḡ tausen ma tausen.” ¹⁵ Iḡ oc êḡsahê lau hoḡ pi ḡac si mêtê, ma lau hoḡ naḡ sêtec Anötö ndê lêḡ, naḡ iḡ oc kêḡ ḡagêyô atu têt ḡac tu ḡac si mêtê sac-ḡga, ma tu yom sac naḡ sêsôm pi iḡ-ḡga.”

¹⁶ Lau tasan dinaḡ êlêmê sêtucdiḡ tu ḡêḡ hoḡ-ḡga, ma sêpu lau ḡatô. Ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau gitôm ḡac dau si atac whiḡ. Sêsôm yom sêtoc dau sa-ḡga, ma sêmbac-sêmbac yom lau bu sêkêḡ ḡêḡ têt ḡac.

Jud to yom puc ḡac dônḡ-ḡga

¹⁷ O aneḡ lau, gauc nem yom naḡ Pôm-dau Yisu Kilisi ndê lau ḡaposel sêhoc asê ḡwananḡ su. ¹⁸ Ḥac sêsôm têt mac bocdec bu, “Têḡ têm ḡambu-ḡga, lau oc sêtisa, naḡ sêtanḡ b ôlê lau sêkêḡ whiḡ-ḡga, ma sêkôm mêtê sac sêḡkuc ḡac dau si ḡalôm naḡ tec Anötö ndê lêḡ.” ¹⁹ Yom dau hêḡanônḡ lau dinaḡ, naḡ sêwhê mac n em ḡôlôwac dabuḡ kôc, ma sêḡkuc mêtê nom-ḡga ḡapaḡ sêtôm lau gauc mbasi-ḡga. Bu Ḥalau Dabuḡ mbo ḡac si ḡalôm dom.

²⁰ Tigeḡ mac lau ḡayham. Akôm bocdinaḡ dom. Asap yom dabuḡ dakêḡ whiḡ-ḡga dônḡ, bu puc mac dônḡ ma alhac ḡanḡga. Ma atêḡ mbec ḡa Ḥalau Dabuḡ ndê ḡaclai. ²¹ Ambo ti Anötö ndê mêtê

^{¶¶}1:8 Lau ti ḡawasi - yêc ndê bapia, Jud to yom tigeḡ naḡ ‘ḡawasi.’ Lau ḡatô gauc ḡêm bu yom dau hêḡanônḡ aḡela, magoc lau ḡatô gauc ḡêm bu yom dau hêḡanônḡ lau sêkêḡ whiḡ-ḡga, me lau sêkêḡ whiḡ-ḡga si lau bata. Pita to yom kainḡ tigeḡ yêc 2 Pit 2:10.

^{§§}1:9 Yom naḡ Maikel sôm têt Sadaḡ naḡ sêto yêc Sekaria 3:2. Tigeḡ yom pi Moses dinaḡ yêc Yom Lêḡsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-ḡga si buku akwa daḡ.

^{*}1:14 Inok ndê miḡ sêto yêc Gen 5:18-24. Yom naḡ iḡ sôm naḡ sêto yêc Yom Lêḡsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-ḡga si bapia akwa daḡ.

atac whiŋ-ŋga nem mac ahuc, ma akêŋ batam Pômdau Yisu Kilisi ndê tawalô naŋ yac oc datap sa têtŋ ndoc iŋ kôc yac sa dandöc taŋli ŋapaŋ yêc undambê.

²²Tamwalô lau naŋ atac lu-lu, ma anem ŋac sa. ²³Mac nem lau ŋatô sêsip mêtê sac ŋalôm su, dec sic waê bu sêsip ya lambwam-ŋga sêndi. Akôm bu anem ŋac si ŋalôm kwi, dec oc nditôm mac aŋ-gaho ŋac su yêc ya dau. Tamwalô lau naŋ sêkôm sac ma akôm bu anem ŋac sa, magoc atôc ŋac si sac ma ayob daôm ŋapep bu sac dau kôm mac apeŋ dom.

Jud gic bata iŋ ndê yom

²⁴⁻²⁵Tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ŋga, tampiŋ yac neŋ Anötö ŋandô tigeŋ naŋ gêm yac si. Iŋ gitôm bu yob mac ma nem mac sa bu apeŋ dom. Iŋ kêgwasiŋ mac nem sac hoŋ su, dec mac atôm bu al-hac aŋôm sawa ma atac ŋayham atu yêc iŋ aŋgô-ŋga ti iŋ ndê ŋawasi atu. Dapo iŋ ndê waê sa, bu iŋ ndê ŋawasi ti ŋaclai ma ŋaŋga atu andô. Ma iŋ mbo bocdinaŋ têtŋ têtŋ ŋamata-ŋga, kwahic dec, ma oc mbo ŋapaŋ. Yomandô.

Revelesen

(Gêñ nanj Yisu hoc asê têt Jon)

Yom whê bapia dindéc sa-nga

Lau tigauc sêsôm bu Jon, nanj to bapia dindéc (1:1-2, 4), nanj in ngac tigen nanj to Jon ndê ñawaê ñayham ma Jon ndê bapia tö. Têt ndoc in to bapia dindéc, nanj lau sêkên whin-nga sêtap kisa atu ti ñawapac daêsam sa. Ñacyo sêkên Jon dau ndôc nduc Patmos tu in ndê gwelen ñawaê ñayham-nga. Jon to bapia dindéc, tu bu puc lau sêkên whin-nga dôn bu sêlhac ñanga ma sêhu si sêkên whin sin dom.

Gên daêsam nanj Jon to sip bapia dindéc, nanj in sôm bu Ñalau Dabuñ kôm in ndê gatu kainj danj sa, ma Anötö hoc asê têt in gitôm gên ñagatu. Mac oc alic bu Jon to namba 7 ma namba 12 tidim daêsam yêc bapia dindéc ñalôm. Lau Israel-nga sêlic namba 12 bu gên atu, ma hêganôn lau Israel-nga si tonj 12. Ma namba 7 hêganôn gên nanj ñayham sambuc, ma ñac sêsôm bu Anötö ndê namba.

Yom daêsam hêganôn gên nanj oc menj sa têt têt ñambu-nga. Sadañ oc kôm gwelen ñanga bu êntôm lau nom-nga, magoc tinambu Anötö oc êngwiniñ in ti lau honj nanj sêñkuc in, ma senj ñac su. Ma lau sêkên whin-nga nanj sêlhac ñanga ma sêhu si sêkên whin sin dom, nanj oc sêtap mwasiñ atu sa, ma Anötö oc kôc ñac sa sêndôc malac Jerusalem wakuc.

Yom ñamata-nga

1 Yom dindéc ñahu Yisu Kilisi, nanj hoc asê têt Jon. Yom dau hêganôn gên honj nanj kêpiñ bu hôc asê. Anötö kêñ yom dau têt Yisu Kilisi bu tôc asê têt lau nanj sem akind in. Ma Yisu kêkind in ndê anjela danj bu hoc yom dau asê têt in

ndê ngac akind Jon. ² Ma Jon to yom dindéc pi gên honj nanj in gêlic, ma puc yom dau dôn bu yom ñandô nanj menj akên Anötö lu Yisu Kilisi dau.

³ Yom nanj yêc bapia dindéc, nanj bu tôc gên nanj oc hôc asê têt têt ñambu-nga, nanj asê, gitôm yom nanj propet akwa-kwa sêhoc asê muñ su. Ma ndoc menj kêpiñ bu gên honj dau ñandô sa. Bocdinañ lau nanj sêsam yom dindéc asê, ma lau nanj sêñgô ma sêkôc sa tidôn sip ñac si ñalôm, nanj honj oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa.

Jon kêkind yom têt gôlôwac dabuñ tonj 7

⁴ Aô Jon, gato yom dindéc têt Kilisi ndê gôlôwac dabuñ tonj 7 nanj sêmbo gameñ Esia-nga. Mwasiñ ti atac malô têt mac akên Damañ Anötö nanj mbo têt ñamata-nga, kwahic dec mbo, ma oc menj tinambu-nga, ma akên ñalau 7 nanj sêlhac in ndê pôn kind-nga ña-ndô-nga, ⁵ ma akên Yisu Kilisi. Yisu in ngac ñamata-nga bu tisa akên lau batê-nga, ma in gêm gôlin kind nom-nga honj. In kalhac ñanga bu hoc yom ñandô asê pi Anötö. Ma in tac whin yac, dec kêc ndê dac sin bu êngapwêc yac su yêc yac neñ sac. ⁶ Ma in kôc yac sa datôm lau tonj tigen nanj dambo in ndê ñgôlin ñapu, ma datôm lau dabuñ-siga bu danem akind in ndê Damba Anötö. In ñaclai ti ñawasi ñadau, dec dahoc in ndê waê asê têt bêt honj. Yomandô! ⁷ Alic su nanj. In oc sip whin dao menj, ma lau honj oc sêlic in. Aêc, ma lau nanj sic in ndu, nanj oc sêlic in sêwhin. Lau nom-nga honj oc sêtanj atu tu in-nga. Yomandô andô!

⁸ Pômdau Anötö sôm, “Aô ñaclai ñadau. Têt ñamata-nga aô gambo, kwahic dec aô gambo, ma aô oc wambu wameñ tiyham. Aêc, aô gac hu gên honj, ma wandic dabinj gên honj.”

Yisu hoc dau asê têt Jon

⁹ Aô Jon, mac nem asidôwa gato yom dindec. Yac dati Yisu ndê lau, ma dambo in ndê gôlinj napa. Tu dinaŋ-nga lau sêkên kisa yac, magoc tamasan daun bu dalhac nanga. Mun-nga lau sêmasuc aô ma sêkên aô gandôc nduc nan sêsam bu Patmos. Ijahu bu aô galhac nanga ma gapuc Anôtô ndê yom dôŋ, ma gahoc yom nandô asê pi Yisu. ¹⁰ Aô gandôc Patmos, ma têt lau sêkên whiŋ-nga si bêc sênem akiŋ Pômdau-nga dan, Ijalau Dabuŋ kôm aô gatun kaiŋ dan sa. Ma aô gangô awha atu dan gitôm dahuc tan yêc aô nambu-nga. ¹¹ Ma awha dau sôm, “Gên nan am oc lic, nan to sip bapia, ma êmkiŋ têt gôlôwac dabuŋ toŋ 7 nan sêndôc malac 7, nan Epesas, Smena, Pegamam, Tayatira, Sadis, Piladelpia ma Laodisia.”

¹² Aô gangô yom dau, goc kakac daun kwi bu walic bu asa sôm yom dau. Ma aô galic yakaiŋ 7 nan sêmasan na gol. ¹³ Ma yêc yakaiŋ 7 dau nalhu aô galic ngac dan gitôm Ijamalac ndê Atu. In sôc nawkê baliŋ nan sip têt in gahi, ma kic po nan nawasi gitôm gol kêgihi in nabapo. ¹⁴ In kêclaun sêp sambuc, ma in tandô nawê gitôm ya. ¹⁵ In gahiapa nawasi gitôm ain yanyan naê brons nan sêpec sa ya ma namsic. Ma in awha nakêcsia gitôm bu nan hêc atu. ¹⁶ In angô andô nawasi atu gitôm ac nawê. Yêc in amba andô-nga in kôc tata 7, ma bieŋ baliŋ ti namata yêc dangga-danga sa akên in whasuŋ.

¹⁷ Têt ndoc aô galic in aô gahu daun gasip nom gayêc in gahi-nga gitôm ngac batê dan. Magoc in kêŋ amba andô-nga sac aô, ma sôm, “Tôc daôm dom. Aô gati namata gên hoŋ, ma aô gati nambu gên hoŋ. ¹⁸ Aô Anôtô nan gambo tanli. Mun-nga aô gambac ndu, tigen lic! Kwahic dec aô gambo tanli, ma wambo tanli na-

pan. Ma aô gakôc ki gatam-nga bu wan-gapwêc lau su yêc lambwam ma yêc lau batê si gameŋ.

¹⁹ “Bocdinaŋ to yom pi gên nan am gêlic su, pi gên nan kwahic dec nandô sa, ma pi gên nan oc nandô sa tinambu. ²⁰ Tata 7 nan yêc aman andô-nga, ma yakaiŋ gol 7 nan aô wawhê nahu sa têt am. Tata 7 dinaŋ sêti dôhôn aŋela 7 nan sêyob gôlôwac dabuŋ toŋ 7, ma yakaiŋ 7 sêti dôhôn gôlôwac dabuŋ toŋ 7 dinaŋ-nga.”

Jon to yom têt gôlôwac dabuŋ yêc malac Epesas

2 Ma in sôm têt aô, “To yom têt aŋela nan yob gôlôwac dabuŋ Epesas-nga bocdec bu:

Yom dindec meŋ akên in nan kôc tata 7 yêc amba andô-nga, ma kêsêlên mbo yakaiŋ gol 7 nalhu. ² Mac lau Epesas-nga. Aô kayalê mac nem mêtê hoŋ su, ma mac akôm gwelên atu ayêm daôm su, ma mac alhac nanga tu ahôc nawapac-nga. Ma aô kayalê bu mac atac tec lau sac ma amasuc nac su. Ma lau nan sênsau ma sêsam dau bu aposel, nan mac anisahê nac, ma anyalê nac bu lau tasan. ³ Mac alhac nanga ma ahôc nawapac ti kisa tu aneŋ naê-nga, magoc mac kwampac sa dom. Gên hoŋ dinaŋ mac akôm nayham.

⁴ Tigen mac nem mêtê so dan yêc nan aô galic yham dom. Namata-nga mac atac whiŋ aô nandô. Tigen kwahic dec mba! ⁵ Bocdinaŋ gauc nem mac nem mêtê namata-nga dinaŋ, nan kwahic dec mac ahu siŋ su. Ma anem nem nalôm kwi ma akôm mêtê nayham gitôm namata-nga. Bu mba, dec aô watên mac wameŋ, ma wakôc mac nem yakaiŋ su.

⁶ Magoc aö galic ñayham bu mac atac tec Nikolai† ndê lau si lën sac, gitôm aö dauñ gatec.

⁷ Asa ndê dangasun yêc, nañ ngô yom dindec nañ ñalau Dabuñ sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabuñ. Lau hon nañ sêlhac ñanga ma sêku sac dulu, nañ wakên ñac sêmbo Anötö ndê †Paradais ma sêneñ ñandô yêc A Tanli-nga.

Jon to yom têt gôlôwac dabuñ yêc malac Smena

⁸ “Ma to yom têt añela nañ yob gôlôwac dabuñ Smena-nga bocdec bu:

Yom dindec meñ akên in nañ tiñamata gêt hon ma tiñambu gêt hon, in nañ mbac ndu ma tisa ma mbo tali tiyham. ⁹ Aö kayalê bu mac lau Smena-nga ahôc ñawapac atu, ma mac andôc nom atôm lau ñalôm sawa. Tigen yêc Anötö angô-nga mac ati lau ti lêlôm. Aö kayalê yom hon nañ lau nañ sêsap lau Israel-nga si sakin akwa dôn, nañ sêsôm pi mac. ñac lau dau sêtoc dau sa bu ñac lau Israel-nga nañ Anötö kêyalin ñac sa sêti in ndê lau. Tigen mba! ñac Sadañ ndê lau solop. ¹⁰ Atôc daôm dom pi ñawapac nañ oc meñ. Angô! Sadañ tac whin bu êñsahê mac, ma in ndê lau oc sêkên mac nem lau ñatô sêndôc gapocwalô. Tigen mac oc ahôc ñawapac tôm bêc 10 ma pacndê. Mac bu ahôc ñawapac e tôm lau sêndic mac ndu, magoc alhac ñanga ma ahu aö sin dom. Ma bocdinañ aö wakên mac andôc tamli ñapañ, nañ ti mac nem ñaôli.

¹¹ Asa ndê dangasun yêc, nañ ngô yom dindec nañ ñalau Dabuñ sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabuñ. Lau hon

nañ sêlhac ñanga ma sêku sac dulu, nañ oc sêtap ñandê sa têt bêc nañ lau sêmbac ndu tidim tilu-nga,‡ nañ dom.

Jon to yom têt gôlôwac dabuñ yêc malac Pegamam

¹² “Ma to yom têt añela nañ yob gôlôwac dabuñ Pegamam-nga bocdec bu:

Yom dindec meñ akên in nañ hôc bien baliñ nañ ñamata yêc danga-danga.

¹³ Aö kayalê mac lau Pegamam-nga nem gameñ, nañ lau daêsam sêmbo Sadañ ndê gôlin ñapu. Tigen mac asap aö dôn ñapañ, ma ahu nem akên whin aö-nga sin su dom. Yêc Sadañ ndê malac dinañ, lau sic aneñ ngac akin Antipas ndu. ñahu bu in hoc yom ñandô asê pi aö, ma sêc aö ahuc dom. Ma mac bocdinañ, têt ndoc dinañ aö galic bu mac ahu aö sin dom.

¹⁴ Tigen mac akôm gêt ñatô nañ aö galic bu solop dom. Mac nem lau ñatô sênkuc Balam ndê yom. Têt têt ñamata-nga Balam kêdôhôn lau Israel si ngac bata Balak bu êntôm lau Israel-nga bu sêkôm mêtê sac. ñac señ gêt daneñ-nga nañ lau sêkên ti da têt anötö gwam. Ma sêkôm mêtê sac mockain-nga whin. Ma kwahic dec mac nem lau ñatô sênkuc mêtê kain dinañ. ¹⁵ Ma gêt dan tiyham. Mac nem lau ñatô sênkuc yom nañ Nikolai kêdôhôn têt lau. ¹⁶ Bocdinañ anem daôm kwi. Bu mba, dec ñasawa saun aö watên mac waloc, ma wandic lau nañ sêsa lën kain dinañ ña bien baliñ nañ sa yêc aö whansun.

¹⁷ Asa ndê dangasun yêc, nañ ngô yom dindec nañ ñalau Dabuñ sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabuñ. Lau hon

†2:6 Nikolai kêdôhôn lau bu sêlic mêtê sac gitôm gêt ñambwa. In sôm bu Kilisi ndê lau gitôm bu sênem akin anötöi gwam, ma sêkôm mêtê mockain-nga.

‡2:11 Bêc nañ lau sêmbac ndu tidim tilu-nga - bêc nañ Anötö oc êmatôc lau hon, ma lau sac oc sêsip ya atu nañ sa ñapañ sêndi bu sêhôn ñandê ñapañ. Alic yom ñatô yêc Rev 20:14 ma 21:8.

nañ sêlhac ñanga ma sêku sac dulu, nañ wakêñ ñac sêneñ gêñ daneñ-nga nañ kwahic dec yêc siñ dau yêc undambê, gitôm gakêñ †mana têtñ lau Israel-nga señ yêc gameñ sawa. Ma aô wakêñ hoc sêsêp tigen-tigen têtñ ñac tôm ndi. Yêc hoc tigen-tigen aô wato ñaê wakuc pi, nañ lau dañ sêñyalê dom. Asa nañ kôc hoc dau ñadañ, nañ oc êñyalê.

Jon to yom têtñ gôlôwac dabuñ yêc malac Tayatira

¹⁸“Ma to yom têtñ añela nañ yob gôlôwac dabuñ Tayatira-nga bocdec bu: Yom dindec meñ akêñ Anötö ndê Atu, iñ nañ ndê tandô ñawê gitôm ya ñawahô, ma gahi gitôm brons nañ ñawasi atu. ¹⁹Aô kayalê mac lau Tayatira-nga nem mêtê hoñ su, bu mac akêñ whiñ aô ñanga, ma asap mêtê atac whiñ-nga dôn. Aô kayalê bu mac alhac ñanga ma am akiñ aneñ lau. Ma kwahic dec mac akôm gêñ dinañ hôc gêlêc ñamata-nga su.

²⁰Tigen mac nem mêtê dañ aô galic yham dom. Awhê sac dañ mbo mac nem gôlôwac dabuñ ñalôm, nañ gitôm kwin sac Jesebel. Iñ sam dau bu aneñ propet awhê dañ, magoc iñ kêdôhôn aneñ lau bu sêkôm mêtê mockaiñ-nga, ma bu sêneñ gêñ daneñ-nga nañ lau sêkêñ ti da têtñ anötöi gwam. Iñ kôm mêtê sac bocdinañ, magoc mac asoc iñ su yêc mac nem gôlôwac dabuñ dom. ²¹Aô gakêñ ñasawa têtñ iñ bu nem dau kwi, tigen iñ sap iñ ndê mêtê sac dôn ñapañ. ²²Alic su nañ! Kwahic dec aô wakêñ ñandê atu têtñ iñ, ma têtñ lau nañ sêkôm mêtê mockaiñ-nga sêwhiñ iñ, nañ bocdinañ. Ñac bu sênem dau kwi dom, dec ñac oc sêhôn ñawapac atu. ²³Ma aô oc wandic iñ ndê balêkoc ndu sêwhiñ. Tu dinañ-nga dec Kilisi ndê lau hoñ oc sêñyalê bu aô kayalê ñamalac si gauc ti ñalôm hoñ. Ma aô

wakêñ ñagêyô têtñ mac hoñ tôm ndi, êñkuc mêtê nañ mac lau tigen-tigen akôm.

²⁴Mac lau Tayatira-nga ñatô asôc awhê sac dinañ ndê yom ñapu dom. Ma yom nañ sêsam bu Sadañ ndê yom nañ yêc siñ dau, nañ mac akip sa dom. Bocdinañ aô oc wakêñ ñawapac wakuc têtñ mac ahôn dom. ²⁵Gêñ tigen aô atac whiñ, nañ asap mêtê ñayham nañ mac akôm ambo, nañ dôn e wambu wameñ.

²⁶Asa nañ bu lhac ñanga ma ku sac dulu, ma sôc aneñ yom ñapu e bêc ñambu-nga, nañ wakêñ ñaclai têtñ iñ bu nem gôliñ lau sambuc, ²⁷gitôm Damañ kên ñaclai têtñ aô dauñ. Tôm yom nañ sêto yêc nañ sôm bocdec bu: Iñ kôc tôc kiñ-nga bu nem gôliñ lau sambuc ti ñaclai atu, ma iñ oc ku ñac dulu gitôm ñgac dañ tuc lôn andô dañ popoc.

[BW 2:9]

²⁸Ma asa nañ bu lhac ñanga, nañ aô dauñ oc wambo wawhiñ iñ ti ñawasi atu gitôm tata bêbêc-nga. ²⁹Asa ndê dañgasuñ yêc, nañ ñgô yom dindec nañ Ñalau Dabuñ sôm têtñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ.

Jon to yom têtñ gôlôwac dabuñ yêc malac Sadis

3“Ma to yom têtñ añela nañ yob gôlôwac dabuñ Sadis-nga bocdec bu: Yom dindec meñ akêñ iñ nañ mbo whiñ Anötö ndê ñalau 7 ma kôc tata 7. Aô kayalê mac lau Sadis-nga nem mêtê hoñ. Lau ñatô gauc gêm bu mac alhac ñanga ma akôm Anötö ndê gwelen. Tigen mba! Mac atôm lau batê! ²Yêc aneñ Anötö añgô-nga aô galic bu mac ac dabiñ mac nem gwelen ñapep dom. Bocdinañ tampo sa ma atisa! Mac nem akêñ whiñ kêpiñ bu oc pacndê. Bocdinañ apuc nem akêñ whiñ dôn mañ. ³Gauc nem yom hoñ nañ mac añgô

ti akôc sa su. Ma anem nem ñalôm kwi ma ñam wambu yom dau. Mac bu anem ali dom, dec wambu wameñ gitôm ñgac kañ, ma mac oc añaalê ndoc wameñ-ña dom.

⁴Magoc aô kayalê lau Sadis-ña ñatô ñañ sêkôm mêtê sac dom, dec galic ñac tôm lau ti ñakwê ñawasi. Aô oc wakên ñakwê sêsêp têt lau ñinañ sêsôc, bu aô galic ñac ñayham, ma ñac oc sêmbo sêwhiñ aô ñapañ. ⁵Ma lau ñatô ñañ sêlhac ñaanga ma sêku sac dulu, ñañ wakên ñakwê sêsêp têt ñac bocdi-ñañ. Ma yêc Damañ ti iñ ndê aña la aña-ña, aô wasam ñac si ñaê asê, ma watôc asê bu sêti aneñ lau solop. Ma ñac si ñaê oc yêc Buku Tanli-ña[¶] ñapañ.

⁶Asa ndê ñangasuñ yêc, ñañ ngô yom dindec ñañ ñalau Dabuñ sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabuñ.

Jon to yom têt gôlôwac dabuñ yêc malac Piladelpia

⁷“Ma to yom têt aña la ñañ yob gôlôwac dabuñ Piladelpia-ña bocdec bu:

Yom dindec meñ akên ñgac dabuñ ñañ sôm yom ñandô eñ. Iñ kôc Kiñ Dawid ndê ki gatam-ña, ma gatam bocke ñañ iñ gêlêc su, ñañ lau ñañ sêtôm bu sêndic ahuc dom. Ma gatam ñañ iñ gic ahuc, ñañ lau ñañ sêtôm bu sêkac sa dom. ⁸Mac lau Piladelpia-ña. Aô kayalê mac nem mêtê hoñ su. Mac lau ti licwalô atu dom, tigen aô kayalê bu mac ñam wambu aneñ yom, ma asêc aneñ ñaê ahuc dom. Bocdi-ñañ alic su ñañ! Kwahic dec aô walêc gatam ñañ su bu wanem mac sa-ña, ma lau ñañ oc sêtôm dom bu sêndic

ahuc. ⁹Lau ñañ sêsap lau Israel-ña si sakiñ akwa dôn, ñañ sêtoc dau sa bu ñac lau Israel-ña ñañ Anötö kêyalin ñac sa. Magoc mba. ñac lau tasan, ma Sadañ ndê lau ñac. Aô wangwiniñ ñac e sêtên mac sêmeñ ma sêhu dau sêyêc mac gahim-ña. Ma têt ndoc ñinañ ñac hoñ oc sêñaalê tidôn bu mac lau ñañ aô atac whiñ mac ndu andô.

¹⁰Mac apuc ñam dôn ñañ alhac ñaanga têt ndoc ñawapac ti kisa tap mac sa, tôm aô gac atu mac muñ su. Bocdi-ñañ aô wayob mac têt ndoc ñawapac-ña ñañ oc hôc asê bu êñsahê lau nom-ña hoñ. ¹¹Ndoc meñ kêpiñ bu aô wambu wameñ. Bocdi-ñañ akôc yom ñandô dôn ma ayob ñapep, bu lau ñañ sênem kañ nem ñaôli ñayham dom. ¹²Lau ñañ sêlhac ñaanga ma sêku sac dulu, ñañ aô wakên ñac sêndôc aneñ Anötö aña-ña ñapañ tôm alhac ñaanga ñañ sêlhac iñ ndê lôm dabuñ. Lau ñinañ oc sêmbo sêwhiñ Anötö yêc malac Jerusalem wakuc, ñañ iñ oc kên sip akên undambê meñ, dec aô oc wato aneñ Anötö ndê ñaê ma iñ ndê malac wakuc dau ñaê pi ñac. Ma aô wato aô ñañ meñ ñaê wakuc pi ñac whiñ.

¹³Asa ndê ñangasuñ yêc, ñañ ngô yom dindec ñañ ñalau Dabuñ sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabuñ.

Jon to yom têt gôlôwac dabuñ yêc malac Laodisia

¹⁴“Ma to yom têt aña la ñañ yob gôlôwac dabuñ Laodisia-ña bocdec bu: Yom dindec meñ akên Yom ñandô ñadau. Iñ sôm yom ñandô eñ, ma bocdi-ñañ yac dakên whiñ iñ ndê yom ma atac lu-lu dom. Ma iñ gêm gôlin gên hoñ ñañ Anötö kên. ¹⁵Aô kay-

[¶]3:5 Buku Tanli-ña - lau hoñ ñañ sêkên whiñ Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasin dandôc tanli ñapañ-ña sa, ñañ si ñaê yêc Buku Tanli-ña dau. Buku ñatô sêyêc undambê, ñañ sêto yom yêc ñalôm pi gên ñayham ma sac hoñ ñañ yac tigen-tigen dakôm (Rev 20:12-13). Sêto yom pi Buku Tanli-ña dau yêc Pil 4:3, Rev 13:18, 17:8, 20:12, 15 ma 21:27.

alê mac lau Laodisia-nga nem mêtê hoŋ. Mac asôm bu akêŋ whiŋ aô, tigen mac akêŋ whiŋ aô ti nem ŋalôm sambuc dom. Mac lau tasan! Mac bu ahu aô siŋ gacgeŋ, me akêŋ whiŋ aô ti nem ŋalôm sambuc, dec oc ŋayham.¹⁶ Tigen mba! Mac aŋsau bu aŋkuc aô. Bocdinaŋ oc waserŋ mac su tôm ŋgac naŋ kêsahê gêŋ sac yêc iŋ whasuŋ dec kêlôwê sa.¹⁷ Mac asôm bu mac ati lau ti lêlôm ma lau tiwaê naŋ apônda gêŋ daŋ dom. Tigen mac aŋyalê dom bu yêc Anötö angô-nga mac atôm lau ŋalôm sawa, ma lau tandô pec, ma lau ŋakwê mbasi.¹⁸ Bocdinaŋ angô aneŋ yom dindec. Mac bu ati lau ti lêlôm, dec atêŋ aô ameneŋ, ma aô wakêŋ gol ŋandô ŋayham têŋ mac anemlhi. Ma anemlhi ŋakwê sêsêp asôc-nga bu ambo ŋamlic ŋambwa dom ma mayam pac. Ma anemlhi malasinaŋ bu aŋgwasiŋ tanôm e tanôm ŋawa sa.

¹⁹ Lau naŋ aô atac whiŋ, naŋ bu sêkôm gêŋ giso, dec aô wasôm ŋac ma wamatôc ŋac tu bu sêhu mêtê sac dau siŋ. Boc-dinaŋ angô aneŋ yom. Anem daôm kwi ma akôm ŋaŋga bu aŋkuc aô.²⁰ Alic! Aô gatôm mac nem silip daŋ naŋ meŋ kalhac am nem andu ŋagatam ma kêmati gatam mbo. Ma bocdinaŋ asa naŋ ŋgô aô awhaŋ ma gêlêc gatam dau su têŋ aô, naŋ aô oc wasôc watêŋ iŋ wandi, ma alu aneŋ gêŋ awhiŋ dauŋ.

²¹ Aô gaku ŋaclai sac-nga hoŋ dulu, dec Damaŋ kôc aô sa gandôc gawhiŋ iŋ yêc iŋ ndê pôn kiŋ-nga. Ma ŋalêŋ tigen lau hoŋ naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ wakôc ŋac sa bu sênem gôliŋ sêwhiŋ aô yêc aneŋ pôn kiŋ-nga.

²² Asa ndê dangasuŋ yêc, naŋ ŋgô yom dindec naŋ ŋalau Dabuŋ sôm têŋ Anötö ndê gôlôwac dabuŋ.”

Jon gêlic gêŋ atu undambê-nga

4 Dinaŋ su, goc aô galic gatam daŋ naŋ kac sa su yêc undambê. Ma awha naŋ aô gangô muŋ su gitôm dahuc taŋ, naŋ sôm têŋ aô bu, “Pwi mweŋ, ma gêŋ naŋ oc hôc asê tiŋambu-nga, naŋ watôc têŋ am.”² Têŋ dinaŋ ŋalau Dabuŋ kôm aô gatun kaiŋ daŋ sa, ma aô galic pôn kiŋ-nga daŋ kalhac undambê, ma pôn ŋadau ndôc ŋahô.³ Ma iŋ naŋ ndôc, naŋ ndê ŋawasi atu, gitôm ŋhoc ŋayham lu naŋ sêsam bu jaspas ma kanelian. Ma gasuŋ bu êp naŋ ŋadalô ŋayham ma ŋawasi gitôm hoc ŋayham emerel, naŋ kêgihi pôn atu dau ahuc.⁴ Ma aô galic pôn 24 sêlhac sêŋgihi pôn atu, ma lau bata 24 sêndôc ŋahô. ŋac sêsôc ŋakwê sêsêp, ma sanem gol yêc ŋac si ŋagôlôn tôm gi.

⁵ Ma aô galic sickac, ma gangô wapap gic ti ŋakêcsia atu sa akêŋ pôn atu. Ma lam ti ŋawê atu 7 sêlhac pôn ŋa-ndô-nga. Lam 7 dinaŋ Anötö ndê ŋalau 7.⁶ Ma yêc pôn dau ŋa-ndô-nga aô galic gêŋ ŋawasi atu poc gitôm bugictoŋ, ma ŋawa gitôm glas.

Ma aô galic aŋela atu hale sêlhac sêŋgihi pôn atu. ŋac sem gêŋ tali ŋatô angô, ma tandô daêsam sêyêc ŋac ŋabapo ti ŋadômbwê.⁷ Aŋela hale dinaŋ angô andô bocdec. Aŋela ŋamata-nga ndê angô gitôm layon, tilu-nga gitôm makao, titô-nga gitôm ŋamalac, ma aŋela tihale-nga ndê angô gitôm macmpoŋ naŋ hu mbo lôlôc.⁸ ŋac tigen-tigen si ŋamakê 6, ma tandô daêsam sem ŋac ahuc, yêc ŋamakê ŋapu-nga whiŋ. Ma ŋac sêmpin Anötö ma sêsôm, “O Pômdau Anötö, ŋaŋga ŋadau, am dabuŋ, dabuŋ, ma dabuŋ eŋ. Am mbo têŋ ŋamata-nga, kwahic dec am mbo, ma tiŋambu am oc mbu mweŋ.” ŋalêŋ dinaŋ ŋac sêmpin iŋ acsalô ma ôbwêc hoŋ, sêŋwhaŋ dau dom.

⁹Têm bocke naŋ aŋela hale dinaŋ sêšôm yom dinaŋ sêmpin in naŋ ndöc pôn atu ma mbo tali ɲapaŋ, ma sem danŋe in ti sêtoc in ndê waê sa, goc ¹⁰lau bata 24 sêhu dau sêsip nom ma sêpôn haduc têt in. Ma sêkên ɲac si sanem sêyêc pôn atu ndô-ɲga, ma sêšôm yom bocdec bu, ¹¹“O Pômdau yac mba Anötö. Am gêt hon ɲadau. Am kêmasaŋ gêt hon ma kên gêt hon sêmbo tali, tôm am daôm tac whin. Tu dinaŋ-ɲga dec am ɲayham kêlêc, ma gic waê bu yac ampin am ti apo nem waêm sa, ma atoc am sa tu am nem ɲawasi ti ɲaclai atu-ɲga.”

†Anötö ndê Domba ma bapia tilhuŋ

5 Aô taŋhê in naŋ ndöc pôn atu, ma galic bapia tilhuŋ dan yêc in amba andô-ɲga, ma yom yêc bapia dau danŋa lu-lu. Bapia dau sêŋluŋ sa, ma sêkên gêt ɲabalêp 7 pi ɲadali bu kôc dôn.⁸ ²Ma aô galic aŋela ɲanŋa dan, naŋ mbwêc awha atu bocdec bu, “Asa in ɲamalac gitên, gitôm bu kôc gêt ɲabalêp su ma kac bapia dau sa?” ³⁻⁴In mbwêc yom dinaŋ asê, tigen yêc undambê, ma yêc nom ma nom ɲapu-ɲga, sêtap ɲamalac gitên dan sa dom, naŋ gitôm bu kac bapia dau sa ma sam. Têt ndoc aô galic bu sêtap ɲamalac gitên dan sa dom, naŋ aô gataŋ atu andô. ⁵Magoc lau bata 24 si dan sôm têt aô, “Am taŋ dom! Lic su naŋ. ɲamalac gitên dan mbo, naŋ ku ɲaclai sac-ɲga ti ɲaclai dambac ndu-ɲga dulu su, ma in gitôm bu kôc gêt ɲabalêp 7 su, ma kac bapia dau sa. In naŋ sêsam bu ‘Layon naŋ sa akên Juda ndê ton,’ ma ‘Dawid ndê Wakuc,’ naŋ gitôm.”

⁶Têt dinaŋ aô galic Domba dan naŋ ɲa-angô gitôm sic in ndu su, magoc mbo

tali tiyham. In kalhac ɲalhu kêpin pôn atu, ma aŋela hale ti lau bata 24 sêŋgihi in ahuc. In ndê ɲapo 7, ma tandô 7, naŋ sem dôhôn Anötö ndê ɲalau 7 naŋ in kên ɲac sêsa sêtên nom ɲabatin hon. ⁷Ma Domba dau gi kôc bapia dau su yêc in naŋ ndöc pôn atu ndê amba andô-ɲga. ⁸In kôc sa su goc aŋela hale ti lau bata 24 sêpôn haduc têt in. Yêc ɲac hon si amba sêkôc gêt wê-ɲga naŋ sêsam bu hap,** ma sùc naŋ sêmasaŋ ɲa gol, naŋ sêkên gêt ɲamalu ɲayham sip e meŋhu. Gêt ɲamalu dinaŋ, naŋ mbec hon naŋ Anötö ndê lau dabuŋ sêtên têt in. ⁹Ma ɲac sem wê wakuc dan bocdec, “Am gitên andô, gitôm bu kôc bapia ma kac gêt ɲabalêp su. ɲahu bu lau sic am ndu, ma am nem dac gêmlihi lau su sêti Anötö ndê lau. Am gêmlihi lau yêc nom ɲagameŋ hon, ma yêc lau titoŋ-titoŋ ma awha têt-têt hon naŋ sêmbo nom. ¹⁰Ma am kôm ɲac sêti lau ton tigen, bu sênem aking yac neŋ Anötö sêtôm lau †dabuŋsiga, ma ɲac oc sênem gôlin sêmbo nom.”

¹¹Têt dinaŋ aô galic ti gangô aŋela daêsam ma daêsam ma daêsam, oc tôm dom bu dasê sa. ɲac sêŋgihi pôn atu ma aŋela hale ti lau bata ahuc. ¹²Ma ɲac sem wê ɲa awha atu bocdec bu, “O Domba ɲayham kêlêc, am naŋ lau sic am ndu. Yac ampin am, bu am gêt hon ɲadau, ma am nem ɲaclai, ti gauc, ma licwalô, ma waêm ti ɲawê ma ɲawasi atu hôc gêlêc su.”

¹³Têt dinaŋ aô gangô gêt tali hon naŋ sêmbo undambê ti nom ma nom ɲapu-ɲga, ma naŋ sêmbo gwêc. ɲac hon sem wê bocdec bu, “Kwahic dec, ma tôm bêc hon, yac ampin in naŋ ndöc pôn atu, ma yac ampin Domba. Bu inlu si waê, ti

⁸5:1 Têt têm Jon to bapia dindec, naŋ lau naŋ bu sêkên bapia dan têt lau ɲatô, naŋ sêkên gêt ɲabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia dau bu sêsap dôn. Ma bocdinaŋ lau bambalin gitôm dom bu sêkac bapia dau sa ma sêsam e hôc asê ɲamalac naŋ bapia dau gic in ɲawaê.

**5:8 Hap - gêt gitôm gita ti wac daêsam, naŋ lau sêndic têt ndoc sênem wê-ɲga. Alic Rev 14:2 ma 15:2.

ɲawê ma ɲawasi, ma ɲaclai atu andô!”
¹⁴Ma aɲela hale sêsôm, “Yomandô!” Ma lau bata hoɲ sêhu dau sêyêc nom ma sêmpinɲ inɲu.

Anötö ndê Domba kac bapia tilhuɲ sa

6 Dinaɲ su, goc aö galic Anötö ndê Domba dau kôc gêɲ ɲabalêp ɲamata-ɲga su yêc bapia tilhuɲ. Ma aɲela hale si daɲ ta yom ɲa awha atu gitôm wapap, ma sôm, “Mweɲ!”² Dec aö taɲhê gameɲ, ma galic hosi sêsêp daɲ. Ma aö galic ɲgac naɲ ndöc hosi ɲahô, naɲ kôc bakôc sôp-ɲga daɲ. Anötö kêɲ sanem daɲ têtɲ inɲ, goc inɲ sa ti ɲaclai atu bu ku ɲacyo dulu.

³Goc Anötö ndê Domba kôc gêɲ ɲabalêp tilu-ɲga su, ma aö gangô aɲela tilu-ɲga sôm, “Mweɲ!”⁴ Ma hosi kokoc daɲ sa meɲ. Anötö kêɲ bieɲ baliɲ daɲ têtɲ ɲgac naɲ ndöc hosi ɲahô, ma kêɲ ɲaclai têtɲ inɲ bu kôc yom malô su yêc lau nom-ɲga, bu kôm ɲac sêndic dandi ndu.

⁵Goc Anötö ndê Domba kôc gêɲ ɲabalêp titô-ɲga su, ma aɲela titô-ɲga sôm, “Mweɲ!” Dec aö taɲhê gameɲ ma galic hosi yeyec daɲ. Ma ɲgac naɲ ndöc hosi ɲahô kôc gêɲ danem dôhôn gêɲ-ɲga yêc inɲ amba. Gêɲ kainɲ dinaɲ dakôc bu danem dôhôn gêɲ bu ɲadehe me lolo.

⁶Ma awha daɲ sa akêɲ pôn atu naɲ kalhac aɲela hale ɲalhu, naɲ sôm, “Kêɲ tôbôm sa bu lau nom-ɲga sêpônɲa gêɲ sêneɲ-ɲga, ma ɲac oc sênem dôhôn gêɲ bu lau sênemlhi gêɲ danenɲ-ɲga ɲagec-ɲagec ɲa ɲaôli atu. Tigeɲ kôm ôm a ɲolib-ɲga ti ôm wain-ɲga tisac dom.”

⁷Têtɲ dinaɲ Anötö ndê Domba kôc gêɲ ɲabalêp tihale-ɲga su, ma aɲela tihale-ɲga sôm, “Mweɲ!”⁸ Goc aö taɲhê gameɲ, ma galic hosi yanɲaɲ daɲ. Ma ɲgac naɲ ndöc ɲahô, naɲ sêsam inɲ ndê ɲaê bu ‘Mbac Ndu,’ ma daɲ tiyham, naɲ ndê ɲaê ‘Lambwam’ kêkuc inɲ. Ma Anötö kêkiɲ inɲu bu sêwhê lau nom-ɲga hoɲ kôc ndi toɲ hale, ma sêndic toɲ daɲ ndu.

Inɲu oc sêɲgilí siɲ, ma sêkêɲ tôbôm ma gêmbac atu ma bôclai bu sêseɲ lau toɲ tihale-ɲga dinaɲ su.

⁹Têtɲ ndoc Anötö ndê Domba kôc gêɲ ɲabalêp ti-5-ɲga su, naɲ galic lau ɲatô si gatu sêmbo Anötö ndê alta ɲapu. Lau dinaɲ, muɲ-ɲga lau nom-ɲga sic ɲac ndu, ɲahu bu sêkêɲ whiɲ Anötö ndê yom, ma sêhoc inɲ ndê yom asê.¹⁰ Ma ɲac sêta awha atu têtɲ inɲ, “O Pômdau Dabuɲ ma Yom ɲandô ɲadau. Têtɲ bêc bocke am oc êmatôc lau sac nom-ɲga, ma kêɲ ɲagêyô têtɲ ɲac ô yac mba dac naɲ ɲac sêkêc siɲ su?”¹¹ Sêsôm yom dinaɲ su, ma Anötö kêɲ ɲakwê sêsêp baliɲ têtɲ ɲac tôm gi. Ma inɲ sôm têtɲ ɲac bu, “Mac nem asidôwai ɲatô sem akiɲ aö sêmbo, naɲ lau nom-ɲga oc sêndic ɲac ndu gitôm ɲac sic mac ndu. Bocdinaɲ ahôn malô e gêɲ dinaɲ pacndê su.”

¹²Aö taɲhê Anötö ndê Domba ma inɲ kôc gêɲ ɲabalêp ti-6-ɲga su, goc tiyhô atu gêm, ma aö galic ac tiyec gitôm sêcyaê, ma ayô tikoc gitôm dac.¹³ Ma tata umboɲ-ɲga sêpeɲ sêsip nom gitôm mbu puc atu ma kêwic ahi goc ɲalôwê sêpeɲ sêsip nom si.¹⁴ Ma umboɲ ɲinga tôm mbu soc po daɲ su, ma lôc ti nduc hoɲ ɲinga bocdinaɲ.¹⁵ Tu dinaɲ-ɲga lau hoɲ naɲ sêkêɲ whiɲ Yisu dom, naɲ sêtôc dau ɲandô, ma sêɲsalê gameɲ bu sêsip dau. Kiɲ ma lau bata, ma lau siɲ-ɲga, ma lau ti lêlôm ma lau ti licwalô atu, ma lau naɲ sem akiɲ ɲadaui ti lau naɲ sêmbo ɲambwa, naɲ hoɲ sêlhô bambaliɲ. Ma sêɲsalê mala sêsip dau kwi-ɲga sêsôc hocsuɲ ti hoc naɲ sêyêc gameɲ lôc-ɲga, naɲ ɲapu.¹⁶ Ma ɲac sêta yom têtɲ lôc ti hoc bu êngatôc ɲac si e inɲ naɲ ndöc pôn atu, naɲ oc tôm dom bu lic ɲac, ma bocdinaɲ ɲac oc sêtap Anötö ndê Domba ndê atac ɲandê sa dom.¹⁷ Sêkôm gêɲ dinaɲ, ɲahu bu bêc dinaɲ ti bêc sêtap ɲandê sa tu ɲac si sac-ɲga, ma lau sac daɲ oc sêtôm dom bu sêɲlêc Anötö ndê matôc.

Sêpuc ñadalô pi lau Israel-nga 144,000

7 Dinañ su, goc aô galic aņla hale nañ sêyob mbu. Ñac sêlhac nom ñabatiñ hale ma sêkôc ñaclai bu sêlhac mbu nom-nga hale ahuc, tu bu sêpuc ñadinda e sêkôm nom me gwêc me a tisac dom. ²Anötö kên ñaclai tên ñac bu sêyob mbu e tiñambu sêhu mbu nom-nga siñ bu kôm nom ma gwêc tisac. Ma aô galic aņla dañ tiyham nañ sa akên gameñ ac pi-nga meñ, ma yêc iñ amba iñ kôc Anötö Tanli Ñadau ndê gên dapuc ñadalô-nga. ^{††} Iñ mbwêc ña awha atu tên aņla hale dinañ ma sôm, ³“Akôm nom ti gwêc ma a tisac dom, e yac apuc yac neñ Anötö ndê ñadalô pi iñ ndê lau akin si sêcbala su.”

⁴Iñ sôm yom dinañ su, goc aô gañgô lau nañ sêpuc ñadalô pi ñac si sêcbala, nañ si namba, nañ gitôm 144,000. Ma lau dinañ sêmeñ akên lau Israel-nga si gôlôwac toñ. ⁵Yêc Juda ndê toñ, sêkeñ ñadalô pi lau 12,000, ma pi lau 12,000 yêc Ruben ndê, 12,000 yêc Gad ndê, ⁶12,000 yêc Aser ndê, 12,000 yêc Naptali ndê, 12,000 yêc Manase ndê, ⁷12,000 yêc Simeon ndê, 12,000 yêc Liwai ndê, 12,000 yêc Isaka ndê, ⁸12,000 yêc Sebulun ndê, 12,000 yêc Josep ndê, ma pi lau 12,000 yêc Benjamin ndê toñ.

Lau daêsam sêmpin Anötö

⁹Tiñambu aô tanhê gameñ ma galic lau daêsam andô, gitôm dom bu lau dañ sêsê ñac sa. Sêmeñ akên nom ñagameñ hoñ, ma akên lau titon-titon hoñ, ma akên lau awha têtên. Ma sêlhac pôn atu ti Anötö ndê Domba aņgô andô-nga. Ñac hoñ sêsôc ñakwê sêsêp, ma sêhóc tômtôm ñalauñ. ¹⁰Ma sêmbwêc ñaņga

bu, “Yac tampiñ yac neñ Anötö nañ ndôc pôn atu, ma iñ ndê Domba, bu mwasiñ nem lau si-nga yêc iñlu.”

¹¹Ma aņla hoñ nañ sêlhac sêngihi pôn atu ti aņla hale ma lau bata ahuc, nañ sêhu dau aņgô sip nom sêyêc pôn atu ndô-nga. Ma sêmpin Anötö, ¹²ma sêsôm, “Yomandô! Yac neñ Anötö ndê ñawasi ti gauc ma waê ti ñaclai ma licwalô hóc gêlêc gên hoñ su. Bocdinañ tampiñ iñ, ma danem dange iñ kwahic dec ma tôm bêc hoñ. Yomandô!”

¹³Tên dinañ lau bata si dañ meñ ma ndac aô bocdec bu, “Lau ti ñakwê sêsêp dindê, ñac lau asa, ma sêmeñ akên nde?” ¹⁴Ma aô gaô iñ ndê awha ma gasôm, “O ñgac atu, am daôm kêyalê.” Dec iñ sôm tên aô, “Lau dinañ sêmbô nom tên ndoc ñawapac atu hóc asê, ma kwahic dec sêmeñ sêmbô lec. Sêngwasiñ si ñakwê sip Anötö ndê Domba ñadac, ma ñakwê dau sêp sambuc. ¹⁵Tu dinañ-nga sêlhac Anötö ndê pôn atu ndô-nga yêc iñ ndê lôm dabuñ, ma sem akin iñ acsalô ma ôbwêc. Ma iñ nañ ndôc pôn atu, nañ oc mbo whiñ ñac ma yob ñac. ¹⁶Tôm dom bu sêpônđa gên sêneñ-nga ti sênôm-nga tiyham. Ma ac oc pec ñac dom, ma gên ñandê dañ oc tap ñac sa dom. ¹⁷Ñahu bu Anötö ndê Domba nañ mbo pôn atu ñalhu, nañ oc ti ñac si ñgac yob ñac-nga, ma wê ñac sêsa bu sênôm bu yêc bu-bata tanli-nga. Ma Anötö dau oc puñ ñac tasulu su yêc ñac tandô.”

Anötö ndê Domba kôc gên ñabalêp ti-7-nga su

8 Tên dinañ Anötö ndê Domba kôc gên ñabalêp ti-7-nga su yêc bapia, ma gameñ undambê-nga ñaņeñ sa gitôm acgatu ñasawa daņga. ²Ma aô galic aņla ⁷nañ sêlhac Anötö aņgô-nga, ma iñ kên

^{††}7:2 Tên têm dinañ lau sêkên gên ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia bu sêsap dôn, ma sêpuc ñadalô dañ pi lêlêp dau bu tôc asê bu ñac sêti bapia dau ñadau. Sêmasañ gôlôn amanatu-nga (ring) me gên dañ nañ sênôn ti kôm bu sêpuc ñadalô dau.

dahuc têtj ɲac hoŋ tòm gi. ³Ma aŋela daŋ tiyham meŋ kalhac alta gol kêpiŋ pôn atu. In kôc lôn gol daŋ, ma sêkên gêtj ɲamalu ɲayham daêsam têtj in. Goc in kêgaluŋ whiŋ Anötö ndê lau dabuŋ si mbec yêc lôn dau, ma kêc pi alta ti da têtj Anötö. ⁴Ma ɲawasu akêtj gêtj ɲamalu ti lau dabuŋ si mbec, sa akêtj lôn naŋ yêc aŋela amba, ma pi têtj Anötö aŋgô-ɲga. ⁵Pacndê, goc in kôc ya ɲanda akêtj alta, ma kêŋ sip lôn gêtj ɲamalu-ɲga e meŋhu, ma tuc sip gameŋ nom-ɲga gi. Ma aô gaŋgô ɲakêcsia atu, ma sickac ti wapap gic ma tiyhô gêm.

Aŋela hale sêyu dahuc

⁶Têtj dinaŋ aŋela 7 naŋ sêkôc dahuc, naŋ sêmasaŋ dau bu sêyu. ⁷Aŋela ɲamata-ɲga yu in ndê, ma sêmbaliŋ u ɲalhuc gitôm ais, ma ya naŋ sêŋgaluŋ whiŋ dac naŋ sip nom gi. Ma ya dau gêtj gameŋ nom-ɲga ti a daêsam su. Aô galic gitôm sêwhê gameŋ nom-ɲga ti a hoŋ kôc gi ɲatoŋ tö, ma toŋ daŋ ya gêtj su, ma lu sêyêc ɲayham. Ma kwan ɲatac-ɲatac, naŋ ya gêtj hoŋ su.

⁸Goc aŋela tilu-ɲga yu dahuc, ma sêmbaliŋ gêtj daŋ gitôm lôc atu ti ya sip gwêc gi. Ma tiyham aô galic gitôm sêwhê gwêc kôc gi toŋ tö, ma toŋ daŋ gêm dau kwi ti dac, ma toŋ lu sêyêc ɲayham. ⁹Ma i ti gêtj tali hoŋ naŋ sêmbo gwêc ti dac, naŋ sêmbac ndu. Ma waŋ naŋ sêpoc gwêc bocdinaŋ, toŋ daŋ siŋga su, toŋ lu sêpoc ɲayham.

¹⁰Têtj ndoc aŋela titö-ɲga yu ndê dahuc, naŋ tata atu daŋ peŋ sip akêtj umboŋ. Tata dau ɲawê atu, ma peŋ sip nom ma kôm bu ti bubata daêsam sêtisac. Aô galic gitôm sêwhê bu ti bubata hoŋ kôc gi toŋ tö, ma toŋ daŋ tisac. ¹¹Sêsam tata dau ɲaê bu 'ɲamakic.' Ma yêc bu nom-ɲga hoŋ, toŋ daŋ ɲamakic sa ma toŋ lu

sêyêc ɲayham. Ma lau hoŋ naŋ sênôm bu ɲamakic dinaŋ, naŋ sêmbac ndu.

¹²Goc aŋela tihale-ɲga yu ndê dahuc, ma ac ti ayô ma tata ɲatô sêtisac. Tu dinaŋ-ɲga têtj acsalô, ac pô gameŋ gitôm acgatu ɲasawa 8, ma ɲasec sa gitôm acgatu ɲasawa hale. Ma têtj ôbwêc bocdinaŋ, ayô ti tata ɲawê mba gitôm acgatu ɲasawa hale.

¹³Aô galic gêtj hoŋ dinaŋ su, ma aô gaŋgô macmpon daŋ naŋ hu mbo umboŋ, ma taŋ ɲa awha atu bocdec bu, "Oyaê! Oyaê! Oyaê! Aŋela hale sêyu dahuc su, ma aŋela tö sêmbo dôŋ sêmbo. Bocdinaŋ mac lau nom-ɲga oc atap ɲawapac sa tiyham."

Aŋela ti-5-ɲga yu dahuc

9 Goc aŋela ti-5-ɲga yu ndê dahuc, ma aô galic tata daŋ peŋ yêc umboŋ sip nom gi. Ma Anötö kêŋ ki têtj in bu yob suŋ baliŋ sac naŋ sêsam bu Abis,^{††} naŋ ɲagatam. ²Goc in gêtjêc gatam dau su, ma yawasu pi akêtj suŋ baliŋ dinaŋ meŋ. Yawasu dau atu andô, gitôm yawasu têtj ndoc lau sêkêc pwa atu daŋ. Yawasu dau gêm ac ahuc ma kôm umboŋ ɲasec sa. ³Ma aô galic wakô sêsip akêtj yawasu sêmeŋ. ɲac si ɲaclai gitôm gapiŋgap bu sêkên ɲandê atu têtj lau nom-ɲga. ⁴Magoc Anötö gic yao ɲac bu sêkôm kwan ma gêtj ɲatac-ɲatac ma a ti-sac dom, ma sêkôm lau naŋ aŋela sêpuc Anötö ndê ɲadalô pi ɲac sêcbala su, naŋ sêtisac dom. Magoc lau ɲatô, naŋ wakô dinaŋ oc sêkôm ɲac sêtisac. ⁵ɲac sêkôc ɲaclai bu sêkên ɲandê atu têtj lau dinaŋ gitôm ayô 5, magoc ɲac oc sêndic ɲac ndu dom. Ma ɲandê dau gitôm gapiŋgap seŋ lau. ⁶Têtj ndoc dinaŋ lau oc sêtec bu sêmbo tali. ɲac oc tac whiŋ bu sêmbac ndu, tiger ɲac oc sêmbo tali ma sêhôt ɲandê ɲapaŋ.

^{††}9:1 ɲaê 'Abis' (Abyss) kêkuc Yom Grik. Suŋ baliŋ dinaŋ ti ɲalau sac si gapocwalô.

⁷ Aô galic wakô dinan sêtom hosi nan sêmasan tu sêndic sin-nga. Gêñ gitôm guluñ gol sac nac si ñagôlôn, ma nac si angô gitôm ñamalac. ⁸ Ñac si kêclauñ baliñ gitôm lauwê si, ma nac si ñalhô atu gitôm layon si. ⁹ Ma yêc nac si ñabapo aô galic gêñ ñanğa gitôm lautuc ain. Ma têt ndoc nac sêhu sêmbo lôlôc, nac si ñamakê ñakêcsia atu gitôm hosi daêsam sêhê kaleta ma sênti bu sêndic sin. ¹⁰ Ñac si ñanguc gitôm gapiñ-gap si ñanguc bu sêtin ñamalac. Ñaclai atu yêc nac si ñanguc, bu sêkên ñandê têt lau gitôm ayô amanğan. ¹¹ Ñac si kin in aŋela sac suñ baliñ-nga. Yêc Yom †Hibru sêsam in ndê ñaê bu Abadon, ma yêc Yom Grik sêsam in bu Apolion.^{¶¶} ¹² Ñawapac dinan ti ñawapac ñamata-nga. Ma ñawapac lu sêyêc dôn sêyêc.

Angela ti-6-nga yu dahuc

¹³ Têt dinan aŋela ti-6-nga yu ndê dahuc. Ma aô gangô awa dan sa akên alta gol nan kalhac Anötö angô-nga. Ñapo hale sêyêc alta dau ñakêcsu hale, ma awa dau sa akên ñapo dau ñalhu, ¹⁴ ma ta yom têt aŋela nan yu dahuc bocdec bu, “Sa têt aŋela hale nan sêsô nac dôn sêmbo bu atu Yupretes, nan ndi, ma êmgapwêc nac su.” ¹⁵ Muñ-nga Anötö kêyalin ndoc dan sa bu aŋela hale dinan sêndic lau sac ndu, ma nac sêhôn ndoc dau sêmbo Bu Yupretes. Goc aŋela dau sa gi ma kêgapwêc aŋela hale dinan su, bu sêwhê lau nom-nga kôc ndi ton tō. Ma ton dan nac oc sêndic nac ndu, ma ton lu sêhu nac sin.

¹⁶⁻¹⁷ Têt dinan aô galic gêñ ñagatu dan, lau sin-nga daêsam kêlêc sêndôc hosi ñahô. Ma awa dan sam nac si namba asê têt aô, nan gitôm 200 million. Ma aô galic lautuc ñanğa sêyêc nac ñabapo. Lautuc dinan ñadalô kokoc

gitôm ya, ma ñamayan gitôm umbon, ma yanyan gitôm gêñ ñandê ñaê †solpa. Ma aô galic hosi si ñagôlôn gitôm layon si, ma ya ti yawasu ma solpa sa akên nac si whasuñ. ¹⁸ Gêñ tō dinan, ya ti yawahô ma solpa, nan sêsa hosi whasuñ nan tôm ñawapac atu bu señ lau nom-nga ñatô su. Lau ton dan oc sêmbac ndu, magoc ton lu oc sêmbo tali. ¹⁹ Hosi dinan sêkôc ñaclai atu yêc nac si whasuñ, ma yêc nac si ñanguc whiñ. Bu nac si ñanguc gitôm mboc ñagôlôn bu señ lau ma kôm nac sêtisac.

²⁰ Ñawapac tō dinan kôm lau ton dan sêmbac ndu. Ma lau ñatô nan sêmbac ndu dom, nan sêlic su, magoc sem si ñalôm kwi dom. Mba! Ñac sêsap nac si mêtê sac dôn ñapan. Ñac sem akiñ ñalau sac ma anötöi gwam nan sêmasan ña gol ti silba ma brons ti hoc ma ña a. Gwam hon dinan gitôm dom bu sêlic gameñ me sêngô yom, ma sêñsêlên dom, tigen lau nom-nga sem akiñ nac ñapan. ²¹ Ma nac sêkôm mêtê sac daêsam tôm sic ñamalac ndu, sêpec balô, sêkôm mêtê mockain-nga, ma sem kan gêñ. Ñac sêlic ñawapac dau, magoc sem dau kwi dom, nac sêsap si mêtê sac dinan dôn ñapan.

Angela kên bapia saun dan têt Jon

10 Têt dinan aô galic aŋela ñanğa dan sip akên undambê meñ. In ndê ñakwê gitôm dao, ma gasuñ bu êp dan yêc in ñagôlôn ñahô-nga. In ndê angô andô ñawasi gitôm ac, ma in gahi gitôm alhō ti ya. ² Ma in kôc bapia saun dan nan kac sa su, yêc in amba. In sip gi ma kên gahi gasê-nga kalhac nom, ma gahi andô-nga kalhac gwêc. ³ Ma in mbwêc ñanğa, gitôm layon dan tan. Têt ndoc in mbwêc, nan aô gangô awa 7 sêta yom, nan ñakêcsia gitôm wapap gic. ⁴ Aô gangô awa 7 dinan su, ma bu wato

^{¶¶}9:11 Abadon ma Apolion - ñaê lu dinan ñahu tigen. Danem kwi bu ‘Ndic Ndu’ me ‘Señ su.’

ɲac si yom sip bapia, tigeɲ awha daɲ akêɲ undambê sôm têtɲ aô bu, “To yom naɲ am ɲgô akêɲ awha wapap-ɲga 7, naɲ dom. Mba! Kôc dôn ma sêc ahuc yêc am-ɲga.”

⁵Goc aɲela naɲ kalhac nom ti gwêc, naɲ tôc iɲ amba andô-ɲga pi undambê. ⁶Iɲ bu sôm yom ma puc dôn ɲa Anötö ndê ɲaê, dec sôm, “Aô wasôm yom ɲandô yêc iɲ naɲ mbo tali ɲapaɲ, naɲ aɲgô-ɲga, iɲ naɲ kêtɲ undambê ma nom ti gwêc, ma gêtɲ hoɲ naɲ sêmbo gameɲ dinaɲ. Dahôn têtɲ daɲ tiyham dom, ⁷bu gêtɲ hoɲ naɲ Anötö kêmatinɲ tidôn muɲ su, ma yêc siɲ dau e meɲ têtɲ kwahic dec, naɲ oc meɲ sa tiawê. Têtɲ bêc naɲ aɲela ti-7-ɲga yu dahuc, naɲ gêtɲ hoɲ dinaɲ oc ɲandô sa tôm iɲ hoc asê gwananɲ su têtɲ lau propet naɲ sem akiɲ iɲ.”

⁸Dinaɲ su, goc awha akêɲ undambê naɲ aô gaɲgô su, naɲ sôm yom têtɲ aô tiyham bocdec bu, “Am sa têtɲ aɲela naɲ kalhac nom ma gwêc, naɲ ndi, ma kôc bapia naɲ kac sa yêc iɲ amba, naɲ su.” ⁹Bocdinaɲ aô gatêtɲ aɲela dau ga, ma gandac bapia saunɲ dinaɲ. Ma iɲ sôm têtɲ aô, “Am kôc su, ma neɲ. Yêc wham-sunɲ am oc êmsahê ɲaganda gitôm lêp. Tigeɲ bapia dau oc kôm am nem ɲatac yham dom.” ¹⁰Aô gakôc bapia saunɲ dau su yêc iɲ amba, ma gaɲ. Yêc whaɲsunɲ aô kasahê bu ɲaganda gitôm lêp, tigeɲ tiɲambu sip aô ɲatac gi ma kôm aô ɲatac yham dom. ¹¹Goc Anötö sôm têtɲ aô, “Am oc hoc yom asê tiyham gitôm propet, ma sôm yom pi lau daêsam, pi lau titonɲ-titonɲ ma lau awha têtɲtêtɲ, ma pi kiɲ sêwhinɲ.”

Anötö ndê propet lu

11 Dinaɲ su, goc Anötö kêtɲ gakoc baliɲ daɲ têtɲ aô bu wanem dôhôn gêtɲ. Ma iɲ sôm têtɲ aô, “Am ndi, ma nem dôhôn aneɲ lôm dabuɲ, ma alta naɲ kalhac dê. Ma lau naɲ sêtoc aô sa ma sêteɲ mbec têtɲ aô sêmbo dindê, naɲ

sê ɲac sa. ²Tigeɲ nem dôhôn gameɲ yêc lôm dabuɲ ɲabatêmdô dom, bu aô gakêɲ gameɲ dinaɲ têtɲ lau sambuc ti ɲac si gameɲ. Ma ɲac oc sênem gôlinɲ aneɲ malac dabuɲ, ma sêɲgwiniɲ aneɲ lau gitôm ayô 42. ³Magoc aô wakêtɲ ɲaclai têtɲ aneɲ propet lu, dec iɲlu oc sêsôc ɲakwê yeyec ma sêsôm aneɲ yom asê gitôm bêc 1,260.”

⁴Propet lu dau sêlhac Pômdau, naɲ gêm gôlinɲ nom sambuc, naɲ aɲgô-ɲga, sêtôm a olib lu, ma sêtôm yakaiɲ lu. ⁵Lau naɲ bu sêkôm iɲlu ɲa yom, naɲ oc sêmbac ndu ɲalêtɲ bocdec. Ya oc sa yêc iɲlu whasunɲ ma neɲ ɲac su. ⁶Ma têtɲ ndoc sêhoc Anötö ndê yom asê, naɲ sêkôc ɲaclai bu sêsôm u ndic dom yêc umbonɲ. Ma sêkôc ɲaclai bu sênem bu kwi ti dac, ma bu sêkêtɲ ɲawapac tidau-tidau têtɲ lau nom-ɲga têtɲ ndoc bocke naɲ iɲlu atac whiɲ naɲ.

⁷Têtɲ iɲlu si têtɲ sêhoc Anötö ndê yom asê-ɲga pacndê su, naɲ aô galic bu gêtɲ sac daɲ pi akêɲ sunɲ baliɲ sac dinaɲ meɲ, ma gic siɲ têtɲ iɲlu. Ma iɲ ku iɲlu dulu ma gic iɲlu ndu. ⁸Ma iɲlu si ɲamlanɲ sêyêc ɲambwa sêyêc malac atu dau ɲa-malac lôm. Yêc malac atu dau lau sic iɲlu si Pômdau ndu pi a gicso dau, ma bocdinaɲ lau ɲatô sem malac dau ɲaê kwi ma sêsam bu Sodom ma Isip. ⁹Têtɲ dinaɲ, lau akêɲ nom ɲagameɲ hoɲ, ma akêɲ lau titonɲ-titonɲ ma awha têtɲtêtɲ hoɲ tahê iɲlu si ɲamlanɲ gitôm bêc tô ma ɲadaɲga. Ma ɲac sêkêtɲ yao bu lau daɲ sêɲsuhunɲ iɲlu dom. ¹⁰Lau sac nom-ɲga sêtisambuc bu iɲlu sêmbac ndu, ma ɲac sêkêtɲ gêtɲ ɲayham-ɲayham têtɲ dandi ti atac ɲayham atu. ɲahu bu muɲ-ɲga propet lu dinaɲ sêkêtɲ ɲawapac têtɲ ɲac.

¹¹Aô galic bu iɲlu sêyêc boc-dinaɲ tôm bêc tô ma ɲadaɲga, goc Anötö kêtɲ iɲ ndê wayahô tali-ɲga têtɲ iɲlu dec sêtisa tiyham ma sêlhac. Ma lau hoɲ naɲ sêlic, naɲ sêtôc dau ɲandô. ¹²Ma aô gaɲgô Anötö ta yom awha atu têtɲ

inlu ma sôm bu sêpi sa sêtên in sêmen. Goc dao dan kôc inlu sa sêpi undambê si, ma inlu si nacyo sêlic. ¹³Tên tên dinañ tiyhô atu gêm, ma malac atu dau ñagameñ ñatô sêtisac. Gitôm sêwhê malac dau kôc ti gameñ 10, ma gameñ 9 sêyêc ñayham, ma gameñ ti-10-nga ti-sac. Ma lau 7,000 sêmbac ndu. Gêñ dau kôm lau nañ sêmbo tali, nañ sêtôc dau atu, ma sêtoc Anötö undambê-nga ndê waê ti ñaclai atu sa.

¹⁴Dinañ ti ñawapac tilu-nga, ma titö-nga kêpiñ bu hóc asê.

Dahuc ti-7-nga tan

¹⁵Tên dinañ añela ti-7-nga yu dahuc, ma aô gangô awha daêsam sêta yom ñanga yêc undambê bocdec bu, “Kwahic dec yac neñ Pômdau lu in ndê Mesaya sem gôliñ nom ñagameñ sambuc. Ma gôliñ dau oc pacndê dom.”

¹⁶Ma lau bata 24 nañ sêndöc ñac si pôn yêc Anötö angô-nga, nañ sêhu dau angô sip nom, ma sêmpiñ in, ¹⁷ma sêsôm, “O Pômdau Anötö ñaclai ñadau, am nañ mbo tên ñamata-nga, ma kwahic dec mbo. Yac bu anem danje am bu am gêm gôliñ nom ti am nem ñaclai atu.

¹⁸Lau nom-nga atac ñandê sa, magoc kwahic dec ñac oc sênsahê am nem atac ñandê. Ndoc meñ su, bu am êmsahê lau nañ sêmbac ndu su. Ma am oc kêñ ñagêyô ñayham tên lau hoñ nañ sem akiñ am, lau propet ti am nem lau dabuñ, ma tên lau hoñ nañ sêtoc nem ñaê sa, lau tiwaê, ma lau waêmba sêwhiñ. Tiger lau nañ sêkôm nom tisac, nañ am oc señ ñac su.”

¹⁹Ñac sêmpiñ Anötö su, goc gatam yêc Anötö ndê lôm dabuñ undambê-nga kac sa, ma aô galic apa Anötö ndê pwac dabuñ-nga yêc lôm dabuñ ñalôm. Ma sickac ti wapap gic, ma aô gangô ñan-

tiñ atu, ma tiyhô gêm ma u gic ñalhuc atu ma ñanga gitôm ais.

Awhê dan, ma Akô

12 Tên dinañ gêm dalô atu dan hóc asê yêc undambê, ma kôm aô gasô. Aô galic awhê dan, ma ac kêgihi in ahuc gitôm ñakwê. Ayô yêc in gahi ñapu, ma tata 12 sac in ñagôlôn gitôm kiñ si sanem. ²Awhê dau daê, ma in ndê ndoc kôc balêkoc-nga meñ sa. Tu dinañ-nga dec in kêsahê ñandê atu, ma tan asê. ³Ma gêm dalô dan tiyham hóc asê undambê. Aô galic gêm kokoc atu gitôm akô dan. In ndê ñagôlôn 7, ma ñapo 10. Ma sanem kiñ-nga 7 sac in ndê ñagôlôn 7. ⁴Ma in ndê ñanguc gic tata umboñ-nga daêsam sa, ma kêbalip ñac sêsip nom si. Tata toñ lu gacgeñ sêlhac umboñ, ma toñ dan in kêbalip sip nom gi. Goc in gi kalhac awhê dau angô-nga, ma hôñ bu in kôc balêkoc su, goc in neñ.

⁵Ma awhê dau kôc balêkoc ñgac^{ss} dan. In ñgac nañ oc nem gôliñ lau nom-nga hoñ ti ñaclai atu, gitôm in kôc tôc kiñ-nga ain tu êmatôc ñac-nga. Akô tac whiñ bu neñ balêkoc dau, tiger gitôm dom. Ñahu bu sêngaho balêkoc dau su pi undambê gi, bu mbo whiñ Anötö nañ ndöc pôn atu. ⁶Ma balê dinda kôlhô kêti gi mbo gameñ sawa. Anötö kêyalin gameñ sa gwanan yêc dindê, bu yob awhê dau gitôm béc 1,260.

⁷Tên dinañ aô galic siñ atu yêc undambê. Anötö ndê añela ñamata-nga Maikel ti in ndê añela sic siñ tên akô, ma akô ti ndê añela sac sic siñ ô. ⁸Magoc akô ndê ñaclai gitôm dom, dec in ti ndê añela sac si mala sêmbo undambê-nga mba. ⁹Anötö ndê añela sêsoc ñac su ma sêmbalin ñac sêsip nom si. In akô akwa dinañ, nañ dasam in ndê ñaê bu Sadañ

^{ss}**12:5** Awhê dinañ in ti dôhôn Anötö ndê lau. Ma balê dau Yisu. Ma akô dinañ in ti dôhôn Sadañ. In kêsahê bu señ Yisu su magoc gitôm dom. Dec tiñambu in kêñ kisa Yisu ndê lau, magoc Anötö yob ñac.

me ngac yeyec. In êlêmê kêsau lau nom-nga ma kêtôm nac bu sêkôm mêtê sac.

¹⁰Tên ndoc dinaŋ aô gaŋgô awha atu daŋ yêc undambê, naŋ sôm, “Kwahic dec Anötö ndê ndoc bu nem gôliŋ nom sambuc-nga, naŋ hôc asê su, ma in tôc in ndê naclai asê yêc awê. In ndê gwelen nem lau si-nga kwahic dec nandô sa, ma lau hoŋ oc sêlic †Mesaya ndê naclai. Têŋ ŋamata-nga Sadaŋ kalhac Anötö aŋgô-nga têŋ acsalô ma ôbwêc hoŋ, ma kêgôliŋ yom pi yac neŋ asidôwai. Magoc kwahic dec Anötö kêmasuc in su yêc undambê. ¹¹Dac naŋ Anötö ndê Domba kêc siŋ, naŋ puc yac neŋ asidôwai dôŋ, ma sêhoc Anötö ndê yom nandô asê. Ma tu dinaŋ-nga nac sêku Sadaŋ dulu. Sêlhac ŋanga ma sêtôc dau dom bu lau sêndic nac ndu. ¹²Bocdinaŋ mac lau undambê-nga, atac ŋayham ma atisambuc. Tiger ŋawapac atu gic mac lau nom ti gwêc-nga ŋawaê. Oyaê. Sadaŋ sip têŋ mac meŋ, ma in tac nandê atu andô. Ŋahu bu in kêyalê bu in ndê têm tiapê su.”

¹³Tên ndoc akô gêlic bu sêsoc in su sip nom gi, naŋ in gic hu kêbulu awhê naŋ kôc balêkoc ngac naŋ. ¹⁴Tiger Anötö kêŋ ŋamakê lu têŋ awhê dau gitôm macmpoŋ atu daŋ ndê, bu hu sa ndi mbo in ndê mala naŋ Anötö kêyalin sa su yêc gameŋ sawa. Yêc dinaŋ Anötö oc yob in tôm yala tô ma ayô 6, bu akô dau kôm in tisac dom. ¹⁵Tên dinaŋ akô kac whasun sa ma guluc bu atu sa bu hêc awhê dau su. ¹⁶Magoc Anötö gêm awhê dau sa ma kôm nom hôc kôc, e bu naŋ sa akên akô whasun naŋ sip nom ŋalôm gi. ¹⁷Tên dinaŋ akô tac nandê têŋ awhê dau, ma hu in siŋ sa gi, bu ndic siŋ têŋ in ndê lau wakuc natô. Ŋac lau naŋ danga wambu Anötö ndê yomsu ti sêsap Yisu ndê yom nandô dôŋ. ¹⁸M a akô dau gi kalhac kêpiŋ gwêc ŋadali.

Gên sac atu daŋ pi akên gwêc ŋalôm meŋ

13 Ma aô galic gên sac atu daŋ pi akên gwêc ŋalôm meŋ. In ndê ŋagôlôn 7, ma ŋapo 10, ma sanem 10 sac ŋapo ŋahô tôm gi. Ma aô galic ŋaê sac sambuc 7 sêyêc in ndê ŋagôlôn 7 dinaŋ. ²Gên sac dau ŋa-ŋgô gitôm pôsip pôm atu ŋaê lepat, ma gahi gitôm bea ndê, ma whasun atu gitôm layon ndê. Ma akô naŋ kalhac gwêc ŋadali, naŋ kêŋ ndê naclai ti licwalô têŋ gên sac dinaŋ, bu nem gôliŋ lau sac nem in aŋgô. ³Aô galic gamboc atu yêc gên sac ndê ŋagôlôn daŋ, naŋ gitôm sic in ndu su, magoc gêŋ dau tisa ma ŋayham sa tiyham. Lau sac nom-nga hoŋ naŋ sêlic gên dau, naŋ sêhêdaê ma sêŋkuc gên sac dau. ⁴Ma sêlic bu akô kêŋ in ndê naclai têŋ gên sac, dec nac sêtoc akô sa ma sem akiŋ in, ma sem akiŋ gên sac dau whiŋ. Ma sêsôm têŋ dandi, “Aluê! Gên sac dinaŋ hôc gêlêc gên hoŋ su. Ŋamalac daŋ gitôm dom bu ndic siŋ têŋ in!”

⁵Gên sac dau kôc naclai bu sôm yom toc dau sa-nga ma yom sac-sac gitôm ayô 42. ⁶Dec gên sac dau kac whasun sa bu sôm yom sac s ambuc pi Anötö, ma pi in ndê ŋaê, ma pi undambê, ma pi lau naŋ sêndôc undambê whiŋ. ⁷Ma in kôc naclai bu ndic siŋ têŋ Anötö ndê lau dabuŋ ma ku nac dulu. In kôc naclai atu bu nem gôliŋ lau hoŋ, lau akên nom ŋagameŋ hoŋ, ma akên lau titon-titon, ma awha têtên. ⁸Ma lau nom-nga hoŋ naŋ si ŋaê yêc Buku Tanli-nga dom, naŋ oc sêtoc gên sac sa ma sênem akiŋ in. Anötö ndê Domba yob Buku Tanli-nga dau. In Domba naŋ nom dindec mbasi eŋ, ma Anötö kêyalin in sa ma kêyalê bu tiŋambu, lau oc sêndic in ndu.

⁹Asa ndê dangasun bu yêc, naŋ ngô yom dindec. ¹⁰Yomandô! Ŋawapac daêsam oc sêhêc asê. Lau natô sic ŋawaê bu sêndôc gapocwalô, ma natô oc sêndic

ɲac ndu ɲa bien baliɲ. Bocdinaɲ mac lau dabuɲ, alhac ɲaɲga ma ahu nem akêɲ whiɲ siɲ dom.

Gêɲ sac tilu-ɲga pi sa akêɲ nom ɲalôm

¹¹Têɲ dinaɲ aô galic gêɲ sac daɲ tiyham pi sa akêɲ nom ɲalôm meɲ. Iɲ ndê ɲapo sauɲ lu, gitôm domba ɲatu daɲ ndê. Magoc iɲ ndê awha atu gitôm layon ndê. ¹²Gêɲ sac ɲamata-ɲga naɲ sic iɲ pi ɲagôlôn magoc ɲayham sa tiyham, naɲ kêɲ ndê ɲaclai atu têɲ gêɲ sac tilu-ɲga dinaɲ, dec iɲ gêm gôliɲ gêm iɲ aɲgô, ma kêgîlî lau nom-ɲga hoɲ bu sênem akiɲ gêɲ sac ɲamata-ɲga dinaɲ. ¹³Ma gêɲ sac tilu-ɲga kôm gêɲ dalô atu-tu. Iɲ sôm, ma ya sip akêɲ undambê meɲ, ma lau hoɲ sêlic. ¹⁴Iɲ kôc ɲaclai bu kôm gêɲ dalô nem gêɲ sac ɲamata-ɲga aɲgô, gêɲ sac naɲ sic iɲ ɲa bien baliɲ, magoc mbo tali. Bocdinaɲ iɲ kôm gêɲ dalô ma kêsau lau nom-ɲga naɲ sêkêɲ whiɲ Yisu dom, ma kêɲ yatu têɲ ɲac bu sêmasaɲ gêɲ sac ɲamata-ɲga ndê ɲagatu. ¹⁵Ma iɲ kôc ɲaclai bu yu wayahô sôc gêɲ ɲagatu, dec gêɲ dau sôm yom asê. Ma lau naɲ sem akiɲ gêɲ ɲagatu dom, dec iɲ gic ɲac ndu. ¹⁶Iɲ kac lau hoɲ ma sôm ɲaɲga bu sêkôc ɲadalô daɲ pi ɲac si amba andô-ɲga me pi ɲac si sêcbala. Lau tiwaê ma lau waêmbe, lau ti lêlôm ma lau ɲalôm sawa, lau naɲ sem akiɲ ɲadaui ti lau naɲ sêmbo ɲambwa, lau hoɲ iɲ kac ɲac bu sêkôc ɲadalô dinaɲ. ¹⁷Ma iɲ gic yao bu asa naɲ kôc ɲadalô dom, naɲ gitôm dom bu nemlhi gêɲ, ma gitôm dom bu kêɲ gêɲ têɲ lau bu sênemlhi. Ma ɲadalô dau dinaɲ, iɲ gêɲ sac ɲamata-ɲga ndê ɲaê me ɲaê ɲanamba.

¹⁸Gêɲ sac ɲanamba dau ɲahu yêc siɲ dau. Asa naɲ ɲamalac ti gauc atu,

naɲ êɲsahê bu kip namba dau ɲahu sa. Namba dau iɲ ɲamalac daɲ ndê namba, ma iɲ ndê namba 666.

Jon gêlic Anötö ndê Domba ti iɲ ndê lau

14 Tiɲambu aô galic Anötö ndê Domba kalhac Lôc †Sayon. Ma lau 144,000 naɲ iɲlu damba si ɲaê kalhac ɲac si sêcbala, naɲ sêlhac sêwhiɲ iɲ. ²Ma aô gaɲgô awha daɲ sa akêɲ undambê. Awha dau gitôm bu hêc ɲakêc-sia, ma gitôm wapap naɲ gic atu, ma gitôm hap naɲ lau wê-ɲga sic. ³Lau 144,000 dinaɲ sêlhac pôn atu, ti aɲela atu hale ma lau bata 24 si aɲgô-ɲga, ma sem wê wakuc daɲ. Anötö gêm lau dinaɲ si yêc ɲamalac nom-ɲga hoɲ ɲalôm, ma ɲac tawasê sêɲyalê wê dau. ⁴ɲac lau dinaɲ sem dabuɲ dau ɲapep, ma mêtê sac naɲ kôm ɲamalac ɲadômbwi sa yêc Anötö aɲgô-ɲga,* naɲ sêkôm daɲ dom. Gameɲ bocke naɲ Anötö ndê Domba bu ndi, naɲ ɲac sêɲkuc iɲ. Domba dau gêmlihi ɲac su yêc ɲamalac nom-ɲga, ma kêɲ ɲac sêlhac iɲlu Anötö aɲgô-ɲga gitôm gêɲ ɲandô mbêc. ⁵ɲac sêsom yom tasaɲ daɲ dom, ma ɲac si giso mbasi.

Aɲela tö si yom

⁶Aô taɲhê gameɲ tiyham ma galic aɲela daɲ hu mbo umbon, naɲ kôc ɲawaê ɲayham bu hoc asê têɲ lau yêc nom ɲagameɲ hoɲ, ma têɲ lau titon-titon ma awha têtɲtêɲ hoɲ. ɲawaê ɲayham dau oc yêc ɲapaɲ, ma oc pacndê dom. ⁷Iɲ sôm ɲa awha atu, “Atoc Anötö sa ma anem akiɲ iɲ, bu iɲ kêɲ undambê ti nom, ma gwêc ti bubata hoɲ. Ma kwahic dec iɲ ndê ndoc êmatôc lau-ɲga meɲ sa su. Bocdinaɲ atôc iɲ, ma apo iɲ ndê waê sa.”

*14:4 Jon to yom ma sôm bu lau dau sêyêc sêwhiɲ lauwhê dom, dec sêmbo ɲawasi yêc Anötö aɲgô-ɲga. Magoc lau tigauc daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn mêtê sac tidau-tidau naɲ kôm ɲamalac ɲadômbwi sa yêc Anötö aɲgô-ɲga. Awhê lu ɲgac naɲ sem dau su, naɲ bu sêyêc sêwhiɲ dau, dec Anötö oc lic sac dom.

⁸ Dinaŋ su, ma aŋela tilu-ŋga meŋ ma sôm, “Malac atu Babilon[†] tisac su. Aŋgô su naŋ! Babilon tisac sambuc. In hu Anötö siŋ ma kôm mêtê sac, ma hê lau daêsam sêsa in ndê lêŋ sac sêŋkuc in, e ŋac si gauc timboloc tôm lau naŋ sênôm wain ma kêŋin ŋac.”

⁹ Ma aô galic aŋela titö-ŋga meŋ kêkuc aŋela lu dinaŋ, ma in sôm ŋa awha atu, “Mac lau hoŋ naŋ atoc gêŋ sac ma in ndê ŋagatu sa, ma akôc in ndê ŋadalô pi nem sêmbalam me amam, naŋ aŋgô. ¹⁰ Mac oc aŋsahê Anötö ndê atac ŋandê. Yomandô! In ndê atac ŋandê atu gitôm wain ŋaŋga naŋ in kêc sip laclhu bu mac anôm. Mac oc alhac Anötö ndê Domba ma aŋela dabuŋ aŋgô-ŋga, ma atap nem ŋagêyô sac sa. Gêŋ ŋandê solpa ma ya oc kêŋ ŋandê atu têtŋ mac. ¹¹ Y omandô! Lau hoŋ naŋ sem akiŋ gêŋ sac me in ndê ŋagatu, ma sêkôc in ndê ŋaê ŋanamba pi ŋac si ŋamlic, naŋ oc sêtap ŋawapac atu dinaŋ sa. Gameŋ naŋ ŋac sêmbo, naŋ yawasu oc pi ŋapaŋ, ma oc pacndê dom. Ŋac oc sêŋsahê ŋandê atu dau tôm acsalô ti ôbwêc hoŋ, ma ŋac oc sêŋwhaŋ dau dom.”

¹² Yom dec kêŋ puc mac lau naŋ daŋam wambu Anötö ndê yomsu ma akêŋ whiŋ Yisu. Alhac ŋaŋga, ma ahu nem akêŋ whiŋ siŋ dom!

¹³ Dinaŋ su, goc aô gangô awha daŋ sa akêŋ undambê, naŋ sôm têtŋ aô bu, “To yom bocdindec. Têtŋ kwahic dec ma ndi, lau hoŋ naŋ sêsap si sêkêŋ whiŋ Pômdau dôn e sêmbac ndu, naŋ oc sêtap Anötö ndê mwasiŋ atu sa.” Ma Ŋalau Dabuŋ sôm, “Yomandô! Ŋac oc sêŋwhaŋ dau yêc gweleŋ naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêkôm. Ma ŋac si gweleŋ ŋa-ŋandô oc êŋkuc ŋac pi undambê ndi.”

Anötö ndê aŋela sic gêŋ ŋandô nom-ŋga sa

¹⁴ Têtŋ dinaŋ aô galic dao sêsêp daŋ, ma ŋamalac daŋ gitôm Ŋamalac ndê Atu ndôc dao ŋahô. Sanem gol daŋ sac in ŋagôlôn, ma in kôc bieŋ mbwê-alô ma ŋamata sac andô. ¹⁵ Ma aŋela daŋ sa akêŋ Anötö ndê lôm dabuŋ, ma ta yom awha atu têtŋ in naŋ ndôc dao ŋahô bocdec bu, “Kwahic dec ôm nom-ŋga ŋandô sa, ma gêŋ hoŋ tilôwê su. Bocdinaŋ dec kôc nem bieŋ sa ndi, ma ndic gêŋ ŋandô sa pitigeŋ.” ¹⁶ Dec in naŋ ndôc dao ŋahô, naŋ sip têtŋ nom gi, ma tim gêŋ ŋandô nom-ŋga ŋa in ndê bieŋ dinaŋ, goc gic hoŋ sa sêpitigeŋ.

¹⁷ Ma aŋela daŋ tiyham sa akêŋ lôm dabuŋ undambê-ŋga meŋ, naŋ kôc bieŋ mbwê-alô daŋ ŋamata sac andô. ¹⁸ Ma aŋela daŋ tiyham naŋ yob ya yêc Anötö ndê alta, naŋ sa meŋ, ma mbwêc awha atu têtŋ aŋela naŋ hôc bieŋ ŋamata bu, “Kôc nem bieŋ, ma sôc ôm wain-ŋga naŋ yêc nom, naŋ ndi, ma ndic wain ŋandô sa. Bu wain ŋandô kwahic dec ŋalôwê sa su.” ¹⁹ Dec aŋela dau sip nom gi ma tim wain ŋandô nom-ŋga ŋa in ndê bieŋ. Ma in gic sa pi gameŋ sênem kiŋ wain ŋakwi-ŋga. Gêŋ dinaŋ ti dôhôn Anötö ndê atac ŋandê pi lau sac nom-ŋga. ²⁰ Ma aô galic bu sem kiŋ wain ŋandô nom-ŋga dinaŋ yêc malac atu ŋamakê. Ma dac atu sa meŋ, ma hêc sa ŋasawa baliŋ gitôm 300 kilometa, ma suŋ ŋagapoŋ atu. Ŋagapoŋ dau, hosi daŋ bu lom, dec oc meŋ têtŋ in tôkwa.

Aŋela 7 ma ŋawapac 7

15 Dinaŋ su, ma aô galic gêŋ dalô atu daŋ tiyham yêc undambê, dec gasô ŋandô. Aŋela 7 sêkôc ŋawapac atu 7 bu sêkêŋ pi lau sac nom-ŋga, naŋ ti

[†]14:8 Tiŋambu Jon to yom pi malac atu Babilon, ma gêm dôhôn in pi awhê mockaiŋ-ŋga daŋ. Asam yêc Rev 17-19, ma alic footnote yêc 17:1.

ɲawapac ɲambu-ɲga naɲ Anötö oc kên. Bu ɲawapac 7 dinaɲ oc ndic dabiɲ iɲ ndê atac ɲandê pi lau nom-ɲga e nom ɲatêm pacndê. ²Ma aö galic gên daɲ gitôm gwêc naɲ ɲawa gitôm glas, ma ya yêc ɲalôm. Ma lau naɲ sêku gên sac atu d ulu, naɲ sêlhac gwêc dau ɲamakê. ɲac lau naɲ sêtec bu sênem akiɲ gên sac dau me sêtoc iɲ ndê ɲagatu sa, ma sêkôc iɲ ndê ɲaê ɲanamba dom, ma ɲalên dau dec sêku iɲ dulu. ɲac sêkôc gên wê-ɲga ɲaê hap naɲ Anötö dau kên têt ɲac. ³Ma ɲac sem Anötö ndê ɲgac akiɲ Moses ndê wê ma Anötö ndê Domba ndê wê. ɲac sem bocdec, “O Pômdau Anötö ɲanga. Am kôm gên atu-tu ti gên ɲayham daêsam. O Kiɲ atu, naɲ gêm gôliɲ nem lau tôm têt hoɲ, am nem lêt iɲ lêt ɲandô ma gitêt eɲ. ⁴O Pômdau, am tigeɲ dabuɲ. Bocdinaɲ solop bu lau hoɲ sêtôc am, ma sêtoc am nem waêm sa. Lau akêt gameɲ hoɲ oc sêmeɲ ma sênem akiɲ am, bu kwahic dec sêlic yêc awê bu am kôm gên hoɲ ɲalên gitêt eɲ.”

⁵Dinaɲ su, ma aö galic lau Israel-ɲga si †bac dabuɲ ɲagatam kac sa yêc undambê. Bac dau ti lau Israel-ɲga si lôm dabuɲ yêc gameɲ sawa, naɲ sêkêt Anötö ndê yomsu yêc ɲalôm. ⁶Ma aɲela 7 sêsa akêt lôm dabuɲ dau sêmeɲ, ma sêkôc ɲawapac atu 7. ɲac sêsôc ɲakwê ɲawasi sêsêp, ma sêkic po gol kêtgihi ɲac ɲabapo. ⁷Ma aɲela atu hale si daɲ kôc sùc 7 naɲ sêmasaɲ ɲa gol, ma kêt têt aɲela 7 dinaɲ. Anötö naɲ mbo tali ɲapaɲ, naɲ kêt ɲawapac tidau-tidau naɲ tôc iɲ ndê atac ɲandê asê, naɲ sip sùc 7 dinaɲ e meɲhu. ⁸Têt dinaɲ yawasu atu naɲ meɲ akêt Anötö ndê ɲawasi ti licwalô, naɲ gêm lôm dabuɲ ɲalôm ahuc. Ma tu dinaɲ-ɲga gitôm dom bu lau daɲ sêsôc lôm dabuɲ sêndi e aɲela 7 sêndic dabiɲ si gwelêɲ sêkêt ɲawapac 7-ɲga dinaɲ pacndê.

Sùc ɲawapac-ɲga 7

16 Têt dinaɲ aö gangô awha atu daɲ yêc lôm dabuɲ ta yom têt aɲela 7 dinaɲ bocdec bu, “Andi, ma ɲawapac tôc Anötö ndê atac ɲandê asê-ɲga naɲ yêc mac nem sùc, naɲ atac sa sip nom ndi.”

²Dec aɲela ɲamata-ɲga tisa ma pô iɲ ndê sùc tuc, ma kêt ɲawapac daɲ sip nom gi. Ma lau naɲ sêkôc gên sac ndê ɲadalô ma sêpôn haduc têt iɲ ndê ɲagatu, naɲ gamboc andô gêm ɲac ahuc ma sêɲsahê ɲandê atu.

³Goc aɲela tilu-ɲga pô iɲ ndê sùc tuc sip gwêc, ma gwêc gêm dau kwi ti dac yeyec gitôm ɲgac batê daɲ ndê dac. Ma gêt tali gwêc-ɲga hoɲ sêmbac ndu.

⁴Aɲela titô-ɲga pô iɲ ndê sùc tuc sip bu ti bubata, dec sêti dac. ⁵Ma aö gangô aɲela naɲ yob bu, naɲ sôm, “O Pômdau dabuɲ ɲandô, am naɲ mbo têt ɲamata-ɲga, ma kwahic dec mbo. Am kêmatôc lau, ma kêt ɲagêyô têt ɲac ɲalên gitêt. ⁶ɲahu bu lau dinaɲ sêkêc am nem lau propet ti lau dabuɲ si dac siɲ. Ma kwahic dec am kêt dac têt ɲac sênôm. ɲagêyô dau gic ɲac ɲawaê solop.” ⁷Iɲ sôm yom dinaɲ su, goc aö gangô awha daɲ sa akêt alta, naɲ ô yom ma sôm, “Aêc, Pômdau Anötö ɲaclai ɲadau. Am kêtuc yom ɲandô ma kêmatôc lau, ma kêt ɲagêyô solop têt ɲac.”

⁸Têt dinaɲ aɲela tihale-ɲga pô iɲ ndê sùc tuc pi ac, dec ac pec lau nom-ɲga gitôm ya gêt ɲac. ⁹ɲac sêɲsahê ɲandê atu ma sêtisac ɲandô. Magoc ɲac si ɲalôm ɲadandi ma ɲac sem dau kwi dom, ma sêtoc Anötö naɲ kêt ɲawapac dau têt ɲac, naɲ sa dom. Mba! ɲac sêsôm yom sac sambuc pi iɲ ndê ɲaê.

¹⁰⁻¹¹Goc aɲela ti-5-ɲga pô iɲ ndê sùc tuc pi gêt sac ndê pôn atu, ma gameɲ hoɲ naɲ gêt sac gêm gôliɲ, naɲ ɲasec sa. Gamboc sac daêsam sem lau sac nom-ɲga ahuc, ma sêɲsahê ɲandê atu e kôm

ɲac sêseɲ êmbala. Magoc ɲac sem dau kwi ma sêhu si mêtê sac siɲ dom. Sêsôm yom sac-sac pi Anötö undambê-ɲga bu iɲ kên ɲawapac dinaɲ têt ɲac.

¹² Ma aɲela ti-6-ɲga pô iɲ ndê sùc tuc sip bu atu Yupretes, dec bu dau pa. Bocdinaɲ kiɲ naɲ sêmeɲ akên gameɲ ac pi-ɲga, naɲ si seɲ yêc bu sêlom bu dau.

¹³ Ma aô galic ɲalau sac tō, naɲ sêtôm pocwê. Daɲ sa akên akô whasun, ma daɲ sa akên gêt sac whasun. Ma ɲalau sac titō-ɲga sa akên propet tasan[‡] whasun.

¹⁴ Sadaɲ ndê ɲalau sac tō dinaɲ sêkôm gêt dalô atu-tu. Ma sêsa si bu sêndic kiɲ nom-ɲga hoɲ sa, bu sêndic siɲ têt têm Anötö ɲaclai ɲadau ndê bêc atu hôc asê.

¹⁵⁻¹⁶ Ma ɲac sic kiɲ hoɲ sa sêmbo gameɲ naɲ yêc Yom Hibru sêsam bu Amagedon.

Pômdau sôm yom bocdec, “Ayob daôm ɲapep! Aô wakên puc pi ndoc wameɲ-ɲga dom, aô wameɲ gitôm ɲgac kaɲ. Mac lau naɲ anem ali ma amasaɲ daôm ɲapep ambo, mac oc atac ɲayham tu atap Anötö ndê mwasin sa-ɲga. Tigeɲ lau naɲ sêmasaɲ dau dom têt bêc aô wambu wameɲ, naɲ ɲac oc maya dau atu, gitôm lau naɲ sêmbo ɲamlic ɲambwa.”

¹⁷ Têt dinaɲ aɲela ti-7-ɲga pô iɲ ndê sùc tuc pi umboɲ. Ma awha atu daɲ akên pôn atu yêc lôm dabuɲ ta yom ma sôm, “Gêt hoɲ pacndê su!” ¹⁸ Ma sickac ti wapap gic ti ɲakêcsia atu, ma tiyhô gêm. Tiyhô dau atu andô. Têt lau ɲamata-ɲga si têm e meɲ têt kwahic dec, tiyhô daɲ gêm atu gitôm iɲ dinaɲ dom. ¹⁹ Anötö gauc gêm malac atu Babilon ndê lau si

mêtê sac, dec kêmatôc ɲac gitôm iɲ kên iɲ ndê tac ɲandê atu sip laclhu daɲ ma kên têt ɲac bu sênôm. Ma tu dinaɲ-ɲga tiyhô atu dau gêm e gic malac atu Babilon kôc gi toɲ tō. Ma lau nom-ɲga si malac hoɲ sêtisac bocdinaɲ. ²⁰ Ma nduc ti lôc hoɲ singa. ²¹ Ma u ɲalhuc ɲaɲga gitôm hoc ais sip meɲ tuc lau. Ais dinaɲ atu sac ma ɲadehe gitôm 40 kilogram tôm gi. Gêt dau kên ɲawapac atu têt lau nom-ɲga, ma sêsôm yom sac sambuc pi Anötö.

Awhê mockaiɲ-ɲga ma gêt sac

17 Ma aɲela naɲ sêkôc sùc 7, naɲ si daɲ têt aô meɲ ma sôm, “Mweɲ ma lic! ɲagêyô naɲ Anötö oc kên têt lauwhê mockaiɲ-ɲga hoɲ ɲadinda,[¶] naɲ ndôc gameɲ naɲ bu daêsam sêpoc, na aô bu watôc têt am. ² Kiɲ nom-ɲga daêsam sêtêt awhê mockaiɲ-ɲga dinaɲ si, ma sêkôm mêtê mockaiɲ-ɲga sêwhiɲ iɲ. Ma lau nom-ɲga sêɲkuc iɲ ndê mêtê sac sêwhiɲ, e ɲac si gauc timboloc gitôm lau naɲ sênôm wain ɲaɲga ma kên iɲ ɲac.”

³ Têt dinaɲ ɲalau Dabuɲ kôm aô gatuɲ kaiɲ daɲ sa, ma aɲela dau kôc aô gasa gameɲ sawa ga. Ma yêc dindê aô galic awhê daɲ ndôc gêt sac kokoc ɲahô. Gêt sac dinaɲ ndê ɲagôlôn 7, ma ɲapo 10, ma aô galic ɲaê sac-sac gêm iɲ ɲamlic sambuc ahuc. ⁴ Awhê dau sôc ɲakwê ɲayham dadalô kokoc ma ɲamayaɲ. Ma iɲ kêtôlôn dau ɲa gol, ma hoc ɲayham, ma ɲa gêt ɲawasi gwêc-ɲga naɲ sêsam bu pearl. Sùc gol daɲ yêc iɲ amba, ma iɲ

[‡]16:13 Jon sam gêt sac tilu-ɲga naɲ sa akên nom ɲalôm (13:11-18) bu propet tasan. ɲahu bu iɲ kôm gêt dalô atu-tu bu êɲsau lau nom-ɲga. Alic 19:20.

[¶]17:1 Yêc 17:5 Jon whê sa bu yom naɲ iɲ to pi lauwhê mockaiɲ-ɲga ɲadinda, naɲ hêganôn malac Babilon, ma 18:1-24 têt ɲalên naɲ Anötö oc kên ɲagêyô têt iɲ, naɲ asê. Lau ɲatô gauc gêm bu iɲ to yom dau pi malac Rom. Ma lau ɲatô sêɲyalê bu yom dau gitôm yom gôliɲ daɲ, ma hêganôn lau hoɲ naɲ sêtec bu sêsôc Anötö ɲapu ma sêkên kisa iɲ ndê lau, tôm lau Babilon-ɲga sêkôm têt lau Israel-ɲga mun su. Mêtê mockaiɲ-ɲga ti dôhôn pi mêtê sac naɲ lau kaiɲ dinaɲ sêkôm (alic Ais 23:16-17 ma Nah 3:4). Jon sôm bu awhê mockaiɲ-ɲga ndôc kêpiɲ bu daêsam, tôm malac Babilon dau (Jer 51:13).

ndê mêtê sac ti mêtê ñadômbwi atu nañ in kôm, nañ sip sùc dau ñalôm e meñhu.
⁵Ma in ndê ñaê nañ ñahu yêc sin dau, nañ sêto pi in sêcbala bocdec bu:

Malac atu Babilon.

Lauwhê mockain-nga ma mêtê ñadômbwi nom-nga hoñ

Ñadinda.

⁶In awhê nañ kêgilí lau nom-nga bu sêndic Anötö ndê lau dabuñ nañ sêhoc yom asê pi Yisu, nañ ndu. Ma aô galic bu dac nañ sêkêc sin, nañ kôm awhê dinan ndê gauc tisac, gitôm in nôm wain ñanga. Aô galic in ma gasö ñandô.

⁷Goc añela ndac aô bocdec bu, “Bocke dec am sô? Kêñ dañam aô, dec oc wawhê gêñ sac ti ñagôlôn 7 ma ñapo 10, ma awhê nañ ndöc gêñ sac dau ñahô, nañ ñahu sa têt am. ⁸Gêñ sac dinan in mbo muñ-nga, magoc kwahic dec in aṅgô mba. Ma tiñambu in oc pi sa akêñ suñ baliñ sac ma Anötö oc señ in su ñinga gacgeñ. Ma lau nom-nga oc sêhêdaê ñandô têt têt sêlic gêñ sac dau. Ñahu bu ñamata-nga gêñ sac dau mbo, ma kwahic dec aṅgô mba, tigeñ tiñambu oc mbu meñ tiyham. Anötö kêtalê lau sac nom-nga dinan gwanan su, têt ndoc in kêt undambê ti nom, dec in to ñac si ñaê sip Buku Tanli-nga dom.

⁹“Lau nañ sêkôc gauc ñapep, nañ oc sêñyalê gêñ dau ñahu. Gêñ sac ndê ñagôlôn 7 sem dôhôn lôc 7 nañ awhê dau ndöc. ¹⁰Ma sem dôhôn kin 7 whin. Kin amanñan si ndoc pacndê su, ma kwahic dec kin ti-6-nga gêm gôlin mbo, ma kin ti-7-nga ndê ndoc yêc dôn yêc. Tiñambu kin dau oc meñ, magoc in oc nem gôlin ñasawa baliñ dom. ¹¹Ma gêñ sac nañ muñ-nga mbo, ma kwahic dec aṅgô mba, nañ oc ti kin ti-8-nga. In oc mbo whin kin 7 si toñ, magoc in gic waê bu Pômdau oc señ in su ñinga. ¹²Ma ñapo 10 nañ am gêlic, nañ sêti dôhôn kin 10 nañ si ndoc sênem gôlin-nga yêc dôn yêc. Tigeñ têt ndoc gêñ sac mbu meñ bu nem gôlin,

nañ kin 10 dinan oc sênem gôlin sêwhin in. Magoc ñac si ndoc dau oc apê eñ. ¹³Ñac hoñ oc sêpin dau dôn, ma sêkên ñac si ñaclai têt gêñ sac ma sêsôc in ñapu. ¹⁴Ma ñac oc sêndic sin têt Anötö ndê Domba ti in ndê lau. Tigeñ Domba dau oc ku ñac dulu. Ñahu bu Anötö ndê Domba in kin hoñ si Kin, ma in pômdau hoñ si Pômdau. Ma in ndê lau oc sêlhac sêwhin in. Ñac lau nañ in kêtalin ñac sa sêti in ndê, ma kêtalê ñac sa, ma sêsap si sêkên whin in dôn ñapan.”

¹⁵Ma añela dau gic têt yom ma sôm têt aô, “Am gêlic bu daêsam nañ awhê mockain-nga ndöc. Bu dinan sem dôhôn lau titon-titon ma lau awha têt têt, ma lau akêñ nom ñagameñ hoñ. ¹⁶Ma am gêlic gêñ sac ti in ndê ñapo 10 nañ sêti dôhôn kin sac 10 dinan. Ñac oc sêkên kisa awhê mockain-nga dau, ma sêkôm in tisac. Ñac oc sêkôc in ndê ñakwê su, sêneñ in ndê ñamsôm, ma sêkên ya neñ in su. ¹⁷Ñac oc sêkôm bocdinan, ñahu bu Anötö dau kêt gauc sip ñac si ñalôm bu sêkên si ñaclai têt gêñ sac ma sêsôc in ñapu, ma sêkên kisa awhê mockain-nga. Anötö kêtalin ñagêyô dinan sa gwanan su, ma kin sac dinan oc sêkôm in ndê yom ñandô sa. ¹⁸Awhê mockain-nga nañ am gêlic su, in ti dôhôn malac atu nañ kin nom-nga hoñ s êsôc in ndê ñagôlin sac-nga ñapu.”

Babilon tisac

18 Dinan su, ma aô galic añela dañ tiyham sip akêñ undambê meñ. In ndê ñaclai atu, ma in ndê ñawê ti ñawasi atu pô nom. ²Ma in mbwêc awha atu, “Malac atu Babilon tisac su. Aêc, ti-sac su ma tigasañ. Kwahic dec lau dañ oc sêndöc malac dau tiyham dom, ma oc ti ñalau sac si gameñ, ma mbac nañ señ gêñ ñasu, nañ si gameñ. ³Malac dau ti-sac, ñahu bu in wê lau nom-nga sêsa señ sac-nga gitôm awhê mockain-nga dañ. Kin nom-nga sêkôm mêtê sac sêwhin in,

ma lau nom-nga bocdinaŋ. Ʒac sêŋkuc iŋ ndê mêtê sac e Ʒac si gauc timboloc tòm lau naŋ sênôm wain ma kêŋiŋ Ʒac. Ma lau sêtidulu gêŋ-nga sêtap awa atu sa tu iŋ ndê mêtê êmwasiŋ dau Ʒa gêŋ Ʒayham-Ʒayham-nga.”

⁴Ma aô gaŋgô awha daŋ tiyham akêŋ undambê naŋ sôm yom bocdec, “O aneŋ lau. Aŋgô! Alhô su yêc malac dinaŋ ma ambo awê, mboe mac aŋkuc iŋ ndê mêtê sac ma atap Ʒawapac atu sa tòm iŋ dau. ⁵Alhô su, Ʒahu bu iŋ ndê sac pi e gi suŋ undambê sa, ma Anötö gauc gêm mêtê sac hoŋ dinaŋ. ⁶Kwahic dec sac naŋ malac dau kôm têŋ lau, naŋ oc sêô tidim lu mbu têŋ iŋ. Iŋ oc êŋsahê Ʒawapac atu, naŋ hôc gêlêc Ʒawapac naŋ iŋ kêŋ têŋ lau, naŋ su. Oc nditôm iŋ nôm gêŋ yêc dau ndê laclhu Ʒawapac-nga naŋ iŋ kêŋ têŋ lau sênôm. ⁷Têŋ Ʒamata-nga iŋ toc dau sa, ma kêmwasinŋ dau Ʒa gêŋ Ʒayham-Ʒayham. Tigeŋ kwahic dec iŋ oc êŋsahê Ʒawapac ti Ʒandê atu ô gêŋ Ʒayham dinaŋ su. Tôm Ʒasawa baliŋ lec iŋ sôm yom pi dau bocdec bu, ‘Aô gambo gatôm kwin, ma oc wambo Ʒayham eŋ. Wataŋ daŋgibo gitôm awhê sawa daŋ dom.’ ⁸Tu dinaŋ-nga, yêc bêc tigeŋ Ʒalôm, Ʒawapac daêsam oc nem iŋ ahuc. Iŋ ndê lau oc sêpônda gêŋ daneŋ-nga, daêsam oc sêmbac ndu ma daêsam oc sêtaŋ daŋgibo, ma Pômdau Anötö oc kêŋ ya neŋ iŋ su. Anötö iŋ Ʒaclai Ʒadau, ma iŋ oc êmatôc iŋ, ma kêŋ Ʒawapac hoŋ dinaŋ têŋ iŋ.

⁹“Ma kinŋ nom-nga naŋ sêkôm mêtê sac sêwhiŋ iŋ, ma sêpo dau sa Ʒa iŋ ndê gêŋ Ʒayham-Ʒayham, naŋ oc sêlic yawasu atu naŋ sa akêŋ iŋ. Ma Ʒac oc sêtaŋ atu pi iŋ. ¹⁰Ʒandê naŋ iŋ hôc, naŋ oc kôm Ʒac sêtôc dau atu, ma Ʒac oc sêlhac ahê ma sêtaŋ bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê! O malac atu Babilon. Muŋ-nga am malac ti Ʒaclai atu! Tigeŋ acgatu Ʒasawa tigeŋ lec am tisac, ma gacgeŋ giŋam su!’

¹¹“Ma lau sêtidulu gêŋ-nga bocdinaŋ. Ʒac hoŋ oc sêtaŋ atu tu iŋ-nga. Ʒahu bu iŋ giŋga su, ma lau mba bu sênemlhi Ʒac si wapa tiyham. ¹²Muŋ-nga lau Babilon-nga semlhi Ʒac si gêŋ kaiŋ gitôm gol, silba, ma ƶhoc Ʒayham-Ʒayham, pearl, ma po Ʒawasi ti Ʒadalô Ʒayham-Ʒayham. Ma semlhi a Ʒayham tidau-tidau, ma gêŋ daêsam naŋ lau sêmasaŋ Ʒa a Ʒayham-Ʒayham, ma Ʒa elepan Ʒapo ti ain, brons, ma hoc Ʒawasi. ¹³M a semlhi gêŋ naŋ dakêŋ sip gêŋ daneŋ-nga gitôm msê, ma semlhi a Ʒakwi ti gêŋ Ʒamalulu Ʒayham Ʒaôli atu-tu, wain, olib Ʒakwi, bolom ma plawa. Ma semlhi makao, domba, hosi, ma kaleta. Ma semlhi lau Ʒatô tu bu sêti Ʒac si lau akin Ʒambwa-nga.

¹⁴“B oc dinaŋ lau wapa-nga dinaŋ oc sêsôm, ‘Gêŋ Ʒayham-Ʒayham hoŋ naŋ am tac whiŋ, naŋ kwahic dec giŋga su. Am nem mone ti Ʒawasi hoŋ pacndê sambuc.’ ¹⁵Lau naŋ sêtidulu gêŋ dau ma sêtap mone daêsam sa yêc Babilon, naŋ oc sêlhac ahê ti sêtôc dau atu, ma sêhu daŋgibo atu asê ti sêtaŋ. ¹⁶M a Ʒac oc sêmbwêc, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Ʒamata-nga am nem lau sêsôc Ʒakwê Ʒayham gitôm kinŋ si. Ma g ol ti pearl ma hoc Ʒayham-Ʒayham daêsam ti nem gôlôn atu. ¹⁷Tigeŋ acgatu Ʒasawa tigeŋ ma gêŋ Ʒayham hoŋ dinaŋ siŋga su.’

“Ma lau naŋ sem gôliŋ waŋ atu gwêc-nga, ma lau naŋ sêkôm gwelêŋ sêmbu waŋ, ma lau naŋ sêpi waŋ sêsôc sêsa tu sêtap awa sa-nga, naŋ hoŋ oc sêlhac ahê ma tahê. ¹⁸Têŋ ndoc sêlic yawasu atu naŋ pi akêŋ malac dau, naŋ Ʒac oc sêsôm, ‘Malac daŋ hôc gêlêc malac atu dinaŋ su dom. Yomandô!’ ¹⁹Ʒac si Ʒalôm oc Ʒawapac atu e sêkêŋ kop pi Ʒac Ʒagôlôn. Ma Ʒac oc sêtaŋ atu ti sêmbwêc bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Ʒamata-nga iŋ malac ti lêlôm. Ma waŋ Ʒadau hoŋ naŋ sêkôc wapa sêsôc sêsa Ʒapaŋ, naŋ sêtap mone atu sa yêc iŋ.

Magoc acgatu ñasawa tigen lec ma in ginga su.”

²⁰Ma aõ gangô awha ñaŋ sôm yom bocdec bu, “Mac lau undambê-nga hoŋ atac ñayham atu! Anötö ndê lau ñaposeŋ, ti lau propet, ma lau dabuŋ ñatô, mac hoŋ atisambuc! Kwahic dec Anötö kên ñagêyô tên malac atu Babilon, ô mêtê sac naŋ Babilon kôm tên mac.”

²¹Tên dinaŋ aŋela ñaŋga ñaŋ hêc hoc atu ñaŋ sa, goc tuc sip gwêc gi, ma sôm, “Ñalên tigen Anötö oc têt in ndê ña-clai asê ma seŋ malac atu Babilon su.

²²Lau ñaŋ oc sêmbo malac dau ñalôm tiyham dom. Oc tôm dom bu ñaŋgô lau wê-nga sêyu gasuc me dahuc ma sêndic hap tiyham. Ma lau ñaŋ sêkôm gwelen tidau-tidau me lau ñaŋ sêmasaŋ bolom, ñaŋ si ñaŋ oc sêmbo tiyham dom. ²³Lam ñaŋ oc ñawê sa dom, ma lauwhê ti ñgac oc sênem dau tiyham dom. Muŋ-nga lau Babilon-nga ñaŋ sêtidulu gên, ñaŋ sêti lau tiwaê nom-nga. Ma Babilon ndê mêtê sac gic wasu lau hoŋ e ñac si gauc kênson ma wê ñac sêsa seŋ sac-nga.

²⁴Ma yêc malac dau, lau sêkêc Anötö ndê lau propet ti ndê lau dabuŋ si dac siŋ, tôm ñac sic Anötö ndê lau ñatô ndu yêc nom ñagameŋ hoŋ.”

Lau undambê-nga sêmpiŋ Anötö

19 Tên dinaŋ aõ gangô ñ akêcsia atu yêc undambê g itôm lau ñaêsam sêmbwêc bocdec, “Haleluya! Tampiŋ yac neŋ Anötö, bu in ndê ña-clai ti waê ma ñawasi atu, ma mwasiŋ nem lau si-nga yêc in tawasê. ²Tampiŋ in, bu in kêmâtôc lau ñalên gitên ma ti yom ñandô. Bu malac atu Babilon in gitôm awhê mockaiŋ-nga ñaŋ, ma in ndê mêtê sac tidau-tidau kôm gameŋ nom-nga hoŋ sêtisac. Ma kwahic dec Anötö kêmâtôc malac dau ma kên ñagêyô atu ô in ndê

lau akiŋ si dac.” ³M a ñac hoŋ sêmbwêc tiyham ma sêsôm, “Haleluya! Yawasu atu oc pi akên Babilon ñapaŋ.” ⁴Ma lau bata 24 ti aŋela atu hale sêpôn haduc ma sêmpiŋ Anötö ñaŋ ndôc ndê pôn atu. Ma sêmbwêc bocdec, “Yomandô! Haleluya!”

⁵Tên dinaŋ aõ gangô awha ñaŋ s a akên pôn atu, ñaŋ sôm, “O Anötö ndê lau akiŋ! Mac lau hoŋ ñaŋ atoc in sa ma asôc in ñapu, mac lau tiwaê ma lau waêmba hoŋ ampiŋ yac neŋ Anötö!” ⁶Ma aõ gangô awha ñaêsam sêmbwêc yom tiyham. ñakêcsia dau gitôm bu hêc atu, ma gitôm wapap gic. Ma sêsôm, “Haleluya! Yac neŋ Pômdau, Anötö ña-clai ñadau, gêm gôlin gên hoŋ. ⁷Datoc in ndê waê sa ti atac ñayham atu! Bu ndoc meŋ sa bu Anötö ndê Domba nem in ndê awhê. ⁸Awhê dau kêmasaŋ dau su, ⁸ma Anötö kên ñakwê ñayham ma ti ñawasi atu tên in bu sôc.” ñakwê ñayham dinaŋ gêm dôhôn mêtê gitên hoŋ ñaŋ Anötö ndê lau dabuŋ sêkôm.

⁹Goc aŋela dinaŋ sôm tên aõ, “To yom dindec, ‘Atac ñayham mac lau hoŋ ñaŋ Anötö kêgalêm mac sa bu aneŋ Domba ndê mwasiŋ nem awhê-nga.’” Ma in gic têku yom ma sôm, “Yom dindec in Anötö ndê yom ñandô.” ¹⁰Aõ gangô yom dinaŋ su, goc gahu ñaŋ gayêc in gahi-nga bu wampiŋ in. Magoc in kalhac aõ ahuc ma sôm, “Mba! Kôm bocdinaŋ dom! Bu aõ ñgac akiŋ ñambwa, gitôm am, ma gitôm am nem asidôwai hoŋ ñaŋ sêsap yom ñandô pi Yisu dôŋ. Pôn hamduc tên Anötö ma nem akiŋ in tigen! Bu yom ñandô ñaŋ lau sêhoc asê pi Yisu, ñaŋ ti lau propet si yom, ñaŋ ñahu andô.”

Siŋ atu tên bêc ñambu-nga

¹¹Tên dinaŋ aõ galic undambê kac sa, ma hosi sêsêp ñaŋ kalhac aõ aŋôn-nga. Ma ñgac ñaŋ ndôc hosi dau ñahô,

§19:7 Awhê ñaŋ Domba oc nem, ñaŋ gêm dôhôn lau hoŋ ñaŋ sêkên whiŋ Yisu, ñaŋ sêti in ndê gôlôwac dabuŋ.

naŋ sêsam iŋ ndê ɲaê bu “Iɲgac sôm yom ɲandô ti kôm ndê yom ɲandô sa-ɲga.” Iɲ kêmâtôc yom ma gic siŋ têt lau ɲalêt gitêt. ¹²Iɲ tandô gitôm ya ɲawê, ma sanem kiŋ-ɲga daêsam sac iŋ ɲagôlôn. Ma ɲaê naŋ Anôtô to pi iŋ, naŋ ɲamalac daŋ sêɲyalê dom. Iɲ tigen kêtalê. ¹³Aô galic ɲakwê baliŋ naŋ iŋ sôc, naŋ dac hi ahuc. ^{**}Sêsam iŋ ndê ɲaê bu, “Anôtô ndê Yom.” ¹⁴Ma lau siŋ-ɲga undambê-ɲga sêndôc hosi sêsêp, sêsôc ɲakwê sêsêp ɲawasi ɲayham, ma sêɲkuc iŋ. ¹⁵Aô galic bien ɲamata sa yêc iŋ ndê whasun bu ndic lau sac nom-ɲga, ma iŋ kôc tôc kiŋ-ɲga ti ɲaclai atu bu êɲgwiniŋ ɲac ma ku ɲac dulu. Anôtô Iɲaclai Iɲadau iŋ tac ɲandê atu pi lau nom-ɲga, ma ɲgac dinaŋ oc kwê ɲac dôn, gitôm lau sêkwê wain ɲandô dôn e ɲakwi sa. ¹⁶Ma aô galic bu sêto ɲaê daŋ pi iŋ ndê ɲakwê, ma pi iŋ apuhu bocdec bu, “Kiŋ hoŋ si Kiŋ, ma pômdu hoŋ si Pômdu.”

¹⁷Têt dinaŋ aô galic aŋela daŋ kalhac ac ɲahô. Ma iŋ mbwêc awha atu têt mbac hoŋ naŋ sêhu sêmbo lôlôc bocdec bu, “Akac daôm sa amen, bu aneŋ mwasiŋ atu naŋ Anôtô kêmasaŋ. ¹⁸Amen ma aneŋ lau sac nom-ɲga si ɲamsôm. Kiŋ ti lau bata siŋ-ɲga ma lau atu-tu, ma lau siŋ-ɲga ti ɲac si hosi, lau akiŋ ti lau naŋ sêmbo ɲambwa, ma lau ti-waê ma lau waêmba, lau hoŋ dinaŋ mac amen aneŋ ɲac si ɲamsôm.”

¹⁹Ma aô galic gêt sac ɲamata-ɲga, ma kiŋ nom-ɲga, ma ɲac si lau siŋ-ɲga hoŋ sêkac dau sa bu sêndic siŋ têt iŋ naŋ ndôc hosi sêsêp ɲahô ti iŋ ndê lau. ²⁰Magoc sêkôc gêt sac dau dôn, ma propet tasaŋ whiŋ. Propet tasaŋ dinaŋ, iŋ gêt sac tilu-ɲga naŋ kôm gêt dalô atu-tu gêm gêt sac ɲamata-ɲga aŋgô. Iɲ kôm gêt dalô dinaŋ ma kêsau lau naŋ gêt sac ndê ɲadalô kalhac ɲac si sêcbala ma

sêpôn haduc têt iŋ ndê ɲagatu. Têt ndoc sêlô gêt sac lu dinaŋ dôn, naŋ ɲac sic iŋlu ndu dom. Sêmbo tali, ma sêmbaliŋ iŋlu sêsip sê atu ya-ɲga, naŋ gêt ɲandê solpa golom ɲapaŋ. ²¹Ma bien ɲamata sa akêt ɲgac naŋ ndôc hosi ɲahô whasun, ma gic iŋlu si lau hoŋ ndu. Ma mbac hoŋ sêhu sêsip ma seŋ ɲac si ɲamsôm. Seŋ ma seŋ ma seŋ, e sêlic ɲa tandô.

Yala 1,000

20 Ma aô galic aŋela daŋ sip akêt undambê men. Iɲ aŋela naŋ kôc ki bu yob sun baliŋ sac ɲagatam. Ma iŋ kôc sen gapocwalô-ɲga atu daŋ yêc iŋ amba. ²⁻³Iɲ sip nom gi ma kôc akô dôn, mboc akwa naŋ dasam bu ɲgac yeyec me Sadaŋ. Iɲ kôc iŋ ma sô iŋ dôn ɲa sen dinaŋ, goc kêbaliŋ iŋ sip sun baliŋ gi. Ma iŋ kêlahi gatam ahuc ma sap dôn. Sadaŋ oc ndôc gapocwalô dinaŋ gitôm yala 1,000. Bocdinaŋ oc tôm dom bu iŋ sa ndi bu êɲsau lau nom-ɲga tiyham e yala 1,000 dinaŋ pacndê su. Ma tiŋambu Anôtô oc êɲgapwêc iŋ su ma iŋ oc sa awê men ma mbo ɲasawa apê.

⁴Aô taŋhê undambê tiyham, ma galic lau naŋ Anôtô kêɲ ɲaclai têt ɲac bu sêmatôc lau, naŋ sêndôc si pôn atu. Ma aô galic lau ɲatô. Muŋ-ɲga lau dinaŋ sêlhac ɲaŋga ma sêpuc Anôtô ndê yom dôn, ma sêhoc yom asê pi Yisu. Iɲac sêpôn haduc têt gêt sac ma têt iŋ ndê ɲagatu dom, ma sêkôc iŋ ndê ɲadalô pi ɲac si sêcbala me amba dom. Ma tu dinaŋ-ɲga lau ɲatô sêkêt kisa ɲac ma sêtîm ɲac si ɲagôlôn kic. Magoc kwahic dec Anôtô uŋ ɲac sa sêmbo tali tiyham, bu sênem gôliŋ sêwhiŋ Yisu gitôm yala 1,000. ⁵Dinaŋ ti têt lau ɲamata-ɲga sêtisa-ɲga. Lau ɲatô naŋ sêmbac ndu su, naŋ oc sêtisa dom e yala 1,000 dinaŋ pacndê. ⁶Lau naŋ sêtisa têt têt ɲamata-ɲga di-

^{**} **19:13** Lau ɲatô gauc gêm bu dac dinaŋ iŋ ndê ɲacyo si dac - alic Rev 14:14-20, ma Ais 63:1-3. Ma ɲatô gauc gêm bu Yisu dau ndê dac, naŋ iŋ ndê ɲacyo sêkêc siŋ.

naŋ, ɲac lau dabuŋ ma sêtap Anötö ndê mwasiŋ atu sa. ɲac oc sêti lau dabuŋsiga bu sêlhac Anötö lu Yisu aŋgô-ɲga, ma ɲac oc sênem gôliŋ sêwhiŋ iŋ gitôm yala 1,000. Ma ɲac oc sêmbo ɲayham têŋ béc Anötö êmatôc lau, béc naŋ lau sêmbac ndu tidim tilu-ɲga.

Sadaŋ ndê tēm pacndê

⁷ Tiŋambu, têŋ yala 1,000 dinaŋ pacndê su goc Anötö oc êŋgapwêc Sadaŋ su yêc gapocwalô. ⁸ Ma iŋ oc sa ndi bu êŋsau lau naŋ sêmbo nom ɲagameŋ hoŋ, ma ndic ɲac sa bu sêndic siŋ têŋ Anötö ndê lau. Sadaŋ oc ndic lau daêsam andô sa, nditôm gangac gwêc-ɲga, oc dasê sa nditôm dom. Anötö ndê ɲacyo dinaŋ sêtôm Gog ma Magog. ^{††} ⁹ Aô galic ɲac sêti akêŋ gameŋ hoŋ ma sêŋsêlêŋ tawahô sa e sêhóc asê gameŋ naŋ Anötö ndê lau sêndôc. Gameŋ dinaŋ malac atu naŋ Anötö tac whiŋ. Ma sêŋgihi Anötö ndê lau ahuc bu sêndic ɲac, magoc Anötö kêŋ ya sip akêŋ undambê meŋ gêŋ ɲac hoŋ su. ¹⁰ Ma têŋ dinaŋ iŋ kêŋ ɲagêyô atu têŋ Sadaŋ naŋ kêsau ɲac. Iŋ kêbaliŋ iŋ sip sê atu ya ti gêŋ ɲandê solpa-ɲga, naŋ muŋ-ɲga sêmbaliŋ gêŋ sac lu propet tasan sêsip si su. Yêc gameŋ dindê ɲac oc sêŋsahê ɲandê atu andô ɲapaŋ têŋ acsalô ma têŋ ôbwêc, oc pacndê dom.

Anötö oc êmatôc lau batê

¹¹ Dinaŋ su, goc aô galic pôn sêsêp atu, ma Pômdau dau ndôc ɲahô. Ma umboŋ ma nom giŋga su yêc iŋ aŋgô-ɲga, ma pacndê sambuc. ¹² Goc aô galic lau batê hoŋ naŋ sêtisa tiyham. Lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhiŋ, hoŋ sêtisa s êmbo tali tiyham, ma sêlhac Anötö ndê pôn atu ɲandô-ɲga. Muŋ-ɲga, têŋ ndoc lau dinaŋ sêmbo tali, naŋ yom pi ɲac si mêtê, ma

gêŋ hoŋ naŋ sêkôm, naŋ sêto sip buku yêc undambê. Ma kwahic dec Anötö kac buku hoŋ dinaŋ sa, ma Buku Tanli-ɲga whiŋ, bu êmatôc ɲac hoŋ êŋkuc mêtê bocke naŋ sêkôm têŋ tēm sêmbo tali. ¹³ Lau hoŋ naŋ sêmbac ndu sêsip gwêc si, naŋ sêtisa yêc gwêc ɲalôm. Ma lau batê sêsa akêŋ gameŋ bocke naŋ sêmbac ndu sêyêc naŋ. Ma Anötö kêmatôc ɲac hoŋ tôm gi, kêkuc gêŋ bocke naŋ ɲac sêkôm su. ¹⁴ Pacndê su, goc iŋ kêbaliŋ iŋ ndê ɲacyo lu naŋ sêsam bu, “ɲaclai Dambac Ndu-ɲga” ma “ɲaclai Lambwam-ɲga,” naŋ sêsip sê atu ya-ɲga ɲalôm si. Ya atu dinaŋ ti gameŋ bu lau sac sêmbac ndu tidim tilu-ɲga. ¹⁵ Ma lau hoŋ naŋ si ɲaê yêc Buku Tanli-ɲga dom, naŋ Anötö kêbaliŋ ɲac sêsip ya atu sêwhiŋ.

Malac Jerusalem Wakuc

21 Têŋ ndoc dinaŋ aô galic undambê wakuc, ma nom w akuc, bu nom ti gwêc ɲamata-ɲga ma undambê ɲamata-ɲga siŋga su. ² Ma aô galic malac dabuŋ Jerusalem wakuc, naŋ Anötö kêŋ sip akêŋ undambê meŋ. Iŋ kêgôlôn malac wakuc dau ɲa gôlôn ɲayham kêlêc, gitôm sêŋgôlôn awhê daŋ tu bu nem ɲgac-ɲga. ³ Ma aô gangô awha atu daŋ sa akêŋ pôn atu meŋ, naŋ sôm, “Kwahic dec Anötö ma iŋ ndê lau oc sêmbo sêwhiŋ dau. Iŋ dau oc ndôc whiŋ ɲac ti ɲac si Anötö, ma ɲac sêti iŋ ndê lau. ⁴ ɲawapac tēm akwa-ɲga hoŋ pacndê su. Anötö oc puŋ tasulu su yêc iŋ ndê lau tandô. Ma ɲac oc sêmbac ndu me sêhóc ɲandê tiyham dom, ma ɲac oc tasulu sa me sêtaŋ daŋgibo tiyham dom.”

⁵ Ma iŋ naŋ ndôc pôn atu, naŋ sôm têŋ aô, “Kwahic dec aô oc wamasan gêŋ hoŋ tiwakuc. Am to yom naŋ aô wasôm têŋ am, bu aneŋ yom iŋ yom ɲandô,

^{††}20:8 Gog ma Magog - ɲaê lu dinaŋ hêganôn lau hoŋ naŋ daŋgapêc têŋ Anötö ma sêkêŋ kisa têŋ iŋ ndê lau. Alic yom ɲatô yêc Ese 38-39.

ma am to sip bapia bu lau sêsam ma sêkên whiñ.” ⁶Goc iñ sôm têtñ aô, “Aô gac hu gêtñ hoñ, ma wandic dabiñ gêtñ hoñ. Aêc, aô gati ñamata gêtñ hoñ, ma aô gati ñambu gêtñ hoñ. Ma kwahic dec gêtñ hoñ ñandô sa su. Lau hoñ nañ bu yô ñac, nañ wakên bu têtñ ñac sênôm yêc Bubata Tanli-nga. Aô wakên bu dau têtñ ñac ñambwa.” ⁷Lau hoñ nañ sêlhac ñanga ma sêku sac dula, nañ oc sêwêkaiñ gêtñ wakuc hoñ dindec. Aô wati ñac si Anötö, ma ñac oc sêti aneñ balêkoc awhê ma ñgac. ⁸Tigeñ lau nañ sêtöc dau ma sêsêc si sêkeñ whiñ Yisu ahuc, ma lau nañ sêkeñ whiñ dom, lau nañ sêkôm mêtê sac ti mêtê mockaiñ-nga, ñac nañ sic ñamalac ndu, lau m bectoma, lau nañ sem akiñ gwam, ma lau nañ sêkôm tasan, lau kaiñ dinañ hoñ oc sêwêkaiñ gameñ ya-nga, nañ ya sa ñapañ, ma gêtñ ñandê solpa oc tuñ ñac. Gêtñ dinañ ti ñac si sêm-bac ndu tilu-nga.”

⁹Aô gañgô yom dinañ su, goc añela dañ têtñ aô meñ. Iñ añela 7 nañ sêkôc sùc ñawapac ñambu-nga-nga, nañ si dañ. Ma iñ sôm têtñ aô bu, “Mweñ, ma lic! Aô watôc têtñ am, awhê nañ Anötö ndê Domba oc nem.” ¹⁰Goc ñalau kôm aô gatun kaiñ dañ sa, ma añela dau kôc aô sa ma kên aô galhac lôc atu dañ ñahô. Ma malac dabuñ Jerusalem, nañ Anötö kên sip akên undambê meñ, nañ iñ tôc têtñ aô. ¹¹Anötö ndê ñawasi gêm malac dau ahuc. Ma malac dau ñawasi sa gitôm hoc ñayham jasper ma ñawa gitôm glas. ¹²Aô galic tuñ baliñ dañ kêgihi malac dau, ma gatam 12, ma añela 12 nañ sêyob gatam. Ma yêc gatam 12 aô galic ñaê 12. Lau Israel-nga si gôlôwac toñ 12 si ñaê dinañ. ¹³G atam tō sêyêc tuñ têtñ ac pi-nga, gatam tō têtñ ac sip-nga, gatam tō yêc ñamakê dañga, ma gatam tō yêc dañga. ¹⁴Tuñ dau sêkwê sac hoc atu 12

ñahô. Ma aô galic Anötö ndê Domba ndê lau aposel 12 si ñaê sêyêc hoc 12 dinañ.

¹⁵Añela nañ sôm yom dau têtñ aô, nañ kôc gêtñ danem dôhôn gêtñ-nga dañ nañ sêmasañ ña gol, bu nem dôhôn malac, ma tuñ ti gatam. ¹⁶Iñ gêm dôhôn malac, ma tap sa bu malac ña-baliñ-nga gitôm dôn 12,000, ma gic pôc-nga gitôm dôn 12,000, ma pi lôlôc-nga gitôm dôn 12,000. ¹⁷Ma iñ gêm dôhôn tuñ dau ñadandi, nañ gitôm dôn 144. ¹⁸Iñ kêkuc dôhôn nañ ñamalac sênem dôhôn gêtñ-nga, ma gêm dôhôn malac dau. ¹⁹Tuñ dinañ, sêmasañ ña hoc ñawasi jasper. Ma malac dau sêmasañ ña gol ñawasi atu ma ñawa gitôm glas. ²⁰Ma hoc atu-tu 12 nañ tuñ sac ñahô, nañ sêngôlôn ña ñhoc ñayham-ñayham. Sêngôlôn hoc ñamata-nga ña hoc ñayham nañ sêsam bu jasper, ma hoc tilu-nga sêngôlôn ña sapaya, ma hoc titô-nga e têtñ hoc a tu ti-12-nga, nañ sêngôlôn ña aget, emerel, oniks, kanelian, krisolait, beril, topas, krisopras, yasint, ma ametis. ²¹Ma gatam 12 dinañ sêmasañ ña gêtñ ñawasi gwêc-nga 12 nañ sêsam bu pearl. Ma señ atu nañ gic malac dau kôc, nañ sêmasañ ña gol ñawasi atu, ma ñawa gitôm glas.

²²Aô tanhê malac, ma galic bu Anötö ndê lôm dabuñ dañ kalhac dom. Ñahu bu Pômdau Anötö ñaclai ñadau, lu iñ ndê Domba sêndôc malac dau ñalôm, ma lau malac-nga sêpônđa lôm dabuñ dañ tu bu sênem akiñ Anötö-nga dom. ²³Ma ac ti ayô mba, ñahu bu Anötö dau ndê ñawasi pô malac, ma iñ ndê Domba ndê ñawê ti lam malac-nga. ²⁴Lau akên gameñ hoñ oc sênsêlên sêmbo ñawê atu nañ sa akên malac dau. Ma kiñ nom-nga oc sêsôc malac dau sêndi ti ñac si waê ti ñawasi tôhôn. ²⁵Ôbwêc ti ña aseñ pacndê sambuc, ma tu dinañ-nga oc sêsêc gatam ahuc dom. ²⁶Gêtñ ñawasi ma gêtñ tiwaê

††21:16 Dôn dinañ sêsam bu ‘Stedia,’ ma stedia 12,000 dinañ gitôm 2,200 kilometa.

¶¶21:17 Dôn dinañ sêsam bu ‘Kyubit,’ ma kyubit 144 gitôm 65 mita.

akêṇ nom ṇagameṇ sambob, naṇ Anötö oc kôc sa sôc malac dau ndi. ²⁷ Magoc gêṇ ṇadômbwi daṇ oc sôc ndi dom. Lau naṇ sêkôm mêtê sac ma lau tasan daṇ oc sêsôc sêndi dom. Lau naṇ si ṇaê yêc Anötö ndê Domba ndê Buku Taṇli-ṇga, naṇ tawasê oc sêsôc sêndi.

Bu Taṇli-ṇga

22 Goc aṇela dinaṇ tôc Bu Taṇli-ṇga têṇ aô, naṇ ṇawa gitôm glas. Bu dau hêc sa yêc Anötö ma Domba si pôn atu, ² ma k eselerṇ kêkuc seṇ atu naṇ gic malac dau kôc. Ma A Taṇli-ṇga kalhac bu dau ṇamakê daṇga lu-lu, ma gêm ṇandô tôm ayô hoṇ. Ma lau nom-ṇga hoṇ naṇ sêndôc malac Jerusalem wakuc, naṇ oc gêmbac kôm ṇac dom, bu A Taṇli-ṇga dau ṇalauṇ oc kôm ṇac ṇamlic ṇayham ṇapaṇ. ³ Têṇ têm ṇamata-ṇga Anötö pucbo nom tu ṇamalac si sac-ṇga, tigeṇ têṇ têm ṇambu-ṇga ṇawapac dau oc pacndê sambuc. Anötö lu Domba si pôn kiṇ-ṇga oc lhac malac lôm, ma iṇ ndê lau oc sênem akiṇ iṇ yêc dindê. ⁴ ṇac oc sêlic iṇ aṇgô andô, ma iṇ ndê ṇaê oc yêc ṇac si sêcbala. ⁵ Gameṇ oc ṇasec sa tiyham dom, bu ôbwêc pacndê, ma lau oc sêpônda lam ṇawê ti ac ṇawê dom. ṇahu bu Pômdau Anötö ndê ṇawê oc pô ṇac. Ma lau dinaṇ oc sêmbo ti sênem gôliṇ sêtôm kiṇ ṇapaṇ.

Pômdau Yisu oc mbu meṇ

⁶ Aô galic gêṇ hoṇ dinaṇ su, goc aṇela dau sôm têṇ aô, “Yom hoṇ dindec iṇ yom ṇandô, ma yom ṇayham tu lau hoṇ sêkêṇ whiṇ-ṇga. Pômdau Anötö naṇ kêṇ iṇ ndê ṇalau puc lau propet dôn, naṇ kwahic dec kêkiṇ iṇ ndê aṇela bu tôc gêṇ hoṇ dindec asê têṇ iṇ ndê lau akiṇ. Ma gêṇ dau kêpiṇ bu oc ṇandô sa.”

⁷ Ma Yisu sôm, “Aṇgô! Kêpiṇ su oc wambu wameṇ. Asa naṇ kôc yom naṇ Anötö hoc asê gwanan yêc buku dindec,

naṇ sa ma daṇga wambu, naṇ oc tap Anötö ndê mwasiṇ atu sa.”

⁸ Aô Jon gaṇgô ma galic gêṇ hoṇ naṇ gato sip bapia dindec. Ma têṇ ndoc aṇela tôc gêṇ hoṇ dau asê têṇ aô su, naṇ aô gahu dauṇ gayêc iṇ gahi-ṇga bu wampiṇ iṇ. ⁹ Tigeṇ iṇ sôm têṇ aô, “Kôm bocdinaṇ dom! Pôn hamduc têṇ Anötö ma êmpiṇ iṇ tigeṇ! Aô ṇgac akiṇ ṇambwa, gatôm am, ma gatôm am nem asidôwai lau propet, ma gatôm lau naṇ daṇga wambu yom hoṇ naṇ yêc buku dindec.”

¹⁰ Goc iṇ sôm têṇ aô, “Ndoc meṇ kêpiṇ. Bocdinaṇ yom naṇ Anötö hoc asê yêc buku dindec naṇ, siṇ kwi dom, magoc kêṇ yêc lhu bu lau sêsam. ¹¹ Lau naṇ sêsap mêtê sac ma mêtê ṇadômbwi dôn, naṇ oc sêkôm sêmbo e Yisu mbu meṇ. Magoc lau naṇ sêsa lêṇ gitêṇ ma lêṇ dabuṇ, naṇ sêsap si lêṇ ṇayham dau dôn maṇ e Yisu mbu meṇ.”

¹² Ma Yisu sôm, “Am ṇgô! Kêpiṇ su oc wambu wameṇ, ma wakêṇ ṇagêyô ṇayham me sac têṇ lau hoṇ êṇkuc mêtê naṇ ṇac sêkôm. ¹³ ṇamata-ṇga têṇ gêṇ hoṇ, ma têṇ gêṇ hoṇ ṇambu-ṇga, aô dec gambo. Aêc, aô gati ṇamata gêṇ hoṇ, ma gati ṇambu gêṇ hoṇ. Aô gac hu gêṇ hoṇ, ma wandic bata gêṇ hoṇ. ¹⁴ Mac lau naṇ ambo ahê mêtê sac hoṇ, dec tôm mac aṇgwasiṇ nem ṇakwê ṇawasi sa, naṇ oc atap Anötö ndê mwasiṇ atu sa. Iṇ oc kêṇ mac aneṇ ṇandô yêc A Taṇli-ṇga, ma mac oc asôc malac Jerusalem wakuc ṇagatam andi. ¹⁵ Magoc lau sac oc sêsôc sêndi dom. Lau mbectoma, lau naṇ sêkôm mêtê mockaiṇ-ṇga, ṇac naṇ sic ṇamalac ndu, ma lau naṇ sem akiṇ anötöi gwam, ti lau naṇ sêkôm tasan ma ṇac naṇ atac whiṇ mêtê tasan, lau hoṇ dinaṇ oc gacgeṇ sêmbo awê gitôm giam pôm.

¹⁶ “Aô Yisu dec, kakiṇ aneṇ aṇela bu hoc yom hoṇ dindec asê têṇ mac, bu andic dulu têṇ Anötö ndê lau dabuṇ hoṇ. Aô Dawid ndê ṇahu, naṇ gambo gamuṇ

inj, ma Dawid ndê Wakuc bocdinaŋ. Ma aõ gatôm Têtênda, tata bêtêc-ŋga naŋ ŋawasi atu.”

¹⁷Ŋalau Dabuŋ, lu awhê naŋ oc nem Anötö ndê Domba, naŋ sêsôm bu, “Mweŋ!” Ma am asa naŋ ŋgô yom dindec, naŋ sôm, “Mweŋ!” Am asa naŋ bu yô am, naŋ mweŋ, ma nôm Bu Taŋli-ŋga naŋ am oc kôc sa ŋambwa, ŋaôli mba.

¹⁸Tigeŋ aõ wapuc yom hoŋ naŋ Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindec, naŋ dôŋ. Ŋamalac daŋ bu ndic têku yom dindec ŋa inj dau ndê yom, dec Anötö oc kêŋ ŋawapac hoŋ naŋ gato ŋayom sip

buku dindec, naŋ têt inj. ¹⁹Ma ŋamalac daŋ bu kôc yom ŋalhô daŋ su yêc yom naŋ Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindec, dec Anötö oc seŋ inj su bocdinaŋ, ma inj oc so gêtŋ ŋayham-ŋayham naŋ buku dindec tôc asê. Inj oc wêkaiŋ ndê mala yêc malac dabuŋ dom, ma neŋ ŋandô yêc A Taŋli-ŋga dom.

²⁰Inj naŋ hoc yom ŋandô asê pi gêtŋ hoŋ dindec, naŋ sôm, “Yomandô! Kêpiŋ su aõ oc wambu waloc.”

Yomandô! Mweŋ Pômdau Yisu!

²¹Pômdau Yisu ndê mwasiŋ ndi têtŋ Anötö ndê lau hoŋ. Yomandô!